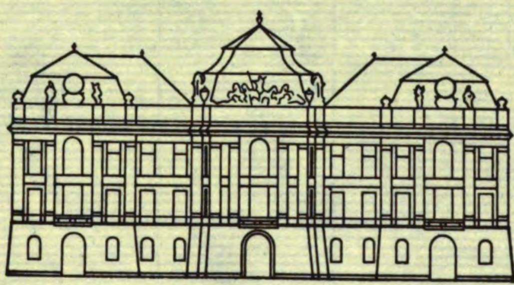
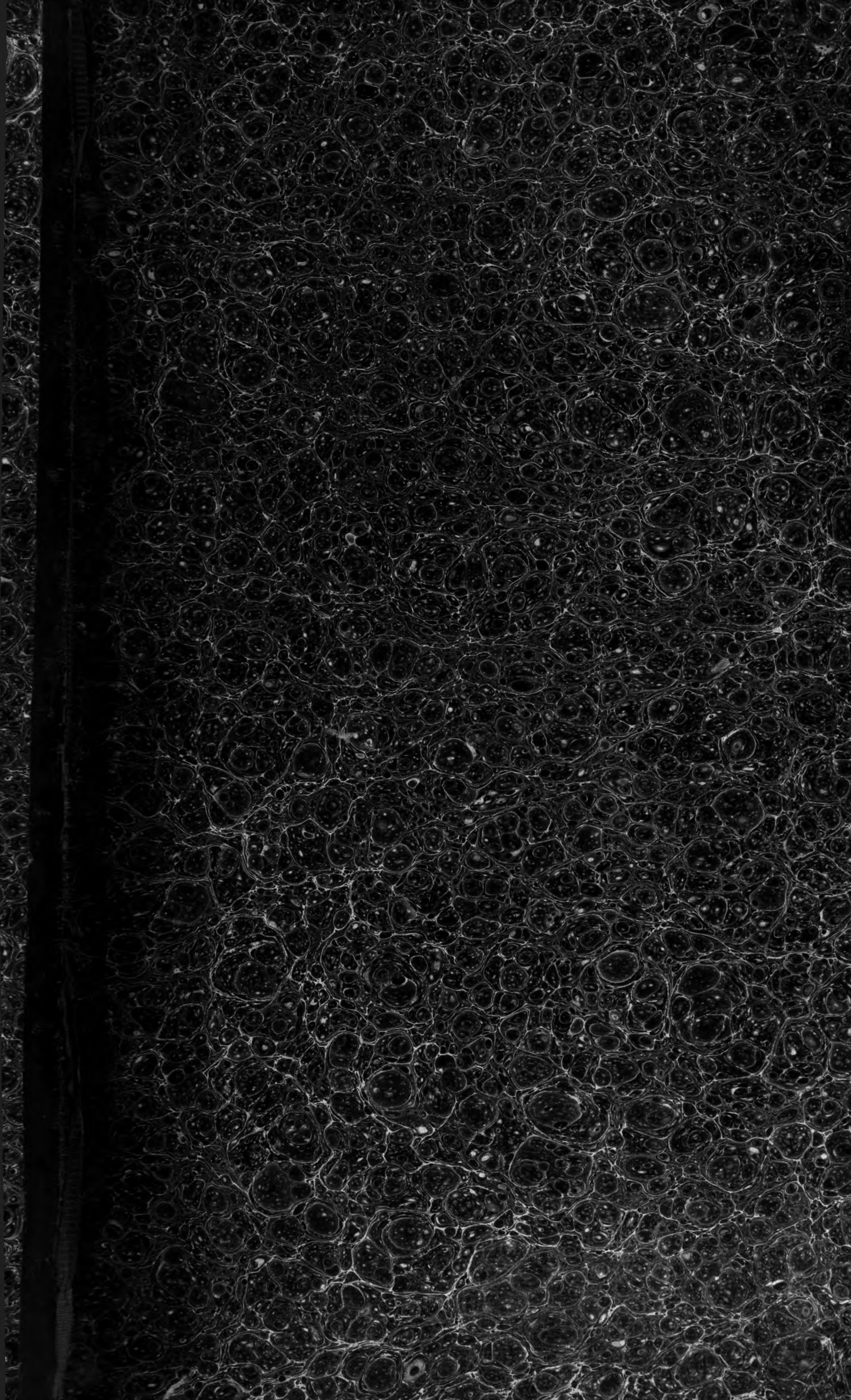

SCRIPTORES
RERUM SVECICARUM
MEDII AEVI

EX

SCHEDIS PRAECIPUE NORDINIANIS

COLLECTOS DISPOSITOS AC EMENDATOS

EDIDIT

ERICUS MICHAEL FANT

S. S. THEOLOGIAE DOCTOR

IN REGIA ACADEMIA UPSALIENSI HISTORIARUM PROFESSOR EMERITUS

REGII ORDINIS DE STELLA POLARI MEMBRUM

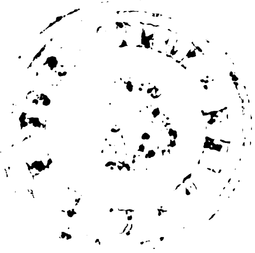
REG. ACAD. LITT. HUM. HISTOR. ET ANTIQU. STOCKH. REG. SOCIET. SCIENT. UPSAL.

NEC NON SOCIET. LITT. SCANDINAV. HAFN. SOCIUS.

TOMUS I.

UPSALIAE MDCCCXVIII.

ZEIPEL ET PALMBLAD REG. ACAD. TYPOGRAPHI.

SERENISSIMO POTENTISSIMO

PRINCIPI AC DOMINO

CAROLO XIV. JOHANNI

SVECORUM NORVEGORUM

GOTHORUM VANDALORUMQUE

REGI

DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO

Accipe, quod TUUM est, AUGUSTISSIME REX, fructum nempe munificentiae TUAE quod TIBI obstrictissimo pietatis sensu reddunt Camenae Upsalienses. Scilicet inter tot antea propensissimi in se TUI animi documenta gratissima

memoria recolunt, TE, in eo ipso articulo, quo, commissas in mutuum exitium gentes et furentis in humani generis perniciem ferri potestatem, attonita horruit universa fere Europa, brevi autem, TUA virtute et salutari prodigio, insperatam rerum suarum experta conversionem, adeo pristini affectus non esse oblitum, ut potius ipsas, novis thesauris litterariis, ad res patriae illustrandas compositis, auctas, ornatas et locupletatas curaveris.

Hinc ambitiosae sese attollunt, et Nominis TUI, tot laudibus per saecula gloriosi, commendationem et praesidium devotissimae exposcunt; cum sparsa rerum patriae monumenta, ab oblivione vindicata, a mendis repurgata et in unum corpus redacta, regalique TUAE liberalitati debita, TIBI submissa animi veneratione, Amici defuncti et Editorum ex votis, dicat

SACRAE REGIAE MAJESTATI TUAE

subjectissimus, devotissimus

JAC. AX. LINDBLOM.

PRAEFATIO EDITORIS

Quam amplius quadraginta annos serio optavi atque, quantum per muneris administrationem licuit, promovere studui, Monumentorum Historiae Patriae Medii Aevi collectionem, ex Summi Regis gratia, Celsissimi Principis munificentia atque Regni Ordinum desiderio, in publicum prodire, jam IV. annis sexagenario major laetus conspicio. Ut plausu, quem mereretur, excipienda foret, vel B e n z e l i i, viri ad ejusmodi opus nati factique, vel I h r i i, acutissimi Critici, vel etiam N o r d i n i i, principis ejusdem auctoris, e manibus prodiisset, oportuit; verum si meae jam tantillae famae et existimationis dispendium fecero, magnitudine ausorum, quibus excidero, atque propositi innocentia me consoler. Etenim pretiosas antiquitatis nostrae reliquias aut penitus latere, aut dispersas non sine operoso labore conquiri dolens, eas collectas hoc opere sistere aggredior, Divini Numinis providentiae adquiescens, si, quemadmodum me longe supergressi, L a n g e b e k et L a g e r b r i n g, ultimis his dilectae a me scientiae dicatis studiis immoriar. In collectione, quam nunc publici juris faciendi demum dies illuxit, textum ipsum ex Schedis N o r d i n i a n i s, quae hunc accuratissime descriptum exhibent, dedi. Cum vero praeterea parum, quod ad illustrationem ejus inserviat, subministrant, in Prolegomenis et Notis periculum meae qualiscunque industriae facere necesse fuit. Eo autem parcior in iisdem esse volui, quo magis fuerim sollicitus, ut quam absolutissima prodirent ipsa Monumenta, ex quibus ipsis dein optima parabitur Lectoribus occasio suos in usus vertendi quidquid certum et posteritate dignum judicaverint. Etiam consultius duxi, loca, quibus nihil lucis conciliari potui, intacta aliorum judicio relinquere, quam vanis conjecturis et inani conamine obscuriora reddere. Id autem in me sumsi, ut singulos dies, in vetustis his monumentis memoratos, ad nostrum computandi modum reducerem, habita ratione tam Calendarii Romani, quam Ecclesiastici, festorumque immobilium, mobiliumque; quod Lectori commodum futurum sperare ausim. In textum ne minimum quidem corrigere mihi proposui. Quare peritos vix est quod admoneam, menda pleraque, quae forte Typographi vel Correctoris incuriae quis adscriberet, ipsis scriptoribus esse tribuenda.

Suscepti hujus negotii caussam et occasionem expositurus, materia ipsa jubente, feror in memoriam beati N o r d i n i i, qui tot, nec uno in genere, meritis conspicuus, de praesenti etiam opere ita meruit, ut absque ejus commemoratione de ipso proposito dicere vix fas sit. Ad fata vero viri, ingenii animique indolem, delineanda omnis quidem opera supervacanea judicari poterit, postquam summus in hac re arbiter, Status antehac Senator, Regiorum Ordinum Commendator atque Academiae Svecanae Octodecimvir, perillustris atque generosissimus D. Liber Baro G u d m u n d u s G e o r g i u s A d l e r b e t h, in actis R. Historiarum, Antiquitatum et Litterarum Humaniorum Academiæ Vol. X. elegantissimo stilo hoc labore perfunctus sit; neque illustrius famae memoriaeque N o r d i n i a n a e praesidium dari potest, quam quod hujus Maecenatis atque etiam alterius, Status Secretarii, Provinciae Gubernatoris, R. ordinis de Stella

Po-

Polari Commendatoris atque Academiae Svecanae Secretarii, Nobilissimi D. Nicolai von Rosenstein, virorum utpote ingenii acumine, eruditionis amplitudine atque animi summa integritate aeque clarorum, perpetuo usus est favore et amicitia. Interim tamen, cum præcipua, quae Nordinium tangunt, momenta ab hoc opere, in quo singularis ejus cura conspicitur, abesse nequeant, non possum quin paucis eadem proponam.

CAROLUS GUSTAVUS NORDIN natus erat Stockholmiae d. 1 Jan. 1749, patre Carolo Magno Nordin, Praeposito Castrensi atque Ecclesiae Bygdeå in VestroBothnia dein Pastore, cujus filius natu major Johannes Magnus Liber Baro a Nordin, Gubernator olim Provinciae Dalekarliae atque R. Ordinis de Stella Polari Commendator, adhuc in vivis est. An. 1763 Academiae Upsaliensi adscriptus post decennium Magisterialem meruit lauream, editis binis Speciminibus, altero *de Usu Juris Naturalis in vita civili*, 1771, Praeside Joh. P. Sleincour, Phil. Pract. Professore; altero 1773 *Monumenta Sviogothica falso meritoque suspecta*, P. 1. Praes. Reg. Canc. Consiliario Joh. Ihre, cujus parte secunda sequenti anno e superiori cathedra defensa, vocatus est ab eodem Polyhistore Litteraturae Svecanae Docens, antea Amanuensis Extraordinarii ad Bibliothecam Acad. munere ornatus. Sed 1775 Eloquentiae et Poëseos in Gymnasio Hernösandensi constitutus Lector ex Upsalia migravit, atque connubium iniit cum Anna Cath. Högström, filia litteratissimi Viri Petri Högström, Theol. Doct. et Pastoris ac Praepositi in Paroecia Skellefteå VestroBothniae. A Rege Augustissimo GUSTAVO III. Stockholmiam vocatus a. 1782 ad elaborandum Corpus Diplomaticum Svecanum, Theses Theologicas ante abitum in Gymnasio defendit, atque 1786 sacris initiatus ordinibus Praepositi Ecclesiae Skelleftensis munus, Soceri abitu vacuum, suscepit, retento tamen Lectoris officio, quod utrumque Stockholmiae degens per vicarios administravit. Ad propiorem autem Augustissimi Regis accessum admissus a. 1786, non tantum nova sibi imposita sustinuit officia, sed et novis indies cumulabatur honoribus: unus scilicet eodem anno eorum, qui Ecclesiastica negotia Regi deferenda praepararent, nominatus, Academiae Svecanae Octodecimvir, R. Academiae Litterarum Humaniorum, Historiarum et Antiquitatum Membrum, Regiorum Ordinum Historiographus 1787, ex Dioecesi Hernösandensi ad Comitia Regni delegatus an. 1786, 1789, 1792 et 1800.

Post mortem autem Regis a. 1792 Hernösandiam reverti jubebatur, ubi Theol. Lectionem adiit 1797 et Ecclesiam Norensem urbi propiorem, loco Skelleftensis, 1798. Membrum R. Ordinis de Stella Polari 1797, S. Theol. Doctor 1800, Episcopus Hernösandensis 1805, Nobilitatis jura et insignia adeptus 1807, et R. Ordinis de Stella Polari Commendator 1809. An. 1812 d. 14 Martii, cum iter pararet ad Comitia Örebroënsia, in villa sua Stenhammar prope Hernösandiam vitam cum morte commutavit.

Reliquit Bibliothecam, praeter impressos, manuscriptorum codicum copia insignem, qualem vix antea privatus quisquam in Svecia possederat, in Historia, Geographia, Statistica, Lingua atque Antiquitatibus Patriae, nec non disciplinis aliis, numerum bis mille ducentorum Voluminum superantem; quam suppellectilem Bibliothecae Academicae emtionis jure acquirendam obtulere heredes. Vix hoc saeculi & patriae Heroi, Serenissimo Principi Successori Academiaeque hujus Cancellario CAROLO JOHANNI significaverat Academiae Procancellarius

rius, Reverendissimus Ecclesiae SvioGothicae Archiepiscopus, D. Doct. Jacobus Ax. Lindblom, veniam Ejus harum impensarum implorans, cum Ille, eodem nuncio, qui Kiloniensem Pacem, aeternis memorandam fastis, Regi Augustissimo indicaret, Excellentissimo Comiti, e Proceribus Regni uni et Academiae loco Principis curam gerenti D. Magno Brahe injunxit, ut communicatis cum harum rerum peritissimis duumviris, perillustribus Status Senatore L. B. Adlerbeth atque Status Secretario D. Nic. von Rosenstein consiliis, thesaurum hunc quantocius redimeret Principis sumtibus, atque Bibliothecae Acad. muneris vere regii loco, offerret, perpetuum amoris ejus in Camenas Upsalienses monumentum. Quod dum mihi proxime usurpandum obtigit, instar jubaris ad senium vergentis vitæ venerabundus accepi, meique officii esse duxi, illius memoriam mea quantulacunque opera conservare.

Annus jam agitur supra quadragesimum quintus, ex quo beati Nordinii amicitia et consuetudine uti mihi heic Upsaliae contigerat. Ferebatur in Patriae Historiam juvenilis amor, atque ejus fatum in eo praecipue deplorandum existimavimus, quod cum cultiores fere omnes per Europam gentes aliae suorum annalium fontes collectos atque typorum ministerio ab oblivione et interitu vindicatos haberent, nostra sola eosdem vel nondum in lucem protractos, vel per plurima majoris minorisve molis volumina dispersos conquirendi laborem suscipere cogeretur, adeoque plus temporis huic impendere, quam ipsi demum ex his Historiae systemati componendo. Itaque in chronologicum ordinem eosdem redigere adgressi sumus, describere, examinare, atque sic ad futuram editionem praeparare. Vestigiis insistens Nordinii ego conspectum Rei Diplomaticae Svecanae tribus Dissertationibus Academicis annis abhinc XXXVI edidi. Opus, cui communia sic dicavimus studia, licet lente admodum Upsaliae procederet, ubi minor certe anecdotorum copia haberi potuit, tamen aperto b. Nordinio ad Archivum Antiquitatis Stockholmiae aditu, majori alacritate atque successu continuatum est, usque dum primum an. 1786 ad politica avocaretur negotia, dein an. 1792 Hernösandiam abire juberetur. Ab hoc enim tempore in iisdem loculis, in quibus Stockholmia transportabantur, inclusa usque ad mortem latuere ejus collectanea; et ego vicissim institutione juventutis Academicae ceterisque muneris mei partibus distentus, non nisi subsecivas horas proposito huic dicare potui, donec collectio Nordiniana post obitum Auctoris, munificentia Serenissimi Principis, Bibliothecae Academicæ cessit.

Itaque fructum juvenum duorum studii et laboris, per meliorem aetatem fere sepositi, ab altero per mortem deserti, ab altero ad senium vergente aetate demum recepti, in hoc opere vides; ex quo mitius forte de eodem judicium ferre debes, neque comparare cum eorum meritis, quibus aut per coelibem vel improlem vitam, aut aliis curis vacuam, multo perfectiora praestare licuerit. Fateor ingenue, me, cum jam hoc onus ultro in me susciperem, solam occasionem vetusta haec monumenta collecta edendi in consilium vocasse, quae ut non alio tempore aeque parata foret suspicatus sum.

Congregatis igitur in Comitiis an. 1815 Regni Sveciae Ordinibus per amicum de sumtibus huic operi edendo necessariis Iisdem proponi curavi, cui proposito annuente supplici ad S:am R:am Majestatem libello, ut eosdem clementissime subministraret, svaserunt. Quod etiam effectui datum est. Interea, ne liberalitas Regia benevolentiam singulorum civium excluderet, ad eroganda editionis subsidia etiam hi fuere invitati. Insignem vero, qua hoc institutum complexi sunt cives, benignita-

tem, fas est ut gratus publice profitear. In delicatulo scilicet hoc rerumque, quae vel quaestum non augent, vel gustum non titillant, incurioso saeculo, infructuosae fere aleae laborem judicavi, qui in obscuris Medii Aevi reliquiis colligendis collocabatur. Sed mea me adeo fefellit opinio, ut vix aliud magis propositum benevolentia civium promotum fuerit, qui catervatim e Regionibus et Metropoli praecipue suas symbolas collaturi advolarunt, adeo ut ultra millenarium numerum nomina eorum adjungere possimus. Egregium amoris patriae monumentum! — — — — — — — — — —

— — — — — — — — —

Heic *patriae cecidere manus.* —

Luctuosa nobis, Patriae, Rei Litterariae, Academiae nostrae, huic operi, cui ad extremum vires omnes consecravit, mors, jam medio in labore erepti, summe Reverendi, Celeberrimi, dum in vivis erat, Historiarum ad hanc Academiam Professoris, S. Theol. Doctoris, R. Ordinis de Stella Polari Membri, D. Magistri Erici Michaelis Fant, est quod proximum nos, Viri beate defuncti vel amici vel discipuli, non sine intimo inconstantiae rerum humanarum sensu, sermonem veluti morientis ex ore excipientes et continuantes, tibi L. B. annuntiandum habemus. Quod enim nuper in ipsa hac praefatione dixit et in modum ferme voti, vel quasi vaticinando, elocutus est, se decretis Divinae Providentiae pie obtemperaturum, si ultimis his dilectae a se scientiae studiis immoreretur, id eheu! ocius multo, quam exspectatum fuerit, accidisse dolemus. Concede igitur hoc dolori, ut antequam de praesenti opere, jam quasi orbo, et quid de eo vel sperandum vel desperandum sit, loquamur, gravissimae, quam fecimus, jacturae memores, Ei, qui edendi hanc Monumentorum collectionem et auctor fuit et editionis magnam partem ipse absolvit, paucis, praecipua vitae ejus momenta revocando *a*), (quemadmodum ipse Nordinio suo) parentemus; ne careat communi qualicunque et, quem nos impertiri possimus, honore heic amborum memoria, si etiam in fatis erat, ut dicerent ambo:

Sine me liber ibis in orbem.

ERICUS MICHAEL FANT natus d. 9 Jan. 1754 in oppidulo Eskilstuna Sudermanniae, ubi pater, antea ad Aulam Regiam Concionator, D. Magister Michael Fant, Pastor erat, unicus fuit Viri admodum reverendi filius ex conjuge Christina Ström, filia Consulis Holmiensis. Avus fuit paternus Michael Fant, in Alfta Helsingiae Pastor et Praepositus, qui in matrimonium duxerat Mariam Vargentin. Familia nomen ex pago Fantasgård in paroecia Nerpes OstroBothniae traxit. Eodem anno, quo noster natus est, Pater diem obiit supremum. Matre vero in novo matrimonio locata, filius parvulus Patrui sub auspiciis Archipraepositi Arosiensis D. Doctoris Johannis M. Fant educatus est, primumque privato sub praeceptore Upsaliam nostram adiit, postea curis Theologiae tunc temporis Adjuncti, Pro-

a) Pleniorem de b. viri vita et scriptis notitiam invenies in opella nuper edita: *Lefvernesbeskrifning öfver framl. Histor. Professorn m. m. Doctor E. M. Fant af J. H. Schröder*, Upsala 1818. 8:o.

Professoris dein et Archipraepositi Upsaliensis Doct. Laur. J. Palmbergii demandatus; qui praecox miratus ingenium, jam an. 1767 specimen discipuli, vix decimum tertium supergressi annum, sub titulo: *Exercitationes oratione et soluta et ligata*, *b*) paucissimis tamen exemplaribus, typis vulgavit. Studia Litteraturae Classicae et simul Historiae Patriae juvenili animo maxime arriserunt, exemplo patrui, viri eloquentissimi et doctissimi. Quantum vero hoc in stadio profecerit Noster, primum duabus ostendit dissertationibus, de fatis Litteraturae Graecae in Svecia, quarum partem I. pro Exercitio 1775, II. pro gradu anno sequenti, optime elaboratas, Praeside Cel. Prof. J. Flodero publice defendit. Enarrationem hujus materiae, deinceps ad annum usque 1700 continuatam, dissertationibus Academicis perduxit, quas postremo collectas sub titulo: *Historiola Litteraturae Graecae in Svecia* edidit. Postquam examen subiit rigorosum, et 1776 Magistri in Philosophia gradum, primum tenens inter promotos locum, meruit, ad Bibliothecam Academicam Amanuensis Extraord. et anno sequenti, edita I. parte dissertationis de *Eloquentia a Republica in Scholam relegata*, Eloquentiae ad hanc Academiam Docens constitutus est. His florentissimae aetatis felicibus annis cum Nordinio conjunxerunt eum communia studia, maxime vero Historiae Patriae amor, cujus fructum praecipuum in praesenti opere sero ita provenisse, ut non solum amborum vitam, sed et mortem complectatur, dolendum est, et magis dolendum foret, nisi eos in opere sibi superstite sibi etiam ipsis in hominum memoria supervixisse et gratae se posteritati optime commendasse, pro certo haberemus. Jam tunc cum de colligendis et exigendis disponendisque subsidiis ad Corpus Historicorum & Diplomatum edendum primum cogitarunt, laborem ita inter se dividendum censuerunt, ut Nordinius Scriptores, Fantius vero Diplomata sibi perlustranda sumeret. Quare hic consilio cum Cel. Gjörwell, indefesso studii Historici et omnis in patria Litteraturae promotore, communicato, de ratione operis cogitata quaedam ei aperuit, in Ephemeridibus Litterariis Holmiensibus inserenda, ubi etiam, (sine auctoris nomine) comparuerunt. *c*)

Nordinius interea Lector ad Gymnasium Hernösandense nominatus Upsalia avocabatur. Neque Fantio nostro testimonia publica meritorum defuerunt. An. enim 1779 Academiae vice Bibliothecarius Extraord. constitutus est, et 1781, vacatione ab officio Cel. Professori Georgii concessa, Historiarum ad hanc Academiam Professor, quod munus semestri illius anni autumnali, oratione habita: *De differentia et terminis Historiae veteris et recentioris*, adiit. Id vero quo successu, quanta cum laude administraverit, multis verbis exponere non opus est, cum saeculi fidem testem citare liceat. Tam diu enim hoc in munere meruit, quod florentissima aetate susceptum ad canitiem usque honorifice gessit, ut quidquid per septem lustra studiosae juventutis heic Musarum sacris litaverit, id est, maxima pars cultioris nunc nominis Svecani eum præceptorem amaret, coleret, suspiceret; utque ea vita, quae grata memoria vivitur, et defunctis sola in terris remanere solet, ei incolumi etiam frui liceret. Per tam longam annorum seriem non solum summos in civitate nunc honores adeptos viros plurimos, & collegas in Academia ad ultimum fere omnes inter suos discipulos numeravit, sed duos etiam Sveciae Reges Gloriosissimos auditores ad tempus habuit. Quater hujus Academiae Rector Magnificus, quinquies Facult. Philos. Decanus et per decem hos ultimos annos Senior senatus Academici fuit. Neque meritis ita probatis præmia vel

b) *Öfningar i bunden och obunden stil.* Upsala 1767. 8:o.

c) *Tankar om nödvändigheten och nyttan af ett Svenskt Corpus Diplomaticum.* Stockholms Lärda Tidningar. Oct. 1778.

vel Regia ex gratia vel civium ex studio defuere. Rex Gloriosiss. memoriae GUSTAVUS III. singulari eum favore amplexus, muneri, quod tenuit, Academico, alterum addidit, an. 1788 Pastorem Ecclesiarum in Alunda et Morkarla constituens, quarum curam, deinceps per XXVII. annos summa cum diligentia gestam, adiit, 1789 Sacris initiatus ordinibus, edita Dissertatione Theol.: *De Methodo tractandi recentissimas controversias Theologicas*, et praesidendo (respondente Lib. Bar. L. Mörner, nunc Episcopo Wexionensi) publice defensa. An. 1800 Assessor Consistorii Ecclesiastici Upsal., a. eod. S. S. Theologiae Doctor est creatus, 1802 in synodo Cleri Upsaliam convocata Praeses. In festo jubilaeo Ecclesiae Svecanae an. 1793 unus delegatorum, qui librum veterem Hymnorum Svecanum in meliorem redigerent formam, consensu Cleri esse jubebatur, et, cum nostris demum diebus huic negotio denuo diligentior intenderetur cura, litteris an. 1811 datis adjunctus fuit summorum virorum Collegio, cui idem a S. R. Maj:te est officium demandatum. Ad Episcopalem dignitatem ecclesiae votis non semel vocatus est. An. 1804 locum inter propositos ad Episcopatum Hernösandensem obtinendum occupans, anno vero sequenti in Dioecesi Lincopensi eundem sortitus honorem. Neque gravatus est tum Nordinio, deinde Lehnbergio cedere. Vergente magis ad senium aetate honores in Ecclesia deprecari solitus est. Ne vero, quem sua modestia et litterarum amor Academiae nostrae conservasse videntur, Regis Augustissimi gratia minus floruisse credas, an. 1809 membrum R. Ordinis de Stella Polari nominatus, satis se credidit honoratum eo insigni, quod ipsum non absimilia ob merita acceptum nostra in Academia magnus quondam Ihre honoravit.

Ex societatibus litterariis prima sibi adjunxit Nostrum ea, quae pro *Educatione publica* an. 1778 auspiciis Gjörwellii Holmiae instituta est, a qua praemium meruit ob memoriam Polyhistoris Celeberrimi Joh. Schefferi ad hanc Academiam Professoris olim Skyttiani, ex actis ineditis in Bibliotheca Upsaliensi conditam et an. 1782 publici juris factam; deinde 1783 Societas Scientiarum Upsal., 1793 Reg. Academia Litterar. Human. Quarum in actis specimina doctrinae et industriae ejus comparent. Cum 1797 Societas Litteraria Scandinavica Hafniae institueretur Fantium nostrum sibi consociare non cessavit. Societati denique principum, ex parte, in regno virorum, qui actis ad Historiam Scandinaviae edendis operam dant, litterarum commercio junctus, eorum auxilio viam sibi aperuit typis vulgandi opus maximi per XLVI annos continuati laboris, Repertorium loquor Diplomaticum Svecanum, quod in IV. Tomis Actorum ad Historiam Scandinaviae pertinentium *d*) ad annum usque 1400 prodire jam coepit, nunc morte auctoris, proh dolor! abruptum. Manu ejus scriptum ad tempora usque R. Frederici adest, ab anno vero 1654 imperfectum magis et ultimam desiderans limam. Autographon (quod cum Directorio Diplomatico Nordinii in collectione Nordiniana conferendum est) ex voto auctoris Bibliothecae Academicae emtionis jure cessit.

Dissertationes Academicae super CCC. historici maxime argumenti, eo praeside et plerumque auctore, editae sunt, in quibus plurima habentur, Historiam praecipue Svecanam illustrantia, antea incognita vel inedita. Praeter Historiolam Litteraturae Graecae in Svecia *e*) et Conspectum rei Diplomaticae Svecanae, *f*) jam nominatas, quae sequuntur, notabiliores sunt:

d) *Chronologiskt Register öfver tryckta Handlingar i Svenska Historien.* Stockholm, 1816-18. T. I-IV.

e) P. I-XII. Upsal. 1775-86. Duobus cum supplementis, 4:o.

f) P. I-III. ibid. 1780, 1781.

sunt: *Observationes selectae Historiam Svecanam Illustrantes*, g) *Diarium Criticum Actorum Historiae R. Gustavi I:mi* h), *Annales Typographici Seculi XVI. in Svecia* i), *Acta et Litterae ad Historiam Reformationis in Svecia* k), *Biographica Svecana* l), *Monumentorum Veterum Historiae Svio-Gothicae Prolegomena* m). Praeterea Acta ex Historia Patriae memorabilia seorsim prodire curavit n). Ex insigni vero copia monumentorum, quae vel ipse collegerat vel ab aliis sibi credita servabat, quaedam, et haud pauca, ob propinquitatem temporis publicae nondum patientia lucis judicavit. Itaque an. 1805 tertium Rector collectionem manuscriptam, cujus auctores, in Republica haud mediocriter versati, eventus sui aevi, et quorum pars fuerunt ipsi, memoriae tradiderunt, obsignatam in Bibliotheca Academica deposuit, eodem tempore publicandam, quo scrinia Regis GUSTAVI III. ibidem deposita et posteritati commendata aperientur.

Per tot labores in materia futuro annalium nostrorum scriptori depromenda et ordinanda excusatus sane fuisset, si minus ipse operi, Historiae scilicet conscribendae, manus admovisset. Admovit tamen. Historiam Regni Sveciae Lagerbringii (ab an. 1457 ad an. usque 1497) continuavit o) et ultra non continuasse maxime dolendum est. In usum praelectionum edidit Conspectum cum Historiae Universalis recentiorum temporum p) tum Historiae Svecanae q), cognitionis copia magis quam stilo commendabilem. Quam negligentiam qui durius taxaverint, si ipsum audiissent primam hanc rudem quasi indigestamque molem in vivam imaginem temporum viva voce transferentem, censuram suam in admirationem versam ipsi admiraturi fuissent. In cathedra enim potens erat eloquio, ruebatque profundo ex ore sermo, et vi et nativo quodam ei in omni vita proprio decore auditorum animos alliciens, trahens. Inprimis et ad extremam usque aetatem mira Latialis linguae polluit facundia. Stili vero elegantiam et flores ita proxima haec aetas unice fere in Historia etiam mirata est, ut contrarium vel ideo neglectae dictionis vitium, praesertim in eo, qui meliora posset, sed veritatis ex fontibus hauriendae operosum laborem contemtui fere habitum esse doleret, ex dedignatione non ignobili excusationem quandam forsan habeat. Meminimus senis, laetiora experti, de hac aevi incuria querelas. Utcunque est, studium Historicum novo et paene incredibili amore nostris diebus revixisse ex animo laetatus est, ipse quasi reviviscens, et juvenilia, quae diu quieverant, incepta, olim cum amico communia, denuo adgredi haud gravatus est senex et solus. Itaque postquam collectio Nordiniana, eo auctore, munificentia Principis in possessionem Bibliothecae Academicae venit, ut Scriptoribus Rerum Svecicarum Medii Aevi edendis reliquas unice impenderet vires, vacationem a munere Academico per XXXV. annos summo cum honore gesto, petiit, et, hac clementissime sibi concessa d. 22 Maji 1816, tota mente in praesens opus incubuit. Quod per anni etiam spatium eo usque processit, ut illius cura jam prior hujus Voluminis sectio paene tota typis esset impressa, ex posteriori nil fere, nisi Chronicon Olai Petri restaret. Quin etiam praefationem operis ex parte scripserat, cum morbo correptus, mense superioris anni Septembris, a praedio suo sacerdotali Alunda Upsaliam vectus est, ut medicorum esset pro-

g) Fascic. I:mus: P. I-XVI. ibid. 1785-91. Fasc. II:dus: P. I-XVII. ib. 1800-05.

h) Spec. I-VII. ib. 1788-1802.

i) P. I-VI. cum 4 Suppl. ib. 1793-1800.

k) P. I-XI. ib. 1803-07.

l) P. I-VI. ib. 1810-15.

m) P. I-VI. ib. 1814-15.

n) *Handlingar till upplysning af Sv. Historien*, T. I-IV. Ups. 1789-1802. 8:o. *Samlingar i Sv. Historien*, T. I. Ups. 1814. 8:o.

o) *Fortsättning af Lagerbrings Svea Rikes Historia*, Ups. 1794. 4:o. Tribus dein dissertationibus ad tempora Sturii jun. perducta. Edidit etiam *Animadversiones in Historiam Svecanam Nob. Lagerbring*. P. I-IV.

p) *Utkast till Föreläsningar öfver Allmänna Historien från 16 Seculi början.* Del. I-8. Ups. 1786-1800. 8:o.

q) *Utkast till föreläsningar öfver Sv. Historien*, Styck. 1-5. Ups. 1801-04. 8:o.

propior curis, quae tamen frustra adhibitae sunt. D. 24 Oct. 1817 mortem cum vita, vel potius vitam hanc, fere mortem dicendam, cum vita beatiori commutavit, conjugem et septem duobus ex matrimoniis liberos, omnes fere curam paternam adhuc desiderantes, relinquens, anno aetatis sexagesimo quarto.

D. 28 Oct. supremi ei habiti sunt honores, sepulcro adstantibus filiis, juventute Academica, collegis, discipulis, amicis denique, ex quibus summus et natu maximus, a juvenilibus inde annis Fantio numquam non familiaritate, studiis, patrocinio demum conjunctissimus, Jacobus Ax. Lindblom Ecclesiae SvioGothicae Archiepiscopus, Academiae Procancellarius, paucis, sed flexanimis verbis, vitam tam utilem, decoram, pulchram conclamavit. De viri autem praeclara virtute et quam omnibus bonis in vita carus, amabilis, venerandus, post mortem lugendus esset, qui haec scribo, discipulus quondam, nunc in Academia successor, cum multa dicenda habeam et dicere vehementer cupiam, modestia vetor, ne privato scilicet dolori nimium hoc loco dare videar. Id tibi certe, B. L. praesens opus a juvene inceptum, a sene receptum intuenti, sponte succurrit, non indignam esse laude vitam, cujus sic prima et ultima studia eadem fuere.

Nos vero infra scripti a S. R. M:te jam antea constituti, ut una cum Editore operis, quod publica ex auctoritate prodibit, publici hoc juris faciendi curam gereremus, eo defuncto, nihil sanctius duximus, quam, quantum in nos fuerit, dare operam, ut propositum perficiatur. Itaque unus de nobis, cui et muneris officio et privata pietate id proximum fuit, in se sumsit, ut Volumen hoc prius, qua propter necopinatum b. Viri decessum diligentia fieri possit, quam primum in lucem daretur. Quod cura consociata ejus et Praecl. Mag. Johannis Henr. Schröder b. Editoris Amanuensis hujusque Commissionis Secretarii, ex schedis defuncti relictis, et, ubi hae desiderarentur, proposito tamen auctoris convenienter, quatenus, vel ex prospectu operis edito, vel privata ex communicatione, iis cognitum esset, nunc absolutum tuo, B. L. submittitur judicio. Adeo ut totum hoc, quod vides, nisi nostra qualiscunque industria non plane indigna accessisse videatur, b. Fantii opus merito dici possit. Consilium auctoris nihil mutavimus. Quare in hoc volumine Olai etiam Petri Chronicon inseruimus, quod ante Ericum Olai, licet tempore hic prior fuerit, publicandum censuerit; credimus, quod et antea ineditum esset, et ob vere eximium auctoris ingenium gratiam habere posset etiam iis lectoribus, quibus, Historico studio ex professo non deditis, cetera non ita placebunt. Laur. Petri Chronicon, etiam antea non typis vulgatum, et Erici Olai Historiam ex MSS. codicibus corrigendam et augendam in Tomo II. hujus operis primum edere nobis proposuimus, deinceps vero Scriptores Medii Aevi Ecclesiasticos, Legendas Sanctorum, Chronica Episcoporum cet. Ut Scriptoribus Medii Aevi, Deo volente, editis, quod per se maxime sane ausum, Diplomatum etiam collectio adjungi possit, res in votis magis est, quam ut ejus spem quandam habere ipsi aut dare in praesenti audeamus. Upsaliae d. 14 Sept. 1818.

JAC. AX. LINDBLOM
Regni Svec. Archiepiscopus.

PETR. FABIAN. AURIVILLIUS
Professor et Acad. Bibliothecarius.

ERIC. GUST. GEIJER
Professor Historiar.

JOH. HENR. SCHRÖDER.

Praenumeranter

SVERIGE och NORIGE:

Högstsalig Hans Majestät Konung CARL XIII.
Hans Majestät Konung CARL XIV. JOHAN.
Högstsalig Hennes Majestät EnkeDrottningen HEDVIG ELISABETH CHARLOTTA.
Hans Kongl. Höghet KronPrinsen JOSEPH FRANS OSCAR, Upsala Acad. Canzler.

Stockholm:

Adlerbeth, Frih. *G. J.* StatsRåd, R. C. M. O.
Adlerbeth, *J.* Expeditions Secreterare.
Algren, *J.* Rådman.
Almgren, *P.* AdvocatFiscal.
Almquist, *C. J.* KrigsCommissarie.
Altén, G. Assessor.
Anker, Hans Exc. *P.* Norsk StatsMinister, R. C. M. O.
Arfvedson, *C. Jun.* Directör vid Ostind. Comp.
Arfvedson, *E.* GeneralMajor, R. S. O.
Arfvedsson, *Cl.* Secreterare.
Argillander, *H.* HofrättsRåd.
Aspelin, *Th. A.* Grosshandlare.
Bennet, Frih. *W.* GeneralLieutenant, C. S. O.
Berg, *A.* Ph. Mag. Catechet.
Bergenschöld, *E. J.* RevisionsSecreterare.
Berger, *L. W.* Handlande.
Berggren, *J.* Juvelerare.
Bergman, *I. H.* Fabrikör.
Bergstedt, *E.* StatsSecreterare, R. N. O.
Bergsten, *A. C.* Camererare.
Bergström, *Ax.* Exped. Secreterare.
Bergvall, *M. G.* RegementsPastor.
Bernkat, *C. H.* SidenFabrikör.
Berwald,
Beskow, *B.* Grosshandlare.
Beskow, *B.* Copist.
Beskow, *H. N.* Grosshandlare.
Bibau, Grosshandlare.
Billberg, *G. A.* KammarRättsRåd, R. N. O.
Björkman, *B. M.* Brukspatron.
Björnstjerna, Frih. *M.* Gen. Major, C. S. O. St. K.
Björnståhl, *J. G.* Bokhandlare.
Bladin, *E.* BruksInspector.
Blidberg, Lagman.
Blom, *I. R.* Jur. Doct., JustitiæRåd, C. N. O.
Bohnstedt, *C F.* Grosshandlare.
Boman, *E. E:son* Handlande.
Bonde, Grefve *G.* HofMarskalk, R. N. O.
Bonde, Grefve *F. U.* Kammarherre.
Brahe, Hans Exc. Grefve *M.* En af Rikets Herrar, R. C. M. O.
Brakel, *G. A.* BancoCommissarie.
Brandelius, *Chr.* Handlande.
Branting, *J. G.* KammarRåd, R. N. O.
Bratt, *H. W.* Grosshandlare.
Bredberg, *G. W.* Grosshandlare.
Brinkman, *C. G. v.* Kammarherre, C. N. O.
Brink, *J. M.* Brukspatron.
Brooman, *J. E.* HofCamererare.
Bruncrona, *N.* Öfverste, R. S. O.
Bure, *J. G.* Comminister.
Burenstam, *F.* Öfverste, R. S. O.
Burgman, *J.* Grosshandlare.
Båth, *Th.* Rådman.
Bäck, *C. G.* Grosshandlare.
Bäckström, Kramhandlare.

Bibliothek, Kongl. Wetenskaps Academiens.
\- - Kongl. KrigsAcademiens.
\- - SjöMätningsCorpsens.
\- - JernContoirets.
\- - Göthiska Förbundets.
\- - Sällskapets.
Carger, *H. R.* Kramhandlare.
Carling, *D* Lieutenant.
Carlsson, *Er.*
Carpelan, Frih. *W.* StatsSecreterare, R. N. O.
Casperson, *P. G.* Grosshandlare.
Cassel, AdvocatFiscal.
Casström, *S. N.* CommerceRåd, R. N. O.
Cederström, Frih. *R.* StatsRåd, R. C. M. O.
Claësson, *Cl.* Grosshandlare.
Colliander, *E.* Kongl. Hofpred. Kyrkoherde.
Collin, *C.* Commissarie.
Corvin, *A. H.* Häradshöfding.
Cronstedt, Grefve *N.* GeneralMajor, Guvernör för K. KrigsAcad. C. S. O. St. K.
Cronstedt, *H. A.* ÖfversteLieutenant, R. S. O. 2 Ex.
Dahl, *C. J.* RegementsPastor.
Dahlgren *C.*
Dahlström, Enkefru.
Drysén, *P. S.* Th. Doct. Past. Primar. L. N O.
Drysén, *J. S.* Kongl. Hofpredikant.
Dybeck, Brukspatron.
Dufva, *J. F.* HofRättsRåd, R. W. O.
Ehrenheim, *J. L. v.* vice Præsident, R. N. O.
Eckerman. *C. D.* Grosshandlare.
Edberg, *J.* Grosshandlare.
Edelcrantz, Frih. *A. N.* Præsident, C. N. O.
Edelcreutz, Frih. *D.* Landshöfding, C. N. O.
Eiden, *G.* Kramhandlare.
Ekekrantz, *Sv.* Archivarie.
Ekerman, Notarie.
Ekman, *M. R* BancoCommissarie.
Ekorn, *P. A.* JustitiæRåd, R. N. O.
Ekström, *H.* Winhandlare.
Ekström, *J.* M. Doct. Kongl. LifMedicus.
Ekström, BoktryckeriKonstförvandt.
Elgenstjerna, *C. M.* Protoc. Secreterare.
Ell, *C. D.* ÖfverAuditör.
Enblom, *A.* StadsMajor.
Engel, *A.* Grosshandlare, R. W. O.
Engelhardt, *E. L. v.* Major, R. S. O.
Engeström, Hans Exc. Grefve *L. v.* StatsMinister för Utrikes Ärenderna, Lunds Acad. Canzler, R. C. M. O. m. m.
Engström, *H.* Grosshandlare.
Essen, Hans Exc. Grefve *H. H.* RiksMarskalk, f. d. Noriges Rikes Ståthållare, R. C. M. O.
Evelius, *G.* RegementsPastor.
Falck, *G.* Guldslagare.
Falck, *P. G.* Grosshandlare.
Falkenberg, Grefve *C. A.* Öfverste, R. S. O.
Falkenberg, Grefve *M.* Kammarherre.
Fant, *Sv.* Ph. Mag. Copist.

Fehman, Bokhållare.
Fischerström, *N. J.* Auditör.
Forelius, *D.* GeneralAuditör, R. N. O.
Forselles *G. af* Grosshandlare.
Foy, Engelsk GeneralConsul.
Franckenfeldt, *A F.* Vinhandlare.
Fredenstam, *J. J.* CanzliRåd.
Fredholm, *A.* Rådman.
Fredin, *A.* Rådman.
Frestadius, *H.* Rådman.
Fris, *A.* Grosshandlare.
Frisk, *J.* Fabrikör.
Frödelius, *N.* StatsCommissarie, R. N. O.
Fuchs, *Z.* K:gl Hofpred. FältProst, Kyrkoherde.
Fåhræus, *J. O.* Grosshandlare.
Fågersten, *L.* KammarRåd, R. N. O.
Gadelius, *A.* Boktryckare.
De la Gardie, Grefve *J.* GeneralLieutenant, R. C. M. O.
Gautelle, *Ax.* Fabrikör.
De Geer, Frih. *J. J.* HofMarskalk.
Gerle, *Chr.* SadelmakareÅlderman.
Gerle *C. A* Handlande.
Gestrin, Kramhandlare.
Godenius, *G* Grosshandlare.
Grisenberg, *C. H.* Grosshandlare.
Grubb, *B. L.* Brukspatron, R. W. O.
Grundelstierna, *A. W.* Protoc. Secreterare.
Grundelstierna, *J.* Kongl. Secreterare.
Grönwall,
Guillaume, Camererare.
Gummer, *J.* Consul.
Gustavi, *G.*
Gyldenstolpe, Grefve *C. E.* ÖfversteKammarjunkare, R. S. O.
Gyllenadler, ÖfverJägmästare.
Gyllenhaal, *E H.* Assessor.
Gyllenborg, Hans Exc. Grefve *F.* Jur. Doct. Justitiæ StatsMinister R. C. M. O.
Gyllenborg, Grefve *J.* Kammarherre R. N. O.
Gylling, *A. F.* Protoc. Secreterare.
Gödecke, *J. P:son* Grosshandlare.
Gödecke, *P.* Brukspatron.
Haak, *M.* vice Præsident, R. N. O.
Haartman, *H.* Handlande.
Hachenburg, *H. W.* Th. Doct. Kongl. Hofpred. Kyrkoherde.
Hadorph, *D.* Exped. Secreterare.
Hagberg, *C. P.* Th. Doct. Kongl. ÖfverHofpredikant.
Hagerup, *M.* Norsk RiksHärold, Exped. Secreterare vid K:gl. Norska Canzliet, R. N. O.
Hagström, *J F.* Collega Scholæ.
Hallenborg, *G.* Kongl. Hofpred. Comminister.
Hallencreutz, *S. E.* Protoc. Secreterare.
Hallquist, *P. E.* Borgmästare.
Hambré, *C.* Grosshandlare.
Hambræus, *P.* KammarRåd.
Hammarsköld, *L.* Ph. Mag. Förste Amanuens vid Kongl. Bibliotheket.
Hannel, *A. J.* Camererare.
Hauswolff, *L. v.* ÖfverCeremoniMästare, C. N. O.
Hawton, DykeriCommissarie.
Hazelius, *J.* Capitén, Lärftskrämare.
Hedborn, *S.* Kongl. Hofpredikant.
Hedin, *S.* M. Dr. MedicinalRåd, R. W. O. o. S. Annæ O. 2 Cl.
Hedrén, *J. J.* Th. Doct. Kongl. ÖfverHofpred. Kyrkoherde, L. N. O.
Hegardt, *G.* Grosshandlare.
Hegardt, *P. A.* Grosshandlare.
Heidevall, *C.*
Heijkenschöld, *C. F.* HofRättsRåd, R. N. O.
Hjerpe, Handlande.
Hjerzell, *J. G.* BancoCommissarie.
Helsingius, *G.* BancoSecreterare.
Henschen, Lagman.
Hernblom, *P.* HofRätts Fiscal.
Hochshild, *J. H.* Lagman.
Hochschild, Cabin. Secreterare.
Hollström, *Th.* Grosshandlare.
Holmblad, *L.* KammarRätts Råd.
Hyckert, Protoc. Secreterare.
Häggman, *A. P.* Ph. Mag.
Ihre, *A.* CanzliRåd.
Ihre, *P. N.* Revisor.
De Jounge, *G.* PastorsAdjunct.
Julin, *H.* KammarRåd.
Iserhjelm, *H. W.* vice Præsident, R. N. O.
Iserhjelm, *C. J.* JustitiæRåd, C. N. O.
Kahl, *J. G.* Grosshandlare.
Kahn, *S. M.* Handlande.
Karell, *P.* Collega Scholæ.
Kasch, *J. D.* Grosshandlare.
Kjellin, *E.* BancoCommissarie, R. N. O.
Kjellin, Kramhandlare.
Kjellman, *O.* Secreterare i KammarRätten.
Klemming, *G.* Bleckslagare.
Klinkowström, Frih. *A.* ÖfversteLieuten. R. S. O.
Klingsporr, Frih. *F.* HofMarskalk, R. S. O.
Koschell, *G W.* Grosshandlare.
Krok, *I. P.* Grosshandlare.
Kruse, *I. P.* KammarRåd.
Krygersson, *H.* Kongl. Hofpred. Kyrkoherde.
Küsel, *J.* Assessor.
Kyntzell, *J.* Grosshandlare.
Kökeritz, *C. G.* StatsSecreterare, R. N. O.
Lagerbielke, Frih. *J.* GeneralAdjutant, Öfverste, R. S. O.
Lagerbring, Hans Exc. Grefve *C.* En af Rikets Herrar, StatsRåd, R. C. M. O.
Lagerheim, *E* Kammarjunkare.
Lagerheim, *E J.* Kammarherre, m. m.
Lagerheim, *O. J.* KammarJunkare, Riddarhus-Secreterare.
Lagerheim, Frih. *O E.* President, C. N. O.
Lagerhjelm, *P.* Assessor.
Lallèr, *C. H.* Lagman, MagistratsSecret. a Ex.
Landberg, Lagman, R. N. o. W. O.
Landin, *C. L.* AdvocatFiscal.
Landström, *Sv. Ephr.*
Lange, *B.* Kongl. Hofpred. Comminister.
Lantingshausen, Grefve *A.* ÖfverStallmästare, C. W. O. St. K., R. K. CARL XIII. O.
Lannerstierna, *J. W.* StatsSecreterare, R. N. O.
Laurin, *E. P* Lagman, R. N. O.
Lejonhufvud, Frih. *G.* Öfverste, R. S. O.
Lejonmark, *J. A.* Kammarherre.
Lenngren, *C.* CommerceRåd, R. N. O.
Lennmark, Möbelhandlare.
Levin, *C. A.* HofRättsRåd, R. N. O.
Lilljenwalldh, *C. C.* Th. Doct. Kongl. Öfver-Hofpredikant.
Lind, *J. C.* UnderStåthållare, R. N. O.
Limnelius, Rådman.
Linderskjöld, *A.* BergsRåd, Kammarherre, R. N. O.
Lindgren, *J.* Camererare.
Lindgren, *M.* Grosshandlare.
Lindman, *C. A.* Auditör.
Lindquister, *G.* Grosshandlare.
Lindström, *J.* Lärftskrämare.
Livijn, *C.* KrigsJustitiarie.
Ljungdahl, *J. E.* Kramhandlare.
Logrén, *J.* Comminister.
Lowén, *C.* Borgmästare.
Lundborg, *N. G.* Canzlist.
Lundgren, *P. A:son* Grosshandlare.

Lundgren, *L J.* Rådman.
Lundström, Fabrikör.
Lüdeke, *J. A. A.* Th. Doct. Kongl. Hofpred. Kyrkoherde.
Lytkou, *G.* BryggareÅlderman.
Löfling, *E.* Ingeniör.
Malm, *G. A.* Exped. Secreterare.
Malmborg, *H. G.* Notarie.
Mannerheim, Frih. *L. A.* Jur. Doct. Riksens Ständers Justitiæ Ombudsman, C. W. O. St. K.
Martelleur, *L. G.* Grosshandlare.
Matton, *C.* Camererare.
Maule, *J.* KammarJunkare.
Maulström, *A S.* Grosshandlare.
Meinander, *C.* Copist.
Meurling, *M.* Protoc. Secreterare.
Michaëlson, *J.* Rådman.
Middendorpf, Kammarskrifvare.
Morén, *Th.* Kongl. Hofpredikant, Lector.
Morsing, *T. F.* Grosshandlare.
Müller, *I. Chr.* CommerceRåd, R. W. O.
Myhrman, *O.* Kongl. Secreterare.
Möller, *A.* BancoBokhållare.
Mörner, Grefve *A. G.* StatsRåd, R. C. M. O.
Nauclér, *Eggert*, SkeppsClarerare.
Naucler, *J. N.* SkeppsClarerare.
Netcher, *D. G.* ÖfverInspector.
Nettelbladt, *G.* Grosshandlare.
Netzel, *J. J.* CanzliRåd.
Noræus, *S.* JustitiæRåd, R. N. O.
Norberg, *P.* StadsActuarie.
Nordforss, *C. G.* Öfverste, R. S. O.
Nordhammar, *O.* vice Rector Scholæ.
Norlin, *E.* Capitén.
Norman, *C.* HandelsBokhållare.
Norman, *L. P.* Grosshandlare.
Norstein, *G.*
O. N.
D'Ohsson, *C* Envoyè Extraord. R. N. O.
Olde, Assessor.
L'Orange.
Ortman, *C. A.* HandelsBokhållare.
Outhterlony, Kongl. Räntmästare, R. W. O.
Oxenstierna, Hans Exc. Grefve *I. G.* f. d. Riks-Råd, RiksMarskalk, R. C. M. O. m. m.
Palm, *S. U.* Handlande.
Palmstedt, *C.* Grosshandlare.
Palmsvärd, *J. E.* JustitiæRåd, C. N. O.
Pauli, *J. C.* BruksPatron.
Petersens, *af*, Lieutenant.
Peterson, *J. H.* JustitiæRåd, R. N. O.
Petrejus, *P.* SkeppsClarerare.
Pfeffer, *G. A.* HofIntendent.
Pfeffer, *H. C.* Rådman.
Philipsen, *H. T.* Grosshandlare.
Philipson, *L. M.* Professor.
Phragmèn, *A.* Collega Scholæ.
Pihlberg, *S. F.* Comminister. 2 Ex.
Piper, Grefve *C. C.* CapitenLieutenant, C. S. O.
Plath, Handlande.
Polheimer, Secreterare.
Ponsbach, *J. H.* Läderhandlare.
Posse, Grefve *A. M.* Kammarherre, Assessor.
Psilander, *C. H.* Kongl. Secreterare.
Quiding, *B. C.* StatsSecreterare, R. N. O.
Ramel, Hans Exc. Frih. *M.* f. d. RiksRåd, R. C. M. O.
Rampe, *C. W.* Repslagare.
Ramström, *L. A.* Grosshandlare.
Rath, *G.* AdvocatFiscal.
Du Rees, *I. L.* ÖfverAdjutant.
Regnér, *G.* Exped. Secreterare.
Rehn, *J. G.* Rådman.
Reimers, *A.* CommerceRåd, R. W. O.
Reinholdson, *J. H.* StadsCamererare.
Reuter, *P. U.* KammarRåd.
Ridderstolpe, Frih. *G.* HofMarskalk.
Ricknau, *L. W.* Rådman.
Rinman, *R. U.* Notarius Publicus.
Risell, *L. P.* RevisionsSecreterare.
Rogberg, *A.* Kongl. Hofpredikant.
Rolander, *L.* Grosshandlare.
Roman, *A.* Protoc. Secreterare.
Relén, *E.* vice Præsident, R. N. O.
De Ron, *F.* Grosshandlare.
Rosbeck, *M. M.* Protoc. Secreterare.
Rosén, *E. G. v.* HofRätts Råd.
Rosenblad, Hans Exc. Grefve *M.* Jur. Doct. En af Rikets Herrar, StatsRåd, R. C. M. O.
Rosenblad, *J.* Bryggare.
Rosendahl, *A.* Grosshandlare.
Rosenlöf, *P. H.* Grosshandlare.
Rosenstein, *N. v.* Jur. Doct. LandsHöfding, StatsSecreterare, C N. O.
Rothoff, *B. F. af* BergsRåd, R. N. O.
Rudbeck, Frih. *A.* HofMarskalk, C. W. O.
Rullman, *B.* Grosshandlare.
Rumstedt, *S.* Boktryckare.
Rundbergsson,
Rutström, *C. B.* M. Dr. MedicinalRåd, R. N. O.
Ruus, *P.* Kongl. Hofpred. Kyrkoherde.
Ruuth, H. Exc. Grefve *E.* En af Rikets Herrar, ÖfversteMarskalk, R. C. M. O. m. m.
Rålamb, Frih. *Claës*, Öfver HofStallmästare R. C. M. O.
Röhl, *C.* StadsMajor.
Sahlstedt, StadsMäklare.
Sandberg, *S. P.* Borgmästare.
Santesson, *B. L* Protoc. Secreterare.
Scherdin, *A.* Kongl. Hofpredikant.
Schinkel, Brukspatron.
Schlegel, *E. W.* Vinhandlare.
Schmidt, *J. C.* CopvardieCapitén.
Schultz, *H.* Grosshandlare.
Schulzenheim, *D. v.* M. D. Præsident, C. W. O. St. K.
Schulzenheim, *D. v.* Kammarherre, Cabin. Secret.
Schwan, *H. N.* Director vid f. d. Ostind. Compagniet, C. W. O. R. N. O.
Schwan, *L.* Collega Scholæ.
Schwerin, Frih. *W* Förste HofStallmästare.
Schyberg, *S. O.* SidenFabrikör.
Schöne, *G.* Lagman.
Schönmeyer, *N.* Fabrikör.
Sederholm, *D.* ÖfversteLieutenant, R. S. O.
Segerström, *L. A. af*, Consul.
Sergell, *J. G.* Possessionat.
Setterdahl, *J. P* Rådman.
Settervall, *N.* Grosshandlare.
Sillén, *af*, AdvocatFiscal.
Silverstolpe, *A. G.* Kammarherre, Riddarhus-Secreterare, R. N. O.
Sjöborg, *N. H.* Hist. Professor.
Skjöldebrand, Frih. *A. F.* StatsRåd, General-Lieutenant, R. C. M. O.
Sköldberg, *P. A.* Häradshöfding.
Sparre, Frih. *B. E. Fr.* GeneralMajor, C. S. O.
Staël v. Holstein, *M. G.* KammarJunkare.
Stahre, *L. W.* Camererare.
Stahre, *J. N* Apothekare.
Stedingk, Hans Exc. Grefve *C. B.* En af Rikets Herrar, FältMarskalk, R. C. M. O.
Stenberg, *I. F.* Rådman.
Stenberg, *H.* Kongl. Hofpred. Cons. Urb. Notarie.
Stenberg, *J. O.* StadsMäklare.
Steenman, *N. G.* HofRätts Råd, R. N. O.
Sterky, Grosshandlare.
Stierneld, Frih. *A. L.* ÖfverKammarherre, C. N. O. R af Carl XIII. O.

Stjernstolpe, *J. M.* Exped. Secreterare.
Stockoe, *R* Grosshandlare.
Strangford, Lord Viscount, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plenipotentiaire.
Strindberg, *Z.* StadsMajor.
Strokirch, Frih. *H. A. v.* Jur. Doct. Præsident, C. N. O.
Ström, *P. H.* Exped. Secreterare.
Ståhl, *H* Handlande.
Suchtelen, Baron *J P. v.* Kejserl. Rysk General en Chef, R. C. M. O. m. m.
Sundell, *E.* FältCommissarie.
Swartz, *O.* Med. Doct. Professor, Wet. Acad. Secreterare, R. N. O. o. W. O.
Svanberg, *P.* Kramhandlare.
Sydow, *A. P. v.*, LandsSecreterare.
Säfbom, *H. E.* HandelsBokhållare.
Säfström, *H. A.* Grosshandlare.
Söderberg, *A. P.* Grosshandlare.
Söderström, *C. A.* Rådman.
Tannström, *N. M.* CanzliRåd, R. N. O.
Taube, Grefve *G. D.* Ryttmästare, C. W. O.
Tavelin, ÖfverDirectör.
Tegman, *E. B.* Kongl. HofConsist. Amanuens.
Tempelman, Camererare.
Tharmouth; Capitén.
Theorell, *S. L.* Häradshöfding.
Tholander, *C.* Grosshandlare.
Thorsell, Tullinspector.
Torén, *M.* JustitiæRåd, R. N. O.
Trafvenfelt, *C. M.* Dr. Professor, R. N. o. W. O.
Trunström, *N. F.* KammarRåd, R. N. O.
Tunelius, Secreterare.
Turdfjæll, *J. G.* Jur. Doct. JustitiæCanzler, R. N. O.
Törner, *I. P.* Öfverste, R. W. O.
Ugglas, Grefve *G. af* Öfverste, C. W. O.
Ullberg, *J.* Juris Doct Lagman.
Ulmgren, *P.* Exped. Secreterare.
Ulrich, *J.* KrigsRåd, R. W. O.
Utterbäck, Factor.
Utterström, *O. Ph.* Rector Scholæ.
Wachtmeister, Hans Exc. Grefve *Cl.* En af Rikets Herrar, Amiral, R. C. M. O.
Wachtmeister, Hans Exc. Grefve *C. Ad.* En af Rikets Herrar, f. d. ÖfversteMarskalk, R C. M. O.
Wachtmeister, Hanc Exc. Grefve *H G. Trolle*, En af Rikets Herrar, f. d. JustitiæCanzler, C. N. O.
Wachtmeister, Grefve *H.* HäradsHöfding.
Wætterdahl, *J.* Bat. Predikant.
Wahrendorff, *M. v.* Kammarjunk., Cabin. Secret.
Wallin, *A.* JustitiæBorgmästare, R. N. O.
Wallis, *Ax.* Grosshandlare.
Wallinder, *P.* Theol. Adjunct.
Wannquist, *O.* UnderStåthållare, R. N. O.
Wegelin, *J.* CommerceRåd, R. W. O. o. Carl XIIIs Orden.
Weigel. *C. E v.* M. Dr. Förste Archiater, C. W. O. R. N. O.
Vener, *H.* Grosshandlare.
Wenner, *M. L* Kongl. LifMedicus.
Weser, *L. L.* Rådman.
Westin, *Joh.* StadsMajor, R. W. O.
Westin, *A. Jun.* Garfvare.
Westin, *J Joh:son* Garfvare.
Westin, *J.* Capitén, R W. O.
Westin, *J Jac:son*, Garfvare.
Wetterstedt, Frih. *E. af*, Præsident, C. N O.
Wetterstedt, Hans Exc. Frih. *G. af*, En af Rikets Herrar, HofCanzler, R. C. M. O.
Wetterstedt. *N af*, CanzliRåd, R. N. O.
Wiborg, *A.* Ph. Mag. Bokhandlare. 10 Ex.
Widbom, *F.* StadsMajor.
Widing, *L. P.* Kyrkoherde.
Widman, *I. A.* HofRätts Råd, R. N. O.
Vilhelmy, *S. H.* Grosshandlare.
Wilke, *G. D.* BruksPatron.
Winge, *I. M.* Collega Scholæ.
Winckler, *I M.* RevisionsSecreterare, R. N. O.
Wirsén, Frih. *G. F.* Præsident, C. N. O.
Vougt, *I. C.* Fabrikör.
Wrangel, Frih. *F. A.* Kammarherre, Förste Exped. Secreterare.
Wrede, Frih *F.* Öfverste, R. S. O.
Wåhlin, *J* vice Rector Scholæ.
Wåhlin, *C. L.* E. O. Kongl. Hofpredikant.
Wåhlberg, *G. D.* StatsCommissarie, R. N. O.
Zellén, *J af* LandsHöfding, R. N. O.
Zetterstén, *P. E* Kramhandlare.
Zethelius, *A.* Guld och SilfverArbetare Ålderman.
Zethræus, *J.* StadsMäklare.
Ziervogel, *C.* JustitiæRåd, C. N. O.
Ziervogel, *S M.* Rådman.
Åbom, *C.* Victualiehandlare.
Åbom, *J.* Grosshandlare.
Åbom, *O.* Grosshandlare.
Österberg, *B.* Assessor.
Öymark, *C. A.*

Upsala:

Afzelius, *P. v.* Med. Doct., Förste Archiater, Med Professor, R. N. O.
Ahlquist, *A.* Philos. Magister.
D'Albedyhll, Frih *G* Kammarherre, f. d. Envoyé.
Alreik, *A.* Ph. Mag.
Ankarcrona, *Th.* Cornett.
Arvedsson, *A.* Studerande.
Arvedsson, *I. F.* Ph. Mag.
Askelöf, *C. E* Stud.
Atterbom, *D A* Ph. Mag.
Aurelius, *N. F.* Ph. Mag.
Aurivillius, *C. E.* Stud.
Berglund, *L. E.* Acad. Bokhandlare.
Bergsten, *C. A.* Stud.
Bergström, *E.* Th. Licentiat o. Adjunct.
Bethune, *M. de* Fransk Språkmästare.
Biberg, *N. F.* Jur Doct. Professor.
Bibliothek, Kongl. WetenskapsSocietetens
Bothniska Nations
Calmare
Fjerdhundra
Götheborgs
Medelpado Jemtlands
Smålands
Stockholms
Södermanlands och Nerikes
Uplands
Wermelands
WestGötha
Westmanlands och Dahla
ÖstGötha 2 Ex.
Bielke, Grefve *A.* Stud.
Bielke, Grefve *N.* Cornett.
Boëthius, *J. E.* Jur. Doct. o. Docens.
Bolinder, *A. W.* Stud.
Brændström, *J. J* Professor.
Bruun, *A.* Kongl. HofPredikant.
Butsch, *J.* Stud.
Callerholm, *P.* Stud.
Drissel, *J. D.* Jur. Doct. Professor.
Duwall, Frih. *S.* Fändrick.
Embring, *C. G.* Ph. Mag.
Engeström, *A. v.* BergsRåd, R. N. O.
Ericsson, *A.* Stud.
Fahlcrantz, *C. E.* Ph. Mag.

Fock, Frih. *B. W.* Præsident, LandsHöfding, C. N. O. R. S. O.
Frodin, *E. G.* Stud.
Fryxell, *A.* Stud.
Grenander, *E. C.* Professor.
Grubbe, *S.* Philos. Professor.
Gumælius, *G. W* Mag. Doc. Bibl. Amanuens.
Gyldenstolpe, Grefve *U.* CapitenLieutenant; Öfverste, R. S O.
Götlin, *E.* Professor.
Haak, *I. H.* Jur. Cand., Acad. Canzlist.
Hagdahl, *J.* Stud.
Hallberg, *C.* Stud.
Hallström, *C. E.* utn. Kyrkoherde.
Hasselström, *J. A.* Stud.
Heidenstam, *G. v.*, Acad. Fäktmästare.
Hjerta, *G. A.* ÖfversteLieutenant, R. S. O.
Hård, *C.* Öfverste, C. S. O. R. S. O. St. K.
Höjer, *I. C.* Professor, Rector Scholæ.
Höijer, *J. O.* Græc. L. Professor.
Ihre, *J. U.* Lieutenant.
Karström, Stud.
Kinnander, *L. M.* Stud.
Klintberg, *M.* Stud.
Knös, *G.* Th. Doct. LL. OO. Professor.
Kolmodin, *O.* Eloqu. et Polit. Professor.
Könsberg, *N. M.* Ph. Mag.
Lagerbring, Frih. *G. O.* GeneralMajor, R. C. S. O. St. K.
Langh, *H.* Th. Cand. Docens.
Leffler, *S. P.* Med. Doctor.
Linderskiöld, *G. A.* Major, R. S. O.
Lindgren, *B. G.* Stud.
Lundblad, *S.* Th. Doct. Professor.
Lutteman, *C. F.* Ph. Mag.
Löfström, *G.* Ph. Mag.
Milenius, *A.* Stud.
Myrberg, *A. M.* Stud.
Nordmark, *Z.* Phys. Professor, R. N. O.
Nyberg, *C. G.* Lieutenant.
Oxenstierna, Enkefru Friherrinna *W.* född *Sparre*.
Palmblad, *W. F.* Ph. Mag. Acad. Boktryckare.
Posse, Grefve *Knut L.* Stud.
Rabenius, *L. G.* Jur. Doct. Professor.
Ramström, *C. O.* Ph. Mag.
Rappe, Frih. *C. M.* Lieutenant.
Rappe, Frih. *G. W.* Cornett.
Rappe, Frih. *H. A*, Fändrick.
Rhedin, *P. E.* Th. Cand. S. M. Adjunct.
Ribbing, *B. G.* Th. Licent. Kongl. Hofpredikant.
Rogberg, *C. G.* Th. Cand. Docens.
Rudbeck, *C.* Ryttmästare.
Rudberg, *F.* Stud.
Schultén, *O. R. af*, Ph. Mag.
Schultz, *C. G.* Med. Doct. Prov. Medicus.
Sillander, *J.* Stud.
Sillén, *C. W. af*, ÖfversteLieutenant, R. S. O.
Silversparre, *N. G.* Stud.
Silverstolpe, *I. D.* Öfverste, R. S. O.
Silverstolpe, *L. D.* Cornett.
Sondén, *P. A.* Ph. Mag.
Spens, Grefve *C G.* Ph. Mag., Lieutenant.
Spens, Grefve, *J. M.* Jur. Doct. HäradsHöfding.
Stenholm, *A. H.* Stud.
Svanberg, *J.* Math. Professor R. N. O.
Svartling, *H. U.* Ph. Mag.
Tamm, *P. A* Brukspatron, R. N. O.
Tersmeden, *N.* Ph. Mag.
Themptander, *S.* Jur. Doct. Acad. Camererare.
Tidström, *C A.* Stud.
Timm, *G. C.* Stud.
Trafvenfelt, *C.* Cornett.
Ullgren, *O. M.* Mag. Doc. Bibl. Amanuens.

Wallquist, *E.* Stud.
Wallquist, *G. A.* Ryttmästare, R. S. O.
Wænerberg, *S.* Ph. Mag.
Wallensteen, *J. C.* Ph. Mag.
Wallin, *J. E. O.* Adjunct
Wetterstedt, *A. af*, Ryttmästare, R. S. O.
Widegren, *Em* Stud.
Willebrand, Frih. *E. F. v.*, ÖfversteLieutenant, R. S. O.
Wilson, *H P.* Stud.
Winbom, *J.* Th Doct. DomProst, L. N. O.
Winbom, *J. A.* Th. Cand. Docens.
Wrangel, Grefve *O.* ÖfversteLieutenant.
Wrede, Frih. *C. F.* Stud.
* Teckenberg*, *G. A.* Major, R. S. O.
Zathrisson, *L.* Stud.
Zetterström, *C.* Med. Doct. Professor.
Zimmert, *G* Med. Cand.
Åkerman, *Chr. W.* Fändrik.
Åkerman, *Fr.* Stud.
Åkerman, *J.* Med. Doct o. Professor.
Åkerman, *J. E.* Med. Stud.
Åkerstein, Kammarjunkare.

Upsala ErkeStift:

Almquist, *J. U.* Th. Doct Professor, Consist. Notarie, L. N. O.
Alner, *F.* Kongl. Hofpred. Kyrkoherde.
Anjou, *N. J.* Th. Cand. Kyrkoherde.
Annerstedt, *P.* Prost.
Berg, *E. And:son*, Handlande.
Berggren, *C. A.* ContractsProst.
Berggren, *J.* Kongl. Hofpred. Prost.
Bergström, *C. A.* S. M. Adjunct.
Björkman, *O.* ContractsProst.
Björkman, *P. P:son* Prost.
Björner, *A.* Bonde i Ekerö Socken.
Brandes, *D.* Kyrkoherde.
Bruzelius, *E.* Bokhandlare.
Dalin, *J* S. M. Adjunct.
Ekelöf, *P.* Prost.
Fant, *G. F.* Th. Cand. Prost.
Floderus, *M.* Th. Doct. Prost, OrdensHistoriograf.
Frankenberg, *O. P.* Th. Doct. Prost, L. W. O.
Frigelius, *P.* Collega Scholæ.
De Geer, Grefve *C.* Ryttmästare, R. N. O.
Gerén, *P.* S. M. Adjunct.
Halldin, *N. G.* Major.
Hedman, *A.* Prost.
Hellström, *O. G.* Handlande.
Hohenhausen, *C. L. v.* Major, R. S. O.
Högg, *C.* Th. Doct. Prost.
Isander, *M. N. A.* Kongl. Hofpred. Kyrkoherde.
Karp, *M. J.* Lagman, R. W. O.
Köster, *I H.* Kongl. HofPred. Prost.
Leuhusen, Frih. *W. R.* ÖfverAdjutant, R. S. O.
Moberger, *O.* Prost.
Nordblad, *C.* Med. Doct. Prov. Medicus.
Nordin, Frih. *J. af*, LandsHöfding, C. N. O.
Nyberg, *E. W.* Prost.
Palmquist, Frih. *C F.* Capitén.
Petre, *R. F.* Brukspatron.
Printz, *G.* Prost.
Reuterskiöld, . Major.
Rudbeck, *P. G.* HäradsHöfding.
Rydberg, *C. P.* Prost.
Rönquist, *F J.* Prost.
Sebenius, *S.* Lagman, R. N. O.
Silverstråhle, *G.* vice HäradsHöfding.
Spiering, *L. P.* Kyrkoherde.
Sundvall, *A.* Kyrkoherde.
Ullgren, *D.* Kongl. Hofpred. ContractsProst.

Uhr, *C. D. af*, BergsDirectör.
Uhr, *J. af*, Brukspatron.
Wannquist, *E.* BruksInspector.
Wijkander, *A.* Kongl. Hofpredikant.
Ödmann, *G.* Lagman, R. W. O.
Örn, *G.* FältProst, Kyrkoherde.
2 Onämnde i Trögds Prosteri.

Linköpings Stift:

Adelsvärd, Frih. *J. C.* Cab. Kammarherre, R. S. O.
Andersson, *J.* Kongl. HofPred. Kyrkoherde.
Apelberger, *J.* Kyrkoherde.
Archiv, Norrköpings Stads.
Arenander, *P.* Th. Doct., Lector, Kyrkoherde.
Arosenius, *C. F.* Ph. Mag. Assessor.
Arosenius, *J.* Fabriksidkare.
Asklöf, *N. M.* Fabriksidkare.
Bibliothek, Linköpings Gymnasii.
Norrköpings TrivialScholæ.
Carlström, *J. Fr.* Th. Doct. Contr. Prost.
Cronstedt, Grefve *J. A.* GeneralLieutenant, LandsHöfding, R. C. S. O. St. K.
Dubb, *J.* Th. Doct. DomProst, R. af C. XIII. O.
Egge, *C. U.* Commerce Råd.
Ek, *J.* Prost.
Engdahl, *G.* Prost.
Fogelstrand, *A. J.* Kyrkoherde.
Fröberg, *J. P.* Borgmästare.
Granschong, *I. F.* Lagman, R. W. O.
Hertzman, *J. O.* KammarRåd.
Hummelhjelm, *C. F* Lagman.
Janzon, *J.* Kgl. Bibliothecarie, Consist. Notarie.
Johansson, *A. O. F.* Handlande.
Kjellander, *G.* Lagman.
Lagergren, *N.* Kyrkoherde.
Lagerfelt, Frih. *J.* ÖfversteLieutenant.
Lidman, *S. F.* Philos. Lector, Kyrkoherde.
Lindgren, *C. P.* Magazins Förvaltare.
Linnerhjelm, *G. F.* RiksGeograf.
Loenbom, *J.* Contr. Prost.
Lysholm, *T.* Rådman.
De Marée, *J. G.* BergsRåd, R. W. O.
Mellen, *E. von*, Collega Scholæ.
Meurling, *C* Gymn. Bibliothekarie.
Morath, *A. W. Pereswetoff*, Lagman.
Morath, *C. A. Pereswetoff*, Öfverste, R. S. O.
Nordvall, *A.* ContractsProst.
Odencrantz, *F.* Häradshöfding, R. W. O.
Platen, Grefve, *B. v.*, StatsRåd, Vice Amiral, C. S. O. St. K.
Rosenborg, *A. F.* BruksPatron. 2 Ex.
Rosenstein, *C. v.* Th. Doct. Biskop, C. N. O.
Rosenstjerna, *O.* Öfv. Lieutenant, R. S. O.
Rådf, *L. F.* Kongl. Secreterare.
Röök, *G. von*, Lagman, R. W. O.
Sahlström, *C. P.* KronoBefallningsman.
Schenmark, *J.* Th. Doct. Prost.
Silfverstolpe, *G. A.* CanzliRåd.
Spaldencreutz, *A. J.* Kammarherre.
Strömfelt, Frih. *C. M.* Öfverste, R. S. O.
Strömfelt, Grefve *H. F.* JustitiæRåd.
Svartz, *J.* Fabriksidkare.
Svartz, *P. J* Fabriksidkare.
Walbom, *P* Prost.
Wallenberg, *M.* Th. Doct. Lector, L. N. O.
Wassrin, *P.* BruksPatron.
Wejbull, *M.* Häradshöfding.
Westring, *J. P.* Med. Doct. Kongl. Förste LifMedicus.
Wetterström, *G. E.* Assessor.
Wickell, *S.* Kyrkoherde.
Wånnman, *J. G.* Kongl. HofPred. Prost.
Zetterling, *O.* Prost.

Skara Stift:

Adlercreutz, Grefve *G.* Öfverste, R. S. O. 2 Ex.
Adlersparre, Grefve *G.* En af Rikets Herrar, LandsHöfdinge, R. C. M. O.
Afzelius, *L. P.* Kyrkoherde.
Apelquist, *J. P.* Kyrkoherde.
Belfrage, *J. L.* GeneralMajor, R. S. O.
Bibliothek, Skara Gymnasii.
Carlmark, *J.* Consist. Notarie.
Düben, Frih *C. v.* ÖfversteLieutenant, R. S. O.
Ehrenborg, *C.* Exped. Secreterare.
Halén, *J.* ContractsProst.
Knös, *C. J.* Th. Doct. Professor, Prost.
Lejonstolpe, *I.* Häradshöfding.
Linderholm, *O.* Th. Doct. Prost, L. N. O.
Lundblad, *D.* Regem. Pastor.
Luth, *P.* Professor.
Löfvensköld, HofMarskalk.
Odhelius, *E.* Med. Doct. Assessor.
Posse, Frih. *C. H.* GeneralLieutenant, R. o. C. S. O. St. K.
Posse, Frih. *C. H.* Major, R. S. O.
Posse, Hans Exc. Grefve *N.* En af Rikets Herrar, ÖfverKammarherre, R. C. M. O.
Setterblad, *E.* Prost.
Stenberg, *P. G.* Rector Scholæ, Prost.
Svalander, Lagman.
Tham, *P.* ÖfverIntendent, R. N. O. 2 Ex.
Wahlfelt, *S.* ÖfversteLieutenant, R. S. O.
Weideman, *T.* Th Doct. Biskop, C. N. O.
Wendel, *I. C. v.* ÖfversteLieutenant, R. S. O.

Strengnäs Stift:

Bibliothek, Strengnäs Gymnasii.
Bruhn, *Sv.* Th. Doct. Professor, Prost.
Bonde, Frih. *C.* Öfv. Kammarjunkare, C. N. O.
Broman, *L.* Rector Scholæ.
Dewall, *E. C.* KrigsRåd.
Galléen, *O.* Med. Dr. CommerceRåd.
Graffman, *H.* Th. Doct. DomProst.
Grandelius, *N.* Th. Doct. Contr. Prost, L. W. O.
Götlin, *L. E.* Reg Pastor.
Holmlin, *J.* Apologist.
Jennings, *J.* Kammarjunkare, R. N. O.
Jennings, *G.* Kammarjunkare.
Kjerseen, *E.* Histor. Lector.
Ljungberg, *L.* Collega Scholæ.
Lewenhaupt, Grefve *Claes*.
Lybeck, *J.* Prost.
Nordvall, *E.* MajorMechanicus.
Ramström, *F.* Collega Scholæ.
Rothoff, *Em.* Geschworner.
Schönström, *P.* Öfverste, C. W. O.
Tingstadius, *J. A.* Th. Doct. Biskop, C. N. O
Thyselius, *P.* Th. Doct. Professor, ContractsProst.
Uddén, *O. U.* Ph. Mag. Collega Scholæ.
Uggla, *C.* Kammarherre.
Wachtmeister, Hans Exc. Grefve *G.* En af Rikets Herrar, General, R. C. M. O.
Widebeck, *E.* Th. Doct. Prost.
Årman, *C. P.* Kongl. Hofpred. Prost.

Westerås Stift:

Adlervald, *C. J.* Brukspatron, R. W. O.
Becker, *P. J.* HäradsBokhållare.
Bergquist, *E.* Rector Scholæ.
Bibliothek, Westerås Gymnasii.
Björkbom, *T. R.* Gymnasii Boktryckare.
Borgh, *P.* ÖfverInspector, R. W. O.
Broberg, *L.* Th. Cand. ContractsProst.
Dybeck, *C.* Prost.
Engelhart, *J. H.* Professor, Prost.
Fellenius, *I. R.* Th. Doct. Hist. Lector, Prost.

Gyllenstierna, Frih. *N. C.*
Hammarsköld, *W.* Directör.
Hammarström, *E. G.* Collega Scholæ.
Hanngren, *E. G.* Prost.
Heykensköld, *D.* BergsRåd, C. W. O.
Hultberg, *I. F.* Assessor.
Hülphers, *Grave*, Brukspatron.
Kumlenius, *E.* Prost.
Leffler, *O. C.* Th. Doct. ContractsProst.
Lejonflycht, *C.* Öfverste, R. S. O.
Littström, *C. M.* BruksPatron.
Lorichs, BruksPatron.
Lundevall, *W. E.* LänsBokhållare.
Löfvenius, *D.* S. M. Adjunct.
Milenius, *A.* ContractsProst.
Muncktell, *I. F.* Prost.
Netzel, *N. A.* Kongl. Hofpredikant, Prost.
Netzel, *N. E.* Th. Doct. ContractsProst.
Norberg, *C.* Th. Doct. ContractsProst.
Norman, *J.* Lingu. Græc. et Hebr. Lector.
Piper, Grefve Kammarherre.
Schærlund, *J.* Scholæmästare.
Schultzberg, *A. J.* Kgl. Hofpred. ContractsProst.
Swedelius, *J. M.* Th. Doct. ContractsProst.
Tersmeden, *P. R.* Öfverste, R. S. O.
Tottie, *P.* Major Mechanicus.
Utterman, StadsBokhållare.
Wallin, *J. O.* Th. Doct. DomProst, L. N. O.
Öberg, *E.* CommerceRåd.

Wexiö Stift:

Aspelin, *D.* Professor, Prost.
Bibliothek, Wexiö Gymnasii.
Lagergren, *C. G.* S. M. Adjunct.
Lund, *J.* HospitalsSysloman, R. W. O.
Mörner, Frih. *L.* Th. Doct. Biskop, C. N. O.
Mörner, Grefve *S.* Præsident, LandsHöfding, R. C. M. O.

Lunds Stift:

Ahlberg, *N.* Capitén vid Wendes Artilleri.
Berch, *P. v.* HofMarskalk.
Berghman, *L. P.* Inspector.
Bibliothek, Malmö TrivialScholæ.
Cederschöld, *F.* Jur. & Mor. Professor.
Ekenstam, *F. W.* Professor.
Faxe, *W.* Th. Doct. Biskop, ProCanzler, C. N. O.
Fremling, *M.* Philos. Professor, R. N. O.
Hansson, *J. P.* Hist. Docens.
Hansson, *P.* Prost.
Holmbergson, *J.* Jur. Doct. Professor.
Hylander, *A.* Th. Doct. Professor, L. N. O.
Lidbeck, *A.* Professor, Acad. Bibliothecarie.
Lilljewalch, *C. F.* Med. Doct. Professor.
Lindfors, *A. O.* Hist. Professor.
Norberg, *M.* Th. Doct. CanzliRåd, Professor, R. N. O.
Palm, *L. A.* Th. Doct. Prost, L. N. O.
Retzius, *N. J.* Bokhandlare. 4 Ex.
Roth, *C.* Ph. Mag. S. M. Adjunct.
Schwerin, Frih. Kammarherre.
Sjöbeck, *H. F.* Mag. Docens. 2 Ex.
Textorius, *A. B.* Professor.
Torbjörnson, *A. B.* Ph. Mag.
Wåhlin, *C.* Th. Doct. DomProst, L. N. O.

Götheborgs Stift:

Bibliothek, Götheborgs Gymnasii.
Kongl. Wetenskaps och Witterhets Samhällets.
Brunius, *G.* Th. Doct. Prost, L. N. o. W. O.
Kidron, *C. D.* Collega Scholæ.
Kulin, *A. M.* S. M. Adjunct.
Linderot, *C.* ContractsProst.
Nycander, *C.* Öfverste, R. S. O.
Roempke, *M.* Prost, L. W. O.
Siwertson, *G. L.* ContractsProst, L. W. O.
Warlund, *A. G.* vice Pastor.
Wingård, *C. F. af*, Th. Doct. Biskop, L. N. O. 2 Ex.
Wingård, *J.* Th. Doct. Biskop, C. N. O. R. af C. XIII. O.

Calmare Stift:

Ahlberg, *J.* Græc. L. Lector.
Adlersparre, *A.* Ryttmästare, R. N. O.
Bibliothek, Calmar Gymnasii.
Bruhn, *J. F.* ContractsProst.
Fagerrén, S. M. Adjunct.
De la Grange, *G.* LandsHöfding, C. S. O.
Lindvall, *B. M.* ContractsProst.
Mannerskants, *C.* Major.
Stagnelius, *M.* Th. Doct. Biskop, L. N. O.
Stålhammar, *A. L.* ÖfversteLieutenant, R. S. O.
Sydow, *T. A. v.* Ph. Cand.
Marks v. Würtemberg, Capitén.

Carlstads Stift:

Bibliothek, Carlstads Gymnasii.
Bjurbäck, *O.* Th. Doct. Biskop, L. N. O.
Edgren, *E.* Assessor, R. W. O.
Ekelund, *P. P.* Th. Doct. Prost, L. W. O.
Frykstedt, *J.* Th. Doct. Prost.
Kjellin, *N.* Kgl. HofPred. Prost.
Lagerlöf, *E.* Th. Doct. Prost.
Larsson, *L. D.* FältKammererare.
Stenbäck, *J.* BruksPredikant.
Värnhjelm, *G. A.* Capitén.

Hernösands Stift:

Ahlberg, *J.* S. M. Adjunct.
Almquist, *E. A.* Th. Doct. Biskop, L. N. O.
Arnell, *L.* LandsHöfding, R. S. O.
Backlund, *J.* Cons. v. Notarie.
Behm, *J. M.* HäradsHöfding.
Bibliothek, Hernösands Gymnasii.
Umeå TrivialScholæ.
Clason, *J.* BruksPatron, R. W. O.
Dillner, *E. J.* Th. Doct. Contr. Prost.
Forssberg, *O. F.* Th. Cand. Hist. Lector.
Gadd, *L.* Rector Scholæ.
Gavelius, *P.* Lagman.
Grape, *J.* Comminister.
Hambræus, *O.* Th. Doct. Prost.
Huss, *J.* Kyrkoherde.
Koskull, Frih. *A.* LandsHöfding, R. S. O.
Lagström, *M.* Kyrkoherde.
Lindahl, *C. P.* Prost.
Lindahl, *O.* Lector.
Norberg, *J.* Th. Doct. Prost.
Nordenfalk, *C.* BruksPatron.
Renström, *A.* Th. Doct. Contr. Prost.
Rossander, *C. J.* Assessor.
Sædenius, *C.* Prost.
Ström, *N.* Th. Doct. Contr. Prost.
Sundberg, *A.* Th. Doct. ContractsProst.
Swedbom, *J.* Rector Scholæ.
Wallgren, *C. G.* Lagman.
Örnberg, *C. J.* Borgmästare.

Wisby Stift:

Brygger, *B. G.* Lagman.
Ek, *P.* ÖfverDykeriCommissarie.
Eberstein, *C. F.* Th. Doct. Biskop, L. N. O.
Lutteman, *G.* Prost.
Molander, *A.* Studerande.

Örebro:

Blomberg, *D. G.* Collega Scholæ.
Cassel, *L.* Lagman, R. W. O.
Ekermark, *P. E.* Philos. Magister.
Frigelius, *C* Räntmästare.
Grill, *P.* BruksPatron.
Hedblad, *J. F.* HäradsHöfding.
Hoffsten, *E. v.* HäradsHöfding.
Lewenhaupt, Grefve *G.* Cornett.
Lindquist, *C. A.* BruksInspector.
Linderholm, *J.* ContractsProst.
Malmström, Oecon. Director.
Selander, *A L.* Th. Licent. FältProst.
Wadström, *C.* HäradsHöfding.
Wikander, *P.* Collega Scholæ.

Gefle:

Bergstén, *C.* Histor. Lector.
Bergstén, *N. J.* Mathem. Lector.
Boivie, *P. G.* ConRector.
Elfbrinck, *O.* Grosshandlare.
Elfstrand, *P.* Grosshandlare.
Ennes, *P.* Grosshandlare.
Fagerborg, *A.* Th. Doct. Lector.
Forsell, *O.* SlottsPredikant.
Garberg, *A.* Grosshandlare.
Garberg, *A. F.* Grosshandlare.
Hådén, *J.* Kyrkoherde.
Lodin, *E.* Lagman.
Lundström, *J.* Th. Doct. Professor, Contr.Prost.
Nordenadler, *T.* Öfverste, R. S. O.
Roos, *E.* Collega Scholæ.
Sparre, Grefve *E.* Cabinetts Kammarherre, LandsHöfdinge, C. N. O.
Schröder, *I. L.* Exped. KronoBefallningsman.
Söderhjelm, *C. G.* HofJägmästare.

Fahlun:

Arborelius, *O. U.* Collega Scholæ.
Barchæus, *A. G.* Kyrkoherde.
Bergstén, *P.* KopparslagareÅlderman.
Blumenberg, *C. F.* M. Dr. GrufMedicus.
Callerholm, *N.* Lagman.
Enebom, *A. L.* Th. Cand. FältProst, Kyrkoherde.
Enebom, *G.* Grosshandlare.
Fornmark, *E. G.* Bergsman.
Gahn, *J. G.* Assessor.
Gahn, *H. Fredrikson* Bergsman.
Hammarstrand, *E. M* Rådman.
Korsberger, *I. G.* Collega Scholæ.
Kröningssvärd, *C. G.* Häradshöfdinge.
Leksell, *L.* Rådman.
Lindström, *A.* ContractsProst.
Lithander, *C.* BergsFiscal.
Muncktell, *G.* Comminister.
Muncktell, *J. J.* BruksPatron.
Noræus, *J.* Jur. Doct. Lagman, R. N. O.
Pihl, *A.* BergsHauptman, R. W. O.
Törneblad, *C.* ÖfversteLieutenant, R. S. O.
Westlinger, *D.* LandsCamererare.

Carlscrona:

Fåhræus, *N.* Major, R. W. O.
Hackson, *H. H.* Amiralitets ÖfverCommissarie, R. N. O.
LäseSällskapet.
Palmquist, Frih. *M.* vice Amiral, C. S. O. St. K.
Puke, Grefve.
Thyselius, *C.* Th. Doct. Amiralitets Superintendent, L. N. O.

Jönköping:

Crusenstolpe, *I. M.* HofrättsRåd.
Landegren, *P. H.* LandsCamererare.
Löwenadler, *L.* Lagman, LandsSecreterare.
Pamp, *J. J.* HäradsHöfdinge.

Nyköping:

Bonde, Frih. *C. Carlsson*, Jur. Doct.
Hallerström, *I. U.* Collega Scholæ.
Lindberg, *C. G.* Th. Cand. Rector Scholæ.
Molin, *F.* Fabrikör.
Nyman, *C.* Collega Scholæ.
Rönquist, *A. M.* Lagman.
Skjöldebrand, *P.* LandsHöfding, C. N. O.
Åstrand, *A. N.* Apologist.

Söderköping:

Berton, Kongl. HofPredikant.
Cederborg, *S. M. T.* Borgmästare.
Hertzman, *A.* AdvocatFiscal.
Lindblom, *G* Konungens HandSecreterare.
Rhebinder, Frih. *I. F*
Rothlieb, *S. A.* Ryttmästare.
Saltza, *E. F. v.* HofMarskalk. R. N. O.
Schwerin, Grefve *C. F. v.* GeneralMajor, R S. O. St. K.
Schwerin, *Ph. W.* Kammarjunkare, Assessor.
Spaldencreutz, *J. A.* BruksPatron.
Wilskman, Major, R. S. O.

Götheborg:

Bauck, *I. C.* Grosshandlare.
Blaurock, *Ch.* Grosshandlare.
Ekman, *G. H.* CommerceRåd.
Evert, *C. H.* Assessor.
Haij, Frih. *E.* Öfverste, R. S. O.
Kjellberg, *J.* Grosshandlare.
Lang, *C F.* Grosshandlare.
Lindquist, *I. L.* Handlande.
Palm, *J.* HäradsHöfdinge.
Peters, *C. H.* Handlande.
Peters, *H. G.* Grosshandlare.
Santeson, *B H* CommerceRåd.
Risberg, *J. Olson*, Bryggare.
Silfverskjöld, Frih. *N A.*
Sivers, *C. H. v* Lieutenant.
Stenberg, *P.* Lagman.
Svensson, *S. M.* HandelsBokhållare.
Söderborg, *I. A.* HandelsBokhållare.
Tarras, *J.* Grosshandlare.
Törngren, *C. J.* Handlande.
Törnstén, *O.* Camererare.
Willerding, Grosshandlare.
Wirsén, *C J. af*, ContreAmiral, R. S. O. St. K
Winberg, *E S.* Camererare.
Åberg, *A* Grosshandlare.
Åkerman, *F. M.* LandsCamererare.

Christiania:

Hegermann, *D. v.* GeneralMajor, StatsRåd, C. S. O.
Hjerta, *G.* Capitén.
Krohg, *C.* StatsRåd, C. N. O.
Mariboe, *L.* Capitén.
Mörner, Grefve *C.* En af Rikets Herrar, Norriges Rikes Ståthållare, R. C. M. O.
Sommerhjelm, *M. O. L.* StatsRåd, C. N. O.
Treschow, *N.* Th. Doct. StatsRåd, C. N. O.
Wahlström, *P.* RegeringsRåd.
Wedel Jarlsberg, Grefve *I. C. H.* StatsRåd, C. N. O.

Utrikes Praenumeranter

FINLAND.

Åbo:

Arwidsson, *A. I.* Histor. Univ. Docens.
Avellan, *J. H.* Histor. Professor.
Becker, *R. v.* Histor. Adjunct.
Bibliothek, Academiens.
Wiborgska Nations.
Bonsdorff, *J.* Th. Doct. Professor.
Böcker, *C. C.* Finska Hushålln. Sällsk. Secreterare.
Cajanus, *A.* Med. Doct. Kyrkoherde.
Calonius, *M.* Verkligt StatsRåd, Juris Professor, R. N. O. o. St. Annæ O. 2:dra Class.
Ehrenström, *J. A.* Verkligt StatsRåd, R. af S. Wladim. O. 3 Cl.
Estlander, *J. E.* Kyrkoherde.
Falck, *A. H.* HofRättsRåd.
Frosterus, *J.* ContractsProst.
Gadolin, *G.* Th. Doct. DomProst, R. af S. Wladim. O. 4 Class.
Gottlund, *C. A.* Stud.
Gylling, *H. H.* Copist.
Hjärne, *G.* LandsHöfdinge, R. S. O.
Ignatius, *B. J.* Ph. Mag. Bibl. Amanuens.
Keckman, *C. N.* Ph. Mag. Bibl. Amanuens.
Lagus, *W. G.* Jur. Doct. Adjunct.
Mannerheim, Frih. *C.* Verkligt StatsRåd, Lands-Höfding, R. af S. Annæ O. 1 Cl.
Mellin, Frih. *A.* Allm. ReferendarieSecreterare, R. af S. Annæ O. 2 Cl.
Morian, *C. G. v.*, Copist.
Myrén, *D.* Juris Doct. Professor.
Palander, *G.* Philos. Professor.
Pipping, *F. W.* Hist. Litt. Professor, Acad. Bibliothecarie.
Pippingsköld, *J. J.* Ph. Cand.
Pomoell, *E. J.* vice Præsident, R. af S. Annæ O. 2 Cl.
Simelius, *A. G.* Stud.
Snellman, *H.* Th. Doct. Professor R. af St. Wladim. O. 4 Cl.
Spåre, *C. G.* Capitén.
Steinheil, Hans Exc. Grefve *F.* GeneralGuverneur, R. af Alex. Newsky O. m. m.
Sundius, *J.* Med. Doct. Adjunct.
Tamlander, *Z.* Kyrkoherde.
Tandefelt, Frih. *A.* Præsident, Ridd. af Alex. Newsky Orden, C. N. O.
Tengström, *J.* Th. Doct. ErkeBiskop, Ridd. af S. Annæ O. 1. Cl. L. N. O.
Tengström, *J. J.* vice Bibliothecarie.
Wallenius, *J. F.* Eloqu. Professor R. af St. Annæ O. 2 Cl. o. St. Wladim. O. 4 Cl.
Wärnhjelm, *A. F.* Copist.
Åkerman, *W.* Kyrkoherde.

Björneborg:

Lebell, *F.* Th. Doct. Professor, Contr. Prost, R. af S. Wladim. O. 4 Cl.
Lindebäck, *J.* Ph. & Med. Doct. Assessor.
Nyberg, *A. R.* Tullförvaltare.
Wahlros, *C.* StadsCapellan.

Borgo:

Alopæus, *M. J.* Th. Doct. Biskop, R. af St. Annæ O. 1 Cl.
Bibliothek, Borgo Gymnasii.
Borgström, *J.* Th. Doct Lector, Prost.
Cleve, *J. A.* Lector, Kyrkoherde.
Forsius, *G. H.* Histor. Lector.
Maconi, *N.* Prost.
Ottelin, *C. G.* Mathem. Lector.
Wallenius, *I.* Th. Doct. Prost, L. N. O. och St. Wladim. 4 Cl.

Wasa:

Æimelé, *Chr.* Med. Doctor.
Bibliothek, Wasa LäseSällskaps.
Hising, *G.* HäradsHöfding.
Krabbe, *C. A.* HofRätts Råd, R. af S. Annæ O. 2 Cl.
Monselius, *D.* HofRätts Råd.
Sadelin, *P. U. F.* Ph. Mag. Collega Scholæ.
Tengström, *J.* Th. Doct. ContractsProst.
Wasastjerna, *F. D.* BruksPatron.

Wiborg:

Bibliothek, Wiborgs Gymnasii.
Nicolai, Baron *P.* GeheimeRåd.
Walleen, *C. J.* LandsHöfding, R. af S. Wladim. O. 3 Cl.

RYSSLAND.

Petersburg:

Hipping, *A. J.* ReligionsLärare vid Gymnasium.
Romanzoff, Hans Exc. Grefve *N.* RiksCanzler, m. m. 3 Ex.

Rewal:

Kosegarten, *F. F.* Doct. ÖfverLärare vid Guvernements Gymnasium. 2 Ex.

TYSKLAND.

Berlin:

Bibliothek, Academiens.
Helwig, *Amalia v.*, född Friherrinna *v. Imhoff.*

Breslau:

Bibliothek Academiens.

Greifswald:

Bibliothek, Academiens.
Blixen Finecke Baron *C. v.*, GeneralLieutenant, R. C. M. O.
Schildener, *C.* Juris Doct. Professor, R. W. O.
Schubert, *F. W. v.*, Th. Doct. Professor.

Göttingen:

Bibliothek, Academiens.

DANNEMARK.

Köpenhamn:

Bibliothek, Kongliga.
Academiens.
Roschilds Stifts.
Münter, *F.* Th. Doct. Biskop, Storkors af Danebrogs O.

ENGLAND.

London:

Burén, *P. G.* Grosshandlare.
Engström, *Ch.* Handlande.
Hulthin, *Z.* Handlande.
Langenberg, *J. E.*
Lithander, *C. L.* Capitén.
Sandmark, *A.*
Tottie, *Ch.* GeneralConsul.
Troilius, *Ch.*
Tunelius, *L. E.* LegationsPredikant.
Wagert, *B.*
Westin, *G.*

BRASILIEN.

Rio Janeiro:

Malmgren, *G.* Handlande.
Westin, *L.* GeneralConsul, R. W. O.

Som icke alla SubscriptionsListor inkommit, och på några Förnamn och Titlar icke varit utförda, torde, oaktad all använd sorgfällighet, någon Prænumerant vara förbigången eller icke rätt anteknad.

Corrigenda et Emendanda

in Sectione Priori:

Præf. pag. I. lin. 25 conciliari lege: conciliare.

p. V. l. 17 *a* l. *e*.

Pag. 4. lin. 13 Sigridha leff. Leb, leben etiam denotat domicilium, varelse, vistelse, boställe, unde Germanis *Hadersleben*, Danis *Haderslef* Svethice Skatelöf in Smolandia, Nebbelöf in Skania, nomina locorum. *Sigrida leff*, Sigridslöf, Sigridis domicilium, locus ubi Sigrid Storråda habitavit, quem hodie ignoramus.

-- not. *b*) in aliquot exempl. Ingonis Junioris loco Senioris.

35. l. 22 in marg. Febr. 22 l. Febr. 2.

47. l. 23 816 l. 916.

54. l. 30 lectio *Benzelii:* Canuti. Nostra: Comitis.

67. l. 7 ineditum l. mutilum.

92. not. *a*) Emendatiorem Inscriptionis lectionem vid. in Sect. Post. p. 32.

104. not. *p*) vita l. vite.

Tab. II. in Cat. N:o 1. linea 8 post Fiolnir, inseratur *Svegdir*.

In Sectione Posteriori:

Pag. 120. not. *b*) post Catharinam Turonis Bielke adde: uxorem habuit.

Pag. 150. not *g*) anno l. annum.

210. l. 4 Hdorph l. Hadorph.

231. not. *f*) adde: Wisby Sjö-Rätt ed. *J. Hadorph* Stockh. 1689.

Leviora, quæ occurrunt Errata, B. L. candide excuset.

SCRIPTORES
RERUM SVECICARUM
MEDII AEVI

TOMI I.

SECTIO PRIOR.

CONSPECTUS SECTIONIS PRIORIS

CATALOGI REGUM:

CHRONOLOGIÆ, DIARIA, CALENDARIA:

CHRONICA:

SCRIPTORES

RERUM SVECICARUM MEDII AEVI

I.

LANGFEDGATAL

AB ODINO AD OLAVUM TRÅTÅLJA.

Ex Apographo *Stephani Johannis Stephanii* Cod. N:o 56 in Folio, Donationis Delagardianæ in Bibliotheca Academica Upsaliensi. Eandem seriem Genealogicam a Japheto ad Haraldum Hårfager Norvegiæ et Hardaknut Daniæ Reges ex Codice Membranaceo Donationis Arna-Magnæanæ in Bibliotheca Academica Hafniensi edidit *Langebek*, Scriptor. Rer. Danicar. T. I. pag. 2. Nos idcirco ea solummodo quæ Sveciam spectant e laudato excerpsimus Apographo, quod præterea, cum Langebekiano, aliquantulam si exceperis orthographiæ diversitatem, optime conspirat. Usus fuit *Stephanius* Codice perantiquo, qui, nisi omnino fallimur, fuit unus eorum, quorum *Torfæus* meminit in Serie Regum Daniæ p. 211. et qui fortassis Resenianus *Langebekio* audit. Apographon omni fide & accuratione descriptum dedit *Stephanius*, ita ut Litteras non addidit Initiales, quas in Codice Originario, ut in pluribus medii ævi codicibus interdum observatur, Librarius omiserat, illas curæ Rubricatoris relinquens.

Woden. þan kollum ver Oden. Fra honum eru komnar flestur Konga ætter i Nordur alfu heimsins. Han var Tyrkia kongur. Han flyde fyrer Romverium Nordur hyngad. a)	*Voden, quem nos Oden vocamus. Ex eo deducuntur plurima Regum stemmata in plaga mundi septentrionali. Ille erat Turcarum Rex. Fugit propter Romanos aquilonem versus.*
Niordur i Noatunum	*Niord in Noatuna.*
Yngve Freyr	*Yngue Freyr.*
Fiolner	*Fiolner.*
Svegder b)	*Svegder.*
Vanlande	*Vanland.*
Visbur	*Visbur.*
Domalldur	*Domalder.*
Domar	*Domar.*

Dyggve

a) Duo postrema verba in cod. 36 desunt.

b) In exemplo ære expresso, quod habet *Langebek* l. c. loco Svegderi lacuna conspicitur, licet ejus nomen ad fidem aliorum Mscr. in ipso textu attulerit. Etiam in Apographo Stephaniano N:o 12. Donat. Delagard., quo usus est *Verelius*, Hervara Saga p. 39 inter Yngve Freyr et Fiolnerum lacuna est indicata his verbis: *hier vantar*, heic aliquid deest.

Dyggve	*Dyggve.*
Dagur	*Dag.*
Agne Schialfar boande	*Agne Schialfæ maritus.*
Alrekur	*Alrecus.*
Yngve	*Yngve.*
Jorundur	*Iorund.*
Aun hinn gamle	*Aun grandævus.*
Egill Tunna dolgur	*Egill Tunnicida.*
Ottar Wendelkraka	*Ottar Wendelkraka*
Aþils ad Upsólum *b*)	*Aþil Upsaliensis.*
Eystein	*Eisten.*
Yngvar	*Yngvar.*
Braut Onundur	*Braut Onundur.*
Ingialldur Illrade	*Ingialld vafri animi.*
Olafur Tretelgia.	*Olavus Lignicida.*

II.

Catalogus Regum Sveciæ a primordiis regni ad MAGNUM ERICI an. 1333.

Descripsit hunc Rev. *Nordin* ex Codice Archivi olim Antiquitatis, jam Regiæ Bibliothecæ Stockholmiensis, in illius Catalogo B. 17 insignito, qui continet potissimum Leges antiquas SvioGothicas, quorum titulis interspersæ sunt nonnullæ annotationes historicæ. Apographon esse vetusti alicujus monumenti, tam Scripturæ genus, quod cum mendis suis fidelissime expressimus, quam quæ continet momenta ponunt extra dubium. Cum *Sturlesonii* Ynglinga Saga plerumque conspirat; quod vero Templum *Dianæ* & sacrificium *Cereri* factum & noster & *Ericus Olai* commemorant, ex communi fonte utrumque sua hausisse testatur. Catalogo, quem ex Codice Membranaceo, sub nomine *Registri Upsaliensis* cognito (Cfr. infra p. 14) edidit et illustravit *Ericus Benzelius* proxime consentit hic noster, proprium tamen meritus locum, quod & majoris antiquitatis præ se fert speciem et nonnulla habet in altero omissa.

Rex itaque ingo *a*) qui primam svecie monarchiam rexisse plurimi astruunt genuit neork Qui genus *b*) stroy hos ambos tota illorum posteritas ut Deos

b) Filium Herleifum. Historicis nostratibus pæne ignotum, in Fundinn Noregur, ap. *Biörner* Nord. Kämpadater, p. 15 offendimus, ex quo longa serie majores Ivari Vidfamne deducuntur.

a) Hic Ingo idem ac Yngue Tirkiakong, Niordi pater, quem Neork appellat noster & cujus filius fuit Stroj seu Froi, idem ac Yngve Frei.

b) Lege: *genuit*.

Deos venerati sunt *c*) Stroyer vero genuit fiolm *d*) qui in dolio medonis est dimersus Cujus filius suerchir *e*) manum in petram projiciens non retraxisse dicitur, quod. pro certo fabulosum creditur Iste genuit Valanda qui in sompno a demone suffocatus interiit, Quod genus sweco sermone mara *f*) dicitur. Hic genuit Visbur quem filii sui cum omni curia sua ut cicius hereditaretur Viuum incenderunt Cujus filium Domald sweui omnes pro ffertilitate frugum Cereri hostiam optulerunt. Iste genuit Domar qui in svecia obiit hujus filius Digguir *g*) in eadem regione vitam finiuit Eum successit filius eius in regem Daghr quem Dani in quodam vado quod stotamuadh *h*) vel Vapnauadh dicitur dum passeris iniurias vindicare conaretur publico bello occiderunt. Qui genuit Alrik *i*) hunc frater suus Erich cum ffreno percussit ad mortem. Alrik autem genuit Ingimar. Istum Uxor sua iuxta locum agnafit qui nunc stokholm dicitur propriis manibus interfecit suspendendo ad arborem cum cathena aurea *k*) Cuius filius ingialdir in swecia a fratre suo ob infamiam uxoris est occisus, que bera dicta est hoc nomen late sonat post hunc filius eius Jorundir qui dum danos debellasset suspensus est in loco oddasund in sinu quodam Dacie quem limafiordh *l*) indigne *m*) appellant male vitam finivit Iste genuit *n*) haquon qui longo vetustatis senio IX annis ante obitum suum dense usum alimonie postponens lac cum de cornu ut inffans sugsisse fertur *o*) aukun vero genuit eghil cognomento Vendilcraco *p*) quem proprius servus nomine tonne regno privavit Et cum domino pedissequus VIII Civilia bella commisit in omnibus victoria potitus in IX tandem devictus occubuit et paulo post ipsum regem truculentus thaurus confodiens trucidavit Cui successit in regem filius suus Otharus qui a suo Equivoco otharo danorum comite et fratre ejus fasta provinciarum danie scilicet venali *q*) interemptus est Eius filius adhils vel adhill ante edem Dyane *r*) dum ydolorum sacrificia fugat equo lapsus exspiravit Hic genuit Eysten quem goutones in domo quadam obstrusum cum suis incenderunt vivum. Huius filius ingwar qui kanutus cognominatus est in expeditione occisus est in quadam insula baltici maris que ab indigenis ósyliæ *s*) vocatur, Iste genuit brætomund quem sigvardus frater suus occidit in næricia quod loci vocabulum interpretatur celicampus. *t*) Post istum filius suus ingiældir in regem sublimatur qui colti^k medum *u*) yvarum cognomento vithfadhin regem tunc temporis multis formidabilem seipsum cum omni comitatu suo Cenaculo inclusus igne cremavit. Eius filius olaus cognomento trætælghiæ diu et pacifice fungtus regno plenus dierum obiit in

c) De cultu horum Numinum loquitur Edda, Dämi Saga 14.

d) Ex Ficlmo vel potius Siolmo in omnibus convenit cum *Erico Olai*, Edit. *Messenii* p. 27.

e) Svedger appellat *Sturleson*.

f) Incubus. Cfr. *Ihre* in Glossario ad hanc vocem. De ejus insultibus frequens apud vulgus commemoratio.

g) Inter Domarum & Digverum *Ericus Olai* p. 28 inserit Attilam ex Chronico Prosaico Ed. *Messenii* p. 61-66.

h) Alias *Sjotanswad*.

i) Inter Domarum & Alrikum Agni Skialfarbonde collocat *Sturleson*.

k) Manifesto errore hoc Agnii fatum ad Ingemarum, quem ignorat *Sturleson*, transfert hujus Catalogi Auctor. Præterit denique Hugleikum, Alfii filium.

l) Catalogus a *Benzelio* editus ad Limafiord addit *Selendie*, quod legendum *Jutlandie* observat *Langebek*.

m) Lege *indigene*.

n) Differt heic ab *Erico Olai*, p. 29, qui historiam inserit proelii in Brâvalla hed.

o) Hic idem est, quem Aune appellat *Sturleson*.

p) Tonnadolgi vocat *Stúrleson*, cognomen Vendilkraki filio ejus Ottaro attribuens.

q) Lege: *veneno*. Wottar & Faste Iarleri erant Regis Danorum Frode. In proelio cum his cecidisse Ottarum, alii auctores tradunt.

r) *Disarblot* hoc sacrificium dicebatur, unde forte *Disarsal*, ædem *Dianae* vertit Auctor.

s) *Ericus Olai* p. 33 insulam nominat *Lagenö*. Ingwar Harra, non Kanutum cognominatum fuisse atque occubuisse in Adalsyslan Estlandiæ alii tradunt.

t) *Himlehed*.

u) Lacunam hanc in manuscripto supple: *collectis suis metuens Yvarum*.

in Swecia. Olaus genuit Haldanum cognomine huitben quem de Swecia venientem norvegenses in montanis Sibi regem constituunt. Hic provectus etate in provincia thothne reddidit spiritum. Olaus itaque trætælghiæ rex Swecie genuit haldanum vithben de quo reges noruegie orti sunt. Item Olaus genuit inge *v*) qui post patrem regnavit in swecia. Iste ingi accepit filiam ragnaris ludhbrok genuitque ex ea filium nomine Erik wædhirhat qui post patrem regnavit in Swecia Dictus est autem wædhirhat eo quod ventum optatum requirens ymolando ydolis ad quamcumque partem pileum suum vertat mox ventum ad placitum optinuit. Hic genuit Erik Sighursælæ. Cuius filius fuit Erik Arsæle, Iste fuit primus rex christianus in Swecia, Cuius filius Olaus Skotkonung, x) mater eius dicta fuit sighridh hin rikæ de quo Sighridha leff vocatur. Post hunc regnavit Anundus dictus iacob post quem regnavit emundir slemær qui cum exercitu intravit Skaniam Quod audiens knut dictus rika misit de anglia Wlff Sprakalæg generum suum commissoque bello cecidit emundir in ponte quodam Skanie qui stangapelle *y*) dicitur. post hunc regnavit Stænkil qui fuit filius sororis Olaui Skotkonung, quæ filia erat erici arsælæ et sighridis rikir. Post hunc regnavit Ingi senior post quem filius eius ragualdus *z*) et elene regine. Cui conregnavit Philippus patruelis eius filius halstani qui erat frater ingonis quibus successit Ingi iunior frater philippi filius halstani post hunc regnavit ragualdus knaphöffdhe qui in brevi interfectus est iuxta Skaram a wästgotis Post hunc swærkir gamble qui erat filius baronis *a*) a rusticis in regem electus Cui successit erikir jædhuardhesson de generacione wulgari a communitate rusticorum in regem electus eo quod haberet uxorem de regali prosapia ortam que dicta est Christina filia ingonis iunioris *b*) hic beatus rex apud Vpsalam martirio coronatur cui successit Magnus filius Henrici skotulærs de dacia et Jngridis regine que fuit filia ragualdi regis filii ingonis senioris Quo in breui post a sweuis in vindictam beati erici ab eo iniuste occisi interfecto regnavit karl filius swerkeri gambla Cui successit knut filius beati erici et sibi successit swerchir vngæ filius karoli regis qui fuit filius Swercheri gambla. post hunc regnavit ericus filius kanuti regis filii beati erici et sibi successit iohannes filius swercheri iunioris. Cui successit ericus filius erici filii kanuti filii beati erici. Isti successit Valdemarus sororius erici predecessoris sui filius scilicet birgeri Ducis et domine Ingeborgh que fuit soror erici filii erici filii kanuti filii beati erici post hunc regnavit magnus frater eius scilicet Valdemari ipso Valdemaro adhuc viuente et regnum in manum fratris sui predicti magni renunciante. Eodem autem Magno Valdemaro superstite defuncto birgerus ipsius Magni filius patri successit in regnum.

Hoc

v) Post Olaum Trætælja ab omnibus aliis Historicis dissentit Catalogus noster, tribuendo ei filium Ingonem, ex Ragnari Lodbrok filia parentem Erici Wäderhatt. Ut igitur constet hæc differentia etjam in posteris hujus Ingonis conspicua, necesse duximus sequentem adjungere tabulam Genealogicam. (vide Tab. I.)

x) Ex hoc loco differt *Ericus Olai* p. 56, fusior pariter & confusior.

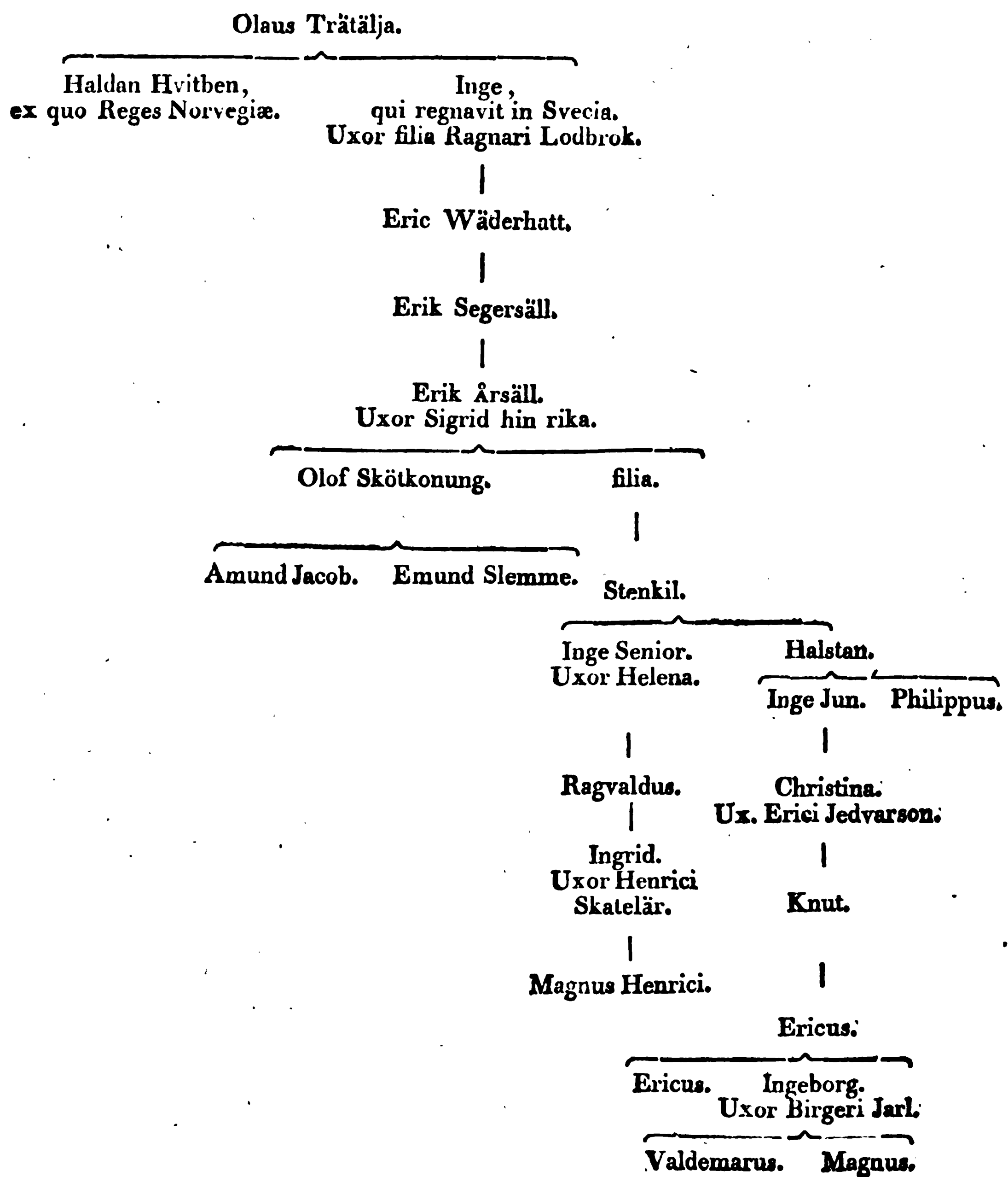
y) Legendum: *Sta. Capellsbro.* Seducti lineolam super St:a pro nota *n* legerunt Librarii et non observarunt istam lineolam additam esse, ut exprimeret *Sancta*. Quæ de Emund Slemme heic adfert Auctor, ad Anundum Jacob, R. Olavi Skötkonung filium adplicat *Lagerbring* T. 2. p. 272.

z) Ingonem habuisse filium Ragvaldum ex Helena testantur Chronicon Prosaicum *Messenii*, Genealogia Ingeburgis ap. *Lagerbring*, T. 2. p. 40. *Saxo Grammaticus* p. 250. Chronicon in Biblioth. Reg. Stockh. D. 27.

a) Cum Baronis titulus hoc tempore apud nos insolitus & in Appendice ad Leges Vestrogothicas Sverkerus Cornubiæ filius vocatur; ad fidem pronum est, illum ex Cornwallia Angliæ provincia originem duxisse.

b) Corrigendus ex hoc, quod multa confirmant testimonia, Auctor Genealogiæ Ingeburgis apud *Lagerbring*, T. 2. p. 40. qui Christinam, R. Erici Sancti conjugem, filiam Ingonis Junioris adstruit.

Tab. I. ad pag. 4.

Olaus Trätälja.
Haldan Hvitben, ex quo Reges Norvegiæ.
Inge, qui regnavit in Svecia. Uxor filia Ragnari Lodbrok.
Eric Wäderhatt.
Erik Segersäll.
Erik Årsäll. Uxor Sigrid hin rika.
Olof Skötkonung.
filia.
Amund Jacob.
Emund Slemme.
Stenkil.
Inge Senior. Uxor Helena.
Halstan.
Inge Jun.
Philippus.
Ragvaldus.
Christina. Ux. Erici Jedvarson.
Ingrid. Uxor Henrici Skatelär.
Knut.
Magnus Henrici.
Ericus.
Ericus.
Ingeborg. Uxor Birgeri Jarl.
Valdemarus.
Magnus.

Tab. II. ad pag. 5.

1.	2.	3.
Sturleson.	*Catal. 1.*	*Catal. 2 et 3.*
1 Oden.	1 Oden.	
2 Yngue.		1 Inge.
3 Niordr.	2 Niordr.	2 Neork.
4 Frejer.	3 Yngve Frægr.	3 Stroy.
5 Fiolmer.	4 Fiolnir.	4 Fiolm.
6 Svegder.		5 Swerchir.
7 Valander.	5 Vallande.	6 Valanda.
8 Visbur	6 Visburr.	7 Visbur.
9 Domalder.	7 Domaldr.	8 Domald.
10 Domar.	8 Domarr.	9 Domar.
11 Dyggve.	9 Dyggvi.	10 Diggvir.
12 Dager.	10 Dagr.	11 Daghir.
13 Alrik.	11 Agne Skialfarbonde.	12 Alrik.
14 Agne.	12 Alrik.	13 Ingimar.
15 Yngve.	13 Yngve.	14 Ingialdir. Uxor Bera
16 Jorunder.	14 Jorundr.	15 Jorundir.
17 Aune.	15 Aun hin Gamle.	16 Haquon, vel Aukun.
18 Egil.	16 Egil Tunnadolgi.	17 Eghil Vendilcrace.
19 Ottar.	17 Ottar Vendilkraki.	18 Othar.
20 Adil.	18 Adils at Upsalum.	19 Adhils.
21 Eisten.	19 Eystein.	20 Eysten.
22 Yngvar.	20 Yngvarr.	21 Ingwar vel Kanutus.
23 Braut Amund.	21 Braut Anunder.	22 Brætömund.
24 Ingiald Ilråda.	22 Ingiald Ilrada.	23 Ingialdir.

Hoc tempore diuisum est regnum in tres partes Vestgothia Værmaland et Móri *c*) Erico duci, finlandia tawastia nylandia alandia stokholm et pars Archiepiscopatus et ólandia duci Valdemaro fratribus regis regi vero reliqua pars regni cessit in sortem. Post hos autem Magnus erici ducis filius in regem Swecie et norvegie est electus sortitus etiam est totam Skaniam emptionis Anno Domini MCCCXXXIII°.

III.

Fragmentum Catalogi ejusdem Svethice.

Ex Codice eodem descripsit b. Episcopus *Nordin.*

Inge swerikis konungr som ensambr rædh först allo swerike swa sum mæn sæghia af han fik en son som hæt neórk sidhan fik han en son som hæt frodhe ok the badhe hedhradhess swa som gudhar aff allom them som aff thóm badhum födos sidhan fik frodhe en son som hæt fiolm oc han war drænktir ij eno módha kari oc han atte en son æpter sik som hæt swærkr han war swa starkr at han slo hand sina oppa ena hæl och hon fastnade ther . . . .

. . . . slo han al dódha medh eno bezle sidhan atte alrik en son som hæt ingemar och hans eghin husfru drap han i eno stadh som agnafit kalla som nw kallas stokholm oc ther hångdhe hon han op vidh eth træ medh enne forgylto boio ock han atte en son som hæth ingiældr oc wardh dræpin om sidhe tho aff sinom eghnum brodhr fore ofråghx *a*) hans konu oc hon hæt bera. Sidhan war æpter han iorundir hans son oc tha han hafdhe striith widhr danska mæn oc thóm wmstrit *b*) tha wardh han ophængdir i en stadh som hæt oddasund widh danmark som infódde mæn kalla limafiordh oc han atte en son æpter sik som hæt haquon oc wardh swa gammal at nio aar for æn han doo tha didhe han hornspina swa som eth barn. Sidhan atte han en son som hæt æghil wændilkrake oc hans eghin swen som het tonne tok honum rikit fra oc atta (VIII) stridhe tha hafdhe tonne medh honum oc alla wan han thóm oc nionda sinne *c*) tha the striddo tha wardh han ihålslaghin oc litit ther æpter tha wardh siælfuir konungin ihål stangadhr af enom thiure. Sidhan kom æptær han otar hans son oc war i slaghin af enom herra af danmark som hæt otar oc hans brodher fasta Hans son som hæt adhils tha han redh bort fraan sinna gudha hógtidh tha fiól han af heste sinom fore ens afgudhz huse som hæt dyana oc ther doo han . . . . . .

---

c) Prima divisio regni inter Regem Birgerum et Duces facta Helsingburgi d. 20 Jul. an. 1310. Altera inter Duces Ludosiæ d. 9 Sept. an. 1315. De utraque vide *Lagerbring* Hist. Svec. P. 3. p. 80. 109. *Möri* territoria sunt præfecturæ Calmariensis in Smålandia.

a) Infamia a *Frägd*.

b) Debellasset *öfvervunnit*.

c) Nona vice *nionde gången*.

IV.

LANGFEDGATAL, SIVE SERIES REGUM SVECIÆ A RAGNARO LODBROK AD BIRGERUM MAGNI FILIUM.

Ex apographo *Stephaniano* in Codicibus *Delagardianis* Bibliothecæ Upsaliensis N:o 12 et 36 edidit *Ericus Benzelius* in notis ad Vastovii Vitem Aquiloniam p. 81. Confer Ibid. p. 50. Deinde *Langebek* ex Codice N:o 415 donationis Magnæanæ in Bibliotheca Universitatis Hafniensis suæ Collectioni Script. Rer. Danic. T. I. p. 12 pleniorem inseruit. Eo pretiosiorem autem hunc Indicem existimamus, quod ex eo, quidquid de familia *Lodbrokica* pro certo venditare possumus, unice habemus.

Ragnar Lodbrok	*Ragnarus Lodbrokus.*
Biorn Jarnsyda	*Bioerno ferrei lateris.*
Eirikr Biarnar svn	*Ericus Bioernonis filius.*
Eirikr Refils svn	*Ericus Refili filius.*
Emundr oc Biorn at Havge *a*)	*Emundus et Bioerno Haugensis.*
Eirikr Emundar svn	*Ericus Emundi filius.*
Biorn Svn hans L ara *b*)	*Bioerno filius ejus. L annis.*
Eirikr Sigrsæli oc Olafr	*Ericus Victoriosus et Olavus.*
Olafr Sænski *c*)	*Olavus Svecus.*
Aunundr Jacob	*Anundus Jacobus.*
Emundr Olafs svn.	*Emundus Olavi filius.*
Steinkell	*Stenkillus.*
Hakon	*Haquinus.*
Ingi Steinkels svn oc Hallstein oc Blot-Sveinn	*Ingo Stenkilli filius et Halstanus et Sveno Victimarius.*
Inge oc Philippus Hallstein synir	*Ingo & Philippus Halstani filii.*
Rognvalldur svn Olafs Neskonungs *d*)	*Ragvaldus filius Olavi Näskonungs.*
Colr Blot-Sveinsvn, han kolludu Sviar Eirek Arsæla	*Colo Svenonis Victimarii filius. Hunc Sveci Ericum Årsåll nuncupaverunt.*
Savrkvir Colson *e*)	*Sverkerus Colonis filius.*
Eirikr Helgi, Eatvardar svn	*Ericus Sanctus, Eadvardi filius.*

Mag- *Mag-*

a) De Berone hoc Hâgensi, adventu Ansgarii in Sveciam satis celebri, altum præterea est apud Historicos nostros silentium. Filium autem habuisse Thorderum Knappr, qui navi in Islandiam trajecit atque territorium occupavit, discimus ex Islands Landnama Bok, edito Hafniæ an. 1774. p. 222, ubi etjam p. 225 mentio fit Thormodi Ramii, ab eodem Rege in exilium pulsi, ob cædem Girdi avi materni Skialgi de Jadria, atque in Islandiam transeuntis. Thormodus erat filius Haraldi Vikingi.

b) Distinguendum esse cum *Langebekio* opinamur *L ara* totque annos regnum Biörnonis durasse. Ita etjam *Lagerbring*, Hist. Svec. T. 1. p. 168.

c) Etjam a *Sturleson* cognomine *Saenski* vel *Sönski* sæpius insignitur, quod nihil aliud, quam Svecum, *Svenske*, indicare probat, quod *Sönscri thiod*, populus Svecus, *Kong Sönscan*, Rex Svecus atque *Her Sönscan* sæpius apud eundem occurrit.

d) Catalogus Regum Sveciae Christianorum, ex Membranis Bibliothecæ Academiæ Upsaliensis N:o 70 a *Benzelio* editus in Monumentis p. 17 et huic Collectioni postmodum inserendus, quartum habet -- *Neskunuger;* sed inter *Halstanum* et *Svenonem Idololatram* atque quinque sequentibus *Ragwaldo Vestgotho* anteriorem, unde hujus pater vix esse potuit. Cfr. *Lagerbring*, Hist. Svec. T. 2. p. 102.

e) Quomodo conciliandi sint hæc series, quæ *Colonem* seu Ericum Årsäll, Appendix ad Leges VestroGothicas, quæ *Cornubu*, *Olaus Petri*, qui *Kornika Kolson*, atque *Sophia Brahe*, quæ Ruthenorum Comitem *Hack* R. Sverkeri patrem pronunciant, fuse disserit *Lagerbring*, Hist. Svec. T. 2. p. 96. Eyrekur hin Arsæli, i. e. annona felicem, in numero Regum in Svecia, qui abolitis Christianorum sacris, idolorum sacrificia restituerunt, collocat *Sturleson* T. 2. p. 265.

Magnus Heinreks svn	*Magnus Henrici filius.*
Karll Savrkuis Svn	*Carolus Sverkeri filius.*
Knutr Eiriks svn	*Canutus Erici filius.*
Savrkuir Kars svn. XII ar *f*)	*Sverkerus Caroli filius.* XII *annis.*
Eirikr Knutz svn. IX ar. *g*)	*Ericus Canuti filius.* IX *annis.*
Jon Savrkuis svn	*Joannes Sverkeri filius.*
Eirikr Eiriks svn.	*Ericus Erici filius.*
Valdemarr Birgiss svn.	*Valdemarus Birgeri filius.*
Birgir Magnus svn	*Birgerus Magni filius.*

V.

Catalogus Regum Sveciæ ab OLAVO SKÖTKONUNG ad ERICUM LÅSPE.

Duo in Bibliotheca R. Stockholmiensi servantur Codices, in quibus hic **Catalogus** comparet. Alter Legum Vestrogothicarum, quarum Appendix est, **Membranaceus in** 4:o, B. 59 signatus, ex quo suam editionem derivavit *Stjernhielm* an. 1663 in Fol. quam Latine versam a *Joh. Loccenio* atque notis illustratam a *Carolo Lundio* edidit *Olavus Rudbeck* 1693 in Fol., quinque denique Dissertationibus Academicis emisit *Joh. Ihre* Ups. 1752-1755, 4:o. In hoc Codice Runa þ semper usurpatur & loco *Madhir* runa Ψ frequenter. Ex pluribus in eodem obviis annotationibus conjicere licet, paroeciam Vidhem in Vestrogothia incolam hunc Codicem possedisse. Hujus quippe paroeciae divisio in tres trientes (*þre þridjungæ*) nimirum *Hæggaþorppa*, *Olofsþorppa* & *Honbora* p. 94 memoratur & in calce ejusdem paginæ legitur: *Anno Domini M:o CCCXXV:to habuit ecclesia Vidhem XI marcas & II oras, & cum pereantur,* i. e. rationes subducuntur, *(Cassan igenomgås)*, *restabant XIII oræ.* Alter Codex Chartaceus in 4:o oblongo, in eadem Bibliotheca signo D. 4. notatus, in quo, post *åtskilliga æwentyr,* recurrit hujus Catalogi Apographon, cujus Scriptor laborem suscepit veteres loquendi formas in novas & intellectu faciliores commutandi, e. gr. *genast* pro *thager*, *Kirkio* pro *staaf och stool.* Falso autem in vita XIV vertit *boren* per *födder.* Ex hoc Codice novam editionem meditatus est *Hadorphius.* Nos utrumque Catalogum juxta positum dabimus, ut melius institui possit ejus parallelismus; interpretationem vero Latinam subjungere animus est & denique notas, vetustum hoc historiæ patriæ non minus, quam linguæ monumentum illustraturas. Auctorem vixisse ante medium Seculi XIII, ex eo probabile est, quod in hoc tempore tam hic Regum Catalogus, quam qui sequuntur, Legiferorum & Episcoporum subsistunt.

Om Christne Konungar i Sverike:

1.	2.
Olawær Skotkonongær. war fyrsti Konongær som cristin war. i. Sweriki.	Olaff Skotkonung war förste cristin Konung i Swerike. Han war döp-

f) Chronicon in *Benzelii* Monumentis p. 15 atque Chronicon a *Celsio* editum p. 2 Sverkerum Caroli an. 1196 electum, atque in proelio ad Gistelren an. 1220, occubuisse confirmant. v. *Lagerbring*, l. c. p. 303, adeoque XIV annos duravit ejus imperium.

g) Cum an. 1216 obierit Ericus Kanuti, etiam in annis imperii ei assignandis hallucinatur Auctor. Neutra annorum annotatio in editione *Benzeliana* reperitur.

riki. han war dôpter. i. Kyældu þærræ wid Hosæby ligger oc heter Byrghittæ. *a)* af Sighfridi biscupp. oc han skótte *b)* þaghær *c)* allæn byn till staffs oc stols. *d)*

dôpter i the kældo widh Husaby ligger oc heter Birghitta aff Sancto Sigfridh Biskop. oc han gaff gænæst allan byyn till Kirkio.

Annar konongær war. Æmundær Colbrænnæ. oc hæt þy Colbrænnæ. at war riwar. i. ræfstum *e)* sinum at brænnæ hus mannæ. *f)*

Annar konung war Emund kolbrænna. och het forethy kolbrænna at han war rywer i ræfstum sinom. at brænna hws manna.

þridhi war. Æmundær Slema, *g)* þy at war sliskær *h)* oc eygh godþer at þra. *i)* i. þy mali han wildi ffræmmiæ. oc han górdhe skiæl *k)* mællin Swerikis oc Danmark swa sum sighx. i. landæmærum. *l)*

Tridhi war Emunder Slæma. Han war slitzsker oc ey godher. oc thra i thy male han wille fræma. oc han sâtho ramærke mællan Sverike oc Danmark.

Ffyardþi. war Hakun Rôdhe. han war fôdder. i. Lifwini. Wistæhærædi.

Fiårdhe war Haquon Rôdhe. Han war fôddar i Lifwine i Wistaherad. xiii

De Regibus Christianis in Svecia:

Olavus Skötkonung primus Rex erat, qui Christianus fuit in Svecia. Ille baptizatus fuit in fonte, qui Husaby adjacet & Birgittæ vocatur, a Sigfrido Episcopo & donabat tum omnem villam ad pedum & sellam, i. e. Cathedram Episcopalem.

Secundus Rex erat Emundus Carbonarius, qui vocabatur Carbonarius, quod erat severus in judiciis suis ad comburendum domos virorum.

Tertius fuit Emundus Vilis, qui erat avarus & pertinax (non bonus ad contradicendum) in iis rebus, quas voluit promovere. Et posuit limites inter Sveciam & Daniam, ut dicitur in illorum descriptione. Quartus

a) Duo sunt fontes prope Husaby in Vestrogothia, alter orientem versus a Templo CCC. passus distans. S. Sigfridi dictus, in quo procul dubio baptizatus fuit Olavus Skötkonung, alter totidem passibus versus occidentem, qui dicitur *S. Birgittae.* Cum autem post conscriptum hunc Catalogum, quem ad medium Seculi XIII. referimus, floruerit S. Brigitta, nescio quo casu hoc fontis nomen in illum irrepserit. Cfr *Lindskog* om Skara Stift. D. 2. p. 64.

b) Verbum *sköta* a *Sköt*, sinus, quod in sinum tradere solebant festucam vel cespitem, qui emtione, donatione, vel alio quocunque modo jus dominii in alios transferebant. Inde in Titulo harum Legum de Jure Regio *Skota* denotat donare atque in Titulo de Jure Agrario *Skötning*, donatio. Latinorum inde *Scotatio.* Cfr *Ihre* notæ criticæ ad hunc Catalogum p. 30.

c) In apographo vertitur *genast*, mox. Ex locis autem ab *Ihrio* allatis p. 31. manifestum est *Thagar* idem significare, ac *Tå*, Tum.

d) Pedum & Sellam. Omnibus notissimum est, hæc fuisse duo Episcopatus insignia. Reverendissimus *Nordin* in adversariis mscr. Staf ab Ulphilano *Stavo*, judicium, derivat & scriptum putat *Stava-Stola*, quod etjam apud Ulphilam in Fragmento Knitteliano Rom. 14. v. 10. Tribunal significat, unde idem foret, ac *DomCapitel*, seu ad Templum Cathedrale & Sedem Episcopalem; verum cum Jurisdictio Ecclesiastica ante annum 1248 in Svecia non obtinuit, minus arridet hæc opinio.

e) *Rywe* in Germanismo prodigum, *Ryfe* apud AngloSachsones frequentem denotat; *Raefst* autem in veteri lingua nostra punitionem vel poenam, unde *Räfstating*, *Räfsta Balkur*, Titulus Juris OstroGothici de punitione Legali. Catalogus Legiferorum Vestrogothicorum postea edendus: *Hann räfsti hwarium äptir sinni giärdi*, punivit quemlibet secundum actionem suam. Cfr. *Ihre* Glossar. SvioG. in voce *Räfsa.*

f) Veterem hanc Norrmannorum consvetudinem illustrat *Du Fresne*, in Glossario Latinitatis Medii Ævii in voce *Condemnare.* Affinem Anundi, Olavum Sanctum immorigerorum domus in Norvegia concremasse tradit *Sturleson* Hist. Norv. T. I. p. 594. quod de Magno Barfot & Ingone Haraldi idem adfert T. 2. p. 204. 568.

g) A voce Lapponica *Slemil*, inclinare, derivatum vult *Nordin*, in adversariis mscr. atque idem ac *Gammal*, quod alterum erat *Emundi* cognomen, denotare, quod in medio relinquo. *Slem vinning*, lucrum inhonestum, *ῥησις* est adhuc inter nos frequens.

h) Cum in Postilla *Olai Petri Slisku* significat avaritiam, ita hanc vocem interpretor, relictis, quæ in aliam sententiam copiose disputat *Ihre* in notis ad hunc Catal. p. 45.

i) In apographo legitur: *oc thra. Thra* pertinax in *Junii* Etymologico Anglicano. *Thra*, contradicere, unde *trätsa*, apud Vestrobothnienses. *Jag thräddes vid honom*, contradixi ei. *Nordin.*

k) Lex OstroGothica B. B. Cap. 27, 28. *Skiäl* habet pro limitibus, unde Apographon recte variat: *sætho ramærke.*

l) Procul dubio respicit illam limitum recensionem, quam appendicis loco hic Legum VestroGothicarum Codex exhibet, a nobis postea quoque edendam.

di. þrættan wintær *m*) war han kononggær oc ligger. i. Lifwini. *n*) sum han boren war.

Ffæmti war Stænkil. konongær. han ælskædhi Wæstgótæ. Vm fram allæ þe mæn. i. hans riki waru. oc han war godhær Skyttæri oc starkær swa swm æn standæ hans skotmark. i Lifwini. kallær eth konongsten. annar standær wid konongs lidstolppæ. þridhi. a. stanzbyærghi. oc. e. *o*). glæddus Wæstgótær af hanum mædhæns liffdaghær waru.

Sætti war Ingi. konongær. han styrdhi Sweriki mæd drænskapp *p*) oc brót aldrigh lagh. þy tald waru *q*) oc takin. i. hwariu lanzskappi.

Syundi war. Halsten konongær. brodhær Ingæ konongær. hofsambær oc godlynder hwart mal fore honum kom. þa war han bótændi at fore þy wslædhis Sweriki. aff hans ffrafallum oc dódhæ.

Atun-

xiii aar war han konung oc ligger i Lifwine som han fódd war.

Fæmpte war Stænkel. Han ælskadhe Wæstgóta fore alla andra mæn, som i hans rike waro. oc han war godh skytta oc starker swa som æn standa hans skotmærke i Lifwine. Oc kallar konungxsten. annar stander widh konungx lidhstolpa thridhi a standsbærghe oc æ gladdos Westgóta aff honum mædhan hans lifdagha waro.

Siætte war Inge. han styrdhe Swerike med manheet oc brót aldre lagh the som takin waro i hwario landzskapi.

Siwnde war Halzsten. Konung Inga brødher. han war hofsamber oc godhlynder. hwart thet maal som fore honom kom tha bætradhe han oc fore thy wærradhes Swerike aff hans dódha.

Attun-

Quartus erat Haquinus Rufus. Natus erat in Lifwini territorii Wista. Tredecim annos rex erat, sepultus in Lifwini, ubi natus erat.

Quintus erat Stenkillus Rex. Ille amavit Vestrogothos præ omnibus viris, qui in regno ejus erant. Et erat bonus Sagittarius & robustus & restant jaculationis ejus monumenta in Lifwini, quorum unum vocatur Konungsten, vel lapis regius, alterum est prope konungs lidstolpe, postis portæ regiæ, tertium in Standsbiærghi, & semper lætabantur de eo Vestrogothi dum in vivis erat.

Sextus erat Ingo Rex. Ille Sveciam cum fortitudine rexit, nec umquam violavit leges, quæ ei recitatæ erant & receptæ in qualibet regione.

Septimus erat Halstanus Rex, Ingonis frater, moderatus & mitis. Quæcunque causa ei obvenit, medelam attulit, propterea infelix fuit Svecia illius obitu.

Octo-

m) Mos hic per hiemes numerandi primum in versione Ulphilana occurrit Luc. 2. 42. Matth. 9. 20. AngloSachsonas eandem rationem observasse docet *Junius* in Etymologico, voce *Winter*.

n) Regalis paroecia in præfectura Läcköensi, tribus cum quadrante milliaribus Scara distans. In tumulo villæ pastoralis *Hasselbacken* sepultum esse Haquinum, vetus traditio est. Prædia quoque *Håkanstorp* & *Bergröd* memoriam ejus servare putantur. *Lindskog* om Skara Stift. P. I. p. 107.

o) *E* particula, nota perpetuitatis, unde in composito *ewärdelig*, quod semper durat. Sepultum ferunt Regem Stenkillum in tumulo paroeciæ *Lewene*, *Kungskullen* dicto, prope quem *Konungsten*, hodie *skåktesten*, *Konungsled* atque *Stångsberget* inter *Lewene* & *Baljered*, olim *Bergsröd*, adhuc a plebe nominantur. *Lindskog*, l. c. p. 107.

p) Cfr. quæ de voce *Drång* in Glossario Svio-Gothico copiose disserit *Ihre*, ubi probat in linguis Norvegica, AngloSachsonica ac Alemannica eam Strenuum denotare, unde *Drangskap*, Strenuitas.

q) *Tilja Lag*, recitare legem apud *Sturleson* de Olavo Crasso, Heimskringla T. I. p. 435. þy casus dativi hoc loco esse putamus. Cfr. *Ihre* in notis criticis ad hunc Catal. p. 60. Latas tum esse Leges Provinciales Sveciæ, quas adhuc residuas habemus, a Regibus in circuitu regni confirmandas, ex his constare videtur. Ceterum Regem Ingonem Stenkilli seu Seniorem in Vestrogothia commoratum fuisse licet non memoret Catalogus noster, tamen observandum est, in paroecia Gudhem & coemiterio ecclesiæ Hånger cippum in forma opertorii Sarcophagi adhuc reperiri, qui R. Ingonis fuisse dicitur, licet reliquiæ ejus postmodum ad coenobium Warnhemense, XL annis post obitum ejus institutum, fuerint translatæ. Etjam prædium Ingatorp ejusdem paroeciæ memoriam ejus servat. Cfr. *Lindskog*, l. c. p. 125. 130. 144.

Atundi war. Philipus. kononger Halstens sun. oc nót at fadhurs oc fadhurbrodhors sins. *r*) at þer foro wæl med Sweriki. ingin matti oc hanum laghæ spiæll *s*) kyænnæ. *t*)

Niundi war Ingi. konunger brodher Philipusær. kononger oc heter æptir. Ingæ kononger Halsten konongs bródhær. hanum war firigiort mæd ondom dryk. i Óstrægotllandi. oc fek. aff þy banæ. Æn Sweriki for. e. wæl mædhæn þer frænlingær *u*) rædhu.

Tiundi *v*) war Rangwaldær. *x*) kononger baldær *y*) oc huxstor. red. a. karllæpitt *z*) at vgisllædhu. oc fore tha sæwirdingh han giordhe allum Wåstgótom. þa fek han skiamdær dódhæ. *a*) styrdhi þa godhær Laghmadþer, *b*) Wæstrægótllandi. oc lanz hóffhen-

Attunde war Philippus konung Halzstens son han nót at sin fadher oc fadherbrodher thy at the styrdho wæl Swerike. ængin matte oc honom lagha spiæll kænna.

Nionde war Inge. konung Philippufa brodher oc het æpter konung Inga. konung Halzstens brodher honom war forgiort medh ondom dryk i Ostergótland. oc fik ther aff bana. æn Swerike foor æ wæl mædhan the frændlinga rædho.

Tionde war Ragwal balder oo hugstoor han reedh a karla pitt at ogisladhe oc foro the sæwyrdhning han giordhe allom Wæstgótom. tha slo-

Octavus erat Philippus Rex Halstani filius & debebat patri & patruo suo, quod bene Sveciam tractaverant. Nemo eum legis violatæ accusare potuit.

Nonus erat Ingo Rex, frater Philippi, qui nomen accepit ab Ingone Rege, Halstani Regis fratre. Intoxicatus est potu malo in OstroGothia eoque vita privatus. Sveciæ vero semper bene fuit, cum hi consanguinei imperabant.

Decimus erat Ragvaldus Rex eminens & superbus. Equitavit ad karlhæpit sine obsidibus & propter hanc contumeliam, quam fecit omnibus Vestrogothis, repentinam mortem invenit. Tum bonus Legifer atque regionis præfecti Vestrogothiam regebant, omnesque fidi erant regioni suæ.

Septi-

r) Eadem locutio occurrit infra de Carolo Sverkeri: *nöth sin godhæ Fadhurs til namn:* bono suo patris nomen acceptum retulit. Sic *Sturleson* T. I. p. 703: *oc naut han Dr ttningar at þui:* & debebat reginæ, quod id illi accideret. Biarnar Saga Hildæla Kappa: *oc naut han at þui vaskleika sin.* v. *Joh. Erici* de peregrinationibus Septentrionalium, p. 70.

s) *Spiäll* a *Spilla*, perdere. Suderm. Lag. Byggn. B. C. 2. §. 1. *gidlle ater all spiällin*: omne damnum resarciet.

t) *Kyænnæ*, accusare. Dale Lagen p. 5. *kiänne hustru sine hor:* uxorem adulterii accusare.

u) Male *Loccenius e*, non, *frānlinger*, peregrinos, främlingar, interpretatur. *Frānlingar* a *Frände*, consanguineo derivatur. Sensus est: bene cum patria nostra actum fuisse, quamdiu prosapia Stenkilliana illi imperitabat.

v) Notari primum meretur insignis Autographi & Apographi in hoc Rege differentia, quorum hoc illud a vocibus, *þa fek han* omnino deserit & habet: *slogho bönder honom i hæl i Gaasamosa.* Deinde nonnulla historiam Ragvaldi illustrantia adferre fas est, antequam interpretandæ linguæ antiquæ nos accingimus. In paroecia Slöta territorii Wartofta in Vestrogothia non tantum prædium *knapagården* adhuc superest; sed & tumulus sepulchralis *Kung Rawars grafl*:ög dictus in annexa paroecia Karleby, ubi sepultus Ragvaldus merito judicatur. Paroecia hæc septem olim templa suo ambitu comprehendit, quorum quinque jam deleta sunt. *Gasamåsen* autem in vivario villæ Göthala prope Scaram occurrit. Cfr. *Lindskog* l. c. P. I. p. 5. 59. 61. P. 5. p. 11. sq.

x) Notissimum est, huic Regi cognomen *knaphöfdi* fuisse, quod an a colli vel imperii brevitate derivandum sit, ut putat Reverend. *Nordin*, in medio relinquimus.

y) Quando Haraldus Hårdråde a Rege Daniæ Svenone Ulfonis promisso ad Albim Gothicum colloquio frustratus fuit, dixit Thiodolfero: *Laget hafver Balder at baldre*, Magnas Magnati mentitus est. Peder Clausens Chrönika, p. 546. *Vi lofvom Christ, en Konung båld*, in libro Hymnorum canimus.

z) Omnes Historici veteres ad Karleby interemtum fuisse Ragvaldum pronunciant, præter nostrum, qui karllæpitt fatalem hunc locum nominat. Id autem deductum vult in Schedis mscr. Reverend. *Nordin* a *karl*, quod apud AngloSachsones & in Legibus Ostrogothicis significat populum, & *æpit*, quod descendere putat ab *æpa*, Lapponice sermocinari. Respondet igitur karlæpit præcise vocabulo *Malþing*, loco, quo convenit populus ad deliberandum, vel ipsi conventui, placito, adeo ut vertendum sit: qui adiit plebis colloquium, nullis datis obsidibus.

a) Mors subitanea, a *Skam*, quod in lingua veteri notat brevem. *Jag var med bondu minum skämter, än skuldi:* vixi cum marito meo brevius, quam oportuit. Hinc December majoribus nostris *Skamdigs månad* dicebatur, a brevitate dierum.

b) Quæ de Carolo ab Edzwäri, undecimo Vestrogothorum Legifero, ut his verbis indicato, disputat *Ihre*, in notis criticis ad hunc Catalogum, p. 75.

hengiær. oc waru þa allir tryggir *c*) landi sinn.

Ælliufti war Swærkir. kononger gambli. han var Cornubæ *d*) sun. i. Ôstrægôtllandi. hans hæstæ swen *e*) myrdi han iulæ otto. sum han skuldi till kyrkiu faræ. oc han ær iordædhær i Alwastrum oc han byriædþi fyrst oc ælfti *f*) han þæt klostær. sum gud læti sial nu hans þat nyutæ.

Tolfte war Erekær kononger. han war vsini *g*) swa brat af daghum takin. han giærdhi. e. god dôme *h*) mædæn han liffdhi oc gud gaff hanum þær godæ lon fore. Nu ær hans sjal. i. ro. mæd gudhi oc hans ænglum. oc ben hans hwilæs. i. Wpsalum. oc hawir þær teeth *i*) oc oppenbaræt margh faghær iærtingni *k*) mæd gudz nadhum.

Þrættandi war karll konongær Swarkirs sun gamble. nôt sins godþæ fadþurs till. nams. *l*) han styrdhi

slogho bônder honom i hæl i Gaasamosa.

Ællopte war Swerker gamble han war Cornube son i Ôstergótlande. hans hæsta swen myrdhe han i jwla otto. som han skulle till kirkio fara. oc han wardh iordhadher i Alwastrum. och han bônadhe fôrst thet sama kloster som gudh læte hans siæl thet nywta

Tolffte war Sanctus Ericus konung. han war slaghin i en stridh widh Opsala oc ther ligger han. oc gudh hafwer giort margh godh iærtekne fore hans skuld. och han wan fôrst Finland til cristindoom.

Thrættande war Karl gambla konung Swærkers son. han styrdhe Swerike medh spækt oc godhwilia. oc

Undecimus erat Sverkerus Rex Senior. Ille erat Cornubæ filius in Ostrogothia. Ejus Stabularius occidit illum festo matutino nativitatis Christi, profecturum ad Templum. Sepultus est in Alvastra, quod monasterium primus exstruxit & incoluit, quod Deus animæ ejus saluti vertat.

Duodecimus erat Ericus Rex. Ille infeliciter tam subito e medio est sublatus. Semper bono exemplo fuit, dum in vivis erat. Deusque propterea bona ei largitus est proemia. Nunc anima ejus in requie est cum Deo & ejus angelis & ejus ossa Upsaliæ quiescunt, ubi Dei gratia multa pulcra miracula edidit & manifestavit.

Decimus tertius erat Carolus Rex, qui nomen suum bono suo patri acceptum retulit. Ille gubernabat Sveciam cum prudentia & benevolentia. Magnum decimum quartum Regem e medio sustulit Ôre-

& post illum *Rabenius* de antiquis Vestrogothiæ Legiferis, p. 41. sua probabilitate non carent. Certum est singulari in casu hæc verba posita esse ideoque non pluraliter vertenda.

c) Non tuti, sed fidi. Kon. B. LandsL. Cap. 4. §, 3. *Han skall tryggir vara allum almogha þinum*, fidus erit omni populo suo.

d) Ex his facile quis crederet, patrem Sverkerum Anglum fuisse, cum Cornubia, Cornvallis, Angliæ provincia sit.

e) Vilioris ministerii fuisse nomen putavit Auctor Catalogi Latini, ex Registro Upsaliensi proxime post hunc adferendi, dum Garcifer eum salutat, quam vocem per vilia mancipia interpretatur *Du Fresne*. Idem autem ac *Marskalk*, Mareschallum denotare probat *Ihre*, in notis criticis sæpius citatis p. 32.

f) Hervara Saga Cap. 20. *Biörn kongs elfdi þan baer at haugi heitir:* Biörno Rex incoluit villam, quæ Haugi vocatur. *Sturleson* Historia Olai Crassi Cap. 42: *Han elfti ad hladum*: habitavit in Hladum.

g) Infeliciter. Chron. Rhythm. majus p. 112: *Osinnæ kommo the ther*: infausto omine illuc venerant, a *Sin*, temporis momento et *O*, infelicitatis nota.

h) Non judicium, ut vertere videtur *Loccenius*; sed exemplum. Biblia Islandica Syr. 2. *Dæme hina Gamlu*: exempla majorum.

i) a *Tee*, monstrare, unde *Bete*.

k) Vocabulum a portatione ferri igniti in probatione caussarum ad quævis miracula translatum. -- Ceterum notari meretur, tam Apographon D. 4, quam versionem Latinam in Registro Upsaliensi nimium quantum a Codice nostro in vita Erici recedere; id quod occasionem Illustri *Ihrio* dedit suspicandi, esse hæc ultima verba sequioris ævi additamenta, imperante Valdemaro, postquam in Sanctorum numerum relatus fuit Ericus et ossa ejus Upsaliam translata.

l) Confer, quæ supra disseruimus ad vitam Philippi Halstani filii.

dhi Sweriki mæd spækth *m*) oc godwiliæ oc han tok aff daghum Magnus konongærFiurtandæ. i. Oræbro. *n*) æn han sialwær fæl. i. Wisingxſ. ô. oc han ligger. i Alwastrum hos fædþer sinum. Æn sun Swærkis war boren. i. Danmark. i. kiltu. *o*) oc war ômblegh. *p*) hans færd.

oc han tog aff daghum konung Magnus Fiortanda i Ôrabro *v*) oc han siælff do i wisingxô oc han ligger i Alwastrum. Æn Swærkers son war fôdder i Danmark i kiltu oc hans fârd war ômblegh.

Ffâmtandi war knutær konungær. han wan Sweriki mæd swærdhi oc tok aff daghum. Karll konong oc koll. konung. *q*) oc Byriſleph. konung. oc atti marghær orostær *r*) wid Sweriki oc fek. i. allum ſighær. oc hafdhi mykith arwudi. fyr æn han fek Sweriki mæd ro. sidþæn war han godhær konongær. ær han tok widþær waxæ. *s*) oc þre wintær oc tyghu war han konungær oc lat sit liff. i. Erexbærghi. *t*) i. Giæsini. oc han ligger i Warnem.

Fæmptande war knwt konung. han wan Swerike medh swerdh. han tok aff dæghen karl konung oc kol konung oc Byrisleff konung. oc han hafdhe mykith ôrlôgh med Swerikis mannom oc wan iw altidh sigher. oc han hafdhe mykith arffwodhe fôr æn han fik Swerike medh ro. Sidhen war han godher konung. tha han tok widher waxa. xxiii aar war han kônung. oc han læt sitt liiff i Erikxberghe i Gæsine oc han ligger i Warnem.

Sæxtandi war Swarkir konongær. sniællær man oc godþær drængær. *u*) rôndes sinu riki wæl æn Folk-

Siæxtande war Swærker konung. Sniæller man oc godh oc rôntis sino rike wæl. æn Folkvngha slogho honom

Ôrebroæ. Ipse vero occisus est in Wisingxô & situs in Alvastra prope patrem suum. Filius vero ejus Sverkerus in sinu portatus fuit in Daniam & miserabilis ejus profectio.

Quintus decimus erat Canutus Rex. Is Sveciam armis occupavit & interfecit Carolum Regem & Colonem Regem & Byrislefum Regem & gessit multa bella contra Sveciam & in omnibus victoria potitus est et multum laboris sustinuit, antequam Sveciam quiete possideret. Postea bonus erat Rex, cum præsens esse coepisset. Tres & viginti annos regnavit vitamque posuit in Ericsberg, in Gåsene, sepultus in Warnhem.

Decimus Sextus erat Sverkerus Rex, vir prudens & fortis miles. Bene administravit regnum suum. Sed Folkungi vitam ei ademerunt. Proprius ejus necessarius id in eum commisit in Gistelren, & in Alvastra situs est semperque ejus in bonam partem mentio fit.

Deci-

m) *Spökt*, prudentia a *Spak*, sapiens.

n) Non urbs metropolis Nericiæ; sed Ôresundsbro prope Upsaliam in paroecia Danmark.

o) Loca paralella *Sturleson*, Tom. 2. p. 316: *Þiostolfur hafþi Inga Kong i Kiltingo.* Tiosdolferus in sinu vestis portavit Ingonem Regem et Knytlinga Saga p. 204. quæ fere eadem, satis sensum horum verborum, ab interpretibus male acceptum, aperiunt.

p) Ex similitudine litterarum *b* et *k* in Codice mscr. male lectum pro *ömklig*.

q) Hic in Catalogo Registri Upsaliensis dicitur *Alf*. Ceterum probavit Illustr. *Ihre*, in notis sæpius citatis, p. 101. nomen Regium his temporibus datum fuisse principibus, qui nullum propriæ ditionis regnum habuerunt.

r) *Orostær* frequenter in actis medii ævi pro bello, *örlog*, usurpatur. Cfr. *Ihre* in Glossario, qui plures sententias de vocis origine, quarum neutra nobis placet, adfert.

s) In *widher wara* magna cum probabilitate corrigit *Ihre* et observat, ad finem ipsius hujus legis VestroGothicæ exstare litteras R. Magni Ladulås, in quibus *wara widher* idem, ac præsentem adesse, significat.

t) Paroecia est Dioeceseos Scarensis, quarto lapide a metropoli distans, in territorio Gäsene. v. *Benzelii* Notæ ad Monum. p. 238. Villa regia in hac paroecia Gäsene etjam dicta, unde totius territorii nomen, memoratur a *Tuneld*, Geogr. Sv. P. 5. p. 47.

u) De Legifero Vestrogothorum Eskillo atque Scarensium Episcopo Stensidero idem elogium habent Catalogi, hunc appendicum loco ad leges VestroGothicas subsequentes.

v) Antiqua manu in hoc Codice correctum fuisse in Östra Aros observat v. *Stiernman* Tal om Vetenskapernas tillstånd p. 81. not.

Folkongær toko liff aff hanum. hans sialfs maghær x) gördhe hanum þæt. i Gyæstilren. y) oc. i Alwastrum liggær han. oc ær hans. e. giættit. z) at godþo.

nom i hææl — i Gæstilsreen mællan Dala oc Lena. oc han ligger i Alwastrum.

Syutandi war Erikær. konongær. han flyddi. i. Noreghe þre iæmlangæ. a) sidþæn wan han Sweriki mæd swårdhi oc mæd sighær. oc war syu. wintær konongær. oc war godþær. aar. konongær. fore þy at. e. waru god aar vm alt hans riki. mædþæn han liffdhi. han stra do. b) i. Wisingxs. ó. oc ligger. i Warnem hos brödrom sinum oc ffrændum.

Siwttande war Erik c) konung han flydhe til Norghe i thry aar. Ok sidhen wan han Swerike med swærdh oc medh sigher. oc var sidhen siw aar konunger. oc hån war godher aarkonunger. fore thy at æ waro godt ahr om alt hans rike. æ mædhan han lefdhe han. stra do i Wisingxó. oc ligger i Warneem.

Attærtandi war Jon konongær Swærkirs sun. bærnskær at aldri oc mykit godwiliæþær. þre wintær war han konongær oc stra do. i. Wisingxs. ó. alt Sweriki harmædhi hans dödhæ mykit. at han skuldi eygh liwe længær oc. i. Alwastrum liggær han. oc. e. góme gud syal hans.

Adhartande war Jon konung Swerkirs son barnsker at aldre oc mykith godhwiliadher thry aar war han konung. oc stra do i Wisingxó. alt Swerike harmadhe hans dödh oc i Alwastrum ligger han.

Nittande war konung Erik Låspe aff honom fintz i the ny kronika her i thæsse same book. d)

Decimus septimus erat Ericus Rex in Norvegia per tres annos profugus, dein Sveciam armis victoriisque obtinuit. Per septem annos regnavit & bonæ annonæ Rex fuit, quoniam semper per totum regnum bona annona erat eo vivente. Morte naturali exstinctus est in Wisingsö & sepultus in Warnhem apud fratres & propinquos suos.

Decimus octavus erat Rex Johannes Sverkeri filius, ætate puer et valde mansvetus. Tres annos Rex fuit & naturali morte obiit in Wisingsö. Omnis Svecia mortem ejus & quod diutius non vixerat, multum dolebat. Et in Alvastro sepultus est. Deus servet ejus animam.

---

x) Hoc vocabulum in lingua veteri de genero, vitrico, socero et affine passim usurpatur. Quem horum heic significet, non constat ex Historia.

y) In territorio VestroGothiæ Wartofta, paroecia Kungslena et villa Hvarf *Gisluregården* adhuc exstat, prope quem pons regius, *Kungsbron*, traditionibus vulgi per cladem Sverkeri nobilitatur. Gistilren apud alios auctores vocatur *Gislared*. Cfr. *Lindskog* om Skara Stift. P. 5. p. 66.

z) A *Giæta*, mentionem facere.

a) Notissimum est majores nostros bipartito annum suum divisisse, quodlibet semestre *missære* appellantes, binaque hæc semestria ab æquali plane dierum numero *jamlanga* dixisse. Cfr. *Ihre*, in notis ad hunc Catal. p. 54.

b) Vox composita a *Strå*, Stramentum et *Dö*, mori, ut sit super stramine mori. *Straw-bud*, Anglice: Lectus Stramineus.

c) Recentior, antiqua tamen, manus adscripsit: *Arsæll.*

d) Ultimum observari meretur, ex occasione hujus Catalogi controversiam inter viros celeberrimos, *Ihrium* & *Stiernmannum* agitatam fuisse, quod hic illum in sua editione minus accurrate egisse insimulavit. *Ihrius* quippe, secutus editionem *Stiernhielmii* ex Codice *B. 59.* petitam, ignoravit Apographon in Codice *D. 4.* ex quo loca quædam, a *Stiernhielmio* male lecta, restituit *v. Stiernman*. Observat vero *Ihre* in Appendice ad Orationem *Stiernmanni* de Statu Litterarum p. 21, in Bibliotheca Upsaliensi Catalogum hunc exscriptum reperiri ad finem manuscriptæ veteris Historiæ *Thorsteini* & Consulis cujusdam Valandiæ. In altero autem scripto eristico *Stiernmanni*: *Brefväxling emellan tvänne Vänner* p. 32. integer Catalogus recusus invenitur ex ipso Codice B. 59; testimonio *C. R. Berch* munitus, cum notis editionem *Ihrii* corrigentibus. Et cum emendata hac editione, ex Catalogo Manuscriptorum Codicum Archivi Antiquitatum petita, nostra manu Rever. *Nordin* scripta exactissime convenit.

VI.

Catalogus Regum Sveciæ Paganorum pariter et Christianorum ab INGONE ad ERICUM POMERANUM.

Quoad Reges Paganos Compendium Catalogi N:o II. & ad Christianos in plerisque versio Catalogi N:o V, a *Benzelio* primum edita in Monum. Eccles. SvioGoth. p. 68, ex Codice tum Archivi Antiquitatis, jam vero R. Bibliothecæ Stockholmiensis *A. 17.* signo notato. Est autem hic Codex, qui vulgariter *Registrum Upsaliense* vocatur, membranaceus in Folio & cura Archiepiscopi *Hemmingi Laurentii* an. 1344, in usum Ecclesiæ Upsaliensis, adornatus. Continet quippe singula fere monumenta, quibus jura & privilegia hujus ecclesiæ fundabantur, Bullas Papales, Diplomata Regia atque Donationes & Testamenta privatorum, nec non recensionem prædiorum, præbendarum & Chororum in dicta ecclesia. His interspersi sunt Catalogi Præsulum & Canonicorum cum brevibus annotationibus. Edidit ex hoc Registro Chronicon de Archiepiscopis, Præpositis &c. Ecclesiæ Upsaliensis, 1673, 8:o *Johannes Schefferus*, quod emendatius suæ Collectioni Monumentorum Ecclesiæ SvioGothicæ inseruit *Ericus Benzelius*, filius, Upsal. 1709, 4:o p. 37. Ex eodem hoc codice *Israëlis Erlandi* de vita & miraculis S. *Erici* Sveciæ Regis libellum, quem an. 1675 in 8:o edidit, derivavit *Schefferus*, utrumque a nobis in sequentibus etjam edendum.

Eadem manu, ac Chronicon Præsulum Upsaliensium, descriptum hunc indicem testatur *Benzelius* in prolegomenis p. 17, unde de ætate ejus nihil dubii est. Quamvis vero in conferendo hoc Catalogo cum ipso Codice opera *Joh. Peringskiöld* usus fuit, utriusque tamen perspicaciam subterfugerunt lectiones non paucæ, quas restituit accuratio Rev. *Nordin*, & licet ei non licuerit Monumenta hæc annotationibus perpetuis illustrare; tamen magni æstimanda ejus diligentia in conferendis etjam antea editis, ex quibus Diarium Vadstenense pluribus in locis emendatius jam prodibit.

Hii fuerunt Reges Pagani in Swecia.

Rex Inge, quem primum Swecie monarchiam rexisse plurimi astruunt, genuit Neroch. *a*) Qui genuit Froy. *b*) Hos ambos tota illorum posteritas ut Deos venerati sunt. Froyr vero genuit Fiolm, qui in dolio medonis dimersus est. Cuius Filius Swærkir manum in petram proiciens non retraxisse dicitur, de quo arguitur fortis, quod pro certo fabulosum creditur. Iste genuit Valanda, qui in sompno a demone suffocatus interiit, quod genus Sweco sermone mara dicitur. Hic genuit Wiisbyr, quem filii sui cum omnia curia sua, ut cicius hereditaretur, viwum incenderunt ac familiam. Cuius filium Domald Sweci pro fertilitate frugum Dee cereri hostiam optulerunt. Iste genuit Domar, qui in Swecia obiit morbo. Huius Filius Dyguir obiit ibidem. Post hunc Daghir eius filius, hunc interfecerunt Dani in bello. Post Dagherum Alarik filius eius, hunc frater proprius cum freno percussit ad mortem. Deinde Ingemar filius Alarici, hunc propria uxor interfecit Stocholm, ipsumque in arbore cum cathena deaurata suspendit. Post hunc filius ejus Ingielder, hunc interfecit frater propter in-

fa-

a) In Catalogo N:o II *Neork* appellatur.
b) *Stroy* in Catalogo citato.

Hii fuerunt reges paganorum de Suecia.

Erico regi quem fama Suecie menda-
citer regnasse primum Forniotus genuit
Neriorch. Et genuit Froi. Hos ambos
tota illorum posteritas pro diis coluit. Post
Froyr hic genuit Fiolnir qui in dolio medo-
nis demersus est. Cuius filius Swegh-
der manum in petram protendens non
retraxit. de quo antiquorum fertur. quod
a cervo fabulose creditur. Iste genuit
Walanda qui in sompno a demone suf-
focatus interiit. quod genus Sveci
lingua mara dicunt. Hic genuit
Visbur qui filii sui [illegible]
sua hic [illegible]
incenderunt [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. Iste genuit
Domar qui in Suecia obiit morbo [illegible]
[illegible] Dagher [illegible]
in bello

Grav. af C. D. Lundgren.

famiam uxoris. Deinde Jorunder filius eius. Hic pugnavit contra Dacos et victoria potitus, suspensus est in Oddasund, quod dicitur Limafiordh Selendie. Post Haquinus filius huius, qui multum senuit, quod suxit mamillam corneam IX annis ante mortem. Post hunc Egill Wendilkraka, hunc proprius famulus depressit de regno & octo bella contra eum lucratus est, in nono famulus dictus Tunno interficitur. Post hunc Okar filius eius interficitur a quodam Domino de Dacia, cuius frater desponsavit filiam eius, *c*) qui cecidit de equo juxta templum Dyane & mortuus est. Deinde Östen eius filius, quem Gothi *d*) combusserunt. Huius filius Inguar qui et knwtir dictus est, interfectus est juxta Beltesund in bello. *e*) Huius filius Breutomundir, quem frater suus interfecit Nericie. Hinc filius eius Ingieldir, hic se pro timore Ywari Regis horribiliter cum suis combussit. Post hunc filius eius Olauer Trætælghia, hic diu et pacifice vixit. Post hunc filius eius Halden Hwitbeen, hunc Norici in Regem acceperunt factusque est senex, ex illo propagati sunt Reges Norwegie. Post hunc Inge filius Olaui Trætælghia. Post quem filius eius Ericus Wædherhattir. Post quem Ericus Sighersæle, filius eius. Post quem filius eius Ericus Aarsæle. Eciam invenitur, quod ille fuit primus Christianus, cuius filius erat Olauer Skotkonung.

Hii Reges Christiani & hoc ordine rexerant in Swecia quo ponuntur. Olauus fuit primus Rex Swecie christiane fidei imitator, qui a beato Sigfrido Episcopo, magne sanctitatis viro, in fonte sito juxta Huseby, baptismi sacramentum recepit, ac Dei amore ductus memoratam villam predictam ecclesie Christi, cuius fidem receperat, donacionis titulo vendicavit, Episcopi ascribens dignitati. Huic successit in Regno Emundus vulgariter dictus Culbrenna, quia judicavit in penam ipsorum transgressorum domos comburi. Tercio loco regnavit Emundus Slema, qui metas posuit inter Sweciam & Daciam. Quarto loco regnavit Haquinus Ruffus, oriundus in Vesgocia, in villa quæ dicitur Humi, *f*) in qua eciam sepulturam est adeptus. Quinto loco regnavit Stenkillus, *g*) iste Vesgotos plus aliis dilexit, et fuit peritus multum in arte sagittandi & robustus corpore. Sexto loco regnavit Ingo, acceptus et gratus omnibus, qui cuilibet terre regni sui leges a prioribus institutas ac libertates integraliter reservavit nec eis in aliquo derogavit. Septimo loco regnavit frater eius Halstanus, *h*) modestus & beniuolus & equitatis custos, de cuius obitu tota Swecia non modicum doluit. Octauo loco regnavit filius eius Philippus, dilectus omnibus propter patrem et patruum suum, nec in aliquo leges & libertates terre inventus est minorasse. Nono loco frater Philippi Ingo iunior, Ingonis prioris scilicet patrui sui, nomen sortitus, regnum accepit, qui postmodum in Osgocia Wretis *i*) inpocionatus decessit, ipso siquidem ac aliis predecessoribus suis eiusdem parentele viuentibus, status regni semper integer in nullo penitus vacillabat. Decimo loco regnavit Ragualdus *k*) magnanimus & corde tumens. Hic qui contra leges Vestgotorum ad Carlaby, ubi placitum tunc habuerunt, ipsis irrequisitis accessit, ibidem ab ipsis injuriam suam vin-

c) Supple: *Ejus filius Adhil.*
d) Catalogus N:o II habet *Goutones.*
e) N:o II: *Insula Baltici maris.*
f) Unico hoc loco villa natalis Haquini Rufi pro Lewene ita appellatur.
g) Codex Bibliothecæ R. Stockolmensis D. 29. b. addit: *Filius Sororis Olavi, qui alicubi ponitur Secundus et alicubi quartus.*
h) Codex citatus: *Holstanus.*
i) Codex citatus: *Veneno,* quod magis convenit cum Catalogo Regum ad Leges Vestrogothicas.
k) *Knaphöfda*, recentiori manu.

vindicantibus, *l*) est occisus. Undecimo loco regnavit Swercherus senior, filius Kornubi de Osgocia, quem garcifer suus interfecit in nocte natalis Domini, cum ad matutinas esset iturus, & sepulturam habuit in cenobio monachorum, quod dicitur Alwastrum; qui ipsum primus fundavit.

Duodecimo loco regnauit Sanctus Ericus. *m*) Decimo tercio loco regnauit Karolus filius Swerkeri senioris, qui interfecit Magnum Regem, & occisus fuit in Visingxöö et solebat xiiii⁹ *n*) nominari. Quintodecimo loco regnavit Kanutus filius beati Erici, qui per gladium regnum acquisiuit, & interfecit Karolum Regem, & Burizlef regem & Alluum regem, & passus est multas guerras & tribulaciones, ante regnum pacifice est adeptus et continue victoriam est sortitus, tandem mortuus est Errosberch in Vesgocia, in claustro Wærnhem sepultus. Sextodecimo loco regnavit Swercherus iunior, filius Karoli Regis, sapientia preditus et armis strenuus. Hunc interfecerunt Fulcones affines eius in bello Gestilreen in aluastum. *o*) Decimo septimo loco regnauit Ericus, qui fratribus suis interfectis an. D. CIƆCCV. Hælgyarsaas a Swerkero Rege, in Norwegiam fugit, et tandem regnum optinuit et vii annis regnauit, in quibus per totum regnum magna fertilitas fuit, hic Wærnhem cum patre suo sepultus est. Decimo octauo loco regnauit Johannes filius Swercheri iunioris, hic bonus tribus annis regnauit et Alwastrum sepultus est cum patre suo. Post istum regnauit Ericus iii⁹ filius Erici Sancti. Post, Waldemarus et frater eius Dominus Magnus Rex feliciter. Cui successit Byrgerus, qui fratres suos interemit, scilicet Duces Ericum & Waldemarum. Et postmodum (anno D:ni MCCC XIX) unanimiter electus fuit in Regem Sweuorum & Norwegie Magnus filius Ducis Erici predicti, qui regnauit annis XLVI, sed anno domini MCCCXLV captus est per Albertum Magnopolensem, & post vii annos liberatus. *p*) Post captiuationem Magni in discordia electus est dictus Albertus, qui regnum tenuit usque ad annum domini MCCCLXXXIX, et ipso anno captiuatus ob innumeras iniurias Suecis illatas, cooperante domina Margareta Regina olim Norwegie, relicta Haquini Regis Norwegie, filii Magni Regis Suecie. Anno domini MCCCXCVI electus est illustris Princeps Ericus filius Ducis Pomeranie in Regem Suecie, Dacie & Norwegie; nam quo ad matrem originem duxit a regibus omnium trium regnorum.

VII.

Catalogus Regum Sveciæ ab Olavo Skötkonung ad Valdemarum.

Ex Codice membranaceo Bibliothecæ Upsaliensis N:o 70 edidit *Benzelius* in Monum. p. 17 & illustravit in Prolegomenis p. 2, 3. Liber, cui annexus, alius prorsus est argumenti. Chronologiam vero veterem Sveco Danicam, quam suis Monumentis quoque inse-

l) In margine: *a communitate electus.*

m) In margine: *uxor beati Erici fuit Christina filia Ingonis junioris, Regis.*

n) Decimus quartus.

o) Adde: *sepultus.*

p) In margine: *Regnante M. electus fuit filius ejus Ericus, sed cito veneno interiit.*

inseruit atque inter Scriptores Rerum Danicarum Tom. 2. p. 166 recudendam curavit *Langebek*, a nobis in posterum edendam, ex eodem Codice derivavit. Nuda quidem hæc est recensio nominum; sed non contemnenda: quædam enim nos docet hucusque vel ignota, vel dubia.

Primus, Olavus Skathkununch cognomine. *a*)
Secundus, Stenkillus.
Tertius, Halstanus.
Quartus, Neskununger. *b*)
Quintus, Sveno Ydolatra.
Sextus, Haquinus rufus.
Septimus, Ingo senior.
Octavus, Philippus.
Nonus, Ingo junior.
Decimus, Rangwaldus Westgotus.
Undecimus, Sveno senior, filius Cornubæ. *c*)
Duodecimus, beatus Ericus.
Tertius Decimus, Magnus. *d*)
Quartus decimus, Karulus.
Quintus Decimus, Kanutus filius beati Erici.
In margine eadem manu. Eodem tempore Colo dictus fuit Rex. *e*)
Sextus decimus, Svercho Karuli filius.
Decimus septimus, Ericus Kanuti filius.
Decimus octavus, Johannes filius Sverkeri.
Decimus nonus, Ericus.
Vicesimus, Waldemarus, coronatus V. idus Febr. Anno Domini CIƆCCL. *f*)

VIII.

CATALOGUS REGUM SVECIÆ AB OLAVO SKÓTKONUNG AD MARGARETAM.

In plerisque convenit cum proxime præcedenti N:o VII. Descripsit vero Rev. *Nordin* ex eodem Codice, ex quo Catalogum N:o II. desumserat, adeoque pariter ac ille numquam antea editus est.

Her sighs aff them cristnom konungom i swerikæ haver vareth. Then færste cristen konungyr i Swerike war	*Heic dicitur de regibus Christianis, qui fuerunt in Svecia. Primus Rex Christianus, qui fuit in Svecia, vocatus est Olavus Skôt.*

a) Olavi filios Anundum Emundumque perperam omittit eumque alii secuti sunt. *Benzelius.*

b) Maritimum solum Regem fuisse existimat *Benzelius.*

c) Sverkerum Seniorem Svenonem male vocat, sive quod idem nominis arbitraretur, sive, quod potius credo, litteram solum initialem alicubi viderat. *Benzelius.*

d) Magnum, Henrici Skateleri filium, Erici Sancti occisorem, seriei regum Sveticorum recte inserit. Utut male parto imperio non diu est gavisus, Sveciæ tamen Rex fuit, & hinc est, quod proxime præcedens Catalogus Regem eum nuncupat & successorem proximum Carolum Sverkeri filium solere decimum quartum nominari scribit. *Benzelius.*

e) Procul dubio ille, quem vicit Rex Canutus Erici. Cfr. quæ annotavimus ad ejus vitam in Catalogo N:o V.

f) D. 9 Februar. 1250. Chronicon a *Celsio* editum & postea huic collectioni inserendum electum Valdemarum dicit IV idus Februarii, coronatum vero 1251, cum quo consentit Chronologia vetus ab an. 826 ad 1415 a *Benzelio* edita in Monumentis p. 86, quæ etiam in hac collectione locum obtinebit.

5.

war han hæth olaffver skôtkonungher han war cristnadher oc dôpther aff sancto sighfrido.	*Skôtkonung. Ille Christianismi* Sacris *initiatus & baptizatus est a* Sancto *Sigfrido.*
Annar war Stenkil.	*Secundus erat Stenkillus.*
Thridhy halstæn.	*Tertius Halstanus.*
Fyærdhe neskonungher.	*Quartus Nâskonung.*
Fæmthe Swen blodhkarl.	*Quintus Sveno Sanguinarius.*
Siæthe hoquon rôdhe.	*Sextus Haquinus Rufus.*
Siundhe inge gamble.	*Septimus Ingo Senior.*
Attundhe philpus.	*Octavus Philippus.*
Nyunde inge vnghe.	*Nonus Ingo Junior.*
Tyundhe raguallir væsgætthe.	*Decimus Ragvaldus Vestgothus.*
Ælpthe Swerke.	*Undecimus Sverkerus.*
Tolfthe erikir laghgiffvare. *a*)	*Duodecimus Ericus Legislator.*
Trôthandæ magnus.	*Decimus tertius Magnus.*
Fiughurtandhe Karl.	*Decimus quartus Carolus.*
Fæntande knuther eriksson. then sama tyma tha war Kwl oc sagdis wara konungher han fiôll i biælbo. *b*)	*Decimus quintus Canutus Erici. Eodem tempore erat Colo & dicebatur Rex. Occidit in Bjâlbo.*
Siæxtundhe Swerke karlss konunghersson.	*Decimus sextus Sverkerus Caroli Regis filius.*
Siutandhe ericus knutz konunxsson.	*Decimus septimus Ericus Canuti Regis filius.*
Atartandhe Jon swerkis son.	*Decimus octavus Joannes Sverkeri.*
Nitandhe ericus eriksson:	*Decimus nonus Ericus Erici.*
Tiugundhe Waldemar birgirsson iærlsson.	*Vicesimus Valdemarus Birgeri Jarl filius.*
XXI. Magnus ladhulas,	*XXI. Magnus Ladulås.*
XXII. birger kunungher.	*XXII. Birgerus Rex.*
XXIII. magnus konungher oc erikir oc haquon hans synir	*XXIII. Magnus Rex et Ericus et Haquinus ejus filii.*
XXIIII. albertus konungir	*XXIIII. Albertus Rex.*
XXV. konunger iffwer Swerike norghe Danmark.	*XXV.— Rex Sveciæ, Norvegiæ, Daniæ.*

IX.

Catalogus Regum Sveciæ ab Olavo Skôtkonung ad Ericum Pomeranum.

Antea non editus, præter particulam, quam Collectionis Langebekianæ Tomo IV. p. 620 inseruit *Suhm.* In omnibus, quousque pertingunt, convenit cum proxime antecedenden-

a) Frequens in Legibus vetustis injicitur mentio Legis S. Erici, quæ uxoris jus in bona mobilia spectasse videtur. Cfr. *Lagerbring* Hist. Svec. T. 2. p. 159.

b) *Messenius* Scondia Illustrata T. 2. p. 8. nescio quibus ex fontibus, certe jam deperditis, adfert, primum superato Colone, R. Caroli Sverkeri fratre, an 1169 alterum ejus fratrem, Bugislaum seu Boleslaum in prædio Biälbogiensi incautius commorantem, fuisse trucidatum.

dentibus N:o VII. & VIII. Desumtus est ex Codice Bibliothecæ Upsaliensis N:o 23 Catalogi *Benzeliani*, qui Codex fuerat *Laurentii Odonis*, Canonici Lincopensis, qui floruit an. 1377. (v. *Örnhielms* Hist. Eccles. p. 679), visitavit Monasterium Vadstenense cum Episcopo Canuto an 1402 (v. Diarium Vadstenense, ad h. an.) & mortuus est an. 1417 circa festum Olavi, Præpositus Lincopensis. (Ibid. ad an. 1417.) In *Caroli Andreæ* Chronologia ap. *Benzelium* in Monum. p. 99 dicitur quidem eodem anno mortuus *Laurentius Gädda* Lincopensis Præpositus; hic vero loco Diarii citato Canonicus tantum audit. Ex eodem hoc codice historiam & vitam S. *Sigfridi*, cujus particulas Historiæ suæ Ecclesiasticæ inseruit *Örnhielm* p. 131 - 183, edidit *Benzelius* in Monumentis p. 1 & 21. Cfr. Prolegomena ejus p. 13. Eas vero ex eodem fonte in posterum dabimus.

Antiquorum virorum & veridicorum Regni Veciæ narrat religio de Regibus Christianis Regni Sveciæ.

Primus Rex Christianus Olavus nomine, a Sancto Sigfrido baptizatus.
Secundus Stenkillus.
Tertius Halstanus.
Quartus Neskonunger.
Quintus Sveno Ydolatra.
Sextus Haquinus Rufus.
Septimus Ingo senior.
Octavus Philippus.
Nonus Ingo Junior.
Decimus Rangwaldus Wæstgothus.
Undecimus Sverco senior.
Duodecimus Henricus. *a*)
XIII. Magnus.
XIIII. Karolus.
XV. Kanutus Erici filius. Eodem tempore Colo dictus Rex.
XVI. Swerco Karoli Regis filius.
XVII. Ericus Kanuti Regis filius.
XVIII. Johannes Swerconis Regis filius.
XIX. Ericus Erici Regis filius.
XX. Waldemarus Birgeri Ducis filius.
XXI. Magnus Rex frater suus: cujus memoria in benedictione est.
XXII. Birgherus Magni Regis filius, fratricida.
XXIII. Magnus Erici Ducis filius Rex Sveciæ, Norvegiæ & Scaniæ, qui in adolescentia devotus, et omnibus dilectus, consiliis Regni Consiliariorum in omnibus acquienscens, et interim regna sua bene et in tranquillo statu steterunt. Dum autem ad virilem ætatem pervenit, omissis consiliariis & regni nobilibus degeneres et ignobiles exaltavit, ad quorum consilium Scaniam sponte tradidit adversario suo Regi Daciæ Waldemaro, propter quod exosus factus est incolis regni Sveciæ. In tantum quod superinduxerunt alium Regem nomine Albertum Ducis Megapolensis filium, qui captus fuit in bello Vesgotiæ.

Po-

a) Ericum Sanctum Henricum nominat, quemadmodum Ericum Pomeranum Henricum appellat *Ericus Olai*.

Postea regnavit Margareta regina, filia Waldemari Regis Daciæ per plures annos, et sedavit multas gverras, tum stagnales *b*) quam terrestres calliditate sua, et induxit Regem Ericum et regnavit in Svecia, Dacia & Norvegia, per multos annos, et propterea quod noluit corripere tyrannos aliquos, *c*) expulsus est a Regno.

X.

Catalogus Regum Sveciæ

ab OLAVO SKÖTKONUNG ad CHRISTOPHORUM BAVARUM.

Ex Codice Bibliothecæ Upsaliensis N:o 15 edidit *Benzelius* in Monumentis p. 18 & illustravit in prolegomenis p. 4. Scriptum putat circa annum 1380, regnante *Alberto*.

Primus, Olaus Skutkonunger.
Secundus, Stenkillus.
Tertius, Halstanus.
Quartus, Sweno.
Quintus, Haquinus.
Sextus, Ingo.
Septimus, Ragwaldus.
Octavus, Swerkerus.
Nonus, Sanctus Ericus.
Decimus, Magnus.
Undecimus, Karolus.
Duodecimus, Kanutus.
Decimus tertius, Kooll.
Decimus quartus, Swerkerus Blafot. *a*)
Decimus quintus, Ericus.
Decimus sextus, Johannes.
Decimus septimus, Ericus Halte.
Decimus octavus, Kanutus Joansson. *b*)
Decimus Nonus, Ericus.
Vicesimus, Waldemarus.
Vicesimus primus, Magnus Ladhulas.
Vicesimus secundus, Byrgherus, frater Ducum.
Vicesimus tertius, Magnus Erici.

Vice-

b) Maritimas, seu cum civitatibus Hanseaticis. Cfr. *Lagerbring* Hist. SvioGoth. T. 3. p. 726.

c) Mitius judicium, quam quod de hoc Rege ferunt omnes Historici reliqui.

a) Non insolitum fuisse hoc cognomen docet *Langebek* Script. T. I. p. 294, ubi uni ex iis, qui Regem Ericum interfecerunt, nomen fuisse *Jacobi Blåfot* traditur. Quod nigros seu Germanicos calceos primus usurpaverit, ita appellatum fuisse putat Rev. *Nordin* in adversariis, cum antea *Uphäfdi skor* in usu fuisse probat *Sturleson* T. 2. p. 446. *Ihrius* contra in annotationibus ad Catal. Reg. in App. ad L. L. V Goth. p. 109 a magnitudine pedum dictum putat, cum *Blagriot*, ingentia saxa, *Blå mörkret*, ingentes tenebras in vetusta lingua significet.

b) Miror, *Benzelio* in prolegomenis p. 4 ignotissimum fuisse, unde Canutum Joansson mutuatus fuerit Auctor, cum in Chronologia ab ipso p. 16 edita exstat Canutus Rex, qui obiit 1234. Scilicet a proelio ad Oluström an. 1230 ad proelium in Sparsätra 1234 Rex fuit Canutus Johannis. Cfr. *Lagerbring* Hist. SvioG. T. 2. p. 537-544. Ericum autem, quem inter hunc Canutum atque Valdemarum interponit, non alium, quam Ericum Halte seu Läspe, post mortem Canuti iterum regnantem, fuisse existimamus.

Vicesimus quartus, Ericus filius suus.
Vicesimus quintus, Haquinus frater Erici.
Vicesimus sextus, Albertus filius Magnopolensis Ducis, dicti Mechelborgh c)
Vicesima septima, Margareta Regina.
Vicesimus octavus, Ericus Dux Pomeraniæ
Vicesimus nonus, Christophorus Comes Palatinus Rheni, & Dux Bavariæ, nepos prædicti Regis.

XI.

Catalogus Regum Sveciæ
ab OLAVO SKÔTKONUNG ad CAROLUM CANUTI.

Ex veteri membrana in sua Bibliotheca edidit *Olavus Celsius* pater, Upsaliæ 1705. 8:o, ad calcem Chronici primorum in Ecclesia Upsaliensi ArchiEpiscoporum, postmodum a nobis edendi. Eadem quippe manu, in eodem volumine atque ad idem tempus, annum puta circiter 1300, utrumque continuatum.

Hi fuerunt Reges Sweuorum Christiani.

Primus Rex Christianus fuit Olauus Skôtkunung baptizatus a Sancto Sigfrido in Vestgocia juxta ecclesiam Husaby.
Secundus Stenkillus.
Tercius Halstanus.
Quartus, Neskunung.
Quintus Sweno Ydolatra.
Sextus, Haquinus Rufus.
Septimus Ingo senior.
Octavus Philippus.
Nonus Ingo junior.
Decimus, Ranguualdus Olaui filius.
Undecimus, Swercho senior.
Duodecimus Sanctus Ericus Rex et Martyr passus aput Upsaliam, et ibidem sepultus.
Tredecimus Magnus Henrici filius.
Quartodecimus karolus.
Quintodecimus, kanutus.
Decimus sextus, Coll, a) Blothswens filius.
Decimus septimus Swercherus II. Junior.
XVIII:mus. Ericus secundus.
XIX. Johannes
Vicesimus, Ericus III.

Vice-

c) Huc usque eadem manus. Quæ sequuntur regum nomina ab aliis addita sunt.

a) Manifesto errore hunc Colonem, a R. Canuto Erici superatum, cum alio, R. Sverkeri Senioris patre, confundit Auctor.

Vicesimus primus Waldemarus, Birgeri Ducis filius. Hic dabat Ecclesie Upsaliensi Husaby, Lathgærædi, *b*) et curiam in Bæremi. *c*) Super que predia fundate sunt II. canonie in ecclesia eadem, cum aliis prediis et possessionibus illis adjunctis.

Vicesimus secundus, Magnus ejusdem Byrgeri Ducis filius. Hic libertates ecclesie per omnia ampliavit. Ita quod non solum colonos, et servientes cathedralium ecclesiarum, immo omnium etiam aliarum ecclesiarum sive Parochialium, liberos donavit ab omni jure Regio, seu exactione Regali. Hic eciam in sua coronacione duas curias ecclesie donavit in Giristum. *d*)

(Sequentes adscripti sunt manu recentiore.)

Vicesimus tertius, Byrgerus Rex.

XXIIII. Magnus Swec. Norweg. et Scan. Rex.

XXV. Albertus filius Henrici Comitis Magnipolensis.

XXVI. Ericus, eciam Alemannus.

XXVII. Christoferus nepos predicti Erici Regis, Dux Bauariæ.

XXVIII. karolus knwtzson Swecus.

XII.

CHRONOLOGIA AB ANNO 266 AD 1430.

Ex Codice R. Bibliothecæ Stockholmiensis B. 17, Chartaceo in 4:o, Leges Svecanas continente, quarum titulis interspersæ sunt annotationes Historicæ, descripsit Rev. *Nordin* atque *Annalium Sigtunensium* nomine insignivit; verum rationem, cur Monachis Dominicanis in hac urbe olim degentibus potissimum tribuatur, non video; multas enim aliorum res memorabiles, præsertim in Ostrogothia, continet. Neque ulla ejus notitia fuit Cel. *Wallin*, de Sigtuna Stante & Cadente Dissertationibus Academicis fuse commentanti. Convenit in nonnullis cum Chronologia a *Benzelio* edita in Monumentis p. 14, licet hæc multo brevior sit; in plurimis vero cum Chronico a *Celsio* edito & sub N:o XIX a nobis in sequentibus adferendo, quo tamen & longior & copiosior est. Quod perperam annos & eventus per parachronismos confundat, non impedit, quo minus in aliis fidem mereatur. Ceterum ex eodem hoc Codice B. 17 descripti sunt Catalogi Regum II. III. VIII. supra a nobis editi.

Anno ab incarnacione Domini CCLXVI Crux Domini inventa est. *a*)

CCCXXIX. Gregorius nazarenus floruit

CCCXXXII. Athanasius episcopus alexandrinus

CCCLVIII. Anthonius monachus moritur.

CCCLX. Donatus gramaticus rome floruit

b) Legendum: *Laggahärad*, in quo situm illud prædium. Instrumentum hujus donationis, datum Stockholmis an. 1273, 5 Kal. Aug. (Jul. 27) videsis apud *Schefferum* in notis ad Chron. Archi-Ep. p. 174.

c) Donationem prædii *Beremi*, seu *Berghemi* Archiepiscopo *Fulconi* adscribit citatum Chronicon p. 21. 33. 54.

d) *Girista* paroecia Uplandiæ haud procul Upsalia. Coronatum fuisse Regem Magnum Ladulås an. 1276 d. 24 Maji extra dubium posuit *Lagerbring* Hist. Svec. T. 2. p. 542.

a) Hanc factam fuisse inventionem an. 326 vel 327 tradit *Pilgram*, Calendar. Med. Ævi p. 226.

Catalogus N:o 4.
quem sequitur
Lagerbring.

1 Ragnar Lodbrok.

2 Björn Järnsida.

3 Erik Björnsson.

4 Erik Refilsson.

5 Emund och Biörn på]

6 Erik Emundson.

7 Björn Erikson.

8 Erik Segersäll.

9 Olof Sænske.

10 Onundar Jacob.

11 Emund Olofson.

12 Stenkil.

13 Hakon.

14 Inge Stenkilson.

15 Halstan och Blotsven.

16 Inge och Philip Halsta:

17 Rangvaldr son Olof Nä

18 Colur Blotsvens son el
Erik Årsäll.

19 Sorquer Colson.

20 Erik Jedwarson.

21 Magnus Henrikson.

22 Carl Sorquerson.

23 Knut Erikson.

24 Sorquer Carlson.

25 Erikur Knutson.

26 Jon Sorquerson.

27 Erik Erikson.

28 Valdemar Birgerson.

29 Birger Magnuson.

CCCLXXXII. Io⁹ (*Jeronymus*) discipulus eius floruit
CCCLXXXVII. Ambrosius floruit
CCCLXXXVIII. Augustus *b*) convertitur.
CCCC. Augustinus in ecclesia philosophatur.
CCCCX Martinus Crisons et Donatus episcopus floruerunt.
CCCCXV Obiit Magnus anno etatis sue LXXVII.
Io⁹ obiit anno etatis sue XXVIII mense VI°.

DXXX Obiit beatus bernardus et benedictus VII kal. Aprilis VI vigilia pasche Mart. 26.

MCXIII beatus bernardus ordinem ingreditur, anno vite sue secundo a constitucione domus Cisterciensis anno quinto

MCXXX. Sanctus kanutus ringstadis martirizatus est.
MCXXXVII. facte sunt tenebre super universam terram in LX. Febr. 14.
MCXXXVIII. depositio sancti malachie
MCXXXIX. Suno factus est rex *c*)
MCXL. Eskillus archiepiscopus captus est a swenone *d*)
MCXLIIII. Conventus missus in aluastrum et in nydal *e*)
MCXLVI Eugenius papa sedet annis XII.
MCXLVII. Conventus venit in lyse *f*)

MCXLVIII. Habitum est concilium lyncopie a nicolao Albanensi qui fuit post papa Adrianus.

MCL. Conventus missus est in Wærnem.
MCLIII. obiit beatus bernardus. Conuentus missus est in esrom.
MCLV. Anastasius fuit papa tribus annis

MCLVI. Obiit beatus kanutus rex et martyr roskildensis. Sweno rex expulsus est.

MCLVII. Waldemarus rex infans est in dacia.

MCLIX. Conuentus missus est in vitam scalam. *g*) Conventus venit in saba *h*)

MCLX Passus est beatus ericus rex swecie in Vpsalia XV kal. Junii Maji. 18.
Qui regnavit annis X hadriani pape tertii anno quinto.

MCLXI. Conuentus venit in tutam vallem. *i*)
MCLXVII Alexander papa sedet annis XX:ti

MCLXIII. Consecratus est Stephanus Archiepiscopus Vpsalensis anno karoli regis quinto *k*) Alexandri tertii quarto. Claustrum in Óm *l*) fundatur.

MCLXVI. Bellum fuit in gestilren. *m*)
MCLXVII. karolus rex interficitur in Visingxó et rex swærkerus fugit.

MCLXX. Translatio sancti kanuti ringistadensis presentibus Eskillo Archiepiscopo et stephano archiepiscopo Vpsalensi *n*)

MCLXXI.

b) Lege: *Augustinus.*
c) Lege: *Sueno*, Erici Emundi filius, *Swen Grate* dictus.
d) Hoc factum fuisse an. 1149 putat *Lagerbring* Hist. SvioG. T. 2. p. 121.
e) Monasterium in Nydala non ante an. 1147 fundatum fuit.
f) Forte: *Lym*, Locus Dei in Dania.
g) *Hwitsköfle*, Vitæ Schola, in Scania.
h) Seu Julita, in Sudermannia.
i) *Twis* in Dania.
k) Carolum Sverkeri anno 1150, adeoque biennio ante cladem Erici Sancti, electum putavit Auctor. Anno 1152 a Gothis electum fuisse nonnulli adstruunt, teste *Erico Olai* apud *Lagerbring*, Hist. Svec. T. 2. p. 152.
l) Chara Insula in Dania.
m) Hæc pugua fuit anno 1208 d. 17 Jul. in qua occubuit R. Swerkerus Junior.
n) Ad annum 1171 hanc translationem refert Chronicon ap. *Ludewig* Reliquiæ Mscr. T. 9. p. 26. quod de præsentia Stephani etjam loquitur.

MCLXXI. Concilium generale celebratum est rome sub papa innocentio.
MCLXXIIII. Translatio Sancti Thome Archiepiscopi.
MCLXXVI. Occisi sunt karolus episcopus et karolus Dux. *o*)
MCLXXVIII. Obiit Johannes rex sveorum. *p*)
MCLXXIX. Captus est valdemarus rex cum filiis suis. *q*)

MCLXXXIII. Solutus est Valdemarus rex cum filiis suis et nicolaus episcopus consecratur. bellum fuit in grænberghum. *r*)
MCLXXXIIII. Olaus rex interfectus est.

Jul. 18. MCLXXXV. Obiit Stephanus Archiepiscopus Vpfalensis XV kal. Augusti *s*) et sepultus est in templo monachorum in aluastrum. Eodem anno deducta est ecclesia in aluastrum anno a receptione conventus ibidem XLI.
Anno Domini MCLXXXVI bellum fuit in olostrum. *t*)

MCLXXXVII Occisus est Johannes archiepiscopus Vpsalensis apud al-
Aug. 11. marnum a paganis pridie idus augusti et sepultus Vpsalie. Tunc eciam incensa est sichtononia a paganis eisdem *u*) et ordinatum est officium ecclesie lundensis. Eclipsis solis et pestilencia hominum facta est.
MCLXXXIX. Ericus coronatus est.
MCXCV. Obierunt kanutus rex (*et*) kool episcopus Lyncopensis *v*)
MCXCVI. Sverkerus rex eligitur.
MCXCVII. Ordo Sancte trinitatis incepit. Obiit petrus Archiepiscopus. *x*)
MCXCVIII. Olaus lambatunga *y*) eligitur in archiepiscopum Vpsalensem
MCC. Incepit ordo. - - - *z*)

(*non pauca desiderantur*)

(MCCLII.) martirizatus est apud mediolanum de ordine fratrum predicatorum. Obiit Domina katarina regina sweorum. *a*) Eodem anno abel rex Dacie interfectus est. Christoforus rex factus est. Bellum in Skanór et bellum apud hærwæzaa. *b*)

MCCLIII. Beatus Petrus coronatus est et translatus. Anno eodem bellum in gulbærghhedh habitum fuit.
MCCLIIII. Obiit Domina Ingeborghis ducissa. *c*)

Aug. 25. MCCLV. Obiit Dominus Jarlerus archiepiscopus Vpsalensis VIII kal. septembris, *d*) Sepultusz est in ecclesia beate virginis sikthonie apud fratres predicatores juxta altare ad partem aquilonarem. Electus frater Laurencius in Archiepiscopum. Sikthonia combusta.
MCCLVII. Consecratus est Laurencius in Archiepiscopum.

MCCLIX. Obiit rex Christoforus captus. Solutus est archiepiscopus Jacobus. *e*) Coronatus erat filius Christophori. *f*)

MCLX.

o) Hoc factum est an. 1220 d. 8 Aug. in Rotala Estoniæ.

p) Rectius an. 1222 d. 10 Martii.

q) Anno 1225 hunc eventum adscribunt Historici Daniæ. Cfr. *Lagerbring*, Danm. Hist. p. 39.

r) Bellum hoc uno loco ad an. 1186, altero ad 1188 refert Chronicon N:o 19. Grimbergum & Gunbergum locum nominans.

s) Cfr. *Lagerbring*, Hist Svec. T. 2. p. 274.

t) Bellum hoc ad an. 1230 plura Chronica referunt. v. *Lagerbring*, l. c. p. 340.

u) Cfr. *Lagerbring*, l. c. p. 204.

v) *Lagerbring*, l. c. p. 278.

x) *Lagerbring*, l. c. p. 274.

y) Cognomen hoc Anglicum ex sede Archiepiscopi Cantauriensis *Lambeth* existimat *Nordin*.

z) Supple ex Chronologia N:o 19: ordo fratrum prædicatorum apud quosdam.

a) Conjux R. Erici Läspe, tum vidua.

b) Locus hic, quem *Herrewadsbro* communiter appellant Historici nostri, & alii in Vestmannia, in Vestrogothia alii quærunt, in Chronologia N:o 19 *Herwulza* appellatur.

c) Filia R. Erici Canuti & uxor Birgeri Jarl. v. *Lagerbring*, l. c. p. 311 et 507.

d) An. 1257 mortuum fuisse Jarlerum probat *Lagerbring* l. c. p. 775.

e) Erlandi, Lundensis.

f) Ericus Glipping.

MCCLX. Nuptie Waldemari regis et Sophie. Capitulum celebratum sictonie. Obiit frater Eskillus et Godhwinus Lector sikthonensis. *g*)

MCCLXI. Defunctus est Domicellus Ericus primogenitus Waldemari regis et sepultus in presbiterio fratrum predicatorum sikthonie ante altare. Obiit frater absalon prior prouincialis et institutus frater augustinus.

MCCLXII. Regina rikiza nupta est in slawiam. *h*)

MCCLXIII. Obiit magnus legifer Osgotie. *i*)

MCCLXV. Clemens papa 4:tus sedit annis tribus.

MCCLXVI. Combusta est civitas Vpsalensis tertio. Obiit Dux birgerus secundus.

MCCLXVII. Obiit Dominus laurencius Archiepiscopus tercio nona- Mart. 5.
rum marcii sepultus enecopie apud minores. Obiit Ulpho episcopus scarensis et birgerus jarl

MCCLXVIII. Conuentus in strængianæs.

MCCLXIX. Combusta est Vpsalia quarto.

MCCLXX. Eclipsis solis contigit in Dominica lètare circa horam pri- Mart. 23.
mam. Obiit rex Francie Lodouicus.

MCCLXXII. Gregorius X factus papa.

MCCLXXIII. Translacio beati erici. Magnus electus est in regem.

MCCLXXIIII. Celebratum est concilium generale Lugduno Gallie sub papa Gregorio X. v° Ab eodem confirmatus est in archiepiscopum Vpsalensem Dominus Folko filius Johannis angeli.

MCCLXXV. Bellum habitum in Howm et Dominus Anundus consecratus in episcopum strængianæsensem. Obiit Dux ericus sueuorum et magnus in regem electus. Fugit exercitus valdemari et ipse cum uxore in norvegiam.

MCCLXXVI. Consecratus in regem Magnus die sancto pentecostes in Maj 24.
ecclesia Vpsalensi et nuptie eiusdem anno eodem kalmarnie facte sunt. Obiit Gregorius papa X:us et ericus Dux sveuorum. *k*)

MCCLXXVII. Obiit Folko Archiepiscopus V° nonarum marcii sepul- Mart. 5.
tus Vpsalie. Jacobus Israelis electus.

MCCLXXVIII. Obiit bero prepositus et Johannes Stephani canonicus et Dominus benedictus archidyaconus et Jacobus enecopie prepositus. *l*) Obiit ericus episcopus scarensis.

MCCLXXIX. Obiit Domicellus ericus primogenitus regis magni sepultus Vpsalie.

MCCLXXX. Decollati sunt nobiles principes regni swecie Dominus Johannes Philippusson et Dominus Birgerus frater eius et Dominus Johannes karoli de Phanö in die Sancti bernardi obiit rex magnus norvegie. E- Apr. 19.
lectus in regem filius suus ericus.

MCCLXXXI. Obiit Jacobus archiepiscopus Vpsalensis. Eodem anno obiit Vlpho Karlsson et sepultus est skæningie. *m*) Obiit Folko dapifer.

MCCLXXXII. Obiit venerabilis pater Dominus Henricus episcopus lyncopen-

g) Fortassis ex ejusmodi annotationibus ansam habuit Rev. *Nordin* appellandi hos annales Sigtunenses.

h) Pribislao Regi Poloniæ. An. 1285 has nuptias memorat *Olaus Petri*.

i) Maguus Minniskiöld, frater Birgeri Jarl v. *Stiernman*, Höfd. Minne, p. 262.

k) Frater Waldemari et Magni Regum.

l) Hæc ad an. 1281 refert Chronol. N. 19.

m) Ulfonem Dapiferum mortuum an. 1281; memorat *Ericus Olai*, p. 138. Folkonem vero ignorant Historici.

pensis. Eodem anno electus est Dominus Bono confirmatus et consecratus. Obiit Ingridis skæningie *n*)

MCCLXXXIII. Guerra fuit inter noricos et lybicenses et ceteras maritimas civitates. Obiit Dominus Bono episcopus Lyncopensis.

MCCLXXXV. Concilium regum in gulbærghhedh habitum ubi treuge facte sunt inter noricos et lybicenses et ceteras maritimas civitates. Eodem anno reconciliati sunt kalmarnie per Dominum magnum regem.

MCCLXXXVI. Electus benedictus secundus, in episcopum lyncopensem frater regis swecie. Capitulum prouinciale celebratum sikthonie. Electus in episcopum aboensem frater Johannes Prior sikthonensis. Eodem anno obiit regina Sophia. Interfectus ericus rex Dacie Christofori filius in
Nov. 22. nocte beate Cecilie Virginis. Fugiunt eciam de Dacia in noruegiam Comes Jacobus Dominus marskalkus Stigh cum multis.

MCCLXXXVII. Obiit Dominus Ascerus episcopus Vexionensis et electus est Dominus Bono et consecratus loco suo.

MCCLXXXVIII. Captus est Waldemarus condam rex Svecie a fratre suo magno rege sweuorum. Eodem anno fuit guerra in Wysby inter ciues et bondones terre pugnaueruntque ad inuicem in mense aprili et eodem anno reconciliati sunt per Dominum magnum regem sveuorum in augusto.

MCCLXXXIX. Obiit Domina sighridis vxor Domini Benedicti legiferi Osgotorum sepulta apud fratres skæningenses. *o*) Eodem anno obiit Dominus magnus archiepiscopus Vpsalensis. Eodem anno miles factus rex birgerus filius regis magni et Dux de brunswik apud Stokholm.

MCCXC. Obiit Dominus magnus rex sweuorum precipuus benefactor ecclesie Dei. Decollatus karolus filius Domini algoti legiferi wesgotorum et constituta fuit ecclesia lignea infra muros inceptos in monte sancte trinitatis Vpsalie et illic reliquie delate in natiuitate beate Virginis
Sept. 8. marie.

MCCXCI. Obiit frater iohannes electus Vpsalensis et benedictus lyncopensis frater Domini magni regis et Dominus anundus strængiænensis et Boetius Wexionensis Episcopi.

MCCXCII. Terra sancta a paganis capta est et aksborg capta est a ruthenis.

MCCXCIII. Obiit episcopus Anundus strængiænesensis. Edificatum est castrum Viborgh et sweui vicerunt kareliam.

MCCXCIIII. Obiit Dominus magnus Joansson et Dominus benedictus *p*) legifer Osgotorum. Ciuitas strengnensis combusta est.

MCCXCV. Consecratus est Dominus nicholaus in archiepiscopum Vpsalensem.

MCCXCVI. Congelatum est mare.

MCCXCVIII. Nuptie birgeri regis facte sunt stokholmie in die beati
Nov. 25 katarine. *q*) Terra Dacie fuit interdicta.

MCCXCIX. Multi nobiles et alii interfecti sunt in Landzkrono de regno swecie.

MCCC.

n) Cfr. de ea *Lagerbring* T. 2. p. 305.

o) Sigrid *hin wana*, uxor Benedicti Magni, Minnisköld de Ulfâsa. v. *Stiernman* Höfd. Minne p. 262.

p) Magni Minnisköld filius. v. *Stiernman* Höfd. Minne, p. 262.

q) Diem ignorat *Lagerbring* l. c. p. 662.

MCCC. Jubileus annus. Corona terrarum *r*) edificata est in rucia.

MCCCI. Landzkrona destructa cum omnibus suis.

MCCCII. Domicellus ericus *s*) de carcere liberatus est. Anno eodem rex birgerus coronatus est sudhercopie prima Dominica aduentus et Dominus Waldemarus frater suus iunior miles et Dux Finlandie factus est. Dec. 1. Obiit rex Waldemarus in die sancti Stephani *t*) Dec. 26.

MCCCIII. Discencio inter ecclesiam et regem.

MCCCIIII. Duo Duces Ericus et Waldemarus fugerunt de swecia in noruegiam et cum eis multi per quos combusta est ciuitas ludosie.

MCCCV. Redierunt Duces. Obiit Archiepiscopus Nicolaus Allonis.

MCCCVI. Decollatus est Thyrkillus marskalkus. In anno eodem captus rex birgerus et regina in nocte beati michaelis in hathunum per fratres suos ericum et waldemarum Duces swecie. Sept. 29.

MCCCVII. Rex Dacie cum magno exercitu venit volens inuadere vesgotiam et quoque totum regnum et nihil profecit.

MCCCVIII. Domini Duces collecto exercitu intrauerunt Skaniam et vastauerunt. Ericus Dux swecie duxit exercitum in noruegiam usque asloiam tempore martini et rex birgerus fugit in Daciam. Dominus Storbernus electus est in episcopum. *u*) Nov. 11.

MCCCIX. Rex Dacie venit in auxilium regis swecie usque nicopiam, per quos eadem cuncta est combusta.

MCCCX. In ultima die Januarii facta est eclipsis solis hora IX. et combusta est ciuitas Vpsalensis.

MCCCXI. Habitum est concilium Vienniis et obiit ibidem Olaus archidiaconus Vpsalensis. Adducta est Ka Clauus windh desponsata Domini Ducis erici *x*)

MCCCXII. Combustum est claustrum Aluastra. Domini Duces ericus et waldemarus duxerunt uxores filias Dominorum regum noruegie erici et haquini.

MCCCXIII. Facte sunt nupcie in aslo erici et waldemari Ducum swecie.

MCCCXIIII. Obiit Dominus N. *y*) Archiepiscopus Vpsalensis et wysby combusta est.

MCCCXV. Electus est Dominus Olaus sapiens canonicus Vpsalensis.

MCCCXVI. Dux Waldemarus cum Vxore et familia borgholm venit in Ölandia. Eodem anno in ringstadhaholm pluit sanguis.

MCCCXVIII. In nocte ante Dominicam ante Lucie Virginis *z*) capti sunt magnifici principes Domini Waldemarus et ericus Duces sweorum nycopie per fratrem eorum birgerum regem in qua captiuitate mortui sunt et predictus rex priuatus est honore et multa mala in sweciam perpetrata. Dec. 2.

MCCCXVIII. Obcessa sunt castra Nycopie stækaborg ringstadhaholm et Wisinxö atque preliatum fuit per Domicellum magnum in Karlaby langa

r) Landscrona castrum a Thorkillo Canuti in Carelia exstructum.

s) Regis Waldemari filius.

t) Solus hic Chronographus annum & diem emortualem R. Waldemari adfert, quod confirmat observationem *Lagerbringii* T. 2. p. 560.

u) Adde: Strengnesensem. *Lagerbring* l. c. p. 355.

v) v. *Schefferi* Chron. Archiep. p. 153. Concilium Viennense, Templariorum infortunio celebre, illum visitasse, forsan in comitatu Ducis Erici, (v. *Lagerbring* T. 3. p. 95.) nemo antea observavit.

x) Quid hæc indigitent, ignoro. Sophia de Werle, Regis Daniæ Erici Menwed de sorore neptis desponsata hoc anno fuit Duci Erico.

y) Nicolaus Ketilli Hwit.

z) III Idus Decembris atque Sabbato post festum Nicolai, quæ alia Chronica habent, coincidit cum hoc in diem II Decembris.

ga contra Wesgotos ubi multi ex Vesgotis occubuerunt et deinceps capti sunt brunkerus Lyderus foss Vlpho swædhebæk et valram atque rotati. Destructis et deuictis quatuor castris memoratis captus est Domicellus magnus preliatumque fuit anno eodem in Skania juxta mölklang *a*) per sveuos et Danos cessitque victoria sweuis ubi multi de Danis et eorum complicibus theotunicis Capti erant et multi gladio interempti.

MCCCXIX. Obiit Haquinus rex noruegie. Magnus filius Ducis Erici eligitur in regem.

MCCCXX. Decollatus est Domicellus magnus. *b*)

MCCCXXI. Obiit Birgerus rex et Benedictus episcopus scarensis.

MCCCXXII. Dominus Petrus de Husaby eligitur in episcopum skarensem. Nobiliores regni swecie ex unanimi consilio et consensu emerunt castrum wardhberg et hunahals de domina Ducissa. *c*) . . . .

MCCCXXIII. Obsessum fuit nouum castrum scilicet axawaldh.

MCCCXXIIII. Obiit heleuid regina. *d*)

MCCCXXVI. Obiit Dominus Mathias kætilmundason. *e*)

MCCCXXVII. Dominus kanutus porse Duxit ingeburgim Ducissam in vxorem.

MCCCXXVIII Obiit dominus Æringislo marskalkus. *f*)

MCCCXXIX. Combusta est ciuitas stokholm. Obiit kanutus porse.

MCCCXXXI. Yepms dura. Altitudo niuium V vlnarum.

Mart. 13. MCCCXXXII. Obiit Olaus sapiens archiepiscopus Vpsalensis tercio idus marcii.

MCCCXXXIII. Empta fuit skania a rege magno pro XXX quatuor milibus marcarum puri.

MCCCXXXV. Rex magnus pertransiit regnum swecie promittens se leges patrie obseruaturum. *g*)

MCCCXXXVI. Coronatus est rex magnus filius erici ducis Stokholm cum regina blanka quam duxit de flandria et Capitulum predicatorum fuit
Aug. 15. siktunie in Assumpcione beate virginis.

MCCCXXXVII. Obiit Haquinus marskalkus. *h*)

MCCCXXXVIII. Obiit Karolus episcopus lyncopensis.

MCCCXXXIX. Obiit Dominus gunnarus episcopus scarensis. N. *i*) ebbonis in jucia interfecit comitem Holsacie in villa randirs.

MCCCXLI. Obiit Petrus philippi Ordinis predicatorum archiepiscopus Vpsalensis. Cui successit Dominus Hemingus prepositus arosiensis.

MCCCXLIIII. Obiit Dominus Vlpho gudhmarsson maritus beate birgitte et facte sunt (*scil. primum*) birgitte revelaciones.

Jan. 25. MCCCXLVI. Circa conversionem sancti Pauli frigore et tempestate perierunt homines et iumenta.

MCCCL.

a) Chronicon Rhytmicum majus *Miölkalang*; Chronicon N:o 16 *Mielkalanga* hunc locum nominant.

b) Heic subsistit Chronicon a *Celsio* editum, nobis N:o 19.

c) Adde: *Ingeburge*, vidua Ducis Erici. Hanc emtionem ignorant omnino Historici nostrates. De Hunehals vide tamen *Lagerbring* T. 3. p. 255.

d) Annus hic ignotus fuisse videtur *Lagerbringio* Cfr. T. 3. p. 157.

e) Annum hunc ignorare videtur *Lagerbring*, l. c. p. 272. An. 1337 obiisse tradit *Uggla*, Sv. R. Råds Längd, p. 19, incertum quo auctore.

f) Näskungson. *Uggla* Sv. Rikes Råds Längd p. 21.

g) De circuitione regni, in legibus novis regibus injuncta, vulgo *Eriksgata*, intelligendum esse, ex iisdem verbis, quæ de Erico V ad annum 1351 adferuntur, clarum est.

h) Haquinus Matthiæ de familia Winstorpensi. *Uggla* l. c. p 25.

i) Nicolaus. Cfr. *Lagerbring*, T. 3. p. 286.

MCCCL. Generalis mortalitas totam Vplandiam deuastauit, ita quod sexta pars hominum vix remansit, que quidem mortalitas annis precedentibus et succedentibus totum mundum circumivit.

Versus.

Mors CeCat CeLos, ditans orbem spoliavit.

MCCCLI. Obiit Dominus Hemingus archiepiscopus Vpsalensis qui domum lapideam in curia archiepiscopali Vpsalensi ex nouo de propria bursa fieri fecit et bladi *i*) caristia totam uplandiam pressit.

Fuit magnus ventus in ciuitate strengyanæs ita quod turris ceciderit de ecclesia cathedrali et turris predicatorum ibidem ac alia mirabilia.

MCCCLIII. Dominus Benedictus Algoti creatus est dux Finlandie et Hallandie per dominum Magnum regem swecie

MCCCLIIII. Recuperabant greci Constantinopolim et . . . . turpiter . . . .

MCCCLVI. Ericus rex filius magni regis obsedit castrum Wardhbergh et fugavit ducem Benedictum.

MCCCLVII. Erant duo pape unus in lugdunum et hic justus alter rome et hic iniquus seque mutuo pugnabant.

MCCCLIX. Obiit ericus rex filius magni regis.

MCCCLX. Iterum pestilencia fuit magna que vocabatur *barnadödh*. Eodem anno optinuit rex waldemarus skaniam a rege magno. Erat ecclesia et clerus in tanta vilitate quanta fuit tempore Constantini.

MCCCLXI. Waldemarus rex Dacie optinuit Ölandiam et Gotlandiam et eodem anno amisit ölandiam. Eodem anno rex Magnus captus est per filium suum in ecclesia calmarnensi.

MCCCLXII. Axaval et oppensten reedificantur. Eodem anno rex Haquinus desponsauit Margaretam filiam regis Dacie.

MCCCLXIII. Albertus filius magnipolensis intruditur in regem swecie.

MCCCLXIIII. Bellum fuit apud Östinsbro ubi rex Magnus capitur III die marcii et rex haquinus filius ejus fugatus et multi nobilium regni corruerunt.

MCCCLXXI. Liberatus est rex magnus a captivitate per filium suum regem Haquinum. Eodem anno stokholm obsessa est per Haquinum regem. Eodem anno natus est rex Olaus rex noruegie.

MCCCLXXII. Obiit sancta birgitta rome X kal. augusti . Jul. 23.

MCCCLXXIII. Beata birgitta translata est in Wadztenom cum reliquiis et indulgentiis.

MCCCLXXIIII. Obiit Dominus Magnus erici ducis filius rex Swecie.

MCCCLXXX. Obiit Dominus Haquinus Rex noruegie Domini Magni regis filius.

MCCCLXXXVI. Obiit boecius Joansson dapifer swecie.

Versus.

RIXa CVCVMer CVLeX bo moritur dapifer.

Eodem anno obiit Dominus Nicholaus episcopus skarensis.

MCCCLXXXVII. Obiit olaus rex Dacie et noruegie.

MCCCLXXXVIII. Combustum est monasterium Wadzstenense.

MCCCLXXXIX.

i) *Bladum* in scriptis Medii Ævi denotat frumentum, unde Gallicum *Blé*.

MCCCLXXXIX. Bellum fuit in Asle *k*) inter regem albertum et margaretam reginam dacie et swecie ubi captus est rex albertus cum filio suo erico duce. Episcopus Skarensis nomine rodolphus Dux magnipolensis Comes Holsacie et comes de reppin ac multi alii barones et nobiles multi corruerunt ex utraque parte.

Versus

M ter C bis quatuor X annoque noueno
Febr. 24. albertus swecie capitur luce mathie.

Eodem anno obiit Vrbanus sextus pontificatus sui anno XII et electus est bonefacius papa nonus.

MCCCXC. Obiit Dominus petrus prior in aluastrum.

MCCCXCI. Obiit venerabilis pater Dominus nicholaus episcopus lyncopensis. Eodem anno canonizata est beata birgitta per bonifacium papam IX.

MCCCXCII. Multitudo piratarum repleuit mare tam orientale quam occidentale ita quod post nulla mercimonia potuerit ad istas partes swecie afferri. Modius salis osgocie valuit IIII mark et omnia fuerunt in caro foro.

Sept. 29. MCCCXCV. Liberatus est rex Albertus circa michaelis condicione
tali, quod circa terminum elapsum vel daret pro solucione LX milia marcharum puri pro captiuitate vel stokholmiam rediret in captiuitatem.

MCCCXCVI. Ericus electus est in regem.

MCCCXCVII. Ericus coronatus est kalmarnie per archiepiscopos Vpsalensem et Lundensem et plures episcopos.

MCCCXCVIII. *l*) De prucia optinuerunt ciuitatem Wisby expulsis piratis.

MCCCXCIX. Ericus quintus rex swecie optinuit ciuitatem stokholm cum castro.

Jul. 6. MCCCC. In octava Apostolorum petri et pauli tanta fuit pluuia in
osgocia quod propter subitam inundantiam aquarum homines in sudhrcopia montana pecierunt timentes ipsam sudhercopie ciuitatem perituram. Et non mirum quia aqua tam cimiteriis quam eciam plateis ipsius ciuitatis repleuit omnia loca usque ad genua. Eodem anno obiit Folko niclisson. *m*)

MCDI. Rex ericus quintus pertransiit regnum swecie promittens se iustum iudicem futurum et pacem et leges patrie obseruaturum. *n*) Eodem anno obiit venerabilis Pater Dominus Thordo episcopus strengnen-
Febr. 24. sis circa festum mathie et uxor domini iuari niclisson *o*) nomine margareta et sepulta ad moniales skæningie.

MCDII. Apparuit quedam stella in nubibus nimirum inter sydera sed
erratica in corruscacionibus flamma ignis per quatuor partes maxime
Febr. 15. ad occidentem effundere videbatur. Circa sigfridi usque festum Georgii
Apr. 24. per II menses apparuit tam mane quam vespere. Eodem anno die beati
Jun. 11. barnabe tonitruum et turbines eiecerunt plurima horrea ecclesias turres
siluas et pomeria ultra numerum. Eodem anno fuit tanta vehementia a-
Mart. 26. que ex niuibus circa pascha quod fere omnes pontes molendine piscaria
auffe-

k) Åsled, paroecia Vestrogothiæ. Conferri meretur descriptio hujus paroeciæ a Pastore ejus *Nicolao Salander* edita, Stockh. 1811 8:o. p. 133, sq.

l) Adde: *Cruciferi.*

m) Nomine solum notus. v. *Uggla* Sv. R. Råds-Längd ad an. 1388. p. 40.

n) Vide supra ad an. 1336.

o) Röde, Legiferi Ostrogothiæ. Uxoris familiam ignorant Genealogi. *v. Stiernman*, Höfd. Minne. p. 267.

aufferebantur et a die epyphanie Domini usque pascha tanta magnitudo niuium fuit quod homines vix potuerunt de siluis tantum afferre de lignis quod possent calefacere stupas. Eodem anno testudines de ecclesia Vpsalensi cum columpnis ad LX vlnas in longitudine subito corruerunt. Jan. 6.

MCDIII. Dominus Algotus magnusson et Dominus abraham cum magno exercitu optinuerunt gotlandiam circa festum sancti martini ibique edificaverunt quinque castra et vallauerunt ciuitatem visby sed nihil profecerunt. Nov. 11.

MCDIIII. In media quadragesime venerunt cruciferi de prucia manu ualida ad ciuitatem cum magna copia nauium et liberauerunt ciuitatem et terram et multi ex utraque parte corruerunt maior pars de Prutenis. *p*) Eodem anno obiit bonifacius papa IX qui fuit multum generosus. Eodem anno obiit venerabilis pater thidemannus abbas in aluastrum vir consilii et multe industrie. Eodem anno electus est Innocencius VIIus Mart. 9.

MCDV. Obiit thordo præpositus lyncopensis. Eodem anno a festo Olaui usque ad natiuitatem domini fuit continua pluuia ita quod omnes fructus terre perierunt et yemps lenis. Jul. 29. Dec. 25.

MCDVI. Dominus thurirus benctsson *q*) iuit ad angliam cum duobus de Dacia pro filia regis anglie ad desponsandam Erico regi Swecie Dacie et Noruegie et nuptie celebrate sunt lundis circa festum omnium sanctorum, Eodem anno obiit innocencius VII et electus est gregorius XIus Nov. 1.

MCDVII. Combusta est ciuitas stokholm repente et totaliter.

MCDVIII. Obiit nobilissimus miles Dnus karolus de thoptum piissimus pater clericorum et religiosorum cuius anima requiescat in pace. Eodem anno yemps erat nimis aspera et mare salsum fuit congelatum ita quod homines transierunt inter alemanniam et Daciam videlicet inter gheezór et rostok. Eodem anno obiit henricus archiepiscopus Vpsalensis. Combusta est ciuitas kalmarnie.

MCDIX. Consecratus est cancellarius regis *r*) in archiepiscopum Vpsalensem in nykopingh per Dominum kanutum lyncopensem sed non fuit electus per Capitulum. Item consecratus eskillus in anebodhum in Wexionensem per Dominum skarensem. Item obiit petrus episcopus strengienensis. Eodem anno illustrissimus rex ericus Swecie Dacie et noruegie cum nobilissima domina regina margareta optinuit gothlandiam pro X millibus nobulorum in antiqua moneta anglicana.

MCDX. Electus est Dominus Gyorderus rumpa decanus strengnensis in episcopum strengnensem et sub illo intrusus est prepositus Vpsalensis *s*) per Dominam reginam. Eodem anno consilium generale celebratum fuit pisis per cardinales ex utraque parte et electus in papam episcopus mediolanensis nomen sibi imponentis alexandri et in eodem consilio fuerunt ambo pape tam de roma quam de auinione priuati officio et beneficio. Item eodem anno Dominus rex Ericus transiuit ad Wisby et fecit ibi murare castrum in ciuitate.

MCDXI. Lettones tursi et ruteni et rex polonie cum innumerabili multitudine intrauerunt pruciam et bellauerunt et expugnauerunt totam terram excepto castro margenborgh et in potencia manserunt ibi a festo iohannis

p) Hanc Cruciferorum expeditionem ignorat *Lagerbring*, Hist. SvioG. T. 4. p. 16.
q) Thuro Benedicti Bielke.
r) Johannes Jerechini.
s) Andreas Johannis Smek.

Jun. 24. Sept. 29. iohannis baptiste usque ad festum michaelis tandem Deus liberauit eos de manu eorum per almanos et optinuerunt municiones ibi videlicet melwinge et thorn et multa alia castra. Eodem anno rex ericus intrauit Holsatiam et obsedit castrum syndherborg et accepit magnum dampnum ibique decollauit crudelissimum militem nomine habram brodhersson et liberauit de iugo seruitutis sue milites et militares pauperes et egenos episcopos et clericos.

Nov. 1. MCDXII. Circa festum omnium sanctorum obiit nobilissima regina domina Margareta regina swecie dacie et noruegie cuius anima requiescat in pace, et statim post obitum eius cepit regnare Dominus Ericus rex swecie Dacie et noruegie qui fuit filius Ducis pomeranie in plenitudine potestatis.

MCDXXX Obiit illustrissima principissa Philippa regis anglie filia
Jan. 6. regina Swecie etccc in nocte epiphanie Domini et sequenti die sepulta ante horam sextam in monasterio V *t*) Capella Sancte Anne que custodiat animam suam in eternum.

XIII.

Diarium Minoritarum Wisbyensium

ab anno 686 ad annum 1525.

In Bibliotheca Regia Stockholmiensi servatur Codex Membranaceus in Folio, signo *B. 99.* notatus, cujus titulus in Catalogo Manuscriptorum Archivi Antiquitatum: *Annales Fratrum Minorum in Wisby.* Continet vero I. *Kalendarium perpetuum*, in quo annotatum est, quibus diebus Monasterii benefactores obierint, cum indicatione donorum, quæ pro remedio animæ suæ dederunt. In hoc etjam nonnulli memorabiles publici eventus annotati sunt. Prius hujus momentum descriptum invenitur in Codice Donationis DelaGardianæ Bibliothecæ Vpsaliensis XXVI. N:o 22. editum ex apographo a *Ludewig*, Reliquiæ Manuscriptorum Tom. IX. N:o 10. p. 197. Hoc etjam nos infra sub N:o XCIX. inter Scriptores Ecclesiasticos ex apographo Nordiniano edendum curabimus. Posterius vero etjam in laudato Codice DelaGardiano sub N:o 23. descriptum atque a *Ludewig* l. c. p. 197. editum, a *Nicolao Reinh. Broocman* descriptum atque ad se transmissum, Collectionis suæ Scriptorum Rer. Danic. T. I. p. 251. inseruit *Langebek*, atque hoc est, quod jam exhibemus. II *Memorabiles eventus plurimos*, qui tam in Gothlandia, quam in reliquo septentrione accidere, nullo servato ordine. Hi etjam in Codice laudato Donationis DelaGardianæ sub N:o 23. obveniunt atque a *Ludewig* N:o 9. p. 175. editi sunt. *Langebek* una cum momento N:o I. ad Chronologicam seriem disposuit; verum ad tenorem ipsius Codicis descriptos a Rev. *Nordin* jam sub N:o XIV. prodire seorsim jubemus, in articulo hunc proxime subsequenti. III. *Necrologium* seu Nomina Mortuorum, requi-

t) Vadstenensi. Lapis Sepulchralis a R. Johanne III renovatus hac gaudet inscriptione: Hic sepulta est Serenissima Regina Philippa Erici Svetiæ, Gothiæ, Daniæ & Norvegiæ quondam Regis potentissimi Pomeraniæ Ducis consors & Henrici quarti Angliæ Franciæ & Hyberniæ Regis filia, quæ vita est defuncta anno Christi MCCCCXXX. V. die Januari. vid. *Broocman* om Östergöthland P. I. p. 179.

requiescentium in loco Fratrum Minorum in Wisby, secundum statum & conditionem disposita, quae neque in Codice DelaGardiano, neque apud *Ludwig* obvia, primum ex Archetypo descripsit Rev. *Nordin* & nos inter Ecclesiastica sub N:o C. dare constituimus.

Anno Domini Sexcentesimo LXXXVI, Longobardi exiuerunt Daciam et fuerunt pro majore parte Jutones. Fames pervalida ad hoc ipsos compulit sicud et Hunos de Swecia. Accidit hoc tempore Snyonis Regis Dacie per sortem electi. Primo venerunt ad Gotlandiam deinde ad Rugyam vbi reliquerunt naues et ad Ytaliam deuenerunt, vnde Lombardia dicitur terra eorum. Tempore Karoli Magni Apuliam intrauerunt et sunt ibi vsque modo.

Anno Domini MC nonagesimo septimo Rex Kanutus Dacie cum exercitu iuit in Estoniam.

Bellum fuit in Lenum in Westgocia inter Dacos et Swecos, tempore Waldemari II Regis Dacie anno Domini MCCVIII.

Idem Rex cum Mille quingentis longis nauibus anno Domini MCCXIX sibi Estoniam subiugauit et ad fidem conuertit.

Anno Domini MCCXXIII, captus est prodiciose Rex Dacie Walde-
marus cum filio suo Waldemaro a Comite Hinrico de Sweryn et abductus
furtiue nonas May et regnauit annis XXII. Maji 7.

Et anno Domini MCCXXVI liberatus est a captiuitate pro XL milibus marcarum puri argenti. Iste cum filio pugnauerunt cum Lubycensibus et Holsatis in Borna hôueth et victus fuit.

Anno Domini MCCLXXXVIII, prelium ante Wisby in III° sabbatho Apr. 18.
post Pascha inter ciuitatenses et rurenses in die sancti Aniceti martiris Apr. 17.

Anno Domini MCCC omnia pecora in Gutlandia moriebantur.

Anno Domini MCCCII in nocte Sancti Mathei Ewangeliste fuit ma- Sept. 21.
xima tempestas, ita quod naues fluxerunt de portu in Garna summa *a*)
lesione.

Anno Domini MCCCVI fuit hyems maxima ita quod mare inter Ôlandiam et Gutlandiam et Estoniam extitit congelatum, et una foca fuit viuens inuenta apud ecclesiam Yskaleem.

Anno Domini MCCC decimo obiit Dominus Swantapulk. *b*)

Anno Domini MCCCXVI Rex Dacie ciuitatem Stralesundh obsedit et in nullo profecit. *c*)

Anno Domini MCCCXLII decollati fuerunt duo Proconsules Dominus Hermannus Swertingh et Dominus Johannes Moop et multi alii.

Anno

a) *Langebek*, Tom. I. p. 257. *sine lesione.*

b) Swantepolk ad Wiby, Canuti Ducis Revaliensis filius, cujus Canuti mater fuit Helena Gutormi Ducis filia, nupta Magnati Daniæ Esberno Snare. Helena atque ejus filius Canutus primi fuerant fundatores Capellæ b. Virginis Lincopiæ. Swantepolk autem, Senator regni an. 1270, an. 1298 d. 22 Sept. dedit Monasterio Wreta villam Herbeltry & dictæ Capellæ contulit Kættilstadha & Skæggstadha. An. 1306 Legifer Osgociæ Lincopiæ d. 16 Januar. confirmationem prædii Norheda Gudmundo Ingeburgis filio contulit. Obiit an. 1310 sepultus in Vadstena. Sigillum ejus, Leonem cum cordibus sistens, in *Peringskölds* Åttartal p. 95 conspicitur cum inscriptione: *Sigillum Svantopolk Kanuti Ducis filius.* Uxor Benedicta, Ducis Ostrogothiæ Sunonis Fulconis filia. Ingegerdis ad Hendelö, filia ejus nupsit Sunoni Sture & mater fuit Anundi Sture, Regni Moderatoris Stenonis Sture senioris tritavi. Illa contulit ad supra laudatæ Capellæ augmentationem villam Fythilstad & an. 1310 d. 22 Febr. partem suam in curia Langhum, quam filiæ suæ Dnæ. K. Abbadissæ in Wretis simulque conventui dederat, sub ratihabitione confirmat mera voluntate. Diplom. Miscell. in R. Biblioth. Stockholm. Cfr. v. *Stiernman* Höfd. Minne, p. 263. *Lagerbring*, Hist. SvioG. T. 3. p. 664. not. Ejusd. præf. ad T. 4. p. 11.

c) Eadem pagina, videl. 42, Codex habet: Anno Domini *MCCCXVI Rex Dacie* obsedit Ciuitatem Stralesund quam minime optinuit.

Anno Domini MCCCL fuit maxima pestilencia per totum mundum ſicut unquam fuit ante annis LXXX.

Anno Domini MCCCLX primo Waldemarus Rex Dacie cepit Gotlan-
Jul. 24. diam et Wisby ubi circa mille octingentos rusticos in vigilia Sancti Jacobi in bello occidit qui accepto secum maximo thesauro de ciuitate et terra cum suis ad propria est reuersus, et anno sequenti incinerata est ciuitas et turres ecclesie beate Virginis cum campanis ab incendio perierunt.

Nov. 11. Anno Domini MCCCLXXV fuit maxima tempestas in nocte sancti
Dec. 6. Martini et in nocte Sancti Nicholai.

Aug. 7. Anno Domini MCCCLXXVI, in die sancti Donati martiris inchoatum est edificium chori et primum lapidem fundamenti Dominus Nicolaus Hermanni bone memorie Episcopus Lyncopensis personaliter posuit et postea in XII annis sequentibus idem chorus cum magno labore fuit consumatus. Item locus super quem chorus est edificatus et circumiacens area ubi quondam erant duo balnea communia constant conuentui centum marcas argenti Gutensis monete, que vendidit dicto conuentui Dominus Arnoldus Stoltevoet iunior Proconsul Wisbycensis ob salutem anime sue licet patre inuito et nesciente; et hec acta sunt anno Domini MCCCLXXIIII° per fratrem Albertum Gardianum.

Anno Domini MCCCLXXX primo *d*) obiit Dominus Petrus Curatus de Rone qui legauit conuentui V marcas argenti. Item Dominus Johannes Thuoderman qui legauit X marcas argenti.

Anno Domini MCCCLXXXV, Geze Hamburgensis, que dedit conuentui XII marcas argenti. Item obiit Katerina Heghewaldis, que dedit pro edificio XX marcas argenti. Item Tydekinus Swane obiit, de quo habuit conuentus V marcas argenti et XXX marcas puri argenti. Item obiit in Svecia Domina Ingegert Karlsdother que dedit pro edificio quinquaginta marcas Sweorum.

Anno Domini MCCCLXXXV Obiit Heghewaldus de Ner nauclerus cum consorte katerina qui pro memoria sempiterna habenda pro eis in altari omnium Sanctorum dederunt conuentui XXX marcas argenti quorum an-
Nov. 24. niuersaria singulis annis in perpetuum proxima feria ante katerine cum missis et vigiliis celebrentur.

Anno Domini MCCCLXXXVI circa festum assumpcionis *e*) obiit Boecius Jonsson Dapifer regni Swecie.

Anno Domini MCCCLXXXVII, obiit Rex Olauus Dacie filius Margarete Regine.

Apr. 18. Anno Domini MCCCXC primo in crastino Sancti Aniceti martiris Dominus Wernerus Grodervelt fuit decollatus in foro Proconsul Ciuitatis Wisbycensis et sepultus est apud beatam Virginem.

Anno Domini MCCCXC primo consecratum fuit summum altare per venerabilem patrem Dominum Henricum Archiepiscopum Vpsalensem in die dedicacionis ecclesie.

Anno Domini MCCCXC primo fuit Capitulum prouinciale Kunegel-
Jul. 29. dis *f*) in die Sancti Olaui et consecratum est Altare maius in choro a Domino Henrico Archiepiscopo Vpsalensi in die Dedicacionis ecclesie.

Anno

d) Hæc omnia usque ad an. 1386 desiderantur apud *Langebek*, T. I. p. 261.

e) Scilicet Mariæ, die 15 Augusti.

f) *Konghellæ* in Bahusia, hodie *Kongälf*.

Anno Domini MCCCXCV liberatus est Rex Albertus Swecie cum filio Erico de captiuitate qui septem annis in captiuitate fuerunt et hoc ante festum Sancti Michaelis et Capitulum prouinciale fuit Vpsalie et anno Sept. 29. Domini MCCCXCIIII optinuerunt Theotonici Wisby.

Anno Domini MCCCXCVII fuit Capitulum prouinciale Skaris et edificate sunt sex testudines super quatuor pillaria proxima nouo choro et procurata est tabula maior pro summo altari per Fratrem Albertum.

Anno Domini MCCC nonagesimo Octauo in festo Pasce optinuerunt Apr. 7. Domini de Prucya Wisby et Gutlandiam a Rege Alberto cum exercitu Magno.

Anno Domini MCCCXCIX, fuit Capitulum prouinciale Ripis celebratum per fratrem Ankarum Christierni *g*) et facta est maxima tempestas in mari ita quod in oceano mari vltra CC naues perierunt, in die Sancte Lucie Virginis. Mart. 15.

Anno Domini MCCCC secundo fuit Capitulum prouinciale Ystadis et in nocte Sanctorum Tyburcii et Valeriani ceciderunt in ecclesia nostra sex Apr. 14. testudines antique et edificate sunt relique sex testudines in medio ecclesie de nouo de eleemosina fratris Alberti bone memorie. Eodem anno circa diem corporis Christi cecidit, proch dolor funditus ecclesia cathedralis Vpsalie Maj 25. et illo anno visa est stella cometes fere a festo purificacionis usque pasca *h*) Febr. 22. Mart. 26.

Anno Domini MCCCCIII° in crastino Sancti Martini ceperunt Dani et Nov. 12. Sweci Gutlandiam et ciuitatem a festo conuersionis sancti Pauli vsque ad Jan. 25. cathedram Sancti Petri fortiter obsederunt sed ciuibus preualentibus et Do- Febr. 22. minis de Prucia eis in adiutorium cum maximo exercitu circiter quindecim milium armatorum superuenientibus dictos Dacos et Sueuos destructis omnibus castris eorum amissis armis et equis de Gutlandia effugabant et post hec pax inter Reginam et Dominos est reformata.

Anno Domini MCCCCIII fuit Capitulum Sudercopie et completum est edificium refectorii estiualis, *i*) de procuracione fratrum conuentus.

Anno Domini MCCCCIIII fuit Capitulum prouinciale Flensburgis et facta sunt organa noua per fratrem Johannem Rigensem pro ecclesia nostra.

Anno Domini MCCCCIIII fuit maxima tempestas in die Sancti . . alli *k*) Abbatis et multe naues de diuersis partibus sub Prucya periclitate sunt.

Anno Domini MCCCC quinto in die Sancti Augustini et decollacio- Aug. 28. nis Sancti Johannis fuit maxima tempestas de vento dicto wlgariter *Sudwest* — 29. et multi sunt submersi et similiter in die Sancti Clementis et Cecilie et Nov. 23. in Vigilia natiuitatis Christi fuit consimilis tempestas. Dec. 24.

Anno Domini Millessimo quadringentesimo quinto fuerunt missi ad Lyuoniam pro elemosina petenda Fratres Hermannus Skonningh et Bernardus Stake.

Isti sunt recommendandi. Magister Lyvonie Dominus Conradus de Vittingehoue. Dominus Henricus Wytte, Aduocatus de Soneborch. Dominus Johannes Waldenrader Archiepiscopus Rigensis. Dominus Wynricus

g) In involucro autographi litteræ extant fratrem Ankarum spectantes, quas in Appendice dabimus.

h) Hæc apud *Langebek* desiderantur.

i) Locus, ubi insimul comedebant fratres, seu Monachi. *Du Cange.*

k) *Broocman* apud *Langebek* legit *Galli*, d. 16 Octobris.

cus Episcopus Osiliensis, Dominus Adulfus Commendator in Ouerpalen. Gerardus Sôye, Tyle Asserye, Gerardus Tuue cum consorte Mechtoldi: Tydericus Sorssevere, consors Elizabeth: Wilhelmus Asserye, consors Margareta: Waldemarus Porse, consors Gertrudis: Henricus Tuve, consors Yde: Hennekinus Aytis cum Lubbolto: Otto Wodvus, consors Margareta: Johannes Loede, consors Elizabeth: Otto Tuve, consors Helena: Johannes Tuve, consors Magdalena: Sander Myksæ, consors Anneke: Bertoldus Wasschel: Waldemarus Wrangel, consors Helewy: Bertoldus Wrangel, consors Elizabeth: Hennekinus Wrangel de Ôgel: Waldemarus Tuve, consors Gertrudis: Tydekinus Wekebrod, consors Margareta. Hermannus Sôye, consors Elizabeth: Rutgerus Bremer, consors Ermegart: Nicholaus de Treyden, consors Gertrudis: Bertram de Treyden, consors Alheydis: Hermannus Rysbyter, consors Mechtildis: Hennekinus Wyrkes, consors Elizabeth: Otto Brakel, consors Margareta: Otto Sôye, consors Anna *et Elizabeth matre: l)* Herbordus Dônehof, consors Anna: Engelbertus Wekebrod, consors Alleneke: Hermannus Lytel, consors Katerina: Henricus Hane, consors Jutta: Eylardus Boltman, consors Elizabeth: Bertoldus Tetdowe, consors Margareta: Fikko Wrangel, consors Margareta: Rôle Jackewalde, consors Elena: Nicholaus de Berge, consors Elizabeth: Dominus Otto Miles consors Katerina: Dominus Johannes de Lechtis, Miles cum consorte Domina Margareta: Dominus Jacobus Diekn, Miles cum consorte Elena: Dominus Henricus Rebuk, miles cum consorte Ragnilde: Dominus Goswinus Rysbiter, Canonicus Reualiensis. Isti omnes morantur in Estonia.

Sept. 29. Anno Domini MCCCCVIII, in festo sancti Michaelis rehabuerunt Daci Gotlandiam a Dominis Prucie pro IX milibus nobilianorum aureorum, et tunc stalla *m)* et chorus ligneus fuit completus.

Anno Domini MCCCCVIII, fuit maxima hyems, ita quod mare fuit congelatum inter Gutlandiam et Ôlandiam, inter Rostok et Ghetesôr et multi delphines fuerunt capti ante Wisby et multa pecora ac bestie tunc fame et frigore perierunt.

Anno Domini MCD° nono obiit Frater Hermannus Sasse, quondam Curatus ad Sanctum Laurentium de Brandenborch ortus, qui reliquit tria volumina Sermonum in papiro videlicet Ossencop, promtuarium, Herman Sasse. Item Coswicum *n)* de Sanctis in pargameno. Item Dietam salutis, Postillam super Ewangelia, Summulam juris, Ouidium moralizatum, Breuiarium cum duabus paruis *o)* missalibus. Item dedit ad Sacristiam pro vino et oblatis XX marcas argenti. Item dedit ad vestes missales XXX marcas argenti. Item ad vestes Sacristie XXIIII marcas argenti dedit, et ad vestes meliores X marcas argenti. Item comparauit duo superpellicia pro I. marca argenti. Item ad tectum Dormitorii australis dedit X marcas argenti.

Jul. 14. Anno Domini MCCCCX° in vigilia diuisionis Apostolorum fuit in Prucia crudeliter preliatum per Dominos Prucie contra Wladizlaum Regem Polonie, Witholdum Regem Litfanie, Imperatorem seu Cesarem Tartarorum ac contra Rutenos, Sametas et Walochos, qui habuerunt in exercitu ipso-

l) Sic. Tria hæc vocabula alia manus, eodem tamen tempore, addidit.

m) Sedes Monachorum in Choro ecclesiæ. *Du Cange.*

n) Ipsum Testamentum Annal. Eccl. Dan. T. II. p. 58 inseruit *Pontoppidan*, in quo pro *Coswicum* legitur *Codicem*.

o) Codex Delagardianus habet: *pergamenis.*

ipsorum vltra quadringenta milia bellatorum, qui optenta victoria de Prutenis ac magistro ipsorum ac Marscalco et aliis ultra sexcentis Cruciferis cum aliis Secularibus circa XX milibus virorum occisis, statim post VIII dierum spacium obsederunt famosissimum castrum Marienborch et alia castra per prodiciones Houalium et ciuium eo tempore optinuerunt ut Melvingh Thorun Kerseborch Reeden Strateborch, & plura alia. Sed tandem, Marskalco de Lyvonia cum suo exercitu Polonis in adjutorium superveniente predicti Poloni cum suis paganis terram Prucye deseruerunt et ad propria redierunt cum maximis spoliis et captivis. Tandem pax reformata &c.

Anno Domini M. quadringentesimo duodecimo Dominica ante Michaelis scilicet VII. Kal. Octobris consecrata fuit denuo Ecclesia cum nouo Sept. 25. choro per venerabilem patrem Dominum Albertum Episcopum Schopiensem ac vicarium in spiritualibus venerabilis in Christo patris Domini Johannis Archiepiscopi Rigensis, et hoc de consensu et beneplacito venerabilis patris Domini Kanuti Dei gracia Episcopi Lyncopensis ad honorem et gloriam omnipotentis Dei, beate Katerine virginis, beate Marie Magdalene et beati Francisci confessoris, beati Anthonii, beati Ludowici episcopi et confessoris, et sancte Clare virginis. Cuius Dedicationis dies annua celebrabitur dominica proxima ante Marie Magdalene, immediate post De- Jul. 22. dicacionem Fratrum Predicatorum. Patrini autem ecclesie predicte, in die consecracionis ejusdem fuerunt persone infrascripte, scilicet: Proconsules Dominus Conradus de Monte, cum consorte Domina Mechtilda Vootes: Dominus Johannes Lippus, cum Domina Gerdele Danielis vidua: Dominus Nicholaus Osenbrugge, cum consorte Domina Elizabeth. Consules Dominus Hermannus Mundtepenningh, cum consorte Domina Hezeke: Dominus Heyno de Aken, cum consorte Domina Elizabeth: Dominus Gotschalcus Crowel, cum consorte Domina Elizabeth: Dominus Hermannus Münter cum consorte Domina Aghata: Dominus Johannes Duzeborch, cum consorte Domina Christina: Dominus Conradus Ekeman, cum consorte: Rutcherus Middeldorp, cum consorte: Wernekinus de Brinke cum matre: Johannes de Brinke cum consorte: Marquardus Steen Aduocatus castri, cum consorte sua Katerina. Et sunt XIII. Nota quod eodem tempore recondite sunt Reliquie de sancta Maria Magdalena in Summo Altari per Dominum Episcopum prenominatum.

Anno Domini M. quadringentesimo tercio decimo, circa festum sancti Antonii confessoris incepta fuit missa animarum cantanda pro Convi- Jan. 17. vio Sancte Katerine in Bredæsethr terre Ölandie et hoc singulis secundis feriis p) in perpetuum pro qua IV. marcas argenti conuentus singulis annis habebit. In die Divisionis apostolorum Ecclesia nostra fuit completa in Jul. 15. testudinali opere, scilicet in profesto Dedicacionis nostre Anno Domini MCCCCXIII opus est completum.

Anno Domini MCDXIX constructa est noua domus a parte orientali conuentus.

Karissimi patres et fratres regracior vobis omnibus, quod tempore, quo vobiscum fueram, bene me tractastis. Et si aliquem vestrum offendi verbo vel facto, dico homiliter culpam meam, rogans, ut me ad professionem regule vestre sancte dignemini colligere propter Deum.

MCDXXXIV.

p) Singulis diebus lunæ.

Jan. 19. MCDXXXIV. obiit frater Johannes Nicolai in die Sancti Henrici Sacerdos et bonus Scriptor. Eodem anno obiit frater Matheus Hônthr Sacerdos et bonus Predicator.

MCDXXXVI. obiit frater Nicolaus Stenbrink, in die sanctorum mar-
Aug. 6. tirum Sixti, Felicissimi, et Agapiti.

MCDXXXVII. obiit frater Jacobus Brill, feria sexta ante festum Tho-
Dec. 27. me quondam Sacrista.

Mart. 27. MCDXXXVII. feria quarta majoris ebdomade obiit frater Laurencius Jacobi Terminarius. *q*)

Jun. 17. MCDXXXVII. die Sancti Botulphi, obiit reverendus pater, frater Abraam quondam Gardianus Sudhercopensis, qui optimam elemosinam contulit Conventui Wisbycensi.

MCDXXXVII. obiit nobilis vir Dominus Trwdh Hase, miles et Capitaneus tocius Gotlandie, qui maximam partem castri Wesborg fecit edificare. Hic legavit Conventui equum, cum omnibus armis sibi personaliter attinentibus, et dedit Conuentui C. marcas argenti pro anima sua et animabus omnium parentum et amicorum suorum, qui etiam in vita fuit Conuentui multum fauorabilis, pro quibus sit anima sua recommendata omnipotentis Dei misericordie et favori.

Jun. 21. MCDXXXVIII. Sabbato in Octavis Corporis Christi, obiit frater Gregorius Turgilli Organista.

MCDXXXIX. obiit frater Johannes Conradi Suderkopensis Dyaconus,
Nov. 1. circa festum omnium Sanctorum.

Sept. 14. MCDXLI. in festo exaltationis sancte Crucis fuit coronatus Christophorus in Regem Swecie.

Nov. 29. MCDXLII. in vigilia S. Andree obiit notabilis vir Laurencius Kreyenscoth, qui dedit Conuentui pro edificiis II. marcas argenti in testamento et cuilibet Sacerdoti tunc conuentuali unum florenum et cuilibet juueni dimidium florenum.

Dec. 26. MCDXLII. in die beati Stephani prothomartiris obiit Dominus Hermannus Funth, Proconsul Wiisbicensis.

MCDXLII. reparata et edificata fuit noua libraria. Et sequenti anno major pars librorum fuerunt cathenate de elemosina fratrum, et pars de elemosina post Dominum Henricum Ribbenes.

MCDXLIII. ambitus fuit reformatus, et sequentibus duobus annis cum fenestris vitreis competenter ornatus.

Apr. 8. MCDXLIII. feria secunda post Dominicam Judica hora quasi XII. obiit frater Petrus Ôninghe vel dictus Suartæ.

— 14. MCDXLIII. Dominica Palmarum, inter horam secundam et tertiam ante meridiem, obiit frater Thidekinus dictus Bezsteskredher, qui reliquit post se reliquiarium unum, crateram argenteam, coclear argenteum, missale unum, diurnale, X florenos, XII marchas argenti, et plura utensilia, videlicet amphoras, peluim &c. et sepultus est iuxta altare sancti Andree, cujus anima in pace requiescat. Aureus numerus XIX litera dominicali.

MCDXL. quarto obiit notabilis vir et promotor Conuentus, Dominus Henricus van der Lippe, Proconsul Wiisbicensis, sabbato ante festum Bo-
Jun. 13. tolphi, cujus anima in perpetua pace requiescat.

MCDLXXIX.

q) *Terminarii*, apud Ordines mendicantes dicebantur, qui habendis per agros cuique conventui addictos concionibus destinati erant. *Du Cange.*

MCDLXXIX. obiit venerandus pater, frater Swerkerus Lector Wisbicensis et quondam Gardianus Lyncopensis, cujus anima in pace quiescat.

Anno Domini 1524. a festo Erici Regis usque Michaelis obsessa fuit Maij 18.
ciuitas Wisbycensis per Sweuos, tamen non capta, et hoc mediantibus Da- Sept. 29.
nis, illis tamen ad maximum dampnum. Quia anno sequenti Capitaneus Gotlandie videlicet Dominus Severinus dictus Norby miles intrauit Scaniam et Blekingiam, volens sibi subjugare totam Daciam ex parte Cristierni quondam Regis ibidem expulsi. Sed resistentibus sibi Danis cum Holsatis, victus & captus mansit cum suis, et naues ejus combuste fuerunt per Lubicenses, quia ciuitatibus stagnalibus per aliquos annos maxima dampna per suam piraciam fecit.

Anno Domini 1525. sabbato ante Dominicam Cantate capta fuit ciui- Maij 13.
tas Wysbicensis per Lubicenses, et totaliter despoliata, absente predicto milite & Capitaneo D. S. r) nam erat in Scania.

Nota quod multi, tam nobiles, quam alii, fuerunt interempti ex utraque parte, videlicet non una via, tamen dispersim, veritate me constante, qui tunc temporis eram Curatus ad S. Joannem et confrater maioris convivii.

Appendix ad annum 1399 Diarii Visbyensis.

Reuerendo in Christo Patri, Fratri Ankaro Provincie Dacie Digno ministro Frater Christianus de Hyddestorp sacre Theologie professor indignus, magister regens studii Erphordensis cum omnimoda recommendacione sui reuerenciam debitam et honorem. Cum sacri ordinis nostri papalia instituta studentes de generalibus studiis ad suas prouincias regredientes de vita eorum laudabili sufficiencia et scientia literas testimoniales secum deferre teneantur. Eapropter vestre presencium tenore infirmo paternitati fratrem Gothschalcum de Röde vestre prouincie landabiliter multum pacifice et virtuose tanto tempore nobiscum conuersatum fuisse et actus suos scolasticos respondendo, opponendo ad clerum eciam predicando et omnia que ad memoratum nostrum studium pertinent ita sufficienter perfecisse ut ipsum ex equo tanquam fratrem bene meritum promocione dignum estimemini ampliori. Quare dictum fratrem vestre reuerencie sincerius quo valeo in Domino recommendo Rogans et obsecrans benignitatem vestram obnixius nomine meo et nomine omnium iuniorum et seniorum nostri conuentus fratrum presertim studencium quibus omnibus et singulis fama probitatis sue constat euidenter ut ipsum nostre supplicacionis intuitu in filium dignemini adoptare specialem. Scriptum Er-
phordie Anno domini Millesimo quadringentesimo ipso die Apostolorum Philippi et Jacobi meo Maji 1.
sub sigillo quo utor pro presenti.

XIV.

Chronologia Svecica Ex Codice Minoritarum Wisbyensium

ab anno 815 ad annum 1412.

Anno Domini Octingentesimo quinto decimo Dani cum Haraldo rege ipsorum ad fidem conuersi sunt.

Anno Domini MXXVIII. Sanctus Olauus passus est.

Anno Domini MCLX. Sanctus Ericus martirizatus est.

Anno

r) Domino Severino Norby.

Anno Domini MCLXIIII. Stephanus factus est primus Archiepiscopus Vpsaliensis.

Anno Domini MCLXVII. Karolus rex interfectus est.

Item Anno Domini MCLXXXVII. Combusta est ciuitas Sigtoniensis a paganis et Johannes secundus Archiepiscopus Vpsalensis in Almærnstech ab eisdem occisus est, et tunc ciuitas Stokholmensis edificata est.

Anno Domini MCCII. Obiit Birgerus primus Dux regni Swecie.

Hic nota, quod de swenone rege Dacie nati sunt Kanutus rex et martir Et Ericus Egöte qui sepultus est in Cypro insula cum regina sua, quorum prior unum habuit filium nomine Karolum comitem Flandrie et duas filias Ceciliam et Ingegert, que nupsit Folquoni Sweuorum nobilissimo qui ex ea genuit Benedictum patrem *a*) Byrgeri ducis qui videlicet Byrgerus genuit filium nomine Magnum, postea regem Swecie et dictum ladælas et Waldemarum. Ericus autem Egöte genuit Kanutum ducem et martirem, cuius filius Waldemarus genuit Rygizam reginam Swecie, que genuit Ericum Regem Swecie et Ingeburgh ducissam vxorem Byrgeri ducis, ex qua genuit Magnum regem swecie et Waldemarum. *b*)

Anno Domini MCCVIII. Bellum fuit in Wesgocia pridie kalendarum
Jan. 31. februarii, ubi Swercherus rex fugatus est et strages Danorum magna facta est.

Jul. 18. Anno Domini MCCX. Fuit bellum XV kalend. Augusti in Gielsteren, ubi occisi sunt Swercherus rex et Fulco dux et multi nobiles. Eodem anno coronatus est secundus Ericus rex Swecie, Et duxit vxorem Rygizam sororem regis Danorum

Anno Domini MCCXVIII. Waldemarus II rex Danorum Sleswich coronatus est, et Anno sequenti (MCCXIX) expedicio per eum facta est in Estoniam et cepit Reualiam et terras circumiacentes conuertit ad fidem.

Anno Domini MCCXXIII. Rex Waldemarus dolo captus est cum filio et ductus in slauiam et

Anno Domini MCCXXVI liberatus est.

Anno Domini MCCXXVII. Bellum fuit in Barnahouet inter Lubycenses et regem Waldemarum, ubi rex fugatus est et amisit unum oculum et nobiliores ex Danis capti sunt.

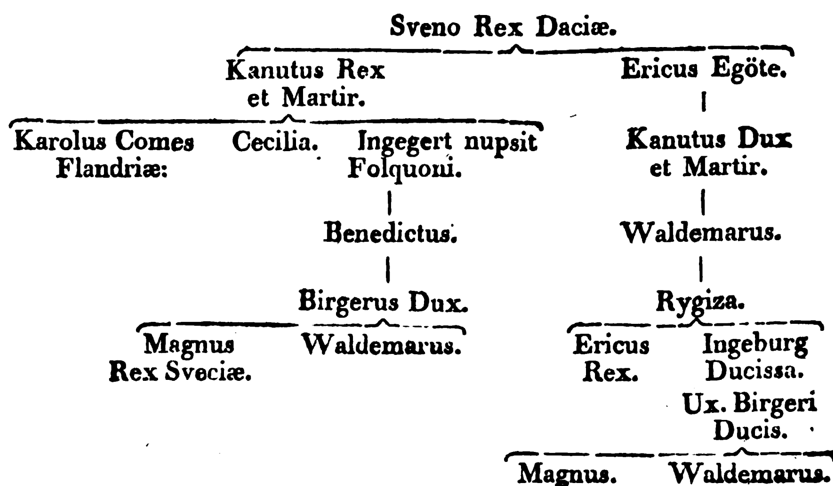
Anno Domini MCCL. Electus est Waldemarus germanus Magni ducis in regem Swecie.

Anno Domini MCCLIIII. Obiit Ingeburgis ducissa swecie et natus est Benedictus IIdus episcopus Lyncopensis et dux Fynlandensis.

Anno

a) Lege: Patrem Magni Minnisköld, patris.

b) Hinc sequens emergit Schema Genealogicum:

Anno Domini MCCLXXV. Prelium fuit in Hoef inter Waldemarum regem Swecie et fratrem eius ducem Magnum ubi victoria cessit duci Magno et Waldemarus fugatus est in Noruegiam et dux in regem est electus et coronatus Vpsalie in die pentecostes. Jun. 2.

Anno Domini MCCLXXVI. Et eodem anno in festo Sancti Martini Nov. 11. idem Rex duxit dominam Helewych filiam comitis Holsacie in vxorem et nupcie fuerunt in kalmarnia.

Anno Domini MCCLXXVII. Intrauit Ericus rex Dacie Wesgociam volens iuuare Waldemarum regem contra fratrem suum et venit in Axsawal. Sed facta suis quadam confusione ac destruccione apud Ethagy *c*) confusibiliter reuersus est ad Daciam. Et eodem anno reconciliati sunt rex Magnus et Dominus Waldemarus. Ita quod Waldemarus haberet Wesgociam et Osgociam. Dominus autem Magnus partes superiores et ipse rex diceretur et non Waldemarus.

Anno Domini MCCLXXIX. Resignauit Dominus Waldemarus rex partem suam de regno ad manus fratris sui regis Magni et in Daciam propter quandam Cristinam recessit.

Anno Domini MCCLXXX. Natus est regi Magno Byrgerus primus filius sortitus est nomen awunculi *d*) sui qui postea in regem Swecie coronatus est. Eodem anno in mense Augusto in castro Stokholm, decollati sunt Dominus Johannes, Dominus Byrgerus filius Philippi et Dominus Johannes sororius eorum et Holingerus miles et multi alii per regem Magnum.

Anno Domini MCCLXXXIIII electus est in regem Swecie Sceningie Byrgerus filius regis Magni et Ericus frater eius factus est dux licet ambo paruuli essent. Dominus autem Benedictus frater regis factus est dux Fynlandensis. Eodem tempore Dominus Alwerus de Norwegia multas naues cepit cum aliis Noricis et multas villas in Dacia spoliauit et fuit guerra inter Noricos et Lubycenses ac alias ciuitates maritimas, sed sequenti anno treuge recepte sunt inter Lubycenses et Noricos et reconciliati sunt per regem Magnum Calmarnie in festo Michaelis. Sed anno Domini Sept. 29. MCCXC idem Alwerus cum iteraret maliciam suam spoliando naues per Dominum Dauid Thorstesson dapiferum regni Dacie iuxta Helsingeborch rotatus est.

Anno Domini MCCLXXXVI Dominus Benedictus dux Fynlandensis in Stokholm in episcopum Lyncopensem consecratus est. *e*)

Anno Domini MCCLXXXVIII Captus est Dominus Waldemarus frater regis Magni et positus in castro Nycopie. Eodem anno fuit magna gwerra in Gotlandia inter ciues Wisby et bondones terre pugnaueruntque ad inuicem in mense Aprili tercio sabbatho post pasca et vicerunt ciues in Apr. 17. cuius facti memoriam fit processio per ciuitatem cum ymagine beate virginis, et tandem reconciliati sunt per Dominum regem Magnum et permissum est ciuibus murare ciuitatem.

Anno Domini MCCLXXXIX Dominus rex Magnus fecit filium suum Byrgerum militem et Ducem Brunswycensem in Stokholm et multos alios

c) Etak, villa olim regia in paroecia Vestrogothiae Welinga, prope amnem Tida.

d) Legendum: *Avi sui.*

e) Quae pro Anno MCCLXXXVII. Codex noster habet, vide ad Annum MCCCLX. notata.

os nobiles tam de Alamannia quam de Swecia et tunc venerunt sorores Sancte Clare in Stokholm.

Dec. 18. Anno Domini MCCXC in mense Decembri XV kal. Januarii in Wysinghzö obiit vir magnarum virtutum et memoria dignissimus rex Magnus dictus Ladalaas et regnauit Byrgerus primus filius eius pro eo XI annum agens etatis cum regnare cepisset.

Anno Domini MCCXCIII expedicio Byrgeri regis Swecie facta est in Kareliam et Kareli fidem susceperunt et facti sunt tributarii domino regi Swecie, et edificatum est castrum Wiborch in Karelya.

Anno Domini MCCXCIIII, Dominus Johannes Archiepiscopus Lundensis per regem Dacie captus est et incarceratus.

Anno Domini MCCXCVIII celebrate sunt nupcie Domini Byrgeri Regis in Stokholm cum filia Erici Regis Dacie prius interfecti in Jucia crudeliter.

Anno Domini MCCXCIX, Obiit Ericus Rex Norwegie et frater eius Haquinus in Regem est electus. Eodem anno totum regnum Dacie fuit sub interdicto propter Archiepiscopum per Regem captiuatum.

Anno Domini MCCCII coronatus est Byrgerus Rex Swecie in Sudhercopia.

Anno Domini MCCCIIII, gverra fuit inter Regem Byrgerum et Dominos Duces Ericum et Waldemarum et fugati sunt de regno in Norwegiam et Rex Byrgerus optinuit castrum Dalæborch.

Anno Domini MCCCV, combusta est tota ciuitas Sudrcopensis et Duces ad regnum sunt reuocati.

Anno Domini MCCCVI captus est Byrgerus Rex, Regina et liberi eo-
Sept. 29. rum in Hatunum per Dominos Duces in die Michaelis.

Anno Domini MCCCVIII, Byrgerus Rex dedit fugam in Wisby deinde in Daciam ibique cum suis latitabat; Interim Duces deuastauerunt Scaniam.

Anno Domini MCCCX, Rex Dacie intrauit Sveciam cum omnipotencia sua ascendens usque in Nycopengh, vbi moratus aliquibus septimanis cum nichil proficerent ipse et sui Dani inglorii redierunt.

Anno Domini MCCCXI, combusta est fere tota ciuitas Wisbycensis et pax reformata est inter Byrgerum Regem et Duces.

Anno Domini MCCCXII, celebrate sunt nupcie Dominorum Ducum apud Asloyam, quorum primus videlicet Ericus duxit filiam E: Regis Haquini, secundus scilicet Waldemarus duxit filiam Erici Regis fratris dicti Regis Haquini prius mortui.

Anno Domini MCCCXIII, Ducisse cum magno honore intrauerunt regnum Swecie. Eodem tempore Birgerus Rex armata manu cum exercitu suo intrauit terram Gotlandie et reuersus est cum magna deieccione.

Maj 13. Anno Domini MCCCXIIII, III ydus May tota ciuitas Wisbycensis combusta est.

Dec. 11. Anno Domini MCCCXVII, III ydus decembris captiuati sunt Nycopie Duces Ericus et Waldemarus et ibidem fame et inedia affecti vinculati moriuntur. Immediate post in mense Februarii sub

Anno Domini MCCCXVIII preliatum fuit in Karleby lange cum Byrgero Rege, vbi multi Wesgoti ceciderunt. In estate sequenti destructa sunt castrum Stækaborch et Nycopungh et Magnus Domicellus filius Birgeri Regis captiuatur in Stækaborch et Johannes dictus Brunka, Dapifer Regis

Regis Byrgeri, rotatur apud Stokholm. Insuper Byrgerus Rex cum vxore et liberis fugam peciit et amplius Sveciam non intrauit.

Anno Domini MCCCXIX, VIII ydus Julii Magnus filius Erici Ducis Jul. 8. quartum etatis annum agens apud Mora Engh iuxta antiquum modum Svecie in Regem est electus et Magnus Domicellus filius Byrgeri Regis apud Stokholm decollatur.

Anno Domini MCCC (XXX) primo Christoforus. Rex Dacie per Gerardum Comitem Holsacie de Dacia turpiter est expulsus, nam Scaniam et Selandiam Comes Johannes occupauit Juciam totam et alias partes Comes Gerardus possedit

Anno Domini MCCCXXXII, Rex Magnus de consensu Archiepiscopi Lundensis et Scaniensis redemit Scaniam de comite Johanne pro XXX quatuor milibus marcarum puri.

Anno Domini MCCCXXXV in Stokholm coronatus est Rex Magnus filius Erici Ducis cum consorte sua Blancha filia Comitis Nemurcensis a Domino Petro Archiepiscopo Vpsalensi.

Anno Domini MCCCXXXIX, Gerardus Comes Holsacie a Nicholao Ebboson Jutone noctu interfectus est.

Anno Domini MCCCXLIIII, predicatores receperunt locum in Stokholm. Eodem anno in festo Sancti Nicholai, Domicellus Ericus patre vi- Dec. 6. uente Domino Magno in Regem Svecie est electus et frater suus Domicellus Haquinus factus est Rex Norwegie et postea dissensio magna facta est in regno Svecie.

Nota quod Anno Domini MCC Octogesimo septimo occisus est Ericus Rex Dacie, filius Christophori in nocte Sancte Cecilie in Noriucya in vil- Nov. 22. la que vocatur Fyunetorp a Palnone Lytlæ Socero Domini Stygoti Militis Marscalci ipsius Regis et hoc per procuracionem ipsius Marscalci ratione vxoris sue, qui Marscalcus propter homicidium a Danis de regno cum suis expulsus in insula dicta HElm, que sita est in passagio Baltico, grande castrum edificauit, de quo toto tempore, quoad uixit grauissimam piraciam exercuit, ciuitates maritimas et terras circumiacentes crudeliter depredando. Quo mortuo filii eius inter se diuisi dictam insulam deseruerunt et ad diuersa loca fugerunt et, qui ex eis capiebantur, occidebantur. Post Ericum regnauit Christoforus pater Waldemari Regis vltimi, qui in castro Tornaborch in Selandia per suos emulos fumo extinctus est. De hinc Waldemarus Rex, qui pluribus annis a regno exulatus in Bohemia ac aliis terris latitabat, tandem fultus auxilio Marchionis Brandenburgensis, Daciam armata manu intrauit et Holzatos, qui selandiam Fyoniam et Juciam occupabant potenter debellauit. Et Scaniam ac Hallandiam de Rege Swecie Magno cum quadam placitatione optinuit circa Annum Domini MCCCLXmum.

Anno Domini MCCCLX primo idem Waldemarus veniens in Gotlandiam cum magno exercitu ducens secum quoque plures Duces de Alemannia in festo Sancte Marie Magdalene. et in crastino Sancti Jacobi cum bondonibus terre ante australem portam ciuitatis pugnauit et ex illis mil- Jul. 22. Jul. 24. le octingentos in bello occidit et inmediate ciuitatem Wisbycensem cum placitacione optinuit. Demum in die Sancti Augustini recessit ducens secum maximum thezaurum auri et argenti, quem de ciuitate ac terra acce- Aug. 28. pit.

pit. Eodem anno Ciuitates maritime se Regi Waldemaro opposuerunt et castrum Hafnis destruxerunt et tunc Rex de ciuitatibus XII liburnos cepit et omnes quotquot in eis erant captiuauit et in Selandiam misit, ubi ipsos labore et fame grauissime afflixit. Et continuo ante Helsingaborch quod castrum tunc Theotunici circumvallauerant inter Regem et ciuitates pax est reformata. Iste Waldemarus a Dan primo Rege Danorum erat centesimus duodecimus, cui successit Olauus Rex filius Haquini Regis Norwegis qui pauco tempore vixit.

Nota quod circa annum Domini MCCCXL Rex Magnus Swecie cum magno exercitu Rusciam intrauit et castrum Rutenorum quod Pekensare dicitur cepit et partem terre sibi subiugauit. Ruteni vero anno sequenti castrum predictum obsederunt et qui in eo erant a Rutenis trucidati sunt. Tunc enim Sancta Birgitta Sweciam reliquit et ad Romam iuit. Post hec Rex Magnus quendam nobilem Benedictum nomine *f*) ad instinctum Regine contra voluntatem Consiliariorum regni Ducem fecit, qua propter nobiles regni maxime commoti dictum Ducem Rege ignorante in Scania in Rônaholm occiderunt. Post hec circa annum Domini MCCCLX Waldemarus Rex Dacie optenta victoria de Holsatis ac tota Dacia pacificata in Scania Regem Magnum quandoque minis quandoque promissionibus in tantum vexabat quod ei totam Scaniam cum omnibus castris Consiliariis sui regni minime requisitis gratis tribuebat. Insuper et sibi annuit ut eciam Gotlandiam si eam capere posset optineret. Jam eciam Ericus Rex filius dicti Magni obiit.

Anno Domini MCCCLX primo capta Gotlandia et Ôlandia per Regem
Waldemarum nobiles regni Swecie se Regi Magno opposuerunt maxime ob
hoc quod Rex Haquinus filius ipsius de consensu patris contra prômissum
Consiliariorum regni Comitibus Holsacie factum Margaretam filiam Regis
Waldemari duceret in vxorem, qua propter idem Rex Haquinus Consilia-
riis regni Swecie adherens patrem suum in ecclesia parochiali Calmarnie
Nov. 11. in die Sancti Martini captiuauit et in castro posuit et in die ascensionis
Maji 6. 1362. Domini ipsum de dicta captiuitate penitencia ductus liberauit. *g*) Rex igitur
Magnus post suam liberacionem de captiuitate concordans cum filio in omnibus omnes nobiles regni qui in hoc concordabant ut captiuaretur de regno expulit ac ipsos exules fieri fecit, quorum nomina sunt hec Dominus Nicholaus Episcopus Lyncopensis, Dominus Nicholaus Sturæsson *h*) Dapifer regni Swecie, Boecius Jonsson qui postea factus est Dapifer, Dominus Karolus de Tuphtæ; Dominus Karolus de Vlfasum, Dominus Ericus Karlsson, Dominus Benedictus Philippesson et quam plures alii, qui per Regem expulsi ad Gotlandiam deuenerunt que pro tunc regno Dacie erat subie-
Mart. 28. 1363. cta *i*) ibidemque per hyemem manserunt. Et abhinc immediate post Pasca se
ad Wismarium ad Dominum Albertum Ducem Magnopolensem seu de Mekelenborch transtulerunt. Habuit enim idem Dux sororem Regis Magni nomine Eufemianam in vxorem, de qua genuit tres filios videlicet Albertum, Hinricum et Magnum. Hinricus duxit in vxorem filiam Regis Waldemari, cuius filia fuit nupta Duci Pomeranie, de qua fuit Ericus Rex Dacie, Svecie et Norwegie.

Item

f) Algoti filium.
g) Cfr. *Lagerbring* Hist. SvioG. T. 3. p. 480.
h) *Langebek* T. I. p. 259 habet: *Tuneson*. Est vero Nicolaus Turonis Bielke, de quo vide *Stiernman*, Höfd. Minne p. 282.
i) Cfr. *Lagerbring*, l. c. p. 500.

Item Anno Domini MCCCLXIII idem Dux assumpto secum filio suo seniori Domicello Alberto vna cum Militibus prenominatis ad Stokholm cum exercitu venerunt ac totam Sveciam sibi subiugarunt.

Anno sequenti (MCCCLXIIII) Sweci castrum Aboense obsederunt et tandem optinuerunt; ubi Dapifer regni Svecie Dominus Nicholaus Sturesson a castrensibus occulte occisus est. *k*) Interim Rex Magnus in Norwegia exercitum collegit et ad Stokholm ire proposuit. Quod quidem Milites predicti Ducis Sweci ac Stokholmenses percipientes cum exercitu contra ipsum versus Arosiam ire disposuerunt, sed rege Magno cum suo exercitu de Arosia egresso ac multis de suis post tergum relictis in Arosia et circumquaque in diuersis locis Milites sepedicti cum Domino Rege, Magno in die Sancti Lucii Pape et martiris in quodam prato penes Gatu *l*) prelium Mart. 4. commiserunt vbi victoria cessit militibus Ducis in quo prelio Rex Magnus captus fuit cum suis et ad Stokholm perductus filio suo Domino Haquino Domicello vix euadente de prelio. Post hec Domicellus Albertus filius Ducis Magnopolensis in Regem Swecie eligitur et guerra magna in regno Swecie per Domicellum Haquinum filium Regis Magni ac pro tunc Regem Norwegie excitatur, qui valida manu Sweciam intrans Ostgociam ac Westgociam bona ecclesiarum diripiens nec clenodiis parcens ecclesiis ab antiquo elargitis, nec bonis nobilium seu monasteriorum qui pro liberacione patris toto conamine laborans patrem Stokholm in vinculis fere septem annis dimisit, et tandem cum placitacione callida ac sagaci de dicta captiuitate liberauit patrem ducens ipsum secum in Norwegiam, qui paulo post in scopulis in vna insula prope Bergensem ciuitatem dicta Lywngholm de naui sua que pro tunc periclitabatur incaute in aquam exiliens et per seruitores suos extractus et ad litus perductus palpitando vitam finiuit. Post hoc non diu Domicellus Haquinus ac Rex Norwegie Osloye defunctus est. Post hoc Domicellus Olauus filius Haquini Regis in Regem Norwegie eligitur, et Domina Margareta Regina Norwegie ac filia Waldemari Regis Regnum Dacie jure hereditario post mortem patris suscepit gubernandum, licet protunc regnum Dacie multis guerris tam a Duce Henrico, qui sororem habuit dicte Margarete Regine, quam a nobilibus regni, fuit multipliciter afflictum. Albertus igitur Rex Swecie Scaniam et Hallandiam sibi ac regno Swecie subiugare desiderans, quam pluries eas inuasit incendiis et spoliis deuastando eo quod ad regnum Swecie olim pertinebant: sed Dacis ac Scaniensibus viriliter resistentibus in nullo profecit, qua propter a Dacis et Noricis fere tota Westgocia fuit vastata ac ciuitas Scharensis cum ecclesia Cathedrali et Junacopia per incendium perierunt et treuge fuerunt facte inter Albertum et Reginam licet pauco tempore durabant.

Anno Domini MCCCLXVI obiit Boecius Jonsen Dapifer regni Svecie, vir strenuus in armis et multum liberalis qui quasi totum regnum ac totam Fynlandiam sub manu sua tenebat, qui circa festum Assumpcionis Marie obiit et Watstenis sepultus est post cuius mortem Aug. 15. Milites et Optimates Swecie cum Rege Alberto discordare ceperunt eo quod idem Rex ab ipsis quandam partem bonorum regalium, quam ipsi a multis retroactis temporibus ac progenitores eorum tempore gverrarum sibi usurpauerant juridice exigebat quod quidem predicti nobiles regni indigne

k) Perperam igitur an. 1367 Legiferum terrae orientalis nominat *v. Stiernman*, l. c.

l) *Gataskogen*, silva inter Arosiam & paroeciam Tillinge, hodie ne vestigiis quidem superest. *Tuneld*, Geogr. Sv. T. I. p. 128.

digne ferentes contra Regem conspirare ceperunt, allegando quod Rex patrimonia ipsorum vellet diripere ac Theutonicis suis elargiri. Insuper voluerunt quod Rex nullo modo aliquid castrum vel beneficium in regno quibuscunque personis extraneis committeret seu conferret sed tantum Svecis in regno Svecie natis, in quo Rex in nullo acquieuit seu consensit. Videntes igitur Sveui quod Regem non potuerunt ad ipsorum voluntatem inclinare, ab ipso recesserunt et ad Dominam Margaretam Reginam Dacie et Norwegie cuius maritum Haquinum olim de Svecia expulerant, se diuerterunt, ut et ipsa Sveciam cum adiutorio Sveuorum de manu dicti Regis eriperet ac eam possideret. Ipsa vero, misso exercitu ad Sveciam quam plura castra obsedi fecit. Rex Albertus exercitum collegit et in Westgo-
Febr. 24. ciam venit et in die sancti Mathie Apostoli cum Dacis, Svecis et Noricis
bellum iniit et victus cum suis ac captus cum filio suo Erico et Alberto Comiti Holsacie et Guntero Comiti de Reppyn et ductus cum ipsis ad Reginam versus Lodosiam per ipsam ad Selandiam et in Helsingaborch in captiuitatem sunt transmissi.

Anno Domini MCCCLXXXIX, post hec maxima guerra suborta in terris et in mari per consanguineos et seruitores Regis Alberti et per ciuitates, scilicet Rostok, Wismariam et Stokholm qui Daciam, Sveciam ac Norwegiam igne et ferro hostiliter deuastabant; nam pro tunc quam plures mercatores Bergis fuerunt in prelio ibidem interfecti et ciuitas, ecclesie ac Monasteria depredata. In Svecia despoliata Nicopia, Arosia combusta; item in Dacia Svinaborch, Malmô, Helsingaborch; item Wisby fuit capta a Stokholmensibus et seruitoribus Regis Alberti Anno Domini MCCCXCIIII.

Item Anno Domini MCCCXCV, liberatus est Rex Albertus de captiuitatæ cum filio suo Domicello Erico, qui in Dacia in diuersis castris a Regina in captiuitate fere septem annis fuere detenti cum multis de suis qui per placitacionem ciuitatum maritimarum euaserunt, sic quod intra tres annos Regine daret pro sua liberacione Sexaginta mille marcas puri argenti, pro qua quidem pecunia Regine fuit assignata ciuitas Stokholmensis cum castro, et extunc ipsa optinuit totum regnum Svecie.

Anno Domini MCCCXCVII fuit Capitulum prouinciale Scharis et fe-
Jul. 27. ria quinta post Marie Magdalene Dux Ericus filius Alberti obiit in Gutlandia in Clyntæ in castro suo quod edificauit, dicto Landeskronæ et sepultus Wisby apud beatam Virginem et eodem anno Rex Ericus filius Ducis Pomeranie kalmarnie a Domino Hinrico Archiepiscopo Vpsaliensi die
Jun. 18. Trinitatis coronatur super tria regna.

Mart. 21. Anno Domini MCCCXCVIII in festo Sancti Benedicti Abbatis venerunt Domini de Prucya ad Gotlandiam cum exercitu magno et optinuerunt a Duce Johanne et seruitoribus Regis Alberti cum placitacione ciuitatem et terram.

Item nota, quod anno Domini MCCCXCVII Dux Ericus filius Alber-
Jun. 15. ti Regis feria secunda post Pentecosten armata manu abstulit duas turres de ciuitate et tamen in morte eas ciuibus restitui suis mandauit quod et factum fuit. Similiter easdem turres scilicet Zeletorn et aliam Dux Johannes et Sweno Sture armata manu in feria quarta in profesto Sancti
Mart. 30. Benedicti receperunt et hoc anno Domini MCCCXCVIII.

Jul. 29. Item anno Domini MCCCC vndecimo die Sancti Olaui, Ericus Rex Dacie Swecie et Norwegie veniens personaliter ad ciuitatem Wisbycensem cum

cum exercitu magno turres prenotatas optinuit et castrum in die Sancti Petri ad vincula edificare cepit. Aug. 1.

Anno Domini MCCCC duodecimo obiit Albertus Rex Swecie in cena domini et sepultus in Monasterio Doberaan et facta est maxima guerra in- Mart. 31. ter Reginam Dacie et Holsatos et capta est ciuitas Flensburgensis ab Holsatis et de claustro fuit castrum edificatum et in magna parte a Dacis destructum.

Anno Domini MCCCCXII ante festum omnium Sanctorum Crusanti Oct. 26. et Darii obiit Domina Margareta Regina filia Waldemari Regis Dacie, qui multis annis rexit tria regna, videlicet Daciam, Sveciam et Norwegiam que obiit Flensborgis in naui facta pace cum Holsatis et Theutonicis, et sepulta est in Selandia in choro Summe ecclesie ciuitatis Roskyldensis in tumba

post cuius mortem Dominus Ericus Rex filius Wladizlai m) Ducis Pomeranie suscepit gubernacula trium regnorum predictorum.

Anno Domini MCCCC decimo decollatus fuit Dominus Abraham Brodherson Miles strenuus per Regem Ericum pro forefactis n) in SunderJucia ante Castrum Smiderborgh, qui pluribus annis fuit Aduocatus Hallandie, Wærendie ac plurium terrarum et multa gessit &c.

XV.

Chronologia Vetus

ab anno 816 ad annum 1263.

Codex Membranaceus in Bibliotheca Upsaliensi N:o 70 Catalogi *Benzeliani* continet Collectanea, incertum cujus auctoris, ad Sermones habendos diebus Dominicis & Festis. Folio vero primo hæc Chronologia comparet. Edidit illam primum *Benzelius* in Monumentis p. 14 & illustravit in Prolegomenis p. 2. Dein recudi fecit *Langebek* Script. Rer. Danic. T. II. p. 166. In Codice R. Bibliothecæ Stockh. D. 4 exstant Annales in sequentibus etjam edendi, qui eodem modo incipiunt; sed a sequioris ætatis Scriptore continuati ad an. 1430 pertingunt. a) Auctor videtur fuisse Danus & Monachus Ordinis Prædicatorum. In multis convenit cum præcedenti N:o XII, et subsequenti N:o XVI, ita tamen, ut neutra careant ejusmodi rebus, quæ apud alios Chronologos frustra quæsiveris.

Anno Dni. DCCCCXVI. Dani ad fidem conversi per Poponem diaconum, qui ferrum candens portavit illæsus, quo viso Haraldus rex credidit, & Popo factus est Episcopus.

CIↃCXIII. Beatus Bernhardus religionem ingreditur, XV anno a constitutione domus Cisterciensis.

CIↃCXXX. Sanctus Kanutus martyrizatus.

CIↃCXXXI. Bellum Jalang. b)

CIↃCXXXII

m) *Wratislavi.*
n) Criminibus, delictis, Gallice *forfaits.*
a) v. *Stiernman*, Tal om Vetenskapernas tilstånd p. 89.

b) Annales Visbyenses apud *Langebek* T. I. p. 252. 1131 bellum fuit in *Jalinge* inter Nicholaum Regem & Ericum Emune fratrem S. Kanuti.

CIↃCXXXII. Bellum Fotewig Scanie. c)
CIↃCXXXIV. Roskildis devastata.
CIↃCXXXV. Nicolaus rex, & obiit.
CIↃCXXXVI. Haraldus interficitur.
Febr. 28. CIↃCXXXVII. Tenebræ in quadragesima per universam terram. Obiit Ascerus primus Archiepiscopus.
CIↃCXXXVIII. Ericus Emuni interfectus.
CIↃCXL. Ericus Lamb factus est rex.
CIↃCXLIII. Olaus Hung interfectus. d)
CIↃCXLVII. Bellum Slangathorp.
CIↃCXLVIII. Obiit Ericus Lamb.
CIↃCL. Bellum Thorstenthorp.
CIↃCLI. Bellum Wibiargis.
CIↃCLIII. Sanctus Bernhardus moritur.
CIↃCLVII. Kanutus rex moritur Roskildis. Occiditur Sweno rex.
CIↃCLVIII. Absalon factus episcopus Roskildensis.
Maij 18. CIↃCLX. Passus beatus Ericus, XV. kalendarum Junii. Adriani Papæ III. anno V.
CIↃCLXIV. Consecratus est Stephanus Archiepiscopus, anno Karuli regis V. & Alexandri tertii anno V.
CIↃCLXVIII. Habitum concilium Linchobiæ, a Nicolao Albanensi, qui fuit post papa Adrianus.
Jun. 25. CIↃCLXXI. Translatio S. Kanuti Ringstadium, VII Kalend. Julii. Kanutus rex coronatur Wibiargis - - rex.
CIↃCLXXII. Moritur S. Thomas Archiepiscopus Cantauriensis.
CIↃCLXXIV. Terræ motus in Dacia. Obiit Christopherus dux Jutiæ.
CIↃCLXXVIII. Eschillus Archiepiscopus recessit de Dacia. Moritur Margareta Roskildis.
CIↃCLXXXI. Bellum Annandale in Scania. Rex Waldemarus occurrit Imperatori.
CIↃCLXXXIII. Bellum fuit Grinberchum.
CIↃCLXXXIV. Expeditio ad Walagust.
Jul. 18. CIↃCLXXXV. Obiit Stephanus Archiepiscopus Upsal. XV. kal. Augusti.
CIↃCLXXXVII. Iherusalem vastatur a Saladino rege. Occisus Johan-
Aug. 12. hannes Archiepiscopus Upsalensis apud Almarum, pridie idus Augusti, Sictuna combusta.
CIↃCLXXXVIII. Dux Waldemarus factus miles.
CIↃCXCII. Captus Waldemarus Episcopus.
CIↃCXCV. Obiit Kanutus rex, & Colo episcopus Lincopensis.
CIↃCXCVI. Svercherus rex eligitur.
CIↃCXCVII. Expeditio ad Esthoniam. Obiit Petrus Archiepiscopus.
CIↃCXCVIII. Olaus eligitur in Archiepiscopum.
CIↃCXCIX. Terræ motus in Dacia. Obiit Sophia regina.
CIↃCCI. Obiit Absalon Archiepiscopus.

CIↃCCII.

c) Ex Codice restituimus. Apud *Benzelium* et *Langebek* non occurrunt.

d) Legendum: *Olaus Haraldi filius*, nam Olaus Rex Daniæ Hunger cognominatus, diu ante e vivis excesserat. *Langebek.*

CIↃCCII. Obiit sanctus Wilielmus confessor, & abbas.

CIↃCCIII. Obiit Kanutus rex.

CIↃCCVI. Solvitur episcopus Waldemarus.

CIↃCCVIII. Ebbo & Laurentius filii Sunonis corruerunt.

CIↃCCIX. Natus Wilielmus filius Waldemari secundi.

CIↃCCX. Bellum Gustinren *e*) XV. Kalend. Aug. ubi occubuerunt Jul. 18.
Svercherus rex & Fulco dux.

CIↃCCXIV. Obiit Petrus episcopus Roskildensis.

CIↃCCXVI. Confirmatus ordo prædicatorum ab Honorio papa. Natus Ericus, filius Waldemari secundi.

CIↃCCXVIII. Obiit Otto imperator. Waldemar' III. consecrat'.

CIↃCCXIX. Expeditio ad Esthoniam. Obiit Valerius Archiepiscopus VII. idus Aprilis. Apr. 7.

CIↃCCXX. Occisi Karolus episcopus, & Karolus dux, VI. idus Aug. Aug. 8.
Iherusalem restituta Christianis.

CIↃCCXXI. Obiit S:tus Dominicus. Obiit Beringaria regina.

CIↃCCXXII. Gregorius cardinalis in Dacia. Obiit Johannes rex VI. idus Martii. Mart. 10.

CIↃCCXXIII. Captus Waldemarus rex & filius ejus.

CIↃCCXXV. Obiit episcopus Petrus Roskildensis, filius Jacobi. Soluti duo reges. *f*)

CIↃCCXXVI. Nicolaus episcopus consecratus. Obiit b. Franciscus.

CIↃCCXXVII. Capti Dani apud Borneoveth.

CIↃCCXXVIII. Obiere Andreas & Petrus Archiepiscopi.

CIↃCCXXX. Eclipsis solis facta. Fugatus Ericus rex Sveciæ. Uffo
consecratus in Archiepiscopum. Bellum Olustrum, 4 kalend. Dec. Nov. 28.

CIↃCCXXXI. Obiere Waldemarus rex & Alienor regina. Obiit frater Antonius.

CIↃCCXXXII. Ericus rex coronatur. Obiit Johannes Marschalcus in Accaron.

CIↃCCXXXIII. Beatus Dominicus translatus.

CIↃCCXXXIV. Lundis combusta. Obiit Kanutus rex & Olaus Archiepiscopus.

CIↃCCXXXVI. Obiit frater Johannes Cabbi. Consecratus Jarlerius Archiepiscopus.

CIↃCCXXXVII. Obiit magister Jordanus. Interfectio Norrmannorum
Scanör. Obiit Benedictus episcopus Lincopensis pridie nonas Januarii. Jan. 4.

CIↃCCXXXVIII. Translatio S. Wilielmi. Obiit magist. ord. Rano. Factus magister ordinis frater Remundus. Provincialis Daciæ Analdus. Contigit translatio beati Francisci.

CIↃCCXL. Obiit Johannes filius Jacobi.

CIↃCCXLI. Factus provincialis Daciæ frater Absalon. Magister ordinis frater Johannes. Obiit Waldemar'.

CIↃCCXLV. Orta discordia inter episcopum Nicolaum, & Ericum regem.

CIↃCCXLVI. Obiit Jacob Suneson, & uxor ejus Estrid.

CIↃCCXLVII.

e) Lege: *Gis'elren*, vel *Gislared*, villa in pago Hwarf, paroeciæ Hwarf in Vestrogothia. *Lindskog* om Skara Stift, P. 3. p. 67.

f) Waldemarus II & filius ejus Waldemarus III. *Langebek*.

CIƆCCXLVII. Combusta ecclesia Othoniæ. Capta Ripis ab Abel.

CIƆCCXLIX. Rex Ericus a bondonibus & rusticis a civitate Lundensi fugatus. Obiit episcopus Nicolaus in Clara valle, & confirmatus a papa episcopus Jacobus. Civitas Hafn devastata.

CIƆCCL. Occisus rex Ericus Sleswich. Abel rex factus.

CIƆCCLII. Abel interfectus. Bellum Scanœr. Christophorus rex factus.

CIƆCCLIII. Bellum Svineborg & Skelfiskôr, & domus accepta Warthingburgh, *f*) & episcopus Jacobus electus in Archiepiscopum & confirmatus. Concilium regium in Gulbergheth.

CIƆCCLIV. Factus magister ordinis, frater Humbertus.

CIƆCCLV. Obiit Jarlerius Archiepiscopus Upsalensis.

CIƆCCLVII. Consecratus est Laurentius Archiepiscopus. Obiit Karulus.

Apr. 20. CIƆCCLXI. Obiit Prior provincialis Absalon, IV feria ante pascha. Frater Augustinus instituitur.

CIƆCCLXII. Regina Rikiza nupta in Slaviam. *g*)

CIƆCCLXIII. Magnus Legifer mortuus. *h*) Magister ordinis absolutus, frater Humbertus.

XVI.

Chronologia Anonymi Veteris ab anno 826 ad annum 1415.

In Bibliotheca Acad. Upsal. Donationis DelaGardianæ N:o 26 est Codex in Folio, sub nomine *Systematis Chronologiæ Danicæ quidquid repererat annalium historiæ inserviturorum*. Et numero XII in hoc Syntagmate posita est hæc Chronologia, quam primus edidit *Benzelius* in Monum. p. 81 & illustravit in Prolegomenis p. 20, dein *Langebek* inter Scriptores Rer. Danic. Tom. I. p. 387. Est vero apographon hoc *Stephanianum* admodum vitiose descriptum ex vetusto Codice Reg. Bibliothecæ Hafniensis, quem in incendio an. 1728 periisse existimat *Langebek*. Ætatem ejus ad medium Seculi XV. refert *Benzelius*.

Anno Dni. DCCCXXVI, (*vel ut alii DCCCXVI*) Dani cum Haraldo rege suo ad fidem Jesu Christi domini nostri sunt conversi, per Poponem diaconum, qui candens ferrum nudis manibus illæsus, cunctis stupentibus, portavit, credideruntq; omnes qui aderant, et Popo episcopus factus est.

DCCCXLV Beatus Ansgarius archiepiscopus Hamburgensis Suecos primo ad fidem sua prædicatione convertit.

CIƆXXVIII Martyrium perpessus est sanctus Olaus inclitus Norvegiæ rex.

CIƆCLXXXVIII

f) Monasterium Dominicanorum Wårdingborg. *Langebek*.

g) Forte Richiza, filia Birgeri Jarl & vidua Haquini Junioris Regis Norvegiæ. Kanuti Longi vidua, quam conjicit *Langebek* p. 168, nomen habuit Helenæ. Cfr. *Lagerbring* T. II. p. 339.

h) Magnus Minneskôld Junior Legifer Ostrogothiæ, frater Birgeri Jarl, cujus obitum in hunc annum etjam refert Chronologia N:o 12.

CIƆLXXXVIII Sanctissimus Canutus rex Danorum a perfidissimis Jutiis occiditur Otthoniæ.

CIƆXCVIII Initium cepit Cistertiensium fratrum ordo sub beato Roberto.

CIƆC Fundata est Claravallis, ejusdem ordinis celeberrimum monasterium.

CIƆCI Ericus Bonus, Rex Daciæ, mortem oppetiit peregre agens versus Hierosolymam, sepultusque est in Cypro, quæ est maris mediterranei famosissima insula.

CIƆCIII Ascerus primus consecratus est archiepiscopus in Dacia.

CIƆCXIX Factus est dux Slesvicensis Sanctus Canutus, filius Erici Boni.

CIƆCXXX Idem sanctus Canutus martyrizatus est Ringstadiæ VII idus Januarii. Jan. 7.

CIƆCXXXIV Roschildia vastatur a Sclavis.

CIƆCXXXV Nicolaus rex et episcopi tres occisi sunt.

CIƆCXXXVI Haraldus rex interfectus est.

CIƆCXLIII Riche episcopus Roschildiæ occiditur.

CIƆCXLIV Conventus missus est in Alvastrum, et in novam vallem uno die, *a*) eodem anno venit in Herivadum.

CIƆCXLVII Conventus venit in Hovedtóón. Eodem anno obiit mortem Ericus rex Dacie, in Otthonia monachus factus.

CIƆCXLIX Eschillus archiepiscopus captus est a Svenone rege.

CIƆCL Conventus fratrum venit in Warnhem.

CIƆCLIII. S. Bernhardus migravit a seculo, LXXIII ætatis suæ anno, eodem anno conventus venit in Esrom.

CIƆCLVIII Vitæ Schola fundatur. Eodem anno Absalon factus est episcopus Roschildensis.

CIƆCLX Conventus venit in Saba. Eodem anno sanctus Ericus rex Sveciæ Upsaliæ martyrium passus est, anno regni sui decimo.

CIƆCLXI Conventus mittitur in Soram, et in Tutamvallem.

CIƆCLXII Fundatum est monasterium Julitte *b*) a Carolo rege, filio Svercheri primi.

CIƆCLXIII Conventus mittitur in Cuthvaliam. *c*) Eodem anno consecratus est Stephanus archiepiscopus Upsalensis, qui fuit monachus in Alvastro, anno Caroli regis quinto.

CIƆCLXIV. Tres magi Coloniam translati sunt. Eodem anno canonizata est sancta Helena ab Alexandro papa III, per Stephanum archiepiscopum Upsalensem. Eodem anno primo venit - - - *d*)

CIƆCLXVII Carolus rex Sveciæ interfectus est in Vixinxóó, a Canuto rege Sveciæ filio sancti Erici regis et matris. *e*)

CIƆCLXVIII Translatus est beatus Canutus dux Ringstadiam, præsentibus Eschillo Lundensi, et Stephano Upsalensi archiepiscopis.

CIƆCLXXI

a) In mscr. Stephaniano, quod contuli, eadem est lacuna, ac apud *Benzelium*, qui forsan supplendam putat: *gratiæ*, *Langebek* vero ipsi textui inseruit: *uno*. Tom. I. p. 388. Novavallis, *Nydala*.

b) Idem, quod antea Saba nuncupatur, situm in paroecia Sudermanniæ ejusdem nominis.

c) Gutwalla in Gothlandia, duobus a Visby milliaribus, alio nomine Romakloster dictum. Omnia vero hæc Monasteria fuere Ordinis Cistercienseis, seu Bernhardini.

d) Supplet *Langebek*, Tom. I. p. 389. *Pallium ad regnum Sveciæ*, quæ nec in Codice mscr. nec apud *Benzelium* leguntur.

e) *Benzelius* et *Langebek* restituunt: *martiris*.

CIↃCLXXI Sanctus Thomas archiepiscopus Cantuariensis martyrizatus est, quia noluit consentire ut ecclesiastica bona venirent in prædam & direptionem quorundam tyrannorum regni Angliæ.

CIↃCLXXIII Conventus venit in Locum Dei.

CIↃCLXXVI Passa est beata Margareta Roschildiæ.

CIↃCLXXVII Eschillus archiepiscopus, relicta sede Lundensi, factus est monachus in Claravalle, cui surrogatur in archiepiscopatu Absalon episcopus Roschildensis.

CIↃCLXXXI Waldemarus rex Daniæ apud Travenas occurrens Imperatori, duas filias suas desponsavit, unam Imperatoris filio, & alteram comiti Sigfrido.

CIↃCLXXXI Obiit Stephanus primus archiepiscopus Upsalensis XV
Jul. 18. kalend. Augusti, & sepultus in capello monachorum monasterii de Alvastro, unde postulatus erat.

CIↃCLXXXII Obiit Waldemarus primus, sancti Canuti ducis filius IV
Maij 12. idus Maji. Eodem anno vita functus est Eschillus archiepiscopus in Claravalle.

CIↃCLXXXVI Conventus venit in Olivam.

CIↃCLXXXVII Hierusalem capitur a Soldano. Eodem anno Johannes archiepiscopus Upsalensis interfectus est apud Almarnstæck a paganis, & sepultus Upsaliæ, & Sichtuna robusta est a paganis. *f*)

CIↃCLXXXVIII Facta est translatio sancti Cetelli. Et eodem anno ordinatum est officium in ecclesia Lundensi.

CIↃCXC Monasterium Reinfaldt fundatur.

CIↃCXCI Conventus venit in Rus Regis.

CIↃCXCIV Conventus venit in Asilum.

CIↃCC Holsatia subjugatur a Danis.

CIↃCCI. Obiit Absalon archiepiscopus, & Andreas in illius locum eligitur.

CIↃCCII Birgerus dux primus Seciæ obiit. Eodem anno migravit ex hoc seculo beatus Wilhelmus abbas Ebbelholt.

Nov. 12. CIↃCCII Obiit Canutus rex Daciæ pridie idus Novembris, et coronatur in regem Waldemarus II.

Ut intelligas, lector, regiam stirpem jus habentem ad regnum Seciæ descendisse a Danorum regum prosapia, subjectam oculis tuis genealogiam diligenter expende. Sveno Estridson inter multos, quos habuit filios, duos eximios genuit viros. Unus erat Canutus rex, insignis Christi martyr, cujus sacræ reliquiæ Otthoniæ conditæ sunt, ubi etiam passus est. Alter erat Ericus Bonus dictus Eyegodt, qui moriens Hierosolymam profectus, sepultus est in Cypro. Prior, namque sanctus Canutus martyr, genuit filium Carolum nomine, Flandriæ comitem, et duas filias Ceciliam & Ingridim. Hæc posterior nupsit Fulchoni cuidam, viro inter omnes Svecos nobilissimo, qui ex ea genuit Benedictum, patrem magni Manneskióldt, qui postea genuit Birgerum nobilissimum ducem, dictum Jarl, patrem Magni Ladelaas, regis Seciæ. Alter Svenonis filius Ericus Eyegodt, genuit Canutum ducem et martyrem de Ringstadia, cujus filius Waldemarus genuit Rikissam reginam Seciæ, ex qua nati sunt Ericus rex dictus Lespe (qui

f) Lege: *combusta:*

(qui absque liberis mortuus est), de Ingeborgh dux, *g*) uxor Birgeri Jerll eximii ducis, qui genuit Magnum Ladelaas prædictum regem Seciæ. *h*)

CIϽCCIII Waldemarus II. coronatur.

CIϽCCIV Arma movit contra Norvegiam Waldemarus rex, itaque hostibus factus superior, Erlingum constituit regem ibi, & Philippum quendam fecit ducem. Erlingus præstitit homagium Waldemaro, datis in hoc obsidibus ex Norrmannis. Hæc autem facta sunt apud Tunsbiergh.

CIϽCCVIII Initium habuerunt ordines Minorum & Prædicatorum. Eodem anno pugnatum est acriter in Lena Westgothiæ, duce Sverchero filio regis Seciæ Caroli, cui multæ erant Danorum copiæ fortissimæ, sub principibus belli Ebbone Suneson & Laurentio fratre illius, fortissimis pugnatoribus, filiis ducis Sunonis Sialandici de Knartetorp, factaque est magna utriusque exercitus strages, ceciderunt que in eo prælio ipsius belli principes, pugnatum est autem pridie kalendis Februarii, cessitque victoria Sver- Jan. 31.
chero, verum maxima sui exercitus jactura.

CIϽCCX Bellatum est rursum in Gyllstenreen. Rex Svercherus dictus Hack Caroli regis filius occubuit, & Folcho dux, alii quoque multi viri nobiles de Folkengis, cessitque victoria Svevis. Eodem anno coronatus est Ericus II., filius Canuti regis, in regem Seciæ, XI. calend. De- Nov. 21.
cembris, duxitque uxorem Rikissam filiam Waldemari regis Danorum, filii sancti Canuti ducis, quæ genuit postea Ericum Lespe, regem Seciæ, qui absque liberis defunctus est, & Ingeburgem ducem, uxorem Birgeri Jerll ducis, qui postea genuit Magnum Ladelaas patrem Birgeri regis, & duorum ducum, scilicet Waldemari & Erici.

CIϽCCXV Celebratæ sunt nuptiæ regis Waldemari cum filia regis Portugalliæ, qui antea duxerat filiam regis Bohemiæ. Eodem anno rex Waldemarus constituit filium suum Waldemarum regem in placito Wiburgensi. Eodem anno cum Otto Imperator armato milite venisset adversus Waldemarum regem occupaturus Holsatiam, si res successisset illi ex voto. Sentiens autem occurrere sibi regem Waldemarum cum ingentibus copiis, in fugam est conversus, nec quievit donec ultra Albiam ventum esset.

CIϽCCXVI Obiit Ericus II rex Svecorum filius Canuti. Eodem anno rex Waldemarus terram comitis Henrici ultra Albiam paulatim vastare ac populari cœpit. exstruxitque duas arces non procul ab Hamborgh, ducatum Slesvicensem vero Erico filio suo contulit, comitatum autem quem ab Henrico vindicarat, Nicolao filio suo dedit, quem ex pellice habent *i*), non autem ex uxore libera ac legittima.

CIϽCCXVIII Waldemarus tertius rex coronatur apud Sleswigh. eodem anno Roschildia vastatur.

CICCCXXI Transiit ex hoc mundo beatus pater Dominicus.

CIϽCCXXIII Captus est Waldemarus cum filio, dolo, & in Sclaviam deductus.

CIϽCCXXVI Obiit sanctus Franciscus.

CIϽCCXXVI Liberatus est a captivitate Waldemarus rex una cum filio suo, interveniente maxima mulcta.

CIϽCCXXXI Obiit Waldemarus III rex Daciæ.

CIϽCCXXXII

g) Lege: *et Ingeborg Ducissa.*
h) Singula hæc, exstant in Diario Visbyensi ad an. 1202; sed heic correctiora.
i) Lege: *habuit.*

CIƆCCXXXII Coronatus est Ericus in regem Daciæ, & frater ejus Abel Jutiæ ducatum accepit.

CIƆCCXXXVII Bellum fuit in Schanór inter Norrmannos & Danos.

CIƆCCXXXIX Ericus rex Daciæ duxit uxorem Juttam filiam ducis Saxoniæ.

CIƆCCXLII Inclitæ recordationis Waldemarus II rex Daciæ in cœna
Mart 28. Domini quieverat V. calendas Aprilis, filiis autem suis, antea in matrimonio junctis, disposito prius regno in optima pace.

CIƆCCXLIV Celebratæ sunt nuptiæ Erici III regis Sveciæ.

CIƆCCXLV Laurentius legifer quidam Ostgothorum rapuit sororem reginæ Sveciæ.

CIƆCCXLVII Grave incendium totum Sorense monasterium absumsit.

CIƆCCL Obiit Ericus III rex Sveciæ & Waldemarus in regno successit. Eodem anno Ericus II rex Danorum a fratre suo Abel dolo occiditur in
Aug. 9. vigilia sancti Laurentii. Est autem Ringstadii sepultus.

CIƆCCLI Coronatus est Waldemarus Sveciæ rex in ecclesia Lincopensi. Eodem anno nobilissimi viri Canutus Magni & Philippus Canuti, filius etiam Philippus Petri cum multis Teutonibus interfecti sunt, erat autem dictus Canutus filius dominæ Catharinæ filiæ regis Erici secundi.

CIƆCCLII Abel rex Daciæ interfectus est a Phrysonibus, justo Dei judicio, quod ille prius occiderat dolo innocentissimum fratrem suum Ericum. Huic Abel successit alius frater nomine Christophorus, cujus tempore bellatum est in Schanór.

CIƆCCLIX Obiit Christophorus rex Daciæ.

CIƆCCLXXIV Ortum est dissidium inter Waldemarum Sveciæ regem & illius fratres.

CIƆCCLXXVI Coronatus est in regem Sveciæ Magnus Ladelaas in
Nov. 11. ecclesia Upsalensi. Et eodem anno circa festum Sancti Martini duxit uxorem dominam Helvigh filiam Canuti Holsatiæ.

CIƆCCLXXVII Waldemarus cum rege Daciæ Erico in exercitu magno vastavit Westgothiam. Eodem anno reconciliati sunt Magnus rex & dominus Waldemarus regis frater, qui ob stuprum quod admiserat cum uxoris suæ sorore a regno Sveciæ deturbatus est, postquam multis annis gloriose regnaverat. Igitur hac lege reconciliati sunt, ut Waldemarus esset Westgothorum & Ostgothorum dominus, Magnus vero partium superiorum, diceretur que solus rex & princeps totius regni Sveciæ.

CIƆCCLXXIX Resignavit dominus Waldemarus totum Sveciæ regnum ad manus fratris sui dni Magni Ladelaas factusque est exul apud Danos ob stuprum prius commemoratum.

CIƆCCLXXXIV Electus est in regem Sveciæ Birgerus filius Magni Ladelaas; & Ericus illius frater dux factus est, utroque adhuc impubere. Dominus vero Benedictus frater domini regis Magni factus est dux Findlandiæ.

CIƆCCLXXXVI Interfectus est Ericus rex Daciæ dictus Klipping, filius Christophori regis, & pater alterius Christophori patris Waldemari
Nov. 22. dicti, *k*) Soræ sepulti. In nocte vero sanctæ Ceciliæ ruri agens venationis gratia in diœcesi Wibergensi villa Findetorp, cum graviter soporatus dormiret in horreo quodam, dormientibus etiam omnibus qui cum illo erant,

k) Scil. *Atterdag*.

erant, ingressi sunt clam septem viri, prævia laternula, de industria armati, quorum unus regis caput manui innixum gravi pugione crudeliter perfodit, ceteri autem invadentes regium cadaver jam exanime intulerunt illi LXX vulnera, in ultionem (ut ferebatur) nefandæ libidinis qua corruperat & expugnaverat multarum etiam nobilium matronarum pudorem, inter quas fuerat etiam stuprata uxor domini Stigoti marscalci regni.

CIƆCCLXXXVII Juratum est in Dacia a XXVII nobilibus viris dominis, Jacobum comitem Hallandiæ, dominum Stigotum marscalcum, dominum Nicolaum Hallandsfar, dominum Petrum Porse, aliosque multos illorum complices, veros esse regis Erici interfectores, qui statim sibi timentes in Norvegiam fugerunt, receptique sunt sub regis Norvegiæ protectione.

CIƆCCXC Mense Decembri XV calendas Januarii obiit princeps magnarum virtutum, sempiterna memoria dignus dominus Magnus Ladelaas rex Seciæ, regnavitque filius ejus Birgerus pro eo, undecimum annum agens cum regnare cœpisset. Dec. 18.

CIƆCCXCIII Mortuus est dominus Stigotus quondam marscalcus regis Daciæ in insula Hielm, quam arce quadam munierat, unde etiam piraticam exercuit, corpus postea occulte traductum est in ecclesiam Hindzholm.

CIƆCCXCIV Captus est Rane Jonsen a Christophoro rege Danorum & ante Roschildiam rota percussus occubuit, in ultionem patris dicti Christophori, scilicet Erici regis, cujus idem Rane fuerat cubicularius.

CIƆCCXCVI Congelatum est mare tanto rigore ut equitari poterat de Opslo ad Jutiam.

CIƆCCXCVIII Factæ sunt nuptiæ regis Birgeri & reginæ Margarithæ in Stockholm.

CIƆCCXCIX Obiit Ericus rex Norvegiæ filius Magni regis Norvegiæ, successitque illi in regno frater ejus.

CIƆCCC Natus est Magnus Birgeri regis Seciæ filius, qui dum adolevisset ob paternum scelus, quod in duos fratres commiserat, a consulibus *l*) regni Svecie capite truncatus est. Birgerus autem fratruelis *m*) ejus fame (crudelissimo mortis genere) duos fratres suos interemit.

CIƆCCCII Ericus dux Seciæ frater Birgeri regis ab eodem postea fame interemptus, duxit in uxorem filiam regis Norvegiæ.

CIƆCCCIII Incepit dissidium inter ecclesiasticos & proceres prophanos regni Seciæ, subjeceruntque universum clerum tributis & exactionibus, qui antea gavisus erat ecclesiastica libertate. Eodem anno conatus est rex Birgerus ad suggestionem domini Trugilli marscalci captivare reverendum dominum archiepiscopum cum ceteris regni Svetiæ episcopis circa festum Magdalenæ. Jul. 22.

CIƆCCCIV Facta est magna discordia inter regem Birgerum & illius fratres scilicet Ericum & Waldemarum duces, qui timentes fratris insidias fugerunt in Norvegiam. Eodem anno vastarunt iidem duces incendio Ludosiam civitatem Westgothiæ, ædificaveruntque arcem Indaall. *n*) Eodem anno consiliis marscalci dolo & fraude occupavit *o*) arcem Nyköpingh quæ subjecta erat Erico duci.

Eodem

l) Forte: *Consiliariis.*
m) Lege: *pater.*
n) Lege: *In Daal.* Arx Daleborg in paroecia Bolstad prope lacum Væner.
o) Scil. Rex Birgerus.

Eodem anno ædificaverunt iidem duces & illorum complices munitionem Daalzborrig, quam postea circa natalem domini ad suggestionem domini Trugilli marscalci Birgerus rex cum universo exercitu suo occupare volens obsedit.

Febr. 15. CIƆCCCV Concordia facta est inter regem & duces die beati Sigfridi. Simul etiam inter regem Daciæ & regem Norvegiæ ictum est fœdus, quod autem paulo post ruptum est.

Eodem anno captus est & Holmis carceri mancipatus regis & ducum jussu dominus Trugillus marscalcus, qui fuerat fraterni dissidii author,
Febr. 6. ac anno sequenti circa festum Dorotheæ virginis capite truncatus est, atq; in ipso truncationis loco mox sepultus, sed paulo post circa festum Erici
Maji 18. regis in capellum fratrum Minorum est translatus.

Annis proxime superioribus incredibilibus malis afflictum est Sveciæ regnum a supradicto Trugillo marscalco illiusque sodalibus tyrannis. Tertia die a captivitate marscalci factum est divortium inter Waldemarum ducem & illius uxorem, quæ erat filia domini Trugilli Knudsen marscalci jam sæpius commemorati.

Sept. 29. CIƆCCCVI In festo divi Michaelis archangeli captus est rex Birgerus ab exercitu fratrum suorum una cum regina Margareta, & duobus filiis unaque filia, captus est etiam scilicet cum eo dominus Nicolaus episcopus Arosiensis, sex equites aurati, & XVI armigeri, ductique sunt omnes in Nycopiam. Ac interim Magnus regis primogenitus delatus est in Daciam ad annunciatum *p*) suum Ericum regem.

CIƆCCCVIII Rex Birgerus cum filiis fugit in Gotlandiam & postea in Daciam.

CIƆCCCIX Rex Daciæ suppetias laturus regi Sveciæ grandi exercitu venit Innacopiam *q*) usq; adversus duces, ubi jam fuerant per VI septimanas in obsidione cujusdam castri, quod construxerunt hi qui regis partes fovebant, nihil ergo proficiens rex Daciæ, re infecta, & trevgis cum ducibus factis, & terris utrinque miserabiliter vastatis ad proprios fines est reversus.

CIƆCCCX Interfecta sunt tria millia Templariorum, qui erant sub religionis titulo falsi Christiani, authoresque magnæ hæresis, cujus causa totus tandem ordo deletus ac extinctus est.

CIƆCCCXI Dux Ericus ex peregrinatione reversus quo fuerat peregrinatus amore Romani pontificis, qui tunc Avenioni suam curiam habebat, desponsavit sibi in uxorem filiam Haquini regis Norvegiæ.

CIƆCCCXIII Rex Birgerus rediit in Sudercopiam, mulctatisque prius Gotlandensibus, per quos transiit, jam facta cum illis pace.

Dec. 10. CIƆCCCXVII Rex Birgerus sabbatho post festum beati Nicolai episcopi, dolo fratres suos Ericum & Waldemarum duces intercepit, captos enim nocte, cum in lectis quiescerent, nudos, posito omni pudore, mox in vincula conjecit carcerique mancipavit, compilato universo ipsorum thesauro. Eodem anno creatus est Romanus pontifex Joannes XXII.

Eodem anno civitas Holmensis est ligneis mœnibus cincta & munita.

CIƆCCCXVIII Idem rex Birgerus, contempto Deo, nec (literis) *r*) æquitatis aut fraternitatis rationem, duos fratres suos duces iniquissime captos pla-

p) Lege: *avunculum.*
q) Lege: *Junecopiam.*
r) Lege: *habens.*

plagis & verberibus graviter affectos ac in carcerem missos, fame (crudelissimo mortis genere) interfecit. Periit autem Ericus tertia die, quia tantis fuerat verberibus dum caperetur afflictus, Waldemarus autem XI die occubuit. Interea proceres ac milites ducum, crudelissimam necem suorum dominorum moleste ferentes congregati sunt in ultionem tantæ immanitatis, inter quos erant præcipui dominus Carolus Elene filius, dictus Kolpoye *s*) & dominus Byrgo rex Smalandiæ *t*), occupantes castra Nycöping, Stækeborg, Lagaholm & Wixinxö, illa subverterunt, captusque fuit cum aliis multis regis dapifer Joannes Brunche, & in monte, qui nunc ab eodem dicitur, Brunchebierg rotatus interiit. Insuper rex cum tota familia pulsus e regno Sveciæ fugit in Daciam, ibidem exilium passus est toto tempore vitæ suæ, & in eodem exilio miserabiliter obiit.

Eodem anno bellatum est primo in Karleby Langa *u*) XIV calendis A- Mart. 19.
prilis, deinde in Mielcka Langa *v*). Eodem anno ducum proceres magnam partem Scaniæ invadentes occuparunt, fugato Danorum rege in Sielandiam, qui ibidem erat in præsidiis. Eodem anno funera fame interfectorum ducum ad civitatem Holmensem translata sunt, ibidemque in templo civitatis sepulta.

CIↃCCCXIX Obiit Haquinus rex Norvegiæ, cujus filiam Ingeburgem habuerat uxorem dux Ericus, ex qua genuit Magnum Smeek postea Sveciæ, Norvegiæ & Scaniæ regem.

Eodem anno VII idus Julii eligitur in regem Sveciæ prædictus Ma- Jul. 9.
gnus Smeek Erici ducis filius apud Vpsaliam.

CIↃCCCXXI Obiit rex Birgerus fratricida crudelissimus.

Eodem anno, vita functus est etiam Benedictus episcopus Scarensis.

CIↃCCCXXII Dominus Petrus de Hoseby eligitur in episcopum Scarensem.

CIↃCCCXXIII Obsessum fuit novum castrum Axewalld. Sequenti vero anno obsessum fuit Hunehals.

CIↃCCCXXVII Dominus Canutus Porse duxit uxorem Ingeburgem relictam Erici ducis, matrem Magni regis. Et in anno

CIↃCCCXXX Obiit idem Canutus Porse in hebdomade Pentecostes, Maji 27.
quo anno etiam combusta fuit Holmis civitas.

CIↃCCCXXXIII Dominus Magnus rex Sveciæ emit totam Scaniam a dominis Holsatiæ, qui illam in pignus acceperant a Christophoro rege Danorum patre Waldemari dicti *x*). Emptionis autem pretium erat LXX millia marcharum argenti puri. Videntes enim Holsati ob suam tyrannidem defecisse proceres Scaniæ ad Magnum Sveciæ regem, coacti sunt vendere, quod alioqui non fuissent diu habituri.

CIↃCCCXXXVI Rex Magnus regni Sveciæ coronam accepit Holmis. Quo anno mortuus est dominus Petrus episcopus Scarensis.

CIↃCCCXL Cum esset in regno Daciæ interregnum, mortuo scilicet rege Christophoro, & nondum ex aula Imperatoris reverso illius filio Waldemaro, ingressi sunt Jutiam domini Holsatiæ Johannes dux & Gerardus co-

s) Legendum: *Carolus Eline* filius de Kalmare, de quo *v. Stiernman* Höfd. Minne p. 282. Chron. Rhytm. majus p. 86. 153. *Ericus Olai*, Edit. *Loccenii* p. 115.

t) Aliis *Bugge*, annotante *Benzelio* in Monum. p. 91. Cfr. *Ericus Olai*, p. 111.

u) Villa prope Falcopiam Vestrogothiæ.

v) *Mjölklang* etjam dictus locus in territorio Göinge occidentali in Scania.

x) Deest: *Atterdag*.

comes, tanquam illam mox occupaturi. Cumque comes Gerardus ad Randrusiam Jutiæ civitatem pervenisset, ac ibidem sua firmasset præsidia, a nobili quodam viro Nicolao Ebbonis patriæ libertatis studiosissimo nocte interfectus occubuit. Qui paulo post fertur interfectus in obsidione arcis Scandeborrigh, cum illam conaretur vindicare e manibus dictorum Holsatorum.

CIↃCCCXLIV Mortuus est dominus Ulpho Gudmari maritus beatæ Birgittæ.

Eodem autem anno primum factæ sunt Revelationes eidem beatæ Birgittæ.

CIↃCCCXLVI Demolitum & subversum est castrum Falchenbierg, quo anno tantum erat frigus tantaque aëris intemperies in die conversionis
Jan. 25. b. Pauli, quod multi periclitantes in sylvis & campis mortui sunt inventi.

CIↃCCCL Gravis quædam pestis ac mors subitanea tam in hominibus quam in pecoribus grassabatur.

CIↃCCCLIII Dominus Magnus rex creavit in ducem Findlandiæ &
Febr. 2. Hallandiæ dominum Benedictum Algothi circa festum purificationis beatæ virginis.

CIↃCCCLVI Ericus rex filius Magni obsedit castrum Wardtbierg, fugato Benedicto duce.

CIↃCCCLIX Obiit Ericus rex filius Magni regis.

CIↃCCCLX Waldemarus rex Daciæ dolo & fraude, abusus simplicitate Magni regis Seciæ, iterum vindicavit Scaniam e Svecorum possessione, exustis omnibus litteris Magni regis.

CIↃCCCLXI Waldemarus rex occupavit Ôlandiam & Gotlandiam, privatus est tamen eodem anno Ôlandiâ, Gotlandiâ retentâ.

CIↃCCCLXI Rex Magnus captus est Calmarinæ ab Haquino filio suo, quia passus est se decipi in amissione Scaniæ tanti emptæ a Svecis: proceribus regni Sveciæ hoc agentibus, qui filium adversus patrem excitabant.

CIↃCCCLXII Axelwald rursum instauratur, quo anno Haquinus rex Norvegiæ desponsavit sibi in uxorem Margaritham filiam Waldemari regis.

CIↃCCCLXIII Albertus filius ducis Megapolensis in regem Sveciæ eligitur in odium ac destructionem regis Magni Smeek, sed incredibili Svecorum damno & jactura.

CIↃCCCLXV Bellatum est apud Ôstinbro inter Albertum & Magnum reges, ubi rex Magnus captus est III die Martii, occisis ibidem nobilibus multis & Haquino rege Norvegiæ fugato, qui volebat regi Magno patri suo esse præsidio.

CIↃCCCLXXI Liberatus est a captivitate rex Magnus per Haquinum
Aug. 15. filium circa festum assumptionis beatæ virginis. Quo anno civitas Holmensis est obsessa per eundem Haquinum regem.

Nov. 1. Eodem anno circa adventum Domini peperit regina Margarita uxor Haquini regis Olaum Norvegiæ & Daciæ regem.

CIↃCCCLXXII Obiit dominus Magnus Smeek ducis Erici filius, submersus in quodam stagno Norvegiæ. y)

Jul. 23. CIↃCCCLXXIV. Mortua est beata Birgitta Romæ X. calend. Augusti.

CIↃCCCLXXX

y) Annum hunc emortualem in 1374 corrigendum esse, dudum monuit *Lagerbring*, Hist. Svec. T. III. p. 541. Cfr. litteræ R. Magni, d. 28 Maji 1373, in archivo Familiæ Sturianæ in Strömsta; quas ex originali in Appendice adferimus, ut relationem *Lagerbringii* p. 540 emendantes.

CIↃCCCLXXX Obiit dominus Haquinus rex Norvegiæ, domini Magni regis filius.

CIↃCCCLXXXIV Fundatum est monasterium sancti Salvatoris Wasteni, introductusque conventus fratrum & sororum per reverendum episcopum Lincopensem, & sequenti die quæ erat postridie beati Severini recepe- Oct. 23. runt fratres habitum regularem, præsentibus reverendissimis patribus archiepiscopo Upsalensi & episcopo Strengenensi. z)

CIↃCCCLXXXVII Obiit Olaus rex Daciæ & Norvegiæ Margarithæ reginæ filius, Soræ sepultus.

CIↃCCCLXXXIX Bellatum est in Asle a) inter Albertum regem Sveciæ & Margaritam reginam Daciæ & Norvegiæ, postquam utrinque facta est strages magna, tandem fortuna cessit Margaritæ victoriam, captusque est Albertus in prælio una cum filio suo Erico duce, simulque cum illis capti sunt Rodolphus episcopus Scarensis, dux Magnopolensis regis pater, comes Holsatiæ, & comes de Reppin, aliique multi barones & proceres.

CIↃCCCXCI Canonizata fuit beata Birgitta per Bonifacium papam Romanum.

CIↃCCCXCV Liberatus est a captivitate circa festum sancti Michaëlis Sept. 29. Albertus rex hac lege, ut in termino præfixo aut solveret reginæ LX millia marcharum Holmensium, aut fieret deditio civitatis Holmensis, aut rediret perduraturus in captivitate.

CIↃCCCXCVI Ericus dux Pomeraniæ adhuc puer XIV annorum electus est in regem Sveciæ id procurante domina Margarita, quæ tunc trium regnorum tenebat sceptra.

CIↃCCCXCVII Coronatus est Calmarinæ rex Ericus ab archiepiscopis Lundensi & Upsalensi, præsentibus episcopis Lincopensi, Scarensi, Strengenensi, Meisiensi b), Wexionensi, Arusiensi, Ripensi, Orchadensi. Creati sunt autem ibidem equites aurati CXXXIII.

CIↃCCCXCVIII Domini de Prutia occuparunt civitatem Wisby, expulsis inde piratis, quo anno in festo sancti Michaëlis Margarita regina per Sept. 29. deditionem accepit castrum & civitatem Holmensem, fuitque honorifice & magna processionis pompa introducta.

CIↃCCCC In octava apostolorum Petri & Pauli & postridie octavarum Iul. 6. tanta fuit in Ostgothia ac circumjacentibus provinciis pluvia, ut homines multi in Sudercopia peterent montana, metuentes novum quoddam diluvium, quod illi civitati videbatur imminere, repleverat enim omnia loca cœmiteriorum & platearum usque ad genua transeuntium. Dejecti sunt etiam pontes omnes & universa molendina illius regionis.

CIↃCCCCI Ericus rex Sveciæ ejus nominis quintus, regnum Sveciæ pertransiens, regiis sacramentis se populo obstrinxit, promittens et jurans se observaturum patriæ leges.

CIↃCCCCIII Dominus Abraham Brodersson & dominus Algotus Magni cum exercitu magno venerunt in Gothlandiam circa festum sancti Mar- Nov. 11. tini, ibique exstruxerunt quinque munitiones fortissimas, quæ essent illis præsidiorum vice, obsederuntq; civitatem Wisby.

CIↃCCCCIV

z) Cfr. Diarium Vadstenense, postea edendum, ad hunc annum.

a) Corrigit *Langebek* Tom. I. p. 396 in Fale; Sed Paroecia Vestrogothiæ *Åsled* audit, ubi hæc pugna commissa.

b) *Langebek* l. c. addit *Arosiensi*, quod non exstat in Apographo *Stephanii* neque apud *Benzelium*, nisi per conjecturam.

CIƆCCCCIV Magister Prussiæ in magna militum copia & ingenti navium classe succurrebat civitati Wisby jam obsessæ & graviter afflictæ, subvertitque omnes munitiones, quas Dani & Sveci exstruxerunt, acceptâ interim magna populi sui clade, ceciderunt namque multo plures de Prutenis quam de Danis aut Svecis.

Jul. 29. CIƆCCCCV Fuit continua pluvia a festo beati Olavi usq; ad festum nativitatis domini, putrefactæque omnes fruges tam agrorum quam pratorum, eratque hyems levis & instabilis.

CIƆCCCCVI Dominus Thurius Benedicti cum duobus nobilibus viris de Dania, Angliam profectus est ducturus Erico regi in uxorem filiam regis Angliæ nomine Philippam, celebratæque sunt nuptiæ Lundis circa
Nov. 1. festum omnium sanctorum.

Mart. 27. CIƆCCCCVII Paulo post festum Paschæ combusta est civitas Stockholm repente ac totaliter.

CIƆCCCCIX Ericus rex cum Margarita regina redemit Gotlandiam e manibus Prutenorum pro decem millibus nobilium Anglicanorum, quam ipsi tamen Pruteni habebant impignoratam pro XX millibus nobilium.

CIƆCCCCX Ericus rex Gotlandiam veniens ædificavit fortissimam arcem circa civitatem Wisby, cum antea nulla fuerat ibidem arx exstructa.

CIƆCCCCXI Ericus rex cum obsideret arcem Synderborgh non sine gravi suarum copiarum jactura, decollari fecit etiam quendam equitem auratum nomine Abraham Brodersson, qui cum esset pene præcipuus in regno, egit tam crudelem tyrannum (ut ferebatur) contra nobiles, pauperes, episcopos ac clericos, fueratque tota vita sua magnus virginum & puellarum stuprator. Habet etiam nunc in Hallandia viventes filios & nepotes. c)

Oct. 28. CIƆCCCCXII Circa festum Simonis & Judæ obiit domina Margareta regina Daciæ, Sveciæ & Norvegiæ, quæ fuit avarissima, subjugaverat namque sibi incredibili astutia hæc tria regna, quæ pene in nihilum redegerat, nec poterat aliquis illius astutiæ resistere. Hæc est Svecorum de Margareta sententia & quorundam etiam procerum regni Daciæ, Ecclesiasticis tantum regni ejusdem habetur religiosissima pariter ac Christianissima. Ab hujus reginæ obitu cœpit plene regnare Ericus rex filius ducis Pomeraniæ, ejusdem Margaretæ nepos ex sorore, liberavitque Ostgothiam ab impiissimis tyrannis, videlicet domino Esberno Dirighsen d) & Petro Anderson ejus advocato, qui fertur fuisse crudelissimus tyrannus. Nam illorum crudelitas & impietas habet perpetuam quandam memoriam, eisdem in perpetuam damnationem.

CIƆCCCCXV Celebratum est concilium generale in urbe Constantia.

Appendix ad Chronologiam N:o XVI.

Magnus & Haquinus Dei gratia regnorum Sveciæ & Norvegiæ Reges omnibus presens scriptum cernentibus salutem in Domino sempiternam. Tenore presentium recognoscimus evidenter nos nobili & honesto viro haraldo magnusson, in sexcentis marchis denariorum

c) Hinc concluditur, ætatem Auctoris incidisse ante medium Seculi XV.

d) Esbiörn Diäkn, an. 1398 Fogathe, Advocatus in Romlaborg, Esbiörn Christiersson vocatur an. 1406 cum titulo Advocati Ostrogothiæ, Judex territorii Hammarkind 1410 & Wist 1411, Capitaneus terre nostre 1413 & 1414. Dirikason appellatur in *Ornhielmii* Diplomatario T. VII. p. 1867. Cfr. v. *Stiernman*, Höfd. Minne p. 224.

riorum usualium, quas ob liberacionem captivacionis dilecti servitoris nostri Esberni blapannæ expositurum se promiserat, teneri & esse veraciter obligatos, pro qua quidem summa pecunie sibi provinciam nostram Kindahærad in Ostrogothia cum omnibus redditibus nostris annuis emendis pecuniariis ac aliis juribus regiis quibuscunque nec non cum imposicionibus per nos indicendis titulo pignoris deputamus, ea tamen racione, quod quidquid levaverit de redditibus & obvenicionibus nostris inde provenientibus habere & tenere debeat absque omni computo seu raciocinio nobis de ipsis quomodo libet faciendo & quidquid levaverit de imposicionibus per nos indicendis nec non de emendis pecuniariis queque in placitis nostris justiciariis provenerint, hoc de summa pecunie predicta debeat desultare. Nullo etjam modo predictam provinciam ab ipso revocabimus antequam prefatam pecunie summam de ipsa provincia integre levaverit ut prefatur. Quapropter mandamus omnibus & singulis hujus provinciæ inhabitatoribus sub obtentu gratie nostre firmiter per hec Scripta quatenus eidem haraldo vel suo in hac parte commissario decenter refundere & satisfacere curent de premissis & nulli alii quovis modo. Datum tunsberg anno domini mccclxx tertio sabbato infra octavas ascensionis ejusdem. Maji 28.

XVII.

Chronologia Vetusta

ab anno 880 ad annum 1430.

Ex Codice Reg. Bibliothecæ Stockholm. D. 4. Apographon ibidem invenitur D. 29. 6. Mentionem ejus injicit *v. Stiernman*, Tal om Vetensk. tillstånd p. 89, 90. Numquam vero antea edita. In multis convenit cum antea editis; verum cum nonnulla habeat, ab illis prætermissa & præterea narrationes illorum confirmet, publicæ dare luci non dubitamus.

Dani ad fidem conuersi sunt per Poponem Diaconum, qui ferrum candens illesus portauit, quo viso Haraldus rex credidit et Popo factus est Episcopus

Passus est Beatus Olaus rex Norwegie. Eodem anno incepit Ordo Cisterciensis.

MCXIII. Beatus Bernardus, anno etatis sue XXII°, religionem intrauit.

MCXXX. Passus est beatus kanutus Dux et martir Ringstadensis.

MCXXXVII. Tenebre fuerunt super vniuersam terram tempore XL:e *a*) Febr. 28.

MCXLVIII. Consilium habitum est Lyncopie a Nicholao Albarensi *b*) et postea factus fuit Papa Adrianus.

MCLIII. Obiit beatus Bernardus.

MCLVI. Obiit beatus kanutus Rex et Martir Roskildis.

MCLX. Passus est beatus Ericus Rex et Martir Vpsalensis, anno regni sui X, XV kalendarum Junii, sub Adriano Papa III, anno quinto. Maji 18

MCLXIIII. Consecratus est Stephanus, primus Archiepiscopus Vpsalensis. Eodem anno canonizata fuit beata Helena Skódhwe ab Alexandro Pa-

a) Lege: *Quadragesime.*

b) Ita Codex habet.

Papa tertio per eundem Stephanum Archiepiscopum Vpsalensem, et tunc primum venit pallium in Sweciam tempore karoli Regis Swecie, MCLXVI. Anno regni sui quinto, qui interfectus fuit Wisingxö.

MCLXX. Translatio beati Kanuti Ringstad. qui fuit Dux Dacie, filius Regis Egodha, in Cypro mortui, qui interfectus fuit a Magno filio Nicholai tunc Regis Danarum in silua Haralzstadha et prius sepultus est ante summum altare, quod tunc ibi erat in ecclesia beate Marie Virginis, quod edificauit Sweno Noricus Episcopus Roskildensis. Circa quam translationem præsentes fuerunt Eskillus Lundensis et Stephanus Vpsalensis Archiepiscopi. Eodem anno passus est beatus Thomas Canturiensis.

MCLXXVIII. Bellum fuit Grimberghum.

Jul. 18. MCLXXX. Obiit Stephanus primus Episcopus Vpsalensis, XV kal. Augusti, et sepultus est in capitulo monachorum in Aluastra.

Eodem anno dedicata est ecclesia in Aluastra, anno a receptione.

MCLXXXVIII. Ordinatum est officium in ecclesia Lundensi.

MCXCV. Obiit kanutus Rex et Colo Episcopus Lyncopensis.

MCXCVII. Swærkerus in Regem eligitur.

MCC. Incipit Ordo Fratrum Predicatorum.

MCCII. Obiit Birgerus Dux Swecie senior.

Eodem anno Birgerus junior factus est Dux.

MCCV. Bellum fuit in Ælgheraas et interfecti sunt filii Kanuti Regis.

MCCVIII. Bellum fuit in Lenum et Swærkerus Rex fugatus est et Danorum strages magna facta est, inter quos Ebbo et Laurentius filii Sunonis de Selandia milites nobiles corruerunt et reliqui Dani fugerunt.

Nov. 17. Eodem anno coronatus est Ericus secundus XV. kal. Decembris.

Jul. 18. MCCX. Bellum fuit in Gæstilsreen XV kal. Augusti, vbi occubuit Swærkerus Rex et Folco Dux, et multi alii nobiles de Folkongis. Cessitque victoria Sweuis.

Eodem anno incepit Ordo Fratrum Minorum. Et Ordo de Walle Scolarum.

MCCXIX. Confirmatus est Ordo Predicatorum a Papa Honorio.

Eodem anno obiit Valerius Archiepiscopus Vpsalensis.

MCCXX. Obiit in Rotalia karolus Dux et karolus Episcopus Lyncopensis.

Eodem anno celebratum est primum generale Consilium Bononie a beato Dominico.

Eodem anno translatus est beatus Thomas Canturiensis.

MCCXXI. Obiit beatus Dominicus.

Maij 11. MCCXXII. Obiit Johannes Rex V° idus Mai.

MCCXXIII. Ericus Rex interfectus est.

MCCXXVI. Obiit beatus Franciscus.

MCCXXVII. Dani capti sunt in Bornahofwodh.

Eodem anno Olauus Rex interfectus est.

MCCXXIX. Bellum fuit in Olustrum. Fugit Ericus Rex in Daciam. Et tunc eclipsis solis facta est et Vlfo consecratus est in archiepiscopum.

MCCXXXI. Obiit beatus Antonius Et Waldemarus Rex Dacie.

MCCXXXII. Coronatus est Ericus Rex Dacie.

MCCXXXIIII. Claustrum Warneem combustum est.

Eodem

MCCXXXVI. Pugnabant Dani cum Normannis Skanór.

Eodem anno obiit Benedictus Episcopus Lyncopensis.

MCCXXXIX. Pagani vicerunt Jerusalem.

MCCXL. Skwlo Dux Norwegie et filius suus occiduntur.

MCCXLI. Fuit solsticium.

MCCXLV. Fuit magnum Consilium Rome.

MCCXLVIII. Obiit Vlfo Dux Swecie.

MCCL. Obiit Ericus Rex Swecie tercius.

Eodem anno submersus est Ericus Danorum Rex in Slia a fratre suo Abel.

Eodem anno occisus est kanutus Magnusson.

MCCLI. Coronatus est Waldemarus Rex.

MCCLII. Occisi sunt Philippus et kanutus.

MCCLIIII. Obiit Ingeburgis Ducissa, Sweorum.

MCCLVIII. Obiit Laurencius Episcopus Lyncopensis.

MCCLIX. Obiit Christophorus Rex Dacie.

MCCLXI. Bellum fuit in Lohedh.

MCCLXII. Bellum fuit apud Hærwatzbro.

MCCLXIII. Obiit Magnus Legifer Osgocie.

MCCLXVII. Obiit Birgerus Dux dictus Jærl.

MCCLXVIII. Obiit Vlfo Skarensis Episcopus.

MCCLXXV. Bellum fuit in Hofwom.

Eodem anno obiit Domicellus Ericus.

MCCLXXVI. Magnus factus est Rex dictus Ladhelaas.

MCCLXXVII. Combustum est Wæxió per Regem Waldemarum.

Eodem anno Dani fuerunt in Axawal.

MCCLXXX. Decollatus est Johannes Philippi cum fratre et Sororio suo a Rege Magno.

MCCLXXXI. Obiit Dominus Folko Dapifer.

MCCLXXXII. Obiit Henricus Episcopus Lyncopensis.

MCCLXXXIII. Obiit katerina Domicella.

MCCLXXXV. Obiit Dominus Magnus Dapifer et Dominus Bono Episcopus Lyncopensis.

MCCLXXXVI. Obiit Sophia Regina.

Eodem anno interfectus est Ericus Rex Dacie.

MCCLXXXVII. Dominus Folko Algoti rapuit filiam Domini Swantapolk. Et bellum fuit in Gotlandia inter Teothonicos et Gutenses. Occisi sunt multi de Gutensibus et ciuitas Wisbycensis murata est.

Eodem anno c) fugierunt de Dacia in Norwegiam Dominus Comes Jacobus et Dominus Marsstigh cum multis.

MCCXC. Obiit Magnus Rex dictus Ladhalaas.

MCCXCI. Perierunt multi fame.

MCCXCII. Pagani debellauerunt Acher et totam terram Sanctam.

MCCXCIII. Exercitus magnus iniit in kareliam et constructum est Castrum Wiburgense.

Eodem

c) Hæc, ad ultimam partem paginæ post notata, subsequuntur ea, quæ pro anno 1287 habet Chronologia nostra; verum asterisco præposito illa ipsa, scil. de fuga Magnatum Daniæ, ad annum 1285 refert vetus Scriptor, cujus tamen potius calamus, quam mens erroris arguatur. Stet igitur hæc annotatio ad annum 1287, quo Marsk Stigh et Comes Jacobus cum aliis solum vertere coacti sunt. Vid. *Langebek*, Script. Rer. Dan. T. I. p. 170, 248, 256. &c.

Eodem anno obiit Waldemarus Rex Swecie.

MCCXCV. Siggo Loba et Socii sui occisi sunt in kækisholm.

MCCXCVI. Ciuitas Ludosiensis combusta est.

MCCXCVIII. Facte sunt nupcie Birgeri Regis.

MCCC. Edificatum est castrum in Ruscia Landzkrona.

MCCCI. Destructum est castrum Landzkrona a Rutenis.

Eodem anno Rex Tartarorum bellauit contra Soldanum et vicit eum, et terram Sanctam voluit recommittere Christianis sed non crediderunt eum.

MCCCII. Ericus Dux Swecie desponsauit filiam Regis Norwegie.

Eodem anno Rex Birgerus et Regina Merita sunt coronati in Sudhircopia.

Eodem anno Rex Francie tenuit magnum perlamentum Parisius contra Papam Bonifacium, asserens eum non esse verum Papam. Et tunc Flamingi pugnaverunt et occiderunt in pluribus bellis magnam partem nobilium Gallicorum, inter quos fuerunt Comites Atrabacenses.

MCCCIIII. Facta est magna discordia inter Regem Birgerum et Fratres suos, qui cum comitatu fugerunt in Norwegiam.

Eodem anno Domini Duces combusserunt Ludosiam et edificauerunt castrum Dal.

Febr. 15. MCCCV. Concordia facta est inter Regem et Fratres suos die Sigfridi. Et sic inter Regem Dacie et Norwegie.

Eodem anno per Regem et Fratres suos captiuatus est Thyrgillus Sept. 29. Marskalkus Lenom die beati Michaelis et ductus est Stokholmis. Tercia die post celebratum est diuorcium inter Ducem Waldemarum et filiam Thyrgilli Marskalk.

MCCCVI. Decollatus est Dominus Thyrgillus knwtzsson VIII diebus Febr. 7. ante Sigfridi. Loco decollacionis est sepultus. Et postea translatus est in capitulum Minorum ibidem.

Eodem anno circa Michaelem captus est Birgerus Rex et Merita Regina cum duobus filiis et filia cum Episcopo Nicholao Arosiensi, Sex Militibus et XVI Armigeris per fratres suos Ericum et Waldemarum Hatunum, capti et ducti in Nycopiam. Et Domicellus Magnus filius Birgeri Regis occulte delatus est in Daciam.

MCCCVII. Regi Dacie inuadenti Wesgociam occurrerunt Duces cum exercitu deuastantes kindiam Wesgocie, imminente bello, receptis treugis per Regem Dacie cum Dominis Ducibus rediit Rex in Daciam *d*) multis hinc et inde occisis.

MCCCVIII. Duces collecto exercitu inuadentes Daciam magnam partem incendio et rapina vastauerunt.

Apr. 14. Eodem anno circa Pascha deuastauerunt Hallandiam. Treugis receptis per annum et dimidium in pace redierunt.

Eodem anno Rex Swecie fugit in Daciam et Dux Ericus inuasit Norwegiam.

MCCCIX. Rex Dacie auxilium ferens Regi Swecie venit Nycopiam ubi moratus est sex septimanas.

Ericus Dux destruxit castrum Junecopense.

Rex Dacie in nullo proficiens sed deficiens propter mortem suorum cum

d) Lege: *graciam.*

cum Rege Swecie rediit in Daciam treugis receptis cum Ducibus, terris utriusque vastatis.

Eodem anno occisi sunt a Noricis Domini Magnus Christinasson et Magnus Algutzsson, Æringislo Jonsson et de Noricis multi.

Eodem anno Duces ceperunt Kongella violenter, receptis treugis ad propria remeantes.

MCCCX. Facta concordia inter regnum Swecie et Dacie, inter Regem et Fratres suos et diuisum est regnum inter eos.

Eodem anno obiit Abernus *e*) Dapifer Stokholm.

MCCCXI. Ericus Dux visitauit limina Sanctorum.

MCCCXII. Ericus Dux desponsauit filiam Regis Norwegie et Waldemarus Dux filiam Erici et nupcias fecerunt Norwegie.

MCCCXIIII. Pars regni que Ducum erat diuisa est inter eos, Erico optinente Wesgociam, Dal, Wærmelandiam, Hallandiam, Kalmarniam cum Smalandia; Waldemaro Stokholm cum parte superiore Swecie, Finlandiam et Ólandiam optinente.

Eodem anno Rex Birgerus pugnauit cum Gutensibus. Et eodem anno adduxerunt Duces vxores suas de Norwegia.

MCCCXVII. Captiuati sunt Duces Ericus & Waldemarus Nykopie sabbato ante Nicholai „ et ibidem fame mortui„ *f*) Dec. 5.

Eodem anno obiit Bryniolfus Episcopus Scarensis, anno pontificatus sui XXVI.

MCCCXVIII. Bellum fuit in karlaby dominica ante Benedicti. Mart. 21.

MCCCXIX. Obiit Haquinus Rex Norwegie.

Eodem anno Domicellus Magnus filius Erici Ducis in Regem eligitur.

MCCCXX. Domicellus Magnus decollatus est Stokholm.

MCCCXXI. Obiit Rex Birgerus.

MCCCXXII. Georgius magnipotens Rex Ruthenorum primo obsedit castrum Wiburgense cum potestate magna in die Clare virginis. Aug. 12.

Eodem anno predictus Georgius commisit bellum cum castrensibus Wiburgensibus et ipse cum multitudine nimia confusus recessit ipso die Gorgonii martiris. Sept. 9.

MCCCXXIII. Obsessum fuit castrum Hunahals. Et Dominus Götzstawus Twnasson captiuatur.

MCCCXXVII. Dux kanutus Porse duxit Ingeburgem Ducissam in vxorem, dominica post Botolphi. Jun. 21.

MCCCXXX. Combusta est ciuitas Stokholm.

Eodem anno obiit kanutus Porse in ebdomada Pentechostes. Maji 27.

MCCCXXXI. Hyems dura erat propter magnitudinem nivis. Nix erat in altitudinem V. vlnarum.

Eodem anno fuit capitulum Minorum Skaris.

MCCCXXXII. Domicellus Magnus Rex Swecie emit Skaniam de Comite Holtzacie „pro XXXIIII millia puri coloniensis„ *g*)

MCCCXXXVI.

e) Nicolai Sparre. Ita *Uggla*, Svea Rikes RådsLängd. P. 5. p. 7. *Rosenhane* autem, om de fem höga RiksÅmbeten i Sverige p. 31, Ambernum Sixtonis Ducum Erici & Valdemari tantum Dapiferum fuisse existimat, quod etjam confirmant Diplomata, edita a *Lagerbring*, Hist. Svec. T. III. p. 749.

f) Ultima verba post addita, eadem tamen, ut videtur, manu.

g) Eadem, ut videtur, manus hæc alio tempore textui intrusit.

MCCCXXXVI. Factum est magnum Perlamentum Stokholm et coronatus est Magnus Rex et Regina Blantza.

MCCCXLVIII. Magnus Rex Swecie vicit castrum Pekkinsara.

MCCCL. Fuit magna pestilencia super totum mundum.

MCCCLIX. Obiit illustrissimus Rex Ericus filius Magni Regis.

MCCCLXV. Venit Dominus Albertus primo Stokholm electus in Re-
Nov. 30. gem Swecie, ipso die beati Andree Apostoli.

Eodem annno captus est Magnus Rex Svecie et Norwegie feria Secunda proxima post dominicam Inuocauit, ipso die beati Mathie. h)

Jul. 23. MCCCLXXII. Obiit Rome beata Birghitta. ipso die Appollinaris martiris.

Oct. 25. MCCCLXXV. Obiit Waldemarus Rex Dacie die Crispini.

MCCCLXXX. Combusta est Jynakopia, Skaris, Orabro et Arosia.

Eodem anno obiit Haquinus Rex Norwegie.

MCCCLXXXI. Factum est perlamentum magnum et pactum Skæningie inter primates Swecie, Dacie et Norwegie.

Eodem anno obiit Domina katerina, filia Birghitte.

MCCCLXXXVI. Obiit nobilis vir Boecius Dapifer Swecie.

MCCCLXXXIX. Captus est Rex Albertus cum filio suo Erico per
Febr. 24. Reginam Dacie ipso die Mathie Apostoli et multiplicata sunt mala in terra.

MCCCXC. Erat annus Jubileus de nouo institutus per Vrbanum VI.

Eodem anno combusta est ciuitas Nykopensis cum claustro et ecclesiis per Theotonicos. Sed et postea ciuitas Arosiensis cum ecclesiis combusta est per eosdem.

MCCCXCVI. Ericus Rex Dacie et Norwegie filius Ducis Pomeranen-
Jul. 23. sis eligitur in Regem Swecie ipso die Appollinaris Opsalie.

MCCCXCVII. Idem Dominus Ericus Rex coronatus est kalmarnie do-
Jun. 17. minica Trinitatis.

MCCCXCVIII. Idem Dominus Ericus Rex et Regina Dacie optinu-
Sept. 29. erunt castrum Stokholm cum ciuitate ipso die Michaelis.

MCDXII. Obiit illustrissima Domina Margareta, filia Waldemari Re-
Oct. 28. gis, Regina Dacie, Swecie et Norwegie in profesto Apostolorum Symonis et Jude Flensborgh.

MCDXXV. Capitulum Minorum fuit Stokholm ipso die assumptionis
Aug. 15. beate Marie Virginis.

MCDXXX. Obiit illustrissima Domina Philippa filia Regis Anglie, Regina Dacie, Swecie et Norwegie ac Ducissa Pomeran. ipso die Epipha-
Jan. 6. nie Domini Watzstenis et ibidem sepulta.

XVIII.

h) Die 24 Februarii, sed ex priori computandi ratione d. 4 Martii.

XVIII.

Diarium Fratrum Minorum Stockholmensium ab anno 1008 ad annum 1502.

In Catalogo Archivi Antiquitatum, nunc temporis Regiæ Bibliothecæ Stockh., audit *Kalendarium perpetuum Fratrum Franciscanorum Stockolmiæ (in Gråmunka kloster) post mensem Julii ineditum* Fol. in Membr. N:o A. 21 signatum. Ad unumquemque diem mensis annotata inveniuntur passim de fratrum istius monasterii vel illustris personæ alicujus obitu: vel alia, quæ acciderunt diversis temporibus, hoc vel illo mensis die. Nonnulla videlicet, quæ familiam Vasæam spectant, in Paraphrasi Theatri Nobilitatis Svecanæ p. 126 adfert *Messenius*, quæ in pervetusto libro Cœnobii Stockholmensis deprehendit annotata. Ex Diario Fratrum Minorum Apographon dedit *Örnhielm* in Diplomatario Tom. VII. p. 917., ex quo Excerpta hujus Diarii notis illustrata Dissertatione Academica cum notis edidit *Lagerbring* Londini Gothor. 1762. 4:o. Secutus autem erat *Örnhielm* seriem annorum & temporum, quum in ipsis membranis singulis diebus Mensium singulæ adscriptæ essent historiolæ, confusa prorsus annorum serie. Hac vero ratione progreditur ab anno 1008 ad annum 1502. Quod vero eadem ex *laceris membranis* petita in præfatione adstruit, oppido falsum est: nam Codex est nitidissimus. Scriptor pro quolibet mense Quaternionem, ut dicebant, habuit, in cujus prima pagina scripsit Kalendas utrius cujusque mensis; cum vero Februarius tantum XXVIII haberet dies, quos septem foliis scriberet, folium octavum mensi Martio tribuit, atque hinc factum est, ut Kalendas Martii scriptas videamus ad II Nonarum Martii, Kalendas Aprilis ad VII Iduum Aprilis &c. Scriptus autem primum videtur circa an. 1356, quem annum primi Scriptoris manu XII Kal. Aug. adscriptum videmus, pariter & annum 1335 ad IIII Non. Januarii; dein vero ab aliis continuatum. Memoratus est a Cel. *Stricker* in Dissertatione de Fatis Templi Riddarholmensis T. I. p. 15, ubi Calendarium audit & nomina Ministrorum, Gardianorum, Lectorum, Sacerdotum, &c. Monasterii ex eodem recensentur. Mentionem ejus etjam facit *Lagerbring* in Præfatione ad Hist. Svec. T. II. §. 5.

Kal. Januarius.

III. A. — Non. Circumcisio. (die 1.)

Obiit Domina Cristina vxor Domini Ragwaldi Ræph. a)

Anno Dni. M.CCC nonagesimo fuit annus iubileus, quem de novo instituit Vrbanus Sextus et successor suus Bonifacius IX. confirmauit, vt fiat in XXXIII annos iuxta mensuram etatis plenitudinis Christi. Et isti Domini summi pontifices allegabant racionem, eo quod homines rarissime iam viuunt vltra quinquaginta annos, in quibus L. annis primus iubileus currebat.

Obitus Reuerendi Patris Provincialis Dacie primi Ministri, Fratris Reineri.

Anno D.ni. CDLXXXIX b) Venit Holmis Nuncius Apostolicus Dominus Anthonius Masth Prothonotarius et Domini Sanctissimi Ynnocencij Pape Octaui Cubicularius et Mensalis continuus ferens secum ingentissimas ymo in-

a) Mariti obitum vide infra ad diem V Non. Martii.

b) Adde: *M.* 1489.

inauditas Indulgencias plenissimasque a pena et a culpa cum anno Jubileo et crucem predicando contra Turchos erexit crucem in summa ecclesia Holmensi, eodem anno in die Sanctorum Apostolorum Symonis et
Oct. 28. Jude.

In die circumcisionis Domini crux erecta deponitur eodem anno.

Aug. 1. Eodem anno in die ad Vincula Petri colendum prefertur Festum beate katerine filie sancte Birgitte in Vastenis.

Eodem anno inueniebatur grandissimus cete in Rodhen. c)

Eodem anno ymago erecta per illustriorem Dominum Gubernatorem regni Swecie d) militem in Gripsholm Sancti Georgii venit ad Ecclesiam magnam Stokholm. e)

— B. IIII. Non. (d. 2.) Obitus Fratris Borcardi senis layci, anno D.ni MCCCXXXV.

Obitus Fratris Olaui Nogardh Sacerdotis. Obiit Frater Karolus Elaui Sacerdos.

Anno Domini MCC Septuagesimo fundata est Domus Fratrum Minorum Stocholmis. f)

XI. C. III. Non. (d. 3.) Anno D.ni 1495 circa Festum Sancti Bartho-
Aug. 24. lomei diem clausit extremum generosa et nobilissima Domina, Domina Magdalena filia Serenissimi Regis karoli knutsson relictaque Domini Iwari Axolonis, que erat specialissima benefactrix Ordinis nostri et specialiter Conuentus Stocholmensis, in quo eius pater suam habet sepulturam. Obiit predicta Domina Sudercopia in Curia sua et residencia dicta Bossgardh g) et sepulta fuit in Conuentu nostro ibidem sub altare Sancti Fransisci &c.

Eodem anno horibilissima erat per totum regnum Suecie pestilencia in qua ferme 18 milia in Ciuitate Stocholm mortui sunt de utriusque sexu et quarta pars Ciuitatis combusta fuit inter 14 et 15 diem mensis Octobris. h)

Item eodem anno circa Festum Sanctorum Apostolorum Symonis et
Oct. 28. Jude tanta erat tempestas et aquarum inundacio Holmis, quod multe naues circa murum jacentes periere. i)

—. D. II. Non. (d. 4.) Item eodem anno circa Festum Apostolorum Pe-
Jun. 29. tri et Pauli celebratum fuit Capitulum Prouinciale Congeldis k) in quo noster Conuentualis Frater kanutus Johannis l) effectus fuit Lector principalis studii m) Lundensis, quam promocionem velud ingratus spreuit et se Societati Fratrum de obseruancia in regno Dacie associauit ubi modico tempore permansit.

Item eodem anno obiit Reuerendus Pater Frater Magnus Swerkeri Custos

c) Pars Uplandiæ, quæ hodie *Roslagen* appellatur.

d) Stenonem Sture Seniorem.

e) Quæ imago in templo urbis Stockholmensis primario adhuc conspicitur.

f) In fronte Codicis legitur: *1270 fundata est hec domus nostra.* Anno 1335 fundata est domus predicatorum. Vid. infra ad d. III kal. April.

g) *Broocman* om ÖsterGöthland p. 139: *Uti Stadens gamla handlingar talas om en Drottningagård och Bos-Gård, som här* (Sudercopiæ) *fordomdags i Hage-Qvarteret legat och med sin prägtiga byggnad gifvit Staden stor prydnad och anseende. Thesse gårdar, tillika med hela nyssnämnda Qvarter, tillföllo sedermera genom arf K. Carl Knutson, hvilken efter sin död lämnade dem til bägge sina döttrar, Christina och Magdalena.*

h) Chronicon Rhytmicum dicit:
VII tusen och än flera
I Stokholm af Pestilentia dogo och än mera.

i) Juxta plateam, quæ hodie *ÖsterLånggatan* appellatur.

k) *Konghäll* vel *Kongälf*, Bahusiæ oppidum.

l) S. Theologiæ Baccalaureus Ordinisque Minorum Stockholmensium Custos & Gardianus, cujus Poëma in laudem *Jacobi Ulphonis* Archiepiscopi Vpsaliensis ex Codice nostro in laudata Dissertatione sistit *Lagerbring*, p. 24.

m) *Studium* nihil aliud, quam Universitatem seu Academiam significat, quale etjam Upsaliæ an. 1468 fuisse testantur litteræ, quibus Scholarem Vpsaliam Studii gratia volentem proficisci commendat Rector Scholarium Scarensium, ex Cod. mscr. Bibl. Ac. Upsal., in appendice a nobis edendæ.

stos Lyncopensis et Gardianus Sudercopensis et sepultus fuit Lyncopie cuius anima requiescat in pace.

Item eodem anno reformabatur Conuentus Sudercopensis per Reuerendum Patrem, Fratrem Petrum Birgeri Gardianum ibidem a Capitulo Prouinciali predicto institutum.

Item eodem anno orta fuit diuersitas inter Nobiles viros Folconem Sept. 14.
Gregersson et Nicolaum Ryning, sic quod die exaltacionis Sancte Crucis in Ecclesia Cathedrali Strengnensi interfecti fuerunt duo de familia Nicolai Ryning et semiuiuus ipsemet Nicolaus euasit.

1496. Reliquit Frater kanutus obseruanciam et ad Sudercopiam fugam fecit die Sancti Laurencii Conuentum Sudercopensem intrando vbi eodem Aug. 10.
mense et anno die scilicet Sancti Augustini obiit &c. Aug. 28.

XIX. E. — Non. (d. 5.) Anno Dni Millesimo CCCCXLVII In vigilia epyphanie Obiit Illustrissimus vir Dominus Cristoferus de Bauaria oriundus Jan. 5.
Rex Swecie Dacie ac Norwegie qui moriebatur in Helsingaborg et sepultus Roskildis in Ecclesia cathedrali.

Anno Domini 1496 deuastauerunt Ruteni magnam partem Finlandie et tunc in bello aduersus Rutenos interfectus fuit cum C Houalibus *n*) Capitaneus Domini Stenonis Sture kanutus karsson et sepultus tandem in Nodendaal, et illo anno emisit de Ecclesia Vpsalensi Reuerendissimus Pater Dominus Jacobus Archiepiscopus vexillum sancti Erici aduersus illos Rutenos crudeles tunc. *o*)

Eodem anno congregauit Magnificus Dominus Steno in Regno isto Swecie magnum numerum populi tam nobilium quam Rusticorum mittendo aduersus illos crudeles Rutenos et pro aggressu. Circa festum Bartolo- Sept. 24.
mei obsiderunt nostri vnum fortissimum castrum dictum Narwen et in 6 horis captiuos receperunt omnes exeuntes in illo castro et spoliis acceptis inde cum gaudio recesserunt multosque Nobiles ad regnum nostrum de illis Rutenis adduxerunt.

VIII. F. VIII. Idus. (d. 6) Epiphania. Anno Dni MCDXXX obiit nobilissima Domina, Domina Phillippa de Anglia oriunda Regina Swecie, Dacie ac Noruegie nec non Ducissa Pomeranie et sepulta est in Wazsteno.

Anno Domini 1497 nocte Sancti Henrici hora quasi 12 factus est ter- Jan. 10.
re motus magnus per totum regnum Swecie, sic quod domus, fundamenta et grossa *p*) edificia mouebantur.

1496 die Sancti Henrici obiit Wibergis Reuerendus Pater, Frater Ste- Jan. 10.
phanus Laurencii Sacre Theologie Doctor Ordinisque minorum Prouincie Dacie Minister, cujus anima requiescat in pace. *q*)

Anno Dni 1452 percussi fuere Daci in isto regno Suecie in quodam nemore dicto wlgariter Holwidh quasi quingenti. *r*)

1496 tempore Apostolorum Petri et Pauli celebratur Capitulum Pro- Jul. 29.
uinciale Lyncopie.

—. G.

n) A *Lagerbringio* l. c. p. 26 amice dissentimus, qui per *Houales* rusticos intelligit. Nos equites, Cataphractos vel qui equestrem præstabant militiam, explicamus.

o) Litteræ, quibus hoc vexillum ab Archiepiscopo efflagitat *Sturius*, legi possunt ap. v. *Troil*, Handl. i Sv. Kyrkohist. T. 4. p. 378 & aliæ, quibus ad illud restituendum se obligat, Stockholm d. 14 Nov. 1495 ap. *Hadorph*, Bilagor till RimChrön. p. 556 & *Peringskiöld* Monum. Upl. T. II. p. 56.

p) i. e. Magna.

q) Lasciva manus immutavit: *in piice*.

r) Cfr. *Lagerbring*, Hist. Svec. T. IV. p. 480.

—. G. VII. Id.

XVI. A. VI. Id. (d. 8.) Obiit Reuerendus Pater Frater Laurencius Pauli Lector, quondam Custos Stokholmensis, qui fuit per plures annos Gardianus Vpsalensis. Cuius anima in pace requiescat. Amen. Anno 1472.

V. B. V. Id. (d. 9.) Obiit Wxor katherina Jowan Benctssons systher.

— C. IIII. Id. (d. 10.) Obiit Reuerendus Pater Prouincie Dacie tercius Minister Fratrum Sweno.

XIII. D. III. Id.

II. E. II. Id.

— F. —. Id. (d. 13.) Obitus Fratris Jarpulphi Lectoris bone memorie.

X. G. XIX. kal. (d. 14.) Obitus Fratris

bon

—. A. XVIII. kal. (d. 15.) Obiit Frater Nicholaus karoli Sacerdos Focarius Conuentus.

Obiit Frater Ingemundus Sacerdos.

Obiit Reuerendus Pater Frater Nicholaus Priscianus quartus Minister Prc incie Dacie.

XVIII. B. XVII. kal.

VII. C. XVI. kal.

—. D. XV. kal.

XV. E. XIIII. kal.

IIII. F. XIII. kal.

—. G. XII. kal. (d. 21.) Obitus Fratris Siggonis sacerdotis.

Obiit Frater Jacobus Godhe anno Dni MCCCLXXIX.

XII. A. XI. kal. (d. 22.) Obiit Reuerendus Pater Minister Nicolaus Mws Sextus Minister Provincialis Dacie.

Jan. 25. I. B. X. kal. (d. 23.) Anno Dni 1502 circa conuersionem Sancti Pauli obsessum fuit Castrum Baggahuus Aduocato kanuto Alsson in quo Castro Castellanus erat Dominus Henricus kromedick. Jacuit ibidem exercitus
Jul. 29. Domini kanuti Alsson ante Castrum vsque ad festum Apostolorum Petri et Pauli et illo tempore supervenit Illustrissimus Rex Dacie Dominus Johannes prestans auxilium pro libertate castri et compulsus fuit predictus Dominus kanutus Alsson abire.

Jan. 26. Anno Dni 1550 in crastino conuersionis Pauli obiit Erasmus Petri Senator Stocholmensis.

—. C. IX. kal.

IX. D. VIII. kal. (d. 25.) Conuersio Sancti Pauli.

—. C. VII. kal. (d. 26.) Anno 1432 obiit Reuerendus Pater Provincialis Dacie 22:dus minister Frater Esgerus.

XVI. F. VI. kal. (d. 27.) Obiit Frater Thulerus Gardianus quondam Sororum Sancte Clare.

VI. G. V. kal.

—. A. IIII. kal. (d. 29.) Obiit Frater Magnus Michaelis Sacerdos de Vpsala.

XIIII. B. III. kal. (d. 30.) Obitus Fratris Benedicti quondam Gardiani Stokholmensis.

III. C. II. kal. (d. 31.) Obiit longeuus miles Dominus Job Amious fratrum sincerus

—. D.

—. D. —. kal.

Februarius

IX. E. IIII. Non. (d. 2.) Purificacio. Obiit Frater Johannes Wastenensis.

XIX. F. III. Non. (d. 3.) Obitus Domini Nicolai quondam Archiepiscopi Vpsalensis. *s*)

VIII. G. II. Non.

—. A. —. Non.

XVI. B. VIII. Idus (d. 6.) Obiit Reuerendus Pater Frater Tydericus Prouincialis Dacie Minister Secundus.

Obiit Frater Petrus Johannis Nouicius.

Obiit Frater Euerhardus Sacerdos.

V. C. VII. Idus.

— D. VI. Idus.

XIII. E. V. Idus. (d. 9.) Obitus Domini Thorkilli Marskalci condam Swecie. *t*)

II. F. IIII. Idus. (d. 10.) MCDXXXII. Obiit Reuerendus Pater et Dominus Frater Johannes Haquini de Ordine Sancte Byrgitte in Vazstenom Archiepiscopus Vpsalensis et Dominus Magister Olauus Laurencii electus est et in die Sancti Erici Regis consecratus. Maji 18.

—. G. III. Idus.

X. A. II. Idus.

— B. — Idus.

XVIII. C. XVI. kal. (d. 14.) Obitus Domini Beronis dicti Nefh.

Obitus Fratris Olaui Erici sacerdotis.

VII. D. XV. kal. (d. 15.) MCVIII Conuersum est Regnum Swecie per Sanctum Sigfridum Episcopum. *u*)

—. E. XIIII. kal. (d. 16.) Obiit Frater Laurentius Sacerdos dictus Dota.

XV. F. XIII. kal. (d. 17.) Obiit Margareta mater Fratris Werneri.

IIII. G. XII. kal. (d. 18.) MCCXLVIII. Byrgerus Jærl factus est Dux Swecie et obiit Dominus Vlpho Dux et Dominus Holmgerus fuit decollatus.

MCCL Obiit Dominus Ericus Rex Sueuorum in die Purificacionis. Febr. 2.
Et eodem anno Barnabe Apostoli Regina intrauit Monasterium Gudhem. Jun. 11.
Electus fuit Waldemarus Rex filius Byrgeri Ducis. Et Ericus Rex Danorum fuit interfectus in Vigilia Laurencii. Aug. 9.

MCCLI. Valdemarus Rex consecratus fuit Lyncopie et obiit Domina Ingridis Mater Ducis. *v*)

—. A. XI. kal. (d. 19.) Obiit Frater Gerardus scriptor.

XII. B. X. kal. (d. 20.) Obiit Frater Hinricus dictus Hærkin senex valde tep d9 qui hospicium habuit circa aquas sub cameram secularium et Capellam sancte Marie Magdalene qui eciam libros multos et vtiles deputauit de suis ad nostram liberariam.

I. C. IX. kal. (d. 21.) Obiit frater Johannes dictus Paschædach Nouicius.

—. D.

s) Nicolai Allonis, quem obiisse d. 4 Febr. 1305 observat *Rhyzelius*, Episc. Sveog. P. I. p. 58.

t) An. 1306. Alii habent diem 6 Februarii.

u) Recentior manus addidit: *Archiepiscopum Eboracensem*. Calami vitio pro anno 1008, annus 1108 irrepsit.

v) Unicus hic est Annalista, qui annum, quo obiit Ingridis Ylfva mater Birgeri Jarl memorat. Utrum illa filia fuerit Sunonis Sik & R. Sverkeri neptis, an Erici Ulfonis ex gente Trollorum, quarum altera sententia est *Olai* & *Laurentii Petri*, altera Illustr. Comitis *Gustavi Bonde*, in medio relinquimus. Cfr. tamen *Lagerbring*, Hist. Svec. T. II. p. 471.

—. D. VIII. kal. (d. 22.) Kathedra Sancti Petri. Anno Domini MCDLXXVI combustum fuit dormitorium Ordinis Fratrum Minorum Holmensium in quo combustione interierunt duo fratres Sacerdotes, Frater Magnus Andree et Frater Laurencius Nicolai.

camere

interius salua testudine per unum iuuenem.

Obitus fratris Laurenci Sacerdotis.

IX. E. VII. kal. (d. 23.) Anno Domini MCDXLVIII, XVII die mensis Februarii obiit Venerabilis Pater Dominus Nicholaus Ragualdi bone memorie Archiepiscopus Vpsalensis postulatus ab Ecclesia Vexionensi qui plurima bona fecerat. *x*)

—. F. VI. kal. (d. 24.) Mathie Apostoli. Anno Domini MCCCLXXXVIII captus est Rex Albertus *y*) cum filio suo Erico et multi Nobiles cum eis per Reginam Dacie. Sed post VII annos fuerunt liberati.

XVII. G. V. kal.

VI. A. IIII. kal. (d. 27.) Anno Dni MCCCIX Frater Heynricus nouus Sacerdos in Domino requieuit.

—. B. III. kal.

XIIII. C. II. kal. (d. 29.) Anno Dni MCDLXXIX obiit frater Johannes Gislonis sacerdos.

Martius.

III. D. —. kal. (d. 1.) Obiit frater Johannes quondam Minister Dacie Nonus in Ministerio.

—. E. VI. Non.

XI. F. V. Non. (d. 3.) Obiit Venerabilis Pater Dominus Fwlco Archiepiscopus Vpsalensis. *z*)

Anno Dni MCCCLXV. captus est Rex Suecie Magnus Erici Secundus et filius eius Haquinus Rex Norwegie post VII annos liberauit eum.

Obiit Dominus Rangwaldus Refh. *a*)

—. G. IIII. Non.

XIX. A. III. Non.

VIII. B. II. Non.

— C. — Non. (d. 7.) Obiit frater Laurencius Archiepiscopus Vpsalensis. *b*)

XVI. D. VIII. Idus (d. 8.) Obiit Frater Nicolaus Laurentii Sacrista Conuentus.

Obiit Frater Magnus Andree Sacerdos.

Obiit Frater Henricus Hænekini Sacerdos.

V. E. VII. Idus. (d. 9.) Obiit Dominus Thorirus Bonde.

—. F. VI. Idus. (d. 10.) Obiit Frater Johannes Scriptor.

Obiit Reuerendus Pater Frater Sergius Custos Stokholmensis.

Obiit Frater Sweno Johannis.

XIII. G. V. Idus.

II. A. IIII. Idus.

—. B. III. Idus.

X. C.

x) Diem 17 Febr. ipsi emortualem designavit lapis sepulchralis in Templo Cathedrali Vpsaliensi.

y) Certum est, Albertum Regem an. 1389 captum esse; sed sequitur Scriptor noster consvetudinem, quæ anni initium a festo Paschali computat. Sic mortuum etjam Christophorum Bavarum dicit 1447. Per omnes igitur menses, qui antecedunt festum Paschalem, antecedens annus intelligendus est.

z) An. 1276. Cfr. *Rhyzelius* p. 35.

a) In constitutione R. Magni Ladulâs de an. 1285, edita ab *Hadorphio* ad Leges Bircenses, p. 5. nominatur *Riddaren Rangwalder Rævar*.

b) An. 1267. *Rhyzelius* p. 34.

X. C. II. Idus. (d. 14.) Anno 1550, nona die Martii obijt Hans Ericson senator Stokholmensis.

Obiit Frater Petrus Thorsarg Gardianus.

—. D. —. Idus.

XVIII. E. XVII. kal.

VII. F. XVI. kal. *c*)

—. A. VII. kal. (d. 26.) MCDXVI. Obiit Reuerendus Pater Frater Magnus Holmgeri, Vicarius Generalis Ministri super Fratres Swecie, qui eciam procurauit a sede Apostolica alternacionem Ministrorum.

B. VI. kal.

C. V. kal. (d. 28.) MCDVI Combustum est Monasterium Clarissarum in die Pentecostes. Maji 30.

Anno Dni Millesimo CDVII, combustum est Stokholm et consumpti sunt in igne vltra CCCC:ti homines XVI die post Pascha. Apr. 12.

D. IIII. kal. (d. 29.) Obitus Fratris Lalonis Sacerdotis qui Legendas domus scripsit.

MCDXXV. Obiit Frater Laurencius Nicholai Custos Stokholmensis in die cinerum. Febr. 21.

Eodem anno fuit celebratum Capitulum Stokholm in festo Assumpcionis Virginis gloriose per Fratrem Esgerum Ministrum et Fratrem Jacobum Haquini tunc Gardianum. Aug. 15.

E. III. kal. (d. 30.) Obitus Fratris Byrgeri Sacerdotis.

MCCCXIX Magnus Erici Ducis filius aput Vpsalam eligitur in Regem; sed anno MCCCXXXV coronabatur Stocholmis et dedit Predicatoribus locum. *d*)

F. II. kal. (d. 31.) MCCCXLVIII. Magnus Rex Swecie vicit Castrum Pekkensara.

MCCLVI. Obiit Dominus Jærlerus Archiepiscopus Vpsalensis, cui successit Frater Laurencius de Ordine Fratrum Minorum et vixit X annis in Archiepiscopatu et sepultus in domo Fratrum Minorum Enacopie.

MCCCLXV. Captus est Rex Magnus in Gaatum et per VII annos detentus Stocholmis.

MCCCLXX. Fuit edificatum konunxberg *e*) contra Stocholm per Regem Noruegie Haquinum Magni.

MCCCLXXII. Solutus est Rex Magnus a vinculis.

Aprilis

G. — kal.

A. IIII. Non. (d. 2.) Obiit Cristmannus Cula.

B. III. Non.

C. II. Non. (d. 4.) Obiit Frater Nicolaus Laycus.

D. Nonis.

E. VIII. Idus.

F. VII. Idus. (d. 7.) Obiit Reuerendus Pater Frater Christianus Prouincie Dacie Minister Octaws

Obiit Frater Dominicus Petri Sacerdos.

Obiit

c) Duo folia desiderantur.

d) Vid. quæ supra notata sunt ad d. IIII. Non. Januarii.

e) Cfr. *Lagerbring* Hist. Svec. T. III. p. 556. Ex hac arce Konungsberg collis Stockholmiæ *Kungsbacken* adhuc servat memoriam. *Elers* om Stockholm, T. I. p. 567.

Obiit Frater Andreas Olaui Sacerdos.

1494, 3:a die mensis Aprilis fuit promotus in Doctorem Sacre Theologie Frater Bernardinus Kempe de Sudercopia Ordinis minorum in alma Vniuersitate Bononiensi vbi pro honore Ordinis cum laudabili fama studuerat, per integros octo annos. Laus g° d'° . *f*)

G. VI. Idus. (d. 8.) Obiit Frater Olaws Birgeri Sacerdos.

Obiit Frater Nicolaus Swenonis.

Obiit Frater Ericus Eskilli Dyaconus.

A. V. Idus.

B. IIII. Idus.

C. III. Idus.

D. II. Idus. (d. 12.) Obiit Dominus Johannes Cristiernsson Miles *g*) in die Sancto Pasce Ordinis nostri benefactor et fauctor hic in loco sepultus Anno Dni MCDLXXVII.

E. Idibus.

F. XVIII. kal.

G. XVII. kal. (d. 15.) Obiit Frater Philippus Sacerdos.

Obiit Frater Laurencius Gerekini professus.

Obiit Reuerendus Pater Frater Dauid Minister Septimus Prouincie Dacie.

A. XVI. kal.

B. XV. kal.

C. XIV. kal. (d. 18.) Anno Domini MCCC obiit Nobilis Vir dictus Tydische *h*) tempore Domini Regis Byrgeri et hic in Conuentu tumulatus.

Obitus Nobilis Viri Nicholay Ingemundason hic sepulti.

D. XIII. kal. (d. 19.) Obitus Nobilis Viri Ódhó Lindwardason qui sepultus est hic in loco anno D:ni MCCCXII, XIII kal. Maij.

E. XII. kal. (d. 20.) Obiit Frater Franciscus Henrici Sacerdos *i*) qui dotauit Sacristiam notabilibus indumentis.

Obiit Frater Franciscus Erici Dyaconus.

Obiit Frater Jonas Arbogensis Confessor Clarissarum *k*) hic sepultus.

F. XI. kal.

G. X. kal.

A. IX. kal. (d. 23.) Obiit Frater Gerardus Sacerdos.

B. VIII. kal.

C. VII. kal. (d. 25.) Festum Sancti Marci Ewangeliste.

D. VI. kal. (d. 26.) Anno Domini MCDXLII in festo beati Petri Martiris obiit Nobilis Vir magnusque fautor nostri Ordinis Dominus Cristiernus Niclisson Miles et Dapifer Swecie in Castro Wiborgensi; sed eodem
Jun. 29. anno in die Apostolorum Petri et Pauli sepultus est hic in Conuentu cuius eleemosina constructa est ista Capella cum sequentibus testitudinibus *l*) quam eciam fundauit. Hic quinque missas in qualibet ebdomada pro se et filio suo Karulo Cristiernsson nec non vxoribus eorum et carorum suorum videlicet Dominica, die Secunda, Quinta et Sexta feriis ac sabbatho perpetuis

f) Forte: *gratioso domino*.

g) Wase, avus paternus Regis Gustavi.

h) Karolus Thydiskæ vel Karulus dictus Theotonicus, Archiepiscopi Nicolai Ketilli Albi frater, Regis Birgeri Consiliarius 1305, Advocatus Calmariæ 1307, Stockholmiensis 1308. *v. Stiernman* Höfd. Minne, p. 3, 282, qui tamen anno 1514 obiisse tradit.

i) Hujus mentionem faciunt litteræ editæ a *Nordberg* Clara Minne, p. 41. de anno 1453, in quibus se Grabroder atque Testamentarium Laurentii Pistoris appellat.

k) i. e. Monialium S. Claræ Stockholmiæ.

l) Sic.

petuis temporibus celebraturas et multa alia notabilia clenodia ac donaria legauit Conuentui nostro.

E. V. kal. (d. 27.) Obiit Frater Tordo Sacerdos.

Obiit Frater Olawus Laurencii Sacerdos.

F. IIII. kal.

G. III. kal. (d. 29.) Philippi et Jacobi.

A. II. kal. (d. 30.) Anno Domini MCDXVI Reuerendus Pater Frater Jacobus Haquini Gardianus et Lector Stocholmensis tegi fecit chorum huius conuentus plumbo sumptuose et circumcinxit conuentum muris latericiis iuxta aquas.

Majus.

B. – kal. (die 1.) Anno ab incarnacione Dni XXXI in kalendis Maii cepit Christus predicare et incepit vita Apostolorum.

C. VI. Non. (d. 2.) Obiit Reuerendus Pater Frater Astradus Minister Prouincie Dacie Vndecimus.

Obiit Frater Nicholaus Magni Sacerdos.

Obiit Frater Sweno Johannis Sacerdos.

Obiit Reuerendus Pater Frater Dauid Minister Prouincie Dacie Decimus.

Obiit Frater Fredericus Dyaconus Studens arcium pro Prouincia Argentinensi, quem secum de Argentina pro socio tulit Reuerendus Pater, Frater Kanutus Johannis, quondam Custos et Gardianus Stokholmensis Sacre Theologie Baccalaureus fortissimus item et Inquisitor per 3:a Regna et

D. V. Non. (d. 3.) Inuencio Sancte Crucis. Anno Dni MCCCLXXVII obiit Reuerendus Pater Frater Thidemannus Sacrista, qui multa et notabilia clenodia procurauit pro Conuentu Stockholmensi.

Obitus Fratris Olaui Petri Sacerdotis.

E. IIII. Non. (d. 4.) Anno Dni MCDXXXVI interfectus est Engilbrectus Engilbrectzson

C. quater et semel M. quater X si bis

Duo demam est Engilbertus May quarta luce peremptus. *m*)

F. III. Non.

G. II. Non. (d. 6.) Anno Dni 1472 feria 4ta Rogacionum obiit Honor. Dom. Magister Nicolaus Rytingh vtriusque juris Doctor peritissimus quondam Cancellarius Regis karoli *n*) qui fuit maximus fautor Ordinis Sancti Francisci et presertim istius Conuentus qui et sepultus est in ambitu circa Capellam Marie Magdalene pro cuius anima Deus jugiter exoretur.

A. Nonis. (d. 7.) Obiit Venerabilis Pater Frater Eskillus, Confessor Clarissarum in multis locis Prouincie Gardianus proficuus.

Obiit Frater Nicholaus Focarius Conuentus.

Obiit Frater Johannes Sacerdos.

Obiit Frater Symon Gardianus Arbogensis hic sepultus.

Obiit Frater Johannes Martini, Dyaconus.

B. VIII. Idus.

C. VII.

m) Ante diem 3 Maji peremtum fuisse Engelbertum ex Chronico Rhytmico & *Erico Olai* probat *Lagerbring* Hist. Svec. T. IV. p. 134. Die quippe 27 Aprilis, feria 6 ante inventionem Crucis, ex illorum mente occisus est. RimKrön. p. 241. *Ericus Olai* p. 332.

n) primum Concionator aulicus R. Christophori an. 1444, Magister Minorum Stockholmiæ. Ex uxore Valburge Benedicti filia, adhuc superstite an. 1480, filium habuit Ericum Nicolai seu Claudii. *Vitterh. Hist. och Antiqv. Acad. Handl.* T. II. p. 287. 290.

C. VII. Idus.

D. VI. Idus. (d. 10.) Obiit Reuerendus Pater Frater Sweno Bistorp, Minister Dacie Terciusdecimus.

C. V. Idus. (d. 11.) Obiit Frater Johannes Gotyar Minister Quartusdecimus Prouincie Dacie.

Obiit Frater Ericus Ysaac Sacerdos et Scriptor.

Obiit Frater Ericus Manekini professus.

F. IIII. Idus.

G. III. Idus. (d. 13.) Anno Domini MCCCXXX Dominica ante ascensionem Domini combusta est Domus Stocholmensis vna cum Ciuitate.

A. II. Idus.

B. Idibus. (d. 15.) Anno Domini MCDLXX Idus May in XV die mensis May obiit Serenissimus Princeps et Dominus Dominus karolus knwtson Swecie Gocie Norwegieque Rex.

Obiit Reuerendus Pater Frater Nicholaus Guto Minister Dacie XIImus.

Obiit frater Johannes Mathie Dyaconus.

Obiit Frater Petrus Gregorii Sacerdos et Studens arcium pro Custodia Roskildensi.

C. XVII. kal. (d. 16.) Anno Millesimo quingentesimo primo die vero Dominica X mensis Octobris Dominus Steno cum Episcopis Scarensi et Wexionensi ac Lincopensi Strengnensi et Arosiensi Electis cum militibus et Militaribus ac Montanis obsederunt Ciuitatem Stokholmensem in parte septemtrionali seu borientali quibus appropinquantibus Ruthcy *o*) cum alijs ex castro in Brunkabergh obuiauerunt manu armata et valida tamen Suecis viriliter resistentibus ad propria cum festinatione remearunt, quod cum secundario extra portas Ciuitatis australes attemptarent mortuos plures postponendo cum lesis et vulneratis eciam letaliter cursu veloci Ciuitatem repetebant.

Eodem anno et mense die vero Dominica XVII cum Proconsules, Consules ac nonnulli ex communitate Ciuitatis predicte exiissent partes australes eiusdem ad tractandum de pace et concordia cum Domino Stenone Sture et alijs Regnj Consiliarijs qui Ciuitatem sub obsidione posuerant. Ruthcy predicti Ciuitatem ipsam igne incenderunt aliaque dampna Ciuibus intulerunt quod videns communitas portas obsidentibus aperuerunt quod nisi fecisset Ciuitas tota igne consumpta fuisset; perierunt tamen circa L. domus lignee et lapidee; fuerunt ea die et multi Ruthcy interfecti.

Eadem die fuit sedes regalis Castrum Stokholmense a Domino Stenone et suis obsessum erantque intus, vt postea edoctum fuit, mille et ducente persone inter quas noningente fuerunt ad arma et bella fortes et apte.

D. XVI. kal. (d. 17.) Anno millesimo quingentesimo secundo die vero Veneris XXVIII Mensis Aprilis hora VI versus noctem Castrum Stokholmense fuit a Suecis oppugnatum et dampna hincinde acciderunt ex parte obsidencium circa L ad statim ceciderunt demptis illis qui successiuis diebus ex vulneribus tunc perceptis mortui sunt forte circa curandorum virorum L. Et magna dampna Sueci intulerunt castro circa portum oc forborgene qui igne multa bona et naues consumebantur.

In

o) Quos per Ruthcios intelligat Auctor, non liquet. An Ruthenos, seu Musovitas, quorum Legationem XXX viris constantem sub his tumultibus Stockholmiæ versatam fuisse testantur gravamina Regni Ordinum contra R. Johannem apud *Hadorph*, Bilagor till RimKrönikan p. 580.

In die vero Ascensionis Domini qui fuit Jovis quinta May eiusdem anni et prioribus 3:bus diebus proxime et immediate preteritis partes hinc-inde de concordia tractabant. Et ea die conclusum extitit quod nisi Rex veniret ad murum Castri in persona et ante portas hinc die tunc extunc proxime et immediate sequente hora VIII ante prandium castrum predictum Domino Steno Sture quasi presens, alias eius locumtenens et Consiliarijs realiter et cum effectu traderent, Saluis condicionibus in literis desuper datis latius expressis presertim quod Regina cum sexu femineo ac suis quotidianis familiaribus et officialibus in persona et rebus salua et libera abiret. Alij omnes saluj in rebus, tamen sub jugo captiuitatis descenderent.

Die vero prefixa et hora adueniente Regina cum suis et omnibus obsessis Castrum exiuerunt. Et Reuerendus Pater D. Hemingus Gadh Electus Lincopensis Castri Stokholmensis possessionem realem effectualiter apprehendit.

E. XV. kal. (d. 18.) Erici Regis et Martiris. MCLX passus est beatus Ericus Vpsalie.

Obitus Fratris Francisci Olaui bone memorie fuit qui magnus predicator.

MCLXVII karolus Rex interfectus est in Vysingxöö.

F. XIIII. kal. (d. 19.) Obiit Reuerendus Pater Frater Symon Johannis Minister Dacie XVus

MCCXCIII. subiugati sunt Kareli Sweuis et edificatum est Castrum Wyborgense.

G. XIII. kal.

A. XII. kal.

B. XI. kal.

C. X. kal. (d. 23.) Obiit Frater Andreas Olaui Sacerdos.

MCDLXXIX Obiit frater Nicholaus Laurencii Sacerdos hujus Conuentus Senior, qui dedit Conuentui duas cappas chorales et duas tunicas pro summo altari.

D. IX. kal.

E. VIII. kal. (d. 25.) Translacio Sancti Francisci.

F. VII. kal.

G. VI. kal. (d. 27.) Obiit Reuerendus Pater Frater Torstanus Minister Dacie XVIus.

Obiit Frater Jacobus Öiari Sacerdos.

A. V. kal.

B. IIII. kal.

C. III. kal.

D. II. kal.

Junius

E. — kalendis. (d. 1.) MCCLXXX obiit beatus Magnus Rex Norwegie, et sepultus aput Fratres Minores Berghis.

F. IIII. Non. (d. 2.) MCCLXXXI. Comburebatur Sudercopia in coronacione Helwigis Regine *p*) et obiit Dominus Jacobus *q*) Archiepiscopus Vpsalensis.

Obiit

p) Coronationem hanc cum incendio præterit *Lagerbring*, Hist. Svec. T. II. p. 570.

q) Israëlis, seu Erlandi.

Obiit Frater Jacobus Mathie Sacerdos.

G. III. Non. (d. 3.) Anno Domini MCDLX tercio obiit Venerabilis Pater, Dominus Siggo Vlfsson Episcopus Strengnensis hic in Conuentu Ordinis Minorum tercia die Junij et sepultus erat Strengnesie. Orate Deum pro anima eius.

MCD dentur LX
Tribus auctis Siggo fit exlex
Presul ab hac vita
Junij terna luce sopita.

A. II. Non. (d. 4.) MCCLXXXVI Dominus Benedictus Dux Finlandie ac Frater Domini Magni Regis Ladulaas electus est in Episcopum Lyncopensem. Interfectus est Ericus Rex Dacie et obiit Regina Sophia.

B. — Nonis. (d. 5.) 1496 8:va die Mensis Junij obiit Frater Andreas Benedicti Sacerdos Lyncopensis, qui erat Organista tenens 3:tium locum in Conuentu Sancte Clare.

1496. 19 die Mensis Junij obiit Frater Petrus Pauli Lector Nycopensis.

C. VIII. Idus.

D. VII. Idus. (d. 7.) Nos Fratres Minores Conuentus Stocholmensis obligamus nos et posteros nostros ad vnam perpetuam missam celebrandam semel in Ebdomada videlicet Secunda Feria in Altari Sancte Crucis pro animabus parentum Domini Nicholai Flæmingh Militis bone memorie et specialiter tenemur recommendare animas infrascriptorum, videlicet Consortem ipsius Dominam Ceciliam, Patrem suum et Matrem, Petrum Flæming et Christinam, nec non suos Fratres Dominum Magnum Flæming et Johannem Flæming r) pro qva missa prefatus Dominus Nicholaus Miles legauit Conuentui Centum Marchas Sueuice Monete. Anno Domini Mil-
Jun. 8. lesimo CDXXIIII in octaua Ascensionis Domini.

E. VI. Idus. (d. 8.) Obiit Frater Petrus Somar, Minister Vicesimus Prouincie Dacie.

Obiit Margareta condam Birgeri coniunx, que dedit Conuentui quadringentas Marchas Stokholmensis monete.

F. V. Idus. (d. 9.) Obiit Nobilis Domina Margareta, s) relicta Domini Cristierni Nielson magna Ordinis benefactrix et precipue Conuentus Stokholmensis vbi et sepulta est cum viro prescripto, anno Domini MCDLI.

G. IIII. Idus.

A. III. Idus.

B. II. Idus. (d. 12.) Anno Dni MCDLXX sexto die corporis Christi sacratissimi celebratum fuit Stokholmense Capitulum Reuerendo Patre Fratre Awone Johannis existente Ministro dignissimo et Fratre Birgero Petri Gardiano, qui Conuentum prefatum notabiliter rexit dotans librariam libris optimis ac eandem satis bene edificauit. Hic eciam totam procurauit insulam Lidharnöö. t)

Eodem

r) Ex his tale condimus schema familiæ Flemingianæ.

Petrus Fleming.
Uxor Christina.

Nicolaus. Miles. Uxor Cecilia, ex quo hodierna Flemingorum prosapia derivatur. Cfr. Dissertatio nostra de illustri Flemingorum gente, Vpsaliæ 1797.	Magnus.	Johannes.

s) Krumedik. Coenotaphium eorum in Templo Riddarholmensi legi potest ap. v. *Stiernman*, Höfd. Minne, p. 100. Ex priori conjuge Margareta Molteke Regina Margareta Lejonhufvud; ex hac ipse Rex Gustavus I. originem ducebat. Hæc antea nupta fuerat Thuroni Stenonis Bielke.

t) Insula Uplandiæ prope Stockholmiam — Lidingön.

Eodem anno factus est Frater kanutus Johannis Baccalarius Lundensis.

C. Idibus. (d. 13.) Anthoni Presbyteri et Confessoris.

D. XVIII. kal.

E. XVII. kal. (d. 15.) Obiit Frater Gerlacus Minister Dacie XVIImus.

F. XVI. kal. (d. 16.) Obiit Frater Johannes Martini Laycus condam strenuus Armiger, qui dedit Conuentui curiam Landherstha.

G. XV. kal.

A. XIIII. kal.

B. XIII. kal. (d. 19.) Anno interfectionis boni viri Karl Nichlisson *u*) ante summum altare in ecclesia Fratrum Minorum Stokkolmensium MCCCLXXXI.

1484 Celebratum fuit Capitulum Bergis in Norwegia sub Ministro Stephano die Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli. Jun. 29.

Anno Domini 1486 celebrabatur Capitulum Prouinciale Viborgis in Finlandia sub Reuerendo Doctore Magistro Stephano, Ministro dignissimo &c.

1487 fuit Capitulum Prouinciale Enacopie celebratum sub eodem presente Ministro.

1489 fuit Capitulum Nesteved celebratum.

Randrusie 1493.

Jonacopie 1491.

Anno Dni 1495 celebrabatur Capitulum Congeldis sub Reuerendo ministro Fratre Johanne Magni.

C. XII. kal. (d. 20.) Obiit Venerabilis Pater Frater Nicholaus Hænekini, Lector Scarensis.

D. XI. kal. (d. 21.) MCDXXXVIII. Dominica ante Festum Sancti Johannis Baptiste, scilicet ipso die dedicacionis Ecclesie nostre combustum Jun. 22. est tectum domus Conuentus Stokholmensis totaliter ab ecclesia usque ad dormitorium et super aulam incipiendo a coquina.

Anno Domini 1501 ante Festum Sancti Johannis Baptiste intrauerunt Jun. 24. oppidum Holmense Domini Electus Lincopensis D. Hemmyngus Gad, Steno Sture, Swanto Nielsson, kanutus Alsson Benedictus Ryning cum septingentis viris fortissimis ad arma Illustrissimo Domino Johanne regnante in Suecie regno et in Castro Holmensi existente ibidem cum aliis regni Consiliariis pertractantibus regni negocia omnino volentibus quod tractatus Calmarniensis dictus wlgariter Calmarna recess *v*) debebat inviolabiliter obseruari a Rege in omnibus suis punctis. Hec ferme VI septimanis tractabantur cum Rege in Castro. Attamen prescripti Domini numquam absque obsidibus castrum ascenderunt, tamen in vltimo termino diete et tunc petita a Rege oportuit sigillare et affirmare in castro. In octaua visitacionis Marie prouocati Domini de oppido Holmensi recesserunt simulantes se con- Jul. 10. tentes & cet; die vero Sancti Petri ad uincula Vastinis publice coram plebeis Aug. 1. Regem Dominum Johannem recusarunt eique ad statim literas diffidatorias miserunt Castrumque Örabro ipso die Laurencii posuerunt in obsidione, Aug. 10. in quo Castellanus erat Johannes Falster vir Nobilis Dacus et procere stature et mansit Castrum in obsidione vsque ad Festum Mathie in Febru- Febr. 24. ario, quo tempore captiuus cessit Falster cum suis retinens bona sua

et

u) A Regni Dapifero, Boëtio Johannis Grip. *v*) Edidit *Hadorph*, Allegat. ad Chron. Rhytm. p. 318.

et suorum Castrumque cum armis & cet. ad manus Domini Swantonis tradens.

Sept. 8. E. X. kal. (d. 22.) Eodem Anno circa natiuitatis Marie obsidionem fecerunt ad Castrum Vesteras prefati Domini, in quo Castellanus erat Nicolaus Bysse *x*) et idem Castrum cum composicione habuit Dominus Steno

Nov. 11. Sture circa Martini. Ita quod Castellanus saluis bonis suis cessit &c.

Nov. 17. Item eodem anno feria 6ta post Martini in Stubella Conuentus Fratrum Predicatorum Holmis a Proceribus, Militibus et Militaribus eligitur et confirmatur de nouo Dominus Steno Sture in Gubernatorem Regni Suecie prestantes sibi obedienciam, homagium &cet.

F. IX. kal.

G. VIII. kal. (d. 24.) Natiuitas Sancti Johannis Baptiste. Anno a mortalitate magna MCCCL. Anno a mortalitate 2da MCCCCLI.

Anno Domini MCDXXXIIII exierunt Vallenses cum suo Principe Engilberto.

Obiit Reuerendus Pater Frater Nicholaus Bassi Minister XVIIIuus.

A. VII. kal.

B. VI. kal. (d. 26.) Anno Domini MCDIX, in Concilio generali Pisis celebrato, Venerabilis Dominus Frater Petrus de Candia Ordinis Minorum Archiepiscopus Mediolanensis electus est in Summum Pontificem et appellatus est Alexander quintus

Lucifer et Luna dum deicerentur ab una
Mitra papali sub concilio generali
Quintus Alexander precellens valde Magister
De Grecia natus est Pisis Papa creatus
Post M, C quater, ter si post hec repetis ter
In primo Pauli festo, cuius facti memor esto. *y*)

C. V. kal.

D. IIII. kal.

Jun. 29. E. III. kal. (d. 29.) Apostolorum Petri et Pauli. Anno Dni MCCCC-

Jun. 28. XLVIII in Vigilia Apostolorum Petri et Pauli Nobilis vir et Strenuus Miles Dominus karolus knutson Marscalcus Swecie ac Capitaneus Castrorum Wiborgensis, Rasaborgensis, Tauitzstahws Finlandie et Borkholm Ólandie Electus est in Regem Swecie super Morasten per Proceres ac fauo-

Jun. 30. re Nobilium Regni. Et in crastino videlicet ipso die Apostolorum in Ecclesia Cathedrali Vpsalie per Venerabilem Patrem et Dominum, Dominum Nicholaum kóning Episcopum Lyncopensem, cooperantibus Venerabilibus Patribus et Dominis Erico Strengenensi, Fratre Akone Arosiensi et Magno Aboensi Episcopis consecratus et coronatus.

Item eodem anno et immediate subsequenti die Dominico, scilicet in

Jun. 30. festo commemoracionis Sancti Pauli consecratus est cum pallio Venerabilis et Nobilis Pater et Dominus Magister Johannes filius Magnifici Viri Domini Benedicti Jenisson Militis Legiferi Vplandensis in Archiepiscopum Vpsalensem per manus predicti Domini Nicholai Lyncopensis, aliis tribus Episcopis prefatis cooperantibus.

F. II. kal. (d. 30.) Item Eodem anno, scilicet M &c. in mediate vide-

Jul. 2. licet sequenti festo et die visitacionis Virginis gloriose idem prescriptus

Ve-

x) v. *Stiernman* Höfd. Minne p. 175.

y) Respiciunt hi versus Petrum de Luna & Angelum Corrario Antipapas a Concilio Pisano exauctoratos.

Venerabilis Dominus et Magister Johannes Benedicti cantauit primam Missam suam in supradicta Ecclesia Cathedrali Vpsalensi ac consecrauit et coronauit Magnificam Dominam, Dominam Katherinam Karlsdotter in Reginam Swecie, Consortem Illustrissimi Domini Karuli Regis supradicti, presentibus et cooperantibus Episcopis sepedictis.

Julius.

G. — kalendis. (d. 1.) Anno Domini 1502 in profesto visitacionis Marie fuit Castrum Abo obsessum a Domino Stenone Sture, in quo Castellanus erat Magnus Frille, qui circa festum natiuitatis Marie saluis suis rebus Castrum dimisit et exiuit et possessionem Tônne Erici ex parte Domini Stenonis tradidit quia auxilium a suo Domino Rege Dacie Johanne II non obtinuit nec obtinere sperabat. Sept. 8.

A. VI. Non. (d. 2.) Anno Domini MCDLXVIII in festo visitacionis beate Marie Virginis gloriose obiit Reuerendus Pater Frater Johannes Nicolai, qui fuit Minister Fratrum Minorum Prouincie Dacie per XXXVI annos fautor et promotor specialis pauperum Fratrum. Hic fuit Minister 23us.

B. V. Non. (d. 3.) Anno Domini MCDLXX secundo obiit Reuerendus Pater Frater Ericus Olaui Lector quondam Gardianus Tiokkakarlensis z) hic sepultus de Sudermannia.

C. IIII. Non.

D. III. Non.

E. II. Non.

F. Nonis (d. 7.) Anno Domini MCCCCXLVII. Dominica infra Octauas Corporis Christi combusta est Ecclesia Cathedralis Vpsalie una cum Ciuitate, Ecclesia Sancte Trinitatis et Capella Sancti Erici a parte occidentalis *a*) ampni. &c.

G. VIII. Idus. (d. 8.) Anno Dni MCDLXII feria quinta infra Octauam visitacionis Virginis gloriose obiit Frater Laurencius karoli Vpsalensis tamen hic sepultus. *b*)

E. III. Idus (d. 13.) Anno Dni 1502 circa Marie Magdalene combustum fuit Castrum Elzborgense in quo Castellanus erat Dominus Ericus Erici, *c*) qui post III dies in mediate sequentes a plebeis crudelissime in Vesgocia interfectus fuit.

1502 circa Olaui interfectus fuit Dominus Laxman in Hampnia a quibusdam Nobilibus Dacie et cuius necem *d*) Illustrissimus Dominus Johannes Rex Dacie asserens ipsum fore suum proditorem &c.

F. II. Idus.

G. Idibus. (d. 15.) Diuisio Apostolorum.

A. XVII. kal.

B. XVI. kal.

C. XV. kal. (d. 18.) Obiit Reuerendus Pater Frater Ancharus Minister Prouincie Dacie Decimus nonus.

D. XIIII. kal. (d. 19.) Obitus Nobilis Viri Beronis Laurensson dictus Jopp, Anno Dni MCCC hic sepulti.

E. XIII.

z) Monasterii Kökar in insula Hamnö, paroeciæ Föglö Alandiæ. *Rhyzelii* Monast. p. 305.

a) Sic.

b) Abest folium.

c) Gyllenstierna.

d) Adde: *approbavit*.

E. XIII. kal. (d. 20.) Anno Dni MCCCCVIII die Margarete obiit Nobilis Vir Dominus Steno Benctson *e*) Miles in proprio Castro Marienborg juxta Enacopiam.

F. XII. kal. (d. 21.) Anno Domini MCCCXXXVI Dominus Rex Magnus Miles factus est ac eadem die Coronatus est.

G. XII. kal. Festum Marie Magdalene. MCCCXCVI electus est Dominus Ericus Dux Pomeracensis per Reginam Margaretam et Proceres Regni in Regem Swecie in festo Marie Magdalene apud Vpsaliam, et est primus Rex istorum trium Regnorum, scilicet Swecie, Dacie et Norwegie.

A. X. kal. (d. 23.) Obiit Frater Jeorgius Johannis Nouicius.

Obiit Frater Jonas Vpsalensis, Confessor Clarissarum.

B. IX. kal.

C. VIII. kal. (d. 25.) Jacobi Apostoli. Obiit Frater Nicholaus Geslingh.

Obiit Frater Jonas Petri Professus.

D. VII. kal.

E. VI. kal.

F. V. kal. *f*)

Augustus.

D. IIII. Non. (d. 2.) Anno Domini MCDXLIII in Crastino ad uincula Sancti Petri decessit Nobilis Vir Mathias Ödgislason *g*) bone memorie in Castro Aboensi vbi Capitaneus extitit magnus benefactor Ordinis et sepultus est hic in Ecclesia cum liberis suis, qui legauit Conuentui nostro insulam Lidarnö cum suis attinenciis et instituit circa altare Patris Ministri duas perpetuas missas videlicet secunda feria et sabbato cum exequiis no-
Jul. 26. bilibus in crastino scilicet beati Jacobi Apostoli pro se et dilecte vxori sue *h*) et omnibus caris eorundem.

E. III. Non.

F. II. Non. (d. 4.) Anno Dni 1502 circa Laurencii combustum fuit a Dacis Castrum Örasten in quo Castellanus erat Dominus Ake Hansson *i*) qui cum omnibus suis liber euasit.

G. Nonis (d. 5) Anno Dni MCDLXXI die Sanctorum Martirum Sixti felicissimi et Agapiti, Sanctissimus in Christo Pater et Dominus Dominus Sixtus Papa quartus efficitur, qui fuit condam Minorum Fratrum Minister Generalis. Hic pontificatus sui anno VIto annum jubileum celebrauit et fecit restaurare uniuersam vrbem nobilissimo edificio per totum et canonizauit Sanctum Bonauenturam et debellauit Turchos et Filium eius captiuauit, infinitaque priuilegia concessit Ordinibus mendicancium et precipue Ordini Sancti Francisci suo proprio rexitque Ecclesiam sancti Petri per XV annos ita quod mortem eius flebat et lacrimatus est totus mundus.

Natus est Frater Bernardinus Kempe 1463, 5 Decembris hora 12 noctis; Ordinis habitum suscepit in Capitulo Sudercopie 1471. *k*)

Appen-

e) Bielke. *v. Stiernman* Höfd. Minne, p. 10.
f) Desideratur Folium.
g) Lilie. *v. Stiernman* Höfd. Minne p. 129.
h) Sic.
i) Natt och Dag. *v. Stiernman* Höfd. Minne p. 149.
k) Hæc in involucro notata sunt.

Appendix ad Diarium Fratrum Minorum Stockholmensium.

Uniuersis Christi fidelibus ad qvorum noticiam deductus fuerit presens tenor Haqvinus Jacobi rector scolarium scarensium deuotum in omnibus animum complacendi non immerito literarum testimonio comendans qvos propria merita actualiter percomendant proinde exhibitori presencium Johanni O. scolari meo dilecto versus Vpsaliam gracia studii volenti proficisci super fama laudabili ac conversacione pacifica testimonium veritatis exhibeo per presentes omnium et singulorum ad quos ipsum in hujus vie progressu casu vel proposito declinare contigerit subnixe supplicans caritati Qvatenus diuini amoris intuitu meeque peticionis humillime obuium ipsum velint pie colligere fovere diligere ac humaniter pertractare non sinere eundem in rebus aut persona a quoquam indebite molestari premia ab eo recepturi qui de thesauris sue gracie misericorditer erogat uniuersis Scriptum Scaris anno domini MCDLXVIII in vigilia Jan. 24.
conversio pauli.

XIX.

Incerti Scriptoris Sveci Chronicon Rerum Sveogothicarum ab anno 1160 ad annum 1320 gestarum.

Edidit ex Codice suo *Olavus Celsius* Pater Dissertatione Academica Upsal. 1705 8:o Resp. *Dan. Touscher.* Dein in Tomo IV Collectionis *Langebekianæ* p. 588 recudi fecit Ill. *Suhm.* Chronicon hoc *Vadstenense* nuncupat *Benzelius* in notis ad Monumenta p. 202.

Anno Domini MCLX Passus fuit Upsalum *a*) Rex & Martyr Beatus Ericus *b*) XV Kal. Junii, Pontificatus Adriani III *c*) P. P. anno V. Hic fuit Maji 18.
Rex Sweuorum X annis. Mater ejus fuit Cecilia filia Swenonis Regis *d*) quæ fuit soror Ulps Ducis Galla *e*) & Chols. *f*)

MCLXI Interfectus est Magnus Rex in bello apud Örabro. *g*)

M.C.LXIIII Venit primum palleum in Sweciam, *h*) cum quo palliatus fuit Stephanus, primus Archiepiscopus Upsaliensis, temporibus Regis Karoli regni ejusdem anno V. & eodem anno consecratus fuit Stephanus archiepiscopus Upsaliensis, presidente Alexandro Papa III.

M.C.LXVII. Interfectus est Rex Karolus Wisinxö, pridie Idus Ap- Apr. 12.
prilis. *i*)

M.C.LXX.

a) Ostra Aros seu orientalis Arosia hoc tempore appellata fuit nostra Upsalia.

b) Quo tempore, loco & ritu Sanctorum numero adscriptus fuerit Ericus, ignorant temporum illorum Scriptores, cum tamen de Helena Schedviensi aliisque in patria canonizatis non taceant.

c) Legendum: *Adriani* IV.

d) Svenonis Victimarii seu Idolatræ, nostris *Blotsven* dicti, quem pulso Ingone Seniore regnum SvioGothicum aliquot tenuisse annis novimus.

e) Magna cum veri specie conjicit Rev. *Nordin*, *Galla* vel errorem calami, vel lectionis esse pro *Gumla*, ad differentiam ab Ulfone Jarl Juniore, qui obiit an. 1248. Eadem ratione Episcopi Scarenses Adalvardi in Seniorem & Juniorem distinguuntur in Appendice ad Leges Vestrogothicas. *Saxo* autem p. 222 falsam hanc lectionem Latine vertit & illum appellat Ulfonem Gallitianum.

f) Colonis hujus mentio quoque facta in Catalogo Regum N:o 11.

g) In Östensbro Upsaliæ vicinum correxerunt alii Historici.

h) Ex hoc loco forte supplementum Chronologiæ N:o 16 apud *Langebek*.

i) Insula hæc Wetteri lacus in Smolandia, celebris sedes fuit antiquorum Regum. In illa occisus a Canuto S. Erici filio Carolus; morte vero naturali obiere Ericus X, Johannes Sverkeri, Ericus Läspe, Birgerus Jarl & Magnus Ladulås. Arcis autem veteris ruinæ, nam nova a Comite *Petro Brahe* ædificata est, adhuc conspiciuntur in pago Näs, ad meridionalem insulæ plagam constituto.

M.C.LXX. Beatus Kanutus *k*) de Ringstadum *l*) levatur de tumulo VII
Jun. 25. Kal. Julii presentibus Eskillo Archiepiscopo Lundensi, & Stephano Archiepiscopo Upsaliensi. *m*)

MCLXXI Passus Beatus Thomas Archiepiscopus Cantuariensis *n*)

M.C.LXXXV obiit Stephanus Archiepiscopus Upsaliensis XV Kal.
Jul. 18. Augusti, sepultus Alvastrum.

M.C.LXXXVI bellum fuit Grimbergum.

M.C.LXXXVII. Occisus est Johannes Archiepiscopus apud Almarnum
Aug. 12. a Paganis, *o*) pridie Idus Augusti. Et civitas Sigtoniensis combusta fuit ab eisdem.

(M.C.LXXXVIII Bellum fuit in Gunberghum.) *p*)

M.C.XCV. Obiit Kanutus Rex, *q*) & Col Episcopus Lincopiensis *r*).

M.C.XCVI. Swercherus Rex eligitur.

Sept. 18. MCXCVII. Obiit Petrus Archiepiscopus Upsaliensis XIIII Kal. Octobris, sepultus Upsalie.

MCXCVIII. Olauus Lambatunga eligitur in Archiepiscopum.

MCC. Incipit ordo Fratrum Predicatorum apud quosdam.

MCCII. Obiit Byrgerus Gambli Dux Sweorum. & incipit ordo Predicatorum, & Minorum.

MCCV. Interfectio facta fuit Elgiaras, ubi occisi sunt filii Karoli *s*)
Nov. 15. Regis XVII Kal. Decembris.

Jan. 31. MCCVIII. Bellum fuit Lenum pridie Kal. Phebruarii. Ubi Swercherus fugatus. Strages Danorum magna facta est, *t*) inter quos Ebbo & Laurencius filii Sunonis *u*) corruerunt, cum pluribus militibus, reliquis fugam
Nov. 22. petentibus. Eodem anno coronatus fuit Ericus II Rex X. Kal. Decembris.

Jul. 17. MCC.X. Bellum fuit Gestilren, XVI. Kal. Augusti, ubi occubuerunt Swercherus Rex & Fulco Dux *v*) & multi de Fulcungis.

MCCXVI. Ordo Fratrum Predicatorum est confirmatus a Domino Ho-
Apr. 10. norio Papa III. & obiit Ericus II. *x*) Æticus *y*) Rex Sweuorum IIII. idus A-

k) Filius Erici Eyegod Regis Danorum atque Bodilæ, Tord Ulfsons, nobilissimi in Svecia Magnatis filiæ, quæ una cum marito in itinere Hierosolymitano diem obiit supremum. Ipse autem Dux Sleswicensis a Magno Nicolai fratris sui filio in nemore Harrestad fraudulenter occisus an. 1130.

l) Urbs vetustissima in meditullio insulæ Selandiæ, in quam ab amicis delatum corpus Canuti humoque mandatum.

m) Lector litterarum martyrem Sanctum autoritate Papæ Alexandri canonizantium. Præsens autem fuit in hoc actu, una cum Helgone Asloënsi Episcopo, ut pacem inter Valdemarum Daniæ & Erlingum Norvegiæ reges conciliaret.

n) Hujus martyris mentionem singulæ fere nostræ Chronologiæ faciunt, ob propinquum, quod his temporibus fuit, Sveciam inter & Angliam commercium.

o) Paganos hos Esthonas fuisse, omnes antiqui Historici consentiunt.

p) In excerptis ex Codice *Celsii D.* 29. b. *N:o* 6. in R. Bibliotheca Stockholmiensi, loco *Gunberghum* etjam hic *Grimberghum* legitur.

q) Annus emortualis hujus Regis apud veteres auctores variat inter 1192 et 1196, quorum ultimus maxime probabilis videtur.

r) Hierosolymis hunc Episcopum vita excessisse nescio qua fide tradit *Messenius* Chron. Episc. p. 55.

s) Lege: *Canuti Regis.*

t) Non desunt tamen, e Danis præcipue, qui victoriam Sverkero adscribant.

u) Horum patrem, Sunonem de Selandia dictum, patruum fuisse Absalonis Archiepiscopi Lundensis, docet *Saxo*. Ebbo Sunonis dux erat exercitus Danici supremus in hoc bello. Satrapa fuit Knærdorpii filiamque Benedictam in matrimonium dederat Regi Sverkero.

v) Filius Benedicti Snyvels, frater Birgeri Jarl Brosa atque patrus Birgeri Jarl Junioris.

x) Scilicet nostra Ericos numerandi ratio non ante *Johannis Magni* tempora invaluit.

y) Mira de hoc cognomine, unico hoc loco in annalibus patriæ obvio, fuere sententiarum divortia. *Ihre* in notis ad Catalogum Regum in Leg. Vestrogoth. p. 124. errorem librarii exteræ nationis putavit pro Erico. *Schilterus* in Glossario Eticum pro Edelrich usurpari observat, quod tamen cum Erico nostro nihil habet commercii. *Du Cange* ex Chronico Salzeburgensi apud *R. Duellium* Miscellaneor. T. II. p. 163 Æticum febri hectica laborantem explicat. Talis enim ibidem occurrit locus: "Qui (Johannes Archiepiscopus posthac multa ædificia erexit in Castro Salzburgensi, & tandem anno domini 1489 die XV. mensis Decembris obiit in eodem castro Ictericus, Æthicus & hydropicus, vel potius adjutus veneno consumtivo" — Cfr. *Lagerbring* T. II. p. 313.

Apprilis. Et natus Ericus III. secundum quosdam. Apr. 10.

MCC.XVIII. Obiit Ericus Rex, & eodem anno natus Ericus II. *z*). Anno eodem data est ecclesia Beati Jacobi fratribus Predicatoribus Parisiensibus. *a*)

MCC.XIX. Obiit Valerius Archiepiscopus Upsalensis VII. Idus Ap- Apr. 6.
prilis.

MCCXX. Occisi sunt Karolus Lincopensis Episcopus, & Karolus Dux
VI. Idus Augusti, apud Rotalum *b*). Aug. 8.

MCCXXI. Beatus Dominicus migravit ad Dominum VIII. Idus Augusti. Aug. 6.

MCCXXII. Obiit Johannes Rex Swecie VI idus Marcii. Mart. 10.

MCC.XXVI. Beatus Franciscus migravit ad Dominum.

MCCXXVII. Dani capti sunt apud Bornhowd. *c*)

MCCXXVIII. Obiit Andreas, & Petrus Archiepiscopi Lundenses. *d*)

MCC.XXX. Bellum fuit olustrum *e*) IIII. Kal. Decembris. Eclipsis Nov. 28.
Solis facta fuit. Fugit Ericus III. in Daciam, & Ulffo *f*) consecratus in Archiepiscopum Lundensem.

MCCXXXI. Beatus Antonius *g*) migravit ad Dominum. (Et Sancta Elizabeth. *h*)

MCC.XXXIII. Obiit Kanutus Rex dictus Longus, *i*) Et Olauus Ba-
satômir *k*) Archiepiscopus Upsalensis IIII. Kal. Apprilis. *l*) Mart. 29.

MCCXXXVI. Consecratus est Jarlerus Archiepiscopus Upsalensis No- Oct. 7.
nis Octobris. Combusta est villa Ôstraaros.

MCC.XXXVII. Obiit Benedictus Episcopus Lincopensis pridie Nonas
Januarii. Et Conventus fratrum venit Sigtoniam. *m*) Jan. 4.

MCCXXXVIII. Beatus Franciscus levabatur a tumulo.

MCCXXXIX. Beatus Antonius migravit ad Dominum.

MCCXLIII. Facte fuerunt nupcie Erici Regis & Katerine Regine in Fðrisæng. *n*)

MCC.XLVIII.

z) Glossa videtur, e margine in textum translata.

a) Hinc famosissimum Jacobinorum nomen revolutionis Gallicæ auctoribus impositum.

b) Terra Habsaliæ seu littus Sinus inter insulam Ösel & continentem. Nunc Roetel appellatur. Cfr. *Grubers* Liffländ. Chron. p. 109. *Benzelii* Not. ad Vastovium. p. 59.

c) Locus Holzatiæ, ubi cruentissimum commissum est prœlium inter Waldemarum II Regem Daniæ & Lubecenses.

d) Andreas, cui Historiam suam Danicam Saxo Grammaticus inscripsisse putatur, successerat Absaloni, cui Cathedram reliquerat Eskillus. Petrus eodem anno, quo ei successit, e vita migravit.

e) Oluström, quod Olaström, Âleström, Olleström, Alastra & Alvastra scribunt, situm fuisse in Vestmannia existimavit Rev. *Nordin*, ex eo quod in Codice A. 17. R. Biblioth. Stockholmiensis, seu Registro Upsaliensi invenerat p. 55. hoc fuisse prædium Johannis Angeli, fratris Episcopi Israëlis Erlandi, in quo constitutus Testamentum suum condidit, idque an. 1514 ibi degens uberius explicavit & confirmavit. In testimonium hujus adducuntur nomina Hemmingi Prioris Prædicatorum Arosiæ, Fratris Sixtani, Agnundi de Medhakir Præbendarii in ecclesia Vpsalensi, Dni. Benedicti Presbyteri in Sundby, Jacobi Coqui, Katilli & Esberni Villici in Olustrum, ad hoc specialiter vocatorum.

f) Successor Petri in Archiepiscopatu Lundensi.

g) De Padua, quod Patavii vitam potissimum egerit finieritque, sepultus ibidem in templo magnificentissimo, de ipsius nomine dicto. Fuit autem natione Lusitanus.

h) Filia Andreæ II, Regis Hungariæ, S. Elisabeth de Thuringia dicta, quod Ludovico Thuringiæ LandGravio nupsisset. Post mortem mariti adscripta Monialibus Ordinis S. Francisci.

i) Ex hoc loco concludere videmus *Celsium* atque *Lagerbring*, T. II. p. 344. post pugnam Sparsätrensem occubuisse Canutum Longum.

k) Rev. *Nordin* derivatum vult hoc Archiepiscopi cognomen a Germanico *Basen*, *irren*, errare. (vid. Idioticon Hamburgense) atque *Tömere*, ductor quasi errantium ductor. Chron. Rhythm. Majus: *Hans tömere var den helige And:* Illius ductor erat Spiritus Sanctus. Observat etiam, *Base* in veteri lingua Anglica significare Spurium; unde Gallicum *Bastard*.

l) Corrigendus error Librarii in XIV kal. Aprilis, diem videlicet 19 Martii.

m) Anno 1219 primam Dominicanorum coloniam Sigtunam migrasse, dudum monuere *Celsius* ad h. l. atque *Lagerbring*, l. c. p. 453; verum ab Archiepiscopo Olavo prohibitam Londinum Gothorum sedes transtulisse. Olavi autem successor Jarlerus, ipse Dominicanus, hunc conventum Sigtoniæ instituit coenobioque & templo ornavit, in quo & ipsum tumulatum constat. Atque hoc templum solum e multis apud Sigtunenses hodie superest.

n) Campus latissimus ad ripam fluminis Vpsaliam transeuntis, olim *Fyrisvall*, nunc *Kungsängen* dictus, cujus antiqui nominis vestigia servant *Stora* & *Lilla Föret*, stagna, quæ hoc flumen præterlabitur.

MCC.XLVIII. Obiit Ulffo Dux *o*) & Hollingerus *p*) decapitatus & Dominus Byrgerus factus fuit Dux, & obiit Dominus Thomas Episcopus Finlandensis.

Febr. 2. MCC.L. Obiit Rex Ericus III. IIII. Nonas Februarii. Valdemarus (fi-
— 10. lius Byrgeri Jærl) electus in Regem IIII. idus Februarii.

(MCC.LI. Waldemarus consecratus est in Regem Lincopie.)

MCC.LII. Preliatum fuit apud Herwalza *q*) & occisi (decollati) sunt Domini Kanutus filius Magni Brocha, Philippus Petri, *r*) & Philippus Frater Hollingeri. *s*)

MCC.LIII. Beatus Petrus Martyr ordinis fratrum Predicatorum translatus & canonizatus est.

MCC.LIIII. Obiit Ducissa Ingiburgis. *t*)

MCC.LVII. Obiit Dominus Jarlerus Archiepiscopus Upsalensis, *u*) IIII.
Aug. 29. Kal. Septembris, sepultus Sictunum & frater Laurencius in Archiepiscopum postulatus.

MCC.LX. Coronata fuit Domina Sophia in Reginam, & nupcie (Waldemari) Regis facte.

MCC.LXVI. Obiit Dominus Byrgerus (Jerl) Dux (Pater Magni La-
Oct. 21. dhalaas) nocte XI. M. virginum. Eodem anno comburebatur Östraaros.

MCC.LXVII. Obiit frater Laurencius Archiepiscopus Upsalensis III.
Mart. 4. nonas Marcii, & sepultus Enicopie apud Minores.

MCCLXX. Obiit Sanctus Lodowicus Rex Francie.

MCC.LXXIIII. Concilium celebratum Lugduni per Gregorium Papam.

MCC.LXXV. Bellum habitum est Howm juxta Tyvid, VIII. Kalen-
Jun. 24. das Julii feria VI. (Ubi Magnus Ladhalaas captivavit fratrem suum Valdemarum tunc Regem Swecie, & privavit eum regno, & eodem anno concordati sunt taliter, quod Dominus Magnus Rex esset, & haberet priores partes Swecie; Waldemarus vero Osgociam & Wesgociam, & non esset nec diceretur Rex). Eodem anno consecrati sunt Upsalie Dominus Fulco in Up-
Maji 24. salensem, *v*) & Dominus Anundus in Strengianensem in festo pentecostis.

MCC.LXXVI. Consecratus est in Regem Dominus Magnus (Ladhalas.)

M.CCLXXVII. Obiit Sweno Scolasticus Upsalensis prima die Decembris. Obiit & Dominus Fulco Archiepiscopus antea anno eodem V. Nonas
Mart. 3. Marcii. Et Jacobus eligitur.

— 9. MCC.LXXVIII. Obiit Bero prepositus Upsalensis VII. Idus Marcii.

MCC.LXXIX. Obiit Domicellus Ericus primogenitus Regis Magni.

MCC.LXXX. Decollati sunt Domini Johannes Philippi, & Johannes
Aug. 20. Karoli & Byrgerus *x*) die Beati Bernardi.

MCC.LXXXI.

o) Caroli Folkungı, qui apud Rotala occubuit, filius.

p) Post mortem inter Sanctos collocatus, quod tapes, q o sepulcrum in templo Monasterii Sko in Vplandia tegebatur, in Museo Acad. R. Litt. Hum. & Antiqu. Stockh. adhuc susperst s, testatur.

q) Pontem Herrevad, quem in Vestmannia plerique, in Vestrogothia *Benzelius* in not. ad Monum. p. 250 collocant.

r) Hunc Philippum Laurentii appellant Acta Norvegica.

s) Filius Regis Canuti Joannis Longi.

t) Soror Erici Balbi & Conjux Birgeri Jarl.

u) Differunt a nostro scriptores alii, Jarlerum mortuum dicentes an. 1255, quod forte describentis est vitium. Ratio enim hujusmodi Chronologias scribendi apud majores nostros ea fuit, ut solos annorum numeros a superiori ad infimam paginæ partem ordine primum describerent, quibus deinde numeris res observatu dignas, prout offerebantur, breviter adscribebant.

v) Inter mortem Laurentii & consecrationem Fulchonis intercessere 8 anni, quo tempore tamen, tamquam Archielectus, ecclesiæ præfuit.

x) Philippi, frater Johannis.

MCC.LXXXI. Obiit Dominus Jacobus Archiepiscopus. Item antea eodem anno Domini Benedictus Archidyaconus, *y*) Jacobus prepositus Enicopensis, & Johannes Stephani canonicus Upsalensis Ecclesie. *z*)

MCC.LXXXIII. Obiit Dominus Henricus Episcopus Lincopensis ultra mare, *a*) & Dominus Boecius electus.

MCC.LXXXV. Fuit bellum inter Francie & Aragonie Reges. *b*)

MCC.LXXXVI. Benedictus electus in Episcopum Lincopensem, & frater Johannes in Aboensem. *c*)

MCC.LXXXVII. Obiit Honorius Papa IIII. Eodem anno obiit Dominus Azerus Vexionensis & Dominus Alwer interfecit Dominum Haldcillum. *d*)

MCC.LXXXVIII. Gwerra habita fuit inter Gutenses & Wisbyenses.

MCCLXXXIX. Obiit Dominus Magnus electus Upsalensis, XIII. Ka- Apr. 19.
lendas Maii. Item obiit dominus Israel Legifer. *e*)

MCC.LXXXX. Obiit Dominus Magnus (Ladhalaas) Rex Swecie (& regnat Burgerus filius ejus pro eo.) & Dominus Johannes Archidyaconus Upsalensis. Eodem anno constructa fuit Ecclesia lignea, & in eandem reliquie translate, videlicet die nativitatis gloriose virginis. Obiit etiam Do- Sept. 8.
mina Elizabet. Eodem anno translatus est Dominus Johannes Aboensis Upsaliam.

MCC.XCI. Obiit frater Johannes Electus Upsalensis. Item obierunt Domini Anundus Strengianensis, Benedictus Lincopensis, Boecius Vexionensis Ecclesiarum Episcopi. Item Dominus Salomon Canonicus Upsalensis. *f*) Item Dominus Anundus Haraldson. *g*) Item obiit Sigbernus.

MCC.XCII. Electus fuit Dominus Nicolaus in Archiepiscopum.

MCC.XCIIII. Creatus fuit in summum Pontificem Dominus Bonefacius VIII. in vigilia natalis Domini. Dec. 24.

MCCXCV. Consecratus est venerabilis Pater Dominus Nicolaus in Archiepiscopum Upsalensem.

(MCCXCVI. Nupsit domicella Ingeburgis filia Regis Magni Ladhulaas Erico Regi Dacie.)

MCC.XCVII. Ivit exercitus Swecie ad Karelos & constitutum est castrum Wiborgh & Kareli fidem sumpserunt.

MCCCII. Coronatus est Rex Birgerus Sudhercopie, & Regina Margareta, & Dominus Waldemarus Dux filius Regis factus est miles.

MCCCIII. Obiit Dominus Bonifacius Papa VIII:us. & creatus in summum Pontificem dominus Benedictus XI:us.

MCCCV. Obiit venerabilis pater Dominus Nicolaus Archiepiscopus Upsalensis secundo nonas Februarii. Febr. 4.

MCCCVII. Decollatus fuit nobilis vir Dominus Tyrgillus Marskalcus (& Rex Birgerus captus.)

MCCCXIIII.

y) Filius Birgeri Jarl atque Regum Valdemari & Magni frater. Episcopus Lincopensis obiit 1291, unde aliqua apud auctorem nostrum confusio. Cfr. *Lagerbring* T. II. p. 785..

z) Canoniæ Hagunda & Lagunda. Cfr. Chron. Archiep. &c. à *Schefféro* editum & a nobis postea etiam edendum.

a) Ptolemaide seu Accon Palæstinæ. Cfr. *Lagerbring* Hist. T. II. p. 278.

b) Philippum scilicet & Petrum, cui occasionem dedit defectio Siculorum ad Hispanos.

c) Prior Dominicanorum Sigtunensium.

d) Cfr. *Ericus Olai* Lib. III. p. 147, edit. *Messenii*.

e) Israël Birgeri Brahe, S. Birgittæ pater.

f) Canoniæ Alunda. Omnes hi periere morbo epidemico, qui hoc anno in regno Sveciæ grassatus est.

g) Amundus Carlson, Legifer Sudermanniæ inter mortuos hoc anno numeratur ab *Erico Olai*, Lib. III. p. 151.

MCCCXIIII. Obiit Dominus Nicolaus Ketilli Archiepiscopus Upsalensis.

M.CCCXVII. Obiit magister Andreas Prepositus Upsalensis. Et capti sunt Duces Ericus & Valdemarus.

M.CCC.XX. Decollatus fuit Domicellus Magnus Birgeri Regis filius. g)

XX.

Incerti Auctoris Chronologia Brevis Rerum Svecicarum

ab anno 1040 ad annum 1450.

Ex Codice mscr. Bibl. Vpsal. N:o 36 edidit *Benzelius* in Monum. p. 100 & post illum *Langebek* inter Scriptores Tom. II. p. 552. Illustravit *Benzelius* in Prolegomenis p. 25. Memorat etjam *v. Stiernman* Tal om Vetensk. tillstånd p. 93. *Ericum Johannis* licet auctorem existimet *Langebek*, tamen cum *Benzelio* in dubium vocamus.

Anno dni. CIↃXL. Regnavit rex Olaus Skåtkånung in Svecia, qui paganus erat, sed prædicante sancto Sigfrido, sacrum baptismum suscepit. Ejus filiam nomine Alstridem duxit s. Olaus rex Norvegiæ in conjugem.

Item eodem tempore regnavit in Dacia rex Richerus, *a*) qui sua potentia sibi subjugavit Angliam.

CIↃCCCLXIII. Rex Albertus electus est in regem Sveciæ.

CIↃCCCXCVI. Electus est Ericus in regem Sveciæ, Daciæ & Norvegiæ, exeunte eo quindecim annos.

CIↃCDXL. Electus est Christopherus sororius Erici regis, adhuc eo vivente, in regem trium regnorum Sveciæ, Daciæ, Norvegiæ, qui septimo anno obiit.

CIↃCDXLVIII Electus est dns. Carolus Cnutson, miles, in regem Svecorum & Gothorum, qui expulit regem Ericum latrocinantem & insidiantem regno Svecorum in Guthlandia, & reversus est in terram suam nativam Pomeraniam, qui prius fraudulenter adsignat castrum Visborg Danis. Et ipsi Dani, videlicet dnus. Olaus Axelson miles cum complicibus suis, dolose accepta pace, & firmatis treugis cum juramentis & litteris sigillatis, cum Svecis, (qui civitatem Visby & terram Guthlandiæ occupaverant) adveniente rege Danorum, latitante in mari cum exercitu, ad castrum intraverunt & Svecos in eadem pace ex civitate expulerunt, despoliaverunt, & aliquot occiderunt, terram & civitatem cum castro rapuerunt.

Anno

g) Ultimæ hæ lineæ ab eadem adtextæ sunt manu, qua Chronicio Archiepiscoporum a *Celsio* etjam edito, postrema adjecta sunt, idque circa an. 1300. Bullam nempe Archiepiscopi Upsaliensis Olavi an. 1324 eadem manu scriptam appendicis loco ad notas suas primus editor exhibuit p. 77.

a) Kanutus Magnus dictus Rike, unde Richerus.

Anno dni. CIↃÇDL Tertio sabbatho post cineres, ego frater Ericus Johannis conventualis Vastenensis fui ordinatus in presbyterum in Fiholm a venerabili dno. Achone episcopo Arosiensi. Mart. 7.

XXI.

Excerpta ex Vetustis Annalibus Islandicis

ab anno 1195 ad annum 1266.

Ex Codice Biblioth. Stockh. D. 29. b. N:o 2 licet nihil aliud contineant, quam quod habent Annales Islandorum Regii apud *Langebek* Tom. III. p. 71. sq. tamen, quia breviora sunt, edenda putavimus.

Anno 1195. Obiit Canutus Erici filius Svecorum Rex. Sórquerus Caroli filius Rex factus est.

1202. Obiit Byrgerus Comes Brosa in Suecia.

1208. Pugna in Leinum inter Reges Sveciæ Sórquerum Caroli filium et Ericum Canuti filium.

1210. Ericus Canuti filius Sveciæ Rex uxorem duxit Rikizam Valdemari filiam, Sororem Valdemari Senioris Daniæ Regis.

1211. Cædes Sórqueri Sveciæ Regis Caroli filii in Gestilreine.

1216. Obiit Ericus Sveciæ Rex. Johannes Sórqueri filius 6 annis regnavit in Svecia.

1222. Obiit Johannes Rex Sveciæ, Sórqueri filius. Ericus Erici filius ibi 27 annis regnavit.

1229. Pugna in Jalóngrum inter Ericum Sveciæ Regem & Folkungos. *a*)

1230. Ericus Sveciæ Rex, vim Folkungorum fugiens in Daniam se contulit.

1234. Obierunt Olauus Archiepiscopus Sveciæ & Canutus Rex Longus.

1248. Obiit Ulfus Comes in Svecia. Dominus Byrgerus, Magni filius, Comitis dignitatem iu Svecia nactus est. Cædes Domini Holmgeri Canuti filii.

1249. Reconciliati sunt Haquinus Rex (Norwegiæ) et Ericus Sveciæ Rex.

1250. Obiit Ericus Sveciæ Rex. Valdemarus Byrgeri filius in Svecia Rex factus est.

1251. Cæsi sunt tres Domini *b*) in Svecia.

1261. Byrgerus Dux Sveciæ uxorem duxit Mathildam Reginam Daniæ.

1266. Obiit Byrgerus Dux Sveciæ.

XXII.

a) Ita etjam annales Islandorum Regii a *Langebek* editi Tom. III. p. 88. Annales alii constanter habent Oluström. Forte confundit cum bello Jalang 1131, de quo Chronologia N:o 15.

b) In Cod. Island. *Jungherrar*, videlicet Canutus Magni, Philippus Petri atque Canuti.

XXII.

Mårkvårdiga Håndelser i Sverige ifrån 1220 till 1552.

Edidit *Er. Ekholm* in Kritiska och Historiska Handlingar T. III. p. 205. In Codice R. Biblioth. Stockh. D. 29. b. N:o 15 sub eodem titulo occurrunt; sed ab an. 1208 ad annum 1574.

År 1220 blefo Hertig Karl ok Biskop Karl i Linköping slagne vid Rotala af hedningarna.

1240 komm hit et Påfens Sândebud, som het Wilhelmus Sabinensis, den der mykken reformering gjorde med Klerkeriet hår i landet. Han gjorde det förbud, at Klerkeriet ok Presterskapet ej skulle få gifta sig; ty alt hittils hade de lefat i åktenskap.

1267 begikk Årkebiskop Folke, som var Birger Jarls skyldemann, det så med Påfen, at kan fikk flytta Biskopssâtet ifrån gammla Upsala til Öster Arhus, som nu kallas nya Upsala, ok han stiktade sjelf 8 Kaniker; ty för hånom voro de ej flere ån 4, så at de blefo tolf.

1270 lades grunden til Gråmunkaklostret i Stokkholm. Samma år dog helga Fru Ingrid, som funderat Skenninge-kloster.

1273 blefo St. Eriks ben förde til nya Upsala, ok då var der ej annat ån en tråkyrka, der nu domkyrkan står; men grundvalen var laggd, ok något derpå muradt, och innan för muren stod tråkyrkan.

1291 var hård tid ok stor pestilentia hår i riket; då blefvo döde Årkebiskop Hans, Biskop Bengt i Linköping ok Biskop Amund i Strengnås, som der byggde domkyrkan ok invigde henne; ok samma dag hon invigd var, brann hon af. Då blef ok Biskop Bengt i Vexiö död. Samma år stodo Motala ok Norrköpings å stilla i några dagar. Det samma skedde ok med några andra ålfer.

1314 skedde en stor förmörkelse i solen. Samma år drog Hertig Valdemar til den heliga grafen.

1316 rågnade blod vid Ringstadholm. Samma år var pestilentia hår i Sverige.

1322 belågrade Storförsten i Ryssland Nyborg med en våldig magt på
Aug. 12. St. Klaras dag, men hans folk blef der slaget, så at han måste vika tilbaka igen.

Maij 13. 1330. Söndagen för Christi Himmelsfårdsdag afbrann Slottet i Stokkholm.

1344 dog St. Britas Mann Herr Ulf Gunnarsson.

1346 sålde Kon. Valdemar i Dannmark, såsom Hertig til Estland, til Henrik Dusemer, Stormåstare af Tyska Orden, ok hans Ordens-Bröder förenåmnde sit Hertigdöme Estland, med alla de Slott, Ståder ok Byar, som dertil lydde, för 90000 lödig mark silfer.

Apr. 17. 1407 brann Stokkholm den 26:te dagen efter Påska, ok blef borta i branden til 400 månniskor.

1419 afbrann åter Stokkholm, då många gammla handlingar i branden omkommo.

1423 var så stark vinter, at Östersjön var belaggd med is, så at man kunnde med håst ok slåda fara skeppsleden ifrån Danzig til Lybekk, ok ifrån Pomern til Dannmark.

1435 låt Engelbrekt Engelbrektsson gråfa en graf eller dike vid Telje, at skepp skulle der kunna komma utur Saltsjón i Målaren.

1442 låt Kon. Christoffer Årkebiskop Nils i Upsala få lósa til sig Almare-Ståk, med ón ok holmen som Slottet var byggdt uppå.

1445 brann Stokkholm ifrån Skomakareporten til Gråmunkegrånd. Samma år seglade Kon. Christoffer ifrån Sverige med en stor brudskatt til 100000 gyllen, som fórgikks på hafet.

1446 brann St. Klaras kloster utanfór Stokkholm på Pingstdagen. Jun. 5.

1477 brann Upsala domkyrka.

1518 skedde slagtningen vid Brånnkyrka imellan de Danska ok Svenska, då Hr. Góstaf Eriksson fórde hufudbaneret.

1523 utvåldes på Herredagen i Strengnås Herr Góstaf Eriksson til Sveriges ok Góthes Konung.

1524 begynntes i Svenska ståderna den Evangeliske lårdomen.

1526 samtykkte K. Gustaf ok Riksens Råd, at ófver hela Riket skulle uttagas två tredjedelar af Kyrkotionden til Rikets gålds betalning.

1527 fórlånte ok bebrefade K. Gustaf Biskop Måns i Strengnås til underhåll de hemman, som nu derunder hóra, jåmte fri gåstning hos Presterna vid visitationer. Samma år stod en Herredag i Vesterås på Hel. Trefaldighets Sóndagen, då Biskoparna blefo satte ifrån sit vålde, at de ej Jun. 16.
skulle hålla så stor stat; ok alla de gods, som voro komne ifrån frålset under Kyrkor ok Kloster, sedan Kon. Karls Råfst, skulle åter tilerkånnas dem, som råtte bórdemånn voro.

1529 kommo hit någre kópsvånner, som hade en Tysk Prest med sig, hvilken prådikade emot Herrar, Fórstar ok Konungar.

1531 blef Skolmåstaren i Upsala Måst. Laurentius Petri Årkebishop dersammastådes.

1532 var stor pestilentia i Sverige, ok i samma år gaf Gud et godt kornår, så at en spann ej gall mer ån 2 óre.

1546 den 5 April brann en del af Linkóping, ok den 19 Maji derefter den andra hålften, samt taket af Domkyrkan.

1552 afsomnade Olaus Petri, Prådikant i Stokkolm, den 19 April kl. 6 om morgonen.

XXIII.

XXIII.

Chronologia Vetusta

ab anno 1298 ad ann. 1473.

Ex Codice R. Bibliothecæ Stockholmiensis D. 29. b. N:o 9 descripsit Rev. *Nordin*. In multis convenit; sed aliqvanto plenius, cum N:o XVI. Codex, unde desumta, varia continet his postea inserenda. Innotuit *Peringskiöldio*, qui loca ex ea adfert Monum. Upl. Tom. II. p. 302 & 304.

Anno 1298. Facte sunt nuptie Birgeri Regis.

1300. Edificatum est Castrum in Ruscia Landzkrona.

1301. Destructum est castrum Landzcrona a Ruthenis.

1302. Ericus Dux Suetie desponsauit filiam Regis Noruegie.

Eodem Anno Rex Birgerus et Regina Mærita sunt coronati in Sudercopia.

Eodem Anno Rex Frantie tenuit magnum perlamentum Parisijs contra Papam bonifacium asserens eum non esse verum Papam. Et tunc Flamingi repugnauerunt et occiderunt in pluribus bellis magnam partem Nobilium Gallicorum inter quos fuerunt comites Arabarensis.

1304. Facta est magna discordia inter Regem Birgerum et Fratres suos et ipsi cum multis sequalibus fugerunt in Noruegiam.

Eodem Anno conbusserunt Lydosiam et edificauerunt castrum Daall.

Febr. 15. 1305. Concordia Facta est inter Regem et fratres suos die Sigfridi et inter Regem Datie et Noruegie, sed parum durauit.

Eodem Anno per Regem et Fratres suos captiuatus est Tyrgillus Mar-
Dec. 6. scalcus Leenom in die Beati Nicolai et ductus est in Stocholm. Tertia die post celebratum est diuortium inter Dominum Valdemarum et Filiam Tyrgilli Marscalck.

1306. Decollatus est Dominus Tyrgillus knutson octo diebus ante Sig-
Febr. 7. fridi in Stocholm Et in eodem loco decollationis absque Cymiterio sepul-
Maji 18. tus, eodem anno in die beati Erici translatus est in Capellum minorum ibidem. *a*)

Eodem Anno in festo S. Michaelis captiuatus est Rex Birgerus et Regina Mærita, et duo Filii eius et Filia cum Episcopo Nicolao Arosiensi et sex milites et XVI armigeri per fratres suos Ericum et Valdemarum in Haatwnom et ducti in Nycopiam, Et Domicellus Magnus primogenitus eiusdem Regis occulte delatus est in Datiam.

1307 Rege Datie inuadente Wesgotiam occurrerunt duces cum exercitu deuastantes kindiam Wesgotie, sed et Rex Datie residuum spoliis et incendio vastauit imminente autem bello Rex recepit treugas cum Dominis Ducibus Suecis, et rediit in Datiam multis de suis hinc inde occisis.

Eodem

a) Lapis ejus sepulchralis delineatus est in fronte Partis II:æ *Lagerbringii* Handlingar i Sv. Hist. In cœmiterium ejectus temporis injuria periit. *Elers* om Stockholm, T. 2. p. 13. Quantum ex delineatione extricare potuimus, hæc habet inscriptio:

Marscalcus. Regis. iacet hic Thurgilus. humatus. inmerite. legis. pacens. vide capit. Birgiteque datus coniunx. modoque tumulatus. sponseque. latus. recubans thoro. somatus.

Eodem Anno mortuus est Dominus Laurentius episcopus Lincopensis et electus est Dominus Carolus Baath et confirmatus.

1308. Domini Duces Swetiæ collecto magno exercitu Theutonicorum et Sweuorum intrauerunt Scaniam et magnam partem incendio et rapinis deuastauerunt.

Eodem Anno circa Pascha deuastauerunt Hallandiam et treugis rece- Apr. 14.
ptis per annum et dimidium in pace redierunt.

Eodem Anno Rex Suetiæ fugit in Datiam et Dux Ericus cum exercitu inuasit Noruegiam.

1309. Rex Datiæ auxilium ferens Regi Suetiæ cum magno exercitu venit Nycopiam contra Duces, ubi moratus est ante Castrum per Sex Septimanas, multi enim de exercitu Ducum fugerunt ad Regem. Interim Dominus Dux Ericus cum suis destruxit quoddam castrum iuxta Iunicopiam quod construxerunt illi qui, erant cum Rege Rex autem Datiæ videns se in nullo proficere, sed magis propter mortem suorum deficere, una cum Rege Suetiæ rediit in Datiam treugis cum Dominis Ducibus receptis et terris ex utraque Regum scilicet et Ducum miserabiliter deuastatis.

Eodem etiam anno occisi sunt a nominatis Domini Magnus Christiernson et Magnus Algotson et Årengils Jönson *b*) et de nominatis multi et Duces violenter receperunt castrum kongellis et receptis treugis cum nominatis ad propria redierunt. Combusta etiam fuit tunc Ciuitas Scharensis et Nycopia propter timorem Danorum.

1310. Facta est concordia inter Reges Swetiæ et Datiæ et Dominum Regem et fratres suos et regnum Swetiæ Diuisum est inter eos ita quod Dominus Rex recepit partem et partem Domini Duces. Dominus Ericus Wesgotiam Daal, Wærmlandiam, Hallandiam, kalmarniam et Smalandiam. Dominus autem Waldemarus Stocholm et partem Swetiæ cum Finlandia et Ölandia ad partem suam obtinuit, Reliqua vero Birgero in sortem cecidit pars Swetiæ.

Hoc Anno combusta est Upsalia.

Eodem Anno mortuus est stocholm Dominus Abernus Dapifer. *c*)

Dux Ericus exiuit Regnum ad visitandum limina Sanctorum. Generale Concilium fuit Vienne.

1312. Dux Ericus desponsauit Filiam Regis Noruegiæ Haquini et Waldemarus Filiam Erici Regis, et nuptias fecerunt in Noruegia repudiata prius Sorore Regis Datiæ per Dominum E. Ducem desponsata. *d*)

Eodem Anno facta est eclipsis solis hora 9 et combusta est Upsalia.

1313. Rex Birgerus, collecto exercitu ruit in Gotlandiam et pugnavit cum Gutensibus et occisis hinc inde aliquibus pace facta, et talliatis Guttensibus rediit in Sudercopiam.

Eodem anno Duces adduxerunt uxores suas de Noruegia et fecerunt sumptuosas expensas in Lodhosia. Ibidem etiam combustæ sunt duæ mulieres que dixerant filiam Domini Magni karlson non peperisse infantem quem habuit sed aliunde habuisse. Dominus scit veritatem. *e*)

1314.

b) Ex Chronico Rhytmico majori p. 107 sequ. eandem narrationem derivavit *Lagerbring*, Hist. SvioG. T. III. p. 65; loco autem Magni Christiernson habet Matts Christineson, Magni Algotson Matts Algotson atque Erengislonis Nicolai, Erengisle de Skara. Neuter vero illorum in *v. Stiernman* Höfd. Minne reperitur.

c) Ambernus Nicolai Sparre de Tofta.

d) Sophia de Werle, Duci Erico desponsata, erat R. Erici de sorore neptis.

e) Hunc eventum ignorant omnes Historici nostri. De Magno quodam Caroli vide *v. Stiernman*, Höfd. Minne, p. 362.

1314. Dux Valdemarus exiuit Regnum ad visitandum limina sanctorum.

1317. Captiuati sunt Domini Duces Swetiæ Ericus et Valdemarus Nycopie sabbato circa Nicolai *f*) et ibidem fame afflicti mortui sunt.

1316. In Ringstadhaholm pluit sanguis.

Eodem Anno obiit Brynulphus primus episcopus Anno pontificatus sui 26.

Mart. 19. 1318. Fuit bellum in karlaby dominica ante Benedicti. *g*)

1319. Obiit Haquinus Rex Noruegiæ et tunc Modius Ordei valuit VII solidos.

Eodem anno Domicellus Magnus Filius Erici Ducis in Regem eligitur.

1320. Domicellus Magnus filius Birgeri Regis decollatus est stocholm et sepultus apud minores.

1321. Obiit Rex Birgerus et Benedictus Episcopus Scarensis et Dominus Petrus de Husaby eligitur in Episcopus. *h*)

Jul. 23. 1322. Obiit Romæ beata Birgitta ipso die apollinaris.

Eodem Anno Georgius Magnipotens Rex Ruthenorum obsedit castrum
Aug. 12. Wiburgense cum potestate magna, Ipso die Claræ Virginis.

Eodem Anno predictus Georgius commissit bellum cum castrensibus Viburgensibus et ipse cum multitudine nimia confusus recessit Ipso die
Sept. 9. Gorgonii Martiris.

1324. Obsessum fuit castrum Hunals et Dominus Gostauus Tweson captiuatur.

1326. Obiit Dominus Mathias kådelmundson dapifer. Anno vero sequenti 1327 Dominus Canutus dictus Porse duxit Ingeburgem ducissam in u-
Jun. 17. xorem in dominica post Botolphi. Eodem anno obiit Torirus Prepositus Scharensis.

1328. Obiit Dominus Eringilzo *i*) Marscalcus feria 3tia post domini-
Mart. 30. cam palmarum.

1330. Combusta est Ciuitas Stocholm et Dominus Ericus Waldemari
Maji 27. obiit. Eodem anno obiit Canutus Porse in ebdomade Penthecostes.

1332. Domicellus Magnus Rex Suetiæ et Noruegiæ emit totam Schaniam de Johanne Comite Holsatiæ pro 34 milibus marcarum pecunie argenti ponderis coloniensis.

Febr. 18. 1333. Obiit Canutus dictus englatorp in die cinerum et uxor sua in
Mart. 25. Apr. 1. die annuntiationis et filius eorum Canutus in cœna Domini.

1336. Factum est magnum perlamentum Holmis et coronatus Rex Magnus et Regina Blanza.

1338. Magnus Rex Suetiæ vicit castrum Peckinsara.

1350. Fuit magna pestilentia per totum mundum.

1359. Obiit illustrissimus Rex Ericus Filius Magni Regis

1360. Fuit magna pestilentia que vocabatur barnadöder.

1365. Venit D. Albertus primus Stocholm electus in Regem Swetiæ
Nov. 30. ipso die beati Andreæ apostoli.

Eodem

f) i. e. post Nicolai, die 10 Decembris, ut constat ex aliis.

g) In mense Februarii hoc proelium factum fuisse tradit Diarium Visbyense.

h) Nescio quo auctore Ericum de Aklinge inter Benedictum & Petrum collocent *Lagerbring* Hist. SvioG. T. III. p. 554 & *Tidgren* VesterGöthl.Hist. p. 190. Cum nostro consentit Chron. N:o 16.

i) Näskonungson appellatur. *Ugglas* Rådslängd p. 21.

Eodem anno captus est Rex Swetiæ et Noruegiæ feria 2 proxima post dominicam Inuocauit ipso die Mathiæ apostoli. *k*)

1372. Combusta est Ciuitas Jenecópungh, Scarj Órebro et Arosia. Hoc anno obiit beata Birgitta Romæ et anno sequenti translata est Wastenas.

Eodem anno obiit Rex Haquinus noruegiæ.

1379 Factum est perlamentum magnum et pactum inter primates Suetiæ Datiæ et Noruegiæ

Eodem anno obiit Domina Caterina Filia Sanctæ Birgittæ

1386 Obiit Nobilis Vir Boetius Jónson dapifer Suetiæ.

1389 Captus est Rex albertus cum filio suo Erico per Regem datiæ ipso die Mathiæ Apostoli et multiplicata sunt mala in terra. Febr. 24.

1390. Erat annus Jubileus de nouo institutus per Vrbanum Sextum. Eodem anno combusta est ciuitas Nycopensis cum castro et ecclesiis per teutonicos. Sed et postea ciuitas Arosiensis cum ecclesiis combusta est per eosdem.

1391. Interfectus est karll Nielson *l*) ante summum altare in ecclesia fratrum Minorum Holmis.

1392. Canonizata fuit S. Birgitta per Bonifacium papam.

1398. Ericus rex et Margareta regina Datiæ obtinuerunt castrum Stockholm cum Ciuitate

1396. Ericus rex Datiæ et Noruegiæ filius Ducis Pomerensis eligitur Vpsaliæ in regem Suetiæ et post coronatus est calmarnie dominica trinitatis Maji 28.

1392 Multitudo piratarum repleuit mare tam orientale quam occidentale ita quod nulla mercimonia potuerunt ad istas partes Suetiæ afferri. Modius sal Osgotiæ valuit 4 marc. et omnia fuerunt in caro foro.

1395. Liberatus est rex Albertus circa Michaelis conditione tali quod Sept. 30. circa terminum elapsum vel daret pro solutione 60 milia marcarum pro captiuitate, vel Stocholm rediret in captiuitatem.

1400. In octaua Apostolorum Petri et Pauli tanta fuit pluuia in Os- Jul. 6. gothia quod propter subitam inundationem aquarum homines in Sudercopia montana petierunt timentes ipsam ciuitatem perituram, et non mirum quia aquá tam cimiteriis quam etiam plateis ipsius ciuitatis repleuit omnes lectos usque ad genua.

1402. Apparuit quedam stella in nubibus non inter sydera sed erratica in choruscationibus velut flamma ignis per 4or partes maxime ad occidentem effunderi videbatur circa Sigfridi usque ad festum Georgij per duas Febr. 15. Apr. 23. menses apparuit tam mane quam vespere.

Eodem anno die beati Barnabæ tonitrua et turbines deiecerunt pluri- Jun. 11. ma horrea ecclesias turres siluas et pomeria vltra numerum.

Eodem anno fuit tanta vehementia aquæ ex niuibus circa pascha quod Mart. 26. fere omnes pontes molendinæ piscaria auferebantur et a die Epiphanie Jan. 6. Domini vsque pascha tanta magnitudo niuium fuit, quod homines vix potuerunt de syluis tantum afferre de lignis quod potuerunt calefacere stubas.

1403.

k) Hæc non cohærent. Dies Matthiæ Apostoli incidit in 24 Februar. Feria vero 11 proxima post Dominic. Invocavit in diem 4 Martii. Confundit nempe Auctor captivitatem R. Magni 1365, quæ incidit in 4 Martii, cum captivitate Alberti Regis 1389 die 24 Februarii.

l) Färla, a Regni Drotzeto Boetio Joannis Grip. Cum autem hunc an. 1386 obiisse paulo ante observavit Auctor; an. 1381 hanc cædem patratam fuisse cum aliis adstruere non dubitamus.

1403. Dominus Algotus Magnuson et Dominus Abraham *m*) cum ma-
Nov. 11. gno exercitu obtinuerunt Gotlandiam circa festum Martini ibique edificauerunt 5 castra et vallauerunt ciuitatem Wisby cum magna copia sed nil
Mart. 18. profecerunt, quia anno sequenti in media LXma venerunt cruciferi de prucia manu valida ad ciuitatem Wisby cum magna copia Nauium et liberauerunt Ciuitatem et terram et multi ex utraque parte corruerunt, maior pars de prutenis.

1405. Dominus Torerus Benctsson *n*) mittit ad Angliam cum duobus de Datia pro filia regis angliæ ad desponsandam Erico regi Swetiæ Norue-
Nov. 1. giæ et Datiæ, et nuptiæ celebratæ sunt cirsa festum omnium sanctorum.

Jun. 17. 1406. Ipso die S. Botolphi conbusta est Stocholm et consumpti sunt
Mart 28. in igne ultra quam quadringenti viri, quinto Calendas Aprilis.

1408. Obiit nobilissimus miles Dominus Carolus de toptum piissimus pater clericorum et Monachorum cuius anima in pace perpetua requiescat.

1408. Obiit nobilis miles Dom. Steno Benctson. *o*)

1409 Decollatus est Dominus Abraham miles iuxta castrum Svnderborgh, qui regnauit super octo castra per regem Ericum.

1412. Obiit illustrissima Domina Margareta filia Waldemari regis, Regina Suetiæ Datiæ Noruegiæ et Flensborgh.

1418. Yemps erat nimis aspera, et mare salsum fuit congelatum ita quod homines transierunt inter alemanniam et Datiam videlicet gezór et Rostoch.

1409 Consecratus est cancellarius regis *p*) in Archiepiscopum Vpsalensem in Nycópung per dominum Carolum Lincopensem sed non fuit electus per Capitulum

Eodem anno rex Ericus Suetiæ Datiæ et Noruegiæ cum Nobilissima Domina regina Margareta obtinuit gotlandiam pro X milibus nobulorum in antiqua moneta anglicana et in sequenti anno fecit murari castrum Visborgh.

1411. Lettones et rutheni et tresi *q*) et rex poloniæ cum innumerabili multitudine intrauerunt pruciam et bellauerunt et expugnaverunt totam terram excepto castro Maijrenborgh et in prouincia manserunt ibi a festo Johannis baptistæ vsque ad festum Michaelis tandem Deus liberauit eos de manu eorum.

1430. Obiit illustrissima Domina philippa Filia regis Angliæ, regina Suetiæ, Datiæ et Noruegiæ et Ducissa Pomerensis Wadzstenis et ibidem sepulta est.

1434. Exierunt Vallenses cum suo principe Engilberto qui sub Erico rege regnum occupatum ab officialibus Datiæ de manu Dacorum recuperauit et Suecis redditis castris et territoris reassignauit. Hic primum eduxit vallenses et ad bella exercitauit. Hic interfectus est anno &c: 1436.

1441. Electus est Dominus christofferus Comes Palatinus et Dux Ba-
Sept. 13. uariæ in regem Suetiæ in profesto exaltationis Sanctæ crucis et in ipso festo coronatus est per manus Venerabilis patris Domini Nicolai Ragualdi Archiepiscopi ceterorumque suffraganeorum suorum in ecclesia Vpsalensi.

1442. Obiit Nobilis vir Christiern Nielson Miles et Dapifer Swetiæ.

1448.

m) Broderi filius.
n) Thuro Benedicti Bielke.
o) Bielke de Ridö. *v. Stiernman* Höfd. Minne, p. 16.
p) Johannes Jerechini.
q) Chronol. N:o 12 ad h. an. habet: *Tursi*.

1448. Obiit Illustrissimus Princeps Cristofferus in vigilia Epiphaniæ Domini. Jan. 6.

In die Petri et Pauli coronabatur Vpsaliæ Rex Carolus alias Marscalcus Swetiæ in Regem super Morasten et consecrabatur in ecclesia Vpsalensi per Reuerendum Patrem Dominum Nicolaum Episcopum Lincopensem assistente Reuerendissimo Patre Domino Johanne Benedicti de Salista electo confirmato Vpsalensi, Erico Strengnensi, Fratre Achone Arosiensi et Magno Aboensi Episcopis. Jun. 29.

In die Pauli *r*) consecrabatur et coronabatur Reuerendissimus in Christo Pater Dominus Johannes Benedicti de Salista in Archiepiscopum Vpsalensem in ecclesia Vpsalensi per Reuerendos Patres, Dominum Nicolaum Lincopensem, Ericum Strengnensem, Achonem Arosiensem et Magnum Aboensem Episcopos.

Eodem anno in crastino Pauli coronabatur Illustrissima Domina Katerina filia Domini Caroli Ormson in Reginam Swetiæ per Reuerendissimum Patrem Dominum Johannem Benedicti Archiepiscopum Vpsalensem.

1449. Coronabatur Rex Carolus in Nydrosia in Regem Norwegiæ die Ethmundi Regis. Nov. 20.

Rex Christiernus suscepit coronam ibidem et factum est prelium inter hosce duos Reges quamdiu ambo vixerunt.

Sweti obtinuerunt terram Gotlandiæ et Ciuitatem Wisby transcensis muris. die Anne obsidentes in Castro Ericum Regem qui occulte assignauit Dacis Castrum et postea anno sequenti circa Olai Daci tradicione perceperunt Castrum Ciuitatem succendentes partem Ciuitatis et eiiecerunt Suecos. Jul. 26. Jul. 29.

1451. Rex Carolus vastauit Scaniam incendiꝙ circa Sigfridi. Febr. 15.

Eodem anno Rex Daciæ cum exercitu intrauit Westgotiam sed in fugam conuersus perdidit partem exercitus in Holuid.

1457. Fugatus Rex Carolus de Suecis secessit ad Pruciam ad Dantzc vbi mansit VII annis.

Eodem anno Rex Christiernus vocatus ad Suetiam in Vpsalia coronatus est in Regem circa kalendas Julij. Jul. 1.

1463. In vigilia Assumptionis captiuatus est Reuerendissimus Pater Dominus Johannes Archiepiscopus in castro Holmensi per Christiernum Regem et abductus in Datiam; Vnde orta est magna gwerra in Regno et obsessa est Ciuitas Holmensis cum rege per rusticos de Vplandia et factus est grandis conflictus apud Stocholm, in quo trucidati sunt multi in domo Sancti spiritus ibidem de rusticis, qui laborabant pro liberatione Archiepiscopi contra Regem et Principes. Hic fugatus fuit Rex de Vallibus. Hic fuit traductum Castrum Stäck ad manus Regis Christierni. Aug. 14.

1464 Reuocatus fuit Rex Carolus qui et obtinuit Ciuitatem Holmensem circa Olai sed non Castrum. Hic fuit occisus Dominus Martinus Lindorm. *s*) Jul. 29.

Eodem

r) Hanc consecrationem in Dominicam proximam seu diem 30 Junii transfert Diarium Ecclesie Stregnesensis a nobis postea edendum, quod et coronationem Reginæ d. 2 Julii factam fuisse tradit. Cfr. *Lagerbring* Hist. SvioG. T. IV. p. 421.

s) Consul Stockholmensis sclopeto ictus die 18 Octobris. *Fant*, Fortsättn. af Lagerbrings Hist. p. 18.

Eodem anno obiit Venerabilis Pater Magister Cristoferus Archiepisco-
Aug. 19. pus *t*) Upsalensis 14 kalend. Septembris.

Sept. 14. Eodem anno circa exaltationem Sanctæ Crucis relaxatus Archiepisco-
Nov. 11. pus rediit post Martini ad Vpsaliam a captiuitate.

1465. Rex Carolus eiectus vi de regimine secessit ad Rasaborgh quod tunc ex gratia concedebatur ei.

Nov. 10. 1467. Reuocatus Rex Carolus recepit regimen Regni in profesto Martini et rexit usque ad mortem.

Aug. 18. 1468. In profesto exaltationis sanctæ crucis combusta est Arosia casuali incendio in consecratione Domini Tydekini Episcopi Arosiensis. *u*)

Dec. 15. 1468. 1469. 18 Calendar. Januarii *v*) obiit Venerabilis Pater Dominus Johannes Archiepiscopus Vpsalensis in Borcholm.

1470. 15 Mensis Maij obiit Rex Carolus.

Eodem anno commissus fuit conflictus inter militares regni circa Ladhaby *x*) prope Vpsaliam.

Eodem anno occupata fuit turris supra gradus Cimiterii ecclesiæ et armis ac armigeris munita et tandem ab adversariis occupantium superata seu
Aug. 15 victa de nouo iterum occupata et per alios obsessa die Assumptionis Mariæ et fiebat turbatio magna in Vpsalia quia in crastino superuenit exercitus et effugatis obsessoribus liberauit obsessos. *y*)

Oct. 7. Eodem anno die beatæ Birgittæ venit ad Vpsaliam Reverendissimus in Christo Pater Dominus Jacobus Ulphonis Archiepiscopus Vpsalensis Electus, confirmatus et consecratus in Curia Romana susceptus processionaliter a Clero et populo in gaudio. Hic instituit festum beatæ Birgittæ pro toto duplici *z*) celebrare multa deuotione affectus erga eandem; ante cuius aduentum Capitulum Vpsalense multas molestias passum est.

1471. Rex Christiernus qui ob captiuationem Johannis Archiepiscopi eiectus erat a regno Swetiæ, & multis jam mediis attemptaverat regnum re-
Jun. 24. cuperare circa festum Johannis applicuit nauigio circa Stocholm, et longis tractationibus habitis cum Consiliariis regni de receptione sua, obsedit tandem oppidum Stocholm in Brunkabergh; propter quod Steno Sture et Nicolaus Sture milites egressi de Holmia collegerunt exercitum de Vallibus, Wesgotia et Sudermannia, et commissum est bellum in Brunkabergh die X. Octobris, et occisis, submersis et captivatis plurimis effugatus est Rex Christiernus difficulter euadens; in quo conflictu occubuit strenuus miles Trotto karlson *a*) et sepultus Vpsaliæ in ecclesia Cathedrali ante altare Sancti Sebastiani quod altare mater eius et parentes dotauerant indumentis et aliis bonis pro anima eius.

Eodem

t) Lege: Archidiaconus. Cfr *Peringskiöld* Mon. Upl. T. II. p. 209.

u) Lege: *Lydechini*, seu *Lydika*. Jncendium hoc ignorant Chronographi.

v) Mscr. habet 1467; docet vero annorum ordo, numerum Nonum in Septimum fuisse immutatum, id quod, propter horum similitudinem facile fieri potuit. Lectorem nostrum observare jubemus Chronologiæ auctorem non recedere ab illis qui diem XV Decembr. 1468 Johanni Benedicti emortualem adsignant; numerando enim secundum consuetudinem illius temporis, cieret kalendas a sequentis anni, videlicet 1469, mense Januario nomen habentes. *Nordin.*

x) Templum et ecclesia Läby, dimidio milliaris Upsalia distantes.

y) Quæ heic annotata sunt, dudum ex veteri Chronologia mscr. attulit *Peringskiöld* Mon. Upl. T. II. p. 304.

z) Festum totum duplex eo dicebatur, quod responsoria tam majora, quam brevia & versus a duobus cantantur et quia omnia incipienda a duobus (sc. Choris) incipiuntur & quia antiphonæ in matutinis & vesperis duplicantur. *Du Cange* sub voce Festum.

a) Filius Caroli Magni de Eka & Birgittæ Pinnow de Finsta. Scutum, quod in proelio Brunkebergensi gesserat, in Templo Cathedrali Upsaliensi erat suspensum ante incendium an. 1702 & delineatum conspicitur a *Peringskiöld* Mon. T. II. p. 86.

Eodem anno talliati sunt rustici grauissime de Fiædrundia vsque Vpsaliam pro eo quod adhesissent eidem Regi Christierno, quorum multi in præfato conflictu fuerint occisi.

1472. Die Aprilis 9 obiit Venerabilis Vir Dominus Ericus Petri Decanus Vpsaliensis, *b)* qui multa bona contulit eidem ecclesiæ Vpsalensi. Hic de bonis suis instituit missam de Sancta Trinitate solenniter cantari diebus Dominicis in ecclesia Vpsalensi post Matutinas pro quodam voto emisso e Capitulo, captiuato Domino Johanne Benedicti Archiepiscopo Vpsalensi.

Eodem anno translatus est Dominus Johannes Benedicti de Ölandia Vpsaliam et sepultus in honore cum fratre suo Domino Dauid Milite *c)* qui *d)* summo choro ecclesie Vpsaliensi cum parentibus suis et Archiepiscopis die 27 Aprilis.

1473. Apparuit quedam stella in nubibus noua inter sydera sed erratica velut flamma ignis a se caudam longam emittens per 4:or partes et maxime ad occidentem et aquilonem effunderi videbatur, a festo circumcisionis ad vnum mensem apparuit tam mane, quam vesperi. Jan. 1.

Eodem etiam anno circa festum Bonifatii combusta fuit Upsalia tota, exceptis paucis curiis apud ecclesiam Beatæ Virginis et non multis apud montem sepositis cum ecclesia Trinitatis, que non fuerint incendio deuastate; reliquas autem Canonicorum curias et ciuium vna cum ecclesia Sancti Petri, Claustro et ecclesia Cathedrali nec non et capella Sancti Spiritus et Sancti Erici vorax flamma consumpsit, pluribus in igne extinctis in quo et Venerabilis vir Dominus Benedictus Olai Canonicus Vpsalensis *e)* apud fontem sub cijmiterio, ut se aqua defenderet sedens suffocatus est, cuius spiritus requiescat in Christo. Jun. 5.

Eodem etiam anno plures Ciuitates, oppida et ville cremate sunt. *f)*

XXIV.

Diarium Wazstenense

ab anno 1344 ad annum 1545.

Edidit *Er. Benzelius* Upsaliæ 1721 in 4:o, cum notis & præfatione, ex Codice Membran. *Ol. Celsii* Patris, quem jam possidet Biblioth. Acad. Upsaliensis, N:o LXXXIX in Catalogo Benzeliano notatum. Wadstenensibus dictus *Liber Memorialis*, ut videre est ex p. 29 Chronici *Margaretæ* de *S. Birgitta*, ubi Canonizatio ejus dicitur excerpta ex Libro Memoriali, quæ Canonizatio totidem verbis exstat in hoc Diario p. 8. Observatum hoc quoque a *Benzelio* in notis ad Diarium p. 222, ubi docemur, relationem hanc deberi Cod. mscr. Biblioth. Acad. Upsal. N:o LXXV. Cur vero hoc libri nomen non serva-

b) Cfr. de eo *Peringskiöld* Mon. Upl. T. II. p. 215.

c) Ad Ekolsund, R. S. Senator. Cfr. *Peringskiöld* l. c. p. 84.

d) Lege: *in*

e) Lapis ejus sepulcralis delineatus exstat apud *Peringskiold* l. c. p. 227.

f) Allata sunt etjam hæc a *Peringskiöldio* Monum. Upl. T. II. p. 302.

vaverit *Benzelius*, videre non possumus; cum tamen sub titulo *Diarii* ubique sit cognitus & citetur, eundem retinendum duximus. Vocatur quoque *Closterśens Tänkiebok* seu Annales Monasterii Vadstenensis in litteris *Petri Magni* an 1512, editis ad *Petri Nigri* Histor. Episcoporum Arosiensium p. 157. Quid autem vel acutissimos oculos in conferendis cum originalibus autographis fugere possit, sua experientia probavit Rev. *Nordin*, cum in editione *Benzeliana* in qvauis fere pagina errores detexerit, ut optandum foret, illum eadem industria, quod ad reliquos fontes Historicos, versari potuisse. Jure autem jam asserere posse videmus, quam emendatissime prodire pretiosum hoc antiquitatis cimelium, quod licet inter Scriptores Ecclesiasticos forte referendum nonnulli existiment, tamen, cum plurima politica contineat, alibi non obvia; eidem inter civiles, quemadmodum Diario Minoritarum Stockholmensium atque Visbyensium, nos locum tribuere debere putavimus.

MCCCXLIV.

XII die mensis Februarii obiit nobilis miles, Dns Ulpho Gudmarsson, quondam maritus beate Birghitte, quam Christus in suam sponsam assumsit post mortem viri sui. Hoc etiam anno primum facte sunt revelaciones ad beatam Birgittam.

MCCCXLVI.

Beata Birgitta ibat Romam iuxta preceptum Christi.

MCCCL.

Fuit annus jubileus Rome, Clemente Papa presidente. Eo tempore viguit in regno Swecie magna mortalitas, qua nemo meminit majorem exstitisse nec ante nec post, quam diu ante predixerat futuram beata Birgitta. Cristus namque, in quadam revelacione eam predixit, dicens: vadam per mundum cum aratro meo &c.

MCCCLXV.

Dns Magnus Rex Swecie captus fuit in bello, et Stokholmiam deductus in turri positus est. Et creatus est Rex novus super terram, Dn. Albertus filius *a*) Henrici comitis Magnipolensis. Tunc aves rapaces preoccupaverunt cacumina moncium; nam Theutonici tyrannizaverunt in terra multis annis.

MCCCLXVII.

Beata Birgitta loquebatur Rome tam Pape quam Imperatori.

MCCCLXX.

Beata Birgitta accepit confirmacionem constitucionum regularium ab Urbano Quinto, quas sibi presentavit.

MCCCLXXI. *b*)

Beata Birgitta transivit Jerusalem, juxta preceptum Christi.

MCCCLXXIII.

Jul. 23. In die beati Apollinaris martiris obiit Rome sancte memorie venerabilis mater nostra beata Birgitta, anno cicli solaris XXI *c*) & erat B littera dominicalis, & ut habetur in attestacionibus, obiit in sabbato, cui contradicunt, que putant eam transiisse anno 1372. Et obiit anno etatis sue LXX (IX) in attestacionibus.

MCCCLXXIV.

Translata fuit eadem gloriosa mater, beata Birgitta de Roma ad Watzstena,

a) Alia, sed veteri, manu recte: *Alberti*.

b) Lege: 1372, ceu probavit *Benzelius* in notis ad Margaretæ Abbatissæ Chronicon, p. 43.

c) Lege: X. Male enim computavit Auctor.

stena, collocata ibi feriâ III infra octavas P. & P. scilicet IIII nonas Julii Jul. 4.
litera dominicali A.

MCCCLXXV.

Domina Katerina exiit primo, pro negocio canonizacionis. *d*)

MCCCLXXVII.

Domina Katerina excepit *e*) a Gregorio XI. confirmacionem super bulla Urbani Quinti.

MCCCLXXVIII.

In crastino octav. nativitatis beate Marie virginis obiit magister Sept. 17.
Petrus, primus Confessor generalis in Wazstenom. *f*) Hic magister & Confessor fuit sancte Byrgitte, permanens in virginitate per omne tempus vite sue. Hic dictavit cantum sororum. de quo multa bona alibi inveniuntur.

MCCCLXXIX.

Proposuit Dna. Katerina negocium canonizacionis in consistorio Pape, & adduxit quinquaginta unum articulos de vita & meritis matris sue sancte Birgitte. Anno eodem, tercio die Decembris, excepit *g*) ab Urbano VI. confirmacionem super regula sancti Salvatoris, per modum constitucionis.

MCCCLXXX.

Conflagravit tota civitas Sudhercopensis preter ecclesiam sancti Egidii.

MCCCLXXXI.

In *h*) profesto annunciacionis beate virginis *i*) moriebatur Dna Katerina Mart. 24.
filia sancte Byrgitte, et post festum tercia die sepeliebatur in Wazsten. ecclesia seu capella.

MCCCLXXXII.

Ad quatuor dies ante festum sancti Benedicti sepultus est in mona- Mart. 17.
sterio Vazstenensi, Dns. Ingevaldus, curatus in Ekby. Item, in profesto sancti Petri ad vincula, interfecta fuit quædam mulier prope claustrum, Jul. 30.
de terribili tonitruo.

MCCCLXXXIV.

In profesto annunciacionis beate virginis sepultus est in monasterio Mart. 24.
Vazstenensi Petrus Israelson, consangvineus sancte Byrgitte *k*) Item, in profesto Luce evangeliste obiit Dns. Katilmundus. Hic fuit unus de primis Oct. 17.
fratribus Vazstenensibus, qui eciam ibi Curatus fuit antequam reliquie ibi venerunt. Fuit eciam sancte conversacionis & optime vite. fuit eciam solennis cantor. Hic primo docuit sorores modum cantandi. Item die S. Severini episcopi cujus festum tunc cadebat in dominica, primo intro- Oct. 28.
ductus fuit conventus sororum ad tenendum constituciones sancte Byrgitte in Vastenom, præsentibus venerabilibus patribus & dominis, videlicet Henrico archiepiscopo Upsalensi & Thordone episcopo Strængianensi, cum institutore Dno. Nicholao episcopo Lincopensi. Erant enim sorores in numero,

d) Vid. Appendix N:o I.

e) Non satis bene conspicitur.

f) Versus veteres in Codice mscr. Bibliothecæ Upsal. N:o 5. in ejus memoriam adfert *Benzelius* in notis ad Vastovium, p. 74.

g) Non probe conspicitur in Codice. Utroque loco primum scriptum fuit: *exiit;* sed errore pennæ, quem signis & lineis corrigere voluit postscriptor.

h) *Manu recentiori:* Litera dominicalis erat F, qnia annus cicli solaris primus.

i) Ex Codice mscr. Bibliothecæ Upsaliensis N:o 46. p. 2. & N:o 74 p. 5. didicit *Benzelius*, Catharinam vixisse die 1 Augusti 1381. Quod si illo die vixit, in profesto annunciationis b. Virginis ejusdem anni nôn est mortua.

k) Fratris filius idemque avus Magni Laurentii, cujus filii illustre Braheorum nomen primi in Sveciam transtulere, ex parte matris, Johannæ filiæ Torchilli Brahe, Magnatis Danici.

mero, quæ tunc introducte erant & consecrate, XLVI. Et sequenti die, sive feria secunda, introducti sunt fratres in curiam suam, presbiteri IX & fratres layci VII. Et feria quarta inmediate proxima, duo presbiteri, qui de conventu deputati fuerunt pro aliquibus caussis ad tempus extra stare, introducti sunt, præsentibus patribus & dominis supradictis.

MCCCLXXXV.

Mart. 6. Pridie nonarum Marcii sepulta est Katerina relicta Anundi Hæmmingxson, quæ in proposito sancto intrandi religionem, Vazstenis moriebatur. Hæc dedit ad monasterium Vazsten. Gôtaui cum multis aliis bonis, quæ ad illam legittime pertinebant. Item dominica post Tyburcii & Va-
Apr. 16. leriani, in qua tunc cantabatur officium misse, misericordias domini, A littera dominicali tunc existente, intrauerunt IV persone ad religionem, una virgo, quæ vocabatur Lucia, una vidua Ingridh, unus sacerdos Dns. Laurentius de Côpungia, natione tamen Vesgothus, & unus laycus Ingevaldus nomine.

MCCCLXXXVI.

Jan. 21. G littera dominicali, die sancte Agnetis, secundo intrauit in statum dyaconorum religionem Vazst. Dns. Tydhekinus de Uplandia, natione ta-
Apr. 3. men Dacus. Item, in profesto S. Ambrosii episcopi obiit Olavus scholaris, natione Noricus, qui tunc revertebatur a Roma ubi remanserat per duos
Aug. 25. annos in monasterii negociis. Item, in crastino beati Bartholomæi apostoli, hoc est die Lodhovici Regis & confessoris sepeliebatur in medio ecclesie Vazstenensis Boëcius Dapifer Swecie, qui multum dilexit locum istum in donis suis continuis.

Aug. 31. Item, in dominica immediate proxima intrauerunt religionem Vazsten. una soror Christina Finwizdotter & unus presbiter Dns. Karolus Katiluasti.

MCCCLXXXVII.

Apr. 30. Littera dominicali F in profesto apostolorum Philippi & Jachobi primum post introductionem utriusque conventus, & habitus susceptionem obiit soror Sigridh Laurentii dotter.

Aug. 25. Item, in die S. Lodhovici regis intraverunt religionem Vazsten. due sorores, videlicet Dna. Katerina Væmunz dotter & Margareta de Finlandia, & Dns. Johannes Swenonis canonicus Strengianensis in statum dyaconorum, & Dns. Joan Karoli scolaris Pragensis *l)* & Dn. Andreas Lydhekini scolasticus Ôrabroensis.

MCCCLXXXVIII.

Littera dominicali D, feria quarta ante festum beati Thome de
Mart. 5. Aquino, intrauerunt religionem Vazsten. due sorores, Christina Jænissa dotter & Margareta Niclissa dotter. Item, feria quinta ante festum sancti
Maji 15. Erici regis, prima vice, secundum regulam visitavit episcopus Nicholaus Lincopensis monasterium Vazsten. intrando clausuram sororum, & in crastino post, clausuram fratrum.

Maji 18. Item, in ipso die sancti Erici inmediate sequente consecrata est prima Abbatissa post introductionem conventus in Vazsten. & hæc fuit Ingegiær-
Jun. 15. dis Knutzdotter. *m)* Item, in profesto Viti & Modesti martirum, circa mediam

l) Hunc eundem putat *v. Stiernman*, Tal om Vetensk. tillstånd q. 34 not. cum Johanne Caldarini, Decretorum Doctore, qui Pragæ scripsit an. 1376 Tabulam Concordantiarum Bibliæ l. c. fuse recensitam. Cfr. *Lagerbring*, Hist. Sv. T. III. p. 858.

m) Vide ad an. 1403 et 1412.

diam noctem incendebatur ignis periculosus & nimis impetuosus, qui combussit totam capellam ligneam & ambas domus lapideas cum magna habitationis parte sororum, in quo eciam incendio quidam de fratribus laycis, Ingolphus nomine, totaliter est combustus. Hic multum dilexit beatam Virginem, nam quando capella comburebatur, ob amorem ymaginis illius, quam secum attulerat dum claustrum intravit, in mediis flammis se injecit, arripiensque ymaginem, & in reditu involutus est flammis. Cujus animam, pie credendum est beatam Virginem, cujus amore mortuus est, ad celos deduxisse.

Item die Calixti Pape obiit frater Joan Karoli presbiter, qui tunc fuit Oct. 14.
loco diaconorum, & eodem die sepultus est. Hic bonus clericus erat & devotus.

MCCCLXXXIX.

Littera dominicali C, aureo numero III in profesto sancte Scolastice Febr. 10.
virginis obiit frater Gudmarus Frædherici presbiter. Hic fuit capellanus sancte Byrgitte & sequebatur eam dum peregrinabatur de Roma ad terram sanctam, & unus fuit de illis qui tulerunt reliquias sancte Byrgitte cum aliis de Roma ad Vazstenom. Hic prædicator fervens, in bona senectute quievit in pace. Item, die sancti Mathie apostoli *n*) ante Febr. 24.
meredie factum est prælium magnum in Vesgocia inter Regem Albertum & dominos regni Swecie, qui se tunc confederaverunt Danis, quorum adjutorio victores exstiterunt, miraculose tamen eos Divina gratia protegente. In quo bello ipse Rex captus est, & dux Ericus filius suus cum aliis duobus ducibus, quos secum attulerat de Alemannia, & ex parte ejus multi nobiles captivati, plurimi autem interfecti sunt.

(*Manu alia.*) Domina vero Margareta regina, filia Waldemari Regis Danorum incepit regnare super tria regna, & extunc, Alemannis expulsis, Dani optinuerunt terram pluribus annis. Et Alemanni beatificati sunt ab incolis terre.

Item, in die decollationis beati Johannis Baptiste intravit religionem Aug. 29.
Vazsten. soror Ingeborgh Laurentii dotter, & in crastino sepeliebatur ibidem Domina Christina de Fughlvikom, quæ multum dotavit claustrum.

Item, dominica prima adventus Domini intraverunt duæ sorores Bry- Nov. 28.
nildir Joseps dotter de Norvegia & Gyridh Gudhlefs dotter, quæ postea vocata est Byrgitta. Et duo fratres, scilicet Ericus Johannis presbyter, in locum diaconorum, & Nicolaus Laurentii laycus, præsentibus dominis episcopis Nicholao Lincopensi, Thordone Strengianensi, Benone Arosiensi, *o*) Hemmingo Væxionensi, et domina Regina Margareta cum maxima parte nobilium regni.

MCCCXC.

Littera dominicali B, aureo numero IIII. in crastino annunciacionis beate Virginis intravit religionem Vazsten. frater Ericus Buza presbiter. Mart. 26.
Item, nono die mensis Aprilis in curia episcopali apud Vazsten. moriebatur

frater

n) Præter multa alia hunc diem contra *Ericum Olai* confirmat tabula in templo ecclesiæ Wârdsnäs in Ostrogothia olim servata, cujus inscriptionem conservant *Messenius* in Theatro Nobil. Svec. p. 122 atque *Broocman*, in Descriptione OstroGothiæ T. II. p. 50.

o) Observat *Benzelius* in notis ad h. l. nomen ejus fuisse Beno Henrici Korp & a Canonico Scarensi an. 1384 factum fuisse Arosiensem Episcopum; anno vero 1395 diem obiisse, ex quo corrigendi *Rhyzelius* & *Lagerbring* in ejus vita.

frater Petrus, Prior Alvastri. *p*) translator & conscriptor maxime partis
revelacionum divinitus ostensarum beate Byrgitte, & comes peregrinacionis
ejus ad sanctam Jerusalem. Cujus corpus per episcopum Nicolaum Lyncho-
pensem & Tydhemannum abbatem cum magno honore ad monasterium
Jun. 28. suum est translatum. Item, in vigilia apostolorum Petri & Pauli, post
completorium, sepeliebatur domina Ingeborgh consors comitis Æringisslo-
Aug. 12. nis. *q*) Item, in profesto Ypoliti martiris moriebatur frater Folko presbiter,
unus de primis intrantibus religionem Vazsten. in senectute bona, vir mag-
Sept. 22. ne abstinencie. Item, die sancti Mauricii intrauit dominus episcopus clau-
suram sororum modo visitacionis, & expeditis ibi negociis, eodem visita-
Sept. 28. vit fratres. Item, in profesto sancti Michaëlis arripuerunt iter suum fra-
tres Magnus Petri confessor, fratres Dns. Johannes Suenonis et Dns. Andreas
Olaui versus Romam pro canonizacione beate Byrgitte. Item, circa me-
Oct. 28. diam noctem, precedentem diem apostolorum Symonis & Judæ obiit so-
ror Catherina Thomasa dotter, una de primis intrantibus religionem Vazsten.

Item, quarta die Nouembris obiit frater Johannes Swenonis in civita-
Torun *r*) in Pryzcia, in progressu dum iret Romam cum Dno. Magno, pro
negocio canonizacionis beate Byrgitte. Hic erat magnus clericus, & ante
ingressum religionis canonicus Strængianensis. fuit etiam prædicator egre-
gius & magne facundie.

MCCCXCI.

Littera dominicali A. aureo numero quinque, in die S:ti Ansgarii epi-
Febr. 3. scopi & confessoris obiit Dns. Laurentius canonicus Linchopensis, & curatus
ad sanctum Laurentium Sudhurchopie, qui ante mortem suam dedit mo-
nasterio Vazsten. unam bibliam de melioribus quas habuit.

Maji 2. Item, in profesto inventionis sancte crucis *s*) obiit venerabilis pater &
Dns. Dns. Nicholaus Hermanni episcopus Linchopensis, Qui primo intro-
duxit & benedixit conventuales Vazstenenses, ad observanciam vite regu-
laris. super quo faciendo cum adhuc frequentabat scholas, existens peda-
gogus filiorum sancte Byrgitte, fuit eidem sancte Byrgitte divinitus re-
velatum. Hic fuit vir magne sanctitatis. Hic composuit historiam sancte
Byrgitte, quæ incipit: Rosa rorans bonitatem &c. *t*) & plures alias sancto-
rum historias. Multa etiam alia bona opera in vita sua fecit, quæ inve-
Maij 24. niuntur merito laude digna. Item, in profesto Urbani martiris obiit so-
ror Katerina Væmunzdotter, *u*) quæ magna domina fuit in seculo, ante-
quam monasterium intrauit.

Jun. 11. Item, in die sancti Barnabe apostoli obiit frater Johannes Prest, unus
de primo intrantibus religionem Vazsten. qui gratiam magnam habuit præ-
dicandi et ad prædicandum ferventissimus erat. Hic ab aliquibus dice-
batur secundus Crisostomus, omnem enim bibliam scivit quasi cordetenus.
plura

p) Hunc confundit *Vastovius* in Vita Aquilonia p. 138 cum Petro Vadstenensi Monacho, qui obiit 1378. Cfr. *Benzelii* Notæ ad p. 72. Ejus Constitutiones seu addictiones regulares ad regulam Salvatoris in Biblioth. R. Stockholm. residuas memorat *v. Stiernman* Tal om Vetensk. tillstånd p. 40, qui illum Petrum Olavi appellat.

q) Magni Gudmarson Equitis & Catharinæ Sororis S. Birgittæ filia, nupta 1. Benedicto Turonis Bjelke, 2. Erengisloni Suonis, Comiti Orcadensium, quem obiisse an. 1391 ex hoc Diario discimus. Cfr. *Lagerbring*, Hist. SvioG. T. III. p. 794.

r) Thorn.

s) Die sequenti obiisse tradit Carolus Andreæ in Chronologia hoc Diarium proxime subsequente.

t) Historia hæc nihil aliud, quam hymnus, qui plus simplici vice in Codd. mscr. Biblioth. Upsal. occurrit. Quod idem valet de Historia S. Annæ, matris Mariæ Virginis, quam etjam scripsisse fertur. Plura Nicolai Opera recensentur in ejus Historia edita a *Benzelio* in Monum. p. 112. & a nobis in posterum recudenda. Vita, Historia & Hymnus promiscue a Scriptoribus Ecclesiasticis Medii Ævi usurpantur.

u) Monasterium ingressa an. 1387. v. Diarium nostrum ad h. an.

Plura eciam volumina sermonum tocius anni, tam de sanctis quam de dominicis congregavit & compilavit.

Item, in octava S. Johannis Baptiste obiit soror Ingridh Syghuiz dotter de Stokholm. Jul. 2.

Item, in crastino Alexii confessoris obiit soror Ingeborgh Thorda dottir antiqua & bona mulier, quæ diu in viduitate vixerat. Jul. 17.

Item, die S. elene obiit frater Ingeualdus Anundi laicus, qui a puericia sua fuit in obsequio sancte Birgitte, adhuc ipsa viuente & mariti sui & cognacionis eorum. Jul. 31.

Item, in octava S. Laurencii moriebatur frater Martinus Anundi laycus, litteratus tamen, qui scripsit Legendarium hyemale de sanctis, evangeliarium & epistolarium, & kalendarium. Hic unus erat de primis intrantibus religionem Vazsten. Aug. 18.

Item, tunc temporis eciam moriebatur Hartleef Bolk de Skæningia.

Item Dn. Byrgerus Ulfson filius sancte Byrgitte *v*) qui cum matre & sorore & aliis peregrinabatur ad terram sanctam, ubi eciam miles factus est. Aug. 24. Hic infirmabatur die sancti Bartholomæi & tercia die sequenti moriebatur in castro Ringstadhaholm & in Vasten. est sepultus.

Item, eodem anno, septimo die mensis Octobris fuit facta & consummata canonizacio beate Byrgitte, matris nostre gloriose, per sanctissimum in Christo patrem & Dn. Dn. Bonifacium Papam IX. De cujus canonizacionis processu libet breviter aliqua scribere. *x*) Post enim factam commissionem in negocio canonizacionis beate Byrgitte per tres cardinales, habita probatione vitæ ejus, miraculorum & fame sufficienti, Dn. Papa constituit diem canonizationis, præcipiens ut hora vesperorum in die præcedente diem canonizacionis, pulsarentur omnes campane per totam Romam. & sic factum est eciam in nocte & die canonizacionis. Item, ipso die canonizacionis, summo mane convenerunt omnes cardinales cum Patriarchis & ecclesiarum prælatis in curia Papæ, & omnes induti albis cum Dno. Papa processionaliter cum magna solempnitate intrant magnam capellam in palacio Papæ, quæ fuit ornata cum candelis & faculis, ac per totum cum vestibus circumdata, pavimento cum foliis arborum & herbis odoriferis strato, vbi posita in medio ante altare cathedra bene apta pro summo pontifice, in qua Papa sedens fecit sermonem coram omnibus, cujus thema erat, Viduam ejus benedicens benedicam &c. narrans etiam ea quæ requiruntur ad tam arduum negocium, scilicet canonizacionis, & probans quod legittime processum est in hoc sancto negocio a principio usque ad finem, dicens non posse, nec licitum esse, negare justiciam in tam claro & evidenti facto, quia excellens vita beate Byrgitte & turba miraculorum, quæ facta sunt meritis ejus, & fama populi testimonium dabant ipsius sanctitati. Sermone tandem completo, ante conclusionem tamen ammonebat omnes ad invocandum Spir. Sanctum, & ipsam virginem gloriosam, ne Deus permitteret errare ecclesiam in hoc facto. Et cantores inceperunt antiphonam. Veni Sancte Spiritus, qua finita cum versiculo de S. Spiritu, & de beata Byrgitta, ora pro nobis &c. Dns. papa dixit: Oremus

v) Fuse ejus fata describit Margaretæ Abbatissæ Vadstenensis Chronicon, a nobis in sequentibus etjam edendum.

x) Ex Codice Mscr. Bibliothecæ Vpsal. N:o 75, excerpta vero ex hoc Diario, edidit *Benzelius* ad laudatum Chronicon, p. 29. Leviter admodum & quidem in paucis verbis differunt.

remus: Deus qui corda fidelium &c. cum collecta de sancta Byrgitta: Dne Jesu Christe, qui beate Byrgitte tantam &c. pronuncians eam jam de facto canonizatam & sanctam, & in sanctorum cathalogo asscriptam, de qua festum cum officio proprio fiat in ecclesia per totum orbem sicut de aliis sanctis, & cantor incepit: Te Deum laudamus, & Papa & omnes vadunt in processione, iverunt per palacium.

Item, omnibus, qui interfuerunt canonizacioni, & qui libenter interessent si comode potuissent, & omnibus visitantibus ecclesiam S. Petri & monasterium S. Laurentii in Panisperne, *y*) ubi S. Byrgitta sepulta fuit, ipso die canonizacionis & dominica sequenti, quum Papa celebravit, concessit veram indulgenciam anni Jubilei.

Item, omnibus vere penitentibus & confessis, & qui fuerint in statu gratiæ, vel fierent infra octo dies, visitantibus caussa devocionis per totum mensem Octobris dictum monasterium in Panisperna S. Laurentii, concessit eandem indulgenciam anni Jubilei.

Item, altero die post diem canonizacionis celebravit Dns. Papa missam de b. Byrgitta in ecclesia S. Petri.

Item, in ecclesia S. Petri ardebant a media nocte usque post missam Papæ XXX milia lampadarum, & candele & facule valde multe. Item, in ipsa missa Papæ fuit facta oblacio per illos tres cardinales, quæ fuerunt commissarii in negocio canonizacionis, & per fratres de Vazsten, Dn. Magnum Petri & Dn. Andream Olavi, qui in isto facto fideliter laborauerunt & usque ad consumationem per Dei auxilium perduxerunt.

Item, summus cardinalis, qui intitulatur Episcopus Ostiensis fecit valde sollempne convivium in domo sua in honorem b. Byrgitte ipso die quum Papa celebrauit. Item, tres cardinales commissarii fecerunt ostensionem reliquiarum b. Byrgitte ad Sanctum Laurentium in Panisperna.

Item, tempore canonizacionis facta fuerunt multa miracula *z*) de quibus pauca pono ad præsens, quia alibi plura sunt conscripta.

Ipso die canonizacionis fuit quædam mulier illuminata, quæ alium oculum amiserat per XX annos, & alium per VII.

Item, quidam cardinalis existens in medio inimicorum Dei & sancte matris ecclesie tempore noctis, quia de die non audebat transire perdidit viam, & omnes qui secum erant in comitiva separati sunt unus ab alio, & propter timorem, quem habebant de metu inimicorum, nullus ausus est vocare alium. Tandem invocabant auxilium S. Byrgitte facientes ei votum speciale. mox quædam facula valde magna apparuit inter eos, quæ antecedebat eos donec essent in recta via, & dum omnes insimul convenerunt, & se mutuo cognoscerent, atque eciam scirent, quo deberent transire, facula ulterius non comparuit.

Item, tempore quo Dns. Papa firmiter statuerat canonizare beatam Byrgittam, devictus est comes Armeniaci *a*) & in ipso bello mortuus, qui ex parte antipapæ *b*) intravit ytaliam cum exercitu magno ita subtiliter in astucia

y) In hoc monasterium Romæ ægrotam ab itinere Hierosolymitano redeuntem se duci passa est S. Birgitta. In eodem obiit atque sepulta est; verum die 13 Nov. ejusdem anni, relictis solum brachii dextri ossibus, reliquiæ ejus in patriam translatæ. *Bech* LefvernesBeskr. I: p. 16. Ipsa camera, in qua Sancta nostra exspiravit, adhuc conservata est & describitur a *Biörnstahl*, Resa T. I. p. 517. Ipsum autem cœnobium hodie est Monachorum Brigittinorum ex principali Alt-Münster in Bavaria.

z) Heic subsistit narratio a *Benzelio* edita ad Margaretæ Chronicon.

a) Johannes III Comes Armeniaci (Armagnac) mortuus est an. 1391 a vulneribus in obsidione urbis Alexandriæ (Alessandria della Paglia) acceptis. Cfr. *Moreri* Dictionnaire in v. *Armagnac*.

b) Clementis VII, qui Avenione residebat, cum Bonifacius IX esset Pontifex Romæ.

astucia sua, quod nullus potuit scire antequam jam occupaverat magnam partem terre. Illi autem per quos devictus est non fuerunt nisi quingenti armati. Multa alia contingebant tunc, quæ hic causa brevitatis omitto.

Anno Domini MCCCXC. secundo

Qui erat bisextilis, littera dominicali G, ad festum Mathie, postea F.
Aureo numero VI. in octava epyphanie Dni. Sepeliebatur matrona Sy- Jan. 14.
ghridis Bendiczs dotter, quæ dedit ad subsidium canonizacionis b. Byrgitte, Rome, XX ducatos, exceptis aliis beneficiis.

Item, die ante vigilias b. Joh. Baptiste cepit infirmari soror Inge- Jun. 22.
borgh Biorns dotter, & circa mediam noctem Johannis Baptiste moriebatur ac ipso die sepeliebatur. Hæc nata in Vesgocia, persona erat humilis & devota.

Item, dominica post ad vincula S. Petri, quæ erat in profesto S. Do- Aug. 3.
minici confessoris per venerabilem patrem & Dn. Dn. Torstanum episcopum Skarensem fuerunt consecrati & introducti sorores & fratres, Ragnildir Hæniko dotter, Elena Haralzs dottir, Christina Hermans dotter, Cecilia Giæz dottir, Helgha Simons dottir, duo presbiteri Katillus Thorberni, qui tunc in locum laycorum intrauit, sed postea factus est unus diaconorum, Thorirus Andreæ, & unus laycus Ragualdus Olaui.

Item, in vigilia assumpcionis b. Virginis obiit soror Katerina de Su- Aug. 14.
dhurchopia, una de primis intrantibus religionem Vazsten. quæ vixit in viduitate ultra viginti annos.

Item in die S. Stephani prothomartiris obiit Dns. Æringislo Sonason Aug. 2.
Jærl, & comes Orchadensis, & in monasterio Vazsten. est sepultus. *c*)

Item, eodem anno circa festum S. Erici obiit Laurencius faber ferreus Maij 18.
Hic fuit bonus homo & valentissimus laborator in arte sua & fidelis.

Anno Domini MCCCXC. tertio

Littera dom. E. Aureus numerus VII. post epyphaniam ejus ad duos Jan. 8.
dies sepeliebatur domina Helgha in monasterio Vazsten. Hæc multa bona fecit monasterio, ipsa enim dedit prædium in Haghabyhógha cum multis aliis beneficiis suis.

Item, ad duos dies ante festum b. Benedicti abbatis sepeliebatur in Mart. 19.
monasterio Vazst. Dns. Stefphanus Ulfson miles, *d*) qui moriebatur Arosie, & inde translatus est ad monasterium.

Item, die apostolorum Philippi & Jacobi consecrabatur per D. Tor- Maij 1.
stanum Skarensem episcopum soror Elena Andresa dottir, & fratres Petrus Johannis Scholasticus órabroënsis, & Lucas Jacobi Hyspanus, qui tunc laycus erat, sed postea transivit Romam cum Dno. Magno & Dno. Erico Buza, pro aliquibus negociis monasterii Vazsten. & ibi ordinatus est sacerdos & factus est unus de diaconis.

Item, dominica Trinitatis, que cadebat in crastino Petronillæ virgi-
nis & kalendis Junii ordinatus fuit in Vazst. venerabilis pater & Dns. Dns. Jun. 1.
Kanutus Boëcii episcopus Lynchopensis per reverendos patres & Dominos, Henricum archiepiscopum Upsalensem, Benonem Arosiensem & Hemmingum Væxionensem. Et eodem die per eosdem episcopos, præsente eciam Dno Thorstano episcopo Skarensi facta fuit & celebrata sollempnitas exaltacionis & ostensionis reliquiarum tocius corporis S. Byrgitte *e*) matris nostre gloriose quæ

c) Vide supra ad an. 1390.

d) Forte Stephan Uifson Senior ad Stenstada & Lagnö, Regni Senator, cujus uxor Iliana, filia Akonis Joannis Skaning. v. *Stiernman* Höfd. Minne p. 212.

e) In margine Codicis additum: Inscrinatio Sancte Birgitte & Reliquie Sancte brigitte ponebantur in scrinium.

quae a vulgo Skrinlegning dicitur. Affuerunt etiam canonici, præpositi, & alii clerici, milites, militares, dominæ, nobiles, senes, virgines & juvenes, & tanta multitudo diversorum statuum, clericorum & laycorum de omnibus partibus, istorum præcipue trium regnorum, quanta insimul in partibus istis umquam visa fuit, nec ab istis incolis major & sollempnior processio visa est quam tunc fuit facta, & tunc quatuor episcopi portaverunt skrinium S. Byrgitte cum reliquiis in ecclesiam & posuerunt super summum altare in choro fratrum, benedicentes & glorificantes Deum in sancta sua, cui sit, laus & honor in secula, Amen.

Jun. 11. Item, die S. Barnabe apostoli frater Rangualdus Swenson laycus, unus de primis intrantibus religionem Vazst. dum removeret tapeta, caussa ornatus, per ipsum sursum sub tecto ecclesie appensa tempore prædictæ sollempnitatis, ad pavimentum corruit, & in eadem nocte mortuus est. Hic multum erat devotus & in claustro multum necessarius, quia ipse utrumque fuit bonus sartor & carpentarius, multa enim bona fecit in vita sua.

Aug. 3. Item, die invencionis S. Stephani prothomartyris per Dn. Hemingum episcopum Vexionensem benedicebantur & consecrate fuerunt ad religionem Vazsten, duæ sorores, scilicet Ingeburgh relicta Hardhslofs & Juliana Andresa dotter.

Anno Domini MCCCXC. quarto

Mart. 12. Littera dominicalis D. et Aureus numerus VIII, die b. Gregorii Papæ resignavit frater Magnus Petri officium Generalis Confessoris in quo steterat novem annis, & electus est frater Johannes Petri.

Apr. 27. Item, in profesto b. Vitalis martyris obiit soror Brynild Norvegie nacionis. hæc diu in viduitate steterat & multa bona claustro fecit.

Maij 1. Item in die apostolorum Philippi & Jachobi arripuit iter frater Magnus Petri versus Romam pro inchoando claustro religionis S. Salvatoris prope Florentiam, in cujus comitiva fuerunt fratres Ericus Gudhmundi presbiter & Lucas, qui tunc laycus erat, sed in Roma ordinatus est presbiter, Dns. Steno presbiter secularis, Laurentius Romare & plures alii.

Jun. 14. Item, a dominica Trinitatis quæ cadebat in profesto Viti & Modesti & per integrum mensem inmediate sequentem stetit annus jubileus in claustro Vazsten. concessus a sede Apostolica, quem concessit Papa Bonifacius IX, qui et canonizavit S. Byrgittam, quem annum jubileum impetravit domina Regina Margareta, ubi tunc magnus confluxus populorum fuit per totum illum mensem.

Anno Domini MCCCXC. Quinto

Existente Littera domin. C. & Aureo numero IX, tunc in die cinerum cadebat festum sancti Mathie. (Febr. 24.)

Apr. 20. Item, XII kal. Mai, hoc est quinta die ante Marchi evangeliste, consecrate fuerunt per Dn. Torstanum episcopum Skarensem sorores & introducte ad religionem Vazsten. scilicet Christina Róriks dotter de Kalmarnia, Rangnildis Esbiórnsdotter, Elena Nicholasdotter & duo fratres layci, Dn. Steno Stensson, *f)* qui fuerat magnus dominus & miles in seculo, & Stephanus Laurentii.

Meji 1. Item, die apostolorum Philippi & Jacobi obiit Dn. Thyrgillus curatus in Stra, bone vite & conversacionis.

Anno

f) Eques, Regni Senator, Legifer Vestmanniæ & Dalecarliæ, 1378 -- 1385 e familia Bielkeorum. Obiit 1421, ut videre est ex hoc Diario. Pro anima sua & uxoris Catharinæ Laurentii filia anno 1386 prædia in VestroGothia monasterio donaverat. v. *Stiernman* Höfd. Minne, p. 211.

Anno Domini MCCCXC. sexto

Qui fuit annus bisextilis, littere autem dominicales B. & A. Aureus vero numerus X, in dominica, qua cantatur Lætare in concilio pro- Mart. 12.
vinciali *g*) statutum est per prælatos, scil. Henricum archiepiscopum Upsalensem et Kanutum Linchopensem, et Thorstanum Skarensem, et Thordonem Strængianensem, et Nicholaum Arosiensem, & Hemingum Vexionensem episcopos, festum b. Byrgitte solempnitur agi, septimo die Octobris et esse festum terre. Quod quidem concilium Arbogha celebratum est, in quo eciam pronunciabant totum regnum generali interdicto celerius subjicere, si houales *h*) a spoliis et aliis violenciis, quibus se diu implicaverant, non cessarent. Sed quia non prosequebatur, *i*) regnum postea per longum tempus multis malis oppressum est.

Item, die beati Benedicti abbatis apud Florenciam in quodam loco, Mart. 21.
qui dicitur Paradisus, ubi voluit fundasse Monasterium ordinis S. Salvatoris, in præsencia aliquorum fratrum eum de Vazsten. sequencium obiit venerabilis pater, frater Magnus Petri qui per longum tempus fuerat Confessor Generalis in monasterio Vazsten. Hic primo uxoratus fuit, deinde veniens Romam cum S. Byrgitta, adhuc ipsa vivente ibi per plures annos stetit, quam eciam ad terram sanctam secutus est, deinde per revelacionem divinam ordinatus est presbiter, quia iste unus erat de illis personis, quas S. Byrgitta parum ante suum obitum in spiritu vidit adstare ante Deum, ut habetur in Legenda sua. Et tunc præceptum fuit, ut presbiter ordinaretur, qui primus Confessor generalis post magistrum Petrum Confessorem S. Byrgitte in monasterio Vastenis fuit. Hic fidelissimus et continuus erat laborator pro canonizacione S. Byrgitte, donec ad effectum pervenit.

Item, circa festum sancti Barnabe apostoli Scaris electus est illustris Jun. 11.
Ericus de Almania, puer quatuordecim annorum, vel modicum plus *k*) in Regem, procurante Dna. Margareta filia Waldemari Regis Daciæ et relicta Haquini Regis Norvegiæ, istorum trium regnorum tunc Regina, præsentibus archiepiscopo et aliis episcopis cum consiliariis regni. Ac postea apud Upsaliam, ut moris est, in Morasteen est sublevatus, ubi tunc temporis multi milites sunt creati.

Item, post Mathei apostoli & ewangeliste, Dn. Ericus Kætilson Sept. 21.
Marskalcus, de Vermalandia, *l*) & filius suus, qui longe ante, in Norvegia, in quadam, insula que Ordhust *m*) dicitur interfectus fuit, & nobilis ma-

g) Statuta hujus concilii Arbogæ habiti ex mscr. Biblioth. Upsal. N:o 19. 4:o. edidit *Benzelius* ad hoc Diarium p. 188.

h) Legit *Benzelius*: honales, & ita quidem videtur in Codice scriptum esse; legendum tamen est *Houales*, quia auctor semper *u* ut *n* scribit. Sic paullo post: in qnodam loco. Svetice *Hofmän*, Equitès, Cataphracti, vel qui equestrem præstabant militiam.

i) Passive heic a Monacho adhibitum verbum deponens.

k) Natus quippe 1382.

l) Puke. Cfr. hoc Diarium ad an. 1402. Frustra igitur Waseæ familiæ adscribitur, præter alios, a *Lagerbring*, Hist. SvioG. Tom. III. p. 702 & 808. Cfr. *Ugglas* RådsLängd, Afd. 3. p. 58. & sequens Schema, ad tenorem Diarii nostri adornatum:

Ericus Kætilson Puke, Marscalcus de Vermelandia. Uxor Dna Ingridis. Sepulti Vadstenis 1396.

Filius, longe ante in Norvegia in insula Oroust interfectus.

Neptis Christina Væmundsd:r Uxor Laurentii, sepulta Vadstenis 1396. — Catharina Væmundsd:r intravit Monasterium Vadsten. 1387.

Margareta Lassadotter, virgo 34 annorum, obiit Vadstenis 1402.

m) Oroust, insula Bahusiæ.

matrona Christina Væmundzdotter neptis ejusdem Marscalci, omnes uno die, & in uno sepulchro, in claustro Vazsten. sepulti sunt. Deinde paucis diebus transactis uxor dicti Dni. Erici, Dna. Ingridis translata est ad Vazsten. & sepulta cum prædictis.

Nov. 1. Item, die omnium S. S. promisit Regina Margareta ad manus sororum et fratrum dare unam puellam ad religionem Vazsten. de qua prius dixerat.

Anno Domini MCCCXC Septimo.

Littera dominicali G. Aureo numero XI, quarta die ante Tyburcii &
Apr. 14. Valeriani obiit soror Margareta Boodottir. Hæc ante inclusionem sororum & fratrum in Vazsten. per aliquod tempus post mortem Dne. Katerine filie S. Byrgitte stetit loco Abbatisse. Hæc fuit devota mulier, quæ diu in sancta viduitate vixerat.

Jun. 17. Item, dominica Trinitatis, quæ tunc cadebat in die sancti Botulphi abbatis, Ericus Rex tunc adhuc juvenis Kalmarniæ est coronatus, & interfuerunt archiepiscopi Lundensis & Upsalensis, nec non suffraganei, Linchopensis, Skarensis, Strængianensis, Arosiensis, Vexionensis. Item, Roskildensis, Ottoniensis, Burghlauensis, Arusiensis, Ripensis, Orkadensis, & ubi eodem tempore fuerunt creati CXXXIII milites.

Anno Domini MCCCXC. octauo.

Apr. 5. Litt. d. F. Aur. n. XII in profesto S. Ambrosii episcopi, quod cadebat in cena Domini, juxta revelacionem factam S. Byrgitte & constituciones claustri, receperunt crucem rubeam quatuor familiares ab extra, ad portandum in mantellis suis, presente Dn. Kanuto episcopo Linchopensi, & isti quatuor fuerunt unus presbiter, sc. Dn. Hemmingus, & tres layci, sc. Jachobus Bikare, Arnika & Laurents Romare. *n*)

Sept. 7. Item, in profesto nativitatis b. Virginis sepeliebatur Dna. Byrgitta consors Dni. Mathie Gózstafsons militis *o*) hæc fuit filia domini Hælghe, quæ dedit claustro Vazsten. prædium in Haghabyhógha. *p*)

Sept. 17. Item, in die S. Lamberti episcopi & martyris obiit Karolus Karlsson filius filii S. Byrgitte. *q*) Hic magne litterature fuit & magne reputacionis in studio, qui reversus a studio, post aliquos annos accepit sibi uxorem, & per aliquod tempus in matrimonio laudabiliter vixit, et tandem mortuus & appositus est ad patruum suum Dn. Byrgerum *r*) in monasterio Vazstenensi.

Sept. 29. Item, in festo Michaëlis, primo tradebatur ad manus Dne. Regine Margarete Stokholm cum castro, per illos, qui ea diu detinuerant ex parte Regis Alberti. *ſ*) Quæ ibi cum sollempnitate magna suscepta est multitudine plebis occurrente & subsequente.

Item, quinta die mensis Nouembris, quasi, completa fuit testudo in choro Vazsten. & eadem septimana primo positum est fundamentum sub stupa conventuale fratrum.

Anno Domini MCCCXC. nono.

Febr. 4. Lit d. E. Aur. n. XIII. sexta feria ante festum Scolastice virginis

fuit

n) De Laurentio Romfar cfr. *Grau* Vestmanl. Beskrifn. p. 213.

o) Ad Hellekis, Regni Senator 1389. v. *Ugglas* RådsLängd p. 41.

p) Vide hoc Diarium ad an. 1393.

q) Scilicet Caroli Ulfonis ex tertia uxore Catharina Catilli filia. v. Chronicon Margaretæ Abbatissæ.

r) V. hoc Diarium ad an. 1391.

ſ) Scil. Civitates Hanseaticæ.

fuit translatus ad monasterium b. Virginis in Vazsten. & sepultus Dn. Anundus Jonasson miles, *s*) qui tamen fere ad duos annos antea mortuus est.

Item, die b. Gregorii Pape post completorium obiit venerabilis Dna. Dna. Cæcilia filia S. Byrgitte ultimo genita *t*) ut altera Tabita plena operibus bonis, de qua multa mira referuntur. Nam cum adhuc esset in utero matris contingebat quod unus maximus tyrannus desponsavit quandam filiam sancte Byrgitte, quasi contra voluntatem ejusdem sancte, quia sic placuit marito suo, & Regi, & consiliariis regni, quia magnum dampnum antea inferebat regno. Quæ cum ob hoc continuis indicibiliter affligeretur fletibus, semel cum amarissime fleret, fertur infantem in utero clamasse: carissima inquit mater noli me interficere. Item, cum ipsam b. Byrgitta mater sua pareret & in partu grauiter periclitaretur, ut habetur in legenda sua, intravit ad eam beata Virgo Maria, cunctis qui aderant mirantibus & stupentibus, & tangebat singula membra jacentis, qua disparente, ipsa mox sine omni difficultate partum protulit. O quam felix partus, qui talem meruit obstetricem, propter quod sperandum est quod eandem finalem habuerit adjutricem. Hæc sepulta est juxta fratrem suum Dominum Byrgerum, ex parte aquilonari. Apr. 23.

Item, in crastino S. Marci Ewangeliste aliquantulum ante meridiem, dum elevacio fieret in summa missa obiit frater Andreas Olavi *u*) presbiter unus de primo intrantibus monasterium Vazsten. Hic continuus & fidelis laborator pro canonizacione S. Byrgitte, donec fuit perfecta. Prima enim vice a conventu cum fratre Johanne Petri, qui postmodum factus est Confessor Generalis monasterii Vazsten. ad Romanam curiam pro canonizacione procuranda emissus captus fuit a Saracenis, & inter eos plus quam per biennium tentus, ac gravissimis laboribus, fame & siti & duris verberibus continue afflictus, ter venundatus, nec non multa gravia passus; prima enim vice vendebatur pro XL ducatis seu dublis & quoties vendebatur toties augebatur precium & tandem per Dominum Alphonsum Episcopum, qui fuit de Hyspania & Confessor Sancte Byrgitte redemptus fuit pro quadringentis ducatis, & sic reversus est ad monasterium Vazsten. & postmodum iterum transiuit Romam cum Dno. Magno Petri pro canonizacione S. Byrgitte & ibi stetit donec facta fuit sollempniter per Dominum Papam, ut supra dictum est, & sic revertens ad monasterium, usque ad finem vite sue sancte & laudabiliter vixit. Qui ad sex dies ante obitum suum magnas & varias tribulaciones & temptaciones a diabolo passus est. Ipse enim quasi ad duos dies, raptus erat quasi extra sensum, & tunc apparuit ei diabolus enumerans sibi omnia peccata sua, que fecerat a juventute sua, & volens eum per hoc ad desperacionem trahere, sed per misericordiam Dei, et sicut vere creditur, per intercessionem sue dignissime matris et S. Byrgitte liberatus est. Et recepto sensu, quamuis prius tam in Roma quam eciam domi sanus et infirmus confessionem suam fecisset satis attente et deuote, tamen postea omnia a diabolo recitata deuotissime et humillime confessus est, et sic eodem quo mortuus est die, modicum ante suam mortem recepit corporis Christi sacramentum et quieuit in pace. Apr. 26.

Item, IX die mensis Junii, hoc est, die Sanctorum martirum Primi et

s) *Lejonmünn* in margine annotavit *Benzelius*. Cfr. *v. Stiernman*. Höfd. Minne p. 328.

t) De hac etjam Birgitte filia fuse agit Chronicon Margaretæ.

u) In margine Codicis additur: Primus in statu Diaconorum.

et Feliciani hora completorii obiit Dominus Bondo curatus in Haghabyhôgha in bona senectute. Hic multa bona fecit claustro Vazsten. in vita
Jun. 11. sua, ubi, in die beati Barnabe apostoli, juxta crates ferreas apud dominum Tyrgillum sepultus est.

Aug. 15. Item, in festo assumpcionis beate Virginis venit ad Vazst. Dna. Margareta Regina cum episcopis et consiliariis regni, ea intencione ut villa Vazstena sub regali tributo fieret, et a claustro alienaretur; sed omnipotens Deus aliter ordinauit, quia episcopi et consiliarii mox ut ibi veniebant, a proposito sunt mutati. Nam visis literis et racionibus claustri super oppido illo in placito generali, quod dicitur refsstathing, claustro adjudicatum est, præsentibus Domino Henrico archiepiscopo Upsalensi, Kanuto episcopo Lynchopensi, Thordone episcopo Strængianensi, Nicholao episcopo Arosiensi, et Domino Stenone Benedicti milite, v) qui tunc auctoritatem judiciariam ex parte Regis habuit, Domino Thoriro Bonda milite, x) Dno. Thyrkillo Haralzson, y) Dno. Nicholao Magnusson z) militibus cum pluribus aliis et quasi majori parte omnium consiliariorum regni Svecie.

Item, quinta die Septembris h. e. die proxima octavas S. Augustini, quæ tunc erat sexta feria, in hora IX obiit soror Christina Nichlassadotter, una de primis religionem Vazst. intrantibus. Hæc virgo Deo devota in primo sorores, pro ut a magistro Petro, qui cantum sororum dictauerat, et a Dno. Kiætilmundo didicerat, fideliter docuit, et quasi magistra omnium aliarum fuit, hæc erat Priorissa per longum tempus, cum omni fervore et attencione regulam custodiens, et ad idem faciendum alias sorores viriliter compellebat.

Item, eodem anno in proxima sequente die post festum Apostolorum Symonis et Jude, que est XXIX dies Octobris, prima hora post meridiem facta fuit eclipsis solis et duravit fere per duas horas et illa die erat Luna XXVIII. a)

Nov. 7. Item, sexta die post festum omnium sanctorum, quæ tunc erat quinta feria sepeliebatur soror Katerina Byrghirsdottir, que nocte precedente quum pulsabatur pro matutinis moriebatur. Hæc erat una de senioribus et primis, quæ religionem Vazst. intrauerunt, et vidua erat.

In

v) Bielke vide infra ad an. 1400. 1408. 1412. 1415 -- 1425 &c. Schema Familiæ Bielkianæ ad tenorem hujus Diarii ita adornandum:

Benedictus.

- Turo Benedicti. Scrinium b. Birgittæ perfecit an. 1412. Miles & Regni Senator sepultus Vadstenis 1415. Vidua ejus Margareta eodem anno ibid. sepulta.
  - Steno Turonis. Uxor Margareta Sparre obiit 1429. Ipse sepultus Vadstenis 1431.
    - Turo Stenonis. sepultus Vadstenis 1439.
    - Canutus Stenonis. sepultus ibid. 1431.
- Steno Benedicti. Miles, placitum generale habuit Vadstenis 1399. Litem in Monasterio composuit 1400. Regni Marscalcus ibid. sepultus 1408.
  - Turo Stenonis. Uxor ejus Brigitta, filia Militis Abrahami Broderi, in horreo cum duobus nobilibus virginibus igne consumta & sepulta Vastenis 1415. Ipse sepultus ibidem 1426.
  - Ericus Stenonis. † in Jutia 1410.
  - Catharina Stenonis. Ux. Militis Laurentii Ulfonis Blâ. † 1410. Ille obiit 1445.
    - Filia igne consumta 1415.
    - Ingeburgis Monialis Vadst. 1418.
    - Hermegärd Monialis ibid. 1448.

x) Vide infra ad an. 1412.

y) V. infra in hoc Diario ad an, 1402.

z) *Brahe*, in margine adscripsit *Benzelius*.

a) Forte a novilunio vicesimus octavus dies.

Item, in die S. Thome Apostoli, quæ tunc cadebat in quarta dominica Aduentus, primo conuentus fratrum intrauit ad stupam lapideam ad habendum illam pro refectorio conuentuali. *b*)

Anno Domini MCD.

In mane diei Purificacionis beate Virginis, quum sorores cantaverunt matutinas, obiit soror Ingeburgis Hartleui *c*) quondam relicta. Hæc in vita sua sanctissime vixit tam in conjugio quam post obitum viri sui. Nam in operibus maxime exercendis omnes temporis sui in Skæningia habitantes excellebat. Ipsa post mortem mariti sui in seculo remansit per duos annos, omnes res suas ordinans ad honorem Dei & sic Vazsten. intravit religionem, in qua per septem annos cum dimidio perfectissime vixit abstinenciis & vigiliis macerans corpus suum. Nam eciam in claustro existens omni die de qualibet porcione sibi apposita semper quod melius erat aliquid ponebat ad eleemosinam. Ter post ingressum monasterii per visionem ammonita fuit ut se præpararet, quia mors ei cicius imminebat. Deinde oracionibus continuis feruenter instabat, & quamuis prius eis deuotissime intenta fuit, postea tamen feruentior erat, humiliter & instanter orans ut in extremis sacri dominici corporis mereretur percepcionem, quod misericors Deus sibi præstitit. Nam per totam noctem quasi in morte laborabat & sorores sæpe candelam in manus ejus ponebant, & sæpe eam mortuam credebant, sed circa pulsacionem matutinarum aliqualiter resumpto spiritu dixit eis: non timeatis, quia non moriar, antequam recipiam corpus Domini mei Jesu Christi, & sic cum fratres inceperunt matutinas intrauit confessor ministrans sibi corpus dominicum & sic sub matutinis sororum multis adornata virtutibus, ut pie creditur, templum ingrediens celeste obdormiuit in Domino & eodem die sepulta est. Febr. 2.

Item XI die Octobris hoc est in crastino Gereonis, obiit soror Katerina de Hallandia, una de primis intrantibus religionem Vazsten. Hæc per LX annos in sancta viduitate vixit.

Item, in eodem anno, videlicet anno Domini MCD introducte & consecrate fuerunt per Dominum Kanutum episcopum Lincopensem, in die S. Martini sex sorores, videlicet Byrgitta Jæppa Bykaradottir, Anna Kaarlzdottir, Margareta Gregorii dottir, Margareta Nicholai Kistæ dottir, Elena Andresa Skyttodottir, Christina Jowansdottir de Kalmarnia, omnes virgines erant, præsentibus Dno. archiepiscopo Upsal. et episcopo Strængianensi, et episcopo Arosiensi, et episcopo Vexionensi, Rege et Regina et cunctis Consiliariis Regni. Tunc enim habebant ibi concilium quoddam generale in Vazsten. traxerunt enim ibi moram a festo S. Martini usq; ad diem concepcionis beate Virginis, quamvis aliqui eorum cum Rege antea paucis diebus recesserunt. Tunc Rex Ericus plenariam potestatem accepit super regnum, quia quasi prius ad legittimam etatem *d*) non peruenerat. Et ad illud tempus, sicut et postea, per Reginam Margaretam Valdemari Regis Dacie filiam ista tria regna regebantur. Item in die Sancti Andreæ apostoli sedata fuit quædam discordia inter fratres & sorores in Vazsten. per eandem Reginam, præsentibus Dno. Henrico archiepiscopo Ups. Kanuto episcopo Nov. 11. Dec. 8. Nov. 30.

b) Locus, ubi simul comedebant Fratres vel Monachi. *Du Cange*.

c) Sine dubio Hartleui Bolkz de Skæningia, cujus filia Gærdika an. 1403 facta est Abbatissa. vide infra ad h. an.

d) Annos natus 18. vide supra ad an. 1396.

scopo Linchopensi, Thordone episcopo Strængenensi, Nicolao episcopo Arosiensi, Hemmingo episcopo Vexionensi, Berone episcopo Aboënsi, & duobus militibus videlicet Dno. Carolo *e*) de Thoptom & Dno. Stenone Benedicti. *f*)

Item, in secunda dominica Aduentus, quæ cadebat in profesto Sancti Nicolai, consecrata erat per eundem Dn. Kanutum Linchopensem soror Christina Esbiórnadottir. Hæc eciam virgo fuit, quam educauerat Domina Cecilia filia S. Byrgitte.

Dec. 5.

Anno Domini MCDI.

Aug. 23. In vigilia Sancti Bartholomei in nocte præcedente vigiliam, obiit soror Katerina Brynyulsdottir *g*) una de primis, quæ intrauerunt religionem Vazsten. Ipsa cum marito suo Johanne Pætherson primo ex precepto S. Byrgitte locum Vazstena pro ædificando monasterio intrauit ubi ante se nichil, nisi locum desolatum, nec quidem unam stipulam structure nisi omnino dirutos muros trium domorum lapidearum invenit. Ubi eciam per IIII vel V annos ante aduentum reliquiarum S. Byrgitte habitauit. Et sic ibi sanctimonialis religiosissime viuens usque ad mortem permansit. Hæc fere per unum annum grauissimis febribus laborabat, de quibus tandem defuncta est.

Item, eodem anno in quinta die Septembris, quæ est in crastino Marcelli martiris seu octaua Augustini, obiit soror Ramborgh una de primis, quæ intrauerunt religionem Vazst. Hæc in sancta virginitate vixerat per omne tempus vite sue, quod valde longum fuit; erat enim centum & decem annorum quum mortua est. De matre istius sororis habetur sexto libro celestium revelacionum centesimum secundum capitulum, ubi habetur, quod stetit cum S. Byrgitta in Roma & ibi mortua est. De qua ibidem dicit Christus: hæc mulier grata est mihi, & quia deuote vixerat in se, & quia filias suas enutriuit mihi. De quibus filiabus fuit ista Ramborgh, quæ usque ad finem vite sue deuotissime vixit & quamuis grandæua fuit, quasi nullum omnium suorum sensuum paciebatur defectum usque ad mortem, & hanc graciam dedit sibi Deus ut pie creditur propter virginitatem, quam sollicite custodiuit.

Dec. 23. Item, eodem anno in vigilia vigiliæ & nativitatis Domini electus est Dn. Ericus Johannis de ólandia in Confessorem Generalem monasterii in Vazsten. per Abbatissam & Conuentum secundum statuta S. Byrgitte & per Episcopum confirmatus.

Anno Domini MCDII.

Feria tercia post dominicam passionis in quadragesimo, quæ dominica tunc cadebat in die beati Gregorii Pape, sepultus est nobilis miles Dn. Tyrkillus Haraldsson *h*) in monasterio Vazsten. juxta sepulchrum Dni. Baronis. *i*) Hic multa bona fecit monasterio Vazsten. & in armis bellicis strenuus erat, & pro defensione regni multa passus est, nam in quodam bello semel vulneratus fuit, in quo eciam captus est, sed ferrum lanceæ cum qua vulneratus fuit, remansit in vulnere, ubi illud portauit plusquam per VIII septi-

Mart. 12.

e) Ulfson Sparre. *v. Stiernman*, Höfd. Minne p. 6.

f) Bielke. Ibid. p. 10. Hæc discordia tetigit Ingegerdem Abbatissam ejusque facinora, quæ vide in protestatione contra illam in Appendice ad Margar. Chron. p. 31.

g) Nobilis audit Auctori Vitæ S. Brynolphi, ubi & soror domini Brynulfi Curati in Wing VestroGothiæ, qui ipse gestabat arma Sturiana.

h) Green in margine appellat *Benzelius* & in Genealogiis mscr. Nordinianis Torkil Haraldson Stubbe ex familia Gren memoratur; sed an. 1418 vixisse traditur.

i) Sic. Legendum: *Beronis*. Inter cippos enim sepulchrales in templo Wadstenensi (v. Append. VI. N:o 7.) exstat cippus Beronis de Hiællifsstadum.

septimanas. Sed tandem extracto ferro recuperauit sanitatem & post hoc vixit fere per XVI annos, & sic sumtis sacramentis in pace quievit. Item, statim in sequenti die videlicet feria quarta, sepultus est eciam in Vazst. Mart. 15. Dn. Ericus Nichlasson miles, qui eciam monasterio multa bona fecit & ad monasterium, sicut & Dn. Tyrkillus singularem habuit amorem. Ipsius sepulchrum est ante altare beate Virginis.

Item, eodem anno videlicet MCDII infra octauas ascencionis Domini, primo Dn. Kanutus episcopus Lynchopensis intrauit monasterium Vazsten. Maij 4. per modum visitacionis cum duobus Canonicis, scilicet Dno. Johanne Bonda & Dno. Laurencio Odonis, *k*) & primo die, scilicet secunda feria post dominicam infra octauam ascensionis, hoc est octaua die mensis Mai intravit monasterium sororum, & ibi expeditis omnibus, sequenti die intrauit monasterium fratrum, & tercia iterum intrauit monasterium sororum cum prædictis duobus canonicis & eciam Dno. Johanne Swartaprest *l*) eciam canonico, qui tunc circuibant totum monasterium benedicendo & consecrando seu eciam dedicando illud per modum reconciliacionis.

Item, eodem anno & mense, in profesto corporis Christi, quod festum corporis Christi cadebat in die Urbani Pape & Martiris, modicum Maji 25. post completorium, obiit frater Ericus Gudhmundi dictus Buza, *m*) hic bonus clericus erat & antequam religionem intrauit, erat Præpositus in Finvidhe ubi et natus fuit.

Item, eodem anno in crastino beati Barnabe apostoli in die videlicet quo officium habetur de S. Eskillo dum elevacio fiebat in summa missa, Jun. 12. obiit soror Margareta Lassadottir. Hæc virgo fuit de XXXIIII. annis, que laudabiliter in monasterio conversata est. Et quamuis de nobilioribus regni nata fuit, ad omnia tamen servilia opera promta & humilis fuit, scil. in coquina & ad fleubotomandum, et ad vestes lavandum tam pro fratribus quam sororibus & ad eas consuendum, & ad cetera, quae ad sanctam humilitatem pertinebant, & cum hoc multum utilis erat ad chorum, & omnibus grata erat. Hujus mater erat Christina Væmundzdottir, quæ erat proxima cognata Marscalci Dni. Erici Puka de Wærmalandia, que eciam cum eodem Marscalco ante sex annos in Vazsten. sepulta est. Ista Margareta erat una de primis, quæ primitus acceperunt habitum regularem in Vazsten.

Item, eodem anno in profesto Kalixti Pape obiit soror Margareta La- Oct. 13. wrinssadottir.

Item, in profesto beati Martini episcopi & confessoris, obiit soror In- Nov. 10. gridis Niclissadottir, mulier provecte ætatis.

Item, in crastino octavæ concepcionis beate Virginis obiit soror Kate- Dec. 17. rina Kællarsdottir jam anus effecta. Mulier simplex & recta & timens Deum & sicut de sancto Martino legitur: Nullus vidit istam sanctimonialem iratam aut maledicentem, Et si videbatur non credebant ei. *n*)

Anno

k) Erat 1377 d. 10 Sept Canonicus Lincopensis. *Nordin.*

l) Anno 1398 litteras Birgeri Caroli de anno 1351 salvis suis sigillis & vere sigillatas, non rasas, non cassas, non abolitas, nec in aliqua sui parte vitiatas, omni suspicione carentes, testatus est. Vid. Diplomata Sturiana in Strömsta de hoc anno. Vide de eo etiam infra ad an. 1409 & 1415.

m) Supra quoque nomen illius occurrit an. 1373. Num nobilis familiæ Buzæorum, cui insigne tignus rubeus in area coloris glauci?

n) Heic ad finem anni 1402 alia manus in Codice comparet, quæ & aliquantum a superiori libri orthographia recedit. Illa *Byrgitta*, hæc *Birgitta.* Illa *Martyris*, hæc *Martiris.* Prior manus an. 1405 redit suamque orthographiam reducit.

Anno Domini MCDIII.

Febr. 2. In purificacione beate Virginis Marie introducte fuerunt & consecrate duæ virgines, videlicet soror Ingeburgis Johannis soror Confessoris Generalis. Et soror Ramburgis Andrissa dottir, per Dn. Kanutum episcopum Febr. 5. dyocesanum. Et in crastino purificacionis, videlicet die Blasii resignavit soror Ingegerdis Knwtzdottir *o*) officio abbatissali, in quo steterat XX Febr. 5. annis a consecracione sua. Et in die sancte Agathe virginis proximo, per conventum electa est soror Gerdika filia Hardlevi Bolkz de Skæningia & die sequenti in choro sororum cum omni solempnitate est consecrata per Dn. Kanutum episcopum dyocesanum.

Sept. 30. an. 1402. Item, priori anno circa festum Michaelis duo fratres, videlicet frater Ericus & frater Thorirus transierunt versus Romam pro aliquibus negociis monasterium nostrum summe tangentibus. Quibus expeditis Dns. Ericus rediit & alter, videlicet frater Thorirus cum fratre Luca transiuit Florenciam ubi inceptum fuit monasterium prope ciuitatem in castro, quod vocatur Paradisus, pro informacione fratrum & sororum ibi instituendorum, secundum regulam sancti Saluatoris. *p*)

Item, his omnibus sic peractis, ultimo domina Margareta Regina inter alias familiares colloqutiones fratribus in loqutorio eorum secrecius dixit: cuidam mulieri videbatur quod esset constituta in periculo tam magno, quod impossibile sibi videbatur ab eo posse liberari quin periret. Tunc quædam Domina admodum gloriosa griseis vestibus induta ad eam sic desperatam veniens dixit: dilige fratres in Vazstenom & ab istis periculis tuis salua eris. Quæ expergefacta Deo & S. Birgitte gratias egit. Et adjecit Domina Regina: tempore suo dicam vobis nomen hujus mulieris, fratres vero experiencia eos docente coniiciebant quod ipsamet fuit hæc mulier.

Febr. 21. Item eodem anno in profesto cathedre S. Petri, obiit ab extra soror votiua Katherina, nobilis mulier, relicta Petri Diækn *q*) eciam fratris nostri, qui ante sex annos obiit ante eam.

Sept. 12. Item, eodem anno in crastino Prothi & Iacincti obiit frater noster Dn. Stephanus presbiter, qui longo tempore in laboribus monasterii sudauerat, fuerat enim officialis super bona monasterii, pro quibus tuendis contra Præfectos & alios filios Belial, qui tunc tyrannizabant in populo, viriliter se objicit, ita quod mortem sibi minabantur.

Dec. 24. Item in vigilia natiuitatis Domini Domina Margareta Regina, de qua superius tactum est, venit Vazstenum, ubi cum familia sua morabatur us-Jan. 16. an. 1404. que post octauas epiphanie, ob deuocionem, & indulgencias conquirendas. In fine autem horum dierum peciit humiliter a conuentu literam fraternitatis, & ut soror fieret & particeps bonorum spiritualium monasterii, & accepit. Die vero ultimo recessionis suæ, conuocatis primo sororibus coram se in loqutorio, postea fratribus, in firmitatem sororitatis sue omnium manus deuote osculata est. Quidam autem frater laycus, more suo, tetigit manum ejus manu sua inuoluta pallio, sed illa noluit, dicens: nullo

modo

o) De facinoribus ejus & Kanuti Episcopi vide Protestationem Vadstenensium editam ad Chronicon Margaretæ p. 51 & Bonifacii IX Bullam huic Diario in editione *Benzelii* p. 192. subjunctam. De Episcopo Cfr. *Lagerbring*, T. IV. p. 541.

p) Post hæc verba desideratur folium in Codice, quod tamen Monachus ipse destruxisse videtur, quemadmodum etjam elisit duas lineas sequentis folii, quod nunc incipit: Item his omnibus sic peractis.

q) Sublegifer Sudermanniæ occurrit ap. *v. Stiernman*, Höfd. Minne p. 126.

modo faciam, sed præbe tu manum nudam, non velatam, quia jam soror tua facta sum.

Anno Domini MCDIV.

Die invencionis Sancte crucis obiit frater Benedictus laycus, a professione sua anno XX. fuit autem de primis conversis unus, qui in inicio intraverant. Hic frater fuit vitrorum magister, ut vulgo loquitur, & hanc artem in monasterio docuit plures fratres, post se relinquens hujus artis peritos. Unde contigit, quod a secularibus emere vitreas fenestras sumptuosas non sumus compulsi; quia fratres, qui edocti fuerant, hujusmodi fenestras vitreas pro se et in ecclesia sufficienter, prout placuit, perfecerunt. Hic eciam uxore sua & filia cum sororibus inclusis habitum regularem cum fratribus sortitus est. Multæ eciam austeritatis fuit, quia cum decrepitæ ætatis esset, cœcus & corpore invalidus, & multo tempore a lecto surgere nec in aliud latus se vertere valuit, nisi cum auxilio alterius, nullo modo super fulcrum vel plumas, sicut addiciones nostre secundum indulgenciam talibus permittunt, jacere voluit; sed solum super stramina, prout sanus solitus fuerat, decumbebat. Multe eciam paciencie fuit, quia cum in tanta ægritudine & tribulacione diutina detentus esset, semper paciens exstitit; & gracias Deo referebat. Et ad omnia servicia, quæ sibi frater servitor suus faciebat, grates Dei vel Deo gracias continue depromebat.

Item, XV die mensis Mai, quod contigit in octava ascensionis Domini, obiit Jæppe Bekare, frater noster ab extra, in curia officialium. Vir nobilis genere ante conversionem, sed virtutibus nobilior. Hic fuit unus de primis quatuor familiaribus, qui crucem portabant ab extra. Homo simplex & rectus & timens Deum. Fuit eciam valde peritus in sectione lignorum & ædificiorum constructionibus gnarus. Et ideo præerat constructoribus monasterii nostri secundum præceptum Prælatorum, laborator indefessus multis annis usque ad mortem. Hic frater Jacobus Bækare habuit duas filias virgines, quas hylari mente & devota Deo optulit & dedicavit, & sic cum sororibus in monasterio sunt incluse.

Item, ipso die Corporis Christi, videlicet in crastino translacionis beate Birgitte, ingressus est Dns. Johannes Johannis Calmarnensis, consecratus per Dn. Kanutum episcopum Lyncopensem, in statum dyaconorum. Maji 29.

Item, in profesto beati Botulphi abbatis obiit Christina Thyzsca, soror monasterii ab extra in curia officialium, mulier honeste vite provecteque ætatis. Jun. 16.

Anno Domini MCDV.

In die invencionis crucis ingressus frater Laurentius Oghiarsson, consecratus per Dn. Kanutum episcopum Lincopensem, in statum laycorum. Maji 3. Et diebus immediate sequentibus fecit idem Dns. episcopus visitacionem. Ingrediens primo monasterium sororum cum duobus canonicis suis, postera vero die claustrum fratrum, & tercia die iterum ingressus est claustrum sororum de structura & inclusione earum & cellis, quas tunc ceperant ædificare perspecturus, ne aliquid fieret contra regulam & statuta.

Item, in die S. Olaui Regis & Martyris obiit frater Petrus Johannis Jul. 29. cognomento Stekare, laycus, a professione sua anno XXI. Fuit autem de primis conversis, qui ad locum Vazsten. voluntate morandi venerunt, quum primo reliquie S. Birghitte a Roma ad Vazsten. sunt translate. Hic frater multum operosus & utilis in monasterio fuit, maxime in ligandis libris,

bris, & ad vitra facienda. Omnia enim vitra in novo choro fratrum ipse parabat pro parte, sed magnam partem eciam de eisdem vitris fecit ac compleuit Dn. Finvidus, qui fuit unus de XIII sacerdotibus, qui fuit magne utilitatis in monasterio, de quo dicetur tempore suo.

Jul. 31. Item, eodem anno, in profesto S. Petri ad vincula, ad vesperas, fratres primo intrauerunt chorum suum tunc primitus consumatum. Primo intrauerunt cum corpore Christi & reliquiis sanctorum processionaliter circumeundo altare cantantes Responsorium Summe Trinitati felix namque &c. & statim inceperunt vesperas, cum gaudio laudantes Deum.

Sept. 9. Item, eodem anno in crastino natiuitatis beate Virginis, videlicet die beati S. Gorgonii martiris, obiit venerabilis mulier Ingeburgis soror Dni. Steffani, qui ante eam ad duos annos mortuus est in die Prothi & Iacincti, de quo supra. *r*) Hæc autem Ingeburgis nostra ab extra soror erat, & venit cum eodem fratre suo ad monasterium Vazsten. cum omnibus bonis suis, quæ omnia dederunt monasterio, ac eciam cum matre & vitrico, qui vocabatur Petrus de Skedhum, deuota & notabilis persona, qui pariter ibi defuncti sunt in senectute bona. Ista autem Ingeburghis, de qua supra, fuit deuotissima mulier. Nunquam aliquis eam vidit iratam, pacientissima fuit in tribulacionibus & omnes potuit ipsa consolari. Vera mater fuit omnium pauperum in quantum ipsa potuit. vixit eciam in sancta viduitate per XXX annos.

Sept. 11.

Sept. 12. Item, eodem anno in sabbato infra octavas natiuitatis beate Virginis, cujus festum tunc cadebat in tercia feria, accidit quoddam periculum apud summum altare in summa missa. Frater autem quidam, *s*) quem ordo tangebat, accessit ad altare missam celebraturus, qui cum venisset ad offertorium & fratres cantauerunt Credo, tantam incurrebat debilitatem, quod ultra missam prosequi non valebat; sed statim alter eam prosequtus est, qui nondum tunc celebrauerat. Hæc autem debilitas creditur sibi accidisse, quia priori die habuit minucionem sanguinis nec eciam multum fortis prius erat; nouiter enim tunc redierat de forti viagio, videlicet infra octavas
Jul. 24. ad vincula S. Petri, qui tunc rediit de Florencia ubi, in monasterio S. Byrgitte per duos annos tunc steterat pro dilatacione ordinis.

Item, eodem anno, XVIII die mensis Septembris, in sequenti die post festum Lamberti martiris, obiit frater Jowan Pætharson, qui primo ex præcepto S. Birgitte locum Vazst. pro monasterio ædificando intrauit cum uxore sua Katerina Brynulfsdottir, quæ ad quatuor annos ante ipsum defuncta est. Hic homo deuotus valde fuit & sollicissimus in ædificando monasterio. Hic primo plantauit pomerium fratrum, & multa bona procuravit monasterio. Ad octo annos ante mortem suam quandam incurrebat infirmitatem, in qua factus est quasi paralyticus ac eciam pro majori parte amisit loquelam in tantum quod pauca verba postea loquebatur. In tanta simplicitate post hæc cum fratribus conversabatur quod potius videretur esse angelus quam homo. Hic fuit armiger in seculo & frater carnalis Dni. Magni Petri, qui ante nouem annos ante ipsum defunctus est in Florencia, in loco qui dicitur Paradisus, de quo supra. *t*) Iste frater, sicut dixi, primo incepit ædificare monasterium in castro Vazsten. tunc tem-

r) Ad ann. 1405.

s) De se ipso loquitur libri scriptor Thorirus Andreæ, cujus iter Florentinum memoratur ad an. 1403.

t) Ad annum 1396.

temporis desolato & sine habitatore existente, secundum præceptum beate Byrgitte. Nam ut audivi ab ore ejus, cum idem Jowan Pæthærson Rome esset cum beata Birgitta, adhuc in humanis degente, dixit ad eum Domina Birgitta: mi care Johannes, cum redieris ad Sweciam accede ad castrum Vazstena, & ædificatis domibus necessariis, ibi permaneas quousque ad te venero, Deo duce, nam ibi monasterium debet fieri. Cui ille: domina mea ego uxoratus sum & filios habeo, monachus fieri non possum. Et illa: accipias uxorem tuam tecum ad Vazstena, ego autem volo parvulos tuos ad me recipere & de eis providere. Et accedas ad Dn. Nicholaum episcopum Lincopensem, qui dabit tibi literas super illum locum confectas, & ipse astabit tibi in omnibus ex parte mea. Ipse vero Jowan Petherson rediens ad Sweciam cepit ædificare viriliter & feruenter Vazsten. annis quinque, cui astabat episcopus Thomas Vexionensis, qui ibi secum eciam continue residebat, donec Dna. Katerina & alii cum reliquiis beate Birgitte tunc defuncte a Roma ad Vazstenas venerunt. Omnes vero & singuli parvuli infra breve spacium defuncti sunt. Et ut mihi familiariter dixit, ædificatis aliquibus domunculis invitauit uxorem suam & matrem, quæ adhuc tunc viuebat, ut pariter secum ad Vazstena venirent. Illæ autem noluerunt, dicentes se non posse claustrari. Ille vero reversus insistebat operi suo incepto. Tunc circa natale Dni. iterum ivit ad illas & monuit ut illum sequerentur, illis autem resistentibus & contradicentibus quasi exasperatus dixit: dimittite mihi de parvulis educandis medietatem, sciatis enim pro certo, quod quicquid Dne. Byrgitte promisi non differam adimplere, & adventum ejus præstolabor. Tunc mater ejus dixit: carissime fili noli turbari, paratæ enim sumus sequi te quo volueris, sed distulimus, quia voluimus probare stabilitatem tuam in hoc facto. Post aliquos annos mater ejus Vazstenis defuncta, & primo sepulta est in ecclesia S. Petri, sed postquam consecratum fuit monasterium, translata fuit in illud, & sepulta quasi in eodem loco, ubi ipse postmodum sepultus est. Et cum inclusio generalis instaret, ille cum fratribus inclusus est, uxor autem ejus cum sororibus introducta est. Anno vero vite ejus pene XC., sumptis sacramentis & fratribus astantibus, & orantibus, obdormiuit in Domino. Item, de eodem: Cum semel postquam factus fuit monachus infirmaretur, & Dno. Johanne Prest tunc vice confessore ipsum visitante, inter aliqua verba, occasione sic se offerente, dixit idem infirmus: Dne, non habeo requiem aliquo die, antequam habuero unum fletum. Tunc quidam astans dixit Dno. Johanni: Mirum est quod sic potest lacrimari continue. væ mihi, qui nunquam fleo. quia, inquit, talis est nature, quod de facili potest se provocare ad lacrimas.

Item, eodem anno, XIII die mensis Octobris, videlicet precedenti die S. Calixti Pape & martyris, obiit frater Petrus Sartor, eciam unus de primis laicis, qui intrauerunt religionem S. Birgitte. Hic fuit vir magne devocionis & abstinencie. Hic numquam visus ociosus, quin semper laborabat, nunc suendo & reficiendo vestimenta fratrum, nunc laborando & fodiendo in horto, nunc orando & serviendo in divinis, & in quocunque labore fuit, semper orando legit, silencium & observaciones regulares summe diligens, & frequenter cum licencia Confessoris portabat cilicium. Iste semel venit Romam, adhuc viuente S. Birgitta & ibi morante, cum proposito peregrinandi ad Terram Sanctam. Et quia S. Birgitta tunc necessita-

ta

ta fuit de pecunia; rogabat eum, ut pecuniam, quam tunc secum habebat, sibi concederet & rediret ad patriam, ut ibi de amicis S. Birgitte resumeret eandem pecuniam. Quod ipse protinus fecit, & reuersus est in Sweciam, & ibi resumta dicta pecunia, perfecit dictam peregrinacionem in S. Jerusalem. Quod tunc ita secretum habuit, quod nunquam de illa peregrinacione loquebatur, nec volens quod aliquis, nec de ipsa peregrinacione, nec de aliis suis virtutibus aliquid sciret. Hic homo magne mansuetudinis
Aug. 10. fuit & optime cum fratribus conuersabatur. Tandem circa festum S. Laurencii cepit infirmari, quæ infirmitas durauit per unum annum & duos menses & amplius. In hac infirmitate pacientissimus fuit, & cum jam instaret tempus suæ resolucionis, corpore omnino sic depasto, ut nichil ossibus nisi sola cutis adhereret, sumptis deuotissime sacramentis, valefecit omnibus, Domino, ut verius creditur, reddens animam.

Oct. 28. Item, circa festum apostolorum Simonis & Jude eodem anno obiit Tubbo Erikxson. *u*) Hic nobilis erat & bonus homo, & sepultus est in monasterio Vazstenensi juxta uxorem suam, quæ aliquibus annis ante ipsum defuncta est. Hæc fuit mulier deuotissima, filia nobilis militis, Domini Nanna Abiörnssons, qui Nanne ante plures annos obitus sui seculo renunciauit, & intrauit religionem Cruciferorum in Eskilstunom, & ibi laudabiliter viuens finivit vitam suam.

Hic jam consumatus est primus numerus fratrum laicorum, qui primo intrauerunt monasterium Vazstenense, quorum nomina sunt hæc: Johannes Pætharson, Petrus Skrædare, Petrus Stækare, Ragualdus Skrædare, Martinus Diækn, Ingulphus Kætlasmidher, Benedictus Glasmæstare, Ingeualdus Anundson.

Item, eodem anno XI die mensis Decembris, ab extra in curia officialium obiit Margareta de Kalmarnia, quæ post obitum mariti sui, qui Kalmarnie mortuus est, in sancta viduitate vixit per annos . . . Hii unicam filiam, quam habuerunt, monasterio Vazstenensi obtulerunt, quæ ibi monialis consecrata est. Hæc autem Margareta postquam vidua facta est venit ad Vazsten. & facta est una de sororibus ab extra, viuens sub obediencia in omni simplicitate cordis, & tandem in senectute bona quieuit in pace.

Anno Domini MCDVI.

Jan. 13. Infra octavas epyphanie Dni. venit ad monasterium Vazsten. de Roma quidam episcopus, magister Robertus nomine. Hic episcopus nouiter a Papa consecratus fuit, quod tamen ita occultauit, quod nemo hoc intelligere posset, verumtamen aliquibus in secreto & familiariter hoc intimauit. Hic a summo Pontifice directus est ad Scotiam *v*) pro arduis negociis statum ecclesie tangentibus; sed propter deuocionem, *x*) quam ad S. Birgittam habuit, venit primo visitando monasterium Vazstenense & reliquias ejusdem sancte. sed antequam ibi venit, accessit ad ecclesiam chathedralem, ubi moram traxit per totum festum Nativitatis Christi, ibique fecit plures actus notabiles. Primo exposuit quandam quæstionem satis difficilem de incarnacione Domini. deinde exposuit evangelium Johannis: in principio erat

u) Hunc *Benzelius* in notis ad hunc locum e familia Tottorum atque socerum ejus Nanne Abiörnsson e Sparriorum prosapia, nescio qua auctoritate, adstruit.

v) Addit Codex: ubi etiam natus est, sed hæc verba, lineola per mediam litterarum partem ducta, sunt eliminata.

x) In margine Codicis additum: Nota bene grande prodigum & devotum.

erat verbum. Ita subtiliter & magistraliter exposuit, quod omnes qui eum audiebant, se nunquam hominem taliter & tam sapienter loqutum fuisse asserebant audivisse. Deinde accedens ad monasterium Vazstenense cum perveniret ad Skæningiam, depositis calciamentis, & sic omnino nudatis pedibus ambulans venit ad monasterium, cum tamen tota terra operta erat nive, quasi usque genu, ac eciam illo die tam intensum erat frigus, quod per totum annum ab ante intensius non fuerat. Unus vero canonicorum, qui eum sequebatur de Lyncopia, genuflectens pro eo, lacrimose rogabat ne se interficeret, cui benigne ac jocose respondit dicens: Vade retro Satana. & sic ambulantes per viam errabant de via recta, bene per unum milliare, non tamen desistit ab incepto proposito donec ad monasterium peruenit. Tandem altera die venit in loqutorium fratrum, narrans Confessori & fratribus secum existentibus caussam sui itineris & deuocionem, quam habuit ad matrem nostram S. Birgittam, ac quales gracias Dns. Papa de nouo fecerat ordini S. Saluatoris, ac eciam de statu Romane curie. Sed inter alia narrabat quoddam miraculum, quod secum Deus fecerat propter merita S. Byrgitte. Ipso enim, in die S. Clementis, existenti in mari inter Pruciam & Sueciam suborta est tanta tempestas in mari, quod omnes de vita desperabant & frequenter cogitabant naute merces eiicere in mare; sed ipso prohibente dixit: commendamus nos, fratres, auxilio S. Byrgitte & faciamus ei votum, quod ipsius limina visitemus quanto cicius venerimus ad portum Sweorum. Omnibus autem hæc voventibus & promittentibus, ipse non vigilans neque dormiens, sed quasi in spiritu raptus vidit se esse in quadam capella, ubi quidam sacerdos in summo altari celebrauit missam, & ad dextram altaris vidit unam personam viduali habitu indutam cum mantello nigro & tunica grisea & albo peplo in capite, & retro eam stabant fratres & sorores orantes. Ipse autem, accepta candela ardenti, venit ad altare adscendendo per aliquos gradus & fixit candelam in cornu altaris & sic recessit, & continuo in se reuersus vidit omnem illam tempestatem cedatam, & glorificabat Deum & gloriosam sponsam suam, qui per ipsam talia operari dignatus est. Tandem veniens ad Vazsten. & intrans capellam, reperit eam in eadem forma, qualem viderat in mari, & sic magis certificatus de visione, sciebat se propter merita S. Birgitte fuisse liberatum. Nov. 23.

Deinde mansit ibi per unum mensem, & fecit ibi aliquos actus, assumens illam epistolam: Nolite prudentes esse apud vosmet ipsos, valde solempniter, & commendans abnegacionem sui liberi arbitrii, & de ordinacione diuerse caritatis. Dixit eciam familiariter Confessori nostro Generali, quod frequenter consolabatur per visionem, per S. Byrgittam, & propter hoc promisit quod laboraret pro dilatacione ordinis S. Byrgitte, in quantum posset.

Item eodem anno, in nocte præcedente octauas epyhanie obiit soror Christina Rórikxdottir, decimo anno a professione sua. Hæc virgo erat & bone conversacionis, sed ad ejus majus meritum, in sexto anno professionis sue infecta fuit lepra, in qua finiuit vitam suam in magna paciencia. Jan. 16.

Item eodem anno circa festum Purificacionis b. Virginis reuersus est Dn. Tyrrerus de Parisio, portans secum libros, quos ibi emerat, videl. Catholicon, qui constabat . . nobilos, & Dictionarium qui constabat . . . . nobilos, Febr. 2.

bilos, & majus Speculum Ystoriale, qui liber constabat . . . nobilos, ac eciam Racionale Diuinorum Officiorum, qui constabat . . . . nobilos. Hos autem libros pro majori parte emit pro propria pecunia & dedit monasterio Vazstenensi, cum aliis libris & libellis, quos ibi prius portauerat.

Item, eodem anno, in tercia dominica XL:æ qua cantatur oculi, quæ cadebat XIIII die mensis Marcii, introducti & consecrati fuerunt duo fratres laici, videl. Stephanus Liongasson lapicida, & Olavus . . . faber ferrarius per venerabilem patrem, Dn. Kanutum episcopum Lincopensem.

Item, eodem anno, IIII die mensis Maii, videl. in die Spinee corone Domini, sub matutinis sororum, obiit venerabilis frater, fr. Laurencius Boëcii, anno a professione sua XXII. Hic magnis & multis virtutibus claruit, fuit enim ferventissimus zelator regularis observancie & egregius prædicator. Erat eciam in laboribus diuinis frequentissimus. Aut enim studebat, colligebat & scribebat: aut confessiones audiebat, & pro lucris animarum avidissime laborabat. Hic fuit nacione Vesgotus, & antequam monasticam assumsit vitam Curatus erat in Laghlósochópungh *y*) ac Præpositus in illa provincia, sed divino fervore succensus, dimissis omnibus, ordinem intrauit. Sed ante mortem suam plus quam per medium annum in graui infirmitate laborabat, videlicet tussi ac febribus, & tandem ad extremum veniens, corpore omnino exhausto, sumptis aliquibus diebus ante deuotissime sacramentis, ab hoc seculo nequaquam feliciter migrauit ad Dominum, ut pie creditur ab eo æternaliter coronandus.

Item, eodem anno, III die mensis Augusti introductus fuit & consecratus per Dnm. Canutum Lincopensem unus sacerdos Nicholaus Petri nomine, de Vesgocia, qui intravit locum fratris Laurencii defuncti, superius nominati.

Item, eodem anno interfectus est in Vesgocia, nobilis miles, Dns. Ericus Ærlandzson *z*) & sic ad Vazstena translatus est in crastino S. Augusti-
Aug. 23. ni. Sed pro tunc non potuit sepeliri, prohibitus enim erat ab episcopo Skarensi.

Sept. 15. Item, eodem anno infra octavas natiuitatis b. Virginis, secundario missus fuit de monasterio Vazstenensi versus Florenciam pro dilatacione ordinis, frater Thorirus Andreæ, qui huc usque prædicta conscripserat. *a*)

Oct. 14. Item, eodem anno die uno infra octavas canonizacionis b. Birgitte obiit nobilis vir Knwt Boosson, cujus pater, videl. Boo Joansson, bone memorie, Dapifer regni Swecie fuit, præpotens valde in diebus suis, & quasi ad nutum ejus omnia regebantur in regno. Nec Rex, videl. Dns. Albertus contra eum in aliquo prævaluit, quamuis aliquando attemptauit.

Nov. 19. Item eodem anno in die S. Elyzabeth obiit soror nostra Yliana.

Item isto anno primitus in synodo determinatum fuit de novo festo visitacionis b. Virginis. Unde in Synodalibus sic continebatur: Festum
Jul. 2. visitacionis b. Virginis celebretur in crastino oct. Johannis Baptiste, sub festo duplici, sed non sub festo terre. Et de ejus octava nihil fiet, nisi tantum memoria usque ad octav. Apostolorum. & tunc fiet officium de octa-

y) Non urbem Vestmanniæ Köping, ceu in notis ad hunc locum putat *Benzelius;* sed partem ipsius urbis Vadstenensis, in qua situm jam est Hospitale, seu Nosocomium, probat Rev. *Kylander* in *Fants* Handl. i Sv. Hist. T. I. p. 5.

z) Hujus nominis regni Marschus hoc tempore celebratus, sed quem obiisse dicunt an. 1414. v. *Ugglas* RådsLängd, p. 42. Cfr. tamen *Tidgren* Västergöthl. Hist. p. 146.

a) Ad finem tamen cujusque anni spatium in Codice datum, in quo aliæ manus passim sua notata, quæ monasterii historiam tangerent, interserserunt.

octava visitacionis per triduum. Item de S. Anna statutum fuit sic: Preterea fiat ter in anno festum simplex de S. Anna, sc. in crastino Jacobi, & sequenti die post octav. nativit. b. Marie, & in crastino concepcionis ejusdem. Fiat eciam memoria de S. Anna per octavas festivitatum b. Virginis, & in quolibet sabbatho per annum, nisi in Adventu Domini, & a LXX:a usque ad dominicam Trinitatis. MCDVI.

Item hoc anno celebrate fuerunt nupcie Dni. Regis cum filia Regis Anglorum nomine Philippa, in civitate Lundensi. Hic quidem Rex Dns. Ericus, filius Ducis Pomerensis, adhuc juvenis, ante paucos annos coronatus fuit super tria regna, videlicet Swecie, Norvegie & Dacie in civitate Kalmarnensi, ex beneplacito & industria Dne. Margarete Regine, filie Regis Danorum, cujus pronepos fuit. i. filius filie sororis sue .... Item, istis nupciis celebratis, venit Vazsten. Dn. Henricus Rawinzwatt nobilis Miles de Anglia *b*) qui, convocato Conventu, asserebat se velle fundare in Anglia unum monasterium de regula S. Salvatoris, & dedit fratribus literas suas super locum hujusmodi & dotem, petens ut duo fratres mitterentur in Angliam pro constructione istiusmodi monasterii, quod & fratres cum exultacione intima annuerunt. Hoc factum fuit circa festum b. Andree apostoli. Nov. 30.

Anno Domini MCDVI.

In profesto conversionis S. Pauli Apostoli sepultus fuit in Vatzsten. Jan. 24. Dns. Claus Davidzon Miles, de Skania, qui monasterium multum dilexit.

Item, circa festum b. Ambrosii, videl. in secunda ebdom. Pasche con- Apr. 4. cremata fuit ciuitas Stokholmensis igne, inproviso & inopinato, in die clara, ab hora decima usque ad XII. & multi promiscui sexus mortui sunt in igne, quasi ad mille animas. Eciam monasterium fratrum Prædicatorum conflagrauit, & aliqui de fratribus tunc cremati; valde enim ulcio Divina ibi tunc deseuit.

Item circa festum Ascensionis Dni. duo discreti viri venerunt ad Vatz- Maij 5. sten., asserentes se & alios decem cum eis propositum firmum habuisse diu, fundare & construere unum monasterium b. Birgitte, de regula S. Saluatoris. Et tunc primitus impetrauerant licenciam & locum a Magistro militum Cruciferorum de Livonia satis decentem, prope civitatem Refla situatum ad dimidium miliare. Retulerunt eciam quod XVI virgines sint ibi, firmam habentes voluntatem intrandi, & VI presbyteri. Ideo pecierunt a fratribus aliqua privilegia, & reliquias b. Birghitte cum cantu sororum.

Item feria secunda proxima, ante nativitatem b. Marie Virginis emissi Sept. 6. fuerunt de monasterio nostro duo fratres, videl. frater Johannes presbiter in statu tamen Diaconorum & frater Laurentius Oghiarsson laycus, ad monasterium prope civitatem Refla jam inceptum in honorem b. matris nostre Birghitte construendum, pro informacione fratrum & sororum ibi instituendorum secundum regulam S. Salvatoris.

Item eodem anno, dominica proxima post omnium Sanctorum quæ cadebat VI die mensis Nouembris introducti & consecrati fuerunt per venerabilem patrem Dn. Bryniulfum episcopum Skarensem tres fratres, videl. Dns. Thórnerus Andreæ de dyocesi Aboënsi, & Dns. Ulpho Birgeri scho-

b) Henricum Fizhuger, Dn. de Ravenswathr. Ipsam Chartam fundationis an. 1409 d. 28 Nov. Wadstenis datam, ex Codice mscr. Bibl. Ups. N:o 46 in qvarto edidit *Benzelius* in notis ad h. Diarium p. 104.

scholasticus de Lyncopia, (isti duo in statum sacerdotum) & Dn. Nicholaus Elaui de Vesgocia ad statum dyaconorum, & una soror videlicet Christina Pætharsdottir, nobilis & magna domina de Dacia.

Nov. 10. Item in crastino b. Martini episcopi & confessoris sepulta est in Vatzsten. Dna Katerina Knwtsdottir in sepulcro predecessorum suorum consanguineorum. Hæc nobilis domina, fuit neptis Sancte matris nostre b. Birgitte i. e. filia filie ejus. *c*)

Nov. 18. Item infra octavas S. Martini episcopi obiit Dns. Karolus de Thoftom. Hic miles egregius, & nobilissimus in populo, fama & virtute præclarus, sciencia multa pollebat. Hic valde diligens monasterium nostrum Vatzstenense, honorabat donariis suis. Tria enim missalia, & multa bona prædialia, & alia dona eidem largitus est. Hic Dominus fuit gener b. Birghitte; habuit enim filiam fratris ejus in uxorem; *d*) qui tandem ad decrepitam veniens ætatem, nonagenarius vel circiter, obiit in Domino. De hujus Dni. Karoli patre, Domino Ulfone Abiórnasson *e*) habetur in Revelacionibus b. Birgitte, Lib. 6. cap. 39. ubi in fine dicitur: quod fuit miles benignus, cujus uxor largissimas pro eo fecit eleemosinas. Et iterum: anima illius videbatur ascendere in celum, ita fulgens sicut stella fulgentissima in fulgore suo &c.

Nov. 1. Item modicum ante festum omnium Sanctorum obiit Dn. Hemmingus Curatus noster in Vazstena, in Jucia, civitate Ripensi. Fratres enim eum miserant ad Angliam, ut videret & acceptaret quoddam monasterium ibi in honorem b. Birgitte construendum.

Anno Domini MCDVIII.

Jan. 22. Die S. Vincencii martiris, qui cadebat dominica secunda post octavas Epyphanie, introductus & consecratus fuit unus laycus, videlicet Magnus Niclisson, natus Ölandie, per venerabilem patrem, Dn. Kanutum episcopum Lyncopensem, dyocesanum nostrum.

Item XVII. die mensis Februarii, h. e. in crastino Juliane virginis obiit ab extra Claus Klokkare frater noster. Iste primus campanarius & collector oblacionum monasterii fuit.

Mart. 20. Item in profesto b. Benedicti abbatis obiit Ingeburgis soror ab extra, relicta quondam Danielis Knutssons nobilis. Ista correpta a Domino, longo tempore muta fuit.

Mart. 13. Item in crastino b. Gregorii Pape obiit venerabilis pater, Dn. Henricus Archiepiscopus Upsalensis XXV annis præsidens. Hic Dns. ante episcopatum cum beata matre nostra S. Birghitta, cum in humanis agebat, Rome pluribus annis conversatus est.

Mart. 25. Item die annunciacionis b. Virginis, qui cadebat ipsa dominica medie XL:æ, primitus in monasterio nostro Vatzsten, pronunciate & celebrate fuerunt indulgencie, videlicet remissio omnium peccatorum, sicut in Assicio datæ leguntur b. Francisco. & venit illo tempore congregacio populorum copio-

c) Cognationem hanc probat sequens Schema Genealogicum:

S. Birgitta.
|
Märeta.
Ux. 1. Sevedi Ribbing.
2. Canuti Algoti de Hammarö.
|
Catharina Knutsdotir
Ux. Joh. Hafthornson de Ervalla nobilis Norvegi.
|
Cecilia. v. infra ad an. 1411.

d) Birgerus Petri.
Israël. — S. Birgitta.
|
Helena, ux. Caroli de Toftom.

Vocabulum Generi pro quovis affinitatis gradu apud scriptores medii ævi usurpatur. Cfr. *Benzelius* ad Vastovium p. 20.

e) *v. Stiernman* Höfd. Minne. p. 561. Uxores duxit 1. Margaretam Bååt, Sororem Erengisli Sunonis Jarl. 2. Christinam Sigmundi filiam.

copiosa. Laus & honor & gloria Deo omnipotenti, & sanctissime sue matri Virgini Marie, & b. Birgitte in secula seculorum, Amen.

Item in crastino S. Ambrosii episcopi & confessoris, duo fratres de mo- Apr. 5.
nasterio, videlicet frater Johannes Petri sacerdos, & frater Katillus dyaconus, electi a conventu et rogati, Angliam transierunt, ubi quidam miles egregius & devotus promiserat fratribus, se monasterium constructurum ad honorem S. Salvatoris et sue sanctissime matris Virginis Marie et b. Birgitte, patrone nostre benedicte.

Item In XL:ma Botvidus frater ab extra, missus ad Uplandiam pro Febr. 25.
negociis monasterii, mortuus nunciabatur.

Item parasceve, videlicet in profesto Sanctorum Tiburcii & Valeriani Apr. 15.
martyrum obiit Tidemannus Blakke, familiaris præcipuus monasterii & frater. Hic dives valde in seculo venit ad monasterium pro salute anime sue, animo permanendi, ubi, transactis aliquibus annis, testamentum suum faciens, sumptis sacramentis, extremum clausit diem.

Item in profesto Vitalis martyris obiit Joan Muramestaræ. Hic inter- Apr. 28.
fuit cum primitus fundamenta ecclesie posita sunt, & sudando viriliter laborauit in prima ecclesie constructione. Insuper dormitorium fratrum & reliqua monasterii edificia cum aliis muravit.

Item quinta die Pentecostes, h. e. in profesto Medardi confessoris in- Jul. 8.
tranit religionem Vatzstenensem Dn. Petrus Olaui, assumtus in statum sacerdotum.

Item eodem anno, in die commemoracionis S. Pauli reversus est fra- Jun. 30.
ter Thorirus Andree de Florencia, qui ibi, quasi ante duos annos, pro dilatacione ordinis missus erat.

Item eodem anno ultima die mensis Julii. i. e. in profesto ad vincula S. Petri sepultus est Dn. Steno Benedicti miles & Marschalchus regni Sweciæ, *f*) in monasterio Vazsten. Hic erat probus homo & strenuus, & multa bona fecit monasterio Vazstenensi, & specialiter pro sepultura sua dedit Enaby in parochia Næssia, cum multis aliis donariis, quæ ante mortem dedit monasterio. Dedit eciam pro restauracione domus S. Byrgitte in Roma L. nobilos.

Item eodem anno in die ad vincula Petri conflagrauit civitas Cal- Aug. 1.
marnensis gravissimo incendio.

Item eodem anno in die S. Augustini, qui tunc cadebat in tercia feria, Maij 26.
introducte & consecrate fuerunt per Dnm. Kanutum Lincopensem quinque sorores, videl. Ingeburgh filia Ducis Slæzwik, *g*) quæ tunc non erat nisi XI annorum. Sed per Papam secum dispensatum fuit, quod ita juvenis posset ad ordinem consecrari, & hoc procurante Dna. Regina Margareta, quæ tunc præsens erat: item Raghnildis Thoreri dottir de Norvegia, virgo, quæ magistra erat ejusdem filiæ Ducis: item Christina Jónissa dottir, eciam virgo: item Elseby filia Hænekini Starka de Sudhorcopia, eciam virgo: item quædam Dna. de Dacia, nomine Tala, relicta condam Dni . . .

Item eodem anno infra octavas nativitatis b. Virginis decima die mensis Septembris, quando inchoabatur summa missa, obiit frater Magnus laicus,
qui eodem anno, in die S. Vincencii intrauerat ordinem. Hic multum deuo- Jan. 22.
tus & humilis fuit & optimæ conversacionis, & quamuis juvenis multum, ta-

f) Bielke.

g) In margine Codicis: Ingeburghis Gerdzdotir. Filia Gerhardi, Comitis Holsatiæ Henrici ferrei filii, qui Ducatum Slesvicensem a Regina Margareta acceperat an. 1386. Dein Abbatissa Vadstenensis obiit an. 1465, matertera Regis Christiani I. De bello Slesvicensi post mortem Gerhardi Cfr. *Lagerbring* Hist. T. IV. p. 30.

tamen maturus erat in moribus. Ad unum annum antequam intrauit ordinem, peregrinando transiuit Romam & ad sanctam civitatem Jerusalem.

Sept. 21. Item Eodem anno in die S. Mathæi apostoli & evangeliste, quando laudes cantabantur, contingebat horribile quoddam auditu. Nam furiosus quidam quandam mulierem devotam & ætate provectam, matrem magistri Sunonis, qui majorem partem ecclesie Vazstenensis muravit, quæ vocabatur Christina, innumeris sauciatam vulneribus mortuam reliquit. Insuper & alias tres mulieres gravissime vulnerauit. Et hæc perpetrata sunt apud crates ferreas in ecclesia. qui statim captus, & post XIIII septimanas decapitatus est.

Oct. 15. Item infra octauas b. Birgitte reversi sunt fratres Johannes & Laurencius, qui alio anno emissi fuerunt pro dilatacione ordinis, ad Revala.

Item Isto anno cepit Dn. Petrus, qui fuit magister & confessor S. Byrgitte, ac ipsius individuus sui itineris comes plusquam per XXX annos, Aug. 1. coruschare miraculis, ita quod a festo ad vincula Petri, usque ad finem illius anni contingebant plusquam XV miracula, quod probant signa et imagines super sepulchrum ejus in signum miraculi suspensa. Plura eciam alia miracula facit Deus propter ipsum eciam cum pauperibus, qui non sufficiunt, propter paupertatem, aliquod signum de cera offerre; sed promittunt se cotidie dicere unum pater noster, vel plura ad ipsius honorem, qui statim suæ peticionis celerem consequuntur effectum. Hæc omnia miracula alibi conscribuntur.

Anno Domini MCDIX.

Littera dominic. F. Aur. numero IIII, tribus diebus ante festum S. Febr. 12. Sighfridi intrabat Kanutus episcopus Lincopensis monasterium tam sororum quam fratrum, per modum visitacionis cum duobus canonicis, videl. Dn. Laurencio archipræposito Linchopensi & Dn. Johanne Swartaprest. ubi bene ordinatis omnibus, reliquit fratres & sorores in pace.

Apr. 6. Item in vigilia Pasche obiit Elena quondam uxor Laurencii Redhoswens, quæ soror fuit ab extra, in curia officialium, & stetit ibi plusquam per XXX annos in laudabili & honestissima vita, præfuit enim semper illis mulieribus, quæ officium tenebant pistorinum.

Item decima die mensis Maii i. die beatorum Epymachi & Gordiani obiit soror Greta, una de primis intrantibus religionem Vazstenensem. Hujus maritus vocabatur Benedictus, magister vitrorum, qui fuit frater conversus in monasterio fratrum ibidem, & de quo supra, qui mortuus est quinque annis ante ipsam. Hæc mulier fuit optime vite & provecte etatis.

Jun. 24. Item eodem anno, in die S. Joannis Baptiste venit ad monasterium Vazsten. quidam rusticus nomine Magnus Pætharson, de parochia Brunna, quæ jacet inter Linchopiam & Vazsten., cum uxore sua & aliis de eadem parochia, narrantes sequens miraculum. Dixerunt quod filia eorum, quam tunc secum portabant, quæ tunc erat ætatis unius anni cum dimidio, vel circa, ipsis existentibus extra domum in laboribus occupatis, cecidit in quoddam dolium, quod erat quasi plenum aqua, ubi submersa totaliter erat suffocata; sed post longam moram mater intrauit, & filiam mortuam inveniens, cum fletu & eiulatu maritum vocauit & patrem & ceteros, qui erant in curia, & ipsis præsentibus fecerunt pater & mater votum S. Birgitte, quod si filia mortua vite restitueretur, offerrent pro ea unam ymaginem cerеam, & unam albam ovem, cum una media marcha denariorum. Voto autem sic

sic emisso, subito visa est puella unum modicum dare singultum, quale morientes dant dum rumpitur cor. Et tunc omnes quasi desperantes de vita dixerunt omnes eam vere esse mortuam. Et sic ipsis permanentibus bene per tres horas, nullum penitus signum vite in ipsa viderunt. Dixit tandem mesta mater: Si Deus optimus dederit isti filie mee pristinam vitam, omnino dabo ipsam, cum ad ætatem debitam pervenerit, ad monasterium S. Birgitte in Vazsteno. Sed mox, voto facto, in continenti cepit infantula flere & omnimode est restituta vite & sanitati.

Item eodem die mortua est soror Asa, mulier valde devota, & fuit una de primis intrantibus monasterium Vazstenense.

Item In die S. Anne obiit venerabilis pater, frater Nicolaus de Her- Jul. 26.
sæmmo. *h*) Hic erat homo grandevus, quasi nonaginta annorum, qui stetit per longum tempus cum S. Byrgitta in Roma, & fuit unus de primis qui intrauerunt ordinem S. Byrgitte. Qui multum laudabiliter vixit omni tempore vite sue.

Item In dominica proxima post ad vincula S. Petri, quæ tunc cadebat in profesto S. Dominici, introducti & consecrati fuerunt per venerabilem Aug. 4.
patrem, Dn. Bryniulphum episcopum Skarensem, Dn. Karolus Andreæ canonicus Skarensis, & curatus in Skódhwi, & una virgo, quæ vocabatur Katerina Ulphs dottir, eciam de Vesgocia.

Item Eodem anno celebratum est Concilium generale in civitate Pisana, ubi condempnati fuerunt & heretici devicti duo contendentes de Papatu, videl. Angelus Corarii de Veneciis Gregorius XII dictus, & Petrus de Luna, Arragonicus, Benedictus XIII dictus. Et verus Papa electus fuit Petrus de Candia, episcopus Mediolanensis, qui primo fuit frater de ordine Minorum & post episcopus, & sic factus est cardinalis, & tandem in papam est electus, & Alexander V nominatus.

Anno Domini MCDX.

In die S. Agathe, qui tunc cadebat in die cinerum, obiit soror Ram- Febr. 5.
borgh Stafphans dottir. Hec fuit una de primis virginibus, quæ intrauerunt ordinem S. Byrgitte. Ista bene scivit scribere & cetera, quæ ad officium sororum pertinebant.

Item XIII die mensis Februarii. h. e. in profesto S. Valentini sepulta est in monasterio Vazstenensi Dna. Greta *i*) quondam uxor Boecii Jowansson, quæ post dicti Boecii obitum accepit maritum Dn. Benedictum Niclasson. *k*)

Item XVII die mensis Februarii translatus est Dn. Karolus de Thoptum de Uplandia, ubi ante duos annos mortuus est, ad monasterium Vazstenense, ubi sibi sepulturam elegerat, de quo superius scriptum est. Sepeliebatur eciam secum uxor sua, *l*) quæ modicum post mortem suam defuncta est.

Item ultima die Februarii sepulta est in monasterio Vazstena Dna. Katerina *m*) filia Dn. Stenonis Benedicti, uxor Dn. Laurencii Vlphsson militis.

Item Octava die mensis Julii exivit Dn. Confessor cum tribus fratribus,

h) Alias Häradshammar in Ostrogothia v. *Broccman* om Östergöthland, p. 576.

i) Margareta Dume, Germana.

k) Lejonansigte till Stäkaholm. Ita *Nordin*. Filium autem Nicolai Ambiörnson Sparre, qui primus Oxenstiernianis uti coepit insignibus, fuisse sibi persvasum habuit *Benzelius*, in notis ad hoc Diarium p. 219. Cfr. *Ugglas* RådsL. T. III. p. 53.

l) Helena Israelis Brahe.

m) Bielke. Ex posteris Iwari Blå maritum ejus füisse in notis ad h. l. adfert *Benzelius*, *Messenium* forte in Theatro Nobil. p. 62 secutus, qui tamen

bus, videl. Dno. Petro Johannis, olim prebendato Strengenensis ecclesie, & Dno. Karulo Andree quondam canonico Skarensi, ac fr. Laurencio Olarson, versus Revaliam, ad visitandum monasterium nostri ordinis ibidem. Quia sic omnibus, tam fratribus quam sororibus, ac Dno. episcopo Lincopensi, & ejus capitulo omnino necessarium visum fuit.

Item eodem anno, in prima hora post mediam noctem sequentem di-
Aug. 25. em S. Lodovici regis, præsentibus quasi omnibus fratribus obiit fr. Andreas Lydhekini, XXIII anno a sua professione. Hic in conversacione sua quietissimus, & regularis discipline attentissimus fuit observator. Qui quasi per tres annos continuis laborabat febribus, de quibus tandem defunctus, omnibus sumptis sacramentis. Multum laboriosus fuit & scripsit multa pro Conventu, tam sermones, quam alia notabilia. Collegit eciam & scripsit aliqua, quæ in isto continentur libellulo. Et sic quasi eodem die, quo intrauit ordinem, migrauit ad Christum, ut pie creditur; caste enim ac sancte omnibus diebus vite sue vixerat.

Sept. 29. Item circa festum b. Michaelis obiit in Vazstena Dns. Thorirus de Skællawik, & ibidem sepultus, vir optime vite. Hic dedit monasterio Vazstenensi unum bonum decretum.

Illo eciam tempore obiit frater Frôlekinus ab extra.

Nov. 19. Item In octava S. Martini sepultus est Dn. Ericus Steenson, *n*) miles juxta patrem suum Dn. Stenonem Benedicti. Hic Dn. Ericus erat bonus homo & justus, qui moriebatur in Jucia, civitate Flensborgh, & sic translatus est ad Vazsten, ubi sibi elegerat sepulturam.

Item eodem anno apud eandem civitatem Dn. Ericus Rex istorum trium regnorum, qui tunc expedicionem fecerat ad illas partes, decapitari fecit Abraham Brodhursson militem, qui, proh dolor, cum vixit, multum tirannice se habuit.

Jul. 25. Item eodem anno, in die S. Jacobi factum est bellum gravissimum inter Regem Polonie & Cruciferos Prucie, ubi devicti sunt Cruciferi, & facta est strages maxima. *o*)

Anno

Laurentiam Ulfson 1445 viventem tradit. Alium autem Lars Ulfson Blâ ad Forsvik, Equitem & Regni Senatorem 1413 apud *Ugglu*, RiksRâdsL. T. III. p. 44. offendimus. De filia Ingeburge v. ad an. 1418. Genealogiæ *Nordinianæ* Mscr. ita habent:

Joar v. Iwar Blå.

|

Joan Joarsson.

|

Joar Joanson till Gröneborg.
R. Valdemari, Birgeri fil., electionem promovit. 1250.

|

Joan Joarson.

|

Knut Joanson.

|

Joan Knutson.

|

Ulf Joanson.

|

Lars Ulfson till Forsvik.
Ux. 1. Catharina Bielke, † 1410. 2. Edda Bylow.

Suneva. Ux. Olavi Drake.	Ingeborg. Mon. Vadst. 1418.	Christina Ux. Magni Gustavi Roos.	Ermegârd. Mon. Vadst. 1415.	Anna. Ux. Japeri Gördts ad Benhamar.

n) Bielke v. supra.

o) In memoriam hujus victoriæ in ipso loco conflictus dicto Grunneveldt, monasterium ordinis Brigittini erigere voluit Rex Uladislaus, cujus ve-

Anno Domini MCDXI.

Aureo num. VI & litt. Dom. D. in profesto Purificacionis b. Virginis introducte fuerunt & consecrate per Dnm Kanutum Lincopensem tres persone, videl. Dn. Johannes Haquini canonicus Lincopens. & due virgines, scil. Byrgitta filia Johannis Klinga de Skæningia, et Elena filia Tykonis Eskilsson. Febr. 1.

Item in die S. Blasii in sero, sepultus est in Vazsten. Dn. Gözstavus Leekson, miles. Febr. 3.

Item in die S. Sighfridi, qui tunc cadebat in dominica LX. assumsit quidam frater ab extra, nomine Vasto, mantellum cum cruce rubêa a Confessore, cum consensu Abbatisse ac omnium tam sororum quam fratrum, & sic factus est unus de illis quatuor familiaribus, de quibus revelacio est in additionibus Prioris super regulam. Hic successit in locum unde decesserat Jachobus Bekare, qui, cum vixit, illam crucem portavit aliquibus annis ante mortem suam. Febr. 15.

Item in die S. Mathie apostoli sepultus est in monasterio Vazstenensi Dn. Petrus Hardhslevi canonicus Lincopensis, juxta matrem suam, quæ monialis post mortem mariti sui in eodem monasterio exstiterat, sancte vivens per septem annos cum dimidio, & decem annis ante mortem filii defuncta est. Hic Dn. Petrus volens sequi vestigia matris firmiter voverat, se religionem S. Byrgitte intraturum, & in illo sancto proposito morte præventus est. Febr. 24.

Item in eadem septimana sepultus est in Vazstena Dn. Johannes Bylogh, miles, *n*) pater Dne. Ermegardis, relicte quondam Dn. Kanuti Booson.

Item XXI die mensis Aprilis de sero *o*) obiit quædam devota mulier, quæ soror erat ab extra, nomine Dottir. *p*) Hæc per XX annos & plus vixit in sancta viduitate post obitum mariti, qui eciam fuit frater ab extra, et vocabatur Johannes, et scivit bene fabricare currus et vehicula et hujusmodi, et præfuit illi arti. Sed ipsa tam ante mortem mariti quam post, usque quasi ad ultimum annum vite sue semper præfuit braxature, *q*) et in conversacione sua mansvetissima fuit.

Item eodem anno, in profesto b. Marci evangeliste mortuus est Dn. Hæmmingus, quondam curatus in Eneby juxta Sudhurcopiam, habens officium præposituræ. Deinde veniens Vazsten. cum omnibus bonis suis, & factus est frater ab extra, & fuit primus, qui recepit crucem rubeam, quam illi quatuor præcipui familiares ab extra portant. Fuit eciam plus quam per XX annos procurator generalis omnium bonorum monasterii, & in illo officio & in omnibus aliis factis suis semper optime & fidelissime se habuit. Et tandem gravissime infirmatus de morbo tibiarum, ita quod in lecto quasi per quinque annos continue decumbebat, & semper, ut dicebatur, in infirmitatibus suis pacientissimus erat. Apr. 24.

Item eodem anno, X die mensis Julii, hoc est in crastino Canuti Regis

niam Johannem Episcopum Pomesaniensem rogat, literis datis in castris ante Marienburg d. 19 Sept. 1410, quas ad hoc Diarium ex Codice mscr. Bibl. Upsal. N:o 61 4:o p. 197. edidit *Benzelius*.

n) Factus Miles ad sepulchrum Christi. Anna Fickesd:r Bylows Chron. Geneal. p. 5. *Lagerbring* Hist. T. IV. p. 277. De filia Ermegard vide ad an. 1421. De filia Anna ad an. 1418.

o) De sero, *zu abent oder schyer*, in Vocab. Lat. Germ. a. 1477 ap. *Du Cange* Gloss. in h. v. Svet. *sent om aftonen*.

p) Deo dicata femina Doter in Charta Archiepiscopi Stephani ap. *Örnhielm* Hist. Eccles. p. 158; sed falsa, memoratur. Probat tamen hoc nomen patronymicum fuisse.

q) Locus seu ædes, ubi cerevisia conficitur, Sv. *Brygghus*. v. *Du Cange* in v. *Bracina*.

gis & martyris obiit soror Ragnildis, filia Jacobi Bekara, *r*) quæ virgo fuit & bone conversacionis, & consecrata fuit cum primis, quæ intrauerunt ordinem S. Byrgitte in Vazsten.

Mart. 1. Item eodem anno in Quadragesima obiit & sepulta est Vazstenis in ecclesia, nobilis Dna. Dna. Cecilia de Norvegia, filia Dni. Johannis Hafthornson. *s*) Hæc dedit in testamento suo & pro sua sepultura molendinam in Forswik in Vesgocia.)

Aug. 9. Item eodem anno in vigilia Sancti Laurencii, quæ tunc cadebat in dominica, introducta & consecrata fuit per Dn. Bryniulphum episc. Skarensem, quædam puella nomine Botildis, quæ nata erat in Siælandia, quam educaverat nobilis Dna. Dna. Christina Pæthardottir, quæ IIII annis ante ipsam introducta & consecrata fuit. Ut patet ex anno Domini 1407.

Sept. 30. Item eodem anno in die Sancti Jeronymi obiit Gregorius Skrædare, frater noster ab extra. Hic pro monasterio fideliter laborabat plusquam XXVII annis. Tempore eciam quo Dns. Magnus Petri tunc Confessor Generalis transiuit Romam pro canonizacione S. Birgitte, idem Gregorius dedit sibi centum quinquaginta nobulos, quos ipse mendicando congregauerat in Norvegia & alibi, cum magnis laboribus.

Oct. 8. Item in crastino canonizacionis S. Birgitte moriebatur soror Elena Sonadottir, mulier sancte vite & conversacionis. Hæc erat e primis, quæ intrauerant ordinem S. Birgitte Vazstenis, quæ in magna penitencia & rigiditate cum disciplinis & abstinenciis deducebat vitam suam. Per quinque annos, quasi continue infirma fuit, quam infirmitatem in maxima paciencia tolerabat. Tandem totaliter exhausto corpore, ita quod nichil nisi pellis cum ossibus remaneret, optimo fine quievit in Domino.

Oct. 25. Item in die Sanctorum Crispini & Chrispiniani, qui tunc cadebat in dominica, consecrata & introducta fuit quædam virgo nomine Greta Andree.

Item eodem die sepulta fuit quædam mulier, quæ vocabatur Lucia. Hæc fuit bona mulier & steterat in labore monasterii plusquam XXXV annis, & habuit curam lacticiniorum. *t*)

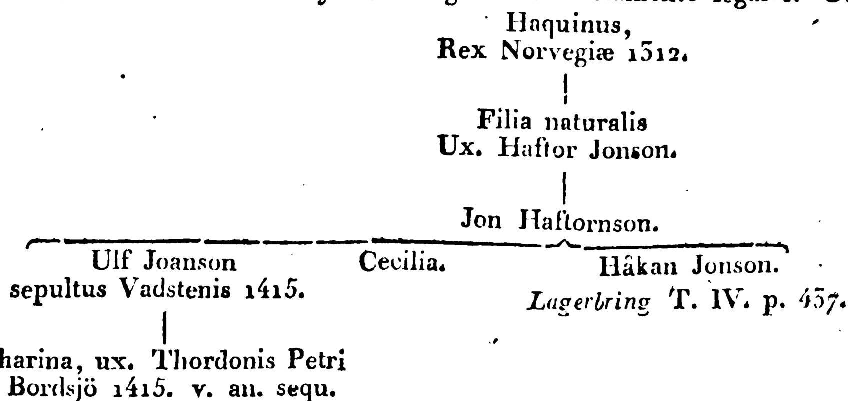
Nov. 23. Item in die S. Clementis obiit soror Lucia. Hæc fuit devota virgo, & XXVI annis fuit in ordine & laudabiliter vixit.

Dec. 27. Item eodem anno in tercia die natalis Domini, in die videl. S. Johannis Evangel. obiit Katerina uxor Petri Ragwalson, bona mulier & devota, & sequenti die Vazstenis sepulta est juxta materteram suam Katherinam Anundz.

Anno

r) Vide supra ad an. 1398 & 1404.

s) Vide supra ad an. 1407. Matrem ejus Catharinam viduam Præfectam Gynæcei Reginæ Philippæ tradit *Messenius* in Scondia, T. III. p. 40. illamque plura prædia Monasterio Vadstenensi testamento legasse. Genealogia ejus:

t) Ciborum ex lacte confectorum, Gall. Laitage. Sveth. *Mjölkmat.*

Anno Domini MCDXII.

Aureo num. VII. & anno bisextili, litt. dominicalibus C. & B. in prima dominica post circumcisionem Domini introducta & consecrata fuit per Dn. Kanutum Lincopensem quædam virgo, nomine Cæcilia Pætharsdottir de Skæningia. *u*) Jan. 5.

Item in die S. Agathe sepultus est in ecclesia Vazstenensi Dn. Thordo, miles, filius Petri Bonda de Bordhsio. *v*). Febr. 5.

Item in die S. Mathie translatus est Hardhslef Bolk de Skæningia *x*) ad Vazstena, qui ante XXII annos mortuus fuerat, & in ecclesia b. Virginis Skæningie sepultus. Sed tunc procurante filia sua Giærdhika, quæ tunc Abbatissa erat, *y*) ut dictum est, translatus est juxta uxorem suam & filium sepultus. Febr. 24.

Item in media XL:me obiit Vazstenis quidam miles de Norvegia, nomine Alverus Haralsson, & ibidem sepultus. Febr. 20.

Item ultima septimana mensis Marcii moriebatur Johannes Vargh, frater noster ab extra, qui multos annos fideliter steterat in negociis & laboribus monasterii.

Item decima septima die mensis Aprilis sepeliebatur in monasterio Vazstenensi Dn. Koort Nypriz miles. *z*)

Item in profesto S. Petri ad vincula, h. e. in die S. Elene, qui tunc cadebat in dominica, venit scrineum S. Byrgitte ad monasterium Vazstenense, portatum de Stokholmis, ubi fabricatum fuit per Dn. Thorirum Benkzson militem, *a*) qui præfuerat illi operi. Inchoavit tamen illud opus frater suus Dn. Steno Benedicti miles; sed mox incepto, ab hac vita sublatus est. *b*) Et quod ipse complere non potuit, prædictus frater suus Dn. Thuro usque ad finem perduxit. In quo quidem scrineo sunt quadringente. XXIX marche puri, una uncia minus. Jul. 31.

Item eodem anno videlicet Anno Domini MCDXII in nocte, quæ est inter festum exaltac. S. Crucis & octavas b. Virginis obiit venerabilis soror Ingegiærdh Knutzdottir, *c*) neptis S. Birgitte, quæ ad monasterium Vazstenense venit eodem anno, quo reliquie S. Birgitte ibi venerunt, & ad mortem ibidem remansit, vix tunc adhuc erat decem & octo annorum. Hæc fuit prima consecrata Abbatissa in ordine Vazstenensi, in quo officio stetit per XVIII annos, & tandem ante mortem suam novem annis, huic officio resignavit. Stans postea in bona humilitate servivit Deo ex toto corde. Steterat tunc in religione per XXXIX annos cum defuncta est. Finem vite sue secundum humanum judicium optimum habuit; nam per longum tempus antea semper infirma fuit, quamuis non semper decumbebat in lecto, vehementissimum enim passa est capitis dolorem, & eo tempore attentissime confessa est omnia peccata sua; sed tandem decidens in lectum, omnibus deuotissime sumtis sacramentis, & ad extremum veniens tenuit crucifixum in brachiis, ultimam vocem dedit, exspirando: O dulcissima Maria mater Dei adjuva nunc, & sic anima a corpore resoluta est, & sepulta est retro summum altare in gradibus. Sept. 14.

Item

u) Electa in Abbatissam 1456. mortua 1465.
v) Regni Senator, Legifer Vestmanniæ, v. *Stiernman* Höfd. Minne p. 212. Petrus Bonde, frater Canuti R. Caroli VIII. patris † 1390. vid. infra ad ann. 1413.
x) Vide ad an. 1391.
y) Vide ad an. 1403.
z) Pater Erici Nipriz, Regni Senatoris, † 1470.
a) Bjelke. Regni Senator. Legifer Uplandiæ. Sororis S. Birgittæ ex filia nepotes fuere hi fratres. v. *Anna Beleus* Chron. p. 19.
b) Vide ad an. 1408.
c) Vide ad an. 1403.

Sept. 17. Item in die S. Lamberti, qui tunc cadebat in sabbatho, exiverunt duo fratres, videl. frater Karolus Andree presbiter, condam canonicus Skarensis, & fr. Stephanus Lapicida, laycus, quos sequebantur due sorores cum duabus puellis. Sorores vocabantur altera soror Christina Tokadottir, altera vero, soror Christina Jowansdottir, puelle vero, que erant votive ad ordinem, vocabantur alia Christina Sighuizdottir, altera Caterina Dansdottir. Hii omnes mittebantur a Conventu pro dilatacione ordinis ad monasterium Vallis Marie, quod tunc noviter inceptum erat, prope Revaliam in dominio Cruciferorum.

Item eodem anno sexto die mensis Novembris introductus fuit & consecratus per Dn. Kanutum Lincopensem, frater Gerardus Andree, dictus Ryning, laicus.

Oct. 28. Item in nocte apostolorum Simonis & Jude in portu juxta Flænsborgh, in quadam navi obiit Dna. Margareta principissa & Regina istorum trium regnorum, sc. Swecie, Dacie & Norvegie. *d*) Hæc in vita sua, quantum ad mundum, fortunatissima fuit.

Anno Domini MCDXIII.

Mart. 26. In crastino annunciacionis b. Virginis translatus est Dn. Kanutus Bonde miles, *e*) filius Dni. Thordonis Bonda, ad Vazstena, & ibidem sepultus juxta socerum suum Dn. Karolum de Thoptum.

Apr. 4. Item circa fesum S. Ambrosii obiit Ramborgh relicta Petri Bonda de Bordhsio, *f*) quæ per XXIII annos post obitum viri sui continue in magna devocione mansit apud locum Vazstena.

Maji 17. In profesto S. Erici venit Rex Ericus ad Vazstenas primitus postquam adeptus est plenariam gubernacionem istorum trium regnorum & venit cum magna devocione, nam pedestris venit de Skæningia usque ibi, & ostendit tam sororibus quam fratribus magnam familiaritatem, & promisit se completurum ædificacionem ecclesie Vazstenensis. Insuper eciam promisit quod edificaret unum monasterium de novo in Lalandia de ordine S. Birgitte, cujus tamen primam fundacionem fecerat Dna. Regina Margareta ante suum obitum, & ob hoc peciit a Dno Confessore & fratribus ut posset intrare monasterium fratrum, ad accipiendum exemplum & formam, quomodo illud monasterium in Lalandia esset construendum. *g*) Qui difficulter admissus solus intrauit cum Dno. Petro Archiepiscopo Lundensi, & sic aliquibus locis ibi inspectis exivit cum magna consolacione promittens se diligere illum locum quantum posset & promovere.

Maji. 18. Item in die S. Erici consecrata & introducta fuit per Dn. Kanutum Lincopensem in monasterium Vazstenense quædam virgo nomine Marina, quæ recepta fuit ad instanciam Dni. Regis Erici.

Maji 28. Item in die translacionis S. Birgitte, quæ cadebat dominica quinta post Pascha, inchoabantur quædam indulgencie Papales, quæ durabant in Vaz-
Jul. 6. sten. usque ad quartam feriam Pentecostes inclusive. *g*) Et iste indulgencie erant secundum remissionem peccatorum, quam sedes Apostolica solet concedere auxiliatoribus sancte matris ecclesie, tempore generalis passagii transfretantibus, in subsidium Terre Sancte.

Item

d) Dissensum auctorum de die emortuali Reginæ Margaretæ vide ap. *Lagerbring*, Hist. Svec. T. IV. p. 57. not.

e) Pater Caroli VIII Regis Sveciæ & Norvegiæ. Uxor Margareta Sparre secundas nuptias contraxit cum Stenone Turonis Bielke. Regni erat Senator & Capitaneus arcis Aboënsis obiit in Finlandia. Bih. til Åbo Tidn. 1785. p. 170.

f) Cfr. ad an. 1412. Perperam igitur uxorem ejus Ingeburgim nominat c. *Stiernman* Hefd. M. p. 212. Cfr. Abo Tidn. l. c. p. 252.

g) Additum in margine: Mariebo in Lalandia.

Item eodem tempore facte fuerunt testudines sub refectorio nostro conventuali.

Item eodem anno VII die Augusti sepulta est Vazstenis Dna. Margareta uxor Dni. Christiærni *h*) & filia Dne. Caterine Glysingxdottir, que Upsalie defuncta est & sic Vazstenas translata. Quæ quidem Dna. Katerina quintadecima die post in Vazstenis defuncta est. Ipsa itaque bis maritata fuit. Primus maritus suus fuit Dn. Karolus Ulfson filius S. Birgitte, qui in Neapoli regni cicilie mortuus est in via dum transiret cum matre sua S. Birgitta ad Terram Sanctam, post quem accepit alium virum, qui vocabatur Dominus Johan Myltika Alamannus, qui VesGocie in bello, dum Rex Albertus captus fuit, interfectus est. *i*)

Item in nocte nativitatis b. Virginis obiit Ramborgh Staphans dottir Sept. 8.
militis, mulier magne devocionis, prudencie & honestatis.

Item post festum S. Michaelis sepulta est in Vazstena Dna. Ingridis Sept. 29.
uxor Johannis Abörnson, quæ ante ipsum habuit virum quendam militem nomine Porsa Geet. *k*)

Item eodem anno, XVII die mensis Octobris. i. die immediate præcedente diem S. Luce Evangeliste obiit frater Tydhekinus valde subito, ita quod cum fratres surgerent ad matutinas, surrexit & ille quasi nullum senciens dolorem, prout ille dixit, qui in vicina jacebat camera, sed cum exiret cameram suam subitus invasit eum dolor, & non nisi alio fratre juvante intrare potuit cameram Confessoris, ubi peccata sua confitebatur quantum melius potuit, quamvis eadem nocte, sicut qualibet nocte solebat, antequam iret dormitum confessus fuerat cum suo confessore cotidiano. Et sic deportabatur in infirmitorium & sumta extrema unccione, sed nondum finitis omnibus oracionibus post unccionem exspiravit. Hic in ordine steterat per XXVII annos laudabiliter in loco dyachonorum, & in principio quando venit ad monasterium scripsit multa, videlicet Collectarium, ympnarium & alia multa. Nacione fuit Siælandensis & optime conversacionis. Hic cum post mortem vestibus suis exueretur, inventus est habere cilicium valde grossum & asperum, quod semper consuevit portare ad nudam carnem.

Item isto anno erat magna pestilencia in OsGocia, ac eciam alibi per
regnum Svecie, a festo autem Johannis Baptiste usque ad Adventum Do- Jun. 24.
mini numerata sunt de oppido Vazstena quasi quadringenta funera sepulta. Dec. 3.

Anno Domini MCDXIV.

In die S. Petri martyris obiit Dna. Anna soror Dominorum Henonis Apr. 29.
Snakanborgh & Gerardi, militum. *l*)

Item eod. anno in crastino beati Botolphi reversus est frater Karolus An- Jun. 18.
dree cum socio suo fratre Stephano layco & lapicida de Revalia, ubi missi fuerant pro dilatacione ordinis. Qui quidem Karolus in Revalia incurrerat gravissimum morbum, qui sibi duravit per XVIII septimanas, & in tantum

h) Proavi R. Gustavi 1:mi. Schema:
Catharina Catilli Glysings filia
Nupta 1. Carolo Ulfson, filio S. Birgittæ,
2. Johanni Myltika.
|
2. Margareta. Uxor Christerni Nic. Wase,
qui ex altera uxore Margareta Krumedik habuit
|
Johannem Christeri Wase, Regis avum.

i) De posteris Catharinæ vide *Annæ Bylows* Chron. p. 16.

k) Filia Siggonis Magni ad Lagmansö. Prior maritus Gamle Porse Geet ad Djulö, Regis Albrechti erat Consiliarius 1375. Cum filio & nepote sepultus in Templo Stora Malm Sudermanniæ. Pater XII legitimorum & totidem spuriorum liberorum. *Ugglas* RådsLängd, T. III. p. 39 & Tabula Geneal. mscr. in Collectionibus *Nordinianis*.

l) Utrumque inter regni Senatores 1375 adfert *Uggla* l. c. p. 37. Genealogiæ *Nordinianæ* mscr. filios facit Claudii Snakenborg, R. Abrechti Consiliarii & Ingridis Sture, Magni Anundi filiæ de Räfsnäs.

tum invaluit, quod nona die post reditum suum, videl. in vigilia Apostolorum Petri & Pauli, sumptis Sacramentis & presentibus fratribus & orantibus transivit ab hoc mundo. Hic ante introitum suum fuit Canonicus Skarensis & curatus ecclesie Skódhwi. Obiit autem anno ætatis sue XLV vel circa. Hic Karolus in Revalia multos tractatus, quos ibi reperiit, scripsit & secum reportauit. *m*)

Jun. 29.

Jul. 25. Item eodem anno in die Jacobi Apostoli obiit Dns. Erlendus Canonicus Strængenensis.

Jul. 29. Item in die S. Olavi sepulta est Vazstenis Dna. Mæritta seu Margareta uxor Dni. Algoti Magnusson & soror Dni. Kanuti Episcopi Lyncopensis. *n*)

Item eodem anno XII die mensis Septembris consumatus est murus, quantum ad parietes, ecclesie Vazstenensis, & tunc cantauerunt fratres & sorores Te Deum laudamus &c., glorificantes Deum pro sua misericordia.

Item eodem anno quarta die mensis Novembris consecratus & introductus fuit in ordinem S. Salvatoris Dn. Andreas Jachobi, Sacristanus Lincopensis.

Item XX die mensis Novembris obiit soror Katerina Magnusadottir. Hæc fuit nacione Turca, in juventute enim sua rapta fuit a Christianis de patria sua & ad Neapolim deducta ac data Reginæ, quæ vocabatur Johanna, quæ mox ipsam destinabat ad S. Byrgittam, quæ tunc erat Rome, donando eam sibi; sed cum venisset Romam, S. Byrgitta jam defuncta erat.

Dec. 20. Item in vigilia b. Thomæ Apostoli exiit frater Thorirus Andree pro arduo negocio monasterii versus Romanam curiam vel Concilium Generale protunc in civitate Constanciensi futurum. *o*)

Dec. 22. In crastino b. Thome Apostoli obiit Lincopie reverendus vir, Dn. Johannes Bonde, *p*) præcipua columna Lincopensis ecclesie ibidem sepultus in senectute bona.

Anno Domini MCDXV.

Jan. 12. Feria VI infra octavas Epiphanie venit Vazstenas illustris Dna. Philippa Regina iam secundario. Cui in Sabbatho sequenti monstrate sunt reliquie in minori locutorio, presentibus omnibus fratribus, quibus eciam locuta est commendans se eorum oracionibus. In dominica vero sequenti,

Jan. 14. h. e. in octavis Epiphanie rediit, postulans se recipi in sororem, tam apud sorores quam apud fratres, & suscepta est cum reverencia, more prioris Regine.

Item eadem die consecrata & introducta fuit in monasterium Cristina filia nobilis viri Lindormi de Vesgocia, & hoc ad instanciam Regine, que voluit interesse.

Jan. 14. Item eodem anno die Felicis in Pincis sepultus est Vazstenis nobilis vir Dns. Thure Bencdzsson miles, frater Dni. Stenonis Benctzsson, *q*) præcipuus amator hujus loci, primus inter pociores Consiliarios hujus regni.

Jan. 15. Item in crastino, sive die Mauri abbatis sepulta est W. Dna. Ingeburgh Stangabenxdottir, quæ fuit quadrivira.

Item

m) Codices N:o 91, 115 & 124 in 4:o in Bibl. Ups. adhuc residui. Cfr. de eo an. 1409, 1410 & 1412.

n) Filia Bo Bosons Natt och Dag, nupta 1. Christophoro Michelstorp. 2. Algoto Magni Sture de Räfsnäs, Regni Senatori. vide v. *Stiernman* Höfd. Minne p. 139.

o) Hic frater Thorirus Constantiæ emit Codicem N:o 76 Catal. Benzel. in Biblioth. Upsal. pro II florenis & VIII grossis ad Monasterium Vadstenense. Item Codicem N:o 77 pro VIII vel X grossis i. medio floreno. Item Codicem N:o 72 pro I floreno & VIII grossis.

p) Vide an. 1402.

q) ad an. 1412.

Item eodem anno in die b. Agnetis sepulta est W. honesta mulier Katerina Stens Bosons dottir, *r*) consors nobilis viri Magni Ericsons. Jan. 21.

Item eodem anno in Conversione Pauli sepulta est W. nobilis & Deo devota mulier Ingegerdis, relicta Haquini Fadherson. Jan. 25.

Eodem die Jacobus pater fratris Andree, protunc novicii, commoratus tantum Vazstenis per sex ebdomadas, sepultus est in aquilonari parte juxta Dn. Thorirum de Skellewiik. *s*) Juxta quem, si sic placuerit Deo, optat filius post sue vite terminum sepeliri. *t*)

Item eodem anno, in Agnetis festo, intravit Dns. Episcopus Lincopensis *u*) cum duobus de Capitulo, scilicet Dominis Olavo Pauli & Johanne Swartprest *v*) faciens officium visitacionis apud sorores, & expedivit ibi omnia ad eum pertinencia, quasi tribus horis. In crastino vero intravit ad fratres similiter pro officio visitacionis cum dictis duobus assessoribus, & honestissime se gerens omnia eciam ibi in tribus horis expedivit, fecissetque brevius, si non intercessisset dilacio propter unum de fratribus. Ipse quoque venerabilis Episcopus humiliter se fratrum oracionibus recommendavit, petens sibi indulgeri instantissime si quid in eos deliquerat. præsumitur enim quod Deus omnipotens cor ejus sua gracia visitaverat. Jan. 21.

Item eod. anno scilicet in die b. Ansgarii Episcopi & Confessoris sepultus est hic nobilis Vir Dn. Ulpho Joansson miles de Noruegia, *x*) licet multa bona habuit in Svecia, cum quo eciam filia sua Dna. Katerina relicta Dni. Thordonis Pettarson militis, de Bordsiö, *y*) pariter sepulta est. Febr. 5.

Item eodem anno, feria II post dominicam Invocavit sepulta est hic Dna. Birghitta filia Dni. Abram Brodherson militis, *z*) consors Dni. Thure Stensons, *a*) quæ casuali incendio suffocata est in uno horreo, cum duabus puellis nobilibus, quarum una fuit filia Dni. Laurens Ulfsons militis, *b*) altera vero de Jucia. Sed quædam alia ancilla, filia rustici, viva, licet aliquantulum adusta evasit. Febr. 18.

Item eodem anno feria III post invocavit sepultus est in hoc loco nobilis juvenis consanguineus Magni Ericson, nomine - - - *c*) Febr. 19.

Item eodem die sepulta est matertera fratris Thoriri, nomine - - -

Item eodem anno, dominica Lætare fuit hic Rex Ericus & intravit ad ambitum fratrum & pomerium, solus tantummodo, quid autem causæ fuit nescitur, sed et statim exivit. Mart. 10.

Item feria VI in ebdomada Pasche succensus est ignis in curia abbatis de Alwastra, & combussit magnam partem domorum, ac insuper duos jacentes in lecto uno, quos aliqui dicunt fuisse conjuges, aliqui non. Et erat horribilis visio, nam de viro combusti pedes & manus erant, de femina vero caput, manus & pedes usque ad truncum corporis. Apr. 4.

Fe-

r) Natt och Dag. Maritus de familia Örnefot, R. Erici Pomerani fuit Consiliarius & Legifer OstroGothiæ. v. *Stiernman* l. c. p. 268. Post mortem Catharinæ ad secunda transiit vota cum Christina Petri Ryning. Geneal. *Nordin.* mscr. Scripsit se ad Konungsund, quod prædium an. 1416 Monasterio Vadstenensi donavit. v. Litteræ Monasterii ad Capitulum Lincopense d. 1. Nov. h. a. in Cod. Bibl. Ups. N:o 6, quibus, ut sigillo suo hanc donationem confirmaret, rogavit. Interim Konungsund filio Erico Magni adhuc pertinebat an. 1401.

s) Cfr. ad an. 1410.

t) Ex his concludit *Benzelius* in notis ad hoc Diarium, hujus continuandi curam ei demandatam fuisse.

u) Knut Boson Natt och Dag.

v) Vide ad an. 1402 & 1509.

x) Roos ad Erfvalla nominat *v. Stiernman* l. c. p. 212. filius Joannis Haftornson, de quo vide ad an. 1407. Frater Ceciliæ, de qua ad an. 1411.

y) Vide ad an. 1412. Bordsjö, prædium equestre territorii Norra Wedbo Smolandiæ.

z) Tjurhufvud, Reginæ Margaretæ clientis. † 1409

a) Bjelke, ad Kråkerum, Regni Senatoris & Legiferi Uplandiæ.

b) Vide ad an. 1410.

c) Vide supra ad h. an.

Apr. 10. Feria III post Quasimodogeniti obiit Dna. Margareta *d*) relicta Dni. Thuriri Benedictson, *e*) bone memorie, & apposita est ad virum suum, & ita distabat sepultura viri & uxoris ad XI ebdomadas.

Apr. 26. Item in crastino Marci Evangeliste obiit nobilis mulier Cecilia consors Stenonis Haraldson, soror Dni. Ywari Niclisson militis, sepulta apud fratrem suum hic Vazstenis, Folke Niclisson. *f*) Hæcque sola conservabat laudabilem consuetudinem in habitu feminarum.

Maij 6. Item eodem anno in die Johannis ante portam Latinam, quæ tunc erat II feria Rogacionum, introductus & consecratus fuit in fratrem Dn. Johannes Hillebrandi, *g*) pridem Canonicus Lincopensis, & assumtus in locum Dni. Tidekini, qui stetit in loco Evangeliste.

Item eodem die intraverunt pariter cum prædicto Dno. Johanne Hillebrandi due virgines, assumte in sorores, scil. Greta Koenka dotter & Elsebe Hanusa dotter.

Maji. 13. Item eodem anno, II die Pentecostes, ad instanciam Regis Anglie, Regis & Regine Svecie exierunt IV sorores consecrate, scilicet Christina Finwids dotter, Ragnildis Tideka dotter, Anna & Christina Esbiórna dotter, cum III puellis non consecratis, cum quibus eciam frater Johannes Kalmarnensis & Dn. Magnus Hemmingi pariter exierunt pro dilatacione ordinis nostri in Anglia instituendi. Et fuerunt hæ persone educte cum magna solempnitate per Archiepiscopum Lundensem & tres Episcopos Svecie & unum Norvegie, ac milites & sollempnes nuncios in copia.

Nov. 5. Item eodem anno feria IIII post omnium sanctorum obiit Ingegerdis Jacobs dotter cognata fratris Erici Generalis Confessoris, votiva hujus religionis, habuit enim consensum utriusque Conventus pro primo loco intrandi religionem, sed prævenit eam Deus.

Dec. 14. Item eodem anno in crastino Lucie virginis obiit soror Helena Ernilsdotter una de primis hic intrantibus.

Dec. 18. Item feria IIII proxime sequenti obiit soror Margareta Gunnarsdotter, eciam una de primis hanc religionem intrantibus.

Anno Domini MCDXVI.

Jun. 4. In octav. b. Stephani ad instanciam Regis nostri exierunt duo fratres presbyteri scil. Ericus Confessor Generalis & Petrus Johannis, cum quibus fra-

d) Filia Arnvidi Gustavi Sparre de Wik Regni Senatoris & Ramburgis And.

e) Vide ad an. 1412.

f) Schema:

Niclis Magnusson Röde.

Iwar Niclisson, miles. Legifer OstroGothiæ 1392. ob. 1417. v. *Stiernman* l. c. p. 268.	Folke Niclisson, sepultus Vadstenis.	Cecilia Röde, † 1415. Consors Stenonis Haraldson Gren ad Grensholm.
		Haraldus Stenonis, Ux. Sigridis van Vitzen, Thomæ van Vitzen filia, vixit vidua 1457.
		Cecilia Haraldi, Ux. Eskilli Baner de Vängarn.
		Sigridis Eskilli, Ux. Magni Carlson de Eka.
		Cecilia, mater R. Gustavi. (Geneal. *Nordin.* mscr.)

g) Schema:

Hillebrand Cruse, uxor Elizabeth.

|

Johannes Hillebrandi

Vide Cod. Upsal. N:o 6. in 4:o p. 56. b.

frater Gerardus Rynning conversus, ut irent in Lalandiam fundando ibi monasterium ordinis nostri, in loco qui vocatur Skæminge. *h*)

Item eod. anno in vigilia Epiphanie sepeliebatur hic nobilis vir Dn. Jan. 5.
Thomas van Vitzen, miles, *i*) unus de præcipuis indigenis regni hujus, de numero juniorum.

Item in octav. Epiphanie sepeliebatur hic nobilis vir Andreas Ingwars- Jan. 14.
son Advocatus castri Stokholmensis, *k*) qui ante unum annum elegit hic sibi sepulturam, & ut inter benefactores hujus loci computaretur misit huc sanus & vivens centum marchas denariorum monete Suecie collectas de pensionibus colonorum suorum, ut creditur juste acquisitas.

Eodem anno dominica Quinquagesime obiit frater Stórkarus presbyter, Mart. 1.
unus inter primo intrantes hanc religionem, qui multa loca collegit pro declaracione Regule, sicut patet lucide in diuersis. *l*)

Item eodem anno in profesto Johannis ante portam Latinam ceperunt Maij 5.
erigere columpnas lapideas intra ecclesiam Vazstenensem pro testudinibus construendis.

Item eodem anno Dominica III post Pascha, scil. in die Gordiani & Epymachi sepulta est hic Vazstenis soror Christina Pethars Hæcla dotter, Maji 10.
quæ fuit in seculo nobilis & potens Dna. de Dacia. Hæc multa bona contulit monasterio, & multum regulariter vivens quievit in Domino.

Item eodem anno dominica V post Pascha rediit pater monasterii Vaz- Maij 24.
stenensis, frater Ericus Confessor Generalis, de Lalandia, fundato ibidem monasterio ordinis nostri.

Item eodem anno in nocte post octav. Ascensionis Domini incinera- Jun. 6.
tum fuit totum tectum Lincopensis ecclesie per incendium fulmineum.

Item sexta feria sequenti exivit frater Johannes Hillebrandi *m*) ad Con- Jun. 14.
cilium generale Constanciense pro arduis negociis monasterii. *n*)

Item eodem anno ipso die divisionis Apostolorum introducte & con- Jul. 15.
secrate sunt per Dn. Lincopensem VII persone, scilicet Christina Sighurdsdotter, Katerina Dans dotter, Ingeburgh Ascers dotter, Sigridis Henrics dotter, & hæc vidua erat de Arosia, relique vero virgines. Item Dn. Ako præbendatus Arosiensis, Dn. Asmundus præbendatus Skarensis, & Dn. Johannes Benekini Stacionarius *o*) Kalmariensis, & hic accepit locum dyaconi, alii duo loca sacerdotum.

Item eodem anno in die natalis S. Birgitte transmisse sunt versus Daciam tres sorores & duo fratres pro instituendo novo monasterio in Lalandia fundato, videl. Birgitta Gudlox dotter, Christina Steens dotter, & Botildis Pæthars dotter, fr. Andreas Jacobi presbiter, *p*) & fr. Olaus laycus.

Item eodem anno in profesto b. Olavi rediit frater Johannes Johannis Jul. 18.
de Anglia, qui ivit illuc ante duos annos cum quatuor sororibus pro tunc emissis, ut patet antea.

Item

h) In Codice Bibl. Upsal. N:o 6. Catal. *Benzel*. exstant litteræ Vadstenensium ad hunc Ericum, quibus enixe & peramanter rogant, velit tandem domum redire. Soræ tum fuit apud Regem. Mentio quoque fit Gerardi Ryning, qui familiaritatem Regiam meruit obtinere, forsitan & favorem.

i) Inter Senatores Regni refert *Uggla* l. c. p. 45. Filia Sigrid, ux. Haraldi Stenonis Gren de Âål R. S. 1438. Vixit vidua 1457. Genealog. *Nordin*.

k) v. *Stiernman* l. c. p. 11. qui tamen perperam an. 1420 obiisse dicit.

l) Vide Appendix N:o II.

m) Scripsit Cod. mscr. N:o 6. in Biblioth. Ups. ex quo unum alterumve diploma appendicis loco dabimus.

n) Scilicet confirmatione Canonizationis S. Birgittæ. v. *Lagerbring* Hist. Svec. T. IV. p. 309.

o) i. e. qui habebat stationem seu residentiam Calmariæ. v. *Du Cange* in h. v.

p) Vide ad an. 1415. Johannes Hildebrandi in litteris datis Constantiæ hoc anno ad Conventum Vadstenens. inexpertum & inhabilem hunc judicat ad ejusmodi negotia, scilicet qui nunc docebit, quæ neophytus ipse non didicit. Cod. N:o 6.

Aug. 10. Item eodem anno circa Laurencii obiit Dn. Martinus Olavi cantor Lincopensis, præcipuus fautor hujus loci.

Oct. 4. Item eodem anno in die Francisci rediit frater Johannes Petri de Anglia, qui steterat per VIII annos in monasterio nostri ordinis.

Oct. 23. Item eodem anno in die Severini obiit Dn. Petrus Episcopus Roskildensis, qui habuit in proposito ædificare monasterium nostri ordinis in Lalandia in loco Marienbo, tunc vocata Skemynge. Hic honorifice suscepit sorores & fratres euntes ad locum ejusdem monasterii, & optulit ciphum, q) quem S. Birgitta aliquando habuit, in quo reposite sunt reliquie. Et multa bona fecisset ibi si vixisset.

Anno Domini MCDXVII.

Jun. 24. Ante nativitatem Johannis Baptiste emittebantur duo fratres, videl. Asmundus & Johannes Johannis versus monasterium ordinis nostri in Lalandia, ad standum ibi per triennium, qui venientes illuc in octav. Apostolorum favorabiliter sunt collecti.

Eodem anno exivit Rex Ericus cum multitudine navium & manu valida, & oppugnans civitatem Slezwik cepit eam cum filio Regis Alberti & multis aliis. Et si eodem impetu oppugnasset castrum Gotthorp, cepisset illud. Ita narrauerunt quidam de obsidione revertentes.

Aug. 28. Eodem anno in crastino Augustini rediit frater Johannes Hillebrandi
Sept. 29. de Concilio Constanciensi, missus per fratrem Thorirum. Post Michaelis autem eadem via ad Constanciam remeavit.

Nov. 2. Eodem anno die commemoracionis animarum obiit Dn. Laurencius Gedda canonicus Lincopensis, missus ad Concilium Constanciense pro negocio canonizacionis trium patronorum terre nostre, scil. Nicolai Lincopensis, Brynolphi Skarensis episcoporum, & Ingridis sanctimonialis Skeningensis. r) Hic Dn. Laurencius fuit præcipuus fautor nostri ordinis, qui si vixisset, utique intrasset in hoc loco.

Mart. 21. Eodem anno in dominica Lætare obiit Dns. Thordo Bonde, miles, præcipuus inter consiliarios regni, homo justus & timens Deum. Hic præ-
Aug. 2. fuit castro Wiburgh, nobiscum sepultus in crastino S. Petri ad vincula. s)

Apr. 21. Eodem anno feria III post Quasimodogeniti sepeliebatur nobiscum inclitus miles Dns. Iwarus, Legifer Osgocie, magnus zelator legis & justicie. t)

Apr. 27. Eodem anno feria II post dominicam Misericordias Domini obiit frater Laurencius Öiarson, unus de conversis ab intra.

Jul. 29. Eodem anno circa Olavi obiit Dn. Laurencius Odonis præpositus Lincopensis.

Sept. 22. Eodem anno Die b. Mauricii &c. obiit frater Nicolaus Laurencii, laycus, confrater noster ab intra, vir vite venerabilis.

Eodem

q) Scyphum.
r) Cfr. *Lagerbring* l. c. T. IV. p. 511.

s) Quomodo hæc concilianda sint cum an. 1412, monstrat Schema ex *Uggias* RådsLängd:

Thord Bonde till Örbäck, † 1327.

Peder Bonde, Eques 1361.	Rörik Bonde, Eques 1369.
Thord Bonde. † 1412.	Thord Bonde. † 1417.

Utrumque confudisse v. *Stiernman* videtur l. c. p. 212.

t) Cognomine Langhals, fuit Consiliarius Reginæ Margaretæ. Ex Registro Braskiano mscr. f. 41 annotavit Rev. *Nordin*.

Eodem anno in profesto b. Martini assumptus est in summum pontificem Nov. 10.
Constancie Martinus Quintus, & quievit scisma perniciosissimum in sancta ecclesia, quod pene duravit XL annis, sicut quidam comprehendit in his versibus:

Scisma parentizas Clemens dum scribitur 1378.
Tu Martine facis, quod ad 1417 fit nota pacis.

Prior conglobacio *u*) figurarum algorismi *v*) debet sonare 1378. secunda 1417, quia quandam convenienciam habent cum hujusmodi litteris. Quid autem signent novit algorista. *x*)

Eodem anno III. die post concepcionem b. Virginis obiit frater Gre- Dec. 11.
gorius sacerdos officio. Hic fuit unus de primis intrantibus hanc religionem, vir maxime devocionis & contemplacionis, quique totis noctibus instabat oracioni & contemplacioni, habens nomen sed rem. In multis annis non capiebat somnum, nisi sedendo modicum juxta lectum suum. Semper indutus cilicio, jamque consumtus senio quievit in Domino.

Anno Domini MCDXVIII.

In crastino b. Thome Cantuariensis archiepiscopi obiit frater Johannes Dec. 30.
Petri sacerdos officio, qui fuit unus de primis hanc religionem intrantibus. Hic ante duos annos rediit de Anglia, multa quoque bona reliquit in scriptis & libris, multosque labores sustinuit pro dilatacione ordinis per VIII annos, quibus stetit in Anglia.

Eodem anno in dominica Lætare per Dn. Kanutum episcopum Lin- Mart. 6.
copensem consecrabantur quinque virgines in sorores, scil. Ingeburghis filia Dni. Laurencii Ulfsson militis, *y*) Anna filia Johannis Bylow, *z*) Margareta filia Petri Kyla, *a*) Elseff Olafssdotter de Jucia, & Matildis Thordzdotter, filia videl. Thordonis aurifabri hic in Wazstena, qui prout prævalet, est nobis fautor benevolus & fidelis. Item frater Torstanus, conversus, qui suscepit locum fratris N. Laurencii.

Eodem anno die b. Olavi rediit frater Johannes Hillebrandi de Conci- Jul. 29.
lio Constanciensi, jam secundo illuc missus in negocio tocius ordinis.

Eodem anno in crastino Olavi conflagrabat tota ciuitas Helsingborgh Jul. 30.
simul cum castro & ecclesiis præter claustrum. Similiter civitas Sudhercopensis in die S. Petri ad vincula. Aug. 1.

Eodem anno in crastino nativitatis b. Virginis obiit frater Thorirus *b*) Sept. 9.
conventualis noster, qui multos labores habuit pro confirmacione nostri ordinis. Bis enim prius ivit Romam, & nunc tercio ad Concilium Constanciense, cumque jam esset in reditu & venisset usque Junecopiam, ibi clausit diem extremum, perlatusque huc feria II proxime sequenti la- Sept. 11.
mentabiliter est receptus, venitque cum eo frater Andreas Jacobi, qui steterat per biennium in Lalandia, in monasterio ordinis nostri Marienbo.

Eodem anno feria III proxime sequente completus est murus trans- Sept. 12.
versalis in ecclesia monasterii nostri, unde uterque conventus decantabat: Te Deum laudamus. Tunc quoque ceperunt superponi lamine cupree pro tectura.

Eodem

u) Compositio.

v) Arithmetica, ars numerandi, Hispanis Alguarismo. Vox Arabica, v. *Du Cange*.

x) Supputandi & calculandi peritus. l. c.

y) De eo ad an. 1410 commentati sumus.

z) Johannis Boëtii Bylow & Dorotheæ Pinnow. v. *Anna Fickesdr. Bylow* Chron. p. 3. 9. vide supra ad an. 1411.

a) Nobilem & Legiferum Ölandiæ appellat *Benzelius* in notis ad h. l. Apud *v. Stiernman* Höfd. Minne desideratur.

b) Supersunt in Biblioth. Acad. Upsal. quam plurimi libri, in usum Vadstenensium ab illo coemti, tam Parisiis, quam Constantiæ. Item varii manu ejus scripti, qui diligentiam & eruditionem ejus non vulgarem testantur.

Oct. 16. Eodem anno Dominica infra octav. canonizacionis b. Birgitte consecrabantur III clerici de Revalia per episcopum Lincopensem, & recipiebantur in fratres, tamen pro conventu Revaliensi dicto Mariendal. Quorum duo, scilicet Borcardus & Johannes post octo dies ibant ad monasterium ordinis nostri in Marienwolt, *c*) tercius vero, scil. frater Gerlacus
Maji. 15. stetit hic usque Pentecoste, & tunc rediit ad monasterium suum Mariendal. Cum prædictis clericis consecrabatur in sororem hic quædam virgo, nomine Ragnildis Niclissa dotter.

Oct. 27. Eodem anno in vigilia Apostolorum Symonis & Jude obiit soror Ingeburghis Joans dotter, quæ erat soror uterina patris nostri, fratris Erici Confessoris generalis, & hæc XVI annis laudabiliter vixit in monasterio, exhausta autem quadam infirmitate, quæ vocatur thisis, sumptis sacramentis migravit ad Dominum.

Nov. 14. Eodem anno in crastino b. Briccii obiit soror Margareta Karlssdotter, una de primis hanc religionem intrantibus. Hæc erat magna zelatrix sancte regule, jamque excecata & per crurifragium clauda effecta, paciens in omnibus quievit in Domino.

Dec. 10. Eodem anno Sabbatho ante III dominicam Adventus emittebantur duo fratres nostri, videl. Johannes Haquini & Johannes Hillebrandi ad Romanam curiam pro reformandis privilegiis & indulgenciis nostri ordinis. *d*)

Anno Domini MCDXIX.

Jan. 6. In nocte epyphanie Domini obiit soror Ramborghis Andressa dotter. Hæc intravit cum prædicta Ingeburghe Jons dotter, & per aliquos annos propter lepram seclusa a conventu sororum, pacienter sustinuit.

Febr. 6. Eodem anno in die b. Dorothee sepultus fuit hic quidam armiger de Uplandia, nomine Magnus Ragwaldsson *e*) & cum eo pariter uxor ejus, quæ modico tempore obiit ante eum.

Febr. 16. Eodem anno in crastino b. Sigfridi sepultus fuit hic Dn. Matthias Gözstafsson miles emeritus. *f*)

Mart. 26. Eodem anno Dominica Lætare consecrabatur in sororem quædam virgo Ragnildis Tyrgils dotter de Vesgocia, & eciam frater Laurencius Haquonsson pridem Proconsul Arosiensis. Hic obtulit pro introitu suo VIII Skeppund cupri; sed pro conventu fratrum unam pelvim magnam & novam cum aquario precioso.

Jun. 18. Eodem anno crastino Botulphi conflagravit tota civitas Stokholmensis ac eciam castrum usque ad fundum. Ecclesie tamen salve manserunt & paucissime habitaciones hominum, & aggravata est manus Domini super habitatores loci, quasi sine comparacione ad illam plagam, quæ facta fuit ibi anno Dni. MCDVII.

Eodem anno die . . . . facta est plaga incendii in oppido Ludosie valde gravis.

Eodem

c) Ad urbem Möllen prope Lubecam. Sigismundi Imperatoris Diploma & Detlevi Episcopi Razeburgensis Epistolam ad Marienvoldenses & Ulfonis Birgeri. Confessoris Generalis Vadstenensis, ad Gerlacum Mariendalensem edidit *Benzelius* ad hoc Diarium, p. 198, 199 & 203. Mentionem hujus Monasterii etjam faciunt Vadstenenses in Epistola ad Conventum sui Ordinis in Sion, Londini Anglorum, quam edidit *Benzelius* in Monumentis p. 166.

d) In Codice N:o 74 Catal. Benzel. in Biblioth. Upsal. occurrit Summa Expensarum a Joh. Hillebrandi Romæ factarum an. 1419 & 1420. propria ejus manu scripta. Litteræ Systaticæ Gerdheka Abbatissæ & fr. Erici Confessoris, an. 1418 d. 9 Dec. datæ, leguntur in Cod. Bibl. Upsal. N:o 6. p. 98. b.

e) Forte Magnus Ragwaldi Fargalt de Hedensö & Gräfveboda 1400 & uxor ejus Margareta Caroli, quæ Arosiæ donum matutinale accepit an. 1401 & vixit adhuc 1414 vid. Familiæ non Introductæ inscr. in Collectaneis Nordinianis.

f) Vide ad an. 1398.

Eodem anno Die b. Margarete tumulabatur hic Ermegardis consors Jul. 20.
Henikini Bækman *g*) Capitanei castri Axewald, qui utrique semper fuerant hujus loci præcipui fautores.

Eodem anno cepit consvetudo ut post missam b. Virginis pulsetur ter pro Ave Maria, eodem modo sicut post completorium.

Eodem anno in nocte invencionis S. Stephani apostatavit quidam de Aug. 3.
conversis nostris ab intra, nomine Olavus, qui asportavit plurima de depositis in hoc monasterio.

Eodem anno in die Ægidii intrauit Dns. Kanutus Episcopus Lincopen- Sept. 1.
sis in conventum sororum, impendens officium visitacionis, & cum eo duo de capitulo, videlicet Dn. M. præpositus & Olavus Pauli canonicus, moratusque est episcopus in claustro sororum quasi per IX horas, nec unquam ita realiter processit in hoc monasterio sicut protunc. Et de reformatis fecit litteram, ubi patet de tunc actis. *h*) Sequenti die intravit ad fratres, ubi eciam aliqua reformavit.

Eodem anno convocavit Rex Prælatos & Consiliarios, in Dacia, ubi iterum alia exorta fuit quædam briga *i*) inter Regem & Archiepiscopum Upsalensem, *k*) racione cujus Archiepiscopus detentus in custodia, sed ingeniose evadens Papam adiit acturus contra suum capitulum & contra Regem. De hac materia habetur infra.

Eodem anno Die Cosmæ & Damiani obiit Dns. Andreas cognomento Sept. 27.
Smeker Episcopus Strengenensis, *l*) loco cujus electus est Dns. Arnoldus Secretarius & Confessor Regis, & per Papam confirmatus eodem anno.

Eodem anno circa Thomæ Apostoli tumulabatur hic . . . . uxor Dec. 21.
Olavi Haraldssons, quæ eciam contulit monasterio bona aliqua.

Anno Domini MCDXX.

Infra octav. Epiphanie rediit frater Johannes Haquini de Romana cu- Jan. 14.
ria, emissus ante duos annos pro negociis monasterii ad Concilium Constanciense. Rediit & frater Ryningus, de Dacia.

Eodem anno post Pascha erigebantur testudines in ecclesia nostra con- Apr. 7.
uentuali, & primum in parte aquilonari.

Eodem anno feria III in ebdomada Pentecostes consecravit nobis Dn. Maij 22.
Kanutus Episcopus Lincopensis tres personas in conventuales monasterii, scil. Dn. Johannem Bernardi de Kalmarnia, Ingolfum laycum in locum Olavi apostatantis, & unam virginem nomine Ragnild Magnus dotter, cognatam Ingolphi de Starby.

Eodem anno infra octavas corporis Christi rediit frater Johannes Hil- Jun. 14.
lebrandi emissus ante duos annos ad Concilium Constanciense, ut patet supra.

Eodem anno dominica VII post Trinitatis consecrabatur hic Vazstenis Jun. 14.
Dn. Arnoldus in Episcopum Strengenensem per Lincopensem, Arosiensem & Wexionensem episcopos.

Eodem anno eduxit Rex exercitum contra Holzaticos & cum vellet revin-

g) Anno 1405 d. 7 Febr. Hennechinus Beckmannus & Nicolaus Gutormi feudo castri Axevallensis donati, observante *Messenio* Scond. Illustr. T. III. p. 40.

h) Exstant in Cod. Mscr. Biblioth. Upsal. N:o 6.

i) Jurgium, rixa.

k) Johannem Jerechini. De custodia ejus silet *Lagerbring* Hist. Svec. T. IV. p. 57.

l) Cognomen hoc adeptus est, quod an. 1409 in Archiepiscopum electus hoc munere se abdicavit, in gratiam Johannis Jerechini, R. Erici Pomerani Secretarii & clientis. Exstant Acta hanc rem concernentia in Codice memorato N.o 6.

vincere quandam terram, quæ vocatur Ymbria, vulgariter autem Femeren, perdidit de populo XXXVII notabiles viros, scil. milites & militares præter plebejos. Cum difficultate tamen obtinuit terram & peremit illic omnem masculum, quasi ad VI millia; mulieres vero & parvulos abduxerunt.

Eodem anno in natali b. Birgitte facta fuit investitura fratrum & sororum ab extra.

Jun. 25. Eodem anno in crastino b. Johannis Baptiste sepeliebatur hic nobilis mulier Birgitta Bæncts dotter, consors Kanuti Bænctsson de Uplandia.

Sept. 1. Eodem anno in die b. Ægidii receperunt iterato sorores officium coquine, & tunc intraverunt ad eas tres focarie per chorum fratrum ad clausuram earum, quarta autem intravit similiter circa Michaëlis.

Sept. 26. Item feria quinta post Mathæi sepultus fuit hic quidam nobilis Kanutus Benctsson juxta uxorem suam, de qua habetur supra.

Dec. 15. Eodem anno Dominica III Adventus Dni. consecratus fuit nobis in fratrem Dns. Gerwinus canonicus Lincopensis & Bachalarius in jure. *m)*

Eodem anno tanta fuit terre siccitas, quantam vix quisdam nunc vivencium meminit, ita ut deficerent torrentes pro molendinis.

Anno Domini MCDXXI.

Jan. 21. Feria secunda post dominicam Septuagesime tumulabatur hic miles, Dns. Boo Diwra capitaneus castri Stokholmensis. *n)*

Mart. 7. Item die S. Thome de Aquino tumulabatur hic Dna. Ermigardis comitissa, *o)* quæ morte subitanea subtracta fuit.

Apr. 18. Eodem anno feria III post Palmas tumulabatur hic nobilis mulier Christina Eriks dotter, consors Petri Finwidsson, quæ rediens ex hoc loco ad sua, cum venisset ad Stangabro, cecidit cum equo & vehiculo in ampnem, & prefocata est.

Eodem die fecit Regina Philippa unum contractum cum conventu fratrum de missa habanda singulis diebus pro Rege & ipsa & ejus parentibus, quas promisit conventus se servare in perpetuum; nullæ tamen facte fuerunt cautiones per litteras, sed per simplicem promissionem.

Jun. 17. Eodem anno die S. Botolphi venit Episcopus Rigensis ad Stokholm super briga inter Archiepiscopum & ejus capitulum, nec restitutus fuit dictus Upsalensis ad sedem suam, ut patebit infra.

Aug. 13. Eodem anno in die S. Ypolyti rediit soror Christina Joans dotter de Revalia, quæ illic steterat per VIII annos, & cum omnia loca essent suppleta in conventu, contigit sororem Katerinam Gereka dotter, unam de
Aug. 14. primitivis, obire in vigilia assumpcionis b. Virginis, & ita ista statim intravit in locum ejus.

Aug. 18. Eodem anno in octav. Laurencii obiit Wasto frater noster ab extra, *p)* vir bonus & justus, qui multum ædificavit peregrinos adventantes, per lecturam, in qua fuit plurimum studiosus.

Aug. 22. Item octav. assumcionis obiit Erverus fidelis servitor monasterii, qui sequutus fuit fratres nostros exeuntes ad Romanam curiam & iterum redeuntes.

Sept. 14. Circa festum exaltacionis S. Crucis venit huc Rex volens interesse dis-

m) Multa de illo in posterum ad an. 1426 &c.

n) Danus, hoc munus habuit an. 1402. Cum uxore Catharina filiam habuit Ceciliam, nuptam Regni Senatori Carolo Thordonis Bonde de Penningby, cujus filius Unge Boo Dyure se nuncupavit. *v. Stiernman* Höfd. Minne, p. 10.

o) Vid. ad an. 1411. Nupta 1. Canuto Boëtii Grip. 2. Johanni Comiti de Eberstein.

p) Cfr. ad an. 1411.

discussioni de briga inter Archiepiscopum Upsalensem & suum capitulum, & facta est convocacio Prælatorum & Magnatum terre circa castrum Rône *q*) præsente eciam Archiepiscopo Rigensi, judice delegato & pluribus Episcopis & Prælatis de Dacia. Invalescentibus autem querimoniis & culpis, resignavit Archiepiscopus præsulatum, sub condicione, ut scil. hoc anno levaret de episcopatu ipso IIIC nobilos, & singulis annis aliis vite sue levaret IIIC ducatos; sed puto quod condicio ista nichil ligat. Cumque capitulares Upsalenses instarent Regi de eligendo in successorem, accepto termino deliberandi, ipsi in unum de his tribus consenserunt, videl. aut in Dn. Magnum Episcopum Aboënsem, aut in Dn. Nicolaum Ragwaldi canonicum Lincopensem & Strengenensem, aut in fratrem Johannem Haquini conventualem Vazstenensem. Rex autem consensit in fratrem Johannem.

Eodem anno tanta fuit pluvie inundacio, quod in multis locis computruerunt segetes stantes in stipula, venerunt quoque simul pestilencia *r*) & sterilitas. Ipsa quoque pestilencia jam duraverat per annum integrum, & necdum cessavit, quæ in multis terrarum finibus ita grassata fuerat, quod domus relinquerentur absque habitatore.

Item prima die mensis Decembris obiit nobilis vir Dns. Karolus Magnusson, miles emeritus, qui multis annis gravatus fuit paralysi.

Anno Domini MCDXXII.

In dominica Lætare misit nobis Rex brachium S. Kanuti Regis in vase argenteo & deaurato, *s*) quod Regina huc portavit. Mart. 22.

Eodem anno Sabbatho in Albis obiit soror Christina Jónis dottir, una de mediocribus quantum ad ætatem. Hæc reliquit post se multa superflua, & utinam non propria, *t*) scilicet forraturas & similia. Apr. 18.

Item feria secunda post dominicam Misericordias Domini resignavit soror Gerdeca officium Abbatisse, in quo stetit annis XIX & Septimanis XI, loco cujus electa fuit per conventum soror Benedicta Gunnars dottir, quæ multo tempore præfuit officio Priorisse. Apr. 28.

Item circa Botolphi venit de Romana curia quoddam transumtum seu copia de mandato Dni. Pape, ubi præcepit fratres nostri ordinis omnino separari a contigua cohabitacione sororum sicut hactenus observatum fuerat a constitucione ordinis supradicti. Nos tamen, mediante Dno. Archiepiscopo Upsalensi, supplicavimus Regi & Regine, ut suis supplicacionibus ad Papam, hanc comminatoriam sentenciam revocarent. Qui emiserunt Dn. Nicolaum Ragwaldi decanum Strengenensem. Sed in hoc negocio longe præstancius exhibuit se Regina in Donariis & sumptibus, quam Rex, Donet ipse Salvator noster, qui est ipsius regulæ institutor, ut in suo robore inviolabilis perseveret. Jun. 17.

Item eodem anno Dominica III post Trinitatis, scil. in vigilia Apostolorum Petri & Pauli consecrabatur frater noster Johannes Haquini in Archiepiscopum Upsalensem *u*) per Dn. Episcopos Lincopensem, Scarensem & Strengenensem in choro fratrum, & utinam non sit periculum, cum sit ingres- Jun. 28.

q) In paroecia Östra Ny seu Nykyrka, territorii Björkkind & tractus Ostrogothiæ, qui Wikbolandet audit.

r) De hac pestilentia cfr. Miracula S. Crucis a *Robergio* edita p. 1. & 24, a nobis in posterum etiam edenda.

s) Hoc appellarunt Svetice: *Handena helga.* Catal. Episcop. Scarens. in App. ad leges Vestrogothicas in vita Benedicti.

t) Cfr. Regulæ S. Salvatoris Cap. XVIII.

u) De hoc Archiepiscopo Cfr. *Lagerbring* l. c. T. IV. p. 533.

ingressus episcoporum prohibitus sub gravi pena, nec in visitacione, ut patet in privilegio, Mari Magno. v)

Jun. 29. Item die Apostolorum Petri & Pauli consecravit diocesanus Abbatissam in choro sororum, & eodem die consecravit Episcopus Scarensis unam virginem in sororem, scil. Ingegerdh Azers dottir.

Oct. 2. Item eodem anno die S. Leodegarii frater Ingolphus conversus noster ab intra subito & sine sacramentis obiit. Nam reparante eo quandam ruinam tecti cecidit trabes magna cominuens caput ejus, & statim obmutuit alienatus quoque a sensu, circa XI horam noctis transivit. Hic duobus annis & XVI septimanis vixit in monasterio multum laudabiliter, fuit enim architectus subtilissimus.

Oct. 8. Item crastino canonizacionis b. Birgitte obiit soror nostra Margareta Olafs dottir, que XXXV annis vixerat. Hæc habuit magnam graciam in vigiliis & oracionibus & observancia regule.

Item valide grassabatur pestilencia in terra tam in Almannia quam hic in Svecia, & duraverat jam per duos annos.

Item eodem anno institutum fuit per Episcopum Lincopensem ut observarentur octave festivitatis omnium sanctorum.

Nov. 2. Feria VI infra octavas omnium Sanctorum obiit soror nostra ab intus, scil. Agnes, orta de Norvegia, & erat una de primitivis.

Eodem die obiit frater Sweno, qui fuit Procurator, & Provisor in curia officialis nostri, nobis plurimum utilis & benignus.

Nov. 13. Item die S. Briccii obiit frater Michaël, frater ab extra, qui præfuit operi in fabrica, ubi parabantur lamine cupree pro tecto ecclesie, propter cujus obitum timendum est quod retardabitur consummacio tecti, sicut & propter obitum fratris Ingolphi, de quo supra dictum fuit, nam cum magna solicitudine affigebat ipse laminas ipsas.

Anno Domini MCDXXIII.

Febr. 28. Dominica Reminiscere consecravit nobit Dns. Lincopensis duas sorores conventuales, scil. Annam Claws dottir de Dacia consobrinam fratris Rynningi, & Brigittam Spola dottir.

Mart. 2. Item feria II immediate sequenti explevit Episcopus officium visitacionis apud sorores, demoratus per IV horas. Feria quoque tercia post, fecit similiter in conventu fratrum. Plura quidem habuit in proposito reformandi, sed feria quinta recessit relictis omnibus inexpletis.

Mart. 9. Feria III ante Gregorii obiit soror nostra ab extra Ingridis mulier nobilis & principalis illius conventus.

Apr. 3. Item sabbatho Sancte Pasche obiit soror nostra conventualis Marina, quæ multo tempore fuit percussa lepra.

Apr. 7. Item sabbatho ante secundam dominicam post Pascha resignavit frater Ericus officium Prælacionis & Confessoratus, & electus est frater Ulpho, eodemque die per Episcopum confirmatus.

Maji 17. Item in profesto b. Erici obiit soror nostra conventualis Cecilia Anders dottir, quæ fuit una de primo profitentibus Regulam Salvatoris.

Jun. 26. Item in crastino Kanuti obiit nobilis mulier Katerina, relicta Joans Magnussons armigeri, cui sicut dicitur fuerunt multa revelata cœlitus.

Item

v) Hoc nomine Bulla Pontificis Johannis XXIII de anno 1412, privilegia Ordinis Brigittini continens, insignitur. Cfr. *Lagerbring* l. c. T. IV. p. 306.

Item in vigilia b. Jacobi sepultus fuit hic Dns. Benedictus Niclisson miles, x) & satis caute ne prohiberetur per Episcopum tanquam usurarius. Jul. 24.

Item in die invencionis b. Stephani conflagravit major pars ville Vazstena, simul cum ecclesia parochiali ac curia Episcopi, & toto bostario y) monasterii dicto ladhugardh & fægardh. Aug. 3.

Item in die b. Dominici Rex Ericus, assumpta secum non parva procerum multitudine, abiit in Alamanniam ad Imperatorem super briga, quæ versatur inter eum & civitatenses Alamannie de castro Gotthorp. Aug. 4.

Item Dominica ante nativitatem b. Virginis consecravit nobis Dns. Lincopensis duas sorores conventuales, scil. Helenam Hinza dottir & Margaretam Arwids dottir, ac unum conversum, scil. Symonem, & utinam non sit periculum in hac ipsius Symonis recepcione propter mandatum Pape, de quo fit mencio in anno proxime præcedenti, scil. 1422 circa Botulphi. Sept. 5.

Item Sabbatho ante omnium Sanctorum obiit frater noster ab extra Jonis Mathisson, vir magne devocionis & abstinencie. Oct. 30.

Anno Domini MCDXXIIII.

Die circumcisionis Domini egressus ignis conflagravit unam curiam in Vazstena. Jan. 1.

Feria III post dominicam Oculi obiit dilectus frater noster, frater Finwidus unus de primitivis fratribus sacerdotibus hic professis, qui in accessu infirmitatis sue perdidit loquelam, & ita perduravit usque in finem. Mart. 29.

In die commemoracionis animarum obiit soror nostra ab extra Helena relicta Petri Radh. Hæc XL annis & ultra præfuit lanificio & hujusmodi. Nov. 2.

Feria VI infra octav. Martini obiit conventualis soror nostra Margareta Kista dottir. Rapta subito sine percepcione sacramentorum. Nov. 15.

Anno Domini MCDXXV.

In crastino conversionis b. Pauli obiit nobilis vir Gerardus Jonsson Legifer Osgocie, hic sepultus. z) Jan. 26.

Feria quinta post dominicam Lætare obiit soror nostra conventualis Elsebe filia Henikini Starka. Hæc annis XVII vixit in monasterio. Mart. 23.

In Sabbatho Palmarum, quo tunc celebrabatur festum Ambrosii, consecravit nobis Dns. Archiepiscopus Upsalensis duas sorores conventuales, scil. Katerinam Gudmunds dottir neptem suam, & Birgittam Gunnars dottir de Arosia, simulque cum eis Dnm. Clementem, Præbendatum ecclesie Arosiensis, nobis in confratrem sacerdocii, loco sui. Apr. 4.

Sabbatho Sancte Pasche obiit nostra conventualis, soror Ragnildis Laurencii, una de primis hunc ordinem professis. Apr. 14.

Dominica Jubilate consecravit nobis Dns. Lincopensis sororem conventualem Ramburgem Magni, cujus soror uterina Ragnildis quinque annis ante eam fuit hic suscepta & consecrata. a) Apr 29.

Circa Olavi tumulatus fuit hic nobilis vir Dn. Thure Stensson miles, b) filius incliti militis Stenonis Benctsson. c) Jul. 29.

In octavis Martini obiit frater noster ab extra Bergherus Piscator. Nov. 19.

Anno

x) De uxore Margareta vide ad an. 1410. Scripsit se de Stäkaholm Miles 1413. Ejus præfectus Gusa atque scriba Magnus Dieku memorantur in Cod. Ups. N:o 6. p. 9. 24.

y) Bovile.

z) v. Stiernman Höfd. Minne, p. 260. 268.

a) Vid. ad an. 1420.

b) Vid. ad an. 1415.

c) Vid. ad an. 1399.

Anno Domini MCDXXVI.

Febr. 18. Feria quinta ante Reminiscere obiit nostra conventualis soror Ingegerdis Magni una de primis profitentibus hanc regulam, & subito sublata est sine confessione & eucharistia.

Febr. 22. Die Cathedre S. Petri obiit alia soror nostra conventualis, scil. Sighridis Boecii, eciam una de primis profitentibus hanc regulam.

Mart. 5. Feria quinta ante dominicam Lætare obiit Dns. Algotus Magnusson miles emeritus, *d*) vir præcipuus in consilio Regis.

Apr. 2. Tercia die Pasche consecravit nobis Dns. Archiepiscopus Upsalensis frater noster duas sorores Conventuales, scil. Margaretam Olavi & Ingridem Olavi.

Maji 22. Feria III post Trinitatis emissi sunt duo fratres de Conventu, scil. Gerwinus Petri & Johannes Bernardi ad reformandum Concordiam in Conventu Marienwold, & ad interesse ibi in generali ordinis capitulo.

Maji 23. In crastino corporis Christi obiit soror nostra Conventualis Gertrudis Andree una de primis profitentibus hanc religionem & regulam.

Aug. 11. In crastino b. Laurencii redibant de generali capitulo prædicti duo fratres Gerwinus & Johannes, portantes aliqua reformanda in ordine, quorum racione surrexerunt multe brige & dissensiones.

Aug. 23. In octav. Assumpcionis b. Virginis resignauit frater Ulpho officium Confessoratus, in quo steterat per triennium, & electus est frater Gerwinus, cujus confirmacio per Episcopum ad suggestionem aliquorum dilata est us-
Nov. 1. que ad omnium Sanctorum.

Anno Domini MCDXXVII.

Dec. 27. 1426. Die Johannis Evangeliste consecravit Dns. Archiepiscopus Upsalensis altare b. Anne in monasterio Vazstenensi ad instanciam & presenciam Regine.

Jan. 22. Item die b. Vincencii obiit frater noster Conventualis, frater P. Johannis sacerdos officio, qui ante XIII annos transivit ad monasterium Marienbo, instituendo ibi ordinem monasticum secundum regulam Salvatoris. Hic fuit ibi primus Confessor. In loco autem isto ante transitum prædictum multa bona fecit, quorum non minimum est, quod pilarios monasterii hujus procuravit fieri per magnates terre sub eorum propriis expensis, qui fortassis alias adhuc essent imperfecti &c.

Apr. 18. In die Parasceves venerunt de Anglia duo fratres ordinis nostri petentes & reportantes raciones super aliquibus punctis regule.

Apr. 26. Sabbatho ante Quasimodogeniti obiit soror nostra Conventualis Elsiff Olavi. Hæc IX annis vixit in monasterio, sed jam post languorem triennalem emigrauit.

Maji 25. Hoc anno circa dies Rogacionum obsederunt Civitatenses *e*) Alamanniæ castrum & villam Flensborgh, ubi in ipso assultu cecidit Dux Holzacie, nomine Gerardus, *f*) & cum eo turba copiosa. Dein cum navali pugna plurima attemptantes, qui in omnibus sunt devicti, obtinuit enim Rex ab eis naves plurimas onustas sale & aliis necessariis. De hac materia tanguntur aliqua inferius.

Maji 18. Die b. Erici, qui cecidit Dominica III post Pascha convenientes tres Episcopi, scil. Lincopensis, Scarensis & Wexionensis consecrauerunt in choro

d) Vid. ad an. 1414.
e) Id est foederis Hanseatici.
f) Nomen ejus fuit Henricus, hujus nominis tertius.

ro S. Anne Vazstenis Dn. Odhinum in Episcopum Stafangrensem in Norwegia. *g*)

Eodem die consecravit nobis Dn. Wexionensis duas sorores Conventuales scil. Katerinam Benctz dottir & Botildem Pethars dottir, quæ postmodum in confirmacione vocata est Katerina, nomine matris nostre Abbatisse.

In die decollacionis Johannis Baptiste obiit frater noster Conventualis, frater Martinus, presbiter ordine & officio, unus de primo profitentibus hunc ordinem. Aug. 29.

In Adventu Domini surrexit nova briga de articulis, qui portati fuerunt de capitulo Generali Marienwold celebrato, ante biennium. Nov. 30.

Anno Domini MCDXXVIII.

Feria IV ante dominicam Lætare obiit soror nostra Conventualis Ingeburghis Laurencii cognominata senior. Hæc una de primo hanc religionem intrantibus fuit paciens & mansueta. Mart. 10.

Dominica secunda post Pascha consecravit nobis Episcopus Skarensis unam sororem conventualem, scil. Ingeburgem filiam Henikini Bækman capitanei castri Axewald. *h*) Eodem die consecrabatur nobis in fratrem Dns. Johannes Borquardi de Stocholm. Apr. 18.

Feria II proxime sequenti exsequebatur dyocesanus Lincopensis officium visitacionis apud sorores, glossans textum regule, quod bene licet Abbatisse tangere & numerare pecuniam, cum ab ea omnia sunt speranda, item illud verbum de silencio inter horas &c. ad illud præceptum, non arcte adstringuntur. Item illud verbum: sine præsencia aliquarum sororum &c. Dixit illud positum esse propter suspectas, aliis sufficit una testis. Similiter de fratribus. Apr. 20.

Feria III impendit officium visitacionis circa fratres, præcipiens ne quis astaret generali capitulo in futurum, nec articulis de Marienwold deportatis. Apr. 21.

Eodem anno videl. 1428 in octav. Apostolorum Petri & Pauli venit nobis de Roma citacio strictissima, qualis non fuit audita ab exordio hujus ordinis, super dualitate nostrorum conventuum, & de omnibus hunc ordinem concernentibus. Jul. 6.

Item in die S. Petri ad vincula obiit soror nostra ab extra Ingeborgh quondam relicta Birgeri de Laarbo, *i*) & erat principalior de numero sororum ab extra, cujus filius est frater Ulpho Birgeri confrater noster. Aug. 1.

Ipso die b. Ypoliti ad standum citacioni superius memorate exiverunt fratres nostri, scil. frater Gerwinus confessor, & frater Ako. Aug. 13.

Item eodem die obiit soror nostra conventualis, scil. Ragna Johannis, subito rapta sine confessione extrema & communione, licet fuerit inuncta. Hæc fuit una de primis hanc religionem professis.

Item Dominica infra octav. assumpcionis consecravit nobis Dn. Lyncopensis aliam loco prædicte Ragne, scil. Katerinam Eriks dotter cognatam fratris Akonis. Aug. 15.

Eodem die consecravit dyocesanus noster quendam Dnm. Arwidum in fratrem ordinis nostri, non tamen pro conventu nostro, sed pro conventu fratrum

g) In Catalogo Episcoporum Stafangrensium, quem dedit *Torfæus* in Hist. Norv. T. I. L. 2. c. 13. ordine XVIII est & dicitur Mag. Audun Eyvindi filius. Exstat illius Epistola ad Vadstenenses in Cod. Mscr. Bibl. Upsal. N:o 3.

h) Vid. ad an. 1419.

i) In Diplomatibus Familiæ Sturianæ in Strömsta duæ exstant Litteræ Magnum Laarbo spectantes, de annis 1355 & 1368.

fratrum in Munkaliiff *k*) in Norwegia, & hoc ad instanciam Abbatisse & sororum.

Sept. 9. Item in crastino nativitatis b. Virginis rediit Confessor & cum eo frater Ako, qui ante mensem transierunt ad Regem pro licencia exeundi ad Romanam curiam juxta citacionem nobis in Roma factam; nam Rex assumpsit sibi hoc nostrum negocium, & scripsit Pape & Cardinalibus, ut permitterent nos stare in quiete.

Nov. 2. Eodem anno die commemoracionis animarum obiit soror nostra ab extra nomine Ramfridh.

Anno Domini 1429.

Mart. 16. Feria III post dominicam Judica tumulabatur hic quædam Dna. nomine Margareta uxor Stenonis Thurasson. *l*)

Mart. 20. Item in dominica Palmarum obiit frater noster ab extra nomine Petrus de Orlunda, qui multis annis præfuit manerio nostro Orlunda prædicto.

Mart. 27. Item eodem anno ipso die Pasche obiit soror nostra Conventualis nomine Gyridh, una de primis hanc religionem professis, sepulta secunda die Pasche.

Jun. 9. Die Sanctorum Primi & Feliciani tumulabatur hic quidam nobilis nomine Jónis Laurentsson capitaneus castri Stækahus in Thiustia, *m*) loco huic multum favorabilis.

Maji 14. Eodem anno Sabbatho ante Trinitatis venit huc frater Lucas *n*) Confessor generalis monasterii de Paradyso, pro tenendo hic generali capitulo, & cum eo VI alii fratres, de diversis ordinis nostri monasteriis: item de Revalia tres fratres eadem de caussa: item alii de Sundis. *o*) item alii de Marienwold. item alii de Marienbo. item alii de aliis monasteriis ordinis nostri.

Item eodem anno Dominica XII post Trinitatis in vigilia assumpcio-
Aug. 14. nis b. Virginis consecravit nobis Dns. Wexionensis sororem conventualem Margaretam Bodgers dotter.

Aug. 20. Feria VI proxime sequenti obiit frater Johannes Confessor generalis de Mariebo nobiscum sepultus. Hic fuit quasi primicerius *p*) omnium fratrum in hoc capitulo congregatorum; sed præventus morte non interfuit conclusioni, quæ facta fuit feria V proxime sequenti, scil. in crastino Bar-
Aug. 25. tholomei, nihilominus dicunt acta, eum interfuisse.

Item in crastino Bartholomei definitum fuit capitulum generale, sed quale fuerit docetur in publico instrumento super hoc edito, & hoc ipsum habet Abbatissa. Semel tantum fuit lectum coram conventu, & post non comparuit.

Sept. 18. Item Dominica XVII post Trinitatis emissa fuit una de sororibus nostris conventualibus, scilicet soror Anna Bylowe *q*) ad conventum Revaliensem, ut præsit consecrandis secundum regulam.

Oct. 2. Item Dominica XX post Trinitatis consecravit nobis Dns. Scarensis sororem conventualem nomine Christinam Andirs dottir de Vesgocia loco ejus quæ transiit ad Reualiam.

Item

k) De instituendo hoc monasterio Brigittino prope Bergas cogitatum fuisse circa an. 1421 docet Codex Mscr. Bibl. Upsal. N:o 6, sed non ante an. 1434 inhabitatum fuisse ex Diario nostro ad h. an. edocemur.

l) Nupta 1. Canuto Bonde, Regis Caroli patri, ex quo hunc filium habuit. 2. Stenoni Thuronis Bielke ad Wik & Ekholmen. Ipsa filia fuit Caroli Ulfonis Sparre de Tofta.

m) Postea dictum Stegeholm prope Västervik, urbem Ostrogothiæ. Mirum, v. *Stiernman* in Höfd. Minne hoc castrum præteriisse.

n) Jacobi vocatur a Papa Bonifacio IX an. 1407 Professor Ordinis S. Salvatoris & Conservator Generalis Ordinis ejusdem. Cod. Upsal. N:o 6.

o) Stralsund.

p) Primus cujusvis ordinis. *Du Cange.*

q) Vid. ad an. 1418.

Item Dominica II Adventus Domini in castro Boghahws obiit frater Dec. 4.
Lucas Confessor Generalis de Paradyso ordinis nostri. Etenim postquam capitulo generali interfuisset et esset in via redeundi ad monasterium suum de Paradyso, defecit in prædicto loco & sepultus est in monasterio Konungella prope Lodosiam.

Anno Domini 1430.

In nocte Epiphanie Domini obiit illustris principissa Dna. Philippa; Jan. 6.
Regina Swecie, Dacie & Norwegie, sepulta hic Vazstenis in choro S. Anne, quem ipsa fundavit & construi fecit. Hæc fuit mater & fidelissima protectrix monasterii hujus & tocius ordinis nostri.

In octava Epiphanie obiit conventualis nostra soror Helgha, una de Jan. 13.
primo professis hanc regulam.

Item die b. Prisce sepeliebatur hic nobilis vir Dns. Karolus Öra mi- Jan. 18.
les, magnus zelator hujus loci, qui legavit nobis CCC marchas monete nunc currentis, sub vadio bonorum suorum; sed ipsorum bonorum pensiones seu redditus prohibuit computari in sortem, donec integre solute fuerint prædicte IIIC marche, quod videtur aliquibus fratribus sapere usuram, aliis autem non.

Item die conversionis S. Pauli rediit frater Asmundus de Norwegia, Jan. 25.
qui hinc exiens anno Dni. 1416 missus fuit ad Mariebo & abinde ad Norwegiam. Modo autem rediit & in crastino Pauli susceptus fuit cum consensu utriusque conventus ad cohabitandum nobiscum, more hospitis.

Item die b. Scholastice sepultus fuit hic quidam servitor monasterii Febr. 10.
nomine Thyrgillus murator, qui aliquanto tempore demoratus apud ecclesiam Upsalensem in artificio suo, modo relatus est mortuus.

Item die b. Sigfridi consecravit Dns. Lincopensis nobis sororem con- Febr. 15.
ventualem, scil. Christinam Hanussa dotter de Sudhercopia, *r*) cujus pater cognominabatur Hanus Rödh.

Item in crastino Sigfridi, sc. quinta feria post dominicam LXX:e *s*) in Febr. 16.
præsencia Regis & procerum regni, ac eciam episcopi Lincopensis dedicavit frater Johannes Haquini Archiepiscopus Upsalensis monasterium Vazstenense in honorem b. Marie Virginis & S. Birgitte, sine consecracione alicujus altaris.

Item in die b. Margarete virginis emissus fuit ad Romanam curiam Jul. 20.
frater Gerwinus Confessor Generalis Vazstenensis secundum quod diffinitum fuit in capitulo generali ante annum. Et cum eo ivit quidam frater de Mariebo nomine Nicolaus Jacobi tanquam Comprocurator. Insuper quidam de conversis nostris Laurencius Haquini.

Item in die Lamberti tumulabatur hic quædam nobilis mulier nomi- Sept. 17.
ne Sighridis consors Petri Ryning, qui est capitaneus castri Borgholm Ölandie, & filius eorum cum ea nomine Gerdh. *t*)

Item in crastino b. Mauricii &c. sepeliebatur hic nobilis vir Heniki- Sept. 23.
nus Bechman capitaneus castri Axewold, præcipuus fautor hujus loci, cujus filia ante biennium professa est hunc ordinem. *u*)

Anno

r) Scripsit partem II & III Codicis A. 4. in R. Biblioth. Stockh. de virtutibus & interpretatione Missæ.

s) De festo in memoriam Reginæ Philippæ hoc die a Rege instituto lege *Lagerbring* T. IV. p. 70.

t) Petrus Andreæ Ryning, cujus frater Gerardus an. 1412 consecratus & consobrina Anna Clawsdotter de Dacia an. 1425, uxorem habuit Sigridem Karlsdotter, quam Sture appellat v. *Stiernman* Höfd. Minne p. 524, Gumsehufvud p. 103 & Örnefot p. 100.

u) Vide ad an. 1419 & 1428.

Anno Domini 1431.

Mart. 2. Feria quinta post dominicam Reminiscere obiit fr. noster conventualis fr. Steno conversus, qui circa Olavi inante cepit obmutescere, nec postea convaluit. Hic anno Dni. 1397 profitebatur hanc religionem, qui in seculo fuit miles egregius. *v*)

Jun. 3. Item dominica II post Trinitatis consecravit Dns. K. Lincopensis nobis quendam conversum nomine Sunonem Ingevasti loco prædicti fratris Stenonis.

Jun. 26. Apr. 2. Item die Sanctor. Johannis & Pauli venerunt nobis litere Confessoris scripte Rome, II die Pasche, habentes consolacionem dubiam.

Aug. 25. Item in crastino Bartholomei rediit fr. Laurencius, qui ante annum exiit cum Confessore, & portavit literam ejus, de qua conjicimus, quod Confessor cito revertetur.

Sept. 8. Item in die nativitatis b. Virginis sepultus fuit hic nobilis vir Sten Thurasson, cujus pater Dn. Thure Benctzsson fuit huic loco multum favorabilis, similiter & filius. *x*)

Sept. 10. Item feria II post nativitatis b. Virginis impendit Dns. Dyocesanus officium visitacionis circa sorores, & in sequenti 3:a feria circa fratres, præsentibus Dno. Petro Holmstani canonico & Dnb. Magno cantore. Quantus autem fructus inde sequutus est novit Deus.

Oct. 8. Item in crastino canonizacionis b. Birgitte obiit frater noster conventualis Ragwaldus, ordine laycus, vir magne devocionis & innocencie anno 39 a professione hujus religionis.

Oct. 9. Item feria V infra octav. canonizacionis obiit soror nostra conventualis Ragnild Thurasdottir, anno 23 a professione sua.

Oct. 22. Item die b. Cordule obiit soror nostra conventualis Margareta Joansdottir cognomento Walska, *y*) de primis hanc religionem professis. Hæc venit de Roma tempore quo beata Birgitta fuit inde translata, anno Dni. 1374. *z*)

Oct. 28. Item die Sanctor. Symonis & Jude consecravit nobis Dns. Dyocesanus duas sorores conventuales, scil. Christinam Nicolai de Skæningia, quæ erat neptis Lembeche Unga Proconsulis ibidem, & cum ea Birgittam Olavi de Stocholmia, consangvineam fratris Clementis.

Item eodem die consecravit idem dyocesanus nobis fratrem laicum Johannem Magni consangvineum Ingolfi in Starby.

Nov. 15. Item Feria quinta infra octav. Martini obiit fr. Laurencius Romare, frater noster ab extra, unus de quatuor familiaribus qui portant crucem rubeam. Hic præfuit curie circa officinas sororum.

Dec. 11. Item feria tercia post concepcionis b. Virginis obiit Hemmingus Romare, frater noster ab extra, homo simplex.

Anno Domini 1432.

Jan. 21. Die b. Agnetis obiit soror nostra Estridis relicta Petri de Orlunda, qui utrique præfuerunt prædicto manerio nostro Orlunda.

Febr. 3. Item die b. Blasii obiit quidam fr. noster ab extra nomine Ragwaldus sutor.

Item

v) Vide ad hunc annum.
x) Vide ad an. 1429.
y) Id est: Itala.
z) Scilicet reliquiæ S. Birgittæ iterum Romam transferebantur, ut consecrarentur a Papa.

Item VII die mensis Februarii tumulabatur hic famosus miles Dns. Benedictus Poghwisch, consiliarius Regis præcipuus. *a*)

Item IX die mensis Februarii obiit venerabilis pater, fr. Johannes Haquini Archiepiscopus Upsalensis satis lamentabiliter, quia sine ecclesiasticis sacramentis. Hic anno episcopatus sui decimo sublatus fuit & sepultus in ecclesia Upsalensi in summo choro. *b*)

Item nocte dominice Palmarum conflagrabant octo curie in villa Vazstenensi. Apr. 13.

Anno Domini 1433.

Die S. Ypoliti venit de concilio Basiliensi quædam stricta citacio, qua Confessor & Abbatissa citabantur ad ipsum concilium cum documentis super revelacionibus b. Birgitte & super indulgenciis festi S. Petri ad vincula. *c*) Aug. 13.

Item in die Sanctor. Cosme & Damiani exivit Confessor & cum eo fr. Acho ad concilium memoratum. Sept. 27.

Item octav. Andree obiit soror nostra conventualis Margareta Gregorii, quæ multis annis egregie præfuit officio sacriste *d*) apud sorores. Dec. 7.

Item Sabbatho quatuor temporum in adventu obiit fr. Ulpho, unus de pocioribus fratribus non solum hujus monasterii, sed & tocius ordinis, qui habuit specialem graciam edisserendi difficultates in libris Revelacionum occurrentes, scivit namque nomina personarum, quæ intricate tanguntur in dictis revelacionibus, *e*) & multa quæ a senioribus nostris didicerat. Hic anno a professione sua XXVI, sumptis sacramentis, in Domino obdormivit. Dec. 19.

Anno Domini 1434.

Feria II in majori hebdomada obiit soror nostra ab extra Elseby Odemanz de Sudercopia, quæ bis ivit Romam post professionem suam. Mart. 23.

Item Sabbatho ante Quasimodogeniti obiit fr. noster ab extra Hannes Rydhz. Apr. 3.

Eodem anno cepit congregacio rusticorum, qui vocantur Dalakarla, impugnare præfectos Regis, & primo invaserunt præfectum Arosiensem Jo. Erichsson, tandem ejecerunt eum a finibus terre & bona ejus diripuerunt, deinde expugnaverunt castrum Örabro, Nyköpung, Stækaborg, Rynstadholm, Rönö, & castra lignea igni tradiderunt, & invaserunt bona Regis ubilibet locorum in Svecia. Dux eorum seu princeps fuit quidam nomine Ængelbricht, qui tribus annis regnavit, *f*) & postea interfectus est per quendam nobilem Magnum Bænctzson, filium Domini Benedicti Stensson; sed modo, prout dicitur, plurimis miraculis choruscat in ecclesia Örabro, qua est sepultus.

Item in nocte ante Viti &c. apostatavit quidam conversus noster nomine Sunp, qui absolutus a penitenciario Pape præsentavit Confessori literas ejus, sed quia non subjecit se voluntati conventus, exivit iterum ad curiam Pape, ut absolveretur ab hoc loco, sed reductus suscepit penitenciam. Jun. 15.

Item

a) Benedictus Påvisch. Pågvisch, Poghwisch jam an. 1419 erat Gubernator Âlandiæ, Miles & R. Svec. Senator. Uxor Ida Henningi Königsmark obiit an. 1450, ut constat ex lapide ejus sepulchrali in Templo Vadstenensi, licet in hoc Diario non memoretur. Filius Otto Pogvisk Capitaneus erat arcis Castelholm an. 1433. Vide *Bihang til Åbo Tidningar* 1785, p. 211. *Lagerbring* Hist. Sv. T. IV. p. 80.

b) In domu S. Birgittæ Romæ effigies hujus Archiepiscopi in habitu Ordinis Brigittini adhuc conspicitur, cum inscriptione: Illustrissimus Johannes Haquini Gothus ex Monacho Vadstenensi Archiepiscopus & Primas Upsalensis Sveciam ab Errico Rege Tyranno liberavit. Vir alias mansvetissimus & piissimus moritur in Sede Archiepiscopali an. 1431. vid. *Biörnstahls* Resa T. I. p. 557.

c) De turbis hisce ordinem S. Salvatoris minitantibus cfr. *Lagerbring* l. c. p. 319.

d) Quæ sacristiæ præfuit i. e. tabulario, scrineo apud Sanctimoniales. *Du Cange*.

e) Cfr. *Benzelii* annot. ad *Vastovii* Vit. Aquilon. p. 69.

f) Id est: suo ductu & auspiciis rem publicam administravit.

Aug. 22. Item infra oct. assumpcionis exivit fr. Ryninggus cum scitu conventus ut iret ad Gdanske *g*) pro reparacione tibie, ubi in vigilia apostolorum Sy-
Oct. 28. monis & Jude obiit & sepultus est in monasterio ordinis nostri anno XXI a professione sua.

Aug. 20. Item eodem anno die S. Bernhardi abbatis obiit fr. noster conventualis, fr. Asmundus, officio presbiter, qui multos labores habuit pro dilatacione ordinis. Hic anno XVIII a professione sua in multa paciencia transiit.

Sept. 21. Item die Matthei apostoli & evangeliste sepeliebatur hic Dns. Sture Algotson miles, Dni Algoti Magnusson filius. *h*)

Item eodem anno MCD34 ceperunt persone ordinis nostri inhabitare monasterium Munkalijff, Bergis, in Norwegia, quod prius fuerat fratrum ordinis S. Benedicti.

Anno Domini MCDXXXV.

Jan. 22. In festo Agnetis secundo, obiit soror nostra conventualis Birgitta Gunnadottr, anno a professione sua X.

Apr. 3. Item Dominica de passione Domini consecravit Dns. Olavus Archiepiscopus Upsalensis quendam secularem Jacobum sartorem, nobis in fratrem conversum conventualem.

Maji 12. Item die Sanct. Neræi &c. idem Archiepiscopus consecravit Dnm. Magnum Unnonis, magistrum artium, canonicum Lincopensem, nobis in fratrem conventualem in locum sacerdotis, & Margaretam Gunnars dottr de Jucia in sororem conventualem.

Nov. 18. Item in octava Martini obiit fr. conventualis, fr. Thörnerus officio presbiter, anno XXVIII a professione sua &, subito sine sacramentis scilicet viatico & extreme unctionis, diu quippe languerat, sed tali modo decessit.

Dec. 28. Item die Sanctor. Innocencium obiit fr. Jónis Anundsson ab extra, qui pluribus annis per questum nobis adduxerat oves & boves ad victum, quorum non est numerus.

Dec. 31. Item die S. Silvestri obiit Dns. Siggo episcopus Scarensis *i*) cui perpetuaverat Abbatissa absque scitu conventus fundum curie, quam habet hic in Vazstena.

Anno Domini 1436.

Jan. 22. In festo Agnetis secundo, obiit soror nostra conventualis Ragnildis Esbiórna dottr, anno a professione sua XLI. Hæc fuit simplex mulier & pacifica, magna zelatrix regule.

Mart. 12. Item die S. Gregorii obiit venerabilis pater Dns. Kanutus episcopus Lyncopensis, & electus est Dns. Benedictus canonicus ibidem, & quondam suus Cancellarius.

Mart. 26. Item in crastino annunciacionis obiit soror nostra conventualis Birgitta Jæppa dottr, priorissa. Hæc decubuit tribus annis & modo transiit anno a professione sua XXXV.

Apr. 17. Item feria II post Quasimodogeniti obiit frater noster conventualis, fr. Karolus officio dyaconus, vir simplex & ætate decrepitus, anno a professione sua quinquagesimo, scilicet secundo ab institucione conventus.

Apr. 25. Item die S. Marci obiit soror Ragnildis focaria.

Maji 27. Item Dominica Trinitatis consecravit episcopus Thomas Strengenen-

g) Dantiscum l. Gedanum: Danzig.

h) Vide ad an. 1414. 1426. *Messenii* Theatr. Nobilitatis Svecan. p. 50.

i) Ex familia dicta Vinstorpiana, a prædio equestri Vinstorp, in VestroGothia.

nensis Dnm. Jo. Kylonis *k*) in fratrem conventualem in locum sacerdotis, & unam virginem nomine Margaretam Karlsdottr de Ludhosia Wesgocie.

Item in crastino Johannis & Pauli rediit Confessor de concilio Basiliensi, inexpeditis negociis ordinis nostri, sicut prius fecerat. Jun. 27.

Item in crastino ad vincula Petri obiit soror ab intra Estridh Gudhmunds dottr, anno a professione sua LII. Hæc scripsit missale summi altaris. Aug. 2.

Item Dominica IX post Trinitatis, videl. die S. Dominici confessoris consecravit Dns. dyocesanus Dnm. Nicholaum Ricardi canonicum Upsalensem in fratrem dyaconum, & Jónis Pædhersson de Hallandia in fratrem conversum, *l*) & fuit in locum Sunonis assumptus, quia idem Suno fuit taliter qualiter ab apostolico ab ordine absolutus; recesserat autem nocturno tempore insalutatis fratribus antea circa festum Kanuti martiris, & a fratribus Skæningie receptus est, & tandem ad sacros ordines promotus. Consecrate sunt eciam eodem die due virgines in sorores, videl. Katerina Màgni aurifabri & Anna Pauli filia. Aug. 5. Jul. 10.

Item circa festum Mathei apostoli & evangel. resignavit fr. Andreas Jacobi officium sacriste, & Confessor assignavit fratri Jo. Bennechini, officio dyacono, licet aliqui fratres contradicebant. Sept. 21.

Item circa festum omnium Sanctorum celebratum fuit concilium provinciale aput Sudhercopiam per prælatos ecclesiarum & dominos regni, qui statuerunt, quod festum Anne non esset festum terre; sed in ecclesia sub duplici celebraretur. Nov. 1.

Item in hoc tempore & loco decapitatus est Dn. Brodher Swensson miles & hic sepultus. *m*)

Item circa Martini pronunciata est bulla concilii Basiliensis continens remissiones largissimas, seu indulgencias porrigentibus manus adjutrices in subsidium reunionis Græcorum ad ecclesiam Romanam, & duravit hæc gracia per medium alium annum, hic in Vazstena. Nov. 11.

Item die concepcionis b. Virginis captus est Jo. Erichsson per rusticos in domibus procuratoris sororum, circa pomerium earum, qui quamvis essent moniti ne violarent immunitates & privilegia monasterii, minime curaverunt, sed duxerunt tanquam ovem ad Motala, & ibi eum crudeliter decapitaverunt, & tandem hic in ecclesia est sepultus, *n*) fuit enim specialis amicus monasterii & contulit magnum testamentum. Dec. 8.

Anno Domini MCDXXXVII.

Fecerunt emendam monasterio prædicti rustici pro violacione immunitatis & privilegiorum monasterii; dominica . . . . .

Item transitus ad ecclesiam, sive ad portam secularium muratus est de novo, quia antea fuit de asseribus fabricatus. *o*)

Item die crastina post Gorgonii martiris obiit soror conventualis Margareta Jónis dottir anno a professione sua LIII:o, Quæ finem vitæ suæ laudabili fine & regulari conservacione consummavit. Sept. 10.

Item

k) L Marcas & C solidos Gutenses (Guthniska penningar) monetæ Calmariensis monasterio dedit. vide quittatio fratris ejus Claudii Kyla jun. in *Rich. von der Hardt*, Consp. III Monum.

l) Fratres conversi erant Laici, qui Ordini in negotiis civilibus operam præstabant.

m) Vide *Lagerbring* l. c. T. IV. p. 149.

n) In lapide sepulcrali obiisse dicitur die b. Annæ, d. 26 Julii. Vitam habet v. *Stiernman* Höfd. Minne p. 171, qui tamen errat, dum alteram ei tribuit conjugem. Brigitta Ulfonis, vidua testamentum fecit an. 1439, ut ex Diplom. *Örnhielmii* T. X. p. 160. observat Rev. *Nordin*.

o) Portæ erant tres in templo Monasterii. Per primam seculares ingrediebantur. Per secundam Fratres in Chorum suum. Per tertiam Sorores.

Item XIII:a die mensis Octobris consecrata est in sororem conventualem Helena Helgha dottr vidua, nacione Vesgota & de Ludhosia.

Anno Domini MCDXXXVIII.

Jan. 22. Die S. Vincencii martiris obiit soror Gerdheka Hartlefs. Hæc fuit una de primis sororibus religionem istam intrantibus, & stetit in officio abbatissali XIX annis laudabiliter. Et resignato officio fuit sue regule devota observatrix, continueque per quinquennium ante mortem infirmabatur. Tandem anno a professione sua LIV:o sumptis sacramentis in domino feliciter obdormivit. De illius matre scriptum est anno Dni 1400.

Mart. 1. Item Kalendis Marcii obiit soror adintra conventualis, soror Christina Staffans dottr, una eciam de primis intrantibus sororibus. Hæc præcipuam devocionem habuit ad sanctam Trinitatem, & plures ad devocionem ejusdem excitavit. Hæc multis annis est infirmata, sed tandem, sumptis omnibus sacramentis, statim exspiravit anno a professione sua LIV:o.

Apr. 5. Item Sabbatho Palmarum, nonis Aprilis obiit soror conventualis Tala vidua, quæ domina quondam fuit in Dacia, anno a professione sua XXX:o.

Maji 19. Item crastino S. Erici regis & Martyris obiit fr. Petrus Olavi quondam curatus in Kijl, anno a professione sua XXX:o. Hic scripsit ordinarium in choro, exposicionem super apoc. magistri Mathie Lincopensis, *p*) & declaraciones doctorum super articulis extractis de revelacionibus S. Birgitte in concilio Basiliensi.

Item Fr. Suno ab extra *q*) obiit die Sanctorum martyrum Gervasii &
Jun. 19. Prothasii. Hic fideliter stetit in pluribus officiis curie familiarium, & eciam circa altare b. Birgitte.

Jun. 25. Item Dns. Olavus archiepiscopus Upsalensis obiit crastino S. Joh. Baptiste.

Jun. 30. Item die commemoracionis S. Pauli obiit fr. Andreas Jacobi, officio sacerdos, anno a professione sua XXIIII. Hic fuit studiosus & diligens corrector librorum in choro, videl. psalteriorum, antiphonarum, gradualium & legendarum. Campanam horas signantem intra dormitorium primo adinvenit, ac eciam aliam in transitu per registrum *r*) ordinavit. Fuit eciam per plures annos sacrista, & sue regule devotus semper, & paciencie observator.

Jul. 10. Item die S. Kanuti Regis & martiris obiit soror ab extra Ingegerdis, quæ præfuerat braxature per plures annos.

Aug. 3. Item die invencionis S. Stephani consecravit Dn. episcopus dyocesanus tres virgines in sorores conventuales, videl. Birgittam Olafs Wæsmans dottr de Arosia, Margaretam Ulfsdottr & Katerinam Jönisdottr, & Dn. Olavum Gunnari canonicum Arosiensem in fratrem conventualem & locum sacerdotis.

Item in æstate fabricatum est de novo tectum dormitorii.

Oct. 14. Item in octava b. Birgitte exierunt monasterium fratres Acho sacerdos & Laurencius conversus, & transierunt versus Finlandiam ad recipiendum locum & bona pro monasterio novo construendo. *s*)

Item

p) Canonicus, glossavit totam Bibliam excellenter, teste *Petro Olavi* Alvastrensi in declaratione ad Cap. 3. Lib. 1. Revelationum Brigittinarum. Biblia Latina in Linguam vernaculam transtulisse, auctor est Poëta vetus in Biblioth. Upsal N:o 47. Auctor fuit Prologi Revelationum, qui una cum illis prodiit, copiæ Exemplorum &c. Cfr. *Benzelius* ad *Vastovium* p. 65 & in notis ad hunc locum.

q) De fratrum ad extra officiis vid. Revelationes S. Birgittæ Lib. Extravag. Cap. 53. Essent quatuor & portarent crucem rubeam prope cor.

r) Registra Campanarum erant earum funes. *Du Cange*.

s) Nådendal.

Item XVI kal. Decembris obiit soror ad intra Margareta Pædhersdottr, una de primis sororibus, anno a professione sua LIIII:o. Nov. 16.

Item in festo Nerei & Achillei martyrum deposuit cum præcepto obediencie tres confessores sororum Dns. episcopus Lincopensis Benedictus & feria V. octav. Adscensionis impendit primitus officium visitacionis aput sorores valde diligenter & feria VI sequenti aput fratres, ubi receptis pluribus scriptis pro reformacione fratrum & sororum nichil adhuc determinavit. Maji 12. Maji 28.

Anno Domini MCDXXXIX.

Marschalcus Karolus venit cum multitudine armatorum ante festum epyphanie Dni. contra castrenses Stækaborg, & treugis positis cum eis recessit Ludhosiam, & interim fecit captivare dapiferum Dnm. Christiernum *t*) per suos familiares, cujus caussam nescio interserere his scriptis, cum multi diversas caussas & mutuas discordias eorum opinantur; & facta est inter nobiles magna dissencio & multa mala in regno, quia una pars consenciebat Regi, alia dissenciebat & Marschalco adhærebat, & Kalmarnia est a suis fautoribus obsessa. Jan. 6.

Item soror Gertrudis Bænktzdottr obiit die S. Benedicti abbatis, una de primis intrantibus, anno a professione sua LV:o. Mart. 21.

Item dominica Quasimodogeniti in ambone lecte sunt litere Dni Regis, Gothlandie existentis, quibus constituit Nicolaum Stensson, *u*) Marschalcum regni, præcipiens eisdem sibi in omnibus obedire & adhærere. Et istas literas deportantes despoliaverunt curias dominorum in Watzstena, & unus eorum violenciam fecit in ecclesia monasterii, aperiens unam cistam, dum hebdomadarius inchoavit versus, dicens: Deus in adjutorium &c. & sic non cantati vesperi sunt per fratres, neque per sorores, sed completorium. Item facta est magna violencia in porta sororum per quosdam familiares Erici Stensson, *v*) quia propter violenciam, quam fecerant colono monasterii, fuerant in ambone excommunicati. Apr. 12.

Item Die S. Johannis ante portam Latinam obiit Suno murator, qui circa ecclesiam monasterii & ejus ædificacionem fuit sollicitus procurator & promotor *x*). Maji 6.

Item circa idem tempus est obsessum castrum Stækaborgh per Marschalcum Karolum.

Item crastino Gervasii & Prothasii martyrum consecrate sunt due sorores, scil. Lucia Buggadottr & Birgitta filia Abberti pistoris per Dn. Lyncopensem. Jun. 20.

Item crastino visitacionis b. Virginis rediit fr. Acho de Finlandia relicto ibi fratre Laurencio laico pro erectione ecclesie & structura novi monasterii. Jul. 3.

Item nocte S. Jacobi Apostoli venit Dn. Rex de Gothlandia ad castrum Stækaborgh, Marschalcus vero ante aliquot dies recesserat, positis treugis cum castrensibus, nec aliquis nobilium venit ad eum, quia non steterat & fecerat secundum placitacionem Kalmarnie factam per consiliarios trium regnorum & dominos civitatum. Jul. 25.

Item fratrem Olavum Petri consecravit Dns. Lincopensis dominica infra octav. nativ. b. Virginis. Sept. 13.

Item

t) Nicolai Vase.
u) Natt och Dag.
v) Bielke, armigerum & Regni Senatorem adfert *Peringskiöld;* verum in Genealogia familiæ Bielkianæ nomen ejus frustra quæri observat *Uggla* Sv. R. Rådslängd, p. 52.
x) Vid. Append. N:o III. Litteræ Abbatissæ d. 13 Jun. h. a. datæ.

Item Dni. & nobiles tocius regni in Thelgis abrenunciaverunt Regi
Sept. 29. & de cetero faciendo sibi omagio, circa festum Michaëlis, & miserunt sibi litteras Gothlandiam, plurimorum sigillis sigillatas.

Item pestilencia ingrassabatur per totam Sueciam & diversa loca Christianitatis.

Oct. 29. Item crastino die Symonis & Jude Apostolorum sepeliebatur in ecclesia nobilis vir Thuro Stensson, *y*) cujus parentela bona plurima contulerat monasterio.

Nov. 18. Item octava S. Martini obiit Margareta Niclissa dottr anno a professione sua LI:o.

Nov. 22. Item die S. Cecilie recepta est in sororem ad intra Ingeborgh Swens dottr, & consecrata per Dnm. episcopum Lincopens.

Anno Domini MCDXL.

Jan. 6. In festo epyphanie facta est congregacio omnium prælatorum & nobilium regni in Arbogha, ubi ut dicebatur, unanimiter concluserunt, ut nunquam sibi alienigenam in Regem præficerent, sed indigenam, pro cujus electione iterum deberent convenire ibidem festo Michaëlis cum provincialibus regni & civibus, secundum quod leges patrie declarant. Quod cum factum fuisset, elegerunt in Regem Dn. Christoferum Regem Dacie & nepotem Regis Erici, cujus electio, ut dicitur, facta est ex ordinacione prælatorum, utinam & Divina.

Jan. 13. Item in octav. epyphanie obiit soror nostra Helena Haraldzdottr, anno a professione sua XLVII.

Febr. 6. Item crastino Dorothee, consecrata est in sororem Mattildis Pædhersdottr ab episcopo.

Item legenda translacionis b. Birgitte tunc primum fuit compilata per quendam fratrem, videl. Johannem Benekini, *z*) & lecta in choro, sed multum est abbreviata.

Maji 19. Item die Potenciane virginis venerunt de Finlandia Dns. & magister Olavus archipræpositus, & Dns. Holmwidus canonicus Aboensis, volentes habere personas utriusque sexus pro instituendo novo monasterio ibidem
Maji 29. fundato & constructo, & exiverunt in profesto translacionis b. Birgitte versus Finlandiam ituri, quatuor sorores, scil. Margaretha Kila, Katerina Dans dottr, Katerina Bænktzdottr, & Christina Hannes dottr, & tres sacerdotes videl. fr. Johannes Bernardi, fr. Clemens, & fr. Joh. Kyla, cum uno converso, videl. fr. Symone.

Jul. 20. Item festo Margarete virginis exivit fr. Johannes Hillebrandi versus Noruegiam visitatoris officium in monasterio Berghensi facturus, ac fratres ibidem & sorores concordaturus.

Item Marschalcus Karolus optinuit omnia castra in sua potestate, Rege Gothlandie existente, & aliquando vagante in civitatibus maritimis, tanquam viro stulto.

Item festo veneracionis reliquiarum consecrabantur per episcopum Lyncopensem B. tres virgines in sorores, videl. Margareta Claues dottr, *a*) Ili-

y) Bielke, filius Stenonis Thureson. vid. ad an. 1451.

z) In *Calmare Stads Tänkebok*, mscr. in Biblioth. Upsal. dicitur Ost. Erat filius Benekini Pellificis, civis Calmariensis & Wendelæ. vid. p. 15. Plura de illo ad an. 1461.

a) Hæc est, cujus Chronicon de S. Birgitta edidit *Benzelius*, Upsaliæ 1710. Fuit R. Caroli Canuti ex Sorore Margareta, uxore Nicolai Stenson Natt och Dag, neptis. Abbatissa Vadstenensis facta est 1472 atque obiit 1486.

lliana Mathisdottr oc Ingeborgh Niclisdottr de Wermelandia, & duo sacerdotes, videl. Dns. Bondo Jo. Ölandensis & Dns. Hænekinus Jonakopensis & unus laicus Jaspar nomine, qui fuit venator monasterii per plures annos.

Item feria tercia infra octav. assumpcionis sepeliebatur hic in ecclesia Aug. 19.
Johan Ummeresa *b*) cum conjuge sua in uno sepulchro.

Item die apostolorum Symonis & Jude rediit fr. Laurencius de Finlandia. Oct. 28.

Item feria VI dominice quarte adventus subito moriebatur Dns. Be- Dec. 17.
nedictus episc. Lincopensis, & sepultus sabbatho, quod fuit vigilia nativit. Dec. 24.
Domini.

Anno Domini MCDXLI.

Facta est electio Dni. episcopi Lyncopensis, videl. Dni. Nicholai Kóning, qui prius fuit succentor *c*) ecclesie Lincopensis, & curatus ecclesie Kalmarnensis, & ibidem natus, & fuit installatus cathedra episcopali cra-
stino conversionis S. Pauli, & Upsalie ab archiepiscopo confirmatus & con- Jan. 26.
secratus in dominica Oculi in jejunio secundum statutum concilii Basilien- Mart. 19.
sis. Item venit Watzstenas sabbatho dominice tercie post pascha, ad cu- Maji 7.
jus introitum in monasterium fratres & sorores cantaverunt: Te Deum laudamus, quo decantato & omnibus salutatis benivolenciam promisit monasterio exhibere.

Item in ebdomada Penthecostes habuerunt episcopi & prælati ecclesia- Maji 28.
rum cathedralium Swecie concilium provinciale in Sudhercopia, in quo iterato decreverunt haberi festum Anne pro festo terre in crastino concepcionis.

Item feria quarta Penthecostes venit fr. Jo. Kila de Finlandia, dicens Jun. 1.
quod locus receptus pro monasterio construendo ibidem non valebat, rogans humiliter cum instanciis litterarum Dni. episcopi Aboënsis & Marschalci Karoli, ut fr. Acho primus loci acceptor transiret versus Kalmarniam ad instandum & impetrandum de prælatis & consiliariis regni, monasterii hujus institutoribus, fundatoribus & patronis, ut novum locum & apciorem pro construendo monasterio, videl. curiam regalem Helgha aa dictam *d*) admitterent & faverent pro honore b. Virginis & b. Birgitte, quod & factum est ibidem & confirmatum sigillis regni, prælatorum & consilia-
riorum regni plurimorum. Convenerant enim Kalmarnie die S. Joh. Ba- Jun. 24.
ptiste omnes prælati, episcopi, consiliarii, ac tocius regni nobiles ad recipiendum Christoferum Regem Dacie in Regem & Dominum suum, paritерque deducendum ad partes Swecie superiores; sed ad prædictum diem non venit, unde multitudine nobilium recedente, archiepiscopus cum aliis tribus episcopis & aliqui consiliarii regni remanserunt præstolantes ejus ad-
ventum. Qui tandem in passagium Kalmarniam venit die assumpcionis, Aug. 16.
sed crastina die honorifice, ut decuit, ab episcopo Lincopensi infulato, omni clero & universo populo processionaliter obviantibus, est receptus & in ecclesiam deductus, ubi collacione facta ab Archiepiscopo de nomine *e*) Christoferus in castrum est receptus. Aliquibus ibidem diebus peractis na-
vigio venit Stokholmiam dominica infra nativ. b. Virginis. Sept. 10.

Item præfatus Rex illustris Christoferus Upsalie est electus in Regem Swe-

b) Mentio Erici Umreise fit ap. *Messenium*, Theatr. Nobil. p. 84.

c) Qui cantori principali subsequenter respondet. *Du Cange*.

d) In paroecia Bjerno, Fenniæ Meridionalis.

e) Codex habet: de noie, forsan *de nocte*.

Swecie ex communi consensu tam episcoporum quam consiliariorum & nobilium tocius regni, & in profesto sancte crucis est secundum leges & mores patrie sublevatus super lapidem, qui dicitur Morasten, præsentibus multitudine populi regni, & duobus episcopis ac nobilibus pluribus de regno Dacie secum illuc concomitantibus. Sept. 13.

Sept. 14. Item die exaltacionis sancte crucis est Rex idem illustris Christoferus in ecclesia cathedrali ab Archiepiscopo & aliis suffraganeis sibi assistentibus consecratus & coronatus in Regem Swecie. Qui tunc non solum nobiles de Suecia, immo alios de diversis partibus milites creavit, videl. LXXVI. Privilegia vero ecclesiarum cathedralium & statuta provincialia generose confirmavit & sigillavit in equitatu, qui dicitur Erikxgata.

Jun. 23. Item in vigilia S. Johannis Baptiste rediit fr. Johannes Hillebrandi de monasterio Berghensi Munkaliiff, omnibus ibidem bene expeditis.

Aug. 28. Item in profesto Augustini rediit fr. Acho de Kalmarnia, negocio suo bene expedito, ut scriptum est superius.

Sept. 12. Item soror Margareta Kyla obiit Finlandie feria III infra octav. nativ. b. Virginis, et steterat in ordine XXXVII annis.

Nov. 12. Item crastino b. Martini episc., quod fuit dominica, Dns. Episcopus N. Lyncopensis consecravit Dnm. Michaëlem canonicum Arosiensem in fratrem, & in sororem Katerinam filiam Lydekini Vipa Watzstenensis.

Anno Domini MCDXLII.

G. litt. dominic. existente, Dns. Rex Christoferus Suecie & Dacie equitatum fecit, qui dicitur Erikxgata, secundum leges patrie, in quo venit Watzstenas feria III post LXX:am, ubi receptus a clero & populo, ut decuit, universo intravit ecclesiam monasterii. Cujus introitu Te Deum laudamus a fratribus & sororibus est solempniter decantatum cum collecta pro Rege. Feria vero quarta sequenti, quæ erat ultima dies mensis Januarii, intravit clausuram fratrum, ubi in sacristia visis reliquiis sanctorum perambulavit dormitorium fratrum & portam sororum ac refectorium, ubi moratus sedit, & auditis privilegiis a prædecessoribus suis Regibus monasterio graciose datis, novisque superadditis, omnia clementer admisit ex innata bonitate ob honorem b. Birgitte, de cujus patrocinio plurimum confidebat, & sigillatis privilegiis omnibus literas fraternitatis humiliter peciit & accepit. Privilegia vero sibi proposita fuerunt per fr. Jo. Borquardi, cujus sollicitudine omnia sunt conscripta. Jan. 28.

Item, quidam Hemmingus nomine, vir simplex & rusticus, proposuit fratribus in porta aliquos articulos, de quibus aliqui fuerunt contra fidem, aliqui contra decreta sanctorum, aliqui contra regulam Salvatoris, & dicebat se esse nuncium b. Virginis. Quibus conscriptis, dati sunt episcopo, ad examinandum prædictum Hemmingum de hæresi. Quo vocato citavit eum episcopus ad Lincopiam, ubi dum comparuit, convictus est de heresi & ad carcerem condempnatus, ibique jejuniis confectus revocavit omnes articulos, errori renunciando & penitencie se subjiciendo. Cujus penitencia erat talis: nam processionem episcopo, clero & omni populo facientibus extra ecclesiam, ipse nudatus usque ad cingulum portavit struem lignorum in dorso & candelam ardentem in manibus subsequendo & protestando, quod ad ignem deberet pro errore suo judicari, eciam si in errorem reincideret. Istam penitenciam eciam fecit prædictus Hemmingus in monasterio fratribus

bus processionem facientibus in dominica Oculi, cui tamen prius articuli sunt propositi per fr. Magnum & errorem suum revocavit ac refutavit. Mart. 4.

Item die ultima mensis Februarii receperunt fratres literas capituli ecclesie Arosiensis, quibus postulaverunt fratrem Achonem Joh. in episcopum dicte ecclesie præfici rite & canonice electum. Quorum postulacioni dictus fr. Acho consensit & eleccioni, & per consequens Confessor Gerwinus & fratres. Deinde per ostium, quod habetur in gerris, exivit monasterium in dominica passionis ad acceptandum. Demum per archiepiscopum Mart. 18. Upsalensem est Upsalie confirmatus dominica Quasimodogeniti, & dominica Pasche quarta Stokholmis est consecratus, præsentibus rege Christofero, Apr. 8. Apr. 29. dominis & consiliariis regni in multitudine copiosa. *f*)

Item feria quarta infra octavas Ascensionis exiverunt fratres & sorores Maji 12. iterato ad Finlandiam propter instanciam Regis, archiepiscopi, episcopi Aboënsis & ceterorum consiliariorum regni, videl. Dns. Olavus Gunnari sacerdos & fr. Laurencius Haquini laycus, & duæ sorores, videl. soror Sighridh Henrikxdotter, & elena Hinza dotter.

Item in æstate murata est infirmaria domus nova, Confessore & fratre Joh. Magni super hoc sollicitudinem habentibus specialem.

Item frater nota attente, cautumque habeas, neque pluribus referas, quod sub pavimento & in spacio infra quatuor muros, quod est inter dormitorium & atrium refectorii, sive inter quatuor ostia scil. dormitorii, atrii refectorii, novæ infirmariæ & ecclesie, quod in noctibus seratur, est una custodia sive domus testudinata, quæ ideo facta, ut dum in regno discordia aliqua habeatur & immunitas ecclesie violatur, sive dum extraneorum incursus vel bellum timeatur, ibi tunc libri, clenodia monasterii, & tres alie, videl. reliquiaria, calices &c. secure & provide custodiantur. Hujus vero custodie patet ingressus in laterum superiorum remocione. Nam ingressionis hujus foramen est in ea parte, ubi finis ostii ecclesie habetur, quando apertum est.

Item die et festo Penthecostes facta est congregacio magna Ludhosie, Maji 20. videl. prælatorum et consiliariorum ac plurium dominorum et nobilium istorum trium regnorum, ubi Rex Christoferus est electus in Regem Noruegie, et coronatus est civitate . . . . die . . .

Item ad hanc placitacionem Ludosie habitam exivit Confessor et fr. Joh. Borquardi, secundum quandam revelacionem in addicionibus Prioris positam, ad recuperandum et repetendum bona in Hallandia, videl. Waknöö et Thordatorp a Dno. milite Axel Pædhersson *g*) injuste detenta per tempora longiora, qui quasi nihil profecerunt.

Item die S. Johannis Baptiste consecrate sunt due virgines in sorores, Jun. 24. videl. Birgitta Jönisdottr et Christina Erikxdottr.

Item die transfiguracionis Domini Dns. episcopus Nicholaus Köning Aug. 6. impendit officium visitacionis primitus aput sorores et sequenti die aput fratres, ubi aput utrosque auditis caussis & eorum transgressionibus satis expresse, nihil definivit, sed aliqua videl. transgressionem diaconorum sacerdotum sibi propositam ad futuram et proximam suspendit visitacionem. De reliquis negociis ordinis et transgressionibus nihil declaravit, et declarata literaliter iterum revocavit, permittens omnia stare in periculum animarum absque nulla reformacione regulari.

Item

f) De morte hujus Episcopi Vadstenis vid. ad 453.

g) Brahe appellat *Benzelius* h. l. *Lagerbring* vero Thott, T. IV. p. 571. Waknö hodie Wapnö.

Aug. 22. Item nocte præcedente diem octavarum assumpcionis b. Marie Virginis obiit fr. et sacerdos Katillus nacione Dacus. Hic primo intravit ordinem, receptus in statum laycorum, deinde accepit statum diaconorum, tandem ut tunc moris erat, translatus est in statum sacerdotum. Hic ab anno professionis sue transiit videlicet XLIII, sumptis sacramentis.

Dec. 4. Item feria secunda dominice secunde adventus Domini consecratum est summum altare in honorem S. Petri apostoli, secundum revelacionem altarium S. Birgitte factam, per Dnm. episcopum Nicholaum Lincopensem.

Dec. 16. Item dominica tercia adventus consecrati sunt in fratres ad intra Dns. Karolus curatus ecclesie Wiist, *h*) Dn. Botulphus Haquini Sudhercopensis, Dns. Ericus Simonis curatus in Lomaridh, et fr. Magnus Haquunsson conversus et mercator Arbughis.

Anno Domini MCDXLIII.

F. littera dominicali existente obiit soror Ingegerdis Azers dottr feria
Mart. 5. tercia carnisprivii, quæ fuit tercia non. Marcii, anno professionis suæ XXI.

Mart. 13. Item Sabbatho quatuor temporum post cineres obiit soror Christina Sigwrdz dottr, anno professionis sue XXVII, sumptis sacramentis.

Apr. 4. Item die S. Ambrosii consecravit episcopus Lincopensis duas virgines, videl. Christinam Karlsdottir et Botildem Pædharsdottr.

Apr. 27. Item Sabbatho ante dominicam Quasimodogeniti obiit soror ad intra elena Andrissa Skitta dottr, anno a professione sua XLIII.

Maji 8. Item feria tercia dominice secunde post festum Pasche obiit frater Nicholaus Elavi. Hic stetit in officio diaconatus per XXXVI annos & fuit bonus choralis et bene vociferatus.

Maji. 11. Item feria VI ejusdem dominice obiit soror Botilder Magnussadottr. Hæc fuit una de sororibus primis hanc religionem intrantibus, et fuit devota virgo, quod patuit ex eo, quod corpus virgarum disciplinis assidue castigavit, et cum non posset præ senio et infirmitate legere, in desiderio tamen habuit legere et ecclesiam visitare.

Jan. 25. Item obiit in conversione S. Pauli venerabilis pater et Dns. Thomas episcopus Strengenensis, magnus zelator ordinis et fautor hujus monasterii.

Jun. 15. Item in profesto Viti et Modesti martyrum rediit soror Botildis Pædharsdottr de monasterio Bergensi, videl. Munkaliiff. Ipsa autem emissa fuit ab monasterio isto ad Lalandiam pro institucione monasterii Marienbo anno Dni. MCDXVI.

Item Festo reliquiarum consecravit Dns. episcopus Lincopensis Annam Pædharsdottr virginem de Sudhercopia, quæ, ut dicebatur, non habuit consensum majoris partis conventus sororum, quia laborabat in aliqua infirmitate speciali.

Oct. 8. Item crastina die canonizacionis b. Birgitte consecravit Dns. Nicholaus episc. Lincopensis altare b. Virginis in honorem beate Marie & sanctarum Anne & Birgitte, quarum reliquie sunt eciam in altari incluse cum ceteris.

Oct. 16. Item die S. Galli confessoris, videl. in profesto Luce evangeliste resignavit fr. Gerwinus officium Confessoratus, & stetit in officio per XVII annos. Et in sabbatho sequenti fuit fr. Johannes Borquardi electus in Confes-

g) Ejus Chronologiam, hoc Diarium in Collectione nostra proxime subsequentem, edidit *Benzelius* in Monum. p. 98. Calix ab eo ecclesiæ Vist procuratus adhuc in ejus Templo superest, cujus inscriptionem habet *Broocman* Östergöthl. Beskrifning p. 299.

fessorem generalem, cujus confirmacio dilata est usque ad dominicam quartam adventus Dni. Dec. 20.

Item fuit hoc anno quædam littera composita communi consensu fratrum & sororum de statu familiarium ab extra, in qua continetur, quod omnes familiares communiter transeant ad unam mensam, & quod sorores dispensatrices seu Abbatissa nulla esculenta seu potulenta singulariter dispensent a promtuario conventus, sed dentur in curiam dispensatoris. Et approbata est littera a Dno. episcopo Lincopensi in præsencia fr. Achonis.

Anno Domini MCDXLIIII.

Sepultus est Dns. Gózstafuus Sturesson miles. *i*)

Item sorores Margareta Arwidzdottr & Katherina Erikxdottr de Dacia transierunt tunc tercia vice ad Finlandiam, videl. dominica quarta Pasche, Apr. 12. quæ erat II ydus Aprilis, *k*) & concomitabantur eas duo fratres vid. Johannes Bernardi, qui redierat anno præterito ad monasterium de Finlandia non vocatus circa festum assumpcionis b. Virginis. Et stetit pro hospite seu per- Aug. 15. egrino usque ad illud tempus, quia non vacavit sibi locus de XIII sacerdotibus. Et fr. Clemens, qui præterito anno vocatus a conventu de Finlandia venit ad monasterium post festum omnium sanctorum & occupavit Nov. 1. locum diaconi tunc vacantem & officium tenuit simpliciter. Et quia non vacabat locus & officium prædicatoris, transiit iterato cum sororibus ad Finlandiam, quia sic voluit & affectabat.

Frater Johannes Borquardi resignavit officium Confessoratus die crastino Erici martiris, facto prandio convocatisque utrisque conventibus tam Maji 19. sororum quam fratrum, & nihilominus occupavit locum & sedem prælati rogatu & instancia fratrum & Abbatisse. Tandem ab aliquo fratrum infestatus recessit a sede superiori & prælati ad locum sui senii. Et feria VI ante Penthecosten, videlicet IIII kal. Junii electus est fr. Magnus Unnonis. Maji 29. Cujus eleccioni tunc statim consenciebant omnes fratres, sorores vero in majori parte dissenciebant. Abbatissa vero propter fratres fecit eleccionem secundum regulam & saniorem partem. Rogatus igitur episcopus, qui fuit tunc in remotis pro illius confirmacione, dedit sic literam confirmacionis ad tempus, quo posset examinare eleccionem. Tandem venit Watzstenum circa festum canonizacionis beate Birgitte, & examinata elec- Oct. 7. cione tam aput sorores quam fratres, unanimiter in illum consenciebant, exceptis sororibus, quibus sibi nihil canonice vel eleccioni objicientibus recepit secundario literam confirmacionis & officii auctoritatem.

Item crastino Botulphi abbatis obiit soror ad intra Katerina Gudhmundzdottr, neptis quondam Dni. archiepiscopi Upsalensis, videlicet fratris Jo- Jun. 18. hannis Haquini, anno XX professionis sue.

Item Sabbatho ante nativitatem beate Virginis transierunt fratres Jo. Sept. 5. Borquardi & Olavus Petri versus Romanam curiam pro tribus negociis expediendis, videl. pro approbacione revelacionum & confirmacione regule Sancti Salvatoris, & pro propriæ manus subscripcione doctorum declarancium articulos de revelacionibus per æmulos extractos. Qui aput Wilsnak fuerunt omnibus spoliati, unde fr. Joh. Borquardi statim ad monasterium rediit, alius vero litteris consulatus Lybicensis adeptis elaboravit pro libris & aliis

i) Pater Stenonis Sture Senioris, Gubernatoris regni. Nomen ejus erat Gustavus Anundi.

k) Hæc erat ipsa Dominica Paschæ.

& aliis rebus, tribulacionibus & vite periculis ultro se exponens. Tandem post multos labores & expensas magnas recuperavit libros & reliqua pæne omnia, & stetit in monasteriis Marienwold & Marienbo ad instanciam conventus fere per annum.

Nov. 2. Item in die commemoracionis animarum fuit Rex in refectorio, ubi auditis negociis monasterii promisit promocionem ordinis & loci, ubicunque fuerit requisitus.

Anno Domini 1445.

Febr. 22. In profesto cathedre Sancti Petri consecrabantur due sorores ad intra, videl. Elseby Hermansdottr de Jucia & Margareta Pawalsdottr per episcopum Lincopensem Nicolaum Kóning.

Apr. 22. Item in profesto Sancti Gregorii sepeliebatur in monasterio Dns. Laurencius Vlfson, miles. *l*)

Jun. 16. Item soror Ælin Niclisdottr obiit in profesto b. Botolphi abbatis, sumptis omnibus sacramentis, anno 49 professionis sue.

Jul. 2. Item infra tempus festorum, videl. visitacionis beate Virginis & Petri
Aug. 1. ad vincula fuerunt XII altaria XII apostolorum constructa & consumata;
Aug. 6. sed feria V post ad vincula Petri fuerunt per Dnm. Nicolaum episcopum Lincopensem consecrata. C fuit litera dominicalis hoc anno.

Item soror Katerina Bænctzdottr, quæ præfuerat in monasterio Na-
Aug. 4. dhendal in Finlandia, feria III post festum ad vincula rediit ad monasterium Watzstenense, & frater noster Symon cum ea conversus, qui itera-
Aug. 15. to transiit Finlandiam circa festum assumpcionis, quia locus ei non vacabat, & quia tam fratres quam sorores iterum sibi mitti postulabant.

Aug. 22. Item in octava beate Marie Virginis transivit Confessor Magnus ad Romanam curiam pro expediendis negociis, ut supra notatum est anno præcedenti, & assumpsit sibi in socium fratrem Olavum Petri, qui stetit in monasterio Marienboo Lalandie.

Sept. 12. Item nupcie Domini Regis Christoferi facte sunt dominica infra octav.
Sept. 16. nativitatis beate Marie Virginis, & feria quinta *m*) est Regina Dorothea coronata.

Oct. 10. Item dominica infra octav. beate Birgitte consecravit Dominus Nicolaus episcopus Lyncopensis Christinam Pædhersdottr in sororem & fr. Rotcharum de Kalmarnia ad officium dyaconatus.

Sept. 20. Item in vigilia Matthei apostoli & evangeliste obiit Finlandie fr. Johannes Bernardi, qui fuit valens scholaris, prædicator & dictator, anno 25 professionis sue.

Nov. 30. Item feria tercia dominice prime adventus obiit soror ab extra Ingridis, que steterat in officio pistrino per multos annos.

Anno Domini MCDXLVI.

Aureo numero existente III. & litera dominicali B. Watzstenam venit Dominus Rex Christoferus cum Regina nova, cum multitudine equo-
Jan. 19. rum & nobilium de Dacia satis gravi die Henrici. Et deportatum est caput b. Birgitte ob reverenciam Regine usque ad arenam, & scrinium in cimiterium. Et Regina ingrediente ecclesiam monasterii decantatum est solempniter, Te Deum laudamus, per fratres & sorores.

Jan. 24. Item feria quinta Rex refectorium intrauit fratrum cum paucis militibus

l) Vide ad an. 1410. *m*) Cfr. *Lagerbring* l. c. T. IV. p. 380.

tibus & familiaribus, ubi propositum est sibi, quod coloni monasterii & cives non gauderent privilegio monasterii alias ab ipso indulto, dissimulavit respondere. Nec voluit subsidium, quod coloni monasterii & communitas regni dabat sibi ad nupcias, pro reparacione tecti cuprei monasterio elargiri. Conquerebantur fratres Regi eciam, quod aliqui domini & militares injuste detinebant & impediebant bona monasterii, qui promisit se alia die in porta secularium definire, sed diversis intentus negociis tunc citavit fratres ad dietam Stokholmis tenendam diebus carnisprivii, & ibi per consiliarios regni promisit negocia monasterii definire. Ideo fratribus & sororibus unanimi consensu placuit ad prædictam dietam duos fratres emittere ad defendendum bona monasterii & recuperandum ea, quæ injuste detinerentur, quod & factum est casu necessitatis & satis gravi ac inevitabili exigente, & regula permittente, quia nullus familiarium monasterii ad hoc valuit, nec aliquis clericorum secularium aut laycus voluit jus monasterii & possessiones defendere, aut respondere secundum legisterium determinate scivit aut promovere. Tunc exierunt fratres Johannes Borquardi sacerdos & fr. Johannes Magni laicus, legiste boni, profesto Scolastice virginis ad prædictam dietam dominorum & recuperaverunt aliqua bona injuste detenta & reportaverunt litteras dominorum pro ceteris bonis rehabendis, & redierunt die S. Benedicti abbatis.

Febr. 27. Febr. 9. Mart. 21.

Item fr. Jacobus Laurencii presbiter & curatus Watzstenensis consecrabatur ab episcopo Nicolao Lincopensi in craſtino circumcisionis videl. in dominica. Jan. 2.

Item anno eodem fr. Johannes Johannis aurifabri obiit feria tercia post dominicam Lætare, & stetit in officio dyaconatus per 41 annos. Hic habuit in ætate 84 annos, & fuit emissus pro inchoacione monasteriorum Revalie, Anglie & Lalandie cum ceteris fratribus. Hic scripsit libros scil. Bonaventuram super Lucam, vitas patrum, revelaciones b. Birgitte & alios libros. Jun. 5.

Item post festum Botulphi abbatis transiverunt fratres, videl. Johannes Magni conversus versus Stokholmiam ad recuperandam piscaturam Kymine in Finlandia. Nam erat ibi Rex cum prælatis & dominis tocius regni pro negociis arduis tractandis. Ubi post magnam sollicitudinem recuperabant piscaturam illam secundum litterarum donativarum continenciam, deinde fr. Johannes Magni conversus rediit ad monasterium, fr. vero Johannes Borquardi transiit Finlandiam pro assignacione piscature ejusdem ad monasterium, ubi stetit in hieme in monasterio Nadhendaal, cumque divertisset ad prædictam piscaturam anno sequenti, correptus febre acuta sabbatho Reminiscere in via obiit, & sic mansit hoc negocium in suspenso, maxime quia litere donacionis non determinabant partem certam in illa captura salmonum.

Jun. 17. Mart. 4. 1447.

Item post festum Olavi Regis navigavit Dominus Rex cum aliquibus episcopis & pluribus nobilibus & proceribus regnorum Suecie, Dacie & Noruegie versus Gotlandiam ad Dominum Regem Ericum, qui Wisby morabatur pro concordia & pace cum eo fienda. Cumque treugis positis et certa dieta unusquisque redire deberet ad propria, navis Dni. Regis impegit in scopulos, cum intrasset Thiwsta skær, ubi paucis cum Rege in cimba salvatis, navis in profundum transiit cum auro & argento nimis, vestibus preciosis & armis ceterisque, quæ collegerat Uplandie. pro tri- Jul. 29.

tributo. Multitudo eciam virorum nobilium & aliorum ibi pariter perierunt; aliqui tamen cum asseribus super tabulis ad terras diversas devenerunt.

Oct. 13. Item Dns. episcopus feria infra octav. beate Birgitte consecravit Dnm. Thuronem nacione Dacum, & assumptus est in officium dyaconatus.

Oct. 20. Item in profesto XI mille virginum redierunt fratres Confessor Magnus & Olavus Petri de Romana curia & reportaverunt secum declaraciones articulorum de revelacionibus extractorum, sub sigillis doctorum sigillatas, alia vero eorum negocia remanserunt in suspenso, quia unio non erat facta.

Anno Domini MCDXLVII.

Sorores assumpserunt sibi onus locionis vestimentorum fratrum generaliter, secundum ordinacionem suam & vicissitudines faciendum, et eodem anno addiderunt in Ave Maria, Jesus Christus in æternum.

Mart. 21. Item feria II post dominicam Lætare obiit soror Christina Andris dottr, virgo devota, sumptis sacramentis.

Mart. 4. Item sabbatho ante dominicam Reminiscere obiit Finlandie fr. Johannes Borquardi anno a professione sua XIX. Hic fuit bonus scholaris, scriptor, legista, sermocinator bonus, habens proferenciam bonam, & zelator ordinis & regule Salvatoris.

Mart. 11. Item feria II post dominicam Oculi investivit Confessor Magnus cum benedictionibus fr. Magnum Haqvnsson, familiarem monasterii ab extra.

Mart. 18. Item Sabbatho ante dominicam Lætare investita est per Confessorem soror Sighrid, ut staret in pistrina.

Apr. 2. Item dominica Palmarum decantato officio diei de tempore Dominus episcopus Lincopensis consecravit Dominam Benedictam de Skania in sororem ad intra.

Jul. 2. Item circa festum visitacionis beate Virginis obiit soror Christina Hannesdotter, Finlandie.

Aug. 1. Item fr. Clemens rediit de Finlandia post festum Petri ad vincula.

Item Upsalia conflagrabat & ecclesia cathedralis Dominica infra oct.
Jun. 4. Corporis Christi.

Item Skæningia cum claustro Prædicatorum flagrabat circa festum Lam-
Sept. 17. berti martyris.

Nov. 11. Item fr. Ericus Johannis obiit die Sancti Martini episcopi in senectute bona & anno ætatis suæ LXXXV. Hic fuit primo receptus ad officium diaconi, postea fuit assumptus in Confessorem generalem, & stetit in officio illo per XXIII annos. Hic habuit magnam sollicitudinem in structura ecclesie & monasterii fratrum, antiphonarium scripsit & unum missale &c. ordinem dilatavit pluribus partibus & civitatibus. Hic fuit vir simplex, mansuetus & prudens, & multum paciens in infirmitate sua. Obiit anno a professione sua LVIII.

Item prima die mensis Decembris resignavit soror Benedicta Gunnarsdotter officio abbatissali.

Anno Domini MCDXLVIII.

Jan. 4. Obiit illustris Rex Christoferus in profesto vigilie epyphanie Domini, *n*) Dacie, sumptis sacramentis, & fecit magnum testamentum, sed nullus de parte sua gaudebat, quia Daci reservabant omnia sibi & futuro Regi. Die autem

n) Cfr. *Lagerbring* l. c. T. IV. p. 599.

autem epyphanie instante fuerant Consiliarii regni Swecie vocati ad Jonacopiam per Regem Christoferum ad tractandum negocia regnorum, sed nunciata morte Regis dissipatum fuit concilium, & elegerunt sibi in principes regni concorditer fratres duos, scil. Dominum Benedictum Jónisson & Niclis Jónisson milites, *m*) ut præessent regni negociis tunc instantibus & aliis quibuscunque. Jan. 6.

Item Archiepiscopus Nicolaus Ravaldi obiit circa . . . .

Item frater laicus Stephanus Laurencii obiit feria quinta post dominicam passionis. Hic bonus zelator fuit regule Salvatoris & observator, & habuit officium vestiarii *n*) & orologium per plures annos. Tandem senio confectus & dimissus officiis, stetit in coquinaria mundando scutellas & postea lavando, relevamen omnibus faciendo, anno a professione sua LII sumptis sacramentis obiit. Mart. 10.

Item soror Helena Tykadotter nacione Vesgota obiit feria quinta post dominicam terciam Pasche, anno a professione sua XXXIX. Apr. 19.

Item murus per pomerium fuit inchoatus infra Pascha & Pentecosten. Item in crastino Geruasii & Prothasii, & fuit feria V, facta est Stockholmis eleccio Regis Karoli Knutzsons Dacis irrequisitis, unde facta est dissencio inter regnum Swecie & Dacie. Et coronatus est die apostolorum Petri & Pauli Upsalie, sed regina fuit die visitacionis beate Marie coronata eciam Upsalie. Jun. 20. Jun. 29. Jul. 2.

Item Dominus Johannes Benedicti fuit consecratus in archiepiscopum dominica, sive die commemoracionis S. Pauli apostoli. Jun. 30.

Item circa festum Olavi martiris facta est expedicio in multitudine gravi armatorum nobilium ad Gothlandiam ad expugnandum Dominum Regem Ericum, qui in castro Wisbycensi jacuit, quia gravia dampna intulit per piratas suos tam in mari navigantibus, quam in terra habitantibus. Jul. 29.

Item fr. Nicholaus Petri obiit in profesto vigilie ante festum S. Mathei apostoli & evangeliste receptis sacramentis & omnibus fratribus sibi assistentibus, anno a professione sua XLII. Sept. 19.

Item Dominica prima Adventus consecrati sunt per Dnm. episcopum Lincopensem Dns. Laurencius curatus in Thyrnawalla & Dns. Olavus Johannis curatus Vazstenensis ad officium prædicacionis, & soror Hermegardh filia Dni. Laurencii Wlfsson militis. *o*) Dec. 1.

Item nocte præcedente diem S. Barbare virginis Sweui obtinuerunt civitatem Wisbyensem absque gravi dampno & strage hominum. Dec. 4.

Item dominica III Adventus venit Dns. Rex Karolus Vazstenum, qui receptus est per hunc modum. Nam quum intravit ecclesiam, steterunt fratres in medio pavimenti, habentes reliquias in manibus, scrinio b. Birgitte in medio eciam ibi stante, inceperunt cantare: Te Deum laudamus, alternatis versibus cum sororibus, & cum deventum est ad verba: æterna fac &c. fratres intraverunt chorum cantantes reliqua in choro in stallis suis, quo finito legit Confessor versiculos de S. Trinitate, Benedicat nos Deus &c. & versum, Domine salvum fac Regem &c. cum collectis de S. Trinitate & pro Rege. Quo facto salutaverunt eum fratres &c. Feria vero II sequenti intravit ad refectorium, ubi auditis negociis sibi propositis voluit omnia facere ad vota; sed receptis litteris comminatoriis Regis Dacie fuit tur- Dec. 15. Nov. 16.

m) Oxenstierna.
n) Monachi, qui vestiarii Monachici curam habebat. *Du Cange*.
o) Vid. ad ann. 1410.

turbatus & suspendit omnia negocia monasterii ad expediendum donec veniret ad tranquillitatem & pacem.

Anno Domini MCDXLIX.

Venerunt Daci in manu forti ad civitatem Wisby & sumpserunt inde Regem Dnm. Ericum volentes eum ducere ad Daciam. Qui cum esset in mari, vento flante valido navigavit ad Ducatum suum Pomerensem, ipsis insalutatis & invitis.

Jun. 1. Item ante festum Penthecostes venit Rex Dacie *p*) cum magna manu armatorum, videl. X millium ad provinciam Sundherboo volens subjugare sibi Smalandiam, Osgociam, & tandem omnem Sweciam, sed omnipotens Deus hoc eum facere non permisit; nam cum essent in parochia Thorpa, infirmitas magna venit super eos et discordia magna, ex quibus divisi sunt et aversi, et rediit unusquisque ad propria.

Jul. 29. Item circa festum Olavi venit Rex Dacie cum multitudine navium armatorum ad expugnandum Swecos, qui jacuerunt in civitate Wisbi, quibus verbis suis circumventis & dolo receperunt civitatem, quingentis occisis ex parte Danorum, & recesserunt inde salvis suis rebus, sed non navibus.

Sept. 29. Item circa festum Michaelis fecit Rex Dacie nupcias suas cum Regina Dorothea.

Item circa festum Michaëlis Dns. Rex Karolus accepit litteras dominorum plurium & communitatis regni Norvegie, quibus instabant et rogabant, ut veniret Nidherosiam et ibi eligeretur in Regem et coronaretur,
Nov. 25. quod et factum est die S. Clementis martiris, præsentibus pluribus episcopis et dominis terre, et communitate multa nimis.

Anno Domini MCDL.

Fuit Rome annus jubileus et magna pestilencia.

Item Dns. Rex Karolus transivit Norwegiam cum manu forti ad expugnandum castrum circa civitatem Oxlo, quod occupaverant Daci, et positis treugis recessit ad Sweciam. Daci vero fautores regis Karoli fortius postea impugnaverunt.

Jan. 15. Item die S. Mauri abbatis venit Dna. Regina Katharina ad Watzstenum, quæ fuit recepta in ecclesiam monasterii a fratribus, modo præscripto, sicut Rex Karolus.

Febr. 1. Item soror Christina Pædhersdotter obiit die Ignacii martiris. Hæc una fuit de sororibus primis ordinem Salvatoris intrantibus et fuit in ordine LXV annis.

Item soror Christina Lindorms dotter obiit die secundo post festum S.
Mart. 7. Thome de Aquino, et steterat in ordine XXXIV annis.

Apr. 8. Item soror Mathildis filia Thordonis aurifabri Watzsten. obiit feria IV Pasche, et fuit quarta dies post Ambrosii, anno professionis sue XXXII.

Apr. 22. Item in profesto Georgii martiris obiit Elena Andris dottr, anno a professione sua LVII.

Apr. 23. Item die S. Georgii consecrate sunt tres virgines per episcopum Lincopensem, videl. Benedicta Magnus dotter, Ingerdh Höghkrs dotter, et Christina Niclissa dotter.

Maji 1. Item festo Apostolorum Philippi et Jacobi convenerunt Halmstadhis con-

p) Christiernus I.

consiliarii Swecie, Dacie et Norvegie ad faciendum pacem mutuam, composueruntque nova statuta de mutua colligacione et pace perpetua, prout apparet in litteris treugariis. q) Quibus visis Rex Karolus fuit graviter offensus, tum quia eum indicabant non rite electum in Regem Norvegie, semota omni commissione ab eo, tum quia de recuperandis terris regni Swecie, quas Daci injuste occupant, non fecerant diligenciam debitam, ut debebant. Unde factum est, quod privavit eos castris et officiis, quæ habebant, et facta est inter eos magna discordia; sed festo S. Michaëlis omnibus consiliariis ad se vocatis Stokholmiam, opposuit contra eos caussas plurimas de injustis processibus contra eum, coëgit eos sibi de novo facere omagium & fidelitatem iterato usque ad mortem. Sept. 29.

Item in crastino visitacionis Marie Virginis transierunt versus Norvegiam ad monasterium nostri ordinis Munkaliff Bergis duo sacerdotes, videl. Olavus & Clemens & unus laycus Jaspar Theutonicus pro reformacione tam loci, quam personarum ibi existencium; nam anno præterito hoc eodem tempore fuerat hic unus fr. de hoc monasterio Gulbrandus nomine asserens, quod Prælatus eorum Ingemundus occiderat unum de sacerdotibus Olavum nomine, & nisi loco succurrerunt per personas fratrum, locus desolacionem pateretur. Jul. 3.

Item circa festum Michaëlis Stokholmiam convocatis omnibus consiliariis regni, facta est concordia inter Regem & consiliarios regni, & confirmata sunt privilegia monasterii data per priores Reges. Sept. 29.

Item Regina Katerina obiit Stokholmie. r)

Item obiit Dna. Birgitta de Faldanes s) die S. Remigii. Hæc multipliciter fratres dilexit, & bona plurima monasterio contulerat. Oct. 1.

Item die S. Nicolai episcopi, confessor Magnus investivit duas focarias circa altare S. Mathie. Dec. 6.

Anno Domini MCDLI.

In vigilia Epyphanie venit corpus sororis Sighridis mortue de monasterio Nadhendal & sepeliebatur iterato. Hanc translacionem fecit fr. Olavus Gunnari filius ejus, qui vocatus venit ad monasterium suum principale. Jan. 5.

Item corpus Caterine Regine Karoli Regis translatum est de Stokholmia & sepultum in capella Regis die Antonii abbatis. Jan. 17.

Item soror Benedicta Gunnars dotter obiit die S. Henrici martiris. Hæc per plures annos fuit in monasterio Priorissa & postea Abbatissa, & fuit una de primis sororibus, quæ ordinem istum inchoaverunt, & stetit in ordine LXVI annis, habens sollicitudinem multam de structura monasterii & de aliis. t) Jan. 19.

Item die S. Agnetis virginis consecrabatur soror ad intra Elizabeth Albrictzdotter per episcopum Achonem fratrem ordinis Salvatoris. Jan. 21.

Item Sabbatho Sitientes, quod fuit Non. Aprilis obiit Dns. Karolus quondam Curatus in Wiist circa Lincopiam, anno professionis sue VIII. Apr. 5.

Item

q) Editis in appendice *Hadorphii* ad Chron. Rhythm. p. 170.

r) Filia Caroli Ormonis, Senatoris Norvegiæ, nupta 1408, quatuor filiorum & quinque filiarum mater.

s) Birgitta Magni filia. v. Litt. Testam. dat. Vastenis 1409, Apogr. in collect. Nordin. ubi mentionem demortuæ filiæ Elinæ Arvidi injicit. Partitionem hereditatis inter Faderum Ulfonis Sparre & Eskillum Isaci Baner an. 1453 factam servant Collect. Sturianæ in Strömsta. Complectebatur prædia Hendelö in Ostrogothia, Angsö in Vestmannia & Strömsta in Uplandia cum multis aliis. Fållenäs vero est prædium Sudermanniæ.

t) Vide Appendix N:o III. Ejus & Confessorum Johannis Borquardi & Magni Unonis Statuta de observantia regulæ S. Salvatoris Vadstenensibus publicata superstunt in Codice Biblioth. Upsal. N:o 50.

Item obiit Finlandie fr. Laurencius laycus, qui illuc missus fuit pro inchoacione illius loci & monasterii, & steterat in ordine 37 annis.

Item Confessor Magnus isto tempore compilavit Modum vivendi *u*) & statum, quem tenerent familiares in curia, sive fratres & sorores, sed postea per eundem est in aliquibus punctis immutatus, & de novo sigillis conventuum approbatus.

Jun. 24. Item die S. Johannis Baptiste facta est dieta Kalmarnie prout fuit decretum anno præterito in Halmstadh, in qua fuit Rex Karolus & consiliarii regni, & plures domini de civitatibus transmarinis. Affuerunt eciam ibi consiliarii regni Dacie gracia pacis faciende & pecunie sive auri obtinendi, & terras aliquas Swecie; Sed Rex Karolus & consiliarii appellabant ad Papam & Imperatorem, & sic Daci ad propria confusi redierunt.

Sept. 15. Item Rex Karolus post oct. Nativ. b. Marie virginis fuit Watzsten. per plures dies, & oblatus est ei per confessorem & fratres modus regiminis ab extra in curia familiarium, quo perlecto eum in multis punctis melioravit & suo secreto roboravit, volens quod taliter regimen teneretur ab extra. Item statutum est per Regem, ut fratres omni ebdomada dicerent VII missas de præcipuis festis b. Virginis, et sorores haberent certas lecturas pro communi statu regni, ut tanto libencius communitas daret monasterio denarium b. Virginis, sicut littera illius docet super hoc confecta etc.

Nov. 11. Item die S. Martini sepeliebatur quidam nobilis Dns. Kanutus Stensson, *v*) cujus parentela b. Birgittam semper habuerat præcipue in honore, et locum et negocia monasterii promoverat, caussa devocionis ad eam.

Anno Domini MCDLII.

Fecit Rex Karolus expedicionem in multitudine armatorum nobilium et popularium, videl. in LXXX millibus, ut dicebatur, versus Skaniam, et fuit Watzsten. ultima die mensis Januarii. Ubi conflagratis villis et oppidis multis, terraque depopulata et cæde hominum facta, ecclesiis effractis & spoliatis bonis communitatis & inimicorum, inde recessit. Et venit Watzsten. iterato transactis VI hebdomad. & paucis diebus revolutis.

Caussa hujus erat, quia intendebant regnum intrare & terram depopulari; sed prævenit eos, ne hoc malum facerent in terra Swecie. Quia antea in autumpno Daci dolose fregerunt trevgam & pacem, cum navibus intraverunt Tiwstam & combusserunt ibi fere duas parochias & cum spoliis multis recesserunt, ideo Rex Karolus taliter se de eis vindicavit, ut hic superscriptum est.

Febr. 11. Item soror Christina Jönis dotter obiit feria VI in ambitu sororum, in crastino Scholastice virginis facta confessione circa confessorem suum, aput fenestram; fuerat enim infirma per multa tempora, quamvis in lecto non decumbebat, devota autem erat zelans regulam & æquitatem, anno 44.

Febr. 26. Item Dominica XL:e consecravit fr. Acho episcopus Arosiensis virginem Birgittam in sororem, filiam mercatoris Watzstenensis Johannis Dortman.

Item

u) Magnus Unnonis. Illius Tractatus de devoto modo vivendi superest in Cod. mscr. Biblioth. Upsal. N:o 15, p. 153. Scriptus ad Christophorum, Sveciæ & Daciæ Regem. Item ejus & Cardinalis Johannis de Turrecremata Epistolæ amoebeæ, scriptæ an. 1456 in Codice N:o 118. Tandem obiit an. 1470.

v) Bielke ad Ekholmen, cognomine Coecus, Miles, Capitaneus Nycopiæ & Legifer Uplandiæ. v. *Stiernman* Höfd. Minne, p. 78, qui tamen errat, dum Helenam Sture primam ejus conjugem dicit. Illa quippe vidua nupsit Erico Axelii Tott. Cfr. l. c. p. 14.

Item die S. Marci misit Rex literas conventui, præcipiendo tribus fra- Apr. 25.
tribus, ut deponerent abbatissam Ingeborghem x) & fratrem Magnum ab officiis suis & eligerent alios in prælatos, quod cum prædicti fratres distulissent, cum non invenirent in eis caussam deposicionis, Dns. episcopus Lincopensis, acceptis Regiis litteris ut laboraret pro deposicione eorum, visitacionis officium pro eo aput sorores die invencionis S. crucis fecit, & Maji 3.
in crastino aput fratres, nec audivit aliquid dignum deposicionis eorum ab officio ex utraque parte, scil. fratrum & sororum; sed ne propter ipsos monasterium in aliquibus bonis dampnum incurreret & regiam indignacionem abbatissa Ingeborgh, infra octav. Ascens. officio resignavit, feria vero se- Maji 25.
cunda seqv. facta est eleccio abbatisse, scil. Katharine Bænedz dotter & in Maji 27.
oct. Ascens. consecrata per episcopum Lincopens. Nicholaum, feria autem VI immediate sequenti resignavit fr. Magnus officio Confessioratus, & fa- Maji 31.
cta resignacione statim transitum est ad eleccionem Confessoris. Et electus est frater Botulphus, & Sabbatho sive in vigil. Penthecostes est a Dno. Maji 28.
Episcopo confirmatus & inthronizatus in loco capitulari &c., ut moris est.

Item in profesto Botolphi sepulta est soror Katerina Torstans dotter, Jun. 16.
soror ab extra, & steterat in officiis ab extra & laboribus a juventute sua, aput monasterium.

Item die Sanctorum martyrum Gervasii & Prothasii obiit soror ad in- Jun. 19.
tra Elseby Hermans dotter, anno a professione sua VII, & fuit de Jucia.

Et dominica infra octav. Johannis Baptiste consecravit Dns. episc. & Jun. 25.
fr. Acho in sororem ad intra virginem Annam Henrici aurifabri filiam in Watzstena.

Item in profesto Augustini episcopi obiit soror Margareta Gunnars dot- Aug. 27.
ter de Jucia, quæ in diebus suis vixit multum innocenter nullam sororum suarum offendendo, anno professionis sue XVII.

In crastino assumpcionis b. Virginis obiit fr. Olavus Petri Norwegie in Aug. 16.
monasterio Munkaliiff, qui fuit illuc missus per conventum pro reformacione tam loci quam personarum ibidem degentium, ut patet supra anno Dni. MCDL. Et fuit in ordine per XXIV annos. Et scripsit librum S. Thome Secundam Secunde, Missale bonum & ympnarium, & alia necessaria in libris chori. Et elaboravit declaraciones articulornm de Revelacionibus extractorum, in curia Romana &c. Et fuit bonus scholaris, cantor &c., regule sue observator.

Anno Domini MCDLIII.

Dominica prima post octav. epyphanie consecrata est soror Birgitta Jan. 15.
neptis fratris Michaëlis per episcopum Nicholaum.

Item in Jejunio venit Dns. episcopus fr. Acho ad Wazstenum graviter Mart. 11.
infirmus, qui cum sentiret mortem imminere, peciit humiliter induci ad monasterium, ubi manens paucis diebus laborabat ad mortem. Qui sumptis sacramentis a confessore & cuculla indutus in pavimento infirmitorii, stramentis suppositis, XV kal. Maji obdormivit in Domino scil. feria III Apr. 17.
post secundam dominicam Pasche, & sepultus est in medio chori fratrum. Ipse quidem plurima donaria contulerat monasterio, quæ sui capitulares benigniter admiserunt, quia ecclesie Arosiensi, cui præfuerat, tam spiritualiter quam corporaliter profuerat tanquam bonus dispensator.

Item

x) Procul dubio ob favorem in Danos. Abbatissa Ingeburgis erat matertera Regis Christiani. vide ad an. 1408. & *Lagerbring* l. c. p. 472. Ejus consilia ad Christiernum Regem de vita Christiana supersunt in Codice mscr. Biblioth. Upsal. N:o 50 in 4:o. Catal. Benzel.

Jun. 23. Item vigilia S. Johannis Baptiste obiit soror Cecilia Gerads dotter, mulier devota, sumptis devote sacramentis, anno a professione sua LXII.

Jul. 15. Item festo divisionis apostolorum consecrabatur per episcopum Lincopensem soror Ragnildis Unna dotter.

Sept. 9. Item dominica infra oct. nativit. b. Virginis obiit soror Birgitta Væsmans dotter anno a professione sua . . . .

Oct. 16. Item feria secunda infra octav. b. Birgitte obiit fr. Henekinus sacerdos, simplex, & bonus observator regule sancte, sumptis sacramentis, anno a professione . . . .

Oct. 23. Item die S. Severini episcopi tulit archidiaconus Lincopensis cum duobus canonicis sentenciam excommunicacionis contra ambos conventus, quam Dns. Ericus Vastonis, Procurator domus S. Birgitte, Rome y) procuraverat injuste, sicut patuit, dum caussa hujus negocii discutiebatur in capitulo Lincopensi. Nihilominus facta est composicio quædam pro concordia & pace obtinenda, & exierunt fratres pro hoc negocio tractando, confessor Magnus Unnonis & Olavus Gunnari.

Nov. 25. Item die S. Katherine virginis consecrabatur per episcopum Lincopensem soror Ingegerd Staffans dotter, & Dns. Matthias capellanus Dni. Regis Karoli.

Anno Domini MCDLIV.

Jan. 1. In festo circumcisionis Domini venit Rex Karolus Watzstenum & crastina die intravit refectorium fratrum cum paucis, ubi primo fecit mencionem de filia sua parvula VIII annorum dedicanda in monialem in monasterio, super quo impetraverat bullam a Papa Nicholao. z) Quæ bulla non exprimebat contraria regule, modo debito, ut debebat, sed tamen virgo recepta est ad standum in monasterio annum probacionis, feria V post Purificacionem b. Virginis in habitu seculari & simplicissimo super bulla illa impetrata. (Febr. 7.)

Item sequenti die iterum intravit refectorium cum paucis, cui apportate sunt due corone auree, quas prædecessor suus Rex Ericus in monasterio deposuerat, talibus condicionibus præhabitis, ut in capella b. Anne, Domine Regine Philippe due ymagines fierent, coronacionem b. Virginis prætendentes: aut si coronandus esset Rex novus in regno, pro mutuo assumeret easdem pro coronacione sua: aut si esset monasterium necessitate aliqua magna aggravatum, tunc possent vendi pro relevamine monasterii faciendo. Quibus visis coronis ac aliis clenodiis preciosis Domine Regine Philippe, testamentaliter monasterio legatis, dixit Rex Confessori & fratribus omnibus: ista clenodia preciosa habetis in monasterio contra regulam Salvatoris in periculum animarum vestrarum. Et asserebat, se velle omnia hæc cum consensu & consilio utriusque conventus, ad aliquem alium usum & utilitatem monasterii, ut puta redituum, commutare. Et æstimata est corona Regine Philippe M & LXXIII. marchis Stokholmensibus, corona autem Regis Erici VIIC marchis, duabus minus monete Swecie. Monile, quod fuit factum in figura canis, æstimatum est CXXX florenis Rinensium. Item baltheus aureus, videlicet kapobonadhin fuit æstimatus ad MLII marchas Stok-

v) Binæ hujus Erici Vastonis Epistolæ ad Vadstenenses editæ sunt, una in *Lagerbrings* Handl. T. I. p. 155, altera in *v. Troils* Handl. i Sv. KyrkoHist. T. V. p. 295, data Romæ an. 1447.

z) In Codice mscr. Bibl. Upsal. N:o 19, ubi pariter invenies Papæ Epistolam ad Carolum Regem, datam Rome an. 1453, 14 kal. Junii. Cfr. *Lagerbring*, T. IV. p. 497. *Celsii* Bullarium p. 192.

Stokholmenses. Istam pecuniam sive aurum misit Rex Karolus ad monasterium, sicut dixit, & habetur ex istis prædictis littera sua. *a*)

Item apportata est quædam tabula de auro, in qua posite sunt due partes reliquiarum sanctorum, & æstimata est pro CC & LXX nobilis, & facit MLXXX Marchas Suecicas. *b*)

Quibus sic visis & æstimatis reportata sunt omnia ad sacristiam & reposita in custodia monasterii.

Item circa festum epyphanie Domini erectum est ciborium sive columpna pro corpore Christi erectum, & monstrancia ibi posita cum lampade. Jan. 6.

Item fr. Magnus Haquunsson laycus obiit feria III post dominicam Palmarum, frater ad extra. Apr. 17.

Item fr. Johannes Kylonis obiit Finlandie in monasterio Vallis gracie feria quarta hebdomade Pasche, sumptis sacramentis, qui fuit ibi Prior per plures annos & ædificavit monasterium quasi de novo &c., anno a professione sua . . . . Apr. 24.

Item fr. Johannes Hillebrandi sacerdos ad intra obiit crastino S. Marci, sumptis sacramentis, anno a professione sua . . . *c*) Apr. 25.

Item soror Margareta, focaria quondam in coquina sororum obiit in die invencionis S. crucis, & fuit devota & pacientisssma &c. Maji 3.

Item soror Birgitta Hannes dotter ad intra obiit crastino Johannis ante portam Latinam, sumptis sacramentis, anno professionis sue XLIII. Maji 7.

Item soror Christina Hermans dotter ad intra obiit die sanctorum martyrum Nerei & Achillei, & fuit soror de primis intrantibus hanc religionem, anno a professione sua LXII. Maji 12.

Item soror Anna Claues dotter obiit in profesto S. Erici Regis & fuit sacrista in monasterio per plures annos, & fuit in arte plumaria *d*) valde trita, & devota in observancia regulari, anno a professione sua 31. Maji. 17.

Item in oct. assumpcionis b. Virginis confessor Botolphus sedens in confessionibus sororum paciebatur primo defectum in loquendo, deinde recessit, & ad chorum veniens factus est paralyticus, viribus membrorum in dextro latere destitutus cum loquela. Aug. 22.

Nota *e*) quod fr. Botulphus postquam paralysin incurrit, perduravit in illa infirmitate usque ad mortem, nec loquelam recuperavit; sed tamen officio non resignavit, quia Abbatissa & alie persone sororum & fratrum, fautores ejus, speraverunt eum sanitatem recepturum, & ita occupavit locum confessoris usque ad oct. omnium sanctorum, & illa die, instantibus fratribus, senioribus & aliis ad portam sororum deductus est, ubi præsente Abbatissa & congregacione sororum & fratrum licet non verbo, quia non valuit, tamen signo & nutu voluntarie resignavit. Nov. 8.

In profesto vero S. Martini electus est fr. Michael tam consensu sororum quam fratrum in bona concordia, & episcopo Dno. Nicolao Köning, accepto decreto eleccionis ejusdem, eum confirmavit, & sibi secundum regulam potestatem ligandi atque solvendi, corrigendi & reformandi tribuit. Nov. 10.

Item

a) Recentior, antiqua tamen, manus addidit.
b) Ergo nobilis Anglicanus valebat IV marcas Svecicas.
c) In Codice Biblioth. Upsal. N:o 6 Catal. Benzel. hujus exstant litteræ fundationis Capellæ S. S. Apostolorum Petri & Pauli in ecclesia Cathedrali Lincopensi, in quibus meminit matris suæ Elizabethæ, relictæ Hillebrandi Cruse.

d) Ars vel acu pingendi, vel arte textoria exprimendi varias figuras. *Du Cange*.
e) Antecedentia leguntur folio Codicis 114; hæc vero ex folio Codicis 102 habemus, ubi exstat: "Notandum, quod hæc, quæ sequuntur, locum habent infra, videlicet anno Domini &c. LIIII; sed quia ibi omissa fuerunt, ideo heic ad memoriam reducantur."

Sept. 13. Item soror Ingeborgh Laurents dotter obiit in profesto exaltacionis S. Crucis sine sacramentis; nam cum surrexisset ad matutinas fratrum, cecidit resupina, & cum esset grossa mulier viscera ejus dirupta sunt, & sic post modicum tempus exspiravit, & steterat in ordine 37 annis.

Jun. 24. Item circa festum Johannis Baptiste venerunt canonici duo de Arosia portantes secum litteras capituli Arosiensis insinuantes eleccionem fratris Olavi Gunnari in episcopum rite factam & canonice, sicut decet. Quibus lectis reddidit se primo difficilem & inhabilem ad sumendum tale officium. Tandem ad instanciam literarum Regis & capituli consensit conventus, ut assumeret illud onus ad honorem Dei, quia potens erat in sermonibus, vita & operibus bonis ecclesiam Dei ædificare & effectualiter promovere. Jun. 28. Quibus sic actis exiit monasterium in profesto vigiliæ apostolorum Petri & Pauli, transiturus ad Arosiam, ibique expeditis prout decuit tali negocio, Jul. 22. rediit ad monasterium circa festum Magdalene, & stetit in monasterio us- Oct. 10. que ad festum Dionysii sociorumque ejus, & iterato exiit clausuram ad negocia sua & ecclesie procuranda. Et consecratus est in episcopum anno se- Jun. 24. 1455. quenti Arosie, in festo Johannis Baptiste.

Anno Domini MCDLV.

Obiit soror Margareta Bodghers dotter, anno ab professione sua 26.

Jan. 29. Item die conversionis S. Pauli obiit soror Christina Pædhersdotter, quæ a die consecracionis usque ad diem mortis valde innocenter vixit.

Febr. 11. Item in crastino Scholastice virginis obiit fr. Nicholaus Richardi & stetit in officio dyaconatus.

Sept. 20. Item dominica XL:e, que erat in profesto sive vigilia Matthie apostoli consecrata est per venerabilem patrem Archiepiscopum filia Regis, sc. Birgitta Karls dotter & cum ea aliæ quatuor virgines, videl. Margareta filia Karoli Christiernsson militis, *f*) Birgitta Petri Iherco filia, Katharina Andris dotter, & Helena Wiwaasta dotter. Et cum his consecratus fuit fr. Olavus Johannis in officium dyaconatus. In harum consecracione facta est transgressio clausure.

Nam primo Dns. Rex Karolus coronatus intravit chorum fratrum, per totum illud officium ibi manens, alba subtili & cappa indutus, & cum evangelium legi debuisset, ipse dixit: Dominus vobiscum, & sequencia sancti evangelii secundum Johannem. Responso, Gloria tibi Domine, totum evangelium Dns. Nicolaus episcopus Lincopensis prosequebatur. Et plures sui officiales intraverunt cum eo. Deinde Archiepiscopus Lundensis non infulatus, sed domini episcopi Lincopensis, Strengnensis & Vexionensis infulati, & electus Arosiensis cum suis canonicis stantes in medio pavimenti extra chorum, loco eis congrue præparato. Chorus & pars pavimenti usque ad portam sororum fuit totum tapetis & panno contectum. In istarum consecracione fuit magna pompa dominarum & puellarum, tubarum ductilium & aliorum ludorum, quæ omnia deducebant & præcedebant virgines usque ad ostium, quo debuerunt intrare. In filia Regis non superbia, risus sive luctus non videbatur, sed constancia animi & devocio in habitus suscepcione. Sed quum commendabatur Abbatisse voluit prosilire de manibus patris & venire ad sorores, quæ steterunt intra monasterium, desiderium & amorem intrandi monasterium repræsentans.

Item

f) Vase, pater Catilli Episcopi Lincopensis & Erici Carlson, cujus mentio ad an. 1469.

Item Rex Dacie Christiernus circa festum Pentecostes venit ad castrum Maji 18.
Ælwisborgh: volens in manu forti sibi subjugare Wesgociam & tandem totum regnum, sed Marschalcus Dns. Thordo Bondason, qui regebat & habebat Wesgotos, fecit sibi resistenciam cum Sweonibus. Et licet pluries Rex ille invadere eos attemptabat, nichil proficiebat. Tandem revertebatur ad Daciam. Et eo tempore ædificatum est castrum novum Danaborgh per Dacos in Smalandia, g) sed per Marschalcum, armigerorum & communitatis multitudinem secum habentem, Daci in eodem castro existentes devicti, & vocatum est castrum a Suevis Danasorgh.

Item in profesto canonizacionis b. Birgitte, scil. die Eschilli fr. Ola- Oct. 6.
vus episc. Arosiensis consecravit duo altaria, videl. S. Michaëlis & S. Johannis Baptiste. Item in profesto canonizacionis b. Birgitte obiit fr. Stephanus Liongxsson conversus.

Item in profesto Kalixti Pape obiit soror Katharina Magnusdotter au- Oct. 14.
rifabri, anno . . .

Item (die) S. Severini episcopi obiit soror Ingeborgh Hænekadotter Oct. 23.
anno 27 ordinis.

Item circa festum Clementis visitacionem fecit episcopus Nicolaus Lin- Nov. 23.
copensis, & nullam reformacionem, sed priorem litteram datam in visitacione innovavit. Et consecravit duás sorores virgines, scil. Katharinam Eringisla dotter & Ingegerdem Pædhers dotter.

Item die, qua cantabatur O sapiencia, obiit soror Helena Helgha dotter vidua, anno a professione sua . . .

Item hoc anno tectum ecclesie, quod fuit prius unicum, & non in debita altitudine proportionatum secundum latitudinem ecclesie, de novo est reparatum, tum quia cuprum fuit ruptum & non bene appositum, tum quod plures trabes & asseres corrupte sunt. Quod autem tectum in tantam altitudinem & campanile similiter deductum est, contra voluntatem fratrum & sororum factum est, quia carpentarius utebatur consilio Regis, nobilium & aliorum sapientum, & non conventus.

Item hoc anno fratres ordinis nostri a pluribus monasteriis importune literaliter instabant, ut capitulum ordinis generaliter celebraretur, raciones plurimas ob hoc allegantes. Quorum instanciis tota congregacio tam sororum quam fratrum consensit ob reformacionem observancie regularis, & conservacionem ordinis, suas litteras super hoc eis remittendo.

Item fames in tantum invaluit in tota Swecia, quod multi fame moriebantur, & multi ex pestilencia, quæ tunc erat in superiori Swecia.

Anno Domini MCDLVI.

Marschalcus Dns. Tordo ædificaverat in hieme castrum novum in finibus Norvegie, quod denominavit Karlsborgh. Quod cum obsedissent Daci, ipse in manu forti abjecit eos. Et in diebus Penthecostes moram ibi con- Maji 9.
traxit, fidem magnam habens in Capitaneum, qui cum occasionem habuisset, ipsum in lecto suo dormientem turpiter occidit, quo facto recessit ad Dacos, arma plurima secum ferens, castrum spoliando.

Item circa festum Pasche habuit confessor literas citatorias ad cele- Mart. 28.
brandum capitulum generale tocius ordinis, quas emiserat confessor monasterii

g) Ad Toftabro in territorio Kinnevald situm fuisse hoc castrum tradit *Rhyzelius*, SvioG. Munita p. 51.

sterii Marienwold circa Lubek. Ad quod capitulum exivit confessor Michaël cum fr. Magno Unnonis; sed Rex Karolus impedivit eos in via, nolens eos exire de regno propter Dacos, qui jacebant in mari cum magna classe navium &c.

Item hoc anno in synodalibus fuit præceptum generaliter celebrari fe-
Aug. 29. stum glorificacionis b. Marie Virginis in die decollacionis Johannis Bapt.

Item his diebus fuit Marschalcus translatus de Wesgocia & sepultus in monasterio, præsente Rege & pluribus aliis nobilibus.

Item due sorores, videl. Margareta Arwids dotter & Helena Hinzadotter venerunt de Finlandia de monasterio Nadhendaal, in quo steterant ad plures annos, habentes in comitiva sua sacerdotem, Dnm. Karolum. Ad-
Sept. 5. ventus earum fuit in dominica ante festum nativitatis b. Marie Virginis.

Sept. 20. Item in vigilia b. Matthei apostoli resignavit officium Abbatissale soror Katerina Bænctzdotter propter infirmitatem incurabilem, & in die secundo secundum constitutionem Basiliensem electa est in Abbatissam soror Cecilia Pædhersdotter, quæ nulla ratione, exhortacione seu comminacione voluit consentire eleccioni de ipsa factæ, immo recessit, omnibus invitis, occultans se in angulis cujusdam domus per plures horas.

Item Dns. Magnus Green, qui exulaverat de regno, venit cum exercitu magno versus Oelandiam & obtinuit illam terram, deinde Rex Dacie venit cum multitudine maxima armatorum & navium, & obtinuit castrum & generum Regis, Dnm. Ericum militem, *h*) captivum, & thesauros secum abduxit.

Sept. 25. Item sabbatho ante Michaëlis iterato est attemptata eleccio Abbatisse ut supra, & electa est soror Katerina Vlphs dotter, una de senioribus in Abbatissam, sed omnibus rite peractis confessor noluit approbare eam & eleccionem ejus, allegans quod esset nimis senex, & alia cetera & sic eleccio illa est suspensa ad aliquot dies. Tandem rogatus ab incepto desistere consensit & approbavit eleccionem prout dicunt additiones Prioris. *i*)

Item tandem scribebatur decretum eleccionis ad episcopum, quo accepto minus attendens fuit de factis, quia statim eam confirmavit in Abbatissam. Sed in anno sequenti, scil. anno Dni. MCDLVII, die conversio-
Jan. 25. 1457. nis S. Pauli fuit consecrata in Abbatissam per episcopum Nicolaum Lincopensem, & si quæ in ejus eleccione minus canonice peracta sunt, auctoritate sua supplevit, & rata habere voluit facta omnia in sua eleccione.

Anno Domini MCDLVII.

Rex Karolus peractis nobilium plurimorum nupciis Stokholmie, post
Jan. 6. festum Epyphanie, in quibus erat archiepiscopus cum aliis regni consiliariis, disposuit se ad expugnandum Dacos, qui Oelandiam, & Magnum Green militem, qui castrum occupaverant multitudine armatorum. Cumque esset in via tendendo primum ad Watzstenum, habuit litteras cujusdam episcopi, quod archiepiscopus cum quibusdam nobilibus & Vallensibus associatus bona Regalia diriperet, capitaneos & familiares captivando. Quibus auditis retrocessit & congregato exercitu bina vice contra suos adversarios devictus, pluribus occisis, succubuit sagitta vulneratus. Tandem ad Stokholmiam pervenit & ibi per archiepiscopum & suos fautores obsessus, consilio usus meliori cessit malicie eorum. Ubi navibus thesauris suis impositis

h) Gyllenstierna, cujus uxor Christina, R. Caroli Canuti filia.

i) Post hæc verba unica linea est deleta, in Codice.

sitis navigavit ad Pruziam & civitatem Gdankgh pervenit, ubi cum summo honore receptus a civibus & a Rege Polonie, qui pariter sibi condolentes solacium & humanitatem exhibuerunt.

Deinde legati missi sunt cum litteris ad Regem Dacie svadentes, ut breviter ad Sweciam navigio cum manu forti veniret, quod fecit, nam Stokholmie fuit festo Penthecostes, ubi plures consiliarii regni cum archi- Jun. 5.
episcopo eum in Regem elegerunt, & die S. Olavi Upsalie consecraverunt Jul. 29.
coronando.

Item Dns. Otto Ulphsons *k*) sepultus est in monasterio, frater abbatisse Katerine Ulphs dotter, die S. Petri Cathedre, qui testamentum condidit Febr. 22.
monasterio & multa ordinavit de bonis suis, pro salute anime sue, exseqvutricem faciens *l*) suam Abbatissam.

Item die Cinerum obiit & sepulta est Katerina Bæncts dotter, rece- Mart. 2.
ptis sacramentis, quæ in infirmitate sua perpessa est maximas temptaciones & passiones.

Item dominica post ad vincula S. Petri soror Cristina Jônis dotter de Aug. 7.
Smalandia fuit consecrata in sororem ad intra per episc. Lincopensem Nicolaum.

Item festum glorificacionis b. Marie Virginis, priori anno institutum, propter Regis Karoli instanciam, non est celebratum hoc anno. *m*)

Item feria sexta Quatuor Temporum ante nativitatem Christi obiit so- Dec. 19.
ror Cristina Jowans dotter, receptis sacramentis.

Item dominica quarta Adventus venit confessor Wilhelmus de Mun- Dec. 18.
kaliiff cum socio & stetit in monasterio, usque adventum Dni. Regis ad Watzstenum.

Item tanta fuit fames hoc anno & præcedentibus annis duobus in Swecia & Osgocia, quod nullus hominum tunc vivencium meminerit fuisse talem famem.

Anno Domini MCDLVIII.

Venit Rex Christiernus ad Wazstenum dominica infra octav. Epypha- Jan. 16.
nie, & receptus est more solito & scripto anno Dni. MCDXLVIII de recepcione Regis Karoli. Qui feria secunda intravit refectorium fratrum, ubi propositis sibi negociis monasterii a confessore Magno, privilegia a Regibus data confirmavit, & ad omnia petita pro utilitate monasterii se exhibuit benivolum atque gratum. Deinde facta est dieta in civitate Skaris, ubi congregatis consiliariis omnium trium regnorum Suecie, Dacie & Norwegie concluserunt inter cetera, quod mortuo Rege Christierno eligatur filius ejus in Regem trium regnorum, sic dicitur.

Item consecrata est soror Cristin Jowans dotter ad intra per fratrem ordinis Olavum, episcopum Arosiensem, die S. Petri cathedre. Febr. 22.

Item dominica tercia post Pascha obiit venerabilis pater Dns. Nico- Apr. 23.
laus Kôning episcop. Lincopensis, qui multam humanitatem fecit monasterio & beneficia.

Item in profesto Johannis ante portam Lat. obiit fr. Botulphus, qui Maji 5.
fuit mutus & paraliticus, ut scriptum est anno Dni. MCDLIV.

Item

k) Biôrneram in margine annotavit *Benzelius*.
l) Supple: sororem.
m) Post hæc verba dimidia fere pars paginæ in Codice est deleta, quam de resignatione Catharinæ Ulfonis filiæ & Ingeburgis Gerhardi filiæ iterata in munus Abbatissæ successione egisse existimat *Ol. Celsius* Pater in Dissert. de Coenobiis Brigittinis P. I. p. 15.

Jun. 18. Item crastino Botolphi receptus est in fr. Dns. Andreas Strengnensis & consecratus per episcopum Wexionensem.

Jul. 25. Item die S. Jacobi sepultus est fr. Laurencius, qui nocte præcedenti subito moriebatur absque sacramentis.

Item nota quod fr. Sweno sacerdos venit de monasterio Marienwald,
Febr. 19. ubi stare quiete non poterat, ad Wazstenam, ante XL:m, cupiens hic recipi & stare perpetuo in observancia regulari. Impetraverat autem in curia Romana translacionem ad aliud monasterium ordinis. Sed, auditis litteris suis, male impetraverat tacito privilegio ordinis. Unde dictum est sibi, quod ad monasterium suum redeat, vel cum licencia conventus Marienwold se ad monasterium Munkaliiff Berghis situm transferat. Qui ob-
Aug. 1. tenta licencia recessit ad Vesgociam die S. Petri ad vincula, ubi consilio amicorum suorum aversus est ab illa intencione, Romanam curiam petens, & ab ordine se transferendo impetravit contra ordinis privilegia in periculum anime felicitatis sue, & receptus est in monasterium Warnem ord. S. Bernardi Vesgocie situm.

Dec. 6. Item die S. Nicholai episcopi obiit soror Mattildis Pædhers dotter, receptis sacramentis, anno a professione sua XVIII.

Anno Domini MCDLIX.

Jan. 11. Feria secunda infra octav. Epyphanie obiit fr. noster ad intra fr. Symon conversus, qui multos labores fecerat pro monasterio ante ingressum, & postea ad Finlandiam transiuit pro fundacione illius monasterii cum sororibus & fratribus illuc missis, anno a professione sua 35.

Jan. 21. Item Dominica L:e (Quinquagesime) consecrata est per Dnm. episc. fr. Olavum Arosiensem soror Christina Amunds dotter.

Item fr. laicus Olavus Olavi intravit religionem & consecratus est die
Febr. 15. S. Sighfridi per Dnm. episcopum Arosiensem, ut supra.

Febr. 24. Item S. Mathie apostoli memoratus episcopus reconciliavit antiqvum cimiterium, quod fuit violatum & dilatatum anno præterito.

Apr. 29. Item die S. Petri martiris investiebantur duo fratres ab extra, scil. Jônis Olafsson & Claus campanarius sive custos ecclesie monasterii per fr. Magnum confessorem, ipsis stantibus in capella Regine & confessore intra crates sive gerras. *n*)

Jul. 17. Item in crastino Alexii obiit soror Ragnildis Thyrghils dotter, sumptis sacramentis, anno a professione sua XXXVIII.

Jul. 25. Item die S. Jacobi obiit soror Birgitta Spola dotter, sumptis sacramentis.

Aug. 6. Item festo S. Sixti obiit soror Greta Kônakadotter, sumptis sacramentis. Hæc semper fuit benivola ad promovendum habenda pro fratribus, anno professionis sue 44.

Item eodem die S. Sixti sub missa b. Virginis obiit fr. Clemens civikin, qui fuit ante ingressum religionis præbendatus ecclesie Arosiensis. Hic erat bonus cantor, sermocinator & quietus in conversacione & pacificus, innocencie & timoris Dei amator. Sed tamen ante aliquos annos paciebatur ante obitum gravissimas temptaciones blasphemie, ut creditur ad meritum & purgacionem suorum peccatorum, & receptis sacramentis quievit in pace, anno professionis sue 35. Stetit eciam Finlandie pro institucione novi

n) Gerra, Clathrus. Gerræ circa altaria ferreæ. *Du Cange.*

novi monasterii per triennium, deinde reversus ad Watzstenum mittebatur ad monasterium Berghis situm, pro reformacione loci illius & personarum ibi existencium.

Item pistrinum & locus, ubi paratur cerevisia, in hac æstate est consumatum in muris circumquaque jacentibus.

Item altare b. Birgitte muratum est de novo & consecratum per Dnm. & fratrem Olavum Gunnari episcopum Arosiensem feria tercia infra oct. Oct. 3.
Angelorum, & diebus sequentibus est superposita tabula preciosa, quæ constat VIC marcis Lubicensibus.

Item die S. Jeronymi consecravit Dns. episcopus prædictus tres soro- Sept. 30.
res ad intra videl. Katerinam Niclis dotter, Christinam Hannes dotter & Katerinam Tydheka dotter, & fr. Johannem Johannis ad officium prædicacionis, & fuit curatus ecclesie Watzstenensis.

Die omnium Sanctor. obiit soror ad intra Greta Andris dotter anno a Nov. 1.
professione sua XLIX.

Anno Domini MCDLX.

Die conversionis S. Pauli resignavit fr. Johannes Bennekini officio sa- Jan. 25.
criste propter difficultatem eundi, & steterat in illo officio XXIV annis, & assumptus est in sacristam fr. Olavus Johannis unus de XIII sacerdotibus.

Item die crastino Agnetis secundo *o*) obiit soror Christina Niclis dot- Jan. 22.
ter Skæningensis, quæ paucis diebus infirmabatur, sumptis sacramentis.

Item sabbatho LX:me obiit fr. Jacobus Laurencii. Hic conscripsit plu- Jan. 28.
res libros sermonum & Revelacionis librum. Hic fuit prædicator bonus, & sollicitus sue regule observator, anno a professione sua XV.

Item dominica Oculi consecravit episcopus Arosiensis fr. Olavus in Mart. 16.
fratrem Dnm. Martinum Olavi & duas sorores, videl. Annam Hanes dotter & Birgittam Jòns Gudmundssons proconsulis Watzstenensis.

Item soror Margareta Karls dotter obiit feria 4 ante festum divisionis Jul. 11.
Apostolorum.

Item hoc anno collegit Rex unam marcham Svecicam de qualibet stuba in regno, contra leges patrie, & deportata sunt omnia ad Daciam.

Item hac æstate fuit muratus seu completus paries occidentalis secundum proporcionem novi tecti, quod factum fuit anno domini MCDLV, sive reparatum de novo propter caussas ibi positas.

Anno Domini MCDLXI.

Obiit die S. Mauri soror Katerina Wlfs dotter, receptis sacramentis, & Jan. 15.
stetit in officio Abbatissali per unum annum, ut patet sub anno Domini MCDLVII, anno a professione sua L primo.

Item eodem anno in ebdomada Pasche, scil. in sexta feria proxima ante dominicam Quasimodogeniti, sub matutinis sororum obiit fr. Johan- Apr. 6.
nes Benechini de Calmarnia, nacione tamen Oelandensis, presbiter dyaconus, anno a professione sua XLV. Qui fuit vir simplex, prudens & devotus ac bonus scholaris, multaque bona conscripserat in conventu, tam de sermonibus, quam aliis, composuitque quatuor historias de sanctis subsequentibus.

Primam de S. Symeone, qui Christum suscepit in templo, *p*) quæ incipit

o) Scilicet binæ videntur fuisse Agnetes. Vide Missale Upsaliense in V Kal. Febr. ubi dies signatus: Agnetis secundo.

p) Vide quæ diximus ad an. 1591.

cipit: Assunt S. Symeonis præfulgentis Dei donis &c. Secundam de S. Joachimo, patre b. Virginis Marie, quæ incipit: Gaude mater ecclesia promens læta memoria &c. Terciam de sororibus b. Marie Virginis, quæ incipit: Gaude celesti jubilo, mentis excusso nubilo &c. Quartam de b. Katherina filia S. Birgitte, que incipit: Lætare Syon filia, jocunda fac tripudia &c. Quorum sanctorum merita animam ejus adjuvent ad gaudia sempiterna.

Apr. 15. Item sequenti feria 3 post Quasimodogeniti, quæ erat in festo Sanctor. Tiburcii & Valeriani, consecravit primitus Dns. Katillus episcopus Lincopensis duas sorores, videl. Birgittam Hanusa dotter de Norrabutn, cognatam fratris Michaëlis, & Katerinam Petri Torfva dotter.

Jul. 21. Item in profesto b. Marie Magdalene completus est paries orientalis ecclesie monasterii Wazstenensium secundum proporcionem novi tecti, quod erectum & exaltatum fuit anno Dni. MCDLV, propter caussas supra dictas.

Item eodem anno in die, qua annuatim celebratur synodus ecclesie Arosiensis, obiit venerabilis pater, fr. Olavus Gunnari episcopus ejusdem ecclesie Arosiensis, ab invidis veneno intoxicatus, propter increpacionem & correccionem excessuum quarundam personarum in clero & vitam incontinentem, & ibidem in ecclesia Arosiensi est sepultus.

Item eodem tempore fuit Rex Christiernus Holmis cum magno exercitu Dacorum & morabatur ibi quasi per totam æstatem, fecitque tunc temporis gravissimam exaccionem pecuniarum super populum tocius regni, ita quod quilibet daret unam marcham Holmensem, eciam coloni ecclesiarum & monasteriorum per totum regnum Swecie, quam pecuniam obtinuit & secum de regno absportavit, pro qua pecunia terram Holzacie emit, ut communiter dicebatur. Insuper tunc temporis idem Rex maximum thesaurum auri & argenti ac pecuniarum in monasterio fratrum Prædicatorum Stokhol. invenit, quem thesaurum Rex Karolus in expulsione sua de regno ibidem reliquerat. Eundem eciam thesaurum Rex Christiernus secum de regno absportavit. Deinde prænominatus Rex Christiernus eciam huc ad monasterium nostrum Wazstenense circa festum nativitatis b. Marie
Sept. 8. Virginis venit, habens secum Dnm. Katillum *q*) episcopum Lincopensem pluresque alios consiliarios regni Svecie, videlicet Dnm. Thuronem Thuresson Marschalcum, *r*) Dnm. Gotzstawum Karllsson, *s*) Dnm. Eringislonem Niclisson, *t*) Dnm. Ericum Nipertz *u*) &c. exigens eciam a monasterio nostro thesaurum illum hic diu depositum per Dnm. Ericum quondam Regem istorum trium regnorum pro quodam collegio clericorum, hic Wazstenis in ecclesia parochiali fundando &c. Quem eciam thesaurum auri & argenti, in quantitate IXC nobulorum & IX nobulorum gravium Anglicorum, idem Rex, de communi consensu abbatisse Ingeburghis Gerdzdotter & fratris Magni confessoris generalis ac sororum & fratrum omnium, secum obtinuit, sub tali tamen condicione, quod idem Rex promisit se velle hujusmodi collegium pro divino cultu in prædicta ecclesia fundare, & perpetuis redditibus dotare

q) Vase, ante duo annis electum.

r) Crudelitatis Christiani administrum & propterea *Almogans Köttmanger*, i. e. *Slagtare*, plebis lanionem dictum. Vide *Rimkrön.* p. 467. *Messenii* Scondia T. IV passim. Ossa rusticorum ab illo in Capella S. Spiritus Stockholmiæ an. 1463 occisorum, an. 1805 in fovea areæ Stabuli Regii detegebantur. *Nordin.* Plura de illo *v. Stiernman* Höfd. Minne, p. 13.

s) Gumsehufvud. *v. Stiernman* l. c. p. 79.

t) Natt och Dag i längden. *v. Stiernman*, l. c. p. 147.

u) *v. Stiernman*, l. c. p. 249.

re & stabilire infra quatuor annos immediate proxime sequentes. Et si hoc non faceret, promisit se velle tantam summam auri & argenti in numero & quantitate monasterio Wazstenensi restituere requisitus, prout in litteris ipsius Regis super hoc negocio datis & confectis lacius continetur.

Anno Domini MCDLXII.

Die S. Ansgarii episcopi & conf. venerabilis pater Dns. Katillus episc. Febr. 3.
Lincopensis prima vice, postquam factus est episcopus, suum officium visitacionis in monasterio Vazstenensi impendit, habens secum duos suos canonicos, scil. Dnm. Gudmundum cantorem ecclesie Lincopensis & Dnm. Henricum Tydemanni. *v*) In omnibus negociis devote & modeste se gerens tam apud sorores quam fratres, & omnibus expeditis, eorum se oracionibus recommendavit.

Item eodem anno in prima dominica XL. sc. Invocavit, vener. pater Mart. 7.
Dns. Laurencius ep. Vexionensis consecravit nobis in fratrem Diaconum Dnm. Laurencium Michaelis de Norrabutn, qui frater de bonis suis, sibi a Deo collatis, monasterium Vazstenense multum bene juvit.

Item feria 3 ante oct. Ascens. Domini exiverunt fratres nostri, videl. Maji 31.
confessor fr. Magnus, fr. Ridhcarus & fr. Magnus Haquini laicus ad Finlandiam, ad monasterium ordinis nostri Vallis gracie reformandum, & ad reducendum personas ibidem ad veram observancie regularis sinceritatem & ad inclusionem, quod & factum est. Nam prædicti fratres per totam illam æstatem ibidem morabantur, personas monasterii ejusdem ad Regularem observanciam reducendo, ac easdem cum eorum episcopo, Dno. Conrado Aboënsi, *x*) super nonnullis caussis & litibus, quæ inter eos vertebantur, concordando & tandem ad perpetuam inclusionem secundum instituta regulæ S. Salvatoris finaliter deducendo. Quibus omnibus bene & fideliter ad honorem Dei peractis, prænominati tres fratres ad monasterium suum Watzstenense in die S. Martini episcopi prospere sunt reversi. Nov. 11.

Item in oct. b. Johannis Bapt., quæ fuit in profesto visit. b. Marie Jul. 1.
Virginis, ingrediente illa festivitate sub vesperis fratrum, soror Margareta Karls dotter migravit ad Dominum, anno a professione sua 27.

Item in die b. Jeronymi obiit soror Elena Wewasta dotter, anno do- Sept. 30.
mini MCDLXII:o, anno a professione sua XIII.

Item pridie kal. Aprilis obiit soror Margareta Pawals dotter, eodem Mart. 31.
anno domini quo supra, anno a professione sua XVII.

Item die b. Clementis consecrate sunt Anna Fikke Bylogx dotter & Nov. 23.
Anna Niclissa dotter, ac fratres Gunnarus Beronis & Clemens Petri per venerabilem patrem & Dnm. Dnm. Katillum episc. Lincopensem.

Item circa festum Philippi & Jacobi anno domini 1463 consecrata est Maji 1. 1463.
soror Margit Haquona dotter.

Anno Domini MCDLXIII.

Anno domini MCDLXIII. Tempore nundinarum Vpsalensium, quæ vulgariter a populo regni Disating vel Diisting nuncupantur, exorta fuit quædam fama in superioribus partibus regni de reversione Regis Karoli, quondam de regno fugati seu expulsi, quæ fama tale dicebatur habuisse exordium. Nam archiepiscopus Upsalensis Dns. Johannes Benedicti quendam

v) Catilli in munere successorem an. 1465. Episcopi Charta institutionis Sororum.
x) Exstat in Cod. Bibl. Upsal. N:o 31 hujus

dam captivaverat mercatorem, qui vocabatur Petrus Hettolös, seu Petrus Niclisson, & imputavit ei archiepiscopus, quod detulisset quasdam literas ex parte Regis Karoli ad quosdam nobiles in regno. Et quamvis idem captivus in vinculis constitutus & detentus, ac variis penis afflictus, factum sibi imputatum constanter negavit, asserens, se nusquam aliquas hujusmodi literas attulisse, fama tamen prædicta in tantum prævaluit, ut Dns. archiepiscopus quam plures nobiles & militares in regno, specialiter amicos & propinquos ipsius Regis Karoli super hoc suspectos habuit, ipsamque famam de reversione Regis Karoli archiepiscopus in propria persona toti populo, tunc temporis Upsalie in nundinis congregato, manifeste publicavit, dicens Regem K. pro tunc in civitate Danzeke existentem, sibi tantum populum de diversis terris & nacionibus attraxisse, quod absque omni dubio in proxima ventura æstate intenderet regnum invadere & totaliter devastare. Unde non modica turbacio & dissensio suborta fuit inter ipsum archiepiscopum & suos ex parte una, & propinquos Regis Karoli parte ex altera. Tandem ipse archiepiscopus propter hujusmodi famæ horrorem diversos nuncios direxit ad Regem Christiernum, qui tunc fuit in Dacia, & cum literis & nunciis, omni qua potuit sollicitudine monuit ipsum Regem regnum Swecie festinanter intrare, eciam ad cautelam cum exercitu magno armatorum. Cujus consiliis & vocacionibus ipse Rex mox acquievit, & congregato sibi exercitu magno intravit regnum Swecie, & veniens Stoc-
Mart. 20. holmiam quasi circa medium XL:me, y) & mansit ibi usque ad festum
Jun. 24. b. Johannis Baptiste, multique tunc temporis tam nobiles quam alii, specialiter cives Stocholmenses passi fuerunt maximas tribulaciones & afflictiones, racione prædictæ famæ de reditu Regis K. qui de hac fama suspecti habebantur per archiepiscopum, qui tunc castrum tenuit Stocholmense, apposuitque eciam tunc Rex Christiernus maximam exaccionem pecuniarum super communitatem tocius regni, tam super colonos ecclesiarum & monasteriorum, quam alios, ita quod quilibet tributarius per totum regnum dare deberet XII oras Stocholmenses, & quilibet colonus VI oras monete Stocholmensis, unde maxima anxietas & dissensio exorta fuit inter Regem & populum regni &c.

Jun. 27. Item eodem anno & eadem æstate in crastino Sanctorum Johannis &
Aug. 13. Pauli obiit soror Christina Jönissa dotter. Item eadem æstate in die b. Ypolyti obiit soror Birgitta Pæders dotter, cognata fratris Michaëlis.

Jun. 24. Item eadem æstate, quasi modicum ante festum b. Johannis Baptiste, Rex Christiernus recessit navigio de Stocholmia & ad Finlandiam navigavit cum multis consiliariis regni & militaribus, qui eum sequebantur. Inter quos eciam erat Dns. Katillus episcopus Lincopensis aliique prælati & proceres regni. Interim vero quum Rex morabatur Finlandie, factus est concursus, magnus rusticorum in Uplandia habitancium, & ad invicem murmurantes & colloquentes de tributo & gravi exaccione per Regem super regnum appositis, qui eciam tunc temporis in magna multitudine, videl. trium millium vel quatvor, accesserunt ad Dnm. archiepiscopum, qui tunc domi in castro Stocholmensi fuit, & non cum Rege ad Finlandiam, eum consuluerunt super tributo tam gravi per Regem apposito, relevamen ab eo postulantes, partim eciam eum inculpantes pro eo, quod consensisset ipsi Regi super exaccione tam gravi a populo facienda &c. Tandem Dns. archiepiscopus au-

y) Dominica Lætare, ut videre est ex eodem termino ad an. 1464.

audiens clamorem & anxietatem populi, ac timens sedicionem majorem fieri ex præmissis, promisit se velle pro eis scribere ad Dnm. Regem, ut exaccionem tributi appositi mitigaret. Rustici vero ut hoc audierunt, consilium festinanter inierunt, & revertentes ad archiepiscopum omnes una voce clamaverunt, se numquam hujusmodi tributum velle subire, nec quidquam minimum ex eo tributo Regi persolvere. Audiens hæc archiepiscopus consuluit & persvasit, ut unusquisque eorum ad propria remearet, & ipse archiepiscopus unumquemque illorum ab apposito tributo & gravamine apud Regem liberaret. His auditis rustici ad propria redierunt. Postmodum vero archiepiscopus hæc præscripta Regi adhuc Finlandie existenti per nuncios suos ac literas intimavit, cumque Rex literas archiepiscopi perlegisset, vocatis ad se consiliariis suis, ut maturius super hoc, quod faciendum esset, deliberarent. Visumque est Regi ac ceteris quibusdam nobilibus, qui pro tunc circa Regem erant, quod Dns. archiepiscopus præscripta omnia ex proposito cum communitate & populo regni subordinaverat, ut se Regi opponerent &c. & exinde vehementem suspicionem in archiepiscopum conceperunt, reversique sunt Rex & sui ad Stocholmiam festinanter. Sed antequam Rex Stocholmiam pro tunc intravit, Dnm. Katillum episc. Lincopensem a se in mari separavit, mandans ei, ut ad ecclesiam suam seu Osgociam ad tempus rediret, quia episcopus Katillus propinquus erat archiepiscopi. z) Veniens igitur Rex ad Stocholmiam mox castrum ascendit, & ibidem Dnm. archiepiscopum captivavit, a) & captivum tenuit in castro. Ex qua captivitate novus surrexit error pejor priore. Quia mox cum famabatur in regno, quod archiepiscopus captivatus esset, congregaverunt se rustici quasi per totam Uplandiam, & accesserunt armati festinanter ad Stocholmiam pro liberacione ipsius archiepiscopi, & opposuerunt se Regi ibidem existenti. Nam prima nocte cum venerunt ad suburbium aquilonare ejusdem civitatis, quod vulgariter Norra malm dicitur, statim eadem nocte latenter & ex improviso rustici ceperunt insulam, in qua sita est ecclesia S. Spiritus, quæ Hælghansholm nuncupatur. Et cum eadem nocte attemptaverunt ulterius pertransire pontem, qui super magnum torrentem jacet, ad effringendum portam civitatis, tunc primo custodes civitatis evigilaverunt, & pulsatis campanis cives excitaverunt, qui hoc statim Regi pro tunc in castro existenti nunciaverunt. Quod cum Rex percepisset, præcepit mox militibus suis & militaribus, qui tunc secum erant de Dacia, ut arma sua apponerent, & exercitum illum rusticorum, qui pro civitate jaceret, exterminarent, quod & factum est. Nam statim in ipso mane diei tunc instantis Rex cum militaribus suis armata manu exierunt contra rusticos, & commissum est bellum grave inter eos fere per totam diem illam usque ad horam quartam vel quintam de vespere, factaque fuit strages magna in rusticis die illa, quia, ut communiter dicebatur, ultra sexaginta interfecti fuerunt a rusticis: de militaribus eciam quam plures ceciderunt, b) finaliter tamen exercitus ille rusticorum dissipatus est pro tempore illo. Rex vero cum exercitu suo post aliquod tempus in eodem autumpno recessit de Stocholmia navigio ad Daciam duxitque secum de regno archiepiscopum captivatum, eundem eciam in quadam turri castri Kópenhaffn captivum detinuit fere per annum.

Est

z) Ex Carolo, Christierni Nicolai filio natus Catillus, atque ex Christina ejusdem filia Archiepiscopus Joannes Benedicti.

a) Vide Chronologia a nobis edita N:o XXIII.

b) Vide, quæ diximus de Turone Turonis Bielke ad an. 1461.

Est insuper sciendum, quod antequam Rex Christiernus archiepiscopum de Stocholmia secum tulit ad Daciam, ut prædictum est, quosdam ad se in Stocholmia ipse Rex convocavit ecclesiarum prælatos, videlicet canonicos Upsalenses & Strengenenses & Arosienses, & præsertim magis jurisperitos, eisque sic, ut præmittitur, Holmis coram se congregatis, produxit Rex quosdam articulos in una cedula conscriptos, ac contra archiepiscopum compactos, satis horribiles & prægnantes, exoptans ab eis, ut super hujusmodi articulis mature deliberarent; nec non sua rescripta sive responsa ad quemlibet illorum articulorum ipsi Regi præsentarent. Articuli vero illi per quem vel quos dictati exstiterunt, nescitur; sed eorum series & forma verborum hic inseritur, & est talis:

An Rex superiorem in regno suo non recognoscens possit archiepiscopum vel episcopum, racione feudi atque juramenti præstiti, sive racione criminis læse Majestatis, cum alius superior judex ecclesiasticus non affuerit, capere vel detinere, in illis præsertim, quæ statum suum regalem, ejus personam & tocius regni stabilimentum atque enervacionem concernunt, donec & quousque de caussa per competentem judicem cognoscatur. Et an in præmissis debeat habere locum illa Clementina: Si quis svadente dyabolo &c. c)

Item an quis respersus crimine læse majestatis sive perjurus possit gaudere privilegio illius Clementine: Si quis svadente &c.

Item an in criminibus, quæ non sunt de jure communi, locum habeat illa Clementina, & eciam statutum: In maligna, quia hoc non svasit diabolus, sed racio & maturum consilium principis &c.

Item an illa Clementina locum habeat in hiis, ubi quis capitur sine aliqua violencia seu sinistra machinacione, sed ad defensionem persone proprie & tocius regni, & ne graviores sediciones moveantur, in quibus multa licent, quæ alias non licerent.

Item an statutum hoc: In maligna comprehendat in se Reges, cum Reges ad ejus observanciam juramento se non adstrinxerint.

Item an Rex capiens aliquem archiepiscopum, propter regni & suorum subditorum utilitatem & stabilimentum, & ad tollendum pericula & sediciones gravissimas, possit cadere in penam dicte Clementine: Si quis &c.

Item an archiepiscopus irregularis & excommunicatus possit gaudere privilegio illius Clementine: Si quis svadente & statuti prædicti: in maligno &c.

Item an perjurus & sic infamis alias, quam racione feudi, cui non patent porte dignitatum, possit gaudere privilegio dicte Clementine &c.

Item an quis possit censeri Regiæ Majestati infidelis seu contrarius, nisi prius fuerit Regia sentencia condemnatus.

Item an quis alteri objiciens illa, quæ corpus, honorem seu bona concernunt, possit cadere in penam talionis.

An quis penam talionis incidens gaudere possit privilegiis prædictis.

Item an in crimine læse Majestatis eventus sit expectandus, seu an in

c) Tenor hujus Statuti, Clementinarum Lib. V. Tit. VIII de poenis, hic est: Si quis svadente Diabolo in hoc sacrilegii genus perruperit, quod quemvis Pontificem injuriose vel temere percusserit, aut ceperit, seu banniverit, vel hæc mandaverit fieri, aut facta ab aliis rata habuerit, vel socius in his fuerit facientis, aut consilium in his dederit aut favorem, seu scienter defensitaverit eundem; in illis casibus depredictis, in quibus excommunicationem per jam editos canones non subiret, sit hujus nostræ constitutionis auctoritate, non obstante quacunque consvetudine, quam reputamus approbante Sacro concilio potius corruptelam, anathematis mucrone percussus, a quo nequeat, nisi per summum pontificem, præterquam in articulo mortis, absolvi. Facta scilicet est hæc Constitutio a Clemente V. in Concilio Viennensi.

in illis quis possit prævenire & sic faciens & dicens vim in continenti repellere.

Item an prædicta capitula Reges includant, & cui dictorum capitulorum privilegia archiepiscopos & episcopos eximant, quominus cum gravissime deliquerint, non possint per Regem, donec iudex competens affuerit, detineri.

Item an aliquid impetrat, qui false narrat.

Item an illi ecclesiastica libertas debeat suffragari, qui eam enormiter violavit.

Item an debeat reputari hereticus, qui ultra annum fuit excommunicatus.

Item an illi, qui ab irregulari heretico vel excommunicato sunt ordinati, possint ordinibus susceptis uti.

Item an eodem crimine irretiti ligentur eodem jure.

Postquam vero prælati præscripti articulos istos præcedentes inspexissent & perlegissent, noluerunt ad eos quidquam respondere, sed ipsi Regi supplicaverunt, ut eos de responsionibus ad hujusmodi articulos haberet supportatos, quod & factum est. Nam ipse Rex statim paravit se ad naves suas & perrexit ad Daciam, captivumque secum duxit archiepiscopum de regno & Hampnis inclusum tenuit per integrum annum.

Item in dominica proxima post Martini consecrate sunt soror Kateri- Nov. 15.
na Johans dotter & Ingeburgis Hermanz dotter & fr. Torgillus, per Dnm. Katillum episcopum Lincopensem.

De anno Domini MCDLXIIII.

Insequenti yeme statim post octav. Epiphan. Domini, Dns. Katillus Jan. 13.
episcopus Lincop. ceterique fratres & propinqui ipsius Dni. archiepiscopi jam captivati, omnes, quoscunque de nobilibus & militaribus regni potuerunt, sibi atraxerunt & paraverunt se in ulcionem archiepiscopi & ad impugnandum Regem Christiernum, ceperuntque quasi omnia castra regni obsidere, milites & militares, qui cum Rege tenuerunt, captivare et devastare. Et facta est divisio & dissensio maxima per totum regnum. Principaliores vero hujusmodi dissensionis in Uplandia fuerunt isti, qui hic nominantur, scilicet Dns Christiernus Benktzson & David Benktzson milites & fratres archiepiscopi, Dns. Nicolaus Christiernson *d)* capitaneus castri Arosiensis, Dns. Ivarus Green, et quamplures alii nobiles et milites, qui eciam attraxerunt sibi totam communitatem rusticorum in Uplandia, et specialiter Vallenses, qui vulgariter Dalakarla dicuntur, qui maxime sunt feroces et bellicosi. Dns. vero Katillus episcopus Lincopensis tunc temporis castrum tenuit Stækaholm, qui eciam attraxit sibi maximum exercitum houalium et regnavit hic in Osgocia, castra obsidendo, scil. Stækaborgh, Ringstadhaholm et Rumblaborgh, civitates eciam hic in Osgocia, scil: Sudhercopiam, Norcopiam, Lincopiam, Skæningiam et Watzstena sibi subjugavit, et coëgit, ut sibi assistenciam facerent quocienscunque necesse foret, eciam cum viris armatis.

Cumque præfatus Dns. Katillus episcopus taliter, ut prædictum est, per aliquod tempus hic in Osgocia regnasset, ascendit ad superiores partes regni cum exercitu suo, videl. ad Arosiam, ubi tunc unanimi consensu

tam

d) Vase, avunculus Archiepiscopi.

tam militarium quam vulgarium constitutus fuit principalis rector seu dux tocius regni et guerre incepte. Et factus hoc audacior omnes quoscunque potuit sibi subjugavit, castra obsedit, nulla tamen vicit vel optinuit præter duo, scil. Ringstadholm et Oerabro. Tandem eciam Stocholmiam obsedit cum maximo exercitu specialiter Vallensium ac aliorum robustorum
Febr. 11. virorum, quasi circa tempus carnisprivii.

Cum vero hæc omnia sic, ut præfertur, agerentur hic in Svecia, nunciata fuerunt et Regi Christierno protunc in Dacia existenti, qui festinanter congregavit sibi excercitum magnum armatorum de Dacia, tam nobilium quam vulgarium, et ut publice famabatur ab omnibus, quod numerus illorum, qui tunc sequebantur Regem, erat sex millium armatorum. Cum isto exercitu intravit Rex regnum Swecie, ut se vindicaret de sedicione incepta per Dnm. Katillum et ejus sequaces, erat enim tunc temporis yems gravissima et fortissima. Et primo audiebatur de Rege in dominica Læta-
Mart. 11. re, scil. in medio XL:me, quod tunc erat in Wemerby in Smalandia, quod eciam verum fuit, ubi eciam multi militares et nobiles in Smalandia et Wesgocia habitantes ad eum confluxerunt, et sequebantur eum simul cum Dacis.

Et intravit per Kindiam cum toto exercitu suo, et venit Lincopiam
Mart. 18. in dominica Passionis post meridiem, quasi hora secunda et posuit se ibidem in curia episcopali et consumpsit omnia, quæ in eadem curia fuerunt tam in pabulo quam expensis, mansitque Lincopie per tres dies et per tres
Mart. 22. noctes. Et in feria quarta post dominicam Passionis recessit de Lincopia
Mart. 25. et transiens per Braawiik venit Nycopiam feria sexta ante Palmarum, deinde in sequentibus diebus majoris hebdomade festinavit cum toto exercitu suo prædicto ad Stocholmiam, quæ tunc obsessa erat per episcopum Katillum et Vallenses, qui tunc audientes inopinatum adventum Regis, fugam simulaverunt et retrocesserunt usque ad Arosiam, ibique pausaverunt. Rex vero Stocholmiam intravit cum toto exercitu suorum et ibidem non morabatur, nisi per unam noctem; sed statim in sequenti die insequebatur fugientes, factus animosior quam prius.

Cumque Rex cum suis sequacibus appropinquaret Arosiam, iterum Vallenses secundario fugam simulaverunt, et accesserunt ad quandam magnam silvam juxta ecclesiam Haraacher sitam, et in eadem silva latitabant et auscultabant adventum Regis. Est autem prope eandem silvam campus magnus et planus, in quem cum Rex venit, ibidem per horam cum suis pausavit, monens omnes suos, ut arma apponerent et se viriliter contra hostes præpararent, proponens pertransire silvam, et nesciens hostes in eadem latitare. Cum vero Rex ex campo prædicto iter arripuit ad silvam, statim ex improviso totus exercitus Vallensium ibidem Regi obviavit, et cum impetu maximo in Regem et suos irruit et hostiliter invasit. Commissumque est bellum grande inter eos fere per duas horas, et facta est strages magna in exercitu regali; Vallenses vero campum et victoriam optinuerunt. Rex vero difficulter evadens cum exercitu suo residuo, de campo fugit & ad Stocholmiam festinavit, quem Vallenses cum tota congregacione sua a tergo sequebantur, et denuo Regem in Stocholmia obsederunt, continuaveruntque obsessionem illam fere per totam æstatem.

Et

Et vocavit Rex Christiernus sibi in auxilium quasi omnes potenciores nobiles tocius regni Dacie, qui navigio ad eum confluxerunt, & quamvis Daci pluries cum navibus suis in stagnum Mæler ascenderunt, ut Vallenses ab obsessione fugarent, semper tamen per Vallenses repulsi fuerunt, & cum magno dampno ad Stocholmiam redierunt. Durante vero in illa æstate obsessione prædicta apud Stocholmiam, nullo tamen modo potuerunt Vallenses obstruere vel impedire passagium maris salsi, quin pateret Regi & Dacis aditus & exitus in eodem.

Unde tunc episcopus Katillus & Vallenses consilium novum inierunt, ut pro Rege Karulo ad Pruciam scriberent, & ejus auxilium postularent, nunciosque sollempnes & literas Regi Karulo dirigunt postulantes, ut eis si posset in auxilium cum aliqua potencia celerius subveniret, ac per hoc si se fidelem in tanta necessitate exhiberet, regnum Swecie, a quo tunc per VII annos expulsus fuerat, absque omni difficultate recuperaret. Quod audiens Rex Karulus gaudio magno gavisus est, amicos consulit, exercitum armatorum congregat, classem magnam navium in Prucia præparat, & tandem ad Stocholmiam in manu forti navigat. Sed præcurrens fama adventus Regis Karuli Regem Christiernum in castro Stocholmensi existentem ita terruit, ut ibidem expectare nollet, sed naves suas mox intravit & ad Daciam festinavit. Potiores tamen nobiles & milites regni Dacie in castro Stocholmensi remanserunt, & ad resistendum Regi K. se præparaverunt. Deinde in vigilia b. Laurencii martiris venit Rex Karulus de Prucia cum Aug. 9. multitudine magna navium & armatorum ante Stocholmiam, qui statim a populo regni & Vallensibus benigne suscipitur, & in die Assumpcionis b. Marie Virginis eidem in Sydhramalm homagium & fidelitas ab omnibus Aug. 15. promittitur & præstatur, ac sequenti die eciam a civibus in Stocholmiam cum toto suo exercitu introducitur, & in medio civitatis ejusdem in mansione tuta collocatur. Castrum Stocholmense a Rege Karulo & civitate mox obsidetur & impugnatur, per castrenses inducie a Rege Karulo petuntur. Inducie per Regem dantur, treuge ponuntur. Composiciones pacis & concordie inter Dacos & Regem K. confirmantur, & finaliter Daci per Regem liberi ad patriam dimittuntur, sed quo fine quove pacto, penitus ab omnibus ignoratur. Tandem post recessum Danorum iterum castrum a capitaneo ejusdem, scil. Dno. Thurone Thuresson milite, contra Regem tenetur & occupatur. Denuo per Regem & civitatem obsidetur. Multi cives per castrenses occiduntur. Rex Karulus per Katillum episcopum fallitur & decipitur: nobiles & plebei, qui Regi Karulo in adventu ejus fidelitatem & assistenciam in Sudhramalm juraverant & promiserant, nunc per Katillum episcopum revocantur & avertuntur. Archiepiscopus Upsalensis, qui captivus in Dacia tenebatur, per Regem Christiernum a captivitate liber dimittitur, & ad sedem suam circa festum b. Martini remittitur. Pro- Nov. 11. tinus nova conspiracio & prodicio per ipsum archiepiscopum & Katillum episcopum contra Regem Karulum Stocholmis existentem practicatur. Deinde a festo b. Martini usque ad nativitatem Domini per prænominatos duos episcopos exercitus armatorum colligitur, & de expulsione pauperis Regis Karuli studiose pertractatur.

Item in autumpno eciam istius anni incipiebat Stocholmis & in aliis locis regni gravissima pestilencia regnare, & dicebatur communiter, quod in solo

solo oppido Stocholmensi moriebantur VII millia hominum, sexus utriusque, & duravit hæc pestilencia in regno continue fere per duos annos.

Dec. 31. Item in ultima die istius anni, scil. in die b. Silvestri P. P., finito completorio fratrum, obiit fr. Ericus Symonis unus de XIII sacerdotibus, anno professionis sue XXII, qui fuit vir bone conversacionis, & valde bonus scolaris in grammatica, Latinitatis dictator optimus, & sepultus est in die circumcisionis Domini, intrante anno MCDLX quinto.

Jan. 1. Item in isto anno & duobus præcedentibus annis fuit per totum regnum Swecie plenissima remissio omnium peccatorum concessa per Papam Pium, qui tunc temporis fuit pro defensione Christianitatis contra Turchos.

Anno Domini MCDLX quinto.

Jan. 13. Anno Domini MCDLXquinto statim post octav. Epiph. Domini, archiepiscopus Upsalensis & Katillus episcopus Lincop. accesserunt ad Stocholmiam cum magno exercitu houalium armatorum, Regem Karulum ibidem existentem hostiliter impugnando, erat enim tunc temporis hiemps fortissima. Capitaneus vero castri Stocholmensis Thure Thuresson miles videns episcopos, Regem & civitatem ex una parte velle invadere, cepit & ipse de castro similiter Regem & civitatem impugnare. Cives tamen Stocholmenses fideliter cum Rege tenuerunt usque in finem, & se viriliter defenderunt, ita quod quam plures de exercitu episcoporum, qui extra civitatem jacuerunt, captivi & interfecti fuerunt. Aliqui eciam, qui monasterium & insulam fratrum Minorum vincere & occupare attemptaverunt, ibidem glacie deficiente sunt submersi. In tantum tamen exercitus episcoporum extra civitatem invaluit & augebatur, quod ab ecclesia S. Jacobi super torrentem ex aquilonari parte ambo episcopi ad castrum finaliter pervenerunt, capitaneo castri procurante & consenciente. Quod cum factum fuisset, Rex Karulus in medio tribulacionis positus intelligens, se postea modicum posse proficere; sed magis sibi & omnibus suis graviora pericula imminere, malicie se impugnancium sponte cessit, treugas ponit, veniam sibi & suis humiliter petit, veniam consequitur, qualem præsules facere voluerunt. Regno privatur, & castrum quoddam in Finlandia, quod Rasaborgh dicitur, sibi conceditur, & illuc permansurus deputatur. Castrum vero Stocholmense archiepiscopus sibi retinet, & cum hoc regimen tocius regni sibi usurpat, alia autem castra & regni territoria secundum velle suum suis fratribus &c. ordinat & dispensat. *e*)

Aug. 15. Item eodem anno in die assumpcionis b. Marie obiit soror Katharina Johans dotter, neptis Dne. Abbatisse in Wrethom, anno a professione sua secundo.

Aug. 20. Item infra octav. assumpcionis in die b. Bernardi obiit soror Elseby Hannissa dotter, una de senioribus sororibus, anno a professione sua quinquagesimo.

Aug. 22. Item eodem anno in octav. assumpcionis b. Marie sepultus est Lincopie Dns. Katillus episcop. Lincopensis, qui modicum ante, videl. in dominica proxima post Laurencii obiit in castro Stocholmensi a pestilencia,
Aug. 18. quæ tunc temporis quasi per totum regnum gravissima regnavit. Qui episcopus tempore obitus sui quasi totum regnum tenuit, quod sibi subjugaverat, præter Finlandiam.

Item

e) Sequens sexlinearis §. omnino elisa, ut legi non possit.

Item eodem anno die b. Bartholomei apostoli obiit eciam Dna. Ebba Aug. 24.
mater prædicti episcopi Katilli, *f*) in curia sua Hoff *g*) &c.

Item eodem anno in profesto b. Augustini obiit soror Anna Bylo, *h*) Aug. 28.
eciam una quasi de senioribus sororibus.

Item feria quinta infra octav. nativitatis b. Marie Virginis obiit soror Sept. 5.
Cristina Anundz dotther.

Item feria quarta proxima ante festum b. Michaëlis archangeli sub Sept. 25.
prandio sororum & fratrum obiit subito soror Cecilia Pædhers dotter una de senioribus sororibus, quæ discreta & devota fuit ac prudens in agibilibus. Idcirco semel fuit ab omnibus sororibus & fratribus concorditer electa & nominata in Abbatissam; sed omnino officium illud renuit, nec ullo modo voluit eleccioni hujusmodi consentire.

Item eodem anno Sabbatho, quo celebrantur octav. angelorum, electus Nov. 9.
est Dns. Henricus Tydemanni canonicus in episcopum ecclesie Lincopensis, & eadem die inthronizatus & installatus.

Item Sabbatho infra octav. sancte matris nostre Birgitte obiit soror Oct. 12.
Birgitta Hannissa dotter, nata in Norrabutn, cognata fratris Michaëlis.

Item in octav. sancte matris nostre b. Birgitte obiit devota mater no- Oct. 14.
stra Dna. Abbatissa, scil. soror Ingeburghis Gerdz dotter, filia Ducis Holzacie ac matertera Regis Christierni, *i*) anno a professione sua LVII.

Item in vigilia omnium Sanctorum obiit soror Anna filia Johannis Oct. 3.
Dörtmanz & sepeliebatur sub completorio sororum. *k*)

Item transactis aliquibus diebus post mortem præmemorate Abbatisse, scil. sororis Ingeburghis Gerdz dotter, fr. Magnus Unnonis, qui tunc temporis Confessor exstitit generalis, fecit sororibus & fratribus generalem collocucionem ac exhortacionem de & super eleccione future Abbatisse. Et responsum fuit ei per fratres & sorores, quod vellent se in hac re per aliquod tempus deliberare, quod & factum est per aliquos dies. Nam protunc omnes seniores, & eciam major pars tam sororum quam fratrum ob certas caussas sic concluserant, quod nullo modo vellent aliquam Abbatissam eligere, antequam ipse fr. Magnus Confessor generalis officio suo, scil. Confessoris, esset omnino destitutus. Quod cum fr. Magnus intellexisset, exorta fuit magna dissensio inter ipsum & sorores & fratres, & per consequens Abbatisse eleccio per longum tempus suspensa. Quæ dissensio qua-
si a festo b. Luce evangeliste usque in crastinum b. Martini perduravit, & Oct. 18. Nov. 10.
tunc per Dnm. Petrum Mörth præpositum Lincopensem aliosque duos canonicos hic Wazstenis in locutorio fratrum fuit totaliter terminata. Et sic
in die sequenti, scil. b. Briccii episcopi & confessoris, electa fuit in Abba- Nov. 13.
tissam soror Katerina Pædhers dotter, quæ prius fuit Priorissa. Et fuit electa in bona concordia, tam per fratres quam sorores, per formam scrutinii, & secundum formam scrutinii, & secundum formam illius capituli: Indemnitatibus, in sexto Decretalium, *l*) prædictis capitularibus hic Watzstenis protunc præsentibus, qui eandem eleccionem examinaverunt & approbaverunt, sede episcopali tunc vacante &c.

Item

f) Ebba Erici Krumedik, nupta 1. Tönne Jönsson. 2. Carolo Christierni Vase. 3. Erico Niperz. *Anna Bylow* Chron. p. 16. 17.

g) Villa regia in paroecia ejusdem nominis, territorii Göstring in Ostrogothia.

h) Vide ad an. 1418.

i) In Cod. Biblioth. Upsal. N:o 50. Catal. Benzel. superest ejus Râdh til K. Christiern den Förste om et Gudeligt Lefverne. Vide supra p. 169.

k) Officium ecclesiasticum, quod cetera officia ecclesiastica complet & claudit, unde dicitur sub noctis initium. *Du Cange.*

l) Lib. I. Tit. VI. Cap. XLIII.

Nov. 25. Item eodem anno die b. Katherine virginis & martiris venerabilis pater Dns. Laurencius episcopus consecravit præfatam electam, scilicet sororem Katherinam Pædhers dotter in Abbatissam, & in dominica sequenti, quæ Dec. 1. fuit dominica prima Adventus, prænominatus Dns. Wexionensis consecravit has subscriptas virgines & personas in sorores, videl. sororem Katherinam Arwasta dotter, Ingeburgem Laurens dotter, Margaretam Niclissa dotter, Birgittam Clawussa dotter, Elenam Benktz dotter, Ceciliam Svens dotDec. 3. ter & Katherinam Jónissa dotter, & in sequenti 2 feria Dnm. Gudzerkum curatum Skæningensem.

Dec. 1. Item in adventu Domini, fr. Magnus Unonis resignavit officio Confessoris, & in eodem adventu, die qua imponebatur historia: Clama, electus fuit fr. Olavus Johannis senior in Confessorem.

Mart. 2. Anno Domini MCDLXVI in Dominica 2 Quadragesime episcopus quidam de Islandia consecravit hic virginem quandam in sororem, scil. Ingeburgem Johansdotter in Broby.

Anno Domini MCDLXVII.

(*Lacuna unius folii.*) *m*) - - - timuerunt valde inquirentes caussam, cur sic armati ad eos venissent ac quid per hoc intenderent, clamaverunt omnes pariter & dixerunt, quod nisi archiepiscopum mox a castro Stocholmensi deponerent, & privarent eum de manibus eorum, mox rapere vellent & occidere. Quod audiens archiepiscopus timore perterritus a consistorio descendit, & ad castrum ire cepit, quem statim armati illi sequuti fuerunt & castrum tradere coëgerunt. Et per talem modum archiepiscopus ille a castro Stocholmensi privatus fuit, quod nusquam postea recuperavit. Capitaneum vero ejusdem castri protunc Dnm. Ericum Axelson militem constituerunt, & archiepiscopum ad ecclesiam suam dimiserunt. Postea vero in autumpno eodem potencia Vallensium tantum invaluit contra archiepiscopum, quod fugere compulsus est cum omnibus suis fratribus & propinquis de Uplandia ad Ölandiam, ad castrum Borgholm, ubi & in sequenti anno mortuus est, & sic regnacio ejus finem habuit.

De reversione Regis Karuli de Finlandia ad Stocholmiam.

Anno Dni. MCDLXVII nobiles regni & eciam communitas, specialiter Vallenses, qui communiter Dalakarla dicuntur, direxerunt Regi Karolo nuncios & literas, ut veniret ad regnum, quia tunc temporis fuit in Finlandia & habuit ibi castrum Rasaborgh, qui tandem eodem anno circa feNov. 11. stum Martini vel Briccii venit ad Stocholmiam, & ibi tunc traditum sibi fuit castrum Stocholmense per Dnm. Ericum Axilsson militem, qui illud tunc tenuit & rexit. Et postea venerunt ad eum nobiles regni & eciam Vallenses & fecerunt ei de novo omagium. Et sic recuperavit regnum, tamen quasi per integrum annum post reversionem suam Holmis morabatur.

Anno Domini MCDLXVIII. *n*)

Jan. 25. Circa festum conversionis S. Pauli venit Rex Karolus cum magno exercitu

m) Deest folium, ut observat *Benzelius*, scil. scalpello excisum, ex quo tamen alia manu exscripta videtur unica notatio pro anno 1466, folio antecedenti. In alio tamen folio heic servato & fere puro, licet non aptæ satis membranæ, heic leguntur: "Subsequentia ex Libro Episcopi Lincopensis sumpta sunt. Circa annum Domini MXLI regnavit Olaus Skotkonung paganus in Swecia. Et dedit filiam suam Sancto Olavo Regi Noruegie in uxorem & ipsa baptizata cooperabatur, quod Sanctus Sigfridus venit in Sweciam & fidem predicavit & patrem suum baptizauit & hoc circa annum Domini ML. Eodem tempore regnauit Kanutus Rike in Dacia, qui deuicit Angliam, ut legitur in Cronicis Dacie."

n) Unico hoc loco & in titulo anni 1465 color ruber præter atrum conspicitur.

citu nobilium & militarium huc ad Wazstena, quia tunc noviter receptus fuit in Regem regni, tam per nobiles, quam per communitatem tocius regni &c.

Item eodem anno in die S. Gertrudis virginis obiit fr. Andreas in monasterio ordinis nostri, quod Huffwutö nuncupatur prope Asloyam o) in Norvegia, qui illuc missus fuit in autumpno præcedenti, de monasterio Watzstenensi cum socio, scil. fr. Torgillo. Et ille fr. Andreas fuit vir simplex et multum devotus, vita et conversacione exemplaris. Mart. 17.

Item eodem anno in octava visitacionis b. Marie Virginis, quæ fuit in sabbatho ante festum S. Kanuti Regis, fr. Olavus Johannis Confessor generalis, finita nona sororum, vocavit secum omnes fratres ad locutorium sororum, et ibidem in præsencia Abbatisse ac tocius congregacionis sororum et fratrum officio suo resignavit. Jul. 9.

Item statim in quarta feria electus fuit fr. Johannes Johannis in Confessorem generalem concorditer a tota congregacione sororum et fratrum, et postea ab episcopo confirmatus. Jul. 13.

Item eodem anno circa festum b. Olaui Regis et martiris transierunt aliqui de consiliariis regni Swecie ad quandam dietam Halmstadhis pro parte Regis Karoli, ubi eciam aliqui de consiliariis regni Dacie congregati fuerunt. Et omnia ibidem per Sweuos proposita et producta Daci totaliter spreverunt, et treuge et paci renunciaverunt etc. Jul. 29.

Item anno eodem scilicet 1468 in die S. Nicolai Dns. episcopus consecravit unam virginem in sororem, nomine Ingegerdis Olaui de Vermelandia, et Petrum Nielson in fratrem conversum, qui prius erat magister curie monasterii ad extra super familiam nostram, homo prudens &c. Dec. 6.

Item eodem anno circa Dominicam III. adventus Dni. Rex Karolus intravit Wesgociam cum quadringentis armatis sperans obtinere castrum Axawold, quod tunc tenuit quidam miles Ivarus Green nomine, filius Dni. Magni Green, qui quidem audiens adventum Regis Karoli, nolens ei castrum tradere, sed præcepit suis, ut castrum tenerent. Et abiens ad Regem Dacie faciens sibi omagium et petens ab eo auxilium &c. Quod audiens Rex Karolus recessit a Wesgocia et venit ad Wazstena in vigilia nativitatis Domini, et statim iterum hic Wazstenis congregavit consiliarios regni pertractans cum eis quid consultius esset faciendum &c. Dec. 11. Dec. 24.

Anno Domini MCDLXIX.

Statim post diem circumcisionis Domini Rex Karulus existens hic Watzstenis direxit mille armatos iterum ad Wesgociam pro obsidione castri Axawald, qui exercitus ibidem in Wesgoeia morabatur usque ad XL:mam. Et tandem Rex Christiernus in eadem XL circa dominicam Passionis cum magno exercitu armatorum intravit Wesgociam. Et tunc quibusdam proditoribus procurantibus factum est magnum bellum inter ipsum Regem Dacie et nobiles regni Swecie feria III in majori ebdomada. Et capti fuerunt multi ex utraque parte & vulnerati, nobiles tamen regni Swecie pro tunc cesserunt, & revertebantur huc ad Wazstenas in sancto sabbatho Pasche. Rex eciam Christiernus recessit de Wesgocia & ad Daciam remeavit. Jan. 1. Febr. 12. Mart. 19. Mart. 29. Apr. 1.

Item

o) De hoc Monasterio, unico hoc loco memorato, nullam notitiam tradit *Nettelbla* Nachricht von d. Brigittiner Klöstern. Francof. 1764.

Jun. 30. Item eodem anno in crastino apostolorum Petri & Pauli convenerunt rustici in Wesgocia in manu forti ad castrum Axewold. Et illud incendebant & devicerunt super caput eorum, qui ibi extiterunt, & eos fere omnes occiderunt, castrum vero funditus destruxerunt, lapidem a lapide separantes.

Apr. 15. Item eodem anno feria sexta proxima post dominicam Quasimodogeniti, sub prima sororum, obiit soror Birgitta Karls dotter, filia Regis Karuli, *p*) & eodem die sepulta fuit post missam pro defunctis cantatam &c.

Apr. 4. Item eodem anno Dominica 4 Pasche venerabil. pater Dns. Henricus episcopus Lincopensis consecravit duas virgines in sorores, videlicet sororem Giam Kogxdotter de Skeningia & Birgittam filiam cujusdam Jónis Laurensson civis Wazstenensis.

Maji 1. Item eodem anno die apostolorum Philippi & Jacobi Dns. Henricus episc. Lincop. prima vice intravit ad sorores & fecit officium visitacionis, assistentibus ei Dno. Petro Mórth præposito & magistro Gerardo succentore, & similiter sequenti die intravit ad fratres.

Maji 2. Item eodem anno feria VI ante dominicam quintam Pasche de sero Post Biberes, *q*) obiit fr. Jespar conversus & nacione Theutonicus, qui fere per duos annos ante mortem jacuerat in lecto apoplexia percussus, & in sab-
Maji 6. batho, scil. die b. Johannis ante portam Latinam, sepultus fuit.

Maji 31. Item feria III post dominicam Trinitatis obiit fr. Thorstanus conversus, vir senex valde, pacificus & prudens in agibilibus. Obiit in missa b. Virginis, sub Agnus Dei.

Aug. 3. Item eodem anno in die invencionis reliquiarum S. Stephani sub vesperis fratrum obiit fr. Michaël unus de XIII sacerdotibus, & sepultus est in die sequenti, scil. festo Reliquiarum.

Oct. 14. Item eodem anno infra oct. canonizacionis S. matris nostre Birgitte, existentibus multis nobilibus viris hic Watzstenis, venit subito & ex improviso super eos quidam militaris Ericus Karlsson nomine, *r*) habitator curie Hoff, cum magno exercitu armatorum, & captivavit omnes nobiles quoscunque invenire potuit hic Wazstenis, & quosdam ex eis duxit ad castrum suum Stækaholm, quod tunc tenuit. Alios autem coëgit, ut omagium sibi facerent & una secum rebellarent contra Regem Karulum & eum fugarent de regno. Quod eciam postea per longum tempus attemptavit, donec debellatus fuit per Dnm. Stenonem Stwra militem & alios nobiles, qui tunc temporis adhæserunt Regi Karulo &c.

Dec. 4. Item eodem anno in die b. Barbare virginis sub vesperis sororum obiit fr. Thuro nacione Dacus, qui steterat in loco dyaconi per XXIII annos, homo simplex & devotus.

Item eodem anno dominica infra octav. nativitatis Christi, scil. in die
Dec. 31. b. Silvestri, Dns. Henricus episcop. Lincop. consecravit quatuor fratres, scil. Dnm. Laurencium Nicolai de Sudhercopia in sacerdotem, & alium Dnm. Laurencium dictum Jwtha, quasi decrepitum, in dyaconum, & duos fratres conversos, scil. Johannem Thorstensson & alium Johannem Scrifvara.

Anno Domini MCDLXX.

Febr. 3. In die S. Blasii post primum pulsum vesperorum obiit fr. Johannes Ma-

p) XXIII annos nata. vide supra ad an. 1455. Filiæ R. Caroli Margareta & Magdalena factæ sunt sorores Fraternitatis Corporis Christi Stockholmiæ 1455. *Murberg* Act. Acad. Litt. Hum. T. II. p. 295.

q) De sero, i. e. vespere, Gallice *le soir* Biber, potio, haustus. Panem & Biberes Monachi distribuebant. *Du Cange.*

r) Vase.

Magnusson conversus, vir multum peritus in prædiis & bonis monasterii, & contra impugnantes redditus magnus responsalis.

Item eodem anno feria quinta proxima ante dominicam Quinquagesime sub missa b. Marie Virginis obiit fr. Magnus Haquonsson conversus, vir simplex, innocens & fratribus suis humilis & devotus. Febr. 27.

Item eodem anno feria III proxima post dominicam Lætare in XLma, obiit soror Ingeburgis Azers dotter, una de senioribus. Apr. 4.

Item feria quinta proxima ante dominicam Palmarum obiit soror Margareta Arwidz dotter una de senioribus, quæ eciam per aliquos annos fuit mater in monasterio Naadhendall Finlandie. Apr. 10.

Item in quarta ebdomada post festum Pasche, scil. tercia feria proxima ante festum S. Erici *s*) obiit Rex Karolus in castro Stocholmensi & ibidem in monasterio fratrum Minorum sepultus est. Hic idem Rex Karolus in extremis commisit Dno. Stenoni Stura militi castrum Holmense & totum regnum Svecie ad gubernandum. Maji. 15.

Item in die visitacionis b. Marie Virginis sub vesperis sororum obiit soror Ingegerdis Pædhars dotter, simplex & innocens. Jul. 2.

Item dominica proxima post festum S. Petri ad vincula Dns. Henricus episcop. Lincop. consecravit tres virgines, scil. Mæritam filiam Dni. Thuronis Jônsson militis, & Ingeburgem filiam Benedicti aurifabri Vazstenensis, & Katherinam Algothi. Aug. 5.

Item dominica infra octavas b. Laurencii in nocte inter sabbathum & dominicam obiit devotus pater, fr. Magnus Unnonis. Hic fuit baccalarius sacre Theologie, & ultra XX annos erat Confessor generalis Vazstenensis. Habuit eciam multos labores pro conservacione ordinis, tam in curia Romana, quam in aliis monasteriis nostri ordinis. Ipse eciam procuravit nobis defensorium super Revelaciones celestes matris nostre S. Birgitte contra adversarios & impugnatores ipsarum revelacionum. Obiit autem anno a professione sua regulari XXXV. Aug. 12.

Anno Domini 1471. *t*)

Rex Christiernus de Dacia venit ad Calmarniam cum maxima multitudine armatorum & navigio, & obsedit ecclesiam Klekkeberg &c.

Eodem anno circa festum Botolphi fr. Jônis conversus, est consecratus. Jun. 17.

Eodem anno Dns. Henricus episc. Lincopensis in die cathedre S. Petri consecravit nobis in fratrem conversum Jacobum Johannis, natum Wazstenis. Febr. 22.

Eodem anno circa festum Katerine fr. conversus Knwth Hwæssing est consecratus. Nov. 25.

Anno 1472.

In octava S. Laurencii Dns. Henricus episc. Lincopensis consecravit duos fratres sacerdotes, scil. Dnm. Andream Cristmanni de Sudhercopia & Dnm. Birgerum Johannis de Værmelandia in Wæsgocia. *u*) Aug. 17.

Anno eodem dominica proxima post festum S. Katerine virginis & mar- Nov. 29.

s) Vid. Fortsättn. af Lagerbrings Hist. p. 30.

t) Ad annos 1470 & 1471 comparet in Codice schedula chartacea, quæ habet:
MCD Septies X, holmis moritur Karolus Rex.
MCD Septies X primo vicit Steno Dacos.

u) Vermelandia enim plerumque ad præfecturam Vestrogothiæ usque ad tempora R. Gustavi I. numerabatur. *v. Stiernman* Höfd. Minne T. II. Mscr. in Bibliotheca Acad. Upsal.

martiris consecravit reverendus Dns. Henricus episcopus Lincopensis Katharinam Ingwari in sororem.

Anno 1473.

Jun. 6. Anno MCDLXXIII in die sancto Penthecostes obiit soror Katerina Pædhers dotter, Abbatissa Wazstenensis, & fuit soror carnalis Dni. Thordonis, qui fuit decanus ecclesie Lyncopensis & postea postulatus ecclesie Upsalensis. v)

Aug. 23. Item in Vigilia S. Bartolomei apostoli obiit fr. Bondo de Ôelandia, unus de XIII sacerdotibus, homo simplex, pacificus & devotus.

Oct. 10. Item dominica infra octav. canonizacionis S. Birgitte Dns. Henricus episc. Lyncop. consecravit unum fratrem sacerdotem, scil. Dnm. Arvidum de Vesgocia, & unam sororem, virginem Barbaram, filiam Jæppe Hansson de Vallibus cupri.

Eodem anno Dns. Henricus episc. Lincopensis consecravit in fratrem

Febr. 5. conversum quendam nomine Benedictum Nicolai in die Sanct. Agate Virginis.

Anno Domini MCDLXXV.

Fuit Rome annus jubileus sub Papa Sixto quarto &c.

Anno Domini MCDLXXVI.

Maji 5. Sabbatho proximo ante dominicam III Pasche obiit soror Ragnildis Magni, una de senioribus sororibus.

Maji 19. Item dominica quinta post Pasche obiit quædam soror de senioribus, nomine Mæritta.

Maji 20. Item in crastino dominice quinte Pasche, scil. prima die rogacionum, obiit fr. Gudzercus, unus de XIII sacerdotibus.

Maji 27. Item feria VI proxima ante Penthecosten consecravit Dns. Henricus episc. Lincopensis duas virgines in sorores, scil. Katerinam x) filiam Jôns Gudmunssons proconsulis Watzstenensis, & Katerinam Jowans dotter in Broby.

Jun. 25. Item in crastino S. Johannis Baptiste obiit soror Ingridis Olafs dotter, una de senioribus.

Jul. 31. Item in profesto S. Petri ad vincula Dns. Henricus Lincopensis episcopus in fratrem sacerdotem Dnm. Johannem Matthei baccalarium sacrorum canonum nobis consecravit. y)

Sept. 29. Anno Domini 1476 in die S. Michaëlis archangeli Dns. Henricus episc. Lincop. consecravit duas virgines, scil. Annam filiam Olavi Laurencii, civis Vatzstenensis & Christinam Ôwidz dotter, qui Ôwidh erexit tectum ecclesie monasterii nostri, & cum hoc consecravit Dnm. Nicolaum Ragvaldi in fratrem sacerdotem. z)

Anno Domini MCDLXXVII.

Oct. 14. In crastino b. Calixti Pape obiit soror Benedicta Eskils dotter.

Oct. 28. Item Dominica proxima ante festum Simonis & Jude apostolorum obiit

v) Electus a Capitulo Upsaliensi 1468, sed a Jacobo Ulphonis, auctoritate Papæ, remotus.

x) Ejus liber: Gudilika Snillis Väckiare, in membrana scriptus, in R. Biblioth. Stockh. adhuc conservatur. v. *Stiernman* Tal om Vetensk. tillstånd p. 58.

y) Hic Magister Johannes Matthei præsens fuerat in concione Doctoris Alani de Rupe, Rostochii 1470, ut videre est ex Cod. Biblioth. R. Stockh. A. 2. ubi hæc Concio Svethice versa superest.

z) Probe distinguendus a Nicolao Ragvaldi, Archiepiscopo Upsaliensi. Ille Confessor dein Vadstenensium conscripsit Relationem Svecanam de Translatione S. Katharinæ 1489, a nobis in sequentibus edendam. Etiam versionem Svecanam Libri Josuæ, in Biblioth. R. Stockholm. adhuc susperstitem. v. *Stiernman*, Tal om Vetensk. tillstånd p. 33. Vertit a Latino in Svecanum sermonem Jomfru Maria Yrtegardhir, Cod. R. Biblioth. Stockh. A. 12. a Mag. Petro, S. Brigittæ Confessore, compositum.

biit fr. Olavus Johannis senior, unus de XII sacerdotibus, quondam curatus in Bringatoftum.

Item dominica infra octavas b. Martini obiit soror Botildis Pædhers dotter, quæ fuit bona scriptrix, & scripsit magna volumina, missalia & alia. Nov. 16.

Anno Domini 1478.

In die conversionis S. Pauli Dns. Henricus Lincopensis consecravit virginem Annam, filiam Laurencii Ulfson proconsulis Watzsenensis & Annam Swens dotter, in sorores. Jan. 25.

Anno Domini in eodem die S. Erici obiit frater Gunnarus sacerdos. Hic fuerat in Terra Sancta. Maji 19.

Item Dns. Henricus episc. Lincopensis consecravit duos fratres sacerdotes in die S. Luce evangeliste, scil. Dnm. magistrum Petrum Karoli, canonicum Skarensem & Dnm. Ericum Johannis, curatum ad S. Olavum in Ludosia. Oct. 18.

Item in crastino undecim millium virginum hora quasi octava incepit ignis in tecto super carcerem, & infra duas horas de post, quasi incineratum fuit tectum dormitorii fratrum, & tectum super ambitus fratrum & domum capitalarem & librariam, & magna pars arborum in pomerio. Deo gracias. Oct. 22.

Item anno eodem consecravit Dns Henricus Lincopensis Annam Petri de Aalandia, in sororem circa festum canonizacionis b. Birgitte. Oct. 8.

Anno MCDLXXIX.

In die S. Matthie apostoli fr. Johannes Scrifware conversus, relicto habitu, monasterium clam exivit, qui post . . . . annos transtulit se ad monasterium nostri ordinis Bergven in Norwegia, ibique recepto habitu factus est frater & sacerdos. Febr. 24.

Item . . . . proxima post festum S. Petri ad vincula Dns. Henricus episc. Lincopensis consecravit in fratrem conversum laycum quendam de Stocholmia, nomine Henricum. Aug. 2.

Anno MCDLXXX.

Infra oct. Corporis Christi obiit frater Laurencius Jwthe, dyachonus. Jun. 7.

Item dominica proxima post festum S. Petri ad vincula Dns. Henricus episcopus. Lincopensis *a*) duas personas, scil. Christinam filiam Johannis Ciuatsson proconsulis Lincopensis virginem, & Dnm. Ingemarum Johannis in dyachonum. Aug. 6.

Item anno 1480 littera dominicali A. in crastino S. Egidii obiit fr. Laurencius Nicolai sacerdos. Sept. 1.

Item in crastino apostolorum Simonis & Jude Dns. Henricus episcopus Lincopensis consecravit in fratrem sacerdotem, Dnm. Petrum Ingemari, natum Vastenis. Oct. 29.

Anno Domini MCDLXXXI.

In die S. Erici obiit soror Katherina Erikx dotter. Maji 18.

Item . . . . Dns. Henricus episc. Lincop. consecravit in sororem virginem nomine Elizabeth, filiam Giorderi Laurensson, proconsulis Vatzstenensis. *b*)

Item

a) In textu supple: consecravit.

b) Scribere fecit historias Sanctorum a Festo S. Trinitatis & ipsa scripsit Librum Maccabæorum, cum esset Cantrix Conventus, in Cod. R. Biblioth. Stockh. A. 3. adhuc residuos.

Jun. 10. Item circa festum Penthecostes nunciabatur obitus Dni. Christierni Regis Dacie. *c*)

Jul. 30. Item in crastino S. Olavi obiit soror Katherina Nicolai.

Item Dns. Henricus ep. Lincop. consecravit filiam Petri Nielsson de Wenestadha Birgittam nomine & virginem in sororem.

Nov. 25. Item in nocte S. Katherine de Grecia, *d*) obiit soror Ingegerdis Staphani.

Item .... Dns. Henricus episc. Lincopensis consecravit virginem Katherinam filiam Nicolai Karsson civis Vatzstenensis.

Anno Domini MCDLXXXII.

Jan. 27. Dominica proxima ante festum purificacionis Marie obiit fr. Johannes Johannis, qui . . annis fuit Confessor generalis, quod præ nimia ægritudine corporis & oculorum cæcitate resignavit, quasi ad tres annos ante obitum suum.

Apr. 28. Item Dominica III post festum Pasche Dns. Henricus ep. Lincop. consecravit Dnm. Torstanum Johannis curatum Jónecopensem in fratrem sacerdotem. Anno MCDLXXXII die Vitalis martiris 28 Aprilis.

Anno Domini MCDLXXXIII.

Sept. 20. Feria quarta Quatuor temporum ante Michaëlis obiit fr. Olavus Johannis dyachonus, homo simplex, devotus, castus & valde quietus. Hic fuerat in Terra Sancta & Roma & locis in multis aliis sanctis.

Dec. 6. Item in die S. Nicolai episc. Dns. Henricus episc. Lincop. consecravit Dnm. Olavum Petri de Vesgocia in fratrem dyaconum.

Anno Domini 1484.

Prima die mensis Augusti obiit soror Ingridis focaria.

Anno Domini MCDLXXXIIII Legatus quidam Dni. Pape Sixti IV
Aug. 20. venit ad Stocholmiam circa festum S. Laurencii, nomine Bartholomeus de Chamerino, cum plenaria remissione omnium peccatorum omnibus Svecie & Norvegie inhabitatoribus. Qui per totam Sueciam tam a prælatis quam a principibus regni honorifice est receptus, & mansit hic in regno - - - - Et accepit literam confraternitatis nostre, & est frater noster.

Item eodem tempore viguit pestilencia in Suecia & maxime Holmis, ita quod famabatur, ut XV millia obierunt hominum ex sola civitate Stokholmensi.

Anno Domini MCDLXXXV.

Mart. 9. Litera B dominicali, feria 3:a proxima post dominicam Oculi XL:me obiit soror Birgitta Olafzdotter.

Mart. 20. Item in dominica quinta XL:me seu potius frater Rotkarus diaconus subito cecidit in terram & statim factus mutus & paraliticus, in sabbato
Mart. 27. Palmarum obiit, anno professionis suæ XL:mo.

Maji 29. Item in die sanctissime Trinitatis Dns. Henricus episc. Lincopensis consecravit Dnm. Ericum Swenonis de Sala in fr. dyaconum. Hic natus fuit in Watzstenis.

Item in nocte hora decima inter diem XVII & XVIII mensis Septembris, scil. in festo Lamberti, incendium factum fuit in domo, quæ erat supra

c) Obiit die 22 Maji.

d) Sub finem Seculi VIII inventum est corpus ejus in monte Sinai, a quo tempore illam Græci sub nomine Aicatharinæ colunt. Ad Latinos ejus nomen & cultus per cruciatos venit Seculo XI. vid. *Pilgram*, Calend. Med. Ævi, p. 210. Festum nostræ Catharinæ eodem die fuit celebratum.

pra locutorium inter sorores & fratres, quod nemo percepit infra cepta nostra, antequam populus ex civitate, magno clamore & tumultu, fracta porta pomerii fratrum, fratres excitavit, & infra unam horam adjutorio Dei in maximo labore extinctum fuit. Nec aliqua domus, nisi illa sola combusta fuit, præter partem tecti collateralem infirmariæ, & australi vitro chori fratrum. Deo gracias.

Item infra octavas S. Birgitte, quæ fuit IX die mensis Octobris, Dns. Henricus episc. Lincop. consecravit nobis virginem nomine Birgittam filiam Dni. Stenonis Sture militis, & protunc Gubernatoris regni Swecie, in sororem. Deo gracias.

Anno Domini MCDLXXXVI.

Lit. domin. A. in nocte inter diem Purificacionis Marie & b. Blasii, circa horam primam obiit devotus pater, fr. Matthias Laurencii Jônecopensis, *e*) anno professionis suæ XXXIII. Hic fuit vir magne perfeccionis & paciencie & abstinencie, ab omni recreacione corporali; spirituali tamen devocione & contemplacione præcipuus, solitudinem & silencium dilexit, sibi ipsi rigidus, aliis benignus & affabilis. Loquutoria vix, raro prælato mandante, intravit, & hoc nisi notabili de caussa. Et lætissime dissolucionem anime a corpore cotidie exspectabat, & ferventer dissolvi cupiebat. Deo gracias. Febr. 5.

Anno eodem in profesto b. Augustini, scil. XXVII die mensis Augusti, Dns. Henricus episc. Lyncop. consecravit in fratrem sacerdotem Dnm. Johannem Svenonis quondam plebanum Ystadensem Ottoniensis diecesis, de regno Dacie.

In die S. Elizabeth obiit fr. Olavus Olavi, laicus, anno professionis sue XXVII. vir mansvetus & honestus. Nov. 19.

Item in II dominica Adventus, quæ fuit X die mensis Decembris, sub vesperis sororum obiit soror Margareta Clawssa dotter Abbatissa, de Sudhercopia, *f*) anno sui officii XIIII, anno vero sue professionis XLVII.

Item Quarta feria proxima sequenti electa fuit in Abbatissam soror Anna Pauli Priorissa, in bona concordia, & consecrata est per Dnm. Henricum episc. Lincopensem anno 1487, feria 2 proxima post dominicam 3 ab octavis epiphanie Domini, quæ fuit 21 prima die mensis Januarii. Dec. 14.

Anno Domini MCDLXXXVII.

In tercia dominica post octavas epyphanie Domini Dns. Henricus episc. Lincopensis consecravit unam virginem in sororem, nomine Christinam Henriksdotter, natam Upsalie, & unum fratrem laicum, nomine Gerardum . . . . nacione Theotonicum, qui novit sculpere & depingere Deo gracias. Jan. 19.

Item secunda die mensis Aprilis, quæ fuit feria 2 post dominicam passionis obiit soror Ragnildis Niclasa dotter, anno a professione sua LXIX.

Item eodem anno obiit soror Christina filia Johannis Sivathsons proconsulis Lincopensis in crastino Marci ewangeliste anno a professione sua septimo. Apr. 26.

Item eodem anno obiit soror Beata filia Dni. Ficchonis Bilou militis XVII die mensis maii.

Item

e) In vernaculam a Latina lingua transtulit A. 8, jussu Abbatissæ Margaretæ Claudii filiæ. Speculum Virginum, Cod. R. Biblioth. Stockh.

f) Vide, quæ notavimus ad an. 1440.

Item Duodecima. die mensis Junii Dns. Henricus episc. Lincop. consecravit duas virgines in sorores, scil. Ragnildem *g*) . . & Katerinam Laurencii, & Dnm. Michaelem de Sudhercopia in fratrem sacerdotem.

Item XVII die mensis Junii Dns. Henricus episc. Lincop. consecravit in sororem, unam virginem nobilistam de Vesgocia, nomine Augerdis.

Item XXVI die mensis Junii duo fratres nostri sacerdotes, scil. fr. Clemens Petri senior & fr. Johannes Mathei iter arripuerunt ad capitulum
Aug. 28. generale circa festum S. Augustini celebrandum, in monasterio ordinis S. Salvatoris Montis Gracie prope Nörinbergiam in Allemannia &c. Inde habuerunt in commissione iter versus curiam Romanam, ad instandum & procurandum pro optato fine canonizacionis b. Katherine filie S. Birgitte. *h*)

Item XIV die mensis Julii obiit fr. Andreas Cristmanni sacerdos, anno a professione sua XV.

Item eodem anno scilicet 1487 infra oct. nativit. b. Virginis Marie, scil. 2 feria, quæ fuit X dies mensis Septembris circa horam quintam in vespere, ignis vehemens ebullivit in una domo quasi opposita domui S. Spiritus ad aquilonem, qui in tantum se diffudit, quod infra IX horarum spacio, totam civitatem redegit in favillam, præter ecclesiam S. Petri & monasterium cum circumvicinis curiis, & aliquas curias ad austrum, & ad occidentem valde paucas respectu earum, quæ comburebantur, quas misericordia Dei præservavit illæsas meritis & precibus, ut creditur, b. Marie Virginis & S. Birgitte. Contigit namque ad aliquos annos ab antea, quod quidam devotus homo, raptus in spirituali visione & a puero albis induto ductus, vidit totam civitatem Vazstenensem in rubea flamma, præter ecclesiam S. Petri & aliquam partem domorum vicinarum septis monasterii, & cum voluit ferre subsidium, sensit arsuram ignis in manibus suis & ad sensum postea manus ejus combusta apparuit. Vidit quoque tunc duas mulieres albis indutas vestibus, habentes quasi falangas *i*) in manibus & defendentes habitacionem monasterii. Et cum una earum alteri diceret, quod succurreret in tanta penuria, respondit altera dicens: ego ita diu oraveram & juveram & fessa sum, & displicet mihi diutius juvare, quia ipsi sunt ita obstinati peccatores in detraccionibus, *k*) magnis juramentis, multiloquiis in ecclesia & furtis, quod non est utile eos amplius sustinere in tam malis operibus & maledicta vita &c. Sic eciam, ut supradictum est, postea evenit, pro quo benedicamus Deo. Deo gracias.

Anno Domini MCDLXXXVIII.

Jan. 24. In profesto conversionis S. Pauli obiit soror Helena Haqvona dotter, anno a professione sua. . .

Eodem anno in quarta dominica post Pascha Dns. Henricus episcopus Lincop. consecravit nobis in sororem, virginem nomine Katerinam filiam Petri Bagga civis Vatzstenensis, & neptem fratris Petri Ingemari. Et fuit 4 die mensis Maji.

Oct. 31. Item in vigilia Angelorum, quæ cadebat in sabbatho redierunt fratres nostri Clemens Petri & Johannes Matthei a curia Romana, expeditis jam negociis tam in capitulo generali, quam in Roma, pro quibus missi fuerunt, scil. renovacione & a novo confirmacione omnium privilegiorum & indul-

g) Supple: Petri. vid. infra ad an. 1492.

h) Binæ litteræ Petri Henrici Calmariensis, Rectoris Domus S. Birgittæ Romæ de hoc negotio, datæ an. 1473 & 1479 legi possunt in *v. Troils* Handl. i Sv. KyrkoHist. T. V. p. 299 sq.

i) Falanga, fustis, cui aliquid deligatur. *Du Cange*.

k) Obtrectatio, calumnia, sqvaller, förtal.

indulgenciarum, tam tocius ordinis S. Salvatoris, quam monasterii nostri, atque negocio canonizacionis b. Katherine matris nostre, per breve Apostolicum inantea promoto, nunc vero secundario adaucto &c. Et venientes recepti fuerunt solempniter cum processione cleri & tocius civitatis, intrando chorum fratrum per crates, fratribus & sororibus, sanctissimæ Trinitati, Regnum mundi & Te Deum Deo gracias cantantibus.

Item in die S. Hieronymi pater Confessor generalis fr. Martinus Olavi post nonam sororum, convocatis in loqvutorium sororibus omnibus & fratribus, resignavit officium Confessoratus propter gravem infirmitatem, qua tunc torquebatur, gracias sibi referentibus ab utraque parte &c. Sept. 30.

Item in die Francisci electus fuit in Confessorem generalem monasterii fr. Clemens Petri in magna concordia utriusque conventus per modum scrutinii, Deo gracias. Oct. 4.

Item VIII die mensis Novembris obiit soror Katherina Lydechini, persona valde devota.

Item in die S. Clementis Dominus Henricus episc. Lincop. consecravit nobis virginem nomine Annam filiam Joan Brvn in sororem, & Dnm. Symonem de Norom in fratrem sacerdotem. Deo gracias. Nov. 23.

Anno Domini MCDLXXXIX.

Aureo num. octo. Lit. dom. D. in profesto S. Petri ad vincula, quod erat in sexta feria reverendissimus pater Dns. Jacobus archiepiscopus Upsalensis, & reverendi patres Dns. Henricus Lincop. Dns. Bryniolphus Scarensis, Dns. Olavus Arosiensis, & Dns. Nicolaus Vexionensis ecclesiarum episcopi, & cum ipsis venerabiles pâtres & domini, doctor Ragvaldus archidiaconus Upsalensis, doctor Matthias decanus Upsalensis, decretorum doctores, & doctor Jacobus canonicus Upsalensis, doctor S. Theologie, qui & tunc habuit sermonem Latinum ad clerum pro translacione b. Katherine filie S. Birgitte *l*) tunc immediate fienda, quasi ultra duas horas, ceteri quoque plures tam monasteriorum quam ecclesiarum prælati, curati, vicarii & capellani in magno numero, ut reor ultra centum, circa horam quartam post meridiem, apertis januis in cratibus, ingressi sunt chorum fratrum ad audiendum sermonem in Latino, qui tunc, ut supradictum est, habebatur, Dnis. episcopis cum toto clero inter crates & summum altare pausantibus. Cathedra vero sive ambo stabat circa altare S. Andree in tanta altitudine elevata, in quo stabat qui prædicabat, quod pedes sui plusquam in quantitate ulne supra altare eminebant. Sermone autem finito & sacerdotibus communiter per crates regredientibus, Dns. archiepiscopus, cum quatuor supradictis Dnis. episcopis & paucis prælatis aliis & canonicis, chorum fratrum seu sanctuarium ulterius ingressus benedixit ibi & consecravit imaginem b. Katherine, quæ constabat monasterio centum florenos Rinenses. Et quilibet horum quinque dominorum episcoporum omnibus & singulis coram eadem imagine oracionem seu veneracionem facientibus, dedit XL dies indulgenciarum, ad instanciam Dni. Confessoris & fratrum monasterii Jul. 31.

l) Exstat in Collectione Appendicum ad Historiam Ecclesiast. Svec. *Spegeli*, a *Benzelio* typis edita an. 1716, p. 65. Epistola Jacobi Archiepiscopi Upsal. ad Episcopos Daniæ d. 1501 eique inserta Bulla Sixti IV de anno 1482 de veneracione b. Catharinæ, cujus autographon postea nactus, corrigit *Benzelius* in notis ad hunc locum Diarii p. 142. Ceterum narratio hæc de translatione b. Catharinæ mirifice illustrabitur ex Svecana relatione alia, quam numquam antea editam, in Tomo II hujus operis, publici juris faciemus.

sterii Vatzstenensis. Et deinde sacristiam ingressi, requisita ad illam solempnitatem spectancia viderunt, postea cum benediccione, ordine quo ingressi fuerunt, exierunt. Altera vero die, scil. die S. Petri ad vincula, prænominati Domini archiepiscopus & quatuor reliqui episcopi, & cum ipsis sextus episcopus, *m*) scil. Dns. Hermannus . . . . religiosus, ordinis fratrum Prædicatorum de conventu Skæningensi, una cum supradictis tribus doctoribus de Upsalia, adjunctis sibi aliis diversarum ecclesiarum cathedralium regni Svecie prælatis, magistris & canonicis, numero viginti quatuor vel quasi, circa horam octauam ante meridiem per pomerium fratrum iterato monasterium ingredientes, se omnes pariter in sacristia reverenter receperunt. Ubi omnibus sex pontificibus, suis pontificalibus ornamentis decenter indutis, octo prælatis & canonicis aliis in dalmaticis ipsis ministrando assistentibus, reliqui omnes superpellicati & capati ad processionem se disposuerunt. Et sic procedentes ad sepulchrum, in quo tunc clausa jacuerunt ossa b. Katherine, jocundum populo circumstanti spectaculum paraverunt, statimque Dno. archiepiscopo inchoante sonora voce: Veni S. Spiritus, Veni creator Spiritus, cum versiculo & collecta de S. Spiritu, totus clerus cum jubilo & genuflexione usque ad finem prosequutus est, tenentibus singulis episcopis in manibus thuribulum cum incenso, in odorem svavitatis.

Aug. 1.

Aperto autem sepulchro & extracta cista cum ossibus & reserata, Dns. archiepiscopus primo levando testam capitis, posuit ipsam in vase sibi coaptato, deinde faucem sive mentum in vas crystallinum collocans, postremo ulnam brachii in forma manus argentea auro polita adaptavit. Et accepto, quod non essent plura vasa singulariter præparata protunc, Dno. Henrico episcopo Lincopensi postea singula ossa levante, & Dno. archiepiscopo ipso tradente, ipse Dns. archiepiscopus omnia & singula ossa primo in quoddam scrinium ligneum simpliciter rubricatum, deinde ipsum scrinium una cum ossibus in majus & solempnius scrinium, serico, argento, auro gemmisque fabrefactum finaliter collocavit, concinentibus episcopis & clero mira cum devocione canticum: Preciosi sancti Dei & Regnum mundi, sororibus immediate continuantibus jubilosa voce sequenciam de ipsa S. Katherina usque ad finem & cantantibus.

Interim Dns. Steno Sture, princeps & gubernator victoriosus regni Svecie, una cum ceteris aliis Dnis. & consiliariis regni tunc præsentibus, ipsum scrinium cum capite S. Katherine usque ad summum altare transtulerunt. Tandem distributis reliquiariis, juxta numerum & decenciam ipsorum Dnor. tam ecclesiasticorum quam laicorum, Dns. Steno vas cum capite, & reliqui militares, prout expediens fuit, ipsum scrinium portandum exceperunt, & sic præcedente clero & episcopis primo intra ecclesiam per ambitus fratrum, deinde egrediendo per totum cimiterium monasterii, in lætícia & exultacione, vulgo universaliter applaudente & congaudente, canticum novum Domino cecinerunt.

Facta igitur jam processione & singulis iterum in chorum fratrum revertentibus, Dns. archiepiscopus solempniter summam missam de S. Petro cum collecta de S. Katherina adjecta, efficaciter adimplevit. Quibus sic peractis eo ordine egressi sunt universi, quo intra sunt recepti.

Ista

m) Nullus hujus nominis Episcopus in annalibus ecclesiæ Catholicæ Svecanæ occurrit.

Ista sunt nomina Dominorum secularium, qui tunc permissi sunt ingredi chorum fratrum ad portandum scrinium &c. Primo Dns. Steno Sture Princeps regni, Dns. Nicolaus Sture, Gregorius Matthisson, Acho Jônsson, Johannes Aachesson, Ericus Ottesson, Gostafvus Olafson, Nicolaus Eriksson, milites. Item Nicolaus Clavisson, Ericus Karlsson, Karolus Bænktsson, Swanto Nielsson, Arvidus Knutsson, militares.

Notandum eciam est, quod Dns. episcopus Lincopensis in ipso die Translacionis prædicte sub summa missa fecit sermonem ad populum in vulgari, stando infra crates chori fratrum in alto ambone.

In crastino vero S. Petri ad vincula, seu translacionis S. Katherine rever. pater Dns. Bryniolfus episc. Scarensis cantavit solempniter summam missam de S. Katherina, filia S. Birgitte, circa summum altare in choro fratrum, sub officio: Dilexisti justiciam &c. Altero quoque die sequente, quod erat in secunda feria, Dns. archiepiscopus cantando missam ad summum altare in choro fratrum, consecravit virginem quandam in sororem, nomine Agnetam, quæ nata erat in Prudzia. Aug. 2.

Sed feria tercia Dns. Lincopensis ordinarius loci, tanquam ratificando omnia & singula, quæ per prædictos Dnos. acta noscuntur in hac solempnitate, cantavit solempniter missam de S. Katherina filia S. Birgitte sub eodem officio, quo & Dns. Scarensis prius cantaverat, extra tamen clausuram fratrum, scil. circa altare ipsius S. Katherine. Et advertendum est quod in omnibus istis . . . . . . Aug. 4.

Item die S. Ypolyti emissi sunt duo fratres a conventu nostro ad conventum Munkaliiff Bergis in regno Norvegie, scil. fratres Birgerus Johannis & Michaël Nicolai, quorum alter statim monasterium exiens & rediens; alter vero II annis cum dimidio fere remansit; sed literaliter revocatus rediit anno Dni. MCDXCII circa festum cathedre S. Petri. Aug. 13. Febr. 22.

Anno Domini 1489 *n*) obiit Soror Margareta Wlffsdotter a professione sua quinquagesimo primo. Item feria . . . pentecostes Dominus Henricus Episcopus Lyncopensis consecravit nobis unam virginem in sororem de Sudhercopia, Annam Girmundi nomine, que fuit neptis & filia sororis Domini Ingemundi Petri Canonici ecclesie Lyncopensis.

Item eodem anno Dominica 3:tia trinitatis post completorium sororum circa horam octavam obiit soror Ingeborg Swensdotter a professione sua quinquagesimo anno et in crastino scilicet octave apostolorum Petri & Pauli est sepulta, quæ fuit uterina fratris nostri Erici Suenonis Dyaconi. Jun. 28. Jul. 7.

Anno Domini MCDXC.

Die S. Andree apostoli obiit venerabilis pater fr. Martinus Olavi Confessor quondam generalis, vir bonus & devotus & prædicator studiosus. Obiit anno suæ professionis XXIX. Nov. 30.

Item eodem anno Dni. Dns. Anthonius Masth presbiter fungebatur officio legacionis in regno Svecie, qui & prothonotarius Dni. Pape Innocencii VIII, cujus auctoritate plenariam remissionem peccatorum cum erectionis crucis sigillo prædicavit. *o*)

Anno Domini MCDXCI.

In oct. epiphanie Domini obiit soror Birgitta Hans Dortmansdotter. Jan. 13.

Eodem anno ejusdem locum suscepit soror Birgitta Andree Ludosiensis, per venerabilem patrem Dnm. Henricum Lincopensem episcopum munus

n) In Schedula chartacea adjuncta Codici. *o*) Vid. Contin. Hist. *Lagerbr.* p. 55. & Append. N:o IV.

Febr. 13. nus consecracionis & benediccionis dominica Quinquagesime recepit, & expensas cum præbenda ejus gratis obtulit nobilis femina, Dna. Birgitta strenuissimi militis Dni. Nicolai Sture uxor. *p*)

Sept. 27. Anno Domini MCDXC primo in die Sanctorum Cosme & Damiani transibant fratres Petrus Ingemari sacerdos & Gerardus laicus versus Lubeck ad faciendum imprimi libros celestes Revelationum S. Birgitte *q*) Et post annum evolutum, impressis & perfectis octingentis voluminibus in papiro, & sedecim duntaxat in pergameno, redierunt in monasterium su-
Nov. 25. 1492. um anno Dni. MCDLXXXXII circa festum S. Katherine virginis & martiris. Laus sit omnipotenti Deo Amen.

Anno Domini MCDXCII.

Item soror Birgitta Jônssa dotter obiit anno Domini MCDXCII in pro-
Apr. 3. festo S. Ambrosii post prandium sine sacramentis, subito capta, circa horam III, & sub completorio sororum tradita est sepulture.

Item ad ejus locum electa est Helena Pether Udsons dotter, civis Vadzstenensis, & consecrata per venerab. patrem Dnm. Henricum episc. Lincop.
Maji 28. dominica quinta Pasche, quæ pro tunc venit in profesto translacionis matris nostre S. Birgitte.

Item eodem anno obiit soror Anna Laurencii Ulffsons dotter feria quinta post dominicam secundam Trinitatis, *r*) quæ fuit proxima feria ante
Jul. 5. oct. apostolorum Petri & Pauli, & devote sumptis sacramentis & sæpius iteratis propter longe infirmitatis protraxionem, anno suæ professionis XIV:o.

Item ad ejus locum electa est Christina Erlendz dotter fabri, quæ fe-
Aug. 7. ria tercia ante festum Laurencii martiris per Dnm. Lincopensem ad habitus recepcionem est consecrata.

Item eodem die eciam consecratus est honorabilis vir Dns. Sveno Thordonis nacione Vesgotus, capellanus Dni. Nicolai Stura militis. Hic satis notabilis habebatur in conspectu sui Domini, propter fidelitatem suam in secretorum negociorum reservacione.

Jul. 30. Item in crastino S. Olavi Regis & Martiris obiit soror Ragnildis Petri Norcopensis, neptis fratris Martini quondam Confessoris nostri, anno suæ professionis quinto, inchoante sexto. Et missa defunctorum pro ea cantata habebatur pro summa missa propter temporis brevitatem, quia sub missa b. Virginis moriebatur.

Item ad ejus locum electa est Birgitta Botols dotter, *s*) & in crastino
Sept. 2. Egidi abbatis, videl. dominica XI Trinit. *t*) in sororem consecrabatur per venerabilem Dnm. Henricum episcop. Lincopensem, qui ejusdem virginis expensas & præbendam magnifice ob amorem Dei donavit. Deo gracias.

Item eodem anno Domini facta fuit translacio reliquiarum b. Brynolfi, condam episcopi Scarensis, ad locum decenciorem &c. In crastino assum-
Aug. 16. pcionis b. Virginis Marie in eadem ecclesia Scarensi, Deo laus & honor, Amen. auctoritate Dni. Innocencii Pape VIII.

Item

p) Brigitta Bonde, filia R. Sen. Caroli Thordonis Bonde de Penningby, nupta 1452. *v. Stiernman* Höfd. Minne, p. 174.

q) De hac editione Revelationum S. Birgittæ *v. Stiernman* Tal om Lärda Vetenskap. tillstånd i Sverige, p. 41. Ex exemplis in Pergameno unum superest in Bibliotheca Braheana in Skokloster.

r) Lege: post Dominicam tertiam Trinitatis.

s) In epistola mscr. ad Finwidum Curatum in Risinge, data Vadstenis 1455 festo reliquiarum, Henricum Tidemanni olim Episcopum Lincopensem cognatum suum vocat. In iisdem litteris Patris nomen fuisse significat Botolphum Holmstani. *Benzelius.*

t) Dominica vero XI Trinitatis in diem 26 Augusti hoc anno incidit.

Item feria quarta post Egidi, quæ fuit quinta Septembris, sub matutinis sororum obiit soror Katherina Jönssæ dotter de parochia Cudby inter Vikas, quæ fuit in ordine quinquaginta quatuor annis, & ultra XXXI diebus.

Ad locum ejus electa & consecrata fuit Dorothea virgo de regno Norvegie; ad instancias Dni. archiepiscopi Nidrosiensis, u) Lincopensis & Bergensis episcoporum & multarum dominarum tam nobilium, quam civium est recepta.

Anno Domini MCDXCIII.

In oct. epyph. Dni. obiit vir honorabilis ac religiosus fr. Ericus Svenonis diaconus, quondam rector parochialis ecclesie Sala dyocesis Arosiensis, vir simplex & rectus ac timens Deum, cantor & lector bonus. Et obiit anno suæ professionis octavo sub vesperis sororum, & eodem die sub earundem completorio est sepultus. Jan. 13.

Item in profesto S. Scholastice virginis obiit soror Margareta Haquini anno a professione sua I. Febr. 9.

Item in die S. Gertrudis obiit soror Ingeburghis Nicolai de Vermelandia. Anno a professione sua . . Mart. 17.

Item eodem anno in hebdomada proxima ante nativitatem Dni interfectus proditorie fuit Dns. Hans Aakasson, miles. v) Nam cum ipse una cum fratre suo Dno. Benedicto sederet in mensa, quidam rusticus, reus, ut dicebatur, aliquo magno crimine per eundem Dnm. Johannem corrigendo, ascendens tectum stube, in qua convivabant, & exciso in fenestra x) cum cultello modico foramine, exinde tensa balista ipsum Dnm. Johannem jaculando perforavit, qui mox corruens infra hore spacium mortuus est. Cujus anima in pace Christi requiescat.

Item eodem anno Dominica quinta post Pascha, quæ fuit XII die mensis Maji, reverendus pater, Dns. Henricus episcop. Lincop. consecravit duas virgines nobis in sorores, scil. Birgittam filiam Hans Vinthers de Sudhercopia & Birgittam Farmanz dotter de parochia Örabærgha prope monasterium nostrum.

Item eodem anno feria II infra oct. omnium Sanctorum, quod fuit quinta die mensis Novembris, obiit soror Ingeburghis Hermanni, anno a professione sua trecesimo.

Item eodem anno die S. Elizabeth obiit soror Cecilia Svenonis anno a professione sua. . . Nov. 19.

Item anno eodem in crastino concepcionis b. Marie Virginis reverendissimus pater Dns. Henricus episcop. Lincop. consecravit nobis in sorores duas virgines, videl. Helenam filiam Petri Nielsson, civis Vatzstenensis & Margaretam filiam Nicolai Krogare, civis Sudercopensis. Dec. 9.

Anno Domini 1494.

Dominica III post Trinit. quæ fuit XV die mensis Junii, reverendus pater Dns. Henricus episcop. Lincop. consecravit nobis in fratrem dyachonum Dnm. Michaëlem Gudmundi, præbendatum Vpsalens.

Eodem

u) Gautonis, qui obiit circa festum S. Halvardi, an. 1510 die 15 Maji. *Benzelius* in notis ad locum.

v) In margine additum: Dominus Johannes Aakeson interficitur.

x) Ergo fenestra erat in tecto & ex membrana fabricata.

Eodem anno in die S. Silvestri, scil. ultima mensis Decemb. obiit fr. Laurencius Michaëlis de Norrabotn, vir devotus & simplex ac sancte regule fervens æmulator, unus de 4 evangelistis, anno a professione sua XXXII.

Anno Domini 1495.

Dominica III post oct. epiphanie Dni., scil. in profesto Purificacionis
Febr. 1. Marie, rever. pater Dns. Henricus episcop. Lincop. consecravit nobis in fratrem dyachonum Dnm. Clementem, altaristam ad S. Katherinam ecclesie monasterii, natum Ölandie.

Item XI die mensis Septembris, quæ erat feria sexta infra octavas nativ. Marie Virginis, obiit fr. Henricus Magni laicus, anno a professione sua XVI. Obiit ex pestilentia.

Item XII die mensis Septemb. obiit soror Birgitta, filia Johannis Vinther consulis Sudhercopensis, ex pestilentia, anno suæ professionis secundo.

Sept. 22. Item in die S. Mauricii obiit pestilentica soror Anna Henrici, filia aurifabri quondam & civis Vatzstenensis, anno a professione sua XLVII.

Item in XXV die mensis Sept. obiit soror Margareta Otta dotter focaria etiam ex pestilentia, anno suæ professionis seu recepcionis XLVII.

Eodem anno octava die mensis Octobris obiit soror Ragnildis Vnnonis, soror carnalis magistri Magni Unnonis, quondam confessoris generalis Watzstenensis, virgo devota & notabilis, post aliquos annos operosos in officio sacristie, anno a professione XLII. In pestilencia &c.

Item isto anno viguit per totam Sveciam magna pestilentia.

Oct. 14. Item in nocte proxima post diem S. Calixti accendebatur ignis vehemens in infirmitorio novo circa horam primam, consumpsitque & in favillam redegit singula, quæ in illa domo servabantur, cum tecto & intersticiis. Tunc combusta fuit ibi inter alia una tunna plena cum septem voluminibus Revelacionum celestium S. matris nostre, b. Birgitte, quam deponi hic fecerat quidam civis Lubecensis, pro librorum hujus vendicione. Item conflagraverunt eciam ibidem diversa instrumenta pro impressura librorum y) realiter aptata & jam per medium annum in usu habita, videl. torcular cum literis stanneis in breuitura & in textura, cum magnis expensis & laboribus comportata.

Oct. 28. Item eodem anno die apostolorum sanctorum Symonis & Jude obiit soror Ingridis Hökx dotter anno a professione sua. . . .

Oct. 25. Anno Dni. 149quinto, dominica proxima ante festum omnium sanctorum, Dns. Henricus episcop. Lincop. consecravit in sorores virgines Birgittam filiam Olavi Jönsson, consulis Watzstenensis, & Annam Nicolai de parochia Svanshals, sobrinam fratris Nicolai Ragvaldi sacerdotis, nec non Ingeburgem filiam Petri Jönsson, proconsulis Watzstenensis, atque Laurencium Erici Jercho Watzstenensem, in fratrem conversum. Deo gracias.

Nov. 8. Item eodem anno in octav. omnium Sanctorum consecravit idem Dns. Lincopensis Helenam virginem, filiam Svenonis fabri, civis Vatzstenensis, nobis in sororem.

Anno Domini 1496.

Apr. 3. In die sancto Pasche, in mane, obiit soror Christina Eriks dotter anno a professione sua . . . & in II die Pasche sepulta fuit.

Eodem

y) Exstant in laudata Collectione *Spegeliana* p. 144 Vadstenensium litteræ Confraternitatis datæ Vadstenis an. 1491, ex impresso exemplari recusæ, quod tamen Lubecæ cum revelationibus imprimi curasse credendum est fratres hoc anno e Monasterio emissos.

Eodem anno XIV die mensis Maj venerab. mater, soror Anna Pauli propter senium resignavit officium Abbatisse, anno prælacionis sue decimo.

Eodem anno XVI die mensis Mai in magna concordia & tranquillitate electa fuit in Abbatissam nobilis & strenua persona, soror Mærita Turonis militis filia, & in die S. Jacobi apostoli, quæ fuit XXIV die mensis Julii per Dnm. Henricum episc. Lincop. solempniter fuit consecrata. Deo gracias.

Item in die S. Jacobi apostoli, scil. XXV die mensis Julii, Dns. Henricus episcop. Lincop. consecravit nobis in sororem Ingeburgem Joans dotter virginem, quæ nata erat in Væstgotia.

Anno Domini MCDXCVII.

In profesto S. Gertrudis obiit frater Petrus Karoli, condam magister artium & canonicus Scarensis, anno a professione sua XIX. Mart. 17.

Item VIII die mensis Junii obiit soror Margareta, filia Nicolai Kroghar Sudhercopensis, anno professionis suæ IIII.

Anno Dni. MCDXCVII in crastino S. Katherine virginis & martiris, hoc est XXVI die mensis Novemb. coronatus fuit Rex Johannes, filius Regis Christierni in Regem regni Svecie, Stockholmis in ecclesia &c.

Anno Domini MCDXCVIII.

XVII die mensis Januarii venit Dns. Rex Johannes huc ad Watzstenas cum forti potentia armatorum, & pro Rege modo debito cum reverencia receptus est, & terna vice per crates intravit habitacionem & refectorium fratrum nostrorum, pro negociis monasterii tunc emergentibus & tractandis, & cum eo Dns. Nicolaus Glob episcop. Vibergensis regni Dacie, & semel Dns. Henricus episc. Lyncopensis; sed omnibus tribus vicibus Dns. episcop. supradictus Vibergensis, Dns. Steno Sture magister militie, Dns. Svanto Nielsson marscalcus, Dns. Arvidus Trolle legifer Osgocie regni Swecie, ac Dns. Eskillus Gódha marskalcus, Dns. Nicolaus Ericsson & Dns. Nicolaus Hók, milites regni Dacie &c.

Item eodem anno consecravit Dns. Henricus episcop. Lincop. virginem Annam nomine, filiam Matthie Kart aurifabri & civis Vatzsten. in sororem, nec non Dnm. Nicolaum Amundi de parochia Rök curatum & natum Skæningie, in fratrem sacerdotem. In die S. Agnetis virg. & mart. Jan. 21.

Item eodem anno 1498. Quarta mensis Marcii, dieque prima dominica XLme, obiit senio gravatus fr. Kanutus anno professione sua. . . . Hic erat nobili genere, & a puericia in re militari enutritus, & ante ingressum religionis vir strenuus in armis.

Item anno Domini MCDXCVIII die S. Joseph confessoris obiit fr. Petrus Nicolai laicus. Hic erat de nobili genere natus & vir maturus & devotus. Jan. 15.

Eodem anno, die proxima post annunc. Virginis gloriose, obiit soror Birgitta Andree, quæ vidua fuit & illiterata, sed tamen devota, quondam Holmis nupta. Mart. 26.

Eodem anno die Potenciane virginis obiit Birgitta Claussa dotter. Hæc fuit quadam specie lepre percussa, & pacienter, ut dicebatur, ferebat. Maji. 19.

Eodem anno, die translacionis b. Birgitte, consecrate sunt due virgines, videl. Birgitta Petri civis Vadzstenensis & Dorothea Nicolai pictoris, & cum eisdem vir venerab. Dns. & magister Petrus Giorderi, canonicus Lincop. ad locum inter sacerdotes, & Dns. Johannes Nicolai, altarista Holmensis inter Maji 29.

ter dyaconos, atque laycus quidam, nomine Jöns Joansson, inter fratres servitores, qui quidem fuerat magister curie hic Wadstenis, & bene se habuit pro parte: sunt per venerabilem patrem Dominum Henricum Episcopum Lincopensem consecrati.

Dec. 28. Eodem anno die Sanctorum innocencium per Dnm. Henricum episc. Lincop. consecratus est, in fratrem inter laicos, Nicolaus Laurencii, qui aliquando servivit nostro monasterio in diversis negociis.

Anno Domini MCDXCIX.

Febr. 1. In profesto purificacionis Marie Virginis obiit soror Benedicta Magni. Hæc fuit de progenie b. Katherine, filie S. Birgitte. z)

Mart. 12. Eodem anno die b. Gregorii Pape obiit fr. Birgerus natus Scaris, dictus Birge Strale.

Apr. 4. Eodem anno die S. Ambrosii episcopi obiit soror Yliana Matthei, genere nobilis & devocione sincera.

Eodem anno VI mensis Aprilis obiit soror Elyzabeth Alberti longa infirmitate gravata; sed in bona senectute.

Eodem anno VIII mensis May obiit soror Anna Nicolai Palna dotter, nobilis genere & in factis suis seriosa.

Item anno eodem videl. 1499 die VI mensis Junii, quæ tunc fuit oct. Corporis Christi, consecravit Dns. Henricus episcop. Lincop. IV virgines in sorores, videl. Margaretam Laurencii de parochia Slakw, Annam Olavi natam Wadzstenis, Katerinam Erici natam in monte cupri in vallibus, nobilem genere Katerinam Svens dotter de Laglösaköpungh, & quendam honorabilem virum in fratrem sacerdotem, videl. Dnm. Petrum Magni rectorem scholarum Vadzstenensium & capellanum ecclesie S. Petri ibidem, qui natus est Yönicopie, vir maturus & seriosus.

Jul. 9. Eodem anno videlicet 1499, in profesto b. Kanuti Regis & martyris, venit huc ad Vadzstenas illustris principissa, videl. Dna. Christina, Svecie, Dacie Norvegieque Regina, quæ more consueto cum magna reverencia est recepta.

Aug. 18. Anno eodem, videlicet die Agapeti martiris post nonam sororum, convocatis sororibus & fratribus in porta sororum, fr. Clemens Petri resignavit officio Confessoratus. Hic multum utilis fuit monasterio, præsertim in ædificiis necessariis, tam apud sorores quam fratres, & die immediate sequenti electus est in Confessorem generalem venerabilis vir fr. Johannes Matthei valde concorditer, tam ex parte sororum quam fratrum.

Anno Domini MD.

IX mensis Octobris obiit soror Anna Pauli, quondam Abbatissa, anno professionis suæ LXIV.

Anno eodem XIX die mensis Novembris obiit fr. Clemens Petri, quondam Confessor generalis, anno professionis suæ XXXVIII.

Dec. 21. Anno eodem circa festum S. Thome apostoli obiit venerabilis pater, Dns. Henricus episcopus Lincopensis. Hic creditur consecrasse utriusque sexus personas in monasterio nostro circa numerum XCIII.

Anno Domini MD primo.

XX die Febr. resignavit soror Mæritta Turonis officio Abbatisse, & die immediate sequenti electa est in Abbatissam soror Anna Fickonis, virgo, nobi-

z) Virgo & vidua, ut semper a scriptoribus vitæ suæ salutatur, quomodo progeniem habere potuit?

nobilis genere, nobilior moribus & prudencia ac litteratissima secundum condicionem illius sexus. *a*)

Anno eodem die IX mensis Mai, convocatis sororibus & fratribus in porta sororum, fr. Johannes Mathei resignavit officio Confessoratus, anno prælacionis suæ II.

Anno eodem XII die mensis Maj in bona concordia & tranquillitate electus est in Confessorem generalem venerabilis vir fr. Nicolaus Ragualdi, magne devocionis & circumspeccionis.

Anno eodem ipso die S. Trinitatis Dns. Brynolphus episc. Scarensis Jun. 6.
cum maximis lacrymis & devocione consecravit in sororem virginem Ingridem filiam Amberni de Vesgocia, nec non Dnm. Karolum Benedicti altaristam capelle S. Katharine, virum maturum moribus & devocione sincerum, in fratrem sacerdotem, atque laycum quendam Nicolaum Nichilsson sartorem Vadzstenensem, inter fratres servitores.

Anno eodem videlicet MD primo in vigilia vigilie obiit soror Christina Dec. 23.
Nicolai, anno professionis suæ LII.

Anno Domini MDII.

Dominica prima post oct. Epyph. facta est solennis Abbatissalis con- Jan. 17.
secracio nobilis virginis & electe matris Anne Fickonis, per graciosum patrem Dnm. Brynolphum episcop. Scarensem. Quæ quidem prius confirmata per venerabilem Dnm. doctorem Hemmingum Gad, electum Lincopensem. Feria vero quarta immediate sequenti, quæ fuit dies S. Henrici epi- Jan. 19.
scop. & martiris, consecravit idem Dns. Brynolphus episcop. Scarensis virginem Ingegerdem nomine, filiam Tostonis Bowastesons de Ludosia *b*), nobis in sororem.

Anno Domini MDII in crastino Gervasii & Protasii martirum obiit Jun. 19.
soror Anna Petri Sudercopensis nacionis, cognomine Spiutz, a professione sua anno quinquagesimo nono.

Anno Domini MDIII.

Ipso die S:ti Josep nutricis Domini, qui cadebat dominica Oculi, vir- Jan. 15.
go quædam nomine Gyrid, neptis fratris Johannis Mathie, nobis in sororem consecrata est per graciosum Dnm. Brynolphum episcop. Scarensem, præsente illustrissima Regina Dna. Christina.

Anno Domini MDIIII.

In vigilia Pasce obiit soror Christina Karoli, anno professionis suæ se- Apr. 6.
xagesimo septimo inchoante.

Anno eodem in crastino Marci evangeliste obiit soror Birgitta Johan- Apr. 26.
nis Gudmundsson, professionis suæ anno XLIV.

Eodem anno in crastino octavarum Petri & Pauli apostolorum, quæ fuit dominica quinta Trinitatis, obiit soror Christina Erlandi, a professione Jun. 30.
sua anno duodecimo.

An-

a) Cujus Notitia veterum Familiarum, sive Chronicon Genealogicum ad *Joh. Bask* Episcopum Lincopensem, anno 1718 prodiit cura *Peringsköldii* Patris, a nobis in sequentibus etiam edendum. Illius consilio scripta est Historia passionis Christi, Svetice, in Codice R. Biblioth. Stockh. A. 5 in folio. Ibidem occurrunt Vita S. Joachimi & Miracula S. Elisabethæ de Hungaria, ab illa in sermonem Sveticum translata.

b) Codex R. Biblioth. Stockh. A. 1. versionam Svecanam Librorum Mosis, Judicum, Judith, Ester & Ruth continens, a monacho Monasterii Nâdendal an. 1489 factam, cura & impensis hujus Monialis descriptus est ex pergameno an. 1526, quod ipsius mater Dna. Ingegerdis ei donaverat. Hunc Codicem citat *Peringsköld*, in notis ad vitam Theodorici p. 287.

Aug. 25. Anno eodem MDIIII dominica proxima post Bartholomei consecravit Dns. Brynolphus episc. Scarensis tres virgines, Ingeburgem Magni Skæningensem, Katherinam Nicolai Vesgotam & Elenám Matthei Vatzstenensem.

Dec. 31. Anno eodem in profesto circumcisionis Domini obiit fr. Jônis Jonsson conversus senior, a professione sua anno XXXIIII, vir multum devotus & bonæ conversacionis.

Anno Domini MDV.

Febr. 15. In crastino S. Sigfridi episcopi & confessoris obiit fr. Jacobus conversus anno a professione sua XXXIII, fr. devotus & bonæ conversacionis.

Anno eodem consecravit rever. Dns. Otto episcopus Arosiensis, domi-
Jan. 19. nica LXXme, Dnm. Laurencium Benedicti Vesgotum inter evangelistas.

Apr. 14. Anno eodem die Tiburcii & Valeriani martirum obiit soror Barbara, filia Jæppe Hanssons de vallibus, Priorissa, virgo multum Deo devota, anno a professione sua XXXII.

Jul. 1. Anno eodem in profesto visitacionis b. Virginis Marie obiit fr. Petrus Giorderi, qui fuit magister artium & nacione Vatzstenensis, ac ante introitum canonicus Lincopensis, obiit autem anno a professione sua septimo.

Nov. 9. Anno eodem die S. Theodori martiris obiit fr. Torstanus Johannis nacione Jônacopensis, anno a professione sua XXIII & fuit unus de XIII sacerdotibus, qui paraliticus effectus decubuit in infirmitorio quasi ad X annos.

Anno Domini MDVI.

Jan. 19. Die S. Henrici episcopi & martiris consecravit rever. pater Dns. Ingemarus episcopus Vexsiönensis duos fratres, Dnm. Johannem Rodgeri inter XIII sacerdotes & Erlandum Sigwardi, nacione Noricum, inter fratres laycos.

Febr. 7. Anno eodem in crastino Dorothee virginis & martyris obiit fr. Symon de Nora, qui natus erat Nycopie, obiit autem a professione sua anno XVIII. Vir multum Deo devotus.

Febr. 8. Anno eodem Dominica LXXme consecravit rever. pater Dns. Ingemarus episcopus Vexsiônensis virginem Katherinam Thyrgelssa dotter.

Apr. 3. Anno eodem in profesto Ambrosii obiit soror Giya Johannis Kogxdotter de Skæningia, anno a professione XLIV.

Apr. 19. Anno eodem Dominica Quasimodogeniti obiit soror Christina Henrici nata Upsalie, anno a professione sua XXI.

Apr. 28. Anno eodem die Vitalis martiris exierunt Nicolaus Ragwaldi Confessor generalis & fr. Karolus Benedicti ad visitandum & reformandum duo monasteria, videl. prope Rifwaliam & Gdanzik, quia illa monasteria pro fratribus scripserunt propter personarum defectum, pariterque clamor vetus de monasterio Gedanzik infamato. *c)*

Jun. 10. Anno eodem quarto idus Junii obiit soror Katherina Johannis, a professione sua habens 41 annum, perceptis ecclesiasticis sacramentis.

Jun. 15. Anno eodem die Viti & Modesti obiit soror Katherina Æringislonis, a professione sua 51 anno, sumptis sacramentis &c.

Jul. 17. Anno eodem die Alexie confessoris obiit Katherina Arwasti, a professione sua habens 41 annum, quæ fuit simplex et sumptis sacramentis in

in-

c) Appendicis loco N:o V inserantur querimoniæ fratris Petri contra fr. Mattheum Confessorem atque Moniales in Monasterio Dantiscano ex Collect. *Nordin.*

infirmitorio cecidit de sedili, frangendo collum pro corporis ponderosa pingvedine, statim exspirans.

Eodem anno infra oct. visit. Marie inceperunt fratres dilatare suam clausuram pomerii, inter cemiteria scil. monasterii & ecclesie civitatensium, & hoc in propriis sumptibus & expensis. Sed in quantis brigis & verborum anfractibus fuerunt cum sororibus propter hanc dilatacionem, longum esset calami tradere monimentis; quia fratres fere omnia necessaria ad hoc sibi procurabant, habentes unam curiam pro laboratoribus, ubi braxabant, pistrebant & mactabant, fraterque Johannes Joghansson conversus ad intra operi præfuit & præfuit satis prudenter. Ad hoc opus contulit mater Abbatissa centum marchas pecuniarum. Et hoc opus aggressum fuit absente Confessore, ita ut quilibet frater prius singillatim se nominetenus protestabatur, plene consensisse verbo & scripto proprii chirographi, ne quis vota revocaret. Hæc autem dilatacio fuit ideo difficilis, quia ibi circumquaque sitæ fuerunt diverse curie, licet indebite, scil. curie præbendales & aliæ multæ, inter quas eciam curia Begginarum ab ecclesia Dei reprobatarum. *d*) Quæ Begginæ de monasterio cottidianum receperunt victum, quam sectam fratres disperserunt & depulerunt, tanquam vere infectivam & juxta canones juris dampnatam. Videant ergo postea successores, ne quomodolibet hanc sectam infectam patiantur redire aut restaurari, prout animarum suarum pericula voluerint evitare, canones juris incidendo. Jul. 9.

Anno eodem in crastino S. Petri ad vincula rever. Dns. Vincencius episc. Scarensis consecravit nobis octo personas utriusque sexus, videl. Ramborgem Birgeri Vatzstenensem, Ingeburgem Thoreri Skæningensem, Katherinam Matthei Vatzstenensem, Margaretam Olawi de Nycopia, Birgittam Clafwusa dotter Vatzstenensem, Dnm. Ericum Beronis curatum condam in parochia Waardinge, Dnm. magistrum artium Olaffwm Johannis Guthlandensem nacione, *e*) qui fuit præbendatus Vpsalensis, Dnm. Haquinum Laurencii, qui fuit condam curatus in Smalandia parochia Ingatorp. *f*) Aug. 2.

Anno eodem circa festum S. Petri ad vincula venerunt litere fratris Nicolai Ragvaldi remissæ de Riffwalia, continentes resignacionem voluntariam officii generalis Confessoratus, qui dum præfuit, murari fecit cellas fratrum & testudinari. Et in vigilia S. Laurencii martiris electus est venerabilis fr. Sveno Thordonis in Patrem monasterii & generalem Confessorem, per viam & formam scrutinii in bona concordia, qui & confirmacionem accepit ab archiepiscopo Jacobo, quia sedes Lincopensis ecclesie vacabat, licet occupabatur per Dnm. Hemmingum Gad, & ne ille videretur contempni, secundam literam confirmacionis accepit ab eo; sed in autumpno sequenti scripserunt regni Consiliarii eidem Dno. Hemmingo Electo, ne quocunque prætextu se intromitteret de ecclesia Lincopensi vacante, juxta determinacionem factam in dieta Holmensi tunc temporis celebrata. Aug. 1. Aug. 9.

Eodem anno pluries scripsit fr. Bartoldus *g*) conventui tribulaciones suas

d) Beghardi, viri, & Beginæ, feminæ Hæretici fuere exorti primum in Alemannia, non semel a Pontificibus damnati, dicti a *Beggen*, Saxonice mendicare, quia necessaria mendicabant, quo facilius possent sua deliria divulgare. A *Beguta*, quo nomine etjam appellabantur, Gallica vox *Bigotte* derivatur. *Du Cange.*

e) Ab anno 1479 ad 1487 hic Collegia frequentavit Theologica, Logica, Metaphysica & Physica Professorum Upsaliensium, ejusque annotationes adhuc supersunt in Biblioth. Acad. Upsal. recensitæ a *Fant* in Observat. Select. p. 58.

f) In territorio Södra Wedbo in Smolandia.

g) Leo dictus. De ejus tribulationibus vide Epistolam Petri Magni ad Vadstenenses an. 1512 ap. *v. Stiernman* ad Petri Nigri Chron. Episcop. Aros. p. 150. Sed conqueritur ipse non minus de facinoribus ipsius Barteldi.

suas, quas passus est in curia pro domo S. Birgitte, pro qua exivit, quia quidam clericus Upsalensis Laurencius Erici fecit eum incarcerari innocentem, & mortis sentenciam exspectavit; sed Dei adjutorio liber dimittitur, & in presbiterum se fecit in curia ordinari, ut domui in urbe posset quiecius præsidere & peregrinis sacramenta ministrare.

Eodem anno revertebatur fr. Petrus Ingemari *h*) solitarius de Roma, afferens reliquias Sanctorum decem millium militum, confirmacionem regule de novo & privilegiorum, una cum litera quadam super pluralitate focariarum ultra quaternarium numerum taxatum secundum revelaciones, quam impetracionem fratres nullatenus voluerunt.

Item idem fr. Petrus Ingemari una cum suprascriptis tunc eciam secum reportavit breve Apostolicum, scil. Julii Pape II sub annulo piscatoris, extensionis veneracionis b. Katherine per totum ordinem &c. Item chyrographum Dni. Petri Henrici, Rome super reddicione domus Hospitalis. *i*)

Jul. 12. Anno eodem die & hora s: IV Idus Julii venit vir venerab. Dns. & fr. Henricus, Confessor generalis de Nadhendall regulariter emissus pro negociis sui monasterii tractandis cum Dnis. spiritualibus & temporalibus hujus
Aug. 1. regni super quibusdam possessionibus. Et in festo S. Petri ad vincula venit ejus socius itineris, confrater ejusdem ordinis nostri Dns. Matthias, qui per aliam viam navigio venit, oppidum per Telgense. Qui fratres assignabant nostro conventui quoddam prædium in Ölandia, quod vocatur Myklaby, quia distabat multum a monasterio eorum. Et in aliqualem recompensam dedit eis Abbatissa in valore 40 vel 50 marcharum, & ante Virgi-
Aug. 15. nis Marie assumpcionem recesserunt ad propria tendentes.

Anno eodem rediit fr. Petrus astronomus, de Vpsalia, circa festum
Aug. 24. Bartholomei, qui in ecclesia Upsalensi fabricavit horologium, quod precio constabat septingentas marchas. *k*)

Anno eodem die S. Olavi Regis & martiris facta est translacio b. Ingridis *l*) in oppido Skæningensi per reverendos patres & dominos, Dei & sedis Apostolice gracia episcopos, Dnm. Ingemarum Vexionensem & Vincencium Scarensem, præsente regni Gubernatore Dno. Svantone, cum aliis multis Dnis. & dominabus, nec non ingenti multitudine populorum. Deo sit laus.

Jul. 29. Anno eodem die proxima; scil. feria 2 post festum S. Petri ad vincula reverendus pater & Dns. Dns. Ingemarus episc. Vexionensis consecrando investivit nobis duas virgines, scil. Magdalenam Pauli de monte cupri, & Annam Olavi Skæningensem.

Aug. 2. Anno eodem die S. Gereonis sociorumque ejus exierunt fratres nostri, videl. Johannes Mat. & Petrus Magni versus Romam pro recuperacione domus matris nostræ S. Birgitte.

Dec. 13. Anno eodem die S. Lucie virginis subito obiit soror Ingeborgis Laurencii, anno a professione sua 42, & fuerat sacrista per annos tres.

Eodem anno XVII mensis Decembris obiit soror Margareta Joans dotter

h) Hujus Petri Ingemari plures epistolæ ad Vadstenenses ab an. 1505 ad 1518, editæ sunt in Appendice *Spegeliana* p. 146 & ap. *Troil*, Handl. i Sv. KyrkoHist. T. V. p. 309 sq.

i) Vide ad an. 1487.

k) Hoc horologium Planetarum Lunæque cursum indicabat & carmine Latino descriptum est a Poëseos Professore *Laurentio Fornelio* Ups. 1650. Consumtum incendio an. 1702. Petrus Dasypodius Professor Astronomiæ Upsaliæ lectiones habuit in sphæra materiali.

l) Vide de illa *Vastovii* Vitem Aquiloniam p. 75 & annotationes *Benzelii* p. 61.

ter focaria senio gravata, quæ fuerat valde paciens & magne devocionis, 50 annis in coquina fideliter serviens &c.

Anno Domini MDVIII.

Ipso die S. Josep reverendus in Christo pater, Dns. Otto episcopus Arosiensis consecrando investivit nobis unam virginem, videl. Katerinam Ingewaldi Lincopensem. Jan. 15.

Anno eodem die Spinee Corone Domini consecravit idem rever. pater unam virginem Ingeborgem Torstani nomine per preces & expensas reverendissimi Dni. archiepiscopi Upsalensis, propter instancias fr. Johannis Johannis. Maji 4.

Anno eodem ipso die S. Georgii martiris obiit fr. Ericus Johannis Vesgotus, senio gravatus, sumptis sacramentis, a professione sua anno tricesimo &c. Apr. 23.

Anno eodem ipso die S. Marci evangeliste obiit soror Mæritta filia Thuronis militis, quondam Abbatissa longa infirmitate gravata, anno professionis 38. Apr. 25.

Anno eodem circa oct. Pasce fratres Johannes Mat. & Petrus Magni reversi sunt, qui in mari per famulos Regis Dacie capti fuerunt & primo ad Gotlandiam ducti, & in maximis tribulacionibus constituti; inde vero missi tanquam captivi Hampnis ad Regem, ubi morati sunt per quinque ebdomadas in conventu domus S. Spiritus, & quia Rex noluit eos procedere in negociis commissis versus Romanam curiam, ideo coacti sunt redire ad Vadzstenam. Apr. 30.

Anno eodem ipso die nativitatis S. Johannis Baptiste redierunt fratres Nicolaus Ragualdi & Karolus Benedicti de Reualia, ubi steterunt ultra duos annos pro reformacione illius monasterii ordinis nostri, Vallis Marie, & propter gwerras regnorum non potuerunt procedere ad Gdanzsk m) Jun. 24.

Anno eodem ipso die S. Laurencii martyris exierunt denuo fratres Petrus Ingemari & Petrus Magni versus Romam pro recuperacione domus matris nostre S. Birgitte, qui venientes Romam invenerunt fratrem Bartollum Leonis in plena possessione, vel pocius regimine domus Hospitalis. Et quia idem Bartollus revocatus fuit ad monasterium nostrum per scripta nostra prædictis fratribus commissa, timens invitus expelli de domo &c. ideo mox impetravit a sanctissimo Papa Julio II plenam auctoritatem gubernandi domum ipsam tempore vite sue, & in hoc se infidelissimum exhibuit, ut videtur &c. Aug. 10.

Anno Domini MDIX.

Ipso die S. Ieorgii martiris obiit fr. Nicolaus Laurencii laicus, anno a professione sua undecimo. Hic dicebatur habere quandam speciem lepre, & fuit valde devotus. Apr. 23.

Eodem anno venerunt scripta de monasterio Vallis gracie in Finlandia circa festum annunciacionis Domini, continentes lamentabilem dolorem de obitu triginta quinque personarum, sororum & fratrum, ibidem in autumpno præterito mortuorum, quasi in uno mense, ex pestilencia. Ideo pecierunt humiliter sibi mitti aliquas personas de monasterio nostro pro sublevamine & reformacione, quod & factum est. Eadem estate circa festum S. Tri- Mart. 25.

m) Gedanum. Danzig.

Jun. 4. S. Trinitatis, videl. in crastino Trinitatis emisse sunt sex sorores & duo fratres, soror Anna *n*) Algoti, soror Elisabeth Giorderi, soror Birgitta Petri de Venestada, soror Birgitta Andree, soror Anna Nicolai, soror Elena Svenonis, fr. Sveno Thordonis tunc Confessor generalis & fr. Clemens Martini diaconus.

Oct. 10. Anno eodem feria quinta infra oct. S. Birgitte obiit fr. Ingemarus Johannis dyaconus, paraliticus factus, a professione sua XXXI. Hic fuit bonus ortulanus & cantor.

Anno Domini MDX.

Febr. 5. Ipso die S. Blasii episc. reverendus pater Dns. Matthias episcop: Strenginensis consecravit nobis in fratrem sacerdotem Dnm. Holmstanum Johannis, qui circa duos annos stetit hic in capellanatu ecclesie nostre, videl. S. Petri, & prius curatus extitit in parochia Nyachil &c.

Apr. 5. Eodem anno in crastino S. Ambrosii obiit soror Elena Laurencii, una focariarum senio gravata, quæ fuit valde patiens & magne devocionis atque innocencie, quinquaginta annis in coquina fideliter serviens &c.

Maji 16. Eodem anno feria quarta proxima ante festum S. Erici Regis & martiris obiit soror Christina Öwidi, anno a professione sua XXXIV, & fuit sacrista per tres annos.

Aug. 18. Eodem anno Dominica infra oct. assumpcionis Marie Virginis venerunt litere fratris Svenonis Thordonis de monasterio Vallis gracie, cum quibus quidem literis officium Confessoratus, quod hic habuerat, libere resignavit in nomine Domini.

Aug. 20. Eodem anno ipso die S. Bernardi abbatis exierunt fratres Laurencius Benedicti dyaconus & Johannes Joansson conversus laicus, ad monasterium ordinis nostri Munkaliiff, cum fratre Petro Haquini ibidem professo & huc misso cum literis episcopi Bergensis & conventus pro personis emittendis ad prædictum monasterium. Iste eciam fr. Petrus reduxit ad nos fratrem nostrum Olavum Petri dyaconum, qui in prædicto Munkaliiff per decem ferme annos steterat.

Aug. 21. Eodem anno in crastino S. Bernardi obiit fr. Benedictus Nicolai laycus, anno professionis suæ XXXVII.

Aug. 25. Eodem anno ipso die S. Lodovici Regis & confessoris Dns. Vincencius episcopus Scarensis consecravit nobis undecim personas utriusque sexus, videl. Ingridem Anderssa dotter, Birgittam Lindors dotter, nobilem Annam Maanssa dotter, Christinam Eliffz dotter, Elenam Maanssa dotter & Margaretam Nielssa dotter in sorores. Cum hoc eciam Dnm. Olavum Erici inter sacerdotes & alios tres inter laicos, videl. Ericum Joansson Broby, Nicolaum Kætillson & Johannem Jæspersson.

Insuper unum fratrem sacerdotem, Andream nomine de Triumpho Marie, ordinis nostri monasterii in Polonia situati, *o*) qui habitum prius accepit in polonia de manu Confessoris ibidem; sed hic regulariter consecratus est cum aliis personis prius dictis, & a novo per episcopum investitus, non tamen exeundo chorum; sed omnia in choro super ipsum sunt facta.

Anno Domini MDXI.

Febr. 15. In crastino S. Sigfridi confessoris & episcopi obiit fr. Johannes Svenonis Dacus, anno suæ professionis XXV.

Eodem

n) Lege: Katharina, ut ex aliis locis constat. *o*) Lublini.

Eodem anno circa festum cathedre S. Petri, convocatis sororibus & fratribus in loqutorio sororum, fr. Johannes Matthie resignavit officio Confessoratus, & post paucos dies electus est in Confessorem generalem honorabilis vir fr. Nicolaus Rawaldi, qui quidem ante exitum suum ad Riffwaliam hic hujusmodi officium Confessoris proficue gerebat fere annis sex, & in Riffwalia annis duobus in eodem officio persistebat, nunc vero tercio concorditer tam ex parte fratrum, quam sororum electus. Febr. 22.

Eodem anno ipso die translacionis S. Dominici obiit soror Katerina Ingewaldi nata Lincopie, infirmitate longa gravata, anno professionis suæ quarto, vel circa. Maji 24.

Eodem anno feria sexta ante festum S. Erici Regis & martiris exierunt duo fratres nostri conventuales, videl. magister Olavus Johannis Gutho & Johannes Nicolai Rææff, cum alio quodam fratre Andrea Matth. qui hic quasi per annum steterat, & continue lacrimabatur cum precibus pulsans, ut aliqui fratres pro reformacione monasterii sui & ordinis nostri in Triumpho Marie, in terra Polonie situati, mittantur. Ea propter prædicti duo fratres Olavus & Johannes emissi sunt ad reformacionem monasterii ejusdem, licet quibusdam fratribus non placuit, diffidenciam habentes in fratrem illum Johannem Rææff. Maji. 16.

Eodem anno circa festum S. Johannis Baptiste reversus est fr. Laurencius Benedicti dyaconus, qui ante annum cum fratre Johanne Johannis converso layco exivit versus monasterium Munkaliiff, nuncians mortem consocii sui prædicti fratris Johannis, qui obiit in monasterio Munkaliiff dominica infra octav. Epyphanie. Jun. 24 Jan. 12.

Eodem anno circa festum S. Andree obiit soror Anna Nicolai, cognata fratris Nicolai Ragvalli, quæ quidem obiit in monasterio Vallis gratie & emissa fuit ab isto monasterio nostro Vatzstenensi cum aliis quinque sororibus, ut supra. Nov. 30.

Anno Domini MDXII.

In profesto visitacionis Marie nocturno tempore clam recessit fr. Olavus Erici apostata pessimus, & melius illi esset, quod natus non fuiset homo ille &c. Jul. 1.

Eodem anno in crastino assumpcionis Marie rever. in Christo pater & Dns. Dns. Ingemarus episcopus Vexionensis consecrando investivit nobis unum sacerdotem, videl. Dnm. Andream Petri natum Skeningie, qui fere per duos annos stetit in capellanatu ecclesie nostre S. Petri, & prius curatus fuit in Vanga. Aug. 16.

Eodem anno in crastino assumpcionis Marie Virginis rediit fr. Sweno Tordonis de monasterio Vallis gracie cum tribus sororibus, videl. K. Algoti, B. Petri, E. Swenonis, ubi steterunt ferme tribus annis. Due vero sorores, videl. Elizabeth Giorderi & Birgitta Andree ibidem remanserunt. Una vero obiit, videl. Anna Nicolai, ut dictum est folio præcedenti, quæ quidem omnes simul emissæ in numero sex fuerunt, ut prætactum est &c.

Eodem anno in crastino commemoracionis animarum, convocatis sororibus & fratribus tempore & loco debitis, fr. Nicolaus Rawalli resignavit officio Confessoratus, & die sequenti electus est fr. Johannes Matth. in Confessorem generalem, qui quidem Johannes prius in hujusmodi officio duabus vicibus proficue fuerat, nunc vero tercio electus. Nov. 3.

Anno

Anno Domini MDXIII.

Die nona mensis Marcii exivit fr. Laurentius Benedicti ad curiam Romanam, cum literis & instrumentis ad ibidem standum in domo matris nostre S. Birgitte, cum fratre Petro Magni rectore domus ejusdem, revocando fr. Petrum Ingemari.

Eodem anno secunda die mensis Aprilis obiit immense devocionis senior noster fr. Törkillus Elavi, *p*) anno a professione sua quinquagesimo.

Jun. 28. Eodem anno feria 3 ante festum Apostolorum Petri & Pauli reversi sunt fratres, magister Olavus Johannis Guto & Johannes Nicolai Råff de monasterio ordinis nostri, quod Triumphus Marie dicitur in terra Polonie situatum, ubi isti fratres prædicti fere per duos annos pro reformacione monasterii illius steterunt, & parum profecerunt, quia invicem non concordaverant.

Eodem anno egregius Doctor, Dns. Johannes Petri Braske præpositus Lincopensis electus est in episcopum Lincopensem, & in dominica proxi-
Aug. 7. ma ante festum S. Laurencii consecratus est ibidem per reverendos patres Dnos. episcopos, videl. Vincencium Scarensem, Matthiam Strengenensem, Ottonem Arosiensem & Ingemarum Vexionensem. Utinam ad Dei laudem.

Oct. 14. Eodem anno circa oct. canonizacionis matris nostre S. Birgitte prima vice visitacionem idem fecit reverendus in Christo pater Dns. Johannes Brask episcopus Lincopensis circa sorores & fratres cum magna discrecione & maturitate, adhærentibus sibi Dno. Vernero archidiacono & magistro Erico Magni canonico ecclesie ejusdem.

Sept. 8. Eodem anno circa festum nativitatis Marie inceptum fuit opus quoddam subtile argenteum pro scrinio matris nostræ S. Katerine per quendam magistrum Johannem Menss, qui parum laboravit clamque recessit & neminem salutavit.

Anno Domini MDXIV.

Jan. 15. Ipso die S. Josep nutritii Domini reverendus in Christo pater, Dns. Johannes Braske episcopus Lincop. prima vice apud nos consecrando investivit nobis duos fratres, videl. Dnm. Petrum Gylta nobilem & senem inter sacerdotes & Arnerum Matthei inter fratres laycos conversos, qui provisor fuerat in Susenborg *q*) & Forswik, ac aliis serviciis monasterii.

Maji. 16. Eodem anno feria III ante festum S. Erici Regis & martyris obiit soror Birgitta Jöns Laurenssons dotter, anno a professione sua quinquagesimo secundo. *r*) Hæc per aliquos annos cœca & infirma fuerat.

Jul. 1. Eodem anno in profesto visitacionis Marie Virginis obiit fr. Nicolaus Ravaldi, qui bina vice fuit Confessor generalis Vatzstenensis et semel confessor generalis monasterii ordinis nostri Mariendal, anno suæ professionis 38.

Eodem anno Quinta die mensis Augusti resignavit fr. Johannes Mathei officio Confessoratus, & die sequenti electus est Sweno Tordonis in bona concordia, Deo gracias.

Eodem anno die XIX eiusdem mensis Augusti Due sorores nostre reverse sunt de monasterio Vallis gracie, videl. Elizabeth Giorderi & Birgitta Andree, ubi steterant ferme per quinque annos & secum afferebant duos fra-

p) Transtulit vitam S. Briccii in Cod. R. Biblioth. Stockh. A. 3.

q) Arx, in cujus ruderibus fundatum Monasterium Vadstenense.

r) Lege: quadragesimo quinto. vid. ad an. 1469.

fratres conventuales Vallis gracie, fr. Johannem Erici sacerdotem & Thomam conversum laycum, qui quidem fratres steterunt hic aput nos & regressi post tres ebdomadas Vallem gracie.

Anno eodem XI die mensis Septembris venerunt huc duo fratres de monasterio Mariecrone prope Stralesundam, cum multis literis & causis prægnantibus ac ordinis, lacrimabiliter & affectuose postulantes tam verbis quam eciam scriptis, quatenus duo ex nostris conventualibus fratribus cum eisdem ad Mariecrone mitterentur, ad faciendam concordiam & amicabilem composicionem inter episcopum dyocesanum illorum, videl. Zwerinensem & eorum conventuales, qui eos excommunicavit & maximas tribulaciones eis intulerat, occasione quarundam indulgenciarum, quas indulgencias ipsi fratres pronunciaverunt contra penale monitorium præmencionati episcopi Zwerinensis.

Eodem anno infra oct. Angelorum exierunt duo fratres nostri conventuales, propter creberrimas instancias tam fratrum quam sororum, videl. Nicolaus Amundi & Erlandus Siwordi, *s*) ad succurrendum prædictis conventualibus in Mariecrone, qui quidem fratres nostri Nicolaus & Erlandus pertransientes terras Dacie litteras regales & reginales impetrarunt ad prædictum episcopum Zwerinensem, nec non ad Ducem Buchslavum Pomeracensem & ad Ducem Henricum Magnipolensem, pro facienda amicabili composicione inter episcopum prædictum Zwerinensem & conventuales in Mariecrone. Quibus literis episcopo per fr. Nicolaum Amundi præsentatis noluit contentari; sed dixit: Nos ponderamus injurias & contumelias nobis illatas ultra trium millium ducatorum. &c. Nov. 9.

Eadem estate fecerunt ipsi fratres sibi impetrari a sede Apostolica absolucionem ad cautelam a prædicta excommunicacione illis injuste illatam, & cum hoc citacionem episcopi ad curiam Romanam, & similiter citacionem Dni. Reymari Hanen, ipsius episcopi præpositi & eorum complicum ac inhibicionem impetrarunt ipsi fratres, ne aliquis eorum ulterius præsumeret eos impedire, aut in posterum molestare vel perturbare, sub pena majoris excommunicacionis, suspensionis & interdicti aliisque ecclesiasticis sentenciis, censuris & pœnis, ac quatuor millium ducatorum auri de camera, Apostolice camere per quemlibet hujusmodi inhibicioni contravenientem applicandorum, & multa alia, de quibus longum & tædiosum esset hic inserere, ut patet in quodam magno processu litigioso, desuper plenius confecto, & per me Nicolaum Amundi conscripto & reportato. *t*) Qui jacet in capsa literarum &c.

Eodem anno circa oct. Martini obiit soror Birgitta Clawssa dotter, anno suæ professionis nono. Hæc dicebatur habuisse quandam speciem infirmitatis morbi caduci *u*) per aliquod tempus &c. Nov. 18.

Anno Domini MDXV.

Quarta die Pasce exierunt duo fratres nostri ad Poloniam, videl. magister Olavus Guto & Holmstanus Johannis, in magnis expensis. &c. Apr. 11.

Eodem anno in profesto canonizacionis matris nostre S. Birgitte redierunt fratres Erlandus & Nicolaus Amundi de Stralesunda, cum multis scriptis & secum reportatis de actis & factis litigiosis inter Episcopum Zwerinen- Oct. 6.

s) Horum litteras ad Vadstenenses super hoc negotio, datas Mariecrone d. 13 Jan. 1515, edidit *v. Troil*, l. c. p. 317.

t) Qui itaque Diarium hoc tempore continuavit.

u) Epilepsia, Fallandesoten.

nensem Petrum Valcho ex una, & fratres ac sorores monasterii Mariecrone partibus, ex altera, cum aliis impetratis, ut prætactum est. Insuper duo capita reliquiarum sanctarum de illa sacratissima XI millium virginum in Agrippinensi Colonia quiescencium societate secum reportavere.

Nov. 9. Eodem anno die S. Theodori martyris obiit soror Dorothea Nicolai Nórcha, anno professionis suæ vicesimo tercio. Hæc magnam devocionem ad S. Trinitatem habuit.

Nov. 12. Eodem anno in crastino S. Martini episc. obiit fr. Gerardus conversus, nacione Theotonicus, anno a professione sua XXVIII. Hic fuit bonus pictor.

Anno Domini MDXVI.

Maji 2. In profesto invencionis S. Crucis obiit fr. Olavus Petri evangelista, qui die octavo ante diem obitus sui sanus intravit chorum fratrum cum conventu completorium cantaturus, & ibidem subito cecidit paraliticus, & mutus mox effectus, & in tali infirmitate mortuus est.

Maji 18. Anno eodem Dominica Sanctissime Trinitatis rever. in Christo pater Dns. Johannes Brasch episcop. Lincop. consecravit nobis unam virginem, videl. Christinam Olafsdotter de Skódwe in sororem, & cum hoc Andream Tordsson civem Vatzstenensem in fratrem laicum, uxore tamen vivente & hic in civitate demanente, ea intencione, quod ipsa habitura sit primum vel secundum aut tercium locum, qui vacaverit inter sorores nostras, Deo favente.

Jun. 9. Eodem anno die Sanctor. Primi & Feliciani martirum reversus est fr. Holmstanus Johannis, qui ante annum exivit cum magistro Olavo Gutho versus Poloniam. Iste quidam Holmstanus nunciavit nobis diem mortis fratris prædicti magistri Olavi, qui obiit in monasterio Marie de Triumpho in Polonia, feria sexta in hebdomada Pasce.

Mart. 28. Jul. 25. Eodem anno in crastino S. Jacobi Apostoli obiit fr. Michaël Nicolai anno professionis suæ XXIX. Iste bonus pater fuit magne devocionis atque paciencie.

Dec. 18. Eodem anno feria quarta ante festum S. Thome Apostoli obiit soror Ingeborgis Johansdotter de Broby Qwernagarda, soror carnalis fratris Erici Joanssons, anno professionis suæ quinquagesimo inchoante.

Dec. 20. Eodem anno videlicet MDXVI. in vigilia S. Thome Apostoli obiit soror Katerina Petri cognomento Törfwa, anno suæ professionis LV. &c.

Anno Domini MDXVII.

Apr. 19. Dominica Quasimodogeniti obiit soror Birgitta Petri de Westerwik anno suæ professionis XIX. Hæc fuit quasi insentata ante suum ingressum religionis, & sic fere permansit ad mortem.

Maji. 22. Eodem anno in crastino Ascensionis Domini obiit fr. Johannnes Torstani cadens de tecto ecclesie ad terram, & mortuus est eodem momento. Iste laycus conversus fuit valde utilis & sollicitus de reparacione ecclesie in tecto cupri & fenestris vitreis ac multis aliis, obiit anno 48 a professione sua facta.

Jun. 7. Eodem anno Dominica Trinitatis reverendus pater Dns. Johannes episcop. Lincop. consecravit & investivit nobis duas virgines, videl. Margaretam Olavi natam in monte cupri, & Elenam Jacobs dotter natam Lincopie in sorores, & cum illis Dnm. Anundum Ingonis, Dni. Stenonis tunc

Gu-

Gubernatoris regni Capellanum, nobis in fratrem sacerdotem. Utinam ad Dei laudem.

Eodem anno in profesto S. Luce Evangeliste fr. Sveno Tordonis resignavit Confessoratus officio, & fr. Johannes Mathæi senior propter aliquarum sororum crebras instancias, nec non propter aliquorum fratrum pias affecciones vicem præsidentis ad tempus sibi assumpsit, non tamen per eleccionem aliquam regularem. Oct. 17.

Eodem anno in estate ceperunt fratres dilatare pomerium juxta aquas pro quadam piscina, ponendo murum magnum & altum extra privetum *v*) girando *x*) usque ad antiquum murum pomerii. Utinam ad commodum.

Eodem anno in octava omnium Sanctorum reverendus in Christo pater Dns. Johannes episcopus Lincop. consecravit nobis tres personas, videl. nobilem virginem Ingegerdem Petri Gylta in sororem & Dnm. Benedictum Petri canonicum Scarensem virum doctum, maturum & devotum in sacerdotem. Cum hoc eciam Laurencium Kenekesson in laicum conversum. Nov. 9.

Eodem anno 1517 in crastino S. Andree Apostoli, convocatis sororibus et fratribus in loqutorio sororum, concorditer est electus in Confessorem generalem fr. Nicolaus Amundi, indignissimus hominum, quod protestor manu propria. In laboribus a juventute mea, exaltatus autem humiliatus sum & conturbatus. Et ex permissione Divina in primo accessu hujus eleccionis omnes fratres vota sua in unum dederunt, cum quadraginta sororibus; ceteræ vero persone eleccioni consenserunt, quæ prius vota sua suis patribus spiritualibus caussa honoris contulerant. Nov. 29.

Anno Domini MDXVIII.

Ydibus Februarii obiit senio gravata soror Christina Johans dotter, anno professionis suæ quadragesimo sexto. Febr. 13.

Anno eodem circa Protasii & Gervasii obiit fr. Michaël Gudmundi dyaconus, qui cadens de testudine cellarum mox amisit loquelam, & nocte sequenti mortuus est, unccione tamen extrema munitus, anno suæ professionis trigesimo &c. Jun. 19.

Pentecostes consecravit Dns. Johannes episcopus Lincopensis Cristinam Magni. *y*) Maji 23.

Anno eodem venit Rex Dacie Christiernus navigio cum potencia magna ad civitatem Holmensem, quam obsedit. Ubi eciam ultra decem ebdomadas gravia dampna fecit equidem & sustulit, ut longum esset conscribere &c.

Eodem anno fuit annus jubileus, seu plenaria remissio per Legatum de latere sedis Apostolice, videl. Johannem Angelum nomine, qui moram fecit in Svecia quasi per annum.

Anno Domini 1519.

Obiit nobilis mater nostra Dna. Abbatissa soror Anna Fickonis, a professione sua anno quinquagesimo sexto. Hæc erat literatissima secundum condicionem illius sexus, quæ præfuit & profuit in officio abbatissali annis decem & octo, & prius in officio Priorisse annis ferme quindecim. Requiescat in Deo.

Anno

v) Alias Privatum, Latrina, *Du Cange*.
x) *Girare*, ambire, circumdare circumire. Id.
y) Hæc in schedula chartacea codici adnexa comparent.

Jan. 23. Anno eodem in crastino S. Agnetis secundo, electa fuit in abbatissam soror Anna Girmundi cum parva concordia sororum, quia sorores pro majori parte opposuerunt se eleccioni, eo quod non habuit nisi 18 vota sororum; vota vero omnium fratrum, exceptis duorum. Episcopus tamen eandem confirmavit & consecravit. Deo gracias.

Febr. 27. Eodem anno IIII. Kalendas Marcii obiit soror Katerina Gudmundi longa infirmitate gravata, anno professionis suæ XLIII. Fuit priorissa tribus annis. z)

Apr. 22. Eodem anno In profesto S. Jeorgii martyris obiit fr. Sweno Tordonis anno suæ professionis XXVIII. a)

Maji 8. Eodem anno octavo ydus Maii consecravit rever. pater episcop. Lincop. duas virgines in sorores, videl. Hillicam Hanssadotter & Elenam Siggadotter, in præsencia Dni. Legati, Dni. Johannis Angeli, qui stabat in choro nostro usque ad finem officii misse & postea egrediebatur cum nostro Domino graciosa. b)

Oct. 26. Eodem anno VII. Kalendas Novembris obiit soror Katerina Nicolai a professione sua anno quadragesimo secundo. Hæc eciam soror fuit longa infirmitate gravata & macerata, ita quod cutis & ossa solum videbantur remanere; fuit tamen paciens.

Anno Domini MDXX.

Jan. 3. In oct. S. Johannis Apost. & Evang. in loqutorium sororum convocatis sororibus & fratribus, resignavit officio confessoratus fr. Nicolaus Amundi, propter gravem infirmitatem & debilitatem suam, & infra oct. Epyphanie
Jan. 13. electus fuit in Confessorem generalem fr. Karolus Benedicti per modum scrutinii concorditer.

Mart. 12. Eodem anno die S. Gregorii reverendus pater Johannes episcop. Lincop. consecravit hic unam virginem nomine Margaretam Anderssadotter, natam Vastenis, competentis literature secundum sexum & ætatem suam.

Mart. 13. Eodem anno in crastino S. Gregorii obiit soror Christina Hanssadotter Braska, anno a sua professione LXVII. Hæc fuit bona scriptrix, & scripserat plurimos libros c). Deo gracias.

Mart. 21. Eodem anno die S. Benedicti idem rever. pater consecravit unam virginem, nomine Katerinam Pædhersdotter af Haanghre.

Jan. 23. Item in vigilia S. Joh. Baptiste rediit pater Petrus Ingemari de Roma, cum plumbo & magna gracia, super negocio b. Katerine.

Nov. 11. Eodem anno circa Martini coronatus est Rex Christiernus in Regem
Dec. 28. regni Svecie Stokholmis. Deinde dominica infra oct. nativit. Christi venit prædictus Rex ad Vastenam, cum caterva non modica armatorum, qui circa horam 2. post prandium intravit ad sanctuarium, donec cantavimus Te Deum &c.

Anno Domini 1521.

Jan. 1. Die circumcisionis Domini post prandium intravit Rex idem ad stallum d) Confessoris, cum duobus episcopis & duobus militibus &c., ut alibi.

Item

z) Scripsit nonnulla in Cod. Regiæ Biblioth. Stockh. A. 3.

a) Transtulit miracula S. Catharinæ Sienensis in Codice citato.

b) Stenone Sture Juniore, Regni Moderatore.

c) Forsan illius est Antiphonarium in usum Margaretæ Claudii filiæ, abbatissæ Vadstenensis, scriptum a Christina Joannis filia, Moniali ibidem, tempore quo Anna Fickonis & Anna Nicolai erant cantatrices, exemplar nitidissimum, quod superest in Collectionibus *Celsianis* Biblioth. Acad. Upsal. N:o 4 in 8:o. Vid. ad an. 1462.

d) Sedes Monachi in ecclesia.

Item in profesto S. Jeorgii fuit venerab. pater Johannes episc. Lyncopensis in locutorio seculari præcipiendo patri Karolo, quod resignaret officium confessoratus, aliquibus fratribus audientibus, vel ipse episcopus in brevi intraret, ipsum vi deponendo, ob caussam nullis notam. Tandem in profesto S. Vitalis martyris pater Karolus resignavit in locutorio sororum, licet nobis non umquam concedentibus. Apr. 22. Apr. 28.

Sabbatho infra oct. Ascensionis Domini electus est pater Petrus Ingemari in Confessorem generalem cum concordia pacifica. Deo gracias. Maji 11.

Item quinto Non. Julii obiit soror Birgitta Petri Jercho a professione sua LXVI anno, in cujus locum electa est Birgitta Ingonis Skittha, deinde consecrata per graciosum patrem Dnm. Johannem episcopum Lyncopensem in crastino S. Petri ad vincula. Jul. 4. Jul. 31.

Ante vigiliam nativ. b. Marie Virginis apposita est nova tabula ad summum altare, quam procuravit pater pius Nicolaus Amundi cum suis amicis absque sumptibus monasterii, & in die canonizacionis b. Birgitte per patrem nostrum Dnm. Petrum Ingemari Confessorem Generalem in Dei honorem consecrata est. Sept. 7. Oct. 7.

Item in crastino S. Bernardi *e*) venit strenuus vir Gosthavus Erici ad oppidum Vastenense non cum parva comitiva celebrando dietam, quæ durabat unam quasi per septimanam, & obsessit tria castra in regno, videl. Arosiam, Stækeborg & Stekeholm, quæ in brevi adeptus est, postea obcessit castrum Holmense cum civitate. Aug. 21.

Eodem anno venit quidam frater de Munkaliff affectans fratres sacerdotes ad suum monasterium. Et quia paciebamur defectum &c. propter guerras, non audebamus ei subvenire, ideo in oct. epiph. recessit. Jan. 13.

1522.

Pridie Call. Augusti obiit soror Birgitta Olavi Vadstenensis. Jul. 31.

Item XII. Call. Sept. obiit soror Ingeborg Benedicti. Aug. 21.

Dominica infra oct. b. Birgitte vener. pater doctor Johannes episcop. Lyncopensis consecravit duas virgines in sorores, videl. Annam Benedicti & Margaretam Anundi. Eodem tempore & loco consecravit venerab. fratrem de Alvastra Dnm. Nicolaum, in Abbatem ad monasterium Julatha. Cum hoc donavit præfatus venerab. pater Tabule summi altaris XL dies indulgent. pro quolibet loco. Oct. 12.

1523.

XI Call. Marcii obiit fr. Nicolaus Katilli laycus. Febr. 19.

Eodem anno circa festum S. Trinit. *f*) in oppido Strengenensi electus est in Regem Svecie illustris vir Gózsthavus Erici. Maji 31.

Item in octavis Julii obiit fr. Laurencius Benedicti in urbe Romana. Apr. 19.

Item die Sanctorum Innocencium obiit fr. Andreas Toorson laycus. Dec. 28.

1524.

Item Dominica post circumcisionis consecratus est Johannes Laurencii in fratrem laycum. Jan. 3.

Eodem anno infra oct. Epiph. reverendus in Christo pater Dns. Johannes Brask episc. Lyncop. fecit visitacionem cum magna discrecione & maturitate, adhærentibus sibi Dno. Doctore Johanne præposito & magistro Johanne canonico ecclesie ejusdem. Jan. 13.

Item

e) Triduo post constitutus est Regni Gubernator.

f) Electus est die 6 Junii.

Jan. 20. Item S. Fabiani & Sebastiani obiit soror Margareta Nicolai Vastenensis. g)

Febr. 5. Item die S. Agathe virginis exierunt duo fratres, videl. Holstanus Johannis & Petrus Svenonis versus Romanam curiam, ad standum in domo matris nostre S. Birgitte.

Febr. 17. Feria quinta post Sigfridi extorsit Rex Gôtstavus a monasterio nostro quinque latera argenti, quæ facta sunt ad scrinium S. Katerine citra III lôdiga mark, oc centum lôdoga mark & decem lood.

Febr. 27. Item Dominica Oculi consecratus est Dns. Petrus Nicolai Vazstenensis inter dyaconos.

Item prædictus Rex iterum extorsit a nobis XII lôdoga mark ex sa-
Mart. 21. crario, feria 2 majoris ebdomade.

Mart. 28. Item soror Ingeborg Petri obiit 2 Pasce, quæ fuit 5 Kall. Apprilis.

Jun. 18. Item die Marci & Marcelliani martyrum, quæ fuit 14 Kall. Julii, obiit soror Elena Matthei una focariarum.

Jul. 16. In crastino divisionis Apostolorum venit fr. noster doctor Petrus Magni de Roma consecratus in episc. Arosiensem, receptus in curia procuratoris, deinde per duos dies intravit ad infirmitorium monasterii nobiscum collacionando, postea recessit ad dietam Jônocopensem. h)

Oct. 4. Item die S. Francisci obiit soror Margareta filia fratris Andree Torson.

Oct. 16. Item nocte dominice infra oct. b. Birgitte factum est incendium in curia Dni. Turonis Jönsson militis. i) Combuste sunt octo curie cum plurimis stubellis.

Oct. 23. Dominica sequente consecrate sunt due virgines in sorores, videl. Ingeborg Laurencii & Margareta Olavi & unus civis Vastenensis, videl. Petrus Laurencii inter laycos, facto divorcio legittimo secundum jura, Canon. Conjuge consenciente, per venerabilem Dnm. Johannem episcopum Lyncopensem.

Nov. 7. Item quarta die ante Martini, pater Confessor generalis Petrus Ingemari in locutorio sororum & fratrum resignavit officium Confessoratus pro-
Nov. 12. pter debilitatem. Sabbatho sequente electus est pater Nicolaus Amundi secundo in Confessorem generalem cum magna concordia utriusque conconventus, per modum scrutinii, Deo gracias.

Nov. 19. Item die S. Elizabeth obiit pater Johannes Matthei maximus zelator regule, qui multum laboraverat pro utilitate & communi bono.

Dec. 18. Dominica 4 Adventus obiit soror Anna Matthei Karth devota & zelatrix regule.

Deinde post aliquot dies missus est fr. Anundus Ingonis versus Finlandiam ad monasterium nostrum, videl. Nadhendal, circa diem S. Scho-
Febr. 10. 1525. lastice.

1525.

Die S. Scholastice exivit Andreas Ingonis frater.

Mart. 5. Item Dominica LXX:me vener. pater Dns. Johannes Brask episc. Lyncop. consecravit nobis Elenam Haquini in sororem, cognatam Dni. Amberni archidiaconi Skarensis.

Mart. 15. Idibus Marcii feria 4 post Gregorii obiit nobilis soror Augerdis nata Vesgocie, a professione sua XXXVIII.

Die

g) Ejus cura & impensis scriptus est a Sorore Vadstenensi Codex A. 2. in Biblioth. R. Stockh. Doct. Alani de rupe opuscula continens. v. Appendix N:o VII.

h) De hoc conventu Regis & Regni Senatorum v. *Dalin* Hist. Svec. T. III. p. 103.

i) Tre Rosor, Regni Marschus. v. *Stiernman* Höfd. Minne, p. 25.

Die S. Johannis ante portam Latinam obiit soror Elena Matthie Brask. Maji 6.

Eodem anno Dominica quarta Pasce venerab. pater Johannes episcop. Maji 14. Lyncop. consecravit tres virgines in sorores, videl. Katerinam Pauli Kyla, Katerinam fratris nostri Longe Bencth, Katerinam Erici, & Dnm. Torstanum de Vorsberg inter sacerdotes.

Item in profesto S. Olavi venit fr. quidam laycus de Munkaliff, optans Jul. 28. fratres & sorores ad suum monasterium, cum litera sui conventus.

Item in die invencionis S. Stephani obiit soror Margareta Olavi Su- Aug. 3. dercopensis.

In crastino decollacionis S. Johannis Baptiste obiit soror Elena Petri Aug. 30. de Venesta.

Dominica Quartadecima, quæ est dies S. Lamberti, investita est per Sept. 17. Confessorem patrem Nicolaum Amundi Elena Petri inter focarias.

Eodem anno die S. Gereonis, ex mandato Regis nostri Dni. Góstavi, e- Oct. 10. xivit frater Benedictus Petri, ad inducendum populum Lapponicum ad divinum cultum.

Domin. XXII. Trinitatis Confessor pater Nicolaus Amundi resignavit Nov. 5. officium Confessoratus. Feria 4 sequenti electus est pater Karolus Benedi- Nov. 9. cti in Confessorem generalem.

1526.

Venerab. pater Johannes episcopus Lyncopensis die conversionis S. Pauli Jan. 25. consecravit unam virginem, videl. Barbaram Magni in sororem.

Item 2 die Pentecostes præfatus pater episc. Lyncop. consecravit no- Maji 21. bis quatuor personas, primo Christinam Gwnnari proconsulis Lyncopensis in sororem, deinde Dnm. Petrum Nicolai scholasticum Skæningensem & Dnm. Laurencium Torberni altaristam Vastenensem inter sacerdotes, & Dnm. Franciscum de Hwarf inter dyaconos.

Item in profesto S. Botwidi obiit Ingeborg Torstani. Item die S. Mau- Jul. 27. ricii obiit soror Christina Olavi de Skódwi. Sept. 22.

Item Dom. XX. Trinit. rediit fr. Petrus Svenonis de urbe cum literis Oct. 7. commissoriis & altero fratre, videl. Johanne Cornelii de Mariekrono cum aliis literis, & in die præsentacionis b. Marie Virginis præfatus fr. Petrus Nov. 21. iterum recessit versus urbem cum novo mandato.

Domin. XXI Trinit. die XI in vigilia consecrate sunt due puelle per Oct. 14. Dnm. Johannem episc. Lyncop. in sorores, videl. Ingridh Laurencii parochia Steen & Ingeborgh Benedicti inter Vikas.

Item in crastino S. Severini reversus est fr. Annundus & in unitatem Oct. 24. fratrum acceptus cum supplicacione Dni. Johannis episcopi Lyncopensis.

In vigilia omnium Sanctorum obiit fr. Petrus Ingemari. Oct. 31.

1527.

Item IIII. Cal. Marcii obiit soror Elena Petri. Febr. 27.

In crastino S. Ambrocii obiit fr. Clemens Martini dyaconus. Apr. 5.

Item in crastino S. Georgii obiit fr. Petrus Benedicti. Apr. 24.

Item in profesto ad vincula obiit soror Anna Svenonis, quæ prius per Jul. 31. aliquot annos fuit in officio Priorisse.

Item in vigilia nativit. b. Marie rediit fr. Petrus Svenonis. Eodem Sept. 7. die mortuus est frater noster Longe Bencth, ad extra.

Item in vigilia S. Andree obiit soror Katerina Algoti. Nov. 29.

Item

Dec. 13. Item die S. Lucie obiit frater Haquinus Laurencii.

1528.

Jun. 24. In die S. Johannis Bapt. obiit soror Anna Johannis.

Jun. 28. Dominica sequente, videl. tercia Trinitatis, per venerab. patrem Dnm. Magnum episc. Skarensem consecrate IIII virgines in sorores, videl. Christina Symonis, Margareta Johannis, Elyzabeth Matthei & Anna Petri.

Jun. 20. Item die commemoracionis S. Pauli obiit soror Katerina Ingvari.

Jul. 26. Item die commemoracionis S. Anne resignavit pius pater Karolus Be-
Jan. 21. 1529. nedicti officium Confessoratus, & in die Agnetis obiit.

Sept. 21. Item die S. Matthei Apostoli electus est pater Nicolaus Anundi tercio in Confessorem. Feria VI sequente profectus est frater Ericus laycus ver-
Oct. 21. sus Holmiam, per Regem strenue vocatus, & in die XI Millium virginum reversus.

Anno Domini 1529.

Jan. 26. In crastino conversionis S. Pauli ex mandato Regis exivit pater Nicolaus Amundi Confessor, cum fratre Torstano & fr. Petro Skæningensi, versus concilium Órobroënse contra Lutheranos. *k*) Utinam Deus dirigeret
Febr. 12. vias eorum in prosperitate. Revertebantur feria sexta carnisprivii perturbati.

Item die VII Marcii venerabilis nostra soror Anna Girmundi resignavit officium Abbatisse, anno prælacionis suæ X.

Mart. 11. Feria 4 sequente electa est cum magna concordia in Abbatissam nobilis & strenua persona soror Katerina Erici de monte.

Apr. 6. Feria 3 post Quasimodogeniti obiit soror Anna Olavi Vastenensis.

Meji 18. Modicum ante festum Erici recessit fr. Anundus, insalutato hospite, fugiendo clausuram.

Sept. 21. In crastino S. Matthei Apostoli & Evangeliste resignavit pater Nicolaus
Sept. 27. Amundi officium confessoratus, & in die Cosmi & Damiani electus est pater Ericus Beronis.

1530.

Jan. 7. In crastino Epyphanie Domini obiit soror Elena Siggonis.

Jun. 26. Item III die post Trinitatis exiit fr. Johannes Smith versus Gedanum, qui steterat nobiscum quasi per IV annos. Post mensem reversus, quia non permissus exire, propter castellanum Stækeborgensem. *l*)

Nov. 11. Die S. Martini obiit soror Birgitta Petri.

1531.

Jan. 10. Die S. Pauli primi Heremite obiit soror Ingridh Amberni.

Meji 12. Feria 5 ante dominicam Rogacionum factum est magnum incendium in monasterio S. Ingridis in Skæningia.

Jun. 28. Item Vigilia Apostolorum Petri & Pauli venerunt due sorores de Munkaliiff expulse per Lutheranos a monasterio suo, aliis remanentibus apud parentes circumquaque, videl. Barbara Torkilli & Ragnildis Nicolai.

Anno Domini 1532.

Febr. 7. In crastino S. Dorothee obiit fr. Torstanus Petri subitanea morte.

Mart. 26. Feria 2 majoris ebdomade obiit soror Birgitta Andree.

Apr. 10. Feria 4 post Quasimodogeniti obiit soror Birgitta Olavi focaria.

Apr. 15. Feria 2 dominice 2 post Pasca obiit soror elena Swenonis.

Feria 5

k) Decretum hujus Concilii d. 7. Febr. editum est a *v. Stiernman*, RiksdagsBeslut T. I. p. 92.

l) Holgerum Caroli Gera de Björkvik. *v. Stiernman* Höfd. Minne p. 252. 254.

Feria 3 obiit fr. Franciscus Martini dyaconus. Apr. 16.
Feria 5 sequente obiit soror Katerina Laurencii. Apr. 18.
In crastino S. Jeorgii obiit soror Agneta Venzeslay. Apr. 24.
In oct. Corporis Christi obiit fr. Petrus Nicolai Vastenensis. Jun. 6.
In die commemoracionis S. Anne Laurencius scriptor, præfectus dominæ Birgitte de Akerhö interfecit unum soldanum, alio nomine Rytther, in platea ingressus monasterium, per tramithes girans ascendens per ambitum, descendit ad portam sororum, ibi interfectus ab aliis soldanis. Jul. 26.

Item tercia feria dominice prime Adventus extractus est de monasterio nostro fr. Johannes Nicolai per præfectos Regis, videl. Petrum Svenske & Andream Månsson, & missus ad Norvegiam. Dec. 3.

1533.

Feria quinta infra oct. Epyphanie obit soror Hillicha Johannis. Jan. 17.
Item Sabbatho Quasimodogeniti obiit fr. Johannes Laurencii laycus. Apr. 19.

1534.

Feria 2. Oculi nobilis mater, soror Karin Erici resignavit officium Mart. 9.
Abbatissale in porta sororum, anno prælacionis suæ quinto. Sabbatho sequente electa est Priorissa Birgita Botolphi in Abbatissam. Mart. 14.

Item IIII idus Junii, quod fuit in profesto Barnabe Apostoli, obiit Katerina Erici nobilis. Jun. 9.

Item Frater Petrus Magni episcopus Arosiensis obiit dominica infra octav. Ascensionis. Maji 17.

Item feria quinta infra oct. omnium Sanctorum obiit frater Johannes Jesperi laycus. Nov. 6.

1535.

Dominica Oculi obiit soror Elizabeth Giorderi. Febr. 28.
Item Dominica XIX obiit fr. Laurencius Erici laycus. Sept. 26.
Item citra Michaëlis obiit Regina Katerina Holmis, quam Rex tulerat de Alamannia. Sept. 29.

Eodem anno dominica XXIV resignavit pater Ericus officium Confessoratus, 3 feria sequente electus est fr. Petrus Nicolai in Confessorem. Oct. 31.

1536.

Factum est orologium monasterii per civem Skarensem Johannem nomine, qui recessit Sabbatho Reminiscere. Mart. 11.

Item in profesto Nerei & Achillei martyrum obiit Ragnild Nicolai, soror. Maji 11.

Item V. Callendis Julii obiit soror Birgitta Stenonis. Jun. 29.

1537.

Dominica post Michaëlis celebrabantur nuptie Regis Gösthavi secundo Upsalie cum filia Dni. Erici Abrahami. *m*) Sept. 30.

1538.

Item soror Anna Girmundi Abbatissa *n*) obiit sabbatho Oculi. Mart. 23.

1539.

Soror Barbara Magni obiit die S. Marcelli. Jan. 16.
Item soror Katerina Petri Bagge obiit quinta die Pasce. Apr. 11.

Item

m) Sed anno 1536 d. 1 Oct. celebratas fuisse has nuptias constat, in quem diem Dominica post Michaelis hoc anno incidit. Cfr. *Dalin*, l. c. p. 303.

n) Scripsit nonnulla in Cod. R. Biblioth. Stockh. A. 5.

Maji 6. Item in crastino S. Johannis Lateranensis deposita est Abbatissa Birgitta Botolphi per fratres in loquutorio sororum. In die Gordiani & Epi-
Maji 10. machi martyrum electa est soror Katerina Matthei in Abbatissam cum concordia bona.

Oct. 3. Eodem anno in profesto S. Francisci obiit fr. Laurencius Konekin laycus.

Oct. 31. Eodem mense in profesto omnium Sanctorum obiit soror Anna Magni.

Nov. 17. In profesto oct. S. Martini obiit soror Birgitta Farmanni.

1540.

Jan. 24. Obiit fr. Petrus Svenonis dyaconus in profesto conversionis S. Pauli.

Maji. 16. Eodem anno in festo Penthecostes venit ad Vastenas Magister Jeorgius Superintendens & nuncius Regis, o) & Dns. Henricus p) episc. Arosiensis interdicendo Svecam missam, annihilantes omnes ceremonias nostras & memo-
Maji 23 rias de Sanctis, nisi pro pace. Die S. Trinitatis habuit Dns. Henricus episc. Arosiensis primam missam Svecam in choro S. Johannis Baptiste, quam sorores cantabant per Salve Sancta parens & finito Credo habuit sermonem, 2 feria Confessor in eodem choro. 3 feria pater Nicolaus Amundi & conventus &c. intraverunt domum capitularem cum milite Dno. Magno Johanson, q) & prius cum præfecto Regis Hans Scrifvare communicando de hujusmodi ceremoniis.

Eodem die intraverunt ad sorores, ubi fecerunt eleccionem de alio Confessore per voces, videl. patre Nicolao.

Maji 26. Feria 4 resignavit pater Petrus officium Confessoris coactus per predictos dominos, videl. Superintendentem & Dnm. Arosiensem, & electus est pater Nicolaus Amundi per eosdem & concorditer per totum conventum.

Postea intraverunt sacristiam scribendo reliquias, calices monasterii & pyxides, & deuillaverunt r) versus Skæningiam.

1541.

Maji 12. Feria quinta ante 4 dominicam Pasce reversus est frater Johannes Cornelii de Svanshals, ubi stetit per tres annos pro cappellano, & receptus est in bona concordia.

Maji 15. Dominica 4 sequente consecratus est Petrus Magni Skæningensis per Confessorem, inter laycos.

Jul. 25. Eodem anno die S. Jacobi majoris resignavit pater Nicolaus s) officium
Aug. 9. Confessoris, & in vigilia S. Laurencii electus est pater Petrus Nicolai 2:o in Confessorem.

Eodem anno bygdes kakilen t) i nyyo Stuugune ex sumptibus fratris Johannis Cornelii.

Dec. 13. Eodem anno die S. Lucie obierunt sorores Christina Elavi & Katerina Pauli.

Anno Domini 1542.

Jan. 5. In vigilia Epyphanie obiit fr. Ericus Beronis.

Mart. 12. Item Dominica Oculi consecratus est Dns. Laurencius Petri in fratrem ante summum altare, per Confessorem.

Apr. 13. Feria 5 Pasce obiit fr. Nicolaus Michaëlis laycus, sartor.

Eodem

o) Georgius Norman, Pomeranus.
p) Kanna, Norvegus, Religionis Consiliarius.
q) Natt och Dag, Regni Senator & Præfectus Calmariæ. v. *Stiernman* Höfd. Minne, p. 242.
r) Devillare, discedere de villa, ire, proficisci. *Du Cange.*
s) Composuit Colloquium inter Christum & peccatorem in Cod. R. Bibl. Stockh. A. 4.
t) Fornax, unde habemus kakel, kakelugn, fornax testacea.

Eodem anno circa festum Assumpcionis Marie renovatus est kakilen. Aug. 15.
Eodem anno in oct. S. Martini obiit soror Birgitta Petri focaria. Nov. 18.
Item Dominica XXV Trinit. consecravit Confessor unam puellam, videl. Christinam Månsadotter in focariam in confessionatu. Nov. 19.

Anno 1543.

Dom. LXX consecravit Confessor Katerinam Nicolai in focariam. Jan. 21.
Item Margareta Olavi obiit in vigilia S. Matthie Apostoli. Febr. 25.
Item die S. Ambrosii obiit fr. Johannes Rugeri presbiter. Apr. 4.
Item eodem anno sigillavit Rex Göstavus bodhen brefva-skopen in libraria, & satellites ejus desumpserunt innumerabiles libros ibidem, cum ymagine lapidea apud altare b. Virginis, dein multa alia, quorum non numerus, desumpserunt.
Eodem anno obiit soror Ingeborg Magni in anteprofesto b. Virginis Marie nativitatis. Sept. 6.
Item in crastino b. Birgitte canonizacionis hora VIII venit magister Nicolaus *u*) episcopus Lyncopensis ad domum nostram capitularem cum multis clericis & fecit synodum in audiencia multorum citatorum, nobis antea ignorantibus, in multis depressionibus, videl. sacrificio misse, aque benediccione de confessione, cappa & habitu & multis aliis, annihilando servicium Dei. Oct. 6.
Item secunda die aput sorores, ubi deposuit di - - - & Ora pro nobis, propterea fiant dies ejus pauci, *v*) & episcopatum ejus accipiat alter.

1544.

In vigilia Joh. Bapt. venit Rex cum Regina ad civitatem nostram, & sexta feria recessit. Jun. 23. Jun. 27.
Eodem anno in crastino S. Kanuti venerunt litere electi Lyncopensis, quod ille citaret quatuor fratres, videl. Confessorem Petrum Nicolai, Laurencium Torsson, Laurencium Petri & Erlandum ad conspectum Regis, qui tunc fuit Lincopie pro unione facienda, *x*) & in profesto Botvidi revertebantur Laurencius &Erlandus. Alii duo sequebantur Regem versus civitatem Holmensem, & in die S. Michaëlis revertebantur. Jul. 10. Jul. 27. Sept. 29.
Eodem anno die S. Nicolai obiit soror Ingeborgh Johannis. Sept. 6.

Anno Domini 1545.

Desumpserunt nobis civitatenses allan klösters wall, a parte australi, ut apparet.

---

u) Episcopi officium fecisse primum an. 1550 refert *Rhyzelius*, Episcop. SvioGoth. T. I. p. 126. dubius, an Episcopi nomen ei tribuat. Appellabatur & Nicolaus & Claudius Hwit.

v) Obiit Pastor Sudercopensis an. 1567.

x) Forsan unione hereditaria Arosiensi confirmanda. De comitiis hoc anno Lincopiæ habitis cfr. *Dalin* l. c. p. 593.

Ap-

Appendix I. ad pag. 101.

Ex Cod. Biblioth. Acad. Upsal. N:o 6. p. 22. Cfr. *Benzelii* Notæ ad Vastovii Vitem Aquilon. p. 70.

Litera missa pape de canonizacione beate birgitte per regem & suis consiliariis.

Sanctissimo in Christo patri ac domino, domino suo karissimo domino Gregorio digno Dei prouidencia sacrosancte Romanensis & uniuersalis ecclesie summo pontifici & Reuerendissimis in Christo patribus & dominis sacrosancto cardinalium collegio humiles & deuoti filii Albertus Dei gracia Sweorum gotorumque rex. karulus de thoptom legifer sweorum. boecius jonisson legifer gotorum & regni constabularius. benedictus philippi. Anundus Johannis & kanutus karoli milites & consiliarii regni Swecie Cum omni humilitate & reuerentia oscula pedum beatorum. Immensa Christi bonitas pro salute generis humani de summa celorum ad yma descendit ut suo descensu electorum ad summa pararet ascensum virtuteque gratis infunderet ut premia largiretur. Cuius admiranda tantaque suauitate referta pietatis abissus sic humanum genus Diuino feruore caritatis amplectitur, ut sua insuperabili potencia incomprehensibili sapiencia ineffabili clemencia eciam infirma huius mundi diligenter eligere forcia ut quæque confundat ipse candor lucis eterne humilima dispensacione thalamum uteri virginalis elegit ipse virginibus ad integritatis amorem. viduisque ad continencie decorum illuxit. ipse hiis ultimis mundi temporibus velut nardum odoriferum oliuamque speciosam Gloriosam sancte memorie birgittam ex nobiliori gentis gotorum prosapia oriundam in mundum invexit veritatis filiam bonitatis alumnam conuersatione conspicuam fama spectabilem opinione preclaram humilitatis & paciencie omniumque uirtutum tanta maturitate compositam ut plurimos ad Diuini cultus gloriam ab erroribus & viciis suarum diffusis virtutum aromatibus incitaret. Et quod mirabile dictu est angelice quodammodo celsitudinis dignitate preuenta Diuinis fouebatur aspectibus & mulcebatur alloquiis Diuinorum consiliorum judiciorumque reuelatrix effecta & quia sponsi sui christi deuotis suspiriis totisque desideriis concupiuit amplexus ab ipso & sponsa nominari meruit & electa vocari. Et que tanquam sidus omnium uirtutum ornamenti dum uiueret radiabat in terris jam de mundo translata quasi luminare conspicuum & splendoris, glorie & multorum choruscacione signorum effulget. Propter quod ad monasterium in Watzstenom dyoceseos lincopensis ubi gloriosum corpus eius repositum est de uniuersis regnis, nacionibus & linguis magna gencium multitudo concurrit laudantes & glorificantes Deum in miraculis & prodigiis que per ipsam quotidie operari dignatur. Quorum miraculorum gloria totiusque regni desiderio & clamore continuo prouocati sanctitati uestre prouolutis genibus humiliter supplicamus quatenus ad laudem & gloriam nominis Christi fidelíumque consolacionem eandem uenerabilem & gloriosam Dominam birgittam Catholico sanctorum ascribere dignemini & precipere pro sancta a fidelibus coli & digna ueneracione laudari. Et hanc humillimam supplicacionem nostram sanctitati uestre porrigimus eciam pro regni consiliariis qui nunc absentes existunt, quorum una nobiscum in idem concurrit fraterniter affectus. Altissimus in sua gratia sanctitatem uestram dirigat & conseruet. Datum Stockholm anno Domini MCCCLXVI nona die mensis Octobris sub sigillis nostris appositis presentibus in pendenti.

Appendix II. ad pag. 137.

Ex Codice Biblioth. Acad. Upsal. N:o 6. p. 11.

Nos fratres conventuales monasterii sanctarum Marie virginis & Birgitte in Watzstenom recognoscimus publice per presentes nos vidisse latorem presentis M. laycum de parochia N. Aboensis dyoceseos in specie & habitu veri peregrini nostras ecclesias hodie visitantem ob suorum remissionem peccatorum & deuocionis sue insignia & vere penitencie indicia deuotissime pretendentem. In cuius recognitionis euidenciam firmiorem sigillum nostrum presentibus est impressum. Datum monasterio nostro supradicto anno Domini MCDXVI ipso die
Maji 1. Apostolorum Philippi & Jacobi.

Appendix III. ad pag. 155 & 167.

Ex Cod. R. Biblioth. Stockholm. A. 54. Fascic. 2.

Alla the thetta bref höra ælla se helsom vii systir Benedicta oc conventit y klostreno Wazstenom

stenom æwerdelika medh warom herra. Äpter thet ath thenne unge fatike diäkne Andirs Pætharsson hafuir här i varom fatika by vazstenom varit vidh scola som honom höfuis, oc menar som hau sigher sina frändir sökia i Danmark ok sina bökir hämta, Thy bidhom wi kärkka alla the for guz scul oc wara bön wilia göra ælla lata ath the han fordhin oc främme j sinom rätto ärindom hwar han koma kan oc hwarghin äptrin älla hindhra lathin thet allom hans fordharom gudh medh sinne nadh oc miscund lõne ewerdhelica. Scriptum Wazsten. anno Domini MCDXXXIX sabbato post Octavam corporis christi nostro sub secreto, presentibus ultra festum sancti Petri ad vincula in proximo futurum, non valituris. Jun. 13. Aug. 1.

Appendix IV. ad pag. 199.

In Codice R. Biblioth. Stockh. I. 8. Fol. inter Acta Regni Moderatoris Stenonis Sture Senioris, Schedula reperitur, quæ continet reditus indulgentiarum ab Antonio Masth in Svecia perceptos, tam in promta pecunia, quam in argento non monetato, immo, ubi hæc deficerent, in vasis stanneis atque cupreis. De copia harum indulgentiarum judicari poterit ex hac annotatione:

Item in primis quando fuimus admissi ad publicandas has sanctissimas indulgentias, portavimus nobiscum XX:M confessionalia.

Item in Holmis fuerunt impressa IIC.

Item recepimus de Holmis VIIIM.

Item de predictis XXM habuit Magister Michaël VIM in Finlandia & reportavit 14M.

Item de predictis confessionalibus habuit Mag. Arvidus ultra IIC. Item diversi distributores & curati adhuc plura apud se habent, de quibus nondum fecerunt aliquam rationem. Distributor Holmensis habet C. Distrib. Upsaliensis habet aput se C. Distrib. Arosiensis VC. Distrib. Arbogensis IIC & sic de diversis distributoribus & curatis &c.

Appendix V.

Querimonie fratris petri de danzske contra conventum suum ibidem.

Præsertim de moribus Matthei Confessoris atque Monialium. Vid. Diarium Vadst. ad an. 1506. p. 206. Ex Originali Chartaceo in Collectionibus Nordinianis in Biblioth. Acad. Upsal.

Venerabiles patres aliqua secreta mei monasterii in gdantzk siti vestris paternitatibus cogor enodare, ne dum ratione violentie mihi per fratres meos illate verum eciam nostri Dyocesani commissorum gratia ad id favente. Contigit namque quod frater matheus qui confessoris officio apud nos fungitur per nonnullos iuuenes fratres Dyaconos medie noctis tempore deprehensus est cum Moniali in infirmitorio fratrum jacere, quodque non solum tempore illo seu uno atque loco sed eciam in alijs temporibus alijsve locis simile, timore Dei postposito, crebrius attemptare non formidavit, quod veraciter scitur. Tandem ad omnium fratrum aures factum illud relatione præfatorum fratrum deuenit, quod senciens dictus frater Matheus, duos de fratribus ei adherentes, qui & in casu simili quondam culpabiles existebant secum assumens, ut tale factum ne ulterius in palam prodiretur dictos fratres Dyaconos coram se assumens adjunctis sibi fratribus adhærentibus capitula complurima seorsum celebrauit locis secretis eosque per iuramenta & scripta propriarum manuum sub pena carceris & infamie astringebat ne quid uiderant, Dyocesano, aut alicui uisitatori manifestarent sed reclamando (eciam interueniente juramento si quid ab eis per visitatores supra dicenda veritate exigeretur) se nichil uidisse affirmarent, licet ipsos Diaconos talibus iuramento atque scriptis a publicacione compescuit. Ceteri nichilominus fratres hac de re taliter patrata minime inter se confabulari omiserunt, quatenus si talibus nephariis factis tempore visitatorum quomodo posse obviare tractauerunt hiis pactis. Non multo post idem frater matheus omnes & singulas moniales in Die Sancte Anne in monasterium seu culinam fratrum introduxit ad edificia conspicienda ceteraque loca fratrum. Que quidem Moniales Duodecim amphoras vini secum deferentes quarum quedam in refectorio sedentes bibebant cum fratribus, relique vero cellulas fratrum perscrutando discurrebant Sicque tempore trium horarum eciam in clauicordio ludendo protelabant hiis pactis ad propria redierunt Cena iterum eodem die facta moniales tanti beneficii non immemores, fratres conuerso in earum monasterium inuitauerunt vina eis & cereuisiam in copia propinantes, interuenientibus complurimis amplexibus osculisque, quosdam binis quosdam trinis

nis sertis coronantes, ut pro re acta monachis officiosissime graciarum actiones agerent qui talia presumpsissent agere que nullus antecessorum attemptare præsumserant. Tandem adueniente episcopo Diocesano in comitatu Regis polonie pro humagio in patria suscipiendo Idem frater Matheus presenciens se confundandum si talia ad noticiam Domini episcopi Diocesani peruenirent, fretus consilio doloso cunctos fratres tam sacerdotes quam laycos aggreditur, modo promissionibus libertatum multarum modo terroribus, allegans eis seuiciam & austeritatem episcopi. Ne ullo modo in uisitationem episcopi consentirent sed toto conamine conuenirent quum nedum ipse sed & omnes in eius indignacionem caderent Adepto consensu aliquorum & non omnium Quinta sequenti feria ut regula dictat capitulum ingreditur cuncta coram omnibus de uisitatione animo seuero replicat, terrores minasque adjicit si uisitacionem expeterent episcopi, & non contradicerent cunctorum singilatim vota seu intentionem perquirit Sicque omnes videntes eius seueritatem, assensum ei de uisitacione non futura per episcopum preberent Ultro ego frater petrus de assensu meo requisitus dictante regula sancti saluatoris atque vrgente conscientia uisitacionem vetare nequibam Tum propter regulam tum propter conscientiam quum sciui multa mala & inenarrabilia esse perpetrata, sed ut talibus malis via precluderetur, respondi quod visitacio episcopi nullo modo deberet impediri Quod uerum frater matheus indigne ferens furibundo animo a capitulo recessit varias vias & modos contra me excogitando quonam pacto me ab huiusmodi visitacione retraheret atque tribularet, perquirebat Eo tempore instante virgines que ad preces amicorum earundem per episcopum fuerant investiende, quod frater matheus cernens & non posse presenciam episcopi euitare timens ne per me fratrem petrum de hujuscemodi factis accusaretur, & ut mihi viam precluderet episcopum adeundi, ferrea lamina ceteraque ferramenta fabricare fecit, quibus me carceribus detineret illaque in conspectu meo in terrorem apposuit Quibus uisis, ego terrore non minimo percussus qui eciam in virum constantem cadere solet quid agerem penitus ignoravi sicque clam decessi singula per ordinem Domino episcopo relaturus, ut de auxilio & de defensione mihi prouideret quod ut ipse vidit minime me prestare posse, eo quod eius visitacioni contradicerent Literas Dimissoriales ad peticionem mihi generose concessit, quod vestris paternitatibus impresenciarum offero conspiciendas Et quidcunque consilii mihi contuleritis, grato animo pro salute anime mee suscipiam Ita ut e tribus unum amministrare dignemini ob salutem animarum videlicet ut per aliquos uestrum locus ille visitaretur ac ad reformacionem debitam deducatur quod & ipse Diocesanus noster non mediocriter affectat velut veniam mihi apud vos manendi conferre vel causa Dei velitis aut de aliquo alio loco quo Deo seruire valeam benigne providere dignemini ob salutem animarum.

His consona sunt, quæ de moribus Clericorum & Monachorum suo jam ævo habet S. Birgitta, Revelat. Lib. IV. Cap. 33. Nostræ hac ecclesiæ consvetudine orta est abusio gravis in hoc, quod Laicis bona ecclesiæ donantur, qui uxores non ducunt propter nomen canonicale, sed impudenter habent concubinas in domibus suis per dies & in lectis per noctes dicentes audacter: Nos non licet esse in conjugio, quia canonici sumus. Presbyteri etjam, diaconi & subdiaconi olim infamiam immundæ vitæ maxime abhorrebant. Nunc autem quidam illorum manifeste lætantur ex eo, quod meretrices eorum intumescente ventre cernunt inter alias ambulare. Nec etiam pudet eos, si ab amicis eorum dicitur eis: Ecce domine, cito natus erit vobis filius, vel filia. — Quædam monasteria per beatum Gregorium & per alios Sanctos ad hoc sunt constructa, ut sic in eis mulieres recluderentur, quatenus vix in diebus videri possint. Nunc autem abusionem in se continent nimis gravem. In eo, quod portæ indifferenter clericis & laicis, quibus placet sororibus introitum dare, etjam in ipsis noctibus sunt apertæ. Et ideo talia loca similiora sunt lupanaribus, quam Sanctis claustris.

Appendix N:o VI.

Lapides Sepulcrales in Templo Monasterii Vadstenensis.

Nescio, quis fuerit, nisi forte *Er. Benzelius*, qui sec. XVIII. quinquaginta horum lapidum ligno incidi curaverit, qui adhuc in R. Antiquitatis Archivo residui erant, cum Nob. *Warmholtzii* Bibliotheca Historica SvioGothica an. 1788 prodiret, memorati in ejus Parte IV, pag. 265. Ectypi illorum in collectionibus ejus servabantur, quin & eorum exemplum residuum est in Bibliotheca, quam R. Acad. Upsaliensi donavit glor. mem. Rex GUSTAVUS III. nec non in

in Bibliotheca R. Gymnasii Lincopensis. Ipsas autem formas ligneas in fatali incendio veteris Domus Regiæ Riddarholmensis periisse dicunt. Anno vero 1753 Daniæ Regis Archivarius *Jac. Langebek*, cum Mag. *Nicolao R. Brocman*, R. Archivi Antiquitatis dein Assessore, Vadstenis inscriptiones vetustissimas & lectu difficillimas legit & descripsit, quarum exemplum supcrest in Collectionibus Nordinianis. Hæ vero sunt numero LXXIII, quarum XXV Descriptioni suæ Ostrogothiæ inseruit *C. Fr. Broocman* T. I. p. 172. In illustrationem autem Diarii Vadstenensis, pariter & familiarum nobilium, quæ hoc tempore floruere, potiores Appendicis loco inserere constituimus, cum typis expressi eximiæ sint raritatis atque Mscr. Langebekianum non in multorum manibus esse poterit.

N:o I. . . requiescunt Dns. Stephanus & Jacobus Bicare quondam officiales Monasterii Vastenensis, qui obierunt . . .

Insignia tres Scyphi. v. Diarium an. 1400. 1404.

II. Hic jacet discretus vir Tidhemannus Blacke cum uxore sua Benedicta, quorum anime requiescant in perpetua pace amen.

Vide Diar. ad an. 1408.

III. Anno Dni. mcdxx blef tesse Kvinna velborna dödh, fru katrin Æringisla dotter met sine dotter jomfru katrine ok her i jord laghdæ. Gudh thera sjæl nade.

Maritus ejus Gustavus Lekson etjam heic sepultus. Sub N:o X.

IV. Hic Suecie tutus Dapifer jacet incineratus.
Bo Jonson, natus cuius milesque Canutus
Armegardis te sequitur tua nupta Canute.

In lapide XIV globuli vel circuli aurei in campo flavo conspiciuntur, quos totidem prædia a Boëtio Johannis Monasterio donata indicare autumant, ut tot passibus sepulcrum ejus summo Altari appropinquaret. Sunt vero insignia familiæ Bylovianæ, ex qua Ermegardis uxor Canuti Boëtii. Vide Diarium ad an. 1386.

V. Hic jacet humatus Echard Krumdyk nominatus
Virtutum plena quoque uxor ejus Elena
Cernere placatum confisi se prece fratrum
Auctore vite cum dicet ite venite. Anno Dni 1414.

Hic lapis huc translatus a Monasterio Alvastra. *Messenii* Tumbæ p. 34.

VI. Daghir Eriksson.

Dagherus Presbyter ad ecclesias Monasterii parochiales Vazstena & Clastada an. 1402. vide Protestatio contra Ingegerdem Abbatissam Vadstenens. in append. ad Margaretæ Chronicon. p. 36.

VII. Sub hac petra teguntur corpora honorabilium virorum videl. Hemingi de Burgundam Beronis de Hiællifsstadum & Johannis de Rodho ecclesiarum quondam curati Scarensis diocesis.

VIII. Jenis Magnusson.

Insignia familiæ Ulfsparre. Vidua ejus katharina memoratur in Diar. ad an. 1423. Plures alii ejusdem nominis in Diario memorantur.

IX. Anno . . . Nobilis uir Dns Erlendus Canonicus Strengenensis. Orate pro eo. Quem mors exemit, jam petra mole premit.

Vid. Diar. ad an. 1414.

X. . . jacet nobilis vir Gozstavus Lekson miles cuius anima requiescat . .

Vide N:o III & Diar. ad an. 1411.

XI. hic jacent corpora nobilium mulierum Dne Ingeburgis Erixdotter & Dne Katerine Glysingsdotter filie eius . .

Vid. Diar. ad an. 1413.

XII. Anno Dni mcdxiii obiit Dnus Thordo Rörikson miles & Dna Margareta uxor Dni Cristierni militis quorum anime in pace requiescant eterna.

Vid. Diar. an. 1413.

XIII. Anno Dni mcdxii obiit nobilis vir Dns kort Nipriz miles cuius anima requiescat in perpetua pace Amen. Deus esto michi propicius peccatori.

Vid. Diar. an. 1412.

XIV. Hic jacet nobilis vir Dominus Anundus Joansson miles ac uxor eius Domina Agneta quorum anime in pace X (Christi) requiescant.

Vid. Diar. an. 1399.

XV. Hic jacet nobilis vir Karolus Knutson Marskalcus Swecie & consors eius Birgitta filia Dni Thuronis Stenson militis quorum anime in pace requiescant.

Vid. Diar. an. 1415. Karolus Canuti, dein Rex Svec. in Templo Riddarholmensi est sepultus.

XVI

XVI. Her Thordh Bonde Philppusson Ridder ok hans hustru Katerina Knutsdottir.
Diar. an. 1456 agit de Thordone Caroli Bonde.

XVII. Anno mcdliii bleff her begraffwen welbördug Man Benct Gylfta Lagman wti Westergiötlandh. Gudh hans siel nådhe.

XVIII. Sub hac petra teguntur corpora nobilium Hænekini Bækman & uxoris sue Armegardis. Orate pro eis.
Vid. Diar. an. 1419. 1428. 1430.

XIX. Anno Dni Mcdxxxii obiit nobilis vir Dns Benedictus Pogwisk miles ee (feria) VI post Epiphaniam Domini & jacet hic cum uxore sua Domina Yda filia Dni Heningi Konigzmark militis que obiit anno Dni MCD . .
In medio lapidis circa insignia: Benedict Pogwisk, Ridder. Hans Hustru Fru Yda.
Vid. Diar. an. 1432.

XX. Militie zonis distinctus Thuro Stenonis
Cum consorte datus terre jacet hic tumulatus.
Qui obiit anno Dni MCDXXV tempore XL:me pro quibus orate.
Vid. Diar. 1415. 1425.

XXI. Sub hac petra jacet nobilis vir Thomas van Fizen miles & uxor eius Mæritta Erici Dni . . . sons dotter, quorum anime in pace requiescant.
Vid. Diar. an. 1416.

XXII. Nobilis hic Domina tumulata jacet katherina consors Laurinza Saaghenborgh pace quieta.
Duo hujus nominis memorantur in Diario ad an. 1414.

XXIII. Vilibus in pannis caro pellis & ossa Johannis
Vermibus esca data, sunt Finzsons hic tumulata
Gaudia sanctorum sibi confer kriste celorum.

XXIV. Miles preclarus jacet hic tumulatus Iwarus
Qui vivens gratus, pius . . & moderatus
Huic requies datur & . . . luce fruatur
Anno Dni MCDXVII Dominica quasimodogeniti.
Vid. Diar. an. 1417.

XXV. Sub hac petra teguntur corpora personarum nobilium D. Dni. Algoti Magnisum militis ejusque consortis dilecte Dne Margarete . . que obiit anno Dni MCDXIIII tempore paschali ipse vero obiit Anno Dni MCD:xxvi.
Vid. Diar. an. 1426. 1414.

XXVI. Hic jacent Ericus Trolle & Hacuinus Karlson.

XXVII. Egregius natus Thuronis Steno vocatus
Cum consorte datus terre jacet hic tumulatus
Anno milleno simul uno ter quoque deno
Quadringenteno . . migrat de corpore Steno.
Vid. Diar. an. 1429. 1431.

XXVIII. Hic jacet egregia Brigide tribus incinerata
Birgher, Cecilia quibus est sua stirps sociata
Ediciore sita cripta pausat Katerina
Ob vite merita cuius laus est inopina.
Vid. Diar. an. 1591. 1599. 1581.

XXIX. Hic jacet nobilis vir Petrus Ryning cum conjuge sua Sighride Karlsdottir quorum anime in pace perpetua requiescant.
Vid. Diar. an. 1430.

XXX. Hic jacet nobilis vir Johannes Erici cum conjuge sua Birgitta Wlfsdottir quorum anime in perpetua pace requiescant. qui obiit anno Dni MCDXXXVI die beate anne.
Vid. Diar. 1434. 1456.

XXXI. Hic sepulta est Serenissima Regina Philippa Erici Svetiæ, Gothiæ, Daniæ & Noruegiæ quondam Regis Potentissimi, Pomeraniæ Ducis Consors & Henrici Quarti Angliæ, Franciæ & Hyberniæ Regis filia, quæ vita est defuncta Anno Christi M.CCCC.XXX V:a die Januarii.
Vid. Diar. ad h. a.

XXXII. In hoc sepulchro positum est corpus inclytæ Reginæ Catharinæ Caroli Secundi Svecorum, Gothorum & Noruegianorum quondam Regis Conjugis & Magnifici Domini Caroli

Ormo-

Ormonis Militis aurati Regnique Consiliarii filiæ.
Vid. Diar. an. 1451. Hactenus *Langebek* & *Brocman*. Reliqui ex sculpturis ligneis.

XXXIII. Anno domini MCCCCXIII obiit nobilis Dna Dna Katarina Algutz dotter. Hic nunc suffossa sunt ejus corporis ossa. Orate pro ea.

XXXIV. Stenonis nata jacet hic Katerina locata,
Ac eius grata proles Märtta vocata.
Pro quibus . . .
Anno Dni MCDXIII.
Vid. Diar. an. 1415.

XXXV. Sub hac petra jacet nobilis mulier Hustru Ingegerdh & Petrus Ragualdi cum uxore sua Caterina et . . .
Vid. Diar. an. 1411. 1415.

XXXVI. Noruegie nata Petro quondam sociata
Hac pausat cripta de Tunsberg Helena dicta.
Vid. Diar. an. 1424.

XXXVII. Hic jacet nobilis vir Thomas Gyntersson cum uxore sua Mæritta Pedersdottir quorum anime in pace requiescant.

XXXVIII. Hic jacet Nicholaus Arvidzson qui obiit anno Dni . . nono die beati . . cuius anime requiescant in perpetua pace. Amen.
In lapide: Hic Botildis A: dottor.

XXXIX. Dna Benedicta Boos dotter.

XL. Sub hac petra teguntur corpora Johannis Bitze & uxoris sue Cecilie Jonisa dotter. Orate pro eis.

XLI. Sub hac petra tegitur corpus nobilis mulieris . . ars dottir.

XLII. Sub hac petra tegitur corpus nobilis viri Johannis . . & obiit Anno Dni MCDX cujus anima requiescat in pace..
Insignia: ala aquilæ, *Örnvinge*.

XLIII. Anno Dni MCDXIX obiit nobilis vir Karulus Sture & hic tumulatus cum filiis ejus Rorico & Erico, quorum anime requiescant in pace.
Messenii Tumbæ p. 53.

XLIV. Progenie clari Deus hic concede beari Vxor bina cum Gustavo jacet Catharina Cecilia Gudmari, sequente Megtilda Lidari.
Messenii Tumbæ p. 53.

Appendix N:o VII ad pag. 218.

Codex R. Biblioth. Stockh. A. 2. nitidissimus in Membrana in Fol. an. 1535.

Fol. 48 verso. Jomfru Maria sighr hon är andelika med sinom son i Sacramentet oppå altaret oc huru hon älskar goda prästher som gudelica hantera Christi Licama.

Detta Capitel är på många andra ställen mycket blasphemt, t. ex. Fol. 49. Oc hvilken prästher, som swa storan kärlek hafver till själena, han varder i then kärlekenom min brudgumme, oc min Son Jesus varder hans Son. Oc sva medh största glädhi oc täcknadh umfämpner oc kysser then prästen andelica äpther dygdhena skäl, oc änkte är mik lusteligare än swa afla Gudz son andelica i jorderike med godom prästhom.

Fol. 197 & ult. Thessa bok hafver vår kära Syster, Syster Margarith Nilsa dotter lätid scriffua oc haffuer hon henne allesamman, i alla matthe kostwardt med thet som Gudz vänner a hennas haffua henne giffuid. Oc var hon scrifuad aff ene ovärdogha Convents syster i Vadzstena Closter, oc var hon lyktad divisio Apostolorum aarum äpter Gudz byrdh MDXXXIII. Jul. 15.

XXV.

Caroli Andreæ Chronologia Rerum Svecicarum ab anno 1389 ad annum 1446.

Ex autographo Auctoris in Codice Bibliothecæ Upsaliensis N:o III. Catal. Benzel. edidit *Er. Benzelius* junior inter Monumenta Vetera Ecclesiæ SveoGoth. p. 98 & illustravit in Prolegomenis p. XXIV. Auctor fuit Monachus Vadstenensis & Curatus Ecclesiæ Wist. Memoratur in Diario ad an. 1442. pag. 160. Obiit anno 1451, die 5 Apr. Vide l. c. pag. 167.

Anno ab incarnatione domini CIƆCDXLVI.

Anno ab origine mundi DCMDCXLV.

Anno Sweorum Gothorumque Regis Christopheri XXXI.

Anno regni ejusdem V.

Anno in Christo patris domini Nicolai, Episcopi Lincopensis, VI.

Anno a fundatione monasterii hujus Wadstenensis C.

Anno ab obitu matris nostræ S:tæ Birgittæ LXXIII.

Anno a translatione ejus de Roma ad Sweciam LXXII.

Anno ab institutione conventus Monasterii Wadstenensis LXII.

Anno a canonizatione b. Birgittæ LV.

Anno consecrationis ecclesiæ nostræ XVI.

Anno Domini CIƆCCCL. Fuit maxima mortalitas in Swecia, dicta stordödin.

Febr. 24. CIƆCCCLXXXIX. Captus est Rex Albertus, die S. Matthie. Dna Margareta regina trium regnorum cepit regnare.

CIƆCCCXCI. Obiit venerabilis episcopus b. Nicolaus Lincopensis die
Maji 3. invencionis sanctæ crucis.

CIƆCCCXCIII. Ordinatus est Wadsteni dominus Kanutus Boëcii, Episcopus Lincopensis. *a*)

CIƆCDV. Consecratus est in fratrem fr. Johannes & mortuus anno 1446. *b*)

CIƆCDVII. Ordinatus est dominus Ulpho Birgheri *c*) in fratrem Wadstenensem.

CIƆCDXI. Consecratus est dominus Johannes Haquini in fratrem Wadstenensem *d*), qui prius canonicus Lincopensis, & post episcopus Upsalensis.

CIƆCDXIII. *e*) Domina Margareta regina mortua est in navi.

CIƆCDXIV. Quarta die mensis Novembris, consecratus et introductus fuit in ordinem Sancti Salvatoris dominus Andreas Jacobi, sacristanus Lincopensis, & Choralis fuit ibidem. *f*)

Die

a) Vide Diarium Vadstenense ad h. annum.

b) Patrem habuit Johannem Aurifabrum. vid. Diarium Vadstenense sub an. 1446, ubi diligentia ejus in scribendo & peregrinando laudatur.

c) Filius Birgeri de Laarbo & Ingeburgis. Postea Confessor Generalis. Vid. Diarium Vadsten. ad an. 1407, 1423, 1426, 1428 & 1433.

d) Una cum Johanne Hildebrandi, Canonico Lincopensi Papam Martinum V an. 1419 invisit. In eo negotio muniti sunt litteris commendatitiis R. Erici Pomerani, qui eos Oratores suos & procuratores Monasteriorum de Vadstena salutat. Vid. *Benzelii* Monum. p. 167.

e) Perperam pro an. 1412.

f) Vide Diarium Vadstenense in an. 1414, 1416, 1418 & 1456. Inter Scriptores Diarii Vadstenensis in præfatione *Benzelii* ad hoc Diarium refertur.

Die beati Thomæ obiit Dominus Johannes Bonde Canonicus Lincopensis. *g*) Dec. 22.

CIƆCDXVI. Obiit Dominus Martinus, cantor Lincopensis, in pace requiescat.

Ecclesia Lincopensis combusta est igne fulmineo, in nocte post octavam Adscensionis. Jun. 4.

CIƆCDXVII. Obiit Dominus Laurentius præpositus Lincopensis, dictus Laurencius Gædda. *h*)

CIƆCDXXI. Consecratus est in fratrem Dominus Gerwinus, canonicus Lincopensis, & bachalarius in jure, qui mortuus anno Domini 1445.

CIƆCDXXII. Frater Johannes Haquini consecratus est in Episcopum Upsalensem. Item anno 1432 ipse idem Episcopus Johannes Haquini mortuus est.

CIƆCDXXIII. Conflagravit civitas Wadstenensis, fere in toto, nocte post ad vincula. Aug. 1.

CIƆCDXXX. Obiit illustris Regina Philippa Steciæ & Daciæ, &c.

CIƆCDXXXIII. Obiit frater Ulpho, anno professionis suæ 26.

CIƆCDXXXIV. Regnavit Engilbricht tribus annis.

CIƆCDXXXVI. Item Dominus Episcopus Kanutus obiit. Eodem anno Benedictus canonicus in Episcopum Lincopensem est electus.

CIƆCDXL. Ipse Dominus Benedictus obiit vigilia nativitatis Domini. Dec. 24.

CIƆCDXLI. Item anno sequenti consecratus est episcopus Nicolaus Könighn.

CIƆCDXLII. Obiit frater Katillus, anno professionis suæ 43.

In locum Andreæ Jacobi,
ego Karolus Andreæ intravi, & proximo festo pasche, scilicet Anno Domini 1415 ordinatus fui Presbyter, anno ætatis meo 25. Deinde steti in choro Lincopensi V. annis. Item per unum annum steti Skeningie. Deinde veni ad ecclesiam Wisth, ubi curam recepi anno Domini 1422. Deinde, miserrimus in peccatis meis, veni Wadstenum ad ingressum ordinis ibidem, anno Domini 1442. Dominica III. Adventus. Nescio utrum laudo, vel non, Deus scit. Hæc est ætas mea in peccatis consumpta. Unum dicere possum: heu me, quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitatoribus Kedar. In claustro fueram ad V annum dum hæc scripsi.

Mart. 31. Dec. 16.

In scrinio S. Birgitte sunt 429 Marche puri.

Benedictus Deus.

---

g) Vid. Diarium Vadstenense ad an. 1401 & 1414.

h) Vel errore calami, vel alio lapsu certe leviori factum est, ut diversi homines unum tantum referant. Alius enim est Laurentius Langhals, præpositus Lincopensis, qui Odonem patrem habuit, & alius Laurentius Gädda, Canonicus Lincopensis. Uterque tamen an. 1417 e vita decessit, Laurentius Odonis officio suo fungens; Laurentius Gädda missus ad Concilium Constantiense. Vid. Diarium Vadsten. ad an. 1417. In Necrologio Lincopensi, postea in hac collectione edendo, Laurentius Odonis dicitur Langhals & Consiliarius Reginæ Margaretæ.

XXVI.

Carmen Chronologicum.

Ex Codice Membranaceo Legum Scanicarum in Bibliotheca Reg. Stockholmiensi, B. 69 in 4:o majori, edidit Illustr. *Suhm* in Tomo IV Scriptor. Rerum Danicar. pag. 621; verum Eteosticon esse non observavit, quod etiam, qui citato Codici inscripsit, ignorasse videtur. Forte Seculi XIII putavit *Suhm*, cujus ætatis etiam Codex forte fuit; sed carmen inscriptum vix seculo XV antiquius existimamus. Unam alteramve vocem ab exscriptore male lectam restituit Rev. *Nordin*.

1. Anno milleno ter C sic septuageno — MCCCLXXV.
Oct. 30. 2. Quinto profesto Quintini tunc memor esto
3. Walmer decessit rex cum Cristo requiescit — †
Oct. 25. 4. Regem Crispinus finit successit Olavus.
5. CessIt OLaVs reX paCIs tVtor geMVIt hoC greX. — MCCCLXXXVIII.
Anno Dni MCCCLXXXVIII obiit Olavus rex Dacie. *a*)
Febr. 24. 6. ReX CapItVr sVeCIe VI tentVs LVCe MathIe. — MCCCLXXXIX.
7. ReX DatVr In DaCIs qVIs ErICVs LVX pIa paCIs. — MCCCXCVI.
8. ErICVs ReX fIt sweCIe LeX paX tIMor hVIC fIt. — MCCCXCVI.
9. NVnC pIa Margreta gVstet rogo CeLICa Leta. — MCDXII.
10. ErICVs trIstIs VIX sIstat eI qVIa CetVs
11. AngeLICVs *b*) faVeat & sibi set ut homo.
12. RIXa CVLeX CVCVMer Bo moritur dapifer — MCCCLXXXVI.
13. VIs VI Capta fVIt ReX MaLVs eCCe rVIt. — MCCCLXXXIX.
14. Bella ruunt clausit Her Abram Wordbiergh ecce pax fit.
15. Milleni tricent L. mortis tempora dicent — MCCCL.
16. Dum mors in mundo regnavit prima rotundo
17. Tercia pars hominum transeat ad dominum
Oct. 26. 18. CrIspInI post Cras noster prInCeps sIC erIt Mas *c*) — MCCCCVI.

XXVII.

Calendarium Trollianum.

Codex Reg. Bibliothecæ Stockholmiensis B. 4. membranaceus in 4:o Legum municipalium & provincialium R. Magni Smek, varia etiam continet Oeconomica & Medica. Fuit *Arvidi Trolle* ad Pergqvara & Eed an. 1476; sed scriptus per manum *J. J.* forte *Johannis Johannis*, ut ipse ad calcem Legum provincialium testatur:

Jam scripsi totum pro Cristo da mihi potum.

Ex

a) Hanc observationem addit exscriptor vetus, non Auctor.

b) Respicit Matrimonium cum Principe Anglica Philippa.

c) Ericus Pomeranus nuptias celebrat. Cfr. *Langebek* T. I. p. 193. ubi eadem fere.

Ex Calendario perpetuo, in quo recentiori manu nonnulli eventus Latine annotati sunt, descripsit Rev. *Nordin.*

Januarius.

VII. Id. *a*) MCDXXX ipso die obiit illustrissima Regina Philipa.

XIX Kal. Febr. *b*) Proximo die obiit Nobilis miles de Hammerstad Eringisslo Nielsson *c*) Anno D:ni MCDLXIX.

Februarius.

IIII. Id. Anno Domini MCCCV *d*) Törgillus Marskalcus decollatus est
die Scholastice virginis aff Follenes aff konung Magens for ingen sin Febr. 10.
brödh &c.

XV kal. Martii. Anno MCDLXXXVII kom Her Iwar Axelsson *e*) aff Febr. 15
Borcholm slotth om natten i bestalning.

XIII Kal. Martii Anno Domini MCCCCXXXIX kom konung Cristof- Febr. 17.
fer nedh i Danmarck. Same aar kröntis han pa Wisbergis lantzting epipha-
nias Domini, *f*) same aar kröntis han Sancti Johannis dag i Oxlo. Jun. 24.

XI Kal. Martii. Anno Domini MCDXXXXI slos han medh the bön- Febr. 19.
der i waagnborgen. Item same aar war han intagen i Swerigis rige. Anno Domini MCDXLV:to stod konung Cristoffers brollup medh Drotning Dorothee.

VII. Kal. Martii. Anno Dni MCDXLVIII döde konung Cristoffer i Febr. 23.
Helsingborg.

VI. Kal. Martii. Anno Domini MCCCLXXXIX captus est Albertus Rex. Febr. 24.

IIII. Kal. Martii Anno Dni MCDLVI ferdedis karl Herre knutsön til Pryssen.

III. Kal. Martii. Anno Dni MCDXLIIII sancti Simonis & Jude dag Febr. 28.
stodh konungh Christierns brollup.

Martius.

V. Non. *g*) Anno Domini MCDXXVI obiit Nobilis miles Algotus Magnuson. *h*)

XIII Kal. April. Anno &c. XC primo geste wålboren man Erich Mart. 20.
Karlson Her Sigfrid i Öffre Seele och bleff ther slagen aff Presten med Biscops kortz fogetz oc thienares hielp aff Tönnelsiö &c.

VII Kal. April. Anno Domini MCDLXXI döde Her Birge Trolle Mart. 26.
Ridder torsdagen fore Palme söndagh Arwid Trolles fadher. *i*) Apr. 4.

Aprilis.

II Id. Ipso die combusta est tota ciuitas Stocholmensis anno Dni Apr. 12.
MCDVII.

XVI Kal. Maji. Anno MCDLXIIII tyresdagen effther Tiburtii *k*) tha stod slagit i Dalan wid Harakers kirckie tha sloo Biscop kætil i Lindkiöbing konung Cristiern aff marckin och römde til Stocholm oc war ther til Sancti Michels dag. siden ferdedis til Danmarck.

Majus.

a) Calend. Hammarstad. addit: epiphania Domini. die 6 Januarii.

b) Calend. Hammarst. Idibus XVIII Kalend. Febr. Mauri Abbatis die 15 Januarii.

c) Vitam vide ap. *v. Stiernman*, Höfd. Minne, p. 147, ubi tamen an. 1470 mortuus dicitur.

d). Cal. Hammarst. habet MCCCVI.

e) Tott.

f) Cal. Hammarst. Helge tre Kongers dag. d. 6 Januar.

g) Cal. Hammarst. habet: V Iduum Martii. Prius d. 3, posterius d. 11 Martii.

h) Cal. Hammarst. addit: Påskafton Mart. d. 30.

i) v. *Stiernman*, l. c. p. 284. Miles, R. Senator & præfectus Calmariæ.

k) Cal. Hammarst. habet: XV Kal. tisdagen efter Tiburtii, die 16 Aprilis.

Majus.

IIII. Id. *l*) Anno MCDLXXVI föddis Jochim Trolle oc Jomffru Anne twillinge.

Junius.

Jun. 11. III. Id. *m*) Anno &c. LXXXVIII hellige Trefollighed söndagh stod Her Göstöff Olssons *n*) brollup i Tofteholm med Jomffrue Anna Twress dotter. *o*)

Jun. 21. XII. Kal. Julii. Anno Dni MCCCL nono obiit Illustrissimus Rex Eri-
Maji 30. cus ipso die Ascensionis Domini.

Jun. 30. II Kal. Julii. Anno &c. LXXXVIII stod welboren man Erich Karlssons brollup medh Jomffru Anne Carlssdotter. *p*)

Julius.

Jul. 16. XVII Kal. Aug. Ipso die obiit Nobilis miles Steno Benctson. *q*)

Jul. 17. XVI. Kal. Aug. XC primo stod welboren swens Niels Bosons *r*) brollup medh Jomffru Anne Aruidzdotter i Follenes.

VII. Kal. Aug. Ipso die Marie Magdalene *s*) anno Dni MCCCLXXII obiit Rome Domina Birgitta.

Augustus.

Aug. 3. III. Non. Anno &c. LXXXIX vincula Petri Skrinlagdees Sancte Karine i Watzstena.

IIII. Id. *t*) Anno Dni MCDLXXVI feste Niels Clawsson Jomffru Margarete Lawge Broks dotter.

Anno MCCCXXII Georgius Rex primo obsedit Castrum Viburgense cum potestate magna.

XIII Kal. Sept. *u*) Anno Dni MCCCXXXVI. obiit Nobilis Vir Bo Jonsson Dapifer Swecie.

Aug. 22. XI. Kal. Sept. Anno MCDXL obiit Nobilis Miles Dominus Nicolaus Erengisel Legifer Swdermannie. *v*)

VII. kal. Sept. *x*) Anno Dni MCDX obiit Nobilis Miles Abraham Broderson.

September.

V. Id. *y*) Anno MCCCXXII. Georgius Magnipotens Rex Ruthenorum primo commisit bellum & ipse cum multitudine magna confusus recessit.

Sept. 23. IX Kal. Octobr. Anno &c. LXXXVIII Sancti Mathei dag stood Welboren Man Arffuid Trolles Ösgöde Lagmantz brollup i Lagnö medh Jomffru Birgitta Twressdotter *z*); same dagh cristnedes Gostöf Trolle Erich Trolles oc Frue Engeborgis *a*) söön.

II Kal.

l) Cal. Hammarst. habet IIII Non. Spinee corone. Prius die 12, posterius die 4 Maji.

m) Hoc autem anno in diem 1 Junii incidebat Dominica Trinitatis.

n) Stenbock, senior. Vitam ejus vide ap. *v. Stiernman* l. c. p. 358.

o) Bielke.

p) De Erico Caroli Wase cfr. v. *Stiernman*, l. c. p. 6. Altera hæc uxor Anna Caroli de Winstorp postea nupsit Erico Erici Gyllenstierna.

q) Cal. Hammarst. addit: anno Domini MCDVIII. Corrigendus *v. Stiernman* l. c. p. 10, qui Stenonem hunc Benedicti Bielke obiisse dicit an. 1406. Cfr. Diarium Vadstenense ad an. 1408.

r) Nicolaus Boëtii Grip de Winäs, Eques, Regni Senator & Legifer Ostrogothiæ uxorem habuit Annam Arvidi Trolle. v. *Stiernman*, l. c. p. 271.

s) Cal. Hammarst. habet: X Kal. Augusti, Apollinaris Episcopi & Confessoris. Prius d. 26, posterius d. 23 Julii. Dies autem Mariæ Magdalenæ incidit in diem 22 Julii. Cfr. *Lagerbring* Hist. Svec. T. III. p. 631.

t) Cal. Hammarst. addit: Laurencij Martyris, die 10 Augusti.

u) Cal. Hammarst. addit: Bernardi Abbatis, die 20 Augusti.

v) Vitam Nicolai habet *v. Stiernman*, l. c. p. 227.

x) Cal. Hammarst. addit: Rufi Martyris. die 26 Augusti. De Abrahamo cfr. *Lagerbring* T. IV. p. 52.

y) Cal. Hammarst. habet: II Iduum Clare Virginis. Infra autem: Gorgonii Martyris. Istud die 9, illud d. 12, Clara virgo die 12 Augusti.

z) Bielke.

a) Tott.

II Kal. Octobr. Anno &c. LXXX septimo stood Erich Trolles brollup pa Follenes med Frue Engeborge Philippes dotter Her Göstöf karlsson i Egholm *b*) effterleuerska. Sept. 30.

October.

Kalendis. Anno &c VII:o *c*) döde Her Ywer Axelsson Riddere i Lillö oc Hoffuitzman på Gwlland oc Wisborge. Oct. 1.

Idibus. Anno Dni MCDLXXI stod slagit pa Brunkeberge mellom konung Cristiern oc Her Sten Swerigis Hoffuitzman oc Forstandere vppo Sancti Gereonis dag oc Her Sten wan stridena. Sept. 15. Oct. 10.

XII. Kal. Nov. Anno Dni MCCLXV obiit Birgerus Jærll. Oct. 21.

X Kal. Novembr. Anno Domini MCDLXXIII stodh Her Hans Agesons *d*) brollup med Jomfru Cristine Eriches dotter. *e*) Oct. 23.

VII. Kal. Novembr. Anno Dni MCDLXXIII döde Jomfru Anne Aruidz dotter. *f*) Oct. 26.

IIII. Kal. Novembr. Anno Dni MCDXII obiit Illustrissima Domina Margreta Regina Swecie Dacie Norwegie. Oct. 29.

November.

IIII. Id. Anno MCDLXXIII döde Jomffru Margrete Ywer Axelsons dotter. Nov. 10.

III. Id. Anno Dni MCDVI obiit Nobilis Miles Dominus Erengislo Nielson. Nov. 9.

XVII. Kal. Dec. Anno Domini MCDLXXVI sangh Biscop Niels Olaui sin Biscops messe Söndagen fore Martini. Nov. 15.

XII. Kal. Dec. Anno Dni MCDXIII, obiit Nobilis miles Dominus Thwro Benctson. *g*) Nov. 20.

II. Kal. Dec. Anno MCCCLX 3tio venit Dominus Albertus primo Stocholm electus in Regem Swecie. Nov. 30.

December.

Nonis anno &c. LXXXVII döde Frw Beate Ywerss dotter i Skone oc ligger i Lund. Dec. 5.

V. Id. Anne Matris Marie. Secundum modernos astronomos hic est solsticium. Dec. 9.

XV. Kal. Januarii. Anno Domini MCCXC obiit Rex Magnus Birge Jærlson. Dec. 18.

---

b) Gumsehufvud.
c) Anno 1487.
d) Tott. v. *Stiernman*, l. c. p. 163.
e) Gyllenstierna.
f) Trolle.
g) Bielke. vide Diarium Vadstenense ad an. 1412. 1415.

XXVIII.

XXVIII.

Annotata Chronologica Arvidi Trolle.

In primo folio laudati Codicis (vid. Proleg. N:o XXVII.) exstant. Latine eadem obveniunt in Codice legum *Nicolai Erengislonis* in Bibliotheca Reg. Stockholmensi D. 23 b. notato, quæ itaque dare necessarium non duximus.

Mors CeLos CeCa ditans orbem spoliauit.

Anno Domini MCCCL tha stodh then store dódhen.

CVM ConsVL Canos amisit Swecia danos.

Anno Domini MCCCLX tha war Skaane dæktinget medh falskheet fran Swerike.

EMVLVs eCCe CanIs capitur Gotlandia danis.

Anno Dni MCCC *a*) tha varth Gotland wunnit aff konungh Valdemar.

RegeM . . . . 'spInI festo sVCCesCIt oLaVVs.

Anno Domini MCCCLXXX tha dódhe konung Valdemar.

ReX CapItVr SVVeCIe VI ta . . . . LVCe MathIe.

Anno Domini MCCCLXXXIX, tha wart konungh Albrecth grypen.

Anno Domini MCCCXX Greffwe Magnus *b*) warth halshwggen.

Anno Domini MCCCXCVI tha wart Danmarkis Norgis konung konung Jul. 23. Erick waldher till Swerikis konung die Apollinaris Episcopi.

Jun. 17. Anno vero sequenti wppa hely træfallighetz sóndagh tha warth samme konung Erick krónther j Calmaró.

Anno Dni MCCCXCVIII tha fjck konung Erick Stocholms sloth oc Sept. 29. by wppo Sancte Michaels dagh.

Anno Domini MCDXXXIIII sóndaghen næst æpther Baptiste Johan- Jun. 24. nis tha bóriade Ængilbryth ath órlóghæ i Swerike i modh konung Erick Swerigis Danmarkis Nórgis konung oc Hærtugh i Pommærn.

Item samme aarith tha wan Ængilbrith XXIIII sloth i Swerike.

Aar Christi MDV dodhe Her Aruit Trolle Riddere *c*) den annan dag Febr. 4. nest epter kyndilsmesse dag hues lig verduge Fader met Gud Biscop Bórie tiil Lund i mange gode Herrers neruerelse gudeligen met syne eyne hender begraffuide vdi Lunds Domkyrke . . . . gud nadhe. *d*)

Anno Domini MCCCXVII tha wardh Hertug Erick och Hertug Valdemar gripne pa Nycóping och beswikne aff theris brodher konung Birger.

Anno Domini MCCCVI *e*) tha wart konung Magnus *f*) . . i Stokholm.

Anno Domini MCCCLX quinto manedagen nest epter fórste sónneda- Mart. 3. gen i fastæ tha wart Swerikis oc Norgis konung konung Magens gripen.

Anno Dni MCCCXL tha waan Swerikis konung konung Magens Pekkensara slott med flera land oc slott i Rydzslelandh.

Anno Domini MCCVIII tha stodh stridhen i Leena Vestergólland ok tha flydde konung Swærke.

Anno

a) Adde LXI.
b) Magnum Birgeri Regis filium indigitat.
c) Hæc igitur recentior manus annotavit. Vitam ejus vide apud v. *Stiernman*, Höfd. Minne, p. 103.
d) Hæcce manus recentior annotavit.
e) Lege: MCCCXXXVI.
f) Adde: kröuter.

Anno Dni MCCX tha stodh een stridh i Gestilsreen tha döde konung Swærke.

Anno Domini MCCIX tha stodh stridhen i Olustrum.

Anno Dni MCCXXXII tha wart Sancte Erich konung krönth.

Anno Domini MCCLXXVI tha stodh strydhen i Howa i Westergötlandh och tha flydde konung Waldemar.

Anno Domini MCCXCIII tha wune Swænske mæn karelen.

Anno Domini MCCXCVI tha wore mange Swænske mæn slagne i karelin.

Anno Dni MCCCII tha warth konung Birger krönthr.

Anno Domini MCCCVI tha warth Marsk Törgild halshuggin.

Anno Domini MCCCIX tha warth Nycopings sloth bestalleth aff konungh Birgher Swerigis Konung och aff Danmarkis konung.

Anno Dni MCCCLXXX . . . war konung Albrecht . . . . oc war . . . . stad . . . . . kerkor eller closter thet sc . . . . giffua . . . . under kerkor . . . . löse . . . .

XXIX.

Calendarium Hammarstadense.

Codex Reg. Bibliothecæ Stockholmiensis D. 29. b. continet XXI antiquas Chronologias & Memorabilia. Ex his N:o 4 *Extract af Nils Erengislesons Sudermanna Lagmans Lagbok*, in quo personarum memorabilium dies & anni natales & emortuales secundum menses annotati sunt. Auctor *Birgerus Nicolai Grip de Vinås*, ut videre est ex annotatis ad VI Kalend. Decembris. Sub titulo: *Birgeri Nicolai, de Vinås, Griip, Chronica Svecorum seu Chronologia rerum Svecicarum ab anno Chr. 1208 ad ann. 1576*, edidit, octo tantum exemplaribus, quorum unum possidet Bibliotheca Acad. Upsal., Cl. Mag. *A. C. Forssenius*, Wenersburgi 1782, pagg. 14 in 8:o, ex Cod. Membranaceo Illustr. Comitis *Adolphi Mörner* cum Nob. *Lagerbring* communicato, ad seriem annorum dispositis, quæ ad menses & dies notata sunt. Particulam etjam edidit *Suhm* in T. V. Scriptorum Rer. Danicar. p. 495. Quæ totidem verbis ex Calendario Trolliano adfert, studio præterivimus, annotatis tamen ad illud nonnullis, quæ variant.

Februarius.

VII Iduum. Anno Domini 1576 tha stoedh Erlichg och Welbördigh Måens Erichsons *a*) brullop med Jomfru Mæreta Johansdotter *b*) pa Tydöön d. 4 Martii. Febr. 7.

XVI Kal. Martii. Anno Domini MDXXII, bleff Velborne Strenghe Ryddhere Herr Nils Boosson *c*) slagen Sancte Sefridz afton y Wingaaker Sokn. Febr. 14.

Martius.

IIII Id. Item anno &c: 55 döde Herr Thure Trolle på Biærquære *d*) i thenna månadt Martius. Mart. 12.

Idi-

a) Ulfsparre. *v. Stiernman* l. c. p. 296.
b) Båt.
c) Grip. *v. Stiernman* l. c. p. 271. A rusticis suis occisus, cujus criminis reum R. Gustavum I. scripto typis edito insimulavit Bernard. v. Mehlen.
d) *v. Stiernman* l. c. p. 288.

Mart. 15. Idibus Anno 1565 blef then Eddele och Welborne Herre och strenge Riddere Her Birie Nilsson *e*) til Wynåss död på sin gard Terna.

Aprilis.

Apr. 5. Nonis. Sancti Vincentii Doctoris Ordinis Fratrum Predicatorum Canonisati per Kalixtum Tercium anno 1455.

Apr. 7. VII. Iduum. Anno Domini 1574 ist der Hochwerdige jn Gott Högvermögenden Fursten vnd Herren Her Johon Graffe zur Hoijen Biscop zu Munster administrator zu Osnabrugge & Postuleriter der kirken zu Paderborn gestorben zum Itherhus in Stifte Munster d. 4 April, cujus anima requiescat in pace.

IX Kal. Anno Domini 1576 then 22 April döde then Eddele Welborne Herre Her Johan Axelsson Bielke på Lillestad och blef begrafwen i Skinberge kyrke d. 20 Maij anno ut supra.

Junius.

Jun. 20. XI. Kal. Jul. Anno 54 obiit Illustris ac Nobilis Domina Birgitta Joachimi in Wines mense Juny die 22. cuius anime misereatur Deus & sepeliebatur Södercopie.

Julius.

Jul. 23. IIII. Kal. Aug. MCCCL pestilentia eciam regnabat in Swecia.

Augustus.

Aug. 2. III. Non. Inuencio Sancti Stephani. Anno Domini MCCCLXX obiit Domina Marghareta Bænictz dotter consors Domini Eringislonis Niclisson.

Aug. 5. Nonis Domini Confessoris. Anno MCDLXXVIII föddes Birge Arwitz Trolles Son.

September.

Sept. 22. X Kal. Oct. Mathei Apostoli & Evangeliste. Anno Domini MCDLXVI stodh Her Iwer Axelssons bryllop med Jomfru Magdelene konung Karls dotther ock Arffuidh Trollas Osgöta Lagmans Bröllop med fru Beata aff Aresleff Her Iwar Axelssons dotter.

November.

Nov. 1. Kalende. Omnium Sanctorum. Anno Domini MDXXXII dodhe Frw Anna Her Niels Bosons epterleffuerska på Follenes alle helgon natt.

Nov. 3. III. Non. Anno Domini MDXXXIII Söndagen nest epter Sancte Peders och Sancte Påuels dagh stod Her Byrghe Nylssons bryllop med Jomfru Birgithe Jakemes dätter *f*) j suderköpjngh.

Nov. 6. VIII Iduum. Anno Domini MDXXXV. Anen dagen nest effther Helghe tre konghe dagh tha bleff Nyelss Boosson födh åpå Lecöö.

Nov. 16. XVI. Kal. Dec. Anno Domini MDXXXIII Sancte Lucie Virginis nath tha bleff Hertigh Erik ffödh i Stokholm.

Aug. 25. Anno Domini MDXXXI anan dagen nest epter Sancte Bartolomæi, tha blef Gösta Jahanson *g*) födh i Nyköping.

Nov. 26. VI Kal. Dec. Anno Dni MCDXCVII tha wor konungh Hans krönt wty Stocholm, then Söndag efter Sancte Katherine dag &c.

Anno Dni 1554 d. 22 dagen Junii kallade Gudh aff tenne arma sorghedallen min elskelig Husffrughe Byrgyta Jacymdotter; skedde upå Wynes epter meddag ved 3, och lygger i Sancti Larsse kyrke y Swrköping begrafwen förste dagh Julii anno ut supra.

II. Non.

e) Grip.
f) Brahe.
g) Roos.

December.

II. Non. Barbare Virginis. Anno Domini MDXXXVI var klara Birgis- Dec. 4.
dotter fôdh på Låckô.

IIII Id. Anno Domini MCCCXVII Nychopie captiuati sunt Duces Dec. 10.
Ericus & Waldemarus.

Idibus Lucie Virginis. Anno Domini MD &c dôde Herr Sten Sture i Dec. 13.
Jönacôping.

XIIII. Kal. Jan. Anno Domini MDXXXVII var Margrete Birgisdot- Dec. 19.
ter fôdh på Låckôô.

X Kal. Jan. Anno Dni 1575 bleff Her Jôren Erickson *h*) till Fugle- Dec. 23.
wyck dôd then 19 Decemb. på Fuglewych ohm aftenen emellan 8 och 9.

XXX.

Then Gamble Swenske Crônica.

Vetus Chronicon Sveciæ Prosaicum.

Chronicon *Messenii* Prosaicum plerumque audit. Edidit quippe primum *Johannes Messenius* Stockholmiæ 1615, 8:o, dein *Ignatius Meurer* 1643, 8:o. Autographon in R. Bibliotheca Stockholmiensi adhuc superest Cod. D. 26 in 4:o, sub titulo: *Gammel Swensk Crônika lefreret i Riksens Cantzely aff Johanne Buræo 1619*, IV foliis in membrana, XI chartaceis interspersis, sed eodem stilo exaratis. Ad fidem proximum est, hoc exemplum secutum fuisse *Messenium* in sua editione, cum IV annis post eam Archivo Regio fuerit illatum: Pluribus tamen in locis illud interpolavit, videlicet ex Chronico Noricorum a pag. 13 ad 42: ex Historia Svecorum a pag. 43 ad 46, a pag. 52 ad 54 & a pag. 79 ad finem. Subsistit enim Codex manuscriptus in an. 1449, quem perperam 1469 expressit *Messenius*. Aliud etjam exemplar in eadem Bibliotheca occurrit in Cod. D. 3. Folio oblongo, infra allegato sub N:o II. in Prolegom. ad N:o XXXII. Vid. Sect. Poster. pag. 2. Observavit dudum *Ol. Verelius*, in annotatione, editioni Messenianæ hujus Chronici adscripta, atque a *Renhielmio* inserta notis ad Historiam Olavi Tryggvasonii p. 40, collato illo cum veteri manuscripto a Lib. Bar. *Claudio Rålamb* possesso, XII capita typis excusa operi inserta esse, quæ in manuscripto non exstant, nempe a Cap. IV. ad XVII., *Messenium* veteris linguæ genium in modum jam usitatum torsisse & plurimos a typographo commissos etymologicos errores & verborum commutationes. Itaque *Joh. Hadorphius* an. 1690 hoc Chronicon ex antiquo membranaceo Codice de novo auctius & emendatius edere meditatus est, addita versione Latina & notis antiquariis, ultra dimidium jam confectis. vid. Catal. Libror. Colleg. Antiqu. p. 18. In Indice II. ad Historiam Svecanam *Joh. Loccenius* memorat manuscriptum hujus Codicis rectius & perfectius, quod gener ejus *Joh. Schefferus* habuit. *Carolus Lundius*, in Prolegomenis ad Bullam Pontificis Agapeti p. 16, ut fidem conciliet opinioni suæ de situ Templi Ethnici in veteri Upsalia, priora IV Capita hujus Chronici, scilicet illa, quæ antecedunt interpolationi *Messenianæ*, longe antiquioris ætatis esse existimat, quam quæ hanc interpolationem sequuntur & ad annum 1448 pertingunt; verum qui ipsas Membranas inspexerit, ejusdem calami stilo scripta esse deprehen-

h) Gyllenstjerna.

hendet, adeoque ejusdem etjam esse ætatis. Ceterum, ut, quæ genuina sint, ex additionibus *Messenii* distinguantur, novo describendi ex ipso Originali labore defuncti fuimus, quo etjam veterem scribendi rationem restituendi data fuit occasio.

Hwar som omsöker och offwerlæs gambla crönekær han findhr ath alla wisaste *a*) mestare som gudh haffwer fogat wisdom och forstandilse til at besinna begripa och estherleta then nadh som gudh haffwer giffwit wisdomsens makt och fölgilsse tha haffwa the merkeligasta werldena staat granneliga bescrewit æpterkommandom til aminnelsee for thy ath enghin menniskia kan haffwa aminnelsse eller vndherstandilse aff werdinna forlopp for försymeligh glömska och allerdomsens wanskeligheet vtan gambla mestara och kiennare thez æpterlata j scripthr Thy haffwer jach sammansamkat aff gambla foreldrna Krönokar aff synnerliga folke gerninga som tha kallades gete och sidhan kallades göta eller gota och nw kallas swenske æpter thy alzmektogr gudh och iomfrw maria mik nadhr giffwa. Tha Gudz rætvisa saa ath menniskæna kön ey wille skiöta eller akta hans skikkilse vtan togh sigh *b*) sundhrliga syndhr moth naturam för hvilkit alzmektoghr gudh loth gaa ene flodh öffwer alla werldenæ swa ath alt thz han skapat hade ther wredgadis och leddis honom widher för thera syndhr skwldh Tha war æn en rætwis man j iorderike som heet Noe hwilkin gudh bewarade til menniskiona ökilse mz hans hustru ok tree hans söner som heta Sem cham ok iaphet. Hwilka afffödha och æpterkomande förgato ok ænglana nidhrstyrtilse och floden som gangen war öffwer alt mankönit och byginda högfærdhinna torn oppa ena mark som tha kallades sennar och nu kallas Babilonia för hwilka högferdh gudhz hempd ather nær war, plagandes them mz aathskilt tungamaal them til blyghd. och swa som the atskildes j tungamalen och thwedræktlika waado swa æro the och athskilde j sidhom och landzskapom och skiptis tha landen och werldinne j tree dela. Ath Sem fik Asyam Cham Affricam Japhet then första delen som kallas europa och aff honom æro kompne sithe och gethe som langt æpter kallades götha eller gota och nw kallas swenske the kallades tha sithe eller swidia som bygde helsingelandh och offwan tywedh och kolmardh Och thæ kallades Götha som bygde nidhan for:da skoga och til örasundh millan österhaffwet och westra.

Aff them skriffwer en wys mestare som heet Adam *c*) at göta landh och swidia waro thw the helgasta landh j norlandom thy at thera bygdhr waro allerfrommest til korn och rykasta til fææ fiskewatna allenskogha och alla handa frwkt och store hestha och at ther ær stoort folk bade i sin likama och swa j hogh engsens torfftoghe andre landzskap aller manna. gwll silff. koppar. iern lækatta skin som nw kallas hermelin mardskin och graskin och alla handa wil skin haffwa the öffwerflödelige æn tha thera handa komo til war tha haffwa wy thet före dyra clenodh æn the akta them for enkte wætte. Til qvinnor ath eens haffwa the engo matto thy at hwar æpter sin æmpne haffwer thwa hustrur eller tre rike män eller höffdinge haffwa flere æn talt githr Och aff slikom haffwa the laglika barn och thy wart y then tiidh herskapit oc folket swa otalika mykit.

En annar dyr wijs mestare som heet Ardan biscop *d*) sighr at första konungh j götalandom waar heet Erik. och then same eric konungh loth allare först optaga och byggia thz landh som skane hethr Ok foro sidan j the öyar ther nest liggia och thogo them undher sigh som tha kallades Wetolade heedh. och nw sælandh. mön fiwn. lalandh och falsther.

Eric

a) Recentior manus addit: *och kunnogaste*, quæ in suum apographon recepit *Hadorphius*.

b) Recentior manus addit: *före*.

c) *Adamus Bremensis* de situ Daniæ ap. *Lindenbrog* Script. Rer. Septentr. p. 60. Sveonia ergo regio est fertilissima, ager frugibus & melle opimus, extra quod pecorum foetu omnibus antefertur, oportunitas fluminum sylvarumque magna. Nullis itaque egere dicas Sveones opibus. Aurum, argentum, sonipedes regios, pelles castrorum & marturum, quæ nos admiratione sui dementes faciunt, illi pro nihilo ducunt. In sola mulierum copula modum nesciunt. Quisque secundum facultatem virium suarum duas aut tres vel amplius simul habet: divites & principes absque numero. Nam & filios ex tali conjunctione habet legitimos.

d) *Jordanes*, Episcopus Ravennas, scripsit circa an. 552 librum de rebus Geticis, a *Bonaventura Vulcanio* & *Hugone Grotio* editum & a *Joh. Fr. Peringskiöld* Svetice versum. Cap. 4 loquitur de Berig, e Scanzia egresso. *Hadorphius*, in versione & notis ad hoc Chronicon, adfert cantilenam, quam adhuc in Vestrogothia & Dalia plebeii homines canunt:

In Eriker fyrsti Konunger war
I Götha landum widhu
I bragd uk i hughd sniäller war
I wighi *a*) swa uk j fridhi.
Han war uk en fyrst uthi Wätalum ärdi. *b*)
Æigh war uthi wätalum nakom til
Er *c*) plughin mundi ta wænda;
Göthana ginstan Eirikir mild
Togh uthan Kununge utsundir.
Han war ukir fyrst uthi Wätalum ärdi.

a) Krig, bellum. *b*) Jord, terra. *c*) Som, qui.

Eric Konung doo y gothalandom epter honom wart hans son goderik och finz j androm kronekom bâde i rom och flerestadz kallas theodericus. han wan expediam *e*) som nw kallas Jwtlandh norra och swdhra frysen och holsten och drogh först mz hær wtaff götalandom och wan tydzlandh walskalandh och flere landh som nogh findz y the landen wtaff honom scriffuet Tha han wæxte mykit gamal foor han til göthelandh j gen (Tha liffde sarugh gode madhr abraham patriarchas fadher fadher.) *f*)

Göderiker han doo j götalando æpter honom kom son hans philemer som kallades philemer mykle *g*) han samnade en storan hær och drogh in j sithia som ær swidia offwan thywedh och colmardh oc wan alla helsingia ok them *h*) vndher sigh Och ther mz wende han sina ferdh och drogh tædan mz sin hær och wan almanniam och all landh under sigh in til danubium som nw kallas oppa tyzska dunnow och foor swa öffwer danubium och wan traceam och messiam oc sidan öffwer the bergh som kallas alpes jn i macedoniam oc wan bade thz och greciam pontum asyam & illiricum och haffde the V landskapp j sith waldh j XV aar och wuno fræmer *i*) mera göta armeniam Syriam ciliciam galaciam pissidiam werniam jochiam och drapo wesosum egipti landz Konungh och wuno egipti landh. *k*)

Roderikus toletanus archebiscopp j yspania *l*) scriffwer aff göta gerninga och mandom ath han thz ey swa högelika oc fullkomlica scriffua oc prysa kan som the thz j gerninga fulkompnat haffua thy at darius keysar oc hans son cerses flydde före aceto göta Konungh. Hwilka som torde strida widh hin stora konunghen alexandro och widh konungh porus ock Keysaren af rom *m*) och ath themaris *n*) göta drotningh drapp mz sina handh hin welloghæ och mektoghe konungh pirus och at thenne sama göta wuno vndhr sigh wallandh Rom neapolim Arrogoniam siciliam och al landzskapp ther omkringh och haffda them widh IIII:C aar och bygde festhe vtan för rom som the kallade weronia och brwto nidher rom och förödde alt thz folk och gotz j stadenom war för thy at romarne giorde them flere sinnom otroskapp. swa at nær götha haffde wunit them och romarne sade them hulskapp. tha wende romarne sigh ather fra them jgen Och wuno the galliam yspaniam frankerike ængelandh scotland irlandh flandren holland och mangh flere landh oc mykin annan osægligh mandom bedreffuo the som nogh findz j mangom otalikom bokom beskriffuit Och sigher hin wise astronomus dionysius *o*) at göta waro the första som byggynte leggia bugha med adror *p*) och mangh annor wapn böriade the först. Och ath the waro swa manlige j stridh thz mars sighia wara komen aff götom. hwilkan hedniske mästare haffwa holdit och halla wara fore gudh öffwer alla strider. Nw tykker mik alt före langt wara at skriffua ytermera aff tolkom there mandoms gerninga som the bedreffuet haffwa j frömandom landom Och wil togh nagat scriffua aff thz som the giort haffua j sith eyghit ryke som her æpter scriffuat staar.

Swerigis skipilsse war swa at sydhan hin store mektoge philemer göta Konungh hade wunit swidiam vnder sigh oc foor oc wan j frömandom landom som före sigs. Tha walde

gö-

e) Sic. Editio *Messenii* habet Cymbriam, sive correxerit, sive aliud habuerit exemplum, certe rectissime.

f) In margine annotatum: *Deest in quibusdam.*

g) *Jornandes* Cap. 4. Post Berig Filimer. *Wilkina Saga*, Cap. 18. Wilkinus Kongur var rikur och hermadur mikill. *Peringskiöld* in præfatione: Konung Philmer den Mikla kallades Wilkin och kallas Wilkinaland för Sverige. *Hadorphius* in notis mscr. Hic cum in Uplandia adhuc moraretur, arcem sibi exstruxit munitissimam, de suo nomine Philmshus sive Film nominatam, ubi postmodum ex ruinis templum Film exstructum est, remanentibus adhuc sub terra cellis permagnis, laquearibus optime munitis, quæ postmodum in usum Pastoris ejusdem loci cedebant, ubi etjamnum perdurant. Tres adhuc cellas, se invicem excipientes, sub æde parochiali Pastoris in Film adhuc superesse litteris me edocuit hodiernus Pastor *Andr. Hallgren.* Latericiis laquearibus munitæ sunt. Prima longitudinem ulnarum VI, latitudinem V, reliquæ XVIII uln. longitud. VII uln. latitudinem & IV uln. cum dimidia altitudinem habent. XVI gradibus in illas descenditur & optime sunt conservatæ. Cfr. *Salvius* om Upland, p. 340.

h) Heic finit apographon *Hadorphii.*

i) Vidare, amplius.

k) *Jornandes* Cap. V. editio *Grotii* pag. 617. Tunc, ut fertur, Vesosis Scythis lacrimabile, sibi potius, intulit bellum & Cap. VI. Hic ergo Gothis morantibus Vesosis Ægyptiorum Rex in bellum irruit &c.

l) Lib. I. cap. 9 apud Elogia *Grotii* p. 140 de Gotthis: Post mortem Teric regnavit in eis Gadaric, qui fuit magnificus triumphator. Post hunc filius ejus Filmar.

m) Idem cap. 17. Cyrus famosus a Tomyri fuit occisus. Darius filius Hystaspis & filius ejus Xerxes ab Anciro Rege Gothorum inferiores in prælio sunt inventi. Hos Alexander vitandos docuit, Pyrrhus pertimuit, Cæsar exhorruit &c.

n) Tomyris.

o) Heic Dionysium Exiguum, Monachum Seculi VI, confundit cum Dionysio Historico, de quo ad *Ericum Olai* commentabimur.

p) Senor, nervi.

götha och swidia hwilke som nw bade kallas swenske endrækteliga jnge philimerson *q*) til Konungh oc skikkade at hans konunga säthe och mæsta warilsse skullc wara j gambla vpsala thy at ther war thera affguda mönster. *r*) och ther war alt forgylt Och thz stodh vppa dombergith som nu star vpsala domkirkiæ j thz sama monstret hedrade the tree gudha then ene stodh mith j millan och kallades toor. then hiollo the före theres största gudh och högxsta. Och hedra dhe honom före torfftelighan wæderlek at han skulde giffua them alla handa frwkt och förtagha them liwngheld och tordenslagh storm och för harda haghel eller rengskura. hans belæte war giort som eth nakit barn och sath oppa karlawagnen och VII stjernor hade han j hende och han hedrades om torsdaghen och kallades then daghen æpter honom.

Annar heet oden honom hedrade the om odensdagen at han skulle hielpa them j stridom oc kampom och kallade then daghen æpter honom odensdagh.

Then tridie thera gudh han heet frigh *s*) honom hedrade the om fredaghen at han skulle giffwa them fridh kötligan lustha och mangh barn och kalladhe tha fredaghen friggedaghr æpther frigh.

Ther waro preste wigde och tilskikkade som skulle tagha folksens offer och offra thz framdelis hwar prester syndherliga sinom gudh.

Naar krankdomb eller oaar komo offrade the toor. nar the drogo til stridh eller gingo til kampæ offrade the oden Hwilken som brwllöpp wilde göra tha offrade the frigh.

Hwart nyonde aarsmoth hade the ther ena swndherlika samqwemdh swa at konunghen och alt mena folkit aff allom swerikis landzskapom skulle tha ther wara widh thz monstrith och enghin liffuande *t*) war fra the högtidh Tha skulle the offra theras gudom IX liffwande hoffwodh thz skulle alt wara manköns oc dræpas. mz blodin skulle the blidka gudhana och kroppana hengdes j en lithen lwndh nær mönstret. ther nw bonda kirkian staar j vpsala *u*) hwar then qwist j then lwndhen war trode the helgan wara. och the kroppar som ther hengde sompt waro manna kroppa sompt hunda och andra diwra kroppa. En sagde sigh haffwa seet ther hengia j sænder LXX oc VII manna kroppa som alle waro offradc gudomen. *v*)

Ok waro tha j swerike tree hoffwdstädhr the tha lagho ekke langt fra vpsala. Then ene heet siktunæ. och annar birka. Birka han laa vppa ena öö j mælar som hether birköö. Then tridie laagh j westergötlandh och heet skara. *x*)

Inge doo j vpsala *y*) han hade twa söner en heet Neorch och annar froee The radde bade rikit æpter theres fadhers dödh, oc aller almoghen hiolt them likerwis j hedher som the hade warit guda. the doo och j vpsala.

Man findher j mangom androm götha krönekom manga konunga nempda annarledes än som thenna konunga bade som her för:de standa och swa the som man findher her æpter och nempda j thenna samma book och scriffs at the warit haffwa göta konunga. Tha maa man witha för santh at enga andra haffua warit radande j swerike vtan the som j thenne bok her före och her æpter nempde standa Och the andre som swa scriffwas haffua warit göta konunga ther waro the som radde för götom j frömandom landom och waro theres konunga ther the wunno manga osigliga stridher stædher landh och konunga rike. *z*)

Froe hade en son och heet vrban han wart konunghr æpter sin fadher och hade tree söner En heet österi annar dan Tridie nore Tha laage danmark och norge vndher swerike tha kallades danmark æn thą wetalahedh och ey danmark Urban sende sin son dan til the fem öyar som kallades wetalahedh och gjorde honom ther höffdinge öffwer danmark och swa fik danmark nampn aff dan. som ytherligare sigs her j bokinne j danska krönikerne. Nore sende han til norge. ther wart han konungher æpter sins fadhers dödh *a*) thz war för thy alt eth

q) *Ericus Olai* Nordianum Ingonis fratrem ei & Philmero interserit.

r) Monasterium, vel templum. Locus hic, cum veterum auctorum aliis, occasionem dedit controversiæ de situ Templi ethnici Upsaliensis, cujus historiam dedit *Ihre* in præfatione ad Upsaliam Illustratam.

s) Hoc confirmat sententiam *Ihrii* Frigh numen masculinum fuisse. vid. Notæ ad Upsaliam Illustr. p. 33.

t) Cod. D. 26 insulse: loffwade.

u) Templum Trinitatis.

v) Heic a pag. 12 ad pag. 42 ex Chronico Noricorum editionem suam interpolavit *Messenius*.

x) Hæc apud *Messenium* p. 51 inveniuntur.

y) Apud *Messenium* p. 42.

z) Hæc præterit prorsus in sua editione *Messenius*. *Hadorphius* in notis heic subsistit.

a) Desiderantur apud *Messenium*.

eth landzskapp och hwart landzskapit heet sitt nampn och skattade tho alle vpsala konunghen sidhan kallade thz noris rike som nw kallas norghe. Israels konungh dauid propheta war j vrbars tiidh ho thz wil witha.

Urbar konungh doo j vpsala *b*) Östen konungh liiffde i mangh aar och doo i Upsale och haffde en son epthr sigh som heth sælingh

Sælingh warth konungh epthr sin fadher och han dreuktes i eth miödkaar och hans son heth swerker

Swerker varth konungh epter sin fadhr ok sigiæs han varit sva starker ath han slogh sina handh i en hall och hon fastnadhe hans son heth wallander

Walland warth konungh epthr sin fadher honom redh mare *c*) till dödh hans son heth wisbur

Wisbur varth konungh epter sin fadher hans sönir brende honum inne mz alth sith folk daglighe han haffde mange sönir epther sigh En hans son heth domaldr han varth sidhan konungh honum offrade swenske män enæ trulle som heth theræs *d*) på thet ath the skulde faa goth aar

Domaldrs son heth attila han vart konung j Swericæ och wan danmark oc tysktland och thogh skath aff dænom sidan k: haldan hans frende var dræpin i danmark och fik them sidhan en Rakke till konungh och epthr rakke k: sætte han dænom læees jätte dreng till konungh han heth k. snyo værre konungh finghe dænir a aldrigh man finder i manghom androm krönikiom aff mange stora gerninghæ som thenne samma attila k: giorde i thytzland walland och flere landh attila doo i wpsale gantz gamall.

Diguer attilæ son doo i wpsale hans son dagr varth sidhan konungh

Dagr varth sidhan konung och varth slaghen i en stridh vid wapnæwad i danmark thy han wilde haffua skath aff dænom som hans fadher förr hade han haffde twa sönir.

Allrik wart konung epthr sin fadher hans hustru hengde honom mz eth gylth boije pa then holme som nw star stokholm som tha kallades agnasith

Ingemar haffde en son heth ingeldher han var konung epthr sin fadher hans broder slogh honum i hæll.

Ingeldher hade en son heth iærundhr ok van danmark alth wnder sigh sidhan sendhe han the swenske iffra sigh ok trodde dænom thy hængde the honum opp

Jærundhrs son heth hakon wnghe han warth konungh i swerighe epthr sin fadhr ok drap k: haraldh hyldetan aff danmark ok k: wbbæ aff frysen i ena stridh pa en heed i wærendh widh skathale som kallades brawaldh tha vart starkked i stridhen mz konungh och misthe eth fingher, ther worthe the slagne aff danmark xxxM friborne män fore uthan andre aff swerghe xvM alzs och alth som danske krönikan uttryker och waro the swenske swa gode bogha män at inthe harnesk stod fore thera skut, och gaff sidhan ena mö til danmark *e*) som heth leeth som ytherligare vttrykkes i danske kröneker och wart sidhan swa gamal ath han lagdis annat sin j waggo och degdis mz en horn spinæ som annat barn. *f*)

Haquons son heth eghil. hans widhernampn war wendilkroka *g*) han hade en swen heth donde *h*) then sama swenen stridde moth sin rätta herræ eghil VIII hoffwdh stride och j the nyonde wart donde slagin och eghil kom til fulla makt jgen. lithit æpter wart han stangadhr aff en galin tiwr j heel.

Æghils son heth oktar han wart sidhan konungh hans brodhr fæste drapp honom.

Oktars son heth adhel wart sidhan konungh han skulle offra sith affgudh och styrte swa dödhr aff hæste synom.

Osten adhelson wart sidhan konungh och wart inne brendher mz alt sith daglika folk.

Ingemar östenson kallades aff somligom knwtthr han wardt konunghr j swerike och wan alt danmark undher sigh och wart sidhan dræpin uppa ena öö widh beltesundh som hether lagundöö.

In-

b) Lacuna unius folii in Codice D. 26., sed ex Codice D. 3. suppletur.

c) *Mara* incubus.

d) Sic. Lege: *Ceres*.

e) Cod. D. 26 rursus incipit & quidem folio membraneo 5.

f) De Haquino Ring Jorunderi fil. habet *Messenius*. Ex hoc Catal. N:o 2 verbotenus fere exscribit.

g) Cod. D. 3. Wændekrake.

h) Catal. N:o 2 *Tonne*.

Ingemars son han heth bræntamundher hans brodher sigurdher drapp honom j nærke j en stadh som hether högha heed. *i*)

Hans son ingeller wart sidhan konung och ræddis swa fara för ywar konungh j danmark som kalladis ath öknampne widfaren at före rætta rædde lykte ingeller sigh inne mz alt sith daglika folk oc brende sigh sielffwon inne.

Hans son olaffwer trætelge wart sidhan konungh oc radde lenge och well j swerike oc doo aff rættom aller.

Han hade thwa söner then ene heth halden hwitben han kom til norge och wart ther Konungh oc aff honom föddis alle flæste norges konunga.

Annar hans son heth inge han wart konungh j swerike och wart dræpin i ena stridh. *k*)

Ingas son erik wædherhat han wart sidhan konungh och heet thy wædherhat at æ hwart han wende sin hat fik han önsko bör *l*) aff sinom affgudom han doo j swerike.

Han hade en son som heth erik sighersäle och heth thy sighersæle at han wan alt danmark *m*) och tydzlandh ondher sigh och stra doo j swerike j rættom aller.

Han son het stenkil aarsale *n*) han war then förste konungh som togh widh cristna troo j swerike och kom swa til at en af the prestenæ som hwar dagh tiente affguden i vpsala som han stodh j störste tienist för sith affgudh. j konung stænkils nærwara tha wart han blindher. Och sidhan synthes prestenom thy wara blinder worden at han hade wredan giort ih:m x:m *o*) högxta gudh som cristne men trode vppaa. Konunghen och alle the ther nær waro sagho huru prestin wort bradelika blindher och vndrade ther mykit vppaa. prestin leth ledha sigh heem j sith hws. Om nattena æpter j sömpnen teddis honom maria gudz modher oc sagde til han wil thw tro a min son ih:m x:m crisna manna gudh oc öffwergiffua then affgudh tha wil jach giffua tik thina syn j gen presthin swarade swa gerna vilia göra och gladdis mykit aff thy.

Sidhan sagde iomfru maria gudz modher til hans. thw skalt witha för santh at j thenne stadhin som nw tola swa oskiæligen dödh han skal æn wigias j min hedr och ther til at thw thes heldhr thz tror. tha giffwer jach thina syn och both j gen j nampn ih:u xsti som ær min son. Tagher sigh prestin böther och foor om alla bygdher och predicade huru honom war widherfarith och radde alla hedningana at tro a then gudh som honom gaff sina syn j gen.

Sidan sende hin milde konungh stenkil til sanctum ansgarium som tha war ercheBiscopp j hamborgh bidiande honom senda sigh nagan then som kwnde wndherwisa them huru the skulle tro a ihm x:m och loth honom forstaa thz iærtekne som sketh war Tha sende s:tus ansgarius thwa manliga och mykit wellerda cloka men til konungh stenkil och giorde them bada til biscopa Een heth adelwardh och annar staffan *p*) The komo til konungh stenkil j siktuna Till

i) Catal. N:o 2. 3. Himlahed, Coelicampus.

k) Olavi Trætälja filium Ingonem per Russiam vel Britanniam in Casariam juxta fluvium Don penetrasse, ex Britannia Conjugem habuisse nepotemque ejus Ingonem fuisse Quæstorem Romanum hujus & adjacentium provinciarum, probabile facit Cel. *Blad* in Actis Acad. Litt. Hum. Hist. Antiqu. Stockh. T. X. p. 218, sequens ejus condens Schema Genealogicum:

Ingo Olai.
|
Filius.
|
Inger.
|
Ingerine.
Dein Eudoxia, nata circa an. 840, ab Imperatore Constantinopolitano Michaële amata an. 854.
Conjux Imperatoris Basilii an. 866.

Leo VI. Imperator.	Alexander. Imperator.

Numisma in horum memoriam cusum repertum est in terra insulæ Biörkö. *Blad* l. c. p. 216.

l) Ventus secundus.

m) Cfr. Dissertatio Cel. Prof. *Neikter* de Dania ab Erico Victorioso subjugata.

n) Ericum Årsäll vitioso nomine appellat.

o) Jesum Christum. De historia hac petita ab *Adamo Bremensi* de situ Daniæ, Cap. 235. p. 62, cfr. *Lagerbring* Hist. T. II. p. 50.

p) De Adalberto Archiepiscopo Bremensi hæc habet *Adamus* de situ Daniæ p. 61. Cap. 89. 90. Stephanum tamen Simonem nominans.

y war konungh i danmark som kalladis ath ok
nampne widfitren · at fore ryttra rydde lykte
ingeller sigh the mz alt sith daglika folk oc
brende sigh sielffwo inne.
Hans son olaffwo tratelge wart sidhan ko
nungh oc radde lenge och well i swerike oc doo
aff ryttom alder.
Then hade thwa soner then ene heth halden
hwitbeen han kom til norge och wart ther
konungh oc aff hono föddis alle flayste ner
Annar hans son heth ingi konunga.
Inge han wart konungh i swerike och wart
drepin i ena stridh
Ingas son erik wadherhat han wart sidan
konungh och heth thy wadherhat at ther han
wende sin hat fik han önsko bör aff sino
affgudom han doo i swerike
Han hade en son som heth erik sigher sale
och heth thy sighersele at han wan alt dan
mark och tydzlandh vndher sigh och sidan doo
i swerike i ryttom alder.
Han son het stenkil aarsale han war then
forste konungh som togh widh cristna troo i
swerike · och kom swa til · at en aff the
prestana som thwar dagh tiente affgudom
i vpsala som han stodh i forsta tiänst · for
sigh aff gudh i konung stenkils naswara

Til the første messo adelwardh ther sagde offradis honom LXX mark silffs. *q*) och j litzla stundh omwende the til crisna troo alt thz folk j siktuna och birköö och j alla the bygdher ther omkringh waro Sydan foor adelwardh til thz affguda mönster j vpsala och kastade nidher alla affguder och biscopp staffan foor jn i helsingialandh oc predicade ther och omwende oseglika mykit folk til crisna troo. och wart ther slagin vppa een skogh hether ödmarden *r*) och ligger i ena kirkio ther j landit och heter norala.

Almoghen widh vpsala wredgades at thera affgudha wordo nidherslagne oc drapo biscopp adelwardh han iordadis j then stora köpstaden birköö hwilkit som nw ær alt öde.

Sidan kastade aller almogen trona. swa giorde och konung stenkil före rædduga skull. togh *s*) likwel wart han slagin widh vpsala aff sinom mannom.

Stenkils son heth olaff skotkonungh han wart döpter aren æpter gudz byrdh MCVIII XV dagen j februarij manadh aff s:to sigfrido j westergötlandh i ene kældo som hether birgitta oc nw kallas sigfridz kælda och ligger widh husaby. then samma byen gaff han strax til s:te sigfridz stool oc j sama matto wendes alt swerike til cristendom. han straa doo j swerike. *t*)

Annar cristin konungh war ödmunder kolabrennare och heth thy kolabrennare at thz war hans lagh at the som oræt giordo tha leth han brenna aff thera husom æpter thy som thera broth waro han wart slagin j ena stridh.

Tridie war æmundher slæmma *u*) som loth læggia raa millan swerike och skåne sidan foor han mz mykin hær jn j skane tha sende moth honom hin ryke konungh knwt sin magh wlff sprakalegh aff engelande at strida mz honom ffioll æmunder slæmme mz mest sith folk widh ena broo j skane heter stangapelle.

Fiærde war hakon röde han war födder j westergötlandh j liffwene j wistaheradh XIII aar war han konungher och ligghær j liffwene som han födder war.

Fempte war stenkil han ælskade wesgötha offwer alla the men j hans rike waro han war olaff skotkonungh systerson *v*) starker kempe och godher skytta som æn standa hans skotwirke j liffwene eth kallas konungasten. annath widh konunge lidstolpe Tridie a standzberge. han wan danska men tre stridher aff. ææ *x*) gladdis westgöta medhan hans liffsdaga waro.

Siætte war inge konungher han beskiermade swerike mz drengskapp och bröt aldregh swerikes lagh han wan fem stridher j skane och hade skane j try aar *y*) Ena nat wart han mördher j sinne sængh j skane swa förde wesgöta honom mz sig dödan heem och sagde aldre förwinna then skadan.

Siwnde war halsten jngus brodher han war spakær godwiliogher och wende all ærende til godho thy gaffwo alle swenske illa aff hans frånfallæ.

Attunde war philpus konungh halstans son han war rætvis godher oc kloker j lagen jlla gaffwos swenske aff hans frånfalle.

Nyonde war inge konung philpus brodhr han wart förgiffwen j östergötlandh j wretha thz angrade allom swenskom thy ææ stod swerike wel medhan the frænlinga *z*) radde.

Tyonde war *a*) knappoffde wæller man och storhugadher han war walder til konungh i östergötlandh och redh sva in j westergotlandh och beddis ey gysle af westgötom för the smaheth han them ther j gjorde slogo the honom j heel widh skara j karlaby.

Ellefte war gamble swerker honom walde bönder til konung j östergötlandh som han föd=

q) Ex Adami Bremensis Hist. Eccles. p. 134. *Lagerbring*, Hist. T. II. p. 9.

r) Hæc silva, quæ Gestriciam a Helsingia separat, etjam Eyskia mörk, hodie vero Tönnebro heden nuncupatur.

s) Dock, tamen.

t) Heic Catalogum Regum ad leges Vestrogothicas, a nobis sub N:o V. editum, fere verbotenus exscribit.

u) Vide, quæ annotavimus ad Catalogum N:o V. p. 8 not. 9. quibus addendum: Si vocabulum *Slemme* antiquitus pravum significasset, Regni Marschus Haquinus minime hoc cognomen usurpasset in Diplomate de anno 1314 apud *Ericum Olai* Ed. Messen. p. 202.

v) Cfr. *Lagerbring*, Hist. Sv. T. II. p. 6. ubi consanguineum (Syskonbarn), non ex sorore nepotem R. Olavi Skötkonung, Stenkillum fuisse probatur.

x) Altid, semper.

y) Bellum hoc Ingonis Scanicum in dubium vocat *Lagerbring* T. II. p. 27. Cfr. præf. ad T. IV p. 7. Ericus Olai tamen nostrum secutus illud memorat. In Catalogo N:o V nulla eius mentio. Etjam morte naturali Ingonem obiisse tradit *Lagerbring* l. c. p. 42, ad fidem Capitis XX Historiæ Hervoræ, quod tamen dubiæ fidei esse multis rationibus probare possumus.

z) Confirmat nostram observationem pag. 10 not. u)

a) In margine: raguäl.

födder war han styktade först alvastro closter. hans stalsswen mörde honom jwla otto tha han skulle fara til kirkio han jordades i aluastra.

Tolfte war s:te erik konunghr hans fadher heth iædewarda och war en godher ryker bonde bönder walde honom til konung at hans hustru war unga inga konungs dotter *b*) hon het cerstin han wart dræpin j vpsala Arom æpter gudz byrdh MCLX ther iordades han alle swenske gafwos illa om hans dödh gudh gör ther nw stoor iærtekne för hans skull. honom drapp henrik skotlares aff danmark och ingerde raual Konungs af swerike dotterson *c*) som het magnus henriksson the oc alle there kompana wordo slagne litit æpter aff helsingiom oc flere swenskom ekke lankt fran vpsala och ther the wordo dræpne staar nw en kirkia som kallas danmark.

Trættonde war karl gamble swerkers konungs son han styrde swerike mz spekt han war walder til konungh aff götom för æn s:te erik waldes j vplandh oc war j rade at s:te erik wart slagin thy drapp knwt s:te eriks son honom oppa wisingsöö arom æpter gudz byrdh MCLXVIII.

Fiortonde war knwter s:te erikx son han wan swerike mz swerde thy han war wtdriffwin til norge j try aar. sidhan drapp han karl konunghr j wisingxö. och konung karl oc konungh . . riisleff *d*). han stridde manga stride och wan sighr j them allom oc hade mykit ærffuode för æn han fik swerike mz roo. Sidhan bleff han walloger godher konunger j XXIII aar han doo j gæffue *e*) och iordades j wærnem arom æpter gudz byrdh MCXCII.

Femptonde war swerker konungh karls son. snæller man och manliger och rönte ææ wel sina rike hans magh war aff folkunga slekt *f*) och stride mot swerikes Konunge j gestelren och swerker wart dræpin j the striden och iordades j aluastra anno dni MIICX.

Sextonde war eric konung knuts son oc s:te erikx sonason han wart driffwin aff swerike in j norge ther war han III aar. sidhan wan han swerike mz sighr oc swerde han bleff VII aar godhr konungher ææ woro godh aar medhan han liffde han straa doo j wisingxöö och ligger j warnem nær brödrom oc frendom sinom.

Siwttende war joan vnge konung sverkirs son han war barn tha han waldes och war ey konungh mera æn j III aar han straa doo j wisingxö oc iordadis j aluastrum Anno dni MCCXXII.

Adertonde war erik læspe konung knwts sonason han war spaker rættwis och godher oc döde arom æpter gudz byrdh MCCL om kyndelmessu dagh.

Nyttonde war waldemar birger iærls oc ingridh ylffwa son. hwilkin som war nest forna konung erikz systerson *g*) han wigdes oc kröntes arom æpter gudz byrdh MCCLI:o j lynköpingh han giorde sinne hustru syster konungens aff danmark dotter eth barn thy fördreffs han aff konunga waldit.

Tiwnde war konung magnus ladhalas han wan och trængde riket fran sin brodher for:da konung waldemar och wigdis och kröntes til konungh anno dni MCCLXXVII aar han stra doo j wisingxöö Anno dni MCCXC sidhan baro bönder ham tedhan och in til stokholm ther lagdes han j grabrödra closter som framdelis j bokena sigs.

Een och XX war konung birger magnus ladhalasson han swelte sina bröder hertogh erik oc hertog waldemar j heel j nykiöpings torn oc wart ther före sidhan fordriffwin aff rikit oc foor in til danmark thy hans hustru war konungens syster aff danmark som framdelis i bokin sigs j rinstade *h*) ther doo the bade oc liggia ther.

Annar och XX war konung Magnus hertog eriks son som j hel swalth han waldis til konung vppa morasten han war ey ældre æn triggia ara tha han waldes til konung Anno dni MCCCXIX. Norge war fallit honom til mz arff. skane och gotlandh fik han friit mz swerike. sidhan drak han bortt skane oc kom gotlandh j mykit qwal. ther före oc manga onda gerninga som han giorde wart han gripen j ena stridh a ena mark som hether gaatha oc ligger millan

b) Cfr. *Lagerbring* T. II. p. 40, 48, 164, qui hoc, ab Erico Olai atque Genealogia Ingeburgis confirmatum, negat ex fide Historiæ Knytlingensis.

c) Ex his facile concludi potest, auctorem opinatum fuisse, Henricum Skateler connubio junctum cum Ingerta, Regis Ragvaldi Knaphöfde filia; verum hanc Ingertam, ex Genealogia Ingeburgis, fuisse filiam Ragvaldi cujusdam, filii R. Ingonis Stenkilli, adstruit *Lagerbring*, l. c. p. 39. 40.

d) Burislef.

e) Gäsene.

f) Vid. supra p. 13 not. x).

g) Vix magis hallucinari potuit auctor. Ingrid Ylfva erat mater Birgeri Jarl & ille affinis R. Erici.

h) Ringsted.

millan enekoping och östensbroo anno dni MCCCLXV manadagen æpter dominicam invocavit. Sidhan sat han fangin VII aar paa stokholms hws oc wart ther mz quitter at hans systersson albrikt fik all slotten j swerike fry. Sidhan foor konung magnus til norghe och bleff ther sina dagha, at sizsta drunknade han ther j en fiærd som heter bomulfiærd widh en holma heter lwndholme. Mart. 3.

Tridie och XX war konung albrikt han war hertogh aff mækelborgh thy hemptade swenske honom til konungh at han war konung magnus systerson han hylladis til konung j stokholm anno dni MCCCLXIII a s:ta andre dagh. sidhan hade han makt oc alt rikit fritt fik. tha Nov. 30. drogh han in the tydzske oc fik them all landen oc slotten oc wilde haffwa hwar X:de gaardh aff frælsit bade aff andelige och werlzlige Thy togo riddherskapet j swerike drötning margareta til hielp som tha hade danmark och norge och grepo konung albrekt oc hans son hertogh eric mz mangha flera hertoga riddare och swena j ena stridh paa falen j westergötlandh som war anno dni MCCCLXXXVIII widh s:ta mathei apostoli dag. Sidhan hwll hon konung Sept. 21. albrekt VII aar j fengilse til thes hon fik all slotten j swerike frii. sidhan loth hon honom fara til mækelborg.

Fiærde oc XX war drötning margareta swenske hyllade henne at hon skulle hielpa them fordriffua konung albrekt hwat hon war them sidhan wærre æn han tha war hon ænkte bætre. Hon fik danskom all slotten oc landen j swerike oc hatade oc förtrykte the swenska hwar hon kwnde hon doo j flensborgh aff pestilencia Anno dni MCCCCXII symonis & iude Oct. 27. apton oc iordadis j domkirken j roskil.

Fempte oc XX war hertog erik aff pomeren honom loth drötning margareta hempta tha han war henne frende oc giorde honom til konungh öffwer all thenne try riken. han hylladis paa mora sten anno dni MCCCXCVI

Sunadagen nest æpter s:te marie magdalene dag han war ondher och styrde illa oc fik Jul. 25. danskom oc tydzskom all landen oc slotten j swerike oc forsmade oc fortrykte swenska hwar han kwnde oc örligade mz holsterna oc stædherna *i*) medhan har radde thy wart han fordriffwin aff rikit som framdelis j bokena sigs.

Siætte oc XX war cristoffer aff beyaren thy togo swenske honom til konungh at han war for:da konungs eriks systerson han hylladis på morasten helge kors apton oc wigdes oc kröntes j vpsala helge kors dag Anno dni MCDXLI. han var falsker sköör oc hiolt hwarske breff Sept. 15. eller ordh thz han torde bryta han radde swerike j VII aar j onth regimente aller almogin gladdis aff hans dödh Thy æ medhan han radde waro the hardasta aar som nogan tiidh hade warit j C aar ath mykit folk doo aff hunger thy kallade allär almoghen honom barka konungher han straa doo på helsingia borgh XII dagh jwla anno dni MCDXLVIII. Jan. 5.

Siwnde och XX var konung karl han war födder aff yppersta ridderskapet j swerike oc fordom gambla swerikis konunga slekte han waldis i stokholm torsdaghen nest före s:a iohan- Jun. 21. nis dagh om midsomaren Anno dni MCDXLVIII oc hyllades uppa morasten s:te pedhers oc Jun. 28. s:te pawals apton wigdis oc kröntes i vpsalom s:te pedhers oc s:te pawals dagh nest æpter om sama aarit. sidhan screffuo nordmen honom til at the wille honom haffwa och til konungh thy redh han annat arit æpter ginom wermalandh och soolöyar oc hyllades aff nordmannom forst j biskopshamar XI:m iomfru apton oc redh strax thedhan til trondhem oc wigdes och Oct. 20. kröntes ther torsdagen nest fore s:te katrine dagh som war anno dni MCDXLIX sidhan redh Nov. 20. han ginom skiordall jemptalandh helsingialandh swa at han jwlen nest æpter pa stokholm war.

Som hær för y bokena sigz *k*) hwru vrbar vpsala konungh sende en sin son som het dan y the fem öijar som tha kallades wetala hedh oc nw kallas sjælandh moon falster lalandh oc fiwn til ath wara ther howitzman för thy the lagho altiidh för vndher göta och vpsala konungh. Sidhan radde dan j the öijar oc looth byggia en köpstad j siælandh och kalla honom lætra oc giorden rikan mz mangom rikedomom. Tha waro jwtar athergangne fran opsala konungh oc wille haffwa engen herra öffwer sigh. Tha sende then förste keysaren augustus het budh til jwtar at vtan the komo oc hyllade oc skattade honom tha wille han thwinga

i) Civitates Hanseaticæ.

k) Quæ heic sequuntur, ad historiam Daniæ maxime pertinent atque Latine versa occurrunt in annalibus Esromensibus ap. *Langebek*, T. I. p. 225. sq.

ga them under sigh mz striidh. Jwtar swarade engaledes wilia hylla eller skatta honom och för then reddoga the hade för honom giorde the en brotha omkringh sigh som nw kallas danauerke. Sydhan sende for:de keysar augustus tiidh en storan hær oc jwtharna stridde manliga moth them. ok sende swa budh dana höffdingiæ j wetalahedh ath han kome them til hielp.

Han gladdis mykit ther aff oc sampnade sin hær oc foor til them vtan dwala. Sidhan dan war tiidh komen stridde han hardelika oc drapp togh the myntzsta aff them han kunde oc dreff them swa bort aff jwtlandh.

Tha sagho jwtha at dan war ærlighr manstarker och dygdelighr thy leddo the han tha til en sten som the kallade sidhan danarik oc satte dan a sama stenen och gaffuo honom ther konunga nampn.

Sidhan fylgde honom jwthær in j wetalahed oc skane oc lotho alla the bygdher swæria dan til thera konung.

Tha saa konung dan sith rike oc tykte thet fagher oc goth wara oc kallade sine fræmmerstha men oc sagde mik tækkas wel mith rike hwat nampn kallom wy thet bæzst.

En höffdinge swarade konunghr liiff æwerdelica thu hethr konung dan. hethe nw thiit rike danmark eller dænia hwilket nampn tik heller tækkis. Tha swarade dan. hethe tha mith rike danmark. Sidhan bleff dan konungr j danmark III aar oc fik en son mz sinne hustru dænnia. sonen hit roo. han tog rikit æpter sin fadher som annat arff. oc iordade dan j een högh widh samma köpstaden lethre i syælande som dan haffde sielffwer lætit byggiæ. j then thima war mith j sjæland en köpstadhr som æn nu ær eth öknabergh oc kallas hökaberg. köpstadin kallades tha hökaköpingh. Tha saa konung roo at köpmen oc byamen ödde mangha penninga j flytningh millan köpstadhen oc skipin bade til köpstads oc fraan. thy dömde han then köpstadin tedan oc j ena hampn j sæfiord widh ena fagra kælla och bygde ther en köpstadh oc kallade stadin sompt aff sith nampn oc sompt aff kællana roskiælda. Sidhan liffde konungh roo mz mykin fridh at enghin bödh honom j örlegh oc ey han heller nagrom androm han fik mz sinne hustrw ij söner helge oc haldan the iordade sin fadher j lætra sidhan skipte the sith rike swa at haldan skulle styra allom landzskapom oc helge skulle radha offwer haffuet.

Haldan atte en son som heth siwather hwite han iordade sin fadher haldan j læthra.

Helge fik swa manga ilgerningis men til kompana och hiolt sigh til skepa her aa haffuit oc wan mangh landzskapp j then thiman laa han j ena hampn j lalande iij nætter. tha ledde hans riddara till honom ens bonde dotter som het roluer karl och dotter hans heth thora han afflade mz henne ena dotter oc hon kallades vrsa. Sidhan foor konungh helge tedan oc hæriade och ödde mang annar rike. Sidhan langa stundh æpter kom han ther j sama hampn oc hade glömt hwat han hade ther förra giort. tha war roluer karl och thora rolffs dotter som han hade aflet vrsa medher badhen dödh oc iordat a ena öö som kallas thoorö Tha hemptade hans tiænare hans egna dotter vrsa til honom oc han afflade mz henne en son som kallades æpter henna modherfader rolffwer. tha döde oc helge oc iordades oc tha paa thoröö.

Sidan vexte rolffwer helges och vrsa son mykit och vrsa rolffs modher fik sidan attilia *l*) göta konungh oc fik mz honom ena dotter som kallades skuldh.

Sidan konungher siwater hwite wart dræpin och hade en son æpter sig. tha togh attilia swerikis konung skat aff dænom oc hade en rakka mykit kæren then fik han dænom till konungh oc kallade honom konung rakka och swor hwar honom först budade konung rakkas dödh han skulle mista sith hoffwdh aff konung attilii eygit swerdh.

Som konungh rakka war en dagh widh bordit j eth stoort hoff mz sitt herscapp oc wart æradher swa högtidelica som annar konungh tha saa han hwnda bithas aa golffuidh i sinom koplom och sprangh swa fraa bordit j hopen til them oc wille skilia them aath oc wart ther trængdher til bana millan them *m*).

Tha bodde en jætte ther nær oc het læee paa ena öö som kallades aff hans nampne læeesöö then sama læee sporde sin fæhyrde som heet snyo æn han wilde warda konungh j dan-

l) Adilum familiæ Ynglingicæ regem hoc nomine insigniunt Chronica vetusta, non itaque cum Attila Hunorum principe confundendum.

m) Fabulam hanc de canibus regibus, quam de Indiæ populo referunt *Plinius* & *Solinus*, de Eisteno Ilråda in Norwegia *Sturleson* & *Saxo*, de Gunnaro Sveciæ Regulo in Dania, Chronicon Rhythm. minus & *Ericus Olai* de Urbano Östeni filio itidem in Norwegia; de rege Hunicæ originis cognomine Saur optime explicant *Sperling* & *Neikter*. Cfr. hujus Dissert. de vestigiis Hunicæ gentis in Septentr. p. 26.

danmark Snyo swarade han worde thz giærna æn han finge. llæee sagde tha faar til konungh attilia oc göm wel thin ordh om konungh rakkas dödh oc meer hwat han tik spör tha wardher thu konungh j danmark.

Sidan foor Snyo till attilia Konungh atilia sporde hwat tidende waro j danmark Snyo swarade ther flyga bien all vil oc visa lös.

Annat sin sporde Konunghen hvar han hade ligat the nath Snyo svarade ther som fåren atho vp wargen.

Tridia sin sporde Konungen hvar han hade ligath then förra nath Snyo svarade ther som vargarna atho vp vagnen och oxana lupo til skogz.

Tha sporde Konungen hvar laa then the förra nath Snyo svarade ther som myssena atho vpp yxerna och skapthen laa ather. Ån sporde Attilia snyo hvat tidende j danmark varo han svarade biin flyga all vil och wisalös Attilia sagde tha ær rakka Konungh dödh Snyo svarade jach hörer ath j thet sæghin.

Tha pröffvade attilia att snyo var wethr man och snieldher oc sagde til honom kan thu göra skel för thet thu haffwer sakt tha wil jach giffua tik danmark at thu skalt wara thera Konungh kan thu ecke göra ther skel for tha skal thu mistha thit hoffvedh.

Tha sagde snyo ther jach laa then första nath ther hade bonden slagit en vargh oc hade torkat kötith aff then vargen, och stöttit smath oc blandat jblandh korn och gaff thet sin faar för enahande läkedom thet var ther som fåren atho vp vargen.

Ther jac laa the andra nath ther sagh jac hart vidh garden at biwra n) hade huggit en stok och en biwr laa vpwndher stokken oc thwa gingo och drogo och ville haffva dragit pa thera hws. Hina som drogo wordo varo at wlffva komo slepte stokken oc lopo i strömen. then som undher stokken laa gath ey komet sigh undan för æn wlffuana komo och atho uppen och thet var ther som wlffvana atho wpp yagnen och oxana lupo til skogz.

Ther jach laa then tridiæ nath hade bondans barn fongit ferskan oost och giorde ther skapth som andra yxar oc giorde skafft aff træ oc satte the yxarna oc forgato swa the sama yxarna om afftonen qvarra pa bordit om nattena komo myssena och atho upp alla yxarna och skafften lagho qvar.

Attilia Konung sagh at snyo var weltalande och snar raduger. Thy sagde han til honom wil thu vara Konungh i danmark. Snyo svarade: som i wilin attilia Konungh gaff ther ginstan snyo Konungha nampn oc sagde: Konungh snyo jac giffwer tik danmark war ther wellogher Konungher oc giff them mangh lagha wrängh oc aldrig räth at dæner mago mynnes thit nampn æmedhan danmark stander.

Konungh snyo radde sidhan j danmark æpter upsala Konunger budh grymmelika oc lagde altiidh dænom twngh lagh och hardh oc wrangviis lagh. oc thwangh alt folket undher sigh. Tha var en i Danmark het rödh som var Konungh snyo mykit amoth Tha sende Konungh snyo honom til jættan i læeessö at spörja hwat dödh snyo skulle faa at han menthe ther rödh skulle aldrig koma lijffuandes fra jætten igen.

Tha rödh kom til jætten oc hade sport sith ærende om Konungxsens dödh tha sagde jætten læee som snyo hade upföth inkte wilia svara Rödh för æn han hade sakt honom try sann tingh.

Tha ræddis rödh mykit om sigh och sagde ecke haffver jach seeth then man som flere hoffwet haffver oc fiærre hion.

Annat sagde han ej haffver jac seeth tiockara weggia oc lægre hws æn hær æro.

Tridie sagde han thet sannast var at vore han thedan han kome tiidh aldrig meer med sin wilia.

Sidan sagde jætten att snyo skulle döö aff lusabeth swa vart och j then thima tha rödh sagde Konungh snyo thetta sath snyo j Jwtlandh a tinge tha kröpo utaff hans næsa och öron i alla manna asyn swa manga löös uti the huldo alla hans likama oc ther aff doo han. än hans nampn mago dæner mynnes æverdelica.

Nu medhan rakka Konungh oc snyo Konungh radde tha wexte rolffwer Konungs Helge och

n) Bäfver, Castor, etiamnum in pluribus patriæ provinciis Bjur appellatur.

och ursa son attilies sweriges Konungs stwffson hvilkin son kallades rolff trabbe honom satte attilia Konungh dænom til Konung sidhan snyo war dödher.

Attilia hade ena dotter med rolffs modher ursa hon heth skuldh. hon kom sidhan til sin halffbroder rolff Konungh gaff henne eth hæradh i siælandh ther loth hon byggia en köpstadh oc kallade han skuldaleffdh.

Sidan fik hon hermodis hertuge aff skane han drapp sin magh henne brodher rolff oc radde æpter han en thima aff dagenom fra morgon oc til prims thima. Tha sloo æbbe honom j heel swa drap fridlem æbba oc radde æpter han Efter fridlem kom frode milde som danmark fik med rolffs dotter. han vart dræpin aff swerdhlingx sonom.

Ok hans son jngeualler vart sidhan Konung. oc æpter ingeual wart hans son olaff. oc æpter olaff radde olaffs dotter asa som mangh ævintyr seghias aff. æpter asa radde harald hildetan som sighes haffua kometh under sigh all siwdra riken til skat alt wt til jwrsala haff.

Siden wille han fara j swerike oc hempta then sama skat. Tha mötte honom haquon ringe vpsala Konungh a ena heedh som kallades brawaldh. som the möör stridde Enthera het leth oc annar wisra Och j the stadh wart harald slagin oc mest alt hans folk. Sidhan gaff haqvon ringe sweriges Konung the sama möö som stridena hade wunet som heet leeth alt danmark æpter haraldh hildetan oc hon leth byggia en köpstat widh slæzwik oc kallade han aff sina nampne hedaby.

Æmunder slema var Konung j vpsalom oc swen tywgüskægh j danmark the sætte rister oc raa mellan swerike och danmark Tha nempdis aff swerike ragwald aff tywndalande. both aff fiædrungelande. Gaase aff wesmannalande Grimale aff Ostgötlande Nampnir aff smalanden Torsten aff westergötlande Tolletote oc toke aff jwtlande. Gymkil aff siælande. dan aff skane. The XII satte VI stena mellan riken. första sten j sunternasi. Annar i danabæk Tridie Kinnasten ffiærde j wrangxnæs fempte hwitasten Siætte brymsasten millan blækingh och möröö.

Dana holmer ær skipt j tre dela. en deel vpsala Konung annar dæna konungh Tridie norges Konungh Tha ther war hramoth tha hiolt dæna Konungh j vpsala Konungx betzle oc norges Konungh hans istadh nar han steg pa sin hest.

Addenda ex Codice D. 3.

Post verba pag. 241: Och wuno Egipti landh.

Philmer.

Sidhan van han torchiam thaterland och alt rytzeland och alth liiffland ok tvang Kongen af rytzeland som heth Hernid at han sagde honum manskap och thog landet aff honum. Sidhan sigilde han then genast vægh tiil swerige. Ena nath lag han vid rytzske strand och gik fra sith folk ensamber up i skoghen ther saa han ena kona mykit fagher och giik tiith hon var, thet var en haff fru och Kongen giorde henne eth barn och kom ather till skip, fik bör oc sigilde uti haffuit tha lankt fra lande kom tha samme hafffru och fik om hans skippe stampn och hiolth skipit ath thet engenstads kom, tha saa K. ath thet var samme quinna som han han haffdhe ligat med och sagde tiil henne lath oss fara hafver thu naghe ærende till mik tha kom til mith land swerige ther vil jagh vell omfängne tik, Hon slæpthe skipit ok K. sigilde hem. Ett halfft aar epter kom samme kone til honum, tha loth han före henne tiill sin gard. Nagra stund ther epther fik hon eth swenbarn K. kallade honum wade, strax barnet war föth hwarff modran borth ok wade waxte sidhan up ganske stoor, the kallade han sidhan wade waderese och fik ond tyckio thy skildhe honum fadern fra sik och gaff honum IX gardhe i sæland, o) ther bodde wade rese lange stundh ok fik en son som heth weland smidh, weland fik en son som heth widike welandzson och stander hans rykthe offver alle werldene. mæ-

o) Historia Vilkini l. c. p. 56 habet: tolf hemman i Sverige, XII prædia in Svecia. Cap. 19. vero iterum hæc prædia in Selandia collocat.

mædan do wilkinus Konungh i Swerige ok warth *p)* sa uthdriffvin aff swerige aff hernit i rytzeland som hans fadher undervunnit och thogh K. i sæland oc giorde hernid K. ther skath aff, tha fik Konungh hernid sin son osantrix Konungxriket swerige. *q)*

Post verba pag. 242: Then tridie laagh i westergötland och heet Skara.

Osantrix.

Osantrix Konungh stridhe mange stridh med attilius K. aff india land och wuno ympse omsidher wart han slaghin i ena stridh aff wlfardh K. dirix frænde aff bærn osantrix haffde en brodersson som heth hernidh. *r)*

Hernidh Konungh.

Hernidh warth Konungh epter honum i swerige han van britannia under sigh ok slo i hæll theras Konungh som isingh *s)* och IX hans sönir med honom och waro alle kempar ok rytzer the störthe owermate och slo i samma stridh detleff danske ok stikholt och mange aff Konungh dirix kemper *t)* han doo i swerige och haffde II sönir epter sik en heth neorch ok annor heth frode.

XXXI.

Gamla och Minsta Svenska Rimchrönikan.

Chronicon Rhythmicum Minus.

Edidit 1. *Joh. Messenius*, Stockholmiæ 1615 8:o. 2. *Ignatius Meurer*, ibidem 1643, 8:o, uterque cum Chronico Prosaico proxime præcedente. 3. *Joh. Hadorphius* cum Chronico Rhythmico Majori, ibidem 1674 4:o. Auctorem putat *Joh. Peringskiöld* in prooemio ad Vilkina Saga *Laurentium Andreæ*, Canonicum *Arosiensem*, quem circa an. 1480 scripsisse existimat. Illum sequitur *Benzelius*, Hist. Svec. L. I. C. 14 & Monum. Eccles. SvioG. p. 221. Sed *Laurentium Arosiensem* continuationem Chronici Rhythmici Majoris scripsisse infra ad hoc Chronicon probaturi sumus. Plures hujus Chronici Codices tam in Bibliotheca Regia Stockholmiensi, quam in Academica Upsaliensi, quin & in privatorum collectionibus supersunt, quorum nonnullos, a nobis in subsidium vocatos, adferamus:

I. *Codex Regius I.* Bibliothecæ Regiæ Stockholmiensis D. 2. in Fol. quem sub N:o 1. ad Chron. Rhythmicum Majus usurpavimus.

II. *Codex Regius II.* ejusdem Bibliothecæ D. 3. Folio oblongo. Sub. N:o 2. ibidem citatus.

III. *Ejusdem Bibliothecæ* F. b. 8. in Quarto, olim Martini Laurentii Hâtunensis Aschanei, Regni Antiquarii, an. 1595.

IV. *Codex Rosenadlerianus*, Chartaceus, a *Broocmanno* collatus.

V. *Benzelianus*, Chartaceus, collatus a nob. *Lagerbring*, Handl. i Sv. Hist. T. I. pag. 59 & a *Broocmanno*. *Buræanus* etiam a pristino possessore dicitur.

VI. *Codex Upsaliensis* in Fol. in Bibliotheca Academica Upsaliensi.

VII. *Codex Regis Caroli VIII. Canuti*, Membranaceus in volumine oblongo. Regem hunc secum portasse tradit Volumini adjuncta annotatio. Collectionis est *Nordinianæ* in Bibliotheca Upsaliensi.

VIII. Ejus-

p) Supple: Hans son *Nordian.*

q) Hæcce petita sunt ex Wilkina Saga, Cap. 18. p. 35.

r) Cfr. Wilkina Saga Cap. 270, p. 370.

s) Supple: *heth.*

t) Cfr. Wilkina Saga Cap. 327 sq. p. 444 sq.

VIII. Ejusdem Collectionis N:o 10 in Fol. post Chronicon R. Gustavi I. a Petro Swart.

IX. Ejusdem Collectionis N:o 20 in Fol. ante Chronicon Olai Petri.

X. Ejusdem Collectionis N:o 89 in Fol. ante idem Chronicon.

XI. In Collectionibus Præcl. Mag. *Joh. Henr. Schröder*, etjam ante idem Chronicon.

XII. *Codex Arna-Magnæanus*, in Bibliotheca Academiæ Hafniensis. Est sæculi XV. & Codici nostro N:o 1. proxime consentit. Notitiam illius dedit Cel. *Nyerup*, Skandinav. Museum, B. I. Hafn. 1798.

Fuit mos in patria antiquitus, memorabiles eventus rhythmis annotandi, sive quod sic facilius memoria tenerentur, sive ad imitationem veterum Scaldorum Hyperboreorum. Sic historiam Alexandri Magni, curante Regni Dapifero Boëtio Johannis, rhythmis compositam habemus, editam Visingsburgi an. 1672, 4:o. Neque hic mos sequenti ætate obolevit. Glor. mem. Rex Gustavus I. ipse rhythmis concinnavit refutationem Chronici Danici, in contumeliam Svecorum, ut putavit, editi, publicique juris fecit an. 1558, 12:o. Filius ejus R. Carolus IX. suam ipsius historiam rhythmice scribere adgressus est, cujus initium edidit Cel. *B. Bergius*, Stockh. 1759, 4:o. Ut taceamus Chronicon R. Erici XIV. Rhythmicum, a *Daniele Johannis Hund* de Runsö, quod in Mscr. adhuc latet, atque *J. Messenii* Chronica Stockholmiæ & Finlandiæ, quorum hoc editum est Aboæ 1774, 8:o.

Gamble Upsala war Konunga säthe,
Thet mande Almogen Kung Nordian läthe,
Och skedde thet alt för dy,
At Affgudhar vore i Upsala by;
Ett förgylt mönster pa Domkyrkiebärg war,
I Upsala ther nye Domkyrkian star:
Ther dyrckades Affgudhom threm,
Thor Gudh var högster aff them,
Han satt naken som ett Barn,
Siw stiernor i handen och Karlewagn;
Odhan och Frigga, hvar vedh hans sijdha,
Sadane Gudhar kunne Svenske Män lijda.
Aff Thor heeter Thorsdag thet ma väl blifva,
The offrade til Thor, som Wäderlek skulle gifva,
Tordön, Liungeeld och Storm fördrifva:
Odhensdagh fick af Odhen Nampn,
I Tornering och Stridh the hedrade han,
Fredagh gofvo the aff Frigga Nampn,
För Frucht, Barn och Lusta hedrade the han,
Hvar Nijonde ahr skulle Konunger kalla,
Aff sino Rijke Menniskior alla, *a)*
Til Upsala at dyrcka Frijgg, Odhan och Thor,
Ther matte ey fattas lijten eller stoor;
Nijo Mankönss hufvud till Offers gifva,
At alla andre skulle få lifva.
Gudarna skulle med Bloden späckias,
Och Kropparna skulle i Lunden sättias,
Ther nu Bonda Kyrkian star:
The trodde hvar Qvist ther heligh var;
Mans och Hundars och Diurs kroppa,
Som the icke kunde i Lunden stoppa,
Höllo the för helgadoma,
Och mente them sigh myckit froma;
Siutijo siu ta taalde ther en
Hängia Kroppa vtan meen.
Om Affgudom är nu nogh sagdt,
Nu vil jak rijma om Kungars macht. *b)*

Konung Erik. *c)*

Jak var förste Konung i Göthaland redh,
Ta bodde ingen i Skane eller Wetalaheedh, *d)*
Jak lot them först byggia och uptaga,
Ty bör them skatta Göthom alle daga:
The Öya hette tha Wetalaheyde alla,
Som nu man Säland, Möön, Fiwn, Laland
och Falster mon kalla.
Tha liffde Saruch goder Mader,
Abraham Patriarchas Faders Faderfader.
I Göthaland *e)* ändades mitt Liff,
Aff Alders soot, och ey aff kijff. *f)*

Göderijk Erikson. *g)*

Efter min Fader fick jak Götha Riike,
Ty skullo alle för mik wijke;
Jak slogh och vann medh mijne hand
Alle Herra och Rijke Nordan Grekeland:
Hvar then Kämpa jak sporde eller fan,
Medh starckheet jak them öfvervan. *h)*

Philmer. *i)*

Jak hiolt epter min Fader all hans Land,
Och

a) Cfr. *Adamus Bremensis*, de situ Daniæ, C. 93.

b) Prooemium deest in Cod. 2 & 4.

c) Cod 5. 6. titulum habent: Eric förste Konungh i Swerige. Cod. 2. Erik förste Götha Konungh. Cod 6. incipit:
Af Japheths afföde jag kommen war
Och förste sin krona öfver Sverige bar.

d) *Hwitfeld* in Historia Danica Vitarum seu Jutarum campum explicat. Vitas enim Jutas asserit *Beda*. *Sheringham* de Anglorum origine campum aquis cinctum explicat. Cfr. supr. p. 240.

e) Codex 5: i Swerige.

f) Cod. 5 & 6:
Thet war wid MVIIICXL oc IV år
Efter at werlden tå skapter war.

g) Hunc præterit Cod. 6. Codex 1. addit: som kallas Theodoricus.

h) Cod 2. & 12:
Konung Hercules lot mik sina syster gifva
At jak wilde eij honom af Greken drifva.

i) Codex 6: Philmer Starke III Kong. Cod. 1. 2. addunt: kallades ok Wilkin. Cfr. Wilkina Saga Cap. 18.

Och want ther til med manlika hand,
Græciam, *k)* Macedoniam, Pontum, Asiam och Ilyricum,
Och drap Egypta Konung hin starka Vesosum:
Hernit Ryssa Konung tvang jak ock tha,
Mik at skatta men han lifue ma.
Sidan aflade jak i ett sinne, *l)*
Wideladz Fader Fader medh en Märinne, *m)*
Seen ändadis i Götha Rike mit Lijff,
Aff allers soot och ey aff kijff.

Nordian Philmerson.

Skam är mik men jak ma lifwe,
Jak lot mik swa aff Göthaland drifwe;
Hernit Rytze Konung giorde mik thet meen,
Och länte mik Withalahed igen,
Och lot mik ther medh nade blifva,
Och tiäna hans Son men jak ma lifva. *n)*

Hernit Götha Konung. *o)*

Nu är jak skild widh all min nödh,
Philmer starke är nu dödh,
Göthaland wil jak min Son gifwa,
Och Nordian hans Son ther uth drifwa: *p)*
Swa foor jak ater til Rytzen igen,
Beskerme han Göthaland sidan för meen.

Osantrix Hernitzson. *q)*

Attila *r)* Konung lät locka mina Dotter fran Lande,
Och giorde mik sidhan stooran wande;
Och stridde moot mik mangen strid,
Til thes han drap mik omsidh. *s)*

Hernit Hernitzson.

Efter min Broder *t)* ärffde jak Göthaland,
Och wan Britanniam medh mine hand;
Och drap Issing Kung, och hans Söner twa, *u)*
The starkaste Kämpar man wiste taa:
Fassholt och Detleff medh samma lämpa,
Och manga flere aff Konung Didericks Kämpa.
Och fik the Saar aff thera hand,
At jak doo i Göthaland. *v)*

Inge VIII. Konung. *x)*

I Giöthaland jak länge styrde,
Almogen mig mycket hedrade och wyrde.
The samtyckte alla utan dwala
At Konungsätet skulle blifva i gamla Upsala,
Them tyckte thet skulle blifva ther
Ty afguda Mönsteret låg ther när
Och Gudarne skulle thes mildare blifva
Och allom thes bättre lyckona gifva,
Ther bodde jak både i lust och nöd
Til jak af ålder och sot blef död.

Frode Hernitzson.

Jak ärfde epter min Fader hans Lande,
Och beskärmade them ifrån orätt och wande;
Thet bör hvar Konung hafva för sid
Bevara sitt land och hålla god frid
Och veta altid sin almoges gagn,
För hvilket han bär sitt Konunga namn.
Jak älskade mitt rike och goda män
Jak hjalp och tröste them hvar och en.
Fattigt folk jak gjorde också,
Ty månde thet mik väl med alla gå.
Then som arm och usel var
Jak hugnade med goda ansvar,
Alle olager och all orätt
Skickade jak til bätter sätt.
Engin torde öfver Lagen trätta,
Hoo thet giorde, jak lätt honom rätta.
Ty är ännu en ordesidh,
Stat hell, och faar i Froda fredh.
Och ändade i Götharijke mitt Lijff,
Aff alders Soot, och ey aff kijff.

Urbar Frodason.

Jak bodde i Götharike med roo,
Til thes jak i Upsala doo;
Mina tree Söner fik jak min Land',
Dan fik jak Wetalahedh i hand.
Mitt Möderne Land *y)* fik jak Nore,
Och Östen stander Gothana före:
Israels Konung David Propheta
War i min tijdh, hoo thet wil weta. *z)*

Östen Urbarson.

Epter min Fader fick jak Göthaland rade,
Och liffde medh späckt och godha nade;
Til alders Soot giorde mik oroo,
Swa at jak i Upsala doo
Jak radde och Norge i then stund,

Och

k) Cod. 6: Scitiam, Asiam och Macedoniam,
Gretiam, Yberniam och Allamanniam
Sedan wan jag Pontum och Illyricum,
For så tädan och til Danubium
Öfver walska bärgen jag sedan månde draga,
På thet jag ville ock flera landskap intaga,
Armeniam, Siriam och Galatiam.
Ciciliam, Missiam och ther til Tratiam.
Egypti Konung then mägtiga Man
Jag honom och hans land öfvervann.
Jag slog honom död, så at han styrte på mark,
Äntå han lät sig vara fullstark.

l) Cod. 5. hunc rectius Videche Velandson apellat, alias Vidrich Verlandson in Wilkin. Saga Vidga. Fuit vero hic celebris ille in terris Septentrionalibus fabri Velandi filius, Veland vero vel Velint patrem habuit gigantem Vade ex connubio Regis Wilkini cum Nympha marina (Säkona Sjörå) procreatum. Cfr. Wilkina Saga p. 34. 37. 72.

m) Cod. 12: Hafsqvinne.

n) Wilkina S. C. 116.

o) Codex 6. Hernick IV Kong.

p) Codex 6. Osantrix min Son skall ther Konung vara. Cfr. Wilkina S. p 118.

q) Cod. 6. *Herniths broder VII Konung.* De illo adfert, quæ de Hernit Hernitson noster habet; hunc vero prorsus præterit.

r) Cod. 2. Actilinus. Wilk. S. p. 153.

s) Cod. 2. Til Wlfärd kämpe drap &c. Cfr. Wilk. S. p 205.

t) Cod. 2. Faderbroder. Cod. 4. Fader.

u) Cod. 6: *Nio.*

v) De hac pugna fuse agit Wilkina S. Cap. 326-351.

x) Cod. 5. 6. heic Ingonem inserunt, quem ceteri omittunt.

y) Cod. 2. Mitt Norra Land.

z) Codex 5:
Jag jordades efter döden i Upsala stad
Af mine vänner, som jag them bad.

Och fick them til Konung Swerre min hund: a)
Ty the slogho min Broder uthan skäl,
Och fleere theres förmän ihiäl.

Siolm Östenson.

Epter min Fader ärffde jak Götha Rijke,
Ta tyckte mik engen vara min lijke;
Mine egne män giorde mik ett ondt par
Och dränckte mik i ett Miödakaar.

Swærker Siolmson.

Jak ärfde Göthaland ep ter min Fader,
Ok var ta then starckaste mader:
Til min alboga uthi en Steen,
Sloo jak min hand förvtan meen.

Valander Swærkerson.

Göthaland jak epter min Fader ärffde,
Och myckin Siger ther til wärffde,
Til thess jak kom i then nödh,
At een Maara redh mik til dödh.

Visbur Valanderson.

Epter min Fader jak Götha styrde,
Til thess mine Söner mik illa myrde,
At the skulle Rijket thess raskare vinne,
Brände the mik medh mitt Folk inne.

Domalder Visburson. b)

Göthaland iak epter min Fader fick,
Och radde til thess mik sa gick;
At jak offrades Ceres Sädesgudi warom.
För Almogans nödh at hardom ahrom:
Och brändes jak i Asko ock Glödh,
Mine egne män giorde mik then nödh.

Domar Domalderson.

Jak war Konung effter min Fader Domalder,
Och doo i Upsala c) aff rättan alder.

Attila Domarson.

Sedan Dänir drapo min frända d) Haldan Hwijtben,
Ta twang jak them til skatt igen;
Och fick them min Racka til Herre,
Sidhan voro the än wärre:
Ta fick jak them Lääss Hirde Snio, e)
Han war thera Herre til thes han doo.
Jak wann och alt Almannia Land,
Och manga flere Rijker medh mina hand,
Och ändade i Götha rijke mitt Lijff
Aff alders Soot, och ey aff kijff.

Diguar Attilason. f)

Epter min Fader vthan qwala,
Var iak Konung, och doo i Upsala
Mik skattade Danmarck och fleere Land,
Som min Fader wan mik til hand.

Dager Diguarson.

Jak ville ock skatt aff Dänir taga
Som mine Föräldrar i thera daga:
The beviste mik otroo i then stadh,
Och drapo mik vidh Wapna vad.

Alrich Dagerson. g)

Min Broder Erik giorde mik oskääl,
Han sloo mik medh ett Betzel ihääl,
Ty han afvund emoot mik baar,
At iak Konung effter var Fader var:
Ett underlikit ryckte i min tijdh gick,
Att en Jungfru en Son i Bethlehem fick.

Ingemar Alrikson. h)

Hvath min Hustru ther til trängde,
Medh een gylth Boya hon mik hängde?
A Agnefit i) ther Stockholm staar,
Som ett Fiskeläge ta var.

Ingialder Ingemarson. k)

Min Broder giorde moot mik ey väl,
Ta jak var Konung, slog han mik ihiäl.

Jårunder Ingialdson.

Jak tvang ock Dänir under Skatt,
Och trodde them sidan alt förbratt;
Ty sände jak Götha heem til Lande,
Ta giorde Dänir mik then vande,
The hängde mik vidh Oddasund,
Vedh Limfiord medh falska fund. l)

Hakon Ring Jårunderson.

Jak hafver hämpnat min Faders dödh,
A Dänom, och giorde them stora nödh:
Jak drap Konung Harald Hijldetan,
Och Konung Ebbe aff Frijsen m) med 30 tusen friborne män n)
I Bravallaheedh i Wärend vidh Skataleeff,
Starkoter medh mik then mandom bedreff
För Konung iak Dänom leeth,
Eena Möö som kalladis Heeth:
Aff alder skulle jak i Waggo läggias,
Och som Barn medh hornspena däggias.

Egil Wendilkraka Hakonson.

Nijo Hufvudstrijder kunde iak bestande,
Förr än jak van min sven Daande: o)
Och ey för än ett oskäligt Diur,
Migh stangade i häll en galin Tiur.

Ottar

a) Cfr. supra p. 247.
b) In Cod. 7. deest. Quæ de Domaldero noster, de Visburo habet Codex 6. & vice versa.
c) Codex 1. 2. & 6. Götha rike. Cod. 6. addit:
Thet var nu altid min gamla sed
Styrka lag och rätt och hålla fred.
d) Cod. 2. Min Broder.
e) Cfr. supra p. 248.
f) Cod. 1. & *Hadorph:* Digner.
g) In Cod. 7. deest.
h) Cod. 6. Inge.
i) Cod. 6. Agnes heedh.
k) Cod. 6. Inge:
När Götherne höllo mig för sin förman
Och Konung at blifva i theras land,
Tå mände min broder thet förtycka
At mig skulle hända tolkin lycka.
l) Codex 7. de Ingialdo habet, quæ de Järundo *Hadorph*, & de Järundo, quæ ille de Hakone Ring.
m) Cod. 6. *Offe af Prytzen.* In Cod. 7. deest.
n) Cod. 6. XXX M fri män tå miste han ther.
Vid XII M jag miste också.
o) Tunni. Cfr. *Sturleson,* T. I. p. 35.

Ottar Egilson.

Min broder Faste giorde ey väl,
Ta iak var Konung, sloo han mik ihäl.

Adel Ottarson.

Jak offrade Gudhom som ta var sidher,
I thy störte iak dödh aff Hästin nidher.

Cod. 6.

I min tid drog af Giötaland ut,
En ovinnelig här med sköld och spiut,
The togo så före i sin sinne,
At the ville alt landskap under sig vinne.
Al land och rike ginge them tilhanda,
Inga Keisare eller Konunge kunde mot them standa,
Hvart rike som hörde tå Giötharna nämd,
The skälfvo och räddes theras vrede och hämd.
The drogo fram ehvart the ville,
Och ingen vardt then, som them kunde stille.
The manlige brukade sin store mandom,
I al Landskap mellan thetta och Rom.
The som mot them stode, slogo the till döde,
Och många landskap och städer lade the platt öde.
Ingen stad var tå så fast,
At the ju öfvervunno med en hast.
Hvat skal jag mera säja härom,
The stadnade ej för än inne vid Rom,
På alla sidor the Rom belagde,
Romare thet them tå illa behagde,
Af then bestalning the ej återvände,
Förän the honom vunne, skiöflade och brände.
Muren var ock ej så stark,
The bruto honom slätt alt ned til mark.
Vid IIIC femti och fiorton år
Skiedde thet efter Guds Son födder var.
Honorius var Kejsare then samma tid,
Ej förmåtte han föra mot them någon strid.
Thetta folk var i krig så starkt och hardt,
Och ingen gat sig tå för them vardt.
The öfvervunno Rom och flere sinne,
Then som söker i böker han må thet finne.
The togo omsider sig och landskap in,
Som väl ymnogt var på fruckt och vin.
Tå lysta them ther både bygga och bo,
Och gåfvo sig tå til freds och ro.
Frankers konung trängde the land frå,
Han tordes ej gifva straff therå,
The blefvo ther sedan och äre ther än,
Ther födes af Kongar och mäcktoge Män,
Then mandom Giöthar utländis bedrefve,
Neppeliga kan theraf någon beskrifve.

Östin Adelson.

Illa giorde mina män i thet sinne,
Medh mitt daghliga Folck brände the mik inne.

Ingemar Östinson. p)

Jak var en mächtigh Häled starck;
Och van under mik alt Dannemarck:
Sedan drapo mik Dänir medh falska fund,
Pa Lagundzöö q) i Bältesund.

Brettamunder Ingemarson.

Epter min Fader Ingemar,
Jak i Göthaland Konung var,
Ther aff var Sigweder r) min Broder vredh
Och drap migh i Närike vedh Högaheedh.

Ingielder Brettamunderson.

Jagh räddes Iwar Konung skulle mik vinne,
Ty brände iak mik sielfver inne.

Oluff Tråtelia Ingielderson.

Jak styrde Swerike bade länge och väl,
Och hiölt Almogen wedh frijdh och skäl;
Sedan gick mik som flestom falder,
Jak doo i Upsalom aff rättan alder.

Ingielder Oloffson.

Jak bleff Konung epter min Faders tijdh,
Til thess iak draps i eena Strijdh.

Erik Wädherhatt.

Jak heeter förty Wäderhatt,
Jak fick altijdh börin bratt,
Å hvart jak min hatt vände,
Mina Gudha mik strax thädan börin sände.
Jak tvang Sven Tiufveskägg at vijke,
Å män iak liffde aff Danmarks rijke.
I Götheland ändades mitt Lijff, s)
Aff alders Soot, föruthan kijff. t)

Erik Erikson Sigersälle. u)

Jak kallas för ty Sigersäll,
Ty örligh lyckades mik altijdh väl;
Estland, Lifland, Curland ok Finland
Them van iak alt med Sigers hand,
Och radde ther öfver i mina dagha,
Til alder monde mitt Lijff afftaga.

Stenckil Erikson. v)

Jak var then förste i Swerike hände
Konung til Christna Troo at vände:
Swa tok min Almoge thet at lasta,
Ty monde iak ater Troona kasta;
Dogh nödgde them thet ey väl,
Uthan slogo mik tha i häll.

Cod. 6.

När jag Sweriges krono bar,
Guds nådes tima tå kommen var,

Gud

p) Cod. 2. 5. Kallades af sommom Knut.
q) Cod. 6. Langö.
r) Cod. 6. 11. *Siwardt.*
s) Cod. 11. I Göthaland ändade jag mitt lijf
Af ålder dräpte jag mig sjelf med knijf.
t) Cod. 1. inserit hoc loco Amundum Slemma.
u) Cod. 1. hunc Ericum Anundson Sigrasäl appellat. Cod. 5. vocat *Styresäll.*

v) Cod. 6: *Stenkil, förste Christen Konung i Sverige.* XXXV. Quæ de Christianismi initiis in Svecia an. 845 habet Cod. 6. conferantur cum Chron. Prosaic. supr. p. 244 & *Adamo Bremensi* C. 235.

Gud ville oss taga frå diäfvulsens macht,
At vi skulle honom tiena med hug och acht,
Vi skulle och samma Christendom hända
Genom Trona och dopet och til sannan Gud vända,
Och ej mera bidia til stock och sten,
Som fordom giordes, utan til Gud allen.
Thet hände i mönstret af Upsala stad
Som Presten stod för Ågud och bad,
Och offrade tâ som tâ var sed,
Seeg han så godt som til marken ned,
Och blef strax stenblinder och kunne ej se,
Lät leda sig hem med sorg och ve.
Thetta såg jag och alle the med mig vore,
Vi grufvade fast och räddes svåre.
Om natten kom til samme man
Guds moder Maria och hugsvalade han,
Och sade: Om tu vill tro på Jesum Christ,
Och åter fâ tin syn, som tu hafver mist,
Tâ skal tu tina afguda öfvergifva,
Om tu ville frälsas och salig blifva.
Tina Afguda är intet annat än diefvuls kön,
Och evinnerlig pino gifva the til lön,
Men vil tu Christendomen begära,
Min Son och mig beprisa och ära,
Tin synd vil jag gifva tig väl an,
Och tig skal blifva evinnerliga godt.
Thenna staden skal mig vigias til heder,
Och alt afguda dyrk skal läggas neder.
I min Sons Jesu Christi macht
Gifver jag tig tin syn, som jag hafver sagt.
Manden blef strax färdog och fri,
Och begynte predika i hvarjom by
Om detta Jernteknet som honom var händt,
Och huru han hade sig til Christendomen vändt,
Och bad them the skulle giöra som han,
Ty utan tron ingen salig blifva kan.
När jag alt detta grant förstod,
At tolken tro var så mächtog och god,
Jag sände strax mina trogna män
Til Sanctum Ansgarium Guds trogna vän,
Och lät honom förstå hvad Presten skiedde,
Huru Maria Guds Moder sig för honom tedde,
Och at jag var rede med lif och macht
Anamma then tro med Gudelig acht,
Och han skulle mig undervisa och lära,
Huru jag skulle med tron Gud prisa och ära.
När Ansgarius thenne tidende sporde,
Två myndige män han til Biskoper giorde,
Adelwardus och Stephanus, som var theras namn,
Them sände han hit oss alla til gagn,
I Sictuna Adelwardus förste mässa sagde,
LXX marker sölf the til offers framlagde.
Alt thet folk, som ther omkring bodde,
The låte sig döpa och på samma Gud trodde.
Adelwardus Biskop for sedan utan dvale
Til mönstret som var i gamle Upsala,
Och nederslog al afgud i mönstret stodo,
Ty the vore onde och icke gode.
Til Helsingaland Biskop Staphan kom,
Och vände ther många til Christendom,
För Guds heder giorde han sig omak nog,
Och blef ther sedan slagen opå en skog.
Ej långt therfrå jordades han lik,
Jag menar han är i glädena rik.
När almogen vid Upsala hade thet spordt,
Huru Adelwardus hade med theras afguda giordt,
The försampnade sig och giorde ej väl,
I vrede och harm slogo the honom ihiäl.
I Biörkö then stad begrofvo the han,
Jag tror, at han Himmelrikes ära van.
Almogen tog sedan at trona kasta,
Och mig margfalleliga hata och lasta,
At kasta tron var jag ock reda,
Ty jag räddes svåra för almogens vrede.
Jag mente, jag skulle them til blidhet böja,
Och blifva til fred och låta sig nöja,
Hvad ödmiukt jag tilböd, kunde intet draga,
Förän de monde mig lifvet aftaga.
Tâ var gångit af Guds Sons år
Väl VIIIC XL och V, som skrifvit står.

Oloff Erikson Skotkonung. x)

Jak vart Konung epter min Broder
I Christen Troo var jak stadug och goder:
Jak döptis aff S. Sigfridz hand,
I eena Källo i Wästgöthland,
Sigfridz Källa wider Huseby,
Swerike Christnades mäst i thy,
Effter Gudz börd M. C. och VIII. ahr, y)
A Femptonde Februarij thet var.
I Upsala ändades mitt Lijff,
Aff alders Soot, och ey aff kijff.

Cod. 6.

Jag intet ting i verlden vet
Bättre än Frid och Rätvishet,
Ty hade jag them i hug och acht,
Och älskte them af al förmåga och macht,
Ty gick thet mig til lycka så,
Jag van alt thet jag slog upå,
Jag styrde Swerges Rike väl
Alt som mig borde med rätt och skäl,
Jag gat ej lidit osämja och trätta,
Heller at någor then andra skulle oförrätta,
Jag var välvillig alla tillika,
Hvat heller the voro Fattige eller Rika.
I then tid om Christendom ryckte gick,
Jag stor hug och vilje til honom fick.
– – – viste jag, huru jag kunde honom få,
– – – then tro hon skulle tilgå.

Tå

x) Cod. 1. addit: *Första Christne Konung.* Post Haquinum Rufum habet Cod. 6.

y) Cod. 6. Efter Guds byrd tusende och femtio år.

Tå var framlidit af Guds Sons år
Tusende och VL som beskrifvit står.
Tå var och en konung i Nåriges land,
Som styrde fullmyckot, sanct Oluf het han,
Han begärade af hierta kiära Dotter min
Med heder och ära til Hustru sin.
Jag gaf henne honom tå i våll,
Ty han var from, mechtog och båll.
Han hade och taget vid Christendom,
Förra än min Dotter til honom kom.
Jag lät lägga kister full
Med dyra håfvor och röda gull,
Och sände min Dotter i Nårige in
Til Konung Oluf kiära Brudgumme sin,
Hon var när honom ej många daga,
Med ty hon månde vid dop och Christendom taga.
Sedan gaf hon sig aldrig hvila eller ro,
Förän hon mig kom til samma tro.
Konung Mildredur af Engeland
Var min tro vän, jag ej annat fann.
Vi sände hvarannan mächta stora gåfvor,
Mång klenodier och stora håfvor.
Jag skref honom til om mit upsåt,
Och hvad jag hade i mitt hierta unfått,
Huru jag ville gierna Christendom hända,
Om han ville mig några Predicare sända,
Som mig skulle then Christeliga trona lära,
Sannan Gud både prisa och ära,
Min Dotter lade sig och ther om vin
Med bref och budskap i samma sin.
Tå församnede Mildredur alle lärde Män
Och underviste them ehuar och en,
Huru Gud han hade mitt hierta uptändt
Til Christelig tro och stadeligt vändt,
Och spörde, om någor var ther ibland
Som trona ville föra til thetta land.
Tå stod ther up en fromer man,
Årke-Biskop Sigfridus het han,
Och anammade kiärlika denna färd,
Ty han var mycket i skriften lärd.
Han kom här in med Christelig seder,
Jag anammade honom med största heder,
Jag döptes sedan af hans hand
Uti en källa i Vestergiöthland.

Ödmunder Oluffson Koolbrenna.

Folcket kallar mik Koolbrenna förty,
At hvar jak sakan fick i naghrom By
Lot iak bränna Wäggia eller Taak,
Epter hvars theras brotzliga saak:
Sidan giorde jak bättre Lagh,
Och doo aff Alder uthan slagh.

Ödmunder Slemma.

Jak giorde som een ovijs Faane
Ta jak lade Raa mellan Swerike och Skane,
Thet angrade mik sidhan saa tijdhe,
Ty ville jak medh Däner strijde.
I Skane vid en broo kalladis Stangapelle, z)
Jak ok fleste mina Tienare ther flollo.

Cod. 6.

Jag giorde ju som en arger Fåne,
At jag satte råmärke mellan Swerige och Skåne,
Och skilde thermed Skåne frå Swerige,
Hvilket mig hade bordt helre försvara och värje.
Kong Swen Tiufveskägg i Dannemarks Rike
Monde mig illa ther til at vike.
Af Swerige och Dannemärk vi toge tolf Män;
Vise och kloke rätt hvar och en,
The skulle imellan thenne tu rike
Lägga thenne Råmärke full jemt och like. a)
Torne utnämdes af Wästergiötland,
Och Torsten theslikest af Östergiötland,
Af Upland Tole, och Totte af Södermanland,
Grimwold och Gasse af Wästmanneland
Thoke och Toste af både Jutland,
Ubbe af Fiun och Grunwold af Sieland.
Grunwold af Halland blef och utsänder,
Thesslikes Dan af Skåne utnämder.
Mellan Swerge och Dannemark thenne XII Män
Sex stena the satte och the stå ther än,
I Ströttesiö står then förste, i Danabäck then andra sten,
I Wäretznäs then tredie, fiärde kallas kyndesten.
Hvite sten then femte upsatter var,
Brymsesten siätte mellan Bleking och Möra står.
Danaholm skiptas och i Låtta tre,
Swerge, Danmark, Norje hvar sin lått fingo the,
Tå nämdes af Danaholm och i Stennissund
Af Stennesund i Blymern sammalund,
Af Blymern och sedan i Slättesiö,
Af Slättesiö i Fläckabäck, något fierran Sandsiö,
Af Sandsiö i Almende Brink och i Diuregrund,
Af Anderossen och in i Emptemosa sammalund.
Af Emptemose och i Ormunder skog,
I Tranemosa sedan Slättesiö landamärket tog.
Thetta byte ångrade mig omsider,
Ty begynte jag med the Danska strider.
I Skåne vid en bro kallad Stångapelle,
Jag och mest mit folk ther i slaget fullo.

Hakon Rödhe.

I Swerige jak en Konung var,
Och radde ther öfver i XIII ahr,
Jak jordades i samma By,
Som jak var född uti Liwini
I Wista härad i Wästergöthland,
Ther jak upgaf min yttersta and.

Stenc-

z) Vid. supr. p. 4.

a) Cfr. Append. ad LL. WGoth. Obs. quae monet *Lagerbring* T. I. p. 181.

Stenckil Oloff Skottkonungz Systerson.

Jak var en mechtigh Kämpe starck,
Och van tree strijder *b*) i Dannemarck:
Then bästa Skytta var jak tha
Skottmärcken än i Wästergöthland sta,
Konungasten thet första är
Konungs lidstolpe thet andra, som ther ligger när.
Å stordsberg thet tredje månde vara,
Som the väl veta, ther fram pläga fara; *c*)
Och doo sidan aff eena Soot:
Som engen kunde radha mik Boot.

Inge Stenckilson.

Jak radde i Swerike mangen dagh,
Och giorde aldrigh moot Swerikes Lagh:
Jak vann fem strijder i Skane Land.
Och hade thet 3 ahr i mina hand:
Eena Natt the mik i mina Säng myrde,
Wästgötha mik sedan til Warnhem förde.

Blods Sven XLIIII Kong. *d*)

Jag var och konung i stackot stund,
Jag vet ej maxan hurulund,
När konung Inge öfver Swerige rådde,
Tå våro somlige som thes försmådde,
At the finge ej hålla sina gamla seder
Öfver sina gudar, och giöra them heder,
Then Christelige tro ville the ej vörde,
The voro i hug och hierta så hårde.
Tå togo the både sköld och spiut,
Och slogo konungen af landet ut,
Sedan månde the mig til konung taga,
Ty ej annan än mig kunde them behaga.
Jag begynte then Christeliga tro förnedra,
Almogen gat jag sina afgudar hedra
Med stora högtid och gästabod mång,
Mycken tienst med offer och sång.
Alt afguda offer, som dräptis tå,
Lät jag almogen äta, jag giorde också.
Diurabloden med samma kost
Lät jag them dricka, som äplemost,
Ty wedernamn jag af almogen fick,
At jag kallas Blodsven för samma dickt.
Eskillus straffade oss ganske svåre
För at vi frå trona faldne vore,
Vi skiötte platt intet hvad han sagde,
Och ej hans ord på hiertat lagde.
Eskillus up i Himmelen så,
Et gräseliga väder månde komma tå,
Hagel och rägn och tordön stark,
Både Afgudar och Altaren slog thet til mark,
Spåbudde min Sven, han var ej sen,
Biskop Eskil i pannan slog han med en sten.
Han störte af stenen ther han stod.
Ty tyckte them Svenskom ey mindre Nödh vära
Aff mik, än aff mins Fadhers dödh kära.

Halsten Inges Brodher.

Jak Halsten Inges Brodher
Var altijdh spaker och godher,
Til goda vände jak saaker alle,
Ty gafves Svenske storliga aff mino falle.

Philip Halstenson.

Fulleliga var jak Fadhers lijke,
Til Rättvijso och Dygder i Swerijke.

Inge Halstenson. *e*)

Jak radde öfver Swerike epter min Brodher,
Och var altijdh Svenskom goder:
I Wreta Clöster lät mik förgifva
Then mik ey unte längre at lifva.
I Telge Ragnild min Hustru ligger:
Jak troor hon mik nadh aff Gudi tigger.

Ragwald Knaphöfde.

Östgöta mik til Konung högde,
Flestom Swenskom ther at nögde;
Jak var tröster, stark och stor,
Utan gislan i Wästergötland for:
The sak gåfvo the mik i thy
Och drapo mik i Karleby.

Gamle Swerker.

Sedan Östgötha hade mik til Konung satt,
Mörde min Stallsven mik om Julanatt,
I Alwastra Closter man mik lade,
Som jak sjellver stichtat hade.

St. Erik.

Magnus Henrikson monde thet illa lijke,
At jak var Konung i Svea rijke;
Med en Häär han aff Danmark drogh,
Och mig ihiäl i Upsala slogh,
Efter Gudz Börd MCLX ahr,
A helga Lekame dagh *f*) thet var.
Jak tackar min Gudh i Himmelrijk,
För then Nadh han giorde medh mik.

Carl Gamble Swerkerson.

Thet matte enkte hielpa mik
At jak vardt Konung efter St. Erik:
Ty jag unte Magnus Henrikson väl,
För thet han slogh St. Erik ihäl,
Och för then samma mon,
Drap mik Knut Erikson,
Efter Gudz Börd MCLXVIII ahr
På Wisingzöö thet var.

Knut Erikson.

Jak draap Konung Carl på Wisingzöö,
Ty han stadde til at min Fader skulle döö:
Konung Carl och Konung Buresleff
Bäggia thera Lijff iak fördreeff:
Fullmächtug iak i Swerike var,
I godhan tijma, tw och tiugu ahr.
Aff Soot iak i Gässene doo,
Och lagdes iak i Warnhem til roo.
Tusende etthundrade nittio och tu år
Efter Guds Sons byrd beskrifvit står.

Swer-

b) Cod. 5. hundstäder.
c) Cfr. supr. p. 9.
d) Svenonem heic inserunt Cod. 5. 6. Ceteri eundem omittunt.
e) Cod. I: *Philpusa broder.*
f) D. 26 Maji.

Swerker Carlson.

Jak styrde Swerike med rätt och spächt,
Til thess min Magh med Folkunga Slächt
Samkade sik Folk mik til meen,
Och draap mik vid Gästilreen.
Efter Gudz byrd MCCX ahr,
I Alwastra Clöster iak begrafven var.

Erik Knutson.

Jak var i Norige i III. ahr,
Sidhan jak aff Swerike drifvin var,
Sa van iak thet med Svärd igen,
Och raddet VII. ahr föruthan meen:
Aff Soot iak pa Wijsingzöö doo,
Och lagdes i Warnhem til Roo.

Joan Unge, Swerkerson.

I Barndom iak til Konung valdes,
Och III. ahr pa Wisingzöö dvaldes:
Aff Soot doo iak sedhan ther,
Efter Gudz börd MCC. och XXII. ahr.

Erik Erikson Låspe.

Min Magh togh Sald aff Konung Knut,
Och dreeff mik medh Svärd aff Landet uth,
Mik lyckades then andre Strijd bätter,
Jak draap honom i Sparresätter,
Och bleff sidhan Konung i godha roo,
Til thess iak af Siwkdom doo,
Efter Gudz byrd MCCL. ahr.
A Kyndermässo tijd thet var.

Waldemar Byrger Jerls son.

Effter Gudz börd MCCL och I ahr,
I Linköpingz Kyrkia iak kröntes var,
Jak giorde sidhan som Darom lyster,
Aflade Barn medh min Hustrus syster:
Ther aff tok min Brodher tillfälle,
Och dreeff mik aff Rijket medh välle.

Magnus Ladulaas.

Jak van min Brodher aff Konungzlik macht,
För then Saak han sielfver sakt:
Almogen thy mik Ladulaas kalla,
Jak fridade Rijke och Fattige alla,
Och bad them sättia Knapp för Lade,
Och fruchta sedan ingens skade.
Aff Soot jak pa Wijsingzöö doo,
I Stockholm i Grabrödra Clöster hvijlas mit
Lik med roo. *g)*

Byrger Magnusson.

Jak svälte mina Brödher til dödhe,
Ty dreeffs iak aff Swerike medh nödhe,
Och matte in i Danmark fly,
Och dödde ther i Ringstade by. *h)*

Magnus Erikson Smeek.

Efter Gudz Byrd MCCC. och XIX. ahr,
Jak III. ahr gammal til Konung valder var,
Norige, Skane och Gothland
Kommo medh Swerike i mina hand:
Doch iak giorde som en Fane,
Drack bort fleere Land medh Skane:
Ty vardt iak gripijn wed Östensbroo i Strijd,
A mandagen effter Invocavit. *i)*
Efter Gudz Byrd MCCCLX. och V. ahr,
Och VII. ahr sidhan jak fangin var,
Och satt jak i Stockholms kärna i hächte,
Til thes Konung Albricht alt Swerike bekrächte:
Sedan kom jak til Norike aff Swerikes Jord,
Och drucknade vidh Liungholm i Bomilfiord.

Konung Albrecht.

Jak lönte them Swenskom thet medh sorgh,
At the hämpto mik in aff Mäkilborg,
A St. Anders dagh, *k)* effter Gudz börd MCCC
och LXVIII. ahr
Jak i Stockholm hyllader var:
Swenske hiolt jak alt för spott,
Tyskar fick jak badhe Land och Slott:
Jak ville them aff Frälset drifvit hafva,
Hvar tredia Gard alt til een Gafva.
Ty vardt jak grijpin och fangen i strijdh
Pa Falane (i Wästergötaland) St. Matz tijd, *l)*
Effter Gudz Byrd MCCCLXXX. ahr,
VII. ahr jak och fangen var
I Drottning Margarethe hächte,
Til hon alt Swerike bekrächte.

Drottning Margaretha.

Mik undrar hvadh alle Dänir hafva giort,
Medan thet är ey förra sport,
At the kunne Swerike vinna,
Nu hafver jak thet giort een dansk Qvinna,
Och fick jak thet medh min kloka Radh:
Elliest hade thet ey til vinna stat,
Jak tänkte och Holstin vinne,
Sva doo jak i Flensborg thet sinne
Effter Gudz byrd MCD. och XII. ahr,
Dagen för St. Simonis och Jude Affton *m)* thet var.

Konung Erik af Pommern.

Efter Gudz byrd MCCCXCVI. ahr,
Tha jak IX. ahr gammal var,
Hyllades jak til Konung a Morasteen,
Söndagen effter Maria Magdaleen, *n)*
Öfver alla thessa try Rijken,
The ärade mik margfallelijke:
Ther emoot tänckte jak i alla stund;
Them fördärfva alla i grund,
Medh langh Örligh och Herredaga,
Tänkte jak them i fördärfvelsen dragha.
Thet lidho the väl vid XL. ahr
At jak fullmechtug Konung var,
Sedhan dreffz jak aff thenne try Rijke,
Och nöddes in i Pommeren vijke.

Konung Christopher.

Jak var en Härtugh i Bäijerland,
Ta jak fick thenna try Rijken i hand.

Ef-

g) Cod. 6.
Jak radde i Sverige 5 ar och 20 med ro
Til thess at jak i Wisingsö do.
Til Stockholm bönder mig buro och lagde
I Grabrödra Kloster som jag stichtat hade.

h) In templo Ringstadensi cum Regina sua sepultus. vid. Cippum Sepulchralem ap. *Pontoppidan*, Marmora Dan

i) D. 5 Febr. *k)* D. 30 Nov. *l)* D. 24 Febr. *m)* D. 27 Oct. *n)* D. 25 Jul.

Efftcr Gudz byrd MCD. och XLI. ahr:
Ta jak i Upsala krönter var,
Jak vörde ey hvat jak bedreeff,
Medh Ord, Löfte, Eder eller Breeff:
Hade jak ey swa bratt blifvet dödh,
Jak tänkte them komma i större nödh:
Ty kom thet engin man til sorgh,
At jak doo sva bratt i Helsingborgh.
Effter Gudz byrd MCDXL. och VIII. ahr
A Helghe tree Konge Afton thet var. *o)*

Carl Knutson.

Jak är född aff Konunga Slächt
I Swcriges Rijke, som Gudi var täckt:
Man skreff tusend, fyrahundrade ock sa
Fyrctijo otta manne vara tha
Hyllades jak på Morasteen,
Petri Pauli Affton, *p)* aff Sweriges män.
Nordmän mik tilsadhe trogne och hulle at vara,
Ty reedh iak genom Wärmeland uthan fahra:
I Biscopshammar the migh ater hyllade,
Och til sin Konnng gillade,
Ellfve tusend Jungfrwers Affton *q)* thet hände,
Gudh gaff til Lycko, och godh Ende. *r)*

Konung Carl.

(*E. Cod.* 7.)

Jak bodhe mangh aar i fwglawyk
Jak var ok ey än mästha ryk
Tha jak var paa myne mydhio allder
Tha var jak i Sværie til Konungh valder
Svænske män giordhe myk stor ära
The unthe myk Sværies Krona at bära
Thet var tha sommom illa ather lönth
Jak tror annars ey än the haffva thet rönth
Tha jak mandhe Sværie ath fongha
Tha tog mik sydan epter dancük longha
Swa länge til thes jak motthe när mith egith
Jak sculde mik for .... Sværies landh fordärfvit
Jak motthe mith egith landh forgästha
Med mikith folk ok margha hästha
Jak fördhe ok örlogh ok hardhan gny
Thes jak fan sluth i hvarghan by
Thil riddharskapith satthe jak fögha tro
Thet var mik syelff til en stor wro
Jak menthe ath göra mik rad fulgoth
Fathigha svena fik jak land ok sloth
Ryddherskapith gyk fast uthanvidh
Thet var ok tha en sälsam sidh *a)*
Jak giordhe ok som en fåne
Jak förde örlogh in i Skåne. *b)*

— — — — — —
— — — — — —

CONTINUATIO CHRONICI RHYTHMICI MINORIS. *)

K. Carl Knutson.

År efter Christi födelse tid
Et hundra fyrtie otta then tid
Til Sveriges Konung krönt med ähre
Året therefter månde jag Norriges krona bäre.
I Sverige lefde jag med liten ro
Förty the månde vara mig otro.
Årkebiskop Herr Jöns then otrogne man
Upväckte emot mig med lögn osann.
The drefvo mig ut. Konung Christiern infördes
Han lönte them väl, som ther til höfdes
Med fängelse, ålaga och storan skatt
Han tvingade them både dag och natt.
Tog och Årkebiskop Jöns til fånge
The Svenske föllo honom ifrå samma gånge
Och fingo til honom stort mishag
För svåran skatt och mycken olag,
Som han brukade i samma sinn
Så kallade de mig åter i riket in,
Ifrå Pryssen ther jag stadd var.
Men tå jag kom mötte mig krig uppenbar,
Af them falska mot mig månde vara
The månde ock mäst alla illa fara.
Andre gången måste jag vike
Til Finland och måtte så umbära mitt rike.
The unthe mig et Slott heter Raseborg
Ther lefde jag med stor harm och sorg.
Sedan i theras stora nöd thet hände
At the bud igen efter mig sände.
Jag kom och the anammade mig
För sin konung så gladelig.
Sedan på Stockholms Slott jag sot do
Gud förläne mig et evigt lif och ro.

Herr Sten Sture den Äldre, K. Carls i Sverige och Norrige Systerson.

Efter Konung Carls min Morbroders dödh,
Som i sin lifstid rådde och böd
Ej anamma Konunga namn och ähre,
Utan halva til varning och läre
Hans regemente fast besvärlig,
Blef jag af Riksens Ständer endrächtelig
Utvald til Riksens Gubernator och Regent.
Theras gagn och välfärd jag sökte jämt,
Och med trohet therefter längte och törste
Såsom en Fader och mild Förste.
Tå Konung Christiern i Dannemark
Kom här in väldig och stark
Månde jag på Brunkeberg med hugg och slag
Så visa honom af til skam och mishag,
At

---

o) D. 5 Jan. p) D. 20 Jun. q) D. 21 Oct.
r) Editio *Messenii* & *Hadorphii* heic subsistit.
a) Hæc confirmat vetus annotatio in Codice Bibliothecæ Upsaliensis: "Then 144 Konung var Carl den 8. Knuts son, blef två reesor fördrifven af "Erchiebiskopen Jöns, Höfligh doch girigh och "ville göre Adelen lijka medh bönderne, genom "thetta tilfälle kom Gottland ifrå Sverige, han "var och en vald Konung til Norige, regerade "Anno C. 1448 och blef dödh i Stockholm, lig-"ger begrafven i Gråmunke Klöster.
b) Heic Membrana finit.
*) E Codice Mart. L. Aschanei N:o 5. nunc primum edita.

At han sjelf blef så afbränder,
Thet honom slogs af munnen några tänder.
Och han samt med sin hela Jutehop
Gåfve flygten med et sorgeligt rop
Til thess Skeppsflotta, ther mången Dansker man
Blef slaget och drunknat och fick rätt skam.
Sedan drogo the til Danmark igen
Lyckan och segren behöllo Svenske män.
Therefter lät jag bygga Nyslott.
Herr Eric Axelson, som mente Sverige godt
Bestälte thet til Landsvärn för Savolaxbor
Och för Ryssenes infall stor.
År efter Guds börd skedde thet
Fjorton hundra sjutio och sju thermed.
Jag sände ock in i Ryssland
Min här som med krigande hand
Tog in Narfvens Slott och Stad
Och fingo ther stort byte sig til behag.
Drogo tå til Sverige igen
Med en hop Ryssar, qvinnor och män,
Tå thet var skedt, förtröt Storfursten thet,
Ty sände han sin här, ther mången Bajor var medh
In i Finland och drogo in för Raborgs a) stadh
Ther månde Knut Posse them gifva qvastebad
Så tilredde at han gaf them en smäll
The föllo alla nid och skåres ihjäl
Med en knif halsen utaf hvar
Att the lågo ther alle döde qvar.
Sedan slog mig emot Årkebiskop Jacop
Samt Riksens Råd, som sitt lit och hopp
Satte til Konung Hans i Danmark
Som tå här var kommen fast stark
Med honom och hans folk i samma tid
Håller jag vid Rotebro en hård strid
Ther striden gick ömsom af och til.
Blef jag sedan såsom then ther nödigt vill
Af Riksens Råd öfvertalat så
At jag mitt samtycke ther til gaf tå,
Thet Konung Hans skulle Konung blifva
Om han ther til sin ed och löfte ville gifva
At Han vid Kalmare Näs blifve vilde
Och stå riket väl före och icke ilde.
Men sedan han efter sin Cröning eij höllt ted
Utan stort svek och falskhet fans ther med.
Ty uppsade the honom Hans trooskap.
Ock tillskrefve honom uppenbar feideskap.
Sedan togo Rikzens råd och män
Mig för theres Herre och regent igen,
Lät jag så alle Slott bestalla,
Och fick them in med hast alla.
Drog och så för Stockholms stad,
Och fick then in efther mitt behag.
Med Drottning Christina K. Hanses furstinna,
Tå hade hon Slottet inne,
Gjorde jag med henne dagtingan thå
Att hon och hennes folk måtte afstå
Med så myckith som hon och the alle
Till nödtorff på vägen kunde tillfalle.
Thå jagh så Stocholm hade infått
Gjorde thet Konungh Hans inthe godt,
Som thå med sin flothe i skären kommen var
Thå han fick thette höre var han snar
At drage til Danmark igen,
Men jag följde sedan såsom en vän
Drottningen här af riket til Jöneköpings stadh
Ther af hennes docther förgiffvin blef jagh
Och fick ther af sedan min döödh
Theraf the Svenske komme i sorg och nöd
Och förde mig först till Stocholms stadh,
Sedan till Gripholms Klöster som jagh
Stickted hade till min lägerstad och roo.
Mig sörgde alle the i Svergie boo
Efter Guds byrd femhundrade år
Och try ther till som ther till beskriffved står

Herr Svante Sture Sveriges Rikes Furste och Gubernator.

Åhr efter Christi födelse vid
Femtonhundrade och fyre i then tidh
Blef jag utvald till Riksens Regent,
Som med trohet och flit sökte jempt
Thess nytthe, välfärd och ähre,
Thy monde jag derföre umsorg bähre,
Att intaga Calmar under riket igen
Som thå innehade Konung Hanses män,
Thet slott jag thå intog och van
Gienom Doctor Henning Gadd min trooman,
Och ändog Konung Hans lade sig vinn,
Genom dagtingen att komma här in,
Månde jag thå thet med råd och dåd
Förhinder afverja genom Guds nåd.
Till detz jag sott doo på Wästerås slott,
Mig sörgde Svenske män, att jag så brott
Föll them ifrå gönem dödzens band,
Som alle äre öde, till vatn och land,
Fempton hundrade och tolf åhr
Efter Guds Byrd, som skrifvit står.

Unge Herr Steen Sture, Herr Svantes Son.

Åhret efter min fader utvaldes jag
Till Rikzens regent, med rätt och lag
Regerade så ock förestog jag thet
Att Svenske män väl nöijdes der med,
Så när som Årchebiskop Göstaf i Upsala,
Han monde mig ganska illa hugsvala
Och ther till lade all sin flit och vinn
Att före ock drage här in
Konung Christiern danske den andre,
Som sedan monde illa regere och vandre,
Ty monne jagh honom schriftelig och muntelig
Förmane retteligh och alfvarligh,
At han sampt med mig och Svenske män,
Som en Regents infödde man och vän
Vil-

a) Lege: Wiborg.

Vilde stå med Rijket och med troohet
Afvärgie all nöd och farlighet.
Som Konungh Christiern med sine danske män
Achtade tillfoge Svergie som en ovän,
Men han togh min förmaning ej för godt,
Utan förstärkte sig på Stekz slott,
Förmodde sig hiälp af Danmark altidh,
Til thets Konung Christiern i samme tidh
Sände här in Joachim Trolle hans faderbroder
Som var Svergie platt intet goder.
Han kom med en flotte 8000 stark
In för Stocholm från Danmark,
Vid Välde med sitt folk i landh steg han
Och till Stekz slott achtede drage fram
Erkebiskopen till hjelp och unsättning.

SCRIPTORES
RERUM SVECICARUM
MEDII AEVI

TOMI I.

SECTIO POSTERIOR.

CONSPECTUS SECTIONIS POSTERIORIS

SCRIPTORES
RERUM SVECICARUM MEDII AEVI.

XXXII.

Stora Rimchrönikan,
Chronicon Rhythmicum Majus.

Quatuor priores libros edidit *Joh. Messenius*, Stockholmiæ an. 1616 in 8:o, recusos an. 1643 in 8:o ab *Ignatio Meurer*. Dein eos & reliquos *Hadorphius* ibid. an. 1674 in 4:o. Insignem vero Glossarium Ihreanum in illustrationem hujus Chronici consulendi difficultatem creat, quod editiones *Messenii* atque *Hadorphii* promiscue citat, & illam quidem sub titulo *Chronici Rhythmici Minoris*, forte quod minori forma prodiit. Neminem vero fugit, aliud prorsus Chronicon Rhythmicum, illud scilicet quod sub N:o XXXI edidimus, hoc nomine indicari. Codices autem hujus Chronici habemus XV, quos singulos recensere, ut in sequentibus citentur, operæ pretium ducimus.

I. *Codex Regius I.* In Bibliotheca Regia Stockholmiensi signo *D. 2.* in Folio notatus, & a Com. *Johanne Oxenstierna* Archivo Antiquitatum donatus. Vetusta manus ad pag. 150 editionis Hadorphianæ pertingit ejusque Scriptor vixisse videtur, cum Rex Magnus Erici imperium Norvegiæ capessivit. De Ingemaro enim Dano, consanguineam R. Magni Ladulås connubio sibi jungente circa an. 1280, scribit pag. 46 laudatæ editionis:

Liffua nu några mån thet måna (minnas)
Thet svår jak ej for at the åro graa.

Quod omnino quadrat in annum 1319, quo illi, qui viderunt eventus anni 1280, adhuc in vivis, quamvis canitie adspersi, esse potuerunt. Porro pag. 60 ejusdem editionis de Benedicto Algoti, a Regina Märita in nuptiis a captivitate soluto, anno 1297:

Thet liffuer ån mongen man thet mon.

Pag. 94 de ludo Håtunensi an. 1306:

Lifver nu nakon thet mon.

Pag. 119 de nuptiis Ducum Erici & Valdemari an. 1312:

Swa wy jak hafver om Landit farit
Iak saa aldrik annan slik.

Atque ultimum pag. 150 de Magno Erici, an. 1319.

Han år nu Konung öfver tw rike
Faa Christne Konungar finnas nu slyke.
The åra han fick ok haffuer ån
Wncte honom Gudh och Swenske mån.

Continuator dein, qui alia manu scripsit, ad pag. 442 editionis Hadorphianæ & annum 1452 Chronicon perduxit. Mox autem in initio suam prodit ignorantiam, cum pag. 151 scribit:

Waldemar tha Konung i Danmark war,
Hans fader wart dråpen af K. Christofer.

Rex vero Christophorus pater erat Valdemari. Sui autem ævi historiam scripsisse testatur ad an. 1436:

Mik svor ën, at han sant viste,
At Konungen ta tuhundrade miste.

& pag. 426 ad an. 1452:

Thet wort mik sagt och svorit förvist.

II. *Codex Regius II.* in Bibliotheca Regia Stockholmiensi signo *D 3.* in Folio oblongo notatus, circa ann. 1476 descriptus, quod ex annotatione scriptoris apparet. Ex collectionibus *Messenii* in Archivum Antiquitatum pervenit. Subsistit in pag. 150 editionis Hadorph.

III. *Codex Regius III.* in eadem forma, numero *D. 5.* in eadem Bibliotheca. Olim fuit *Petri Brasconis* & dein ab an. 1617. *Joh. Messenii*, qui ex eo editionem suam procuravit. Ut autem menda *Messenii* evitaret, denuo exscribi curavit *Hadorphius* ad suam editionem illumque presse secutus est, licet meliores lectiones pluribus locis habeant Codices nuper memorati I & II, quas ideo in nostram editionem recipiendas duximus. Hunc autem Codicem propterea elegisse videntur Editores, quod reliquis sit prolixior; ad pag. quippe 554 editionis Hadorph. pergit, Scriptorque vixisse videtur an. 1456, ut videre est ex pag. 448 laudatæ editionis, ubi de Marscho Thordone Bonde:

Swa sade hans Skriptefader for mik.

Editio *Messenii* dicata est Reginæ Viduæ Catharinæ Stenbock atque subsistit in fine Libri IV editionis Hadorph. p. 547. In præfatione proxima æstate continuationem se editurum promisit, quod tamen effectui non datum fuit. Ex annotatione in fronte Codicis: *Quidam Laurentius Arosiensis hunc scripsit librum an. 1431, ut patet ex pag. 412,* de hoc auctore variæ fuere Scriptorum sententiæ. Allegat illum *Johannes Magnus* in sua Historia SvioGothica, dum R. Carolum Canuti in expeditione Scanica MDCCC centena millia armatorum secum habuisse refert; locumque hujus Auctoris citat Lib. 23. cap. 5. Chronicon Rhythmicum majus indigitasse creditum est: sed illud p. 412, XL millia tantum huic expeditioni attribuit. *Messenius* contra constanter in sua Scondia Illustrata *Laurentium Arosiensem* Chronici Rhythmici majoris auctorem agnoscit. Conf. Tom. XII, p. 221 cum Chron. Rhythm. p. 166. 167. Ibid. p. 224 cum Chr. p. 179. Ibid. p. 233 cum Chr. p. 248. Tom. XIII. p. 67 cum Chr. p. 54. unde mirum est, *Ericum Benzelium*, in notis ad Monum. p. 221, *Laurentium* hunc auctorem Chronici Rhytmici minoris existimasse. Quis autem hic *Laurentius* fuerit, certe Scriptor tantum continuationis putandus est, cum ignarissimis nos ignorare fatemur.

IV. *Codex Rålambianus* in Bibliotheca R. Stockholm. *D. 6* in Folio oblongo. Olim fuit Regni Senatoris, Arcis Urbisque Stockholm. Gubernatoris *Claudii Rålamb.* qui illum cum *Hadorphio* communicavit. Codicem Regium I. illiusque Continuatorem presse sequitur ad pag. 442 editionis Hadorphianæ.

V. *Codex Buræanus*, *D. 7.* in Biblioth. Regia, olim Assessoris *Joh. Buræi.* Ex hoc variantes lectiones atque Supplementum ultimum *Hadorphius* derivavit. Plenius vero exemplar hujus Codicis sub N:o X. recensebimus.

VI. *Codex Bielkianus*, olim Regni Senatoris & Thesaurarii L. B. *Stenonis Bielke*, jam in Bibliotheca Braheana in Skokloster servatus. Subsistit in pag. 446 editionis Hadorphii, qui omnibus his VI Codicibus usus est in sua Chronici nostri editione.

VII. *Aurivillianus*, in Bibliotheca Regia, *D. 8* in Fol. a donatore ad *Hadorphium* nomen sortitus. Subsistit in eodem loco, ac Codex Reg. III.

VIII. *Palmskiöldianus*, ibidem *D. 15* in Folio, ab *Elia Palmskiöld* Archivo donatus.

IX. *Upsaliensis, D. 62.* Catalogi Benzeliani in Bibliotheca Reg. Academiæ Upsal. chartaceus in 4:o. Desinit in pag. 441 edit. Hadorph.

X. *Benzelianus*, recensitus a nob. *Lagerbring*, Handl. i Sv. Hist. P. I. p. 59, olim Archiep. *Henrici Benzelii.* Cum impresso collatus ab Assessore R. Arch. Antiqu. *Nic. Reinh. Broocman* an. 1758 atque in ejus exemplo, jam R. Bibliothecæ Stockholm. signo *B.* notatus.

XI. *Lagerbringianus*, memoratus in Actis citatis p. 93, 94 atque in Hist. SvioG. T. II. p. 373. Collatus etjam a *Broocmanno* sub signo *Br.*

XII. *Lincopensis. I.* in Bibliotheca R. Gymnasii Lincopensis N:o 42 in 4:o. Cfr. Linköp. Bibl. Handl. P. 2. p. 46. Collatus a *Broocmanno* sub signo *a*) Primus Scriptor ad pag. 373 edit. Hadorph. Alter ad pag. 446.

XIII. *Lincopensis. II.* Ibidem N:o 59 in 4:o. Linköp. Bibl. Handl. P. 2. p. 152. Collatus ab eodem sub signo *b*). Desinit in pag. 446 edit. Hadorph.

XIV. *Lincopensis. III.* Collatus ab eodem sub signo *c*). in Catalogo autem Biblioth. Lincop. in Actis citatis non memoratus. Desinit in pag. 416. Alius autem in memoratis Actis P. 1. p. 2. occurrit, qui subsistit in pag. 442.

Cum editionem Hadorphianam, variantibus *Broocmanni* ditatam, a Bibliotheca Re-

Regia Stockholmiensi commodatam habuimus, sequitur, nos ex eadem lectiones petitas nostros in usus vertisse. Denique addendus est:

XV. *Codex Arna-Magnæanus*, Hafniæ, ex quo insignem lacunam pag. 517 edit. Hadorph. supplere nobis contigit; de quo suo loco.

FÖRETAL. PROOEMIUM.

(E Codice N:o 3.)

Gudh Fader Son och then Helige Ande
Beskiärme Swerike aff allom wande! *a)*
Iomfru Maria Gudz Moder reen
Beware Swerike fran alt meen! *b)*
At the måtte blifwa i fred och roo
Dygdelig gärning och Christelig troo, *c)*
At the måtte blifwa widh en Gudelig sedh
All olagh och ondt måtte läggias nedh!
Swenska äre kompne aff en goder Man,
Noæ Son Japhet så heet han.
Yngste Noæ Son och tridie han war,
Och skylte sin Fader när han låg baar.
Therföre bleff han wälsignat igen
Med sin Broder och Gudz trogne wän.
När Noë wälsignade honom med Gudh
Och badh honom widgas om werlden uth,
Och Cham hans broder badh wara hans swen
Som han hafwer warit och är nu än.
Thenne wälsignelse alle Swenske män ärfde
Som Japhet theras Fader them förwärfde.
Hänne och behålla uthan ände
Gudh ther til sina nådhe sände.
Efter Noë flod alt Affrica land
Anammade Cham alt under sin hand.
Som Asiam then delen af werlden intogh
Til Europam med sine afföde Japhet drog.
Han hade en Son Magog heet han,
Hans Släckt kom först til Tyskaland.
Somblige monde sigh hiit uth wända
Och togo sin Hemman i thenne Landzända.
The hade tå Domare, som them styrde
Them för sina Herrar the hedrade och wyrde.
Thil thes thet kom tå til the daga
The wille sig Konung öfwer Swerike taga
Sweriges Ryke är thet bästa land
I hela werldenne finnas kan. *d)*
Med helige Män och Qwinnor hafwer Gudh thet begåfwat
Therföre wari han ewinnerliga lofwat!
Först then milde Konung Sancte Erike
Erkebiskop Sancte Henrich aff Upsale,
Thernäst helige Biskop Bryngel af Skara,
Hemmingus oc Biskop i Åbo monde wara
Sigfridus aff Wäxiö som christnade Sweriges Land,
Eskillus aff Strengnäs then helige Man,
Nicolaus aff Linköping Biskop helig och säll,
Henricus som ock styrde Gudelig och väl:
Confessor aff Munchetorp Sancte David,
Och then helige Martyr S. Bothvidh.
Birgitta Wastens och hennes dotter Catharin
Aff Sködewe then helige Fru S. Elin,
S. Ingri aff Skenninge then helige Qwinna
Aff Tälie S. Ragnild som är nu heligh i minne,
Ther til månge som fruchtade Gudh
Ther the lefde och fullfölgde hans budh.
The hafwa nu fått ewinnerlig lön,
The hielpa thetta Riket nu med sin bön.
I thetta Ryke är full godt ämpne
På allahanda godt som man kan nämpne
På Godz och håfwor är thet wäl rijkt
Ty hafwa Vthländske hiit myckin fickt
Gudh låte them aldrig få öfwer thet råda
Ty thet woro tå stadd i stoor wåda.
Ther är manliget ok skönista reenhet *e)*
Ther nager man affsighia weet
Bade med huus, ööl bröd och maat
Ok bewijsas Gästom saa godh laat *f)*
Man skal ther meer för Gudz skuld faa
Ån i androm Landom för Penninga naa *g)*.
Thet skole alle the *h)* thet frästa,
Som genom Ryket fara och almogen gästa
The torfwe ey *i)* hämpta aff främmande landa,
Til dryck eller föda nakro handa *k)*
Korn, *l)* fää, smör och swyn
Ther görs nogh Silff, bly, järn och koppar
Som föres uthländz i stora hopar,
Graskinn, Hermelin *m)* ok Marda

Ok

a) Cod. 5. frå wåda och wånda.
b) Id. — Med all himmelska skara
Med sin miskundeliga bön thetta Ryket bewara!
c) Hæc & sequentia ex Cod. 5.
d) Cod. 3. Ty bättre Land skal engin witha
Tho at han alla werldena letha.
Tho at, dock, ändock, licet.
e) Cod. 4. menliga then skönsta.
Cod. 5. I thet Ryket är stoor renligheet.

f) Laat, Seder, upförande, morum civilitas.
g) Naa, Nå. erhålla, obtinere.
h) Cod 13. tigghia, i. e. tiggare.
i) Torfwe ey, behöfva ej, Non opus habent.
k) Nakre handa, någon slags, cujusdam generis.
l) Cod. 10 addit: Råg och hvete. v. *Lagerbring* Handl. P I. p. 1. 59.
m) Cod. 10 addit: Räfskinn.

Ok all skinnwara som nakot warda. *n)*
Faller ther nogh allehanda
Ok föres thädan i främmande landa
Man finder ther Bönder själan boo,
Som ey hafwa nogh Aker, äng ok Fiskasioo,
Hwar hemma för sin egin döör
Uthan then Fisk han aff Hafwet föör. *o)*
Ther födis ok the skönista Hästa
Stora och sma the aldrabästa
The hafwa nogh By ok Allenskogh
Ok allsköns *p)* Willebradhe nogh
Aff Hjort, hind, Ålg och Raa
Ok alle the Fogla man äta ma.
Meer än annor Land och Ryke,
Ty finner man hwargens Swerikis like.
Gudh Fader hafwer Swerike skapat swa
Medh Berg, Skoga, Mossa och Sioa
At wille Swenske hwarannan troo wara
The torffte för Uthländskom aldrigh fara. *q)*
Ok at them ther medh nögde,
Som Gudh them tilfögde,
Och bewisa hwarandrom troo och ära
Aa huru sälla måtte the wara:
Her war fordom så dristogh almoghe *r)*
At the med stoor här uthländis droge
Och wuno med macht mångh rike och landh
Och hade them länge under sin handh.
Rom och Niapolim och alt Wallandh *s)*
Arragoniam, Siciliam och Hispaniam,
Flanderen, Holland och Frankerike
Engelandh, Skotland motte under them wike
Gallia, Macedonia gjorde och sââ
Ty intet Landskap kunne mot them stå.
Iliricum och Pontum the och öfwerwunno,
All land och Rike, som the för sig funno,
Inga Kejsare eller Konunghr wille med them strida
Intet krigsfolk torde heller för them bida.
Thenne Goter kunde sig icke stille
The gingo nu fram ehwart the wille,
The öfwerwunno Rom wäl ofta sinne *t)*
Och borttogo the håfwor, som ther woro inne
Romare monde thet sjelfwe wålla
Ty the wille them ej huldskap och troskap hålla
The dagtingade ofta och höllo ej ord
Ty blef theraf stor slag och mord.
The brände och Rom och ville fördrifva
Guds dyrk, som vise män afskrifwa
Honorius i Rom tå kejsare war
Efter Guds byrd tryhundrade XIIII år.
Mycket annat uthländis i böcker står skrifwit
Hvad mandom Giötharna hafwa bedrifwit
The woro ock alltid om et sinne
Samhällige, ty kunde them ingen winne.
Swenske män J göre ock så
Om J wele frid och rolighet få. *u)*
Jak haffwer i månge Böcker lett
Och offta sjelff med ögon sedt
Tha finder jak bade förr ok nu
Afwund och gyri badan tu
Hafwa Swerike förderffwat swa margalund
Och qwälia thet än alla stund. *v)*
Å hwar, som lyster thet under at höra
Tha wil jak ther aff redo göra
Och later här effter förstanda
Yttermer Swenska manna wanda,
Ån förr i Bokena gjordt
Aff Hedna och Christna som j hafve spordt.

ETT ANNAT FÖRETAL. ALIUD PROOEMIUM.

(E Cod. N:o 1. 2.)

Gudh hafwi heder ähra och loff
Han är til alsköns dygder uphoff
Alt jorderikis frygd och himmerikis nade
Thi han är wäldugher öffwir them bade
At gifwi ok läne hwem han an *x)*
Säl är then thet förskyla kan.
Wärdena hafwer han skipat så wäl
Hwar här så lifver, tha är han sääl.
Thet han gömer *y)* hans helga budh
Tha far han himirikis frögd med Gudh.
Werldina hafuer han skipat sua wide,
Skog ok mark bärg och lijde *z)*
Löf ok grääs wattn ok sand
Myckin frygd ok margin land
Ok ett ther med ther Suerike heter
Huo som norr i werldin leter
Tha far han finna huar thet är
Goda tiägna *a)* finder man thär.
Ridderskap och helade *b)* goda

The

n) Som äro i något wärde, alicujus pretii sunt.
o) Cod. 10.
Man finner the Bönder, som hafwa full nog
Åker och äng, Fiskasjö och Skog.
Hwar hemma för sin eigin döör
Och brukar thet efter som honom bööř
Färsk fisk hafwer han aff sjögar och åår
Förutan then Fisk han aff hafwet får.
p) Als kyne, all slags, Omnis generis.
q) Aldrig för utlänningar något befara: Nihil ab exteris metuendum.
r) Hæc ex Cod. 10. ap. *Lagerbring*, l. c. p. 61.
s) Italiam.
t) Många gånger, pluries.
u) Hactenus Cod. 10. Quæ sequuntur ex Cod. 3.
v) Cod. 10 ita Prooemium claudit:
Men Gud thet stille som wäl förmå
Och låte all afwund och gyri förgå
Sämja och kärlek måtte uprinna
Så måtte wi sedan Guds nåde finna,
Och komma til den äro i Himmelrik
Ther Gud han nu är och ewinnerlig.
Sequitur Chronicon Rhythmicum Minus.
x) Unnar, concedit.
y) Bevarar, tager i agt, servat.
z) Långsluttande landskap ifrån en högd, terra devexa.
a) Tjenstemän, officiales. Hæc propria significatio vocis, quæ ad nos ex Anglia venit.
b) Hiälte, Athleta, Heros.

The Didrik af Bernen wäl bestode,
Huru Herre och Första hafwe lifuet
Thet finder man här j Bokine skrifuet.
Huru the haffue lifuat giort ock farit
Här står thet skrefwit huru thet varit
Hwo thet hafwer ey förra hört sakt
Nu ma han thet höra gifver han akt
Före lust at höra fager ord
Ok skämpta oss *c)* til vi gaam till Bordh
Först af en Konung, som het Erik &c.

---

1. K. ERIC LÄSPE. R. ERICUS BALBUS.

Ok börja aff en Konung heet Erick,
Han haffde alt Sverike vnder sik,
„Hans Fader var Konung Erick Knutson,
Ok Sancte Erikz Sonason.
Konung Erik haffde Systrar tree,
Her Knut aff Folkunge fick ena aff the,
Hon heet Elin, ok annar Märeta, *a)*
Henne fick Niels Herre aff Toffa,
Han var en spaker rättvijs man,
Ok loth sik athnöya thet Gudh honom an, *b)*
Medh henne fick han Her Abiörn Nielson,
Aff honom föddes Her Vlff Abiörnson,
Aff Vlfver föddes Her Carl i Toffta, *c)*
Aff hvilkin myckit godt spordis offta.
Han var then bäste boklärde man,
Som man tha aff Svenskom fan,
I sju bokelika konster *d)* ok alla Laga,
Ok Laghman i Vpland i sine daga.
Konung Erick var något läsper vidh,
Halta var ok gärna hans sidh;
Han hullt hvsähra och ädhla sidh,
Ok Bondan hult han godan frijd.
A Alfvar kunde han sik väl förstaa,
Ok medh torney ey myckit vngaa."

2. FOLKUNGARNÄS UPROR. SEDITIO FOLKUNGORUM.

Han var välluger öfver Rijket alt,
Hvad han giorde, gaff ok galt, *a)*
Som han satte skulle thet staa,
The ther moot mälte vore faa,
Vthan Knut ok *b)* hans Fränder fleer,
Carl, Haralder ok *c)* Holinger:
Thet var alt Folkunga Rothe, *d)*
Ty vore the Konungenom mäst amothe,
Ok sagde at Knut borde bäther Konung vara,
Ty han var sniller *e)* i radh ok svara.
The stridde medh Kongen, vunno segher,
Ok giorde honom skada myckit digher, *f)*
I Oluffstrom *g)* stodh thera stridh sva starck,
At Erick Konung flydde til Danmark.
Sedan Konungen ok hans män flydde,
Tha voro the flere ther Knuter lydde;
Knuter vardt til Konunger valder,
Ok liffde ther effter skaman *h)* alder,
Han liffde ther epter en skaman tijd.
Sidan var ather en annan strijd;
Ty Erik Konung var ey förseen,
Ok kom tha ather i Rijket igen.
Folkunge sampnade sigh ather tha,
Ok vilde honom annat sinn besta, *i)*
Erik Konunge lyckades tha bätter,
Han van tha sigher vidh Sparrsätter.
Folkunga flydde ok haffde tappat,
Knut vart ther slagen som honom var skapat *k)*
Til Gästringa land flydde Hollinger tha,
Ther loth Konungen honom ather faa, *l)*
Ok loth sidan hugge hans Hufvud aff,
Ok skönliga *m)* följa honom til graff:
Ok loth honom ärlika beganga *n)*
Medh alla the Klärke han kunde fanga,
I ett Klöster som heet Skoo,
Ther badh han sik läggia förr än han doo.
Gudh gaff honom nader och giorden helig,
Hoo Gudi tienar han varder salig.
Tha var Ingeborg then tridie Konungz Syster,
Henne hände ok thet androm *o)* lyster,
At gifftas, tha hon kom til aar,
Ther vidh man veet at Verlden staar,
The voro ok manga som henne bade, *p)*
Tha vart Konungen thet til rade,
Han gaff henne en Östgötzman, *q)*
Byrger kallade folkit han: *r)*
Han var födder i Biäleboo,
Ok vart en Järl för än han doo.

The

c) Roa oss. nos delectare.

a) Tertia Erici Balbi Soror, Ingeburgis, Birgeri Jarl conjux, infra memoratur.
b) Unnade, concedebat.
c) Sparriorum & Oxenstierniorum Sator.
d) Septem artes liberales.

a) Bruktes och gälde, usu veniebat & valebat.
b) Codex N:o 12 addit: Min Mågh, affinis meus. v. Notæ ad Catalogum N:o 5.
c) Idem addit: Her, Dominus.
d) Consociatio, unde Rote, Rotmästare.
e) Unde Snille, ingenium. Sporsnialler, indagator ingeniosus.
f) Codex N:o 12: — seger vunno & loco myc-ket digher, Thet mästa the kunno, quam maxime poterant.
g) Codex 5. Widh Alwastra.
h) Skaman, kort, liten, brevis. Cfr. Notæ ad Catalogum N:o 5.
i) Besta, emotstå, resistere. Codex N:o 12. Afslaa, vincere.
k) Skapat, bestämdt, förelagdt, quod erat ei in fatis. Codex N:o 1. 2. Then bleff döder, som thet var skapat.
l) Återtaga, retrahere.
m) Vackert, pulchre, belle. *Ihre* in Glossario ad h. v. sarcastice solum usurpatur.
n) Begrafva, Exsequias ire. *Ihre* l. c. in v. Begå. Inde Likbegängelse, Exsequiæ.
o) Codices N:o 13. 14. manghom, multis.
p) Begärde, ambibant.
q) Codex N:o 12. Hövisk man, vir politus.
r) Han, accusativus antiquus, hodie Honom, illum.

The voro rätteliga sammangifvin.
Medh Kyrkiona rätt som han stander skrifvin,
Ok medh lagh som tha var,
Ok liffdo samman mange aar:
The atte *s)* samman tva Dottra ok IIII. Söne,
The voro alle Syskona.

3. KRIGSTÅGET TIL TAVASTLAND. EXPEDITIO IN TAVASTIAM.

Tha bödh Konung Erik öfver alt sitt Rijke
Bade Riddare och Riddare lijke,
Sva och Bönder ok Tienisto män;
Sva som HErra pläga ok än,
Tha han ett örlig drifva vil,
At han sigher sine manna til.
Sva bödh han them til Hedit Land, *a)*
Ok satte thet sinom Mage *b)* i hand,
At han skulle vara thera förman,
Förty at han trodde besta han.
Hans Magh togh ther ok gärna veder,
Han ville ok gärna vitha hans heder,
Ok redde sik tha vapen och tyghe,
Raska hälade *c)* ok oblyghe,
Hiälma, Plata, *d)* och Pantzer,
The vordo tha gäfva *e)* och giordes fleer.
Hvar redde sik tha i sin stad,
Ok giorde gärna hvad Konungen bad,
Ok skuto uth Snäckior och Löpaskutar, *f)*
Ok manga stora Penninga knutar, *g)*
Vordo tha löste ok giffne them,
Tha the skulle skiljas vidh sitt heem:
Ok viste ey när the komma ater,
Vridna händer ok starker grater,
Vart tha aff manga frua sedder,
Tho *h)* gäddes *i)* them at thet var Gudz heder,
Ther skulde meras *k)* aff den färd:
Mangt ett gammalt Fädernes Svärd,
Vart tha nider aff Väggien klänkt *l)*
Ther hade manga daga hängt:
Them vart tha fagerlika fölgt til strand,
Ok hälsades väl ok toges i hand;
Mang röder munn vart tha kyst,
Som aldrig kystes sidan aff hiertans lyst,
Somma the sages aldrig meer,
Aff tholkin skilnat tholkit skeer, *m)*
Them bläste böör, *n)* the seglade tädan,
The Hedna reddo sik ok mädan,
The viste väl at the skulde komma,
A thera skade ok ingen fromma.
The Christne lade ther til hampna,
Manga otaliga förgylte stampna,
Matte Hedna män ther see
Ther mera matte sörja än lee.
The toko thera Baner ok gingo i land,
Them Christne gick ther väl i hand,
Thera Skölla lato the ther skijna,
Öfver alt thet Land, ok Hielma sina,
The ville gärna thera Sverd fresta,
Oppa the hedna Tavesta,
Som iak vänte at the giorde,
Gull ok Sölff ok starka hiorde,
The Tavaste drogo tha undan,
The Hedne tappade, the Christne vunno.
Hoo them ville til handa gaa,
Ok Christen varda ok Doopen faa,
Honom lato the godz ok Liff,
Ok frijd at lifva vthan alt kijff.
Hvilken Heden ey ville saa,
Honom lato the Döden öfvergaa.
The Christne bygde ther ett Fäste,
Ok satte ther i bade vänner ok näste; *o)*
Thet Huus thet heeter Tavastaborg,
The Hedne hafva än therföre sorg,
The satte *p)* thet land medh Christna män,
Sva som iak vänter thet staar än,
Thet samma Land vart alt Christit,
Jak troor thet Ryssa Konunger mistit.

4. K. WALDEMARS VAL. ELECTIO REGIS VALDEMARI. 1250.

Efter Gudz Börd tolff hundrade aar,
Femtijo, pa Kyndelssmässo thet var,
Konung Erik doo hemma mädan,
Raskeliga foro baden *a)* tädan,
Ok tijt som tha Hären var,
Then dvalde ey ther bodin baar.
Tha then kom som bodin förde,
Thet lastade *b)* hvar man thet hörde,
Ok bade alla väl för hans Siäl,
Thy han liffde med rätt ok skäl.

Hvar

s) Agde, habebant.

a) Terram paganam. Careliam respicit Tavastiamque.

b) Måg. Svåger, affinis. v. supra.

c) Hälad, Athleta, heros, vir fortis, hodie Hjälte. Anglosachsonice Hælith, Alemannice Helit. Cfr. *Ihre* in Glossario.

d) Järnhanskar. Cestus, chirothecas ferratis laminis munitas explicat *Ihre* in Glossario.

e) Gäfva, nyttjade, usurpati. v. supra.

f) Snäcka, navis longa, prora puppique alta, Långskepp, med höga stammar. Löpaskutor, hodie Avise Skepp, navis exploratoriæ. Codices N:o 13, 14. habent: Kôpaskutor, naves mercatoriæ.

g) Laudati Codices: Klutar, panni frusta, pro knutar, nodi.

h) Tho. dock, tamen.

i) Gädas, lætari. Sæpius in hoc Chronico occurrit. Hinc codices 13, 14. glædde, lætabantur. *Ihre*, in Glossario.

k) Förneras, augeretur.

l) Klänkt, nedtagit, depromtus, a Klänga, apprehendere. Ibidem.

m) Tholik, Tholkin, talis, hodie Dylik, slik. *Ihre* in Glossario.

n) Bör, ventus, communissime secundus, Islandice Byr, hodie Vind. Ibid.

o) Näste, proximi, vicini, Grannar, vel Slägtingar.

p) Besatte, præsidium imponebant.

a) Buden, Nuncii.

b) Besvärade, gravabat.

Hvar skolom vij nu Konung faa,
Ther Rijkit kunde sva väl första?
Tha var hemma en Riddar godh,
Ok saa til huru i Rijkit stod,
Han heet Herra Joar Blaa,
Han var sva välloger i Rijket tha,
Hvad han giorde ok hvad han loth,
Thet var Almoganum intet imoth,
Han valde tha Byrgers Son Valdemar
Til Konung, som honom til rätta baar. c)
Then tijd Byrger Järl kom heem,
Tha vard han vreder somma d) them,
Ther hans Son hade til Konung tagit,
Ok huxade hvij är ey heller jaghit?
Förty han ville Rijkena rada,
Som han ok giorde, för them bada:
Ok sporde hoo thet göra torde?
Her Joar sade thet var iak thet giorde:
Vij seem tu äst en aldrig man,
Ok tik är i vaan e) förra döö än han,
Ty viliom vij honom Rijket gifva,
Vij hoppoms han skal länger lifva;
Ty skal tu ey vara vredh:
Vill tu ey hafva thessa leed: f)
Tha vithom vij hvar en annar sitter,
Ok tu gör aff thenna hvad tu gitter.
Tha huxade Byrger Järl ena stund,
Ok svarade sidan thessalund:
Hvo villin i tha Konung skal vara,
Jak veet j magen ey Konung umbära?
Tha svarade Her Joar Blaa:
Thenna Kiortel iak hafver här aa,
Vnder then vil iak en Konung faa,
Ok later tu tik ey nöya sva. g)
Tha föll Järlen innan en föga, h)
Ok lät sig ther väl åthnöga.
Byrger Jerl atte Söner fyre,
En thera skulle Rijkena styre,
Then äldste han heet Valdemar,
Ther Konungz Nampn ok Crona bar:
Tha vare the Barn än öfvermaga,
Ok ey sva komne til thera daga,
At the kunne Landom radha,
Vthan litte til theras Faders nadha.
Tha kom Birger Järl til välde,
Sidan ville flere med honom halde,
Hvat skal man rada för än man veet,
Tokt ok snille ok ädleheet?
Tha satte han Konungen en Tuchtemäster,
En Riddare then honom var bäster,
Ok honom lärde tokt ok ädla sidh,
Ok fik honom hvad han torffte vid;
Allenskoga vk Fiskesioa,
Brytia, i) Qvärna och Landboa,
Ok yffrith k) godz honom skulle ränte,
Ok Riddar ok Svena som honom tiente.
Then annor han heet Benedicht,
Then skortade l) ey godz eller rijkt.
Tridie heet Magnus, ok fierde Erik,
Var thet i skämptan eller leek,
Tha hiollo ju the bade samman,
Hvad thet gick til vrede eller gamman,
The voro alt jämlijka sätte, m)
Hvar thera viste, sin deel han atte:
Fadren fick them beskeddan deel,
Tha them var faat, n) tha lade han tel.

5. *FOLKUNGARNAS ANDRA UPROR. FOLKUNGORUM ALTERA SEDITIO.*

Folke Jerl var en erlig man,
Rijksens Förman tha var han,
Han var sva höfvisk, dogande ok vijs,
At alla gafvo honom thess prijs;
At han var en ärlig Herre,
Ok han doo aff bratt, a) ty var värre:
Han hade ena starka välluga Släkt,
Hon liffde sidan med digher ospäkt, b)
Ok styrkte ondt med digher makt,
Sva som här är förr i Bokena sagt.
En aff them heet Junkar Carl,
Han sätte sik moot Byrger Järl,
Byrger ville ok han fördrifva,
Ok alla the som hoos honom ville blifva.
Folkunga sampnade sik ather tha,
Ok toko Folck hvar the kunne faa,
Opländska, Danska, Nordmän somma,
Ok Tyske män som viderla c) komma,
The vare tha svijkne i rätta tro,
Innan Svidia d) vid Herravadz broo:
Var Herre gaff ther til ett tool, e)
At Byrger Jerl ok Biskop Kool,
The lofvade them troo, ok svoro them eeda;
At the ville them feeliga f) til sin leda,
Ok talade för them ijffrid g) slätt,

Ok

c) Tillkom med rätta, jure proprium erat.
d) Somlige, aliqui, nonnulli.
e) Wân, spes, exspectatio, Tibi est in fatis, Dig förestâr.
f) Led, Sätt, ratio, modus, unde Huruledes, Annorledes
g) Swa, Sâ, Ita.
h) Falla til föga, Se accommodare.
i) Bryttjæ, Fogdar, Arrendatorer, Dispensatores, Politores. Cfr. *Ihre* in Glossario.
k) Yffrith, ymnigt, öfverflödigt, abundans, copiosum.
l) Skorta, fattas, deesse, deficere. v. *Ihre* in in Glossario.
m) Satt, sams, amici, unde sätt, vänskap, amicitia & osatt, osams, inimici, frequentes in hoc Chronico loquendi formæ. Sât, benevolus, amicus adhuc in usu est.
n) Faat, behof; inde fattas, deficere.
a) Affbratt, för snart, nimis cito.
b) Ospäkt, licentia, a Spak, mitis.
c) Widerla, lângt ifrân, procul. *Ihre.*
d) Codex N:o 1. Wesmannelande. N:o 12. Swidhöga.
e) Tool, medel, Instrumentum, medium. *Ihre.*
f) Felig, säker, securus. Idem.
g) Öfvermâttan, valde.

Ok sade at the vildo hafvat till sätt, *h)*
Tha lade Folkunga thera Harnäsk nidh,
Ty Biskop Kool han svor them frijd,
Ok gingo til them öfver ena broo aa,
Ther loth them Jerlen Hufvudet affsla.
Junkar Carl var ey ther,
Ther vore tha manga ijffrit när;
Tha gik Folkunga Åth
Vald öfver ok myckin orätt.
Folkunga ok thera Fränder,
Doo tha manga i sänder,
Ok fingo tha sva illt affslag,
At the koffrade sik ey än i dagh.
Sidan torde ingen moot Jerlen standa,
Å hvat han ville hafva tillhanda.

6. *JUNKER CARLS ÖDE. DOMICELLI CAROLI FATUM.*

Junkar Carl ok han the vorde tha satte,
Sidan han ey bättre förmatte,
Tha drog hvar vid annan strugh, *a)*
Med krankom vilja och ondom hugh;
Ok fruktade jo hvar ther om sik,
Ok räddes hvar thera aff androm svijk:
Tha ville Järlen late honom förgifva,
Ok unte honom ey väl at lifva;
En Riddare loth han vider om vara, *b)*
Ok radde honom at han skulle fara,
Tijt han matte vara vthan kijff,
Ok vara feeliger om sitt Lijff,
Ok loth sitt godz vth til ränta,
För Sölff ok Gull loth thet hämpta:
Å tijt som han var,
Thet ther honom til rätta bar, *c)*
Thet skulle honom ingen man förmena,
Kläda sigh ther med, ok sina Svena;
Til verlden matte sik än omvända,
Honom matte högre Lycka at hända.
Til Gudz Riddare *d)* han tha foor,
En Häär aff Littoga *e)* myckin ok stoor,
Foro the Gudz Riddare a hand,
Ok varo the kompne a thera Land.
Tha the Bröder hörde thet sakt,
Tha sampnade the samman thera makt,
Ok ville them gärna bestanda, *f)*
Ok sla them vthaff thera Landa.
Tha talade the Gudz Riddare ther om,
Til Jonkar Carl aff Sverike kom;
Jonkar vilin j medh oss strijda,
Eller vilin j oss här hemma bijda?
Jak vil medh eder i then strijd,
Jak gör ok nagon Littoga oblijd,
Hvad iak ville thet nöduger lata,
Min Hielm, min Brynja ok min Plata,
Skal varda aff Hedne manna stött,
Om iak gitter ther mina Synder bött.
Tha är mitt Lijff ther til ospart,
Gudh ma ok vilja jak ma mik vart, *g)*
Skal iak ok döö, är mik thet skapat,
Tha far iak Himmerijke ok hafver ey tapat.
The strijd gick samman och starkelika stod,
Sva man matte vada öfver foot i blod,
Svärden bijto, och Hiälmerna gullo,
The Hedna stridde, the Christne fullo.
The Bröder sade, Jonkar fly,
Vij tappom siger, iak säger för hvij, *h)*
Ty värr vij ärom alt aff *i)* faa.
Then Junkar svarade alt om sik sva,
Jak seer at ingen flyr aff eder,
Ok undrar hvij man mik thet beder,
Ak iak skal göra mik then last;
Aff Hednom mannom mangan kast *k)*
Vart ther sammandragin ok bränder,
Ther then dag doo för hans händer.
Jonkar tu skalt thet förstaa,
Var Orden *l)* han tilsiger sva,
At vij fruchtom ängin död,
Aldrig komma vij i sva stoor nöd,
För nagra hedna manna hand,
Vij ärom här *m)* komne för hedit Land:
Hvar Hedne komma samman, ok vij,
Åre the hundrade, ok vij ärom trij,
Tha magom vij ey fly thess häller,
Then Kätil i Helfvetit väller,
Han är Hedne manna deel,
Ok vij hörom varom Herra tel;
Sva siger oss Skrifften ok helig Ord,
Ån förr vart blod är kalt a Jord,
Tha är var Siäl i Himmerijk.
Then Jonkar svarade, hvad siger tu mik?
Thet samma är ock mitt hopp,
Jak tror ok til then Gudh mik skop,
Ok tohl iak för hans skull dödh,
Han gifver med sik, mik Himmelrijkes ödh! *n)*
Hafven j ider thetta vilkorat,
Tha är mik thet *o)* oppa borit,
Ma ingen man fly aff ider,
Tha skolen j veta iak flyr än sider. *p)*

Tha

h) Förlikt, compositum.
a) Strugh, ovänskap, Simultas. *Ihre.*
b) Förvara, varna, admonere. *Ihre* in v. Wara.
c) v. supra.
d) Cruciferi in Borussia.
e) Lithuani.
f) Bestå, emotstå, resistere.
g) Jag må vara bevarad, ut conserver.
h) För visso, pro certo. Cfr. *Ihre* l. c.
i) För få, admodum pauci.
k) Kast, hög, cumulus, congeries cadaverum. *Ihre* in h. v.
l) Codex N:o 2. Regla.
m) Codices N:o 1. 2. Borg för Christit Land, munimentum regionis Christianæ.
n) Ödh, egendom, possessio.
o) Codex N:o 1. Ärfft ok oppeborat. N:o 2. med arff aborat, hereditate traditum.
p) Sid, minus, Än sider, än mindre, multo minus. *Ihre.*

Then dagh stridde han ther till han doo,
Nu är han i Himmerijke, thet är min troo.
Tha Byrgier Jerl thetta fraa, q)
Han talade r) til sin Hustru sva:
Gudh hafve hans siäl i Himmerijk,
At han är skilder vider mik.
Järlens hustru lät han begaa,
Med alle the Klärker hon kunde faa,
Han var henna Frände, ty giorde hon sva,
Än tha at them sämpde ey väl oppa.

7. *K. WALDEMARS GIFTERMÅL. NUPTIÆ R. VALDEMARI.*

En tijd kom Byrger Järl i huga,
Han talade sva til sina Husfruga,
Ok sade til henne thessom lundom, a)
Qvinna finner ok godh radh stundom;
Huru tycker thet tik ther om at vara,
Ther skal tu mik väl til svara,
Om vaar Son som Konunger är,
Han är oss badom Hionom b) jämkär,
Hvar han ma ena Jomfru faa,
Ok Rijket matte thess bätter staa:
Ingeborg hvad siger tu mik?
Aff Danmarkz Konung Erick,
Han hafver väna Döttrar fäm,
Min Son far väl ena aff them.
Tha svarade hon som hon väl kunne,
Sööt Ord aff rödom Munne:
J skolen spörje idra män at rade,
Biskopa ok Riddare bade,
Hvad the sigia, thet magen j höra.
Som ider sämber c) magen j göra.
Han loth sina män til sik komma,
The gärna ville veta hans fromma,
Ok sporde them ath rade,
Om hans Son Konungz Dotter badhe,
Huru them allom ther om tyckte,
Om han thet d) eventyr försökte?
The sade alla thet ma väl skee sva,
Rijken sämbre thess bättre oppa.
Vil han honom henne gifva, han skal henne fäste,
Thet tökte them allom vara thet bäste,
Riddare ok Svena the voro tha klädde,
Fromme hälade ok män väl vthredde,
The hans ärende skulle fara,
Ok blijdelika kunne ansvara,
Åhvad Konungen grepe oppa,
Thet skulle the alla väl förstaa.
Ther fingo the godh och blijd ansvar,
Han sporde huru gammal Konungen var;
The sade, han är a tiugonde ahr,
Lijff ok Likama, sva ok hans Haar,
Thet hafver Gudh skapat alt sva väl,
Honom följer veet, e) sinne ok skäl,
Tokt ok sinne hafver han kär,
Alla glädias ä hvar han är, f)
Mild ok vänlig g) är han bade:
Konung Erik sade, thet är Gudh nade,
Han är then bäste ther iak veet,
Hafver Gudh honom sva myckin värdugheet tedt,
Vppa then förste vnga lakt, h)
Som iak hafver hördt j hafvin sakt,
Jak troor väl j hafvin saat, i)
Jak gitter mina Dotter ey bätter staat;
Jak vil honom mina Dotter gifva,
Gudh gifve the matte länge lifva,
Med Glädie ok Frögd i mange aar!
Tha var Konung Waldemar,
Blijder när han the tijdende hörde,
Han for ey slappe k) the honom them förde.
The Jomfru hon var vään l) och stolt,
Tha baar hon et hjerta holt m)
Til Konungen mycket meer ån förr,
Han är gärna glader som godt spör,
Tha hon sporde at hon skulle vära,
Drottning i Sverike, ok Krona bära,
Tha badh hon Drottningen i Himmerijk, n)
Giff mik Lycko med honom ok han med mik.
Hon vart vänliga förd til Lande,
Med mycken prijs förvthan vande,
Med Fruer ok Jomfrur, som väl kunde thokt,
Ok sva hade henne Fader hokt, o)
At gifva med henne bade Sölff ok Gull,
Jak veet ey manga tynnor full:
Tha hvart honom ater til rada,
Han ville ey sina Bönder onada, p)
Vthan gaff med henne tva Köpstade,
Ther Danmark hade aff litin skade,
Träläborg ok Malmöya, q)
Ther loth Konungen sik athnöya.
J r) Jönaköpung thera Bröllop var,
Bröllopz Kläde mangt ett paar,
Til thet Hoff ther skurin varo,

The

q) Fra, sporde, Fick veta, comperiret. Inde Fræde, Sapientia.

r) Codices N:o 1. 2. 4. Ok up til Himmelen saa, Coelumque respexit.

a) Lund, sätt, ratio, modus. Inde Sålunda, annorlunda.

b) Codex N:o 12. i hjertat.

c) A sämja, consentire.

d) Codex N:o 2. ärende.

e) Codex N:o 1. Snille.

f) Codices N:o 1. 2. Han gläder alt thet med honom umgar.

g) Codices N:o 12. 13. 14. manlik.

h) Lakt, præteritum a Lägga. Uppå lakt, gifvit, förunnat, concessit.

i) Saat, præteritum a Sätta, försåkra, unde Sätt, säkerhet.

k) Slapp, tom, vacuus. Han for ej tomhändt, non ille vacuis manibus rediit. *Ihre* in h. v.

l) Vän, vacker, pulchra.

m) Holt, hodie huldt, benevolus.

n) Regina coeli, S. Maria.

o) Hokt, præteritum a Hoga, huga, in animo habere, meditari, Tänkt, beslutat.

p) Inquietare, betunga.

q) Trälleborg & Malmogia, urbes Scaniæ.

r) Codices N:o 1. 2. Öninge.

The ther Herrar ok Riddare baro;
Aff Baldakin ok Syndal, s)
Ok vart ther gjord en ärlig Saal,
Ther the Herrar inne sato,
Alla then stund the drucko ok ato.
Ther var dyster och bohord, t)
Dantz ok leek ok fager Ord,
Hörde man bade uthe ok inne,
Thokt, höfvisk läät ok sinne; u)
Goder kost ok ädla sidh,
Millan v) aghi x) ok starker frijd.
Then Jomfru hon heet Sophia,
Hon vart Drottning i Götha och Svia.
Tha gaff Börje Järl the Lagh,
Ther sidan hafva standit i mangan dagh,
At Syster skulle ärfva med Broder
Tridung, bade effter Fader ok Moder,
Ok sva annan skyllan man,
Tha skal hon ärfva sva fast som han.
Ther til gaff han hemfridh,
Bade innan grind ok Gardzlidh; y)
Varder man tha dräpin eller saar,
Tha är thet ogilt hvad han faar.
Then som vtan kommer til,
Ok Hussbondanom ondt göra vil,
Varder ok han ther hemet aa, z)
Antinge bloduger eller blaa,
Eller han fanger meera meen,
Tha rymme tädan ok komme aldrig igen,
Förr än han hafver bättrat thet han bröött,
Ok han bider *) för honom som skadan nööt.

8. *STOCKHOLMS ANLÄGGNING. FUNDATIO STOCKHOLMIÆ.*

Sverige hade myckin vade
Aff Karelom, a) ok stoor onade,
The foro öfver Hafvet ok in i Mäla, b)
Bade innan lugn ok i äla, c)
Alt hemlika innan Svia skär,
Ok offtast alt med stolten häär,
En tima full them til luna, d)
At the brände opp Siktuna,
Ok brände thet sva görliga i röter, e)
At then Staden far ther aldrig böter.
Joan Arkiebiskop vart ther slagin,
Thess var mangen hedin fängin, f)
At the Christna gingo sva illa i hand,
Thess gläddes Carela och Ryssaland.
Thet är sva sant som jak här lääs,
Joan Järl vart dräpin vidh Askanäs; g)
Ther vthe hade varit nijo aar,
Sva at han aldrig millan hemma var,
Ok stridde medh Ryssa och Ingreboo, h)
För Gudz skull ok then helige troo.
Förste natt ther han kom heem,
Tha vart han slagin ihäl aff them,
Hans hustru rymde til Hundhammer, i)
Hon hade sorg ok myckin jämmer,
I sitt hierta ok i sin huga;
Tha tok the ädle sköna Fruga,
Ok sampnade folck ok myckin makt,
Ok drap them alla, sva är mik sakt,
Oppa ett bärg heter Eesta skär, k)
Alle the loto Lijfvet ther;
Ok loth draga thera Skip a land ok bränna,
För thy at sorgin var tha kommin til henna.
Tholcken vanda förvände han,
Byrger Järl then vijsa man,
Tha han loth Stockholm byggia,
Med dighert vijt ok myckin hyggia,
Ett fagert Huus l) ok en godan Stadh,
Allaledz giordt som han badh,
Ther är Laas för then Sioo,
At Carela m) göra them ey meera oroo.
Then Sio är godh, iagh säger för hvij,
Nittan Kyrkiosoknar liggia ther i,
Ok omkring then Sioo siu Kiöpstadi, n)
Ther är nu frögd ok myckin glädi;
Ther förre var sorg ok myckin qvijda,
Aff Hedne män som them giorde oblijda.

9. *BIRGER JARLS DÖD. OBITUS BIRGERI DUCIS.*

Byrgir Järl doo i Hiälmbolund, a)
Thet lastade bade gammal ok ung,
At hans Lijff matte ey längre vinna, b)

Myc-

s) Codex N:o 12. Silke och flogell, Sericum & holosericum, Siden och Sammet. Cfr. *Ihre* in his vocabulis.

t) Dyster ob metricam rationem a Dust, concursus. Bohord a Behordare, ränna med lans, unde Torneamenta Behourd appellabantur.

u) Codex N:o 12:
Ther war glädi och myghen lysth
Mong rôdh mun han warth tha kysth
Riddare och herra wtofwer the bord
Medh frugher oc iomffrwer hade the fagher ord.

v) Cod. 1. 2. Myckin.

x) Aga, disciplina. Lautæ epulæ & mores honesti sub disciplina & firma pace. *Ihre*.

y) Gârdsport, porta, per quam in aream domus intratur.

z) A hämma, impedire, prohibere. Om det blifver förekommit, si impeditum fuerit.

*) Bidia, hodie bedja. Bider för honom, försonar honom, deprecatur ei.

a) Codex N:o 11. Rytsar.

b) Mälaren, Mälerus lacus.

c) Æla, storm, procella, Islandice El.

d) I sinne, in mentem venit.

e) Görliga, helt och hâllit, funditus.

f) Lege: Fägin, glad, lætus.

g) Villa in insula Mäleri Ekerö.

h) Ingermanlänningar, Ingri.

i) Prædium equestre in paroecia Sudermanniæ Botkyrka, Folkungis olim proprium.

k) Haud procul a Kungshatt in insula Mæleri Lofö. Estamot & Estaklippa quoque appellatur.

l) Hus, Slott, fästning, arx, castrum.

m) Codex N:o 12. Rydzser.

n) Hodie duodecim urbes circa Mælerum numerantur.

a) Codex N:o 2. habet Abbelund. N:o 4 addit: MCCLXVI. Utrumque locum ignorat Geographia patriæ.

b) Vinna, räcka, durare, sufficere. v. *Ihre* in h. v.

Mycket godt bode för honom Qviuna.
Han gaff them ok starcken rätt,
Ok lade nid mangan ondan orätt,
At ingen matte giöra them ofrijd:
Vtan han sätte Halsen vid.
Til ett Clöster c) förde the han,
Honom folgde mangan ärlig Man,
The Munka the äro graa, d)
Ok boo a Lande, ärja ok saa;
Thet Klöster heter Warnhem,
Jak tror han hvijlas ther med them.

10. KONUNG WALDEMARS OENIGHET MED SINA BRÖDER. DISSIDIUM REGIS CUM FRATRIBUS.

Then tijd Byrgir Järl var döder,
Tha sampnade the sik alla Bröder;
Konung Waldemar tok tha vid Rijket,
Som Fadren haffde tha förlijket,
Ok annan var Hertug Magnus,
Öfver Sudermannaland ok Nyköpungz huus,
Ok öfver alt vnder Hertugadömet laa,
Sva sämbde them allom Brödrom a.
Jonkar Erik fick ok sin deel,
Sitt Fäderne först, sidan lään ther tel.
Hertugens Rotha var tha mera,
Riddare ok Svena vore tha flera,
The ther Hertugan tilhörde,
Ok han med sik a) aff Norge förde.
Hertugen ville tha mera rada,
Tha tok them först at skilja bada,
Konungen ville han ey lata
Rada meer, än väl til mata:
Drottningen bar ok vider them hack, b)
The gato c) henne siällan giort til tack.
Konungen var sva stoltz och fager,
Ok Hertugen var nakot svart ok mager,
Ty kallade hon honom Ketzla böther: d)
Tha var han bade a händer ok föter
Skapter väl a alla lidhi; e)
Ok hälst a thokt ok goda sidhi.
Hans Broder kallade hon Erik Alzenkte: f)
Hvad han henne ther imoth thänkte,
Thet veet jak ey, vthan pa gäth, g)
Än heller hade jak änkte än thet.

11. K. WALDEMARS KÄRLEK TIL SIN SVÄGERSKA. R. VALDEMARI ET AFFINIS AMORES.

Danmark thet fick digher skada,
At Konung Erik aff Ringstada,
Bleff sva jämmerliga döder;
Han vart förradder aff sina Bröder. a)
Hans Broder heet Hertog Abel,
Han gaff sitt Rad ok vilja ther tel,
Thet man honom i Siöö nedersänkte,
Vee vart honom thet han thet tänkte!
Fattiga Fiskiare hitte oppa,
Hans Lijk, hvar thet a grundet laa,
Ok förde til landa i thera bata,
Sva önkeliga död ok vata.
Å hvar Man han förde eller bar,
Ther brunno lius ä hvar han var,
Ty Gudh aff Himmelen nedersände
The helga Engla, som Liusen optände;
Gudh hafver honom sva giordt sälig,
At han är i Himmelrijket helig.
Abel vart tha Konung liten tijd,
Sidan vart han dräpin i ena strijd,
Han vart slagen i häll aff Frijsa,
Nu hafver han i Helvitet enga lijsa:
Vee är then sva köper Jorderijkes ödh,
At han skal tåla i Helvitet nöd!
Then helige Konung Erik,
Han haffde tva Döttrar effter sik,
The ther ogiffta voro,
Ok Jomfru nampn ok Krono b) baro:
Then ena heet Jutta ok andra Agnis,
The matte väl bade hafva thess prijs,
At Gudh hade them myckin vänlik gifvet,
Meer än här star aff them skrifvit:
Jutta hon fick sva mycken thraa,
Hon sade, hon kunde ey böther faa,
Vthan hon skulle sina Syster see,
Hvad henne vart väl eller vee,
The Drottning innan Sverike var,
Henne atte Konung Waldemar.
The ville henne enom manne gifva,
Hon sagde, hon ville Jomfru blifva.
Tha vart them alla til radhe,
Mädan hon sva stundade ok sva trade;
Vil hon til sina Syster fara,
Hvij skolom vij thet vid henne spara?
The redde til Gangare ok gylta smijda,
Ok godh Kläde hon skulle i rijda.
Konung Waldemar loth moot henne fara,
Riddare och Sväna en vänan skara,
Ther henne Gangare skulle föra,
Hvad hon bödh thet skulle the göra.
Then tijd hon til Sverige kom,
Tha var hon icke vthan som
En Engel vore af Himmelrijk,
Sva var hon stoltz ok höfvelik.

Hon

c) Codex N:o 12. Varnhem.

d) Dominicani, Gråbröder, fratres grisei. Sed Monachi Varnhemenses erant Ordinis Cisterciensis, seu Bernhardini.

a) Codices N:o 1. 2. 4. til Torneij.

b) In lingua Teutonica ultimum denotat, unde forte contemtum, föragt.

c) Kunde, förmådde, valuerunt.

d) Kettilbotare, faber cupri

e) Lid, sätt, modus. v. supra.

f) Alsintet, nihili.

g) Gäth, gissning, conjectura.

a) Codex N:o 4. Sinom broder.

b) Gestamen virginum apud antiquos, crinibus in coronæ modum firmatis. Cfr *Ihre* in Glossario.

Hon kom tijt med heder ok fromma,
Ok alle fägnade henne komma:
Med Konungen var hon tha sva kär,
Thet Konungen kom henne alt för när:
Tha Drottningen fick thet vitha,
Rödh och bleek, ok manga litha, *c*)
Fik hon å sina väna Kinder,
Hon sade avij *d*) the sorg iak aldrig förvinder: *e*)
Sade henne Syster vee är mik ee, *f*)
Thet hon skulle nakon tijdh Sverike see.
Konung Waldemar han atte
Try Barn, the vänaste vara matte, *g*)
En Son heet Jonkar Erik,
En stoltz man ok höfvelik,
Ok ena Dotter heet Rikitza,
Ok annar Jomfru Marina;
Rikitza var hänt *h*) medh myckin prijs,
Hon fick Hertogen aff Calijs; *i*)
Marina var en Jomfru stolt,
Hon fick en Herre aff Deeffholt: *k*)
Thera Bröllop i Nyköping var,
Medh heder som til rätta baar.
Hvad the skulle medh them hafva,
Guld ok Sölff ok andra Haafva,
Kläder ok Clenod manga handa
Thet förde the med sik heem til landa.

12. *HERTIGARNAS UPROR EMOT KONUNGEN.*
SEDITIO DUCUM ADVERSUS REGEM.

The fyra Bröder toko ena stämpna, *a*)
Then Staden vil iak eder nämpna,
Thet Hoff thet var i Tranöyanäs, *b*)
Om Sommaren, tha Löff ok Grääs
Hade sik vidt om verldene spredt:
Thet var sommom liufft ok sommom ledt,
Thet Hertug Magnus ther Konungen umsagde,
Ok voro the ther som godt tillagde,
At them skulle sämja väl oppa,
Siu Biskopa vare ther tha,
Thet vare imoot thera vilja,
At them skulle nakot athskilja.
Biskop Benedicht sade sva:
Mina Bröder i skolen mik första,
At jak är edra rätta Broder,
Bade aff Fader ok sva aff Moder,
Jak vil eder min deel aff Rijket gifva,
Ther til i magen med nader lifva:
Kyrkian orkar mik väl föda
I mina daga til min döda.
Aat hvarjo skildes the osatte, *c*)
Sik skyndade hvar tädan, hvart han matte.
Konungen foor til Stockholm tädan,
Ok Hertugen *d*) reed til Nyköpung mädan,
Ok sva tädan ok till Danmark,
Ok sampnade sik ther öfrid stark.
Siuhundrade Ôrs *e*) loth han soldera,
Han pröfvade at han torffte ey mera,
Bade Tydzska ok Däna,
Raska hälade, fromma ok väna.
Ok foor sva in till Västgötha,
Ok huxade *f*) at Konungen skulle möta;
Ok loth sva säya sinom Broder,
At han ville antinge blifva döder,
Eller han ville Rijket vinne:
Hans Bröder sade, han finge väl minne. *g*)
Tha Konnng Valdemar hörde thetta sakt,
Tha sampnade han ok sina makt,
Ok sade han ville Rijket halla.
Om thet ville Gudh ok Lyckan valla;
Ok han ville gärna med honom strijda,
Sva frampt at Dänar torde bijda;

Ok

c) Let, lit, fårg, color. *Ihre.*

d) Awi, ve, vox exclamantis sortemque suam miserantis. Latine: Ah, væ.

e) Ôfvervinner, Supero.

f) E, altid, semper.

g) Waldemaro ex Sophia duo filios sexque filias fuisse probat *Lagerbring*, Hist. Svec. T. 2. p. 562.

h) Hänta vel hænta, taga, apprehendere. Codices N:o 13. 14. Hæmptat.

i) Pribislao, postea Poloniæ Regi.

k) Sub iconibus Comitis Rudolphi de Diepholt ejusque conjugis Marinæ in arce Löwenförde sequentes versiculi legebantur:

Rudolf von Diepholtz gebohrner Graf
diente in Schweden an Königes Hof
fur einer Küchen jungen unbekandt
ward des Königes Cämmerling zur Hand,
darauf er einen Hirsch nachspührt,
und dadurch in dem Wald verirrt,
trifft an einen Jungfer Lobesan,
die zeigt ihm die rechte Strass und Bahn,
und damit kunftig solches Ding
nicht vergessen, gabt sie ihm ein Ring,
besetzet mit Carfunckel-Stein,
der gab von sich gar hellen Schein.
Einsmahl der König in der Nacht
des Steines Glantz in kundschafft bracht,
woher der Ring und Jungling gebohrn
darauf ein Fräulein Mariam erkohrn,
welche von Könige Waldemar
und seiner Liebsten ehlicht gezeugt war,
und ihre Schwester aber der Zeit,
Primislav Herzog in Pohlen gefreyt,
der beyden Beilager auf einem Tag
zu Necoping hernach geschach
aus Königs Hof mit Ritterspiel,
Banquet, Turnier und Freuden viel.

Conjugem Rudolphi e Svecia Diepholtum venientem Goldstadii a subditis receptam aureos numos sparsisse; unde urbis nomen atque pons fluminis Hunte pons aureus, die güldene Bruche, appellatus. *Köhlers* Münz Belustig. P. 13. p. 53.

Primislaus an. 1290 Dux & 1295 Rex Poloniæ antea conjugem habuit Lucardim, quam ob sterilitatem per satellites suos jugulo sustulit, ipse vero an. 1296 in conflictu cum Marchionibus Brandenburgicis vita privatus. Connubium ejus cum Richissa XI annos duravit, adeoque initum an. 1285 & Posnaniæ XI Octobris die celebratum, unica vero filia beatum. *Köhler*, l. c. *Dlugossi* Hist. Polon. Lib. VII. col. 840. Lib. VIII. col. 583. *Lagerbring* T. 2. p. 565.

a) Codex N:o 12 incipit:

Thet kom en tiid tha så i lagh
Ther höltz en mectog herredag.

b) Tranöjanäs frustra in Geographia nostra quæritur. Codex N:o 11 habet Strängenäs.

c) Osams, inimici.

d) Codex N:o 12 addit: Måns, Magnus.

e) Ôrs, häst, equus. Anglice hors. Codices N:o 11. 12. 13. 14. loco Sjuhundrade, habent hundrade.

f) Tånkte, cogitabat.

g) Mindre, minus.

Ok tok tha samman mycken mogha, *h*)
I Sverike liggia stora Skoga,
En han heter Tived,
Ther lade Konungens Häär sik ned,
Vid en By han heter Hofva, *i*)
Thet ma manger man litit lofva,
Then ther miste Fader ok Fränder.
Tha timade ther, som offta händer,
At hvar en strijd skall samman ga,
Tha tappar then som mindre ma; *k*)
Konungens Folck the matte tha minna, *l*)
Ock Hertogenom vart ther ödit at vinna.
Konungen var mädan i Ramundaboda, *m*)
Ok haffde med fik Hälade goda,
The Rijket hade väl med honom vart,
Ok thera Liff var them ospart
För Konungens ähra ok hans heder;
Tha lade Konungen sik neder,
Ok var ther sva länge at sofva,
Til strijden var all ändit i Hofva:
Somma hörde Mässa, och somma sato,
Somma gingo ok somma ato;
Drottningen leekte Skafftavel, *n*)
Ok hugde at Hertugen haffde ingen afvel: *o*)
Tha bötte han sva Kätzlana mädan,
At then var fägin som först kom tädan.
Tha kom en rännande fran then strijd
Illa huggen ok saara oblijd,
Ok radde Konungen at han skulle fly,
Ok gripa ena andra Värja aff ny;
Vart Folk flyr alt i Mossa ok Kärr,
Vij hafvom tappat Segren, ty är värr!
The togo thera Baner ok thera Märcke, *p*)
Ok rymde tädan ok sva til Närke:
Konungen rymde till Värmaland,
Ok Rijket gick alt Hertugen i hand;
Borgor ok Land och starka Städi,
Thet var Konungenom liten glädi.
Hertugen loth tha effter honom sända
Sina män, hvar the matte han hända, *q*)
Tha skulle the honom fanga, ok honom föra,
Sva vänter iak the monde tha göra.
The rijdu ok genast effter honom.
Tijt the viste honom i vanom, *r*)
Ok kommo en Afftan tijt han saat,
Öfver Bord ok fick sik maat.

Tha kommo the alle ruskande inn,
Tha hade han ingen man thet sinn,
Ther thet gaat med honom vardt, *s*)
The hade sik alla väpnat hart:
Förty then tijd Mannenom missgar,
Tha äre the mange som honom affstar. *t*)
The bade han sik fangen gifva,
Sva frampt han ville länger lifva.
Skal iak mik gifva, siger mik hvem,
Antingen eder, eller them?
Eder Herre eller alla edra Förman,
År thet min Broder, sva nämpner han:
Giff tik tinom Broder til handa,
Vij hoppom at thet skal väl tilganga.
The haffde tha ther ingen dvala,
Sörjande redh han tha aff Dala,
Ok tijt som the Hertugen funno,
The rijdu för som vägen kunno.
Then tijd han sin Broder saa,
Han hälsade honom ok sade sva;
Jak är hijt kommen a edra nade,
Var Herre gifve eder thet til rade,
At j sätten *u*) ey onda manna Lygn,
Vthan takin heller til eder egen Dygd,
Ok gifvin mik *v*) thet min Fader atte,
Ok varum vinir ok väl satte. *x*)
Hertugen svarade thessa led, *y*)
Ey oblijd, ok ey ovred;
Jak veet väl iak är eder Broder,
Bade aff Fader ok sva aff Moder,
Haden i mik thet latit, thet mik tilhörde
Aff Rijket, thet mik til rätta börde,
Tha hade iak eder intet mött:
Nu är eder här med lijtet bött, *z*)
Thet j laten mik vid eder skilja,
Vthan j hafven giort edra Husfru villja,
Thet j drogin mik för itt haat,
Hon halp ok til hvat hon gaat; *a*)
Nu vil iak dock nader med ider göra,
Sva at alle dogande Män, *b*) thet höra,
Skolu säya thet iak giorde ey oskäl,
Vthan skolu tacka mik om iak gör väl.
Tha stämpde Hertugen sik ett Hoff,
Ok fick aff mangen myckit Loff,
I Wästergöthland staddes thet sva,
Som Rijksens Mannom sämbde oppa:

Sva

h) Ab Islandico mogur, multitudo, derivat *Ihre*. Almoge, rusticitas, aut ab hoc, vel a Lapponico Almagh, populus derivatur. Codex N:o 4 addit: MCCLXXV.

i) Villa, quæ paroeciæ Vestrogothiæ nomen dedit.

k) Ma, förmâ, valet.

l) Minna, förminskas, perdere.

m) Diversorium in Silva Tiveden, ad Nericiam pertinens, hodie Bodarne.

n) Spelte Schack, Ludus latrunculorum, a Persico Schach, quod regem notat, & Tafvel, alea.

o) Afvel, styrka, vis, robur. v. *Ihre* in h. v.

p) Fanor, signa, quæ vocis significatio desideratur apud *Ihrium*.

q) Träffa, râka, offendere.

r) Vana, consvetudo. Ubi esse solebat, hvar han plägade vara.

s) Gaat, gitte, som gitte värja sig med honom, qui se defendere cum illo volebat.

t) Öfvergifva, deserunt.

u) Säta, lyda, höra, audire, obedire. Han säter icke, non audit.

v) Codices 1. 2. 4. Halfft hvad.

x) Satt, amicus.

y) Sâledes. hoc modo.

z) Bâtat, parum profuit.

a) Kunde, potuit.

b) Codex N:o 2. Dandemän. In diplomatibus, ad Nordbergs Clara Minne de annis 1372, 1392, 1508 & 1573 appendicis loco editis, Dannemän, Doändhä män & Doghande män passim usurpantur. Cfr. *Ihre* in Gloss. in v. Danneman. Latine verteris: Viri præstantes. Codex N:o 12. Gode män.

Sva loth han honom, sva sade man mik,
Halfft Rijkit vider sik, *c*)
Ok antvardade honom i hand,
Wästergöthland ok Smaland,
Bade Wärmeland ok Dala,
Ok Hertugen *d*) Svidia ok Vpsala,
Ok alt thet vthom Skogin *e*) var,
Thet fick Konung Waldemar,
Ok ther med skulle the vara sätt, *f*)
Ok sidan ingen göra androm orätt.

13. *HERTIG MÁGNI GIFTERMÅL. NUPTIÆ DUCIS MAGNI.*

Hertug Magnus han hade kär Ålskoga
I Tydzland til ena Jomfruga,
Gamble Grefve Gärdz Dotter,
En from hälade ok försökter, *a*)
Bade i Torney och Strijd,
Tha var han en Hälad i sin tijd.
Then Jomfru heet Helevig,
Henne var okunnog mangen stijg,
Then hon sidan i Sverike foor;
Thet lofvar hvar man ther boor,
At hon skulle til Sverike komma,
Hon var them allom til ähra ok fromma.
Henne Fader loth henne öfverfara
Til en Stad som heter Calmara;
Ta Hertugen henne saa,
Han tackade Gudh, ok sade sva:
Jak vil mik lata vija med henne,
För än jak i Danmark far at bränne.
Tha tok Hertug Magnus reda med hast, *b*)
Ok loth göra Bröllop rast, *c*)
Sva at ingom Manne brast,
Hvad han skulle ther til rätta hafva.
Daffö̈ö *d*) var henne Morgangafvo,
Ok try Härad ther liggia til,
Thet Godz skal hon hafva, om Gudh vil.

14. *KRIG MED DANMARK. BELLUM CUM DANIA.*

Effter Brölloppet ther i stadh,
Hertug Magnus loth krija, ok badh
Sina hullo Män ok troa,
Sina Örs förtäckia, *a*) ok hoos sik staa, *b*)
Ok badh them alla rede vara,
Ok fölia honom tijt han ville fara.
Konung Erik ok han the vare osatte, *c*)
Förty K. Erik han kraffde thet Sölff han honom atte, *d*)
Tha han stridde imot K. Waldemar,
Ok för thet folck han hade honom länt,
Ok hade til Hofva med honom sändt:
Thet kraffde han ok kunde thet ey faa,
Thet var thet them skilde oppa.
I Halland ok Skane han tha brände;
Vidh Rygnabro *e*) han tha atervände,
Ok foor til Sverike ather heem:
Ok gaff hemloff allom them,
Ther tha vthe hade varit,
Ok the resana med honom farit.
Thet Aar bleff Jonkar Erik döder.
Sedan voro än ater tree Bröder. *f*)
Then Sommaren ther näst effter kom,
I Danmark mangt Hälad from
Hade sik med Örs ok Tyge redt,
Thet var Konungen aff Danmark ledt,
Thet hans land varo härjad ok bränd,
För thet Sölff honom skulle vara sändt,
Ok satho reda a ett sprung: *g*)
Tha redh Waldemar Konung til i alla stund
Til ett Hooff, thet var i Sanda,
Ok menade sielfver sin egen vanda,
Ok loth sin Broder thet första,
At han ville ey länger hafvet sva;
Han ville antingen Konung vära
Öfver alt Rijket, thet eller alt umbära,
Ok vidersake ther sin deel,
Ok hölt med Konungen aff Danmark tel.
Til Kongen aff Danmark reed han tha,
Ok hugde alt Rijket ather faa,
Ok ville ey hafvet som thet förr lijkat var,
Ok folgde hans häär opp i Rijket snar.
Thet var thera mästa ärende,
At the brände Sunnerboo *h*) och Wärende.
Han valte thet Wäxiö Kyrkia bran,

Thet

c) Jämte sig, secum.
d) Codex N:o 2. Sudermanland. N:o 4. Swidöja.
e) Tiweden, silva, quæ Sveciam a Gothia distinguit.
f) Sams, amici.
a) Significaverat Papæ per litteras Rex, se, ut Gerhardum Holsatiæ Comitem, potentem & Regi Daniæ Erico, quocum bellum Rex Magnus gerebat, vicinum ejusque adjutorem præcipuum a partibus Dani sejungeret sibique conciliaret, filiam Comitis Hedwigem uxorem duxisse atque ex ea prolem suscepisse. Quum vero Rex antea despondisset sibi nobilem mulierem Sophiam, prædictæ Hedvigi quarto consanguinitatis gradu conjunctam, ac præterea aliam, eodem consanguinitatis gradu præfatæ Hedwigi attinentem, carnaliter, ut ipse fatebatur, cognovisset; petierat a Papa Nicolao IV veniam & dispensationem. Ut igitur scandala & gravia illa incommoda, quæ a dissolutione matrimonii a Rege initi sibi & regno suo metuenda erant, arcerentur, petitioni ejus Papa annuit, Bulla data Reate d. 21 Maji 1288. *Porthan* Access. ad *Celsii* Bullarium, p. 61.
b) Codices N:o 1. 2. Tha tok Hertug Magnus reda kost ok göra bluss, i. e. faces præparare.
c) Snart, celeriter, a rusa accelerare, unde Rask, celer.
d) Insula in paroecia Vestmanniæ Munktorp, S. Davidis nomine celebris.
a) Sadla hästar, equos insternere.
b) Codices N:o 1. 2. 4. loco hos sik sta habent: sik hohen skoo.
c) Osams, inimici.
d) Lånte, mutuo dabat.
e) Nomen hoc hodie non superest; sed pontem super Rönne â fuisse putat *Lagerbring*, Hist. Svec. T. III. p. 347.
f) Valdemarus, Magnus & Benedictus.
g) Språng, saltus.
h) Codices 1 & 2 Finved loco Sunnerbo.

Thet bötte han sedan som en Man:
Tollegarna *i*) gaff han til boot,
För thet han Kyrkiona giorde a moth.
Innan Åttoge *k*) var en strijd,
Tha innan then samma tijd,
The Danske voro tha komne tijt,
Her Bengt aff Alsnö *l*) ok Her Palne hvijt *m*)
Ok andre Riddare ok Svena flera,
Väl hundrade örs, ok än mera;
Ok gafvo sik alla goda tröst,
Ok hade sina Plater allöst,
Ok satte vid Bord ok fingo sik Maat:
Tha öpte *n*) then man i träna saat,
Ok sade them allom thet til tijdende,
At the Vplänske kommo ther rijdende,
Her Vlff Carlsson *o*) en hälade god,
Hvilken Kamp han ther bestod,
Millan Garden ok ena Broo,
Han sade ther aff å *p*) til han doo.
Väl tuhundrade örs varo the,
Her Peder Porsse aff Hallande,
En rasker Hälad, from ok stark, *q*)
Han var vtdrifvin af Danmark,
Her Offe Diwer, ok flere slijke
The vore tha rymde til Sverike,
Ok hade aff Hertuganom ett hald. *r*)
Hertugen länte them Godz ok vald,
Sva at the matte them väl nära,
Ok älskade them ok hade them kära.
Bordin *s*) voro tha raskelika skutin,
Ok mang Dör sunder brutin;
The hade sine Hästa somma i stall,
Thera Svena lupo hvar annan omkull,
Thera örs vardo them tha raskelika händt, *t*)
Mang en Plata bleff ospänt.
The kommo alle til Hästa,
Ok bundo thera Hiälma, thet var thera bästa:
Konungens Baner vart ther oprycht,
Fly thet hade the ey högt. *u*)
Her Palne hvijt var först til rade,
Ok rände aff Garden med ett skede,
Ok tijt han fienderna saa,
Norden Garden ligger een aa,
Ther vard han fangen mellan Garden ok henne,
För thet han monde ostyrliga ränne
Fra sina Sälla, *v*) ok folgde ey them,
För ty reed han fangen heem.
Ther kom tha samman en harder leek,
Som giorde mangen om Kindan bleek,
Vart tha färgat med manna blod röd,
Örs blefvo a bade sider död.
The Danske vardo ther fangne fleste
Her Benkt aff Alsnö var then bäste
Riddare, then ther a markena var,
Man sade at han prijsen bar;
Han hade ett Örs, thet var sva smökt, *x*)
Jak tror han hade thet förr försöckt.
Hvar han stämde oppa ena Rotha,
Tha full alt för honom som en Brotha,
För thet Örs han satt oppa;
Hvar slikan Riddare skal bestaa,
Han skal ey träda Pärlor mädan,
Sva frampt han vil komma lefvande tädan.
Tha han matte ey länger strijda,
Ofangen lotho the han tädan rijda,
Ok han saa honom var hielp osaat, *y*)
Tha böd han them goda natt:
I thy lotho the honom fare i godan frijd,
The torfte honom ey länger vid.
Hvar then Dansk ther fangen var,
Man gaff them allom dagh ett Aar,
At rijda ok fara a thet sinn,
Ok komma til Söderköpung in.
Konung Erik laa mädan a Axevall,
Thesselund tha varo hans fall,
At han hade ther ok länge bijdt,
Ok ville gärna hafva strijdt;
Ok Hertugen ville honom ey bestanda
Han ville ok ey heem til landa,
För än han hade strijdt eller mera brändt,
Förr ville han ey hafva atervändt.
Tha vart dagtingat ok tagit i dagh, *z*)
Ok kom tha innan ett miukare lagh;
Thessalund var thetta förämpt, *a*)
The sago han hade öfrit *b*) hämpt,
För thet the hade i Danmark brändt;
Thet skulle ok ther med vara ändt:
Han skulle thet Sölff hafva honom var mält.
The Herrar hade ther länge om vält, *c*)
För än the gato *d*) laga thet sva,
At Konung Erik lot sik nöya oppa:
Ok sidan foro Däner ather heem,
Ok Konung Waldemar han folgde them.

15. *FOLKUNGARNÅS TREDJE UPROR. TERTIA FOLKUNGORUM SEDITIO.*

Taghar *a*) Vplänske thet förstodo,
At han giorde thet ey för godo,

Ok

i) Tullgarn, villa regia in paroecia Höle Sudermanniæ.
k) Codex 1. Niudunge. Diarium Visbyense ad an. 1277 Ericum Regem reversum esse dicit apud Ethagi, forte Ettak Vestrogothiæ.
l) *Olaus Petri*: Bengt Aleson.
m) Cod. 2. Powel, 4. Knut.
n) Öpa, ropa, vociferari. v. *Ihre* Glossarium in v. Op.
o) Ex familia Ulf existimat *Dalin*, T. II. p. 265.
p) Alt tils han dog, usque ad mortem.
q) Cfr. de illo *Lagerbring* T. II. p. 571.
r) Feudum, Salarium, underhåll.
s) Cod. 3. Borg.
t) Til handa, subministrati.
u) Hugsat, tänkt, in animo habuerunt.
v) Sällskap, comites.
x) Smuckt, vackert, pulchre.
y) Deficiens, inde Fattas, deficit.
z) Dagtingadt, pactum.
a) Öfverenskommit, transactum. v. *Ihre* in Glossario, v. Forämna.
b) Öfverflödigt, abunde. Hämnat, ultum.
c) Välta, versare, volvere.
d) Kunde, possent, valerent.
a) Thå, cum.

Ok ville icke ater igen:
Tha vaalde the vid Morasteen
Konung Magnus hans yngra Broder,
Han vart en milder Konung och goder;
Han älskade gärna vthländske Män,
Som ädla Herra pläga ok än,
Hvar Riddare och Svena vore fördrifne,
Fromma Hälade, raske ok trifne,
Tha sökte the gärna en ädla Herre,
För bätter skul ok ey för värre,
At han skal dagtinga them frijd,
Ok gifva them thet the torfva vidh;
Ok the skola honom til tienst vara,
Ok styrkia hans heder ok hans ähra.
Sva var Herr Peder Porsse tha,
Med Konung Magnus ok kunde ey faa
Frijd i Danmark eller sätt. *b*)
Tha hade Konung Magnus honom länt
Ett Huus vidh Landzända:
Hvad han ville ther a hända, *c*)
Thet gaat *d*) man ey väl för honom vaart, *e*)
Konung Erikz Godz var honom ospart,
Huar han viste thet a vanom, *f*)
Han tok thet häller, än han loth thet hanom.
Konung Magnus trodde Her Peder Porsse väl,
Sva som en Vän för androm tääl, *g*)
Ok Herre Peder huxade vid sik,
Thet samma Sölff tu hafver jättat *h*) mik,
Thet hafver jak beditz, ok kan thet ey faa,
Jak gör ther om thet bästa jak ma.
För thet Sölff han hade honom fäst,
Therföre badh han honom til Gäst
A thet Huus, han hade honom länt,
Giorde han orätt eller vrängt; *i*)
Tha fangade han honom öfver bord, som han satt
Aldra blidast, ok fick sik Maat.
Tha tok Konung Magnus
Ok satte *k*) honom Lödhese Huus,
Ok en deel ther til laa:
Sidan loth han honom rijda ok gaa,
Tijt honom vart sielfvom til rada,
Ok ther med sämbte them bada,
Ok vare tha goda vänner som förr
Tha *l*) är han diärfver tholkit gör.
Sidan hade han andre som vthlänske vare,
Riddare the hans Kläder bare.
Ok en then aff Danmark var,
Then samme heet Her Ingemar,
Konung Magnus hade honom sva kär
För andre Riddare, synnerliga ther,
Sva at han thet aldrabäst förmatte,
Aff alla the Män ther han atte.
Han gaff honom sina Frändekona,
Lifva nu nagro Män thet mona,
Tha svär jak ey för at the äre gra; *m*)
The Fruga hon heet Helena, *n*)
Han gaff honom meer än han kunde bedas,
Tha tok Vpländskom vider ledas.
Folkunga varo tha aat,
Ok baro vid Vthländske haat,
Ok sade i gören thet för ett roos, *o*)
At i älsken Vthländske ok ey oss;
Ok sade til Her Ingemar sva:
Herre i skolen thet första,
At vij ärom jämdogande som j;
Vij viliom gärna vitha, för hvij
Han vil eder öfver vart Hufvud draga
Skolom vi lifva nakra daga;
Om han vil ey atervända
För än ett ahr kommer til ända,
Thet skal man bade höra ok see,
At ther skal äfventyr effter ske.
Her Ingemar svarade tvärt:
J hafven a mik för Konungen kärt, *p*)
Ok hafven i thetta för Konungen sakt,
Thet i matten häller hafva thakt. *q*)
Thet han hafver mik liuff ok kär,
För hvar then Man vpländsker är,
Thess tackar iak honom at han thet vil:
Intet niuter jak eder ther til;
Ok varin vreda thet mästa i maga,
Jak hoppas thet skal eder intet doga.
Ther effter kom Drottningen til Skara,
Ok hade ther hugh länge vara,
Ok Grefve Gärdt Konungens Svär
Han var med sin Dotter ther;
Her Ingemar var ther ok,
En stoltz Riddare, kyn *r*) ok klook
Skulle ther blifva ok bijda Konungen komma:
Tha var Folkunga somma
Samman kompne, ok hvart ath rade,
Thet Her Ingemar gick til skade.
Her Jaan Philpusson ok Her Joan Carlson,
Ok Her Amund Tuvason, *s*)

At

b) Säkerhet, securitas.
c) Taga, capere, accipere.
d) Gitte, curabat.
e) Vara, bevara, conservare.
f) Van, brist, defectus.
g) Talar, sermocinatur.
h) Jätta, lofva, promittere.
i) Vrängt, perverse, inique.
k) Pantsatte, pignori opponebat.
l) Dock, likväl, tamen.
m) Hinc ad ætatem, qua vixit primus hujus Chronici Auctor, facilis est conclusio.
n) Anno 1284 die 15 Febr. Regis Magni consanguinea Helena Pontificis Martini IV. Bulla veniam impetravit nubendi Ulfoni Holmgeri, quarto gradu consanguinitatis sibi conjuncto, ad concordiam in regno stabiliendam. *Porthan* Accessiones ad Bullar. Celsianum, p. 58. Hæc forte erat Ingemari vidua.
o) Högmod, superbia.
p) Klagat, accussavistis.
q) Tegat, siluistis.
r) Djerf, audax, ferox.
s) Codex 14. Arfvason. *Lagerbring* l. c. p. 573. Tuneson.

Ok Her Philpus aff Rymby t)
The giorde ett radh aff nyy,
Huru the skulle skippat sva,
At the matte Grefve Gärdt fa,
Ok giorde ena Resa tijt han var,
Ok drapo ther Her Ingemar;
Ok Drottningen flydde i Clostret, tha
Hon saa, u) at thet ville illa gaa.
Grefve Gärdt the finge han.
Tha v) var han en främmande Man:
Vthan thet Konungen var hans Mager,
Som then en annars Dotter ager.
Tha förde the han til Ymsaborg, x)
Konungen hade qvijda ok sorg,
Huru han skulle honom tädan fanga.
Drottningen tok fast at langa, y)
Ok ville gärna sin Fader see,
Ok hade angest at the giorde honom vee.
Konung Magnus lade tha til
Med Daktingan, som then väl vil
Gärna lösa sin Vän aff tvang,
Sva at hans pijna varder ey för lang;
Ok talade för them ofritt slätt, z)
Ok sade at the giordt rätt,
Sva at Grefve Gärdt vart tha lidug,
En dogande Man ok väl sidug.
Ther effter loth Konungen skrifva breff,
Ok fatta ther i vään ord ok geeff, a)
Ok badh the Herra til sik fara,
Ok möta sik innan Skara,
Innan en Gard, hete Galleqvist, b)
Ther Her Ingemar hade lifvit mist.
Tha the kommo ok them saa,
Tha loth han them strax grijpa ok faa,
Ok loth them til Stockholm sända:
Thera lijff fick ther en ända.
Innan ett Torn vid Norrabroo,
Ther tror jak at Her Joan Philpuson doo
Ok Her Joan Carlson. The tve
Hvilke ärlike Riddare voro the.
The vore ther halshuggne bade,
Var Herre gifvi thera Siäl nade!
Her Joan Philpuson aff Rumby
Han bötte en digher deel aff thy
Thet han innan Sverike atte,
För än Konungen ok han vorde satte.

16. *TORNERING EMELLAN SVENSKAR OCH DANSKAR. SVECORUM DANORUMQUE TORNEAMENTUM.*

Konungen af Sverike ok Danmarkz Rijke
Tha ville sik bade bätter förlijke,
Ok toko ett Hoff vid Landemärke, a)
Aff manlig makt ok diger stärke.
Tha bevijste Riddare ok Svena thera leek,
Danske och Vplänske millan sek
Med Dyst b) sva at Stangana gingo sunder,
Ok Eldin flög som aff ett tunder:
Thera Hiälma fingo mangan stööt,
Aff en Riddare aldrig Dyst förtröt.
Her Peder Skaning sva heet han.
Honom bestod en vnger Man
Holinger Carlson, en hälade goder,
Her Carl Lagman c) sva heet hans Fader.
En Dansker heet Magnus Dyssavald
Han var en starker Hälade bald, d)
Han loth e) ther til mera,
Om nakra Vplänske varo flera,
Nagre, them honom ville bestaa
Om the Ôrs, the satte oppa,
Ok om hundrade Mark ther til,
Om nager Man thet vil?
Tha svarade en heet Erengissel Plata
Tu est nu kommen väl til mata,
Jag vil tik gärna här bestanda,
Göra tin villia ok lösa tin vanda.
The dvalde tha ey länger sidan,
Ther vart aff en stoltz kraptug rijdan.
Han stack honom genstan nider til Jord,
Them sampde tha väl om the ord:
Sva at then Vplänske vann ok Daner fioll,
Jak tänker han fick et ulukkes f) fall,
Ok miste bade Ôrs ok Pänninga säck,
Skamlika laa han skiten i then träck.
Konung Waldemar vart tha inledder,
Honom Vänskap aff Bröder ok Fränder tedder,
Konungen aff Danmark daktingade sva,
At han skulle sitt Godz alt ater faa,
Alt hans Fäderne honom tilhörde,
Ok annat hvat honom til rätta börde,
Ther skulle han sielff öfver rada,
Ok sittia hemma ok lifva med nada.
Drottning Sophia var förr dödh,
Gudh fride henne Siäl aff pijna ok nödh!

Ok

t) Runby, communiter.
u) Sâg, videbat.
v) Ändock, quamvis.
x) Arx Vestrogothiæ, in paroecia Fredsberg, milliare cum dimidio Mariestadio distans, prope lacum Ymsen. Peculiari Dissertatione ejus historiam conscripsit *Nic. Drysén*, Upsaliæ an. 1755 sub præsidio Illustr. *Ihrii* Upsaliæ ventilata.
y) Längta, desiderare.
z) Öfvermåttan vänligt, blandissime.
a) Goda och vänliga ord, Verba bona & liberalia.
b) Codices 1. 2. Giälqvist, hodie manerium Præfecti Fiscalis (Kronofogde-boställe) prope Scaram Arx autem sita fuit in villa Kämpagården, quæ pertinet ad prædium Tribuni Militaris Götala. *Lindskog* om Skara Stift. T. I. p. 6. 7. 57.
a) Gränsen, Limes regni.
b) Brak, fragor.
c) An Karulus filius Ingeburgis Legifer decem provinciarum Smalandiæ an. 1266, de quo v. *Stiernman* Höfd. Minne p. 359.
d) Båld, stark, fortis.
e) Codex 4 addit: öpa och kungöra.
f) Ullaka, frequenter in hoc Chronico pro Olycka.

Ok vart sidan i Danmark qvänter, *g*)
Ok vart aff Cronan väl förlänter.
Tha matte han henne ey länger aga,
För skäpno-Lagh *h*) ok dödzens plaga.
The Frv hon heet Christina:
Ok sva fick han ena hon heet Catharina,
Hon var Grefvens Dotter aff Getzskog, *i*)
För ena frugha hon sik slogh;
Förde intet annat nampn än slikt,
Ok lato sik nöya med föga rijkt. *k*)

17. *S. CLARÆ OCH FYRÅ ANDRA KLOSTERS GRUNDLÄGGNING. FUNDATIO MONASTERII S. CLARÆ QUATUORQUE ALIORUM MONASTERIORUM.*

Konung Magnus ville Gudh tienst gifva,
Ett sitt barn skulle renliga lifva,
Tha vart i Stockholm hofvat med macht,
Sva at Mans hierta giordes gladt,
Ok mykla glädi hvar thet saa,
Hertugen aff Brunssvijk var ther tha.
Konung Byrger var til Riddare giord,
Rätt oppa then samma Jord,
Ther thet Clöster stander nu a,
Manga dogande Män *a*) voro ther, tha
Han vart Riddare aff sin Fader;
Nu är ther ett Clöster ok en heliger Stader.
Sidan vart aff Konung Byrgers hand
En Första Riddare, aff främmande Land,
Hertug Albricht aff Brunsvijk, *b*)
En stoltz Herre ok höfvelik.
Sidan vart ok ther aff hans hände,
Väl fyretije Riddare, för än han vände. *c*)
Sidan vart ther skämptan ok behord,
Å the Herrana gingo til bord.
Ther var thokt ok ädla sidh,
Ok all the glädi man torffte vidh.
Sidan var ther en höfvelik Dantz.
En deel aff dagen, mädan han vantz. *d*)
Sidan loth han der ett Clöster göra,
Ok myckit Timber sammanföra,
Ok sampnade manga Timbermän,
The bygde thet väl thet staar ok än.
Tha thet Clöster thet var bygt,
Ok thet var alt kommet til lycht,
Tha gofvo the thet Sancte Clara,
Hans Dotter var a sätte *e*) ahra;
Han redde Kost med diger Vijn,
Ok gaff thet med sin Dotter in,
Ok lade ther vnder fiska Sioa,
Ther til Bryttia, *f*) Qvärna ok Landboa,
Ok andra manga goda till-aga, *g*)
Thet the hafva ijfrit *h*) i thera daga.
A Norramalm thet Clöstret staar,
Ok hafver ther standit i mang aar.
Sidan sköt Gudh honom ihuga
För sina Siäl ok sina Huusfruga,
A en holm, heter Kidia skär, *i*)
Ett Kloster loth han mura ther
Sva vänt *k*) ok sva höfvelikt,
At i hans Rijke var ey annat slikt;
Kyrkian är vään ok stoor,
Ok hafver en fagran liusan Coor
Svebogana *l*) äre lagda med Gull,
Thet är mycket Folck i, tha hon är full.
Thet Closter gaff han Barfötta-Bröder: *m*)
Ther bad han sik läggia tha han var döder.
Innan Arboga började han thet tridie. *n*)
The Munka matte gärna bidie,
At han hade lifvat tusende Aar,
Mädan han them sva viljoger var.
Innan Linköpung vart thet fiärde bygt,
Han började thet, ä när thet varder lycht,
Ok gaff the Bröder, som ther var tha:
Å mädan *o*) thet Clöstret matte sta,
Tha ära the Bröder skylloga bidia för honom,
At honom är thes heller Himmerike i vanom. *p*)
Ett Fruga Clöster vidh Skänningenäs,
Hvad godt man ther siunger eller lääs,
Ther gifve Gudh honom aff sin deel!
Han halp ther ok mannerliga tel.
The flytto thet Clôstret a stadh,
Ok satte thet ther som Konungen badh,
Oppa ett Nääs vider en Sioo,
Ther hafva the en vänan stadh at boo;
Han lade ther then förste steen,
Thet var the Fruga intet i meen,
Han gaff them ther reda i händer
Hundrade Mark Sölff alla i sänder,
Thessa Almusa ok flera slijke,
The möta nu honom i Himmelrijke!

18. *BIRGERS TROLOFNING OCH K. MAGNI LADULÅSES DÖD. DESPONSATIO BIRGERI ET MORS R. MAGNI LADULÅS.*

Konung Magnus atte söner tree,
Vth-

g) Uxoratus, gift: a Qvinna. v. *Ihre* in Glossario.
h) Skäpna, öde, fatum. Idem sub v. Skapa.
i) Gutskov, Comitatus Pomeraniæ.
k) Rikedom, opulentia.
a) Codices 1. 2. Dandemän.
b) Albertus pinguis, Alberti Magni filius.
c) Återvände, cessabat.
d) Framled, transibat.
e) Sjette, sextus. Ita a Vestmannis adhuc pronuntiatur. Nomen filiæ erat Richissa.
f) Hälftenbrukare, Politor. Landbo, Arrendator.
g) Tillägor, Bona adjacentia.
h) Öfverflöd, Abundantia.
i) A monasterio dein dicta Gråmunkaholm, hodie Riddarholmen.
k) Vän, vackert, pulchrum.
l) Svegboge, hvalfboge, fornix. *Ihre* in Glossario.
m) Monachis Ordinis S. Francisci.
n) Cod. 4 in margine: MCCLXXXV.
o) Observandum, ä när, ä medan hodie dicimus: Enär, emedan.
p) Lott, sors.

Vthvalde Första tha varo the:
Byrger heet then ther äldster var,
Man sade honom til rätta bar,
At vara Konung effter sin Fader.
Helsingaborg är en Köpstader,
Ther möttes Konungena ok hade ett Hoff,
Them sämbde väl, Gudh hafvi thes loff!
Thera Barn gafvo the ther samman,
Här stander skrifvet alles theras nampn:
Erik heet Konungen, Erikz Son a) aff Danmark,
Hans Syster Märta sva heet hon,
Hona gafvo the Hertug Erik, b) K. Magnus Son.
Tha skildes hon vid sina Syskon,
Ok var i Sverike i mang Aar,
För än henna Bröllop var;
Ingeborg gafvo the Erike imoth,
Ok vart Drottning ok Däna-boot, c)
Hon bättrade hvart thet maal hon hörde,
Som henne til rätta börde;
Hon styrkte gärna rätt och skäl,
Gudh i Himmerike hafvi henne Siäl!
Konung Magnus doo i Visingzöö,
Thet lastade mange thet han skulle döö,
Effter Gudz Byrd Tolffhundrade Aar
Oppa thet Nijotijonde thet var.
Han gaff godan rätt i sina daga,
Myckin frijd ok starkan agha,
The Män ther plägade illa göra;
Then ville han hvarsken see eller höra.
Tha han pröfvade, at hans soot var sva
Stark, at han matte ey vndan gaa,
Tha valde han, förr än han doo,
Her Tyrgel Knutzson, en vijs Man ok froo d)
Then ther Rijkena skulle förestaa,
Förty hans barn vare alle smaa;
Ok antvardade honom i hand
Huusfrv, barn ok sina Land,
At han skulle för them see,
Som Gudh ville, ok han, ok the
Edla Herra i Rijkena bodde:
Thet the giorde som han them trodde;
Til hans Söner vare kompne til Aar,
Konung Byrger, Erik ok Waldemar.
Sidan badh han them at the skulle han föra
Til thet Clöster, han loth sielfver göra:
Til Stockholm tha förde de han,
Honom följde mang en ädla Man;
För höga Altarit grofvo the han neder,
Hvad godt man ther siunger eller beder,
Ther läti Gudh han sin deel aff faa!
Hvad godt thet görs mädan thet ma staa.

19. *TORKEL KNUTSONS RIKSFÖRESTÅNDERSKAP.*

MODERAMEN IMPERII TORKELLI KANUTI.

Tha radde Tyrgel Knutzson,
En vither Man ok from, a)
Bönder, Prästa, Riddare ok Svena
Drogo med honom öfver ena.
Frögd ok Dantz ok Torney,
Korn ok Fläsk thet brast ey,
Sild ok Fiska kom ijfrit till landa,
Tha stod Rijket vthan vanda
Med frid ok nad ok sätt, b)
Engin torde tha göra andra orätt.
Tha vart Konung Valdemar ather fangen,
Pa Nyköpungz Huus c) lato the han gangan,
Obunden d) vthan alla häfft,
Ok fingo honom hvad han gat kräfft:
Han haffde sitt Stekarahus e) ok sina Stufve,
Ok sitt Herberge, han skulde i sofve;
The finge honom Smasvena ok Kammenära, f)
Ther honom skulle til tiänist vära,
Ok sättia hans Disk, ok bära hans kaar, g)
Ok en god man ther hoos honom var;
Ok ther til hvad honom brast,
Skulle man hämptadt aff ena rast. h)
Man fick honom gärna hvad han kraffde,
Om man thet ey a Husit haffde;
Man loth honum goda Kläder skära,
Tholkin som honom sämbde at bära;
Med Kläde ok Kost plägade the honom väl,
Icke svälte man honom ihäl: i)
Tha matte han ey länger gaa,
Än sva som han vthi Huset saa.
Jonkar Erik loto the ok faa k)
För then skuld giorde the ok sva,
Än ty at hvarja var förlijket,
Tha jäfvade l) jo Herrana om Rijket,
Om annar thera komo til valda,
At han skulle Rijket för them halda.
The förden til Stockholm ok sätten ther
Opa thet Torn, i Husit m) står,
Ok

a) Ericus Menved, Erici Glipping filius & Erici Plogpenning Nepos.
b) Lege: Birger.
c) Alludit Thyram Danabot R. Gormonis conjugem.
d) Fro, frod, sapiens, klok, unde Fræde, sapientia. Alias: Glad, lætus. Codices 2. 11. 12. 13. 14. habent Troo, fidus.

a) From, fortis, strenuus, tapper in veteri lingua usurpatur.
b) Enighet, concordia.
c) Slott, arx.
d) Codices 1. 4. Osmiddan.
e) Stekarahus, quod infra Stegerhuus, Kök, culina, a steka, assare.
f) Småsvän, Page, apparitor. Kammenär, non quod hodie Kämmenär, judicem tribunalis inferioris, dicimus; sed potius Cubicularius, Kammarherre.
g) Käril, vasa.
h) Intra milliaris spatium, innom en mil.
i) Hæc verba, quæ infra sæpius occurrunt, necem Ducum Erici & Valdemari a fratre R. Birgero procul dubio respiciunt.
k) Fånga, captivare.
l) Mistänkte, suspicabantur.
m) Turris in arce, vulgo Tre kronor dicta.

Ok lato han ther ledugan ok lösan gaa;
Ok lato hans Disk full väl staa.
I Konungens Stegerhuus' reddes hans Maat,
At tolkin Kost som Konungen aat
Tha gaff man honom a hans bord,
Ok ther til Kläde ok fager ord;
Tolkin Dryck man Konungenom bar,
Slikt samma loth man i hans kar.
Thok haffde han stark göma *n*) vid,
Sva at han kom ey aff Tornit nid.
Ôfrijt *o*) haffde han Kläde ok Bröd,
Ekke svälte man honom til död.
Tha stod i Sverike väl sa,
At seent skal ther bättre sta.

20. KRIGSTÅG TIL CARELEN. EXPEDITIO IN CARELIAM.

Sidan foro the til Hedne landa,
Ok löste aff skada ok mykin vanda:
The Hedna Män gingo them alt ofnär, *a*)
Thet var thera mästa ärende ther,
Ok bygde ett huus a then Landzända,
Ther Christna land the ater vända,
Ok hedin Land taga vider.
Ther är nu sva goder frider,
Mera lijsa ok mera roo,
Ok flere ther a Gudi troo.
Thet Huus heter Viborg, ok ligger öster,
Tädan varder mangen fange löster,
Effter Gudz Födilse Tolffhundrade Aar,
Pa Tridie ok Nijotijonde thet börjat var,
Thet Huus är Hedne Manne aterhald,
Sva at the hafva' nu mindre vald
Ryssa, än the haffde förr,
Ok finne nu skada för sine dör,
Ok lato thet Huus alt mura med steen:
Sidan foro Herrana ater heem igen,
Ok satte ther a en Fougde, then
Ther väl torde see vrede Män,
Ok vid Hedninga var ey alt för oblijder. *b*)
Han tvingade Carela sva omsider,
At thet alt under Vijborg laa,
Väl fiorton Gissla *c*) lagh ftoor ok sma.
Kakensholm *d*) var tha vunnen
Med Christne Män, ok stod obrunnen,
Ther vart mang en Hedin slagen
Ok skutin ihäl then samma dagen:
The ther vorde fangne aff them,
Them förde the med sik till Wiborg hem.
The Christne ville tha ther qvarre vara
Somme, ok somme hem fara,
Ok föra them Kost ather igen,
Tha var thera förman alt ofsen, *e*)
Ok Ryssa redde sik mädan till,
Som then sin skada hämpna vill,
Ok vart them mädan Kost afaat, *f*)
Ok Ryssana kommo alt afbrat; *g*)
Ok stormade bade natt ok dag;
Thes hade the Christna väl hafft fördrag.
Sex daga leffde the vtan Maat,
Thet var under at någor thet gat, *h*)
Sidan gingo the uth att strijda,
Thet var them värre längre att bijda,
Förty the hade och litsla macht,
Ok voro när döde aff Vanmacht.
Ryssana fingo storan skada,
Gudh gifvi them saa alla stada,
Hvar Vplänsk komma samman och the,
Then tha är Ryss honom är vee!
The Christna vore ther alla slägne
Ihäl, thes vore the Ryssa fägne,
At the Christne skulle sva myckin skada skee,
Ther kommo ey undan vthan tve.
Sigge Laka bleff ther dödh,
Gudh gifvi hans Siäl Himerikis ödh, *i*)
Ok hvar then Christne Man ther doo
För Gudz skull, ok the helga troo!
Sidan hafva Ryssa Käxholm hafft,
Ok bygd han fastan med mykin krafft,
Ok satte ther Män till thera fromma,
At Christna skulle ther ey mera komma.

21. K. BIRGERS BRÖLLOP. NUPTIÆ R. BIRGERI.

Konung Byrgers Bröllop var
Ther effter innan try Aar,
I Stockholm var tha digher glädi:
Ok var theras Bröllopz Klädi
Aff Baldakin ok Blyant, *a*)
Ther med löste lekare sin Pant. *b*)
Ther var mangan ärligen räkki, *c*)
Som lotho ther thera örs förtäkki
Aff baldakin ok syndal,
Vare ther Gafviom eller Persefal, *d*)
The gate sik ey bätter skickat;

Ko-

n) Vagt, custodia.
o) Ômnigt, abunde.
a) Förnär, nimis prope.
b) Codices 11. 12. Blyger.
c) Härader, territoria. Vox hæc, semel tantum ab *Ihrio* observata, etiam occurrit in pace cum Muscovitis an. 1372. v. *Lagerbring* T. III. p. 599. *Porthan* ad *Paul. Juustens* Chron. p. 131. 132. 133.
d) Cod. 2. 15. Kägesholm. Hodie Kexholm. A Käkisalmo, Göksundet derivat *Lagerbring*, T. II. p. 672.
e) För sen, nimis serus.
f) Deficiens, fattades.
g) För snart, nimis cito.
h) Kunde, potuit.
i) Lott, egendom, possessio.
a) Sidenbrocad, Sericum auro intertextum. v. *Ihre* in hoc voc.
b) Hoc Musici pignora sua redimebant. Scilicet moris erat, ut probat *Ihre* l. c. ut Sponsa pretiosas vestes suas Musicis præmii loco donaret.
c) Reke, Recke, Fägtare, Pugil, athleta. v. *Ihre* in hac voce.
d) Gawianus & Persefalus pugiles erant in Britannia tempore R. Arturi. v. *Fant* Observ. Select. P. I. p. 2.

Konungens baner var ther vpstickat
Ett gylt Lejon med tree hvita bära, *e*)
Ther under mang ädla Herra vära,
The ther Konungen tilhörde;
En Riddare var then hans baner förde.
Bade man hörde ok man saa
Pipara, Bombare *f*) ok Trumpara,
Ok giorde rusk ok myckit bang,
Af örs var stöfft ok myckit rang,
Ok marger var ther illa rijdin:
Then dag var meer än halff lijdin,
För än var ändt the behord,
Ok the Herra gingo til bord:
Ther var godh kost ok ädla sidh,
Ok all then glädi man torffte vidh:
Miöd ok Ööl ok Kyrsedrank *g*)
Ok Vijn bade rödt ok blankt,
Ok stoltze Herra bare thera kaar,
Sva som them til rätta bar.
Ther var ingen glädi afaat,
Then dag förgick: tha kom the natt,
Hvar man sitt Herberge syckte,
Hvar giorde som honom tyckte,
Somme drucko, ok somme gingo at sofva,
A gatona sloges the bofva.
Arla om Morgonen dagen kom,
Marg Hälade stoltz ok from
Tha var i Hertug Erikes rotha,
Bade Riddare ok Riddara notha; *h*)
För ville the Mässa höra:
Sidan lato the sin Örs framföra.
I Hertug Erikes herberge var tha Hofvit,
Hans Tokt gitter ingen man full lofvit
Eller sagt, huru myckin hon var;
Hans milda hierta ok blida ansvar
Thet fägrade alle hans gärningar sva,
Som Gull och Sölff ther innan sta.
Konungen bidade tha ey länger,
Ett Baldakin a fyra stänger *i*)
Vart tha vänliga vthspredt,
Ett thet vänesta man hafver sedt,
Thet vart tha öfver Konungen fördt.
Mang Örs var ther a sido rördt,
Sva at the foro i spring ok med blidt hierte
Sva at en öfver then andra störte,
Opa then Platz, som Konungen holt
I myckin ära, blijd ok stolt,
Han saa ther kommo ok til fara
Riddare ok Svena, ok höfvelig skara.
Hans Broder Hertug Erik,
Var som en Engil i Himmerijk,
Han skipade sik sva,
Hvar Man bad väl för honom tha;
Han vart tha Riddare aff Konungens hand,
Sedan mange andre aff främmande Land.
Drottning Märeta ville ey annat hafva
Aff Konungen til Morgongafva,
Hon bad lös Magnus Algotson, *k*)
Thet lifver än mangen Man thet mon. *l*)
Henne tackade hvar man thet hörde,
För the ädleheet hon giorde.

22. *KRIG MED RYSSLAND. BELLUM CUM MUSCOVITIS.*

Om Pingesdaga ther näst effter vare,
Tha togh Marsk Tyrgelson at fare,
A Konungens vägna hade han redt
The vänasta Skepp, man hafver sedt,
Ok ville the Hedna ey länger skona,
Ok foro tha ok bygdo Landzkrona,
Med Ellofva Hundrade Styramän,
Thet förma Konungen aff Sverike än.
Jak troor thet väl at man aldrig saa
Flere gode Skepp ny än tha.
Thet är ok en sva ädla hampn,
At bord vid bord, ok stampn vid stampn
Lade the ther bryggia låge mädan,
Sva at ingen Storm dreff them tädan.
Millan Nyn ok svarte Aa
Ther ville the at Husit skulle staa,
Vppa ett Nääs the möttes bade
Thet vart them allom til rade,
Sva at Nyen ran sunnan nider,
Ok svarte Aa hon ran nordan Husit vider.
Tha Ryssa thetta sporde,
Starka Resa the tha giorde
Bade med Skepp ok sva med Hästa,
Ok meente göra thera bästa.
Tha ville the Christna ena resa at fara
Ok the Hedna ey länger spara;
Ok giorde ena resa matteliga stora
Ok henne i hvite Träskit föra, *a*)
Attahundrade folk ok icke meer.
Thera Förman heet Her Haralder,
Ey hade the ther mera makt.
Aff en Holm tha vart them sakt,
Väl tusend Hedninga lago ther a:
Tha hugxade the them sla.
Hvita Träskit är som ett haf,
Sva som Boken sigher här af.
Ryssland ligger östan sunnan til,
Ok Carela nordan, at Siön them atskil.
Tha the kommo sva langt fran thera Här,
Som

e) Bära, strömmar, fluctus explicat *Lagerbring* l. c. p. 693.
f) Tympanistæ a Bomba, tympani genus.
g) Potus ex cerasis, Körsbär, confectus.
h) Svenner, equitum socii.
i) Himmel, uraniscus a Baldakino, i. e. holoserico confectus.
k) Incertum, an filius fuerit Algoti Legiferi Vestrogothiæ, cujus liberi ob raptum Ingridis filiæ Svantepolki a R. Magno Ladulås graviter plectebantur. v. *Lagerbring* l. c. p. 604. 662.
l) Alterum de ætate Scriptoris testimonium.
a) Lacus Ladoga.

Som trettijo vika siö lang är, *b*)
Tha vare the ey halfväges komne tijt,
Väderet växte, och Sion gick hvijt.
Tha kom en Storm ok bläste sva,
At the matte näpliga Landet faa.
Carela land the tha sökte,
Ok kommo til land om ena Otte
Vider ett Torp när ena Aa,
Som man först til Dagin saa;
Hade the sin Skiepp ey a lande dragit,
Tha hade Sion them sönderslagit.
Ther vart mang en from Hälade vater och trötter,
Ther lago the fem Nätter,
Drapo ther Folk, ok brände thera By;
Mang usul kaar gammal ok ny
Tha huggo the synder ok hopebrände:
Sva fingo the lugn ok atervände,
Förän the hade opätit thera Mat,
Sva at han räckte ey länger at.
Tha kommo the ater til Päckensär, *c*)
Tha lag thera egen förvard ther, *d*)
Somme lade sik tha ther vid,
Ok somme fore til Adelhären nid. *e*)
Ena stund som the ther lago,
Ok sik vth med landet sago,
Tha sago the ther komma fara
Meer än tusend Lodior i en skara:
Ther dogde ey tha bida länger,
Man gör gärna sitt sinasta *f*) tha omtränger,
Ok loto tha flyte för Strömmen ned.
The Ryssa giorde aff torran Vedh
Flota högre än nagor Huus,
Ok sätte i eld, at han bran lius,
Ok loto sva nider för Strömen ränna,
Ok hugde ther med thera Skepp bränna:
Flotterna staddes alle fläste oppa
Ena länkia förinnan älfven laa
Han var ther fäst för the saka,
At Floterna skulle ey Skeppen raka.
Then tijd Ryssana kommo tijt,
Man saa ther mang Brynia hvijt,
Thera Hiälma glimmade ok thera Svärd,
Jak tror at the Ryssa foro ena ofärd.
The hade Trettijo Tusend Folk,
Ok än Tusend, sade thera Tolk:
The Vpländske vore myckit färre,
The Ryssa vare flere ok värre.

The lupu til Storms til ena graff,
The drogo jo tva then tredie aff.
Opa the graff ther stod en gard,
Ok atta barfrijd med vijgskard. *g*)
Then graff gick mällan tveggia Aa,
Ther vidh all Hären laa;
Helsinga lago alla innan en hoop,
A södra änden vid the groop: *h*)
Ok Ryssena lupo fasteliga til,
Rätt som the skulle säya: Jag vil
Ther öfver vthan hvars Mans tack, *i*)
Hvad Helssingen skiöt, hiogg eller stack,
Tha ville á *k*) Ryssana halla sitt Krij,
Tha skipte Hoffmännerna sik ther i:
Mattes Kättilmundson med sin Rotha kom,
En vnger Hälade, rask ok from.
Henrich von Kyrwan ok Joan, *l*)
The slogo ther Ryssana tha bort fran.
Peder Porsse unge, ok the flera,
Sva thera Rothe vart tha mera,
Ok gingo tha til thera öfver then graff:
En liten stund, förr än the viste aff,
Tha vart Ryssana Kompanij
Millan thera ok Grafvena väl slikt, *m*) ty
Som thesse Vpländske varo,
Ån värde the sig ath hvaro,
Ok hugge sik genom then Hedna oheyt, *n*)
Sva at manga Ryssa fick rödan svett,
Ok kommo tädan vthan skada
Alla hem til Mayostada.
Väl tusend *o*) innan en Rotha
Hulle vidh en Skog vnder en brotha,
Som en Sool glimmade the,
Sva varo the väna opa at see,
Ok hullo vid Huset ok sage opa.
En Christen sade, jak vil besta *p*)
En then bästa aff allom them:
Eller han före mik med sik fangen hem,
Sva frampt Marsken mik thet lofvar,
Tha vil jak väckian om han sofver:
Ok vart tha raskelika til reda,
Ok lot sitt Örs vth för sik leda,
Ok lot sik förtäckia huset ok skoo *q*)
Ok stappade *r*) manliga öfver then broo.
Tha han kom vthom then ränna bom,
Tha vände then stolte Hälad sik om,
Ok bad sina Sälla hela lifva, *s*)

Vil

b) Siömil, Milliaria maritima.
c) Hodie Nöteborg.
d) Avantgardie.
e) Hufvudhären.
f) Codices 12. 14. bästa.
g) Barfrid, torn på vallen, turres muro impositæ. Vigskard, Skottgluggar, murorum plutei.
h) Graf, Fossa.
i) Utan någons tilstånd, ingratiis, sine beneplacito.
k) á, altid, semper.
l) Lege: von Kyrnen, familia inter reliquas exteras a R. Magno Ladulås in Sveciam translata. Cfr. *Porthan* ad *Paul. Jüustens* Chron. p. 221.
m) Slikt, dubbelt. Alterum tantum. v. *Ihre* in hac voce.
n) Pack, fæx populi.
o) Codices 1. 2. XM Rysse. 10,000.
p) Motstå, resistere. Vox in duellis usitata provocationem, utmaning, significans.
q) Klädde sig i benkläder och skor af järn, ferrea induebat tibialia & calceos.
r) Stappa, stampa, incedere.
s) Tog afsked af sitt sälskap, valedixit sociis.

Vil Gudh oss ävintyr gifva,
I skolen mik här ater see,
Ok en annar med mik, thet kan väl skee:
Skal thet ok ganga öfver mik,
Thet star til Gudh i Himmerik.
Drotzäten Mattes var tha Sven,
Han var then som stappade en mot en,
Han vijste fram en Tolk hans ärende bar,
Ok hörde thera Ryssar ansvar.
Han sade: här haller en ädla Man,
En aff vara bästa tha är han,
Han haller här all reda ok bider,
Han vil bestanda en aff ider
Om Lijff, Godz ok Fängilse;
Han haller här hoos, thet magen i see;
Hvilken aff ider stinger han nider,
Han gifver sik fangin, ok fölier ider:
Faller ok nagor aff ider, om sva skeer,
Görer honom thet samma, han beder ey meer
Vij seom väl thet han haller här
Ok hafver oss stappat öfrit när. *t*)
Tha gingo the samman ok talades vider,
Konungen sade: är här nagor aff ider
Honom vil besta? sva huxe sik om,
Vij seom at han är en Hälade from,
Jak väl veet thet är ther med ändt,
The hafva ey oss then värsta sändt;
Jak huxar ey annat, hvar honom bestar,
Vij faam the tijdende at honom missgar.
Ryssa svarade: vij velom ey ther til,
Här är ingen honom bestanda vil. *u*)
Han hult ther ä till natten kom,
Sidan vände then ädla man sik om,
Ok redh ater hem til sin Här,
Han vart väl undfangen ther.
Jak lofvar then Man för sin Könheet:
Ok lastar the Hednes snöda oheyt.
Ok Ryssar togo *v*) tha innan en dag,
Annars hade ther blifvit ett stort slag.
The Vplänske vilde tha hafva strijdt,
Sva frampt at Ryssarna hade bijdt,
The rymde tha bort om ena natt,
Ok sagde, att the haffde kommit alt a bratt.
Tha Huset *x*) var bygt och väl hamnat,
Ok väl bespijsat och bemannat,
Tha ville Adelhären hem:
En godan förman satte the them,
En godan Riddare heet Her Steen,
Ther med vände Herrarna ater igen,
Try hundrade Folk lato the ther a,
Bade the stora ok sva the sma,
Tuhundrade Män väl föra,
Ok hundrade the arbetet skulle göra,
Ok skulle koka, bryggia ok baka,
The Tuhundrade skulle Slottet bevaka.
Tha seglade thera Hufvud Här
Vthan amynnet ok lades ther,
Lago ther ok bidde bör, *y*)
Sva som manger man än gör:
Then tijd bör matte ey komma
Tha *z*) redde the Hälade sik somma,
Mattes Kättilmundson ok hans Kompanij,
Vnge raske Hälade ok frii,
Ok vil ju nagot hafva til handa,
Ok lato thera Örs föra til landa,
Ok rijdu tha med här ok brand
Alt genom Ryssaland, *a*)
Ok brände ok huggo alla nider,
Ther sik ville sättia vider:
Rijdu sidan til Skepz ok seglade hem til landa,
The Hedna sato ater i vanda. *b*)
The kommo hem om Michilsmässa tijd,
Konungen undfick them sva blijd.
Drottning Märeta tha i Kyrkia gick
Effter sitt första barn, hon fick,
Han heet Jonkar Magnus,
Han var födder a Stockholms Huus.
Ok the ther ater a LandzCrona väre,
Ville nakot hafva, thet the ey vilde umbäre:
Sommaren hade thera kost rött,
Ok thera miöl var samman stött;
Husen vare ny, ok miölet var hett,
Ok ornade skött, *c*) thet var them ledt,
Ok maltit la myckin samman ok bran,
Ther förderfvades mang man.
The fingo tha ena krampa soot,
Skörbiugg gör ingen man godt:
Sva som the öfver bord sato,
Ok syntes helbrigda, drucko ok ato,
Tha fullo thera tänder a bordet nider,
Hvad menniskia matte ther halla vider?
The blifva ther aff sva manga döde,
At Huset la maxan *d*) ödhe.
The gingo samman ok kärde thera vanda:
Viliom vij ey bodh sända til landa,
Ok kungöra Marsken vara veedaga?
Jak veet han vil thet ey fördraga,
Thet första skipen maga gaa,
Han later ther färskan kost opa,
Lifvande nööt, svijn ok faar,
Ok sänder helbrigda folk til var, *e*)
Ok föra the sjuka hädan och hem.
Tha svarade en Riddare aff them;
Vij viljom ey at Marskens hierta skal grata,
Gudh ma tha väl var vider möda böta.
Ryssana sampnade sik ater a ny,

Ok

t) Han har gått oss för när, nimis appropinquavit.
u) Bestanda, bestå, emotstå, resistere.
v) Gingo bort, inde recedebant.
x) Arx Landscrona.
y) Vind, ventus secundus.
z) Codd. 1. 2. Förtröt thet the Hälade fromma.
a) Codex 1. Inger och Walland.
b) Idem: ok rördo i brande.
c) Hastigt, snart, cito.
d) Nästan, pæne.
e) Oss, nos.

Ok Carela ok Hedna män: för ty
At thet Husit var them sva lakt,
At the landen hade ingen andre makt,
Ån the skulle sik ther under gifva
Eller ok fly, om the ville lifva.
Tha sampnade Ryssana en väldogan här,
Ok med en liten rotha kommo the ther,
Ok ville amynnet at päla,
Thet var husena sva näla *f*)
Tva milar väg, eller tve vikur sioo,
Hvad man skulde rijda eller ga.
Tha the aff Husit sago them rijda,
The ville them ey länger bijda,
Vthan drogo thera thygh opa,
Ey tiugu samman, sva vare the faa!
Ok rijdu ok ville vnderstanda,
Hvad Ryssana ville hafva till handa:
The viste aff inga andra laga,
Vthan them som the rijda saga.
Tha the komma till amynne,
The kunde ingen man ther finne,
Vthan timber huggit ok sammandragit,
Ok pala the skulle niderslagit.
Tha the ther sago intet til them,
Tha vände the om, ok vilde ater hem:
Tha hade the thera lager *g*) lagt,
Thessalund stod thera ackt,
At the skulle ey Huset ater fa,
Ok ville them tha fanga eller sla.
The hulle i skogen *h*) for them när,
Hundrade Ryssar vare *i*) ther:
The Christna loto til thera sta,
Ok huggo sik genstan genom läger tva,
I tridie lagena *k*) vart han saar
Her Steen, thera förman var,
Tha kommo the genom them alla tre,
Manga Ryssar giorde the vee.
The Ryssa fölgde them alt med,
Thera Hiälma klinkade som ett städ,
Ther man plägade pa at smijda,
The *l*) hade ondt vider at strijda,
Å hvilken rotha til thera foor,
Var han liten eller ok stoor
The satte them ju fran sadlana sva,
At the matte väl taga til foot ok gaa.
The fölgde them hem alt för thera port:
Sidan vände sik Ryssana, ok rijdo ater bort.
Ther effter tha vart Husit belakt
Med Ryssa ok med thera makt,
Tha Ryssana kommo, tha vare än tha
Sexton män före ther aa,
Ryssana stormade natt och dag,
Ther gaffz vth mangt ett angerligit *m*) slag.
The Christna vare faa, ok husit var vijdt,
The Hedna skipte om offta ok tijdt;
En rotha gick til ok annor fra,
Sva loto the natt ok dag at gaa.
The Christne vare tha omsider trötte,
I magen väl pröfva hvad thet sätte,
Hvar som *n*) arbetar dagar ok nätter
Thet är ey under, att han varder trötter,
Ok haver enkte thol eller bidh,
Han thol ther ecke länger vidh.
Tha kom elden i husit ok bran,
Ok Ryssana gingo ä man vid man.
Tha rymde the Christne nider aff thet vära, *o*)
Innan en Källare ok värde sik thära.
Sommo blefvo a värnana döde,
Ok voro atskilde ok ströddc,
Hvar bleff döder i sina vra,
Marg var ther dräpen, som siuker laa.
Her Sten talade til Ryssana sva:
Plägen i ey gode män att fa? *p*)
The lade fran sik sin vapn ok vilde sik gifva,
Ty hvarjom är kärt vid lifvet att blifva.
Vij kunna väl träla alle vara daga,
Arbeta, lyffta, bära ok draga.
Torgel *q*) Amundson svarade tha:
Greet *r*) ey Marskens hierta sva,
En Ryss sköt han med sitt spiut
Ath brystet in, ath ryggen vth,
Sva att han störte nider i stad.
Sidan stodo the i Källaren ett bad.
En from Hälade het Her Carl Hack,
Hans egen sälle han ihäl stack:
Han hade Ryssa Kläder opa,
Ok ville in i Källaren ga.
Han vart ty dräpin at the honom ey kände:
Gudh laste then höga skada ther hände,
Gudh öncke the jämmerliga nöd,
Sva mang ädla man bleff ther död!
Tha värdo the sik i Källaren sva,
At Ryssena kunne them ey vthsa,
Förrän the svoro them eeda ok bado sik gifva,
Ok lofvade them troo, at the skulle lifva,
At the skulle them fanga ok med sik föra,
Ok ingen skada thera lijf at göra.
Tha gingo the vth ok gafvo sik,
Gudh hafvi thera Själ i Himmerik,
Ther tolde död opa then vald,
Ok öncke Gudh the jämmerliga missfall,
At the skulle sva them tilhanda ga,

At

f) Nära, prope.
g) Förhuggningar, Concædes arborum.
h) Codices 1. 2. ekke fierræ.
i) Iidem: i hvaræ.
k) Codex 1: haldet.
l) Codex 2. äre oäflä.
m) Pressa pugna, ab ånga, premere, unde anger, angustiæ, Löfånger, Njutånger, nomina locorum.
n) Codices 1. 2. ærfwodar, quod idem, unde arvode, arbetslön, salarium.
o) Värn, munimentum.
p) Emottaga, Accipere.
q) Codices 11. 12. 13. Andhersson.
r) Gråta, propr. flere, heic contristari, bedröfva.

At Hedna skulle vald öfver them fa!
Tha fangana varo skipte, ok thet var ändt,
Ok hafvorna bytte ok Husit brändt,
Tha foro Ryssena alla hem,
Ok fangana förde de bort med them.
Thet var litet ther blef obrunnet,
See, thessalund var husit vunet!

23. K. BIRGERS KRÖNING OCH HERTIGARNAS GIFTERMÅL. CORONATIO R. BIRGERI DUCUMQUE NUPTIÆ.

Ther näst effter om try aar
Ett Hoof i Söderköpung var,
Sva höfvelik, väänt ok rijkt,
Gate jak thet vagit sva lijkt, a)
At ingen sade jak hade orätt;
The Första Herrar hade sik klädt
Med baldakin ok dyra klädi,
Ther var frögd ok myckin glädi,
Med god kost ok ädla sidh,
Myckin aghi b) ok starker fridh,
Sva at man sade ther vidt hade farit,
Ok i manga stade hade varit,
Ty gafvo the thes prijs ok loff,
The hade ey sedt ett vänare Hoof.
Konung Byrger krönades thäre, c)
Med myckin prijs ok digher äre;
Hans Broder Hertug Waldemar
Vardt Riddare, ok hans Bröllop var,
Torgil Knutzsons Dotter han tha fick,
Ty värr at henne sidan missgick!
At hon sidan d) miste sin man,
Han vid henne, ok hon vid han,
The e) gärande fingo ther dyra hafvor,
Örs ok gangare ok andra gafvor,
Kläde ok Sölf ok alle handa,
Sva at the foro gladi hem til landa.
Hertog Erik han hade fäst
Ena Jomfru, then han unte bäst,
The vänasta man ville see,
Konungens Dotter aff Norge.
Jak tror at hon ey äldre var,
Än tha pa sitt f) sexte aar.
Konung Hakon sände tijt bref,
Ther stodo i fager ord ok geef, g)
Som Hertug Erik the tijenden fick,
Ok bad honom strax komma til sik, h)
At han skulle ey länger bijda,
Vthan strax fran det Hofvet rijda,
Ok til hans thet mästa han matte:
The Bröder skildes at väl satte.
Konungen foor sina leed,
Ok Hertugen til Norges redh.
Drotzäten Abiörn i) med honom var,
Ok Herra, som honom til rätta bar, k)
Her Mattes l) ok Her Arfvid, m)
The Herra hade tha til sidh,
The folgde thera rätta Herre,
Hvad thet gingo til bättre eller värre.
Grefve Jakop n) kom ok i hans färd,
Han vndfick honom, som han var värd,
Tha at Verlden gick honom illa i hand,
Han hade tha hvaske Borgar eller Land.
Han var tha en ädla Herra boren,
Än tha han var aff Danmark svoren, o)
Ok andre Hälade fulltrefne,
The aff Danmark vare drefne,
Peder unge Porsse ok andra flere,
Sva at Hertugans män var tha mere,
Ok folgde tha alla gerna honom:
Förty honom var Konungens Dotter i vanom, p)
Sva at han förde en vänan Rotha,
Riddare ok Riddare notha
Til q) Oxlo til then Stad,
Han giorde som Konungen bad,
Ok hvar man honom ther väl undfick,
Ok Konungen vth moot honom gick,
Ok undfick them med myckin heder,
Förty han var ther sällan sedder.
Tha r) styrnade folcket a han,
Ok sade: är thet s) man,
Then milde Hertug Erik?
Ok huxade manga vid sik,
Gudh hafver han väl til verldena skapat.
Tha the hade upa han länge hapat, t)
Tha bad honom godt hvar man han saa
Gudh late hans vilja här väl gaa,
At han främje hvad han vil,
Ther gifvi Gudh honom lycka til!
Tha gick han tijt ther Drottningen var
Med thokt, som honom til rätta bar:
Hon undfick honom väl, som hon väl kunne
Med sööt ord ok u) munne,
The aff hiertans kärlek gingo.

Hu-

a) Kunde jag det måla. possem id depingere, a Fager. v. *Ihre* in hac voce.
b) Ordning, disciplina.
c) Codex 4. MCCCII.
d) Cod. 2. Skildis vid.
e) Codex 1. Lekare, Ludiones. Extra hoc Chronicon vox non occurrit. v. *Ihre* in Glossario.
f) Codex 1. fämpte. 2. fämtonde.
g) Smickrande, liberales, munifici.
h) Codices 1. 2. 4. Bad honom om Julen vara när sik.
i) Ambiörn Sixtenson Sparre.
k) Som honom passade, qui ei conveniebant.
l) Matthias Kettilmundi.
m) Arvid Göstafson Sparre, de quo v. *Stiernman*, Höfd. Minne p. 124.
n) Comes Hallandiæ, ob cædem R. Erici Glipping e Dania expulsus.
o) Landsflygtig, exsul. v. *Ihre* in hac voce.
p) Til del, in sorte.
q) Opslo, hodie Christiania.
r) Codex 1. Undrade, mirabantur, a styrna. Vulgus adhuc habet: stura på en, intentius aliquem contemplari.
s) Codices 13. 14. addunt: then.
t) Forte, gapat.
u) Codices 2. 13. 14. addunt: rödan.

Huru the then ädla Förste undfingo,
Then kärleek far jak ey sagt en tusende deel.
Förty mik räcker ey konsten tel,
Ok liffde the som the hade hokt,
Med heder ok ära ok mycken tokt.
Her Vindzlef *v*) laa ther siuker ok doo,
Fempte dag Jula innan Oxlo,
Til Varfru Kyrkia han the baro;
The ädla Herra som ther varo,
Lagde han för höga Altarit nid,
Som är än i mangom Landom sidh,
Thet man plägar ädla Herrar begaa, *x*)
The kunne ey meer aff verldinne faa.
Nijonde dag Jula han orlof tok,
Som här star skrifvit i thenna bok,
Tocht och ädla sidh honom aldrig brast.
Konungen sade: thet är mik last,
I viljen ey vara här Julen all;
Han sade: thet är sva mine fall,
Thet jak gitter här ey länger bijdt,
Jak vil ok gärna see hvad hemma är tijt. *y*)
Vill tu här ey länger vara,
Tha lati Gudh tik väl fara,
Ok lati eder ära ok lykka skee,
Ok lato mik skött eder ater see,
Med frögd ok glädi som jak eder an! *z*)
Tha gick then ädla vijse man
Til Drottningen ther hon stod;
Tha sade thet ädla rena blod:
Far väl Son ok Jula Broder.
Han sade, min ädla söta Moder,
Nu vil jak gifva ider Gudh i vald,
För idra dygd sva margefald,
The jak hafver aff ider rönt ok sedt,
Ok myckin glädi i hafven mik tedt:
Min tiänist år ider ä hvar jak är.
Hon *a*) sade til honom: min hiertelig kär,
Förvthan allan falskan sidh,
Sva rönte han tha han torffte vid.
Han hälsade hvar then man han saa,
The Fruer gingo alle at staa
Å hvar thera i sitt vindöga, *b*)
Med käran vilja ok godan huga,
Ok sago alla effter honom:
Honom var full godt herberge i vanom; *c*)
Alla läste för honom ok bade,
At Gudh skulle med sina nade
Sända han väl til Landa hem.
Thessalund skildes han vid them.
Ok redh sva tädan hem til Landa:
Hvad han sidan hade til handa,
Thet varder ider framdeles sakt,
Til dygd ok äre var all hans ackt.

24. *TORKEL KNUTSONS SEDNARE GIFTERMÅL OCH AFSÄGELSE AF FÖRMYNDERSKAPET. NUPTIÆ SECUNDÆ TORKELLI KANUTI ET TUTELÆ ABDICATIO.*

Her Torgel Knutson var än tha
Velloger, ok för Rijket saa,
Ok fore them Brödrom alla tree,
I Tydzland tha vare the.
Grefvens dotter han tha bad
Aff Rafvensborg, ett huus ok en stad: *a*)
Hon vart honom fagerliga förd til landa,
Med Gull ok Sölff ok manga handa
Penninga ok Clenod och goda lijt,
Tog *b*) haden mera hemma, än han sände tijt.
Han hade ok förr ena hustru att,
Hon fick soot, ok doo afbratt;
Ty satt han ogipter manga daga:
Nu byggde han annat Hionalaga.
I Stockholm hans Bröllop var,
God kost var ther ospar
Vider hvar then man, tijt var kummen,
Om morgonen gaff Brudgummen
Sina Hustru til morgongafva,
Ett godz, thet hon skulle hafva,
Hofgarden *c*) heter Gwin,
Ok *d*) ellofva garda liggia ther uin,
Ok manga Qverna ok Landaboa,
Ok Oldanskoga ok Fiskasioa:
Ther aff skulle hon sik kläda ok föda,
Om hon leffde effter hans döda.
Tridie dag effter Bröllopet var lijdit,
Ok en deel aff folket bortrijdit,
Tha gingo the Herrar okk taladis vider
Innan ett Huus, ok sättis ther nider,
Torgel Knutson började först til:
Gudh veet at jak gerna vil
Ider ok allom Brödrom til tiänist vära;
Hvad jak veet ider til heder ok ähra,
Thet vil jak göra hvad jak förma:
Nu hoppas jak Orlof aff ider faa,
Jak torffte väl vid rade ok roo,
At jak ma vider mitt egit boo.
Ider Fader fick mik eder i hand,
Ok idra Borgar ok ider Land,

Jak

v) Vitzlaus Rugiæ Dux, R. Haquini Socer. v. *Torfæi* Hist. Norveg. T. IV. p. 410.

x) Begå, sepelire.

y) Händt, eventum.

z) Præsens ab unna.

a) Cod. 1. Hafde honom i sitt hierta kär.

b) Fönster, fenestra, Danice Vindue, Anglice Window.

c) I beredskap, in promtu.

a) Hedewigis, filia Ottonis II. Comitis de Ravenborg, Circuli Westphalici in Germania, cujus nepos ultimus horum Comitum fuit. v. *Büschings* ErdBeschreib. T. 5. p. 784. *Hübners* Geneal. Tab. T. 2. Tab. 440.

b) Dock, tamen.

c) Codices 1. 2. Hofwudgardin. In alio Codice dicitur Gwen & in testamento Torkilli Canuti Dhum. Cfr. *Lagerbring* T. IV. p. 39. Est procul dubio heic error typographicus. Pro Gwim legendum Gwin & pro uin, um.

d) Codex 4. IX.

Jak hafver them länge föresedt,
Är thet annars än väl, thet är mik ledt:
Är thet ok väl, tha är thet för sik,
Tha är thet ingen sva liufft som mik.
Hafver jak Godz sidan kiöfft,
Eller ok Silfver samman stöfft, *e*)
Thet star alt till idra nade,
Ok gifvin mik hvat ider blifver til rade;
Ok tagin en annan dogande man,
Then väl vil ok väl kan,
Ok yngre är ok ärfvoda *f*) ma:
Aldren tager fast ath mik gaa.
Ty vil jak Orlof aff ider hafva,
Ok tigger thet gärna för ena gafva:
Ok tiäna ider gärna, thet veet Gudh,
Ok komma til hofva när jak får budh.
The svarade alle med enom munne:
Vij hafvom ingen ther sva väl kunne
För Rijket see, som han,
Ty han är en sniälder man.
Han see för Konungen fram a leed,
Cronona äga är langt ok bred,
Han veet thet väl, hvar hon athskil,
Ok thet Hertuganom hörer til.
Hertugenom är thet vordit til rada,
Med Gudz tröst ok Konungens nada,
The vilja hafva thera Hertugadöme,
Bade Bröder, som them väl sömme,
Ok taka till Drotzäta hvem the gite.
Tha sade Hertugen: ingen vite,
Ther them var sva väl rätter
Som Her Abiörn, *g*) om han mik sätter,
Tha fa vij honom vara sysla i händer,
Om oss thet ingen man förvänder.
Marsk *h*) Törgelson tha för Konungen saa,
Drotzet Abiörn före the Bröder tva,
Tha stod Rijket ärliga väl,
Bönder lifde med rätt ok skäl;
Herrana styrkte frid ok sätt,
Engin torde göra androm orätt,
Vthländske män tha förbade the,
At osämia skulle i Rijket skee
Ty thera bön var alt affsann,
Thet galt marger dogande man,
Thet förmännena sampte ey väl opa,
Tha togh illa i Rijket sta.

25. *KONUNGENS OCH HERTIGARNAS OVÄNSKAP.* *INIMICITIÆ REGIS ET DUCUM.*

Aranes thet var ett fäste, *a*)
Ther vare the Bröder alla gäste
Marsken hafde them alla budit til sin,
Ööl ok Miöd, Most ok Vijn
Var allom mannom ther ospart;
Hvad man talade oppenbart,
Thet kunne almogen väl förstа.
Om morgonen talade Konungen sva
Til sina Bröder hemelik:
En ting ära kommen för mik,
Jak säger ider väl hvad mik är sagt,
Thessalund tha star ider acht,
At i vilin vthaff Rijkit fara,
Ok i vilin opa min skada vara.
Är thet sva, tha varne mik vid;
Vilin i ok med mik hafva frid,
Tha gifvin idert breff ther a,
Ider Insigle skola ther före staa,
At i skolen mik intet vara a moot.
Thessa bref han skrifva lot,
Ok vara rede tha i stad
Allaledes, som Konungen bad:
Hade han ther a moot mält,
Tha hade the rad samman fält,
Ok var tha kommit öfrit när,
At Konungen vilde dvalt them ther.
Tädan foro the alla i sänder,
Hälsades väl ok toges i händer;
Folket tok sik sunder att ströö,
Ok Kongen redh til Visingzöö,
Ok Hertugarna ridu til rackaby. *b*)
Tha fingo the budh ok breff a ny,
At the skulle til Konungen fara,
Ok skulle sielfve ansvara,
Ok reda sik vthaff then sak,
The man talade a thera bak.
Her Abiörn ok Her Arvid
The tröste ey väl a Konungsens frid:
The ridu tha annan stad,
Tijt som Hertugen them bad.
Tha Hertug Erik til Konungen kom,
Hans Kläde stodo honom höfveliga om
Hans lijff ok alla hans lidhi, *c*)
Honom följde tokt ok goda sidhi; *d*)
Han hälsade Konungen höfvelika:
Han svarade honom lite ok dröfvelika,
Ok bad en Biskop tala sin ord,
Ok ändat för än vij gam til bord.
Biskopen sade ther til: ney, *e*)
Jak är en Präster, jak ma ey,
Tagen här til en annan man,
Ther ider ord bätter tala kan.

En

e) Stöfva, sagaciter quærere, unde Stöfvare, canis sagax, emissarius.
f) Arbeta, laborare.
g) v. *Lagerbring*, Hist. Svec. T. IV. p. 9.
h) Codices 1. 2. 4. Thyrgils.
a) Codices 10. 12. habent Rönö, arx Ostrogothiæ ad Bråviken. Aranäs vero, hodie Arnäs, in paroecia Forshem prope Kinnekulle in Vestrogothia situm est.
b) Villa regia in paroecia ejusdem nominis, territorii Vestrogothiæ Kålland, quæ hodie Storgården appellatur.
c) Lemmar, membra.
d) Observandum est, a Ducum partibus constanter scriptorem nostrum stare.
e) Codex 3 addit: MCCCIII.

En Riddare började tha til ok sagde,
Ok Hertugen stod qvar ok tagde: *f*)
Thet första *g*) min Herre ider gifver,
Ther torde engin göra ther nu lifver
I Sverike, thet som i lotin göra:
I lotin Kost vthaff Landit föra,
Fläsk ok Smör, Korn ok Rog,
Jak undrar, hvij ider kom thet i hog? *h*)
Mädan min Herre hade thet förbudit,
J hafven ider ey jämpt omskudit, *i*)
Thet i villen göra min Herre imot,
Nu är ofseent at rada ther a boot.
Han gifver ider ok en annar sak,
För ider möda ok omak,
The han hafver hafft aff ider högferd,
Han vare thet ey gärna värd
Aff ider at hafva, ok androm sider,
J hafven reet *k*) hans hierta ath ider,
I thet i riden med väpnat hand,
Med hans ovännom genom hans land,
Ok Konungsens Eedzörra hafven i brutit,
I hafven ther ey sva myckit i nutit,
Eller ok niuten fram a leed, *l*)
Sva frampt at Konungen varder illa vred.
Then tridie sak är thessin häre,
Min Herre Konung öfver ider kärer:
Ider Riddare slog hans Portenäre,
Ther hans huus gömde *m*) ok honom var käre,
Förty han ville ey latan in;
Han fick en pust vid sin kinn,
Honom tyckte som hans Öra thet bran,
Han siger, at thet ey än försvan.
Thet var myckit bätter fördragit,
At Konungzens hion vore oslagit,
Tha vore idor sak ey sva högh:
Nu är min tunga ey sva slögh,
At jak dömer nakon rätt ther til,
Vthan Konungen gör, huru han vill.
Then fierde är sak thenne,
Jak veet thet varder en träta aff henne:
Thet hafver varit, ok är än,
Thet en Herra ok hans män
At the taga ett torney,
Hvad thet valler, thet veet jak ey,
Hvar idra män komma samman ok vij,
Årom vij halfve flere än i,
Tha vardom vij trodne nider,
Ok tappom alt thet vij sättiom vider,
Ok gören i alt oss för haat,
Her Mattes är ther Höfvitzman ath,
Ok andra fleer them jak veet,
Konungen all til Smälighet.
Thetta är then sak han kärer til eder.
Nu är jak then gärna beder
Til min Herra Konungen eder Broder,
Thet han vari eder naduger ok goder.
Tha stod vpp Konungen illa vreder,
Ok sagde som then man illa eeder: *n*)
Hade jak ider ey hingat leet, *o*)
Tha skallen i hafva raskeliga sedt
Then rätt, ther hörde til.
Nu är thet sva at iak vill
Ider ey länger gifva frid,
Än i dag til Solen ganger nid:
Hvar jak ider ther effter far,
Tha veten i at eder missgar.
Hertug Erik tok tha at svara,
Madom vij hädan felige *p*) fara?
Konungen svarade: hafven ider hädan:
Jak huxar ok ä nagot mädan.

26. *INBÖRDES KRIG. BELLUM INTESTINUM.*

Sidan vore the vth aff Rijket svorne *a*)
Tva ädla Första ok välborne,
The viste ey hvart the ville ä vända,
Tyt thera kymber *b*) finge en ända.
Til Danmarck fullo thera väga,
Sva som vthdrefne Män pläga,
At rymma, tijt the vänta sik hald: *c*)
Väl hade Konungen hafft thes vald
At hiälpa them, om han ville.
Ok trösta Hertug Erik then mille,
Ther a at Konungen var hans Mager, *d*)
Sva som then andras Syster ager.
Tha the kommo tijt som Konungen var,
The giorde thet them til rätta bar,
Gingo för Konungen at sta:
Konungen dröfveliga a them saa.
Tha hälsade han them bade,
The sade: Herra, a idra nade
Årom vij nu kompne här.
Han sade: jak veet väl hvad ider är.
Thera ärende ok thera fall
Them viste Konungen full väl all:
Thet Konungerna hullo bade samman,
Tykte them vara intet gamman,
Thet han ville ey med them halla
Thet monde Drottningen *e*) valda.

Tha

f) Teg, silebat.
g) Codex 12 addit: Sak, primum gravamen.
h) Huru detta kunde falla Eder in? cur hoc in animum induxistis?
i) Omskådat, betänkt, circumspexistis.
k) Reta, ad iram concitare.
l) Framdeles, olim framledes, in posterum.
m) Förvarade, arcem tuebatur.
n) Eeda, cupere, placere, som illa vill.
o) Lägt, gifvit lägd, salvum conductum præstiti.
p) Säkre, securi.
a) Landsflygtige, exsules facti.
b) Bekymmer, curæ. Observandum, ante imperium Germanorum principum in Svecia, particulam *be* in vocibus linguæ patriæ desiderari, dröfvilse, kymmer legi pro bedröfvelse, bekymmer.
c) Medhåll, præsidium.
d) Observatum antea Magher, måg promiscue pro affine & genero usurpari.
e) Cod. 1. 2. addunt: Märta.

Tha vard Nyköpung belagt,
Aff Konungzens Mannom ok hans makt,
Thet var i raskan tijma f) gifvit,
Som här star i Bokena skrifvit.
Ther effter innan skamman ridh, g)
Rätt samma sommars tijdh,
Tha vart ett Hoff h) i Fagradal, i)
Ther var aff Herrum full godt vaal.
Konung Byrger tijt först kom,
Med honom mangen Hälad from;
Ther kom ok Drotning Märeta,
Konungen af Danmarck kom ok tha
Med Riddare ok Svena en vänan Skara.
Tha saa man för Konungen fara
Pipara, Bombara ok Trumpara,
Sva lato the thera Pipara gaa
Langt för, än man them saa; k)
Tolff Bloss man för Konungen förde,
Ok tolff Riddare han ther giorde.
The l) gärande gick ther väl i hand,
Thera täckia ok thera rännavand m)
Var brunt ok halfft Baldakin,
Ok dragit med ikorna skinn.
Tha thet bohord var ther ändt,
Ok hade theras örs sva ränt,
Ok sva hofvat, som the hade hokt,
Tha giorde Konungen sina tokt,
Ok gick tijt som Drottningen n) var:
Hon giorde som henne til rätta bar,
Gick vth a moot sin Broder,
The vore Syskon aff Fader ok Moder.
Hertug Erik vänte sik ther ey fromma,
Ty ville han tijt ey komma;
Ty Konungarna ville bade ett,
Ok hade gerna bada sedt
At annar skulle rada som han;
Ty var then ädla vijsa Man
Ey ther tha mädan:
Dock var han ey langt tädan,
Ok hörde huru hans dagtingan stod.
Tha han hörde hon var ey god,
The togo then väg til Norges laa,
Ok loto Konungen o) thet förstaa,
At the vore kompne a hans Nade;
Om Gudh gafvo honom thet til rade,
Halla them ther ena stund,
Til Verldin skope sik annorlund;
Ok kärde, at thera Broder hade them fördrifvit.
Fran thet Godz, Gudh hade them gifvit,
Thet thera Fader hade them ärfft,
Ok ville hafva them fördärfft,
Ok ville oss intet aff Rijket gifva.
Hertugen p) sade: om jak ma lifva
Innan ett aar, jak skall i Rijket inn,
Än tha jak komber ey i thetta sinn.
Konung Hakon svarade them väl:
Mädan Konung Byrger ider sva qväl,
Tha varen väl kompna ey thes sijder, q)
Jak vil forena millan ider,
Sva frampt jak thet getter:
Är ok Konungen sva orätter,
At han vill ider lata förgaa,
Jak vill ider hielpa, om jak förma.
Ok länte them ett huus ok een Stad,
Thet halp ok digert som Drottningen bad,
At Konungen skulle vara them goder,
Hon var them hull som thera Moder.
Aff Landet sva mycket han ville,
Tog Hertig Erick then mille,
Ok spisade Husit thet bästa han gat,
Sva ett aar han var orädder om mat.
Thet Huus heter Nicklaborg, thon Stad heter Kongälla, r)
Ther är ey vthan tva milar mällan
Lödessö ok ater ther,
Sva ligger ett thet andra när.[1]
Konung Byrger fik veta full änt, s)
Thet Hertugen var Huset länt.
Han sade: thet ligger oss alt ofnär,
Nu veet jak väl huru thet gär;
Sverike varder gäst aff them,
The ränna oss i Herberget hem.
Tha bygdo the ett Huus a Gullbrandz t) heed,
Starkt ok fast thessaled,
At Landet skulle ther hafva aff tröst
Tho u) gat thet litet hans vanda löst.
Tha vore Hertugans Män sva köne,
Hvar veet hvad här är för än han röne.
Litet för än Lödessa thet bran,
Fingo the Her Benedict Lagman v)
I Agnatorpe hem ath sin.
Skulle man leta vth til Rhin, x)

Han

f) Snart, cito.
g) Rid, spatium temporis. Skamman rid, kort tid, breve tempus.
h) *Ericus Olai* vertit: Parlamentum.
i) Situs hujus loci frustra in Geographia patriæ quæritur.
k) Codices 1. 2. Man hörde them lankt för än man them saa.
l) Gärande, hoc loco athletas denotare videtur.
m) Häst-täcken vid torneringar, Phaleræ, stragula equorum in torneamentis, a Vad, indumentum, pannus, unde Vadmal.
n) Ingeburgis, Magni Ladulås filia, regina Daniæ.
o) Codex 12 addit: Haquon.
p) Idem: Erich.
q) Icke des mindre, nihilo minus.
r) Kongälf, celebre in veteri historia Bahusiæ oppidum.
s) Fullbordadt, perfectum. Cod. 1. 2. Theraff en fråt, inde dolor.
t) Codices 1. 2. Gullbergs. Situm erat hoc castrum in territorio Vestrogothiæ Säfvedal, prope albim Gothicum.
u) Dock, tamen.
v) Benedictus Algothi, Legifer Vestrogothiæ, de quo vide *Lagerbring* P. 3. p. 27. Agnetorp & Agnabro residua sunt in Agnaholm, insula fluvii Gullspång, ubi lacui Väner illabitur. *Tunelds* Geographia Svec. P. 2. p. 512.
x) Flumen Rheni.

Han kunde ey bättre Hälade fa,
Än Hertugarne hade med sik tha.
Sidan brände the Lödesse alt i rötter,
Sva at somma finge thes aldre bötter.
Sidan fingo the ey längre dvala,
The gäste ett Land som heter Dala,
Ok bygde ther ett huus heet Dalaborg; y)
The Bönder vore ey utan sorg,
Ther skulle til bade bära ok draga,
Sva väl om nätter, som om daga, z)
Til thes thet huus var bygt,
Ok alt var kommit til lycht.
Tha Konung Burger thet saa,
Tha sände han otta Riddara,
The som honom voro hull ok troo,
The lade sik nid vid Agnabroo,
Ok skulle the broo kasta ok väria,
Om nokor man vilde landet härja.
Tha Hertugen hörde at the vore ther,
Han sade: see hvar Her Mattes a) är,
Ok bid honom til mik gaa,
Jak siger honom hvar han skal ävintyr faa.
Her Mattes vart tha glad,
Ok gick til Hertugen i samma stad;
Hertugen sade: var ey sva frij,
Förthy jak siger förhvij,
The hafva brona sönderbrutit,
Ok timbret är alt bortflutit;
Ty veet jak ey huru tu komber öfver!
Her Mattes sade: sva frampt at jak lefver, b)
Än tha the hafva hona brändt,
Jak skal ther öfver, ther med änt, c)
Om jak finner ther a ett vad,
Jak söker them bade stad.
Han tok them med sik han ville hafva,
The hade lenger d) väg at trafva.
Tha the kommo til then aa,
Tha var sva mörkt at engin saa
En then annan för honom red;
Then aa var djup ok bred,
Ok var full ondt innan at rijda,
Ok somme vilde til dagin bijda.
Her Mattis sade: vij skolom här til,
Thet gange huru var Herra vil.
Thera örs vodo, ok somma summo,
Tha halp them Gudh at the kommo
Öfver upa thet andra Land,
En man gick sva illa i hand;
Thet han drunknade i then ström,
Ther gofvo the ath ingen göm. e)
Thera Fiende lago alle i een By,
Ok hade för rägn ok väder ly, f)
The Riddare lago alle i een gard,
Ok hullo öfver sik starkan vard.
Ther vart tha innan garden ränt,
En Eld hade the varm vptändt,
Han lag mit i Garden och bran,
Tha löper enthera vardman
Til Stugona, ther the Herrar lago;
Tha Hertugens Män thetta sago,
Thet Huus Herrana lago vthi,
Sprungo the aff Örsen meer än tij,
Ok lupo alla för thera dör.
Tha hade the fangit Bodit för,
At Hertugens Män vore sva när,
Tha vore the bätter tädan än ther.
Somme fingo thera tröyor ok platar;
Vij seem nu väl at illa later,
Vij skolom oss ther fangna gifva:
Eller oss är lijten vaan at lifva.
Carl Eluarson g) vart ther tha saar,
Han hörde til Hertug Waldemar:
The vordo ther alle Hertugens fanga,
Ok lofvade Gud, at thet sick sva ganga,
At the fingo ey döde män eller saare
Fleere, än the tha vare.
Thera örs ock thera hästa
Them forde the bort alla the bästa,
Harnisk, Platar ok annat meer;
Bade Koppar, Teen ok Kaster, h)
Kläde, Sölff, Penninga ok andre reda.
Tha tog Konung Byrger illa eeda, i)
Then tijdh han the tijdender fick,
Thet hans Mannom sva missgick,
Ok lot sina Män thet förstanda,
Ok sände sin Breff til alla Landa,
Oh böd them alle reda vara,
Konungen vilde ena resa fara,
Ok vilde Dalahuus beläggia
Ok engin Man läti sik ther aff äggia.
The giorde alla som Konungen bad,
Ok möttes alla i en Stad,
Annat sinn vid Agnabroo
För XX. M. k) Män man them förslo,
Bade Hofmän ok Bönder ibland,
Sva foro the genom Värmaland,
Ok hade omak l) ok myckit qval,
För än the kommo bort til daal
Tijt som tha Husit var.
Hertug Erik ok Hertug Waldemar
The voro tha til Norge ridne,
Jak troor at the giorde thet obidne,

Ok

y) In paroecia Bolsta prope Vänerum lacum.
z) Cod. 1. 2. Ok arfvoda ther bade nätter och daga.
a) Matthias Kettilmundi.
b) Hæc ῥῆσις est, quam *Ericus Olai* exprimit: vita comite.
c) Proverbium adhuc in ore populi frequens.
d) Codices 13. 14. Långhan.
e) Akt, cura, attentio.
f) Le, lugn, tranquillitas.
g) Codices 1. 2. Elinæson.
h) Kaster, bly, plumbum. v. *Ihre* in Gloss.
i) K. Birger tyckte illa om, R. Birgero minus hoc placere incepit.
k) Codices 1. 2. Tijo Tusend.
l) Cod. 1. 2. 4. Kymber.

Ok sade Konung Hakone sva,
Ok loto honom thet förstaa,
At Huset var belagt:
Tha sampnade Konungen sina makt,
Ok fik hone Hertug Erik i hand,
Han drog ok genstan i thet Land
Tijt som Konung Byrger laa.
Tha Konung Byrger thet fra, m)
Tha redde han sik sva til,
Som then Man ther strida vil.

27. *FÖRLIKNING EMELLAN K. BIRGER OCH HANS BRÖDER. RECONCILIATIO REGIS ET DUCUM.*

Tha Hertug Erik kom ther
Opa en halfvo mila när,
Tha vart thet tagit i dag, a)
Ok kom tha i ett miukare lag,
Ok förämpnade b) ther sik,
Konung Byrger ok Hertug Erik,
Ok thera Broder Hertug Waldemar.
Hvad them til rätta bar
Aff Rijket, thet skulle the ater hafva,
Ok Konungzens hyllest ok hans gafva,
Hans kläde ok godz til laan, c)
För thera tienst, thet är min vaan. d)
Thessalund vorde the satta: e)
Thet giorde Gudh som bäst förmatte.
Kongälla hade Hertugen quart,
Ville han tijt, eller hvart
Han vilde i Norge fara,
Thet vilde ey Konungen vid honom spara,
Til Hans eller annan Stad;
Hvad thet var som Konungen bad,
Thet var honom ekke sönt, f)
Vthan alt var honom väl undt.
En tijdh Hertug Erick han bad,
Norges Konung, tha han var glad:
Gaten i mik Vardberg länt,
Thet vore mik väl til ränt.
Konungen svarade: ä hvat jak vill,
Tha höre thet Grefve Jakop til,
Vil han thet för Penninga lata,
Tha vore thet mik väl til mata.
Konungen sade, jak geer honom vist
Thet Sölff, om han gitter Huset mist.
Grefven Konungenom Huset loot,
Thet var ente Hertugenom emoot.
Konungen fick thet Hertugenom i hand
Ok thermed halff Halland.

28. *TORKEL KNUTSONS DÖD. TORKELLI CANUTI FATUM.*

Tha innan thet samma aar
Tha skildes Hertug Waldemar
Vider sina Husfruga,
Som the athskiljas som ey muga
Samman vara för the fall,
The jak kan ey nu nämpna all.
Jak veet väl at the skildes ey ath
För osämja eller onda lath,
The hade thes gärna hafft fördrag:
The skildes ath för Gudz söfva Lag, a)
Henne Fader hade han hallit
Til Christendomen, thet hafver vallit.
The var vng tha han them sammangaff:
Ok viste ther ente aff.
Tha lofvade Biscopen them bade
At gifftas, om them vordet till rade,
Tha tok Marsken om sik at iäfva: b)
Mädan Hertugen vil sin vilja hafva,
At the skulle honom angest tildraga,
Ty at han varnadis alla daga,
At Konungen var honom ey goder,
Thet vulte Hertugen hans Broder.
Han är hans Broder, jak är hans Man,
Jak hoppas thet at engin kan
Gita thet a mik ful fördt,
At jak hafver nakra sak giort,
Vthan thet var Konungzens budh,
Jak vil at jak sva hade tient Gudh,
Sva som jak hafver tient hanom,
Tha vore mik bätter lön i vanom!
Thernäst kom Konungen til Lena, c)
Ok medh honom bade Riddare ok Svena,
Ok hans Bröder Hertugena bade,
Ty lydde Konungen Hertugena rade,
Ok loth Torgil Knutson fanga,
Sidan tog honom missganga.
Inne för Konungen som han stod,
Han sade: ädla Konung god,
Thet j mik snödelika vthgifven,
Thes hafven j blygd ä mädan j lifven.
Hans Dagtingan halp ey ett haar.
Then tijd Mannenom missgaar,
Sha är han litet hörder.
Om Nattena vard han tädan förder,
Ok vard satter pa en häst,
Ok hans fötter vnder buken läst.
Thet giorde the före the saka:
At man skulle han ey aff them taka;
Ok ridu öfver Tivid, d)

Ok

m) Förnamm, comperibat.
a) Dagtingadt, induciæ factæ sunt.
b) Förlikte sig, reconciliati sunt.
c) Lön, donum, proemium.
d) Lott, sors.
e) Öfverens, concordes.
f) Nekadt, negatum. Och mig ej sön, in Libro Hymnorum.

a) Fadderskap, cognatio spiritualis. v. *Ihre* in v. Sif.
b) Tvifla, misstänka, suspicari.
c) Cod. S. Wena, quod *Hadorphius* recepit.
d) Silva, quæ Vestrogothiam a Nericia disterminat.

Ok räddes starkeliga ofrid,
Af hans frändi ok hans maga, *e*)
Thet the hade för them taga. *f*)
The ridu tha bade daga ok nätter,
Mang god häst vard tha trötter,
För än the Stockholm nado,
Mangan dogande Man ther bade
Väl för honom, hoo honom saa,
At han skulle god dagtingan faa.
A Stockholms *g*) Huus satte the han,
Han giorde som en vither Man,
Opta sade sin Skrifftamal,
Ok tänkte vppa sina Siäl.
Han vänte sik enga vndanfärd,
Vthan han skulle döö för ett Svärd.
För Julen var thetta här:
Moot Fastegang kom han ther *h*)
Her Folke Jönson *i*) aff Fanöö,
Han sade honom att han skulle döö,
Ok bad han reda sik ther til,
Förty min Herra Konung vil
Tik ey länger lata lifva;
I skulen mik thet förgifva, *k*)
At jak giorde som Konungen böd,
Thet är mik ledt om idar död.
The ledde han sunnan vid then Stad
Ok giorde sva som Konungen bad:
Först grofvo the hans graf,
Sedan huggo the honom Hufvudet af.
A verld huru tu plägar löna,
Hvilken Man tik vil röna,
Tin vänlek ok tin fager laat,
The ändas opta med sorg ok graat!
Öfver then Graff han inne laa
Ther lato the ett Tiäld opsla,
Ok lato ther ett Altare göra,
Hvo ther Mässa ville höra,
Ther matte han faa henne alla daga:
Är hans Siäl i nakon vada,
Tha gifvi Gudh honom Himmerijk,
För then dödh han talde a sik.
Ett Korss sa man ther staa,
Hoo til Staden foor eller fra,
The bidia thes heller för honom,
Honom är thes meera Nad i vanom.
Han laa ther e Hedna jord,
Som Bysens fää gick, ok thera fähiord,
Alt til litet för Pingz daga; *l*)
Tha bade hans Frender ok hans maga,
At Konungen skulle sva väl göra,
Lofva them at the matte han föra
Tädan ok til Barfötta Bröder: *m*)
Hvem skader thet mädan han är döder,
At man gräfver hans Been ther nider.
Som man för alla Siäla bider?
Jak troor til Gudh som alt förma,
Thet han skal sin deel ther aff fa,
Aff thet goda man ther gör,
At fa Himmelrijke thes för;
Sva frampt var Herre vill.
Tha gaff Konungen sitt ja ther til.
The togo han opp a the mark,
Hans Kista ok hans ark: *n*)
Then tijd the han tädan boro,
Alla the Clerka i Stadin voro,
The gingo alle moot hans Lijk,
Han var een ädla Herre rijk,
Then tijd han lifvande var.
Til thet Clöster man han bar,
The lato han ther väl begaa
Med Mässor ok med Psaltara,
The lade han nid vthi ett Choor, *o*)
Ther Gudh i Himmelrijke boor,
Tag i hans Siäl i sina väre,
För then dödh han tolde häre!

29. K. BIRGER FÄNGSLAS. R. BIRGERUS CARCERI INCLUDITUR.

Varfrudag then öfver meer, *a*)
Tha timade tolkit som offta skeer:
Tha var ett hooff i Biälbo,
Ther var manger en man glad ok froo. *b*)
Hertugen giorde at sina män
Bröllop som Herra pläga ok än,
The Män ther the väl röna
Thet är möyeliget man skall them löna
Väl, thet är ädla Herra sidh,
Ok hälst then tijdh man tarff them vidh
Väl är then Man ther Lyckan händer!
Ther vore fäm Bröllop all i sänder, *c*)
Ok then höga glädi skal ske,

At

e) Præter Christinam a Duce Valdemaro repudiatam, filiam habuit Margaretam, Dano Fulkonis nuptam atque Regni Dapiferi Boëtii Joannis aviam maternam. v. Monumenta Biblioth. Skokloster. Diss. Acad. a nobis edita.

f) Messenius habet: Låga, quod insidias explicat *Ihre* in Gloss.

g) Codices 1. 2. Torn.

h) Die 6 Februarii.

i) Inter exsecutores testamenti Torkilli Canuti nominatur. *Lagerbring* T. 5. p. 56.

k) Förlåta, condonare.

l) D. 22 Maji.

m) Fratres ordinis S. Francisci.

n) Likkista, loculus funebris.

o) Lapis sepulchralis, cujus inscriptio vix explicabilis, in *Lagerbrings* Saml. i Sv. Hist. P. 2. conspicitur, in templo Riddarholmensi Stockholmiæ olim situs, in coemiterium postea ejectus & deperditus est. Cfr. *Elers* om Stockholm P. 2. p. 15. v. Supra p. 72. In *Messenii* Tumbis p. 44 inscriptio ita habet:

Marschalcus Regis jacet hic Torchillus humatus,
Immerite legis paciens, vi decapitatus,
Birgitæque datus conjunx, morte contumulatus,
Ad Sponsæque latus, velut ante thoro sociatus.

a) Die 2 Februarii, 1307.

b) Glad, lætus, hilaris. *Ihre* in Gloss.

c) Hæ lineæ transponendæ:
Ther vore fäm Bröllop all i sänder.
Väl är then Man ther Lyckan händer.

At välja sik ena aff alla the
Fruger innan verldina är,
Ok hafva henne i sitt Hierta kär
Ok hon aff Hiertans Kärleek vil
Honom väl, til döden them atskill
Tha thet Hofvit thet var ändt,
Tha hade Hertugarna sändt
Sina Män op i Sverike,
Ok ridu sielfve epter med faa Män hemelike,
Sva at thet skulle intet ord aff gaa,
Ok loto sina män thet förstaa,
Hvilken Stad the skulle them möta,
Ok hade hugt sin skade böta;
Ok ridu vp i Svidia,
Ok Konungen lot them bidia.
Tha ville the gärna Konungen see,
Fär then skull tha ridu the
Til Hundhammar thera gard, *d*)
Han ligger langt östan Kalmard.
Ther lato the thera Hästa sta,
Ok togo the Skipp the kunne fa,
Sva mang som them väl bar,
Ok rodde tijt som Konungen var.
Konungen var i Hagtuna, *e*)
Ok Hertugen kom rätt i thet luna,
Som Konungen ville til Bord gaa:
Then tima Konungen them saa,
Han undfick them med myckin tokt,
Han viste ey hvad the hade hokt,
Thera Kläde the vp baro,
Alla Hertugens Män ther varo,
Gange i thet Huus the skulle hafva ligat,
Then tijdh the kommo alla thingat: *f*)
Tha drogo the thera *g*) tygh opa,
Sva at Konungsens Män thet ingen saa.
Then dag var tha när förgangin,
Ther vart Konung Byrger fangin,
Ok Drottning Märeta med honom;
Sidan var örlig yfrit i vanom.
En Smalensker Sven heet arfvid,
Then tijd han saa then ofrid,
Ok han förstod at illa loot,
Tha gick han tädan ok til foot,
Ok Konungsens Son oppa sin baak,
Han lopp ok hade myckit omak,
Han var en vnger man ok stark,
Han bar honom tädan til Danmark,
Ok fick han Konungenom i sitt skiöt,
Thara *h*) nid a hans Kinder flöt;
Han sade honom thet han hade sedt:
Tha vard thet Konung Erick ledt,
Tha han sporde hvadh ther var tytt,
The tijdender flugo tha yfrigt vidt.
Lifver nu nakon thet mon. *i*)
Thet Barn var Konungsens första Son.
Om Michilsmässa tha var thetta
The i fängelse hade them sätta, *k*)
At the ville thera harm hämpna:
Hvad man ville för Konungen nämpna,
Thet giorde han, hade ey annat til;
The sade: giör som tina Bröder vil,
Lätt them vp bade Huus ok Land,
Ok antvarda thet Hertug Erik i Hand.
Til Stockholm the tha han förde:
Tha the Borgare thet hörde,
Sade the ey villia Husit gifva
Then tijd the viste Konungen lifva.
Til Nyköping förde the han tädan,
Her Mattis laa för Stockholm mädan,
För husit ok hade Staden,
Han giorde som Hertugen baden.
Konungen sätte the i Nyköping nid,
Ok gafvo honom hvad han torffte vid
Til sitt lijf bade ööl och maat,
Sva at fangit folck ey gaat
Farit bättre, än the fore bäde,
Bade til mat, dryck ok kläde.
I samma stad han tha var,
Som för var Konung Waldemar.
The hade godt herberge i at sofva,
Stekara huus ok varma stofva,
Ok en godan man them skulle göma,
Ok pläga them väl som them säma,
Ok faa them alt ehvad the kraffde:
Var thet sva at Fougten thet ey haffde,
Skulle han them faa hvad thet var,
Med blid laat ok god antsvar,
Sva at the foro ärliga väl,
Ekke svälte man them ihäl. *l*)

30. *HERTIGARNAS KRIG MED DANMARK. BELLUM DUCUM CUM DANIA.*

Rijket gick alt Hertugenom i händer;
Riddara ok Svena ok thera Fränder
The folgde honom ä hvart han ville.
Tha fraa *a*) Hertug Erik then mille,
At Konungen aff Danmark,
Hade uthsändt mang hälade ok stark,
The til Sverike trada.
Tha sampnade Hertugane bada,
Ok foro in til Landamärke
Med myckin macht ok diger stärke,
Tha hade the ther stampna läga;

The

d) Prædium in paroecia Sudermanniæ Botkyrka, haud procul Stockholmia. Memoratur in annalibus patriæ an. 1217, cum vidua Joannis Canuti Folkungi in illud fugit, marito ab Estonibus occiso.

e) Håtuna, villa in paroecia ejusdem nominis Vplandiæ.

f) Dit, illuc.

g) Codices 1. 2. 4. Vapn.

h) Târar, lacrimæ.

i) Tertium de ætate Scriptoris testimonium.

k) Förlikta, reconciliati.

l) Indignatio Scriptoris ob Duces dein fame necatos.

a) Förnamm, comperibat.

The Danske foro andra väga,
Ok lago vid Kunnahuus *b*) ena stund,
Sedan foro the til Bovosund *c*)
Otta daga lago the ther,
För än the Danska kommo sva när,
Opa ena mila langt,
Man saa ther mangt Harnisk blankt,
Ok manga goda Plata ny,
The Vplänske hade ey hokt at fly.
Dänir sade ey ville nij strijda?
Oplänske sade: hvij ville i bijda?
Tha vart thet tagit i en dag:
Eller hade thet varit manslag.
Dänir foro tha ater hem;
Ok Hertugen gaff orloff them,
Som vthe hade med honom varit,
The hade ok gärna hem farit.
The togo i dag ett aar. *d*)

31. *HERTIG ERICS OVÄNSKAP MED K. HÅKAN I NORRIGE. INIMICITIA DUCIS ERICI CUM HAQUINO REGE NORVEGIÆ.*

Then Sommer ther effter var
Foor Hertug Waldemar til Tydzland:
Huru honom gick sedan ther i hand,
Thet magom i höra fram a leed.
Hertug Erick skippade sina reed
Om Olufzmässa til Norgis,
Ok hugde vara thes viss,
At han finge sina Möö,
Ok mötte Konungen innan Kragöö. *a*)
Tha stod Konungens Dagtingan sva:
Kan jak ey Vardberg ater faa,
Tha kan tu ey mina Datter fanga:
Hvar epter torf jak tha langa?
Sva sade Hertug Erick;
Vil tu henne ey gifva mik,
Gudh gifvi henne Lycka ähvar hon far!
Vardberg far tu ey ater i aar,
Ok thes ath sider *b*) at tu sva later.
Tha vände Hertug Erick sik ater
Til Kongälla ok hölt sin kost,
Vijn ok ööl, möd ok most
Var ther yfrit tilredt:
Mik tyckte jak hafver ey sedt
En vänare kost än ther var,
Hofvelig kläde mangt ett paar
Hertugen ok hans Män boro,
Ok gafvo the gärande the ther voro.
Ther var giort en höfvelik saal:
Grefve Jacob kom them i qval, *c*)
Han ville hafva Huset ater igen,
Han miste thet ok var offseen. *d*)
The hade ok ther myckin tokt,
Then kost hade han til Bröllop hokt. *e*)

32. *HERTIGARNAS INFALL I SKÅNE. IRRUPTIO DUCUM IN SCANIAM.*

Hertug Waldemar foor Pelegrims färd,
Ok hedrade Varfru, som hon är värd.
Mädan lot han soldera
Otta hundrade örs ok än mera,
The epter honom til Sverike foro.
Mange vijse män thet svoro,
At the aldrig hade sedt en vänare här,
Ok sva mycket folck som tha kom ther.
Fem hundrade örs kommo ther til,
Sva hafver man sakt mik: jak vil
Ey tijga med then man thet saa.
Hvar the fem hundrade skal besta, *a*)
Han torf väl vider tolkit, *b*) ty
Jag siger eder för hvij,
Bätter Ridderskap jak ey veet,
Ey innan all Christenheet.
Ther är Hofmän af Vplandom,
Af Östergöthlandom ok Smalandom,
Hoo räkna vil af all thera dygd,
Han siger at thet är ey lygn.
Thessa förde Hertug Erik,
Alt uth til Skane med sik.
Om Julen tha dagen uthgick,
Ok Konung Erik the tijdender fick,
Tha foor han öfver Örasund,
Ok ville tha bida ingen stund.
Första dag the kommo tijt,
Tha fingo the kost i goda lijt *c*)
Sva at Hertugena ok all thera här,
The flydde *d*) yfrit mädan the voro ther,
Halff annar dag ok ena natt,
At engin kärde thet honom var fatt. *e*)
Ydnalanga *f*) sva heter then by.
Then kosten var redder förty,
At Konungen skulle han hafva nött:
Tha kom Hertug Erik jämsköTT,
Ok tok han uthan Konungsens tack,
Mäst var thet alt ööl *g*) man ther drack.
Konungens Broder föro the sva,
Med hundrade örs han ther laa.

Han

b) Codex 2. Kindahus, in territorio Vestrogothiæ Kinda, paroecia Frölunda.
c) Bogesund, hodie Ulricæhamn.
d) Slöto Stilleständ på ett år: unius anni inducias pepegerunt.
a) Insula prope Christianiam, Kragerö dicta, victoria Svecorum haud ita pridem celebris.
b) Så länge, quamdiu.
c) Bekymmer, sollicitudo.
d) Mycket trög, valde tardus.
e) Ämnat, destinavit.
a) Emotstå, resistere.
b) Han behöfver väl dylika: talibus opus habet.
c) Tilgång, copia.
d) Fly, skaffa, suppeditare.
e) Fattades, deficiebat.
f) Codex 1. Odhknaliunga. 4. Ykneliunga. Örkeljunga & Oderljunga paroeciæ sunt territorii Norra Åsbo in Scania, & in illa arx olim fuit ejusdam nominis, quod destruxit Eskillus Krake an. 1318. Cfr. *Lagerbring*, T. III. p. 51. *Tuneld*, T. III. p. 451. 478.
g) Codex 1. Trampöl.

Han vardt ther fangen ok andre flere,
Ty at Hertugens mackt var mere.
The brände alt thet the öfverfore,
Bade sma Bya ok sva store;
I Grafoya *h*) varo the Jula dag,
The Bönder hade thes hafft väl fördrag,
The tha lugu i skog ok i skiul,
Jak tror the hade en kranckan Juul.
Sidan drogo the til Halland,
Med godan frid, ok uthan brand,
Förty thet hörde Christopher til.
Hertug Erik sade: jak vil
Bränna för ingen man här boor,
Han är min vän, som jak tror,
Tha hvarjo var thet i tvem. *i*)
Sva foor han til Landa hem,
Med sitt folck ok allan sin här;
The Tydske han hade ther,
Them satte han i köpstade,
Sva at the skulle ingen göra skade,
Ok satte them en förman,
Hvad them var fatt, thet kräfde han.
Köpmän redde them ööl ok maat,
Hvar äpter ämpne som han gaat:
Bönder skulle thera hästa föda,
Ok förde them foder med diger möda.
The innan Suderköpung lage,
Som Bönderna rönte, hörde ok sage,
Sva lifde the Tydska vider them,
The rijdu a landit til them hem,
Thera drängia ok thera otheikt, *k*)
Then gör illa som lijtet veet,
Ok toko hvad them var til rada,
Ok giordo them vald ok mycken onada.
Bönderna togo tha vider ledas,
Ok vordo stickna ok vider vredas,
Ok slogo en Tydskan omside,
At the andre voro alle oblide;
Han reed ey uth i bättre luna,
Ater kom han med röda kruna.
Tha vordo the Tydske alla vrede,
Them tyckte illa vara at thet skedde,
Ok drogo thera tygh opa,
Ok ville Bondomen besta,
Med strijd om the gato:
The saliga *l*) Bönder hemma sato,
Ok skiäpte thera kolfva ok thera lee, *m*)
Hvo stridena tappade thet voro the.
The Tydske tha Siger vunno,
Bönderne fullo ok somme rymdo.

33. K. BIRGER BEFRIAS IFRÅN SITT FÄNGELSE. — R. BIRGERUS E CARCERE LIBERATUR.

Ther epter nästa Sommer daga
Tha lot Konungen af Danmark draga
Sin här in i Sverike,
Mangen Riddare ok Riddare lijke
Var tha innan Sverike sedder
För Konung Erickz ähra ok hans heder,
Ther them hade vtsändt.
Grefvens Baner vart ther kändt
Ok af Holstaland,
Ok sva mang man ther ibland,
Ok Hertugens Baner af Sletzviik,
Waldemar en Första rijk.
The tva Herrar för härin sago,
I Liungaby *a*) the tha lago.
Then tijd Hertug Erik kom,
Ok med honom mangen Hälade from,
Tha vart ther dagtingat sva,
At thet skulle innan en dag staa,
Om Konungen vtkomma matte,
Tha skulle the vara väl satte,
Ok hafva tridingen af Rijket,
Sva vardt thet tha ther förlijket.
The ädle Män i Sverike boo,
The hade ett Hof i Örabro
Om fastan ther epter var,
Ok giorde thet them til rätta bar,
Ok kom allom them til rade,
At the ville göra vid Konungen Nade,
Ok loto han vthaf then häfft,
Ok af komberligom kräfft, *b*)
Om han ville thet lofva ok svärja
At han skulle aldrig a Rijket härja,
Med nagon vthländskan Man eller här:
Sva vidt som Rijket är,
Tha skal han hafva sin tridie deel,
Ok annat hvad honom bör ther tel,
Om han vil svärja a then Christ,
Then Himmel skapade, löff ok qvist,
Ok opa thet helga Bröd
Gudz Lekame, för oss talde död:
Tha viljom vij ey veta hans skada,
Vthan hedran ok ähran i vara daga. *c*)
Effter Paskan kom Rijkzens Radh
Til Nyköping, sva heter en Stad,
Ok a thet huus ther Konungen var,
Ok ville höra hans ansvar,
Om han ville thet vndergaa,
Som then hade allom sämpt oppa?

Han

h) Duæ sunt paroeciæ hujus nominis, Oster-Grefje & MellanGrefje in territorio Scaniæ Oxie. v. *Tuneld*, l. c. p. 394.
i) Twe, tvifvelaktigt, dubium.
k) Idem ac Oheyt, pack, fæx, turba.
l) Salig, hoc loco eländig, miser. Cfr. *Ihre.*
m) Skiäpa, laga til, adaptare. Kolf, klubba: clava. Lee, lia, falx.

a) Ex pluribus locis hujus nominis paroecia Smalandiæ maxime probabilis videtur. Cfr. *Lagerbring*, T. III. p. 54.
b) Tilkommande kraf, fordringar: futura postulata.
c) Cfr. *Hadorphii* Allegata ad hoc Chronicon, p. 1.

Han tok thet velkor the hade honom lagt:
Tha matten heller hafva tagt, *d*)
Ok sitt Land heller ena stund vmburit,
Ån han sik sva meen svurit.
Han svor sik altingz i meen,
Ok giorde Skaparen Digert igen,
Ok svor om Gudz Lekame ok hans Blod,
Ty värr! han sik ey förstod,
At Gudh later thet ey vara ohämpt,
Han matte thet ey hafva nämpt,
Ån han svor thet han ville ey halla;
Ty vart hans plaga marga falla.
Han gaf vth Bref och lofvade troo,
Ok kom sik sielfvom i myckin oroo,
Ok giorde som en ovijs man,
Han vilkorade thet vnder bann,
Ok bröt ther epter i stad: *e*)
Then var ovijs, honom thet bad.
Thet var ey langt millan han svor,
Ok han vtaff Rijket foor,
Til sin Magh Konung Erik,
Konungen gaff honom kläde med sik,
Ok undfick honom med myckin tockt,
Ok hade Konung Erick hockt
At hämpna med honom all hans harm,
Ok angrade thet han var sva arm;
Ok gaff honom hvad han torffte ved,
Ok jättade *f*) vplanskom mannom ofred,
Ok sade thessalund til honom:
Sörg ey tik är alt godt i vanom, *g*)
Jak drifver aff Danmark en skatt,
Jak tror han skal full sant,
Oppa thet högsta thet förma
At tu skalt Sverike ater fa.

34. *HERTIG ERICS KRIG MED K. HÅKAN I NORRIGE. BELLUM DUCIS ERICI CUM HAQUINO REGE NORRVEGIÆ.*

Thetta stod ena stund ok bleff,
Tha sände Konungen af Norrge breff
Til Hertug Erik
Ok bad honom vid älfvana möta sik,
Ofvan vider Koungälla,
The Aa hon flyter tveggia Landa mällan,
Sverike ok Norike.
A Munkaholmen möttes the;
The sämpde ey väl a badom,
Hertugen hade väl varit med nadom,
Han hoppades Konungsens dotter faa,
Ok Konungen ville ey sva,
Tha ville Konungen hafva honom belagt;
Tha vardt thet Hertug Erik sagdt.
Hertugen hade än Husit tha,
Her Fikke var ther förman oppa.
Hertugen reed til Largesund, *a*)
Ok foor ther öfver en lijten stund,
Ok räddos ey sidan hans vrede,
Ok Sommaren var tha thetta skedde.
Kongälla vart tha väl mannat,
Hertug Erik hugade ey annat,
Ån Konungin vilde husit vinna;
Tha tog han sik att försinna,
Att ther vore raske hälade oppa,
Ok thet var illt nakot af them fa.
Fem vekor laa han ther
Med en kraptug Skiphär. *b*)
Baghuus vart ther tha bygt *c*)
Ån tha thet nar ey kommit till lycht,
Thet var alt trä ok ey af steen,
Thet vart Hertugenom digert meen,
Att thet huus kom ther att staa.
Grefve Jakop var ther a,
Han stack thet i Konungsens öra,
Att han lot thet huus upgöra.
Sidan foor Konungen hem till Landa;
Ok husit göra the män vonda,
Ther fare a älfvena upp ok neder:
Thet är ey alt godt man honom beder,
Ther till rädde att byggia thet opp:
Lön taker han i helvetis pott. *d*)
Sidan sampnede Hertugen sina makt,
Tha Vintren hade siona lakt,
Sva att the matte bade rijda ok ga,
Han tog then väg till Norgis laa,
Ok vände ey ater för än vid Oxlo.
The Nordmän kastade mädan broo,
Thet halp them allom ey ett haar,
Thet känna the ä mädan Norge staar,
Att Hertug Erik han ther var,
Them tycker än som han ther faar.
För Akerhuus han sik lade,
Ok vandade ey hvad Konungen sade,
Ok giorde Riddare och hofvade fast,
The räddes Normän ey ett kast.
The män ther boo i then Stad
The giorde hvad Hertugen bad,
The hadde ekke annat til,
Förty Husit ok Staden ey mera atskill,
Ån en liten Siövijk.
Staden var tha yfrit rijk,
Ok gorde hvad hans Fougde sade,
Hvad thet var han a them lade,
Thet skulle alt til rede vara,
Sva frampt the ville väl fara:

The

d) Tegat, siluit.
e) I stad, strax, illico.
f) Lofvade, spondebat. Liber Hymnorum: Det Gud Fader hafver jätt, quod pollicitus erat Deus Pater.
g) Förestår, in fatis.

a) Codex 2. Lægdrösund. 12. 14. Bowasund. 13. Baghesund.
b) Codex 2. Mäktog klubbähär.
c) Cod. 3, quem *Hadorphius* sequitur, insulse belegt.
d) Kettil, olla, unde potta.

The brygde, bakade dag ok natt,
Ok redde kost, och intet var fatt;
Aff Landit togo the svijn ok nööt,
Hästa foder, sva at ekke trööt.
Tha vart Hertugen illa til räka, e)
Tha hade han med sik en Läka,
Ther honom halp för dödeliga soot,
Ok gaff honom thet honom giorde godt.
Om Julen mädan the vore ther
Een Aa oppa en mila när
Rann, ok ther gick öfver en broo;
Normän kommo ther öfver, at man försloo, f)
Hullo ther under ett Baneer
Väl trytusend ok än meer.
Tha Hertugens män vordo thess vare
At Nordan än kommo sva diger en skare,
Tha lato the theras örs uthleda,
Ok vordo raskeliga til reda,
Ok rände tijt som fienden vore,
The Vpländske vordo ther sare,
Tha Nordmän fullo som gräs,
Thet Bönder sla ok läggia i hääs, g)
Sva drog man them samman i kast.
Man ma tha gifva them ingen last,
The hade gärna vardt sitt Land,
Än tha at them gick illa i hand,
Tha är them ingen skull at gifva,
The flydde som länger vilde lifva;
The förde tädan manga fanga.
Omsider tog Hertug Erik at langa
Til Lande, forty han var siuk,
Han kände at soten var ey miuk,
Ok räddis tha för dödzens svijke, h)
Ok foor tha heem til Sverige.
Sidan tvingade the ok Landit alt,
Ok lofvade thet man aldrig galt,
Ok fangarna förde the medh them heem,
Var ther nagot Landskap med them,
A moot sagde ok ville ey sva,
Ther lato the branden öfverga.
Sva skildes han vider the Nordemän,
Jak tror at the minnas thet än.
Sidan sampnades Nordmän samman:
Skulle ther Götha göra aff gamman,
At the hafva brändt vart Land,
Thess hafva vij länge skada ok kland;
Vthan vij finnom ther til rad,
All verldin haller oss för had: i)
Vi villiom bränna ater a moot,
Sva at the fa thes sidermeer boot;
Ok sampnade sik ok foro til Dala,
Hvad vil jak ther annat om tala?

The brände ett härade sva,
Man saa ey ett Huus aterstaa.
En Riddare var thera förman
Her Joan k) Jönson sva heet han,
The kommo hem till Landa uthan skada,
Som än timar monga stada.
Lyckan hon är bättre än Gull:
The fara väl som Gud är hull.
En goder man, het Holger l) Baat,
Han sporde om them gick väl aat,
Tha ville han ok ena resa göra;
Huru han foor, magen i höra:
Han foor ok i Dala nidh
Med mycken häär ok stark ofrid,
Ok tok ther fää, faar ok svijn,
Thet vilde hvar drifva hem till sin,
Öfver berg ok styg en liten Stund
Tha hörde the bomba under en Lund.
Annan vägen vid ett kärr,
Ther kommer Hertugen, ty är värr,
Tha svarade thera förman:
Hvad vetom vij om thet är han?
Thet vare nu hoo som ma,
Jak hoppas att thet skal oss väl ga.
Tha vore the alla ey uthan sorg,
Thet var Fougden af Dalaborg,
Ok hade Hertugens baner upstickat,
Ok hade sick sva vänliga skickat,
Att Nordmän gofvo opp ett vijk, m)
Ok iäfvade n) hvar om sik,
Huru the skulle komma hem till Landa,
Ok voro kompna i storan vanda,
Ok loto tha löpa alt thera bw: o)
Then hade tha intet, som förr hade tw.
Thera förman sade: I dugande män,
Värin ider sielfve ok flyn ey än.
Tha kommo the samman oppa en vall,
Svärdin klinkade ok gredan p) gall.
Nordmän tappade Sigren ther,
Ok lofvade q) Gudh att skogen var när;
Ok skylde sik innan skog ok rijs,
Ok Hertugens män the vunno ther prijs.
Then bäst kunde vägen af them,
Jak tror att han kom skyndugast hem.
Om Pingesdaga ther effter näst,
Tha frost ok snöö, rägn och blåst
Förgick, ok Vinters macht ok tvang,
Ok Fugla byrjade thera Sang,
Tha vilde Konungen af Norge
Ok med honom andre flere, the
Han ville, tha att med honom fore;
Snäckia monga, ok bater r) store

Voro

e) Räka, hälsa, sanitas, valetudo. v. *Ihre* in hac voce.
f) Förslå, öfverslå, numerare.
g) Hässia, strues foeni.
h) Svek, dolus.
i) Spe, ludibrium. v. *Ihre* in Gloss.
k) Codex 1. Iwar. 4. Joar.
l) Codex 1. Helge. 4. Hälle.
m) Fäste, castellum. Cfr. *Ihre* in h. v.
n) Tvistade, disceptarunt.
o) Husgeråd, supellex. Item Boskap, armenta, pecora.
p) Gred, svärd, ensis.
q) Codex 5 & *Hadorphius*. insulse: Gärna.
r) Codex 1. 2. Budzer. 4. Bytza. Snäckor och Bytsor, et slags Skepp, navigiorum genera.

Voro tha till reda, ok siglade tädan:
Somme lago ok hemma mädan.
Han siglade a händer *s*) Danmark,
Tha var börin tvärr ok stark,
Ok dref man skepp i Kalfvasund. *t*)
Tha the hade ther legat ena stund,
Tha kom ther Hertug Ereck,
Ok började en annan leeck,
Tha tog han hvad han kunde fa,
Häller stora skepp än sma,
Ok skipade sina män ther i,
Vnge, raske hälade frij,
The rodde uth till thera i thet haf,
Ok vunne them siu skepp uthaf,
Ok slogo mykit Folk ihäl:
Thet edde *u*) Konungenom ekke väl.
Her Joan Jönson blef ther död
Väl var thz jämmerliga nöd, *v*)
At han i thenna vanda kom:
Hertogen loth ther illa om,
At then dogande man var döder.
The baro honom til Barfote bröder *x*)
I Skara, ok lato honom väl begaa,
Manga dogande män thet saa,
Ok Her Mattes *y*) Christina son,
Om the färd var ingen mon.
Her Erengisl aff Skara
Han skulle tha ena rese fara
Ok Her Mattes *z*) Algotson med them,
Tha foro the bort ok aldrig hem,
Tijt som Nordmän voro.
Tha the Nordmän thet sago
At the voro alt aff faa, *a*)
Ok skippen varo liten ok sma,
Tha redde hvar sik tha til,
Rätt som then man sik värja vil.
The rodde uth millan then hoop
Ther var bang ok myckit roop.
Nordmän stodo öfver them högt,
Hvad the gato *b*) slagit ok stött,
Ok kastade nid vid Landet steen,
Sva at thet var illt *c*) standa igen.
The togo ther til fanga,
Ok lato them oppa landit ganga,
Ok förde them vthaff thera tyge
Fulla halsa *d*) ok odryge
Kommo ther löpande ok oheyt,
Ok frestade om gredan beyt. *e*)
The huggu them alla sva sma,
At ey laa ther ett stycke som annat laa.
Sva pläga oädla män att göra:
Å hvad dogande män thet höra,
The otacka them för thera ogärd,
The hade manga skalka i thera färd.
Gudh gifvi thera Siäl Himmerik,
För hardan död the tholde a sik.
Tha var Konungen i ett Hoof,
Vthan sina Husfruga lof,
Gaff han sina Dotter bort
Jonkar Magnus, sva hafver jak spordt,
The Hertug Erik hade fäst,
Thet angrade Drotningen allamäst. *f*)
Sva siglade han ater til Landa hem,
Tha fick han tijdende aff them,
Innan Kalfvasund hade strijdt,
The tijdende fick han ijfrit tijdt.
Thet samma Aar Hertug Erik foor
Ena resa mattelig stoor,
Förty honom var sagdt,
At Nordmän drogo med liten macht,
Ok ville a Sverike stöta,
Ok göra skada ok ingen böta:
Ty foor han til Norgis,
The tijdender voro honom sagd förviss,
At Nordmän ville med honom strijda,
Tha flydde the, ok torde ey bijda,
Vthan huggo för honom en Brotha,
Ther kom han öfver med sina rotha,
Ok til en by han heter Liunga,
Han hörde til Her Tord unga.
Ther lade Hertugen sik nid,
The Nordmän gafvo sik illa vid,
Ok lato bygdena alla standa öde,
Som ther hade varit en onder döde,
Ok folcket hade alt varit aff-dödt,
Man hade ey ena barne mött,
Tha man hade monga mijlar rijdit,
Sva hade the mycklo angest bijdit.
Hertugen viste ey hvar the voro,
Tha varo the alle samman at hvarjo,
I skoga hade the sik härt, *g*)
Ty att flestom är lifvet kärt.
Hertugen viste alla vägna,
Ok kunde intet till thera fregna. *h*)
Tha vijste han uth tiugu, eller i the matto,
The a gode hästa satto,
The skulle rijda ok förse,
Hvar tha vore Nordmennene.

The

s) Codex 2. Tädan til. 12. inunder.
t) Codices 11. 12. Klofvasund. Kalfsund, fretum, per quod naves Kongellam appellant. *Tuneld* P. 3. p. 363.
u) Behagade, placuit.
v) Codex 1. A Herra Gudh varkunna then nöd. 2. a vach! then jämmerliga nöd.
x) Franciscani.
y) Codices 1. 2. Magnus.
z) Iidem Codices: Magnus.
a) För få, nimis pauci.
b) Kunde, potuerunt.
c) Ondt, difficile.
d) Codex 1. Fule hälade, pravi pugiles. Hals alias in lingua veteri denotat Militem, strenuum, soldat, cfr. *Ihre* in Glossario, qui etiam existimat, pro odrygho legendum esse oblyghe, audaces.
e) Om svärdet bet, an cæderet gladius.
f) Cfr. *Hadorphii* Allegata p. 6.
g) Hæra, göma sig, celare.
h) Cod. 3, quem sequitur *Hadorphius*, perperam: fägna. Frå & Frægna, interrogando resiscere, utspana.

The Nordmän a eno berge lago,
Ok vidt öfver Landit sago:
Tha the sago ther var ey flere,
Ok thera rotha var ey mere,
Tha lato the genstan till thera sta,
Ok drapo en man het her Jöns Blaa. *i*)
Tre Hertugens män dogo thäre,
Tholkit är örlogis märe! *k*)
The andre kommo väl bort fran them,
Sva att Nordmän matte ey fa them.
Ok komme tijt Hertugen var.
Tha man honom the tijdender bar,
Tha giorde the som Hertugen bad,
Sättes a thera örs i stad;
Hullo a markena langa ridh,
Ok vänte fa ther ena strijd:
Tha flydde the Nordmän alla vägna
Hvar tijt han matte sik hägna.
Hertugen foor ater hem till Landa,
Mädan the torde honom ey bestanda,
Ok brände thet honom vart til rada,
Sidan skortade Hertugenom ey onada. *l*)

35. K. ERIC MENVEDS INFALL I SVERIGE.
R. ERICI MENVED IRRUPTIO IN SVECIAM.

Af Dannemark Konung Erik
Sampnade starkelika sik,
Med Dänir ok Tydske ibland,
Mangen man af främmane Land.
Hundrade Riddare i hans tienst var,
Ty var hans häär myckit stoor,
Otta Hertuga ok Landzherra, *a*)
Somma med flere örs ok somma med ferra
Kommo honom tha till tröst:
Jak tror thera pant vart väl löst.
Han gaf them synnerlika gafvor,
Ok vissado them alla thera hafvor,
Ok gaf uth Sölfver a bada händer,
Tusende lödugе mark alla i sänder.
Hvo Sölfver hafver yfrit uth att gifva,
Han fanger manga the när honom blifva.
Tha the voro kompne ther,
The Herra honom bodde när,
Sade nu seem vij hvad vij förmagom,
Ok lata see hvart till vij dogom.
The hade trij hundrade örs ok tiugu,
The med honom till Sverikis ville.
Tha reed Hertug Erik then mille
Vthan hinder till Landamärke,
Med manlig macht ok diger stärke.
Tha var han ey än starker sva,
Att han matte Konungen besta.
Hertugena ok Grefvene folgde honom astad, *b*)
Ok giorde gärna hvad han bad.
Tha the komme till Sverik,
Tha gaf Hertugen upp ett vijk, *c*)
Ok rymde för i landet in,
Hvad för honom var thet sinn,
Kost ok foder tog han alt;
Jak tror Konungsens folck thet galt:
Hvad the gate om dagin farit,
Ther hade Hertugin om nattina förr varit,
Ok hade sva för them redt,
At the hade gärna bättre sedt.
Böd sik nakor fram aff then här,
Tha voro ä Hertugens män när,
Drapo ok huggo ok slogo alt nidh:
Ther thogo the at styggias vidh,
Ok än sider vider see,
Hvar tiugu rijdu vth, tha kommo hem tree.
Sidan torde engin fran härin gaa,
Vthan läte sik nöya hvars the kunne faa.
Tha Hertugen kom til Vernamo,
The män honom voro hull ok troo,
Loth han en deel fara
Til Lödöse ok til Skara,
Ok satte sitt Huus med goda män,
Som Herrar pläga ok än
Välja thet bästa tha them tränger,
Ok hafva ey ämne bijda länger:
Vid Romblaborg grep han ett väre, *d*)
Omsider kom Konungen thäre,
Tha rymde han til Holvid:
Konung Byrger lade sik nid
I Jönaköpingz huus med Riddare ok svena,
Förty thet var illt til stena, *e*)
Tha bygde the ett Huus aff trää,
Nööt ok faar ok annat fää
Drifvo the uppa ok slogo nid,
Ok räddes för Hertogans ofrid.
Konungen vilde om skogen rijda,
Ok Hertugen hade ther hugh at bijda,
Ok hade sik i Biälbo niderlagt.
Tha the Tyske hörde thet sagt,
Tha kommo the Hertoganom till ty, *f*)
Vider Svem *g*) sva heter en by.
Däni togo fast öfver lijda
Hertogen vil tha med them strijda.
Her Mattis hade hans Baneer,
Thet timade ther thet opta skeer,
Hans örs stötte öfver en steen,
Thet vart them allom digert igen,
Ok

i) Codex 2. Iwar.
k) Märe, fama. Så går det til i krig, talia in bello audiuntur.
l) Skorta, deesse. Cod. 3. & *Hadorph.* brast honom.
a) Cod. 1. Aderton Landzherra. Cod. 2. Hertugens Land at härja.
b) Codices 1. 2.
Konunga Hertuga ok Grefve
Ther saa man många hälade gäfva
Följe Konungen afstad.
c) Vik, castrum, ut supra.
d) Väre, värn, munimentum. Rumlaborg prima vice heic in annalibus nostris memoratur. Prope Husqvarna haud procul Junecopia.
e) Ondt efter sten, defectus lapidum.
f) Strax, statim. v. *Ihre* in Glossario.
g) Siun vel Silmtorp hodie appellari, observat *Hadorphius*.

Ok full sva omycket fast,
At Baneerstongen sönderbrast.
Tha Kongens mackt all öfver kom,
Tha vände Hertogane *h*) sik om,
Ok skildes ther at bade,
Ok med bägges thera rade.
Hertug Erik redh til Calmara,
Hertug Waldemar *i*) til Stockholm fara
För Nyköpung lades the, *k*)
Kong Erik ok Konung Byrge
Ok sva the Herra medh them vare
Finge ther döde män ok sare;
Ok fingo ther intet annat,
Ty husit var väl bemannat.
Tha Hertogen til Calmare kom,
Tha gaff han sidan mindre om,
Tu skepp med Tydske kommo tijt,
Han fick tha folck ok goda liit, *l*)
Ok lät Borgare med sik fara,
Aff Vardberg ok aff Calmara;
Fougten a Jönaköping var ther vid,
Ok reed sva till Nyköpung nid,
Ok kom i feltet myckla rycht, *m*)
Thet Husit Dänir hade ther bygdt,
Thet brände han tha alt i rötter.
Döden är ekke söter,
Thet rönte her Iwan,
En höfvelig Riddare ok väldan,
Han vart ther skutin ihäl,
Thet edde *n*) Hertugen ekke väl.
En Riddare heet Her Gudzsärk,
Fick ther ok then samma värk,
Han hörde Kong Byrger till,
Mangen dör tha han ey vill.
Ther miste the sitt unga lijf,
Fullt gafvo the för thera kijf.
Then tijd thetta var allt änt,
Husit vunnit ok alt bränt,
Tha lade Hertogen för Axavall,
Ok med honom hans rotha all,
Ok kallade samman Vestgötha,
Ok vilde Konungen ther möta.
Then tijd Konung Erik thet fra, *o*)
Att Hertog Erik ther laa
Ok Jöneköpung var vunnit,
Folkit borto ok husit brunnit,
Han sade: thet doger ingen bidan,
Jak hafver här legat ä sidan *p*)
Michelsmässe ok hardt vid Jull,
Mangt ett örs ok mykit gull
Tha hafver iak sidan mist:
Hade iak thetta förre vist,
Jak hade ey kommet här förr ett aar,
Folket stundar hädan ok traar;
Vij hafvan landit om oss ödt,
Vij gitom oss här ey länger födt;
Mik är husit nu sva när,
Som förste dag iak kom här.
Attonde dag han uppbröt,
Hästa been ther ey tröt,
Mik tyckte som iak aldrig saa
Flere, än ther a markena laa. *q*)
Mangen gick tha tädan till foot,
Thera örs ok hingxta ther loot.
Konungen ok Hertugen möttes tha,
Ok loto thet i en dag sta:
Konungen skulle thet förämpna, *r*)
Att ingen skulle thet sidan nämpna,
Vthan vara vinir ok väl satte,
Ok hvar hafve af Rijkit, hvad han atte.
Konungen reed tha hem till Landa,
Ok kom Bönder i myckin vanda,
Lade en mark Sölf a hvar en plog,
Bonde salde jord ok skog,
För then sold han tha uthgalt
Ok var thet ther med gullit alt,
Tha han hade them skatt a lakt,
Tha sampnade han thet han hade sakt.

56. *HERTIGARNAS KRIG MED NORRIGE. BELLUM DUCUM CUM NORVEGIA.*

Tha reed Hertug Waldemar
Tijt som Hertog Erik var,
Af Stockholm med en vänan rota,
Bade Riddare ok Riddare nota,
Vplänske ok Tydske ibland
Ok rijdu till Västergöthland.
Tha vart Kongälla belagt,
Af Hertugana ok thera macht,
Thet var them nyliga afgangit,
Ok Konung Hakon hadit aterfangit.
Litet för the samma daga
Kong Erik ville till Sverike draga,
Ok Hertugen var vid Landamär,
Mädan kom Konung Hakon ther
Ok belade Husit ok tvingade them sva,
At Fougten gafvit up som ther var a.
Fougten var ok een Nordman,
Her Tord Vnge *a*) sva heet han.
Han var ok rädd för Konungzens vrede,
Här star skrifvit hvad ther skedde:
Tha han matte ey husit halla,
Thet monde hans godz ok frändir valla,

The

h) Codex 12. Hertog Erik addens:
Ty med honom ware ganske faa
Ok kwnne them ey tha her bestaa.
i) Codices 12, 13: Ville. Codex 12 addit:
Jagh folde tha Konwng Ericher in
Och aktade winna all Swerige thet sinn.
k) Codex 4. MCCCIX.
l) Lyt, Germ. Leute, folk, populus.
m) Rykte, fama.
n) Behagade, placuit.
o) Förnamm, rescivit.
p) Alt sedan.
q) Ætas auctoris, testis αὐτόπτης, an. 1309.
r) Bilägga, componere.
a) De quo supra p. 38.

The han innan Norge atte,
Konungen ok han voro satte,
Ok vart tha Fougde fram a leed.
Ty vart honom Hertug Erik vred,
Ok ville Husit aff honom vinne;
Han sade: Jak later thet ey, med minne
Jak far thet, förr än jak far hädan.
The Nordmän redde sik ä mädan,
Ok vilde hafva Husit löst.
Vinteren hade sva älfvena fröst,
At man matte henne rijda ok ga,
Nordmän gjorde ena resa tha,
Ok hade en Riddare vthsändt:
Honom var illa atervändt,
Han hade myckit folck med sik.
Tha tog Hertug Erik,
Ok vijste moot honom Her Bärna,
Han kunde väl vägen, ok giorde thet gärna.
Konungen b) hade honom fördrifvit,
Tha var hans nampn i Paris skrifvit,
At han var en Mästare i boka list:
I the resa halp honom Christ,
Sva at the möttes under en lidh, c)
Vid ett bärg om morgons tijd.
Konungsens Riddare var ther saar,
Sva at han hade nog ett Aar.
Nordmän tappade ther siger,
Tha at the resa var ey diger,
Tha var hon them tha skadelik,
The Nordmän gafvo sva illa sik,
At hären vände all ater:
Tha man seer at illa later,
Tha flyr man gärna ok väyger skada,
Som timar opta monga stada.
Then tijd Fougden thet fra,
At han matte ey hielp aff them fa,
Tha gaff han Husit, som Hertugen bad;
Tha satte Hertogen i hans stad
En Riddare aff Tyskaland,
Honom satte han Kungälla i hand.
Her Tord Vnge reed tha bort,
Then väg han gat til Konungen spordt,
Ok sagde: jak hafver husit gifvit,
Ther hafver mik nöd ok tvang til drifvit:
Vil Hertogen dagtinga med eder,
Thet är thet jak ider rader ok beder.
Jak ville at i haden sedt hans makt,
Som han hade Husit med belakt.
Han ligger i Kungälla än,
Ok hafver mang tusende goda män,
Ok skal han vilia til fulla ga,
Ok skulom vij ey dagtinga fa,
Han bränner Vijkana alla i röter,
Sva at Norge fa seent böter.
Konungen sade: jak vil thet göra,
Vil han mina ord höra,
Oss skulle väl sämja badom,
Han sätter vthländske manne radom:
A mädan han vil them lyda ok sätta
Han skal aldrig vthan kijfva ok träta. d)
Tha kom Hertog Erikz budh
Att Konungen ville hafva grudh, e)
The kommo tha samman ok talades ved,
Tha var ok lijkare till fred,
Ok late thet innan en dag standa,
Ok fred skulle vara innan landa.
Then giorde Gudh, som bäst förmatte!
Om Sommaren vorde the satte:
Om Fastagangen var thetta,
Att the talade sva till sätta.

37. FRID MED NORRIGE. PAX CUM NORVEGIA.

Hertog Erik reed tha hem,
Ok lot kundgöra allom them,
Varit hade i hans häär,
Antinge annor stadz eller ther,
Att han vilde them ärliga berede a)
Ther effter om Paschaskede, b)
The skulle Vintern qvarre vara,
Ok sedan uth c) af Rijket fara:
Ok gifvin ider alla godan tröst,
Idra panta varda väl löst.
Om Paskan giorde han ett hof,
I Lödösom med mycket lof,
Han af mangom mannom fick,
För then tockt han ther begick.
Han giorde manga Riddare af them,
Ok sände them väl till Landa hem,
Med Gull, Sölf ok dyra Kläder.
Thet är thet godz man väl städer,
Thet man gifver en dogande man,
Then som thet förskylla kan.
The gärande voro ther alle rijke,
Seent ta födes hans lijke,
Then mille Hertog Erik,
Ther sva mykla dygd hafver med sik.
Sidan foor han til Steensöö,
Ok Kong Hakon gaff honom sina Möö,
Ok vorom ther saate med helom hug,
Ok drog ingen sidan vid annan strug. d)
Thessa Konungz Rijke try

Dro-

b) Utrum Haquinus, an Birgerus, non dicitur. Lutetiæ Parisiorum promotus Magister. *Ericus Olai* Beronem vocat. Bero Näf fidelis Minister Birgeri Ducis Sveciæ & Pædagogus Dom. Magni Regis sepultus in Varnhem. v. *Stiernman* Höfd. Minne, p. 97.

c) Led, apertura, foramen muri aut sæpis. Etjam clivus montis.

d) Codices 1. 2. Honom skal aldrig skorta at träta. Lites eum numquam deficient.

e) Grud, grid, gisslan, obsides, etjam frid, pax.

a) Betala, compensare.

b) Codices 3: Paska thet skedde.

c) Cod. 1. 2. ig uth.

d) Codex 1. Trug.

Drogo thes öfver ena, förty
At storm ok strijd them förtröt,
Som Gudh i thera hierta skiöt;
At the lato fara afvunden nid,
Ok älskade tokt ok godan sid:
Torney ok Dantz var tha vpväckt,
Ok afvund ok illvilia niderläckt.
Om Michelsmässo tha var,
Timade thet til rätta bar.

38. *K. BIRGERS TÅG TIL GOTHLAND. EXPEDITIO R. BIRGERI IN GOTHLANDIAM.*

Konung Byrger kom tha in,
Ok lät thet nöya a thet sinn
Ath tredingen aff Konungz Rijket,
Som thet förre var förlijket.
Om Sommaren ther effter kom,
Mangen stoltz Hälade ok from,
Med honom till Gottland foor; *a*)
Ty hans Skatt var ey sva stoor,
Som han ville the skulde gifva.
The sagde: then stund vij magom lifva,
Kan tu ey mera aff oss fa,
Än vij ärom vana underga.
Han lot sitt Folck ther gaa i land,
Sielfver var han ther ibland;
Bönderna hade sik vänliga skickat,
Ok hade thera Baner vpstickat,
Rät som the sik ville väria.
Jak hörde vijsa män thet sväria, *b*)
Han hade them ey annat vijta,
Vthan han ville ther ey athlijta,
Then Skatt the gafvo aff gambla ee, *c*)
Then budo the honom, han sade nee; *d*)
Han ville them meera läggia vppa,
Ok the ville thet ey underga.
The Hofmän förtröt ther tha bijda,
Ok vilde hälder med them strijda;
Bönderna fingo ther öfre *e*) hand,
Sva at Konungen rymde thet land,
Ok flydde til Skippen ater igen,
Then foor illa ther var seen:
Her Bengt Päderson bleff ther död,
Gudh frälsa hans Siäl aff alla nöd!
Peder Bengtson ok andra fleer,
Ok Konungsens Skatt var tha ey meer:
Konung Byrger foor tha ater hem,
Ok fick ey mera Skatt aff them.

39. *HERTIGARNAS BRÖLLOP. NUPTIÆ DUCUM.* 1312.

Konungen aff Norige redde tha til
En Kost, som then man gärna vill
Sina Vänner väl undfa,
Ok lot Hertogarne thet förstaa,
At han ville thera Bröllop göra,
Thet tyckte them vara godt at höra,
Ok vordo ther aff blijde;
Dyr Kläde och dyr Smijde
Loto the tha skära ok göra,
Som the ville med sik föra:
Ok klädde thera Riddare ok Svena aff ny,
Med tu par Kläde, ok somma med try,
Ok loto thera Örs väl beslaa,
The hade en langan väg at gaa.
Om Michelsmässo kommo the ther,
Hvar som veet hvar Oxlo är,
Ther vardt thera Bröllop redt;
The vänista Jomfrur man hafver sedt,
Voro ther tva Konungz Döttrer;
En man var aldrig sva illa grötter, *a*)
At hans hierta matte ey lee,
Sva voro the väna a at see.
Hertog Erik then fromma ok milde,
Fick the han hafva vilde;
Then Konungzens Broderdotter var,
Henne fick Hertog Waldemar.
Ther var frögd ok myckin glädie,
The gärande fingo god Kläde,
Örs ok Gangare i goda lijt,
Rijkare foro the tädan än tijt:
Ther var Dyst ok Bohord,
Dantz, Leek ok fager ord,
Glädie ä hvart man sik vände,
Then Gudh tha them the glädie sände,
Han gläde them nu i Himmerijk,
Hertog Waldemar ok Hertog Erik.
Ther effter om Pingesdaga,
Tha lot Hertugen hugga ok draga
Timber, til at göra en Saal,
Vore han för Penningar faal,
Hon vore tusende Marck värd,
Länge stod han innan gärd;
Ther voro manga Timbermän,
Aff allom them tha var en then
Mästare hade för them varit:
Sva vijdt jak hafver om Landit farit,
Jak saa aldrik annan slik, *b*)
Sva var han stoor ok höfvelik.
Then tijd han var aller reda,
Tha lot man han innan bereda,
Med Kläde ok med Baldakin,
Jak önskade thet han vore min
Then förste tima jak han saa.
Fram om then saal ther flöt en aa,
Vid ena borg *c*) pa ena slätt,

Man

a) Codex 4. MCCCXII.
b) Scriptor σύγχρονοσ.
c) Ee, tid, ævum, tempus. v. *Ihre* in Gloss.
d) Nee, nej, non.
e) Codex 5: högra.

a) Bedröfvad, tristis. Apud *Ihrium* desideratur.
b) Hæc & sequentia testantur, auctorem contemporaneum fuisse.
c) Codex 1. Ett berg.

Man hade väggiana alla klädt,
Med Päll *d*) ok Syndell,
Ok Källare var ther full god väl;
Man hade ther a markinå grafvit,
Then älfven flöt vthi Hafvit:
Man förde tijt aff alla Landa
Vijn ok Miöd ok allahanda
Ting, ther man torffte vid,
Lade man vid Salen nid:
Ådlare Köst hafver jak ey sedt,
Ån the Första hade ther redt.
Konungen aff Norge han tok ta
The vänista Skipp man kunde fa,
Ok redde them höfvisklika til,
Sva som then man, ther gärna vil
Sinom vännom godt veta;
Jak tror man skulle vijda leta,
För än man sage en vänare skara,
Ån man saa tha aff Oxlo fara.
Aff Snäckior, Karfvor *e*) ok Löpeskutor:
Hvar tolkin Flock i Hafvit rutar, *f*)
Tha är han fager a at see,
Til Sverikis tha ville the.
The Frugar vart tha fölgt til strand,
Ok Konungen tok i thera hand,
Som thet var i Landom sidh,
Ok bad them fara i Gudz fridh!
Drotningen giorde ok thet samma,
Andra Fruger ok henne amma, *g*)
Henne gaff hon goda gafva,
Tolkit Clenod hon ville hafva.
Ther var myckin Qvinno graat,
Then dagin the tha skildes at,
Om Varfrw dag kommo the ther,
Then öfver meer om Hösten är; *h*)
Ok lade til Landz vid then Aa
I Lödesö, ther han monde sta.
Ther var aff gärande myckit bang,
Aff Örs rusk ok myckit trang,
Ther var tha hofvat med myckin macht;
Ok myckit Vijn var ther alakt,
A Kost ok a värdugheet,
Fidlare ok Pipare ok gärande heyt,
Voro tijt kompne aff mongom landom,
Man gaff dem godz med badom handom:
Kläder ok Örs gaff man them,
Sva att the foro alla rijka hem.
Then Riddaren Hertugens Disk bar,
Ett höfveligt Örs, ok Kläder ett par, *i*)
Gaff han bort med första rätt,
Ok sva the Riddare alla slätt,
Som thera Disk hade ok thera Kaar;
Mangen höfvelik Dyst ther var;
Ok mangen Riddare var ther giör
Then morgon för then Saals dör:
The Grefya Söner aff Tyskland;
The vordo Riddare aff Hertugans hand;
Then Marsk *k*) var ok foder gaff,
Han hade aff klart Sölff en staff,
Tha gaff han ey foder vthan sva,
Han lot then staff ther inne sta,
Lot hvar taga som han ville,
Sva bad Hertog Erik then mille.
Tha thet foder ey länger van, *l*)
Tha gaff han then staff en gärande man.
Ther var godh rätter ok starkan fred,
Man fick ther hvad man torffte ved:
Miöd ok Vijn var ther ospar,
Vid hvarja menniskia ther var,
Sva at ingen kärde at honom var fatt,
Vthan Vädret var illt ok vatt;
Ther man gick förr med laga skoo,
Ther torffte man gaa öfver ena broo.
Ofvan til yppet var thet huus,
Pa en Biälke stodo lius,
The brunno vpp igenom Salen sva,
Hoo i mörkret ville vth, han matte väl sij at gaa. *m*)
Fyra daga stod thet Hooff,
Tha togo the Herra Orloff,
Hvar reed tijt honom var til rada,
Ok Hertogana blefvo ther qvarre bada.
Hertog Waldemar reed sidan til Calmara,
Ok Hertog Erik ville vara
I Högnatorpe *n*) then Juul:
Ögralag *o*) gripa ok i skiul,
Ok lata sik ey jemliga see.
Hvad ther effter skulle skee,
Ther viste alla litet aff,
Vthan then thet radit först vthgaff,
Han vari fördömder nu ok ä,
Med Judas ok alle the,
Ther nider sittia i Helvetis pott,
Ok ä hafva illt ok aldrig godt!

40. *HERTIGARNAS OLYCKA. DUCUM INFORTUNIUM.*

Hertog Waldemar han reed
Ena resa, mangom manne är leed,
Han ville vider Konungen tala,
Ther matte han hafva med ingen dvala;
Vthan redh till Nyköping tha,

La-

d) Ett slags Sidentyg, panni serici genus.
e) Karfva, ett slags skepp, navigii genus. v. *Ihre* in hac voce.
f) Löper, seglar, vagatur.
g) Nutrix.
h) D. 8 Septembr. Nativitatis Mariæ.
i) v. *Ihre* in Glossario ad v. Klæde, ubi observat, et par kläder, par vestium, togam & femoralia in scriptis medii ævi comprehendere.
k) Codices 1. 2. Marskalk.
l) Räckte, sufficiebat.
m) Codices 1. 2. 4. At man them väl ena mila saa.
n) Codex 2. Agnatorp.
o) Codex 1. Ödnolag. Neutrum habet *Ihre*.

Laste Gudh at han thet saa!
Hade han thet förra vist,
Hans talan matten häller mist:
Hvar man honom ther väl undfick,
Ok Konungen uth mot honom gick,
Ok fägnade honom med blijd ansvar,
Gudh veet hvad i hiertat var!
Ok Drottningen samaled thet sinn
Sade välkommen Broder min!
Huru mon min andra Broder maga? *a*)
Han kommer aldrig aff min huga;
Then mille Hertog Erik,
Thet han vil sva fly mik,
Gör mik synnerlika vee,
At jak sva siällan kan honom see:
Gudh veet väl jak hafver han kär,
Som then min kötzlig Broder är!
Hertogen laa ther qvar the natt,
Var hans folcke något fatt,
Hvar ett kraffde, han fick tu,
Tha börjades thet the röna nu;
Miöd ok Vijn rödt ok hvit
Acktade man ther i alla lijt,
Them gaff man Hoffdrängiom och fantom *b*)
Ok hvar then man med honom tijt kom:
Med blijd ord ok fager laat,
Om morgonen skildes the ath.
Hertog Waldemar reed bort
Til Stockholm hade han vägen spordt,
Ok til Dafvö *c*) tädan.
Konungen sände ok Breff mädan,
A moot then milde Hertog Erik,
Ok bad honom komma til sik.
Ther funnos the Bröder bade:
Tha sporde Hertug Erik til rade
Sin Broder Hertug Waldemar,
Om han i Nyköpung var,
Rader tu oss tijt at rijda?
Viliom vij ey häller annan stad bijda?
Thet första bud han aff oss far,
Jak hoppas han kommee väl til var. *d*)
Hertog Waldemar svarade tha:
Thet tänkin aldrig en tijd aa,
Then hugen torfven i ey hafva,
At idor skal om Konungen jäfva; *e*)
Han hafver sin hug vändt omkring,
Ok menar oss med all god ting,
Ok hafver oss gärna liuff ok kär,
Sva tyckte mik tha jak var ther.
Tha sade Hertog Erik:
Broder min, hvad säger tu mik?
Vetat tu hvad them kommer i huka, *f*)
Drottningen ok Brunka? *g*)
Tu veest väl hvad han hafver sakt,
Om han hade ther til makt,
Ther ville han oss icke väl,
Å huru slätt han för oss tääl;
Ån tha han gitter oss intet giordt,
Ta hafva somma män aff honom hördt.
Han svarade: Broder var thess viss,
The göra ella rada oss aldrig miss.
Genom Stockholm rijdu the,
Gudh laste at thet skulle skee,
At the kommo Nyköpung sva när,
Osinne *h*) kommo the ther.
Tha the vid Svarta *i*) rijdu,
Ok them a händer *k*) Nyköpung lijdu,
Tha redh en vnger Riddare til
Hertugen, ok sade jak vil
Ider varna, varen ey oblijd,
Sva som ider skal rönas omsidh;
At rijden i bade a Husit i sänder,
Thet skal ider angra, ok alle idra Fränder.
Hertog Waldemar svarade ey meer,
Thet hängia än somma för än thet skeer;
Jak hörer thet yfrit alla daga,
At man vil alt ondt millan oss draga.
Tha reed then Riddaren bort ok tagde,
Ok angrade thet han sagde,
Ok vilde tha häller hafva tegat,
The ville och ther hafva qvarre legat:
Tha hade man Kosten tädan fördt,
Til Nyköpung, sva hafver jak hördt.
Tha kommo ther Konungsens män rijdande,
Ok sade Hertuganom tijdende,
Sva som Konungen hade sagdt,
Med helom *l*) vilja ok söta acht;
At i ären Gudi välkompne ok honom,
Han glädes at han veet ider i vanom, *m*)
Ok stundar ok vachtar effter eder.
Thet är thet han gärna beder,
At i liggen hvarien *n*) vthan ther,
Mädan Staden är ider sva när,
Ok laten ider thes bätter lijda,
J hafven ey uthan ena mila rijda.
Hertogena giorde som han bad,
Ok rijdu fram i then Stad,
Ok hade ther a ingen acht,
Hvad then Riddare hade them sagt;
At Konungen ville them förrada,
Ok gingo vppa Husit baada.
Konungen gick them uth a moot,

Avij

a) Må, valere.
b) Drängar, servi, famuli.
c) Insula in paroecia Vestmanniæ Munktorp, tum villa Regia, hodie prædium equestre. Säteri.
d) Oss, nos.
e) Tvilla, mistänka, suspicari.
f) Codices 1. 2. Hoga.
g) Iidem: Brunkoga i. e. Brunkow.
h) Olyckligt, infauste.
i) Codices 13. 14. Swærto. Officina ferraria Svärta in paroecia ejusdem nominis prope Nycopiam.
k) Emot, versus.
l) Uprigtig, fidus. v. *Ihre* in Gloss.
m) In propinquo.
n) Ingenstädes, nullibi.

Avij *o*) at han thet ey heller loot!
Ok hade Porten för them luckt,
Thet vore honom halfva minne otuckt. *p*)
Han tog sina Bröder bade i händer,
Ok gingo a Husit alla i sänder,
Ok fägnade them medh fager laat,
Thera hierta skilde digert ath;
Hans hierta hade ondan grund,
Som usal *q*) vardt han alla stund,
At han skulle sina Bröder svijka,
Sva illa ok sva hardelika.
Drotningen *r*) sade; min Herre vil,
Mädan ey paa Husit är Herberge til,
At idra Riddare liggia i then byy;
Thet rad giorde the förty,
At the ville komma thera vilja fram.
Synd ok last, skada ok skam,
Begingo the med thet rad,
Omanneliga med oährligt dad.
Tha the Herra the gingo til bord,
Mycken tienist ok fager ord
Var tha ijfrit för them lackt,
Thet gitter inga tunga sagdt,
Thera ödmiukt med fagra list,
The hade som Judas vider Christ:
Jak hörde för Pascha man laas
I Skrifftinne aff Judas,
At han sveek var Herra i troo,
Ty skal han i Helvite boo,
Ok hafva evinnerlika vee;
Sva skola ok alla the,
Ther oärlika mörda ok förrada,
I then pina ther aldrig komber nada.
The maa sarlika *s*) jäfva om sik,
Som förradde Hertog Erik.
Miöd ok Vijn ther icke tröt,
Ok fager ord, vään ok sööt:
Man siger aldrig man saa
Drotningen sva glada som hon var tha,
Henne var ingen glädi afatt;
Thet var langt uppa then natt,
Tha gingo the Hertogar at sofva,
Thet maga flera lasta än lofva.
The Riddare gingo innan then stad,
Som Konungen ville ok Drotningen bad,
Alla Hertogens Män bade Riddare ok Svena:
Portenärana voro ey sena,
Brunke stod ther sjelfver vid,
Mädan the gingo alle nid.
Strax ther effter näst,
At the hade Porten läst,
Tha drogo the thera tyyg uppa,
Ok gingo a för Konungen at sta,
Ok struko thera Armbörst i,
The Skytta ok thera Kompani;
Tha viste Konungen them *t*) uth,
Ok bad sik kalla Herra Cnut: *u*)
Then tijdh Her Cnut kom,
Tha vände Konungen sik om
Ok sagde til Her Cnut sva:
Villen i mik hielpa mina Bröder at faa?
Her Cnut svarade thessa leed:
Herre i skolen ey vara vred,
Hvar ider gaar sielfvom nagot a,
Thet vil jak värja ä mädan jak ma;
Thetta malet är mik nytt,
Jak veet ey hurn i hafven thet bytt,
Jak hörde ther aldrig förre aff:
Hvar ider thet radet gaff,
Han hafver ider radit myckla oroo,
Hvij villien i svijka edra Bröder i troo?
The äro hijt kompne a ider ord,
I magin ey begaa a them mord;
Hafver Diefvulen ider sva villt,
Jak tror thet varder ider sjelfvom illt:
Ther varde om vreder hoo som vill,
Aldrik hielper jak ther til;
Om i atten aldrik skyld vid them, *v*)
Ok voro the kompne til eder hem,
I skulde ey hafva sva fuula acht.
Tha han hade thetta sagdt,
Tha vardt Konungen honom vreder
Ok sade: tu vilt ey vitha min heder;
Ider varde sade han til Heder hvad thet maa,
Ingen kunnen i ther aff faa;
Gören i thet, thet är min vaan, *x*)
Ider heder varder minne hädan fran:
Ok ther med gick han bort fran them,
För mik skola the vara med naden.
Tva andra Riddare sade ok sva:
I magen ey last a them begaa,
Ty then skam i aldrig förvinna,
I magen ider bättre besinna,
Ok läggia tolkin Darskap nidh:
Hvilken Herre thet hafver för sidh,
Thet han vänners radh försmar,
Thet ma väl skee att honom missgaar.
Tha tog han sva vredgas vid,
At han lade them baada i Tornit nid.
Tha togo the Bloss ok gingo tädan,
Hertugarna sofvo bade mädan
Ok lago i thera säng nakne;
Ther vid vordo the vakne
At Dören omakliga vpgick,

Her-

o) Avij, ack, ah!
p) Tuckt, höflighet, civilitas. Otuckt, contrarium. Omittit has notiones *Ihre* in Glossario.
q) Usel, miser.
r) Codices 1. 2. Heic & in sequentibus habent; loco Drottningen, Drotseten.
s) Svårliga, graviter. Veteres enim dicebant Sar pro Svår.
t) Codex 12. En sin Småsven.
u) Canutum Joannis, Regni Drotzetum ante Brunconem, putant.
v) Om J icke voro slägt med dem: si vobis propinqui non essent.
x) Mening, sententia.

Hertog Waldemar fick
En Kiortel ok kom ther i;
Tha voro ther inne meer än tij
Ok hade thera Svärd dragit,
Somma ville honom hugga ok somma slagit:
Kolad *y*) Ysar var honom näst,
I honom fick han handafäst,
Ok hooff han nid under sik,
Han sade: Broder hielp nu mik.
Tha lupo the mera än tiugu a han,
Somme ville stingan ok somme slaan.
Hertog Erik sade, lät vara som thet är,
Var strijd duger ey nu här;
The skulle sik fangne gifva,
Sva frampt the ville länger lifva.
Ther kom Konungen gangande nider,
Medh stirnande *z*) ögon ok harda vreder,
Minnes ider nakot aff Hatuna leek?
Fullgörlika minnes han mek:
Thenne är ey nu bätter än then,
I varden föllgia mik om seen.
Tha bundo the bäggias thera händer,
Ok ledde them bade i sänder
Innan Tornet barfötte.
En Tysk han heet Walram *a*) Skytte,
Han lade Boyor a thera Been,
Thet var til Konungens glädie intet igen.
Sva som at dagen tog til at gry,
Tha gick Brunke i then by,
Ok medh honom Vlfver Gerlas *b*) Broder,
Alle väpnade ok Holsten Skoger *c*)
Mange väpnade ok Skytta, *d*)
Ok skulle göra Konungsens nytta,
Med stoor Bloss at the sago
Hvar som Hertugans Män lago
Ok togo them alla til fanga
Ok lato them alla paa Husit ganga
Ok satte Svenana alle i en Stock,
En diger Rote ok starker Flock;
Väl tiugu innan een radh,
The giorde saa som Konungen badh:
Somme gaff han dag at fara,
Ok hvargens a Konungz skada vara,
Ok komma ater in som the hade sagt,
Vppa then dag han hade för them lagt.
Riddarna ladis i Tornit nid,
En Riddare heet Her Arfvid, *e*)
Han viste ther aff ey förr,
Än the bruto opp hans dör,
Han ville hafva ena Värja gripit
Ok hade sik allareda skipit,
Som han ville hafva sik vart,
The hade sik alla väpnat hart.
Tha the kunde hanom ey faa:
Tha lade en Skytta en Pijl uppa,
Ok skiöt han tha hiertans skut,
At Brystet in ok ryggen uth.
Then gode Riddare bleff ther död,
Gudh gifvi hans siäl Himmerikis ödh!
Sidan gingo the alla til byta,
Hästar ok Hafvor monde ey tryta,
The satte sik alla i en ring,
Ok bytte mangt ährligt ett ting:
Jak tror at the vilde ey glömma
Hertuganas Fatebur, ok thera sömma. *f*)
Tha thetta Hofvet *g*) var allt ändt,
Ok thetta var alt händt,
Tha slog Konungen handom samman,
Ok log fast ok giorde aff gamman,
Rätt som han vore en amblode, *h*)
Then sik intet godt förstode:
Min Drottning signe then helge And!
Nu hafver jak Sverike i mina hand.
Tha svarade en Riddare, som heet Her Cnut,
Jak tror ider brister än annat uth
En Riddare heet Christiern Skärbäck,
Konungen giorde sik sielfvan til gäck,
Ok sätte ofmycket hans rade,
Thet gulde hans Bröder bade:
Then Riddare var aff Eestaland,
Konungen fick honom sina Bröder i hand,
At han skulle them illa pläga,
Mädan han reed andra väga.
Drotningen ok Brunka the try,
The dichtade mangt ondt radh aff ny,
Hade Konungen them ey sätt sva myckit,
Han hade sina Bröder ey sva svijkit.
Tha vart Konungen thet til rada,
At han tog sina Bröder bada
Ok loot them i innarsta rum,
Ther var Konungen litet om,
At the hade illt bade natt ok dag;
Then Stock fick mangt ett slag,
Ther Hertog Erik innan satt,
Ok gafvo honom ther til lijten maat:
Hvar thera satt i sin Stock,
En stoor väldug breder Block,
Än som the i Stocken laa,
Hade hvar thera ena Boyo uppa,
Hon var tung ok ey god,
Hvar thera Siu Lisspund vog.
Thera händer voro näglade i Stocken fram,
Thera Pijna var ill ok ovarkunsam;
Om nakor menniskia hade thet sedt,
Voret en Hedning, thet vore honom ledt.
Hertog Erikz Stock slogo the sva fast,
At

y) Codex 1. Colrat. 2. Conrad.
z) Stirrande, oculis torvis, ira tumentibus.
a) Cod. 3. Vakan.
b) Codex 1. Gerlefs. 2. Gärder. 4. Geralds.
c) Cod. 2. Alder vempter hosader ok skodder.
d) Cod. 1. Mange svena med vapn ok skytta.
e) v. supra p. 25.
f) Some, vatsäck, kappsäck, sarcina.
g) Codices 1. 2. 4. 6. Stöfvit, a Stöfva, sagaciter quærere.
h) Vetvilling, fatuus. Vox incertæ originis.

At ther ett Stycke vthaff brast,
Ok tog Hertogen vid sitt öga,
Avij then last ok then oföga
The begingo a honom i thet sinn;
Blodet flöt nider aff hans Kinn,
Ok sva nider i hans Barm,
Avij then Kymber ok harm!
Then the a sik sielfva sage,
Ok svo jämmerliga illa lage
Fangne, innan dödzens bandom,
Then död them stod för handom,
Han var bättra a at ga,
Ån the pijna the tolde tha:
Thera Halsjern voro tiock ok bred
Ok slagin i Muren sammaled,
Som the skulle sittia ther ä ok ä,
Thet lyste Konungen väl a at see
Thera pijna ok thera nöd:
Han var ey vreder om thera död.
Thet Torn stod vppa en steen,
En pööl *i*) fuul ok oreen
Millan thera bäggia laa.
Then Gudh, som alt förmaa,
Gifvi them Himmerikis ära,
För the pijna the tolde thära!

41. *INBÖRDES KRIG EMELLAN K. BIRGER OCH HERTIGARNAS FOLK. BELLUM INTESTINUM R. BIRGERI CUM DUCUM ASSECLIS.*

Tha Hertuginnan the tijdender fick,
At the Första svå missgick,
Tha rymde hon a Skara Huus,
Ok henne Son Jonkar Magnus.
Tha Hertogans Män thet frago, *a*)
At Hertogarna fangne lago,
Her Carl aff Calmara,
Han lot bud om Landena fara,
Han sampnade Smalenningarna, ok Her Mattes Vestgötha, *b*)
Ok hade hugt Konungen möta,
Ok kommo omsider allesamman,
Tha gick Konungenom aff gamman:
Konungen började sina färd,
Ok lot a biuda gingärd, *c*)
Ok sade at han skulle fara
Til Stockholm ok til Calmara
Ok landet skulle alt undergaa,
Han mistet ok kunde thet ey faa.
Til Stockholm han tha reed,
Honom gick ther ey a leed;
Brona man för honom upvandt, *d*)
The Bymän sade honom sandt,
Ok Fougten uppa Husit var:
Konungen beddes ansvar,
Om the ville honom Husit faa,
Ok Staden under Husit laa?
The sade thet vilja late;
The Borgare uppa Slottet sate
Ok the Köpmän i Staden bodde,
Väpnade sik ok Hästarna skodde,
Ok ville Konungen bestaa,
Ok honom fra Staden slaa,
Ok gingo a Norra Malm,
Spiut, Sverd ok mangen Palm *e*)
The aff Staden med sik baro,
Tijt som Konungzens Män voro,
Ok började med them ett kijff,
Ther miste Jöns Ebbeson *f*) sitt lijff.
Konungen rymde tha bort tädan
Ok Hertogans Män sampnades mädan
Ok til Nyköpungx ater:
Nu pröfvar jak at illa later,
Hertogarnas macht är mik affstarck:
Ok sände tha bud til Danmarck,
Ok bedes aff Konungenom tädan tröst,
Thet Sölff skulle väl varda löst;
Ok bad sin Son fara til Landa,
Ok vinna Rijket sik tilhanda.
Konung Erik var hans Moderbroder,
Ty var han honom huller ok goder,
Sexhundrade Örs fick han honom med,
Tha satte han Visingzöö til väd, *g*)
Ok aff Smalandom en diger deel,
Thet hörde Sverikes Crona tel:
Raske Hälade ok oblyge,
Med god Örs ok goda Tyge,
Följde then Jonkar a stad,
The ville göra hvad han bad.
Her Marten *h*) Dufva var thera förman,
Han fan hvad han ther van,
The hugde Sverike vinna,
The vände ater ok fingo minna: *i*)
Mädan vart Nyköpung belakt,
The giorde Konungen osakt. *k*)
Then tijd Konungen thet saa,
Tha gick han uppa Tornet staa,
Ok tänckte uppa sina otuckt, *l*)
Som han hade förra huckt,
Med ovijsa manna rade,
Ån tha the han litit bade; *m*)
Man torffte ey länger lyckan til
Then är skött *n*) radit ther illa vil.

Tha

i) Cod. 3. Pall.
a) Förnummo, certiores fierent.
b) Addit Cod. 2. Ok Herra Birger Uplänningarna.
c) Tributum militi sustentando destinatum, hodie krigsgärd.
d) Upvinda, suspendere.
e) Käpp, påk, contus, fustis.
f) Codex 1. Olofson. 2. Jacobson.
g) Pant, pignus.
h) Codex 4. Mattes.
i) Mindre, minus.
k) Oro, inquies, turbæ.
l) Ogerning, malum facinus.
m) Båtade, conducebant.
n) Snart, cito.

Tha läste han Tornit til fulfast,
Ok giorde sik sielfvan myckin last
Ok kastade Nyckelen i the Aa
Sva at han stod ey ater faa.
Til Stäkaborg han tha foor,
Then Gudh i Himmelrijke boor
Bättre hvarjom sin skada han fick,
Hämpne thet han a them begick!
Tha leffde Hertog Erik
Tree o) daga, sva sagde man mik,
Föruthan Dryck, föruthan Maat,
Thet var under han thet sva gaat;
Ok Ellofva daga Hertog Waldemar,
Jak tror at thet för then skul var,
At Hertog Erikz pijna var mera,
Ty vordo hans daga icke flera.
Thessalund svälte han them ihäl,
Thet säya faa män at thet var väl.
Gudh gifvi them Himmerik
För then harda död the tolde a sik!
Effter Gudz Börd Tusende Aar,
Tryhundrat paa thet siuttonde thet var.
Jonkar Magnus han tha kom,
Ok med honom mang Hälad from,
Hvar han laa med sin Här om natt,
Man fick honom hvad honom var fatt;
Han ville ey bränna eller röfva,
Han ville heller förr pröfva
Om han matte Hertogans män förvinna,
Han ville nöduger latit med minna.
Konungen moot them reed
I Östergötland langa leed;
Then tijd han them mötte
Voro thera Hästa trötte,
Tha lot han them andra fara,
Ok lade myckin skatt uppa,
Sva myckin, som honom vart til rada,
Tha hade Bönder litzla nada;
Å hvar the foro, tha bado the,
At the skulle Hertugans män see,
Var Herre vete them thera löön,
Som the sielfva togo a röön.
Hertogans Män kommo tha farande
Vppenbara ok ey ovarande,
Ok ville gärna med them strijda;
Tha flydde Konungen ok torde ey bijda.
Thetta var vid Skärkin, p)
Var han Tysk, eller Finn,
The ränd̄e ä hvar annar ned,
Ok flydde sva bort om Holaved,
Ok sva i Västergöthland;
Huru them gick ther i hand,
Thet varder här ginstan sackt:
Bönder sampnade sina mackt
Ok lade sik neder i Karlaby,
The hade ekke huckt at fly.
Hoffmännerna voro ther aff faa, q)
Then tijd Konungen thet saa,
Tha tog han i dag til tre dagar. r)
Tha foro the bönder hvar sina vägar
Ok hämpte Foder ok somme Maat
Ok skildes en myckin deel ath.
The Bönder, som qvarre lago,
Ena stund the om sik sago,
Tha sago the Konungzens Baner thet kom,
Tha lato the storlika illa ther om,
At Bönderne vora ey alle ther.
Vij seem, at Konungen komber här;
Ok skickade sik alle tha,
The Hoffmän drogo thera tyyg uppa
Ok voro främmerst i then Spetz:
Then dag Konungen hade betz,
Ville han tha ekke halla,
Jak tror thet monde valla,
At hade Konungen länger bijdt,
Ok hade ey tha med them strijdt,
Tha hade Bönderne vordit flera
Ok thera häär hade varit mera.
The kommo samman ok stridde fast,
Natten kom ok Dagen brast,
Tha satte the Eld i then Byy,
Thet giorde Konungen alt förty,
At hans Folck skulle bätter see,
The saluge s) Bönder tha tappade the:
The Hoffmän ther vare,
Vordo ther fangne ok somma sare,
Ok Bönder vordo ther manga döde
Ok somma foro hem med Krona t) röde.
En unger Riddare heet Her Boo,
Gudh gifvi hans Siäl nade ok roo!
Han togh ther i dagh millan them
Ok sidan foro Bönderna hem.
Konung Byrger var ey seen
Ok foor thet samma ater igen
Ok lade sitt Folk i Köpstäder ned
Ok vänte tha sik godan fred.
Tha Hertugans män thetta frage, u)
The för Nyköpung lage,
At striden hade varit
Ok Bönderna sva illa farit,
Tha edde them ther alla illa,
Thet skedde en affton sirla, v)
At Bönderna skulle Kost föra,
Slikan som the monde uthgöra,
Tijt Hertogens män lage;
Tha Konungzens män thetta sage,
Tha togo the Kosten bort fran them,
Ok vijste them slappe x) ater hem.

Tha

o) Codices 1. 2. Nijo.
p) Paroecia Ostrogothiæ, haud procul Lincopia.
q) För få, admodum pauci.
r) Slöt stillestånd på tre dagar, septem dierum inducias pepigit.
s) Hoc loco Olycklige, infelices.
t) Sår, vulnus.
u) Förnummo, comperibant.
v) Sent, sero.
x) Tomhändte, vacuis manibus.

Tha hoff sik ater upp ett kijff,
Thet kostade sommom Godz ok lijff,
Her Cnut Porse han kom ther,
The viste ey at han var sva när;
Han stridde ther med rättan mandom,
The matte heller hafva varit i Rom:
Somme män sva langan vidh, *y)*
Omsider förgick the strijdh,
Konungsens män the hade tappat,
Then bleff ther döder som ther var skapat.
The fingo them ther alla fleste,
Ok bytte thera Vapn ok thera Häste.
Tha the andra the tijdender frago,
I Linköping ok Skänninge lago,
Tha bruto the upp uk foro til landa,
Ok Konungen satt ater i vanda,
Stäkaborg beladis tha,
Konungen ok Drotning Märeta
Rymde sva til Vissbyy,
Jak troor the giordet förty,
The vilde ey komma i thera Kloo,
The Herra än i Sverige boo:
The voro ater a thet Huus,
Konung Byrgers Son Jonkar Magnus ok Her Benedictus, *a)*
Ok med them bade Riddare ok Svena,
Å medan the hade Skott ok Stena,
Thet skiptades med them ther före lago,
Sva som the rönte ok sago;
Manga fingo ther myckin skada,
Som än timar manga stada,
Hvar man stormar natt ok dag,
Jak tror ther giffz uth mangt ett slag.
Tha loth Konungen Skipp tilreda,
Kogga stoora ok Butza breda, *b)*
Ok skepade ther a Kost ok Män
Ok yffrit Vapn, ok hoppades än
At han skulle gita Husit frommat, *c)*
Ok gitit ther Kost ok folck a kommet.
Tha the kommo i Götha skiär,
Jämskött voro Hertogans män ther,
Ok loto genstan til thera staa,
Ok finge hvart Barn ther var uppa,
Ok bytte the Skipp, Kost ok Kläde,
Thet var Konungen liten gläde.
Mange Tydske voro ther med,
The hade full när satt ett vädh,
Hufvudit til pant ä hvart Kroppen fore;
Nu ville the heller at the svore,
At the skulle fara hem til landa,
Ok komme aldrig i then vanda,
At komma til Sverike ater igen,
Jak tror the svoro sik ey meen.

Tha fick Konungen thetta vetta,
Röd, bleek ok manga letta *d)*
Fick Drottningen, tha hon thet fraa,
Vil Gudh oss lata sva missgaa,
Hvad skolom vij tha til rada taka?
Drotzeten sade, oss skal ey skada,
Jak vil nu sielff ena reso fara
Ok them sva litit spara,
Som the hafva spart oss här til.
Konungen sade: mädan Drotzeten vil
Vaga sitt liif för vann heder;
Alla the män var skada är leder,
The skola alla med honom fara,
Sva at här faa skola hemma vara.
The togo tha Skipp hvar the kunde faa,
Häller stora Kogga än smaa,
Ok loto them planka väl omkring,
Ok skepade rätt sva thera ting,
Som the skulle en Kamp staa,
Vinna eller tappa, hvad heller maa.
Then tijd the kommo ther
A händer *e)* Husit i Götha skiär,
Tha kommo ther Hertogans män i stad,
Jak tror the stodo ther ok ett bad;
Ther hooff sik upp tha en diger strijd,
The giorde Flottar aff torr Vijd,
Ok loto sva uppa Skeppen flyta,
Skott ok Steen monde ther ey tryta.
The värde sik mädan Stenen van,
Ok ä til thess at Koggen bran:
Tre Kogga brunno alla i sänder,
Tha gingo the Hertogans Män a händer,
Ok vore ther fangne alla en ridh,
Ther dugde ey länger thera strijdh.
Brunke ok Vlfver Gärlax broder,
Ok Lyder Fors en Hälad goder,
Ok en Skytta heet Walram,
The gäste tha ena andra hampn,
Stockholms Torn thet raskast the gato.
Å mädan the ther inne sato,
Man gaff them Maat ok plägade them väl,
Ekke svälte man them ihäl. *f)*

42. *MATTS KETTILMUNDSON, RIKETS DROTS OCH FÖRMAN. MATTHIAS KETTILMUNDI REGNI DROTSETUS ET PRÆSES.*

Om Midsommaren skulle vara
Ett stort Hooff innan Skara;
Ther kom Rijket mästadeel
Ok togo Her Mattis tel
Drotzeta ok Förman;
Rijkzens Rad tha valde han:

The

y) Somlige leddes så dervid, nonnulli ita fastidierunt.

a) Codices 12. 13. Jwngherren. 11. Herman. 14. En ung herre.

b) Navigiorum grandiorum genera.

c) Cod. 1. Gitat husena föra mat, posset arci obsonia adferre.

d) Färgor, colores.

e) Emot, versus. Præteritum ab *Ihre* in Gloss.

f) Alludit iterum ad fatum Ducum.

The syslade ther ok annat slikt,
Som Rijkena var torfftelikt. a)
Then tijd Hofvet ther förleed,
Ok Drotzeten tädan reed,
Ok saa i Landit hvat ther var titt,
Rijkit var tha yfrit vijdt;
The hade yfrit sysla tha,
Them laa myckin Örlig uppa.
The a Nyköpungz Huus varo,
Toge Hertugarna ok baro
Vthaff Husit a en Baar,
Ett Baldekin ther öfver var,
Ok satte them vthan Husit nidh:
Här magin i Herrar kännas vidh,
At the äro idra rätta Herrar,
The åre döde, ty är verre!
Jak veet ey hvar ath i villen traa,
I magen ider andra Herrar faa,
Ok lata Konungen hafva sitt Rijke.
The svarade Sonen varder ok Fadrens lijke;
Hertig Eriks son han liver än,
Han är vår Herre, vi ärom hans män.
Vij viliom honom tiena thet är vaar tarff,
Thet maa ingen dräpa sik til arff.
I Stockholm loto the them begaa,
I Byyakyrkian b) bade tva.
Ther effter om Varfru dag,
För Angist ok Blida slag,
Tha vart Nyköpung gifvit,
Godt Folck, raskt ok trifvit,
Hade sik för Husit lagt,
Ok hade thessa lundom sagt:
Om the kunde thetta bevara,
The vilde aldrig tädan fara,
För ån the Husit hade öde,
Ther thera Herra blifvo döde;
Ok slogo then Muur allan sva sma,
Ok loto en Steen ey ater staa,
Ther förra stod bade Muur ok Tinna, c)
Ther kan man nu ey en Steen finna. d)
The a Stäkaborg ther varo
Hullo Husit, än tha at hvario
Nyköpung var gifvit,
The hade Värck therföre drifvit,
Ok starka Blidor e) uprätt,
Ther gick alt som the hade jätt:
The stormade bade dag ok natt,
Omsider var Kosten fatt,
The ther uppa Husit sato,
Thet var illt ok litet the ato;
The vordo trötte ok illa sare,
Ok önskade at Jonkaren ther vare,
I then stad man kunde honom fanga,
Å huru them kunde sidan ganga.
Man gör mangt then tijd honom tränger,
At han gitter ey bidit länger.
The sago at thet var ensvägit, f)
Ok gato thet ey länger drägit.
Tha dagtingade the langa stund,
Sidan gofvo the Husit thessalund,
At Jonkaren skulle fangin vara,
Ok the skulle uthaff Husit fara,
Hvart the ville med thera Hafvor,
Thet pröfvade the ther Husit gafvo:
År thet Lekman eller Präst,
Tha är ä hvar sik sielfvom bäst.
The slogo then Muur allan smaa,
Ok loto en Steen ey ater staa.
Til Stockholm förde the han,
Jonkar Magnus then ädle man,
Ok lato honom a Stockholms Torn gaa,
Ok loto honom alla Nade faa,
Ther han torpte til sitt lijff
Hans Fader vulte honom thet kijff:
Fullväl vänte jak at the han föda,
Ekke svälte the han til döda. g)
Ther epter om Sancte Michils tijd,
Vart en stoor väldog strijd
Aff Däni ok Vpländske män,
Jak tror at Skaninga minnes thet än:
Däni tappade Siger ther,
Skadan är ópta för Dören när,
Vidh Mörklang, h) sva heter en Byy,
The vordo ther fangne, som ey ville flyy;
Try Hundrade Riddare ok Svenar
Vordo ther fangne, thet jak menar,
Däni ok Tydzke ibland,
Ok lofvado alle med sina hand,
At the skola komma in,
Then dag man gaff them thet i sinn,
Om ther komme ey Försaat uthi,
Sva at the voro daktingade frij.
Helsingiaborg vart tha belagt,
Aff Vplänskom Mannom ok thera macht:
Lund ok Skane ok Malmöya
Loto sik tha gärna nöya,
At the kommo thera Sölff tha vid,
Ok vordo ey brände i grund nid.
Skaninga hade tha myckla oroo,
Them gick ath bade Oxa ok Koo,
Hästafoder, Ööl ok Maat,
Hvad the hade gick alt aat;
Tha var ey digert mera tel,
Folcket ville ok hem en deel.
Tha foor Drotzeten hem til landa,
Konung Byrger vulte honom then vanda;

Om

a) Cfr. *Hadorphii* Allegata, p. 12.
b) In Templo S. Nicolai die 8 Septembr.
c) Tinne, spets på muren, murorum pinna. Tinnarne af Templet in S. Bibliis Svecanis de Salvatore a Diabolo tentato.
d) Tempore *Hadorphii* adhuc turris supererat, in cujus muro foramen conspiciebatur, quod dente porcino Dux Valdemarus aperuerat; sed dimidium tantum operis ante mortem perfecit.
e) Kastmachiner, balistæ.
f) Envist, pertinax.
g) Iterum de nece Ducum sermocinatur.
h) Codex 1. Mjölkelang.

Om Helgonamässso kommo the hem,
Tha lot Drotzeten skipa the fangne fram,
Ok förvan them med Rijkzens Rätt,
Till then död han hade them jätt.
Drotzet Brunke ok Valteram;
Ok Lyder Foos, sva var thera nampn,
Ok fierde Vlfver Svalabäck,
Hans ord giorde honom till gäck;
Them satte man tha alla pa Berget a radh,
Jak ville the sato samma stadh,
Om the voro flere med i rade,
At Hertogarne vordo förradde bade.
Ok vordo ther sva öfver een,
At strax om Varen Siön var reen,
Med Macht ville the til Gottland tha,
At the matte ther Konung Byrger faa;
Ok gingo thera resa väl,
Tha ville the han svälta ihäl,
Som han hade thera Herra giordt,
Ok här förr i Bokena är spordt.
En deel var tha Hertogarnas skade hämpt,
Tha vart ett Hooff til Stockholms nämpt,
A ellofva tusande Jomfru dag, *i*)
Ville the thes hafva fördrag:
The ledde Jonkar Magnus aff Tornet nid,
Then honom ledde vardnaden vid,
Ok bad honom göra sin Skriptamal,
Ok reda väl för sina siäl,
Som jak hafver aff Herrana spordt,
Tu gäller thet tin Fader hafver giordt.
The loto honom ganska väl begaa,
Med alla the Clerke man kunde faa;
Han offrade Silfver ok bad til Christ,
Mädan lifvet ey länger hafver frist,
Tha giff Siälinne Himmerikis ödh,
Mädan jak skal tola thenna dödh!
Jak far ok nader om Gudh vill,
Mädan min Brott är ey mera ther till:
Gudh veet thet var mik a moot,
At Hertog Erik sitt Lijff sva loot,
Ok hans Broder Hertog Waldemar;
Man veet väl at jak innan Danmark var,
Ok viste ther altzintet aff,
Vthan thet rad min Fader mik gaff,
At jak skulle til Sverike fare,
Ok uppa idar skada vare;
Nu skal jak döö, hvad nu tho, *k*)
Gudh gifvi Siälinne nade ok roo!
A Helgans Holm *l*) man han ledde,
Ok ett Täpede *m*) neder bredde,
Ther knäade han sik fagerlika a,
Ther lot man hans hufvud afslaa:
Effter Gudz Börd tiugu ok trättonhundrade Aar,
Simeonis ok Judä affton *n*) thet var,
Ok lade honom sidan uppa ena Baar,
Ett Baldakin ther öfver var,
Ok lade a Barena öfver hans Lijk,
Han Fader var en Konung rik.
The bästa fyra Herra ther vore,
Han tädan ok til Barfota Brödra *o*) bore;
Ok lade han i the samma graff,
Then Gudh hans Farfader gaff,
Them milde Konung Magnus
The liggia bade i ett Gudz Huus,
Ther Barföta Bröder öfver rada,
Ett höfveligt Mönster *p*) med Gudz nada.
Tha Konung Byrger thetta fra
The tijdende ok Drotning Märeta,
Tha loto the illa om thera död,
Nu först äro vi kompne i nöd!
Til Danmark skyndade the tha sik,
Tha var döder Konung Erik,
The beddis aff Konung Christopher nade;
Tha vart Konungenom thet til rade,
Han länte them en Gard vid Skälsör,
Thet är god gärning hvar slikt gör;
Ok tu Härad togo ther till,
Konung Christopher sade: jak vil
Thetta göra för Syskona lag,
Thet är sidan mangen dag
Syster, at jak thet förstod,
At tu vore mik aldrik god.
Then Gard han heter Spikaborg;
Hon fick sidan än högre sorg,
Hon fra, at Jonkar Magnus doo,
Ok greet tha thet hon förra loo.
Strax om Varen redde the
Sva skönan Flotta man ville see,
Aff Folck ok Skepp i thet sinne,
Ok meente Kong Byrger i Gottland finne.
Tha the i Garnehampn *q*) kommo,
Visselika the ther förnommo,
Huru Konungen ok Drotningen, baden i sänder,
Varo flydde til Danmark til henna Fränder;
Landit hyllade Drotzet Mattis tha,
The i Stadin bodde giorde ok sva;
Sidan foro the Svenska hem,
Ok lastade thet the funno ey them.

43. *PRINS MAGNUS ERICSON VÄLJES TIL KONUNG. REX ELIGITUR PRINCEPS MAGNUS ERICI.*

Om Midsommaren ther effter kom,
Manger stoltz Hälade from,
Vart tha sedder i Vpland,
Ok monge Bönder medh ibland;
Fyra Bönder skulle vara

I

i) Die 21 Octobris.
k) Dock, tandem.
l) Ubi jam Stabulum Regium.
m) Tapet, tapetum.
n) Die 28 Octobris 1320. Leges Helsingicæ Arfda B. Fl. 16, diem 8 post Trinitatis, d. 1 Junii ejus emortualem definiunt.
o) Monasterium Franciscanorum in Gråmunkaholm, hodie Riddarholmen.
p) Kyrka, basilica.
q) *Tuneld*, Geogr. T. II. p. 187.

I hvar Härad ok skulle fara,
Ok mötas alla vid Morating,
Thet Budh foor alt Rijket omkring:
The möttis alla Midsommars dag,
I godan Tima ok god Lag.
En rijker Herre en dogande man,
Han talade som han väl kan:
I ären Gudi välkompne här,
Bönder ok Hoffmän hvad thet är,
Vij hafva oss hugt Konung välja
Ok viljom ther med ey länger dvälja.
Jak hafver hördt sagt allan min alder,
Varder Konung a Morating valder,
Med alla Landa vilja ok Laga,
Han varder goder alla daga,
Ok faar med Folcke goda häll
Ok varder milder ok är säll,
Ok gifver Bondom godan fred,
Then Konung torptom vij nu ved.
Gudh gifvi oss then, svarade the,
Ther Rijkena matte aff glädi skee!
Drotzeten hade Konungen i Fampn,
Han sade: vij hoppoms göra Rijkena gagn,
Ok myckin fromma fram a leed,
Sva at Rijkzens ära varder bred;
Vij hafvom tva ädla Lanzherra,
The äre döde, ty är värra!
Sliker som Hertog Erik var,
Ok hans Broder Hertug Waldemar,
Them hafvom vij skadelika mist,
The vore förradde med falska list:
Vij vetom väl vara skadamän,
Vij hafvom thet hämpt, ok skolom än
Hata them alt thet vij gitta,
Å mädan vij them lifvande vitta.
Thet hafver Konung Byrger giordt,
Vij hafvom honom aff Rijket kördt,
The Lycka hafver Gudh oss gifvit,
At vij hafvom han aff Rijkit drifvit,
För then last han begick
A sina Bröder, tha han them fick.
Vij vunnom honom Land ok Borgar aff,
Med the hielp Gudh oss gaff,
Sva at han ey skal ok aldrig maa
Optare vald i Sverike faa.
Nu magom vij ey Konung länger umbära,
Gudh gifve honom Hälsa, Lycka ok Åra!
Vij skolom i dag thenna Jonkar til Konung taka,
Thet viliom vij göra för then saka,
At Rijket skal ther aff hafva tröst:
Gudh hafver nu skött van vanda löst,
Sva att vij magom lifva utan kijff,
Gudh gifve honom Hälsa ok longt lijff!
Ok late han länge med oss lifva;
Ther vij viliom i dag Konungz nampn gifva!
Hoffmän, Bönder ok alla samman
Ópte, ok sade alle Amen!
Vill Gudh innan Himmerijke,
Han maa väl vara sins Faders lijke.
Tha valde the Jonkar Magnoss,
Hertog Eriks Son, siger man oss,
At han ekke äldre var
Än tha pa sitt tridie Aar. r)
Herrana ginge honom alla a hand,
Ok loto honom upp bade Borgar ok Land,
Ok vordo alla ther hans Män,
Ok tiente honom som the göra ok än,
Ok var valder vid Morasten;
Sidan vände Bönderna ater igen,
Ok sade hvar för sino härade,
Hvilke män sin Herra sva ärade,
The vore värde god lön,
Sva att thera Barn skulle hafva thess rön.
Han finge aldrig öfver Svenske vald,
Vore ey thera ärfvode sva margfald,
Ok thera myckla manheet,
Som aller Christendomen veet,
Att the hämpnes thera Herra sva,
Att all Verldin lägger them tack uppa.

44. DEN SAMME BLIFVER OCK KONUNG I NORRIGE. IDEM REX NORVEGIÆ.

Konung Hakon blef ok tha döder,
Ok Konung Erik, the vore tvo Bröder,
Var Herre kallade them bada till sik,
Konung Hakon ok Kong Erik.
Norgis Rijke stod Konunga löst,
Ok the hade inga andra tröst,
Än a Kong Magnus ther valder var,
Ok Konunge nampn i Sverike baar.
Han var skylder Konung Hakon
Sva när, att han var hans Dotterson;
Hans Fader heet Hertog Erik hin mille,
Thet gick alt som vaar Herra ville,
Ok Sverikis Män the hulpo till,
Thet skall ä fram var Herre vill.
Han vart ok Konung i Norrige,
Thet ville Gudh at sva skulle skee,
Han är nu Konung öfver tv Rijke,
Faa Christna Konunga lifva nu slijke.
Vardberg ok Norra Halland
Hade han frijt i sine hand.
The ära han fick ok hafver än,
Thet vulte honom Gudh ok Svänska Män.

r) Cod. 12 habet:
Ther före skedde honum tolken mon
Ty han war hertog Ericss son.

SLUT PÅ FÖRSTA RIMCHRÓNIKAN IFRÅN ÅR 1222 TILL 1319.
FINIS CHRONICI RHYTHMICI MAJORIS AB AN. 1222 AD 1319.

FÖRSTA FORTSÄTTNINGEN IFRÅN 1319 TIL 1452, AF LAURENTIUS AROSIENSIS.

CONTINUATIO I. AB AN. 1319 AD 1452 A LAURENTIO AROSIENSI. a)

1. SKÅNES INLÖSEN. SCANIÆ REDEMTIO.

Drotzeten skulle Rijkzens Förstandare vara,
Til thess Konungen kom til sina Ara,
Thet stod sva väl i Rijket tha,
At aldre kunne thet bättre staa;
Tha var Konungens Dräsel sva rijk,
At aldre var i Sverike slijk:
Ty Rijkzens män liffde med glädie ok lost,
Ok hade inga onytta Kost; b)
Tha var sva goder Frider,
At ingen torpte c) sik vider
Moot the Svänska nagot örloga,
Ty the ä vinna d) hvat the böria.
Danmark stod tha i sorg ok qvala
För the Sold the skulle betala,
För thet Örlog the hade fördt
A Sverike, som för är rördt.
Jonkar Hakon ok Knut e) hade i pant
Södra Halland, siger jak försant,
Ok ther til tv Härad i Skane,
Bärga Härad ok Norra Asbo heta the;
För lödukt Sölff f) Fiortontusende lödug Mark,
Thet var en Sold full stark:
Ok hade Grefve Hans aff Holstaland g)
För h) fyra ok trettijo tusand
Löduga Mark i Cölnisk Vicht,
Thet siger jak uthan falska Dicht;
Skanung, Blekung, Lyster ok Hvädan, i)
Å hade Danske mindre mädan.
Sva dyrt stodo honom the Landen i pant,
För Gudh siger jak thet sant.
Än varo Danske skylloga thessin,
En som heet Conradt von Plessin, k)
At betala i Kölnisk Vicht frij,
Fiortontusende l) Mark lödug ok femtij,
Han hade therföre til borga,
Köpenhafns Huus ok Borga,
I Roskild tu Härad ok Bytornet vid Köpmannahafn,
Ok thenna effterskrifne try Härad vid nampn:
Säme Härad ok Kille häret
Ok Tyme Härad, thesse try äret.
Än lijde Danske mera qvala
Aff osäyeligt Godz ok Gäld the ey kunde betala.
Waldemar tha Konung i Danmark var,
Hans Fader vart dräpin aff Konung Christophar, m)
Budh han til Konung Magnus sände,
Ok bad han hielpa sik aff then vande,
Ok vid the Gäldin skilje,
Han ville lifva effter hans vilja.
Sveriges Rad sik tha tröste,
Ok förnämde Pant til Cronane löste,
Ok giorde ther ända mäder,
At Skane ok Halland med Slott ok Städer
Skulle evinnerlika under Sverike blifva:
Sva loto the aff Sverike drifva
Fyretijo ok nijotusende lödug Marck,
Thet maa väl skrifvas en Summa starck,
Som the alt i lödugt Sölff uthgafvo,
Ok betalade ey med andra hafvo;
Ok loto thet i Kölnisk vicht betala,
För än the, the Landen nakat benala. n)
Ther giordes kostelig Breff uppa,
At Skane skulle aldrik undan Sverike gaa,
Ok ey Halland, Lyster, Hvedan eller Bleking,
Thet lofvade Danske uthan tving,
Ok med kostlig eeda jätte,
At evinnerliga skulle hallas thette,
Ok aldrig skulle Danske thet Örlog föra,
Som Sverikis Crona kunde skada göra.
Thet lofvade med Konungen Riddare ok Svena,
Biskopa, Köpmän ok Almogen mena,
Ok svoro med stoora Eeder tha,
Ok gafvo Breff ok Insigle oppa;
At brutu Danske thet här är sakt,
Tha skulle sex Biskopa hafva mackt
Lysa them therföre i bann,
Hvar här imoot siger, han siger osann:
I samma Breff ok skrifvit är,
Huru svarlika the sik plichtade ther,

Er-

a) Ab initio imperii Erici Pomerani hic Auctor multo plenior est, ita ut non aliunde Engelbrecti atque Caroli Canuti fata melius cognoscantur. Lingua propius ad hodiernam nostram accedit, neque tam frequenti opus habet elucidatione, ac illa, qua usus est proxime præcedens Scriptor. Annorum quoque & dierum frequentior indicatio.

b) Utgifter, sumtus, erogationes.

c) Vågade, audebat. Cod. 1. 4. tröste.

d) Iidem: hvart the bögha.

e) Canutus Porse Hallandiam meridionalem cum his Scaniæ territoriis pignoris loco a R. Christophoro obtinuit. v. *Lagerbring*. T. III. p. 234. Indigitat Auctor binos Canuti Porse filios, Haquinum & Canutum. Cfr. *Lagerbring*, p. 419.

f) Codd. 1. 2. 4. VIII m. Otta tusend.

g) Jahannes, Comes Holsatiæ seu Vagriæ. *Lagerbring*, p. 259.

h) Codd. 1. 2. 4. III, tre.

i) Hwen, insula Scaniæ.

k) Hafniam a Comite Jahanne pignoris loco habuisse tradit *Lagerbring*, p. 267. Tria territoria Daniæ hodie Lille, Semb & Tune appellantur. Ibid. p. 297.

l) Codd. 1. 4. III m. tretusend.

m) Hallucinatur heic Auctor, nam Christophorus erat pater R. Valdemari.

n) Benala, nalkas, accedere, appropinquare.

Erchebiskopen, Clerke, Riddare ok Svena,
Köpmän, Bönder ok alla mena, *o*)
Som tha i Lunda Biskopzdöme boo,
Evinnerlika blifva vid Sverike i troo,
Ok aldre lata sik ther fra skilia
För nagor trang eller thera vilia.
Effter Gudz Byrd trättan hundrade Aar,
Fyratijo paa tridie thet var,
Pa Vardberg otta daga effter Mortensmissa *p*)
Stadfästis thet Breff ok gaffz til vissa.

2. *KONUNGENS SYSTERS EUPHEMIAS OCH HANS EGET GIFTERMÅL. REGIS SORORIS EUPHEMIÆ ATQUE IPSIUS NUPTIÆ.*

Konung Magnusse Syster Euphemia
Fick Michilborgz Furstan *a*) til Hustru tha,
Trij Barn födde the aff sik,
Konung Albricht ok Hendrick;
Tredie Syster är Ingeborg skrifven,
Hon vart en Hertog i Holsten gifven,
Ok var Kong Christierns Moders fadermoder,
Ty borde honom vara Sverike goder:
Hertug Hendrikz Dotter Konung Erik bar,
Tok at han ey Svenskom onder var.
Sidan Konungen växte til Ahra,
Tha hade Drotzeten Budh ospara,
Om en Jomfru som var hans lijke,
Ok fick ena aff Franckerijke;
Hon var välboren, skön ok vijs,
Thess gofvo henne alla prijs,
Hvar henne nampn vill leta,
Jomfru Blanka monde hon heta.
Hon ärlika til Sverike fördes,
Paa Stockholm thera Bröllop giordes,
Med svadana ähra som ther til höra,
Jak vil thet ey nu länger göra:
Han fick med henne fyra Döttrar *b*) ok tva Söne,
Ok vore alla Sydskone.

3. *K. MAGNI KRIGSTÅG EMOT RYSSLAND. EXPEDITIO R. MAGNI IN RUSSIAM.*

Sidan thet var mäst framgangit,
Ok Konungen hade Skane fangit,
Tha bleff then ädle Drotzet Mattis död,
Gudh frälse hans siäl aff alla nöd!
Sverike fick tha ett stort slag,
Thet hon ey förvinner i mongan dag,
Konungen fick sidan sielfver rada, *a*)
Ty kom Rijket i stoora onada.
Jak hafver ey aff en Konung spordt,
Som Gudh hafver mera nadh medh giordt.
Sancta Brigitta leffde än tha,
Med henne lät Gudh honom förstaa
Huru han sik skulle regera,
Han achtade thet doch ey thes mera:
Han ville ena resa til Ryssland fara,
Jomfru Maria lot honom at vara, *b*)
At ville han lyda henne rada,
Hon ville honom göma fran allan vada,
Ok kallade honom sin nyja Son:
Ther gaff han ganska litet om.
Hon sade: vil han til Ryssa draga,
Vthländske skalen *c*) ey med sik hafva,
Vthan tröste a Gudh ok sina män,
Hon ville väl förvara them,
Ok hans Häär paa alla sijda,
Therföre torpte han intet qvijda;
Ok ville sanka alla hans ovänner i sänder,
Ok skepa them honom alla i händer;
När han them finge, skullen them förvara,
Ok Gudz fiender hvarjen *d*) spara.
Hon lofvade honom meer a thet sinne, *e*)
At han skulle the heliga Graff vinne,
Om han giorde som hon bade,
Avi thet han ey lydde slika Moders rade!
Thär giorde then Yssling tvärt emoot
Alt thetta Jomfru Maria honom säya loot:
Han samkade sik en Häär stark
Bade aff Tydskeland ok Danmark,
Hertogen aff Holsten *f*) ok sljke flera,
Ty vart hans angist desto mera.
Thet gick som Jomfru Maria honom sade,
Tha han til Rysseland lade,
Han van alt thet föregick,

Ok

o) Menighet, plebs, multitudo.

p) Die 19 Novembris 1343. Diploma editum est ab *Hadorphio* in allegat. ad Chron. Rhythm. p. 16.

a) Albertus. Schema illius genealogicum:

Albertus Megapolitanus. Euphemia.

Albertus. Rex Sveciæ.	Henricus. ux. Ingeborg, Reg. Margarethæ soror.	Ingeborg. Henric. Ferreus, Dux Holsatiæ.
	Maria. Ux. Wratislai, ducis Pomeraniæ.	Gerhardus.
	Ericus Pomeranus Rex Sveciæ.	Helvig, Theodoricus Fortunatus Comes Oldenburg.
		Christiernus I. Rex Sveciæ.

b) Ex filiabus, unica nota est, Axa seu Anna, uxor Johannis Magni Läma, Legiferi Vestmanniæ, quæ Templum ecclesiæ Vada in Uplandia exstruere fecit an. 1328. (?) v. *Stiernman*, Höfd. Minne, p. 209. *Lagerbring* T. 3. p. 544.

a) Codex 12 addit:

Magnus Ericson.
Epter Gudz byrd 1319 åår
Jag til Konung 3 åre gamel uthvalder war.
Norje och Skåne med flere land
Med Swerige komme mig til hand.
Jag gjorde seden som en fåne
Jag bortfik flere land med Skåne.

b) Åtvarna, admonere.

c) Skall han ej.

d) Ingenstädes, nuspiam.

e) Den gången, ea vice.

f) Henricus Comes Holsatiæ. *Lagerbring* T. III. p. 392.

Ok sina största Ovenner alla i händer fick.
Tha radde the Svänska sva med them fara,
At the moot Christnom ey mera vara:
The Tydske radde them lata lifva,
Sölff ok Gull mage the oss gifva.
Jomfru Maria raad Konungen försmadde,
Ok giorde som the Tydska honom radde,
The Ryssa lofvade honom Sölff ok Gull,
Ok svoro honom vara hull,
Ok Christna Troo taka sik uppa,
Ok fly at alt Landet giorde ok sva:
Han loot them raka Skägg ok döpa,
Ok frija sidan fara ok köpa.
Mädan Ryssa skulle fara ok vända thera Land
Alt til Christna Troo ok Konungx hand,
Tha förtärde Konungen sina Spijsning mästa,
Ok Timan förgick then alla bästa,
Som han skulle hafva sik brukat,
Ok sina Ovenner underdukat.
Tha Ryssa kommo i thera behold,
Sankade the sva storan Sold
Aff Ryssa, Lättoga ok Tattar,
Ok bestallade Konungen ther han var,
Ok loto honom see i alla ty
At Skäggen varo vuxen igen aff ny:
Haden rakat Hufvudet aff theras Hals,
Tha hade the ey giordt tholkit fals. *g*)
Han groff sik uth at Levka mynne, *h*)
Häller hade the fangit honom inne:
Sva kom han hem med skam ok skade,
Ty han ey lydde Jomfru Maria rade.
Vthlänninga tvingade honom mangfald,
För än han fick betala thera Sold;
Han satte manga Land i pant,
Ok tvingade Almogen sva försant,
At thelken Skatt aldrig öfver them ginge,
Vthländske alt thet Soldet finge.

4. *K. MAGNI SÖNER, ERIC OCH HÅKAN, TAGAS TIL KONUNGAR. R. MAGNI FILII ERICUS ET HAQUINUS REGES CREANTUR.*

Konungen ok sva företog,
En sin man *a*) han framdrog
Öfver alla the i Rijket vore;
Thet giorde han therföre,
At hvad han ville taga uppa,
Tha skulle hans vilie framgaa,
Hvem ther var skadi eller orätt,
Han skötte ju altzintet thet:
Moot Kyrkiona frijheet giorde ok han,
Ty lyste Paven honom i bann,
Thet lade han ey a sitt sinn;
Hvar Gudz tijder *b*) hulles ther gick han in,
Ok förspilte mangom sinnom sva,
At Gudz tiänist fick ey framgaa.
Än tog han ett värre sinne,
Ok vilde ey blandas med sine Förstinne,
Vthan liffde värre än oskäligt Diur,
Ok syndade moot rätta Natur,
I the motto osägligit är.
Tha hans Radh sporde thetta här,
Tha radde the honom sva opta,
At han skulle rada Bötter thet paa.
Han achtade thet för inte vätta, *c*)
Ok ville thera radh ey sätta.
Sidan vordo the sva til rade,
At the keeste hans Söner bade,
Erik Konung öfver Sverike,
Ok Hakon öfver Norgis Rijke.
Ok finge Konungen aff Landit thäre,
Sva mycket han skulle sik med näre.
Ther epter förlijktes the tha,
Han ok hans Förstinna,
Sva at the lago samman bade;
Tha förgaff hon med bäggia thera rade
Erik, som Konung i Sverike var,
Ok hon sielff til verldina bar:
Som han i sitt yttersta sade,
At Modren honom thet giordt hade.
Sidan hyllade the Fadren igen,
Ok han lofvade ey göra them meen,
Hvaske thera Godz eller thera Lijff,
Vthan svor them älska uthan alt kijff.

5. *K. MAGNI FÖRBINDELSE MED K. WALDEMAR I DANMARK. R. MAGNI CUM VALDEMARO DANIÆ REGE CONSPIRATIO.*

Sidan föreentes Konung Magnus tha
Med hans Magh i Mechelborg sva,
At Konung Hakon skulle sik taga
Ena hans Fräncka, til Drottning hafva. *a*)
Konung Magnus ther om uthsände
Tolff hans Radh, thet skulle ände,
Ok med Mechilborg sva stadfäste,
The vare aff Sverike the mächtugeste ok bäste,
Erkebiskopen *b*) ok Biskop Nils af Linköping, *c*)
Honom är thes bätter, han sägs vara helig,
Her Carl aff Toffta, *d*) Boo Jonson *e*) ok mera
Tolka andra mächtuga flera,
Them sände han uth med fulla macht,
Hvat the lofvade skulle blifva sagt.
Thet lofvade han them, ok tolff med Konungen saa,
The ok vare hans radh tha;
Dock tänkte Konungen alla stunde,
Huru han sitt Radh förderfva kunde,
Ty tog han sik sva sara före,
Mädan the i thet ärendit vore,

Med

g) Falskhet, falsitas.
h) v. *Lagerbring*, T. III. p. 396.
a) Benedictus Algoti.
b) Gudstjenst, alias Tidegärd, cultus sacer.
c) Intet, nihili ducebat. Væt, vætta, res, aliquid. v. *Ihre* in Glossario.
a) Elisabetha Holsatica, Comitis Henrici Soror.
b) Petrus de Färentuna.
c) Confundit Auctor hunc Nicolaum cum Successore ejus Nicolao Hermanni.
d) Carolus Ulfonis Sparre. v. *Stiernmans* Höfd. Minne p. 6.
e) Griphufvud. Ibid. p. 7.

Med Konung Waldemar förbant han sik sva,
Ok gafvo thera barn samman ther paa,
Konung Hakon ok Drotning Margreta,
At Konung Waldemar skulle hans vilia veta,
Ok lata fullväl taka vara
När the Svänske med Jomfrun hemfara,
Tha skullen them alla lata gripa sva:
Ther til lofvade han Konung Waldemar tha
Skane ok Halland fritt igen,
Ok all Brefven med uthan meen.
The sik ther ey förra atskilje,
För än alt var giordt epter Kong Waldemars vilja;
Bade om Land, Slott ok Städer,
Ok han hade all Brefven mäder,
Om Bleking, Lyster, Halland ok Skane.
Vee then bedröfvade Fane,
Som sitt Rijke sva förderfver,
Ok tolkit mord epter sik ärfver *f*)
Paa sina Män honom tiäna j troo!
Honom är seent i vaan *g*) Himmerikis roo.
Ther til Konung Waldemar bad han,
At han skulle fara til Gottlan,
Ok tvinga Göthniska til boot,
Thy the giorde honom imoot,
At the ey sva mycken Skatt gafve,
Som han ville aff them hafve.
Tha Konung Waldemar Slotten i Skane intog,
Ok Kong Magnus aff them drog,
Tha sputtade honom gambla ok unga,
Ok kastade honom med rotna Koolunga, *h*)
Ok beskimpden med Vijsor ok Orde,
Thet var ey under at the sva giorde.
Kong Waldemar sitt Folk uthe hade,
När the Svenske aff Rostock lade,
Med tva stora Holka tha,
Tuhundrade Riddare ok Svena oppa,
Som i Tyssland hemma vare,
Ok skulle med Jomfrun til Sverike fare.
Tha lot han alle grijpa them,
Ok föras til Siäland hem,
Somme uppa Borga fäste,
Somme uppa the andra Näste,
Ok hölt them ther i tvange,
Sva väl Jomfrun, som andra fange. *i*)
Mechilborg sökte ther om daga
At han ville them löse hafva,
Thet skedde tha ey för thess
Än Mechilborg lade til Stigxnäs,
Med ottahundrade Riddare ok Svena,
Som med upgiorde Hiälma i strijden tjena,
Ok ther til thera Hofva sinn, *k*)
Sva drog han i Säland in.
I fierton Vekor monde han ther bijda,
Konung Waldemar torde ey med honom strijda.
Han härjade Landet alt omkring,
Til thes thet kom til Dagting,
At han fick the fanga alla igen.
Sedan fòor Mechilborg ater hem,
Ok bad the Svenska heem fare,
Ok halla thet honom lofvat vare,
Om the ville blifva ärlige män,
Eller aldrig sidan komma igen.
The foro til Konung Magnus samma stunde,
Ok förmante thet högsta the kunde,
Ok toko the tolff aff Radet mäder,
At han skulle lyda thess bäder,
Som the med Konungen hade besträldt,
Ok the andra Svenske med befäldt,
Thet värff til Mächilborg fara,
Ok lofvade them skadalös vara,
Ok skylte the Konungen saarlike,
At *l*) Skane var kommet fran Sverike
Moot thera radh ok minne:
Ty tog Konungen svadant sinne,
The fyra ok tiugu bäste i Rijket vore,
Them fördreff han therföre
Aff Biskoppa, Riddare ok Svena,
Som mästa macht hade honom tiena;
Ok ville them vid Lijff ok Godz skilja,
Ty the talade moot hans vilja,
Ok them alla biltoge lade
För thet the honom sanningen sade,
Ok then skada han hade Rijket giordt,
Ok ey hollet them troo eller ord:
Sva fördreff han them alle tillijka,
Fran Godz ok Hustru trängden them vijka.
Sidan the alla til Rostock lade,
Sva foro the tolff til Mechilborg, som lofvat hade,
Alle til honom uthan fals,
Hvar hade en Binzel *m*) om sin Hals,
Ok sade: vij ära här a idra nade,
Öfver vart Lijff ok Limar mage i rade,
Thet vij eder lofvade, kunne vij ey halla,
Ty gifvom vij oss i edra valla.
Mechilborg svarade them alla sän: *n*)
I hafvin oss hollit som ärliga män,
Thet ider Herre vil ider ok oss förrada,
Doch göra vij eder ey mera onada.
Han togh them paa sitt Fäste
Ok liffde vid them allerbäste,
Vppa sitt Slott Svärin,
Ok lot kalla the andra tijt til sin,

Som

f) Qui similes cædes post se relinquit, caussatur, *Ihre* interpretatur, ab ärfva, förvärfva, acquirere.

g) I lott. in sorte.

h) Brassica putrida.

i) Hanc Chronici nostri narrationem ignorasse videtur *Lagerbring* Hist. Svec. T. III. p. 487 & contra, *Krantzii* narrationem secutus, Elisabetham vento actam in Daniam fuisse tradit.

k) Hoffolk, comitatus aulicus.

l) Cod. 1. Swerike war uthsätt swa darlika.

m) Bindel, vitta. Rep, funis explicat *Lagerbring*, l. c. p. 499.

n) Tillika, simul.

Som i Rostock hade blifvit
Ok Kong Magnus hade med fördrifvit;
Ok bad them alla när sik blifva,
Kost ok Kläder ville han them gifva,
Til thes thet kommo i ett annan sinn,
Sva at the kommo i Sverike in.

6. *K. WALDEMARS TÅG TILL GOTHLAND. EXPEDITIO VALDEMARI IN GOTHLANDIAM.*

Sidan thetta sva tilgick,
Redde Konung Waldemar sik
Til Skips med en häär stoor,
Med hvilken han til Gottland foor;
Ok lade i Garnahampn ther mäder,
The saluge *a*) Gutha lyckades ey bäder:
The ville ey under Konungen gaa,
Ty lot han them gripa ok slaa,
Vid sexhundrade miste thera lijff,
Gudh skände *b*) Konung Magnus för thet kijff!
Han matte funnit bättre foga,
Ån sva förderfva sin Almoga.
Sidan skinnade han Stadin ok Landit i Rötter,
Sva at the fingo thes aldrig Böter.
Osägligt Gull ok Sölff han ther fick,
Gudh fogade at thet missgick,
Som han villet til Danmark föra,
Tha foor thet som man maa höra:
För Tiusta *c*) skäär uppa en Steen
Bleff bade Godz ok Skipp igen;
Ok alla the i Skippet voro inne
Förginges med i thet sinne.
Han lot sin Fougde paa Gottland vara,
Ok böd Almogen honom svara.
Tha han med Guta hade ände,
Strax ath Öland han tha vände,
Öninga gick tha sammalund,
Han lot them röfva ok skinna i grund;
Doch miste ingen ther sitt lijff,
Ty the budo honom intet kijff:
Tha han hade giordt alt thetta meen,
Foor han strax ath Danmark igen,
Ok var tijt nöga *d*) kommen väl
För än Gutharna slogo hans Fougde ihäl,
Ok lydde under Sverike sidan som för,
Thet är troo Almoge som sva gör.

7. *ALBRECHT AF MEKLENBURG HYLLAS TILL KONUNG I SVERIGE. ALBERTUS MEGAPOLITANUS REX SVECIÆ ELIGITUR.*

Mechilborg ok thet Svenske Rade
Mangt Bud til Konung Magnus hade,
At han ville taga them til nada,
Ok bätter för Sverike rada;
Ok vinna Skane til Sverike igen,
Som bort var kommet Rijket til meen,
Ok lata them niuta Sverikis Laga,
Ok ey sva Godz ok Arfve fra taga.
Konungen ey thetta göra vil,
Ty skrefvo the honom sva til,
At veeta hans värsta hvar the maa;
Ok föreentes sidan med Mechilborg sva,
At the hyllade Hertog Albricht hans Son,
Som var Konung Magnus Systerson,
Ok honom til Konung i Sverike taga:
Han svor them alla Sverigis Laga.
Mechilborg lot strax rede vara
Skipp ok Folck, the skulle med fara.
Sva förde the Hertog Albricht in,
Först pa Gottland i thet sinn,
Ther hyllade honom bade Land ok Stad,
Effter ty Sverigis Rad them bad.
Sidan förde the han til Stockholm tha,
Ther vart han ok hyllat sva,
Effter Gudz Byrd Trättonhundrade Aar,
Sextije try, Sancte Anders dag *a*) thet var.
Tha Konung Magnus thet förstod,
Han sik ey ther ath nöya loth,
Vthan ville Rijket behalla,
Om Lyckan ville honom thet valla;
Ok sände til Norge ok Danmark,
Ok sampnade sik en Häär stark,
Ok böd Konung Albricht sva till,
At han med honom strijda vill.
Honom lyckades tha ey bättre i the mata,
The möttes bade vid Gatha, *b*)
Millan Eneköpung ok Östansbroo, *c*)
Ther fick Kong Magnus then oroo,
Han vart sielfver gripin til fanga,
Kong Hakon monde nödigt undganga.
Effter Gudz Byrd M. CCC. LX pa V. Aar,
Mandagen näst effter hvijte Söndag thet var. *d*)
Tuu Aar för än Kong Magnus leed then nöd,
Bleeff hans Hustru Blanka död.
Vijnet monde i Västerars väl smaka,
Ty kunne somme Nordmän ey tädan raka; *e*)
The qvode *f*) fast ok giorde sik kaata, *g*)
Mädan Konungen tappade strijden i Gata.
Sva kommo ther manga farande in,
Mäst med blaa ok bloduga kinn,
Ok hvar flydde som mäst förmaa,
Svenske rände epter, bade gripa ok slaa.
The fingo tha ett annat Liud,

Sik

a) Olycklige, miseri, infelices.
b) Fördöme, a Skända, probro afficere, damnare.
c) Territoria in Smolandia.
d) Knapt, vix, ægre.
a) Die 30 Novembris, 1363.
b) Gataskogen in paroecia Uplandiæ Tillinge prope Enecopiam adhuc occurrit.
c) Pons prope Nyqvarn, cui pagus Östanbro adjacet, in Vestmanniæ paroecia Björksta.
d) Die 3 Martii, 1365.
e) Hitta, viam invenire, hodie råka, vel löpa, currere, ut putat *Ihre* in Glossario.
f) Sungo, canebant, a quäda, canere.
g) Kåt, sjelfsvåldig, salax, lasciviens.

Sik skyndade hvar aff Stadin uth,
Somme rijdu ok somme til foto,
Harnisk ok Värja mäst effter loto.
Konung Hakon lot ath Norge gaa,
Konung Magnus fördes til Stockholms tha,
Ok lotz *h*) i Kärnan *i*) i thet sinne,
Ther vart han förvarat inne,
I ena Stufvu loto the han gaa,
Ok hafva starka Boyor oppa.
Man gaff honom yffrit dricka ok äta,
Dock matte honom engin aff Tornet läta.
Sidan lot Konung Albricht bestalla
All the Slott, med Konung Magnus halla;
I siu Aar the sva gick,
För Kong Albricht all Slotten fick:
Han hade them ey sva bratt fangit,
Hade ey Daktingan millan gangit,
At Konung Albricht lot Kong Magnus qvitt, *k*)
Ok fick ther med alt Rijket fritt.
Sva monde Kong Magnus til Norge draga,
Ok bleff ther Konung i sina daga,
Til han drunknade i Bomisfiord *l*)
Vid Kunxholm *m*) sva hafver jak spordt:
Vid Norgis sida mon thet vara,
Thet veta the ther pläga fara.
Ther epter Kong Hakon aff Verlden gick,
Ok hade en Son epter sik,
Konung Oloff hans nampn var,
Han doo ok epter faa Aar.
Effter honom ärffde Norge tha
Hans Moder Drotning Margareta,
Ok ginstan epter i faa Aar,
Doo henne Fader Konung Waldemar:
Epter han ärffde hon Danmarkz Rijke,
Til Klokheet var tha ey henne lijke.

8. *K. ALBRECHTS ONDA REGERING. PERVERSUM R. ALBERTI IMPERIUM.*

Sidan Konung Albricht fick alt Riiket rada,
Finge Svenske mera onada,
Med tunga Skatta ok manga Laga, *a*)
Ok gästis aldrig svarare i thera daga.
Han satte ther epter alt sitt sinn,
Fördärfva the honom hämptade in,
Sva at för hvar en Svänsker Man
Tyska drog han tha mäst fram,
Them fick han Slotten ok Landit i pant,
Hvat the honom sade skulle vara sant.
Epter Tydska rade monden alt göra,
The Svänske villen näppliga see eller höra:
Svänske Jomfrur ok Enkior bade
Gaff han the Tydske uthan Fränderna rade;
Hvilken Svänsk ther vågade sik moot tala,
Han leed therföre nöd ok qvala.
Tha Tydske hade Rijket sva när i valla,
Ok Konungen hade ey stoort sik med halla,
Tha lot han the Svänske sammankalla,
Biskopa, Riddara ok Svena alla;
Ok lot them thet förstaa,
At han sin Staat ey halla maa,
Vthan the honom hielpa pläga
Hvar tridie Gard the sielfva äga: *b*)
Sva skulle Clostir ok alla Kyrckior gifva,
Om the ville i hans Hyllest lifva.
The svarade honom alle sva,
Them tyckte thet vara tungt a gaa,
Ok bode honom än tha för Gudz nade,
At han ville lyda thera rade,
Som the hade opta förr bidit,
Ok tijdt hans vrede therföre lijdit,
Ok late the Tyska fara hem,
Ok lösa landin ater aff them:
The ville honom ther til än hielpa tha
Hvar epter thy som han förmaa.
Konungen svarade ther til nee; *c*)
Han sade, thet kunde ey skee,
At han ville Tyska öfvergifva,
Å mädan han matte lifva,
Ok sade them främmare *d*) mera til,
At han then Bön jo hafva vil:
Ok lot strax pa thera Godz taga,
Han skötte hvaske Rätt eller Laga,
Ty kom han i Pavens Bann,
Altzintet skötte thet han,
Eller achtade nagot i sitt sinn,
Hvar Gudz tijder hullos, gick han in,
Ok förspilte mangom sinnom sva,
At Gudz tiänist fick ey framgaa. *e*)
Rijksens Rad talade ther fast imoot,
Ok finge thess heller ey annor boot,
Vthan Konungen giorde ther aff gamman, *f*)
Ok tok bort thera Godz altsamman,
Ok gaff thet Tyske hvem han ville:
Tha togo the Svänske gifvas ille,
Ok vilde sik hielp ther imoot leeta,
Ty foro the til Drotning Margreta,
Som tha Danmark ok Norge hade,
Ok thera nödh för henne sade.

Tha

h) Lämnades, insattes, includebatur.
i) Turris arcis Stockholmensis, postea trium coronarum dicta, Tre Kronor. Turris Helsingborgensis hodie Kärnan appellatur. Utraque a forma oblonga, quia Kärna proprie est vas, in quo butyrum circumagitur.
k) Gjorde honom fri, liberabat a carcere.
l) Codex 1. Bolmel, 4. Bömelfiord.
m) Codex 4. Liungholmen. Diarium Visbyense addit: prope Bergensem civitatem.
a) Codices 1. 4. Olaga. Conferri heic meretur Cantilena vetusta, Liknelse om K. Albrecht och Sverige, a nobis in appendice ad hoc Chronicon edenda.
b) De tertio quovis prædio libero, Frälsehemman, ad Fiscum reducendo explicat *Lagerbring* T. III. p. 670. Codex 12 etjam addit: aff Frelszet.
c) Nej, non, ut supra.
d) Frammar, främmar, vidare, ulterius.
e) Eadem verba de Rege Magno Erici occurrunt p. 55. Absunt in Cod. 1.
f) Spe, åtlöje, ludibrium.

Tha hon hade hördt thera meen,
Svarade hon them sva igen,
Ville the henne för Förstinna taga,
Hon ville them holla vid Sverigis Laga, *g*)
Ok hielpa them aff sina nöd ok vanda,
Ther med gingo the henne tilhanda.
Sva foro the Svänske til Sverike ater,
Sidan öktes Bondom mera grater, *h*)
The loto skrifva samman smatt ok stort,
Hvat orätt Konungen hade them giordt;
Ok huru opta the hade han vider varit,
Ok tijdt haden them illa svarit,
Ok achtade ey thera Rade,
Vthan them altijd försmadde,
Ok skötte sina Eeda än halfva minne, *i*)
Ok liffde alt epter Garpana *k*) sinne:
Ty loto the honom sva förstaa,
Med Mandskap ok Tienist fra honom gaa,
Ok ther til vara i alla stunde,
A hans värsta hvar the kunde.
Sidan ä hvar Konungen hade ett Fäste,
The Svenske bygde tu eller try ther Näste.
Ther var stoor Jämmer i Sverike tha,
Å hvart man ville rijda eller gaa,
Ok ä hvart man saa eller vände,
Tha vore jo Fiende a bade hände.
Illa stod tha Rijket uthan skäl,
Een Broder slo then andra ihäl,
Ok Sonen moot sin Fader giorde,
Effter Lagh ok Rätt tha ingen sporde:
Ty somme med Konung Albricht hullo,
Ok somme med Drotningen tilfullo.
Thet stod sva i mang Aar,
Til Kong Albricht sva arm var,
At han kunde ey Örlog halla,
Ty fick han the Pryska i valla *l*)
En deel aff Rijket til en Pant,
Thet var Gottland, siger iak försant,
För tiugu tusende Nobla *m*) svaara,
En stoor Summa monde thet vara.
Med thet Gull sampnaden tha
Alle the Tyske han kunde faa,
Ok böd Drotning Margreta sva til
At han med henne Folck strijda vil.
The förvissat thet i all Lagh, *n*)
Möttes i Falen *o*) Sancte Mattis dagh.
Han kom ther med sva stort bram, *p*)
Ok meente at vinna sin vilja fram,
Som en Sool the Tydske skijna,
Sva voro thera Tygh ok Harnisk fijna,
Ok gick stort Rusk aff thera Spisserij, *q*)
The hugdes vara för Svenskom frij,
För än thet kom the skulle strijda,
The svoro Svenske torde ey bijda.
Tysken svor ville binda tree,
Honom vändis alt Hugen han fick them see;
The Svänske kommo först a then Bana
Med sva mangen ärligen Fana,
Aff thesse try Rijkens Baneer,
Än hade the Tyske mange fleer,
Aff Hertuga, Grefva ok Banerherra,
Än hvat thes meer, them var thes värra.
Drotningenne Folck vunno ther Siger,
Konungens skadi var myckit diger,
Han vart tha sielfver fangin tha,
Hertog Erik hans Son vart ok sva;
Ok än andra Härtoga tree,
Aff Holsten, Räppin ok Stargardt *r*) voro the:
Nitton hans Riddare blifvo ther död,
Föruthan Svenar, som ok lijdu then nöd:
Sielfve vulte the sik then vanda,
Hade the blifvit hemma i thera Lande,
Ok latit Svenska med thera Konung rada,
Tha hade the ey lijdit tolka onada.
Drotningenne Riddare slogos ther otta,
Ok mangen hennes Sven *s*) i samma motta;
Effter Gudz Byrd Trettonhundrade Aar,
Ottatijo ok otta om Hösten thet var.
Konung Albricht fördes til Lindholm *t*) tha,
Hans Son Härtig Erik fördis ok sva.
Ther sato the i siu Aar inne,
För Drotningen kunne all Slotten vinne,
Som i Sverigis Rijke ära:
Hon fick ey Stockholm i sina vära,
För the Herra vare thera Fängilse qvitt,
Ok i thera Land Mechilborg fritt.

9. DROTT-

g) *Hadorphii* Allegata p. 51.

h) Târar, lacrimæ.

i) Och höll sin ed hälften mindre, juramentum suum dimidio minus observabat.

k) Främmande, utlänning, extraneus, advena, speciatim Tysk, Germanus, unde paroecia Garpenberg. Garpissor, Germanæ, in Chronico Margaretæ Nicolai filiæ de S. Birgitta.

l) Hanc Gothlandiæ apud Magistrum Ordinis Teutonici in Borussia oppignorationem in dubium vocant Historici alii. Cfr. *Lagerbring*, T. III. p. 712. 741.

m) Guineer af 2 Ducaters värde, Nobiles Anglicani.

n) De öfverenskomme, conveniebant. Codex 14. Tha möttes the uti et hagh.

o) In Paroecia Vestrogothiæ Åsled, prope Falecopiam. Historiam hujus proelii nuperrime illustravit *Selander* in Descriptione hujus paroeciæ.

p) Stât, pompa.

q) Svärd, värjor, spjut, hastiludium. Codex 13. Swanzeri. Codices 10 & 12 addunt:

Jag mände og Drottning Margreta jätta
Jag skulle aldrig på mitt hufvud bära hätta,
Förrän jag skulle vinna henne sitt rike ifra,
Thet mände med mig alt annorlêdis gå.
Af Walmar lät hon skära mig en hätta ny
Med långom strut mycket Walmar uti.
Jag kallade och henne Konung Brokalös
Ty slapp jag så sent mitt fängelse lös.
När jag var sluppen, mig lyste ej bida
Jag lät mig snarliga til Mechelborg lida.
Så miste jag både land och rike
I ty jag ville mig icke til nåden vika,
Öfver Sveriges män, när the mig både,
Ty blef jag näpst utan all nåder.

r) Comites Gerhardus Holsatiæ, Otto de Rupin & Bugislaus de Stargard. *Lagerbring*, l. c. p. 720.

s) Codices 9 & 10 habent, och een hennes Sven — cum quibus consentit *Ericus Olai*.

t) Arx Scaniæ, inter Ystad & Malmö, in paroecia Swedala. Hodie Prædium equestre ejusdem nominis. *Tuneld*, P. 3. p. 417.

9. DROTTNING MARGÅRETA. REGINA MARGARETA. 1388.

Sidan Rijket kom til Drotninginne handa,
Óppadis ater the Svenskes vanda,
Vthländske fingo all Land ok Slott,
Ok Svänske hullos ey uthan för spott;
Hon hade sidan idkeliga i sina ackt,
At Svenske skulle aldrik komma til mackt,
Ok ther tänckte hon uppa,
Huru hon skulle Gottland ater faa,
Som Konung Albricht hade til Pant satt,
Ok Prytzska Herra hade aff honom fatt.
Hon sampnade Folck i thetta sinne
Aff sin try Rijke, Gottland at vinne
Ok sände them til Gottland sva,
Almogen hyllade them strax tha
Öfver Landit alt omkringe,
Vissbyy Staad the tha ey finge:
The Prydzska Herra haden tha inne,
Ty kunde henne Män then ey vinne.
The bygde tha a landit fem Fäste,
Sidan kommo Prytzska them at gäste,
Ok förde aff Prytzen sva storan Skara,
Drotningenne Folck finge tha fara.
The Prytzske ryckte i Landit in
Ok vunno the Slotten i thet sinn.
Somme daktingade sik bort med Harnisk ok Hafva, a)
Ok aff somme Slott fick eliest gafvo,
Hoo först aff Gottland komma kunde,
Han gladdis tha i alla stunde.
Tha Drotningene halp thet örlog enkte, b)
Ett annat upsaat hon tha tenkte,
Med the Pryska daktingade sva,
At ther med Gottland ater faa:
För tiugu tusende Nobla stod thet i pant,
Thet ville the hafva igen försant,
Hon lofvade them thet ater faa
Ok lade en Skatt a Sverike sva,
Aff hvarje Stufvu Tolff Óra Stockholms utgifva,
Om the i Hyllest ville blifva.
Allmogen thet illa behaga,
Then Skatten togo the sva uthdraga,
Thet giorde the visseliga ther uppa,
At Gottland til Sverike ater faa.
Thet hörer med rätta til Sverikis Crona vära,
Ty vilje the Svänske thet ey umbära.

10. K. ERIC AF POMMERN VÄLJES. ERICUS POMERANUS ELIGITUR. 1396.

Tha thet var alt kommet til,
Som hon Rijket hafva vil,
Tha tok hon at huxa uppa
Hvar Rijken skulle epter henne förestaa:
Aff Pommeren lot hon hämpta til sek
En ungan Herre heet Bugisleff: a)
Ett annat nampn han tha fick,
Ok kalladis sidan Erik.
Sitt Radh lot hon sammankalla
Aff sin try Rijke alla:
Tha the Herra tilsamman väre
Sade hon til them thäre:
Far idar en Konung medan vij lifva,
Tha maa Rijken samman blifva.
The Herra sik berade,
Ok fruchtade ey för henne Onade;
Vthan svarade henne ther til,
Naduga Frv, sva länge som Gudh vil,
At vij njuta idra Lijffzdaga,
Annan Herra viljom vij ey hafva.
Drotningen svarade them med haste,
Jak hafver ider radt idert bäste,
Viljen i nu ey göra sva,
Tha faar Rijket i Vada staa,
Ok epter min död faa i kijfva,
Ty visseliga Rijken ey samman blifva:
Jak tänker i försmaan then Herra för thet,
At han är födder aff mina ätt.
Drotningen giorde sik saara vred,
Rijkzens Rad vart tha ledt,
Ok giorde sidan som hon ville,
At the henne Vrede stille,
Ok sade til henne: som i hafva före,
Idart Radh vij alla gärna höre,
Hon tackade ok jätte b) them Nade,
At the lydde henne Rade,
Ok loth then Herre strax hylla
Aff sina Rijksens Radh alla. c)
Sidan sände hon honom til Sverigis in
Med hennes Folck och Hofva sinn:
The

a) Hofvor, ägodelar, opes.
b) Intet, nihil.

a) Nomen ejus fuit Henricus Wratislavi filius, quod in Ericum matertera matris ejus Margareta mutavit. *Ericus Olai* pag. 150 edit. Loccen. etjam, Chronicon hoc Rhythmicum secutus, adfert, illum a quibusdam vocatum fuisse Bogislaum. Schema autem Genealogicum hoc est:

Valdemarus III Atterdag,
Rex Daniæ.

Ingeburgis nupta Henrico Duci Megapolitano, fratri R. Alberti.
- Albertus Henrici † 1387.
- Maria nupta Wratislavo Duci Pomeraniæ.
  - Ericus Pomer. Rex Sveciæ.

Margareta Regina Sveciæ, Daniæ & Norvegiæ, nupta Haquino Magni, Regi Sveciæ & Norvegiæ. † 1380.
- Olaus Haquini † 1387.

b) Lofvade, promisit.

c) Cfr. *Hadorphii* Alleg. p. 55.

The Svenska Herra kommo moot honom tha,
Med stora Åra the honom undfaa,
Ok honom strax til Morasteen förde,
Til thera Konung honom ther giorde.
Effter Gudz Byrd Trettonhundrade Nijetijo Sex Aar,
Söndagen epter Magdalene *d*) thet var.
Fem Eeda monde han them svärja:
Först the heliga Kyrkio värja,
Henne rätt styrkie ok ey förhärje,
Ok alle Riksens Inbyggiara rätt styrkia,
Vthländskan Rätt i Rijket ey dyrkia.
Annan Eeden svor han sva,
Rättvijsa älska hvad han förmaa,
Ok Orättvijsa fördrifva,
Å mädan han maa lifva.
Tridie svor han, vara trygger ok troo,
Hvar then Man i Sverike boo,
Ok ingen man uthan Dom förderfva,
Gudz hyllist motten ther med förvärfva.
Fierde med inföddan Rada,
Slott ok Lään *e*) för allom vada,
Ok ey taga Vthländsken i sitt Radh,
Ok styra Rijket med Lagh ok Nadh,
Ey maa han ok mindre göra
Cronones ingäld, thet maa man höra,
För then Konung epter kan komma,
Thet är alt giordt för Rijkzens fromma.
Fempte Eed svor han sva,
Olaga Skatt ey läggia uppa,
Vthan bärga sik aff Cronona Ränta,
Ok Almogen ingen tunga hämpta: *f*)
Vthan thet kunde sva hände,
At Örlog sik moot Rijket vände;
Ok ther til Eede andra meer,
Jak vil nu ey uptälja fleer.
Tha han var sva ärliga korit,
Ok hade sina Eeda svorit,
Honom svoro alla Lagmän thera Eede,
Ok Allmogen sammalede;
At alla honom vilja för Konung hafva,
Ok styrkie hans Rätt i alla daga,
Ok honom Lydno standa,
Som lagliga bör i allahanda:
Sva reed han sina Erikzgata,
Som Lagen vijsa i alla mata.

11. K. ERICS BRÖLLOP. R. ERICI NUPTIÆ.

Sidan tok Drottningen huxa uppa
Hvar hon kunde honom en Drotning faa,
Ok lot ater sammankalla
Sitt Radh aff Rijkena alla,
Ok sporde them ath i thet sinne,
Hvar the kunde ena Jomfru finne?
Ok sagde til them sva,
I Engelland viste hon henne faa, *a*)
Ok giorde them svadana skäl,
At them nögde alla väl.
Nakot effter hon uthsände
Biskopa ok Riddare, som skulle thet ände,
Med them manga Hälade fromma;
Tha the til Engelland komma,
Med Åhra undfick Konungen them tha,
The loto honom thera Ärende första,
Som the effter uthsände vore.
Konungen loth them väl svare.
Her Thure Bengtson *b*) trolofvade hans Dotter tha.
A Konung Erikz vägna giorde han sva;
Thera Skipp loto the reda göra,
Ok then Jomfru til Danmark föra:
Tha the kommo för Danske strand,
Med Årom fördes then Jomfru a land:
Konung Erik undfick henne väl tha,
Drotning Margareta giorde ok sva.
Drotningen lot strax reda til,
Ok Konungsens Bröllop göra vil.
Hon lot reda manga handa,
I Lund monde thet Hofvet standa,
Hon lot sammankalla
Prelata, Riddare ok Svena alla;
The Herrar giorde som hon badh,
At komma til Lund then samma dagh
Hon haffde them förelagdt,
The kommo ther medh prijs ok macht.
The redde sik uth som the bäst gathe.
The voro ther glade i alla mathe,
Manga ädla Qvinnor tijt ok fara,
Med manga höfvelika Jomfru skara; *c*)
Pipare, Basunare ok alsköns Leek
Man ther yfrit höra fick.
The Danske Hofvare varo kaate, *d*)
Ok giorde sik glade i alla mate.
Mangt skönt Örs man ther framledde,
Med gyllene Stycke ok Silke bredde,
The Herra ther a rijdu döst,
Ok giorde sik glädi ok mycken löst.
Mädan thetta Hofvet monde standa,
The haffde förgätit sorg ok vanda.
The Herrar toko Orloff hem at fara,
Hvar tijt honom lyste at vara.
Genstan effter litzla stund
Öppades ater ondt margelund,
Drotningen ok Konungen ett Örlog börja,
Mangen man matte thet söria,
Med the Holsta Herra,
Thessa try Rijke matte thes värra.
Konung Erik foor uth med sina macht,
Hol-

d) Die 23 Julii, 1396.
e) Forte adde: Wä. a.
f) Pälägga, imponere.
a) Philippa, R. Henrici IV filia.
b) Bielke, Eques & Legifer Vplandiæ.

c) Codex 12:
Philippa heet then Jomffru bold;
Som giffwen war Konung i vold.
d) Codex 1:
Dantzade, hofvade ok ware kaate.

Holstaland vinna var hans acht,
Intet han ther skaffa förmatte,
Vthan then manligste Riddare han atte
Lot han halsshugga ther,
Drottning Margareta thet saara käär, *e*)
Her Abram *f*) then Riddare monde heeta;
Länge skal man tholken leeta,
Som är sva vijs ok sva rijk,
Til Manheet är ey hans lijk.
Han miste sitt Lijff i goda troo,
Gudh unne hans Siäl Himmerikis roo!
Konung Erik foor sidan ater hem,
The Holsta giordis tha ey myckit meen.
Tha Drotning Margareta thet sporde,
At han ther ey mera giorde,
Tha foor hon til Flensborg,
Ok fick ther än mera Sorg;
Ok meente ther daktinge,
At hon Gottorp til Danmark finge:
Ther bleff then Förstinna död, *g*)
Gudh frälse henna Siäl aff alla nöd!
Til Roskild the henna förde,
Riddare ok Svena som them hörde,
Thar loto the henne Lijk begrafva,
Ok bodo Gudh henna Siäl hafva.

12. *K. ERICS ONDA REGERING. MALUM R. ERICI IMPERIUM.*

Konung Erik kom tha til macht,
Ok fick Skatten hon hafde sammanlagt,
Ok Rijken frij i sinne hand,
Med Slott, Städer ok Land:
Sidan styrde han Rijken sva,
Som man här epter höra maa.
Aff Sverikis vanda vil jak sigia,
Aff Danmarkz, Norgis vil jak tigia;
Jak maa doch väl säya här,
The hafva endeels thet samma käär. *a*)
Sverike började styra sva,
Vthlänskom Slotten ok Landen faa,
Svenske vordo aff honom försmadde,
Vthlänske öfver Rijkit radde.
Han achtade ey thet som han svor,
Tha the han til Konung koor: *b*)
Han svor Rijket med Inlänske rade,
Ok styra thet med Lagh ok Nade.
En Riddare var när Konungen tha
Her Henrich Könsmark *c*) han heet sva.
Konungen gaff honom prijs,
At han var klook ok vijs;
Hvat honom lyste Konungenom rada,
Var thet til gagn eller skada,
Thet skulle ther vider blifva,
Om Svenska radh villen ey gifva.
Konungen huxade altijd uppa,
Huru han skulle Svenske förderfva
Med longt Örlig ok manga Herredaga,
Thet monde Svänske sva fast klaga.

13. *KRIG MED SLESVIG OCH HOLSTEIN. BELLUM CUM HOLSATIS ET SLESVICENSIBUS.*

Han hölt ett Örlog i Holstalanda,
Therföre kommo Svänske i vanda:
The skulle kostelika tijt fara,
Arff ok egit fingo the ey spara,
Med storan Kost ok manga Svena
Meente the Konungsens Hyllest förtiena;
Thet kunde them doch lijtet förslaa,
The nogot aff honom finge, vore faa.
Ena resa han til Femeren giorde,
Sva vijda man thet sporde,
Med mange Skipp ok storan Häär,
Thet rönte Femerlinga ther;
Han lade i land ok ville strijda,
Manliga the Femerlinga bijda:
Han sprang sielfver i then strand,
Ok bad sitt Folck alt träda a land,
Haffde the Svenske ey tha varit,
Full illa haffde han tha farit,
The hulpo honom aff then nöd,
Annars hade han varit slagin död.
The Femerlinga sidan illa fara,
Konungen lot them intet spara;
The flydde i ena Kyrkio heter Borg,
Ther giordes them pijna ok stoor sorg:
Konungen lot them aff Kyrkiona taga,
Hvar en Trad aff them draga,
Sidan stungos the genom med Spiut,
Ok kastades öfver Kyrkiogarden uth;
The uthan stodo huggo ok stungo,
At them full uth Lefver ok Lungo:
Han hade tha makt öfver them rada,
Ty matten giordt them bättre nada.
Än loot han ther mera göra
Qvinnor ok Barn alt tädan föra,
Qvinnor ok Möör vordo ther skämpd,
Gudh barme *a*) then omilda hämpd!
Konungen ville ther ey länger vara,
Ty monde han til Danmark fara,
Ok giorde sidan Resor manga
Til Flensborg, the voro langa,
Ther skulle the Svänske liggia,
Opta the hielp aff Konungen tiggia;
Thet halp them tha inte vätta, *b*)

Han

e) Högeligen beklagade, valde querebatur.
f) Broderson Tjurhufvud. Capite plexus Sonderburgi in insula Alsen Jutlandiæ d. 5 Septemb. 1410.
g) In navi in portu Flensburgensi d. 28 Oct. 1412. Codex 12:
Epther gudz byrd tvsend IIII:e på tolfte ar
S:ti Simonis & Jude affthen thet war.

a) Klagomål, querelæ.
b) Kårade, valde, eligebant.
c) Herbricht & Joar Köningsmark, R. Alberti fuere Consiliarii an. 1330 - 1338. Henricum autem ignorant Genealogi. Cod. 1. 4. infra illum Henningum appellant.
a) Barme, förbarme, miserere.
b) Ingen ting, nihili.

Han ville them ey undsätta.
The Svenske skulle altijd uthfara,
Ok Vthländske Fogata skulle hemma vara;
The Svenske voro opta grepne til fanga,
Hertogen c) hölt them mang Aar i tvanga,
Konungen ville them ey lösa göra,
Sva gick them man maa höra:
The lupo uth ok inn som fanta, d)
Vthländske fingo thera Godz til panta,
Sielfve skulle the Kost ok Fängelse betala,
Thet var Jämmer ok mycken qvala.
Fogderne illa med theras Landboo fara, e)
Opta the thet för Konungen kära,
Ingen Boot villen ther a föra,
Vtan städde them mera orätt göra.
Hvar Kiöpmän epter sin bärning fara,
Hans Fetalie f) lot han them ey spara,
The toko fran them Godz ok Skippe,
Med nöd the med Lifvet slippe:
Än vore manga kastade öfver borde,
Konungen ther epter ey sporde.
The giorde Köpmän mera vanda,
Hvar Väder ok storm dreff them til Landa,
At theras Skipp sönderbryta,
Aff theras Godz the intet niuta,
Fogderna thet altsammans taka;
Städerna g) thet opta för Konungen klaga,
The kunde dock ingen rätt faa,
Ty vordo the öfverena sva,
At the ville sik heller värja,
Än loto sik sva förhäria.
The skrifvo Konung Erik til tha,
At göra hans skada hvar the förmaa.
Konungen fick the Breff förstanda,
Han sände budh om alla sina landa,
Sitt Folck lot han uthstämpna,
Thet mästa han hade ämpna. h)
Han skreff Almogen ok sva til,
En stoor Skatt aff them hafva vil,
Thet plägade altijd sva förre vara,
Å när the Svenske skulle uthfara,
Thera egna Landboo skulle them mäst föda,
Ther med monde han alt Rijket föröda.
Han halp them intet aff sin Skatt,
Hvaske til Dryck eller Maat.
Tha the Svenske hans vilje höra,
Raskeliga the ther epter göra,
The foro ä i) tijt han ville,
Han lönte doch them thet ille.
The Städer samka samman sin Skara,
I Öresund the tha fara,
Konungens macht them sva mötte,
The Städer thet litet bötte;
The slogo them aff sva mycket Folck,
Ok fingo sva mangen Kogg ok Holck: k)
Städerna fingo svadana skada tha,
Större monde the aldrik faa.
Svenske voro med i then Skara,
Cregers Magnuson l) thera Höfvitzman vara,
Aff Sverike fölgde honom mang god Man,
Thet maa man säya försann,
The sökte the Lybske med stoor Mandom,
Sva pläga the ädla Hälade from.
Tyske kommo för them i nöd,
Mangen Garp m) slogo the til död.
The Tyske sampnade sik til samman,
Thet gick the Svänske ey alt aff gamman,
The Tyske them tha grijpa ok slaa,
Ingen undsättning kunde the faa:
The Svenske lijdu ther stora nöd,
Mang god Man bleff ther död;
The ther lifvandes matte blifva,
Skulle sik til fanga gifva.
The Lybske ville ey länger bijda,
Til Lybeka lato the sik lijda,
The Svenske tijt med sik förde,
Stora pijna them ther giorde;
The satte them i Torn ok Stocka,
Hardelika the them Blocka,
I Tije Aar the fangne varo,
Opta the til Konungen foro,
The bado han opta ok tijdt,
At göra thera Fängelse qvitt;
Stundom ville han them ey höra,
Ok aldrig thera Fängilse qvitt at göra,
The skulle sielfve lösa sik,
Eller blifva Fangar evinnerlik:
Sielfve skulle the ok betala thera Kost,
Thet var them Jämmer ok ingen Lost;
Stundom fingo the loff hem fara,
Ty the ther mycket skylloge vare:
Fäderne ok Möderne satte the i pant,
Tha rönta the thet vara sant.
Tha the med thera beskattning uthfore,
Konungens Fetalia n) för them vore,
The togo tha alt thet the haffde;
Opta the thet för Konungen klagde,
Thet kunde them intet förslaa,
The kunde ey thes mera rätt faa.
Nagre stund epter Konungen skreff,

Til

c) Henricus, Comes Holsatiæ. *Lagerbring*, T. IV. p. 65.
d) Drängar, famuli.
e) Codices 11. 13.
Medan the i Konungs resa vore,
Fogderne illa - - - foro.
f) Codex 14. Fetalie brödher, Kapare, piratæ.
g) Hansestäderna, villæ Hanseaticæ, Lybeck & Hamburg.
h) Magt, råd, potis erat.
i) Å, altid, semper.
k) Navigiorum genera, quorum prius lastdragare, naves onerarias; posterius majores designare videtur.
l) Lämä, de Arnö & Grönsö, Eques & Regni Senator. *Uggla* RådsLängd, P. 3. p. 42.
m) Tysk, Germanus.
n) Fetaliebröder, Vitaliani.

Til Sverike sände han tha Breff,
The Svenske skulle än alla rede vara,
Ok ather i hans uthbodh fara.
Thera Landboo skulle them ater spijsa,
The hade ey mang Aar thes lijsa;
The redde sik med Kogga ok Holck,
Ther til sva myckit ärligit Folck,
Myckin Spijssning the med sik hade,
Tha the aff Sverike lade.
The siglade til Konungen a Köpmannahampn o)
Ok fingo ther skada ok intet gagn;
The lago ther alla en Sommar,
Rijket thet platt intet frommer, p)
The förtärde thera Spijssning mädan hon räckte:
Tha hon them ey länger kläckte, q)
Til Konungen the tha ganga,
Ok beddes mera Spijssning fanga:
Ey ville han spijsa them,
Ok ey lofva fara hem;
Harnisk ok Kläde the ther förtärde,
Hunger ok Törst them thet lärde:
Tha the hafde intet igen,
Ther med luppo somma blotta hem,
Sva monde them opta viderfara,
Ty monde Svenske fattige vara.
Nu magen i höra huru them gick,
The ther lago med thera Skipp,
Konungen gaff them loff omsider,
Thet var om Sancte Michels tijder,
Vthaff Köpmanhampn the tha fara,
Ok ville gärna hemma vara;
The ladis vid Drakör i Óresund,
The fingo ther nöd sva margelund,
Ther växte Storm och myckit väder,
The Svänske matte ey thes bäder,
Thera Skipp ther mästadeel förginge,
Sva storan skada the ther finge:
Somme kommo för Barsebäck, r) i strand,
Ok somme drefvo annorstadz i land,
Somme huggo uth thera Mast,
Ok somme Skipp all sunder brast;
Vppa Saltholmen kommo somme med nöd,
The hade ther hvaske Óöl eller Bröd.
Drotning Philippa giorde med them väl,
Hon sände med them tha Maat ok Óöl,
Ok lot them med Skipp inhämpta,
Konungsens hielp torpte the ey vänta:
The miste Harnisk ok Kläder thera,
Opta the thet för Konungen kära,
Thet kunde them intet förslaa,
Skadagäld the ey aff honom faa.
Somme sik tha Spiissning ville köpa,
Ok somme ater til Sverigis löpa;
Hvar foor hem som han kunde bäst,
Somme til Foot, ok somme til Häst.

14. *KONUNGENS ORÄTTVISA EFTER DR. PHILIPPAS DÖD. REGIS INJUSTITIA POST MORTEM REGINÆ PHILIPPÆ.*

Ther näst epter vid Jula tijd,
Drotning Philippa til Sverikis reed, a)
Tha hon til Vastena kom,
Ther doo den ädle Förstinna from;
Henna Lijk the ther begrafva,
Ok bade Gudh henne Siäl hafva.
Epter Gudz Byrd Fiortonhundrade Aar
Trettijo, a trettonde Natt Jula thet var. b)
Aldrik hon nakot Barn fick,
För än hon aff Verldina gick.
Sidan skämpde Konungen epter sin vilje
Een hennes Möö heet Cecilia,
Ok hade henne uppenbar,
Som hon hans ächta Hustru var,
Å mädan the baden lifva,
Om tolka skam monde han ey gifva.
Ån monde i meer förstanda,
Aff Svänske Manna vanda,
Huru them giordes Orätt,
Doch var them annat i Eeden jätt: c)
När som hulles Räffsta Tinge,
Konungzens Breff Herrana finge,
At the skulle ey öfver Cronona döma,
Sva monde han then Eeden glöma,
Han haffde svorit them sva slätt,
At halla vid Sverigis Rätt.
Sva monde han thet pafinna,
Aff Frälsit ville han thera Godz vinna,
Ok intet unte han them ater faa,
Ther the haffde fullan Rätt uppa.
Ett magen i förstanda här,
Svänske manna största käär; d)
Sverikis Rijke fick han fritt,
Tha ville han thet hafva sva flytt,
Hans Årfva skulle Rijket behalla,
Thet meente han ther med valla,
All the Slott han fran sik fick,
Slotzlofven jo sva tilgick:
Hertog Buggasleff e) skulle Slotten faa,
Om Konungen sielfver dödde fraa.
Kunde Döden them bada fördrifva,
Rijket skulle ä under Grijpen f) blifva,
Ty förtryckte han the Svänske sva
The skulle ey hafva macht moot staa.

Rij-

o) Köpenhamn, Hafnia.
p) Gagnar, prodest.
q) Kläcka, förslâ, sufficere. Inde erkläckelig, tilräcklig, sufficiens.
r) Prædium Scaniæ.
a Codex 14:
Ther nest eppther wid Jwla skedde
Drottningen sik til Swerigis redde. Confer *Lagerbring*, T. IV. p. 68.
b) Die 6 Januarii 1430.
c) Lofvadt, promissum.
d) Klagomâl, querelæ.
e) Bogislaus IX Dux Pomeraniæ, filius Ducis Bogislai VIII, patrui R. Erici. *Lagerbring*, T. IV. p. 7.
f) Gryphus, insigne Ducatus Pomeraniæ.

Rijket ville han ther med qvälja,
At the ey motte Konung välja,
Som the hafva valdt aff aller,
Ok thera Lagh thet sva haller:
Ån vijsa oss Lagen sva,
Lagmän, Häradzhöffdinga, Allmogen ey faa,
Vthan the vore med Lagom valda,
Litet ville han thet affhalda;
Han satte ther til hvem han ville,
Ty the kunde Lagen myckit spille. g)
Ån ville han Sverike meer förderfva,
Allan then skatt Rijket kunne värfva,
Bönder skulle then i Penningar uthgöra,
Them lot han til Danmark föra;
Vthan som nappast h) Fougtarna gaate i)
Bespijsat Slotten i nagra maatte.
För ärfvoda k) tok han Penningar sammalund,
Ty rottnade Slotten nider i grund,
Ty var Rijket förarmat sva,
Reda Penninga var ther ondt at faa.
Ok fans tha ey i Rijksens göma,
Hvasken Breff eller indöma, l)
Hvaske Penningar eller Smide, m)
Ther Rijket matte tilltyde, n)
Om them nöden trängde uppa,
At them Örlog matte a gaa.
Ok haffde han i Eeden jätt,
Ålska Gudh ok styrkia Kyrkiona Rätt,
Ther med giordes Domherrana qval,
The matte ey njuta thera Biskopsvaal;
Han satte til Biskop hvem han ville,
Sva monde han sin Eedh förspille:
En Dansk Biskop o) han til Vpsala sätte,
The Clerke förderfvar för hans orätte.
En annan Biskop fick han them tha,
Thet var en Munk aff Vastena, p)
Han monde länge för Kyrkiona rade,
Til thes han doo; Gudh hans själ nade!
Tha Capitlet förfoor thet meen,
Strax valde the en annan igen,
Thet var en god väl lärder man,
Mäster Oloff q) sva heet han:
The bado then Herra til Rom fara,
The Resa ville han ey spara,
Ok foor tijt the raskaste han maa,
Med Åra undfick Paven honom tha;
Han lot honom sitt Årende höra,
Til Erchebiskop lot han honom göra.
Tha Konungen thet sporde,
Fullvred han sik giorde;
Han haffde tha en Capellan,
Her Arend Clemitson sva heet han;
Argare Bofver var tha ey Präst,
Som hans Lifverne bevijste mäst; r)
Skörliffnat han öffde,
Dobbel ok Dryck han ok pröffde;
Manga Fetalia s) hult han til Sioo,
Köpmän giorde the myckin Oroo,
The toko them fraa hvat the atte,
Ok kastade öfver Bord hvem the matte:
Hvad Godz the förvärffde ther med,
Lika halfft behult han thet;
Altijd svor han om Vars Herra dödh ok blod,
Thet vulte then Stympare var ey god.
Konungen fick honom sitt hofva Sinn, t)
The förde honom til Arnöö u) inn,
Vthan Clerkanes Tack skullen Biskop vara,
Sva monde han til Vpsala fara:
Tha han kom för Kyrkiona Dör,
Sancte Erikz vrede mötte honom ther,
Sina Hälsoot han strax fick,
Ok siuker hem tädan gick.
Til Arnöö the han ater förde,
Epter dyra Mästare v) han sporde,
Thet motte honom intet hielpa,
Gudh ok S. Erik ville honom stielpa:
I Arnöö tolde han then nöd,
Ther bleff then orätte Biskop död.
Almogen älskade Konungen ok svor,
Litet them thet viderfoor,
Han svor vara trygger ok troo
Hvar then man i Sverike boo,
Ok ey lata nagors Godz taka,
Vthan thet skedde med Laga.
The fattige Bönder i Sverike äre,
Högeliga the thet matte kära,
Konungen en Pänninge Stadga stichtade,
Her Henrich Könsmark x) thet dichtade,
Sidan then Penninge Stadga var sagt,
Tha vordo maug Godz ödelagt,
Rijket plagades med stora döde,
Thermed ladis Godzen öde:
The fattiga Bönder som ater lifva,
Jempnstoor Stadga skulde the gifva;
Ther förra hundrade Bönder bödde,
Ther funnos tha näppliga tiugu gode,
Jempnstoor Skatt vilde Konungen hafva,
Som thet var lagt a förste daga.
Gudh kunde ey Kona sva snart skapa,
Fougden vilde jo henne taka, y)

Bon-

g) Bryta, violare.
h) Knappast, vix.
i) Kunde, valebant.
k) Arbete, labores.
l) Codex 14. Egendoma, opes.
m) Clenodier.
n) Codex 11. Tillythe.
o) Johannes Jerechini.
p) Johannes Haquini.
q) Olaus Laurentii, Archipræpositus Vpsaliensis.
r) Cfr. *Lagerbring*, T. IV. p. 137.
s) Kapare, piratæ.
t) Hofmän, Drabanter, Aulici, Satellites.
u) Prædium olim Archiepiscopale, jam Tribuni Cohortis Prætoriæ, in paroecia ÖfverGran territorii Håbo Vplandiæ.
v) Läkare, Medici.
x) Königsmark.
y) Ex Codice 4:
Gud kunde ey Kona svä skapa,
At Fogden ville henne för gilt optaka.

Bonden skulle ju öka til,
Å mädan Fougden hafva vil;
Thet giorde the bönder mera oroo,
The mätte them fran bade Oxa ok Koo,
Kläder, Ketzla ok Gryta,
Liten Rätt monde de niuta:
The mätte för ena Mark, thet som värdt var tree,
Thet giorde the fattiga Bönder vee.
Fougterna lato Bönderna taga,
Stockade ok trugade them moot thera Laga,
The gripu them i thera Garde,
A Kyrkio eller Tingzväg them ey sparde,
The skattade aff them hvad the ville,
Ok foro med them sva jämmerliga ille.
Til Konungen the Bönder gingo,
Liten Nade the ther fingo,
The loto honom förstanda,
Huru Fougtena giorde them vanda;
The sagdo ok honom uppenbara,
At Skatten var them alt för svaara,
För Gudz skuld bodo the han sva rada,
At the fingo bättre nada:
The kärde för honom thet them var giordt,
Som i hafven förra hördt;
Mycket värre foro the försann,
Än man nu skrifva kan.

15. *Engelbrekts upresning. Rebellio Engelbrecti.*

The Fattiga Bönder i Dala boo, *a*)
Thera Fougta giorde them stoor oroo,
Han lot them sva saara plaga,
Ok skattade them aff hvad the aga;
Han lot them *b*) i Röök upphängia,
Sva sara lot han them trängia,
Thera Qvinnor lot han ther med plaga,
The späntes för Höölass ok skulle draga,
Them giordes ther med sva stoor nöd,
The födde strax Barn som varo död.
Mycken meer orätt han them giorde,
Hvar ther grannelika epter sporde:
The Bönder gingo alle til rade,
För Konungen the kära sin skade;
Engilbricht *c*) skulle thera Ärende värfva,
Huru Fougten monde them förderfva,
The hade thet opta förra kärt,
Fougtarna höllo thet för intet värdt.
Jösse Erickson *d*) heet then som Fougte var,
Han the Bönder haffde ospaar,
Som Almogen bad monde Engilbricht göra,
Ok thera Käramal lot Konungen höra.
Han talade til honom ok sagde sva:
The fattiga Bönder i Dala boo,
The bidia ider för Guds vilja,
At i Jösse Erikson fran them skilja,
Han hafver them myckin orätt giordt,
Som i hafven opta spordt;
För än the lijda länger then vanda,
Förra the fran Arfva ok egit ganga,
The vilia nu häller lijda död,
Än lifva länger i tholka nöd.
Än sagde Engilbricht then gode Man,
Herre, Almogens kära hon är sann,
Ther uppa thör jak vädia min Hals,
At then Kära är uthan fals;
I eder Torn ok Järn later mik bevara,
Ok later Jösse Erikson hijt at fara,
Ok later oss komma i Rätten samman,
Thet beder jak ider uthan gamman, *e*)
Vinder jak ok maa jak rada,
Jak vil honom hängia uthan nada,
Hafver jak orätt ok findz thet sva,
Läter samma Rätt öfver mik gaa.
Konungen svarade tha ther til:
För Sanning jak sigia vil,
Tu hafver nogh högt budit til rätta,
Om the Saker i om trätta;
Rijksens Radh skal ider athskilja
Later ider athnöya, thet är vann *f*) vilja.
Engelbricht giorde som Konungen badh,
Reed hem alt thet han gath,
Konungen skreff til Rijksens Rada,
I faren til Dala ok hören then Onada,
I skilien them ath om thera träta,
Jösse Erikson hielper ju til rätta:
Kan ok orätten pa honom raka,
I skrifven oss thet ater tillbaka.
Rijksens Radh giorde hvad Konungen böd,
The rijdu i Dala ok hörde then nöd,
Allmogen lät them thet förstanda,
Huru Jösse Erikson giorde them vanda;
The ransakade thet Ärende fullgrant,
Thet Almogen kärde thet var sant.
Thet löste Almogen doch intet vätta,
Radit matte them ey hielpa til rätta,
Ther giorde hvar ä som han torde
Epter Rijkzens Radh the ey sporde;
Konungen lydde ey stort thera radh,
Ty hölles the för spott ok hadh. *g*)

The

a) Auctor continuationis hujus hactenus jejunus ab hoc tempore plenus & amplus in suis narrationibus.

b) *Ericus Olai*, qui habet: viros quinque in fumo suspenderat, videtur usus fuisse Codice, in quo extabat: han lät fem.

c) Engelbertus Engelberti filius nobilis montanus, Cuprimonti seu Fahlunæ in Dalecarlia habitans. v. *Lagerbring*, T. IV p. 74 & *Tuneld*, Engelbrecht Engelbrechtsons Historia, p. 76.

d) Danus de Asdal paroecia Jutlandiæ. Fata illustrant v. *Stiernman*, Höfd. M. p. 171. *Lagerbring* p. 73 & *Tuneld*, p. 66. Conjux Brigitta Ulfonis ipsi supervixit, ut videre est ex Testamento ejus de anno 1435, ap. *Ornhielm* Diplomatar. Mscr. Tom. IX. p. 160, ex quo corrigendi v. *Stiernman* & *Tuneld*.

e) Svek, förställning, simulatio.

f) Våran, vår, nostra.

g) Åtlöje, ludibrium.

The skrifva thet tha Konungen til,
För sanna jak thet sigia vill,
At the haffde ransakit Årendit sva,
Vppa Jösse Erikson monde orätten sta:
Konungen vilde thet litet sätta, *h*)
Ok öfver Jösse Erikson ingaledis rätta.
The Bönder gingo tha tilsamman,
Thet giek them alt aff gamman, *i*)
Förr än the vilde länger tola the nōd,
Förr vilde the sik lata slaa til död.
The raddis vid ok sagde sva,
Vij viliom oss en Höfvitzman faa;
The Bönder ok sva giorde,
Sva vijda man thet sporde, *k*)
The keeste tha til Höfvitzman
Engilbricht, siger jak försan:
Ok vordo tha til rada sva,
The ville Man aff Huse gaa,
Ok började then Hären om en Höst,
Ok hoppades varda thera qvijda löst.
Til Västerars the tha gaa,
Jösse Erikson behagade thet illa, *l*)
Haffde Rijksens Radh ey varit,
Han haffde tha illa farit.
Tha vände the Bönder ater tilbaka,
Sva bleff han än tha med maka; *m*)
Doch svoro the Bönder som i maa höra,
Jösse Erikson ville the ey mera Skatt göra:
Han vilde doch ey ater vända,
Skatten vilden än aff them hända.
Ther näst om Midfasta, *n*)
The Bönder ater till Västerars hasta,
The sampnades alla uthi en skara,
Til Västerars ville the fara,
Jösse Erikson meente the gästa,
The lagde sik hart för thet Fäste;
Haffde Rijkzens Radh thet tha ey giordt,
För sanna haffde man thet spordt,
Thet Slottet vilde the bränna i grund,
Rijksens Radh fögde thet annorlund:
Grefve Hanis *o*) skulde Slottet faa,
Ok Jösse Erikson ther aff gaa,
Ther med skulle Bönderne hem fara,
Jösse Erikson skulle ey thera Fougte vara.
Melchior Giordson *p*) fick tha thet Fäste,
Grefven trodde honom tha bäste.
Bönderne i Dalana vänte tijdender faa,
At Rätten skulle öfver Jösse Erikson gaa;
Tha the för Sanning sporde,
At Konungen thet ey giorde,
Tha räddis the som them var sagt,
At Konungen hade i fulla acht,
Them en värre Fougte at faa,
Ty the ater aff stadh gaa;
För Borganäs *q*) kommo the samman,
Thet var thera alfvar ok ey gamman,
The vunno thet Slott ok brändit i grund,
Ok drogo sva tädan i samma stund:
Om Sancte Johannis dag *r*) thet skedde,
At the then manheet betedde.
Tha yppades Vthlänska Fougta vanda,
The kommo nider i Väsmannalande;
Tha Her Johan Vale *s*) thet sporde,
At Bönder för Köpungz Fäste torde,
Han bad hämpta sina Häste,
Ok torde ey bijda uppa thet Fäste,
Han rände fast til Stekeborg,
Med mycken qvijda ok mycken sorg,
Ok meente thet byggia sva,
At Engilbricht skulde thet aldrik faa.
För Kōpung lot Engilbricht draga,
Ok ville för Rijket lifvit vaga,
Han vann thet Huus i samma stund,
Ok brändit strax nider i grund.
Sidan lot han samman kalla
Väsmanna ok sporde them alla,
Om the ville med honom blifva,
Ok hielpa uthländska Fogata fördrifva?
Epter Gudz Byrd Fiortonhundrade Aar,
Trettijo uppa tridie thet var:
Han lofvade them hielpa aff vanda,
The gingo honom alla til handa.
Til Frijborna sände han ok Breff,
Ok allom them sva tilskreff,
Hvar honom ey ville i Västerars möta,
Hans Lijff ok Godz lot han höta. *t*)
Nu loth Engilbricht tädan fara,
Til Västerars at vara;
Tha han kom Västerars när,
Melchior mötte honom ther:
Engilbricht sagde til honom tha,
Tu skal mik strax Västerars faa:
Han svarade: Varen mik ey sva harda,
I Morgon vil jak thet ider antvarda.
Om samma Apton til Engilbricht kom,
En Riddare heet Her Nils Göstaffson, *u*)

Ok

h) Agta, curare.

i) Utan skämt, serio, sine ludo.

k) Codex 12: Engilbricht Höffvitzman:
För Sveriges almoges tvång margfall
Och stor nöd bleff jag til hoffvesman vald,
Kong Eric tvingade riiket så sara
Med monga olaga och skather svåra,
Han varnade riket med alle macht
Hans fogthar väre onde, som förra är sakt.
Jag latt almoghen til Vesterås gå, – – –

l) Codex 13: Illa tha.

m) Mak, beqvämlighet, commoditas, unde Omak, incommodum.

n) Die 29 Martii.

o) Jahannes de Eberstein, Pomeranus vel Lithuanus. Cfr. *Lagerbring*, p. 77. 278. Uxor Ermengård Bylow.

p) Giördze appellat *Ericus Olai*. Pater Cordt Gyrze cum R. Erico Pomerano venit in Sveciam. v. *Stiernman*, p. 72.

q) In insula Albis Dalici prope diversorium Grådö in paroecia Hedemorensi Dalecarliæ.

r) Die 24 Junii.

s) Italum fuisse suspicatur *Lagerbring*, p. 78.

t) Hota, minari.

u) De Rossvick, pater Erici Puke.

Ok manga goda Män flere,
Ingilbricht talar tha til there:
I skolen alla följa mik,
I Rijksens tienist sannerlik,
Ok viliom vij niuta Rijksens Rätt,
Eller ok dräpas alle slätt.
Hvar ey vil följa ok när mik blifva,
Thera Godz vil jak til sköflingz gifva,
Ok än them dräpa far *v*) jak them spordt,
Vthan the rymma aff Rijket bort.
The gode Män tha alle svara,
Vij viliom gärna med ider fara,
Ok fölia ider med trolika acht,
Ok hielpa Rijket med alla macht:
Sva sare *x*) som Bönder voro förtrychte,
Svä varom vij fran frijheet lyckte.
Om morgonen anammade Engilbricht thet fäste,
Ok keeste *y*) thet för thet bäste,
Her Nils Göstaffson skulle thet anamma,
Ok Rijksens bäste ther med ramma. *z*)
The haffde ther ey länger dvala,
Tädan foro the ok til Vpsala,
Alla Vplänninga stämde Engilbricht för sik;
Thet maa man säya sannerlik,
Ther kom samman sva stoor en Häär,
Som alle sagde som ther varo när.
Han kallade them ther alla tilhopa,
Högt monde han öfver Hären ropa
Ok sagde til them alle tha:
Käre Vänner i skolen förstaa,
Jak hafver sva opta spordt,
Huru Fougta hafva ider orätt giordt,
Sva skedde the fattiga Bönder i Dala,
Thera Fougte giorde them myckin qvala,
Ok thet är all meena Rijkzens kära, *a*)
Ty äre vij kompne hära:
Aff ider viliom vij hafva tröst,
Huru Rijket varder aff Träldom löst,
Vilien i stadelik med oss blifva,
The omilda Fougta viliom vij fördrifva.
Alle svarede honom tha,
Gudh löne ider at i vilien sva;
Vij viliom stadelika med ider halla,
Mädan Gudh unner lijff ok valla, *b*)
Ok viliom ther innan intet spara,
Hvart i oss biuda viliom vij fara:
Nogh är thet sant som i hafven spordt,
Fougta hafva oss stoor orätt giordt,
Opta är thet för Konungen tedt,
Doch är ther ingen Rätt för skedt.
Tha matte man höra jämmers kära,
Som alla mena haffde thära,
The voro ther sampnade aff alla Landa,
Hvar kärde ther sin skada ok vanda.
Med Bönderna giorde Engilbricht nade tha,
Tredingen aff Skatten lot han affslaa,
Sidan haffde han sin Breff ospara,
Ok böd hvar man til sik fara;
Hvar ey med honom halla ville,
Hans Lijff ok Godz ville han förspille.
Til Norrabottn han tha Breff sänder,
At antvarda Erik Puka i händer,
Ok bad honom stadelika med sik halla,
All Norland unte han honom valla. *c*)
Tha Erik Puke thet hörde,
Gärna han thet giorde,
Korssholm *d*) haffde han tha inne
Pa Her Nils vägna a thet sinne.
Ginstan sampnade Erik sik en Häär,
Med Helsingia ok the som bodde ther,
Han satte them en Höfvitzman,
Eleff Diekn *e*) sva heet han;
För Faxaholm *f*) the strax ryckte,
Ther fingo the then lycke,
The fingo thet Slott i samma stund,
Ok brände thet strax nider i grund.
Ån reste han en annan Häär,
Med Österlänningom *g*) och the som bodde ther;
Han satte them en Höfvitzman,
Joan Folkeson sva heet han:
Thesse foro til Aaland,
Ther gick them väl i hand:
Alla Alänninga han sammankallade,
Kastellaholm han strax bestallade,
Thet Slottet hade i thet sinne
Frv Yda, en uthländsk Qvinne, *h*)
Bätter Konungen henne trodde,
Ån nakon then i Sverike bodde.
Thet var nu Svenskom til spott,
At Qvinna skulle rada Rijksens Slott,
Then Fougte thet aff henne hade,
Tha the Svenske thet belade,
Otto Pouvisk sva heet han,
Stort at tala han väl kan:
Förra lot han engin vara sin lijke,
För tree meente han ecke vijke,
Genstan han saa ther the Finne,
Han räddis the ville Slottit vinne,
För Handbuga ok Hudzskoo, *i*)
Torde han ey halla Slottet tho,
Han bad för Gudz skull unna sik lifva,
Han ville them gärna Slottit gifva.

Joan

v) Forte: hvar, ubicunque.
x) Svåra, graviter.
y) Kesa, utvälja, eligere. Sensus est: Illi virum optimum præfecit.
z) Befordra, intendere, promovere.
a) Hela rikets klagomål, totius regni gravamen.
b) Välde, magt, potestas.
c) Regera, imperitare.
d) Prope urbem hodiernam Wasa, castrum.
e) Commune hoc pluribus cognomen his temporibus.
f) Castrum Helsingiæ haud procul ab hodierna urbe Söderhamn. Castri hujus demolitionem celebrat vetusta cantilena ap. *Tuneld*, p. 119.
g) Ostrobothnienses indicat auctor.
h) Filia Henningi Königsmark & Benedicti Pogewisch conjux. v. Coenotaphium ejus in Templo Monasterii Vadstenensis.
i) Illud arcum minorem *Ihre* interpretatur; hoc plane præterit.

Joan Folckeson fick Fästit tha,
Til Erik Pukes hand hult han thet sva.
Tha Puken haffde sva bestält,
Ok them then Hären befält,
Han reed strax a thet sinne,
Tijt han kunde Engilbricht finne.
Tha Rekona *k*) thet förnomme,
At Dalakarna fingo tolkin fromme, *l*)
The sampnadis alla i en skara
Ok ville sva til Gripzholm fara;
Then omilde Fougten vilde the gäste;
Ok draga honom uthaff thet Fäste.
Tha han fick thet at veta,
Hartvik Flög monde han heeta,
Tha lot han i Skippin bära
Alt thet uppa Husit monde vära;
Ok lot sik hastelika tädan lijda,
The Bönder torde han ey bijda:
Tha han hade uthe thet bäste,
Tha tände han Eld uthi thet Fäste;
Han var rädder som en Hara,
Full snart lot han til Stockholms fara.
Hvar var tha hans döla sinne, *m*)
Han loth sins Herra Slott sva brinne?
Then äter ey med troo sins Herra bröd,
Som sva bräuner hans slott i glöd.
Engilbricht drog med sin Häär
In för Stockholm ok lagde sik ther,
Hart innan för Norrabroo, *n*)
Ok ville gärna i Stockholm boo.
En Fougte var uppa Stockholm tha,
Hans Kröpelin *o*) han heet sva,
Engilbricht honom Budh sände,
Ok ville med honom ände.
Hanis giorde som Engilbricht bad,
Ok gick uth til honom i stad, *p*)
Doch var thet förra förvarat sva,
Thet engin skulle annan omaka tha,
Hvaske med Gärninga eller med Orde;
Engilbricht Hanis strax athsporde,
Om han honom Stockholm fa ville?
Hanis svarade ney ther til:
Jak maa med ära ey göra sva,
Konung Erik vil jak thet ater faa.
Tha taladis the sva länge vid,
Ok föreentis sva omsid, *q*)
At the lofvade hvar annan förvissa
En Frijd in til Mortensmissa, *r*)
Engin skulle annan skada göra,
The skildes ath, som i magin höra.
The Bönder monde Hanis tacka,
Moot Rätt loth han them ey beskatta;
Han giorde them Nade hvar han maa, *s*)
The andra Fugta giorde ey sva,
Å hvar han hörde nakra träta,
Gärna skilde han them ath med rätta:
Thet löner honom Gud som väl förma.
Ingilbricht foor tädan tha,
Han lot sik lijda til Örabroo,
Ther giorde han Kättilborg *t*) oroo
Ok lagde sik i Förborgen för then Port;
Han räddis Kättilborg icke stort.
Sidan daktingade the sva,
I sex Veckor skulle thet i Frijd staa,
Tha skulle Fougten aff ganga,
Ok Engilbricht Slottet fanga,
Vorde thet thess förinnan ey undsätt,
Thet vart sva stadelika med Eedom jätt.
Engilbricht loth tädan hasta,
Til Nyköpung reed han fasta,
Han lade sik hart vid then Borg,
Thet giorde Albricht *u*) Styke sorg,
Sva heet then Slottet haffde,
Engilbricht Husit aff honom kraffde.
The däktingade ther sammaledes svo,
Som the giorde för Örebroo;
Starka borga Styken sätte,
At halla thet han Engilbricht jätte.
Ginstan Engilbricht tädan reed,
Til Ringstadaholm *v*) then ginaste leed,
Ok gaff sik förra engin roo,
Han satte sina Skirma *x*) hart före then Broo,
Thet hade Henrich Styke *y*) litet trodt,
At Engilbricht haffde tordt thet giordt.
Engilbricht talar til Styken tha,
Ok bad sik ginstan Slottet faa;
Styken svarade med stoort förtreet,
Tu faar thet ey, huru jak thet veet:
Engilbricht svor at innan siu daga,
Tha vil jak tik med Haarit uthdraga.
Strax lot han en Flotta byggia,
At han skulle för Slottit liggia,
Vppa then Flotta ett Barfrid slögt, *z*)
Thet var väl fäm Ruma högt,
Tha Styken thet Barfridet saa,
Stora fara fick han tha,
The ramade tha uthi ett Lag,
Thet skulle staa fem daga i Dag; *a*)

En-

k) Recarli, utriusque territorii Norra & Södra Rekarna in Sudermannia incolæ. Codices 1. 4. Reekbona, quos secutus *Ericus Olai*.
l) Lycka, fortuna.
m) Inde Dolsk, vafer, vel Dålig, pusillanimus.
n) *Ericus Olai* habet in Brunkeberg.
o) Cfr. de illo v. *Stiernman*, Höfd. Minne p. 11.
p) Strax, illico.
q) Nos dicimus: omsider, tandem.
r) Die 11 Novembris.
s) Kunde, posset.
t) Matthias Kätelberg, Subpræfectus Achatii Axelii Tott. v. *Stiernman* l. c. p. 146.
u) Codex 1. Engelbrecht.
v) In insula fluvii Motala, quadrante milliaris Norcopia distans.
x) Skanskorg, pluteus, tegmen contra ictus.
y) Alberti frater. Ambo piratæ & Megapolitani.
z) Torn med 5 våningar, Turris lignea quinque tabulata habens.
a) Stillestånd, quinque dierum induciæ.

Engilbricht hade thet ey giordt,
Hade han ey för sanna spordt,
At Rijkzens Radh i Vadstena vore;
The tha tijt aff Danmark fore.
Engilbricht reed tijt uthan dvala
Ok bad them komma ved sik tala;
Han mälte, i skolen nu alla vid Rijket blifva,
Om i vilien länger lifva;
Mik är nu sva til sinne,
Rijksens Frijheet viliom vij ater vinne:
The Herra sagde thet ey vilia,
The ville sik förre fran Konungen skilia.
Engilbricht bad them Konungen tilskrifva,
At the ey länger med honom blifva,
Mädan han hafver ider orätt giordt,
Som mange gode Män *b*) hafva spordt.
The sagde ney med en hast,
Han grep them strax vid Halsen fast:
Först tha grep han Biskop Knut *c*)
Ok ville honom draga til Almogen uth;
Biskop Sigge aff Skara *d*)
Han monde sammaledis fara;
Biskop Thomas aff Strängnäs *e*)
Han var och i nöden, till thess
At han monde the andra alla faa.
Sidan bade the honom alla sva,
At han ville them unna lifva,
The ville sik gärna fangne gifva.
Han svoor the skulle strax med Rijkit halla,
Om the ville thera Lijff behalla,
The lofvade ok svoro alle thet
The ville blifva vid Sverikis Rätt.
Engilbricht lot skrifva tha
Ett Breff som lydde sva:
At alla the som voro i Vadstena
Ther voro alla öfvereena,
Konungen skulle til theras tiäniste ey fly,
The vilde niuta thera Lagh all frij,
Manskap ok tiänist sagde the honom opp,
Han skulde hafva til them intet hopp,
För then Orätt alt Rijket var skedt,
Ok the haffde opta för honom tedt;
Thet skulde the alla besigla tha,
Engilbricht lot Konungen Brefvit faa.
Engilbricht reed sidan aff Vadsteen,
Ok strax til Ringxstadaholm igen.
Han haffde förra sva bestält,
Ok Höfvitzmän i Hären befält,
At ingen skulde vid fienden tala,
Thet tyckte fiendan vara qvala; *f*)
The vore fast i Hären tyste,
Ok bygde doch hvat them lyste.
Tha han kom ater i then Häär,
Var then Flotte fullbygder ther,
Engilbricht tha storma vilde,
Hendrik Styke gaff sik tha ille.
Ån kraffde Engilbricht Slottit tha,
Styken svarade, han skulde thet faa,
Vilien i göra med mik sva,
Jak maa med mina Hafvor affgaa.
Vilt tu Konungen öfvergifva,
Ok stadelika med troo vid Rijket blifva,
Tina Hafvor maa tu behalla tha,
Ok lät mik genstan Slottet faa.
Styken giorde som Engilbricht bad,
Ok fick honom Slottet i stad,
Han bar sidan aff Husit hvat han ville,
Ingen matte honom thet förspille.
Engilbricht fick en Riddare thet Fäste,
Han trodde honom ther til bäste,
Ty han var en aff Rijksens Rada,
Han bad honom hielpa Rijket aff vada.
Sidan drog han för Stäkeborg,
Valen fick ater hiertans Sorg;
Engilbricht sände ginstan tha,
Ok bad honom uth til sik gaa:
Valen ey annat torde,
Som Engilbricht bad han giorde;
Engilbricht tha Valen bad,
At faa sik Slottet strax i stad:
Magom vij med vare Hafvor affgaa,
Jak vil eder gärna Husit faa.
Thet gick tha som Engilbricht vilde,
Valen han vid Slottet skilde.
Sidan fick han thet Biskop Knute,
Ok bad lata Konungen staa uthe,
Ok bad honom thet väl förvara.
Sidan monde han til Suderköping fara,
Ok kallade samman Östgötha alla,
Ok bad them trolika med Rijket halla.
The gingo honom alle tilhanda,
Ok lofvade honom lydno standa:
The giorde ther tree skara,
Then ena skulde til Stäkeholm *g*) fara,
Jusse Nilson heet thera Höfvitzman,
Strax ath Tiust *h*) tha drog han;
Tha the kommo Stäkholm när,
Lage Rödz Svena grepo the ther,
Sva heet then Fougte Stäkeholm hade,
Vppa alla sijdor the thet belade:
I sex Vekor lago the ther före,
Ok loto stora Flotta göre,
Ok stormade til Huset ett sinne,
Ok kunde doch ey myckit vinne.
Sidan vordo the eens sva,
Til Mortensmässo *i*) i frijd staa,
Engin skulde annan skade,
Ther med Svänske fraa Slottet lade.
Nu maan i höra aff then andra skara,
Herman Berman skulde Höfvitzman vara,

Han

b) Codex 4. Dandemän.
c) Boson Natt och Dag, Lincopensis Episcopus.
d) Uddeson de Vinstorp.
e) *Lagerbring*, T. IV. p. 343.
f) Besvärligt, incommodum.
g) Castrum prope hodiernam urbem Västervik.
h) Territoria Smolandiæ.
i) Die 11 Novembris.

Han drog tha til Romblaborg, *k*)
Her Otte Snaps kom thet til Sorg.
Berman sagde til honom tha,
Tu skalt mik thetta Slottet faa;
Her Otte svarade ther til,
Ingalund jak thet göra vil,
Förra skolen i mik död slaa,
Ån i skolin Husit faa.
Bönderna svarade med vrede:
Vij viliom tik snart med Haret uthlede.
Bönderna bära fram Vasa *l*) ok Korga,
Som the ville storma then Borga,
The gingo ther til full hände,
Ok tände Eld i alla ände.
Tha Her Otte thetta saa;
Han ropade högt ok sagde sva,
I staan mik för lijff ok sund, *m*)
Jak gifver mik gärna i samma stund.
Bönder ville ju slaa honom ihäl,
Tha giorde Berman med honom väl,
Han lot honom sik fangen gifva,
Sva fick Her Otte Snaps med nöd lifva.
Berman tädan til Trullaborg *n*) ryckte,
Henning von Lanken thet misstyckte;
The unte honom med sina Hafvor affgaa,
Sva fick han them Husit tha:
The brände thet nider i grund,
Ok foro til Pigxborg *o*) i samma stund,
Likervijs gick tha om the Fäste,
Som förra om the andra Näste. *p*)
Nu hörer aff then tridie Skaar,
Engilbricht sielff thera Höfvitzman var;
Han drog til Örabroo tha,
Ok föreentis med Kättilborg sva,
Han gaff honom tusende Mark,
Ok fick sva the Borg stark.
Ginstan foor han til Axevalla *q*)
Ok lot thet hardt bestalla;
Alla Västgötha stämpden til sik,
The kommo ok alle mannelijk,
Med Harnisk ok starka väria,
Som the meente Slottet förhäria:
Alla the honom ther fylle,
Ok giorde som han ville.
Til Her Anders Nilson talade han sva,
Then Danske Fougten uppa Slottet laa:
Jak siger tik uthan spott,
Tu skall faa mik thetta Slott.
Her Anders svarade han ville thet halla,
Thes hardare loth Engilbricht thet bestalla,
Thet giorde Her Anders stora sorg,
Han brände sik fran sina Förborg.
Engilbricht lagde Erik Puke thära,
Thera Höfvitzman skulle han vära,
Ok med honom en storan Skara,
Ok bad them väl pa Fienden vara;
Han fick then sielfver ey länger bijda,
Vthan skulde vijdare om Landit rijda.
Han sände uth Budh til Värmelanda,
Ok bad Almogen fasta standa;
The giorde som Engilbricht tyckte,
För Eedzholmen *r*) the strax ryckte:
Peder Ulffson thera Höfvitzman var,
Fougden heet Her Herman Gisebar,
Som Slottet haffde aff Konungen thära;
Han monde ey sielfver hemma vära.
Fougten strax tha affgick,
Ok Peder Ulffson Husit fick;
The toko uth hvat ther var inne,
Ok tände i Eld ok lato thet brinne;
Ok foro sidan til ett annat Fäste,
Agnaholm *s*) heet thet Näste:
Her Anders Nilson hade ok thet,
Sammaled foro the ther med.
Tha var Her Anders uppa Axevalla,
Som Engilbricht lot förra bestalla;
Peder Vlffson ville tädan fara,
Til Dalaborg *t*) med all sin Skara,
Palne Jönson heet Fougten ther,
I Danmark han födder är.
Peder Vlffson bad sik Husit faa,
Palne sagde, han ville ey sva:
The bygde ther bade Skirma ok Skrafvo, *u*)
Ok svoro at the ville Husit hafva,
Eller ther om alla storta;
The lade sik hart för thera Porta.
Tre daga the ther lage,
Tha lyste them en Storm vage,
Manliga the til Husit gingo,
Döda ok saara Män the ther fingo;
Palne skiöt fast med Byssa ok Pijla,
The Bönder gafvo sik ther engin hvijla;
Förra haffde the alla dödin lijdit,
Ån Slottet obrändt öfvergifvit.
The stickade Eeld a alla sijda,
Tha tänkte Palne han skulle dödin lijda;
Han ropade högt i samma stund,
Ok bad sik staa för Lijff ok Sund.
Bönderna ville han ändlika slaa,
Peder Ulffson grepen ok räddaden sva;
Alt thet han atte monde the faa.
Sidan the Bönder tädan fara,

Hvar

k) Dimidio milliaris Junecopia distans.
l) Fasciner, fasciculi virgultorum, unde familiæ hoc nomine illustris petita insignia.
m) Välfärd, incolumitas.
n) In territorio Kongahärad Smolandiæ & paroecia Nykyrka.
o) In territorio Sunnerbo ejusdem provinciæ & paroecia Annersta.
p) Merito nidos, nästen, appellat Chronicon nostrum. Pleraque enim hæc castra lignea fuere.
q) Juxta Varnhem in Vestrogothia.
r) Prope catarractas Trollhättan.
s) Ubi fluvius Gullspång lacui Vænern illabitur.
t) In paroecia Bolstad ad prædium Kambol.
u) Bröstvärn, testudo, instrumentum bellicum, in obsidionibus adhibitum. Codices 12, 13 habent Shvagha.

Hvar tijt honom lyste vara,
Ok tacka Gudh för then Siger,
Han haffde them gifvit sva diger,
At the varo tha skilde,
Fra the Vthlänske Fougta omilde,
Som them hatade ok vilde förspille.
Engilbricht drog til Oppenesteen, *v*)
Han fick thet Huus uthan meen;
Thet Fäste hade Grefve Hanis,
Han var ey sielfver uppa thet Huus,
Thet hade han en Tysk aff honom i Troo,
Han heete Marten Graboo
Fogten däktingade sik aff i samma stund,
Ok Slottet brändes neder i grund.
Sidan foor han til Óresteen, *x*)
Jusse Larenson var tha ey seen,
Däktingade sik aff med thet han atte,
At han thet til Danmark föra matte,
Ok tok alt uth hvat ther var inne,
Tände Elden uthi, ok lot thet brinne.
Jusse Larenson torde ey länger bijda,
Til Danmark lot han sik lijda.

16. *ENGELBREKTS INFALL I DANMARK. ENGELBRECTI IRRUPTIO IN DANIAM.*

Mädan monde Engilbricht til Vardborg fara,
Med myckit Folck ok storan Skara,
Norra Halland sampnar han samman i sänder,
The gingo honom alla til händer,
Nya Vardberg ey annat torde,
The lato honom in, ok honom väl forde. *a*)
Til Vardborgz Slott reed han tha,
Ok bad Her Axel Pederson *b*) uth til sik gaa:
Her Axel giorde som han bad,
Ok gick til honom tha i stad,
Them emillan stod thet i Frid,
Å mädan the taladis badin vid.
Engilbricht sporde honom tha,
Om han ville honom Husit faa;
Her Axel svarade ney vid män, *c*)
Engilbricht i faan thet ey än:
The däktingade emillan them sva,
Thet skulde sva i goda staa,
Landit skulde Engilbricht lyda,
Her Axel intet öfver them biuda;
Her Axel skulde hafva halff Skatt
Aff Vardbergz Lään, sva var thet sagdt,
Engilbrichtz Fougte skulle honom then fanga,
Ok sva i Fridi standa.
Mädan the däktingade för Vardborg,
Tha kom Berman för Falckenborg,
Med thet Folck han med sik haffde,
Ginstan uppa Husit kraffde.
Her Axel Akeson *d*) hade thet tha,
Han svor han skulde thet aldrik faa;
Berman vredgadis tha fast,
Ok bad sitt Folck reda vara med hast,
Han ville storma til thet Fäste,
Sik redde hvar som han kunde bäste:
Om ena Natt the til Husit ginge,
Stora hugg the ther finge,
Manga döda Män ok saara,
The fiende them intet spara,
The kunde ther intet vinna tha,
Ther med ryckte the ther fraa.
Doch lago the alle qvar ther fore,
Axel tok tha rädas sare,
Thet the skulde än en Storm vaga;
Ty lot han til Skippin draga,
Tok uth hvat ther var inne,
Tände i Eld ok lot thet brinne,
Ok foor strax tädan i samma stund,
Slottet bran nider i grund.
Engilbricht monde fran Vardberg fara,
För Falkenborg möttes the tva Skara;
Tädan draga the ok til Halmstada,
The Byamän fruchtade för skada.
Tha Engilbricht kom för then Stad,
Byamän giorde som han bad,
The öpna sin Port ok loto them inrijda,
Meer än een Natt ville han ther ey bijda.
Tha the Skaninga fingo thet höra,
The sik ganska starke göra,
The sampnade samman en storan Häär,
Til Lagaholm *e*) foro ok lagdo sik ther;
The lago uppa then södra sijda,
Engilbricht monde moot them rijda:
Pa bade sijdor vordo the öfverens sva,
Millan them skulle i goda staa,
Ok ther med giorde the en Frijd,
Millan Skane ok Sverik *f*)
Ther giordes stark Breff uppa,
At Friden skulle standa sva,
Hoo then andra skada vilde göra,
I tolff vekor skulde Freden upsäyas föra;
The Svänske skullde then opsäya i Lund,
Med Breff ok Bud i samma stund,
The Danska säya upp i Vadstena,
Om the Friden ey halla mena.
Sidan the sva föreenta vara,
Engilbricht monde strax ath Sverike fara.

17.

v) In paroecia Långhem Vestrogothiæ.
x) In paroecia Órby ejusdem provinciæ.
a) Försörgde, nutriebant.
b) Thott de Lillö, novem filiorum in annalibus hujus ævi celebrium pater. Cfr. *Lagerbring*, T. IV. p. 90 in notis. Absalonem vocat *Ericus Olai*, quod nomen Axelio in actis medii ævi est Synonymon.
c) Vid män, vid Gud, svärja vid män, jurare per Dei viros, i. e. per illius Sanctos. Inde asseverandi forma adhuc usitata: Nej men, jo men. vid. *Ihre* Glossarium in voc. Men.
d) *Lagerbring* l. c. appellat Åke Axelson, qui vero hoc tempore vix floruit. Cfr. *Tuneld*, p. 171. not.
e) Laholm, urbs Hallandiæ.
f) Codex 12 addit: i samma tid.

17. K. ERICS ANKOMST TILL SVERIGE. R. ERICI IN SVECIAM ADVENTUS.

Tha Konung Erik thet förfann,
At Engilbricht sva Slotten vann;
Han skreff sin Breff kring om Danmark,
Ok sampnade sik en Häär stark,
Til Sverike ville han fara
Ok huxade ther intet spara.
Reda lot han mang Skipp sma ok stora,
Ok ena Galeya med i then fara, a)
Han giorde sik stark med Folck ok värja,
Sverike ville han förhärja;
Aff Köpmannahampn han lagde sva,
Tha han monde Bornaholm at naa,
Storan skada han ther fick,
Then langa Galleya ther förgick:
Ther voro tuhundrade b) uppa
Mang flere Skepp ther ok förgaa,
Bade med Folck ok sva med Spijs,
Thet siger jak eder förvijs. c)
I Calmare Sund monde Konungen komma,
Thet var Sancte Birgitte til liten fromma,
Han tok bort Clostrens fasta föda, d)
I Rosenkrantz e) lot han thet böda. f)
Then bäste Holck han haffde tha,
Vid Skägganäs g) monde han forgaa,
Konungen var sielfver i then Holck,
Han räddadis ther med nöd, sva ok hans Folck:
Sancte Birgitta lot sin Fisk sva vattna,
Thet monde Konungen litet batna. h)
Konungen foor til Stockholm med sin Häär,
Engilbricht kom ok sidan ther;
Thet Konungen engin skada giorde,
Kom til som i förra hörde,
At Engilbricht tog med Hanis i) en Lag, k)
In til Sancte Martens Dag,
At aff Stockholm skulle ey ske skade,
Ty stod thet sva med nade.
I Västerars Engilbricht sporde
Thet Konungen sik til Stockholm forde,
Man aff Huse han uthbööd,
At affväria Rijksens nöd,
Riddare ok Svena, Bönder ok Städer,
Them tok han alla mäder.
Vppa tre sidor han för Stockholm ryckte,
Konungen thet sara förtyckte,
Hvat Konungen ville storma ok strijda,
Engilbricht meente honom bijda. l)
Engilbricht sik uppa Langholmen lade,
Vessmän ok Närika med sik hade,
Södermän ryckte för Södra Port;
För Norrabroo m) hade Vplänninga sva giordt:
Beskärma Sverike hade the acht,
The räddis ey Konungens macht.
Tha Rooskarla n) förfara,
Engilbricht för Stockholm vara;
Östhammar monde the höta,
Fougten fick thet genstan veta,
Han strax til Skips bar
Alt thet ther uppa var;
Tha uthe var hvat ther var inne,
Han tände i Eld ok lot thet brinne,
Thet brände han nider i grund,
Ok foor til Stockholm samma stund.
Hanis Kröpelin räddis för sina granna,
Stäkit o) lot han bemanna,
Tha räddis Konungen i thet sinne,
At the Svänske skulle Slottit vinne,
Han lot kalla Hanis til sik,
Ok sagde: sva tycker mik;
Bättre läte vij Stäkit sielfve brinne,
Än the Svenske thet aff oss vinne:
Ginstan sände Hanis tha,
Budit til them a Stäkit laa,
Han bad draga aff i samma stund
Ok bränna Slottit nider i grund.
Sva monde Nypertz p) göra,
Ok lot alt til Stockholm föra:
Sancte Martins Natt q) han Slottit brände,
Ok tädan til Stockholms vände.
Nu tha Konungen thetta saa,
At the belagde honom sva,
Graabrödra Holm r) lot han taka,
Thet giorde the fattiga Munka stor omaka:
Femhundrade Folck lagde han ther uppa,
At Svänske ey skulle Holman faa.
Helgans Holman lot han bemanna,
Thet maa man troo med sanna.
Konungen sporde the Svenske til,
Hvij the honom förderfva vil?
The svarade them matte förtryta,
At the matte aldrik Sverikis Lagh nyta;
The samma skääl loto the han höra,
Som här stander skrifvat förra.
The Svenske budo sik i Rätten gifva,
Konungen ville ther ey under blifva;
Ther med vordo the öfverena sva,
Til Mormässa s) i goda staa,

Tha

a) Resa, iter, expeditio.
b) Codex 4. Halft annat hundrade.
c) Codices 1. 4:
Thet matten förra styrdt, haden varit wys.
d) Victualia monasterii Vadstenensis.
e) Nomen navigii.
f) Inlasta, transvehere.
g) Promontorium in freto Calmariensi.
h) Codices 1. 2. - - Watna tha sin fisk
Nästan hade Konungen sitt lif mist.
i) Kröpelin.
k) Fördrag, pactum.
l) Cfr. *Hadorphii* Alleg. p. 35.
m) Portam aquilonis habet *Ericus Olai.*
n) Roslagiæ incolæ.
o) In paroecia Uplandiæ Näs, tribus milliaribus Stockholmia distans, etjam Almarstäk dictum.
p) An *Ericus Niperz*, de quo v. *Stiernman* Höfd. Minne, p. 249, 269?
q) Die 11 Novembris.
r) Hodie Riddarholmen, a Monasterio Franciscanorum dicta.
s) Codices 1. 4. Nativitatis Mariæ, die 8 Septembris. Stå i godo, i Lag, i dag, de inducii loquendi formæ.

Tha skulde the i Stockholm til rätta komma,
För tolff Rikzens Radh vijse ok fromma:
Aff Sverike, Danmark ok Norge,
The Herra i Visdom starke vore;
Fyra aff hvart förnämpde Rijke,
I Vijsdom var ey thera lijke.
I däktingan bleff ok sva förvara,
Konungz Fougte skulde ey til Bönder fara,
Ok engin skatt aff Landit tiggia,
Vthan altijd qvarre uppa Husit liggia.
Om Sancte Martens Dag *t*) var then Däktingan giör,
Ok gick alt som hördt är för;
I Helgans Huus stadfästas tha
At thet stadelika skulde blifva sva.
Konungen monde ater til Danmark fara,
Med Frost ok Kyld han tvingades sara;
I Stockholm han Dänar qvarre lagde,
Väl Sexhundrade, som man sagde.

18. KONUNGENS UNDERHANDLINGAR MED DE SVENSKA. REGIS CUM SVECIS TRANSACTIONES.

The Svenske tha sva athskilde,
I Arboga en Herradag halda vilde,
Om Tiugonde Dag Juul *a*) skulle thet vara,
Alle skulde tijt fara,
Biskopa, Prelata, Riddare ok Svena,
Köpstadzmän aff Rijket mena: *b*)
Thera Radh ther till samman hafva,
Hvem the vilde til Höfvitzman taka.
Engilbrikt the ther til fögde,
Ath honom them alla väl nögde,
Ty han var manlig ok vijs,
Thess gafvo the honom alle prijs.
Sidan giorde the som i faan höra,
I hvart Landskap en Höfvitzman göra,
Om nakon ville moot Rijket fara,
At hvar viste hvar han tok til vara.
Hanis Kröpelin skreff them tha til,
At han vid them tala vil,
Ville the liggia i Siktuna en Dag,
Thet kommo honom väl i Lag,
Doch skulde the honom väl förvara,
Om han skulde aff Stockholm fara.
The vordo alla öfver ena sva,
At Engilbricht honom mötte tha;
Tijt foro Biskopa, Riddara ok Svena,
Vppa Rijksens bästa the thet mena,
Ok var thet tha sva bestält,
Ok goda Män befält,
The skulle Hanis til Siktuna leigda,
At engin skulle honom feigda.
I Stockholm monde en Prytzsk Herre vara,
Han skulde ok med til Siktuna fara:
Til Siktuna the tha rijda,
Om Kyndersmässa *c*) a bada sijda.
Then Komptare *d*) loto Svenske förstanda,
Huru Konungen hade giordt them vanda:
Komptaren ok Hanis radde tha,
At man toge ther annorlediss uppa,
Kunde man ther ett Minne i ramma, *e*)
At thet skulde ey til Rättan komma:
The Svänske svarade tha med skääl,
Ath Rätta skal oss nöya väl,
Kunne vij oss ok skälig Minne faa,
Vij viliom thet gärna efftergaa.
Komptaren ok Hanis toko tha svara,
Var mödo skal vara ospara,
I skipin oss goda Leigde Män,
Vij farom til Danmark ok försökiom thet än:
Til var Herra Konungz Nade,
Vij viliom ok honom til Sämia rade.
Ther med thet tha sva tilgick,
Engilbricht them Leydemän fick,
Han loth them sielff uptälia,
Hvem the ville välia:
The Svänske loto them förstaa,
Hvat the skulle äska aff Konungen tha.
Mädan the Herra däktingade ther,
Erkebiskop Olaff *f*) hem kommen är,
Konungen hade honom stoor Orätt giordt,
Som i hafven här förra hördt;
The ville ther ey länger bijda,
Komptaren ok Hanis til Danmark rijda:
Konungen loto the thera Ärende förstaa,
Thet Danske Radit ok sammaled tha;
Nadige Herre vilien i höra
Vij hafvom förstandit hvat the Svenske vilia göra,
The hafva ey acht eder nadh fördrifva,
Vthan vilia gärna vid ider blifva,
Laten i them niuta thera Frijheet ok Rätt,
Thet hafva the sagt oss alla slätt.
Tha Konungen thetta höra fick,
Med the Danska han til rada gick,
The fögdes tha uthi thet Lag;
I Halmstada begripa the en Dag.
Konungen the Danske tijt sände,
Göra hvat the kunna ände, *g*)
Ther med gaff han them fulla macht,
Hvat the sagde skulle vara sagt.
Med Breff ok Insigle stadfäst,
Som the kunne förvarat bäst.
Erchibiskopen aff Sverike kom ok tha thäre,
Man-

t) Ipsum Diploma in allegatis *Hadorph.* pag. 84 hanc transactionem factam fuisse docet secunda feria proxima post festum Martini, i. e. die 15 Novembris.

a) Die 13 Januarii 1435.

b) Af hela riket, de toto regno.

c) Die 2 Februarii.

d) Oratorem vel comitorem, dignitatis vice Comitibus proximæ, explicat *Ihre* in Glossario. Ordinis Ensiferorum in Borussia Commendatorem fuisse vero simillimum est.

e) Förlikning, consensus, compositio. Inde Ske med ens goda minne, bona cum alicujus voluntate fieri.

f) Trögdensis, cum pallio Roma redux.

g) Afgöra, transigere.

Mange godè Män med honom äre;
The voro med svadana macht uthsände,
Hvat the giorde skulle blifva ände.
The började ther then Däktingan sva,
All Feyd först niderlagdes tha; *h*)
Ok Konungen skulle til Stockholms fara,
Pa Sancti Olavi Dag *i*) ther vara:
The Svänske skulle ther vara när,
Strax skulle the förlijkas ther;
Ok vara godt pa alla sijda,
At engin skulde mera Feigd lijda.
Sidan skulde tolff the *k*) väldugaste Män atskilia,
Allan skada ok ovilia,
Som hvar hafva androm giordt,
I thenna tvedrächt, som i hafven hördt:
Millan Konungen ok Rijket var sva flytt, *l*)
At aller skada var mällan them qvitt,
Vthan then skadi Svenske finge tha,
The Lybeske Gregers Magnuson i Örasund faa;
Ok uthan then Räkenskap Konungen kraffde,
Aff hans Fougte som hans Lään förra hafde.
Hvar skulde sitt Jordegodz fritt ater faa,
Som hvariom vart tha tagit ifra,
Ok skulle uppa förnämpde tijd,
Konungenom antvardas Slott ok Lään fritt:
Ther til skulde the Konung Erik hafva,
För theras Konung i hans daga,
Sva skal han ok them lata niuta,
Thera Lagh ok Rätt ey affbryta,
Ok halla then Eda han haffde svorit,
Tha the hade honom till Konung korit;
Utan the honom nakon Bön unna ville,
Som han med them matte förskylle.
Drotzet ok Marsk skulle han them faa,
Som skulle hielpa Rijket förestaa;
Ok manga Artikla flere,
Här görs ey behoff uptälia mere.
Tha fingo *m*) the Svenske Halland,
Konungen ater fritt uthi sina hand,
Bade Land, Slott ok Städer,
Sva var thet förvarat i daktingan mäder;
Then Daktingan var sva förrammat,
Om Helge Korss dag *n*) ok anammat,
Epter Gudz Byrd Fiortonhundrade Aar,
Trettijo, uppa thet Fempte thet var.
The Herra ther ey länger bijda,
The Svenske til Sverike rijda.
Mädan the Herra then däktingan hafva,
Begynte Engilbricht i Tälge grafva,
Han meente göra en Graff sva djup,
At man skulde fara med Skipp ther uth,
Thet kunde tha engin gang hafva,
Ok engin kunne *o*) sva djupt grafva.
The Svenske taka Däktingan vara,
Om Sancte Olaffz dag til Stockholm fara,
Konungen kom ey tijt tha,
Ther aff monde the Svenske misstanke faa,
At Konungen ville affbryta,
The skulde then Däktingan ey nyta,
Som i Halmstad var giordt,
Som i hafven förra hördt.
Til Hanis Kröpelin talade the tha,
Hardelika the manade uppa;
Hanis ok the Danska flere,
Bade förlängia Dagen mere,
Til Nativitatis Mariæ Dag, *p*)
The Svenske giorde som Hanis bad.
Konungen kom a samma tijd,
Ok miste ena Barsa i the rijd; *q*)
I Calmarne han förgangin var,
Ok baar väl ottatijo Läster svaar,
The Svenske sampnades mäst the kunne,
I Jomfru Hampn the sik funne:
Thera Sändebud loto the vara,
Pa Varfrudag ath Sancte Clara,
I Helgans Huus the samman ginge,
Ther började the at däktinge.
Konungen fann sva manga funder,
Thet Frijden hade när gangit sunder,
Honom tyckte vara hardt uppa gaa,
Vnna the Svenske thera Frijheet faa;
Thog däktingade the sva länge,
Han kunde them ey högre tränge,
Ån kom han them med Bön uppa,
Try Slott monde han rada ok faa,
Danske eller Nordmän hvem han lyste.
The Slott voro try the bäste
I alt Rijket, ty han them keeste,
Stockholm, Calmarna ok Nyköpinge,
The Svenske ther tha under ginge,
Vppa thet at the matte hans Hyllist faa,
Thet kunde tha them intet förslaa.
Ån tha thet ther sva hände,
Slotzlofven skulde han förvände;
Til Hertog Buggasleffz hand stod hon för,
Sidan skulde hon standa til Rijksens koor,
Som Lagen thet uthtryckte,
Slotzlofven the fra Gripen ryckte,
Ther med skulde the them förlijka,
Aff thera Rätt skulden ey mera vijka:
Ther med skulden all Slott ok Lään faa.
Epter hans Svenske Radz Rade tha,
The infödde tyckte bäst vara nyta, *r*)
Ok ther med allan ovilia förtryta. *s*)
Thet lofvade han them tha
Ther med the föreentes sva,

The

h) Cod. 15 addit: Efter Gudz byrdh 1435 åhr Widh S. Philippi och Jacobi tidh thet war. i. e. die 1 Maji.
i) Die 29 Julii.
k) Codex 1. Bolgifftes män. 4. Valgifftes män.
l) Fly, afgöra, ordinare, aptare. *Ihre* in h. v.
m) Antvardade, lämnade, tradebant.
n) Die 3 Maji 1435.
o) Codex 1. Medan man kunde ey sva - -
p) Die 8 Septembris.
q) Barsa, navigii genus. Rid, resa, iter.
r) Eftergifva, cedere.
s) Aflägga, deponere.

The Svenske giorde tha hans vilia,
Vppa Helgans Holman honom bidia,
Han skulde alla vrede tilgifva,
Ok unna them vid Lagen blifva:
Thet lofvade han stadelika tha,
At han ville gärna göra sva.
The antvardade honom strax igen,
Bade Slott, Städer ok Lään.

19. *Drots och Marsk förordnade. Drotzetus et Marschus constituti.*

Sidan bad han them sielfve uptälia,
Hvem the vilde til Drotzet ok Marsk välia.
The ginge til rada sva,
Erchibiskopen sporde them allom tha,
Ok bad hvar hemelika sik berätta,
Tha varder ther aff engin trätta:
Hvilka tre mästa Röster faa,
Thet vill han lata Konungen förstaa,
Konungen take en aff ther til,
Hvem han tha hafva vil.
Drotzeta Koret full sva,
Thessa tre the keeste tha,
Carl Knutson *a*) ok Boo Knutson, *b*)
Ok ther med Nils Stenson. *c*)
Erkebiskopen loth Konungen hörat,
Hvilka the haffde til Drotzet korat;
Konungen svarade: thet duger ey sva,
I skolen mik tre gamble faa,
Som Dustet är aff Hufvudit slagit,
Pa the unga hafven i misstagit;
Taken en aff thesse tre jak vil eder rada,
Her Christiern Nilson, *d*) Her Bengt Stenson *e*) duga väl bada,
Her Nils Erengisleson *f*) duger ok mäder,
En aff them tycker oss bäder.
Tha Rijksens Radh thetta höra,
Konungsens vilia the vela göra,
Her Christiern beddes the til Drotzet tha;
Konungen samptyckte ok sagde ja:
Sidan bado alle the
En Marsk aff the andra tre,
Som the keest hade til Drotzeta;
Konungen samptyckte Carl Knutson tha.
Her Christiern han fram kalla,
Ok sagde: man skal ider för Drotzet halla.
Her Christiern bad för Gudz skull nade,
Herre i mik thet Embetet fördrage.
Konungen ville tha ey hans Bön höra,
Vthan honom ju til Drotzeta göra;
Ett litet Svärd gaff han honom tha,
Ty mera macht ville han honom ey faa.
Her Erik Kromedik *g*) han sidan athspöra,
Huru man plägar en Marsk at göra?
Han sagde: andra Herra pläga sva göra,
Som jak vil lata ider höra:
En Gullring pa en Käpp skolen i honom faa,
Ok sigia huru han skal sitt Embete förestaa.
Konungen var sva bratt til svara,
Käppen skal väl redo vara,
Gullringen han ey nu faa kan:
Til the Herra gick ater han,
Karl Knutson kallade han til sik,
Til Marsk viliom vij hafva tik.
Han föll a Knä ok sara bad,
För Gudz skul sik hafva fördrag,
Han gaff sik ther til ey tröst, *h*)
At halda thet Embete skadalöst.
Konungen vilde ändelika tha,
At han skulde thet Embete förestaa.
Konungen fick honom en hvijtan Käpp,
Ok Marskens Embite ther med.
Marskin bad Konungen om hielp tha,
At han thet Embetet uppehalla maa.
Konungen svarade honom sva brad: *i*)
Jak vil rada tik ett rad,
Vachta tu tina fötter ey länger uthsträcker,
Ån som Skinfällen räcker;
Annan hielp tha Marskin ey fick,
Ther med han fran Konungen gick.

20. *Konungens återfärd till Danmark. Regis in Daniam reditus.*

Här epter magen i höra uthan spott,
Huru Konungen skipte Land ok Slott.
Han fick them ä hvem han vill,
Sitt Svenska Radh sporde han ey till;
Han loth alt som thet var förgätt
The Däktingan han haffde them jätt.
The Svenska hullo sik ille,
Thet Konungen Däktingan ey halla ville;
The bado Danska tha,
Thet the vilde til Konungen gaa,
Ok bidia honom för Gudz Nade,
At han vilde lyda thera rade,
Ok hielpa Drotzeten ok Marsken sva,
At the thera Embite halla maa,
Ok sielfver qvar i Rijket blifva,
Ondt ok godt med them lijda. *a*)
The Danske loto Konungen thet förstanda.
Han ville thet alzenkte vanda;
Sielfve the Svenske til Konungen ginge,
Stackot Svar the ther finge,
Sva monde han them svara: *b*)

Eder

a) Bonde, Rex postmodum Sveciæ.
b) Grip. *Ugglas* RådsLängd, P. 3. p. 49.
c) Natt och Dag.
d) Vase.
e) Natt och Dag.
f) Natt och dag i längden. v. *Stiernman*, Höfd. Minne, p. 187.
g) De Tranekärr, Eques & Regni Senator, socer Christierni Nicolai Vase. *Uggla*, l. c. p. 46.
h) Förtröstan. fiducia.
i) Brått, hastigt, celeriter.

a) Codex 1:
The Swenske til godo ok ey til qwijda.
Cod. 4. Swa matte förstyras träta ok kyfwa.
b) Cod x 1:
Swa swarade han then Swenska Skara.

Eder Ja-Herre vil jak ey vara;
Til Riddare ok Svena sade han thet ord,
Engilbricht hade mik ey then skada giordt,
Thet giorde i mik ok idra Fränder.
Tha fruchtade the Svenske alla sänder,
Ok bado Gudh om sina Nade,
At hielpa them aff then vade,
Huru stackot c) Konungen tänkia vill,
At alla ovilia var gifven till.
Thet var om Helgonamässa tijda, d)
Konungen ther ey länger ville bijda:
Hvar foor til sitt Hemen,
Ok Konungen til Danmark igen.
Hans Kröpelin Stockholm miste,
Konungen fick thet hvem honom lyste:
Her Erik Nilson en Dansk Man, e)
Liten fromma han ther van,
Han lagde ther Femmande f) Däner uppo,
Ok ville the Svenske engaledes troo.
Som Konungen tädan kom i Nyköpungz skiär,
Slottet antvardade han ther
Joan Jönson g) en Skaning var,
Sva han til Stäkeborg faar.
En Dän honom följde heet Eggert Frylla,
Vppa Rönafierd h) fick han sitt spilla,
Han miste ther bade Godz ok Skippa,
Med Lifvet fick han noga slippa.
Stekeborg fick han Joan Flemming i) sva,
Then argeste Skalk honom tiente tha,
En Siööröfvare han var,
Röfva ok stiäla hade han ospar;
Han var äralös ok slagen k) uppa sin mund,
Han haffde troo ey mera än en hund:
Hans ogärninga maa man flera höra,
Huru han monde i Mörköö l) göra,
Ther valltog han ena Qvinna,
Ok loth henne sidan i Röök opbinna,
Ok rökte henne thet hon bleff död,
Förbarme sik Gudh öfver tholka nöd!
The heliga Kyrkio loth han upbryta,
Hvat han ther fann thet lot han byta;
Opta var thet för Konungen sagt,
Han gaff thes tho alzenkte acht:
Tholka Skalka trodde han bästa,
Ok fick them bade Land ok Fäste,
Sidan bleff Konungen ey länger ther,
Ok foor sva fram i Stäkeholms skiär,
Stäkeholm monde han ther enom faa,
Olaff Finne han heet sva,
I hans Kammar m) haffde han tiänt för,
Ok stundom vachtade för hans Dör.
Än haffde thet Konungenom bätter gangit,
Haffde han Riddare ok Svena Slotten fangit;
Å hvar hans genom Skärjegarda fara,
The fattiga Bönder loth han ey spara,
The toko them fra alt hvat the atte,
Engte the behalda matte:
Kläder, Kätzla, Grytor, Oxa ok Koo,
Äter sato the fattika Bönder i Oroo.
Ginstan the uthaff Skären lagde,
Gudh them therföre plagade,
Ther börjades en Storm sva stoor,
Mangt godt Skipp ther tha missfoor.
The miste mangen fager Man,
Danmark then skada seent förvann.

21. *STOCKHOLMS INTAGANDE. STOCKHOLMIÆ OCCUPATIO.*

Sidan Konungen til Danmark kom,
Ok Engilbricht thet förnam,
Huru han hade i Skären varit
Ok illa med Almogenom farit,
Them förtröt sara Almogans onada,
Ok huxade göra Konungen skada.
Ok sidan Svenske Herra förfunna, a)
At Konungen misstrodde them allalunda,
Ok håller faa Slott, Lään ok Land,
Tholka Drafvelsmän i hand,
Än goda Riddare ok Svena:
Tha vordo the thess öfver ena
En Dagh b) i Arbuga at halla,
Tijt skulde the komma alla;
Biskopa, Prelata, Riddare ok Svena,
Köpstadzmän ok alle mena.
Epter Gudz Byrd Fiortonhundrade Aar,
Trettio Sex, pa Fabiani dag c) thet var,
Däktingan the ther för sik togo,
Ok alla Ärende öfvervogo,
Huru Konungen haffde moot Rijket giordt,
Som i hafvin förra spordt.
The vordo thess til rada tha,
Then Orätt ey länger lijda sva,
Konungen skrefvo the än sva til
Om han sik än bättra vil,
Innan nästa Fastagangz tijda,
Thet vilia the än förbijda,
Ok lato them thera Frijheet valla, d)
För Herra vilia the han halla:
Ville han thet ey göra,
The vilde honom ey länger höra;

Ok

c) Missgynnande, minus favens. Stackot svar, responsum iratum.
d) Die 1 Novembris.
e) Rönnow, Eques & Regni Daniæ Senator, Jutlandus.
f) Codices 12. 13. 14. Femhundrade, quod rectius.
g) v. *Stiernman*, Höfd. Minne, p. 99.
h) Codices 1. 4. Rogafjärd. Sed Rönö, villa Regia prope Bråviken in Ostrogothia, nomen adjacenti maris sinui dare potuit.
i) Insignia ejus probant diversæ ab illustri Flemingorum familia originis fuisse.
k) Listig, callidus ab Islandico Slægur, quod idem notat. Inde Förslagen.
l) Insula & paroecia Sudermanniæ.
m) Codex 1: Fatabur.
a) Förfunno, erforo, comperibant.
b) Herredag, comitia.
c) Die 20 Januarii 1436.
d) Behålla, conservare.

Ok loto honom ther med förstaa,
Med Manskap ok Tiänist fra honom gaa.
Nöden monde them ther til drifva,
Hans Tienare kunde the ey länger blifva,
Tha the voro samman thäre,
Sporde the thet Nymäre,
At Konungen haffde thet bestält sva,
Ginstan Ijsen kunde affgaa,
Tha skulde han til Stockholm vara,
Vthan sorg ok all fara. e)
Stockholm skulle Bugissleff anamma tha,
Ther med villen honom alt Sverike faa.
Tha tyckte Svenska illa standa
At Rijket skulle komma i tholken vanda.
Engilbricht mälte: vij viliom ey bijda,
Vthan til Stockholm alla rijda,
Ok med the Danska oss förvetta f)
Huru vij thenna däktingen sätta;
Ty the hafva oss för däktingan sagt,
Hon skulde oss hallas med rätta acht,
Vij viliom ok alla fölias aat,
At Danska göra oss ey försaat.
Engilbricht sagde til Marsken thet:
Her Marsk, i skolen ok rijda med.
The vordo thes öfverena tha
A the vilde alle göra sva.
Tha the Borgare thet förnummo,
At Svenske när Stockholm kummo,
Port ok Vindebroo the til draga,
Ok ville them ey in hafva.
Tha the Svenske thet see,
Thet homod giorde thera hierta vee;
At the Köpmän them sva trängde,
Ok uth fra Rijksens Stad g) stängde.
Thet giorde the med thera utycke: h)
At the vilde the Svenske ju förtrycke, i)
Gudh gaff them tho thes enga lycke.
Tha the Svenske then ovilia see,
Som the i Staden them the,
Thet gick them alt aff gamman,
The Svenske rijda alle til samman;
Ok vordo öfver ena sva,
Til Borgamästerne sände the tha
Marsken ok Her Gotskalk Bengtson, k)
Engilbrecht ok Joan Karlson, l)
At the skulde them athspöre,
Hvij the them stängde Porten före?
The stungo en Hatt pa ena Glafva m)
För Stadzporten the tha trafva:
Ther kommo uth Tyske Borgmästare tva,
Til the Herra gingo the tha.
Marsken them til sporde
Hvij the them then orätt giorde,
At matte ey sva frij i Staden fara,
Som Borgare ville a Landet vara?
The bado them gärna i goda mata,
At the them in i Staden lata.
The Borgarmästara svarade tha,
The ville ater i Staden gaa,
Ok med Her Erik Nigelson sik berade,
Som Slottet tha i väria hade.
The gingo in ok beradde sik tha,
Ok kommo igen ok sagde sva,
At the vilde ena stund halla,
Hanis Kröpelin loto the tijt kalla;
Her Erik vill ther til ey svara,
För än Hanis skulle när vara.
Ther medh gingo the Borgmästara in,
At berada sik annat sinn,
Thet yrde fast ok var stoor Frost,
Thet var the Svenske engin Lost,
The hullo ther uthe för then Port,
The Tyske voro inne ok talade stort.
Tha Borgmästarna kommo ath tridie sinn,
Marsken sporde om the Svenske matte in?
Bradelika svarade the Marskin tha:
Konungen hafver ey befalt oss sva.
Marsken svarade, hvat Konungen hafver bestält,
Tha är mik thetta aff Rijket befält:
Ok grep en Borgamästare vid hans Hals,
Han hölt honom fast uthan fals,
En sin Sven fick han honom sva,
Then andra Borgmästaren grep Engilbricht tha.
Tha the Svenske thet see,
Hastelika til Portin lupu the;
Her Erik läste Porten igen,
Ok lopp til Husit ok var ey seen.
Thet södra Torn lot han bemanna,
The vore them Svenskom onda Granna;
Med Byssa ok Pijl the sara skiuta,
Thet monde the Svenske mycket förtryta.
Tha the Danske til Slottet gingo,
Alt thet the i vägen fingo,
Folck ok Fää, hvat them var före,
The thet strax pa Husit körde.
The fattiga Menheet i Stadin äre,
Som skulle sik jo af Rijket näre,
Ey kunne the annan Köpenskatt göra,
Vthan köpa thet Bönder them tilföra.
The räddis at Svänske skulde them bestalla,
Hunger ok nöd skulde them tilfalla,
När aff Landit intet inkommer,
Tha varda the lijda nöd ok hunger:
The tänckte tha uthi sitt sinn:
Komma ej nu the Svenske in,
Maat ok Dryck the oss förmena,
Tha äre jo vij förgangne rena.
Til Porten the tha gingo,

Ok

e) Codices 1. 4. Hertog Bugasleff skulle med honom fara.
f) Förfara, comperire.
g) Cod. 3 & *Hadorph.* perperam: Radh.
h) Ovilja. Oppositum, Godtycke.
i) Omittunt Codices 1. 4.
k) Ulf. *Tuneld*, P. 5. p. 252. *Ugglas* Rådslängd, P. 3. p. 41. *Gustavum Bengtson* appellat *Ericus Olai.*
l) Ferla. *v. Stiernman*, Höfd. Minne, p. 19. 99. 129.
m) Glafven, lancea.

Ok slogo the Lasen, thet the fran springe.
The Svenske som ther uthe staa,
Höra thet sva tilgaa,
Manlika the til Portin gingo,
Mang stoor steens hugg the ther fingo,
Aff them uppa Tornit varo,
Svenske the tha enkte spara,
The satte thera Baneer uppa Korntorg,
Tha fingo the Danske hiertans sorg.
Marsken tok högt at öpa, n)
Vnder Svenske Baneret skulle alle löpa,
The med Rijket ville halla,
Them skal engin skada valla.
Vid Lijff ok Godz förböd han tha,
At engin the Borgara sköffla maa;
Thermed toko the Svenske achta,
At the Slotzporten vachta,
The sände thera Folck för hvan Port:
Danske räddis the ey stort.
Borgara alla under Banerit sökte,
Then Svenske hoop ther med ökte.
Marsken ok Engilbricht samman gingo,
The andra Torn the ok tha fingo,
Ok loto them alla bemanna väl
Ok tackade Gudh at the vore säll:
Vppa stora Torget kommo the alla,
Ok loto Borgare samman kalla.
Pa Burspraket o) the Herra gaa,
Alla Borgare nidan för them staa,
Marsken sporde them til alla,
Om the ville med Rijket halla,
Ok trolika med oss Svenske staa?
The Borgare svarade alla: Ja.
Rijksens Män p) svoro the tha troo,
Å mädan the i Sverike boo.
Rijksens Radh jätte them nada faa,
The Svenske sände Budh til Hanis tha,
Oh loto honom thet förstaa,
At the vilde under Svenske gaa,
At han skulde för them ey fara, q)
Vppa hans skada ville the ey vara.
Tha ville the honom ey i Grabrödra r) hafva,
Til sin Gard skullen draga.
The Svenske til Her Erik s) skrifva,
Hvij han sva hardelika med them lifva,
At han haffde Byssor ok Pijla ospara,
Ty the tijt ey kompne vara,
At nakot Örlig ther at halla,
Om the finge thet sielfva valla;
Vthan vthmana Danska Män,
At Konungen haller ey then däktingan än,
Ty at the haffde lofvat therföre,
At Konungen skulde them ey orätt göre.
The Danske ville thet ey sköta,
Ju fastare the them Svenske höta.
The ville them skada ä hvar the kunne:
The Svenske sik tha sammanfunno
I Var-Frv Gillestufva, t) gingo the in,
Ok skicka sina väria i thet sinn,
Ok vordo tha öfvereena,
Huru the ville Danske förmena,
At the ey Byen skada,
Ok the thes bätter lifva med Nada.
The stälte sva thera Skara,
Marsken skulle i Byn vara,
Hälfftena aff Folket skulde han föresta,
Andra Hälfftene anammade Erik Puke tha.
Marsken belagde then Västra Port:
The Danske räddis honom tha stort.
Erchibiskopen med Rijket manlika stod,
Han haffde ther manga Hälade god,
Them han Marsken alla befäla,
Marskens väria torde Fienden ey näla, u)
Opta the them väria sökte:
Litet thera hopp thet ökte.
The mötte them sva med Bössa ok Pijla,
The Danske snart ath Slottet ijla,
Ty the fingo ther döda Man ok sara,
Ty haffde the för then väria fara.
Marsken haffde i sina gömma
Fran Kyrckian ok Norra Ströma,
Starck Bolvärcke lot han ther göra,
Ok om Nattetijdh them vthföra:
The Danske thet ey trodde,
För än Bolvärken reda stode.
Sva snart thet mörckte vordo the framsatt,
The Hoffmän fyllte them med Jord fullbratt.
The haffde ther Skyttehool uppa,
Nedan under Kulor, som Män i staa;
Ey stort achta the förvissa,
Hvat Danska skiuta med thera Byssa.
För Helgans Holm skulde the rada
Nils Junson, Bengt Junson Bröder bada: v)
Köttmangara Boda x) ok Kyrckiogard,
Haffde Köpmän i thera vard.
Tädan ok til Östra strand,
Anammade Erik Puke under sin hand,
The voro slöge til at byggia:
Thet kom them til stoor ohyggia. y)
Litet för än thet var sva bestält,
Ok hvariom sina värja befält,
Ett Vpsaat giorde the Danska,
At bränna Staden öfver the Svänska,
Mellan Husit ok Norra Port,

Sin

n) Ropa, clamare.
o) Rådstuga, curia.
p) Codices 1. 4. Rad.
q) Frukta, timere.
r) Monasterium Franciscanorum.
s) Ericus Nicolai, Stockholmiæ Capitaneus.
t) Ædes Convivii S. Mariæ Virginis.
u) Marskens förskansningar torde fienden ej nalkas: ad Mareschalli munimenta hostis non audebat accedere.
v) Oxenstierna.
x) Slagtarebodar.
y) Skada, detrimentum. Inde ohyggelig, tetricus.

Sin Hionagard haffde Hanis ther giordt,
Ther uth ville the i Stadin slika, a)
Lönlika the Svenske svijka.
The Svenske haffde ther pa vacht,
Ok drefvo them tädan med macht,
The Danske Elden i Garden tände,
Snart sik ater at Husit vände,
The meente Stadin bränna i grund:
Gudh halp thet släcktes i liten stund.
Then skada var myckit nytta, b)
Danske hade sik sidan hvariem understytta. c)
Sidan viste hvar i Staden taka vara.
Tha skulde Engilbricht om Landit fara,
The Herra haffde thet bestält sva,
Tha the varo i Arboga,
Sin Breff i all Land sände,
Ok bade förvara alla ände
För Fougtana pa alle Slott,
Som tha varo the Svenske amot,
Ok förvara at the ey bränna,
Eller sköfla Landen i nakra ända.
Engilbricht monde sina Svena samman kalla,
Reed til Nyköpung ok lot thet bestalla.
Om Kyndersmässa affton d) thetta skedde,
The pa Stockholm ett uplopp tedde,
Som Borgare fingo sik maat,
Ok räddis ey för Dana haat.
In i thera Hald e) lupo the tha,
Stoor hugg monde the Svenske fa.
Pa Köttboden the Elden tände
Ok strax ater ath Husit vände,
The haffde thet förra i acht,
Ok manga Byssor ther pa lagt,
The skuto fast med Byssor ok Pijla,
The Svenske fingo tha liten hvijla.
Thet giorde the Danske ther uppa,
At the then Eldin ey släckia maa.
Ginstan som the Eldin tände,
Var Herre Vädrit vände,
Först mande Stormen pa Stadin gaa,
Sidan blåsten lijka ther fraa,
Jomfru Maria gaff them lycka,
At the then Eld finge slyckia.
Sidan toko Borgare bätter at byggia,
Stark Bolvärk the tha hugga,
The giorde them högh ok brede,
Intet uthlopp the tijt sedan tedde,
Thera Byssor the ther inlagde:
The Danske thet illa behagde.
Borgare sato ther under Natt ok dag,
Qvado, drukko ok giorde sik glad.

22. CARL KNUTSON RIKETS HÖFVIDSMAN. CAROLUS CANUTI REGNI CAPITANEUS.

Sidan Engilbricht sporde thetta meen,
Strax reed han ath Stockholm igen.
The Svenske sidan började omtala,
At the voro kompne i qvala:
Ty the ey görlika vetta,
Hoo them thera skada skal vprätta,
Om the voro fangne, eller thera miste,
Ty at the engin Höfvitzman fullelika viste.
Ty vordo the sva til sinne,
I Svart-Brödra Closter a) sik alla finne,
Ther om sik berada tha,
Hvem the til Höfvitzman faa,
The ville them jo en fanga,
Som them skulde för skada standa.
Trettijo the tha ther til ämpna,
The skulde them tha en Höfvitzman nämpna,
Aff Biskopa, Riddara ok Svena:
Hvem thesse kunde vara öfvereena,
Then skulde thera Höfvitzman blifva;
Ok ville honom gärna alla lijda.
Erkebiskopen sporde them sidan til,
Hvem the ther til hafva vil,
Ok bad sik thet hvar hemelika berätta:
Tha kommer ther aff engin trätta,
Ok hvar skulde ther med Edom lästa, b)
At vilia thet halla pa Rijksens bästa,
The ok alle sidan giorde sva,
Erchiebiskopen loto the thet hemelika första,
Hvar effter sitt bästa sinne,
Thet Koor the tha finne.
Rösterna fullo uppa thenna tre,
Marsken, Engilbricht ok Erik Puke:
Fem och tjugu c) Röster uppa Marsken gick,
Engilbrecht ey meer än tree han fick;
Tva monde Erik Puke at fa,
Sva samptycke alla Marsken tha,
Ok the honom alla hylle,
Ok jätte at göra hvat han ville,
Prelata, Riddare ok Svena,
Köpstadzmän ok alla meena,
The jätte honom lyda i alla handa:
Han lofvade them ater för allan skada standa.
Tha Engilbricht ok Puken thet hörde,
Ganska vred the sik giorde,
The sagde, at them nögde ey sva,
Thet skulde än alt annars ga.
The voro svorne samman som sälle,
Ty ville the thet annars beställe,
Ok vilde jo ther med sva fara,
At annar thera skulle Hölvitzman vara,
Almogen ok fast i med them halla:
Clerkerij ok Ridderskapet til Marsken falla.
Engilbricht ok Puken ville fra them skilia,
Ther med giorde the sva thera vilia;
Thet Engilbricht skulle med Marsken rada,
Ok

a) Smyga sig, repere, clanculum abire.
b) Liten, perexiguus. *Ihre* in h. v.
c) Intet understå, nihil audere.
d) Die 31 Januarii.

e) Läger, castrum.
a) Monasterium Dominicanorum.
b) Besvärja, conceptis verbis jurare.
c) *Hadorph.* Trettio.

Ok skulle sva Rijket styra bada:
Dog skulle Marsken i Stockholm vara,
Ok Engilbricht om Rijkit fara,
Ok lata all annör Slott bestalla,
Som vthlänska Fougta hade i valla.
Hanis Kröpelin ville til Danmark fara,
Rijkzens Radh lot han athvara,
At hans Ärende tijt ty liggia,
Hielp aff Konungen ville han tiggia:
Ville the honom nakot Värff befala,
Thet ville han gärna för thera skull tala;
The bado honom värfva thet sva slätt:
Ville Konungen än halla them vid Rätt,
The ville honom än för Herra hafva,
Ok tiena honom alla hans daga.
Hanis fick thet Ärende under van, d)
Strax til Danmark tha reed han.

23. *ENGELBRECTS TÅG I LANDSORTERNA. ENGELBRECTI IN PROVINCIAS EXPEDITIONES.*

Engilbricht fick ther ey länger bijda,
Han ville ater til Nyköpung rijda,
Alla Södermän lot han tijt stämpna,
Rijksens Orätt ville han hämpna.
Han talade til them a Husit laa,
Ok bad the skulde honom Slottet faa.
Joan Jönson fick honom ey svara,
Ty at han monde galin vara:
Gudz plaga ginstan öfver honom gick,
Ty Slottet han moot Lagen fick.
The Svena uppa Husit vara
Engilbricht the sva monde svara:
Vij viliom thetta Huset ey gifva,
Å mädan vij magom lifva.
Engilbricht bad tha reda göra,
En Storm til Husit föra
Berman skulde thet förstanda,
Han loth ther reda mangahanda.
Engilbricht var ey sielfver när,
Mädan Berman stormade ther.
Bärman bad alla läggia uppa,
Ty han ville strax til Husit gaa,
Hvar redde sik som han kan bäst,
Manlika trodo the til thet Fäst,
The gingo til uppa alla sijda:
The inne voro torde them bijda,
Ok mötte them sva hardelika igen,
Med Pijla, Byssa ok med Steen.
The kunde thet Husit tha ey vinne,
Ok drogo aff med skada i thet sinne.
Engilbricht thet sporde ok var ey seen,
Snart reed han tijt igen,
Andre Höfvitzmän satte han tha;
Som them skulde förestaa:
Ty Berman var vorden saar,
Som ther före Höfvitzman var.
Engilbricht tha tädan reed;
Til Söderköpung var hans leed;
Tijt lot han Östgötha kalla,
Riddare, Svena ok Köpstadzmän alla;
Han bad them Stäkeborg beläggia,
Å bada sidor therföre liggia;
Erengisl a) ther til Höfvitzman sätte,
Lydno the alle honom jätte.
Boo Knutson han ok befalla,
Stäkeholm skulle han bestalla
Med Tiustabona alla.
Sidan Engilbricht hade sva bestält,
Ok hvariom sina väria befält,
Tädan lot han sik lijda,
Til Calmarna monde han rijda:
Han loth the Borgare uth för sik kalla,
Sporde them ath om the ville med Rijket halla?
The Borgare Engilbricht svare,
At the Konung Erikz Tienare vare,
Ok vardom ju med honom halla,
Mädan Jöns Grijm b) hafver Slottet i valla:
I magen thet sielff besinna
Slottet star ei snart til vinna:
Fingen i Staden, ok hade han the Fäste,
Jämmerlika vordo vij tha gäste,
Med brand ok slag mangahanda,
The aff Slottet finge göra oss vanda.
Ty torfven i ey ther epter traa,
I kunnen ey Staden med var vilia faa.
Tha Engilbricht thet hörde,
Full vredan han sik giorde,
Ok mälte: thet skal ider skada,
Sva vijdt jak maa rada.
Han lot Nils Stenson Cleckebärg c) taga,
Ok göra the Borgare ther aff aga,
Ok sva then Fougte hvar han kan,
Her Jöns Grijm then Danske Man.
Vppa Clerkeberg laden Bengt Gotskalkson, d)
Sva ok Göstaff Laurentzson, e)
Mäder them sva manga Svena,
Calmarna skulde the Landet mena. f)
Nils Stenson skulde högsta Höfvitzman vara,
Doch skulde han med Engilbricht fara.
The ther qvarre blefvo tha,
Med Maat ok Dryck Nils them försaa.
Nakot förra Nilse Svena sporde thet,

At

d) På sin lott, in commissis.

a) Nilsson Natt och Dag i Längden. v. *Stiernman* Höfd. Minne p. 147.

b) Regni Daniæ Senator. v. *Stiernman*, p. 283. Ab eo fundatum & nomen sortitum est castrum Grimshus seu Grimskär, quadrante milliaris Calmaria distans. *Tuneld*, Geogr. P. 2. p. 92. Frustra igitur *Lagerbring*, p. 126 not. in Brymshus mutandum existimat.

c) Aliud castrum in paroecia ejusdem nominis dimidio milliaris Calmaria distans. *Tuneld* p. 93.

d) Ulf de Aspenäs & Nynäs. *Uggias* Råds-Längd, P. 3. p. 49.

e) Snackenborg. Ibid. p. 51. v. *Stiernman* Höfd. M. p. 365.

f) Förmena, prohibere, commeatum ex regione impedire.

At Svänske hade sik moot Konungen sätt:
The redde sik strax i thet sinne,
At the ville Grimshus *g*) vinne,
The vodo öfver the grafva
Ok meente thet Husit hafva,
The kommo lönika i Portstufvan *h*) in,
Ok toko sik före ett upsättis sinn. *i*)
Tha the hörde Vächtaren affbläste,
Ginstan ther epter Husit opläste,
Nils Svena med spänt Armbörst uthginge,
Ok Slotzens Port med them finge,
The tryckte sik in ok voro manga,
Huusfougten gripo til fanga,
Konung Erikz Folck the affdrifva,
Ok sielfve the vid Grijmshuus blifva,
Sidan Engilbricht fran Calmarne vände,
I Blekinge ville han lände.
Tha han kom för Sillabroo, *k*)
Ther lago för honom alla Blekingzboo.
The Hoffmän hörde tha för en gny
Huru Borgare uthaff Rotnaby *l*)
Sildabro sönder kasta,
The Hoffmän toko fast at hasta;
Lupo med Häste öfver then Broo:
The Borgare rympde ok Blekingzboo,
Ther lago pa bada sijda
Döde ok sare i svida.
Engilbricht lot stinga opp en Hatt,
The grijpa en frijd ther sammanbratt,
The däktinga ok voro thes ena,
The Borgare ok Bönder mena;
Engilbricht the ther hylla,
Ok fick Rotnaby som han villa,
Han jätte them godt ok foor ther in:
The lade sik ther om alle vinn,
At göra Engilbrichtz vilia.
Tha han ville fran them skilia,
Han satte them ther en Höfvitzmän,
Claus Lang sva heet han.
Engilbricht lot sik lijda
Til Lagaholm a then tijda.
I Suderköpung hade han bud ospara,
Västgötha, Smalänninga skulde til honom fara,
Han bad them möta a en vissan stad,
Med Skaninga ville han halla en dag.
Tha the hans vilia sporde,
Som han bad the gärna giorde,
För Lagaholm the honom möta,
Henning Odrag thet litet böta:
Sva heet then Fougte Slottet haffde,
Engilbricht ginstan Slottet kraffde.
Henning svarade i samma stund:
Jak far ider Lageholm ingalund.
Engilbricht svor: jak skal thet hafva,
Ok skal tik med Harit uthdraga.
Engilbricht lagde en hoop ther före,
Her Boo ok Sven *m*) thera Höfvitzmän vore,
Sielff lot han sik tädan lijda,
Ok ville in i Skane rida.
Tha Skaninga thet sporde,
Snart the sik reda giorde,
Peder Vxe gick thet tha aff gamman,
Skaninga sampnade han fast samman.
Thet skedde sva, thet magen i troo,
The förnummo hvar annan vid Rynabroo. *n*)
Tha Engilbricht vart thes vara,
At Skaninga moot honom fara,
Hans Rännara ginstan öfver Brona rijda:
Peder Vxes Svena torde ey bijda,
The meente sik ey vara nog starcka,
Ty flydde the tha aff Marcka,
Peder Vxe var ey kommen ther,
Med thet Folck honom var när.
Knut Saxtorp fick ther förr ände,
Ty vart han gripin til Engilbrichtz hände,
Ok sagde Engilbricht förvissa ther,
Thet Vxen kommer med en storan Häär,
Engilbricht kallade sitt Folck fasta,
Ok bad rijda tilbaka ok Brona kasta.
The giorde som han bad;
Sidan kom Peder Vxe i stad. *o*)
Tha han thet förstar,
At Broan kastat var,
Sitt Folck han tädan vända bad,
Ok reed strax ath Tranarpa *p*) vad.
Ginstan Engilbricht thetta saa,
Vidh Tranarpa vadh mötte han tha,
The lägrade sik ok ville ther vara,
Engin torde öfver Vadit fara.
Them emillan the sva förramma,
En Frijd pa bada sidor anamma,
Med samma Vilkor ok Förord,
Som Friden var mellan them förra giord.
Med svadana skäl the sva daktinge:
Om Engilbricht Lagaholm ey finge
Innan Pascha aptan *q*) ther näst,
Tha skulden lata ryckia ifra thet Fäst.
Om Skär-Torssdagen *r*) man Brefven skreff,
Mädan Engilbricht til Lagaholm reed,
Henning Odrag bad han til sik gaa,
Ok kraffde ater Husit tha:
Eller han ville storma ther fore.
Henning tok tha rädas sare,
Henning svarade Engilbricht tha,

Han

g) Ex Codice 15. *Hadorph.* Gryms.
h) Corps de Gardie.
i) Upror, seditio.
k) Sille prope Brömsebro collocat *Tuneld*, Engelbr. Hist. P. 3. p 277.
l) Runneby, Blekingiæ emporium.
m) Codices 1. 4. Swan. Forte Arvidus Swan, Legifer Smolandiæ. v. *Stiernman*, Höfd. M. p. 364. v. infra p. 83.
n) Pons super amnem Ryna-â, qui prope urbem Engelholm in mare labitur.
o) Strax, statim.
p) Codex 15. Tranerup.
q) Die 7 Aprilis.
r) Die 4 ejusdem.

Han ville honom gärna Husit faa,
Ok Ett tusend Rinske Gyllen gille
Han för Husit hafva ville.
The samptyckte som the vilde,
Engilbricht honom fran Husit skilde,
Ok var tha ey seen,
Ok reed til Tranarpa Valh igen.
Ok giorde den Däktingan en ände,
Ok sidan til Lagaholm atervände.
Skanunga sände sin Budh ok tijt,
Ok funno, at the voro Lagaholm qvitt,
Engilbricht fick tha Lagaholm en Man,
Arfvid Svan, sva heet han,
Ok lot sik tädan lijda;
Til Halmstada monden rijda,
Ok the Borgara uth til sik kalla,
Ena Däktingan med them halla.
En Borgmästare sporden til,
Hvad Engilbricht göra vil?
Budit svarade honom sva,
At han meente Stadin fa:
Tyke Hiord heet Borgamästaren ther
Han svarade ett ord (var honom thes' värr)
Åmädan jak ma standa,
Thenna Stadin kommer ey i hans handa.
Sidan skulde han sik omwända,
Stort vnder monde honom hända:
Hans Been brast ofwan tvärt sunder,
Thet var them allom under.
Sidan han til the andra sagde:
Gudh thenna Hämpn a mik lagde,
Jak vil eder ther til rada,
J gifven eder i Engilbrechtz nada;
Eller blifven i förderfvade i grund,
Han winner doch Stadin i samma stund.
J magen thet a mik märkia,
Gudh vil the Svenske stärkia.
Thet var engin i thenna Stad,
Som hardare stod moot thet Engilbricht bad;
Ty är jak kommen i thenna nöd,
Visselika känner jak min död.
Sidan doo han innan dagar tree:
Tha the andre Borgare thet see,
At Gudh sände honom sva starka plaga,
Engelbrecht the sidan intaga.
Staden lot han väl bemanne,
Ok vaktan väl fran onde granne.
Sidan vilde Engilbrecht til Vardberg fara,
Bestalla thet ok tagat til vara. s)
Myckit Folk lagde han thära,
Herr Boo skulle Höfvitzman wära,
Her Broder Svenson ok Berman mäder,
At the skulde förvares bäder. t)
Tädan foor han til Elfvensborg,
Matthis van Kalen u) kom thet til sorg,
Han loth honom vth til sik kalla,
Daktingan med honom at halla;
Han bad sik Elfvensborg fa,
Matthis sagde sik thet ey göra ma.
The grepo thet tha i lag,
At thet skulle standa i dag,
Matthis skulle ey i Landet fara,
Eller med länit sik bevara;
Then Däktingan ther med blef.
Engelbrecht strax tädan reed,
In för Axavalla,
Ok lot thet bestalla.

24. ENGELBRECTS MORD. CÆDES ENGELBRECTI.

En stor siuka fik han tha,
Ok reed ther med til Örebroo;
Then siukdom giorde honom qvijda,
Med stoora nöd monde han rijda,
Tha han tijt kommin är,
Rijkzenz Radz bref fik han ther,
Han skulle til Stockholm fara,
Ok vtan töfning när them vara.
Her Bengt Stenson hade budh vppo
At Engelbrecht var kommen til Örebroo,
Han lot sik leyda för honom i stad,
Engilbrecht giorde som han bad:
I byn kommo the ther til orde,
Her Bengt Engilbrecht atsporde,
Om han matte med nade blifva,
I Rätten ville han sik gifva?
Engilbrecht svarade honom tha:
Her Bengt, ville i göra sva;
Aff mik skolen i ey ondt förmoda,
Jak vill eder göra häller til goda.
The thet förvissade genstan thäre;
At ingen skulle a annars skade väre:
Bade skulle the komma till Rätta
För Rijkzens Radh om thera trätta.
Om Pingesdaga a) til rätta ganga,
I fiorton daga epter i fridi standa.
Her Bengt lofvade för sin Son ok för sik,
At dagin skulle standa vtan swijk,
Thet lofvade med honom entera tva,
Sone Pederson ok Giermund the heete sva:
Engilbrecht lofvade honom theslike igen,
Aff honom eller hans ey finna meen;
Ey hans Son eller nakra i hans bröd
Skulle aff honom eller hans fanga nöd:
Thet lofvade ok för honom tva,
Joan Anderson ok Kättil the heeta sva.
Engilbrecht bad Her Bengt ther näst,
At komma på Husit ok vara hans Gäst,
Her Bengt han gjorde som Engilbrecht bad,
Gick

s) Codices 13. 14. Bestella, at thet togis til vara.
t) Iidem: Förvaras thes bäthr. Cfr. *Lagerbring*, T. 4. p. 128. not.
u) Vadimonimum pro R. Erico præstitit an. 1439. v. Alleg. *Hadorphli* ad Chron. Rhythm. p. 137. Nicolaus de Kaln, Episcopus Scarensis obiit an 1386. *Ugglas* RådsLängd, P. 3. p. 31. *Rhyzelii* Episcop. P. 1 p. 174.
a) Die 27 Maji.

Gick vppa Husit ok fik sik maat:
Han plägade honom väl i alla mate,
Engilbrecht meente the skildis sate *b*)
Ok tok sik ey til vara,
Vtan huxade til Stockholm fara,
Ok lot tva Bata reda göra,
Ok sik sielfvan til stranden föra.
Ey mera macht haffde han tha,
Han lot sik lypta til Häst ok fraa;
I Baten lot han läggia sik,
Ok vaktade sik för engin svik.
Hart för Gökzholm *c*) for han fram,
Til nästa Holma *d*) han ther fan,
Ther lot han föra sik til landa,
Ok fruktade för ingahanda:
Vthan trodde pa then Feligheet, *e*)
Her Bengt haffde honom tedt.
En liten Eld the ther upbötte, *f*)
Liten varma han ther nötte,
Litzla stund han ther är,
Magnus Bengtson kom strax ther,
Til then Holma ther Engelbrecht laa,
Ginstan Engelbrecht Baten saa,
Han sagde nu magen i alla see
Än vil Her Bengt mik vänskap thee,
Ok biuda mik hem til sin,
Jak gitter doch ey för Krankdomen min.
Engilbricht sände bud til stranda,
At vijsa hvar bäst var läggia til landa,
The lagde thera Baat vid then strand:
Magnus Bengtson sprang strax a Land,
Ginstan han tijt ganga,
Han saa Engilbricht standa,
Ok stödde sik vid sina Krykke,
Ok farade *g*) för ingen stycke.
Magnus Bengtson talade til honom sva,
Ma jak en frijd i Sverike faa?
Engilbricht svarade med krancka macht,
Tin Fader hafver mik en felig dag sagt,
Jak hoppas han hafver tik berätt
Then stora Frijd, han hafver mik jätt.
Magnus Bengtson haffde en Yxe i hände,
Ther med giorde han Engilbrichtz ände:
Han högg ath honom ok ey hötte:
Engilbricht tha före sik bötte *h*),
Med then Krykkiä han haffde i händer,
Try finger högg han aff honom i sänder.
Engilbricht sik tha omvände:
Magnus fölgde epter med vreda hände,
Han högg honom annat sinn
Sva diupt ett Saar i Halsen in;
Thet tridie hugg han hugg tha,
Sva thet monde genom Hiärnan ga.
Engilbricht störte nider moot en steen,
Hans Hufvudpanna sloo han sva kleen,
Sva monde han Döden niuta!
Sidan the manga Pijla vthi han skiuta.
Väl matte han hafva thet fördragit,
Engilbricht haffde opta för Rijkit Lijfvet vagit,
För hans bäste ok andre flere:
Han nööt thet doch ey thes mere.
Herre Gudh ther i Himmerike boo,
Lät honom niuta thet han var Sverike troo!
Jomfru Maria, med sin heliga Bön
Tu hielp hans Siäl til Himmerikis Lön!
Alle Gudz Helgon i Himmerik
Bidin för honom evinnelik!
Tha then Hälade tolde denna nöd,
Tha han vart sva slagin til död,
Epter Gudz Byrd Fiortonhundrade Aar,
Trettijo ok sex, för Inventionis Crucis *i*) thz var.
Sidan han Engilbricht sva slog
Hans Hustru ok Godz ok Svene han tog,
Han monde them til Giöckzholm föra,
Her Bengt ville ther ey mot giöra.
Albricht Peccatel *k*) tiänte Engilbricht tha,
Then tijd Magnus Bengtson monde honom sla,
Magnus grep honom til fanga,
Ok hafden pa Giökzholm i tvanga,
Han nödde han siden fara med sik,
Ok sagde, Örabroo skal tu skeppa *l*) mik,
I natt vele vij ther vara;
Sik at du Engilbrichtz ärinde fara.
Han giorde som Magnus sagde:
I förborgen för Örebroo sik lagde,
Albricht ropade i thett sinn,
Ok bad Vächtaren hjelpa sik in,
Ok bad säya Fougten ok Portenäre,
At han hafde Engilbrechtz ärinde thäre,
The skulle vpläse och vid honom tala,
Ok hafva ther med engin dvala.
Then Vächtare lot Fougten första,
Ginstan monde Fougten pa värning ga,
Han sagde: Albricht du varder bijda,
Til i morgon bittijda,
Jak läser ey thet Huus vpp i nat,
Thet ma tu vetta för sant.
Ther med Magnus thet förnam,
Thet han ey vppa Husit kam,
Sidan lot han tädan ga,

In

b) Förlikte, reconciliati.

c) Prædium equestre in paroecia Stora Mällösa Nericiæ, familiæ Natt och Dag olim proprium.

d) Hæc insula, milliare cum dimidio Örebroa distans, adhuc Engelbrechtsholmen nuncupatur. *Tuneld* Geogr. V. 1. P. 2. p. 37.

e) Lägd, stillestånd, salvipassus, induciæ.

f) Uptände, accendebat. v. *Ihre* Gloss. in v. *Böta*.

g) Frugtade, timebat.

h) Sätta emot, aliquid obtendere ad vitandum ictum.

i) Codices 1. 4. addunt Fredagen -- Die 27 Aprilis. Dies 4 Maji, qui Engelbrecto fatalis vulgo traditur, in diem Veneris post Inventionem Crucis cadit.

k) Inter Regni Senatores subscripsit compositioni cum R. Erico an. 1405. *Hadorphii*, Alleg. p. 99.

l) Skaffa, comparare.

In i Stadin, ther skinnade han tha,
Hvad han ther sporde,
Alt Ingilbrichtz Svene tilhörde.
Tädan han til Gökzholm far,
Engilbrichtz Hustru ther än var;
Sidan lot han henne fara
Tijt henne lyste vara.
Mädellösa Bönder bodde näst ther,
The fore tijt som Lijket är,
The ther thet Lijket vptaga,
I Medellösa Kyrkia the thet begrafva.
Rychtet yppade sik vijda;
Rijkzens Män the toko qvijda,
Synderlika Engilbrechtz Svena,
Allmogen ok the alle mena, *m*)
Ryckte för Gökzholm samman,
Med storan harm ok ey med Gamman.
Her Bengt ok Magnus tilförende sporde,
At the sik reda giorde,
The torde ther ey bijda,
Til Ringstadaholm *n*) the rijda;
The loto ther Svena tha the affara
Ok bado Giökzholm väl bevara.
Engilbrichtz Svena drogo tha tijt,
Ok bestallade then Garden med flijt;
Ther kunde the ey mera ände,
Än hans Trähuus the affbrände.
Aff Tornit kunde the enckte faa,
Thet värde the ther vppa laa.
Til Medellösa the tädan drogo,
Ok Engilbricht ther uptogo,
The förden sidan til Örabroo
I Stadzens Kyrkia lade honom til roo.
Sva fick hans Regemente ände.
Nu vil jak böria ther jak vände.

25. CARL KNUTSONS OVÄNSKAP MED ERIC PUKE. CAROLI CANUTI CUM ERICO PUKE INIMICITIÆ.

Marsken var tha en Höfvitzman,
Rijkzens Inbyggiare älskade han,
Ok giorde them godt hvar han kunde,
The unte honom väl alla stunde;
Rijkzens Duuk räckte han vth fast,
Maat ok Ööl ingom brast,
Hvilken til hans Bord ville ga,
Han loth them alla yffrit fa,
Ok aat sielff inne när them ee
Hvem nakot brast, thet villen see;
Therföre hans hoop sik sva saara ökte,
Höfvitzmän mäst til honom sökte.
Erick Puke afvundades ther vid,
At Marskens hoop sva ökte sik;
Ty tänkte han altid vppa,
Huru han Marsken aff dagom kunde fa,
Opta redde han sik ther til,
At han Marsken dräpa vill:
Gudh bevarade doch honom sva;
Han kunde thes aldrik ämpne fa.
Han svor sjelf en dyran Eed,
Ok otta hans Svena sammaled,
Thet skulle them alle lijka gälla,
At the Marsken dräpa ville,
När the kunde thes ämpne fa,
Han skulde them aldrik lifvandes vndga
Han försökte thet opta nog;
Marsken thet doch altijd fördrog,
Han ville nödugt begynna prang, *a*)
Mädan the voro i then tvang.
En dag hände thet sva,
Rijkzens Radh skulle sammanga,
Rijkzens Män Marsken bud sände,
Om nakor grof Rijkzens ärende,
Ok sampnas i Stockholm i Svartbrödre stufvu:
Tha hade Erik digert i hugu,
Hans svorne Svena ok sva,
At the ville ther Marsken sla.
Erik sagde til Marsken ther:
Carl Knutson, jak rader tik här,
At tu tina stöfvara hem kalla,
The locka mik fran mina Svena alla:
Eller jak skal them öfver Näsan slaa,
At the skola alla ullaka *b*) faa.
Marsken Erik tha svara:
Jak veet här inga Stöfvara vara;
Är här nagor aff mina Svenar,
The tu nakot skylla menar,
För Rijkzens Rad skola the här vara,
Ok altijd til Rätta svara;
Hoo ey vil svara til lika *c*) eller til Rätta,
Han skal mitt bröd ey äta.
Svarade Erik med vrede mode,
Jak tror vij skilias aldrik med gode,
Förr än thet kan sik sva falla,
At vij ok vara Svena alla
Pa en mark tilsamman komma;
Hvilken tha behaller thess fromma,
Han ma sidan blifva med nade,
Ok uthöfver then andra rade.
Marsken svarade med tocht ok ähra:
Thet ma ingalunda vära,
At vij uppa vara Svena lijta,
Loth oss thet sielfve bade byta;
När Gudh vil thetta hafver en ände,
At vij här vthaff Staden vände;
Är thet tha tin vilie sva,
Jak slaas väl med tik om ett stra:
Nu jak thet ey göra vil,
Vthan tu mik altztings nöder ther til.
Erik monde ther med vpspringe,

Han

m) Menighet, populus.
n) Prædium equestre familiæ Bonde, prope Norcopiam.
a) Fiendskap, actus hostilis.
b) Olycka, infortunium. *Ihre* cruorem interpretatur.
c) Förlikning, compositio.

Han ok hans ath dören ginge,
Tha han monde dören naka, *d*)
En hans Sven rykte honom tilbaka,
Ok sagde: Erick i tänken vppa,
För hvar skull monde vij hijt ga?
Erick svarade i then rijd: *e*)
Mik tyker thet är ey tijd.
Tha svarade Svenen: som tu vill,
Mädan tu höter, hugger han til.
Erick lagde ey acht ther ath,
Han gick bort tädan, hvart han gath.
Rijkzens Radh thet för händer toge,
At förlijkat med en fogo.
Ther näst epter om Midfasta tijda, *f*)
Tha kam Joan Carlson til Stockholm rijda,
Ther fan han Marsken och Rijkzens Rad,
Sitt ärende sagde han them bratt:
Jak hafver med Fienderna a Nyköpung talat,
Finge Marsken them bevalat, *g*)
Han skulle med them väl sva däktinge,
At the honom Nyköpung finge,
Ok hafver jak hördt them allom svärja,
At mädan the lifva, vilja the värja
At Engilbricht *h*) skal thet aldre faa,
Ehuru thet kan gaa.
Rijkzens Radh honom tha svara:
Marsken skal med tig tijt fara.
Lijtet för then samma tijden
Var Erick Puke i Landet rijdin.
Marsken honom vthsände
Rijkzens ok hans bästa at ände; *i*)
Lata Timber ok Spijssning inkomma,
Thet var alt giordt för Rijkzens fromma,
Erick Puke thet ärendit omvände,
Ok fik sik ther annat ärende,
Ok talade med Almogen sva,
At the skulle med honom sta;
Ok sagde: i vachten ider för then vada,
Marsken ok Rijkzens Rad eder förrada:
I lyden mik häller alleslätt,
Jak vil halla ider vid skäl och Rätt.
Almogen viste ey aff hans list,
Ok tänkte thet alt vara vist;
Ty lofvade the honom tha,
At the ville med honom sta.
Mädan the sva däktinge,
Ett ondt bud hans Svena finge,
The kommo ther i stora nöd,
Aff them vore mange slagne til död.
The hade för husit ett hald,
Ok bygt til värja i ett stald. *k*)
Arla *l*) om morgonen thet sva skedde,
The Danske them ett homod *m*) tedde,
The med Baneer ok macht vthganga,
Slogo ok grepo them til fanga
Ok eldin sidan i Stallen tände,
Mäst Erickz Puka värja *n*) vpbrände.
Marsken kom ok släckte i samma stund,
Annars hade Stadin brunnit i grund.
Ån hade Erick häller hemma varit,
Sitt folck ok värja bätter förvarit.
För then skuld honom sva illa gick,
At han foor med falsk ok svik.
Sidan then Eldin var sva slyckt
Ok Marsken hade med Radet samtyckt,
At han ville til Nyköpung rijda,
Ty ville han ey länger bijda.
Han reed strax til thet fäste,
Ok dägtingade som han kunne bäste.
I otta vikor skulle thet i goda staa,
Millan honom ok them, pa Husit laa:
Om the ok thes förinnan ey undsättning faa,
Tha skulle alle aff Husit gaa,
Ok Marskenom antvarda thet Slott,
Ok frij til theras fara bort.
Then Däktingan giordes Syndagen epter Midfasta: *o*)
Sidan lot Marsken ater til Stockholm hasta.

25. *CARL KNUTSONS GEMÅLS DÖD. OBITUS CONJUGIS CAROLI CANUTI.*

Tha han kom ater i then Stad,
Vart han ekke mykkit glad,
Hiertlig sorg monde han tha finna,
Ty han fann sina ädla Dandeqvinna *a*)
At liggia tha rede sva när,
At intet lijff i henne är.
Hans hierta fick tha aff sorg ett slag,
Hon doo än then samme dag.
Then ädle Qvinna dygdelik ok rene,
Henne kände väl Riddare ok Svene,
Til ähra ok dygd var hon vijs,
Bland Dandeqvinnor bar hon prijs:
Gudh haffde henne väl skapat,
Ok engin fägring a henne tapat;
Til alla var hon dygdelijk,
Ty angrades henne död margfallelijk.
Marsken lot henne ther begaa,
Aff Munka ok Prästa han mäst kunde fa,
Ok sidan i ena kista sla,
I Grabrödra Clöster sattes hon tha.
Ett jämpte Åar stod hon ther inne:
Sidan fördes tädan then Edle Qvinne,
Ok in till Vadstena,
Ther begroffs then ädle rena.
I Varfrv Koor mon hon liggia,

Ty

d) Nåka, appropinquare.
e) Tid, tempus. Islandice *Hrid.*
f) Die 25 Martii.
g) Handla med dem, cum illis negotiari. *Ihre* in voc. Bewara.
h) Forte Engelbrechts män, Engelbrecti asseclæ. Ipse enim jam erat mortuus.
i) Afgöra, perficere.
k) Ladugård, bovile.
l) Bittida, mane.
m) Anfall, insultus.
n) Vapen, arma.
o) Die 1 Aprilis.
a) Brigitta Bielke, filia Turonis Stensson.

Ty Marsken lot honom sielfver byggia.
Herre Gudh, tu som i Himmerijke boo,
Vnn henne Siäl med tik roo!
Jomfru Maria med tin milda Nade,
Tu hielp henna Siäl fran allan vade!
Epter henne hade Marsken barn ey flere,
Ån en Dotter ok hon var ej mera *b*)
Ån uppa sitt fierde Aar,
Hans enda barn hon tha var.
Sidan led fast ath Pingesdaga,
At Marsken skulle Nyköpung hafva:
Han lot sin Skipp all reda vara,
Som han vilde tijt med fara.
Tha Erik Puke thet sporde,
At Marsken sik reda giorde,
Tha huxade han a idkelika uppa,
Huru han matte fly thet sva,
At han matte till Nyköpung sielff fara,
Ok Marsken skulle hemma vara.
En dag bad han Erkebiskopen sammankalla
Rijksens Radh ok Frijborne Män alla,
Ok tok thet sva til vara,
At Marsken skulle ther ey när vara;
Ok sagde sva til them thäre:
Thet kan ingaledis nytta väre,
At Marsken far aff thenna by,
Thet siger jak eder förty,
At i lijden honom här hälst alla,
Å huru all ting kunna falla:
Thet ärendit kan väl en annar ände,
Å hvem eder lyster tijt at sände.
The trodde thet alla vara vist,
Ok achtade ey hans falska list,
Ok bado strax Marsken till sin ganga,
Ok loto honom thet förstanda.
Marsken sporde them strax thet
Hvat mening the hafde ther med?
The monde tha honom svara:
Her Marsk, när i hädan fara,
Tha följer Folkit myckit eder,
Vij torfvom thet här bätter veder.
Marsken vart sva brat til svara:
Mina värja vil jak väl förvara,
Hafven therföre ingen qvijda,
Ther skal ingen skada lijda.
Tha svarade Erick ginstan mäst:
I farin ey til Skipz; heller med häst.
Marsken svarade: jak kan ey sva,
Mina hästa alla i Gräset ga.
Erikz svar voro ey sene,
Jak vil fa eder nog bade häste ok Svene.
Marsken svarade med tuchtigt sinne,
Lät the Svene blifva här inne;
Jak vil doch hafva med mik fa,
Ey mera än tva bata sma.
Skip ok folk later jak här vara;
Jak vil vth öfver vid Telge *c*) fara.
Tha Erik kunde thet engalunda ände
Then resan för Marsken omvände,
Tha hafde han stadelig ackt vppa,
At lata Marsken i Telge sla;
Ty at han hafde tha sielf Telge inne.
En Marskens vän fick thet förfinne.
Sidan ville Marsken ey länger bijda,
Loth sik alt thet han kunde lijda,
Ok hvijltes hvasken stund eller daga,
För än han loth batana öfver vid Telge *d*) draga.
För än Erik fik bestält sin vilja
Tha mande then sva langt athskilja,
At Marsken achtade ey hans onda fund,
Gudh gömde honom väl i alla stund.

26. *MÖTE I VADSTENA. CONVENTUS VADSTENÆ.*

Litet för än Marsken ville af fara,
Hans Kröpelins breff kompne vara,
At om Pingesdaga ther näst, *a*)
Skulle Danske komma til Vadstena med häst.
Med Städers sändebud tve,
Af Lybeke och Hamborg voro the,
Aff Lybeke Tynne Hadelvärck en Radman,
Aff Hamborg Peter Wille heet han,
En Borgmästare han var ther,
Med Her Marten *b*) och Kröpelin kommo the ther.
Tha vart Rijkzens Radh sva öfverena
At Marsken skulle sielff til Vadstena,
Ok fleere Rijkzens Radh ther komma,
At däktinga för Rijkzens fromma.
Marsken kom til Nyköpung brott,
Ok äskade strax vppå thet Slott,
The svarade: later var dag *c*) vth ga,
Sidan skolen i thet väl fa.
Marsken laa ther i otta daga,
The Danske thet sara klaga,
At the engin vndsättning finge,
Ty matte the aff husit gange.
Marsken antvardade thet sin man,
Joan Carlson *d*) sva heet han,
Ok bemannade väl thet fäste
Ok bespijsadit i thet bäste.
Sidan foor til Vastena han,
Honom följde mangen ärlig man,
Biskopa, Riddare och Svena,
The Rijket ok honom med troo mena.
Ther mötte honom the sändebuda,
Ok loto theras ärinde luda, *e*)
Ok vordo föreente sva,

At

b) Cod. 3 & ex eo *Hadorphius* perperam: i Norrige. Christina enim, Caroli & Brigittæ filia, nata erat 1434, nupto 1446 Erico Erici Gyllenstierna, R. Sveciæ Senatori.

c) Södertelge, Telga australis, Oppidum Sudermanniæ.

d) Mare Balthicum a Mælero lacu exiguus isthmus prope Telgam separat.

a) Die 27 Maji.

b) Mårten Jonsson Riddare. *Hadorphii* Alleg. p. 106.

c) Stillestånd, induciæ.

d) v. *Stiernmans* Höfd. Minne, p. 99.

e) Ljuda, sonare.

At thet skulde i frijdi sta,
Millan Konungen ok Rijksens Män.
Yttermera var thet ramat än
Om all the Slott bestallad voro,
At the som lago ther fore,
Skulle the, sva qvarre vara,
Ok the aff Slotten ey affara:
Doch skulle ingen ther annan hata;
Ok skulle pa Slotten köpa lata
Färskan maat, som man kunne pröfva,
At the uppa Slotten jo behöfva,
Ok vart ther sva stadfäst,
At pa S. Oloffzdag ther näst, *f*)
Skulle Konungen i Calmare vara,
Ok Svenske tijt mot honom fara,
Ther skulle the förenas med minne *g*) ok med rätta,
För Danske ok Städerna om thera trätta.
Tha thet var ändit thäre
Marsken giorde the sändebud ähre,
Med Kost, Foder ok goda rede,
Ån meer gönst han them tedde,
En stoltz Hingxt hvar thera gaff
The prijsade alle hans loff.
Sidan foor Her Marten ater hem,
Then Radman aff Lybeka följde honom igen:
Then Borgmästaren aff Hamborg ok Kröpelin
Foro med Marsken til Stockholm in,
At kungöra the a Husit ähra,
Huru the med Svenske öfver ena ära.

27. *PUKES STÄMPLINGAR. PUKII INSIDIÆ.*

Mädan Marsken til Vadstena var,
Dreff än Puken sin onda par, *a*)
Han haffde i acht ok all sin vilia,
At Marskin vid Lifvit skilja,
Han skreff sin Breff til Engilbriktz Svena,
Ok bad the skulle honom tiena,
Han lofvade them nog gälla ok gifva,
Om the ville med honom blifva;
Ty the voro intet ännu athskilde
Ok haffde än Örabro som the vilde.
Han loth them sin vilia förstanda,
At the skulde Marsken sla eller fanga,
Ok skreff: Varde vij vid honom skilde,
Ån matte vij rada som vij vilde.
Ty ther voro ok somme the
Som med honom haffde sik svorit ee, *b*)
At alle niuta hvat the värfve,
Ok ville samman döö ok honom fördärfve.
Doch torde the ey rada oppa
Marsken gripa eller sla;
Ty hvar han for i Landit fram,
Folgde honom sva mang rasker man,
Ther var ey godt mote bärja, *c*)
The ville sik manlika väria.
Ther Erik ater sporde,
At the hans vilia ey göra torde,
Tänkte han ater på ena nya fund,
Hans ondska var sva margalund,
Huru han matte Marsken kränkia;
Härstäkit *d*) lot han ater sänkia,
Thet loth han göra förty
Thet Marsken skulle the ledena fly,
Ok ater om Tälje fara,
Ther meente han för honom vara,
Ok loth tijt Engilbriktz Svena kalla
The skulde honom ther möta alla.
Illa giorde Erik Puke tha,
Han ville Marsken förrada sva,
Ty the skildes vänner ath,
Marsken tänkte the hafde varit sath.
Nagre Marskens vänner voro thess vara, *e*)
Ok bado honom ey om Tälie fara,
Ty foor han tijt som ater var sänkt
Thet haffde Erik tha otänkt;
Han loth opränsat en litin stund,
Ok löste mang en Steen aff grund,
At ther var ater en god leed,
Til bata diup ok yfrit bred:
Ok kom til Stockholm med then liste;
At Erik ey förra viste,
Ån han var i then Stad,
Thess vart han ey mycket glad.
Marskens vänner gladdes alle igen,
At han var väl kommin hem,
Ok lofvade Gudh honom var väl gangit,
At han hade sva sin vilia fangit.
Erik var ok tha ey seen,
Gick till Marsken ok lotz vare hans vän:
Marsken giorde honom dygd ok ähra,
Ok mente han skulde bättre vära;
Ok böd honom sidan som förr till gäst,
Ok plägaden som han kunde bäst.
En dag bad Erik Marsken tha,
Til gäst med honom gaa,
Goda Män ok Qvinnor voro ther när,
Marskens Syster *f*) var ok ther,
Marsken lofvade Erik tha,
At han ville til honom gaa,
Tha bidde han thet längste han gaat,
Alt til Erik hade fangit sik maat.
Tha the Bröd ok Maat uthboro,
Ok mäst alle druckne voro,

Mar-

f) Die 29 Julii.
g) Förlikning, compositio.
a) List, fraus, technæ. Inde illparig.
b) Codex 1. Ed.
c) Slâ, ferire, pugnare. Island. Beria.
d) Herre-Stäket seu Södra Stäket, fretum inter terram continentem & insulam Värmdö, prope Sacellum Bo, ita appellatur, ut discernatur a Biskops-Stäket, Norra seu AlmareStäk in paroecia Vplandiæ Näs in insula Mäleri.
e) Varsamme, cauti.
f) Margareta Bielke, uxor Nicolai Stenonis Natt och Dag. Filia Margaretæ Sparre & Stenonis Turonis Bielke, vitrici R. Caroli Canuti.

Marsken tha til honom gick:
Erik honom väl undfick,
Ok satte honom til bord,
Ok snackade med honom mang ord;
Tha sagde Marsken: Vij äre nu föreente,
Sig mik hvat tu ther med meente,
Ok hvat tu tänkte,
Tha tu Herstäkit ater sänkte?
Erik ganska drucken var,
Ty gaff han sva bradelika svar:
Then Gädda gar ey millan Calmar ok thetta,
Ther flera Kroka ära för sätta,
Än jak hafver satt för tik:
Thet kunde doch aldrik lykkas mik.
Tha som Erik haffde sva sagt,
Marskens Syster gaat ey tagt: g)
Gudh förlate ider tolkin ord,
Sva opta jak saa ider vid hans bord!
J drucken ok aten hans Ööl ok Maat,
Han plägade eder bäst han gaat,
Aldre förmodde han thet sik,
At i meente honom tholkit svik.
Alt lot Marsken taka til takk,
Ok slo thet aff med annat snakk,
Lange dvala han ey sidan fikk,
Vthan strax bort tädan gikk.
Then Tydzske Borgmästare ok Kröpelin
Loth Her Erik kalla til sin,
Ok flere the pa Husit laa,
Ok loth them then Däktingan förstaa,
Huru ändet var i Vadzstena,
Ok bodo them sva hallat rena.
The lofvade at the gärna ville
Then Däktingan hvarien h) spille,
The voro full glada the hona finge,
Ty ther manga pa Krykkior ginge,
Them var krumpit hand ok foot,
At somme finge thes aldre boot,
Mangen rasker Man bleff ther död
För Konungens skull i then nöd:
Haffde the then färska Maat ey fangit,
Jak menar the haffde alla förgangit,
Haffde Marsken sva thera jämmer vist,
Alt hafde the then Maten mist,
Ty the lijdu sva stora nöd,
Om aptonen karsk, om morgonen död;
Ty tänckte the then liste, i)
Hvar giorde sik sielff ena kiste,
För än kistan var väl giord,
Förr groffz han med henne i jord,
Sva begrofvo the CXXXIII i then Förborg,
Thet matte väl räknas en hiertans sorg,
Yfrit haffde the gamblan maat,
Ey förty for them sva aat. k)
I samma stund kommo tha
Drotzeten ok Biskopen aff Aboa, l)
Ok mange med them aff Finland,
The gingo tha alle Marsken tilhand,
Svoro ok lofvade at the skulde
Vara honom troo ok hulde,
Som flere Rijkzens män haffde giordt,
Ok här i Boken förra är spordt.
Sidan Rijkzens Rad til Calmare sände,
Biskopen m) aff Abo ok Drotzeten skulde thet ände,
Ok med them flere aff Rijkzens Radh,
The samma foro strax aff stadh.
Tha ok i then samma rijd,
Kommo Engilbrichtz Svena tijt,
Ok sporde Marsken til,
Om han thera skada uprätta vil?
Vil han them löna ok för skaden staa,
Örabro ville the honom faa:
Marsken svarade med snille,
At han thet gärna göra ville,
Ok ville strax til Örabro fara,
Ok bad them ther för sik vara.
Marsken kom til Örabro sva,
Ok hölt som han lofvade tha,
Sva fick han the Borg,
Ok tackade Gudh uthan Sorg.
Han foor tädan ok til Stockholm igen,
Ok räddes tha mindre Pukans meen,
Ty the Svena Engilbricht hade
Marsken alle tiänist tilsade.

28. *MÖTE I CALMAR. CONVENTUS CALMARIENSIS.*

Nu vil jak sigia sannelik
Huru Däktingan i Calmara gick:
Konungen var kommen ther,
Hans Fädder med honom är,
Aff Pomern Hertug Buggesleff, a)
Aff Volgast Hertug Vartzsleff, b)
Aff Bard Hertug Barnem, c)
Aff Danmark vore mange med them,
Biskopa, Prelata, Riddara ok Svena, d)
The ville alla Konungen tiena.
Honom följde Städernas Sändebud mäder,
At hans Däktingan ginge thess bäder.
The däktingade länge, thet gick harde,
För än the ens varde:
Doch ändades Däktingan sva,
Konungen skulle ater Rijket faa,
Ok Rijkzens män alle

Skul-

g) Kunde ej tiga: tacere non potuit.
h) Hwariens, aldrig, nuspiam. Spilla, bryta, violare.
i) Hop, skara, cohors.
k) Icke desto mindre gick dem så: nihilo minus hæc patiebantur.
l) Magnus Olai.
m) Codex 11. Magnus.

a) Bugislaus IX, † 1448.
b) Vratislaus IX, † 1457. In ipso Diplomate apud *Hadorphium*, Alleg. p. 110 Barnim appellatur, sine dubio scriptoris vitio.
c) Barnimus VIII. † 1451. *Hübner* Geneal. Tab. 198.
d) Nomina eorum habet *Lagerbring*, P. 4. p. 144.

Skulle honom för Konung halle.
Han lofvade them ather slätt,
Halla thera beskrefna Rätt;
Ok begynte ther thet med them sva,
Tva Svenske fick han Calmara tha,
Her Bengt Stenson och Her Boo the Bröder bade, *e*)
Skulde thet Slottet hafva ok rade;
Ok skulde Konungen näst om Michilsmissa
Vara i Suderköpung förvissa,
Svenske skulde honom ok möta tha,
Ok Konungen Rijket ater faa.
The bode Konungen i Calmara bijda
Til S. Michels tijda,
Mädan ville the til Stockholms fare,
Ok kundgöra hvad som däktingat vare.

29. *MÖTE I SÖDERKÖPING. CONVENTUS SUDERCOPIÆ.*

Konungen loth ath Gottland gaa,
The Svenske foro ath Stockholm tha,
Ok lato ther sammankalla
Rijkzens Män the ypperste alla,
Ok lato them förstaa ther,
Huru i Calmara däktingat är.
The Svenske tyckte väl vara,
Ok redde sik til Suderköpung fara,
Thet leed fast ath then tijd,
At Konungen skulle komma tijt:
Doch räddes han för svik,
Ty sände han bud för sik,
Herman von Vagen *a*) ok flera vare
Som thet Budskap skulle fare,
Med Sex ok tiugu paa en Snäckia:
En Storm monde thera Resa stäckia,
Tha the litit fra Landit komma,
Börjades them jämmer ok ey fromma,
Stormen slog them tha,
Seglet fra thera Raa,
The lato länsa *b*) i samma stund,
Vagen slog them nider i grund.
Nagot epter ville Konungen fara
Til Suderköpung med sin Skara:
Tha han mitbodnis *c*) kommin är,
Storan Storm fick han ther,
Thet var moot midnatta tijda,
Tha fick han ok hans stoora qvijda,
Ther siglade tha hvar annan i grund,
Somme förginges ok annorlund:
Konungen förde ther ena Lyckte
Full-bratt han henne slyckte.
Emädan liuset i henne brann,
Trängde sik alle om han,
Thet var om ena mörke Höst-natt,
Ty miste thet lifvet mangen bratt.
Sidan skildes the alle ath,
Hvar foor tijt som han gath.
Somme kommo i Suderköpungz skär,
Ok somme ther hvarien när; *d*)
Somme in i Calmare sund,
Somme sunko för Öland i grund.
Mik svor en, at han sant viste,
At Konungen tha tuhundrade miste; *e*)
Hade Konungens Styrman tha ey varit,
Onda Resa hade han farit.
Han vände tha ater tilbaka,
Tijt han tröste Gottland raka,
Ok kom under Karlsöö *f*) med vanda,
Ok tackade Gudh han kom til landa.
Med thet ena Skip kom han thäre,
All the annor ifra honom äre.
Ån blåste Märsen honom ifra,
Jak tror han gläddes ey mycket tha.
The Herrar voro i Suderköpinge,
Annar tijdende the ey finge,
Ok ingen viste sannare ther
Vthan Konungen förgangen är.
The med honom i Stormen vare,
Hade ok then samma fare,
The kommo til Suderköpung med nöd,
Ok kastade öfver Bord Ööl ok Bröd,
Marsken uppa Nyköpung bidde,
Konungsens ofärd han litet qvidde, *g*)
Tha han hörde huru Konungen gick,
Til Suderköpung skyndar han sik,
Erik Puke med honom reed,
Ok lofvade honom troheet.
Tha han kom öfver Kalmard,
Monge hade pa honom vard,
The Herrar mötte honom thäre,
Han undfick them med ähre,
Bade Smalenninga ok Vestgötha,
Sva ok the Östgötha,
Sva reed han til Suderköpungz by,
Thera Hästa giorde mycken gny,
Basunara ok Lekara för honom rijda,
Han kom sva in föruthan qvijda.
Drotzeten ok the Danske vore ey ther,
Doch voro the uppa ena mijla när,
I en hampn som Jursnäs *h*) heter,
Hon fins ther än hoo henne leter;
Ok budade strax Marsken til
At han til them komma vil.
Tha the ther uthe samman komma,
Svenske ok Danske Hälade fromma,

The

e) Natt och Dag.

a) Codices 1. 4. Hagen.

b) Fälla segel, vela contrahere. Terminus nauticus.

c) Codex 1. Mith Sundis: medio freto.

d) Aldrig, numquam.

e) Ex his constat, auctorem contemporaneum fuisse.

f) Binæ insulæ, major minorque, stora och lilla Carlsöarne, dimidio milliaris a Gothlandia distantes.

g) Beklagade, conquerebatur.

h) Prædium Pastoris in Mogata prope Sudercopiam. *Lagerbring*, T. IV. p. 166.

The Svenske gingo til rada tha
Om hvat the vile sla oppa.
Marsken svarade oss duger ey dvala,
Vij viliom til Fougterna om Husin tala,
Mädan the ära nu alla här,
Som them aff Konungen hafva i väär.
Drotzeten svarade: i magen förstaa,
Aff Danske hafver jak förnummit sva,
Hvat Konungen lifver eller är i Dödzens tvang,
Däktingan skulle ju hafva framgang;
Jak hafver förstandit at the villa,
At i skolen först Konungen hylla;
Sidan skolen alla hylla oss bada,
Til mins Herra Konungens nada.
Marsken giorde som han bad,
Ok hyllade Konungen tha i stad;
Sidan hyllade alla the andra trägne *i*)
Marsken ok Drotzeten a Konungens vägne.

30. *FÄSTNINGARNE ÖFVERLEMNAS TILL CARL KNUTSON. ARCES CAROLO CANUTI TRADUNTUR.*

Ther ändades ey meer tha,
Vthan vordo til rada sva,
Then Apton til Byn fara,
Om Morgonen alla i Suderköpung vara.
Morgonen kommo the ther samman,
Thet gick Fogata alt aff gamman,
Marsken kraffde fast uppa,
Ok bad sik all Slotten faa:
The svarade vij magom thet ey göra,
För än vij fa visselika spöria
Huru var Herre gick i then nöd,
Om han är lifvandes eller död.
Marsken svarade: Varen viss uppa,
At i skolen mik antingen Slotten faa,
Eller jak tager eder vara,
At i aldrik väl hemfara.
Fogtana bliknade i thera Kinne,
Ok hade gärna varit tädan i thet Sinne,
Thet kunde doch them intet försla,
The skulle ju Marsken Slotten faa.
Olaff Finne tha framgick,
Ok antvardade Stäkeholm fran sik;
Sva giorde Folke Axevalla,
Han fick thet ey länger behalla.
Matthias von Kolen i hiertans sorg
Antvardade tha opp Elfvisborg;
Ivan Flämming *a*) kallade the fram,
Ok krafde Stäkeborg aff han,
Han lotz tha vara tröst, *b*)
Sagde: i faan thet ey qvijda *c*) lööst.
Marsken svarade ok vart vred,
Tu pakka tik hem tina leed,
Jak ok mina Vänner alla
Vilia tik i afton bestalla.
Vahlen sagde til Flemming tha:
Arme Stympare, hvij later tu sva?
Huru vil tu halla Stegeborg i nöd?
Tu hafver hvarte Ööl eller Bröd,
Ey i Apton än meer sider,
Vthan tu thet köper, eller aff androm bider.
Flemming tha med hiertans sorg
Antvardade them Stäkeborg.
Henrich Clauson sidan framgick,
Aboo han them ok fick;
Hans Kröpelin fingo thet svo,
Han lofvade hallat Rijket i troo,
Ok them badom ater faa,
När the kraffde ther uppa.
Ok hvilken thera ther fulle fraa,
Tha skulde han thet then andra faa:
Blifvo the ok döde bade,
Tha skulde han antvardat Rijksens Rade,
Eller ok hvem the til Höfvitzman sätte,
Stadelika han thet halla jätte.
Ehoo nakot Slott tha fick,
Slotzlofven jo sva tilgick:
Nils Stensson trodde the til ähre,
Ty fick han Stägeborg thäre,
Thet giorde Marsken för then acht,
Han hade honom godt svorit ok sagt;
Marskens Syster han ok tha hade,
Thess för Marsken thet sva lade.
Tuna Län *d*) fick Niels mäder,
Ok Trögden *e*) ty at hon var bäder,
Ok Konunga Härad i Värend *f*) ther til,
För sanna jak thet sigia vil.
Han matte lifvat rijk ok säll,
Haffde annars Rijket standet väl. *g*)
Then Fougten Västerars haffde,
Fick thet Marsken tha han kraffde.
Erik Puka the sidan framkalla,
Rijkzens Radh trodde honom illa alla,
Kastelholm hade han tha inne,
Som J förr i Bokinne finne,
Sin Slotzlofven förklaranden tha,
Huru han skulde sidan staa;
Haffde Marsken tha ey varit,
Illa hafde Erik tha farit.
Jak siger thet förvist,
At han haffde ther Hufvudet mist,
För Rooff ok andra stora Saka,
Som han haffde giordt mangen til omaka,
Ty var Drotzeten honom vred,
Manga flera sammaled.
Marsken honom väl altijd rönte,
Än tha at han honom thet illa lönte.

Si-

i) An Thjägne, ministri, tjenstemän?
a) Codices 1. 4. Skaning.
b) Modig, intrepidus.
c) An utan qvida, sine molestia?
d) Territorium Smolandiæ.
e) Terræ tractus in Fierdhundria circa Enecopiam.
f) In Smolandia.
g) Codices 1. 4. Hafden annars widet väl.

Sidan the alla andra Land *h*) förvände,
Med Rijkzens Radh thet ände.
Herrana ther ey länger vore
Hvar thera tädan hem fore:
Marsken til Stockholm reed,
Drotzeten foor ok Siöaleed.
The voro bade til visso
I Stockholm om Martensmisso, *i*)
Ok sände Her Erik budh sva,
At han skulle them Slottet faa.
Her Erik beradde sik,
At han them Slottit fick:
Sva anammade the thet Fäste,
Ok vaktade som the kunne bäste.
Drotzeten Förborgan fik,
Marsken tok Adelhusit. *k*) til sik.

51. *PUKENS OROLIGHET OCH DÖD. PUKII TURBÆ ET FATUM.*

Sidan sporde Marsken i manga mata,
At Puken ville sik ey nöya lata,
Ok skreff han Marsken sva til,
At han med honom tala vill,
Ok bad honom möta sik med faa:
Sielfver ville han ok möta sva.
Marsken thog sporde,
Thet Förräderij Erik giorde,
Han skickade sina Svena
Ett hundrade the honom tiena,
At the skulde taka vara
När Marsken til hanom fara,
Tha skulde the honom sla.
Tha han the tijdende fra,
Ok thet för sanning sporde,
Mycket väl han moot Erik giorde:
Han sände honom tha ett Breff,
Som han Helsingia tilskreff,
The skulde Erik alle svara,
Ok om Cronona Skatt lydoge vara.
Ok hvad them borde Cronona föra,
Thet skulle the alt Erik göra;
Sva förmeente han förvinne
Then snöda Förrädarens sinne,
Ok Svar honum ater sände,
Han kunne thet doch ey ände,
Ty han skulde til Västerars fara,
Ok bad Erik ther för sik vara.
Sancte Catharina dag *a*) Marsken reed,
Ath Vesterars then ginasta leed;
Å hvar han bland Bönder kom,
Fullelika han thet förnam,
At Erik hade them förvänt,
Med the budh han hade them sänt:
Ty ä hvad han aff them kraffde,
The svarade thet the thet ekko haffde,
I tijo dagar ä hvart han red,
Bönder svarade alt sammaled.
Sidan hände thet svå
At Marsken i Köpung laa,
Tijdende han ther sporde
Huru Erik sik reda giorde,
Ok hade förvänt Reekbona alla,
At the med honom skulle halla;
Ty svoor han med onda liste
Med all Almogen han sik förviste.
Marsken trodde thet ey tha,
At Erik skulde göra sva,
Ok sagde: i hafven underlig vilia
Erik ok mik jo athskilia:
Marsken gick i säng til hvijla,
Hans Kögemästare *b*) til honom ijla,
Ok sagde: jak rader eder achta
At i eder för Erik vachta,
Han är ey hädan uthan mijlar tva, *c*)
I natt vil han eder grijpa ok slaa.
Marsken svarade: lät vara then tala,
Lät mik liggia ok hafva dvala:
Erik hafver mik sva godt jätt,
Han gör mik ey slijk orätt.
Ån sagde han: haff engin lede, *d*)
Var i morgon arla rede,
Ok lat tik til Arboga lijda;
I morgon vil jak tijt rijda,
Skipa mik ther alsköns nade, *e*)
Til kost ok foder bade.
Han giorde som Marsken bad,
Om morgonen arla reed han aff stad,
Tha han kom i Arboga byy,
Förnam han i alla ty,
Huru Erik i Clostret reed,
Ok skickade sin skara mangaleed,
Han sände sina Svena i then stad,
Marskens Kögemästare grijpa bad;
The grepo strax han,
Ok ledden til Erik fram.
Han sagde: hvij laten i mik fanga?
Jak ville väl eliest til eder ganga.
Intet hafver jak moot eder brutit;
Ok veet ey hvem jak hafver ath nutit.
Marsken bär för eder ey fara,
Han tänker at i vänner vara,
Erik svarade tha sva:
Ett Fängilse tu mik lofva ma. *f*)
Johan svarade med sorglika Röst,
Jak seer här ey annor tröst,
Vnner mik mina hafvor valla,

Jak

h) Codices 1. 4. Län, feuda.
i) Die 11 Novembris.
k) Codex 1. Adel slotid, arx primaria.
a) Die 25 Novembris.
b) Hofmästare, mensæ administrator.
c) Han är blott två mil härifrån: duobus hinc abest miliaribus.
d) Bekymmer, nil curæ.
e) Välvilja, beqvämlighet, commoditas.
f) Lofva mig, att vara tilstädes, mihi, ne elaberis, promittas.

Jak vil eder ett Fängelse halla,
Tijt i mana mik, vil jak komma,
Hvat thet gar til skada eller fromma.
Erik bad honom i byyn blifva,
Ok ingen budh Marsken gifva:
Joan sagde til Erik tha,
Mik undrar, Erik, i gören sva,
Marsken veet ey rättare än,
Vthan i ären hans troo-vän;
Aldrik han än sporde,
At i honom förvaring giorde.
Erik svarade: bijda, bijda,
Thet är än nog bittijda,
Ginstan loth han skrifva ett Breff,
Tva Borgamästara ther med vthdreff,
Marsken the ther med mötte
Erik honom saara i Brefvet hötte:
Tha Marsken Brefvet läsit hade,
Han til sitt Folck sade,
Nu magen i alla see,
Then Kärleek Erik vil mik tee,
Nu finder jak röön uppa,
Som mange hafva sagt ifra,
At Erik ville mik förrade,
Thet finder jak nu i händer bade.
Ån sagde han til the Svena,
Nu viliom vij var Mandom röna,
Ok i thenna dag sva byta
Thet skal annar vara förtryta, g)
Gören eder nu alle glad,
Thetta blifver van h) lykka i dag,
Vij viliom nu prijs ok ära förvärfva,
Ok vara värsta Fiender fördärfva.
Sva steg Marsken aff sin Häst,
Ok bad til Gudh som han trodde bäst,
At han ville honom tha hielpa,
Sina Fienda niderstielpa,
Ok sagde: Gudh som rätter Domare äst,
Tu vest min vilia bäst,
Hafver jak thetta aff honom förtient,
Tina hämpd öfver mik sändt:
Gör han ok mik orätt,
Tu hämpnas öfver honom thet.
Sidan sporde han them til
Hvat the honom rada vil?
Ok sagde mik tycker bäst,
Vij varom alle strax hans gäst,
Å huru all ting maga gaa,
Latom honom ey mera macht faa;
Trösta vij oss alla väl,
Han kommer aldre tädan säll:
Laten mik nu edert Rad första,
Hvat vij bäst skole sla uppa?
The tha strax sammen ginge,
Ok svadant Rad finge,
At the ther ey länger bijda;
Vthan til Västerars rijda,
Ok bespijsa väl thet Fäste
Ok bemannat i thet bäste:
Ok sva til Stockholm fara,
Then Staden ok Slotten väl bevara.
Marsken svarade han ville thet göra,
Ok giorde som i magen höra:
En hop sänden ther fra sik,
Thera Höfvitzman heet Hans Hädevik,
The skulle til Örabro fara,
Ok hielpa thet väl förvara;
Sielfver han strax reed,
Til Västerars then ginasta leed,
Ok loth upp til sik kalle
Byfogtana ok Borgamästara alle,
Ok kärde i) sik i manga mata
Ok bad sik för penninga lata,
Alt thet the kunne honom fly,
Thet spijssning vore i thera byy:
Ok lofvade them uthan qvala
Alle samman väl betala.
The svarade som i maa höra,
Vij törom thet ey göra:
När Erik med Almogen kommer,
Ok tolkin Tijdende förnimmer,
Tha later han i samma stund
Van Stad bränna i grund,
Ok later oss ingen lijsa,
Ty vij hans Fienda spijsa.
Marsken svarade: thet ma väl vara;
För Erik skolen i ey fara, k)
Jak vil eder svadana leek känna, l)
Erik skal ider Stadh ey bränna.
Marsken talade til sina Svena:
Sva mange mik med troo tiena,
I läggen idert Harnisk uppa,
Nider i Byyn viliom vij ga,
Ok var ärinde ända,
Eld i alla Garda tända.
Borgarana fingo tha stoora fara,
Ok bodo honom sik nadig vara,
Ok stilla sina vrede,
Hvat the äga skal vara rede.
Tha Marsken then ödmiukt m) förstod,
Sachtade han sitt mod,
Ok sagde: skipin mik Borgara tva,
Mina Svena skola med them gaa,
I hvarien en Gard ok leta,
Ok hvars mans ämpne veta;
Hafver nakor Spijssning öfver
Thet han en Manadh behöfver,
Ther vil jak vider blifva,
Ok honom lijka föregifva.
The giorde som förr är sagt,

Spijs-

g) Hvar annan, quicunque.
h) Våran, nostra.
i) Klagade, querebatur.

k) Frukta, timere.
l) Känna, lära, docere. v. *Ihre* in Glossario.
m) Undergifvenhet, submissio.

Spijsning vart nogh opfördt med macht,
Med hundrade Ôkia tillijka,
Ther ville tha ingen vijka;
Hvar körde som han bäst gath:
Nogh fick Marsken Foder ok Maat,
Ther til Ôöl ok allahanda,
Han hade sidan minder vanda.
Sundagen om Apton kom Marsken thäre,
Han monde ther ey länger väre
Ån til at thet mörkia tog,
Tha saa han at thet var nog,
Kost ok Foder bade:
Sidan loth han epter Svena rade,
Hundrade ok tiugu qvarre blifva:
Sielff monde han til Stockholm rijda.
Thet voro tröste *n*) Hälade fromma,
The räddes lijtet Pukans komma.
Bengt Gunnarson *o*) bleff Höfvitzman,
Ty at Marsken trodde väl han:
Fyratijo Hästa loth han ther blifva,
The alla andra med Marsken drifva.
Som dagh och natt var lijka,
Monde Marsken tädan vijka:
Om morgonen arla för Sool vpgår,
Marsken än vid Stockholm är,
Erik Puke them thet vara tyckte,
Therföre the Porten aterlyckte.
Tha Marsken thetta saa,
Sva söriande vart han tha,
Ty han viste the i Staden väl,
Som Erik radde thet daraspeel:
Marsken bad sitt Folck bijda,
Jak vil främpst för Porten rijda,
När mina Svene varda thes vare,
At jak är här uthan fore,
Bradelika the Porten upslaa,
Å huru them kan gaa:
The döö elles alle i thet sinn,
Eller jak komber ath Porten inn.
Marsken tha för Porten rände:
The honom alle görlika *p*) kände,
The loto up Porten, bodo honom infara,
Ok baden alle välkommin vara.
Drotzeten uth moot honom gick,
Ok sagde: Son, huru gar tik?
Han svarade: Gudh ma väl berada,
Här varder ey än myckin skada.
Han sagde sidan Drotzeten hvart ord,
Huru Erik hafde moot honom giordt;
Huru Erik monde svärja,
At han ville Drotzeten härja.
Drotzeten dröfdes *q*) tha saara;
Marsken svarade: i hafven ey fara.
Engte uthan tänken uppa
Huru vij mera Folk faa,
Ok at the bratt rede vara,
Jak vil strax moot Pukan fara.
Sidan skrefvo the i alla ände,
At the alle Marsken Folck sände.
I Staden var han pa Bursprake,
Ok kunnade alla sina sake,
Huru Erik giorde han skade,
Moot thet goda han honom giordt hade.
Sidan sporde han uppenbare,
Om the ville honom til hielp vare?
Ok halla honom thette,
Som the honom jätte,
Tha the keesten til Höfvitzman?
The svarade alle han:
Hvat the haffde sakt, ville the halla,
Mädan the matte Lifvet valla;
Hvart han ville fara
Ville the honom til hielp vara:
Ok lofvade honom alle i sänder
Hundrade Män til händer,
Somme med Släda, somme med Häst,
At fölgia som the kunne bäst.
Erkiebiskoppen skreff ok Marsken til,
At han honom möta vil
Med en fager skara;
The skulde alla rede vara,
Å när Marsken biuder
Pa then stad hans Breff liuder.
Marsken redde sik i otta daga,
Sva monde han fra Stockholm draga.
Nu vil jak om Marken tigia:
Ok aff Pukan mera sigia:
Tha Puken the Tijdender feck,
At Marsken til ryggia veek,
Han baad Almogen til sik gaa,
Ok sagde til them pa Arboga aa: *r*)
Käre Vänner jak förstaar,
At Marsken oss intet god är,
Vthan vil oss skada hvar han ma,
Ty vilie vij moot honom sta;
Vilien i mik trolika hielpa,
Honom ok hans vilia vi stielpa,
Mädan han vil Rijket qvälia,
Viliom vij oss en Konung välia:
Ok siger jak ider uthan fara,
Eder Konung vil jak ey vara,
Vij viliom ther til en Bonde taka,
Hvem Sancte Erik unner oss raka.
Ok sättium honom uppa Morasteen uthan skam,
Ok krönan ther i Fänners nampn. *s*)
Puken begynte myckit truga,

Ok

n) Tröst, djerf, audax.
o) Codex 1. Knutson.
p) Noga, accurate.
q) Bedröfvades, contristabatur.
r) Amnis Arbogensis tum congelatus.
s) Multum disputat *Ihre*, Gloss. SvioG. T. I. p. 446, ut probet, hanc esse jurandi formulam pro fem under, quinque vulnera Christi, quam etiam sententiam sustinet, in Actis Acad. Litt. Hum. T. 3. p. 141. Ingenue autem fatemur, jurandi formam apud plebejos usitatam, war femunder, quam in probatione rei adfert, nos nuspiam ex illorum ore audivisse. Cfr. p. 375. Ad fidem pronius est, Auctorem, qui ex partibus Caroli fuit, ex indignatione, in nomine diaboli coronandum, quem electuri essent, regem, scripsisse.

Ok för Almogen saara beliuga:
Jag siger ider uthan svijk,
Marsken lifver obarmelik;
När nakra Bönder til hans gaa,
Om nakor moot honom säya faa,
Han later them strax binda ok basta,
Ok göra them myckin lasta;
Han läter thera mun til Óron upskära,
Ok siger: jak vil eder nya sider lära.
En Bödel mon han med sik hafva,
Som skal altijd Bönder plaga,
Han later them stegla, bränna ok hängia,
Ok opta med Riisom flängia,
Ok binder them vid Gard *t*) uthan skäl
Ok later them frysa ther ihäl.
Ok otaliga Lygna flera
Som han ther uptalde mera:
Hoo the Förrädilse skulle skrifve,
Som Erik monde moot Marsken drifve,
Ther vorde väl aff en stoor Book,
Än skulle han vara i Vijssdom klook.
Tha Bönderna hade Erik uthhördt,
Ok the lygn som han hade framfördt,
The togo tha Marsken alle lasta,
Ok lofvade sta med Erik fasta.
Svadana Rychte han skreff ok sände
Kring om Rijket i alla ände,
Ty trodde Folkit i alla Stade,
Paa the Lygn ther Puken sade.
Sidan stämpden tilhopa Köpungz Län,
The hyllade honom alle i sän, *u*)
Ty hvart han glad ok froo, *v*)
Ok reed sva tädan til Órabroo.
Närkana kallade han samman alla,
Sva monde han Órabroo bestalla:
Han kallade Bönder alla till sik,
Ok sagde: staan alle fasta med mik,
Jak lofvar ider a mina Troo,
At när vij vinna Órabroo,
Aff Slottet vilia vij ett Clöster göra,
Ok Engilbriktz Lijk ther strax införa:
Jak veet at thet är Almogens bästa,
Tha blifven i oskattade ok oförgästa.
The Bönder gladdes alle tha,
Ok svoro at the skulde Husit faa,
Somme lupo i Marskens Ladugard,
Hvad ther var hade the ospardt;
The förtärde ther hans Faar,
Korn ok Rog ok alt thet ther var,
Thet huggo the aff för banda, *x*)
Ok räddes för enga handa;
Vthan togo bort bade Oxa ok Koo,
Grijs ok Gaas ok hvar then Soo,
Alt the thet kunde finna,
Bade meer a ok aa *y*) minna;
Ingen fred nööt Marsken tha,
Laas och Dörrar bruto the ther fra.
Then Fogthen tha för Husit reed
Niels Nielson sva han heet,
Erik sände honom bud vthan dvala,
At komma ok med honom tala;
Han svarade: varin ey sva brada,
Jak vil mik med Svenana berada.
Ther stod för Husit en förborg aff trää,
Erikz vpsaat var thet ää: *z*)
Kunde han först then förborg faa,
Sidan meente han fly thet sva,
At han ville them vatnet förtaka,
Ok ligga them ther til omaka.
Fogathen räddes ok therföre fast,
Ty loth han vpkomma med hast
Alt thet i Förborgan var;
Sidan hade han the trähusin ospar,
Elden strax uthi them tände,
Neder i grund them brände:
Han öpte sidan til Erik tha,
Ok sagde, min talen i ey faa.
Tha Erik fik thet see,
Vart honom saara i hiertat vee,
Han meente ther med Husit fanga,
At Fogaten skulde til honom ganga;
Sva meente han honom grijpa,
Ok ingen Feligheet latan niuta.
Erik i sitt Herberge gick,
Sorgelika hiolt han sik;
Hans Värd talade til honom brad: *a*)
Hvar gaff ider thetta Rad,
Tolkin Darskap företaka
At Rijkit komma i tolik omaka?
Erik svarade til thet ord:
Thet hafva thessa Bönder giordt,
The hafva mik latit vist förstaa,
Ther är ey Folck eller Spijsning aa;
Han hafver ey fangit aff Landet Skatt,
Ty faa vij väl Husit bratt;
Thet är the Bönders fulla Troo,
Vppa thet Huus är ey en Koo.
Värden svarade med snille:
Erik i ären förradde ille,
I sägen ther är ey en Koo,
Thet vil jak ok väl troo.
Itt CXXII *b*) kunno the försla,
Visselika äro the ther oppa,
Ok annor Spijssning nog ther til,
För sanning jak thet sigia vil.
Jak siger eder meer än,
Ther äro väl hundrade duglige Män,
The tijt i Gaar fran Marsken kommo,
Thet är alt raske Män ok frommo:
I faan thet bradelika frästa,

Här

t) Gärdsgård, sepimentum.
u) I sänder, singulatim.
v) Lustig, hilaris. Inde Frögd, lætitia.
x) Til band, ad ligamenta.
y) Åfven, item.
z) Altid, semper.
a) Hastigt, celeriter.
b) Codices 1. 4. 12. 13. CCXXII.

Här mena the eder gästa.
Erik fick tha stoora fara,
Han ville gärna tädan vara.
Sidan loth han the Bönder kalla,
Vthi en hoop samman alla,
Ok sagde til them ther:
Jak faar ey länger dvälia här;
Jak vil eder en Höfvitzman faa,
Som manlika skal med eder staa;
Sielfver vil jak til Västerars fara,
Land ok Almoga ther bevara,
At Marskens Svena ey bränna eller skinna,
Jak tänker vij viliom thet raskelika vinna.
Bönder toko tha illa qvijda,
Bodo honom ey fran sik rijda:
Han lydde them tha enkte ath,
Vthan pakkade sik bort hvat han gath.
Tha Marskens Svena reda vore,
Bradelika the aff Husit fore,
Ok sökte the Bönder i alla thy:
Sva sare tha the Bönder fly;
The förgate bade Pijl ok Skräppa,
The monde fullnär Andan släppa,
Ok sökte bade Skogh ok Kärr:
Hvar tha bidde, honom var thess värr;
Ther vordo mange grijpne ok slagne,
Ok somme ater i Skogen tagne.
The voro tha ey när sva kaate,
Som tha the Marskens Faar uppate,
Thet angrade them sva sare,
At the sva för Husit vare:
The viste tha engin rade,
Vthan bado Fogtan göra sik nade.
Then Svenen ther epter Erik bleff,
Med stoora nöd han undan reed,
Ok packade sik aff bittijda,
Ty monde han undrijda.
Sidan ville Erik frästa,
Om Västerars var godt at gästa;
Han sampnade samman en storan Skara,
Thet monde alt mäst Bönder vara:
Västerars Borgare lot han spöra,
Huru the ville moot honom göra?
The svarade: Vij hafve ey än annan acht,
Än halla med then mäst hafver macht.
Sidan monde Erik til Västerars draga:
För Marsken hade han myckin aga,
Ok ryckte in med allan sin hoop,
I Biskopsgarden til Biskop Knop, c)
Ok loth strax Husit bestalla,
Med sina Hoffmän ok Bönder alla,
Ok meente sva däktinge,
At han Husit finge.
Biskop Oloff Knop bad them tha,
Sitt ährinde til Husit gaa,
Ok föga thet i svadant Lag,
At thet matte sta i Dag. d)
The aff Husit giorde ther aff gamman, e)
Ok svarade strax allesamman:
Med then Förrädaren viliom vij ey daga,
Ok engen Fred med honom hafva;
Med Bönder vij thera Maatsäkkia byta,
För the komma hädan, skal them förtryta.
Om Lögerdagen kom Erik thäre,
The Bönder thet sara käre,
Ty Vinteren tvingade them sare,
Ok plagades aff them paa Husit vare.
Om Aptonen the paa Husit varo mätte,
Fogten sagde til them thette:
Nu gören oss hvar en Halmkrantz,
Ok görom til Pukans Hold en Dantz.
The slogo thera Vindebroo nider:
Pukans Hollare f) gafvos ther vider,
Manlika the i Holdet sökte,
Pukens Folck thet litet ökte;
Ther flydde tha hvar som mäst gaat,
Ok lupu fra Óöl ok Maat;
The förgato bade Maatsäkkia ok Pijka,
Hvar gläddes som ther fick vijka.
Som Erik öfver Bordet satt,
Thessa Tijdende fick han bratt,
Bradelika monde han för Husit fara,
Ok hiolt the Natt med all sin Skara:
The lijdo ther stoor nöd aff Frost,
Jämmer stoor ok engen Lost.
Om morgonen arla Sool upgick,
The paa Husit redde ater sik,
The haffde hördt Mässo ok voro mätte,
Erik Puke tänckte ey thette;
Tiugo ok hundrade monde ther vara,
Som lupo aff Husit i en Skara,
The lupu strax uth a thet Torg,
Erik fick tha mera sorg:
The skompade om Byn ther väl en Tijma,
Mongen lagde the tha i Svijma;
The drefvo Bönder paa Husit som Faar,
Fylte Torn ok Stokka ok alt thet ther var:
Hade the tha vist hvar Puken satt,
Vthan tvifvel hade the honom fatt.
The drefvo in bade Horss ok Hästa,
Med Maatsäkkia mangt ett Lass lästa,
Hvat Bönder tijt förde,
Mästadelen the paa Husit körde:
Sidan kom Rychtet om allan By,
Somme bado bijda ok somme fly,
Pukens Hoffmän samman ryckte,
Ok Bönderne sara til them tryckte.
Tha Marskens Hoffmän thet see,
Ater ath Husit gingo the,
Puken tog tha mera qvijda:
Oss doger här ey länger bijda;
Ok hafvom här änga länger dvala,

Vthan

c) Olaus Knop, e Dania, nisi forte ita dicitur, quod Canoniam Danmark antea habuerat.
d) Stilleständ, induciæ.
e) Spe, ludibrium.
f) Hold, läger, castrum. Hollare, vägtare, præsidium.

Vthan pakkom oss snart opp ath Dala.
The Bönder jämbrades fast i thy,
At Erik ville fra them fly,
Ok begynte sva grata,
Med mycken jämmer illa lata,
Ok sagde: han hade them illa förfördt,
Mädan han flydde sva fran them bort:
Sik pakkade hvar i sina skrubba,
Synd är fattika Bönder sva tubba!
Epter Gudz Byrd Fiortonhundrade Trettio pa Siette Aar,
Söndagen näst epter Lucia thet var: *g*)
Marsken foor tha aff Stockholm med macht,
Erik Puke finna var hans acht;
Ther han laa then förste natt,
Fick han the Tijdende bratt,
At Puken torde ey bijda,
Vthan monde ath Dalarna rijda.
Tha sagde Marsken sva fran sik:
Ther far jak honom visselik;
Hans Martenson mon strax moot honom staa,
Alla Dalakarla göra ok sva;
The svoro ok lofvade a troo ok sann,
Tha the mik hyllade til Höfvitzman,
At the ville aldrik fran mik gaa,
Å mädan jak lifva maa.
I Enaköpung lot Marsken sammankalla
Aff Fägrunga Land *h*) the Bönder alla,
Ok sporde them alla tha,
Om the ville med honom staa?
The svarade alla tillijka,
The ville aldre fra honom vijka;
Ok svoro om Maria Möö,
Häller för hans fötter döö.
Bradelika Marsken tädan reed
Til Västerars then ginasta leed,
Aff alt Länet lot han sammankalla
Bönder ok Landboo alla,
Ok sporde them ath med snille,
Hvij the Rijket sva förderfva ville?
Mädan the hade lofvat honom godt,
Rychte dog tijt ok bestallade hans Slott?
The Bönder alle strax svara:
The ther til nödde vara.
Marsken viste doch fullväl,
At the sagde thet uthan skäl.
För Husit lot han sättia Ting,
Som man plägar, i en Ring,
Ok loth sva ginstan komma thäre
Alla the Bönder, som grepne äre;
Han kärde uppa them orätt ok vald,
The hade giordt sva mangfald:
Thera egne gerningar them döma,
Ty han ville Lagen göma.
Fran Lijff ok Godz the them dömpde,
Sina nadh han tha ey glömpde.
Hvar god Man skal sik jo förbarme
Altijd gärna öfver the arme:
Thet hade honom alt intet förslagit,
Hade han them aff dagom tagit.
Fyra the värsta aff them alla
Loth han uthaff hopen kalla,
Epter ty Folcket honom sagde,
The som största skulden haffde:
Them bad han göra sin Skriptamal,
Ok loth them ther bränna i Baal.
Ty monde han the Näpstena giöra,
At aller Almogen skullet höra
Kring om Rijket alla Stade,
Ok vakta sik fran tolken vade,
Ok ther vider altijdh see,
At ey meer tolken Darskap tee:
The andra lot han alla blifva,
För Gudz skul them alla saak tilgifva:
The tackade honom alla thäre,
För hans Nade ok stora ähre,
Ok svoro thet skulde aldre skee,
At the skulde honom tolkin Darskap mera tee.
Sidan red han tädan bratt,
Til Torsarge *i*) then samma natt,
The Borgare voro alle aff byy;
Thet giorde the förty,
The hade mäst med Erik haldit,
Ok Almogans uthgang mycket valdit:
The hade ok än mera giordt,
Alt thet the atte hade the i Kyrkian fördt,
Ok meente ther med sva,
At the skulde engin skada faa.
Marsken bad them hem komma,
Om the ville veta sin fromma:
Ville the sielfve tinga för sik,
Han ville them vara nadelik.
Mang bud han til them haffde,
Altijd a thet samma kraffde,
Ok lot them ther vider vara,
Vthan the ville hem fara,
Tha ville han aff Kirkiona taka,
Ok hvar han kunde theras raka;
Ok ville sva öfver somma rätta
At andra skulde thes häller sätta.
Ther kom tha engin aff them alla;
Ty lot han Klockaren kalla,
Ok loth upläsa Kyrkian ther
Alt Borgare Godz uthbär:
Kyrkian ok Prästen skulde theras nyta;
Thet andra skulde Hoffmän byta.
Om Kyrckian ok Prästen nakot miste,
Gudh veet at Marsken thet ey viste:
Han tog sik thet til stora qvala
Ok lot them thet betala.
Reekbona kalladen allesamman,
The sörgde ther förra haffde gamman:

Han

g) Die 16 Decembris 1436.
h) Fjärdungaland, Fierdhundria.

i) Codices 11. 12. Torsilia, Torshälla, oppidum Sudermanniæ in Recarlia occidentali.

Han sagde vilia sköfla them alla,
Vthan the ville til ödmiukt falla;
The svarade honom med snille,
Gärna göra hvat han ville,
Nakot aff Penninga jätte the tha,
Sva at the hans Hyllest faa.
Sidan reed han till Arboga fram,
Honom följde mangen rasker Man;
Å hvar han foor lot han sik hylla,
The giorde alla som han ville.
Julen han i Arboga drack,
Med mykkin glädi ok hugnelik snack.
Sidan han in i Närike reed,
The hyllade honom sammaled.
Ingen lot han mera afflijfva:
Doch skulde the en Rompaskatt *k*) gifva.
Sidan fick Marsken nokra Breff,
The Dalakarla ok Hanis Mortenson skreff;
The Brefven lydde sva:
The ville alla med Puken staa;
Ok ville honom hielpa i nöd,
Heller blifva med honom död.
Marsken hade befalt honom i troo,
Ey giorde han ty thenna oroo. *l*)
Sidan Marsken var thes vara,
Budh ok Breff hade han ospara,
Omkring Rijket i alla ände,
At the skulde honom Folck sände,
Om tiugunde dag *m*) i Västerars möta,
Erik ok Dalakarla honom höta;
The giorde alla som Marsken bad,
Ok mötte honom ther samma dag.
Han hade mangen väl reddan Man,
Östgötha, Västgötha, Smalendinga kommo an;
Han hade ok aff Vpländinga nog.
Rätt som han aff Västerars drog,
Ok hade tänkt föruthan dvala,
Strax draget opp i Dala,
Tijdende mötte honom thäre,
At Erik ok Dalakarla uthe äre;
Man aff Husit the uthga,
Storan Seger meente the fa:
The meente ok föruthan meen
Faa sik en Konung pa Morasteen.
Thet var alt thera acht,
At Erik Puka ther til hafft.
The drogo aff Dala sva tyste,
At engin ther aff viste.
Erik med them drog,
Ok lägrade sik pa Hällaskog, *n*)
Ok huggo ther stora Brata om sik:
The torde ey länger draga nid.

Tha the uthforo hade the ey acht,
At Marsken haffde sva stora macht;
Marsken skickade sva sitt Folck,
Ther var mangt ett Hälade stolt,
Ok meente en annar väg taga,
Ok genom Hällskog ey draga:
Han ville komma millan them ok Dala,
Sva meente han giordt them qvala;
Hade hans Folck thet sva giordt,
Tha hade engin kommit bort.
Marsken var thes ey vahra,
För än hans Tienara pa Brottan vara,
Ther fick hans Folck nogon *o*) skada,
Han bad them strax ater draga,
Ok vart tha sara vred,
At the ey rijdu then andra leed.
Tha the aff Skogen kommo tilbaka,
Tha monde them natten taka;
The mälte vij vilia i Natt vära,
I thesse nästa Bya här ära,
Ok i morgon ganska bittijda
Vilia vij til honom lata oss lijda: *p*)
Med Hollare lot han förvara,
At han för Pukan ville ey fara.
Hans gode Män mälte til honom tha:
Om vij kunnom fly thet sva,
At Erik ok j komma til orda,
I matten än goda Vänner varda?
Marsken svarade bradelika tha:
Erik hafver hvaske ähra eller troo;
Sva länge the honom bade,
At han sagde: Jak lyder idra rade.
Om morgonen the Erik budh sände,
At han aff then Darskap vände,
Ok luto honom vider vara, *q*)
At Marsken ville omkring han fara.
Tha Erik fick höra thetta,
Han mälte: Jak vil ider Radh sätta, *r*)
Vilie i mik med Gisslan förvahra,
Tha vil jak til Marsken fara.
The föreentes med honom sva,
Nils Stenson ok Berman til Gisslan faa.
Om Fredagen sattes thet i Lag,
Han kom ok ey än för annan Dag.
Berman ok Nils när Dalakarla vara
Sva länge Puken skulde til Marsken fara;
Han viste at Nils Marskens Syster haffde,
Ty han honom til Gisslan kraffde.
Marsken ok Erik förlijktes sva,
Erik skulde aldrik mere mote honom staa,
Ok aldrik falskheet mote honom göra:
Om morgon Almogen moote honom föra

Til

k) Skumposkatt, a skumpa, subsultim currere, fugere. Mulcta fugitivis irrogata.

l) Codices 1. 4:
Hans Martenson var Marskens Fogete tha,
Han hafde befalt honom Dala i troo.
Ey gjorde han thy thenne oskäl:
Meer än andre trodde Marsken honom väl.

m) Die 14 Januarii 1457.

n) Silva in paroecia Haraker Vestmanniæ. *Tuneld*, Geogr. V. I. P. 3. p. 21.

o) Cod. 3 & *Hadorph.* perperam: ingen.

p) Iidem: Then andra vägen rida, quod verum.

q) Förnimma, comperire.

r) Lyda, obedire.

Til ena Kyrkia heter Haraker; s)
Erik svor ville blifva spaker.
Marsken sagde til Erik mera:
Gör mik aldrik otroo flera;
Mik är opta lofvat Troo aff tik,
Thes hafver tu aldre haldit mik,
Jak bröt än aldre vid tik sva stort,
Thet tu kant bevijsa til ett ord.
Erik svarade: thet skal ey skee,
At jak eder Ovänskap mera vil tee.
Marsken mälte: jak gör som jak finder,
Gudh gifve them vänskap, ok vara vinder! t)
Marsken om morgonen til Haraker reed,
Alt hans Folck ok sammaled;
Erkebiskopen kom ok ther,
Biskopen i Strengnäs u) var ok när.
Then Dagen the vid Haraker vänta,
At Erik skulde ther Bönder hämta,
Thet var doch intet uthan Lygn ok Dant, v)
Erik sagde them engte sant:
Thet fröös, blåste ok snögde sare,
Thet rönte the som uthe vare.
Thet tog tha mörkia moot qvällen omsijde,
Tha monde Erik til them rijde.
Tha sagde Marsken oppenbar:
Tu hiolt ey thet tu lofvade i gaar,
Erik svarade: jak kan ey bäder,
The Bönder rader jak intet mäder:
Hvar i vilin skola the eder möta,
I morgon viliom vij thetta böta.
Marsken svarade: thet maa väl vara,
Lät them til Västerars fara.
Erik svarade honom brad:
Jak veet ekke om thet är Rad,
The Bönder vanda ey hvat the göra,
The vilia mik ok ey stort höra.
Sva bradelika monde Marsken svara:
Jak bär för them engin fara,
Vilia the uth a en slätt ganga,
Jak vandar ey, at the vare fyra sins x) sva manga.
Tha lofvade Erik ok svor stora eeda,
Om morgonen möta paa Hoffdista äng breda; y)
Then ängen hardt uth för Västraars laa,
Marsken reed til Västraars tha:
Arla om morgonen var Marsken reda,
Ok reed uth pa then äng breda,
The Bönder kommo tha ey thäre,
I Skultuna z) the then Natten äre.
Marsken Erik ater bud sände,
Ok sporde hvij han them sva vände?
Erik vart ater bratt til svara,
At om morgonen skola the ther vara.
Arla om morgonen dager fick valla, a)
Marsken reed ater a ängin halla;
Ther monde han länge bijda,
Fullnär in til Middagz tijda:
The Bönder ok Erik ther ey kom,
Ther tog Marsken vredgas om,
Han ater Erik budh sände,
Ok sporde hvat han hade för ärende, b)
Hvij han ekke vil komma fram,
Ok sagde: han göre oss skam. c)
Erik tha til Marsken reed,
Ok ville än töfvan sammaled,
Ok honom bad än til morgon bijda,
Ok lofvade tha möta bittijda.
Marsken vart tha varnat saara,
At Erik ville honom ater dara.
Han töfvade Marsken alt ther uppa,
Han vänte sik mera hielp faa,
Ty Hälsingia i vägen voro;
Gästringa ok med them foro.
När tva daga hade framgangit,
Tha hade han them til hielp fangit.
Ty vart Marsken til svars ey seen:
Tu rijd ater til them igen,
Ok säg them frijlika thessalund,
Jak rijder til them i samma stund.
Tha bliknade Erik som ett bast, d)
Ok begynte tha rädas fast,
Sva sorgelika monde han Marsken svara:
Magom vij tha alle felige vara?
Marsken svarade honom med skäl:
Svara the mik alla väl,
Tha maa tu säya them uthan spott,
Jak vil ey göra them annat än godt.
Erik reed tha sina leed;
Til Rijksens Radh Marsken ater reed:
Jak seer Erik vil oss mopa, e)
Han läter oss här halla ok snopa, f)
Mädan the vilia ey til oss rijda,
Tha vilie vij sökia them bittijda.
The Herra svarade honom alla,
Vilia the än til nade falla,
I gören med them en Sämia god,
At man giuter ey förmycket blod.
Marsken ropade sina Skyttor fram,
J rijden nu bort i vars Herra nampn:
Hvar som är nakot goder,
Han tänckte nu a sina Moder:
Thock skulin i them ey sla,

För

s) Duobus milliaribus Arosia distans.
t) Codices 1. 4. Then vänskap länge vänder.
u) Thomas ex familia tre Liljor, tria lilia insignia habens.
v) Narri, ludibrium. Alias Tadel, opprobrium.
x) Fyra gånger, quater.
y) Hoc pratum adhuc nomen suum retinet.
z) Paroecia, milliare Arosia distans.

a) Jämna sig, compleri. Præterit hanc notionem *Ihre* in Gloss.
b) Codices 1. 4. Hwat han hände.
c) Codex 12:
Hwi gör han oss tolken blygd och skam?
d) Cortex tiliæ, stipula.
e) Narra, illudere.
f) Skämmas, pudere.

För än jak bider ider sva.
Marsken vp til the Kirkia reed,
Saloga g) Bönder vart tha sva leed,
I Prästegarden varo the alle,
Han loth them uth til sik kalle;
Til the Bönder mälte han:
Minnes eder, at i hyllade mik för Höfvitzman?
The Bönder svarade honom med skäl,
Käre Her Marsk thet minnes oss väl.
Han mälte: J hafven thet illa hallit,
Mykkin omak hafvin i mik vallit;
Mädan ider lyster i Örlog lifva:
Vilin i edra feligheet öfvergifva,
Tha vil jak slas med ider ee,
The Bönder ropade alla nee:
The bado honom sva innelik,
At han varder them nadelik,
Ok lofvade än tha med Troo ok ähre,
Aldrik meer moot honom väre:
Ok altijd epter hans Nade lifva,
Skatt ok Rättigheet honom gärna gifva;
The lofvade ok honom uppenbara,
Med Erik sik aldre meer bevara.
Vänskap gaff tha Marsken them,
Ok bad them alle fara hem.
Marsken reed sidan til Västerars hem,
Ån bleff Erik qvar när them,
Myckit monde han med them ände,
Ok them ater til Darskap vände.
Erik Puke om aptonen i Västerars är,
Hanis Martenson tha var ok ther:
Om aptonen Hanis Martenson satt,
Thera odygd han ey tiga gaat,
Ther gode Män satte med honom vid bord,
Tha talade han thesse ord:
Man menar thet är nu alt slätt,
Vij Bönder mena ey alle thet,
När Dalakarla ok Hälsingia komma tilsamman,
Vij faa än tha ett annat gamman.
Tva Riddersmän thet hörde,
Om morgonen thet för Marsken rörde;
Marsken tok tha saara fara,
Jak veet Erik ok Hans i rada vara.
Marsken loth kalla them tha,
Ok grep them strax bada tva,
Thet skulen i nu umgälla ille,
At i mik sva förrada ville:
Länge sidan haffde thetta örlog ändt,
Haffde i Almogen ey förvändt.
Han loth them läggia i Tornet nid,
Illa gafvos the ther vid:
Alla Erikz Svena viderfors ok sva,
Å hvar han kunde them faa,
Dagen epter at Marsken lot Hanis grijpa,
Om Västraars Gator lot han honom slipa,
Paa ett Stägil giordis hans ände.
Erik Puke han til Stockholm sände,
Ty lot han honom til Drotzeten föra,
At han skulde hans Rätt lata göra;
Ther ändadis Erikz Falskheet sva,
Han lot honom Hufvudet fran Halsen slaa. h)
Sidan Hälsingia ok Gästringa förfara
Erik Puke gripnan vara,
Sva saara the undan ijla,
Jak vänter the ey mykkit hvijla:
Hvar ey gaat ränt, han monde rijda,
Ingen torde epter androm bijda,
Alt thet the foro, sagde the tilbaka
Ok räddis at Marsken skulde them taka.
Tha Hanis Kröpelin sporde thet förvist,
At Erik haffde Hufvudit mist,
Med Erikz Svenar monde han däktinga,
Kastelholm the honom finga:
Med tusande Gylden han them stilde,
Ok lot them fara hvart the vilde.
Marsken reed sidan om alt Sverikes Rijke,
Alla tha för honom vijke;
Å hvart han kom, i hvilkit Land,
The gingo honom alle til hand
Ok lofvade honom Trooskap halda,
Å mädan them monde Lijfvet valda.

32. *JÖSSE ERICSONS DÖD. JOANNIS ERICI FATUM.*

Nu vil jak eder sigia aff ett litet kijff,
Huru Jösse Erikson ände sitt Lijff:
Tha Däktingan i Suderköpung var,
Tha han til Marsken gar,
Ok bad han sik fördäktinge,
Ok at han hans Leydebreff finge.
Marsken loth honom thet gifva,
Ok sporde hvar han ville blifva?
Tha monde han honom svara,
At han ville i Vadstena vara.
Marsken svarade honom brada:
Jak vil eder thet ey rada,
The Bönder alla unna ider illa,
Ty maga the edert Lijff förspilla.
Han svarade: jak vil mina fara sta.
Sva foor han til Vadstena:
Tha Bönder i Askahärad thet förstaa,
At Puken örloga moot Marsken sva,
Sara gladdes the ther vid;
Ok alla i Vadstena sampnade sik,
In i Clostret the gingo,
Jösse Erikson the ther fingo,
Ok toko honom i Closter stufvo,
Ther monde han faa röda lufvo,
Ok släpade honom ther uth ved hans fötter,
Jak väntar han fick thes aldre bötter:
Sva släpade the han alle,
At Nakkan alla Trappana talde.
Sidan bundo the honom a Släda som ett Svijn;
The skänkte honom hvaske Miöd eller Vijn,
Ok förden sva til Motala Ting,

Ok

g) Olyckliga, infelices.

h) Cfr. *Lagerbring* Hist. Sv. T. III. p. 160.

Ok satten mitt i then Ring;
Ok dömde ther strax Domen sva;
At han skulde fra Hufvudet gaa:
Ther huggo the thet aff uthan flärd
Med en Yxe, the skötte ey Svärd,
The laggde hans Halssbeen paa en Stokk,
Ok huggo hans Hufvud fraa hans kropp.
Aldre hafde hans thes acht,
Tha han var i sina välmacht,
At Bönder skulde sva öfver honom rada,
Ok göra honom slijka onada.
Hvad han hade giordt Dalakarla orätt,
Jak väntar han betalade tha alt slätt:
Gudh unne honom tok aff sina nade,
Ok frälse hans Siäl aff allom vade!

33. *UNDERHANDLINGAR OM MÖTET I CALMAR.*
TRANSACTIONES DE CONVENTU CALMARIENSI.

Sidan vart Rijksens Radh öfver ena,
En Dag i Strengnäs halda mena,
Om Palma Söndagz tijde, *a*)
The Herrar tijt alla rijde:
Marsken var ok tha thäre,
Han ville ey ther fran väre.
The hade tha alla veta fangit,
At Konungenom var ey sva illa gangit,
Vthan at han visselika a Gotlland är,
Ty lagdes then dagen thär,
At the ville alla öfver ena vara,
Hvat the ville Konungenom svara;
Ty i Söderköpunge var sva förrammat,
Danske ok Svenske hade thet anammat,
Ther näst om S. Johannis dag uthan fara,
Skulle the alla i Calmare vara,
Ok skulde halla Calmarna däktingan fast,
Ok förbättrat hvat i Söderköpung brast.
Tha vardo the alla i Strängnäs öfver ena,
Calmare Däktingan halla mena:
Til Calmarna skulde Drotzeten ok Marsken fara,
Erkebiskopen med them vara,
Ok manga goda Män flera,
Hva them ville optälia mera.
Än vordo the öfverena sva,
At Marsken fick Drotzeten Nyköpung tha,
Thet monde förty valla,
At Marsken ville Stockholm ensam behalla.
Ginstan ther epter Ijsen affgick,
Til Prytzen pakkade Konungen *b*) sik,
Med the Prydzske Herra ändaden ther:
Jak troor uppa Sverikis bästa thet ey var.
Tha han haffde ther ändt,
Til Gottland foor han ey sent,
Ok skreff the Svenske sva till,
At han ey til Calmarna vill,
För än Nativitatis Mariæ ther näst: *c*)
Ty Danske hadet sva stadfäst:
Sidan Danske haffde aff Stockholm farit,
Ok länge paa Resan varit,
Tha the i Idasund *d*) kommo,
Thenna tijdende the förnommo,
The vände omkring ok voro ey seen,
Hvar foor ater hem igen,
Ok ville strax reda vara,
Om Nativitatis til Calmarna fara.
Mädan Marsken var i thenna resa,
Dalakarla giorde honom nesa,
Hans Fougde ok Svena slogo the ihäl,
Thet giorde the uthan skäl.
Vermana *e*) the tijdende sporde,
Thera Fogata sammaled giorde:
Alla Bönder meente frij vara tha,
Ty slogo the tolkin Darskap uppa.
Strax Marsken thet sporde
Huru Bönderne moot hans Tienare giorde,
Mang Breff han them sände,
At the skulde aff sin Darskap vände,
Ok böta thet the brutit hade:
The achtade togh ey hvat han sade,
Vthan trugade fast mera illa göra,
Ok sagde epter Marsken intet spöra.
Marsken redde sik uth som han kunne bäst,
Ok reed a moot Calmarna med Häst:
Tha han kom til Höxby *f*) sva när,
Vissa tijdender mötte honom ther,
At Konungen tha ey komma vil.
The Herra i Calmarna varo, skrefvo honom thet til,
Drotzeten honom the budh sände,
Ok bad honom atervände,
Ok bad sik i Skenninge bijda,
The ville strax tijt ater rijda:
Ty Konungen lot them vider vara, *g*)
Han ville strax til Danmark fara.
Som the bade Marsken tha giorde,
Litet epter han sporde,
At Erkiebiskopen ok Drotzeten ville til Konungen fara,
Biskopen i Aboo ok Kröpelin skulde med vara.
Ok meente ey ater til Sverike draga,
Förr än the Konungen med sik hafva.
Ther med rijdu the til Lund,
Ok lago ther langa stund:
The fingo ther tijdende rama,
At Konungen Slott aff Dänir anamma,
Ok fick them sina Fedder *h*) i valla,
Ty the Danske sik illa halla,
Han ville the Danska grijpa ok slaa:

Sven-

a) Die 24 Martii.
b) Ex Codd. 11. 13. *Hadorph*: han.
c) Die 8 Septembris.
d) In paroecia Smolandiæ Vestrum, prope urbem Västervik.
e) Vermelänningarne, Vermelandi.
f) Paroecia præfecturæ & dioeceseos Calmariensis in Smolandia.
g) Underrätta, certiores facere.
h) Slägtingar, propinqui.

Svenske meenten ok göra sva.
Ty haffde the kommit til honom vist,
Alle haffde the Hofvudet mist.
The Svenske togo illa fara,
Ok ville gärna hemma vara,
Tha tok Biskop Magnus ok Hanis sik til,
At the til Konungen fara vil,
Ok lata honom förstaa,
Sverike fritt ater faa,
Om han ville halla Däktingan ok ord,
Som i Calmarna vare giord.
Erkebiskopen ok Drotzeten vara ey seen,
The skyndade strax ath Sverike igen.
Tha the haffde Konungen thet sagdt,
Thess gaff han ey myckin acht,
Togh ändades ther med sva,
At Konungen ok Svenske skulde vara tha
Ther näst om Olavi *i*) i Calmarna til orda,
Vppa bada sijdor Däktingan fullborda.
Biskop Magnus ok Hanis foro strax hem:
Litet ther epter mötte Rijkzens Radh them.
Om Martensmässa *k*) i Arboga thet är,
At the Dagen halla ther:
Ther vordo Svenske öfver ena,
Then Dagen i Calmarna halla mena.
Marsken kärde sik ther stort,
Huru Dala ok Verma haffde giort,
Ok haffde hans Svena slagit,
Thera Hästa ok Haafvor borttagit,
Han ville thet gärna hämpna,
Om Gudh unte honom thes ämpna.
The alla monde honom svara:
Oss tycker thet ey rad vara,
Vij fruchte at i skada ther finge,
Ty är bättre att vij däktinge.
Marsken var brad til svara:
Ther om vil jak staa min fara;
Jak vil med Gudz hielp beställa sva,
At mine ther engen skada faa.
The monde honom ater svara:
Huru kunde thet vara?
Marsken svarade: jak siger ider sant,
Jak menar vara Jula-natt
Först i Henamora, *l*) sva i Tuna,
Tha menar jak ther med them runa, *m*)
At hvar thera mister hand ok foot,
Tha faar jak för mitt Hufvud *n*) boot:
Sva tädan ok til Mora rijda,
Ok göra them samma qvijda,
Ok sidan in til Värmalanda,
Ok göra them ther samma vanda;
Ty uthan Almogen far nakon aga,
The lyda oss aldre i vara daga.
The svarade honom alla mäste:
Fullfölgin thet än med thet bäste.
Drotzeten svarade jak vil them vända,
Om jak kan thet nogorledis ända,
Ok hafva min budh ospara,
Ok lata them in i Dalarna fara,
Hvat svar mik viderfaar,
Them skulo i raskelika varda vaar:
Ther med haffde thet ända,
Ok hvar ater tädan hem vände.
Sidan kallade Drotzeten Marsken til sik,
Ok sagde: Son jak siger tik,
Nu haffde jak ämpne än jak ville,
Göra moot tik full ille:
Marsken svarade med Tokt ok somma, *o*)
Huru skulde thet tilkomma?
Drotzeten svarade honom ther til,
Som jak ider säya vil,
Biskopa, Prelata, Riddara ok Svena,
Köpstadzmän, Bönder ok alla Meena,
Mena alla ider ondan vära,
Ok alla saara öfver ider kära.
Marsken svarade til thet ord:
Jak veet mik ey hafva them ondt giordt,
Förlate them Gudh mik valle thetta,
Ty thet görs mik til orätta.

34. CARL KNUTSONS OCH CHRISTER NILSONS SAMTAL I ENKÖPING. MARSCHI ATQUE DROTZETI COLLOQUIUM ENECOPIÆ.

Marsken reed sidan med sina Svena,
Til Stockholm, ther Juul halla mena.
Drotzeten sidan Marsken budh sände,
At han med Dalakarla hade ände, *a*)
Sva at the skulde om fiortonde dag,
Aff Dala vara i Eneköpungz Stad,
Aff alla Dala skulde the hafva macht,
Ok hvat the sigia skulde vara sagt;
Ty beder jak eder Son kära,
At i ok tha ther ära,
Ok rijder tijt med faa Häste,
At vij Almogen ey förgäste.
Sva monde ok Marsken til Enaköpung fara,
At thet skulde ey hans skuld vara.
Ginstan han kom i then Stad,
Drotzeten honom til sik bad;
Marsken tha strax til honom gick,
Ok viste nogh hans onda svick,
Drotzeten undfick honom väll,
Ok bad honom komma häll ok säll.
Een liten stund the ther sato,
Giorde sik glade, drukko ok ato,
Tha sagde Drotzeten sva:
I Closter stufvun *b*) viliom vij gaa,
Rijkzens Radh gingo medh tijt in,

Tha

i) Die 29 Julii.
k) Die 11 Novembris.
l) Hedemora, oppidum Dalekarliæ.
m) Hviska, mussitare. Respicit consilia secretiora, quæ palam et sonora voce non ineuntur.
n) Codices 1. 4. Homodh.
o) Anständighet, decentia. v. *Ihre*, Glossar.
a) Öfverenskommit, conveniebat.
b) Monasterium Franciscanorum seu Fratrum Minorum, de quo *Rhyzelius*, Monasteriol. p. 50.

Tha sagde Drotzeten i samma sinn:
The ord hafva vij i dagh här hördt
Ther Dala Sändebud hafva framfördt,
Togh *c*) aff Gudz nadom thet varder väl gott,
Tog *d*) sigia thesse alla uthan spott,
At the vilia aldre medan the lifva,
Ider nakon tijd meer skatt gifva,
Förty, Son, jak sigia vil,
The sigia ther nakra saker ther til:
Vppa then första göra the skäl,
Tha i vid Skultuna förlijktes väl;
Sidan rijdu the i Västerars gästa,
Ther miste the thera Hästa.
Thet andra är som them förtyckte,
At idra Svena giorde ther ryckte,
At i ville med tusande Hästa tijt rijda,
Ty baro the för eder qvijda,
Ok sigia them vart lofvat ille,
Bengt Gunnarson them förderfva ville,
Ok at han var en harder man,
Therföre slogo the han.
Vidh hvaria thera Drotzeten sagde,
Å *e*) vid ändan han thetta lagde,
At the vilde aldrig Marsken svara,
Ok aldrig mera honom lydoge vara.
Tha Drotzeten haffde vthsagt,
Svarade Marsken med fulla acht,
Ok sagde: Fader, maa jak nu svara?
Han sagde: thet maa väl vara.
Til thet förste som i röre,
At the vilia mik ey svara eller höre,
Ty the miste thera Hästa,
Tha the i Västerars gästa:
Rijkzens Radh the väl veta,
Jak lot epter thera Hästa leta,
Alt theras ther jak kunne finna,
Fingo the igen bade meer ok minne,
Ok var mik ledt, Gudh thet viste,
At the ther en Penning miste.
Thet andra them förtyckte,
At mina Svena giorde ther ryckte,
Om the manga Hästa,
At jak ville them gästa:
Mina Svena mona här vara,
Til thera brott skulo the svara,
Som the ok sigia Bengt Gunnarson ville
Them alla fördärfva ille:
Thet var hvaske rätt eller skäl,
At the slogen förty ihäl.
År här nakon honom skylla vill,
Ther vil jak fullelika svara til,
Hvat thet kostar Godz eller Lijff,
Jak vil thet böta uthan Kijff.
Til hvaria saak ther Marsken svara,
Ordstäfvet *f*) monde ju sva vara:
Vthan man kan thet sva finna,
At the honom med rätta öfvervinna,
The skulu honom lyda ok skatta tha,
Heller the skulo ullaka faa.
Ån svarade Marsken tha med hasta:
Jak läter mik ey sva affkasta,
Jak skal för therom besvära,
Alla the mina Vänner ära.
Drotzeten mälte ok sukkade harda,
Jak rädz här vil ey godt aff varda.
Ther med skildes the tha ath sva,
At morgonen arla ater samman gaa.
Om morgonen Marsken Drotzetens bud fick,
Bradelika han til Drotzeten gick.
Drotzeten sagde til honom tha:
Vthi en Stufvo vilie vij gaa,
Ok see hvart thetta vil vijka,
Om vij kunno thet väl förlijka,
Sva at ther äre ey monga näre,
Som höre thera käre.
Marsken var sva brad *g*) til svara:
Käre Fader, läter them vara,
Ju flere the ära när,
Ju liufvare mik thet är;
Jak un thet väl at alla förfara,
Om jak är sva onder man siger mik vara:
Kaller them häller a Torgit uth,
Ok hören var ärinde öfverliuth.
Tha Drotzeten fann thet vara vist,
At honom kunde ey hielpa hans list;
Han hade alt meent thet sva,
At han skulde Dalana faa,
Ok hans Son *h*) Västraars fangit,
Om hans vilia hade framgangit.
Sidan loth han sammankalla,
Vthi ena Stufvo alla,
Sva mange ther i Byn vare,
Ok hörde thera Årinde oppenbare.
Marsken sporde them ath med snille,
Hvat the honom skylla ville?
The svarade strax honom uthan spott,
Enkte skylla vij eder uthan gott.
Drotzeten mälte tha ther vider:
J gangen uth ok berader ider.
Ån sporde Marsken them annat sinn til,
Hvat the honom skylla vil?
The svarade tha ater med skäl,
Vij skyllom eder enkte uthan väl.
Ån svarade Drotzeten uthan gamman:
Beraden eder bättre ok gangen samman.
Marsken sagde tridie sinne:
År här nakor Man inne,
Ther mik hafver nakot til at tala,
Jak vil honom svara uthan dvala,
Ok aldre hädan gaa,

Hvat

c) Åndock, quamvis.
d) Likväl, tamen.
e) Altid, semper.
f) Slutet, conclusio. Alias proverbium, ordspråk. Præterit hanc vocem *Ihre* in Glossario.
g) Klagomål, querelæ.
h) Nicolaus Christierni Vase, Præfectus demum Arosiæ 1463. *v. Stiernman*, Höfd. M. p. 173.

Hvat Rätten gifver, vil jak staa,
För Bengt Gunnarson ok mik,
Thet siger jak ider sannelik,
Hvat thet kostar Godz eller Lijff,
Thet vil jak böta uthan kijff.
Ater svarade Dalakarla thäre:
Vij vitom med ider ey uthan Dygd ok ähre.
Ater svarade Drotzeten som förr:
I beraden eder bättre ok gangen a dör,
Thet är ey alt som du siger,
Han menar alt annat som staar ok tiger.
The Bönder gingo uth ok ater in,
Thera kära var ey annat i thet sinn,
Ån som Drotzeten hade förra rördt.
Tha Marsken hade thet alt uthördt,
Tha svarade han them sva slätt,
At alla gafvo honom rätt.
Sidan sporde han the Bönder tha,
Om the ville honom til Rätta staa?
Tha svarade honom alle thet:
Nad är mykkit bättre än rätt;
Vilin i oss idra Nad gifva,
Epter ider vilia viliom vij lifva,
Ok aldre meer imoot ider staa,
Then stund' vij alle lifva maa.
Marskens Svena varo ok när,
I Rätten gafvo the sig ther:
Enge skuld the til them finna,
Ok med engin Rätt öfvervinna.
Sidan föreentes the sva,
Marsken gaff them vänskap tha,
At the skulde taka plicht och möda,
Fasta och böta epter the döda;
Ok all hans Skatt the uthfästa,
Innan Kyndelsmässo betala nästa.
The lofvade vid heder ok ähra,
At the skulde stadelika vära.
Nogh Marsken tha förfann,
At Drotzeten honom ondt ann, *i*)
Ok förstod hans onda vilia,
Han ville honom fran Dala skilia.
Ån är bättre at en tijger,
Ån mena ondt then han godt siger.

35. *VERMLÄNNINGARNAS UPROR. VERMELANDORUM SEDITIO.*

Marsken sidan tädan reed,
Til Stockholm then ginasta leed.
Nakot ther epter han tidende sporde,
At Vermana sik reda giorde,
Ok hade fått en Höfvitzman,
Torsten Ingelson sva heet han,
Marskens Sven var han än tha,
Doch giorde han moot Marsken sva:
Torsten sampnade Vermana alla,
The sagde vilia Örabro bestalla;
Ey giorde Marsken them uthan skäl,
Tog slogo the hans Fogta ihäl,
Han ville ju fullfölgiat med thet bäste,
Thet halp honom tha ey mäste.
Strax Marsken monde tijdender faa,
Them lot han Drotzeten understaa,
Ok bad honom om hielp ok rad:
Drotzeten skreff honom ater brad,
Honom tyckte vara thet bästa,
At man Daktingan frästa.
Marsken skreff honom ater tha:
Å medan vij töfvom sva,
Vara fienda stärkia sik i alla ända,
Almogen the rätt fra oss vända.
Ater svarade Drotzeten ey bäter,
Mitt Embete thet ey kräfver,
Nakot Örlog med them opstinga,
Ty är bäst att däktinga.
Tha Marsken fick thetta höra,
Bad han sina Svena sik reda göra.
Tha var när honom en hans Man,
Han heet Arfved Svan, *a*)
Marsken bad honom rijda med,
Han svarade: gärna gör jak thet.
Marsken befol sina Svena i stad
Göra hvad Svan them bad,
Som han sielfver vore när,
Thet lofvade the alle ther.
Sidan skreff Marsken i alla ända,
At the skulde til Vermaland vända,
Ok Svan alla lyda ok höra,
Hvat han bad skulde the göra.
Fogaten aff Örabro *b*) böd sidan Marsken til,
At Verma jo honom bestalla vil,
Ok skreff them vara ther
Vppa sex Mijla när.
Tha Marsken thet sporde,
Sielfver han sik reda giorde,
Ok reed til Örabro bratt,
Försymade hvasken dag eller natt,
Tha vart han vahr thäre,
Huru Svan mötte Torstens Häre.
Tha Bönder fingo Hoffmännena see,
Tha skildes ath ok flydde alla the,
Vthan try Härad ryckte med Torsten in,
Sik väria var tha theras sinn.
Svan epter them indrog,
Å hvar han foor böd han them nog,
Bade med bön sva ok med rade,
At the skulde alla falla til nade,
Ok bättra thet the brutit haffde;
Marskens Skatt han ok kraffde:
Han bad them vachta sik fran skam,
Ok läggia the Förrädara fram,

Som

i) Unnade, intendebat.
a) Engelbrecti Socius, de quo supra.
b) Forte Nils Nilsson, de quo *v. Stiernman*, Höfd. M. p. 146.

Som thet haffde mäst vallit,
At the haffde moot Marsken hallit.
The lofvade honom göra sva,
Ok aldrik meer moot Marsken staa:
Tog haffde the lönlik bud millan sik,
At göra Marskens Svenar svik.
Tha Svan i Jössis Härad kom,
Vissa tijdender han förnam,
At Bönderne sik sampnade alla,
Ok mästa delin samman halla,
Sva väl the honom hyllade ok svoro,
Som the andre ther undan foro;
Then samma natt meente the tha,
Svan antigia grijpa eller slaa.
Tha Svan the tijdende sporde,
Bratt han sik moot them förde,
Ok vart sva vahra thes,
Hvart the lago paa ett Nääs,
Ok haffde huggit Brota om sik,
Isen mäst omkring them gick.
Tha mälte Svan til them alla: *d*)
Vij viliom paa Sancte Órjan kalla,
Hvilkin Hoffman nu är goder,
Tänke paa sina dogande Moder.
The Bönder voro bittijda vara,
Hvar the Hoffmän paa Ijsen fara,
Ok redde them til väria mäst,
Som the kunne alla bäst.
Hoffmän ropade: om Bönder vilia lifva,
Vnder Marskens nade skulde the sik gifva;
Vilin i alle lifva hele,
J gaan til Svan vij vilie eder fele. *e*)
Bönderne svarade ater sva:
Vij felom oss sielfve, huru thet kan gaa,
Tören i ellest til oss fara,
J finnen, vij viliom ider ey spara.
Sidan rände Hoffmännen them strax imoot,
Ok fullo ginstan aff til foot,
Med stoor Mandom the til them gingo,
Stora hugg the Bönder fingo:
Slaa död the Hoffmän alla öpa;
The Bönder tha ath skogen löpa,
The glömde qvarr bade Pijk ok Skräppa, *f*)
Then takkade Gudh som tha kunne släppa.
Vidh hundrade ok tiugu Bönder sloges ther ihäl,
Förra matte the hafva styrt thet väl;
Hoffmännen fingo alla thera Hästa ok Släder,
Ok sva mycken Flaatkaka *g*) mäder:
Hundrade ok tiugu Hoffmän the vore ey ther mere,
Siuhundrade varo Bönderne ok än flere.
Värmaland the tha betvinge,
Sidan the aldrik fran Marsken ginge;
The hyllade sva then Höfvitzman,
Ok bado för Gudz skyll alle han,
Han skulde them ey förderfva,
Vthan thera bästa til Marsken värfva:
Svan lijsade them aff then vada,
Ok tok them alla til nada.
Sidan haffde Svan bud ospara,
Epter Torsten lot han fara,
The sökte alt thet the kunno,
Til thes the honom funno,
Ok en annan fingo the upleet,
Jösse Hanisson han heet;
För Värma han Höfvitzman är,
För än Torsten Ingelson kom thär.
Ther med ändades thera Maal,
The brändis bade bade paa ett Baal,
The lijdu mäst alla tolkin vada,
Som Marsken meente förrada.

56. *MÖTEN I ÁRBOGA OCH CALMAR. CONVENTUS ARBOGIÆ ET CALMARIÆ.*

Söndagen näst epter Fastagangz tijda, *a*)
Skulle Herrarna alla til Arboga rijda,
Ty monde thet at valla,
En Herredag skulde the ther halla.
Tha haffde Marsken i sin acht
The ord Drotzeten hade honom sagt,
At Rijkzens Män honom ondt ville,
Ok alla unte honom ille;
Ty bad Marsken alle thäre,
Sva monge the monde väre,
Biskopa, Prelata, Riddara ok Svena,
Köpstadzmän ok Bönder Meena,
At the för Gudz skyll vilia
Honom vid thet Höfvitzmans dömet skilia,
Han ville thet förtiena alle daga,
At the ville honom thet fordraga.
The gingo alle uth at berada sik,
Ok svarade honom bradelik:
Her Marsk, vij bidiom varen ey vred,
Vij hafvom alla svoret eder en eed,
Eder för Höfvitzman viliom vij halla,
Å mädan Gudh an *b*) oss lifvet valla,
Til then Dag vij Konung faa,
Ok veta huru Konung Erik kan gaa,
Ok hafven i svorit oss sva slätt,
At hielpa oss halla vid Lag ok Rätt.
Marsken svarade: jak staar ider til,
Eder vilia jak gärna göra vil:
Jak vänter at Drotzeten gladdes ey mästa,
Tha the Marsken sva stadfästa.
Ther näst epter om Pinges daga tijda, *c*)
The Herrar fingo ey länger bijda,
The skulde tha til Calmarna fara,
Om Midsommar skulde Däktingan vara,
Drotze-

d) S. Göran, S. Georgius, qui etjam Stenonis Sture Senioris fuit patronus.
e) Gifva lägd, securitatem præstare.
f) Pik och skræppu de mendici: Legg. Vestrog. Käpp och påse, baculus & mantica.
g) Tunnbröd, cibus vel panis tenuior, hac in provincia comedi solitus.
a) Die 2 Martii, 1438.
b) Unnar, concedit.
c) Die 1 Junii.

Drotzeten ok Marsken foro tijt tha,
Erkebiskopen skulle ok sva,
Biskopa ok Prelata mera,
Ther til Riddara ok Svena flera.
Erkebiskopen tha ey länger van, *d*)
Ån til Nyköpung, ther doo han.
Gudh förbarme sik öfver hans Siäl!
Han styrkte gärna rätt ok skäl.
Tha the Herra i Calmarna äre,
Aff Danska Radit mötte them thäre,
Erkebiskopen aff Lund ok Her Erik Kromedike,
Her Marten Jönson ok flera slike: *e*)
Konungen monde them tijt sända,
Hans Årinde skulde the ther ända.
Konungen foor sielff aff Danmark,
Til Gottland med en hoop stark:
All then Skatt til Rijket hörde,
Konungen tha til Gottland förde;
Han hade ey dyrt *f*) äpter glömt,
Vthan tok alt thet i Folkan *g*) var gömt,
Sva ok Bössor ok Värjor med,
Til Vissborg förde han alt thet.
The Danska loto thera Årinde förstaa,
At Konungen Däktingan ey halla maa,
Vthan Svänske ville honom saktare *h*) göre;
Ok unna Konungen try Slott ther före,
At faa the Danska hvem han ville,
The Svenskes Frijheet meente han ey spille.
Sidan tok Marsken förtryta,
At Konungen ville Däktingan bryta:
Ok svarade them ther til,
At han thet ey göra vil.
Ther med skildes the tha.
Ån loth Marsken them förstaa,
Ville han än i Rijket fara,
Tha skulde Vthländske ey med honom vara,
The ville honom än gärna för Konung halla,
Ok unna honom Landen ok Slotten i valla:
Thera Lagh meente the tha nyta,
Ok alzengte ther aff byta.
Marsken ok Drotzeten ther ey länger bijda,
Ath Upland loto the sik lijda.

37. *CARL KNUTSONS ANDRA GIFTERMÅL. CAROLI CANUTI ALTERUM CONNUBIUM.*

Sidan tok Marsken huxa uppa,
Hvar han skulde Hustru faa,
Ok tok draga vilia til
Ena Jomfru, som jak sigia vil: *a*)
Hon var född aff goda ätt,
Tockt ok ähre gömpde hon rätt;
Gudh hade henne väl skapat,
Engin fägring a henne tapat,
Ok dygdeligen i alla mato,
Bade med sinne ok med lato. *b*)
Marsken lot thet henna Fader förstaa:
Han tok ther ey länger berad uppa,
Sva gärna henne Marsken hafva vil,
Loto henne Fränder vilian til.
Sidan lot Marsken reda tha,
I Stockholm skulde thet Hofvit staa,
Marsken lot kring om Rijkit sända,
Ok böd sik Gäster i alla ända;
Biskopa Prelata lot han kalla,
Fruger ok Jomfruer goda Män alla,
Bad them til Stockholm til sik komma,
Ok hafva ther skämtan med glädi ok fromma.
Nakra stund för Hofvit gick uppa,
Monde en dag i Telge staa, *c*)
Rijkzens Män vore ther alla mästa,
Biskopa, Riddara ok Svena the bästa,
Til Konung Erik budh tädan sände,
At the honom til rätta stämde,
Innan tolff vekor vid Morasten vara,
Ok them ther til rätta svara:
Om han thet ey göra vil,
Ett annat vilia the göra ther til;
Ok vordo sva öfver ena,
At Konung Erik aldrik hylla mena,
Vthan han them alla slätt
Later niuta thera beskrefna Rätt:
Om nakor förra honom hylla ville,
Åhra, Lijff ok Godz skulde han förspille.
Tha thesse ärende ändat vare,
Drotzeten kärde sik sva sare,
För Rijkzens Radh sina nöda,
At han kunde sik ey föda,
Aff the Lään han tha hafde,
Aff Marsken han än mera kraffde:
Doch hade han Nyköpung med all sin Lään,
Vijborg hade han ther til än,
Symetuna, Torstuna Härad, ok Lagund,
Asunda Härad ok Hagund,
Sva ok then Roden *d*) Biörnö i ligger,
Mera hielp han än tigger.
Tha han sva saara kärde sik,
Marsken honom Gästringaland fick:
Sidan sagde Marsken til Drotzeten ther,
Jak far ey länger vara här,
Til Stockholm jak fara vil,
Ok lata reda then kosten til,
Min Skrifvare ok Insigle later jak här qvar,
Han skal taka eder var,
Ok besigla thet i honom befala,
Om the ärinde Rijksens Radh här tala;
Bade til Danmark ok Tyske Städer,
Marsken ok Drotzeten skildes ther mäder.
Drotzen lot tha göra Breff,

Til

d) Kom, pertingebat. Præterit hunc notionem *Ihre* in Gloss.
e) Cfr. *Hadorph.* Alleg. p. 124.
f) Codices 1, 4. Digert.
g) Iidem: Folan.
h) Forte: säkrare.

a) Codex 12: Herr Orms dotter Jomfru Catrin
Ty hon var både fager och fin.
Catharina filia Caroli Ormonis in Bjurum R. Sen.
b) Later, seder, mores.
c) *Hadorph.* Alleg. p. 106.
d) Roslagen.

Til Hälsingialand han thet skreff,
Aff Marskens mun thet monde liuda,
Hälsingia sva tilbiuda,
At the skulde Drotzeten lydoge vara,
Ok engom androm höra eller svara,
Häller thet bud han tijt sände,
Hans ärinde ther at ände:
Marskens Insigle han ther före tryckte.
Marsken thet saara förtyckte,
At Drotzeten i hans franvaro thet giorde,
Ok honom ther om ey sporde.
Ther näst äpter monde Bröllopet vara,
The Herra alla til Stockholm fara;
Marsken undfick them med ähra,
Ok bad them välkompne vära.
Om Lögerdagen the Brudar komma,
The vare undfangne med ähra ok somma:
Marsken foor sielff uth moot them,
Med honom mang en Riddare ok Sven,
Pipare, Basunare ok alsköns leek
Man ther yfrit höra feck.
Vid Grabrödraholm the förſt lände,
Mangt örs ok gangare Marsken tijt sände
Med dyra Sadla ok kostelik rede,
Ther vart tha glädi ok engen vrede:
A Gaturna var tha mykkit trang,
Ok aff Lekara mykkin bang.
Tha foro the paa Stockholms Fäste,
Manga glada ok välkompna Gäste,
Ato ok drukko ok gladdes fast,
Ty at them ther enkte brast,
Claret, *e*) Vijn, Miöd ok Must,
Maat ok Dryck var engen brust;
Sva mange rätta varo ther,
Thet sanna the ther varo när,
Förgylte brinnende *f*) sva kostelik,
Thet maa man sigia sannelik;
Dantza ok leka var ympnot thär,
The unge Hälade rände med Spär, *g*)
Ok öffde ther Dyst med mykkin krafft,
Ther lagx synder mangt Spärskafft;
Rijka gafvor skiptes thäre,
Med the goda Gäste ther äre;
Ther öffdes ok sva mangahanda käte,
At engin längtе i tolken läte;
Alle the bäste i Sverike äre,
Varo mäst alla thäre,
Aff Biskopa, Prelata, Riddare ok Svena,
Fruger ok Möör ok alla Mena;
Thet Rum var ey a Husit tha,
Thet var jo fult mädan kunde i gaa,
Ok än mange a golfvet gingo
Som ey rum at sittia fingo.
I tolff daga monde thet Hofvet standa,
Ther var nogh glädi för uthan vanda.

Tha som thetta Bryllup var,
Var Marsken jämpna trettijo Aar,
Ok visselika a thet sinne,
Var han daga hvaske meer eller minne:
Epter Gudz Byrd fiortonhundrade ok trettijo atta Aar,
Söndagen epter Francisci dag thet var *h*),
Thet full sik sva i lag
Lögerdagen var för Francisci dag.

38. *DROTSEN CHRISTER NILSSONS FIENDSKAP TILL CARL KNUTSON. DROTSETI CHRISTERI NICOLAI CUM CAROLO CANUTI INIMICITIA.*

Sidan Drotzeten i thet Bröllop var,
Öffde han sin gamla par,
Ok hade med Biskopa rad ok acht,
At Marsken skilia fran sin macht;
Honom tyckte tha vara godt vider taka,
Ok styra Rijket uthan omaka:
Marsken hafde tok mangan ondan dag,
För än han kom thet i thet lag,
At all Almogen uthan fare,
Honom ok Rijkzens Radh lydoge vare.
The tänkte tha ett svijkligit sinne,
Huru the skulde Marsken öfvervinne,
Ok toko thet före sva,
At tolff aff Radit skulde sammangaa,
Ok öfverväga Rijksens bästa,
Ok thet uthi ena Skript uthkasta:
The yppersta som thet skulde göre,
Förbundo sik alla med Drotzeten före,
Ok skepa honom Rijket epter hans vilia,
Ok Marsken ther ifrån skilia.
Bland the tolff voro somme Marsken gode,
Strax the then falskheet förstode,
Marsken varnade the ther vid,
At vackta sik för tolkit snid.
En dag the tolff sammankalla
Marsken, ok Rijksens Män alla,
The sagde: vij hafva hafft stoor omaka,
Ok kunnom doch ey här genom raka,
Vthan hvar siger oss aff alla acht,
At hvat vij göra, skal blifva vid macht,
Ok besigla oss alla ett Breff ther uppa,
Vid heder ok ähra ther aldre fran gaa.
Drotzeten vart tha snart at svara:
Mitt Insigle skal rede vara,
Hvat i besigla eller ända,
Aller skal jak ther fran vända,
Thet lofvar jak ider alle häre,
Bade vid heder ok äre.
Sidan sporde the Marsken til,
Hvat han ther til göra vil?

Han

e) Claret, apud Anglos purissimum vinum Burdigalense. In Edda vero inter cerevisiæ genera numeratur. *Berch* om de äldre Svenskars drycker in *Gjörwells* Sv. Magazin, 1766. p. 15.

f) Facklor faces. Præterit *Ihre* in Gloss.
g) Glafven, lansar, lanceæ.
h) Die 5 Octobris. Natus itaque Carolus Canuti an. 1408.

Han svarade: jak besiglar hvaske litet eller stort,
För än jak veet hvat i hafvin giort,
I magin paa svadana ärinde halla,
Jak besiglar eller haller them ey med alla,
Hvat i hafvin giordt eller hafven i huga,
Thet förkunner i morgon i Varfru Gillstuga.
Jak bider Biskopa, Prelata, Riddara ok Svena,
Köpstadzmän ok alla Meena,
At morgon bittijda i ther varin,
Vid högxta bud thet ey sparin.
The kommo om morgonen alle samman,
Thet gick tha Drotzeten fast aff gamman,
Marsken honom högt athsporde,
Hvij han sva med hans Insigle giorde?
I goda troo fick jak ider thet,
I besiglade fran mik Hälsingialand ther med,
Thet giorde i mik med onda liste,
Sva at jak ther aff ey viste.
Sidan lot Marsken them alla förstaa,
Han kunde ey länger förhallat sva,
Jak vil vita om jak skal rada,
Eller och lifva under Drotzetens nade.
Sidan sagde Marsken til them alla:
Hvar som nu med mik vil halla,
The fölie mik nu alle at dör,
The andre blifve inne qvar.
Marsken tha ath dören treen, *i*)
Ther blefvo ey mange inne igen,
Vthan Biskopa ok nakra andra faa,
The andra alle med Marsken gaa.
Marsken tha til Husit vände,
Biskopa strax til honom sände
Ok bado honom ey vredgas sva,
Vthan ater til them gaa:
Hafver Drotzeten giordt honom oskäl,
Vij viliom thet förlijka väl.
Marsken lot them ater svara:
Thet kan sva ey länger vara,
Mik maa ju en tijd förtyckia,
At Drotzeten vil mik altijd förtryckia,
Han var doch aldre i nakot kijff,
Tha jak sva opta vagade mitt lijff,
Ok hafver lijdit sorg, nöd ok vanda,
För Rikzens gagn ok bestanda:
Doch vil jak i morgon til them gaa,
I Closterstufvun: sigin them sva.
Om morgonen lot Marsken sammankalla,
I Closterstufvun Rijksens Män alla,
The ok alle ther ingingo,
Ok aff honom höra fingo,
At aldre medan han lifva maa,
Ville han sielff annar för Rijket staa:
Ville the Her Christiern ther til hafva,
Tha skulde the honom thet fördraga.
Tha svarade honom alle sva:
Mädan thet skal jo sva tilgaa,
Tha vilia vij alle vid eder blifva,
Ok Her Christiern öfvergifva.

39. CARL KNUTSON, RIKSFÖRESTÅNDARE. CAROLUS CANUTI REGNI MODERATOR.

Sidan hyllade the ther Marsken alla,
Ok Rijksens Förstandare honom kalla,
Han skulde tha ensam Slott ok Lään bade
Skipta ok förläna, med Rijksens Radz rade,
Alle förnyade thera Slotzlofven tha,
Til Marskens hand skulde hon staa.
Drotzeten tok thet myckit til fara,
At Marsken skulde hans Höfvitzman vara,
Ok vart therföre illa vred,
Sva hans Son *a*) ok sammaled;
Ey han thet tha a hiertat lade,
At han förr Marsken hyllat hade:
Doch lofvade the honom bade tva,
The Slotten skulde honom yppen staa,
Som the i värja haffde,
Å när han them kraffde.
Ther med ändades thet sva thäre,
At Marsken ok Drotzeten skulde vara ther näre,
Ok bade saata Vänir vara,
Ok ingen sidan för them fara.
Gästringaland tok Marsken sva,
Ok fick thet en annor tha;
Ther med fick thet en ände,
Hvar ater hem tädan vände.

40. CARL KNUTSONS TÅG TILL DALARNA. CAROLI CANUTI EXPEDITIO IN DALECARLIAM.

Hans Kröpelin foor til Aboo,
Then Vinter bleff han ther med roo;
Marsken ville ok ey länger bijda,
Vthan lot sik til Västerars lijda,
Sina Åmbetzmän han sporde
Huru Dalakarla Skatten giorde?
The svarade honom ey seen,
At han stod aller mäst igen;
The hade ok än giordt engin skääl,
Förty the slogo ider Fougde ihäl.
Marsken tha i Vpland skreff,
Til sina Svena manga Breff,
Ok bad them strax rede vara,
Med Häst ok Harnisk til honom fara:
The torde ey länger bijda,
The monde strax til honom rijda.
Ginstan epter Mortensmässo *a*) uthan dvala,
Tha reed Marsken up i Dala,
Ok stämpde Dalakarla tilsamman,
Thet gick them uthaff gamman:
The tha sva rädde vare,
At Marsken ville illa med them fare,
Ostra- ok Västradala böd Marsken tha,

Til

i) Gick, ivit. Inde Tren, substantiv. Steg, passus.

a) Carolus Christierni Vase.
a) Die 11 Novembris.

Til Gangnäff b) alle moot honom gaa.
The torde ey för än the loto sik feela,
Ty at the lifva gärna heela.
Marsken felade them alla til sik,
Ok sagde til them toktelik:
Käre Vänir, hvij är thet sva,
At i med Skatten sva ater staa?
Minnes ok ider thet väl,
At i sloge min Fogatha ihäl?
Ok ait thet i hafven lofvat mik,
Thet är engte uthan svik?
The Bönder svarade alle med skäl:
Käre Her Marsk vij kännoms thet väl,
Vij hafvom länge farit ville,
Ok giordt moot eder myckkit ille;
Villin i oss till nader taga,
Vij lydom ider gärna i vara daga,
Thet skal ok aller nogor förfara,
Oss nogon tijd moot ider vara,
Hvaske med gärninga ella rade,
Ok faa vij nu idra nade,
Tha vilia vij böta epter vara förmogo,
Thet vij eder Fogta slogo.
Tha Marsken thera ödmiukt hörde,
Stora nade han med them giorde:
Han hände möglika sva c) ok böter,
The fullo alle för hans föter,
Han gaff them til alla saka:
The lofvade honom vara spaka.
I Tuna gick ok thesslijke,
The lofvade Marsken aldrey svijke;
Sva giorde the ok i Henemore,
Med stora eeda the thet svore.

41. *NILS STENSONS FIENDSKAP MOT CARL KNUTSON. NICOLAI STENONIS INIMICITIA CUM CAROLO CANUTI.*

Sidan reed Marsken til Västeraars igen,
Ok lofvade Gudh han fick ey meen:
Budh sänden ok til Drotzen tha,
Ok lot honom allaledes förstaa,
Huru honom var i Dala gangit,
At the hade honom väl undfangit,
Ok böd honom mera til,
En dag i Söderköpung halla vil,
Om fiortonde dag Jula tijda; a)
Bad han honom ok tijt rijda,
Ok lot sin Breff om Landit fara,
At alle Frijborne skulle ther vara,
Ok beställa om Rijksens bästo
Bade om Calmarne ok andra Fäste.
Drotzeten lot honom ater svara
Honom tyckte det ey rad vara,
At man sätter daga för manga Häste,
Förty the Almogen förgäste.

Thet giorde Drotzeten för then liste,
At Nigels Stenson b) ok han sik förviste,
Mädan Marsken sin ärinde i Dala forda,
Tha voro the paa Nyköpung til orda,
Marsken kunne them aldrik förlijka.
Ther paa föreentes the Marsken svijka,
Ok vordo öfver ena i thet sinn,
At the ville hafva Konungen in.
Litet epter skreff Erkebiskopen c) Marsken til,
At han med honom tala vil,
Ok bad han skulde til Enecköpung fara,
Ther ville han för honom vara,
Ok flera Herrar ok tijt rijda,
Ty lot Marsken sik tijt lijda.
I Enaköpung möttes the tha:
Strax loto the Marsken förstaa,
At Drotzeten monde hans vän ey vara,
Vthan sagde, han hölt honom til fara.
Marsken svarade tha med skäl:
Vij vordom i Stockholm förlijkte väl;
Sidan hafver engin spordt
Mik med ord ella gärninga moot honom giordt.
The sagde, at thet monde valla,
At han fick ey sin Lään behalla;
Vij hafvom förstandit aff hans vilia,
Sina Svena ville han ey fran sik skilia.
Marsken svarade tha ther til:
Här äre ok flere som hafva vil,
Halle sva manga som han väl kan,
Mera Lään far ey nu han:
Ty somme mena at han vil illa,
Rijksens Frijheet oss förspilla.
Vij hafva försvorit manga sinn,
At aldrik Konung Erik anamma in:
Nu sigia somma ther til,
At Drotzeten ok Nigels honom hylla vil;
Ty kan jak ey annat nu svara,
Än vil han trolika med oss vara,
Ok lata oss troo befinna,
Ok enkte band mote Rijkit binda,
Tha skipter jak gärna med honom thet bästa,
Hvat jak hafver alla mästa,
Lijkerviss, som han min Fader vare,
Thet kundgörin honom oppinbare:
Än finder jak ok sva,
At han ville mote Rijkit gaa
Ok Konungen här indraga,
Moot vann vilia paa van skada;
Tha sigin honom frijlika sva,
Jak vil äpter hans värsta gaa,
Som han haffde slagit min Fader ihäl,
Jak hoppas göra thet med skäl.
Sidan bad Marsken Bengt Jönsson d) thäre,
Thessin Ärinde för Drotzeten bäre,
Ok

b) Paroecia Dalecarliae Orientalis.
c) Codices 11. Sona. 15. Svadana.
a) Die 7 Januarii 1439.
b) Natt och Dag, R. Caroli affinis. v. *Stiernman*, Höfd. M. p. 249.
c) Nicolaus Ragvaldi.
d) Oxenstierna, Drotseti gener, cujus filiam Christinam Vase in matrimonio habuit.

Ok för hans skull til Nyköpung fara,
Ok Drotzeten thet ärinde uppenbara:
Biskopa bade Bengt ok tha,
För then skul ok göra sva.
Bänkt monde them väl svara,
Han ville thera ärinde gärna fara,
Biskopa skrefvo ok Drotzeten til tha,
Hvat Svar the aff Marsken faa;
Marsken bad Bänkt ey vara seen,
Vthan skipa honom raskelika Svar igen.
Marsken ginast tädan reed,
Till Västraars then ginasta leed,
Sina Juul hölt han ther,
Manga hans Vänir voro ther när,
The vore ther alle glade ok kate,
I fyra daga väl til mate.
Marsken fick ey länger bijda,
Han ville til Suderköpung rijda,
Han vilde jo vara ther tha
Then Herredag skulde ther staa.
Tha Marsken kom til Ringstadaholm när,
Tijdende mötte honom ther,
Huru Karl *e*) ok Nigels haffde samman varit,
Ok illa med Östgötha farit;
Ok drifvit in paa thera Fäste,
Oxa ok Koo thet allra mäste,
Hvat the hade i Ladagarde,
Annat Folck the ey heller sparde:
Kyrkior ok Huus the upbryta,
Engin Rätt monde the nyta,
Korn ok Spijssning thet ther var inne,
Alt fördes til Slottit i thet sinne,
Ok sagde thet oppinbara,
At the ville moot Marsken vara:
Han trodde them ey til thet svijk,
Tha han them the Slotten fick.
Tha Marsken hörde thessa Saga,
Illa monde the honom behaga,
Ok bad Gudh om sina Nade,
At hielpa honom aff them vade,
Sva ok hans Moder milde,
At hon honom styrkia vilde,
At han matte sva ther genom gaa,
At han ey skade eller nesa faa.
Sidan kärde han för alla thäre
Thet stora högmod ok Oäre,
Thet Nigils ok Karl honom giorde;
Thet lastade alla the thet sporde.
Tha ville Marsken jo framfara,
I Suderköpung uppa dagen vara,
Ok sände bud til Niels ok sporde,
Vij han sva mote honom giorde?
Nils svarade sva ther til,
Ty han mik förderfva vil,
Drotzeten hafver mik thet sagt,
At thet är hans fulla acht,
Ok hafver Marsken Konungen försvorit,
Som vij hafvom alla korit;
Jak vil honom här in hielpa,
Häller jak skal ther om stiälpa:
Doch vil jak väl til Marsken fara,
Hvar han vil mik sva förvara,
At jak komber i mitt behald igen
Vthan skada ok uthan meen;
Skal thet ok sva tilgaa,
Tha skal han mik Gissla faa.
Tha Marsken thet Svarit sporde
Nielissa vilia han tha giorde,
Sin Broder *f*) sielff fierde til Gissla fick,
Sva skyndade Niels til Suderköpung sik.
Marsken Niels tha athsporde,
Hvij han sva moot honom giorde?
Niels svarade: mik är sackt,
Mik fördärfva är ider ackt,
Mina Bröder ok Vener sva:
Thet vil ey än sva tilgaa.
Toktelika svarade Marsken tha han:
Thet skal bevijsa engin man,
Jak hafver ider altijd til goda varit,
Ok aldrik epter idert värsta farit.
The gode Män ther vore när,
Förlijkte Nils ok Marsken thär;
Niels svor ater stora eeda manga,
At aldrik meer moot Marsken ganga,
Ok lofvade honom uppa troo ok ähra,
At aldre meer moot Marsken vära.
Som Marsken uppá gatona gick,
Drotzetens Breff han ther fick;
Thet samma Breff lydde tha,
At Drotzeten hade förcent sik sva
Med Niels Stenson ok hans Bröder alla,
The ville med Konungen halla,
Med lijff ok macht läggia tha ther om vinn,
At the ville hafva Konungen in.
Tha Marsken thenne tijdende fick,
Ekke myckit glädde han sik,
Tha var jo thet hans fulla acht,
At staa mote them med alla macht,
Ok trodde jo fullelika vara Gudz vilia;
At Konungen skulle fra Rijket skilia:
Thenna sorg hade han med sik inne,
Ok lot thet engin man förfinne.
Arla om morgonin han tädan reed,
In moot Skänninge then ginasta leed;
Niels folgde honom paa vägen mäder:
Marsken trodde honom ey thes bäder,
Ok skildes the sva vänlika thäre,
At faa trodde annat väre.

42. *DROTSENS FÅNGENSKAP. DROTSETI CAPTIVITAS.*

Sidan tänkte Marsken med sik,
Vppa Her Christierns falska svik,
Ok bad Gud innelika i then vanda,

Sik

e) Carolus Christeri Vase, Drotseti filius.

f) Turo Stenonis Bielke.

Sik väl vijsa ther mothe standa.
En Sven lot han til sik kalla,
Fra the andra Svener alla,
Ok sporde honom til,
Om han för hans skull vaga vill?
Claus van Lanken *a*) heet han,
Thet var en goder tröster man.
Han svarade: Her Marsk i torfven ey fara,
Mitt Lijff vil jak ey spara,
Å hvart i villin mik sända,
Jak skal ther idan vilia ända,
Thet vil jak ider förvissa tee,
Eller i skolin mik aldrik see.
Sidan kärde Marsken tha,
At Drotzeten ville förderfva honom sva.
Claus svarade: thet skadar ey ett vätta,
Jak vil eder ther väl öfver rätta,
Edert homot jak hämpna vil,
Faan mik annars hielp ther til;
Marsken svarade: jak vil tik faa,
Hvem tu sielfver kesar paa:
Ater Claus monde svara:
Vitin i hvar Drotzeten monne vara?
Marsken sade: Jak veet försann,
I Rävelstad *b*) maa tu finna han,
Sidan bad Claus Marsken än,
Faan mik trettijo raska Män,
The som mik vilia lyda ok höra,
Godh Tijdender skolen i väl spöra.
Marsken svarade honom ther til:
Kees sielfver hvem du hafva vil,
Paa en Skript lät them sätta,
Sidan vil jak them berätta.
Claus giorde som Marsken bad,
Lot them vpskrifva i stad,
Sidan lot Marsken them sammankalla,
I ett herberge til sik alla,
Ok bad them alla i then stad,
Fullkomlika göra hvat Claus bad:
The lofvade honom thet alle tha,
At the ville gärna göra sva,
Hvem thet var med eller moot,
The ville ju standa Marskens boot.
I Skänninge the sik vid Marsken skilia,
Ok rijda epter Gudz ok Marskens vilia,
Ok funno Her Christiern i Räfflista hans garde,
Thera Lijff the ey sparde,
The voro vid fyratijo ok ey mere,
Her Christiern hade hundradt ok än flere.
The slogo ther til som sköne Män,
Ty maa man prijsa them än.
Her Christiern ville tha i Säng ganga,
Ok tänkte ey tolka Gästa fanga,
Han kom ey väl i sängina nid,
För än Marskens Svena toko honom vid:
Hanis Mädevijk ok Jäppe Tiby
The kände *c*) honom ena vijsa a ny,
Ok toko honom up sva bradelik,
At han fick ey väl signa sik,
I en Släda monde the honom kasta,
Ok förden til Västerars med hasta,
Hans Svena sato mäst i Stufvuna inne,
Drucko ok quodo i thet sinne,
Ok vachtade sik ey thäre
För Marskens Svena när them äre,
Ok grepo them ther alla tha:
The ther undsluppo voro faa.
Til Marskens hand skulde the sik gifva,
Om the ville länger lifva.
Ther doo tree i then tijde,
Ty the vilde sik ey gifva bittijde.

43. CARL KNUTSON INTAGER FÄSTNINGARNA. CAROLUS CANUTI CASTRA OBTINET.

Tha Marsken haffde i Skäninge ändt,
Ok sina Svena til Vpland sändt,
Tha redde han uth än en Skara,
The som skulde til Calmarna fara,
Ok satte ther til Höfvitzmän tva,
Erik ok Arfved, the heta sva,
Han bad them Calmarna bestalla,
Taka Smalänningia til hielp alla.
Ginstan Marsken aff Skenninge reed,
Til Elvesborg then leed:
I samma tijden han ther gäste,
Tok han aff Snakenborg thet Fäste;
Ok fick thet ater sin Broder tha
Thure Stenson, han heet sva,
Ok monde strax tädan rijda,
Moot Närike lot han sik lijda.
Tha han kom Axavall när,
Vissa tijdender mötte honom thär,
Huru Resan var hans Svena gangit,
Ok at the haffde Drotzeten fangit;
The tijdende han ok tha hörde,
At the honom til Örabro förde.
Marsken takkade Gudh innerlik,
Som honom halp sva skinbarlik.
Sidan reed han sva froo,
Loth fik lijda til Örabro:
Ginstan han kom pa thet Fäste,
Tha lot han aff Drotzeten fräste,
Om han ville honom faa
The Slott han haffde aff Rijkit tha.
Drotzeten svarade ther til:
Allan hans vilia jak göra vil.
Marsken haffde tha Breff ospara,
At han ville til Nyköpung fara,
Ok bad alla til sik komma,
Som ville vita Rijkzens fromma.
Marsken strax til Nyköpung körde,
Ok Drotzeten med sik förde,

Ok

a) Claudium Lang vocat Ericus Olai. Ille vero Præfectus castri Rönneby in Blekingia ab Engelbrecto fuit constitutus. v. supra.

b) Prædium equestre in paroecia Simtuna Vplandiæ.

c) Lärde, docebant.

Ok lot thet strax bestalla,
Om alla sidor för Husit halla.
Sidan flyddes thet sva,
Drotzetens Hustru ok Barn a) til honom gaa,
Ok föreentes än förra the uthgingo,
At the Marsken Husit fingo,
Ok thet sva förramma,
Om morgonen skulde han thet annamma.
Her Christiern full til föga tha,
Hans Son Carl giorde ok sva:
Rijkzens Rad förlijkte them thäre,
At thet skulde i goda väre.
Her Christiern försvor ater Konungen tha,
Carl hans Son giorde ok sva,
The hyllade ok svoro Marsken bade,
At hielpa honom med macht ok rade.
Sva unte Marsken Her Christiern tha,
At han Vijborg behalla ma;
Doch skulde han honom thet fa igen,
När han kraffdet uthan meen.
Thet lofvade han vid Heder ok ähra,
Thet skulde alt sva sant vära.
Marsken unte Her Christiern thet han atte,
At han thet föra matte
Å hvart som han ville,
Thet skulde honom engen förspille.
Marsken unte Carl ok tha,
At han Ringstadaholm behalla ma
Ok bad Gudh sik fördöma med Lijff ok Siäl,
Om han annat giorde emot Marsken än väl.

44. *NILS STENSONS OROLIGHET. NICOLAI STENONIS TURBÆ.*

Nu magen i här höra faa,
Huru länge then handling monde staa,
Thet Her Niclis Stenson Marsken sagde,
Illa var thet han ey heller tagde.
Ginstan Nils fran Marsken vände,
Manga goda Män til Marsken rände,
Ok sporde Marsken ginstan tha,
Om the skulde troo uppa
Then stoora Troo ok feligheet,
Ther Niclis haffde honom betedt?
Han svarade: jak kan ey rättare förstaa,
Än i magen ther troo uppa.
Ginstan Marsken aff Östergöthland var,
Tha dreff ater Niels sin onda par,
Marskens Svena lot han grijpa ok taka,
Sva manga han kunne raka,
Ok lot bade röfva ok skinna,
Alt thet han kunde finna:
Kyrkior ok Präster han ey spara,
Alt som han ville, skulle thet vara;
Han lot alt fran them taka,
Hvad hans gadhung a) kunne naka.
Han lot sva omöglika lifva ok gästa,
Thet kärde alle thet monde frästa.
Tha Marsken sporde then omilde,
Ey länger han thet städia vilde,
Rijksens Radh lot han thet förstaa,
Ok bad them fölia sik tha,
Til Stäkeborg ville han fara,
Höra hvad Niels ville svara;
Slotzlofven ville han kräfvia vppa
Ok see om Niels ville honom them faa.
The monde honom alle svara:
Gärna vij med eder fara,
Ok sände the bud för sik,
At Niels skulde möta them felik,
Ok Rijksens Radh ville än frästa,
Om the kunde kommat i thet bästa.
Tha Niels hörde the Breff,
Spott han ther aff dreff,
Ok sagde, hvar vid mik vil tala,
För thetta Huus skal han benala: b)
Tör Marsken öfver Bravijken rijda,
Han finder här the honom bijda.
Tha tänkte then Daren i sitt sinne,
At Marsken var rädder som en Quinne.
Tha Marsken Nielses ord sva sporde,
At han ey öfver Bravijken torde,
Tha var han i Östergöthland thäre,
Pa en Mijla Stäkeborg näre,
Ty matte Niels häller hafva tackt,
Än slijk fafeng ord sackt.
Sidan gingo them bud i millan sva,
Annan dagen skullet i goda staa:
För Stäkeborgz Broo skulde Marsken fara;
Niels vilde ther för honom vara.
Arla om morgonen kom Marsken thäre,
Erkebiskopen ok Drotzeten med äre,
Biskop Thomas, Riddare ok Svena mera,
Ok mange gode Män flera,
The ville alla fly thet sva,
At Niels skulle til Marsken gaa:
Engen rad stod ther til,
At Niels til honom ganga vil;
Vid Vindebron Niels gick,
Tijt bad han Marsken ganga til sik.
Marsken sagde, han villet ey spara,
Loto Niels sin Armbyrste ospände vara:
Ty Niels drog up Vindebron för sik,
Med trettijo Armbyrst han tijt gick.
Tha svarade Nils, bijden thäre:
Ett Armbörst ey tädan bäre;
Vil Marsken ey hijt gaa,
Ther ligger mik engen macht uppa.
Thet giorde Nils för the oskäl,
Han meente Marsken skiuta ihäl.
Tha Marsken förstod thenna vada,
At Niels ville honom sva förrada,
Erkebiskopen sände han tha,

Drot-

a) Codices 1. 4. Hans Son.
a) Begär, desiderium. A Gætas, desiderare.

b) Nalkas, appropinquare. Cod. 12 habet: Komme för thetta Huus utan dvala.

Drotzeten skulde med gaa,
Marske monde them tha befala,
Om Slotzlofven til Nielse tala,
Ok skulde mana ther uppa,
At Niclis skulde honom Slottet faa.
Niels svarade: thet kan ey vära,
Jak vil thet halda med stoor ähra,
Än i mana ther nu uppa,
Bättre Svar kunde the ey faa.
Med the Svar the fingo
I nästa Klokkarestufvo the tha gingo:
Tha sporde Marsken alla til rada,
Hvat bäst var göra vid tolkin vada?
The svarade honom alle sva,
The förstodo sik ther intet uppa,
Sidan sagde Marsken med vreda huga:
Käre vänner, thet vil ey sva duga,
Vij vardom ju nakat före at taka,
Thetta ärinde matte ändi hafva;
Meg tykker bäst rad aff alla,
Vij latom thessa Skalka bestalla,
At the ey mera ämpne faa,
Thetta Landet förderfva sva.
Marsken sagde til Bärman thäre:
Här sunnan til skal tu väre,
Mina Svena jak tik faa vil,
Alt Stegeborgz Lään ther til.
Karl tu skalt här ok bijda.
Bestalla pa then norra sijda:
Hielp ok Folck ther til,
Jak tik nog skipa vil.
Karl svarade i samma stund:
Jak kan thet göra engalund,
För än jak taker mik thet uppa,
Vil jak ider Ringstadaholm ater faa.
Om morgonen fick thet Marsken tha,
Hvat Carls egit var förden ther fra.
Tvadela aff spijssning lot han qvar blifva thär
Tridiungen unte han honom ther när.
Drotzen ok hans Son tha ey bijda,
Vthan loto sik strax til Viborg *c*) lijda,
Erengisl *d*) fick Ringstadaholm tha,
Marsken reed tädan fra.
Erengisl ok Bärman drogo för Stägeborg,
Sidan fick Niels mera sorg,
Marskens Svena varo ther mäder,
Niclisse behagade ey thes bäder,
Ok lagde sik hart uthe för then broo,
Niels tok fast rädas tho,
Ok begynte at däktinge
At han ena Sämio finge.
Thog hade Marsken budit svo,
At engen skulde Niels troo,
Ty han kände väl hans grund,
Ok hans falskheet sva mangalund:
Tog loto the sik dara,
Sva manga som ther före vara:
Niels lot them förstaa,
Vilde epter Marskens Kärlek gaa,
Ok sagde: viste jak mik felig vara
Tha vilde jak med til Marsken fara;
Vil han mik än ey fördärfva
Hans vilia vil jak värfva.
Erengisl Nielson svara:
Han vilde med til Marsken fara,
Ok föra honom tijt uthan meen,
Ok ater i sitt behald igen.
Niels svarade: thet kan ey vara,
Jak hafver för Marsken storan fara,
Min Broder *e*) vil jak tijt sända,
Han skal först mitt ärinde ända;
Han skal aff Marsken förstaa,
Om jak komber felig til ok fraa:
Vij viliom oss med Gudz hielp förlijka,
Ther om skulin i engte tvijka.
Än vart ther förvissat sva
Til Palma-Syndag *f*) i daga staa,
Ther med skulde the fra Husit draga;
Skärmar ok Värior the ther hafva,
Thet skulde alt i mak vara,
The aff Husit skulde thet ey förfara:
Sva skulde Niels a Slottit blifva,
Ok engin stadz i Landit rijda.
Thetta förvissade Niels tha,
Thet skulde stadugt blifva sva;
Otta hans Svena ther före sagde, *g*)
Thet var illa the ey heller tagde.
Erengisl ok Erik *h*) ey länger bijda,
At Örabro til Marsken rijda.
Han undfick them tha väl,
Ok sporde med hvat skäl
The voro kompne thäre,
Eller hvat thera värff äre?
Erengisl lot honom förstaa,
Huru Däktingan monde tilgaa.
Marsken svarade ok vredgades sara,
I hafven ider latit skamlika dara,
Jak känner Nielss then troolösa Man,
Troo halder aldrik han.
Tha svarade Erengisl ath thet sinne:
Jak tror at i skulin väl annat befinne,
Jak hafver vist hördt aff honom sva,
Aldre menar han moot ider staa.
Thet Sändebud lot Marsken för sik kalla,
Ok hörde hans ärinde alla,
Höfvisklika monde han honom svara,
Niels skulde väl felig vara,
Til honom ok i sitt behald igen,
Thet matte han troo uthan meen.
Marsken monde ok tädan fara,
Ty han ville i Nyköpung vara.
Om samma Apton han sporde,

Then-

c) Codex 3 & *Hadorph.* perperam: Nyköping.
d) Nilsson Natt och Dag.
e) Bo Stensson Natt och Dag.
f) Die 30 Martii.
g) Gingo i borgen, Vadimonium præstabant.
h) Berman.

Thenna Oähra Niels giorde:
Tha the tre daga förlidne vara,
Epter Marskens Svena fra Husit fara,
Niclis ther ey länger bleff,
Sielff annor ok tiugunde tädan reed,
Vth genom Tiwst med hasta,
Alla Broor epter sik kasta.
Tha han kom til Eedz Kyrkia *i*) när,
Fyra Frälsismän greep han thär,
Ok tok them fran hvat the äckte,
Hans troo ey länger räckte.
Sidan til Tuna *k*) reed han,
Ett Skipp ther för seg fan,
Han strax i thet Skeppet treen,
Foor til Öland ey seen:
Han ther ey länge var,
Vthan tädan ok til Gottland faar,
Konung Erik ther för sik fan,
Honum all ärinde berätte han,
Ok lofvade honom ther oppenbara,
Mädan han lifver, hans Tienare vara.
Honum följde ok tijt Her Boo hans Broder,
Han var ey heller Rijkeno goder.
Niels bad Konungen om hielp tha,
At han Stägeborg undsättia maa.
Thet ok epter hans vilia gick,
Tuhundrade Konungen honom fick,
Ok giorde honom til sin Marsk thäre,
Öfver alt Rijket mächtoger väre:
Ok fick honom mang Breff,
Som han om Rijkena skreff,
At alla skulde Niels höra ok svara,
Ty Rijksens Marsk skulde han vara.
Konungen gaff honom Penninga ok Gull,
Ok all Skipin med Spijssning full.

45. ELFSBORGS BELÄGRING AF NORRMÄNNEN OCH STEGEBORGS AF CARL KNUTSON. OBSIDIO ELFSBURGI A NORRVEGIS ET STEGEBURGI A CAROLO CANUTI.

Konungen skreff ok til Normän alla,
Elfvisborg skulde the bestalla;
Ivan Vmreyssa skulde Höfvitzman vara
Olaff Boock med honom ok fara,
The tva skulde alla Nordmän lyda,
Å hvat the them biuda.
The giorde strax som Konungen bad,
Ok ryckte för Elffzborg i stad,
Vid sex hundrade Hoffmän ok ey mera,
Ther til Köpstadzmän ok Bönder flera,
Ok byggia Barfrijd pa Skinnare Klippa,
Svoro Elfvisborg skulde ey slippa.
I tijo vekor the ther lago,
Thures Svena the illa plaga,
Almogen ther omkring the hylle,
At the med them halla skulle.

Sidan Niclis ey länger bijda,
Vthan lot sik til Stäkeborg lijda,
Ok foor för Suderköpung in,
Med Konungens Macht ok Hofva sin.
Tha Niels kom thär
Voro Marskens Svena ey när,
The voro upp i Landet tha,
Thera Hästa pa Gräs gaa,
I Suderköpung var tha ey Hofman,
Vthan Bermans Svena ok han.
Ther kom tha Nils med Danabroka, *a*)
Ok lotz tha vara kloka,
Ok lot Berman vider vara,
At han skulde aff Staden fara,
Ok böd the Borgare i samma stund,
Thera Stad bränna i grund,
Vthan the göra hans vilia,
Ok sik strax fran Berman skilia.
Sidan däktingade Berman ther sva,
At han tädan felig fara ma,
Med Harnisk ok Väria han ther hade,
All sin Spissning ther qvar lade,
Ok torde ther ey länger bijda,
Vthan lot sik til Ringstadaholm lijda.
Sidan sände Niels i alla Städer,
Danabroka folgde jo mäder,
Omkring Östergöthlande;
The fattige Män giordes ther vande,
Sva lot han them gästa,
The stulu ok röfvade thera Hästa,
Kyrkior ok Closter the upslogo,
Hvat them lyste ther vthtogo; *b*)
Ok slogo Möbarn i Kyrkior til död,
Gudh förbarme sik öfver tolkin nöd!
Goda Qvinnor the grijpa ok beskatta,
Vthöfver alla matta:
The sparde ey bränna eller röfva,
Alla ogärning the monde öfva.
Nils i Suderköpung vare,
Mädan the sva i Landit fare.
Tha Marsken thenna Tijdende sporde,
At Niels var kommen ok sva giorde,
Sina Svena lot han rede vara,
Ok med Skipp til Nyköpung fara.
Sidan the til Suderköpung ganga,
Ok meente ther Nielse fanga;
Thet haffde them ok väl viderfarit,
Haffde ey Berman varit,
Hade han gitit sva länge bijdt,
At Marsken hade kommit tijt,
Tha Marskens Svena i Östergöthland komma,
Tha meente han vinna fromma,
Til Suderköping reed Marsken tha,
Ok meente ther Niels grijpa fa,
Ty han hade ey monga i thet sinne
Ther i Staden när sik inne,

Hans

i) In territorio Norra Tjust Smolandiæ.
k) In teritorio Tuna Smolandiæ.
a) Vexillum Danicum.

b) Codex 1:
Ok sparde hvaske Kyrkior eller Closter
Mörde folk, som ej war loster.

Hans Svena voro til Vadstena dragne,
Med Danabroka uthslagne.
Berman monde til Suderköping draga,
Niels viste ey hvat han ville företaga,
Han fick sina Pantzar i sin fampn,
Ok rymde ther med last ok skam,
Sva sara the ther flydde.
Engen epter then andra bijdde.
I Paska viku *c*) monde thet väre,
At the sva förfärades thäre.
Niels torde ey sidan bijda,
Til Gottland lot han seg lijda,
Vid tuhundrade lot han ther qvar,
Ok med tva Snäkkior tädan far.
Marskens Svena loto sik til Stegeborg lijda,
Ok belade thet pa bada sijda;
Marsken sände bud alt thet han kunde,
Ok sampnade Folck i alla stunde,
Sin Skip lot han rede göra,
Sin Spijsning i them föra
Ok ville tha ey länger bijda,
Vthan lot sik til Stäkeborg lijda.
Vppa Skipsholman han sik lagde:
Konungens Folck thet illa behagde.
Epter Marsken fick Holmen nampnet behalla,
Carlsholm honom nu alle kalla.
Han bestallade Slottet pa alla sijda,
The pa Husit varo hade qvijda.
Än foro the aff Husit tha,
Ofvan uth med Bata sma,
Marsken kunde thet ey betaga,
Ther ofvan monden ey bata hafva.
Sidan lot han Skip göra,
Bata ok Snäkkior sunnan öfver föra:
The aff Husit voro thes vahra,
Hvargens torde the sidan uthfara.
Strax the pa Husit thet förnummo,
At Marsken var tijt sielfver kommen,
Tha gissade alla the,
At han vilde sin hald besee:
För bäggia Brorna ända,
Tijt the fiorton Föglare *d*) vända,
Alla moot then norra sijda,
Ther med meente the göra Marsken qvijda.
Han skulde jo uth med Bärget ee, *e*)
Om han ville norra Haldit besee.
Thera Byssemästara heet Rodenborg,
Han bad them vara uthan Sorg;
Vilde Marsken then vägen gaa,
Vist skulde han ther dödin faa:
Sva högt vilkorade han thet thäre,
Han satte vid bade lijff ok ähre.
Marsken viste ey aff thera grund,
Han foor til Haldet i samma stund;
Strax the fingo Marsken see,
Fullgörlika kände honom the.
Han var en Man aff Skapnad sva,
Bland tusinde man honom känna ma
Vppa hans gang ok annor stykke,
Gudh skop honom särdelis then lykke;
Hvar hans ord bland tusinde falla,
Hans Röst kändis öfver them alla.
Mädan han pa Haldit gick,
The aff Husit redde sik:
Tha han skulle ater ga hem,
Rodenborg var ey seen,
Ok skiöt til Marsken med en Byssa,
Jak siger thet här förvissa,
Byssan sik aff ställningen slog,
Tiugu fampna stenen öfver Marsken tog;
Rodenborg i samma stunde,
Fyrde the andra thet raskaste han kunde,
Kammaren aff Byssone sprang,
Then steen gick ey tiugu fampna lang:
Sva fyrde han pa then tridie Byssa,
Ok meente raka Marsken tilvissa,
Byssan aff ställningen slog,
Ok stenen hvargen när Marsken tog.
Sidan bado the han skiuta med flera,
Han svarade jak skiuter aldre mera:
Jak känner Gudh kastar mik plaga til,
Ty jak Marsken dräpa vil.
Sva gick han strax at läggia sik,
Ok aldrik Hälsa ater fick.
Sidan skuto andra med Byssor flera:
Marsken skadde tho ey thes mera,
All Marskens vilia ok acht,
Satten til Gudh aff all sin macht,
Ty beskärmade han honom tha ok mera
För the fiender ok andra flera.
Sidan lot Marsken Flotta byggia,
Rör ok Torfva ther pa läggia,
Med Storm lot them til Husit drifva,
Fienderna sik tha illa gifva,
Ok Elden i them tände,
Ok meente ther med Husit bränne.
The missdara hade än sva the lycka
At the then Elden slycka,
The lupu i Vatnet under thera haka,
Med stänger emoot Flotanom taka,
Ok med macht them fra sik stinge,
At the engen skada finge.
Mädan Marsken pa Holman laa,
Intet sörgde hans Folck tha;
The dantzade, qvodo ok voro kata,
Ok glädde sik i alla mata,
Pipara ok Basuna leek
Man ther ympnot höra fek,
Fruger ok Jomfruer voro thäre,
Thess mera glädi monde ther väre,
The gläddis ty sva fast,
Maat ok Ööl ther engom brast.
Marskens Hustro ok ther var,
Dantza ok leka hade hon ospar,

I

c) Die 5 Aprilis 1439.
d) Tormentorum genus, Gallice Veugliers.
e) Alltid, semper.

I otta Vikur laa Marsken ther,
Them til fördeel aff Husit thet ey är,
The lijdu hunger ok törst,
Thet tyckte them var jämber aldraförst.
Ey manga daga sva förgingo,
At the ey sara eller döda fingo.
Mädan Marsken ther laa,
Ey meer än en dödan monde han faa:
The voro ok ty bättre ey mange,
Ther han monde sara fange.
Thure Marskens Broder kom thäre,
Sin vanda monde han käre,
Huru Norska Elfvesborg belade,
Ok hans Svena däktingat hade:
At undsätten i thet ey innan Monat näste,
Normän skulde fa thet Fäste.
Starcka Gisslan the Nordmän sätte,
At the skulde halla thette,
Otta the bästa pa Elfvisborg vore tha,
Ther före til Gisslan staa.
Tha Marsken vart the Tijdende vahr,
Budh ok Breff hade han ospar
Til Nerika, Vässmän ok Västgötha,
En Dag vid Axavald hans Broder möta.
Han fick ok sinom Broder thäre
Tuhundrade värande aff the ther äre,
Ok bad honom lifva uthan sorg,
The skulde väl vndsättia Elfvisborg. *f*)
Ok bad honom sielff ther när sik blifva,
Han svor han vilde ju med rijda.
Tha Thure kom Axavald när,
Marskens goda Män mötte honom ther,
Han drog til Elfvisborg i then stunde,
Ok lot sik lijda thet mästa han kunde.
Tha Nordmän thetta sporde,
The svoro then Gräsgäddan ey tijt torde,
Han var ey äldre än tuu Aar ok tiuge, *g*)
Ty mente the honom engte duge.
Litet epter hände thet sek,
The jämbrade sik för Gäddans Leek:
Thure kom pa en äng Elfvisborg när,
Manlika sökte Nordmän thär,
Bade med Armbyrst ok sva med Spiut,
Ok hade manga Kärrabyssor *h*) uth;
Thure gaff ey ther a acht,
Han sökte them med Krafft:
Illa gafvos ther Nordmän vider,
The fullo sva manga döda nider,
Somma fullo a Knä i samma stund,
Bade sta sik för lijff ok sund;
Somma flydde ath Skog ok Mossa,
The glömbde bade Säck ok Possa,
Harnisk ok Väria hvat the ther hade
Epter sik i Skogen lade.

Ivan Vmreysa at Skinnareklippan vände:
Sara Svänske epter honom rände,
Han sprang strax i sida Bata,
The ey kommo snart in the vordo vata;
Väl trettijo uthan för Baten hängde,
Sva sara Svenske them trängde.
The pa Barfrijdet voro, bode sta sik för lijff ok sund,
Ok gingo aff i samma stund,
Vid tuhundrade ther slogo ok grijpo
The andra noga undslippo,
Häller matte the hemma skipt thera Flatkaka,
Än lijdit i Sveriki tolkin omaka:
The äta sva länge sura Sill,
För them längis at tolkin spill. *i*)
Sidan satte Marsken i en dag,
Med them aff Husit i tolkit lag:
Om Nativitatis Mariæ ther näste *k*)
Skulle the gaa aff thet Fäste,
Vthan the thes innan undsättning fa,
Marsken skulde hafva Husit tha,
Ok thes innan ey aff Husit fara
Ok hvargens a Rijksens skada vara,
Gärna göra the aff Husit thet,
The hade ey mycket bärga sik med.

46. KONUNGENS OCH MARSKENS UNDERHÅNDLINGAR. TRANSACTIONES REGIS ET CAROLI CANUTI.

Thet var om Sancte Olaffs tijda: *a*)
Marsken ville ther ey länger bijda,
Han foor til Stockholm vthan dvala,
Ok vilde med Rijkzens Radh tala,
Ok lot them til sik kalla:
The komma til honom alla.
Om vinteren förr Hanis Kräpelin skref
Til Marsken sva lydande Bref:
Kunde thet Marskens vilie vara,
Tha ville han til Konungen fara,
Hvat han kunde ther godt göra,
Marsken skulde ey annat spöra.
Marsken skref: Thet ma väl vara,
Ok bad honom tijt fara,
Thet giorde han med första ypit vatne,
Än tha han thes lijtet batne.
Tha han kom när Konungen vara,
Ey lot han honom fra sik fara,
Konungens bud vara tog,
När Marsken fran Stäkeborg drog.
Tha han the Tijdende sporde,
Fullsnart sik tijt forde,
Hanis Kröpelin foor med honom thär,
Niels Stenson ok sva är.
Konungen skreff Breff til alla ände,

Om-

f) Cod. 3 & *Hadorph.* insulse: lifwa uthan borg.
g) Natus itaque an. 1417.
h) Stycken på hjul, sclopeta bellica majora, quæ curru vehebantur, apud veteres carrobalistæ. v. *Ihre* in Glossario. Cfr. *Murberg* in Actis Acad. Litt. Hum. Histor. & Antiqu. Tom. IV.
i) Längtar efter sådan olycka, antequam tale dispendium desiderent.
k) Die 8 Septembris.
a) Die 29 Julii.

Omkring Rijkit han them sände,
At alla skulle til honom fara,
Ok skulle felige vara,
Calmare dägtingan villen halla
Thet lofvaden monga falla.
Tha Rijksens Radh i Stockholm äre,
Breff sva lydande fingo the thäre.
The svarade: hvart Marsken vil oss kalle
Tijt viliom vij gärna alle.
Tha Marsken thenna tijdende förstar,
At Konungen til Stäkeborg kommen var,
Han tha ey länger ville bijda,
Han lot sik til Nyköpung lijda,
Thet ma jak sigia försant,
Han töfvade hvaske dagh eller natt.
Tha han til Nyköpung kommen är,
Konungens Breff möta honom thär,
At han skulle til Konungen fara,
Ok skulle then Resan felig vara.
Marsken svarade som han väl kunde:
Han vill thet göra engalunde,
At sva til Konungen fara,
Vthan Rijksens Radh med vara.
Konungen sände til Marsken än,
The voro fyra mäcktoge Män,
The radde Marsken alle thetta,
At han skulde Konungen sätta,
Ok skulle han frijliga til honom fara,
Vthan argt skulde han felig vara;
Ville han ey annars troo ther paa,
The ville för honom til gissla gaa.
Marsken svarade i samma stund,
Ney, jak gör thet ingalund.
Tha gafvo the honom annat sin,
I Akers *b*) Kyrkia möta Hanis Kröpelin,
Ok Konungens Vener flera,
Hvem han tijtsänder mera,
The förvissade Marsken uthan fara,
Vthan all arg skulle thet vara.
Marsken svarade them ther til:
Then bööń han fölia vil,
Ok giorde sik reda i samma stund,
Ok for til them i Alräkkio sund,
Tryhundrade Män hade han med sik,
Thet ma jak sigia sannelik,
The monde alle tröste vara,
Ty foor han uthan fara.
Tha the kommo i Aalräckio samman,
Ther talades bade alfvar ok gamman:
Kröplin bad Marsken uppenbara,
At han skulle til Konungen fara,
Han ville honom ther före staa,
Fara felig til ok fraa.
Marsken svarade med snille,
At han thet ey göra ville:
Ty thet monde ingalund vara
Vthan Rijksens Radh när vara.
Sidan sattes thet i Lag
Til nästa Sancte Martens Dag,
I frijd skulde thet staa,
Engen then andra skada maa;
Thet skulde sva staa i alla mata:
Hoo för Konungens skull ville göra eller lata,
Han skulde Rijksens Män ey göra meen,
Marsken lofvade sva igen
För sik ok alla honom tillhöra,
The skulle Konungen ey skada göra,
Ok ingen ther honom tilhöra,
Starka Breff the ther pa göra.
Ån lofvade Marsken them förvissa,
Ther näst innan Michelsmissa
Ville han tijt Rijkzens Radh sända,
Som med Konungen skulde ända,
Huru then Däktingan skulde staa,
At han matte förlata sik uppa.
Marsken ok Hanis voro ther öfver ena,
At Hanis med Rijkit halda mena:
Å huru om Konungen kunde vara
Hanis ville jo til Stockholm fara
Ok vilde med Marsken ok Rijkit blifva
Å hvat Konungen vilde bedrifva,
Her Svante Jöns, *c*) Her Magnus Green *d*)
Lofvade thet Marsken uthan meen.
Mädan Konungen vid Stäkeborg är,
Mang Breff fick han thär
Aff alle the som boo i Danmark,
The Bresven syntes honom ram *e*) ok stark,
Manskap ok tienist the honom upsade,
Ok allaredo en annan Konung hade
Konung Christopher hans Systerson:
Til hiertans Sorg thet Konungenom kom.
Hanis ater til Konungen vände,
Lot Konungen förstanda then ände.

47. *K. Eric af Pommern afsättes. R. Ericus Pomeranus deponitur.*

Marskin vilde ther ey länger bijda,
Vthan lot sik til Stockholm lijda,
Rijkzens Radh lot han tijt kalla:
The mötte honom ther alla.
Ther han them sagde
Huru han med Hanis dägtingat haffde.
Vissa Tijdende vordo the ther vare,
At Konungen var ater til Gottland faren,
Ty förrammade the ett annat lag,
I Telge mötas Sancte Michels dag.
Kring om alt Rijket skrefvo the sva,
At alla skulde ther mötas tha,

Bi-

b) Codices 1. 4. Aalräckio, unde infra Aalräckiosund. Neutrius situs determinari potest, nisi forte Arkösund in Ostrogothica, prope sinum Bråviken. v. *Tuneld*, P. 2. p. 34.

c) Swarte Ake Jonisson (Swarte Skaning) Miles, Regni Senator & Legifer Sudermanniæ. v. *Stiernman*, Höfd. M. p. 130.

d) De Tidön, Miles, Regni Senator & Legifer Sudermanniæ. v. *Stiernman*, l. c. p. 12.

e) Hård, durus.

Biskopa, Prelata, Riddare ok Svena,
Köpstadzmän ok alle Meena.
Niels Stenson ok hans Broder the Breff sända,
The skulde sik ater til Rijkit vända,
Ok pa then dagen i Telge vara,
Felige tijt ok tädan fara.
Sva skildes the alle ath i thet sinne,
Ok funnos ater i Telje inne;
The ther sidan öfverlagde,
Konungen tienist ok Manskap vpsagde,
Ok skrefvo all hans Saak uthi ett Breff,
Som han moot Lagen i Rijket dreff:
Thet Brefvet loto the honom faa,
Han gladdes ey mykkit tha.

48. ÖFVERLÄGGNING OM KONUNGAVÄL. DELIBERATIO DE REGE ELIGENDO.

Sidan sagde hvar annan i thet sinne,
Hvar skulom vij en Konung finne?
Årkebiskopin svarade först tha:
Aff mitt Samvet siger jak sva,
Bäthre Radh kunnom vij ey raka,
Än vij Hertog Christoffer taka,
Then the i Danmark hafva vilia,
Tha törfve ey Rijken atskilia.
Tha monde the honom alle svara:
Mädan vij lifva skal thet ey vara;
Vllaka var oss ey aff Faath, a)
Mädan Vthländske hafva öfver oss raath,
Gudh late thet aldrig sva harde gaa,
At the mera öfver oss rada faa!
Sidan samtyckte the alla thäre,
Nakra stund skulde thet sva väre,
The ville uthan Konung vara;
Ok Marsken skulle för Rijkit svara,
Til thes the hade Rijkit fritt,
Ok Landen ok Slotten vare qvitt,
Vthaff Rijksens Fiende händer:
Thet samtyckte the alla i sänder.
I thet samma kom Niels thäre,
Her Boo, Her Benckt b) med honom äre,
Rijkensens Radh ther i millan gingo,
At the Marskens vänskap fingo:
The lofvade Marsken vthan fara,
Stadelika med honom ok Rijkit vara
Ok lofvade honom fritt uthan vanda
Stäkeborg ok Kalmarne i sina handa;
The lofvade ok för Konungen ey tigia
Tiänist ok Manskap honum opsigia.
Thet hade ey hafft sva gang
Hade the ey rädz Marskens tvang;
Ty monde the Marsken Slotten fa,
Ööl eller Maat hade the ey ther oppa,
Å huru thet hade gangit
Marsken hade them lijkaväl fangit.
Thermed skildes the thäre
Hvar foor tijt som honom lyste väre,
Marsken foor til Stockholm tha,
Ok redde sik uth som han mäst ma,
Han ville strax til Kalmara fara,
Ther ok uppa Öland vara:
Hans Broder Thure skulle med honom rijda:
I then resan fick han qvijda,
Ellofvatusend Jomfru dag c) rijdu the
Bade aff Nyköpung uthan vee,
Mellan Koolmord d) lago the then natt,
Ture fick ther sina Hälsot för bratt,
Tva nätter laa han siuker sva,
Then tridie Natt e) doo han tha.
Tha fick Marsken sva stoor qvijda,
Han gath ey för sorg länger rijda;
Alle Svenske thet saara käre,
At han sva doo thäre:
Ty han var en Hälath til sitt Lijff,
Manlig bade i storm ok i strijd;
Med alle the han omgick,
Goda tyckie aff them fick:
Alle the honum dödan sporde,
Stoor qvijda them thet giorde,
Ok bado Gudh i Himmelrijk
Vara hans Siäl nadelik.

49. NILS STENSONS DÖD. OBITUS NICOLAI STENONIS.

Sidan vart Marsken vaara,
At Niels vilde til Konungen fara,
Sva giorde ok hans Broder Her Boo,
Ty motte them Marsken illa troo.
Nielsse Svena i Landit blifva,
Mycken oskäl the bedrifva;
The rijda i Östergöthlande,
Fattige Almogen giorde the vande,
The rijdu medh LX Hästa,
Sva omöglika the gästa:
The lago ey sva til en arman Man,
The fodrade jo II Hästa om en Span
Ok skonade ey mera sidan än för,
Hvar the rijdu slogo the opp dör,
Hvat them lyste the thet giorde;
Epter ingen the nokot sporde.
I IX Vikor öffde the sva,
Engin Bättring kom ther oppa;
The meente vara sina egna Herra,
Ok liffde jo hvar dagh thes verra.
Omsider kom Marsken i huga,
Thet kunde ey sva länger duga,
Han bad sina Svena reda vara,
Ok til Östergöthland fara,
Han befalte them alla tha
Niclis Stensons Svena grijpa ok slaa;
The Svena the ey länger bijda,
Marskens ärende the strax rijda:

Thet

a) Brist, defectus.
b) Tres fratres e familia Natt ok Dag.
c) Die 21 Octobris.
d) Codices 11. 12. 14 addunt: ok Nyköpung.
e) Die 24 ejusdem.

Thet full sik ey bätter i lag,
Niels kom hem then samma dag:
Jak vänter thet Gudz vilia vara,
At honum skulde sva athfara;
Hoo som altijd far med svijk ok dant,
Thet rönis jo honom en tijd försant.
Om Tijssdagin the fran Marsken rijda,
Thorsdagin äpter om Middagz tijda,
Mellan Norköpung ok Söderköpung är en äng
Ther röntis manger en tröster a) dräng,
Nils ther Marskens Svena mötte,
Jak vänte thet honum lijtet bötte:
Han unskade thet thok altijd för,
At Marskens Svena honom ther möta tör,
Han bidde thog ey thy,
Vthan flydde ath en By.
Hvat tänckte tha hans starcke Kämpa,
The kunde tha hvaske laat eller lämpa?
Förra förrymmadis b) altijd the,
At en var manligare än Marskens tre:
Liten stund the sik varde,
Marskens Svena them ey sparde,
Clavus Gravart ok Gödke Sälle,
Them the döda aff Hästana fälle;
Bolken ok Basse gafvo opp sin anda:
Niclis stodh i stoor vanda,
Ok bad sva innerlika tha,
Sik för Lijff ok Sund staa,
Han ok hans Svena som vilde lifva,
Skulde sik alle til fangne gifva.
Til Norköpung fördes Niclis tha
Ther doo han aff Pestilentia,
Han var siuker förän the han fanga,
Åpter Marskens vilia monde thet ganga:
Gudh giorde som han vilde,
Marsken ok honum väl atskilde,
Gudh monde sielff honum then döden vália,
At han skulde Rijket ey meer qvälia.
Niclissa Svina sände Marsken tha,
Til Söderköpung thera Rätt at staa,
Förty the hade giordt mangen omaka:
IX theras Hufvudh sättes paa en Staka.

50. *MÅNS GRENS OROLIGHET. TURBAE MAGNI GREN.*

Tha moot Fastagang ledh, a)
Marsken moot Calmarna redh,
Magnus Green felade han til sik tha,
Ok bad sik Stockholm til sik faa,
Han svarade ey görat uthan vanda,
Jak vil hollat til Konung Erikz handa.
Marsken svarade tha sva rätt,
Hvar är thet tu hafver mik jätt,
Ok opta svorit, om tu matte lifva,
Med Rijkit ok mik ville tu blifva?
Tu hafver ok gifvit titt Breff oppa
Fran Rijkensens bästa aldrik gaa.
Magnus Green thet ey skötte,
Vthan Marsken saara hötte,
At komme han paa Ölande,
Han vilde göra honum vande.
Ther med Magnus ok Borkholm togh;
Marsken strax äpter drogh,
Ok lot thet bestalla i samma stunde,
At the aff Husit ey vthkomma kunde.
Fastagangx apton b) Marsken til Kalmarne kom,
Ett underligit Ärende ther förnom
Aff then Byssamästare Rodenborg,
Honom ville skutit för Stäkeborg,
Han hade Budh til Marsken tha,
Ok lot honom förvissa förstaa,
At han aldreg helbrigdan nöth,
Sidan han ath Marsken sköth,
Ok at han leed sva bitter nödh,
Thog kunde han ey blifva dödh,
Förän han Marskens vänskap finge.
Birger Trulle och Göstaff c) budit ginge,
The heta bade sva,
Som Kalmarna haffde aff Marsken tha,
Marsken svarade ok tykkit vara under,
Badh Gudh förlatan sine Synder,
Ok sagde: Hvat han dör eller lifver,
Gärna jak honom thet tilgifver.
Tha Rodenborg thetta sporde,
Badh Gudh löna at han sva giorde,
Ok sagde: faa mik liusit, d) nu ändas min vanda,
Ok gaff sva strax opp sin anda.
Birger ok Göstaff ater til Marsken vända,
Ok sagde honom aff Rodenborgz ända:
Alle undrade som thet förnomme,
Huru thet monde sva tilkomme.
Marsken lot sik tädan hasta,
Ok kom til Stockholm om Midfasta, e)
The tijdende fick han tha,
At Hanis Kröpelin doo i Aboa:
Thet var om Fastagangz tijda, f)
Marsken lot sik sidan lijda,
Ok redde sik som han bäst gath,
Sva at han fölgde Ijsen ath;
Han fick Aboo utan slag,
Ok anammadit om Helge Korss dag. g)
Sidan fick han til sine hand
Castellaholm ok Aland.
Marsken thet ey illa behagar,
Han kom ater til Stockholm om Pingxdagar, h)
Ok foor til Öland med en här,

Som

a) Djärf, intrepidus, audax.
b) Skröto, jactitabant.
a) Die 7 Februarii 1440.
b) Die 6 Februarii.
c) Caroli Gumsehufvud, qui Caroli Canuti Sororem Brigittam Bielke in matrimonio habuit.
d) Ex more Catholico candelas in manibus morientium ponendi.
e) Die 13 Martii.
f) Die 7 Februarii. Cod. 5. 1440.
g) Die 3 Maji.
h) Die 15 Maji.

Som han vilde vara felig thär:
Stora Skip lot han i Curahampn *i*) fara,
Sielff med sin Skip til Borkholm vara.
Tha Magnus Green thet förnam,
At Marsken bögde ath Borga hampn, *k*)
Alla sina Byssor han lade paa,
At han Marsken skada maa.
Rätt som Marsken ath Hampnen bögde,
Ett underligt Teckn Gudh tha fögde:
Öfver Hampnen sva stoor en Tykn gick,
At ingen hans Ovän honum see fick;
Paa alla andre sijda
Motte ingen Tykne bijda;
Ey länger stod then Tyknen ther,
Än Marsken til Läger kommen är,
Sidan vart thet ater klart som förr,
Thet undrade alle hoo thet spör.
Sidan monde Magnus däktinga,
Om han ey undsättning finga,
Aff Konung Erik innan Oloffzmässa näste, *l*)
Marsken skulden faa thet Fäste:
Spijssning ok annat han ther atte,
Hvart han ville, thet föra matte.
Ther med ändades thette.
Konung Erik honum ey undsätte,
Marsken anammade föruthan qvijda
Borkholm om Sancti Oloffz tijda.

51. *DAGTINGAN OM K. CHRISTOFERS ANTAGANDE. R. CHRISTOPHORI PLACITATIO.*

I then samma matto tha
Kom Konung Christoffers bodh til Calmarna,
Ärchebiskopen aff Lund *a*) ok Marskens Svager *b*) mäder,
At the finge theras vilia thes bäder.
Marsken ok Radit loto the första,
At theras ährende var sva:
Vilde the Konung Christoffer til Herra taga,
Han skulde them holda vidh Rätt ok Laga:
Then Herra gafvo the stoor prijs,
Huru han var manlig, mild ok vijs,
Ok at skönare Person a kunde ey vara
Ibland alla Herra i verldinne ära,
Föruthan svijk är han fulltroo,
Han är ok altijd gladh ok froo.
Jak kan then tijende deel ey skrifva
Thet stoora Loff, the honum gifva.
Marsken svarade thet maa väl vara:
Thog kunnom vij ther ey til svara,
Förän flera aff Radit ära när,
Vij ärom ganska faa nu här.
Än vart thet däktingat sva,
At Rijkin skulde jo i fridi staa,
Ä hvat Svänske om Konungen göra,
Ett Rijke skal annat ey ofrid föra:
Thet hvar stadfäst med Breff ok Lyffte
Thet samma giordes ok förra offte.
Erchebiskopin tok Marsken öfver ena sijda,
Ok bad honom vara uthan qvijda,
At ville han Konung Christoffer hylle,
Han skulde honom unna hvat han ville,
At hafva aff Rijkit til sitt bestand,
Thet lofvade han medh munn ok hand.
Sva giorde ok Marskens Svager mäder,
At Marsken skulde jo troo thes bäder.
The bado honom keesa *c*) pa Finlanda,
Ther motte han blifva uthan vanda:
Vij lofvom eder än ther til försant
Borkholm ok Öland til pant
Aff idra ärfva lösa för fyratijetusend Mark, *d*)
Ok sade thet vara god hielp ok stark.
Marsken svarade tha ther oppa:
Jak törs ey fullelika troo ther a,
När han först Rijkit i väria fanger,
Äpter mitt förderff han sidan ganger,
Han un mik hvaske Godz eller lifva,
Jak förma ey mote honum kijfva:
Mina Ovänner äre i Rijkit manga,
Som äpter mitt värsta dagelika ganga,
Ty jak trängde them moot thera vilia
Med Rijkit halla ok fran Konung Erik skilia.
Jak kunde thet ey fullföllia med laga
Thet mona the paa mik klaga,
Jak giordit för Rijkensens bestanda
The mena therföre göra mik vanda.
The svarade: Vij lofvom vid Heder ok ähra,
Svadana Sorg törfven i ey bära,
Vij lofvom ider vidh ähra ok hals,
Han skal eder halla uthan fals
Alt thet vij hafvom eder sakt,
Ok skal ider styrkia vid Lijff ok mackt;
Til alt eder gagn ok bestanda,
Ok skal ider beskärma i allan vanda,
Ok skal aldrek dömas hvaske litet eller stort,
Hvat i eller idra hafva ther til giordt:
Ther med lofva vij eder nu sva
Hans Breff paa alla thenne Stycke faa.
Ther med the sik ther athskilde.
Om Konungen Svänske sik berada vilde,
Ok vordo öfverena thäre
At alla om Michelsmässa i Arboga väre;
Marsken bestälte ok ther om sva,
At Rijkensens Män skulle mötas ther tha:
Ther medh the fran Calmarna vända
Hvar tijt som han hade ända:
Nogot äpter Marsken foor

Tijt

i) Forte Kärholms hamn. *Tuneld*, P. 3. p. 164.
k) Prope arcem Borgholm. v. *Tuneld* l. c.
l) Die 29 Julii.
a) Johannes Laxman.
b) Nicolaus Stenonis Natt och Dag jam erat mortuus. Itaque aut Gustavum Caroli Gumsehufvud, qui Brigittam, aut Claudium Nicolai Rönnow, qui Catharinam Turonis Bielke, Caroli Canuti ex matre sorores, heic indigitat. Cfr. *Lagerbring*, T. III. p. 216.
c) Välja, eligere.
d) Cod. 3 & *Hadorph*. LXM.

Tijt, som en Gudeligen Jomfru boor,
Hon var väl vid LXXX Aar;
Vthaff thet Huus hon tha i var,
Hade hon i XX Aar ey varit,
Thet hade Marsken vist förfarit.
Han sade til henne: mon thet vare Gudz vilia,
At jak skal mik fran Rijkit skilia?
Jak förnimmer pa alla Rikensens Män
The mena Konung Christoffer hafva än:
Hon svarade: jak siger ider i Troo,
Gudz vilia hafver jak förstandit sva,
Han hafver ider frälst i alle daga,
Ok vil ider til Sverikes Konung hafva.
Marsken svarade: huru skeer thet tha,
Om Rijkensens Radz vilia är ey sva?
The säya alla mothe mik ney,
Ok hylla Konung Christoffer, hvat jak vil eller ey.
Jomfrun svarade ater sva:
Tree plagor skal Rijkit therföre faa,
Stort Örligh finna i alle ända,
Ok mista thera Godz ä hvart the vända;
Aff hunger skulo the thola nödh,
Ok manga ey hafva hvaske ööl eller brödh,
Ok manga otalika varda sva osäll,
Aff Hunger skulo the svälta ihäll;
The tridie Pestilentia skal öfvergaa,
At manga Garda öde staa.
Sva skal Gudz vilia framfara,
Thera Konung skulin i alt förty vara.
Om the ider nu til Konung taga,
The plager vil Gudh them fördraga:
Göra the ok ey sva,
Visselika the Plagor skal them öfverga.
Marsken svarade henne ther till:
Om Gudh mik til Konung hafva vil,
Ok i thera vilia thet väl raka,
At the mik ther til äska ok taka,
Gange som Gudh skiuter them i huga!
Aldrig vil jak them ther til truga.
Ett underligit Tekn vider foor,
I Vastena i Varfru Chor,
Som Muncken Predikan hade,
Ett Mööbarn til sina Moder sade:
See Moder holken Gullkrona ther
Oppa Marskens Hufvud är!
Quinnan sva uppa Cronona saa,
Ok sagde strax för androm tha,
Thet ärende e) honom var tedt,
At skönare Crona haffde hon ey sedt.
Ther kommo Rijkensens Män i Arboga samman,
Tha sagde Marsken them uthan gamman:
Käre Vänner, i hafven väl förfarit,
Huru jak hafver eder Höfvitzman varit,
Ok vitin thet alle nogh,
I hvat bedröfvilse jak thet vider togh;
Tha i mik til Höfvitzman keeste,
Haffde vij ey ett Slott eller Fäste,
Ther vij mottom infara
Ok med vart Hufvud felige vara.
Jak tackar gärna Gudh thet hafver sva flytt;
Sverikis Rijke är nu alt fritt,
I Sverike finnes nu ingen sva;
Ther vil Rijkit mothe staa.
Hvat eder lyster nu företaga,
Thet skal ok mik väl behaga:
Thog hafver jak til eder ena bön,
Betänkin mik med svadana lön,
At jak ey komber i större nöd,
Ok min barn gange ey äpter mik om bröd:
I vitin huru jak hafver vagit mitt Lijff,
Ok starklika standit i mangt kijff.
Jak är skyllug sva mangen Man,
Näplika jak thet betala kan;
Thet hafver jak giordt pa eder fromma,
At Rijkit skulde til Frijheet komma:
I tänken oppa at svara här til,
Mädan jak ider undvijka vil.
Marsken uth för Dören gick;
Ok Rijkensens Män beradde sik;
The sände budh til honom tha
At vita hvat han ville äskia oppa?
Om Finland bad han tha försant,
Ok Öland för en brukelig pant,
At han motte thet hafva uthan meen;
Ok Öland lösas aff hans ärfva igen,
För XLM Mark Penninge.
The boden ater fran honom ginge,
Ok sagde huru han them svarade;
Alle sagde: thet ma väl varde.
Marsken bado the ater ingaa,
Erkebiskopen sagde til honom sva:
Käre Her Marsk, som i laten oss höra,
Ider vilia vij alle gärna göra,
Oss tykker Rijkit komber aldre til laga,
Vthan vij Konung Christoffer intaga;
Åpter eder Vilia viliom vij alla gaa,
Breff ok Insigil gifva eder ther oppa,
Ok takkom ider alla slätt,
I hafven oss hulpit til Lagh ok Rätt,
Ok kommet oss aff träldom ok onda,
Thet viliom vij förskylla i alla stunda.

52. CHRISTOFER AF BÄJERN TAGES TIL KONUNG. CHRISTOPHORUS BAVARUS REX ELIGITUR.

Then Däktingan the sva ända,
Til Konung Christoffer the tha sända,
At Breff ok vissan aff honom faa,
Om tolke Privilegia the äskade paa,
Ok at the ville honom bijda,
I Calmarna näst om Midsommars tijda. a)
Marsken ok tha til honum sände
Ok kunnogade honum aff then ände

Som

e) Jährtekn, miraculum. Hanc hujus vocis significationem non habet *Ihre* in Glossario.

a) Die 24 Junii 1441.

Som Rijkensens Män med honom giordt haffde,
Hans Breff ok vissan ther pa kraffde.
Konungen skreff honum ater till,
Om Marsken honum möta vill,
XX:de Dag Jula *b*) i Halmstad?
Marsken giorde som Konungen bad,
Mangen raskan Man hade Marsken tijt.
Konungen lagde tha all sin lijt,
At han Marsken til sik draga,
Ok sagde alt thet honum behaga.
Tva the ypperste som voro i Konungens Radh
Sände han til Marsken bradh,
Ok loth honum bidia thäre,
At vilia honum för Fader väre,
Ok sagde: mädan jak ma lifva,
Marskens Troo-Son vil jak blifva.
Marsken svarade: J latin fara,
Vil han mik för Fader vara,
Han skal thet finna ok röna försan,
Jak blifver honom för en Troo-Man.
Hvar thet skulde skrifvas som Konungen lofvade tha,
Näppliga thet i tva Böker gaa,
Alt thet förre Marsken lofvat var,
Konungen thet bebrefvade ok svor.
Thet ändades tha sva i thet sinn,
At mötas i Calmarna Midsommar igen.
The Svenske kommo til Kalmare sva:
Konungen kom ther ekke än tha,
Han än tha i Jutaland är
Ok stridde med sine egne Bönder ther;
Hvan ottende Penning the atte ville han faa,
The Bönder thet ey ville undergaa:
The Bönder ryckte samman bratt
Ok svoro för then olaga skatt.
Konungen til the Bönder drogh,
Vidh XIIIIC. *c*) aff them slogh,
The andre mäst fötter ok händer förspille,
Sidan togh Konungen hvat han ville.
The Svenske Konungsens breff i Calmarna faa,
För tolkin förfall kom han ey tha;
Assumptionis Mariæ ther näst *d*)
Ville han mötha them förvist.
Marsken tha ater til Stockholm faar,
Årchebiskopin ok Radit the blifvo qvar,
Til thes Konungen komber ther,
Fölia honum sva til Stockholm när.

53. *K. CHRISTOFERS ANKOMST OCH KRÖNING.*
R. CHRISTOPHORI ADVENTUS ET CORONATIO.

Nativitatis Mariæ *a*) kom Konungen til Kalmara,
Årliga undfinge Svenske honom tha
Med procession ok vördning aller bästa,
Ok ledden sidan paa thet Fäste;
Ekke länger the ther bijda,
Ok loto sik strax til Stockholm lijda:
Tha han kom Härstäkit när,
Marsken mötte honom ther,
Med monge raske Män i then stunde,
Ok undfikken thet bästa han kunde.
Strax Marsken var kommen ther,
Konungens Embetzman han saara käär,
At the hvaske Óöl eller Maat haffde;
Marsken fick them hvat the kraffde.
Konungen lagde til Vadmalsöö tha,
Tva nätter laa han ther oppa;
Mädan Marsken ok hans Åmbitzmän reda giorde,
Til Södramalm sik sidan förde,
Vthaff sin Skip steg han thära,
The Svenske mötte honum med stora ähra,
Biskopa, Prelata ok Klärka alla
Med processio honom til fotha falla:
Sidan the in i Staden gaa,
Vnder Konungsens arm ledde Marsken tha; *b*)
The them sago sva gaa til samman
Sagde hvar annar uthan gamman:
Gudh bedröfve then thet giorde ok vilde,
Ok oss sva vid Marsken skilde!
Marsken är bättre värder Crona bära,
Ok Konungen en hans Tienare vära,
Han är skönare än Konungens thy
Vee varde them som thet sva fly, *c*)
Ok oss giorde thenna skada ok meen,
Marskens lijke faa vij aldre igen!
Konungen oppa Husit gick,
Med stora ähra Marsken honom undfick;
Ey myckit länge the ther vara,
Vthan strax til Vpsala fara,
Konungen hyllades förutan meen,
Helge Korss-Apton *d*) pa Mora Steen:
Alla svoro ther honom sin Eed,
Ok han kom ater sammaled;
A Helge Korss-Dag kröntes han sva:
Väl LXX Riddare slo han tha,
Aff Svenske, Danske ok Beyara,
Marsken monde then förste vara.
Allan Kost ther Konungen haffde,
Marsken then allan samman utlagde,
Bade i Stockholm, sva ok thäre,
Å hvar Konungen monde väre,
Fra thet förste Konungen kom Simonis & Judæ Dag, *e*)
Han hoppadis jo Konungens behag.
En dag monde Konungen til Kyrckia gaa,
Tha sagde han til Marsken sva:
I skulin ey sva när oss ganga,
Stora nesa vij aff eder fanga,
Här sigher alt folckit i thenne By,
At i ären skönare än mina thy,

Ok

b) Die 13 Januarii.
c) Cod. 3 & *Hadorph.* perperam XIIIIM.
d) Die 15 Augusti 1441.
a) Die 8 Septembris.

b) Cod. 11: Marsken ledde Konungen tha.
c) Tillställa, ordinare.
d) Die 13 Septembris.
e) Die 28 Octobris.

Ok i ären bättre värder Crona bära,
Ok vij ider Tienare vära.
Marsken svarade honum ther til:
En Daare sigher som han vil,
Naduge Herre, the maga bättre tigia,
Än aff svadana osanning sigia,
Hvar god man kan thet förstaa,
Til skönheet jak ey ider lijkna maa.
Tha Konungen ather i Stockholm är,
Drotzeten Her Christiern mötte honom ther,
Til Marsken han stora käre lade,
Huru han honum grijpit hade;
Hade Marsken ey tha sva klok varit,
Lifvandes haden ey tädan farit:
Nu svarade han ther med vijssdom sva,
At the kommo honum ängin saak oppa;
Konungen haffde tha förgätit,
Thet han haffde Marsken jättit,
At aldrig skulle dömas hvaske lijtet eller stort,
Thet Marsken eller hans Tienare haffde giordt.
Konungen gick sidan i alla stunde
Åpter Marskens förderff hvat han kunde.
Med Däktingan trängde Drotzeten tha
Marsken Rasaborg *f*) i fyra Aar ifra,
I XIIII Aar Norrabotn ther til,
Then Däktingan gick som Drotzäten vil:
Vijborg skullen hafva uthan meen,
Ok om Valborgmässa *g*) faat Marsken igen.
Tha Marsken Konungsens Förrädilse fann,
Han redde sik tädan thet snaraste han kan,
Hvat han oppa Husit hade,
Vthi sin Skip han thet lade:
Om Simonis & Judæ *h*) fick Konungen thet Fäste,
Thet var bespijsat i all bäste,
I Ladugardin loth han honum faa,
C. Uxar ok IIC. Faar ther blifvo tha
Ófver alt thet Konungen förtärt hade,
Sin vägh han til Stockholm lade.
Än gaff han honom M. Mark ther til,
För sanning jak thet sigia vil,
Til at köpa Yrther *i*) ok färska fijska mäder,
Han meente hans Hyllest fa thes bäder.
I samma tijd var thet sva,
At Marskens Hustro i Barnasäng laa,
På Svartsjö thet monde vara,
Marsken bad Konungen tijt fara:
Med all sin macht han tijt kom,
Ok hullt Marskens Dotter till Christendom,
Alsköns glädi monde ther vara,
Ok kostelige Drycke nogh ospara,
Ther brast ingen hvath han begäre
Å hvariom hvart han lyste förtäre.
Konungen foor til Stockholm igen:
Marsken skyndade sik ok ey seen
Til Stockholm i then samma tijda,
Ok loth sik strax til Aboo lijda.

Han kom tijt om S. Mortens apton *k*) som han ville,
Ok takkade Gudh som honom ok Konungen atskilde.

54. *KONUNGENS HAT TILL MARSKEN. REGIS IN MARSCHUM ODIUM.*

Then Vinteren reed Konungen sin Erikz gata,
Marskens värsta teddin i alla mata,
Hvar Marsken förtalade alle mästa,
Han var Konungsens Vän then alle bästa.
Konungen sidan Breff Marsken sände,
Med första yppet Vatn til Stockholm stämde,
At komma tijt vid hans hylla,
Ok svara the honum hade at skylla:
Marsken svarade han kan thet ey ända,
Vthan han honum Legdemän sända,
Som honum leegdo ok förvara,
Ok i Frijd för hans Ovänner vara.
Konungen sände honum en Bäyare ther,
Han heet Her Albricht Morer,
Han lofvade Marsken vid Heder ok ähre,
Frijlige pa hans Legde fara,
Han var högst i Konungsens Rade,
Ty trodde Marsken hvat han sade.
Marsken loth strax redo göra
Spissning ok Väria i Skipin föra,
Try Märseskipp ok VII annor Skip haden tha,
Ok VC. Riddare ok Svena oppa;
The fägerste Män a Fötter kunde gaa,
Sva kom Marsken til Stockholm tha.
Konungen honum väl undfick,
Marsken räddes thog för hans svijk.
Konungen Morer til Marsken sände,
Ok sagde vilia med honom ände,
Thet them lago macht oppa;
Om morgonen millan III ok IIII skulden til honom gaa:
Ther skulde tha ingen vara när,
Vthan Tysken Her Albricht Morer.
Marsken giorde som Konungen bad,
Ok gick til honom i sitt Maak;
Konungen bad honum strax tha,
Hart när sik sittia gaa:
Marsken thog ey sina Tokt glömde,
Vthan giorde som honum sömde. *a*)
Sidan bado the Marsken i manga matta,
Til Konungen sik fullelika förlata.
Konungen svor tha vider heder ok ähra,
Pa Marskens skada aldre vara:
Marsken svor sva honum ater igen,
Alla daga afväria hans meen,
Ok honum en Troo-Tienare vara,
Lijff ok Godz ther om ey spara.
Konungen tha aff Marsken begära,
Tha Klockan sloge VII ather vara thäre;
Ther

f) Castrum in paroecia Karis Nylandiæ.
g) Die 1 Maji.
h) Die 28 Octobris.
i) Kryddor, aromata.
k) Die 10 Novembris.
a) Passade, conveniebat.

Ther med Marsken fra honom gick.
Konungen loth Radit kalla til sik,
Aff sin try Rijken alla,
Ok en Bäyare mäder kalla.
Marsken kom ater som Konungen bad,
Ok rönte hans falskheet strax i stad;
Konungen lade honum Däktingan paa,
Aboo ok Tavastahvs ater faa,
Ther til Öland ok Svartsjö mäder:
Marsken behagade ey thes bäder,
Vthan svarade: jak kom här ey ath tolken liste,
Thet jak meenar sva myckit miste;
Kan thet ey bätter vara.
Vnnen mik med Legde hädan fara,
Konungen ok hans Radh vare kloka,
The lagde för Marsken manga kroka;
Marsken förfan tha thera liste,
Viborg eller Aboo skulden jo miste,
Ok än ther til tacka Gudh för then fromma,
At han med Lifvit matte tädan komma.
Haden ey hafft sva mang rask Man med sik
Han hade ther blifvit ävinnelik.
Marsken hade ok förra spordt
Aff mongom om Her Christierns ord,
At ä mädan han lifva maa,
Marsken skulde aldrig Viborg faa;
Ok meente han blifva med bättre roo
Paa Viborg, än oppa Abo;
Ty lofvade Marsken Konungen thäre,
När han hade Viborg i sine väre,
Hvem Konungen vilde Aboo faa
Visselika skulde han faa thet tha.
Sidan komma mange ok Marsken klaga,
Konungen vilde gärna hafva honom aff daga;
Hade Marsken svarat sva,
At han vilde til Rätta staa,
Domara hade han ther nogh fangit,
Åpter Rätt hade honum litet gangit.
Ty sköt Marsken altijd a Konungsens Breff,
Ther med han thera ondska fördreff.
Marsken tha sik tädan skynde
Til Vijborg thet snareste han kunde;
Tha han kom Viborg När,
Visselika sporde han thär
At tusende sin hade Drotzäten svorit sva,
Marsken skulde aldrig Viborg faa.
Drotzäten tha sin Hälsoot fick,
Alle sina Fogtha kallade han til sik,
Ok bad them alla förvarad sva,
Litet tänckte han a ähronа tha,
Han annammade jo Vijborg aff Marsken i troo
Han skulde jo thet honom igenfaa med roo.
Gudh giorde tok som han vilde,
Marsken ok Drotzäten väl atskilde.
Samma Dag doo Drotzäten tha,
Som han hade lofvat Marsken Slottet faa.
Marsken kom tha med Konungsens Breff,
Som han Drotzäten tilskreff,
At han skulde honom Viborg strax faa
Om han ville hans Hyllest naa:
Ther med fick Marsken thet Fäste,
Sidan räddes han Konungen ey mäste.
Konungen fick ater Aboo,
Som Marsken hade honom sagt i troo.
Thet vare här för langt affskrifva
Hvad Falskheet Konungen moot honum bedrifva:
Än Gudh bevarade Marsken all sinne,
At Konungsens listigheet fick ey mera vinne.

55. *K. CHRISTOFERS ONDA REGERING. MALUM R. CHRISTOPHORI IMPERIUM.*

Konungen loth sik sidan lijda,
Thet snaraste han kunde rijda
Til Lödessa i Västergöthaland,
Ther gingo honom Nordmän til hand,
Ok förden sidan til Oslo
Ok krönten ther strax tha.
Strax Marsken aff Rijkit fara
Rikensens Inbyggiare voro thes vara,
The vordo sidan skinnade ok brände
Aff Konung Erikz Fetalia mycket skämde,
Them gick sidan sva illa i hand,
Bade til Vatn sva ok land;
Å hvart Svenske Skippin sik vände
The kommo jo til Konung Erikz hände,
Hans Fetalia the ey mycket rosa
The gripo Riddara ok brände Trosa: a)
Thet vare här för langt at skrifva
Then skada the här i Rijket bedrifva.
Tha Konung Christoffer svadana hörde,
Ey uthan spott han ther aff giorde,
Ok sagde: var Moderbroder sitter paa ett Skär,
Honum behöfver ok bärning ther.
The gafvo sik manga fullt ille
At the Marsken sva fra sik skilde,
Ty han beskärmade them i alla ändar
Mädan Rikit var i hans händer.
Sidan loth Konungen huxa oppa
Hvar han ena Drotning faa,
Han sände bud ther om vijda,
Ok fick at spöria omsijda,
At Margrefven aff Brandeborg b)
Han liffde förutan Sorg,
Han hade ena Dotter the
Skönaste som man matte see:
Med stakkotom ordom thet sva tilgick,
Konungen henne til Drotning fick.
Hon var gammal vid XIIII Aar,
Dorothea henna Nampn var.
The vigdis bade om en Söndag,
Drotningen kröntis om Manedag.
Ey full try Aar the samman blifva,
Ingen Barn monde Gudh them gifva.

I

a) Trossen, *impedimenta.*

b) Johannes Alchymista, Cfr. *Lagerbring* T. IV. p. 379.

I Köpenhampn monde Bryllopet standa,
Tijt kommo manga aff främmanda Landa
Herra, Första ok andra flere:
Thet Hofvit kan ey prijsat mere,
Ty thet stod ey i daga fulla tree,
Sidan skulde sik hvar försee
Bade om Foder sva ok Math,
Ther aff hördis mang ond lath,
Them Tyska gaffz nogh å hvar the vara,
Än the Svenske jo ombära;
The vordo ok mäst til ändin tryckte,
Mongom Svenskom thet förtyckte,
Aff goda Män ok Qvinnor bade,
At the vordo sva försmadde.
Fredagen näst epter Herrana vare atskilde,
Hvar foor tijt han vilde;
Tha hiolt Konungen sitt Radh samman,
Thet gick Bäyara uthaff gamman.
Svenske ok Danske vordo til rade,
At the Konungen radde ok bade,
At lata Bäyara hem fara,
The städia them ther ey länger vara;
Ty at Gull, Sölff ok fagra Hästa
Fingo Bäyara alt thet bästa,
Bade Graskinn, Hermalin ok Marda,
Hvat the beddes Konungen ey sparde:
The finge ok först Foder hvar Konungen gäste,
Aff Källare ok Stegerhuus *c*) thet bäste;
Å hvat Danske ok Svenske radde,
Konungen giorde hvat Beyara bade,
Var thet til fromma eller til skada
Han trodde bäst hvad Bäyarna sade.
Ville nogor Lään aff Konungen faa,
Bäyarna skulle theras budh gaa,
Ther til the them kostelika begafva
Med goda Hästa ok andra goda hafva.
Hvar them ey sva ville gifva
Han skulde uthan hielp blifva.
The kommo ey sva arme tijt,
The vordo Rijke en stackotan tijd.
En kom rifven ok en med stackot svärd
Han fick snart M. Marka värd.
Thet förtröt the andra omsijda
Ok ville thet ey länger lijda,
The undervijste Konungen i flera saka,
Ther aff tok han sik omaka,
Ok vart tha sva vredh,
Ok gath ey länger snackat eller ledt:
Thog skulde thet samma vara,
Beyara loth han hem fara.
Mädan Marsken mäktog var
Tha var i Rijkit the bästa Aar,
Som man ville önske aff var Herra:
Straxt Konungen kom, vart thet värra.
Å mädan han radde var stoor hunger,
Ty hatade honom gammal ok unger,
Bönder ok Bookarla *d*) alla
Honom Barka-Konung kalla,
Ok bado til Gudh ok hans Moder reen,
Marsken faa til Herra igen.
The ena plagan sannadis tha,
Som Jomfrun sade skulde Rijkit öfverga.
Konungen hade ok en ondan sedh,
Å hvar han genom Rijkit redh,
Han hade jo sva manga Hästa,
Arma Bönder han ville förgästa,
Han fordrade V. Läster Korn hvarie natt,
Ther gaffz full illa mangom ath,
Som ater sato i Jämmer ok nöd
Ok hade hvaske Ööl eller Bröd,
Vthan Barck, ther skulle the vider lifva,
Ok Konungsens Hästa Kornit gifva.
Om vinteren äpter Bröllopit var
Konungen opp til Stockholm far,
Honum tyckte vara thes bätter,
At Drotningen följde mäder.
Han skreff Marsken til ok bad til sik komma,
Ok sände honom Gisla-män fromma,
Ty han vilde til Gottland fara,
Ok Marsken skulle med honom vara;
Han tröste ey annars Konung Erik bestaa, *e*)
Vthan Marsken följde honom tha
Ty han var mächtog aff Skipp ok Svena,
Ok kunde honom bäst i radom tiena;
Ther var ok ingen i hans Rijke
I tolkom Styckiom Marskens lijke.
Marsken giorde äpter Konungsens acht,
Han kom til honom med största macht;
Konungen undfick honom med ähra
Theslijkes giorde Drotningen thära,
Hon böd opta Marsken til sitt Bord,
Ok hade med honom mångt gammans ord.
Han begafvade henne skönliga i thet sinne,
Thesslikes henne Jomfru ok henne Qvinne.
Marsken giorde tha ther ett Hoff,
At alle ther varo, sagde hans loff,
Konungen ok Drottningen ato med honum ther
Ok alla the Herra ther varo när;
Aff manga främmande Land ok Städer,
Ther vare än Nogords *f*) Sändebud mäder.
Them skäncktes ther nogh Vijn, Miöd ok Most,
Hvar sagde at ther engte brast.
Litet äpter bad Konungen reda vara,
At han ville til Gottland fara,
Ok foor sva til Gottland:
The Resa gick honom illa i hand,
All thera Kost ther lagdis oppa,
Ingen i Sverige thes bättre maa:
Herrana bebrefvade hvar androm Fridh,
Ther bleff the thog engte vidh;
Konung Erik loth ey thes minder röfva,
Å hvar han kunde sin fördeel pröfva.

Strax

c) Kök, culina.
d) Arrendatorer, hälftenbrukare.
e) Motstå, resistere.
f) Codex 1. Norges.

Strax the Herra the varo athskilde,
Konung Eriks Fetalia *g*) röfvade hvat the vilde.
Tha Konung Christoffer tädan vände,
I Calmare tänkte han lände;
Vädrit försätten i then stund,
Hans Skipp stötte ok sank i grund,
Vthan för Ydöö *h*) pa en steen:
Thet gick Konungen mycket til meen,
Ther drunknade mang en rasker Man;
Med stora nödh tha räddades han
Sielfver med en Skipz-baat,
Ther var tha sva jämmerlik laat,
Hans bästa Clenodia han ther miste,
Ok Gull ok Penninga i manga kiste;
Sva blott kom han til Stäkeholm tha,
Han haffde ey uthan ena Tröya paa:
Tädan ok han til Calmarna faar,
Drottningen ther före honom var.
The foro strax til Danmark,
Sorgen var them tha sva stark:
Marsken siglade til Opland tha,
Flere Svenske giorde ok sva.
Sidan loth Marsken alle höra,
Sina Dotters Bryllop vilde han göra,
I Svartsiö om Michelsmässo ther näst,
Ok bad them alla vara hans gäst:
The giorde thet gärna allesamman
Ok hafde ther glädi ok gamman.
Then Marskens Dotter fick heet Erik Erikson, *i*)
Thet var en Jonkar skön ok from.
Ther var ok tha en Grabroder, *k*)
Man sade honum vara Gudelik ok goder,
Then Broder sagde til Marsken tha:
Her Karl, i redin eder ther oppa
Innan try Aar här Konung vara,
Jak siger thet ider oppinbara,
Jak veet förvist thet är Gudz vilia
Konung Christoffer vid Rijket skilia.
Marsken svarade utan dvala:
Fader, i vachta väl hvat i tala,
Far Konung Christoffer tolkit höra,
Vesselika later han ider förgöra.
Broderin svarade sva ther til:
Jak vander thet ey hoo thet höra vil,
Eller hoo thet grater eller leer,
Konung Christoffer komber aldrik til Sverike meer.
Åpter Gudz Byrd XIIII.C Aar
XL. pa VI. om Michaelis *l*) thet var,
Tha thet Bryllop hade en ände,
Marsken ater til Viborg vände,
Ok bleff ther i goda roo,
Konungen ville han ey mera troo:
Han bygde sva kostlika pa thet Fäste,
Thet sanna alla som ther gäste,
Ok giorde ther the sköniste Maak,
Andra förtryta them holla med Taak,
Ok lot them mura ok omkring förtinna *m*)
At skönare Slott skal man ey finna;
Ok lot ther göra en Kroppadampn, *n*)
Som aldrig ingen giorde för han.
Sidan huxade Konungen uppa
Huru han then skadan opfylla ma,
Aff all sin Rijke sampnar han Folck,
Ok lot taga mangen Kogh ok Holck
Aff Holländer ok Engelske i Öresund
The Köpmän thet angra i langa stund,
Han fick ther Godz öfver alla mata,
Thes värre matte Köpmän lata,
Mäst alle the Huus i Köpmannahaffn vara,
Fyltes med Graskinn ok Vax ok Köpmanna Vahra,
All then Skatt Sverike hade förr räntat
Var ok alt til Danmark hämptat:
Thet var om Hösten Helge Korss tijda, *o*)
Julen äpter ville Konungen rijda
Til Jönaköpung ok halda ther daga;
Thet matte Svenske illa behaga.
Somme aff them haden tänckt vid Lifvet skilia,
Hade thet gangit äpter hans vilia.

56. *K. CHRISTOFERS DÖD. R. CHRISTOPHORI MORS.*

Gudh skilde the Svenske aff then nödh,
Konungen bleff pa Hälsingiaborg dödh,
Om Trättonde Jula dagh, *a*)
Thet fiol mangom väl i lagh,
Som gärna vid Barka-Konungen ville vara atskilde,
The sporde Tijdende som the vilde:
Aff ena Frisma *b*) fick han the soot,
Som engen kunde rada honum boot;
Til Roskilde the honum förde,
I Lucies Kyrkio the honum jorde.
Åpter Gudz Byrd XIIII.C Aar,
XL. pa thet VIII. thet var.
Om samma dag Konungen bleff död,
Tha led mangen stora nöd
Aff storm, Liungeld ok ondt Väder,
Svartabrödra i Skenninge sigia thet mäder,
Östragaflan i thera Kirkio bläste nider
Illa gafvos Bröderne ther vider,
Ok hvalfvit i höga Choren niderslog,
Tva döda Muncka man ther uthdrog:
Rätt som the böriade Högh-mässo
Fingo the then skada förvisso;
Thet Väder langt ginom Rikit gick,
Manger ther aff skada fick,
Thet

g) Vitalianer, Röfvare, ut supra.
h) Idasund. Vide supra.
i) Gyllenstierna.
k) Monachus Dominicanus.
l) Die 29 Septembris 1446.
m) Spanska ryttare, tinnis muros instruere.
n) Cistern, aquæ receptaculum.
o) Die 14 Septembris.
a) Die 6 Januarii 1448.
b) Böld, anthrax, apostema virulentum.

Thet bläste omkull sva manger Skog
Ok mongen Skorsten niderslog.
Ok bläste bort thet ingen viste
Hvart stenana flugu bland Skog ok Qviste:
Ther bläste tha bort sva mangt ett taak,
Thet var mångom stoort omaak;
Alle som vare för thet Väder,
The svoro, at Fänden var thet mäder.
Konung Christoffer var midelmata hög
Ok i ondom radom mycket slög;
Hans Fader var Härtog i Bäyara-Land
Hans Moder Hertoga Dotter aff Pommerska Strand, c)
Han var ganska feet a Lijff;
Hvar han kunde nogra skynda til Kijff,
Ther om lagde han sik alla vinn,
Han var mykkit hastog i sitt sinn;
Mäst alla Nätter öfver Minnat han drack,
Skörheet ok Boverij var hans sak;
Boveri at öfva var hans sijdh,
Sväria ok dubbla var ok hans ijdh:
En dag förlänten väl fyra ett Lään,
At han kunde göra hvar annan til Ovän, d)
All then ondska han plägade drifva
Vare här langt aff skrifva:
Dygd veet jak ey aff honom sigia
Lygn at skrifva är bättre tigia.
Alt thet Drottningen ok han umginge
Intet Barn the samman finge. e)

57. *CARL KNUTSON VÄLJES TILL KONUNG.*
CAROLUS CANUTI REX ELIGITUR.

Strax effter Konungen utan dvala
Doo Erkebiskopin aff Upsala.
The Domherra varo ey seen,
Keeste strax en annan igen,
Thet var Her Bengt Jönssons Son aff Salistom,
Mäster Jönis han heeta mon;
Ok sänden til Paven ok Concilium tha
Om confirmationem ther uppa:
Pafven ok Concilium the ey eens draga,
Ty lot han Stadfästilse af them badom taga. a)
The Svenske Herra i Jönaköpung äre
Sporde Konungen döder vare,
The vordo strax til rada sva,
At the keeste tva Höfvismän tha,
Herra Bengt Jönisson b) ok hans Broder,
Han heet Her Nils ok var ey goder;

Thet kärde Köpmän mang en dagh,
Han skötte ey Rijkit eller Lagh;
Thera Godz loth han i Siön borttaka,
Å hvar hans Svena them raka:
The skulde nu Rijkit förestaa
Til thes alle kunde budh faa,
Ok komma samman i en Skara;
Ok Rikensens bästa bätter förvara.
Hade Marsken tha varit i Rikit inne,
The haffde honom keest i thet sinne,
At staa för Rikit som han förra giorde;
Full bradelika han thet sporde,
Alla hans Vänner honom tha förkynde,
At han skulde sik i Rikit skynde,
Ty at the som skulde Rikit föresta,
The vare hans störste Ovänner tha.
Konungen drog them fram i stora macht,
At fördärfva Marsken äpter sin acht,
Å när han foor til främmande Landa
Rikit befolde han them förstanda;
Ty Rikensens Män ey annat radh finne,
Vthan keeste them a thet sinne.
Tha Marsken thenna Tijdende sporde,
Kostelika han sik reda giorde,
Bade med Folck, Skipp ok Spijs,
The honum sago, gafvo thes Prijs;
Vidh VIII.C Riddara ok Svena haden med sik,
Ty han ville fara säkerlik:
Om Pingxdaga c) foor han fran Viborg,
Ok kom til Sandhampn vthan sorg.
Een Öö väster i Viborgz Lään ther är, d)
En hans Tienare mötte honom thär,
Ok förde honom til ett Breff,
Som Priorissan aff Calmarna honom tilskreff.
Marskin laas thet Brefvit bratt,
Lydandes, at i theras Clöster teddes Jula natt
Ene Gudelika Menniskie sva,
At innan thet nästa Arit tha
Skulle Marsken Konung i Sverike vara
Hon skulle honom thet kungöra uthan fara;
Giorde han ey Gudz villia sva
Tha skulde han hämpd therföre faa.
Färde Dag Juul e) skreffz thet Breff,
Konung Christoffer än tha bedreff
Alt thet honom väl monde behaga,
Engin trodde sva stakkote vara hans daga.
Tha Marsken förstod Brefvit sva,
Storlika undrade han ther oppa.

Hel-

c) Johannes Dux Palatinatus Superioris, Ux. Catharina Ducis Pomerani Vratislai VII filia. *Hubners* Geneal. Tab. 138. Inde rectius Christophorus Palatinus appellatur.

d) Codex antiquus apud *Lagerbring* T. 4. p. 578, not.

Trem länten väl eet län
At han kunde göra hvars annan oovän.

e) Cod. 12. Ther med endades så mitt liff
Aff for:de sott och ey aff kiff.

Her Benct Jönsson oc hans brodher Her Niels Jönsson styrde både for ryket: ty Kong Cristofer satte them i sin stadh medhan han var i Danmark. The styrde fra XIII:de dag Juhl och in til heliga likame tid (25 Maji) ther til Marsken Her Karl kom frå Finland oc bleff sedhan Kong valder &c.

a) Codex 12 addit:
Som min Son kom erchebiskopsdöme til hånda
Så achtade jag för ryket stånda.
Thet gick tå ey som jag ville,
Ty Marsken Her Karl mig thet fråskilde.

b) Oxenstierna.

c) Die 12 Maji.

d) Insula inter promontorium Porkala & sinum Borgoënsem. *Tuneld*, T. 4. 175.

e) Die 28 Decembris 1447.

Helge Likama Dagh *f*) kom han til Stockholm in,
Ther gläddes manga i thet sinn,
Bade Qvinnor sva ok Män,
The takkade Gudh tha alla i sän,
Ok sagde alla oppenbar,
The hoppadis fanga bättre Aar.
Tha Marsken kom, vart sva stort rägna,
Thess varo alle Svenske fägna,
Thet hade ey rägnat alle the Vaar,
Thet var ok tha thet största Oaar,
Sva at Span Miöl XII öre galt,
Mangen Menniska ledh tha svalt.
Marsken strax in i Stadin far,
Ok bemannade the bäste Huus ther var
Ok skreff strax i samma stunda,
At alla skulde sik tijt skynda;
Riddare ok Köpstadzmän ok Svena
Sva ok aff Almogen Meena,
Biskopa, Klärker ok Prelata,
The ville tha ther före taga
Rikensens bästa ok bestanda,
At thet motte komma aff vanda,
Ok ater til Rikensens gamble Laga:
Menheten thet alle väl behaga.
Moot Midsommeren kommo the ther alle samman
Thet gick Her Bengt ok Her Nils aff gamman.
Mästedeelen ville hälst vid Marsken blifva,
The ville thera macht ey öfvergifva,
För än ther vordo rätt Konunga-vaal.
Sidan vart ther ett annat Taal,
Sva at the ville göra effter Sverikes Lagh,
Ok välia en Konung nästa dagh
I Sancta Gertruda Gille-stuga; *g*)
Tha fingo somme storan ahuga:
Som hulle med Her Nils ok Her Benkt,
En thera eller thera Son hade the til Konung tänckt.
The vara tha alle paa Stockholms Borg,
Ok hade för Marsken toppelig *h*) Sorg.
Tha Electus *i*) annit *k*) ther til daga,
At Svenske ville Marskin til Konung hafva,
Han stod ther moot hvat han gath,
Ok haffde til Marsken mycket haat,
At hans Fader then macht umgick;
Strax aff Husit skynde han sik
Ok til Stäkit, ther bleff han,
Til thes thet väl til ända kom.
Ther med lycktades tha then dela
The lato sik alle för Marsken fela, *l*)
Ok ville med flera ena Lina draga, *m*)
Hvat flere radde skulde them behaga,
Om morgonen arla kommo alla ther til rade
Ok bado Gudh innerlik om sina nade,
At the motte tha raka före
Thet som Rikit nyttogt vare.
Tva Biskopa ok tva Riddare skulde thet göra,
Hvars Mans Röste the hemelika höra,
Hvem han ville til Konung nämpna,
Ok strax tha opskrifva all the ämpne:
Then mäste Rösten som fanger ther,
Han skal tå Konung vare här.
En dyreste Eed skulde hvar sväria,
At äpter sitt Samvit bästa välia
Then han veet Rikena nyttigst duga,
Thet ey lata för Frändskap eller räddnga.
Tree *n*) ok LX. Röster fick Marsken thäre.
Thog ey vtan Tre i Valit ähre,
Then ene fick Tree, then andre fäm,
Sädan ropade Menheetena i sän:
Vij vilia aldrik annar Herra hafva,
Vthan blifva vid Marsken alla daga.
Tha toko the the Edla Man
Konungz Nampn lagde the a han,
Thera Konung ok Herra vara,
Ok hyllade honom alle thära, *o*)
Ok ledden sva i Kyrkiona in,
Ok sungo Te Deum i thet sinn:
Om Torssdagen *p*) var sva stadfäst
Om Manedagen *q*) var S. Johannis dag ther näst.
Tha Electus sporde huru thet gick,
Snart til Stockholm skynde han sik,
Ok lofvade med dyra Eede thäre,
Paa Konungsens bästa altijd väre;
Alt thet godt han lofvade tha
Vare här förlangt at skrifva fra:
Konungen länte honum i samma stund
Bade Oland *r*) ok Norund,
Thet han skulde förfinnat ok see
Thet Konungen honom godt undte.
Konung Carl foor til Upsala uthan Meen
Ok hylladis S. Päders Afftan *s*) a Mora Steen,
Ok kröntes i Domkyrckiana S. Peders dag *t*)
Tree ok XXX til Riddara slog.
Om Morgonin vigdes Erkebiskopin ok sang thäre:
Visitationis ther näst *u*) giordes Drotningen ähre:
Erkebiskopin krönte henne tha,
Sva ärlika monde thet Hofvit staa,

Alle

f) Die 23 Maji.
g) Domus Convivii S. Gertrudis, cui Sanctæ Templum Stockholmense Teutonicum postea dicatum.
h) Föga, parum.
i) Archiepiscopus Joannes Benedicti.
k) Codex 12. förnam. 15. hörde.
l) Fidem publicum dare, explicat h. v. *Ihre*.
m) Sociari, conspirare. Idem.
n) Codex 11. Två, quod rectum.
o) Codes 12. K. Karll Knvtzson.
Jag tacher Gud min Skapere kär
För alle sine nadhe han gaff mig här,
När de Svenske män alle öfverens droge,
Mig hyllade oc til Konung toge,
Ledde the mig &c.
p) Die 21 Junii.
q) In diem Dominicam hoc anno incidit Festum Johannis Baptistæ. *Pilgram*, Calend. Med. Ævi. p. 66.
r) Duo territoria in Uplandia.
s) Die 28 Junii.
t) Die 29 ejusdem.
u) Die 2 Julii.

Alle the ther varo fingo nogh,
Å hvar tolkit hans vilia til drogh,
Ther var tha ingom fatt *v*)
Thog giorde Bönder ther til engin Skatt:
Alt thet Konungen loth förgöra,
Loth han med sik aff Viborg föra,
Ok köpte til för sina Penninga,
Ok ingen Almoga therföre tvinga.

58. TÅG TILL GOTHLAND. EXPEDITIO IN GOTHLANDIAM.

Sidan foor Konungen til Stockholm igen,
Ok tänckte pa thet stora meen,
Som Rikit hade lidit aff Gottlande,
Han vilde them frälsa aff then vande:
Han redde tha uth en stooran Häär
Ok satte Her Magnus Green til Höfvitzman thär,
Han sätte til honum stora Troo
Ok förlänte honum Aboo,
At han skulde honom thes troare vara,
Green han lofvade sitt Lijff ey spara.
Han fick honom IIM. raska Män,
The följde Her Green alla i sän,
Riddare ok Svena hoo the äre,
Alla skulde Green lydoge vära.
Konungen sände ok tha några aff sitt Radh
In til Norges Män sva bradh,
Om the ville honom til Herra taga,
Han jätte them holla vid Rätt ok Laga,
Ok ville them hielpa ok förläna,
At the skulde honum alle tiäna:
Han böd ok them i Danmark sva,
Huru the Svenske hade keest honom tha,
Ok at han ville Rikena thet holla
Å mädan Gudh unne honom Lifvit volla;
Ån mera, han aff Dänir kraffde
Sverikis Skatt, som Konung Christoffer vthfördt haffde.
Her Green tha ath Gottland tog,
Ok Konungen sielff til Borkholm drog;
Tha Magnus siglade i Flänavijk, *a*)
Ther göra Landgang tröste han sik:
The gingo sidan för Vissby Stad,
Konung Erik var ey myckit glad,
Honum behagade full illa the gäste,
The byggde ther strax Tree Fäste,
Landit gick them strax tilhanda,
Ok gläddes at the blefvo uthan mera vanda.
Tha Konungen til Borkholm kommen är,
Aff Danska Radit mötte honom thär,
The bado honom tha alla,
Sitt Folck igen aff Gottland kalla,
Ty thet hörer Danmarkz Rijke til:
Konungen svarade: han thet ey vil;
Oss undrar at ider ord äre slijke,
Gottland hörer rätt til Sverikes Rijke.
Konung Carl förstod ok tha alt,
At the Danske hade sik en Konung valdt,
Konung Christiern han heta mon,
Hertogens aff Holsten Systerson. *b*)
Ther med ändades tha thet thäre,
I Halmstad skulde en Däktingan väre,
Ther näst om Valborgmässa *c*)
Ok bägge Rikensens Radh ther mötas förvissa,
Ok a then gambla förbindning sik bada förlata,
Hon skulde blifva fast i alla mata.
Tha thet hart moot Hösten gick,
Til Stockholm skynde Konungen sik,
The Herrana pa Gottland vare
Them lot Konungen mäst hem fare:
Her Börger Trulle bleff ther Höfvitzman qvar,
Manger rasker Man när honum var,
Konungen sände them hvat the behöfva
Bade til Väria ok til Föda.
The Danske Budh til Konung Erik sände,
Om han vilde til them vände;
The ville honom undsättia sva,
The Svenske utaff Landet slaa.
Konung Erik lofvade them godt igen
The skyndade sik tädan ey seen,
Ok there Herra vider vara *d*)
Hvat them Konung Erik svara.
Strax the Danske the Tijdende spordo
En storan hoop the reda giorde
Som Gottland skulle unsätta,
Thet batade them tha ey ett vätta. *e*)
Tha the Svenske the Tijdende sporde,
Konung Erik med the Danske giorde,
The svoro ville Vissby faa
Åller the vilde i Dödin gaa.
The giorde starcka Stega ok langa,
Manliga the ath Muren ganga;
Om Sancta Barbara Natt *f*) klifvo the in med liste,
Sva at thet ingen i Staden viste,
Förän inne varo mästadeel,
Tha fick Konung Erik mera oheel. *g*)
En stoor deel hans Folck the gripo,
Somme oppa Husit lupo
Blotte förutan alla Väria,
At the Svenske skulle them ey häria.
Borgara hyllade the Svenske tha,
At the skulde them ey gripa eller slaa;
At the motte thera Godz behalla,
Thet unte Svenske them tha alla:
Hvat Konung Erik ok hans tilhörde,

Thet

v) Brist, defectus.
a) Hic sinus apud *Tuneld*, Geogr. V. 2. p. 191. frustra quæritur.
b) Adolphi Ducis Holsatiæ. Soror ejus Hedevig nupta Theodorico Fortunato, Comiti de Oldenburg, R. Christiani I patri.
c) Die 1 Maji. Codex 12. Michelsmässo, die 29 Septembris.
d) Underrätta, narrare.
e) Alsintet, nihil.
f) Die 4 Decembris.
g) Hel, Lycka, felicitas. Ohel, olycka, infortunium.

Thet bytte Svenska som them borde,
Hade Herre Trulle tagit sik til vaar
För Konung Erikz gambla paar
Ok engen Däktingan med honum gangit,
Vthan han hade strax Vissby fangit,
Tha haden snart fatt en ända:
Ån han lot sik med Falskheet vända,
Ok giorde med Konung Erik Däktingan sva,
Honom först Borkholm ok Ôland faa:
Sidan ville Konung Erik faa honom igen
Vissby Huus utan meen,
Ok ther med skuldit i Fridi staa,
The aff Husit motte i Stadin gaa.
Konung Erik fick sik sva ath spijsa,
Ok kom sik ther med til lijsa,
Haden först faat Ôland i sina händer
Sva meenten behollat bade i sänder;
Han däktingade i rätta nöd,
Honum brast tha bade Ôöl och Bröd,
Ther til Kött ok annar spijsa
Tha däktingade han sik sva til lijsa:
LX Hästa slog han i salt,
Hans Fetalia *h*) ato them alt,
Alla Fastana the Kött förnöta,
The hade ey Fisken vider böta.
Danske lagde tha aff Stad
Moot Vissby, som Konung Christiern bad,
Gudh gaff them Snöö ok stoort Väder,
At somme motte ey thes bäder;
Try stoor Skipp the miste ther tha,
Vid halff fämpte hundrade Man *i*) ther oppa:
The andra siglade Gottland när,
Sva at the finge spöria thär,
At the Svenske Staden hade,
Therföre the ater ath Danmark lade.
Tha thet moot Julen leed,
Konung Karl sina Erikzgata reed,
I hvaria Lagsagu, som Lagen lyda,
Manskap ok Hyllnung honom alla biuda,
Om Julen han i Skara vår,
Ok sva strax äpter til Stockholm faar.
I Skara bestälte han thet sva
V. Slott lot han byggia tha,
Skageholm, *k*) Romblaborg *l*) ok Ôresteen, *m*)
Kynnaholm *n*) ok Eekholm *o*) Danska til meen,
Ok fick them som han trodde bäst tha
Med Spijssning ok väria nog ther uppa.
Sva fick han the Tijdende ther
Huru thet a Gottland gangit är: *p*)
Illa behagar Konungen tha,
At Her Börger hade däktingat sva
Ok skreff Her Birger til sva raskelik,
At vakta sik för Konung Erikz svik,
Ok at honum undrade ganska stort,
Hvij sva vart däktingat honom osport.
Konung Carl redde strax uth en Skara,
Her Magnus Green skulde ater Höfvitzman vara,
Ok böd Konung Erik sva til,
Om han them Vissby fanga vil,
The skulde honom ater lofva sva,
At Borkholm skulde han visselika faa:
Finge han thet ey volla,
The honom hvar ett Fängilse holla.
Tha Konung Erik thet hörde tok han til at lee
Ok giorde ther aff glens ok spee;
I skulin mik aldrik aff Vissby vända
Förän Borkholm är fritt i mina hända.
Strax pa Husit monde han gaa,
Ok bad sina Svena skiuta ok slaa,
Han hade tha sva spijsat sik
Han achtade ey huru thet gik:
Han hade ok med Danska öfverlakt,
Strax äpter Paska *q*) kommo the med makt,
Sva stoor Skipp hade the tha,
At Svenske torde them ey läggia oppa,
Hart uthan för Slottit the ankar kaste,
Konung Erik strax in til them lät haste,
Med the bästa Haafvor han atte;
The Danske honom visselika sade:
Villen them faa thet Fäste,
The faa honom ater try godh Näste,
Nyköping i Falster ok Rafsnborg *r*)
Alaholm ok Laland utan sorg.
Konung Erik fick them Vissby sva,
Ok kunde ey the Slotten faa,
Tha lofvade the honom utan meen
At faa honom Vissby igen.
The Danske foro tädan med thetta,
Konung Erik i Pomeren sidan opsätte:
Konung Erik tyckte thet vara meen
The Danske beholle en deel i Godzit igen:
The Danske angrade sidan opte
At the Konung Erik sva släpte,
Ok han ey til Danmark förde
Med Hafvor ok alt thet honom tilhörde.

59. *K. CHRISTIAN STÄMPLAR EFTER SVENSKA KRONAN. R. CHRISTIANUS IN CORONAM SVECICAM MACHINATUR.*

I then samma Vinteren lot Konung Christiern kalla,
I

h) Vitalianer, Kapare.
i) Codd. 1. 4. XC. Cod. 6, 500.
k) In Vestrogothia, territorio Vadsbo & paroecia Finneryd, ubi adhuc prædium equestre hoc nomine insignitur.
l) In Smolandia, territorio Tveta, dimidio milliaris a Junecopia.
m) In Vestrogothia, territorio Mark & paroecia Ôrby, hodie prædium Tribuno Legionis Elfsburgensis habitationi concessum.
n) In Vestrogothia, territorio Kind & paroecia Frölunda.
o) In eadem provincia; sed incerto loco. v. *Rhyzelii* SvioG. Munita p. 57. Edsholm appellat *Lagerbring* Hist. Svec. T. III. p. 444, quod etjam in Vestrogothia prope Trollhättan situm l. c. putat *Rhyzelius*.
p) Cod. 3. in margine: MCDXLIX.
q) Die 13 Aprilis, 1449.
r) Codd. 1. 4. 6. Ransborg, hodie Rendsburg.

I Vilsnak *a*) the Tyske Herra alla,
XIIII Landzherra lofvade honom hielpa,
Konung Carl aff Sverige fördärfva ok stielpa.
Ther med togo the hvar annar i händer
Ok svoro för thet helga Blod *b*) alla i sänder,
At ingen skulde fran androm vijka,
Förän the haffde vunnit Konung Carl ok hans Rijke.
Tha giorde the Svenske stoor omaka
The monga Gods, Konung Christoffer lot taka
Fra Ångilska ok Holländere:
Ther legdis tha med Sollanäre, *c*)
Ok all then Sverikis Rikis Ränta
Som Konung Christoffer lot til Danmark hämpta,
Brukade the Danska tha sva ringa,
Ok meente Svenska under tvinga.
The Budh Konung Carl til Norge sände,
Komma igen med svadana ände,
At Nordmän honom Huldskap sade,
Thera Breff the ther a hade
Bade aff Erkebiskopin ok flere Herre,
The bruto thet togh med stora Oähre.
The hyllade sidan Konung Christiern,
Ok sattes moot Konung Carl til värn:
Then menuga Almogen i Norges Rijke
Loto sik ey fra Konung Karl vijke,
The ville häller Döden fanga,
Än nogon tijd fra Konung Karl ganga.
Moot Valborgmässa sände Danske en Skara,
Ok loto them i Sunnerboo *d*) fara,
The skinnade, brände ok giorde mord,
För än Konung Karl viste aff ett ord,
Han meente Friden skulde hafva blifvit,
Som Danske hade svorit ok skrifvit:
Om Sancta Valburga Dag, *e*)
Skulle vara Däktingan i Halmstad,
Inga förvarning han aff them fick
För än XIIII Daga äpter Branden gick:
Strax han sporde the häriade ok brände,
Sitt Folck han til Västergöthland sände,
Ok lot thet sidan sva förvara,
At the finge ey värre ther med fara.

60. *GOTHLAND INTAGES AF DE DANSKA. GOTHLANDIA A DANIS OCCUPATUR.*

Konung Christiern sidan reda sik giorde,
Ok ville sik til Gottland forde,
Her Oloff Axelson *a*) för sik sände,
At see hvat han kunde ther ände;
Han hade mang Skip ok litit Folck,
Mang obemannat Kogh ok Holck.
Tha Her Green thet förnam
At Her Olaff til Västragarna *b*) kom,
Han tha strax til honom reed,
Ok däktingade med honom thässaleed:
At Danske skulde Husit holla,
Ok Svenska Stadin ok Landit volla:
Ther med skuldit alt i goda vara,
The Danske skulde frij i Hampne fara,
Ok föra pa Husit hvat the ville,
Ingin skulde them thet förspille.
Om Midsommar äpter skulle samman komma,
Aff baden Rijken the viiseste ok fromma,
Hvilket Rijke the tha finne
Som med rätta kan Gottland vinne,
Thet skal tha faat altsamman fritt
Ok behollat til evinnelik tijd.
Vtan meen lofvade Däner ther tha
Ok besiglade ther kostelik Breff oppa
Ok svoro sva trolika holla ville:
Mang dyr Eed the ther förspille.
Sidan foro the Danske i Hampnen in,
Med all thera Mackt ok Hofva sin,
All thera Skipp för Husit lade,
Ok färde opp hvat the i them hade,
Bade aff Väria ok sva aff Kost.
Thet tyckte Svenska vara ingen Lost,
Som opta hade vagit sitt Lijff i nöd,
At Her Green them tholkit böd.
Storlika thet moot thera Vilia gick,
At Herra Olaff then Däktingan fick,
The hade thera Lijff ospart,
Ok bade Land ok Staden vahrdt,
Än mycket mera them förtrööt,
Her Olaff alla thera Skärma *c*) opbröt;
Her Green förböd alla ther moot svara,
Hvar ey ville K. Karls Förrädare vara:
Hade the andre Svenske vijst sin vada
At Green ville them sva förrada,
Vist hade the honom slagit ihäl,
Ok hollit sva Landit med bättre skäl.
Tha Olaff hade kommit sin Vilia til ände,
Snart budh han til Konung Christian sände,
Ok bad honom komma ey seen:
Han faar alt Gottland utan meen.
Konungen giorde som Olaff sagde,
Med sin Skipp strax in i Hampnen lagde,
The Svenske behagade illa tha,
The Danske hade alle Harnesk oppa,
Vid VIM. kunde the vara,
Then macht Konung Christiern hade thära.
The sampnades pa Klinten *d*) i alla ände,
The Svenske budh til them sände,
Ok loto Konungen spöria tha,
Om then Däktingan skall fasta staa?

Han

a) Huc peregrinationes religiosæ instituti incipiebant an. 1384. v. *Langebek* T. I. p. 192.
b) Sanguis hic pretiosus Vilsnachi servabatur & multis inclaruit miraculis.
c) Soldater, milites mercenarii.
d) Territorium Smålandiæ.
e) Die 1 Maji.
a) Thott.
b) Portus Gothlandiæ.
c) Förskansningar, munimenta.
d) Portus & paroecia Gothlandiæ. v. *Tuneld*, Geogr. Sv. P. 3. p. 189.

Han svarade them sva ther til,
At han henne fullelika halla vil:
Ån sände Konungen tva Riddare tha
Til Svenske, ok sagde til them sva:
Min Herre vil holla med fulla Krafft
Alt thet Her Olaff hafver ider sagdt.
Näppliga the Danske fran them vände,
Förän thera Sälskap Eldin tände
I Byn, hvar the gatto,
Thet var Svenskom illa til matto;
Ther var tha borta bade Skärm ok Skraga, *e*)
Them matte sva myckit värre behaga:
The Danske thera Baneer utsla
Sva hardelika ath the Svenske gaa;
The Svenske tha i Steenhusin ära,
Manlika grepo the til väria thera,
Ehvar the Danske a Gaterna gaa,
The Svenske them döde skiuta ok slaa,
Danske ok Tyske störte i alla ända,
Å hvart the moot Svenske vända,
Vid IIIC. Döden finge,
Aff the som ath the Svenske ginge:
The vordo ther aff sva Hufvud-sky
Ok pakkade sik alla aff then By.
Oppa Slottet ok Klinten the alle gaa,
Sva underlikit Järteckn skedde ther tha,
I ena Kirckio varo öfver IIIC. Qvinnor ok Män,
The sago thet ther alla i sän,
Med thera ögon oppinbara
At Sacramentet svettadis rätta Tara;
Rätt som then Man i Möda är,
Ån mera Järtekn skedde ther:
Een Klokka ringde sik sielff tössvär, *f*)
Sva at ther var ingen Menniskia när:
The skönista Beläte man vilde see
Rätta Dödzfolcks Färga finge the,
Å mädan Svenske i then nöd staa,
Tha var them then Färgan sva.
Tha the Danske Eldin i Byn tände
En stoor Storm rätt ath Byn vände,
Eldin dreff ath the Svenske sva,
The räddes at the skulde alla förgaa.
The fullo a knää ok innerlika bade
Jomfru Maria hiälpa sik aff then vade.
Strax the i then Bönen äre,
En hvijt Dufva kom flygende thäre
Rätt moot Eldin, som starkast brände,
Vädrit ok Eldin strax vände;
Rätt fra the Svenske likerviss som ett snör,
Försanne thetta Järtekn vider foor.
Bland them alla var ingen tha
Som ther förre nagra hvijta Dufva saa.
Gud förbarme sik öfver tolke oähre,
Som the Svenske förraddes thäre!
Seent the Danske moot Gudh förvinna *g*)
Thet mord, ther skedde a Barn ok Qvinna:
Mangastadz i Källara fans thet sva
At Moderin när Barnet döder laa;
Som Qvinnor skulde Barnit föda,
Tha dogo the i tolke nöda;
Mangastadz ok sva bränna inne
Fattigt Folck halta ok blinde:
Hade the Svenske förmodt sik then fara,
The hade sik bätter takit til vara:
Gudh han fögdit ok sva thäre
At ingen aff them, som aff Sverike äre,
Til thera Lijff nogot ondt hände,
Vtan the Fattiga *h*) thär inne brände.
Om Morgonen the Danske förnummo,
At Svenske the ey sva förderfva kunne,
Skulde the them vinna med macht,
Flere hade the ther ater lagt;
Ett annat Radh the före fingo,
Ok begynte the ater däktinge,
En starkan Fridh the ther förvissa
In til nästa Valburgamissa;
Aff hvart Rijke skulde tha vara
XII aff Halmstada skulle tha fara,
Hvilket Rijke rätt hade til Gottland tha,
Thet skullit visselika ater faa.
XII aff the Svenske sik fongna jätte,
Om K. Carl ey ville holla thette.
Ther med skulde the Svenske hem fara
Sik med Gottland ey mera bevara.
Hvat Skip the Svenske hade tha
The Danske toko them alla fra,
Ok alt thet the i Skipin finna;
Hvat Svenske hade i Husin inne,
Thet matte the sielfve niuta tha,
The takkade Gudh the sluppo sva:
The legde sidan Skip hvar the funno,
Ok skyndade sik tädan hvat the kunno.
The matte tha skylla Magnus Green,
Som them vulte tolket meen,
Ok giorde them ok Rijkit then vanda,
Skilde Gottland fra sin rätta Herres handa:
Bedia vij Gudh sva innelik,
Sva skilia honom fra Himmerik!
Ån mera oähra han tha haffde:
Konung Christiern Troskap ok Manskap sagde
Ok giorde thet med tolka liste,
At inga Svenske ther aff viste.
Epter Gudz Byrd XIIIIC. Aar
XL nyonde pa S. Oloffz Aptôn *i*) thet var.
Tha Danske pa Vissby Eldin tände,
Ok med Förrädilse tädan vände;
Konung Christiern sik ater til Danmark förde,
Moot Hälganamässa sitt Bryllop giorde,
Med Drotning Dorothea thet var,
Som Konung Christoffer hade för.
Ån vil jak här göra reda
Aff ett Järteckn i Gottland skedde,

Li-

e) Spanska ryttare, ligna utrinque proclinantia. *Ihre* in Gloss.
f) Thess värre, malo omine.
g) Försona, expiant.
h) Codices 1. 4. Fem.
i) Die 28 Julii.

Litet för the Svenske Landit fingo,
Konung Erikz Fetalia i Brokirkia *k*) gingo,
För thet helga Korss, ok offrade ther,
Aff thet the röfvade i Svenske Skär.
Litet äpter the ath Dören vände
Alt theras Offer ther opbrände,
Ey giorde then Eldin skada tha
A Altarekläde ther under laa:
Korssit alt op i Blemor gick
Som then Man som hade skollat sik;
Thetta maa hvar visselika troo,
Thet skedde när thet helga Korss i Broo:
Hade offerit Gudi täckt varit
Jak menar thet hade ey sva farit.

61. *K. CARL HYLLAS I NORRIGE. R. CAROLUS NORVEGIÆ REX ELIGITUR.*

I then Sommaren fick K. Carl Breff,
Som Almogen aff Norge honom tilskreff,
At vilde han til them komma,
The undfa honom med ähre ok fromma,
The ville honom gaa alla i händer
Ok hyllen til Konung alla i sänder:
Han svarade them ater tolkalunde,
Komma til them thet snaraste han kunde.
Tha Konung Carl spöria fick,
Huru hans Folck pa Gottland gick,
Sina goda Män lot han samman kalla,
Ok möta honom i Arboga alla
Om Michilsmässo ther näst,
Hvar fiärde Man med Harnisk ok Häst:
Allom them tha sva behaga,
At han ville til Norges draga;
Han tog med sik vid VC. Hästa,
Almogen i Norge ey förgästa;
I Västergötland ok en hoop fara
För the Danske thet förvara.
Konung Carl trodde ey tha stort
Then Frijd the hade i Gottland giordt.
Konung Carl sidan Breff sände
I Norges Rijke alle ände,
Lot them alla vider vara,
At han ville ther infara,
Ok hade förrammat sva i Lag,
När Biskophammar XIM. Jomfru Dag: *a*)
Alla the synan Fiäldin äre
Them bad han sik möta thäre,
Ok komma til honom utan meen,
Ok felige til thera beholl igen:
Hvar hans Man vill ther ey vara,
Lijka frij skal han hem fara.
Sidan drog han i thet sinn
Ginom Vermaland ok Solöyar in,
Ther näst in i Hedemark,
The Bönder mötte honom stark,
Ok bade honom Gudi välkommen vara
Hvar han kom the hylladen thäre:
The Herra honom hade Manskap sagt
Kommo ey tha som förre var lagt,
Vtan vara honom moot aff alla macht
A Breff ok Eede hade the ey acht.
IIC. lot Konung Carl ther qvar,
The skulde taka thet Landit var,
Hielpa Almogen ther at väria
At Fogthena them ey förhäria.
Sidan drog han epter thera rade
Öfver Döfra Fiäld som the bade,
Ok kom sva til Trondhem än,
Åpter Mortensmässa om Fredagen; *b*)
Tha han kom Byn när,
Erkebiskopin mötte honom thär,
Han undfick honom ganska väl
Ok bad han komma häll ok säll.
Å hvar Konungen framfar,
Almogen jo sva glader var,
At alle lofva Gudh ok ähra,
At han matte thera Konung vara.
Ån tha at Oaar hade länge staat,
Konungen var tha engte faat,
The svoro ok alle oppenbar,
Bättre ärning var ey i Tingu Aar,
Ån the thet Aaret fangit hade,
Aff Konungens Lycka thet vara sade.
Then bästa vägh hade Konungen then tijda,
Som nogor man kunde rijda;
Ther bare alla under oppa,
At vägin var sva goder tha:
Thet svoro alle the ther inne boo,
Sva Aars plägade ther vara mycken sniö,
At ingen med Häst kunde fram fara;
Konungens Lykka sagde the thet vara.
Konungen sva i Stadin drog,
I Konungzgarden han Herbärge tog:
Sva haden med sin Sändabud beställt,
Tha han the Årende hade befällt,
Som för honum i Landit rijda,
Ok bestält hans Stycke pa alla sijda.
Allmogen sik nordan Fiäll sampna,
Til Konungens komma the alla fägna,
Han lot kostelika reda i alla mata,
Som han ville sik ther kröna lata:
En Deel aff Ridderskapet med Almogen halla,
Ok med them til Konungen falla,
Ey manga flere moot honum standa,
Vthan the som Slotten hade i handa,
Hade the hallit Åhre ok Troa
Tha hade the ekke giordt sva.
Thorssdagen för Catharinä *c*) sva rede är,
Erchebiskopin aff Trondhem krönte honum thär,
Biskopin aff Hammar hiolt med oppa,
Prelata ok Clärka giorde ok sva:
Han vigdes tha ok hylladis ther

Rätt

k) Paroecia & templum Gothlandiæ.
a) Die 21 Octobris.
b) Die 14 Novembris.
c) Die 20 Novembris.

Rätt som Norgis Konung plägar ok bör.
XV. Riddare han thär slog,
Ther äpter ater til Sverike drog;
Ok satte them Höffdinge aff Nordmän:
Her Aslek Tureson sva heet en,
Her Evar Fluga ok ther mäder,
At Landit skulle förvaras thes båder:
Han befälte Erkebiskopin ok them bada
Beskärma Almogen fran allan vada.
S. Catharinä Apton d) villen affdraga,
Öfver Forssfiäl ginast taga,
Alla Bönder affradde thet han,
Ok svoro, i kommen ther ingalundom fram.
Ath Styra Elff skulin i rijda
Som aldrig frys sva bittijda,
Aldrig nogor födder var
Thet minnes at hon sva Aars bar:
Man plägar henne ikke rijda
För än om Fastagangx tijda,
Tha fylles hon med Sniö sva,
At Ijsen lägges ther ofvan a,
Aff klart Vatn hon ey frysa kan,
Thet hon bär antinge Häst eller Man;
Ath Elfva Brädden kan ingen draga
The stora Ijssberg thet förtaga.
Konungen svarade: then Vägen jak vil,
Gudh ok S. Olaff troor jak ther til,
The hulpo oss hijt utan meen,
The hielpa oss väl til Sverike igen.
Later ther Gingärd samman taga,
Annan väg vilia vij ey draga.
S. Katharinä Apton Konungen uthdrog
Then samma väg aff Trondhem tog,
Gudh giorde honom thet sva rätt
Hvart han bögde bar alt slätt.
Hvat thet var Ström eller Forss
Thet bar bade Häst ok Horss.
Klarare Crystall man aldre saa,
Än then Ijss som för them laa,
Alla Elfvena uti ända
Syntes alt thet a Grundit vända,
Öfver tijo sinn i then tijde
Skulle Konungen Älfvana millan Forssena rijda;
Ijsen laa ey bredare än een Broo,
För sanna maga thet alla troo:
I fäm stunder e) Konungnn reed,
Thet var androm Tree daga leed,
Som tha strax drogo tilbaka,
The kommo fram med stora omaka.
Dagen effter Konungen fram rijden var,
Gick strax älfven ather klar,
The til ryggia drogo, tygat f) med skäl,
The hade fullt när svultit ihäl.
I fäm stunder Konungen reed,
Ath Stiördal ath Elfven then leed,
Ok in til Möraker;
Litzla stund hvijlade han ther,
Ok kommo än til Duneede,
Förrätt minnat g) thet skedde:
Thet undrade hvar then thet förnam,
Thet han kom then vägin fram.
Thet är hvaske hördt eller spordt,
At nogor hafver sva förra giordt.
Sidan drog Konungen ginom Jämptaland,
Almogen gick honom giärna a hand,
Ginom Hälsingia ok Gästringialand han far;
XII Daga för Juul h) han i Stockholm var:
Sitt Radh han tha budh sände,
At komma til honom aff alla ände;
Sva kommo the ok tilsamman,
Ok liffde the Juul med glädi ok med gamman.
Sva bratt fierde dagh i) förleedh,
Konungen ater til Norge redh,
Genom Värmaland ok ath Oxlo drog,
Then oärlike Kromedijke hade illa giordt nog,
Han var Konung Carls rätta svoren Man,
Ok gick med oähra tha fra han,
Med Konung Christiern aff Danmark at halla,
Konung Carl lota honom bestalla;
Tha ändades thet ther sva,
At thet skulde i Fridi staa,
Her Härtvick k) skulle hvarjen fara
Ok paa Norges Inbyggiare ey skada vara,
Til Halmstada Däktingan hade en ände

62. *HALMSTÄD DAGTINGAN. CONVENTUS HALMSTADENSIS* 1450.

Konungen ater til Sverike vände,
Genom Vijken til Sverike far,
Om Fastagang a) i Lödessö var.
Sitt Radh skreff han tha med hasta
Möta honom i Arboga om Midfasta, b)
Ther med them öfver ena vara,
Hvilke til Halmstad skulde fara:
XII tijt sände, vorde the öfver een
Her Nils Jönson fölgde med ok Her Green,
Konungen än tha ey a hiertat lade,
Huru Green Gottland förraat hade:
The foro tijt med fulla macht,
Konungen gaff them svadana krafft,
Om Norge ok Gottland i rätta staa,
Hvem Paven vil säyat til eller fraa,
Ok sidan Frijd millan Rijken holla,
Stora Däktingan hade the ey volla. c)
Vidh Lydno förböd Konungen tha,
Them ey Däktinga honom Norge fraa,
Han bad them förr latat i fara staa
Å huru thet täcktes Gudh ok kunde gaa.

The

d) Die 23 Novembris.
e) Timmar, horæ.
f) Intygat, testificarunt.
g) Midnatt, media nox.
h) Die 13 Decembris.
i) Die 28 ejusdem.
k) Krumedik.
a) Die 15 Februarii 1450.
b) Die 22 Martii.
c) I magt, in potestate.

The XII skyndade sik förvissa,
At vara i Halmstada om Valburgesmiss, *d*)
Ther giorde the en Däktingan sva
Millan Rijken en evig Frijd skulle staa
Ok hvat Herrana hade om trätta,
Skulle sta om Midsommar *e*) öfver ett Har til rätta:
Konung Carl skulle tha i Calmarna vai,
Konung Christiern i Rottnaby *f*) ther ärc;
Sidan skulle bade Raden förramme
Hvar Herrana mage bäst komma tilsamman,
Förenas the ey annars i thy
Tha skulle the vara i Rottnaby,
Hvem Gottland siges til tha,
Frijliga han thet behalla ma,
För thet andra Rijkit uthan Kijff
Behallat i ävinnelik tijd.
Dyra Eede svoro the ther aa,
Alt stadukt ok fast at halla sva.
Ån giorde the ther värre tal,
Konung Christiern Norge behalla skal,
Konung Carl skal honom sin Rätt opdaga
Om honom then Däktingan ey behaga,
Tha skulo the XII til Helsingaborg faa,
The Danske ett Fängilse plichtoge vara
Hade Konung Carls Radh varit troo,
The hade ey däktingat sva,
Nu vare ther samme som vthtryckte,
Ok vulte at the andre thet samtyckte:
Aff the XII vare tree eller flere,
Som stämplade stort Förrädilse mere.
The Danske them ingifva,
Thera rätta Herre Konung Carl fördriva.
Her Nils Jönson ok Her Green ther til,
Flera jak ey nämpna vil.
Med Danske öfverdroge the thet tha,
Konung Carl skulde Svenske rada sva
At skipta all Slott epter Rijksens Radt vilia,
Ok ingen fran nakot Slott skilia,
Vthan han sik förbryter sva,
At Rijkzens Radh rader taga honom thet fraa;
Ok lofvade the Danske thäre
Med Lijff ok macht til hielpe vare.
Å hvat Konung Carl vill taka paa
Thet skall thet Radit jo framgaa.
Hade thenne List sva framgangit
Ok Konung Carl hade sva Slotten utfangit;
The meente rada Slotten ok them atl faa,
Som i thera vilia ville staa.
Sidan var thera fulla acht,
I Calmara troskap ok Manskap opsagt,
Ok hylla igen Konung Christiern
Ok sattian moot Konung Carl til värn:
Lydde Konung Carl ey thera rada sva,
Tu Breff ville the göra ther oppa;
Med alla Radzens Insigle förehängia:
Sva meente the sin Herre trängia.
Thet ena skulle Konung Carl i Arboga faa,
Thet andra ville the göma tha,
Til thes the alla i Calmara ära,
Konung Christiern tha thet andra Brefvit bära,
Ok sigia: Var Konung hafva vij saa radgifvit,
Som i thetta Brefvit är skrifvit,
Vart Radh han ey halla vil,
Thet spöria vij nu eder til,
Vilin i oss äpter thet Brefvit holla,
Manskap ok tiänist säya vij ider alla.
Sva meente the Konung Carl aff Rijkit förrada,
Hvat han lyder eller ey the rada.
Ther med the aff Halmstada fara,
Ok loto Konung Carl sva ath vahra,
Sitt Radh altsamman kalla,
Moot Midsommar *g*) i Arboga alla,
The hade en Frijd med Danske fangit,
Togh kunde the ey skrifva huru thet var gangit,
För alt Radit i Arboga äre
Tha ville the förkynnat thäre,
Ville Konungen ther ey sielfver vara,
Tha loto ju alt sitt Radh tijt fara.
The skrifvo ok sielfve alt Landit omkring,
At the kommo jo til thet Ting.
The drogo fran Halmstad igen
Her Nils sade til Biskopen: *h*)
Vij hafvom nu med the Danske en Frijd,
Godt Regemente torfva vij nu vid.
Käre Herre: jak spör ider sva,
Huru vij bäst taga ther oppa?
Biskopin svarade thässelunde:
Gudh gifve vij Rikensens bäste kunde!
Med Radh ok snille gärne gör
Jak, thet sva nu som förr,
Mik hoppas, at Rijkit skal väl gaa,
Thy hafver jak ey tänkt oppa. *i*)
Her Nils svarade: Vilin i thet tigia,
Thet bästa Radh vil jak ider sigia,
Til Rijkensens bestand thet bäste tilfälle,
Thog skulin i svärja mik ey mälle. *k*)
Biskopin svor en Eed sva bradh,
At aldrig vilia mälla thet radh.
Her Nils sagde honom tha ther,
Som här förra skrifvet är.
Tha Biskopin hörde tolkit snidh, *l*)
Vart han sva illa vidh,
Ok svarade ater Her Nils sva:
Tolken ärende jak ey kan förstaa,
Sökin the Radh när androm finne,
The gaa för hökt öfver mitt sinne.

65.

d) Die 1 Maji.
e) Die 24 Junii 1451.
f) Rönneby, Blekingiæ emporium.
g) Die 24 Junii.
h) Nomen hujus Episcopi ignorat Historia. Cfr. *Lagerbring*, p. 457. *Porthan* ad *Paul. Juusten*, p. 493.
i) Codex 12 addit:
Wii haffue en godh herre oc höffwesman
Riikesens bestha han well rama kan.
k) Omtala, prodere.
l) Sned, list, dolus.

63. *ARBOGA MÖTE. COMITIA ARBOGENSIA.*

Tha Konungen til Arboga kommen var,
Biskopin strax til honum gaar,
Sukkade ok gaff sik sva harda,
Ok sagde: jak skal nu Meen-Edare varda,
Oppa mina gambla dagar *a*)
Hvilkit mik sva illa behagar;
Jak veet ider skada, om jak tijger,
Tha blifver jak Meen-Edare moot ider.
Mäller jak ok then som mik tedde,
Moot honom är jak ok en Meenede.
Gangi om Eeden som thet kan,
Jak vill vara ider för en Troo Man.
Sidan sade han Konungen thäre
The Ord som honom sagde äre.
Konungen svarade: Jak trodde aldre oppa
Thet the ville mik förrada sva,
Jak trodde them för mina bästa Män
Ok unte them mitt bästa Län.
Biskopin svarade: J farin sakta
Hafvit thet hemlika i ider ackta,
Ok later them sin vilia ganske uthtrykke:
Sidan maan i svara som ider tykke.
Sidan the XII för Konungen framlade
Huru the i Halmstad ändat hade;
Konungen sporde sidan alt Radit til,
Hvat the honum här om rada vil,
Then Däktingan at halda sva,
Åller ok ther mote allaledis staa?
The radde honum tha strax alle
Then Däktingan jo at halle;
Om i ther aff skullen vijke,
The Tolff ypperste i edert Rijke
The Danske ett Fängilse aff them ma hafva,
Thera Vänner hemma thet illa behaga.
Konungen samtyckte thera radh tha,
Ok gaff sitt öppne Breff ther oppa,
At holla the Danske som tha var sakt,
Hvat Radit hade lofvat blifve vid makt;
Ok sände Brefvit til Helsingborg tijt,
Sva vare the Tolff sitt Fängilse qvitt.
Sidan lade the thet ärendit fram,
Som Biskopin hade värfvat han,
Konungen hörde uth all thera liste
Ok lotz som han ther aff ey viste,
Vthan vilde märkia hvar thera par,
Hoo hans Vän eller ovän var:
Erkebiskopin kunde ey inne holla,
Konungsens värsta göra aff all sine volla,
Ok drog ther fleera Biskopa til,
Them halp thog ey thet Förrädare spil:
Konungen tok tha ey seen
Aff Erkebiskopin sitt Lään igen,
Sva ok aff Biskop Sigge i Strängnäs *b*) mäder,
Han var Konungen ok ey bäder.
Med Vissheet flydde Konungen sva,
At thethet Brefvit ey göra saa;
Han tok Aboo aff Her Magnus Green,
Ok fick thet ater Her Erik Axelson igen,
Aff the yppersta Slächte var han,
Som i Danmark vara kan.
Thet gjorde Konungen ther oppa,
At vilden Aboo ey fran sik saa,
Tha skulden sik ey förlata
Til Danmark hielp i nakra mata.
Aff Her Nils tok han Örabroo,
Ok lot han fara i Sorg ok Oroo.
Her Åengisl Nielson fick thet ther näst,
Konungen trodde honum ther til bäst,
Hans hustru var Her Oloff Axelsons Dotter ächta, *c*)
Konungen meente hon skulde aff Faderen ey slächta.
Green kyndade til Aboo sik,
Her Erik Axelson thet aff honom fick,
Green lade kostelik Skip ok Sväna,
Ther med meenten Konung Christiern tiäna;
Ok vilo paa sin rätta Herre skada vara,
Sva mode han til Danska *d*) fara,
Ok tok ther try Köpmanna Skip
Ok meente til Konung Christiern fela sik.
Gudh som alla Skalkar kände
Fick honum annat at ände,
Ok fögde thet tha sva:
Ther kom en Skipare aff Lybeka tha,
Som het Skipar Gvtan,
Green ok hans Svena han öfvervan:
Han grep Her Magnus i hans Holck,
Väl med honom IIC. Folck
Ok flere hans Tienare i andra sma Skippe,
The monde ok ey heller slippe.
Sielff fierde ok tiugunde han honom läste,
I sina Bardza *e*) them väl fäste.
The förden til Lybeka med sik,
XX aff Radit i Danska fik;
The miste thera Hufvud, ok ey mindre köpa,
Flere sitten a Land ok lot löpa,
Radit i Lybika han Her Magnus fick,
Konung Christiern däktingade honom til sik;
Illa behagade mena Köpmän tha,
At Green skulle ey sin Rätt staa.
Honom vart tha ey stort väl til matta,
Han hade tha mist mäst thet han atte,
Ok fick aff ingen något igen,
Gudh gifve hvar Förrädara svadant meen!

64. *DROTTN. CATHARINA CARLS DOTTERS DÖD. OBITUS CATHARINÆ CAROLI FILIÆ.*

Nativitatis Mariä Apton ther näst, *a*)
Miste Konungen then han unte bäst,

Thet

a) An Episcopus Aboënsis, Magnus Tavast, Regis Caroli cliens & XCIII annorum Senex? *Lagerbring*, T. 4. p. 447.

b) Siggo Ulphonis Sparre, de quo *Rhyzelius*, Episcop. I. 216.

c) Brigitta Olai Tott, de qua vide *v. Stiernman*, Höfd. Minne, p. 147.

d) Danzig, Gedanum.

e) Et slags skepp, navigii genus.

a) Die 7 Septembris.

Thet var hans Drotning ok Förstinna; *b*)
Näplika han tolka kan ater finna,
Aff alla the Fruer man kan leta,
Skal man aldrig skönare Qvinna veta.
Gudh hade henne väl skapat,
Ok inga Fägring a henne tapat,
Lijff ok änlite hade hon i ee,
Ok the sköniste händer man ville see;
Allom lade hon godt til,
Ok ingens Mans värsta veta vil.
Ingen Man sva sörgiande är,
Kom han thär som hon var när,
Sina Sorg han snart förgat,
Sva blijd var hon aff taal ok laat,
Til Dantz ok glädi altijd reda,
Man saa henne siällan nogon tijd vreda.
The Folck finnas ey ännu
Mere Kärleek hade samman, än the tu.
Thet var aldre med minsta orde,
Thet nogor moot thera andra giorde.
För sanna skrifver jak thet här
Svadant paar Folck ey nu är,
Som Gudh hafver sva begafvat i alla stykke,
Med Fägring, Vijssdom ok goda Lykke.
Thet skulde togh en tijd äpter Guds vilia
Thera samvaran med Döden atskilia.
Hon doo i Stockholm som förr är sakt
Ok vart ena stund til Svartabrödra lakt,
I XI. Aar the samman blifva
IIII Sönner ok V Dotter monde Gudh them gifva. *c*)
The dödde togh för henne sva när,
Vthan IIII Döttrer lifvandes är.
Konungen sidan til Vastena foor
Ok lot ther byggia en nyan Koor,
Varfru Chor man honom kalla,
Skönara var ey tha i Kirkiana alla;
Ok lot en skön hög Gript ther göra
Ok om Vinterin effter henne tijt föra,
Ok lot henne ther begrafva tha
Med Biskopa ok Klärka ärlika begaa,
Sva at näpliga skedde i nagot aar,
Een Förstinna ärligare begangit var.
Ther til lot han göra ther
Thet sköneste Ciborium *d*) i Sverike är
Ther Monstrantia *e*) plägar i staa,
Öster norr sättes thet i Korin sva.

65. *CALMAR DAGTINGAN. CONVENTUS CALMARIENSIS.*

Sidan kommo til Konungen Erkebiskopin ok Biskop Sigge tha,
Lofvade ok svoro dyra Eeda oppa,
At aldrig skulle nogor Man finne
Them vara moot Konungen nogot sinne:
Ville han them then ovilja fördraga,
The blifva honom troo i alle thera daga.
Konungen giorde som han plägade mästa,
At gärna föga all ting til bästa,
Ok trodde thera fager talan tha
The Län han them ater faa,
Ok ater til sin Kärleek taga,
Togh vilden them ey til Calmare hafva.
Sidan loth Konungen reda försan
Mongt ett skönt Skipp ok rasker Man,
Som med honom skulle til Calmara fara:
Om Midsommaren *a*) monde han ther vara.
Städernes *b*) Sändebud mötte honom thäre
Han undfick them ok giorde stora ähre,
Böd them til Gäst ok begafva
Med sköna Hästa ok andra hafva.
The gafvo honom tha thes prijs,
Then Herren var fager, miller ok vijs,
Ok sade the sago aldrig i thera daga
En Herre fägre Män at hafva.
Konung Christiern kom i allo ty
Med sitt Folck til Rottnaby:
Konung Carl aff sitt Folck tijt sände
Som the ärende skulle ände,
Som Däktingan i Halmstad var giorde.
Tha Konung Christiern ok Däner thet sporde,
At Konung Carl i Kalmarna var,
Tha giorde the ett annat par,
The lagde til Aghaskär *c*) Kalmarna näre,
Ok meente Konung Carl sva förfäre,
Ty the monga Eede giorde
At Konung Carl ey til Kalmarna torde;
Ok begynte ther däktinga,
Som öfver var lagt at Konung Carl tvinga.
The Konung Carl tijdt sändt hade
Ett annat Svar the fram lade,
Ok ville vid Däktingan staa
Ok hvarigen aff Rätten gaa.
The Danske behagade illa ther,
The Svenske förrädare var ingen när,
Som them hade i Halmstad sakt
Förrada Konung Carl äpter sinne akt;
Ok begynte tha fast vrijda ok vrängia,
Ok ville jo fran Rätten trängia,
Å hvat drafvels svar the gifva,
Vidh Rätten ville the ey blifva.
Tha Konung Carl thetta sporde,
En Appellatio han ther giorde,
Om thera Trätta alle slätt
Sköt han för Pavens rätt,
Ok lot sin Skipp reda vara,
Rätt som han meente tädan fara;
Ena resa han til Moratorp *d*) redh;

Tha

b) Catharina Caroli filia.
c) Enumerantur apud *Rosenhane*, Svea Rikes Konungalängd, p. 34.
d) Tegimen altaris, quatuor columnis sustentatum. *Du Cange*.
e) Arcula, in qua Eucharistia reconditur. Idem.

a) Die 24 Junii 1451.
b) HanseStäderne, Civitates Hanseaticæ.
c) Awaskär, oppidum prope Christianopolim, quod jam evanuit. *Tuneld* Geogr. P. 3. p. 522.
d) Paroecia Smolandiæ, præfecturæ Calmariensis, territorii Södra Tjust.

Tha Däner thet sporde vart them thet ledh,
The meente han ville strax til them dragit,
Ok ville them ther hafva slagit.
The skyndade sik sva snart aff By,
I thera Skip i alla thy:
Konung Christiern fick ey äpter Hästa dvala,
Han vodh i Siön som en Odhen *e*) svala;
Ok torde ey sidan a Landit gaa
Förty han förvänte sik alt ondt ther oppa;
The fälte strax Segil som the snarast kunde,
Ok siglde theras vägh moot Öresunde.
Halmstada Däktingan lydde sva,
Huru thet ginge skulle jo Fridin staa,
Ty lät Konung Carl the Däner sva fara,
Ok ville hvariens pa theras skada vara.
Konung Carl dvaldes sidan ther
Väl vid otta vikur när,
Til thes honum visselika sade,
Thet Däni sampning atskildt hade.
Thet andra Jomfrun spadde sannades tha,
Thet var sva stoor Pestilentia,
I Stockholm IXM. dödde,
Pa Landit stodo mangastadz Garda öde.
Thet röntes nogh vist ett örlig ty,
Ty vare the sann alla try.
Om Michaelis *f*) effter Konungen til Vastena kom
Bradlika han thet förnam,
Aff Vijken var en hoop i Vermaland inne
Som ther bade röfvade ok skinne,
The vare ther ey mykkit seen,
Vthan pakkade sik strax uth igen.
Konung Carl Konung Christiern tha tilskreff
Then skada hans Folck i Värmaland dreff,
Ok bad honom sva ther öfver rätta
At millan Rijken kommer ingen trätta.
Konung Christiern snart sitt Radh sammankalla,
Ther om göre som the radde honom alla,
Ther med bleff sva slutet thet,
Thet vart ey meera öfver rätt.
Sidan sände Green sina Tienare med liste,
Som alla vägar i Sverike viste,
Vid Kolmarden lade han til strand,
Ok gingo sva fran Baten ok i Land;
Röfvade ok grijpo gode Män,
Ok gingo sva skogzledes thän,
In i Bleking til Rottnaby.
Konung Carl skreff strax ater i ty
Konung Christiern huru thet tillgick;
Annar Svar han tha ey fick,
Vthan at Green thet them tilstod,
Som i Sverike hade giordt thet Hofmod.
Tolelika ledh Konung Carl thetta,
Ty han ville aldrig gärna trätta,
Ok ey lata Christne Blod förspilla,
Eller förderfva Allmogen illa.

66. *K. CARLS INFALL I SKÅNE. R. CAROLI IN SCANIAM IRRUPTIO.*

Julen näst Konung Carl a Nyköping är,
För sanning fick han spöria ther,
At en hoop Konung Christierns Hofva sin,
Vare lagde när Stäkeholm in,
Röfvade ok skinnade Tuna Län,
Ok brände ther manga goda Män.
Her Oloff Axelson ther med them giorde,
Hvat the röfvade the til Gottland förde:
IX. Dag Juul *a*) Konung Carl var mätter,
Tha feck han at vetta thette,
Sva vijda han tha Boden sände,
Sitt Radh ok Folck til honom vände:
XIII. Dag Juul *b*) the til honom fara,
Han ville tha sielff i Stockholm vara.
Han hade ok them ok sva förr tilskrifvit,
För the Frijdbrott i hans Rijke var drifvit.
The sampnades alle i Stockholm tha,
Then skada lot han them första,
Som Dänir i Frijden a Rijket giorde,
Sitt Radh han ther om sporde,
Ok sagde: vil Gudh unna oss Lycka ok ämpne,
The stora orätt viljom vij hämpne.
Han fick ok tha nogor Breff,
Som Konung Christiern til Norge skreff,
Sina Embetzmän til honom fara,
Til Marstrand thet mächtogste the kunde vara;
Ok möta honom ther om Valborgesmässa,
The skulle honom finna ther förvissa;
Han ok hans Radh vilia fly sva,
Konung Carl Sverike at taga ifra,
Innan Michilsmässo skal thet ända taka,
Han ville them ther om ey mera omaka.
Tha radde Svenske Män Her Carl alle slätt
At manlika hämpna then orätt.
Sitt Budh han tha om Rijket sände,
At alle the sitt Frälse kände,
Ok Köpmän i hvar Stad,
Bärgzmän ok Bönder thesslikes bad,
Pa en dag mötan vid Landamäre,
Skane ok Halland meente han förhärie:
Konungen aff Danmark han tilskreff
Ok sände honom sitt förvarninga Breff.
Vid Markaryd *c*) the samman komma
Sva manga raska Hälade fromma:
Thet mintes ingen i nogors Mans daga,
Svadana Häär aff Sverike traga,
Togh vardt Folkit ey sampnat, när
Konungens Radh radde honom bijda ther.
Han svarade them i samma stund:
Tha fördärfva vij vart Land i grund,
Bätter sampnas vij i Fienda landa,
Än göra var Almoga svadana vanda.
Konungen skickade sielff sin Skara,

Hvar

e) Forte ab Od, facilis, promtus.
f) Die 29 Septembris.
a) Die 2 Januarii. Codex 1: XX. — Die 13 Januarii 1452.
b) Die 6 Januarii.
c) Paroecia Smolandiæ, territorii Sunnerbo.

Hvar som han skulle i strijdena vara,
Ty ther var ey annar i thet sinne,
Som Folck i strijd rätt skicka kunne.
Tha Konungen hade i sin Vngdom varit,
Ginom främmende Land sva vijda farit,
Bäyaren, Vngaren, Paalen och Österrijke,
Rim, *d*) Mitzen, *e*) Sassen *f*) ok flere Land slijke,
Them hade han all ginom farit,
Ok i mongom stormom ok strijdom varit:
Ther saa han sva marg mans kynne,
Ty at han bäst strijden skicka kunne,
Han kunde maalen tala ok förstaa,
Aff all the Land som förnämpd staa.
Han loth thet alt i enne Skript opskrifva,
Som hvar skulle i strijdenne blifva,
Ok fick thet sva sin Marsk thäre;
Han sade sidan hvarjom som han skulle vara: *g*)
Först Skyrännare ok sva Rännabaneer,
S. Örjans Beläte man ther i seer,
I Skyttabanerit man saa
S. Erik ok S. Olaff malade staa,
Ther reed han tha sielfver näste
Med IIC. färduge Män ok Häste,
Vidh XX Kärrabyssor hade han mäst,
The följde honum ther näst,
Med Pulfver *h*) ok Stena som ther til höra,
Med Slädar the them aff Sverike föra:
Hans Hufvudbaneer ther näst äpter far,
Jomfru Maria i Solgisslan *i*) ther i var,
Sin Son hade hon malat i Fampnen ther,
Try ok XX leed för thet Baneret är.
The Baneer vare sva kostelik utan flärd,
The vare väl mange Nobla värd,
Å hvar Härin i Landit rijda
The Baneer synas i Markena vijda,
Ok hvat i Baneren malad äre
Tree Cronor skulle jo mäder väre:
Sidan the ther til höra pa bada sijda
Riddara ok Svena ther näst under Banerit rijda,
The Baneer vare täckt med svadana acht,
The räddes ey alla Danmarcks macht.
Köpstadzmän ok Almogh sidan äpter draga,
Jak kan ey tälia the Baneer the hafva:
Ther effterst voro ok skickade
Väl IIC. Svena ok Riddare gode,
Som Hären skulle förvahra sva,
At them skall ingen a ryggen slaa.
Ther äre vid IIIM. Riddare ok Svena mäder
Med väpnade Köpstadzmän ok än bäder;
Then andre Almogen kunde ingen försla: *k*)
Somme sade XL.M *l*) vara tha,
Somme meer ok somme minne,
Rätt Taal aff them kunde ingen finne:

The vare endeels med Harnisk ok Häst
Färdoge som nogra Hoffmän alla bäst.
Man törffte aff them engte tvijka
För Danske Hoffmän the ey vijka,
The spänna ok skiuta til häst
Som nogon Hoffman kunne bäst:
Thera Dalapijla vare sva hvass försann,
The gingo bade ginom Häst ok Man.
Sva ryckte Konungen i Skane in
Ok var sva frij i sitt Sinn,
I Herrazvada Closter tog han först hvijla,
At Folkit thes raskare äpter honom ijla;
I tva nätter han ther laa,
Ther med sampnadis Folket tha:
Strax the öfver Landamärkit hinna,
Begynte the bade bränna ok skinna;
Then tridie dagen drog han ther
Til Hälsingiaborg pa tva Mijla när;
Then fierde dag til Hälsingborg,
Fogten ther fick tha stoor Sorg,
Konungen felade honum til sik gaa,
Fogten svarade: han torde ey sva.
Sidan loth Konungen i Byn Eldin tända
Ok bränden opp i alla ända.
Thet Spott kom tha för Däner dör
Som the hade Konung Carl giordt för,
I Vngnom ok Bänkiom plägade the epter han leta,
Hvar han tha var finge the nogh veta.
Ther dreff tha Ijs i Örasund,
Tha önskade Konungen hvaria stund,
At Ijsen skulle sva starker vara,
At han kunde honom til Säland bära,
Han vilde förhäriat sva i grund,
The skulle ey faat Böter i manga stund.
Sidan ryckte Konungen i thy,
In moot LandzCrona i en By;
The Nattena hvijlte han thäre,
Hvem thet ledt eller liufft kan väre;
Om morgonen arla han tädan reed
Til LandzCrona then rätta leed,
I tre Nätter han ther hvijla
Honom hastade ey mycket tädan ijla,
Erkebiskopin ok Skaninga hans budh finge,
At komma til honom ok däktinge;
Thera Talan kunde ey samman falla,
The vilde alt med Konung Christiern halla.
Borgare i LandzCrona lot han sik hylla,
The lofvade ok svoro göra hvat han ville.
Tädan foor han med thy,
Ok laa i Biskopsgardin i Borby: *m*)
Om Morgonen arla han tädan vände,
Garden ok ther omkring alt brände,
Ok drog sva tädan ok til Lund

Ok

d) Rhen. *e*) Meissen. *f*) Sachsen.

g) Cfr. de hoc ordine Strategico R. Caroli Canuti, *Röding* om Krigskonsten i Sverige in Actis Acad. R. Litt. Hum. P. I. p. 155.

h) Krut, pulvis pyrius.

i) Strålande sken, radiis solaribus. Islandice Geisl, Stråle, radius.

k) Räkna, numerare.

l) Codices 12. 13. LX m. Cfr. *Johannis Magni* Hist. Lib. 23. Cap. 5.

m) Villa Regia in paroecia Borreby, territorii Järrestad. *Tuneld*, P. 3. p. 469.

Ok lot thet bränna nidh i grund,
Ok laa the Natt vidh Opaker: n)
Om morgonen arla han opvaker,
Var han til vägen a Malmö fara,
Honom sagdis en sampning at vara
Vidh Dahlby Closter o) när,
Bade Hoffmän ok Almoge var ther;
Sitt Rännabaner haden fran sik sändt,
Ok Skyttabanerit a the andra sijda vändt,
The plägade sva fara a bada sijda,
Bränna ok skinna hvar the fram rijda,
Hvat för honum i vägin laa,
Förhäriade the Baneer the honom följde tha.
Tha han sporde then sampning vara,
Han vände sik strax tijt moot them fara,
Ok gath ey sva länge bijda,
At the andra Baneer til honom rijda,
Vthan strax han sina Fiende saa,
I hopen rände han til them tha,
Han hade ey meer än L. Män med sik,
Thet ma jak sigia sannelik,
Hans fiende vahrde sik manlika tha
Thet kunde them thog litet försla:
Han stack ok hugg a bada hände
The Fiende fullo ähvart the vände,
Ther döde II.C ok än mere
Ok greepz II.M ok än flere,
Thet var thera lycka ok lijss p) ther
At Konungsens Skyttor varo ey när.
Hade the varit i slagit mädan
En hade ey kommit thädan,
The ther liffde lofvade Konungen en Skatte,
Ok starcka Gisslan ther före satte.
The Gisslamän lot han til Stockholm gaa,
The Natten han i Dalby laa,
Folkit fick tha sva onda laat,
Them brast bade Dryck ok Maat.
Til Vä q) drog han ginast tha,
Tva Nätter ther i millan laa,
Then tridia Natt ther hvijla nöter,
Om morgonen brändes Vää i röter,
Hardleff r) ok Herragarda flere
Brändes med annar Godz the mere.
Sva drog han til Aaghus s) in,
Ok lot thet skinna i thet sinn.
För thera Huus the tha tinga
At the them beholla finga:
En hoop han fran sik sände
Som Sölfvesborg t) opbrände.
The första Natt han tädan drog,
Tha laa han i Bäckia skogh; u)
Gydinga v) honom väl undfinge
För thera Herrad the tha ginge,
The lofvade honom M. löduga Mark,
Ok sätte ther före Gisslan stark:
Han lofvade them blifva vthan vanda,
Tree Nätter skulde the honom förstanda.
Han ville ther ginom i Värend x) draga,
Kost ok Foder skullen jo hafva;
Å hvar Konungen om Nattena laa,
Om morgonen bidden sielff jo sva,
At han ey aff Staden far,
För än hvar är ther han skikkat var:
Stundom holt han tva tyma y) eller tree;
Han vilde jo hvar i sin Stad see.
Almogen tackade honom sva saara
At han them sva sielff förvaara,
Thet bäste Före tha ok var,
Hvar han tilbögde thet alt bar,
Bade Siöö, Elfva, Mossa ok Kärr,
Gud vägade sielff för honum ther,
Alle the honom i Skane följde in
Han miste ey X. z) a thet sinn;
Hade the vilit sielfve förvarit
Alzingen hade ther illa farit.

67. *INFALL I HALLAND OCH BLEKINGEN. IRRUPTIO IN HALLANDIAM ATQUE BLEKINGIAM.*

Sidan han til Värend lände,
Tva starka Hära han fra sik sände:
Then ene skulle i Halland draga,
Then andra skulle til Bleking taga.
I Halland sätte han Höfvitzmän tree,
Her Ture Tureson, a) Her Eggerd, b) Her Göstaff Oloffson c) heta the:
Konungen trodde them alla bäste,
Ty hvar thera haffde jo ett Fäste; d)
Her Ture Axavald, Her Eggerd Romblaborg;
Ok Her Göstaff Oloffson Elfvisborg:
Konungen sätte til them sina högsta troo
För alla the i Västergöthland boo.
The rijdu i Halland Elfvisborg när
Ok fördäktingade tu Härad ther,
Ok ther med then sampning strax atskilde;
Ok hvar redh tijt som han vilde:
När Konungens Hofvasin ville Fienderna omaka,
The Höfvismän them thet förtaka,
Ok förböd them vid Lijff ok ähra
Pa Fiende skada ey mera vara.

Tha

n) Paroecia in territorio Bara.
o) Villa Regia in paroecia ejusdem nominis & territorio Torne. *Tuneld*, l. c. p. 395. 450.
p) Codices 11. 15. Lyff.
q) Olim urbs, jam villa, dimidio milliaris Christianstadio distans. *Tuneld*, p. 457.
r) Paroecia in territorio Rönneberg Scaniæ.
s) Olim urbs, jam villa, duobus milliaribus Christianstadio distans, de qua *Tuneld*, p. 458.
t) Blekingiæ oppidum.
u) Prædium equestre tribuno Cohortis Scaniæ australis habitationi concessum.
v) Territoria Scaniæ.
x) Territorium Smolandiæ.
y) Cod. 3. & *Hadorph*. insulse: tienar.
z) Codex 6. Hundrade ok tiugu.
a) Bielke. Matrem & uxorem habuit Danicam. v. *Stiernman*, Höfd. Minne, p. 14.
b) Krumedik.
c) Stenbock. v. *Stiernman* l. c. p. 358.
d) Cum hac linea desinit Codex 15.

Tha Konungen them fran sik sände,
Alt Halland böd han them brände,
Ok bad them sidan til Lödissöö rijda
Ok sigia the Borgara i samma tijda,
At flyttia thera Godz i Rijkit in,
Ok bränna Byn strax i thet sinn.
The giorde ey effter Konungens minne,
Vthan haffde ett annat otrooheetz sinne,
Åntogh at the thet saa hoos sig lönte, e)
Konungen thet togh sidan rönte.
The andra som til Bleking fara,
Her Göstaff Karlsson skulle Höfvitzman vara,
Han atte Konungsens Syster tha,
Her Börger Trulle följde honom ok sva:
Han hade Värend inne,
Her Göstaff hade Calmarna i thet sinne.
The drogo strax til Lyckna, f)
Gudh gaff them Lycka thet at faa,
Thet anammade Her Birger i the stunde,
At förvarat thet bäste han kunde.
Konungen sidan ath Stockholm vände,
Åpter all Skipp i Finland sände,
Som til nogra fälthe vara,
Med första opit Vatn til Stockholm fara,
Ther med alla Riddara ok Sväna,
Som aff Finland kunde Rijkit tiäna.
För än Ijsen väl affgick
Förr Konungen them til Stockholm fick,
V. ok XL Holcka ok Kräyara, g)
Mange raske Män ther i vara,
Sva mang Skipp kunde Konungen pröfva
At Södermän ok Östgötha behöfva,
Them sände Konungen i thet sinn
Til Nyköpung ok Söderköpung inn.
The andra Skipen mera
Bemannades i Stockholm ok manga flera,
Sva at Kanungen var reda med all sin Skara,
Moot Pingxdaga h) til Siös fara:
Vidh Norra Ölandz Vdd skulle alle honom möta,
Saara mande han the Däner höta.

68. *K. CHRISTIANS INFALL I SVERIGE. R. CHRISTIANI IRRUPTIO IN SVECIAM.*

Söndagen för Pingxdaga a) skullen uthlackt;
Fredagen för b) var honom sackt,
Huru Konung Christiern aff Danmark
Var dragen in i Sverike stark,
Med manga Herra, Grefva ok Första,
Redt sik uth med mackt alla största.
Grefven aff Holsten c) ok Grefven aff Lybike. d)
Grefven aff Aldenborg e) ok flere slijke,
Ther til Tyska Riddara ok Svena
Som i strijd väl kunne tiena,
Ok Sollanär aff mang Land i thet sinne,
Ok svor Sverike strax at vinne,
Ok i ett Aar ther ey uthdraga,
Åller han skal Sverike hafva:
The Tydske svoro i thet sinne,
The Svenske uthan Vee at vinne,
Ok hade all reda bytt emillan sik thäre,
All Land ok Slott i Sverike äre.
Sin Marsk lot han at Kinnaholm f) draga,
Han svor thet vinna innan tree daga,
Han stormade ther til i daga fäm
Jak menar han van thet ey än;
Han skööt ther opta Eld oppa,
Ok meente ther med vinnat sva:
Han fan ther Bonda Söner oppa rösta, g)
The maga prijsas för Hälade trösta,
The vijste them aff med Byssor ok Pijla,
The vare full glada tädan ijla;
Ok sätte thet sva i ett lagh h)
In til Petri ad Vincula dagh, i)
Om the ther förinnan ey undsättning faa,
Tha skulle the aff Husit gaa.
The uthan voro glädi the finga,
At the sik fra them kunde däktinga:
The skulle älles lijkaväl hafva
Med skam ok skada tädan draga.
Monga döda the ther jorda,
Ok döda ok saara tädan forda,
Ther med the til Halmstada fare,
Ey prijsade the thet som för Kinnaholm vare.
Konungen tha ath Vardberg togh
Ok sidan in för Elvisborg drogh,
En mäcktog Tysk tha främmest faar,
Ok ville grant see hvilkit Husit var,
Strijden at skicka skulle han förstaa,
Sva klokan hölt han sik ther tha,
Han hade ett Gullspan för i sin Hatt,
Sva gärna matten Järnhatten sin opsatt:
Fogaten sköt til honom sva,
Mitt millan ögonen rakaden honom tha,
Garpen full strax döder aff Hästen nider,
Sva illa gaffz aller Hären vider.
Sidan the sago thet sva raka,
Ingen thera torde Slottet naka.
Sidan the med Fogten däktinga sva,
At om han ey kan undsättning faa,
Innan Vincula Petri ther näste
Tha skullen them faa thet Fäste.
Han heet Her Göstaff Oloffson;

Strax

e) Fördålde, celabant.
f) Lyckeby, villa tribus milliaris quadrantibus Carolicorona distans.
g) Navigii genus, de quo *Tengström*, Act. Acad. Litt. Hum. Stockh. T. IV. p. 117.
h) Die 28 Maji, 1452.
a) Die 21 ejusdem.
b) Die 19 ejusdem.
c) Forsan Adolphus VIII, † 1459.
d) Hunc ignorant Genealogi. *Lagerbring*, T. 4. p. 474. not.
e) Forsan Gerhardus Bellicosus, R. Christiani frater. † 1500. *Hübner* Tab. 215. 216.
f) Idem ac Kinnahus, castrum in paroecia Vestrogothiæ Frölunda, de quo *Rhyzelius*, SvioG. munita, p. 101.
g) Djärfva, intrepidi, audaces.
h) Fördrag, pactum.
i) Die 1 Augusti.

Strax han thet spôria mon,
At Konung Christiern tijt vände,
Konung Carl han strax budh sände
Aff the Danska mackt alla,
Ok hvat dag the ville honom bestalla.

69. *K. CARL DRAGER EMOT FIENDEN. R. CAROLUS HOSTI OCCURRIT.*

Sidan Konung Carl thetta hörde,
Sina goda Män han athsporde,
Hvat bätter vare til Skipz at vara,
Eller strax moot Fiendena at fara?
The radde honom alla i samma stunde,
At draga moot Fiendena alt thet han kunde.
Han öfvervog sva med them i ett lagh,
At mötas vid Thijvägen *a*) pa en dagh
Sidan skreff Konungen Her Göstaff til,
At han honom strax undsättia vil,
Ok bad honom pa ingen Däktingan ganga,
Han skulde fullsnart undsättning fanga:
Ok skreff ibland Orden tha
At fyra sin *b*) sva myckit Folck i Skane faa,
Ville Konungen med sik visselika hafva,
Ok strax moot Konungen aff Danmark draga.
Thet samma budh som Brefvit förde,
Fick Konung Christiern ok Brefvit hörde,
Huru han hade Däktingan giordt
För Elfvisborg, som förr är rördt.
Sidan drog han thet snarast han kunde
Til Lödessöö i samma stunde,
Ok föreentis med Borgara i thet sinn,
The loton strax i Stadin in:
Ther loth han bade planka och grafva,
Som han ville ther Läger hafva,
Mang Skipp lot han tijt med Spijsning fara,
Som han ville ther länge vara,
Alt thet omkring Lödöse är,
Thet röfvade ok skinnade Däner ther,
Tha the ther ey mera hafva,
Ôfver Kattungen *c*) the tha draga;
Å hvar the vthaff vägin raka,
The Västgötha moot them taka,
The löna them sva med tolkit meen,
Thet the kommo aldrig til Konungen igen.
Tva Bröder bodde vid Lödisse när,
Bade i enom Garde ther,
Thera Gard the strax förtinga
At han skulde ey brännas eller skinnas,
Tha the Tingelse voro uth til ände,
Däner them skinnade ok brände:
The Bönder sidan i Kattungen fara,
Ok togo the Däner ther til vara,
Jak maa thet skrifva för vissa skäl,
The tva slogo vid LXX ihäl,
Harnisk ok Ting the samman lade,
Tijo sinnom fullt för theras the hade:
Å hvart Däner i Landet vände,
Sva plukkades aff them i alla ände.

70. *DANSKARNE ANFALLA STOCKHOLM. DANI STOCKHOLMIAM OCCUPARE CONANTUR.*

I samma matte Konung Christiern ther är,
Kommo Oloff Axelson ok Green i Stockholms skär,
Ok sporde Konung Carl moot Konung Christiern taga,
Ther med the för Staden strax draga,
Vidh VI ok XL Skip hade the med sik,
Ok öfver Nittanhundrade Folck sannelik.
Tha the in för Stockholm ryckia,
Strax in ath Bohmen the tha tryckia,
Med XVI Snäckior ok Skyttabata,
Jak menar ther vordo somme vata;
The i Staden mötte them med Byssor ok Pijl,
Ther tröttnade mange som aldrig vare hvijl:
Ther störte mang öfver Bordh,
Som aldrig talade sidan ett ordh,
Mange döda och saara i Skippin blifva,
Sva loto the fran Bomen drifva;
Thet Skipp tillryckte med XXX. Män
Foor med X. ofärdiga tädan;
Sidan lade the til Vagnsiöö *a*)
Manga Tyske ok Däner ther döö:
En Dag foro the til Käplinge *b*)
Ena gambla Skuta the ther finge,
Mang underlaat *c*) drifvo ther the,
The Svenske Bönder finge thet see.
Ena Broo the in ath Käplingen byggia,
At slaa the Danske tädan til ryggia;
Tha the Danske thetta see finge
At the Bönder a Käplingen ginge,
The redde strax uth en storan Skara,
Ok loto them in paa Käplingen fara.
Tha Bönderne finge thet ather see
Snart ath Malmen rympde the,
Ok begynte saara til at öpa,
The Danske effter them fast at löpa.
Rycktet kom i Staden öfverliuth,
The skyndade sik snart ath Porten uth,
The sökte the Danske i alla thy,
Jak vänter them borde tha at fly:
Thet var the Danske sva ledh,
At Broon var them ekke myckit bredh,
The finge ey ther dväljas länge,
Hvar thera annan i Sundit trängde.
The plumpade uthföre som andra Hunde,
Bönder slogo äpter hvat the kunde,
The loto them smaka Polyxe nakka *d*)
Ok

a) Tiveden, sylva inter Nericiam & Vestrogothiam.
b) Fyra gånger, quater.
c) Paroecia in territorio Mark Vestrogothiæ.
a) Prope Stockholmiam, etjam dicta Insula S. Jacobi, *Hadorph.* Alleg. ad Chron. Rhytm. p. 262, hodie Skeppsholmen. *Elers* Stockholm 2. p. 330.
b) Hodie Blasieholmen.
c) Bofstycken, mores perversi. *Ihre* in h. v.
d) Hæc vox ap. *Ihrium* desideratur. Descri-

Ok achtade ey hvem thet var til takka.
Dänir ropade: stat mik för Lijff ok sund!
Bönder svoro: jak gör thet ingalund,
Blifver tu fangen tu komber igen,
Dör tu nu, tu gör mik aldrik mehra meen.
Jak vänte the Tyske Sollenäre
Betalade endels Sollet thäre,
Mangen Tysk tha säya nam:
Jadut dat ik tho Sweden qvam. *e*)
Öfver XXX strax i Sundit blifva,
The andra the til Vongxöö drifva,
Thet tyckte them vara jämber ok skam,
At tva drogo then tridie fram;
The vordo sva qvastade pa thera rompa,
The budo ey sidan til Käplingen skompa:
Thet Sundit fick thet nampnet tha,
Brännersund heter mädan Verldin staa.

71. *KRIGETS FORTSÄTTNING MED DE DANSKA OCH DE SVENSKAS OTRO EMOT KONUNGEN. BELLI CUM DANIS CONTINUATIO ET SVECORUM IN REGEM PERFIDIA.*

Tha Konung Carl til Tifvedin kom,
Ok thenne tijdende ther förnom,
At Kon. Christiern i Lödöse lot planka ok grafva,
Ok ville ey in i Landit draga,
Med sitt Folck ridde han tha
Hvat som bäst är slaa oppa.
Mädan Konung Christiern är sva i Lödösse inne,
Vij kunne honom ey ingaledes ther uthvinne;
Vij skulom ther bade storma ok strijda,
Han hafver godt i Stadin bijda,
Vij vijtom oss ther gagna ingahanda,
Vthan föröda vara egna Landa:
Vij hafvom ok nu fangit tijdende thäre,
At Däner för Stockholm med macht ähre,
Tykker ider Radh vara at vij tijt rykke,
Gudh ma unna oss goda Lykke,
At vij then hoopen niderslaa,
Ett vunnit Spil hafvom vij tha.
Thet radit them alla väl behagar:
Om Thorsdagin Konungen fra Tijvädin drager,
Om Manedagin näst för Solin oprinne,
Konungen var i Stockholm inne.
Ån vare svadane Förrädare när,
Förr viste Danske än han kom ther;
Her Olaff Axelsons Dotter aff Örabroo *a*)
Giorde moot Konungen then Otroo,
Konungen fick sik ey sva vände
At hon the Danske jo budh sände,
Huru starck och hvart Konung Carl ville utfara,
Konung Christiern hon jo thet athvara.
Strax the Danske thet förnomme,
At Konung Carl ville til Stockholm komme,
The bare til Skips i alla stunde
Ok skyndade tädan hvat the kunde.
Tha Konungen kom Stockholm näre
Vidh Stigasund *b*) Däni äre;
Konung badh Skippen reda vara,
Han ville sielfver äpter fara,
Honom kunde thog ey sva snart lijda
Han skulde jo epter Folckit bijda.
Tha som Folckit kom fram,
The Tijdende Konungen sva förnam,
At Däner voro lanckt uthi Skäre,
Han funne them hvarigen näre:
Ty redde han sitt Folck aff stadh,
Ok äpter Däner läggia badh.
The Svenske voro en fager Skara,
VI ok XXX Märsaskipp *c*) ther vara,
Ok manga Skyttabata ok Snäckior ther til,
För sanna jak thet sigia vil:
Konungen fick them ok Höfvitzmän tha,
Som han fullväl trodde oppa,
Ok bath them alla i thet sinne,
At the jo Däner finne,
Skulle the än sökia them at Gottlande,
The skulde jo komma them til vande.
Konungen fick ther ey länger vara,
Ty han skulde til Vastena fara,
The Fogata han ther stämpna lade,
Som med Konung Christiern däktingat hade,
At vara öfver ena med them thetta,
Huru han bäst the Slotten undsätta.
Konungen foor bort ok viste aff ingom,
Ok Däner än lago i Vindeström, *d*)
Haden vist them sva när varit,
För osigeligit Gull haden ey bortfarit.
The Svenske epter Däner fara lyste,
The varo togh ey alla tröste
Tha the finge Däner see,
Thera Anckare sätte the
Ok skutus med them en lijtin stunde;
Däner sidan thera Segil opvunde,
Ok skyndade sik ath Hafvit tädan,
Svenske lago qvarre ok trätte mädan.
The Däner motte Gudh tacka ok ähra,
At Konungen var ey sielfver näre.
Hade Konungen sielff varit i then Stadh,
Däner hade fangit ett ondt badh.
Däner sidan til Västervijk lände,
The vunno then Stadh ok honom brände,
Lij-

bit vero *Röding*, l. c. p. 160. *Reineke Fuchs* Lib. 2. Cap. 3.
Mache rede al dat gy mogen
Myt yuwene harnesche, spete un boghen
Myt don rebusten, pollexen un barden.
Nordin.

e) Ve mig, at jag til Sverige kom: O! me miserum, quod umquam in Sveciam veneram. v. *Ihre* in v. *Jadut*.

a) Brigitta Tott de Hammarstad. Conjux Erengislonis Nicolai, præfecti Örebroënsis.

b) Codex 6. Stäkasund. Herrstäket seu Södra Stäket.

c) Desideratur apud *Ihre* in Gloss. Illustrat *Tengström*, l. c. p. 175.

d) Vindö, insula Vplandiæ in mari Baltico ad paroeciam Värmdö pertinens. *Tuneld*, Geogr. T. I. p. 80.

Lijka giorde the ther före tha,
Öfver LX döde the ther faa,
Föruthan the ther saare äre,
Bymännena finge tva döde thäre.
En Fattigan Fanga the Danske behalla,
Thet andra Folck undkomme alla,
Med Baata the tädan lade,
Tijt the theras Godz gömpt hade:
Til Öland lade the Danske tha
Ok meente ther a Landit gaa,
Öningia *e*) thet sva manlika varde,
At Däner ey a Landit torde;
The gripo ther VII. ok slogo ther X. ihäl,
The Danske behagade ey thet väl:
The budo flerestadz a Landit gaa,
Öningia them jo alltijd affslaa:
Däner kunde ey vara sva köna, *f*)
At the finge aff Landit en Höna.
Ther med the til Gottland lade,
Ok förslogo *g*) then skada the fangit hade.
Thet vart mik sagt ok svorit förvist *h*)
Öfver IIII.C hade the mist,
The Tyske Sollenäre
Kunna väl i Stockholm draga ok bäre;
Hade Konungen them ey fangit.
Näplika hade thet väl gangit *i*)
Tha ryckte Danske för Lyckaa *k*)
Öfver II.C Döda ok saare ther faa,
Mera fordeel the ther ey hade,
Vthan drogo aff med skam ok skade.
Tha Konungen i Vastena är,
The förnämpde Fogtha mötte honom ther,
Han sporde them til radz om thetta,
Huru han bäst skulle sin Slott undsätta:
Om han skulde tijt ryckia med macht,
Mädan Konung Christiern hade i Lödissö lagt.
Han tröste ey meera ther med förvärfva,
Vthan sin egin Land fördärfva,
Förtära ok öda i grund;
The Danske rykke ey uth en stund:
Vthan them thet väl behaga,
Til them för Lödissö doger oss ey draga,
Thet är them fördeel ther at bijda,
Vij skulom bade storma ok strijda.
The Fogtha radde honom tha thetta,
Med Penningar ok mögelik Folck undsätta,
The köpa hvat the skullo holla oppa,
Ok löna the Svener the hade tha.
Konungen skulle vara uthan vanda,
The hullo väl Slotten hella *l*) til hans handa.
Konungen skeppade them tha ther
Hvarjom äpter thet han begär,
Bade aff Folck ok Penninga,
Redelika the strax thet finge.
Konungen sporde ok tha thäre,
At somme i Opland ey troo äre,
Ty skyndade han sik tädan i samma stunde
Til Stockholm thet snaraste han kunde,
Ok skreff sitt Radh strax sva til,
Hvat han ther til göra vil. *m*)
Erkebiskopin ok Biskopin aff Strängnäs skreff han ok sva,
At the ok bade kommo tha.
The loto honom ater svara,
Engelund vilja til honom fara:
Väl fyra sinne bad han them sva,
Thet kunde togh intet försla:
Manga i sitt Radh han til them sände,
At the sik ville bätter vände,
Han bödh them starcka Leigde tha,
Å hvem the vilde til Gissla staa;
Sva var jo altijd thera Saga,
Til honum aldrig komma i thera daga:
Sva var thera mening ok villie ställt,
At Konung Christiern skulle fa Rijket alt slätt:
Med flere the sig nogh förviste,
Som hullo med them i thenna Liste.
The Biskopa hade sva manga Svena,
Som hoppades Konung Carl at tiena,
Thet var alt annat tha han fann,
Erkiebiskopin hade väl III.C Mann,
Biskop Sigge C. ok än bäder,
Konung Christiern meente the tiena ther mäder,
Med Konung Carls Lööm the Folcket samnat hade,
Än ty the sik sva mote honom lade.
Erkebiskopin lot Stäkit planka ok grafva,
The pijpade ok drukko nätter ok daga,
At the i svadana motto gladdes thäre,
Thet motte Konung Carl tyckia illa vara,
Han meente them mäst sik at hielpa
The villen togh sva svijkelika stjelpa.
Som Konung Carl var i thenne vanda,
Än mera Sorg fick han tillhanda,
Västgötene sik alle moot honom lade,
Manskap ok tiänist honom opsade:
Thet vulte endeels the Fogthena,
Som vare när honom i Vastena;
Illa togo the hans Penninga ok Gull
Ok varo honom sidan sva ohull.
Thet sagde the Däner fullelika tha,
At Erkebiskopin ok fleere moot Konungen staa;
Ty Konung Christiern strax til Eekholm *n*) drogh,
Ok nakra stund ther före lagh.
Then Fogate ther var med honom däktinge,
Om

e) Öboerne, insulani.
f) Tappra, audaces.
g) Öfverslogo, computabant.
h) Novum ætatis, qua vixit Auctor, indicium.
i) Codex 12. Thet åår hade bygninghen ey så framgångit.
k) Lyckeby.

l) Häll, salvus, säkra.
m) Codex 12. Utan vilse jag them til mig haffua vil. Codices 1. 4. 6. 13. Utan töfning til honom komma ville.
n) Arx munita in Vestrogothiæ territorio Mark. *Rhyzelii* SvioGoth. munita p. 57.

Om han ey undsättning finge
Innan Vincula Petri *o*) ther näst,
Tha skulle han faa honom thet Fäste.
Konung Christiern sidan in i Västergötland togh,
Ok in i Varnem Closter han drogh,
Clärka, Riddara ok Svena han budh sände,
The ok alle Bönder til honom vände,
Ok i Värnama Closter alle at finna,
Eller han ville them bränna ok skinna.
The Västgötha mästedeles til honom fara,
Biskopin *p*) monde ok mäder vara.
The däktingade med honom i Varnem sva:
I en Frijd til Vincula Petri staa,
Komber Konung Carl i sin egen Persona ey ther,
Tha skulo the alla vara när
Konung Christiern i Jönaköpung tha,
Manskap ok Tienist sigia honom sva.
Then Fogthe Axavall inne haffde
Han foor tha med listelik bragde,
Ok lotz vara Konung Carl hull
Tok haden sakt Konungen Christiern Axavall til,
Med lämpa sik sva fra Konung Carl draga,
Ther til Konung Christiern flere Slott hafva:
Tha skullen förutan tvanga
Visselika Axavall fanga.
The hade thet ok sva öfverlagt
At Konung Christiern skulle draga med macht
Strax öfver Holvedin *q*) in,
Ok sva ath Opland i thet sinn,
När Almogen honom mäst handganga,
Slotten i Västergötland skullen väl fanga.
Sidan Konung Christiern ath Jönaköpung vände,
Vnder Tifveden han en hoop sände,
Som ther skulle förvara,
At Konung Carls Folck skulle ey i Västergötland fara.
Konung Carls Hofvasin i Närike äre,
Ok sporde thesse Tijdende thäre,
The ryckte strax öfver Tijfvedin tha,
The Danske bade grijpa ok slaa;
The finge vid XXX sadlade Hästa,
Ok sva manga fanga i thet nästa.
Konung Carls Folck blifva i Västergötland sva,
The Danske ther bade grijpa ok slaa,
Sva at somme finge thes aldrig böter,
Ty finge the tädan snara föter,
Ok pakkade sik til Konung ok sagde:
Full illa thet honom behagde.
Tha Konung Christiern i Jönaköpung är,
En hoop sände han fran sik ther,
Som skulde öfver Holfveden draga,
Sielfver villen strax äpter taga;
The skulle them först alle grijpa ok slaa,
Som paa Holfvedin vare tha.
Vid Jönaköpung var sva däktingat,
Spijssning ok Ööl alt tädan förtingat,
Sva i Bygden alt ther omkringe
Konung Christierns Folck ey myckit finge,
Hvaske til Fisk, Ööl eller Bröd,
Aff Hunger lijdo the stoora nöd.
Thet som Her Eggerd *r*) monde them spijsa
Var tha theras bästa lijsa.
Sva heet then Fogte Slottet hade i hände,
XVI. Läster Ööl han them sände,
IIII. Läster Smör, ther til Bröd,
Tolkit halp fast aff Hungers nöd:
Thet kunne them tha lijtet förslaa,
The varo sva mange ther litte oppa,
Å hvat Ölit ther ey kläckte *s*)
Vattnit them thes bätter räckte;
Å hvar the äpter Foder sände,
The fingo jo skade i alla ände.
Somme daga XXX ok somme meer,
Miste the thera Folck ok stundom fleer;
Å hvart uth the aff Byn taka,
Bönder them sva bradelika raka,
The drapo them strax i samma stund,
Ok stodo full faa för Lijff ok sund.
Tha the Däner ath Holoveden draga,
Sva mycken Pramperan *t*) the hafva,
Med Basunar, Bombara ok manga Pijpa,
The finge fullsnart grata ok flijpa;
The drogo ther fram i stora käte, *u*)
Ok hade sva manga vnderläte,
Hvar sade til annan: vij magom glade rijda,
Ty ingen i Sverike tör oss bijda.
Som the in imot Brotten lade,
Her Erik Nipers sik emoot them skickat hade,
Han hade Östgötha med sik mäder,
Dänene Vijsa lydde ey thes bäder:
The finge tha ther the glade gäste,
Thera Polyxe ok Pijla pa them fräste: *v*)
Tha röntes Däner i sorg ok qvijda
At Svenske torde them väl bijda.
Her Erik Nipers rörde sik tha som en Man,
The bade hugga ok stinga han,
Sva giorde ok the Svenske flere
At Däner hoop minskades thes mere.
Vidh II.C the ther döde slaa,
Riddara ok Svena vare fangna tha,

En

o) Die 1 Augusti.
p) Benedictus Gustavi tre rosor.
q) Silva Ostrogothiam a Smolandia disterminans.
r) Krumedik.
s) Förslog, sufficiebat.
t) Pomp, ståt, pompa.
u) Kättja, lascivia.
v) Codex 14.
The Svenske stodo tyste i then Skogh
Så länge hæren gönom brothen drog,
The Danske skrepte med stoor macht,
Ath Svenske vinna var theras acht.
The sagde: vii slå the Svenske i hell
Och theras hustrur the dogha oss vell;
En Svensker svarade oc var ey seen:
Tiig skall motha et annat meen.

En deel aff Konung Christierns Rad;
The andra flydde tha sva bradh,
Somme löpa ok somme rijda,
Ther torde tha ingen Svenskom bijda:
Somme hade VI Pijla i sik, ok somme tree,
Them lyste mere grata än lee:
Man hörde them tha hvarken homba eller pijpa,
Hvar annan tha tilbaka slipa: *x*)
Then ene drog then andre fram
Ok sade hafva vunnit aff Sverike en annan hampn. *y*)
Hade tha Her Eggert Krommedijke
Varet Her Erik Nipertz lijke,
Tha the ryckte igen för Romblaborg,
Han motte giordt them mera sorg.
Ok meente giordt them mera meen, *z*)
At ingen thera hade kommit til Konungen igen.
Tha Konungen fick at vita ther,
Huru pa Holfvedin gangit är,
Han sade til the andra allasammen:
Ik sall dar over in M. Dyvels nammen;
The andra svara: J kunne thet ey ände,
I magen häller tilbaka vände,
Ok draga snart ath Danmark igen,
Eller i faan här mera meen.
The Tyske svoro om Göttes död,
Wij wåren nicht in solcher nöd;
The torde ey heller Skogen naka,
Än the torde i döden raka.
The loto sik ey tha förtryta,
At Konung Carl sitt Land ok Slott ville nyta,
Som the förr millan sik bytte,
The lofvade Gudh the vordo tha qvitte.
Gudh sände them ok tva harda gästa,
Med Blodsoot ok Pestilentia them frästa:
Aff thenna samma stora nödh,
Bleff ther manger aff them dödh.
The Tyske ther strax fran Konungen ryckte,
Å hvat honum illa eller väl thet tyckte;
Wy wåren daren, wy dede dat nikt eer,
In Sveden kame wy nimmer meer.
Wir hebbe hir vrmt a) unde mage förloren,
Pferde und Harnisch hir umboren.
Ik quam b) hir mit Hingzte grote,
Nu most ik lopen van hir to fote.
The Danske sade til Konungen i thet sinne,
Med macht vij aldrik Sverike vinne;
Vilin i här ännu vara,
Tha villia vij lijkaväl hemfara:
Them vart ock tha förvissa sackt,
At Konung Carl kom dragande med stoor mackt.
Sidan the tha tädan fort ijla
Millan Halmstad ok ther ey myckit hvijla:
Tha the in ath Halmstad draga
Vidh C Rossabara *c*) the med sik hafva,
Ther saare ok siuka fördes oppa,
Som hvargen förmatte rijda eller gaa.
Sidan the ther öfver lade,
Mycket Folck the aff then hopen mist hade,
The svoro ther ok sade förvist,
At aff then hopen hade the XIX.C mist.

72. THORD BONDE HÖFVIDSMAN. THORDO BONDE BELLI DUX.

Tha Konung Carl the Brefven hade,
At Västgötha sik fran honom sade,
Ok thet förvissa sporde,
At Konung Christiern ey öfver Tifveden torde,
Vthan vilde öfver Holfveden draga,
Konung Carl tok sva illa misshaga,
At Biskopana giorde honom tolkit svijk,
Han viste ey för hvem han skulle vachta sik.
The han bäst trodde oppa,
Bevijste honom tolka Falskheet tha:
Han märckte ok väl then liste,
At Biskopana med flera sik förviste;
Ty visten aldrik hvem han skulde troo,
Vthan then öfverste Gudh i Himmerike boo,
Ok hans Moder Maria reen,
Som hade honom opta beskärmat i tolkit meen,
Ok bad them sik frälsa aff then vanda
Som honom var tha kommen a handa:
Han plägade ok altijd göra sva,
När honom kom nagor bedröfvilse paa.
Sidan förvaraden Stockholm thet bästa han kunde,
Ok drog ath Holveden i samma stunde,
Ok ryckte tijt med alla macht,
At vända Däni aff thera acht.
Tha han kom Holveden när,
Sporde han huru thet gangit är,
Somme vare grijpne, somme slagne til död,
Han takkade Gudh, som honom halp aff then nöd.
Tha K. Christiern sporde K. Carl komma med makt,
Tha ryckte han tädan som för är sakt,
Konung Carls Almoge tha athskilde,
I Vastena han ey dväljas vilde,
Ok redde ther uth strax en Skara;
Her Tord Bonde *a*) skulde Hofvitzman vara,
Han var en unger Man sva röst, *b*)
Ok till sitt Lijff en Hälad tröst, *c*)
Han var Konungsens Faderbroder näste,
Ty trodde han honom thet bäste:
Sitt Hofvasin fick han honom i thy,
Som han viste at fran honom ey fly;
Ok bad honom rijda til Lödissö ey seen,
Ok

x) Släpa, trahere.
y) Codex 6. I fenners nampn, cum quo Codices 13. 14 consentiunt.
z) Codex 1: Thet siger jak uthan meen.
a) Codex 6. Unse vrundten.
b) Kom, veni.
c) Codex 12. Rydzsebäre, lecticæ.
a) Caroli Bonde, R. Caroli patrui filius.
b) Orädd, intrepidus, audax.
c) Trogen, fidus.

Ok see om han finget ater igen.
Konungen viste mästa Borgara villia,
The vilde sik nödugt fra honum skilia.
Sva drog Her Tord ther aff näst,
At Lödissö hvat han kunde bäst.
Konungen hade bud i thet sinne,
Åpter Ture Tureson d) som Axavald hade inne;
Her Ture kom, ty han väl viste,
Thet Konungen ey viste aff hans liste:
Konungen sagde honom huru han hade ändt,
Ok Her Tord til Lödissö sändt,
Ok befalte Her Ture i höga mata,
Her Tord ok hans Hofvasinn paa Axevall lata;
Ther med foor ater Her Ture hem,
Ok Konungen ater til Stockholm igen.
Tha skreff Konungen Her Torde til sva,
Åpter Her Tures radh alt sla oppa;
Ty at Konungen tha förvissa fann,
At Her Ture var honom en Troo Man.
Her Tord tha ath Lödisse rykke,
Gudh gaff ther Konungen goda lykke,
Her Tord kom väl i Staden thäre,
Ok grep the Danske ther inne äre,
Ther bläste ok rängde ok nederslog,
Tha Her Tord ath Lödissö drog;
Som för dagen ey grydde ok natten ey räckte,
Her Tord them opp aff Sömpnin väckte:
The vare sva glade at the motte lifva,
Til fanga the sik gärna gifva.
Han fick ther LX. e) med thera Häste,
Riddare ok Svena aff the bäste.
Tva f) Danske Riddare finge the thäre,
Ok manga Svena som gode äre:
The manade g) them til Västerars i thet sinne,
The hade togh förre tänckt thet at vinne:
Ther med the Danske til Västerars trafva,
The Svenskes väga them tha illa behaga.
Tha the Svenske kommo ther in sva vate,
Them tyckte thet kom them väl til mate
Konung Christierns goda Vijn ok Miöd,
The förgato snart bade sorg ok nöd.
Byssor, spijssning, harnisk ok andre goda valnre
Finge the Svenske til bytes thäre.
Her Tord ther ena Taska fick,
Ther i fans mang förrädere svick
Ok fan ther i mong annar Breff
Manga, som Her Ture the Danska tilskreff,
Huru han thera bästa veta ville,
Pa Konung Carls sijdo the lydde ille.
Sidan dvalde Her Tord ey langa stunde;
Vthan redh til Axevall alt thet han kunde;
The kommo ther opp vid fyra ok fäm, h)
Til thes the vare XXX Män:
Her Ture hade ther XX flere,
Thet achtade Her Tord ey thes mere.
Om Aptonen som the väl kaal i) inbäre,
Her Tord sporde Her Thure thäre,
Om thet Förrädilse han bedreff,
Tha the Danske sva tilskreff,
Ok grep honom strax vid hans halls,
Ok hult han fast föruthan falls,
Ok sagde: styrer tu ey thetta kijff,
Vist tha skal tu mista titt lijff.
Her Tures Svena sprungo opp ther före,
Her Tordz Svena förgato ey hvat the skulde göre;
The slogo them sva a hals ok nakka,
The som Fängilse niuto, toghet til takke:
Han grep Her Ture Tureson thesse lunde,
Ok manaden til Varnem i samma stunde,
Han lofvade vidh ähre i thet sinne,
Aldre fara tädan uthan Her Tordz minne:
Svenana manaden en deel til Skara,
Somme unten när Her Ture vara.
Sidan skref han breff ok Konungenom sände,
Huru then resan var gangin i ände,
The Förrädara Brefven sände ok han,
Som han i then Taskan fann.

73. *SVENSKE FÖRRÄDARE. PRODITORES SVECI.*

Tha Konungen vthaff Vastena droo,
Foor han strax til Örabroo,
Han hade tha fangit nogor breff
Som Her Erengislas Hustro a) them Danskom tilskref,
Huru the skula ath Vpland fara,
Ok alt hvar Konung Carl monde vara;
Ok huru the Biskopa moot Konungen trätte:
Mang svadana Förrädilse hon i Brefvit sätte;
Hon skreff ok, at thet var tha tijd,
At läggia ath Opland all thera flijt.
Konungen loth henne höra brefvit ther,
Sva at Her Erengisl var ther när:
Han kunde ther ey mothe svara,
Thet monde jo hennes gärning vara.
Her Erengisl lofvade b) för henne tha,
Konungen i Stockholm ater fa,
Ther näst om XIIII daga fräst, c)
Vthan alla fund ok arga list.
Sidan Biskopana giorde Konungen tolkin vada,
Tok han sin Lään fran them bada,
Ok skreff til Capitelit tha,
Bada aff Strengnäs ok aff Opsala,
När han ville i Stockholm väre,
At the vare ok ther näre:
Han skreff ok sitt Radh til i stad,
Ther sik at möta samma dag,

The

d) Bielke. v. *Stiernman*, Höfd. Minne p. 13.
e) Codex 6. II.C, 200.
f) Codex 1. IIII, 4.
g) Förde, ducebant. v. *Ihre* in Glossario.
h) Fyra a Fem i sänder.

i) Kål, brassica.
a) Fru Brita. Codex 1. v. supra.
b) Gick i borgen, vadimonium præstitit.
c) Frist, temporis intervallum.

The tva Biskopa förnämpde,
Med sin Breff ok tha tijt stämpde.
Han var i Stockholm samma rijdh,
The andra kommo ok tha tijth:
The Biskopa bade tha om Leigde,
Ok sade: the räddes stora feigde.
The kommo tha a ett Pappers breff,
I hvilket Konungen them Leigde skreff,
Förr vilde the ey thera fara sva
Sex Riddara för sik til gisla staa.
Konungen gick til Varfru Gillestuga,
Thet tyckte Fru Brigitta illa duga,
Her Eringisls Hustru thet är,
Hon kom tha för Rätta ther:
Sva ok then ther Brefvit hade fördt,
Om then Förrädilse som förr är rördt.
XII. Frijborna Män Konungen i Nämpden sätte ther,
Sva ok hans Radh the vare när:
Domen öfver the Förrädare gick,
Then Brefvit förde han Stäglit fick;
Fru Brigitta the a Eldin döma,
Sva sättes hon i Hächtilse at göma.
The Biskopa för Konungen kommo thäre,
Han loth tha liuda sina käre,
Huru the hade giordt honom vada
Och ville honom aff Rijkit förrada.
Thet ändadis ther med sva,
A Rikensens Män ok Capitelit lofvade tha
För bada Biskoparna thäre,
A Konungsens värsta aldrig meer väre:
Ok thet mykla Folkit fran sik skilja,
Ok vara plat epter Konungsens vilja;
Ok lofvade ok svoro the Biskopa bada,
Sva tog Konungen them til nada.
Sidan skyndade sik Konungen i alla stunde
Åth Västergötland som han snarast kunde;
Tha Her Ture thet sporde,
Fullsnart han sik aff Clostrit förde,
Troo tha meer af Hiertat ey lade,
Ån han förra bevijst hade:
Han lopp til Her Eggerd Kromedijke,
Ok viste väl hvar han fann sin lijke.
XXIII. Svena han ved sik hade,
Them han quarre pa Romblaborg lade.
Her Eggerd ok han i samma stunde
Rijdu ath Danmarck hvat the kunde,
Ok befälte thera Sväna Slottet sva
Engaledz lata Konung Karl ther oppa:
Konungen viste ey hvat Her Eggerd bedref,
Huru Her Ture hade giordt, han honom tilskref;
Bad honom vara om i alla stunde,
At han Her Ture grijpa kunde.
Tha bodhen komme til Romblaborg thäre,
Bade the Män tha bortrijdne äre,
I VI. daga töfvade the sina Svena thäre,
Ok loto them sidan til Konungen fare. *d)*
Tha Konungen pa Axavall är,
Her Tord Bonde antvardaden Slottet thär,
Ok befalte honom vara Höfvitzman tha,
Ok alla Väsgötha förestaa:
Han böd ok Capitelit aff Skara
Alla tijt til sik fara,
Ok kärde the förrädilse starck,
At Biskoparna hyllade Konungen aff Danmarck;
I samma stund han them badh
Sättia en annan i Biskopz stadh:
The satte ther til en Dandeman,
Her Peder Laurenson *e)* sva heet han;
Konungen böd vid lydno tha
Biskopin aff Biskopzdömit ey en Penning faa.
Lagmannen *f)* var ok til Danmark mäder,
Han satte i hans stad en annan bäder.
Pa Axavall Konungen sporde
Huru the otrogne Män giorde,
Han red tädan i samma stunde,
Til Jönaköping alt thet han kunde;
The Svena a Husit lot han förstaa,
At han vilde liggia pa Husit tha;
The svarade: Liggen annarstadz i thet sinn,
Här töre vij honom ey lata in,
Her Åggert förböd oss i höga mata
Ingalund Konungen här oplata.
Om morgonen Konungen för husit redh
Ok beddis ther in än sammaledh,
Med Pijl ok Byssor the til honum skiuta,
Sin Kärleek monde han illa niuta:
Stoor troo han til Her Eggerd sätte,
Huru illa lönte han honom thette!
Hans Fiende spijsade han ööl ok bröd,
Ok bevijsste sin Herre tolka nöd,
Alla Herra maga väl fahra bära,
För tolka otrogna Män, ähoo the ära.
Sidan lot Konungen thet bestalla
Omkring Slottet ok sijdor alla,
At the skulle ey a Landit göra meen,
Ok reed sva strax til Vasteen.
Tha the hade III Vekor inne bijdt,
Konungen sände Her Erik Nipertz tijt,
Han däktingade med them sva,
Her Tures Svena skulle strax affgaa,
Ok alt thet the hade ther mist
Skulle the fa igen förvist.
Tha the andra pa Slottet förstaa,
At Her Tures Svena fran them gaa,
The räddes tha för mera tvinga,
Ok med Her Erik sva däktinga,
Fa the ey undsättning innan X daga näste
Tha skulle the Kunungen fa thet Fäste.
Hvat Her Eggerd ther pa til höra
Fritt skullo the tädan föhra,

Ok

d) Cod. 1. I sex daga boden ther blifva
Sidan monde the til Konungen rida.

e) Doct. Bero Laurentii. v. *Rhyzelii* Episcopo. p. 178.

f) Benedictus Gylta. v. *Rabenius* de Vestro-Gothiæ Legiferis p. 91.

Ok i Frijd en Manad sidan skal vara,
At the aff Slottit matte fara.
The daga the ther sva förginge,
Ingen vndsättning the ther finge,
The antvardade Konungen Slottet fritt,
Han takkade Gudh at han var thet förrädilse qvitt!
Thet var om S. Calixti tijda, *g*)
Konungen monde til Stockholm rijda,
Åpter Gudz Byrd XIIII.C Aar,
L. ok pa thet andra thet var.
Hvar som alt skulle skrifva här
Thet Förrädilse Konung Carl giordt är,
För sanning jag thet sigia vill,
Ther skulle myckit Papper till:
Gudh halp honom togh i alle stunde,
At thera Förräderij ey vinna kunde;
Ok giorde honom stoora Nade sva,
At han kunde sva mothe staa.
Alla Danske ok Norske macht,
Ok alle the Svenske Förrädara acht,
Sva ok the Tyske Herre flere,
Ok thet Tyske Sollet Däner hade mere,
Hade Gudz nadh ey synnerlig varit,
Thet fördärff haden aldrig undfarit.
Her Green var skickat i alle thy,
Aff Konung Christierns vägna i Rotnaby;
Litet epter han tijt kommen är,
Tha foor han til Aghaskär, *h*)
Med XVI Snäkkior eller vid thet sinne,
Ok meente Aghaskär at vinne,
Han fick ther väl XXX sara ok döda,
Ok ey gläddes han sielff i then nöda.
Andra resa han i Möröö *i*) drogh,
Vidh VI.C han med sik togh,
Her Göstaff Carlsson aff Kalmara
Mötte honom i vägenom sva;
Her Green fick hugg mehr än han kunde bära,
Ett Finger glömpden qvar thära,
Han miste ther L *k*) ok än flere
Far han tolka resa mere,
Honom möter en tijd svadant meen
Han komber aldrig lifvandes igen. *l*)

Continuatio II. ab anno 1452 ad annum 1470.

1. *Thord Bondes Förrättningar emot de Norrska och Död. Thordonis Bonde res gestæ contra Norvegos et cædes.*

Nu maa väl talas märckelig Ord
Om then stolsse Riddare Her Tord,
Han var ärlik ok en opsatig Man,
Sva at ingen annat med skäl säya kan.
Hans tokt med snill ok Klookheet var,
Ok innan strijd stoor prijssheet bar.
Konung Carl mycket om Rijkit vogh,
Hvarföre han Her Tord til Marsk togh,
Flere Slott loth han i Norge byggia
Ther han sina Svena loth a liggia,
Bade Byllingzborg, Gulborg ok flere,
Danaborg ok än mere;
Hoffvärk ok strijd monde han öfva
Ok sina snille med Danmark ok Norge pröfva,
Hade hans Lijffztijma länger räckt,
Fullväl hade han Konung Christiern späckt.
Norges Män sankade sik i thy,
Ok meente Her Tord skulle bortfly,
The kommo tilhopa III.M i en skara,
Ok vilde för Her Tordz Slott fara.
Her Kolbiörn Gästh thera Höfvitzman var,
Med spiut, grep ok gredh *a*) han orädder är,
Han opta til them hade här sakt
Her Tord star aldrig moot var makt.
Vij viljom sva skikka var hall,
Ok beläggia hans Slott med vall,
Vij villiom i natt nämer gaa,
Ok hans Borg fullväl bestaa,
Han skal aff Norges Land draga fullsnart
Ok ey vara seen, vthan med stora fart;
Vij skulom sigher vinna ok sva prijs
Sva varder han med Konung Carl thes vijss.
Her Tord Marsken skickade sina borg,
Han giorde sik gamman uthan sorg,
Å hvat han oppe bleff äller aff reed,
Han viste väl togh hvat Norges Män leed.
Hans Späyare rijdu til ok fra,
Ty viste han väl hvar hären laa.
Hans mod var karsth, hans hogh var frij,
Thet finge Norges Män väl sij,
Han ville ey fly, han ville them bijda,
Snart leth han sik af Slottet lijda.
Han reed vth med III.C Hästa
Ok dägelige Män ok jo the bästa;
The vare med Marsken i lost och i nödh,
Ok ville för Sverikes bästa lijda dödh.
Marsken reed ok skikka them ena stund,
Ett C. Smasväna dolde han i en Lund:
Her

g) Die 14 Octobris 1452.
h) Cod. 1. Afvaskär, urbs antiqua Blekingiæ, diruta an. 1563, in favorem Christianopolis, quæ dein an. 1677 idem fatum subiit. v. *Tuneld*, Geogr. V. 2. p. 522.
i) Territorium præfecturæ Calmariensis.
k) Codex 6: II.C, 200.
l) Heic subsistunt antiquissimi duo Chronici Rhythmici majoris Codices 1 & 4. nec non Codex 9. Quæ sequuntur petita sunt ex Codice 5, quem suis in editionibus secuti *Messenius* & *Hadorphius*.
a) Furca & ense.

Her Kolbiörn *b*) hade III.M ok än flere,
Her Tord III.C och ey meere.
Her Tord reed vth och ville them möta,
Ok lot i en sin Basun stöta,
Ok sagde: Vij Svenske skulom i dag sta en stööt
Å hvat han är suur eller sööt;
Aldrig skulom vij a markena fly
För än vij pröfvom theras gny.
Her Tord kom alt vthan Sorg
Ok Norgesmän strax reste ena Slädaborg. *c*)
Her Tord saa them fast skiuta,
Ok kunde ey thera borg bryta:
Han bad fly i samma stund,
Thet giorde han med kloka fund.
Norgesmän strax ett gaap *d*) giorde,
Ok fullfölgde them som the bäst torde,
Thet giorde Hofmännena, som varo til Häst,
Ok sökte som the gato mäst.
Her Tord saa thet ok var ey seen,
Vände sik ather moot them igen.
Norges Hoffmän gato tha ey staa,
The ville gärna Borgena ater faa.
Her Tord kom til Hären fram,
Ok sköt ok stack sva thet blodin rann:
The slogos fast a bada sijdor sva,
Her Tord han miste Häster tva.
Hans Smasväna kommo dragande aff then Lund,
Vndsätte honum i samma stund,
The rände med stakar vthan Järn,
Norges Män torde ey tha taga til värn;
The hade Basuner trep,
Sva vart Norgis mannom vee:
The skildes ath ok gafvo ett gny,
Hvar monde fram androm fly,
Ok sade: thetta hade vij ey acht,
Här komber dragande all Sverikis macht,
Ok Almogen gaff sik i ty,
Her Kolbiörn ock hans Män til ett Bärg fly.
Her Tord grep them ther alla
Thet monde hans snille opsat valla,
Svadant opta öfde han,
Bade a vatn ok sva a land:
Hans lycke var sva ok gatz väl ath, *e*)
Ok var frommer Herre bade til radh och dadh.
Her Tord radde i Sverike fast ok löst,
Ok var Konungsens största tröst:
Honum undfull ey lykka ok ey strijd,
Vthan then tijd han miste sitt lijff.
Mädan Her Tord han var i daga,
Torde ingen Förrädare moot Konungen vaga:
Danska Män ville thetta spille,
Ty foor Marsken Her Tord ille;
The pläga i theras rad ey länge ijla,
Ok gafvo sik ey roo eller hvijla.
Mange vare som ey skötte Gudz Lag,
Vthan betänckte bade natt ok dag,
At förrada Marsken med svijk ok list,
Ty värr thet var honum noch vist.
Nu hafva Danske Män til sidh,
Å hvar the ekke annars komme vidh,
Tha the med slag ekke kunna vinne,
Tha tänkte the oppa ett annat sinne;
The tala liuf ord ok manne lee:
Thet är them togh ey annat än spee.
The talade til Konung Christiern ok sagde sva:
Naduge Herre, Her Tord maane oss förgaa,
Laten oss komma med honom til daga,
Ider skal thet fullväl behaga.
The Danske skrifvo Konung Carl thetta til,
Ok sporde hvat han här til sigia vil?
Konung Carl skref, ok sagde sva:
Var dag ma väl i Vadstena sta.
Konung Karl foor tha til Vastena,
Sva hans Radh ok sva hans Svena:
Tijt kommo bade Svenske ok Danske med dath *f*)
Vijn ok Miöd ther räckte fullväl ath:
Ther kommo Biskopa ok Prelata som i Rijkit boo,
Alla lofvade the Konung Karl thera troo:
Ther stämplas togh full döld ting,
Thet fans förr än Arit gick omkring.
Ther leth Konungen see sina macht
I Gull, Sölfver, Hafvor, Staat ok Krafft,
Ther hulls sva märkeligen Koster,
Ty Konungen gaff sina Dotter *g*) i Closter,
Ok hult Marskens Bryllop än ther til,
Fruor ok Möör lata ther see thera snill.
Ther öfvades mykit trang,
Then tijd Konung Karl Evangelium sang,
Crona aff Gull a sitt Hufvud bar,
Ett Gulläple i hans högra hand var
I sina vinstra hand Guld-Sceptrum förde;
En Riddare ett gylt bart Svärd för honom rörde:
Myckit Kläde a golfvit spreddes,
Ok Bryllopzhvsit kostelika reddes.
Tha röntes Danskom Sverikis staat,
Ok Fruor ok Jomfrur seeva laat. *h*)
XIIII.C Sölffaat Konungen ther haffde,
Ok thetta ater aff sinom Tienarom kraffde,
Sölffkaar, Bullar ok Dryckia kaar,
Varo i alt Bryllopit ospar. *i*)
Tha thetta skedde i the stund,
Tha växte Danska Manna afvund.
Konung Karl han holt thetta stath,
Med modh ok stort öfverdath.
Tha matte Danske män med munnen lee,
Ok bare inne hiertans vee,
Ok hade gärna thessa Hafvor hafft,
Thet hafver jak opta hördt sakt,
Then dagen til godt hade the ingen macht,

Ty

b) Cod. 6. Torbiörn.
c) Vagnborg, munimentum ex plaustris.
d) Utfall, eruptio.
e) Gick honom väl, bene successit.
f) Ståt, pompa.
g) Brigitta. v. Diarium Vadstenense ad anno 1455.
h) Modesti mores.
i) Heic subsistunt Codices 6 & 13.

Ty the vare faa som ther til hade acht:
The skildes ath, ok hvar foor til sin,
Ok ey drogo the alle öfver ena lin. k)
Än bantz ther ett sörgeligit band,
Ty gick Konung Carl ganska illa i hand;
Ty vil jak sigia ett ganska sörgeligit ord,
Ok nu tala om thet drapeliga mord;
Her Tord Marsken vart mörder i goda troo,
Gudh gifvi hans Siel med sik boo!
Sverike tu ma väl flipa ok grata,
För tik mande Marsken sit Lijff lata.
Then samma dag Marsken miste sitt lijff,
Hade han med Danskom stora strijd;
Ty legde the Jösse Boosson Marskens dräng,
Thet han skulle Marsken dräpa i sin säng,
Sva som han ok skamelika giorde,
Thet öfver try Rijke sörgeliga sporde:
Her Tord ville Jösse Boosson inte sönja, l)
Thet monde hans kärleek illa röna:
Han gaf honom macht öfver alla sina Sväna,
Ok Foghtedöme vonde han honom läna;
Han vphögde honom i sin Gardh,
Han ey omvände togh sin Danska ardh. m)
Man ma väl Vargin tämja om man kan,
Han vil togh göra som han är vaan.
Natten för än strijden skulle af gaa,
Monde han Marsken i sina säng slaa;
Slottit monde han mästadel häria,
Ok fylte sitt Skip med Bysso ok Värja:
Ok bad om nattena alle gaa til hvijla;
Ty han ville ey längre med Förräderij ijla,
Han lethz sik vilia vaka öfver alla,
Ty ma jak han then argasta Förrädara kalla.
Jösse Boosson tha tu hade pröfvat thet kast,
Än var nogot som tik brast,
Ondt monde tu i titt Hierta mena,
Tha tu inne stängde the Edla Svena:
Sva gaar tu til Marsken in,
Ok bär i titt Hierta Diefla sinn,
Marsken lät sielf dör op för tik,
Hvij giorde tu then Edle Herre tockit svijk?
Tu klöf hans Hufvud i axlan nider,
Ther gaffz all Sverikes macht vider.
Somlige af folket opspringa i thy,
Ok gafvo til ett ynkelikit gny.
Strax Marskens tienare alla,
Monde tha snart tilhopa falla,
Ty Danske Män kunde ey langt fran vara,
Til them mande Jösse Boosson fara:
The meente sik hafva vunnit en leek,
Jösse Boosson förradde Marsken ok sveek.
Gudh ma gifva Marsken sina nadh,
Än tha at Danska gafvo thet radh!
Hvarja viku skriptade han sik,
Sva sade hans Skriptafader för mik. n)

Codex 5. Burean.

Sedan jag förnam at mången unte mig illt,
Ok ville ey bära mig op för gillt:
Vthan altijd af Herrarna med ibland,
Stor Förrädilse altijd förfan,
Af Erkebiskopen ok andra Biskopar flere,
Med Herskap ok Fougder ok andre mere,
At the ville ok draga K. Christiern här in,
Tå tog iag mig före i mitt sinn,
Allan then skatt ok vpbörd iag kunne få,
Stack iag öfver en sijda tå,
Koppar, Silf ok andra vahra,
Med hvilket iak achtade af Rijket fara,
Ok låta så blifva them för sig sielfva,
Ok aldrig vånda hvart sedan ville hvelfva.
Norges Män föllo mig ok ifrå,
Kong Christiern monde the hylla thå.
Min Marsk Her Tord iak til Carleborg o) sände,
At han skulle vackta i then Landzände.
Han stridde nog mannelig i thet sinn,
Moot the Daner som voro dragne in,
Han vart ther trötter aff storm ok strijd,
Ty tolcket var hans största ijd.
I sin tienst hade han en myndig Man,
Jösse Boosson, så heet han,
Han hölt honom öpperst ibland alle sine Män.
Ok hade honom för sin bäste vän,
Han böd honom ackta på fienderna thå,
Så länge han skulle til hvijla gåå,
Han trodde honom bäst öfver alla sina Sväna,
Som i troo then tijd monde honom tiena;
Han lofvade honom godt alt med sin mund:
I Hiertat hade han en falskan grund.
Han bad Her Tord til hvijla gåå,
Ok sade sik väl vilja achta på;
Han ok sine tienare bad sammaled,
Ty the torffte ok hvijla ved:
Han ville sielff med sinom öfver them vaka,
At ingen skulle them omaka.
Marsken var på Carlsborg i thet sinne,
Hvilket Jösse Bosson hade inne.
Han i Danmark födder var.
Til at förråda ok svijka var han ospar.
Sin Skip lönliga lät han reda göra,
Hvat honum löste lät han ther införa.
Mädan Marsken ok hans lågo alle tyste,
Stoor otucht p) han thå bevijste:
Alla Arbosta stränga skar han af i thet sinne,
Ok stängde alla Marskens Svena inne,
Alla theras värjor stack han öfver en sijda.
Ty han tröste ey med them strijda.
Sidan gick han tijt som Marsken låg:
Marsken strax blideliga på honum såg;
Jösse Boosson iag säger tig,
Hafuer tu någor tidende säg thet mig,

Jag

k) Kommo öfverens, conspirabant.
l) Neka, negare.
m) Art, indoles.
n) Hinc de ætate Auctoris, videlicet an. 1455 vel 1456, conjicere possumus.
o) Castrum in Bahusia, an 1531 destructum. *Tuneld*, Geogr. V. 2. p. 566.
p) Codex 12. Otrohet.

Jag troor tig väl öfver mina Svena,
Vthaff rätt kärligheet iag thet menar.
Han sade: Herre iag säger med skäl,
Sofver elliest vthan fahra, thet är alt väl.
Jösse Bosson åter vth genom dören gick,
Marsken för ängslan ey sofva fick.
Litet ther effter steg Jösse genom then dör,
Om tidender sporde Marsken åter som för,
Ok reste sig vp i sängen ther han låg;
Jösse Bosson språng strax til honom tå,
Ok högg honom Hufvudet i axlen ned,
All Sverikes Macht hon gafz ther ved.
Så förrådde han Marsken Her Tord,
Ok giorde på honom så ynkeligh mord. q)
Jösse Boosson sedan til Skipz gick,
Strax til r) Daner skyndade han sik.
Et tusende fyrahundrade femtijo fem åhr,
Effter Gudz Byrd när thetta giordt var,
I Västerårs sattes en Herredag
Mäst Herrarna grepo ther ett annat lag,
The låto mig ther oppenbara förstå,
At the ville mig alla falla ifrå:
Ok sagde sig K. Christiern hafva ville,
Honom för sin Herre ok Konung hylle.
The monde thå mig så mykit åthniuta,
Ok gåfvo mig tå så många lyte,
At iag skulle them alla Bärgning frå taga,
Med myken gästning, skattning ok andre ålaga,
Ok at iag inne hade alla Bergzlagor allen.
Thet var thet som them var til meen.
Ther med then Herredag en ända tog,
At hvar hem til sin tädan drog. s)

2. *K. CHRISTIAN INTAGER ÖLAND. R. CHRISTIANUS ÖLANDIA POTITUR.*

Sidan foro Svenske ater heem,
Ok loto byggia ok bemanna Örasteen,
Sidan Marsken var döder, Gud hans Siel nade!
Tha kom Sverike i större vade,
Tha vaknade lönlik hiertans grund,
Ok the stora betänckte afvund,
Tha Biskop Jöns med sina Bröder ok Fränder
Svoro tilhopa alla i sänder,
Ok än flere svadanne Mäder,
Bade Svänske, Danske ok Hönsestäder,
Thetta var Konung Karl opta sagt,
Han gaf ther oppa platt inga acht,
Han tröste oppa sina manga Sväna,
Som han med Gull ok Sölf plägade löna:
Han hade manga rijka ok snille
Åpter hans hand hvart han ville,
The vare II.M ok än flere ther til;
Rijda ok ränna tijt Konungen vil.
Konung Karl hade mäst all Slott i Sverige,
Ok löön ok ränte i sina värje,
Gull ok Sölfver hade han i macht,
Ty gaff han oppa sina Fienda inga acht.
Ther näst drog Konung Christiern til Öland,
Ok menoga Almogen gick honom til hand.
Konung Karls Magher Her Erik Erikson
Var tha oppa Borkholm.
Then tijd K: Christiern ther med macht före kom,
Ok belagde thet alt om,
The vakade bade dag ok natt,
Ööl ok Mat Svänom var ey faat;
Ther var mykit Gull, Sölfver ok Rijkedomma,
Thet kunde togh them inte fromma;
Bysso ok Pulfver var ey ther,
Ther gladdes aff Konung Christierns Häär.
Konung Christiern bad sik Slottet faa,
Åller han ville steen fran steen slaa;
The daghade en dag the daghade tva,
I VI. vikur monde han ey Slottit faa,
Ok kunde K. Karl honum ey undsättia tha,
Tha skulle han med Hafvor af Slottet gaa:
Ok för än han af Slottit gick,
Han sina Hafvor förde i sitt Skipp.
Thet kom med mödo i mang kast,
Sva at bandit af en Tunna brast;
Ther fans inne bade Sölfver ok Gull,
Hon var förbruten, vare hon än full,
Ok matte strax läggias ther nider:
Förty thet är nu sva pläxsider,
Hoo som stöter a Herra land,
Honom gaar ey thes bäter i hand: a)
Han miste sva myckit som han aff Slottit förde,
Ok mäst alt thet honom tilhörde.
Thetta skedde om ena Höst:
Her Erik Erikson Konung Karls Magher miste thet som var löst.
Tha saknade Konung Karl Marsken Her Torde,
Tha han thesse Tijdende sporde.
Sidan foor Konung Christiern til Calmara med sin Häär,
Ok lade sin Skip ath Slottet full när,
Ok meente ther sammalundom göra,
När han kunde komme ther före.
Her Göstaff Karlson, som atte Konung Karls Syster,
Han satt ey ther til tyster,
Han var en Riddare som sökia torde,
Som honom ok til rätta borde,
Täckta Prama ok andra Bata,
Lät han väl reda til mata:
Han monde thet för sinom Tienarom sväria,
Thet han ville Calmara med Bysse ok Pijl väria,
Han saa uth om Ottena tha alla vare i Säng,
Ther matte han svara Skipp see hugga Ankarsträng,
Ok tryckte sägel ok ville ey bijda,
Vt-

q) Cod. 12 addit:
Ty wakthen edher well i Swenske män
För Danske mæns Swek, thet sigher jag æn.
r) the.

s) Codex 12 addit:
Med Konung Cristiern hade the offverlagt
Att han skulle in i Sverige draga med macht.
a) Secundum jus varegi, medio ævo usitatum.

Vthan leeta ath Danmark glijda, *b*)
Hade the ekke sva snara varit,
Tha hade the alla illa farit:
Förty täckta Prama Pijk, Tiära ok Eld förde,
Hvar en Stoltzman sik tha rörde,
Pijl ok Byssostenar myckit stanck,
Ok hade när skiutit the stora Holka i sanck;
Mädan Seglen vunnos stormades mädan,
Ther med ledh Dänom sva snart tädan.
Her Göstaff Carlson var i strijd sniller och vijs,
Therföre bar han storan prijs;
Konung Karl gatz väl ther ath, *c*)
Om Her Göstaff Karlsons opsath,
Ok skreff honom bade Breff ok Tröst:
I hafven giordt ena goda strijd i Höst,
Ån tha Borkholm nu borta är,
Thet faam vij väl igen tha Ijsen bär;
Thet är oppa thenne tijd min acht,
I Vinter komber jak nider med stora macht;
Allom Danskom hoppas jak til meen,
Sva faam vij Borkholm väl igen.

5. *NILS STURES BRÖLLOP OCH OXENSTIERNORNAS FÖRRÄDERI. NUPTIÆ NICOLAI STURE, ET OXENSTIERNIORUM PRODITIO.*

Konung Karl böd til Bryllops Kost,
Ther drackz bade Miöd ok Most,
Her Niels Stures Bryllop var ther giordt;
Thet gick väl til, thet hafver jak spordt.
Ther budos Herrar ok Sverikes Män;
Fruor ok Jomfrur ok mange fromme Män;
Erchebiskop Jönis ok hans Broder;
Ther spars hvask Vijn eller Miöder.
Erkebiskopz Slächt är väl mäktog ok vijd;
Ty räknar jak henne oppa thenne tijd:
Erchebiskopens Fader Her Benkth var,
Ok Riddare nampn med ährom bar;
Om sva vare jak matte spaa;
Hans broder Her Niels Jönson var ey sva;
Han Nyköpungz Slott i väria hade;
Ok mange Siöröfvare när sik stadde,
Hans Son Her Erik växte opp;
Ok hade til Verldinne stort hopp:
Huru ther om är faan i höra,
Tha jak börjer Erkebiskopsens strijd röra.
Her Benkth Jönssons Söner vare flere,
Gudi varde Lof the vare ey mere!
Erchebiskopin var en af them,
Ok sva Her Christiern Benktson,
Her David, ok än tva ther til; *a*)
Thet är thet jak säya vil!
Vnderlig ting ok ärende spreddes vijdt,
Huru the Bröder mote Konungen hafva strijdt.
Nu vil iak tala om förrörde Bryllops kost,
Ån tha thet är doch ingen lost:
Her Benkth Jönssons förrörde Söner,
Ok manga Konung Karls Ovänner,
Hade samtyckt om Konungsens Död,
Åller at komma honom i Lifzens Nöd.
Myntamästaren i Stockholm bodde,
Ok var en med them, näpt var någor thet trodde,
XIIII.M Mark sigher jak tik,
Var Myntamästaren Konungen skylloger, sva sade han mik. *b*)
Nu komber jak til min ord,
At tala om theras hiertans mord
I samma Bryllop skulle hafva skedt,
Thet ekke fick framgang var mangom ledt:
Ån tha Konungen hade kostelika til redt,
Af Veenom vardt thetta mord honom tedt:
Myntamästaren var alt reda,
Ok hade ther före inga leda:
Ney sade Erkibiskopin tha,
Thet ma ey sva til gaa;
Vij ärom hijt kompne i goda troo,
Ty viljom vij ekke nu göra honum oroo,
Han är then oss gifver maat i dag,
Thet sva skulde gaa thet vare moot Gudz Lag,
Jak kan thet bätter böta;
Oppa Markene vil iag honum möta.
Tha Konungen thetta här fornam,
Han giorde sik inte oblid mädan,
Vthan leth sina Svena före staa,
At ingen skulle honom nämmer gaa;
Han leth them binda Jäns *c*) vidh sijda,
Mädan monde then Bröllopskosten lijda:
Konungen hade liuff ord ekke ospardt,
Togh bar han thesse sorg i hiertat hardt;
Han kallade tilhopa han tröste oppa,
Ok leth them thesse Förrädilse förstaa,
Biskopa, Prelatar ok andra med hast,
Ok opräcknade för allom Erkebiskopens last.
Oppa Varfru Gillestufvo thet skedde,
Ok Erkebiskopin sik ekke umledde; *d*)
Han beddes nader ok ville sik vände,
Ok lofvade all ting til godan ände,
Konungen öfversaa hans saak ok trodde honom fast,
Biskopin ökte sidan thet som förr brast;
Dy-

b) Draga af, ferri.

c) Behagade det väl, bene placebat.

a) Hinc sequens familiæ Oxenstiernianæ Schema Geneal.

Jöns.

Bengt Jönsson Riddare. — Nils Jönsson Höfvidsman på Nyköping, Sjöröfvare.

Bengt Jönsson: Jöns Bengtson, Årkebiskop. Christer. David. 2 Söner.

Nils Jönsson: Eric Nilsson.

b) Novum indicium ætatis Auctoris 1457.

c) Svärdet, ensis.

d) Ursägtade, excusabat.

Dyra Eeda monde tha ey brista,
Hvilkin them eliest höra lysta.
Sidan tog han ett fullt stort breff,
Arfvid Svan heter han thet skreff,
Hanis Vlle brefvit til Konung Christiern föra,
I ty monde han illa göra:
Fru Brigitta oppa Hammersta kom honom ther til,
Ty gick honom som jak ider sigia vil,
Hon motte ey lösa sitt lijff med myckit gull,
Pa Söder Malm stägldes e) han för henne skull:
Hon var dömpd til Eldin harda;
Ån kunde henne ekke thet varda;
I Kalmara leddes hon in
Med storan graat ok bleke kinn.
Clostermän gafvo Konungen til sinne,
Thet han lijtet vunne aff en Qvinne:
Hon fick nader pa then tijd,
För Gudz skull gaff han henne lijff:
Konungsens Fogtha vulde thet alla
Thet thenne olyckan skulde pa Konungen falla.
Tha later han Räpst i Sverike halla,
Ok leth them klaga ok ville tilhopa kalla,
Han vilde rätta thet som orätt var giordt,
Åhoo thet hade nagon tijdh spordt.
Han leth thera Lijff ok Hals uthräckia,
Sva vilde han sina Fogtha späckia.

4. *ÄRKEB. JÖNS BENGTSONS UPROR. ARCHIEP. JOANNIS BENEDICTI SEDITIO.*

Tha Erkebiskopin fick thet ryckte,
Sva illa honom thetta tyckte,
Åpter Julen Konungen til Kalmara drogh,
Ok sva med honom Folck nogh:
Tha han skulde a stad fara
Leth han Erkebiskopin när sik vara,
Ok gaff honom breff ok macht i Opland,
At sancka Almogen til Konungsens hand.
Konungen foor med myckla macht,
Ok gaff a Förrädilse inga acht,
Mädan Konungen borta var,
Var Erkebiskopin full snar,
Sina Svena monden tilhopa kalla,
Ok alla the med honom ville halla,
Dala, Fiädrunga ok Opland,
Manga Riddara ok Svena med ibland,
Ok gick i Upsala i Choren in
At standa för S. Erikz Skrin,
Ok sätte sin Biskops Skruff a) a Altare nider,
Ther gafvos bade Lärde ok Olärde vider,
Ok sade: mik nu sva behagar,
Thet jak thenne Skruff ey ater tager,
För än Sverikes Lagh varda rätt,
Ån togh thet kan ekke varda sva slätt,
Ok togh Harnisk ok bandt jänss vidh sijda,
Ok leth sik aff Kirkiana lijda.
Han leth strax Konungzgarden skinna
Ok monde ther myckit Godz inne finna,
Til Hagha ok Svartsiö redh han tha,
Ok leth Almogen sik hylla sva:
Sidan drog han til Västrars by,
Ok stämpde til sik Dalakarla i thy.
Thetta skreffz Konung Karl til,
At höre hvat han sigia vil,
Han fick ett breff, han fick flere,
Han ville thet ey troo vare the än mere.
The tijd thetta visselika uthbrast,
Tha foor han til Opland med ena hast,
Med XIIII.C sadela Hästa,
Raska Svena ok jo the bästa;
Aff Stockholm fick han III.C ther til,
Sva är thet sant hoo thet höra vil.
Tha Konungen kom til Strängnäs med sin här,
Erkebiskopin i Västraas var fullt när,
The hullo hald a bada sijda,
Biskopin leth sik aff Västraas lijda.
Thet hende sik om en Morgon stund,
Biskopin kom til Ylja sund: b)
Thet rychtet kom i Konungsens häär,
At Erkebiskopin var hart när:
Konung Karl leth sina Sväna ränna ok rijda,
Til Varfrubergha c) the lata lijda;
Mädan the sva ränne then Ijsen stoor,
Hvar man i sitt Harnisk foor,
Ok vare tha alle reeda,
Ok bare för Erkebiskopin ingen leeda;
Sändeboden the ater komma,
Konungen ok hans Folck til liten fromma,
Ok sade sik platt ingen höra,
Som sik mote Konungen torde röra.
The draga Harnisk aff ok ville at sofva,
Sva litet matte the alla thet lofva.
Thet skeer tha Klockan slar try,
Tolkit ryckte kom til Strengnäs by;
Litet epter dagen opran,
Konungen annor tidende fan;
Biskopin drager med fulla macht,
Konungen gifver ther oppa inga acht;
Ther störte sva mang en dägeligen man,
Som tha ecke standa kan,
Konungen vart skutin ok matte vijka,
Ok sva med honom flere slijka:
Thetta skeer om S. Scholastice dag, d)
At Konungen miste thetta slag.
The som rijdu the skulde ganga,
Ok mange vare gripne til fanga.
Konungen hade Riddare ok the voro röste,
Som väl en Kamp försökia tröste,
Thet skeer them doch til stoor skam,
The ey ville troo at Biskopen torde fram.

Ko-

e) Stеglades, rotis imponebatur.
a) Skrud, amictus.
b) Elgsund prope Fogdö in Sudermannia.

c) Monasterium monialium in insula Fogdö, postea dictum Kung berg. *Rhyzelii* Monasteriol. p. 206.
d) Die 10 Februarii.

Konungen kom til Stockholm inn,
Med bloduge Män ok bleke kinn,
Biskopin monde strax epter draga,
Sva väl kunde honom thet slag behaga!
Otta daga äpter thetta slag,
Beladen Stockholm oppa en Synnedag, e)
Honom matte the manga fölgia,
Ther sik ey kunde dölgia.
Konungen redde sin Skipp sma ok stoor,
Ok sva til Danska f) hastelika foor,
Med bläsende Väder om S. Matthes dag, g)
Lade Konung alt i thet haff;
Ok foor med sorg ok hiertans qvijda,
Sva väl monde honom lijda,
Then tridie dagh i Danska var,
Ok stora sorg i hiertat baar. h)
Thet skeer ekke uthan saak,
Thetta siger jak a Konungsens baak:
Tijd i) fördreff var Sverike til storan skada,
Sva maa hvart Barn i Sverike klaga,
Ok öfver alt Östersiön vijdelika spörs,
Huru Gull ok Hafvor aff Rijket förs,
Thet var Sverike en ynkelik färd,
Then thetta giorde var myckit ondt värd.
Ok leth Konungen myckla Hafvor i Svartmunka Closter k) göma,
Ok mente at Oloff Drake l) skulde thet löna;
Thet ville ey än sva blifva,
Vthan lethe med andre hafvor aff Sverike lijda:
Gudh gifve at thet hade aldrig skedt
Thet är sva mangom ärlikom mannom ledt!
Hvat ondt ther aff kan skee,
Thet faa sva monge med sorg at see.
Arom äpter Gudz Byrd M.CCCC.LVII.
Skedde thet jak hafver skrifvet nu.

5. *K. CARL FLYR TILL DANZIG. R. CAROLUS DANTISCUM FUGIT.*

Nu vil jak först sigia sant,
Huru Konung Karl i Danska gick i hand;
Ther näst om Erchebiskopsins strijd,
Sätter jak min största ijd.
Konung Karl han kom väl fram,
Ok kastade Ankare vid Tyska strann;
Han leth sik legda med breff ok troo,
Sva länge han vilde i Danska boo.
Konung Karl med sinom Tienarom i Stadin gick,
Radh ok Menugheet honom med ährom unfick:
Sidan var ther större stath,
Ther möttes tva Konunga ath
Konungen aff Paalen a) med ärliga män
Konung Karl honom mötte ok var ey seen.
Konung Karl skedde ähra store,
Tha the bade tilhopa fore.
Gull ok Sölfver ok dyre Kläder
Hade Konung Karl mycket mäder,
Ok bleff ther i Landit i Siu aar,
Ok opta nogh behändelika gaar.
Konungen länte them aff Prytzen mycket Gull:
Ok var them bade troo ok hull:
XVIII.M Ungers Gyllana var thet förste,
Ther han med them tröste,
Ty fick Konungen af Paalen ok Tyske Män
Malenborg b) ater igen.
Sidan länte han mera försant,
Ok fick Puske Rinchil c) i pant,
Sva monde thet för Konungen illa falla,
För strijd ok örlig han thet ey kunde halla:
Aff sorg fick Konungen inga boot,
Förty honom gick alt jämpt imoot. d)
Nu mädan Konungen monde til Pryssen lijda:
Belade Biskopin Stockholm paa alla sijda;
Oloff Drake Konungsens Fogthe var,
Ok stort nampn i Sverike baar,
Honom Stockholms Slott i händer fick,
Med nog värja ok maat bade väria sik,
Ok Slottet trolika bestaa
Til then tijd Konungens breff aff Prytzen han kunde faa.
Nu strax som Konungen borta var,
Han sin Breff til Danmarck ok Gottland ey spar,
Ok ther med til Daktingan gaa,
Ok vilde gärna Biskopen Stockholm faa,
Som han och med god ord ok kloka fund,
Fick tha strax i samma stund.
Tha han inkom oppa samma dag,
Lyste han Bursprak i samma stad;

Ok

e) Die 20 ejusdem.
f) Danzig, Gedanum.
g) Die 24 Februarii.
h) Cod. 5. Burean.
Sedan jag förstod at sa skulle vara,
Lade jag min Skep med alsköns varar,
Kistor ok Skrin slog jag full,
Med dyra Håfvor Silfver och Gull,
Ok satte ther trogne Män opå,
Ok lät så hädan til Dantzig gå.
Så stack iag mig lönlig aff thetta Land
Något effter, ey viste hvarken Qvinna eller Man.
The Herrar i Dantzig fägnade mig väl,
Och bådo mig vara välkommen säll,
The betedde mig stor dygd oeh ähre,
Och unte mig hvad jag ville begäre.
Ther lät jag bygge Junkare Hof:
Sveriges Män til Prijs och Loff
I VII åhr monde jag ther vara,
För jag motte tädan fara.
Erkebiskop Jöns och flere främjade villian sin,
Kong Christiern aff Danmarck togo the in:
Erkebiskop Jöns båtade ther intet på,
Som man här effter väl höra må.
Förr än jag vth aff Rijket for,
Giordes mig skada allestädes stor,
Ey allenast aff Herrarne uthan aff mine egne,
Som mine Fougdar voro på mine vegne:
Förrädilse aff alla fan jag nog,
Med thy jag thå aff Rijket drog,
Förlät både Land, Slott och Fäste,
Och lät them sedan så ramma sitt bäste.
i) Thet.
k) Monasterium Dominicanorum.
l) v. *Stiernman*, Höfd. Minne, p. 13.
a) Casimirus IV.
b) Marienborg.
c) Puskevik prope Gedanum. v. Fortsättn. af *Lagerbrings* Hist. p. 7.
d) Cod. 5. Burean.

Ok badh Staden ok alla
Med sik i the gärning at halla:
Ey hade Biskopin sva snart kommit in,
Hade the alle dragit ena lin. e)
Ther näst skreff han sin Breff
Til Danmarck ok Gottland them väl ledh,
Innan Fiorton daga ther näst,
Kom Her Oloff Axelson aff Gottland som han gat mäst,
Med stora Skipp ok sma,
Vilde ok til Stockholm tha.
Tha var glädi ok gamman,
När the alle kommo samman,
The skrefvo tha alla tillijka,
Konung Christiern til, huru Konung Karl motte vijka;
Ok bado honom snart at komma
Han matte faa i Sverike storan fromma.
Ther näst foor Erkebiskopen i Sverikes Land
Ok badh alla gaa sik til hand,
Ok vann Slott ok Garda,
Hvaske Ridderskap eller Almoge sparde.
Alle ginge honom til handa,
Ok svoro thet the ville med honom standa.
Konung Carls Svena i Rijkit blifva,
Ok motte the ok lata glijda, f)
Förty thera häär vart mindre dag fra dag,
Ok Erkebiskopins macht öktes i allan stad.
Tha monde Biskopin med Riddara daga,
Ok ville Danske Män öfver sig taga,
Togh sände Konung Karl Biskopenom sin vilia,
Han skulde Danske Män fran sik skilia:
All Slott gingo Biskopenom til handa
Föruthan Calmara, thet kunde moot honom standa.
Her Göstaff Carlson ther oppa var,
Sitt Ridders nampn med ärom bar.
Konung Christiern redde sin Skipp sma ok stoor,
Ok med honom the Herrar i Danmarck och Norge boor,
Ok leth sva ath Sverike lijda,
Sva väl mondet fran Danmarck glijda.
Erkebiskopen thetta här väl förnam,
Then tijd Konung Christiern kom i Diura hampn, g)
Han strax til honom läät tha skrifva,
At han skulde ther nogra daga blifva.
Mädan monde Biskopin sin breff uthsända,
Ok leth mäst Ridderskapet til sik stämpna.
Mädan thetta alt skedde,
Her Erick Axelson sik til Viborgz redde:
Lyckan full tha honom sva,
At han thet van pa en stund tha:
En Fyrepijl kom i hödh,
Ther före the oppe var, komme i nödh,
Ok tackade Gudh the kunde Eldin fly,
Ther före van Erik Axelson Slottit i thy,
Ok var ey tha seen,
Kom til Stockholm igen.
Mädan fick Biskopen all Slott,
Thet var honom alt före spott.
Erkebiskopin uppa Bursprak monde thet klaga h)
Thet han vilde aldrik Danske män indraga,
Ok sade sik ey fryckta Konung Christierns mackt,
Ok gifva aff honum inga ackt;
Han ville honum tilskrifva,
Han skulde lata ath Danmarck lijda.
Han skreff honum togh til, som förre är sakt,
Thet han skulle komma med stora mackt,
Om helge Likama tijdh i) var Muncka moot, k)
Svartbrödra Capitell i Stockholm stod;
Ther komma Andelika ok Riddare Män,
Ok ther til sva manger höfvisker Svän,
Bade innan Rijkes ok uthan boo,
Ok ville hafva i Stockholm thera roo.

6. *CHRISTIAN I. SVERIGES KONUNG. CHRISTIANUS I. REX SVECIÆ.*

Tha fick Konung Christiern svadana bodh, a)
At han skulle lata see sitt Herra Hoff,
Ok skulde nämaren komma,
Förty thet motte honom fromma.
Thet var väl annars än Rycktet gick,
I samma timan han Stockholm fick,
Moot honom ginga Muncka ok Prästa,
Almogen, Frur, Riddare ä ju the bästa:
The baro Korss ok Fana med myckin Sang,
Ok var ibland them myckit trang,
Somblige logo ok somblige fälte thara,
Somblige vare glade ok somme greto sva sara;
En deel sade thet var väl giordt,
En deel sade: huru thet gaar, thet varder väl spordt:
Thet är ok sant, som i faan höra,
Ok

e) Kommit öfverens, concordes fuere.
f) Släpa med, gradu ferri.
g) Sacellum in paroecia Värmdö prope Vaxholmiam.
h) Förklara, pronunciare.
i) Die 16 Junii.
k) Concilium provinciale Dominicanorum.
a) Cod. 5:
För än Kon. Carl vthdrifvin var,
Krijgade jag på Sverige i 8 åhr:
Sedan monde Svenske mig intaga,
Jag monde tå med macht indraga.
The Svenske hyllade mig på Morasteen,
Ok sädan i Vpsala åter igen:
Ok til Konung ok Herre hafva
Mig idkelig monde the begåfva.
Ettusende fyrahundrade ok 70 åhr,
Effter Gudz Son födder var.
Til Stockholm jak tå sedan foor,
Med en mächtig Skara ok stoor:
Erkebiskop Jöns mik in i Stockholm ledde,
Myckin gunst och ähra han mig betedde:
Han antvardade mik Stockholms Slott,
Thet jag honom tänckte, thet var ey godt:
Ty jag med honom thet görligen viste,
At han vulte, at Konung Carl Rijkit miste,
Ok flere med honom både Bispar ok Herrar,
Mig behagade thet jv mera thes värre.

Ok jak med samning menar för eder röra;
Then för leer ok sik ey väl förseer,
Han faar illa ä huru opta thet skeer:
Ty skal ingen sitt hierta til glädi opväckia,
För än han har sprungit öfver alla bäckia,
Nu komma ther manga samman,
Giorde sik bade blijde ok gamman,
Ther vart K. Christiern valder om S. Johan *b*)
Ok ther med foor han aff Stockholms stadh,
In til Upsala ok til Morasteen,
Alla vara snara ok ingen var seen:
Tha vart K. Christiern krönter epter Sverikis Lag
Om S. Petri ok Pauli dagh. *c*)
Thetta giorde sva stora villa,
Man ey än veet hvat thet skedde väl eller illa,
Meer än Gudh som alla Verldinne rader,
Gifvi oss sina värduga nader!
Sva monde Konung Christiern i Sverike blifva
Ok sin Erikzgatu i Landit rijda,
Ok blef i Sverike i Siu aar,
Lijksväl tha i Sverike staar.
Sva förlops thet en liten rijdh,
Ok bleff lijksgodt til en tijdh.
Sex aar epter fan K. Christiern ett annat fund *d*)
Lade en nyan olagelig Skatt i samma stund:
Ok begynner Konung Christiern borga ok läna,
Til at löna sina manga Sväna,
Aff somma hundra Marck ok somme tu:
Aff somme L. somme LX ok somme siu:
Rijke ok fattige motte ther undergaa,
Om the ville Konungsens nader faa.
Then tijdh thetta skedde i thy,
Kom i Stockholm ett sörgeligit gny,
Ok kom ett underligit Ryckte,
Erkebiskopenom til stora fryckte;
Huru Konung Karl hade i sina ackt,
Thet samma aar komma til Sverike med stora mackt,
Holkit honum ey kom tha til sinne,
Hvaske med meera eller minne.
Tha lät Konung Christiern gripa äpter Biskops taal,
Sva manga han hade misstänckte i vaal:
Doctor Ryting Konung Karls Canceläre var,
Ther sine troheet med ährom bar,
Her Niels Pederson Gramso ok flere,
Ok manga andra mere;
Her Örjan Karlson *e*) then sköna Man,
Förty Erkebiskopin räddis för han,
The leto them alla pijna,
Ok sade thet the drogo alla ena lijna:
Marsken som var aff Danmarck
Pijnte them ty var thera pijna sva starck.
Her Ture Tureson ok Magnus Green
Hulpo til ok ingen var seen.
För ena hvdh the them uthtande,
Ok giorde them storan vande;
The hängde svaar Pantzar vidh thera fötter,
Thet tvang theras hierta i rötter.
Her Clavus Rummer *f*) var hans nampn,
Som thetta radh uthgaff, sva faa han skam!
The ville ey släppa them med minne,
The skulde uthsäya Konung Karls sinne:
The hängde them alla i en ring
Ok vände theras Lidhamoot omkring,
The monde ey väl lata tha,
När them sva illa i hand monde gaa.
Sva illa monde the med them fara,
Ok ingalund med pijnan spara.
Ok the pijne var them stoor,
Sik inthe vitha hvar om han svoor,
The kunde inte mera aff them vinna
Ther med the kunde nagot med them finna,
The sökte under golff äpter Breff ok sva i theras bänckia,
Sva storlika monde the them misstänckia:
Ther näst kom thet i andra matte,
Ok hade när mist alt thet the atte.
Nu Gudh som all ting seer,
Han veet huru eller hvij thetta skeer!

7. *KONUNGEN OCH ÄRKEBISKOPEN OVÄNNER.*
REX ET ARCHIEPISCOPUS INIMICI.

Ther näst foor Konung Christiern til Aboo,
Med hvijla ok stora roo,
Befalte Erkebiskopin sina mackt,
Han skulle Rikit til vara taga med ackt:
Biskopin monde han Fader kalla,
Ok bad honom Stockholm til sin hand halla,
Ok bad honom standa fast,
Som han ok giorde ok inte brast;
Ok böd honum til Almogen tala tha,
Thet Sverikes Almoge skulle under en ny Skatt gaa,
Ok bättra thet förre brast,
Ok thet skulde skee med ena hast.
Almogen thet Ryckte hörde,
Huru Biskopin för them thet rörde, *a*)
Hvar svarade som svara torde,
Sva at Konung Christiern thet sporde;
Ok alla svoro aff rätta nödh,
Thet the ville förre blifva dödh,
Ok ville häller döö än lifva,
Än the skulo annan tijd olagligen Skatt uthgifva.
Konung Christiern var ey seen, *b*)

Han

b) Die 24 Junii.
c) Die 29 ejusdem.
d) Cod. 3. MCCCCLXII.
e) *v. Stiernman*, Höfd. Minne, p. 13.
f) Claudius Rönnow, Daniæ Marschus.
a) Codex 3. MCCCCLXIII.

b) Cod. 5. Burean.
När jag hade Slotzlofven inne,
Sade jag til Erkebiskopen i thet sinne.
Her Erkebiskop, jag thet aff eder begärer,
Säger huru j hafver hollit eder troo ok äre,
Som j hafva lofvat Kon. Carl at hålla?

Han kom til Sverike igen,
Sva hardelika begynner han til Biskopin tala,
Ok sade thet han giorde honum then skada;
Ok sade han giorde thenne ville,
Ok ther med monde han honom storliga skylle
Thetta är alt idert radh ok taal,
At Almogin gör mig thetta qval.
Sva illa monde thet Biskopin behaga,
Thet K. Christiern ville oppa honom för Rijkensens Radh klaga,
Ok sade: ney thet var aldrig hans ackt,
Förty thet var honom orätteligen pa sackt:
Han svor sva stora Eeda,
Thet han aldrig giorde thenna oreeda.
Dock kunde thet ey annars falla,
Konung Christiern let Rikensens Radh til sik kalla;
Han för them opräknade ett ärende stort,
Thet Konungen hade opta spordt,
I magen nu alle granneliga höra,
Huru Biskop Jönis monde Almogen oviljogan göra,
Med sina Fogta, Bönder ok Fränder
Ok än flere alla i sänder;
At skulle the Skattin uthgifva,
Tha villia the oss aff Sverike drifva,
Ok thetta villia the göra med mackt,
Sva är thet mik opta sackt:
Thetta vil jak med Breff bevijsa förvist,
Vthan svijk ok alla arga list.
Thetta ärendit monde sva falla,
The Danske Män begynte Erkebiskopin Förrädara kalla,
Ok vordo sva alla til sinne,
At Erkebiskopin skulde läsas inne,
Hafver Biskopin skuld ok thet giordt,
Thet hafver jak ey än försant spordt:
Erkebiskopin matte tha uthganga,
Han skulle räckia hand ok vara fanga.
Thetta Rycktet kom för Almogen fram,
Ok vara Svenskom Mannom til stora skam,
Sva illa monde thet Almoganom behaga,
Ok hvar begynner sik för annan klaga;
Twy hvat skam oss Svenskom skeer,
Gudh gifvi thet aldrig skedde meer!
Konung Christiern hafver Erkebiskopin til fonga,
Vthan jäff *c*) komber han honom i storan tvonga,
Illt är oss lifva ok see här oppa,
At thenne skam skal oss öfvergaa:
Thetta kan ey länger sva staa,
Vij motte Man aff Huset uthgaa;
Bättre är oss döö än lifva med skam;
Sva skyndade hvar then andra fram.
Almogen sampnade sik i thy
Ok kommo om nattena för Stockholms by;
Ingen var i Stockholm som thetta viste,
För ty Almogen foor med stora tyste;
Ån brast them litet om sinn, *d*)
Ok ther med kommo the ekke strax in.
Hade the litet sachtaren farit,
Vthan jäff hade the strax i Stockholm varit.
The Stockholms Män vare alle uthan fara,
Ther med togo the sik inte til vara;
The kommo för innersta Norra Porten med väria,
The ville Biskopin ater hafva monde the sväria:
Hade the med sik hafft tu bräde eller try,
Visselika hade the faat Stockholms by.
Bonda örligh kan man ekke prijsa,
Ekke aff thera strijdh qväda stora vijsa:
Then tijdh the Bönder ekke kommo inn,
Funno the ett annat sinn,
The bemannade Brunkaberg ok Hälghans Holm,
Ok meente sva beläggia Stockholm.
Mang forfall voro ok manga valla,
Ty kunde thet ey väl för Bönderna falla.
Om morgonen arla Mässa tijdh
Gaa til Harnisk var hvars Mans ijdh;
Konungsens Män med thera Skip,
Vidh Sandbrona lade the sik,
Sva motte the hardelika strijda,
Sva illa monde the Bönderne qvijda:
Bondahären var skilder i tu,
Ty fore the illa sigher jak nu.
Konungen redh aff Stockholms Borg,
Kring om Stadin med stora sorg,
Ok bad alle Borgare fast att standa,
Ok frälsa honum aff allan vanda.
Thetta sker som nu är sakt,
Ok Bönderne miste tha thera makt:
I Hälghans Holmis Kirkia var hundratry,
Ther hörde man sorg ok myckin gny,
The vorte slagna manga nider,
Ok aller Almogen gaffz ther vider;
Vist hade the strijdit uthan gamman,
Hade the alle varit samman:
Ty vare ther monga fongne med qvijda,
The matte tha ekke längre lifva.
En halff dagh stod thenne strijd,
Ty motte manga Bönder mista sitt Lijff.
Ingen kunde til then andra komma,

Thet

Thet han ä fördärfvin, *a*) i mäst monne vålla,
Och j och flere mig offta tilskrefve,
At jag skulle eder til hielp *b*) honom fördrifve,
Ok lofvade mik huldskap ok Sverike alt fritt,
Annars hade jag ey på thetta Rijket krigt
Må ske mik kan ok sammaledes hända
At i tören *c*) en tijdh eder Kåpa omvända,
Som i giorde moot K. Carl stoor svik,
J töre ok sammaledes göra mik:
Men jak skall i tijd taga mik vara,
Ena reso skulle i til Danmark fara
Med Skip lät jak honom til Danmark föra,
At han ey mera skulle Förrädelse göra.
Sedan han var kommen ther,
Kom han aldrig så säll *d*) här.

a) Codex 12. Bleff fördrefven. *b*) Idem: hjelpa.

c) Idem addit: än. *d*) Idem: åther.

c) Tvifvel, dubium.

d) Omsider, tandem.

Thet bleff them til skada ok ingen fromma:
Ther stägldes tha mang en dägelig Man,
Hvilkes nampn jak nu ey skrifva kan.
Her Ture Tureson en Ridder langer,
Kallas tha Almoghens Köttmanger, *e*)
Konungens hierta veektes tha,
Badh Almogen bort i Gudz nampn gaa.
The ther manlig Stägel opreesa,
Almogen til stora neesa.

8. *BISKOP KETIL VASES UPRESNING. EPISCOPI CATILLI VASE REBELLIO.*

Ån hafver jak thet aff nyo spordt, *a*)
Thetta var ekke än alt här med giordt,
Biskop Kätil i Linköpung boor,
Thetta här för Veenom svoor:
Han vil thetta väl drifva til ryggia,
Om han skulle nogot sinn i Sverike byggia.
Han monde tha Konungenom bodh ok breff sända,
Ok bad honom all ting til goda vända,
Han badh gifva Erkebiskopin stund ok dagh,
Ok läta honom niuta Sverikes Lagh:
Hade Biskopin brutit til ähra ok lijff,
Thet skulde han mista uthan kijff,
Hade han förbrutit Penninga manga,
Them skulde Konungen visselika fanga.
All ting vare ekke slätt,
Thet Erkebiskopins ovänner skulle sittia hans rätt,
Ok Tiugufyra Riddare ok Riddare nothe, *b*)
Skulle til gissla gaa ok bötha bothe:
Konung Christiern ey skulde Biskopin aff Rijkit föra,
Ok ey mothe Biskopsins troo at göra,
Ok tänkia huru Biskopin kom Konungen Rijkit tilhanda,
Ok tha han var i storan vanda.
Ey veet jak hvem Konung Christiern ther hörde,
At han Erkebiskopin til Köpmannahampn förde,
Ok mande thet alt saa hände,
Han Erkebiskopin togh aff Rijkit sände,
Han leth honum ther i Tornit bevara,
Ok ey myckit med honom illa fara.
Tha Biskop Kätil thet förstodh,
Sva illt giorde han thet homodh,
Han begynner sva hardelika svärja,
Thet han skulde thetta väl affvärja;
Han skar Bodkafla ok sände Breff,
Ok sik medh bada händer i Harit reeff,
Vee mik lifva arma Man,
At see pa min Erkebiskop tolka skam:
Jak skal binda Jäns vid sijda,
Ok läte mik til Danmarck lijda,
Ma jak nokra stund lifva,
Sva skal thetta ekke blifva!
Jak svär thet pa mitt lijff ok sva i Gudz nampn,
Jak skal in för Köpmanna hampn,
Thet skal jak sva högelika vaga,
Min Erkebiskop skal iak ther uthtaga!
Strax Ösgötha, Närke ok the pa Reker boo,
Sade Biskop Kätil thera troo,
Snäninga *c*) Fiäringa *d*) Dala ok Opland
Gingo Biskop Kätil alla til hand,
Opphunda, Ökia *e*) ok Ytra Töör,
Rodhin ok sammalundom gör;
Meer än the vid Stockholm bodde,
Moot Konung Christiern the ey halda torde.
Ån fann Konung Christiern ett annat fund
Han sände sin Skip til Qvikka Sund, *f*)
Ok med them sva mangen dägelik Man,
Som Harnisk a sik bära kan,
Ok badh the Rekare til sik hylla,
Ok Biskops Kätels opsaat förspilla.
Män Biskop Kätel hvar han var,
Tha var han en Herre alt försnar,
Han kom tha tijt med litzla macht,
Lade pa thera Skipp all sin acht,
Thet han hade hvaske Skip eller Bata;
Ty monde han ganska illa lata:
The dagade en dag, the dagade tva,
Mädan monde han mera Almoga faa.
Dagen gick uth ok Hattin full nider, *g*)
Ther gaffz Konung Christierns macht vider;
Väl monde Biskopin aff Skogin lijda,
Ingen fans som torde bijda.
Ther störte sva mang Höfvisk Svän,
Som aldrig komber til Danmark igen;
Ok Svenske ok Tyske pa Konungens sijda,
Ther med läte the sik tädan lijda.
Then som stod a Landit fast,
Han grep honom som satt öfverst i Skipsmast,
Mär-

e) Slagtare, Lanio. vid. quæ annotavimus ad Sect. I. pag. 178.

a) Cod. 5. Burean.

Thet tog hans Vänner ok Slächt illa lijka
At han bleff försändt aff thetta Rijke,
Biskop Kättil aff Linköping aldramäst,
Ty han var hans Systerson och Vän bäst,
Sidan alt i Rijket var skickat til mina hände,
Lät jak tâ til Danmarck vände.

Catillus Wase non ex sorore nepos; sed Archiepiscopiscopi erat consobrinus, Syskonbarn.

Christer Nilsson Wase.
Carl Christerson. — Christina Christersd:r ux. Bened. Joannis de Salesta.
Carl Christerson → Catillus Vase.
Christina → Joannes Benedicti.

v. *Messenii* Theatr. Nobil. p. 33. *Rhyzelii* Episc. P. 1. p. 116.

b) Equites et Equitum socii. Riddare nothe, viri nobiles, Equitibus honore pares, sed solleni ritu nondum initiati. *Ihre* in voc. Nota.

c) Snäfringe, territorium Vestmanniæ.

d) Fierdhundra.

e) Öknebo, territorium Sudermanniæ.

f) Fretum, quod Sudermanniam distinguit a Vestmannia.

g) Scilicet pileus erat induciarum indicium, quo sublato hostilitates redintegrabantur. v. *Ihre* in Glossario.

Märsin kunde sin Man ekke halla,
Therföre matte han i Skippit niderfalla.
Ey är tolkit i book förra rördt,
Eller hvar hafver thetta förre hördt?
Han som uthan Skip stander a Lande,
Griper honom i Skippit är til fanga!
Sva motte the tädan draga,
Ok sik för Konung Christiern hardelika klaga;
The kommo i Stockholm ok vare sva tyste,
Mange vare the som thetta ey viste.
Konung Christierns Folck begynner ga illa i hand,
Bade til Vatn ok sva til Land.
Ån bleff Konung Christiern i ty
Med mycket Folck qvar i Stockholms by.

Codex 5. Burean.

Jak drog neder med min Här,
Biskop Kätil följde mig til Landamär:
Han låtz vara min Vän full god,
Annat jak tå ey förstod,
Han hade til mik en ondan vilje,
Thet röntes när han monde sig från mig skilje,
Han hyllade Almogen ok sagde så,
Om the ville med honom stå,
Tå ville han för them våga sitt lijff,
Opsatte moot mig med Örligh och Krijg,
Han lastade mig med dijger skam,
För allan Almoge ther han foor fram,
At jag höllt hvarken ord eller breff,
Ok mycket moot Sverikes Lagh bedreff,
Therföre monde honom alla jaka,
Ok til sin Höfvidzman endräkteliga taka.
Biskop Käthils örlig.
När Konung Christiern var nederdragen som är sagt,
Lade jag om vind med allo macht,
Hylla til mig både Land oc Städer,
På thet jag skulle få macht thes bäder,
Mandeligh moot Kon. Christiern stå,
Ok honom aff thetta Rijket vtslå.
Thet monde mäst then saken vålle,
Ty hvad han lofvade, ville han ey hålle,
Moot Sverikis Lag han myckit giorde,
Svenske Män han svåra missvorde,
Han lät them gripa ok aff Landet föra.
Mycken orätt monde han them göra:
Så giorde han minom Moderbroder kär,
Lät föra honom til Danmarck, at han kom sedan osäll här.
Tolket ok annat mig optände,
At jak skulle mig frå honom vände.
I Linköping lagde jag ned min Biskopsskrud,
Ok tog igen både Sköld ok Spiut,
Ok redde migh uth som en Örligz Man,
Som Glafven i strijd väl bryta kan,
Jag sagde: jak skulle ey åter vända,
För än med Rijket var grijpet en bättre ända.
Jag bad mina Clerker mig straff och lyte gifva,
På thet the skulle i Freden blifva,
Och at them ey skulle aff Fienderne skada skee,
Bad jag välviljog mot them betee.
När K. Christiern thet besporde,
Huru jag i Sverike moot honom giorde,
Hans Fogda och Embetzmän grijpa och slå,
Med en stoor Häär giorde han sigh rede tå,
Ok kom så här dragandes i Landet in.
En min Troo-Tjenare sände jag i thet sinn,
I Bondakläder i Landamärket ther han låg,
Så grannelig hans Häär han öfversåg,
Ok fick ther veta altsammans slätt,
Kong Christierns mening och hans opsät,
Then Speyare til Kocken i Stegerhvset gick,
Ok bad honom någon Maat gifva sik,
Kocken meente honom en slätt bonde vara,
Som hijt til them med Gård skulle fara.
Han bad honom in i Stegerhvset gå,
Han skulle väl äta ok dricka få:
Sedan han hade varit Kockens Gäst,
Bad Kocken honom vattna sin Häst,
Han svarade honom tå strax ther til,
At han thet gärna göra vil.
Han gick tijt som Hästen var,
När han såg sit ram var han fullsnar,
Sadeln lade han på Hästen tå,
Ok lät så med hast op til mig gå,
All ährende han mig undervijste,
Ok huru Kocken sin Häst monde miste.
Effter thet var nu så fatt,
Böd jag mine Clerker gode natt,
Ok drog aff Linköping samma stunde,
Ok til Opland alt thet jag kunde:
Ther sampnade jag en storan skara,
Så jag meente för Kon. Christiern hafva ingen fara.
Her Steen Sture stodh med mig som en Man,
I allo måtto jag troheet aff honom fan,
Han var en ung Man ok röst,
I Krijg ok Örlig full väl tröst.

Biskop Kätel monde tha Landet sammankalla,
Ok alla the med honom ville halla.
Begynner tha dagh ifran dag
Alt thet han orkar draga astad,
Ok ville ey ater vände,
Ån han för Stockholm lände.
Annan tijd kom Almogen för Norraport,
Opräknade ther bade litet ok stort,
The vare begärende tha,
Thet the motte theras Erkebiskop ater fa;
Meer än thet kunde them ekke varda,
Ther med vare the Konungen sva harda;
The belade Malm ok Bro-ända,
Til Käplingen monde the sik vända.
Konungen later uth Skip sva mang,
Ok menar them alla göra bang,
The stormade tilhopa med mycken gny,

Skut-

Skutne vare Konungsens Män i ty,
Ingen för skuth kunde hafva hvijla,
Theras Mast stod full med Pijla,
Ok Märss ok Togh tässlijka,
Sva snart motte Konungsens Folck at vijka;
The vordo tha mange skutne til döde,
Med sorg och saar kommo the i stora nöde.
Biskop Kätel ok Bönderna alla
Monde tha Käplings Skirm ok Malm behalla,
The sampnas tha oppa alla sijda,
Til bada Porta lata the sik lijda,
The ropade alla med en Mun
Ok beddes Erkebiskopin igen i samma stund.
Konungen monde thet ey väl behaga,
Ther med monde han aff Sverike draga,
Ok befälte nogrom Stockholms borg,
Ok bad them ther blifva uthan sorg.
Han hafver thet opta sakt,
Thet han ater komber med stora makt.
Then tijd Konungen borta var,
Hvar Bonde hem til sin ater faar,
Biskop Kätil fick ett annat sin,
Han rijder Sverike rent omkring,
Begynner a nya sina nödh at klaga,
Ok later allan Skattin taga;
Slotten kunde han ey vinne
Pa then tijd eller tha i sinne.
Sva förlöper then Höst ok Vinternatt,
Ther näst drager han för Stockholm sva bratt,
Konungen reder sik med manga hästa,
Riddare ok Sväna ju the bästa, *h*)
Sva manga Riddare i Sverike boo,
The sigia Konung Christiern thera troo:
Biskop Kätil, Erik Nielson än tva,
Tha vare the flere the giorde ey sva:
Inte Slott the i Sverike atte,
Vthan Västraas the a liggia matte.
Konungen foor öfver Ijs ok Mossa,
Inte behöfver Danske thet prijsa eller rosa;
Danske the ey viste Vinterens harda tvang,
Therföre siunga the aldrig Verningz sang, *i*)
Med Frost ok Möda kommo the fram,
Manga fruso sva at the fingo skam:
The hade smala Stöfla ok mang Häckta,
The kunde sva litet med Vinteren fäckta.
Konungen kom ospäyader til Grodinge Prästagard, *k*)
Ther hiolt han vackt ok storan vard;
The som Stockholm hade belagt ey thet viste,
Ty Konungen foor med stora tyste.
Ån tha Danske sva tyste fara,
The Svenske vorde thet minnas tijd vara,
Ingen ville sitt lijff försymma,
Therföre bruto the skärma ok motte rymma;
Thet giorde the alt förty
Ok monde sva hastogt bortfly:
At Biskop Kätel var ekke när,
I Östergötland var han med sin häär.
Hade han när them varit,
Tha hade ey the sva hasteliga farit;
Thet ligger ey mackt a opta i strijd vända,
Tha the fa en godan ända.
Thet var them til hugsvala,
At the drogo opp i Dala,
The aterlifva *l*) skirm ok väria thera,
Thet som the ekke med kunde föra.
Strax Borgera i Stockholm thetta sva förnoma,
Hvar ok en lopp uth ok ville veta sin froma,
The funno ther bade Ööl ok Maat,
Hvar baar in som mäst han gaat,
The ropade alle ok vare glada,
Thet hvar hafva ville motte taga:
Thetta skedde Lögerdagen för Palmedag, *m*)
Ther the lago kom Konungen i samma stad,
Alla vare glada i Stockholm boo,
Thet the hullo Konungen rätta troo.
The rijdu ok rände som the orkade mäst,
Vnfinge Konungen som the kunde bäst;
Sva kom Konungen i Stockholm om samma dag,
Frögdadis ok var myckit glad,
Til annan dag Paska *n*) laa han stilla,
Ok ville ingen göra illa.
Ther näst sampnade han sina mackt,
Ok redh aff Stockholm med Danmarcks ok Sverikes mackt,
Ok vilde i Dala draga,
Ok Biskop Kätil med Harit uthtaga:
Til Hällisskog monde han komma,
Sik til skada ok engin fromma;
Pa samma skog Biskop Kätil laa uthan vee,
Ok hade latit hugga Brutta tree;
Om en monde Konungen rijda,
Vid then andra ville han ekke bijda.
Tha Konungen kom i Skogen alt med sin Här,
Biskop Kätil före halder tha full väl när,
Pa sidan vid Konungen gnäggiade en häst,
Konungen badh vänna som han gath mäst,
Ok sade: jak förmodar bak oss Fiende vara,
Therföre kunnom vij ey länger infara.
I samma stund yppades thet försia hall,
Ok strax Pijl ok Byssor moot Konungen small;
Tha vart Konungen storan anger,
Ty vägen vart tha myckit tranger.
En ropade: skiut then som med gröna hatten rijder,
I vägen honom sva kosteliga lijder,
Å hvart thetta slagit hvärfver,
Vist är thet Konungen sielfver.

Ko-

h) Codex 3: MCCCCLXIV.
i) An veris cantilena, Vårvisa?
k) In Sudermanniæ territorio Svartlösa, prope Stockholmiam.
l) Öfvergifva, qvarlämna, relinquebant. Skirm och värja. Förskansningar och vapen, castra & arma.
m) Die 24 Martii.
n) Die 2 Aprilis.

Konungen sade: *do my hir dyn ysserin hoth,*
Gotes vunne o) see skede my all doth!
En sköt til med ett Dala skott
Ginom Konungsens Hatt uthan spott,
Dalakarla ropade: slaa ok skiut,
Sva motte han fly aff Skogen uth.
Konungen kom ater a släta Marck,
Ok sade: mik tycker Dala är här för starck,
The drogo tha fram alla, blanka som en ijs,
Ville tha alla vinna prijs;
Ther öffdes Hofvärck pa bade sijda,
Snart monde Konung Christiern at Västraas lijda;
Ther skedde tha nogot, thet var ekke väl,
Ther skötz sva mang dägelik Man ihäl:
Sara vordo manga ok motte fly,
Ingen vart tha gripen til fanga i thy.
Konungen leet ath Stockholm glijda,
Biskop Kätel ok Dala leet snart äpter lijda;
The komma nider med storan här,
Ok spordes före hvar Konung Christiern han är;
The belade Stockholm ok tha,
För bade Porta the lata theras Baner utsla,
The svoro än tha alla i sänder
The ville Erkebiskopen ater hafva med opräckta händer.

Codex 5. Burean.

Vidh Harakär skickade vij vår Häär,
Ty K. Christiern var hart när,
Vid vägen nogre Ladur stode,
På then tijd voro the Almogen gode,
Almogen stodo ther inne tyste,
The Däner ther aff intet viste,
The meente fögo folck för them vara:
Ty foro the tröste uthan fara.
När the kommo fram så när,
Her Steen Sture mötte the ther,
Jag kom ok i samma tijd,
Så begyntes ther en mächtig strijd;
Glafven bruste ok Sverden skrulle,
Många Däner döde af hästen fulle,
Ther var både gnall ok gny,
The Danske ville tå gärne fly.
Tå kommo the Bönder i Ladurne voro,
The tryckte på the Däner svåre.
Ther störte både Man ok Häst,
K. Christierns Folck bleff slagen ther mäst:
Någre blefve grepne och ey månge,
The gladdes vij ville taga them til fånge.
Konung Christiern förmåtte tå ey länger strijda,
Vthan snart åth Västerårs monde han rijda,
The hade ey båtat alt thet bäste,
Blodug ok såår voro hans Hoffmän ok Häste.
Han redh in på Västerårs Torg,
Ther steg han aff i bitter Sorg,
Ingen stadz torde han gånga in,
Vthan bleff vthe på Torget i thet sinn,
Ther lät han sik hämpta Maat ok Drick,
Så at han och hans Folck vederqveckelse fick.
The åte som snarast the kunde,
Ok drogo aff i samma stunde,
Ok jag kom effter dragande brott,
Thet var som honom icke väl gatz åth.
Til Danmarck han sig skyndade med hast,
Ty han räddes för the Svenske fast
Tilförende monde honum illa förtryta,
At han skulle rymma för Kätil och Gryta, p)
Kätil och Gryta fast öfversöd q)
Mädan så monge störte för honom död.
Her Jahan i Gryta bar thet Rychtet stort
För then Mandom han hade giort.
Han achtade på i Gryta-skär,
At ingen Fiende kommer thär,
Hoo ther kom grep han til fånga,
Ok lät them alla til mig gånga.
Så lät iag göra om Landet vijda,
Konungens Fogda och Embetzmän motte alt bijda.
Sedan lät jag bestalla Slott och Fäste,
Och vände ey åter för the opläste.
Jag lade mig om alle vinn,
At iag skulle få alla Slotten igen,
Thet också omsider gick,
At iag all Slott i mine händer fick.
Jag antvardade sedan the Slott och Fäste
Trogne Riiksens Män hälst the bäste;
Sielfver anammade iag Stockholms Slott,
Sedan iag hade the andre uthfått.

Konungen fann thå ett annat sinne,
Mädan han kunne ekke sva Biskopen vinne,
Han bemannade Stockholm med Danske Herres macht,
Med myckit Folck ok stora Krafft,
The skulle taga Slott ok Stadh til vara,
Han ville sielfver til Danmarck fara,
Sampna Folck a alla sijda;
Mädan skulle the honom ther bijda.
Konungen gar til Skips ok siglar a stad med tyste,
Ingen var i hans Skip ther qvad äller lee lyste,
The uthe vare sampnades i thy,
Ok bade Konungen ekke bortfly:
The skönista Hingxta, Örss ok Hästa,
The skönista ok ju the bästa,
Konungen leth them ath Danmarck rijda,
Ok räddes Fiende pa alla sijda.
Biskop Kätil ville ath Danmarck draga,
Förre ville han Stockholm hafva.

9. K. CARL ÅTERKALLAS I RIKET. R. CAROLUS IN PATRIAM INVITATUS.

Biskop Kätel thetta förnam i samma stund, a)
Tänck-

o) Dei vulnera! me mortuum feriunt.
p) Curatus ecclesiæ Gryta Vplandiæ.
q) Sjudade, kokte öfver, ebulliebant.

a) Cod. 5. Burean.
När alt var så kommet i Lag,
Hollom vij ena Herredag,

Tänckte han paa ett annat fund,
The gingo tillhopa ok skrefvo breff,
Sva snart theras bodh ath Danske ledh;
The skrifvo Konung Karl thesse Breff tilhanda;
Thet han skulde ater komma ok lösa theras vanda,
The ville honum för rättan Konung ater taga,
Ok sva med honom til Danmarck draga;
Han skulde gifva them godh svar,
Alla ville rätta thet som orätt var.
Then tijd Konungen thenne tijdende fick,
Han strax til Borgamästara i Danska gick:
I Verduge Herrer hören här til,
Hvat jak ider sighia vil;
Verduge Herrer ok Ehrlige Män,
Vij viljom nu strax i Sverike igen
Anamma vart Rijke med ära,
Ok ey thet länger ombära:
Gudh vil nu lata see sina mackt,
Then dagen är kommen, som jak förr hafver sagt.
Leth tha reda Skip ok myckin Kost,
Ok seglade til Sverike med stora Lost;
Honum fölgde manger för Sölfver ok Gull,
Ok vare Konung Karl myckit hull;
Ok ther med en Ehrlig Junkar aff Paaland,
Ok kommo väl i Sverikes strand.
Konung Karl lade mang Skipp för Stockholms by,
Ther hörde man jämber ok stor gny.
The ärliga Riddare aff Danmarck vare,
Stora sorg i thera hierta bare;
Med thet första var thet tyst,
Hvat Herre som kom var ingom vist;
Somme sade: thet var K. Christiern med sin här,
Somme sade: ney, Konung Karl är ther,
Ok sva sade aldrig en som annan,
Hoo thet var thet kom aff gamman.
Hvat stora glädi the Svenske fingo,
Thet the strax til Harnisk gingo,
Ok ville thet uthan ijla,
Thet Konung Karl skulde i Stockholm hvijla.
The ypperste Herrer i Danmarck boo,
Stockholms Slott var thera roo,
The tänckte a thera skada,
Ok Harnisk a sik lada. *b*)
The kommo med Konung Karl til daga;
Thet monde them väl behaga;
The sin ord i mang kar *c*) lade,
Thet the skulde aldrik Sverike skade,
The vordo frij ok foro hem med hast,
Konung Karl til neesa ok stora last:
Ty aff thera söta ord
Kom i Sverike ett stort mord.
Konung Karl var för hastoger tha,
Ty monde han skada ok neesa faa:
Thetta är vist ok ther med sant,
Aldrig hade Sverike bättre Pant,
Hade Konung Karl hollit hart
Ok ey släpt then Pant sva snart,
En Läst Gull eller tva hade ey varit sva god,
Som then litzla Panten förestod.
Thet monde alla Svenske Herra klaga
Thenna saarlig ok drapelig stoor skada,
Sverike tha oppa nya fick,
Med Danske fund ok tokit svick,
Illa gatz Biskop Kätel ther aat,
Ty växte ther aff ett nytt haat.
Tha han thetta hörde,
Han snart sik til Stockholm rörde,
Ok talade til Konungen med harda sinne,
Sade thet han ther aff litet kunde vinne,
Twy hvat skam i Sverike giorde,
Om jak thet med sanna säya torde;
Athlöye, skam ok skada
Hafven i Svenskom giordt, manga skulo thet klaga,
Jak ma väl med ider daga;
Illa skall ider thet behaga:
Vij hafvo vagit Lijff ok Godz alle i sänder,
Svenske Män, jak ok mina Fränder,
Ok hämptat ider aff främmande Land,
Oss til skada ok inte bestand:
Nu huru darliga i mote oss hafven giordt,
Thet hafvom vij med sorg alla spordt,
Sverikes Fiende epter edert sinne
Hafven i släpt uthan vart minne,
Flere Herrer mange ok rijke,
Aldrik faar Sverike tolka slijke,
Vij hadom them belagt, ekke j,
I Sverike ok Stockholms by;
Ty är oss allom thetta moot,
Ty vij faam aff tolkom skadom aldrig boot!
Ty sigiom vij Edher för thy
Thetta är skam ok skade ny:
Thy

Hvar vij skullom en Höfvitzman få,
Tå vore vij alle til råde så,
Konung Carl åter i Rijket taga,
Thet monde oss aldrabäst behaga.
Vij skrefve honom til hvad vår mening monde vara,
Hvad han vil oss ther til svara?
Vij lofvade alla ville honom tilhanda gå,
Ok aldrig falla honom ifrå,
Vij ville mandelig med honom standa,
Om han ville komme hem til Landa,
Vij lofvade alle med troo ok äre,
Göra epter hans egen begäre,
Ville han thetta Rijke försvara,
Honom hörige ok lydige ville vij vara:
Ther gifve vij Breff ok Insigle opå,
At thet stadigt ok fast skal stå.
När han thette budh fick var han ey seen
Effter vår vilja kom han igen,
Vij togo honom in effter goder seder,
Med ära ok prijs ok myckin heder,
Vij antvarde honom Rijket i händer,
Ok svoro honom vår Eedh alle i sänder,
At vij skulde honom huldskap ok Manskap halla,
Ok aldrig med lifvet frå honom falla:

b) Påklädde sig, sibi induebant.
c) Anne par? list, dolus.

Thy magom vij sputta ok säya twy!
The skildes ath alt med en hast,
Theras Kärleeks band tha sönder brast.

10. *ÄRKEBISKOPEN ÅTERKOMMER UTUR FÅNGENSKAPEN. ARCHIEPISCOPUS E CAPTIVITATE REDUX.*

Biskop Kätel strax til Danmarck skreff
Til Konung Christiern mang breff:
Käre Herre, vilien i oss var Erkebiskop atersända,
All ting skulo än fa godan ända;
Jak svär thet a mina troo:
I skulin än en tijd i Sverike boo,
Förty thet är min vissa ackt,
Konung Karl skal mista sina mackt,
Ok skulin i Sverike ater faa,
Om jak lifva maa;
Konung Karl villiom vij ett Slott at gifva,
Ok lata honom i Sverike at blifva.
Konung Christiern var til redz ekke seen,
Han strax Erkebiskopin sände uthan meen,
Förlijkade sik väl med han,
Ok draga til Sverike alt thet han kan.
Biskop Kätel var ther til glader,
Varen väl kompne min käre Fader,
Varen välkompne til idert Rijke,
Konung Karl skal ider än en tijd unvijke!
The strax samnade Folck, ok monde til Stockholm rijda,
Ok ville med Konung Karl med mackt at strijda.
Ganska underliga gick thetta til,
Å hoo thet höra vil:
Än togh Dala, Rodhin ok menuga Sverikis Land
Hade Konung Karl gangit til hand;
Lijkaväl vart Stockholm belagt *a*)
Pa nya med baada Biskopz macht,
Ok skedde thet om Vinters tijd,
Thet the tilhopa förde strijd
Oppa Ijsen vid Grabrödra Holm, *b*)
Vthan för Vakena som man väcker för Stockholm,
Än tha underslundom är hvar androm harder
Hvar som vil han förvarder. *c*)
Paaleska Junkar med Konungen var,
Än tha han var i strijd bade snill ok snar,
Han heet Junkar Niclis en ärlig Man,
Med honum C. vordo grepne försann.
The Svenske flydde i Stadin in,
Med sorgfult hierta och bleka kinn,
The bode Biskopin standa tha fast,
Ok vinna thessa strijd med ena hast.
Ther motte Konung Karl daktinga med sorg,
Ok bleff glader thet han fick Rasaborg:
Konung Karl motte pa sin Knä falla,
Ok beddes nadh thet han motte sitt lijff behalla,
O Herre Gudh som all ting seer,
Tu seer huru theras hierta leer!
Thet skeer opta then som leer han faar grata,
Ty skulle alting hafva goda mata,
Ty thet skeer opta aff Gudz radh,
At han näpser then han har kär med sin nadh.
Nu fick han skäl at Rasaborg,
Ok foor han tijt med hiertans sorg:
I vägen fick han hinder stort,
Han full honum under ögonen Biskop Kort, *d*)
Mang ting motte valla,
Förty han monde med Konung Christiern halla.
Biskop Kort ey achtar annars Biskops breff,
Vthan hardelika mote Konung Karl skreff,
Ty motte Konung Karl i Svartbrödra Clöster gaa,
Sva länge han monde Slottet faa.
Biskop Kort ok Konung Karl the daga millan sik tha;
Biskopin skulle Konung Karl Slottet faa.
Konung Karl talar kärliga ok väl.
Biskopin svarar honom uthan skäl;
Ther talades the vider the kommo til kijff,
Hade Konung Karl ey Slottet fangit hade han mist sitt lijff.
Sidan Konung Karl Slottit far,
Han hade thet i tva eller tree aar.

11. *NILS STURE ANTAGER SIG K. CARLS FÖRSVAR. NICOLAUS STURE DEFENSIONEM R. CAROLI SUSCIPIT.*

Erkebiskopin i Sverike rijder,
Ok motegang ok sorg nu lijder,
Biskop Kätel doo honum ifra,
Thes bätter monde honum i hand ey gaa.
Her Erik Nielsson hafver Västraas ok Örabroo inne,
Hoo thet vil höra han varder thet minne.
Erkebiskopen räddes för ingen Sverikis Man,
Alla radde ok styrde han.
Än var en fattig Riddare a macht,
Pa honum gaff Biskopin inga acht;
Thet skeer opta at stora Vagna falla omkull,
Störta pa en Tufva ther under är mull,
Ok en liten Tufva fäller en stoor Vagn nider,
Ok the i Vagnen sittia falla ok gifvas vider:
Ty skal han med Kärleek ok späkt fara,
Som länge achtar Herre vara.
Thenne fattige Riddare satt öfver een sijda
Ok ville med ingom strijda,
Å hvar thenne fattige Riddaren var eller är,
Togh hade han i sitt hierta Konung Karl kär.
Erkebiskopin opväcktes ok tänckte a han,
Mane jak ok skulo rädas för then Man,
Mik hoppas i Gudz nampn,
Then Mannen gör mik inga skam:
Han tänkte oppa han dag ok stund,

Ok

a) Codex 3: MCCCCLXVI.
b) Riddarholmen.
c) Ser sig före, sibi providet.
d) Conradus Bize, Episcopus Aboënsis.

Ok altijd rördes hans hierta grund:
Ther näst monde thet sva falla,
Thet han leth honom til sik kalla;
Honom vart tha hardelika til moda,
Ok tog thet för inga goda,
Opta skeer thet man flyr i nöd,
Som rädis för then harda död;
Hans fömotte *a*) kunde honom litet fromma,
Ty ville han ey för Biskopin komma.
Biskopin böd tha sina Tienare manga,
The skulde gripa honum til fanga;
Tha Riddaren thetta kunde förstaa,
Pa Pynninga by *b*) var han tha,
Han togh sine jäkt ok ville ey bijda,
Han leth snart ath Finlandz lijda:
L. kommo til Pynninga by,
The funno honom ey för thy,
The sköflade hans Gard ok sva hans Kista,
Han kunde tha ey myckit mista.

Codex 5. Burean.

Sedan bleff jag siuk aff Pestilentzie soot,
Ok ingen kunde mig råde therföre boot,
Jag sörgde och grät at jag hade giordt illa,
Ok lofvade gärne min bättre ville,
Med thet tog Döden mig Lijfvet vthaff,
Min Ande jag i Gudz händer gaff,
I Stockholm ändade jag mit lijff,
Vthaff Pestilentzie och ey aff kijff.
Sedan the mig til Linköping förde,
För höge Altaret i Domkyrkian the mig jorde,
Ettusende Fyrahundrade Sextijo Fem åhr,
Effter at Gudz Son födder var.

Konung Karl kom ifrån Prytzen, och togh vidh Rijket igen.

Hvem Lyckan vil ey mäder stå,
Med honom plägar thet stundom underlig gå,
Then hon väl vil, pläger hon ophielpa,
Somblige pläger hon nederstielpa:
Hon vänder sig både til och frå,
Säll är then god Lycke kan få,
Med mig hon offta öffde sitt spell,
Böyandes sig både aff ock tell:
Men Gudh som alting kan styra och råde,
Han styrkte mig alltijd med sina nåde,
Än the Svenske mig aff Landet drefve,
Sedan åter effter mig skrefve,
Och bode mig komma hem til Landa,
The ville tå alla gå mig til handa.
Sedan jag kom i Rijket in,
Lagde iag mig om alle vinn,
Styrckte Lag och Rätt effter min förmåge,
Och vid god Fred höllt Sverikis Almoge.
Munka, Präster ville jag gärna styrckia,
Försvara och beskärma Kloster och Kyrckia,
Min villia monde sig ther til böya,
Vadzstena Closter lät jag förhöya
Med tu Taak som nu hvar man seer,
Gvdh ok hans Vänner til prijs yttermeer,
Min Dotter monde jag och ther ingifva,
I then Helge Reglan til Döden blifva.

12. *Nils Sture förenar sig med Erik Axelson Tott. Nic. Sture sibi adjungit Ericum Ax. Tott.*

Til Her Erik Axelson kom han tha,
Ok klagade hardelika huru honum monde gaa,
Her Erik Axelson svarade honom väl til snilla,
Käre Her Nils Sture, aff orätt skulin i ey fara illa,
Jak vil ider til dagha föra,
Ok ider saak för Biskopin röra;
Vij skulom snart halla en Herradagh,
Ider skal inte skee öfver Lagh.
The komma tilhopa i Bykirkia Sakristija, *a*)
En dagh millan Otta ok Nija,
The blifvo tilhopa en godan rijd,
Med hvad ord slijta the thera tijdh.
Her Niels Sture talar med gamman,
Thet hörde the allesamman,
Förty Biskopin giorde honum qval,
Vnsade han honum med alfvare taal;
I hatin mik fatig Man,
Jak kan ey bäter, jak lijder thenne skam;
Jak lijder henne stäcker *b*) än i mena,
Än togh i hafven manga Svena:
J sköflen mik uthan rätt ok domma,
Ok gören mik skada ok ingen fromma,
I tagen mitt med vald ok orätt,
Med Gudz hielp thet gaar ey sva slätt!
Ok gören mik ther til stort meen,
När Gudh vil, faar jak sva myckit igen:
Jak skal vräka *c*) min skada när Gudh vil,
När jak ramar tijd ok stund ther til.
Biskopin svarar med harda sinne,
Jak star min äventyr hvat i ären uthe eller inne,
Her Nils Sture tröste pa H. Erik Axelsons macht,
Ty gaff han pa Biskop Jöns föga acht.
Then fattiga Riddaren talar a hiertans grund,
Ok sva litet achtar Biskopin a hans fund:
Ty skal man opta fara sachta,
Ok litit Saar myckit achta.
Thet var ey tha minne,
Her Erik Axelson hade Nyköpung inne.
Han böd til Bryllops Kost,
Ok ville hafva Herra Lost,
Böd manga Herrer til sik komma,
Ok ju the bästa ok sva the fromma;
Erkebiskopen badhen ok sva,
Ok sade ther skal väl tilstaa,
Her Erik foor a stad med Herre staat,
Med Herskap ok myckin daat,

Her

a) Ringa magt, exigua potentia.
b) Penningby, prædium equestre Roslagiæ.

a) Templum Stockholmense primarium.
b) Kortare, brevius.
c) Hämnas, ulcisci.

Her Nils Sture honum fölgde tha,
Han fryckter Biskopin skal honum slaa.
Then tijd the komma til Stigasund, *d*)
Ther blifva the ena stund,
Her Erik, Her Niels the skildes ther vider,
Then ena foor opp, then andra foor nider,
Then ena foor Söder med myckla lost,
Then andra Norr med föga Kost;
Her Erik for Söder med hundrade try,
Her Niels med Otta Svena til Pynninga by,
Ok strax tädan ock til Gäfla Land,
Å huru honom nu gaar i hand.
Han grep ther BiskopzFogthen med tiänara alle,
Manga fick han som med honom började halle;
Han fick ther Biskopshästa,
Ok ju the alle bästa,
Järn skattin, Skin ok annat ther til,
Thet är sant jak sigia vill:
Tha man skal nöd drifva,
Fatiger kan väl rijker blifva.
Biskopin uthsänder III.C til Skip ok Häst,
Badh them fara som the kunde mäst,
Bödh them slaa, gripa ok ingen spara,
Hvar the Her Niels Sture funne vara.
Han gör i Gäffla inga dvala,
Han drog strax opp i Dala,
Häst, Harnisk, Värja hade han nogh,
Holkit han aff Biskopin togh,
Sva matte Her Erik Nielson *e*) fly
In til Västraas by.
Her Niels Sture giorde honum thenne vanda,
Förty Dala gingo honum til handa,
Han opreste strax en storan häär,
Ok fulfölja Her Erik Nielson hvar han är.
Mädan thetta skeer som jak nu rörer,
Her Erik Axelson en annan väg körer,
Han kom til Stockholm ater igen,
Ån är thet nogrom til meen;
Sva monde han thet med ordom gaa,
Thet Her Erik Axelson monde Stockholm faa,
Med List, Trug ok Biskopens vanda,
Förty hans Tienare vare ey tha tilhanda.
Mädan drager H. Nils Sture för Västraas borg,
Ther fick Erkebispin aff stora sorg;
Her Erik Nielson med Biskopenom hult,
Ok nu thet samma vult,
Han drager in til Órabroo,
Med qvijda ok stora oroo:
Med hullo Närker, Akerboo Häradzmän,
Snäninga, Fiädringa, Aland ok hvar ok en,
Ok sampna ther en storan Skara,
Ok begynner mothe Her Niels Sture fara:
Her Niels drog honum a moot,
Thet snareste han kunde foot för foot,
Hvar giorde androm stort qval,
Förty the hade a Folck myckit taal;
Vid Kolbäckz Broo monde the tha liggia,
Ok hvar fast moot androm byggia;
Ther med Bysso ok pijl giorde hvar androm skada,
Förty ingen kunde öfver Elfvena fara eller vada.
Tha Her Erik Axelson thetta spör,
Han reder sik til, som han ok gör,
Ther med myckit Folck begynner han a stad draga,
Ok sin Här millan bade Härene lade.
The foro til honum pa bada sijda,
Om tvong monde the badhom qvijda:
Vart tha sva ändt the skulde til Västraas draga,
En felig dag millan sin daga,
The dagade en dag, the dagade tva,
Her Niels Sture monde Slottet faa:
Her Erik Nielson skulde blifva vid Órabroo,
Med goda hvijla ok stoora roo;
Her Erik Nielson thet nöduger giorde,
Förty han ey annars torde.
Tha Herrana oppa dagenom vare,
The för Almogen stora fara bare,
Dalakarla sampnas med myckin macht,
Med väria ok stora krafft,
Ville strax vid Slottet blifva,
Om Herrana skulde lifva:
Herromen vardt illa til moda,
Förty the epter thera dödh stoda;
Thet motte vara vthan ijla,
Fingo strax Slottet med stora hvijla;
Var thetta radh eller ok ey,
Jak siger hvaske ja eller ney.
Erkibiskopin til Stäkit foor,
Han ville thet vräka, sva han thet svor! *f*)
Erkebiskopin strax til Danmarck drager,
Ok sina nödh för Konung Christiern klager
Med svik ok list är jak besnarder,
Her Erik Axelson är mik listelika harder.
Käre Fader, varin ekke vrede,
Tager för ider inga lede,
Viljom vij läggia här a goda boot,
Ok gifva ider Läkedom til thenna soot:
Staan i fasta med idra Vänner,
Om i mik thet med troo ath mener,
Jak vill med Mackt, Sölff ok Gull,
Vara ider til hielp bade troo ok hull;
Vij hafvom än nogh Slott i Sverge,
Vij behöfvom ekke än mykkit sörge:
Med thesse stora ok starka tröst,
Var Biskopins sorg myckit löst.
Nu hade Her Erik Nilson ok sva Her Niels Sture
Acht ok Tröst a sine muure;
Erik Karlson *g*) Trotte Karlson *h*) ok Ifvar Green, *i*)
The

d) Stäke.
e) Oxenstierna. *v. Stiernman*, Höfd. Minne, p. 173.
f) Han svor, at han ville öfvergifva det, Illud se abjecturum jurabat.
g) Wase.
h) Ejus frater.
i) Magni Gren filius.

The achtade göra honum meen;
Til Her Niels Sture full än en,
En unger Riddare ok heter Her Steen. *k*)
Her Niels Stures Tienare i Arboga vare,
Lago ther som andra Dare,
The gafvo a Her Erik Nielson inga acht,
Ok ekke tänckte a hans macht:
The varda alla gripne ther,
Bade the som vare fiärre ok när.
Sidan rijdu the uthan fara,
I Sverike hvar the ville vara;
The frucktade för Her Erik Axelson ekke stort,
Ty rijdo the in för Norra Port,
Ok sätte i dagh med han,
Staa sva länge som thet kan.
Ther näst lönliga sände the til Hälsingaland,
Ok gripa alla Her Niels Stures Tienare sik til hand;
The gripa fran honum väl hundrade tu,
Sva gick honum i hand som i magen höra nu!
Her Niels Sture oppa Kopparbergit var,
Ok thenne Tijdenden medh sorg förfaar;
Han sampnar Kopparbergz drengia med en hast,
Ok leth sik tijt lijda full fast,
Han brukar tha sina händer,
Ok grep theras Tienara alla i sänder,
Hundrade ok än meer,
Om en morgon otte thet skeer.
Om Varen ther äpter näst, *l*)
Kom Erkebiskopin igen ok Danske mäst,
Belade Her Erik Axelson inne,
Ån togh the litet kunde vinne.

13. *IWAR AXELSON TOTT EMOT ERIK NILSSON OXENSTIERNA. IVARI AXELII TOTT CUM ERICO NICOLAI OXENSTIERNA CONFLICTUS.*

Her Ifvar hans Broder aff Vissby faar
Ok sampnar i Sverike en storan skaar,
Her Erik Nielson ok han,
The först möttes i Närke, Her Iwar vann;
Ok drog sva til Stockholm tädan,
Å laa Biskopin med Dänom för Stockholm mädan.
Her Niels Sture foor til Upsala nider,
Ther gafvos alla Fiädrunga vider,
X.M sampnade varo i ty,
The motte tha alla bortfly,
Ok rymma med skam ok last.
Erik Karltzon var theras Höfvitzman,
Thet säger jak idher nu försan;
Han talar til Erik Nielson som för H. Iwar veek:
Broder, vij hafvom vunnit thenna leek,
Her Niels Stures Tienare äre vara fanga,
Hvat the äre faa eller manga;
Jak vil moot honom manliga strijda,
Ok the Kolare-Drängia til ryggia drifva.
Litet epter vart han ther viss,
The kommo dragande blancka som en ijs,
Erik Karlson säger, hvem hafvom vij gripit til fonga,
Medan Her Niels hafver Hoffsvena sva manga?
Her Erik Nielson svarar med hast:
Thet äre the Kolaredrängia, the vilja standa fast;
Hvar faa vij andra slijka,
Vist faa vij i dag för them vijka.
XIII.C vare the alle,
Ty motte the strijden behalle:
The sökte the Fiädrunga macht,
The motte vijka som nu är sagt.
Tha Biskopin thetta sporde,
Han ey länger bijda torde,
Han drog til Kalmara tha,
Bade med stoor Skipp ok sma,
Erik Karlson, Iwar Green, Trotte, ok andra Riddara,
Thesslijkes giorde the ok sva.
Tha vilde Gudh skilja Biskopin fra sin vanda,
Ther i Kalmarne gaff han opp sin Anda:
När bada Biskopana vare döde,
Ey lago Biskopsdömen förty öde.
Nu rijder Her Erik Axelson i Sverikis Rijke,
Ty Biskops Slächt motte vijke;
Ån monde thet snart omkring gaa,
Ty bleff thet ekke länge sva.
Sommaren ther epter kom Erik Karlson til Fiedrunge land,
Ok alle gingo tha honom til hand,
Han rijder ther med macht ok monga Hästa,
Ju the skönista ok ju the bästa:
Manga vare och til foot,
Ty ingen skulle vara them a moot.
Her Erik Axelson tycker thet vara illa,
Han ville thet nider spilla.
Han stiger i Land vid Krona-Borg, *a*)
Sinom Fiendom til stora Sorg;
Pa Nyssa Skog *b*) möttes the alla:
Erik Karlson kunde ey Skogen behalla,
Han motte fly tha för Pijl ok Byssa,
Thet siger jak nu för vissa.
Erik Karlson, Her Erik Nielson, Trotte, Iwar Green mäder,
The finga tädan snart väder:
Ok spordes thet sva vijda,
Thet the lâto til Kalmara glijda:
Her Erik Axelson, Her Niels Sture, H. Gö-staff Karlson ok än meer,
Knut Posse, Stockholms Borgare vare ther, tha thetta skeer.

14.

k) Sture, regni postea Moderator.
l) Codex 3. MCCCCLXVII.
a) Potius Grönborg, in Mælero lacu prope Enecopiam.
b) Hæc silva jam temporis edacitati cessit.

14. *K. Carl kallas ifrån Finland. Rex Carolus e Finlandia revocatur. Sten Stures och Eric Carlson Wases bedrifter. Rex gestæ Stenonis Sture et Erici Caroli Vase.*

Ther näst kom ibland Almogen ett stort gny,
Ville thet Konung Karl ey skulle länger sitt Rijke fly,
Tho honom Breff ok Bodh opta sände,
At vara snar ok göran snaran ände:
Han kom ok monde med Her Erik Axelson daga,
Gärna ville han Stockholms Slott hafva,
Han skulde Slottet fran sik faa,
Om han ville frij i Stockholm gaa.
Konung Karl Slottet ater tog,
Alt thet han kunde han tijt drog.
Landit full honum tilhanda:
Ey kom han än tha aff sin vanda.
Her Niels Sture aff Västraas stod tha fast,
Sva foor han omkring med ena hast;
Erik Karlson Konung Karl sin Troo sade,
Thet han ekke hult, thet var skade.
Kon. Karl gaff Erik Karlson Harnisk, Penningar ok Gull,
Thes häller var han honum inte hull;
Therföre hafver han stora skull,
Ty han strax Konung Carl under ögonen full.
Nogot kan thet fuller valla,
Thet han sina Troo ey ville halla;
Jak förnam thet aff een mund, *a*)
Ok sva aff ett hiertans grund,
Dock effter han ekke hult sina troo,
Med ett ondt ryckte skal han i Sverike boo.
Konung Karls Dotter Magdalena,
Var gripin i Vastena allena; *b*)
Hade Konung Karl kommit fram,
Vist hade honom skedt samma skam;
Illa monde Konung Karl thetta behaga,
Ty ville han strax til ryggia draga.
Ater rijder Erik Karlson i Fiädrunga Land,
Ok ännu gingo the honum til hand,
Han hade om sik stora vacht,
Ty han redh med stora macht.
Konung Karl far nu see hvart han är vänder,
Til Vpsala draga the alla i sänder;
Stockholm, Rodhen ok Töör, *c*)
Dalekarla ok hoo thet spör,
The monde med Konung Karl halla,
Ok honum sin Herra kalla.
Ther sampnades Här paa bada sijda,
Erik Karlson ville i Vpsala bijda:
Her Boo Dyre Konung Karls Höfvissman ok en Dandeman,
Han honum möter thet snareste han kan,
Folck ok Här a bada sijda,
Ingen ville med annan strijda;
The sätte i stund ok dag,
Hvar skulde androm pläga Rätt ok Lag,
Hvar thera pröfver sitt bästa,
The thera Ord med Breff ok Insigle fästa,
The fore med List ok onda kast,
Ty stod thera dag ekke fast,
The giorde ny fund ok falskan lag,
The sätte en dag til XIII. dag:
XIII. dagar skulle thet sva vara,
Her Boo ey skulle bära fara.
Her Boo Dyre lät sin Häär bortfara,
Ok meente sik felik vara,
Han vilde sin Ord ok Breff halla,
Ther med hälsar han them alla,
Ok redh sva tädan i samma stund,
Ey länger än til Flöta-Sund, *d*)
The strax aff Upsala drogo,
Ok honum pa bakin slogo;
Manga Fanga fingo the tha,
Ther the monde bade grijpa ok slaa.
Tha Her Boo Dyre saa tolkin leek,
Han listeliga fra them veek,
Han pröfvar all sin kast,
Ok rände som han kunde fast:
The kunde honom ey vinne,
Ty the kunde honom ey opfinne;
Thet är ey än alt här med giordt,
Mycket komber här aff thet hafver jak spordt.
Strax Reka ok Södhermannaland
Gingo Konung Karl til hand;
Rodhen, Dala ok Stockholm mäder,
Gudh all ting til en tijd städer.
En unger Riddare, heter Her Steen,
Var theras Höfvitzman ok var ey seen,
Han sampnar XX.M än ther til VII.
Huru thet vil gaa, faa i höra nu,
Ok än II.C Hoffmän the bästa,
Med Harnisk ok goda Hästa:
Snäninga, Fiädringa med Erik Karlson vara,
XXX.M ok bare inga fara,
VIII.C Hoffmän ther til,
Thet som jak sigia vill.
Then tijd the kommo tilhopa,
Begynnade en Förrädara ropa,
En aff Her Steens Häär var han,
Ok ville göra Her Steen stoor skam,
Ok ville pa sin egin Höfvitzman slaa,
Ok see om the kunde honum grijpa eller faa.
Tha Her Steen thenna Tijdende fick,
Ath Dala leth han lijda sik.
Manga begynna ther vider skyggia,
Ty Hären drager all til ryggia.
Rodzmän reste tha en Häär,
Ok kom Erik Karlson thär,
Tha motte the alla fly,

Til

a) Contemporanei auctoris indicium.
b) Codex 5: MCDLXVIII.
c) Söder törn, pars Sudermanniæ.
d) Fretum Vpsaliæ propinquum.

Til ena Kirkia som heter Knutaby; e)
Ok han fast äpter drog
Ok allan Hären nider slog,
Ok meente sik sva vara frij,
Ok sloo op handena i thy:
Varen nu alla heel ok säll,
Nu hafvom vij vunnit thetta spell.
Ingen är nu i Sverike, oss tör möta,
Alla viljom vij omkull att stöta.
Ther näst ok ett Kärleeks Breff
Han til sina Hustru skreff:
Käre Hustru, veet mik gar väl i hand,
Vnder mik falla alla Land,
Haff nu ett godt modh,
Ty alla falla mik til foth;
Frögda tik aff ära,
Mik hoppas tu skal i Sverike Krona bära,
Skeer thet ekke i Vaar,
Tha skeer thet vist innan ett Aar.
Tree Strider hafver jak standit fast,
Ok them vunnit uthan last;
Ån staar mik en igen,
Mik hoppas hon gör mik inte meen,
Folck ok Tienare hade jak nogh,
Tha jak mina Fiende niderslogh,
Sva skulo the alla fara,
Å hvar jak finner them vara;
Var nu vid ena goda tröst,
Tu seer mik en stoor Herre innan Höst.
Ingen skal sik til homodh opväckia,
Förän han springer öfver alla bäckia.
Then som sik menar standa fullt fast,
Han faller opta med stoora last.
Han sampnar sina mackt med alla,
Ok later Hären til hopa kalla,
XXX.M ok myckit meer,
Han grufvar sik som thetta seer!
Snäninga, Fiädringa med Släda toma,
Hade med sik til liten fromma.
I magen thet förvist alle höra
The vilde Hafvor aff Kopparbergit föra.
Sva the til Henemora fara,
Bönder bade sma ok stora
Ok gafvo oppa ingom nogra ackt,
Förty the hade stora mackt.
Henemora är en litin Stader,
Ther var Erik myckit glader,
Han talar til manga ok siger sva:
År nogor som närmare tör at gaa,
År här nogor fiärre eller när,
Som minnes nogor hafver dragit i Dala med tolkin Här?
Honum svarade en gammal Man,
Som väl med Klookheet tala kan:
Erik, thet är sant i säyen nu,
Thet ey skedde i hundrat aar eller tu;
I faan thet see omsider,
Hurn ider gaar för än i rijden nider.
Then dagh ther var näst,
Han sik tilreder som han kan bäst;
Komber nu til Fala f) pa milar tva,
Ok sva later Kopparbergzmän i Klockan slaa:
Ospäyader med allan sin Häär
Var han them sva saara när,
The mena han ey skulle komma,
Sik til gagn ok nogon fromma.
The sampnas tha med ena hast,
Ok lopp hvar om annan fullt fast:
Her Steen för them aff Dala drog,
Ok thera hall väl beslog,
Illa monde them alla aff hiertat svijda,
Ty leto the them snart lijda,
Dala opsätte theras Baner ok stodo ther vider,
Them lyste see hoo thet ville slaa nider.
Erik Karlson thera Baneer sija fick,
Han tok thet hardelika vider sick,
Visselika fick han ther skada
Ty han ville Dala-Baneer taga;
Hans Folck fick tha stora nöd,
Manga fullo ok blifvo strax död:
The giorde vänning, the giorde tva,
Ån ville Dala ok Her Steen fasta staa;
The sände Bysso ok Pijl tillika,
Hvar ville gärna om annan vijka.
Ther begynna manga besvimma,
Tha monde the alla snart rymma.
Sva rymde han först med ena hast,
Fick bade skam, skada ok last.
Her Steen ok Dala-Män
Vare ey meer än hundrade fäm,
The tackade Gudh som med Lifvit umginge!
XV.C Pantzar the ther finge,
Pa Hästa ok Släda var inte taal,
Hvar som ville taga hade godt vaal.
Her Nils Sture komber dragande med Dala macht,
Vilde ok strijda med Erik Carlson var hans acht:
Thet skeer vid Ophöga Färja, g)
Ther monde Dala sik manliga värja,
Hade the alle tilhopa varit,
Ingen hade tädan snappader farit.
Erik Karlson ok alla med han voro,
Fingo ther stora skam ok oroo:
The rijdo fast sva manga mijla,
Ok ey för än i Juletha h) hvijla,
Ok gafvo sik inga ijla eller tijda,
The med ett reed monde XVI milor rijda.
Tha kunde väl en Qvinna,
Sex eller Siu Hoffmän att vinna,

The

e) Paroecia Roslagiæ in Dioecesi Vpsaliensi.
f) Fahlun.
g) Opboga Ström prope Arbogam Mälero illabitur. Anne potius Uppbo, diversorium & transitus Albis Dalici?
h) Paroecia Sudermanniæ.

The rijdhu ok motte the väl migha, *i*)
Ty Gödka Varg var gripin aff ena Legapigha:
Qvinnor tager theras Häst ok Harnisk ifra,
Ok monde them med Rockin slaa.
Erik Karlson nu mag tu thet lära,
Tin Hustru bär ey Crona i ahr med ähra,
Sla nu opp hand om tu kant vinna,
Skam gör tik en lego Qvinna.
Tha Erik til Linköping kom fram,
Tha fick han än större skam:
Manga foro ther svara illa,
Sva med skam monde han then leek spilla.
Han reed tha til Danmark a nödhz vägna,
Förty honom ville ingen hägna.
Hommodh ok stort öfverdath
Göre siällan en ärligh staath;
Tu försaag en godan leek,
Tha tu fra Konung Karl bortveek,
Hade tu bijdit ena litzla stund,
Vist hade tu varit Marsk uthan all arga fund;
Ok thet siger jak tik förvist
Vthan all arga list:
Togh äst tu aff Tokt ok Sinne en ärlig Man,
Ok för Fiende väl strijda kan.
Gudh gifvi tik altijd vinne,
När tu moot Sverikis Fiende vänder til sinne!
Gudh tik gifvi goda krafft,
När tu moot Sverikes Fiende vil strijda med acht!
Nu var Konung Karl väl til mode,
Thet thenne tva Riddare med Dala fast stode.

15. *K. CHRISTIANS INFALL I SVERIGE. R. CHRISTIANI IN SVECIAM IRRUPTIO.*

Nu mädan sva thetta i Sverike händer, *a*)
Konung Christiern sin Här til Sverike sänder,
Ok ther til belade Örasteen,
Ok til honom drog then vnga Riddaren Her Steen.
Her Niels Sture moot annan Hären faar,
Ok med honum en mäktoger Skar,
Tha Her Steen Sture för Örasteen kom,
Tha tedde han sik som en Riddare from,
Han slogz med Konung Christiern och giorde vänninga tva,
Lijkaväl monde han Konungen aff marken slaa:
Han begynner annan tijd strijd at lära,
Ty ma han sitt nampn med ära at bära:
Han heter then unga Riddaren Her Steen,
Sik i strijd at bruka är han ey seen.
Mera Mandom hafver han med ära bedrifvit,
Som här star äpter skrifvit:
Konung Christiern sknlde tha markena fly,
Ok alle med honum rände undan som molnsky,
XXX. ok C. vare slagne döde,
Thet giorde Konung Christierns hierta möde.
Her Erik Niper, Erik Karlsons Stiffader var Svensker Man,
Han vart ther ok slagen med stora skam:
Sidan kom ingen för Örasteen,
Ther Sverike tordes göra meen.
Mang stoor Örlig ok sma
Monde i Sverike manga stadz oppe gaa.
Huru Axavall vardt niderslagit,
Ok Ringstadaholm var brändt ok tagit;
Huru Her Steen ok Her Niels för Calmara laa,
Ok kunde thet ey ather faa,
Huru Slagit stod vid Fernabroo,
Ok sva vid Örabroo,
Ok annat tolkit meer,
Gudh gifvi thet ey mera skeer!
Ok huru manga monde thet bedrifva,
Thet kan jak ey länger at skrifva.
Ty vil jak thetta lata staa;
Ok ther til öfverslaa;
Förty thet är nu sider,
Aff mangom ordom leds en man vider,
Ok för ty the mane i Sverike lifva,
Som thetta lata här effter skrifva:
Ty vil jak ater vända,
Ok göra här oppa en ända.

CONTINUATIO III. AB ANNO 1470 AD ANNUM 1488.

1. *STEN STURE RIKSFÖRESTÅNDARE. STENO STURE REGNI MODERATOR.*

Hjelp nu Gudh ok Varom Fru,
Nu skiljes Rijkensens Radh i tu!
Illa kan thet Rijkit staa,
Ok siällan väl i hand gaa,
Tha the ekke hallas i händer,
Rijkensens Radh alla i sänder;
Sva mene thet tha tilgaa,
Thet the skiljas i Rotha tva.
Rycktet gick kring Rijket sva vijda,
Thet the vare manga pa bade sijda.
Her Erik Axelson hade med sik meer än en,
Her Niels Sture, Her Göstaff Carlson ok Ridder Her Sten,
The ok sva manga i Sverike boo,
Ther alla ärliga hullo thera Riddare troo.
Nu ingen Örtagard är sva fager,

Med

i) Urinam mittere, vox apud Smolandos adhuc usitata.

a) Codex 5. MCCCCLXX.

Med mindre han bade Liljor ok Nässlor drager;
Hvarföre pa the andre sijda,
Erik Karlson, Trotte Karlson, Her Iwar Green rijda:
The hade en underlig laat,
Theras hierta var vändt fran Sverikes Radh.
Käre Vänner vilin. i höra
The ärende jak nu achtar röra,
The varda underlig ok lang,
Stoor, mycken ok mang;
Gudh late mik sva i Hymmerike blifva,
Som jak achter ok vil sant at skrifva!
Gudh gifvi mik sva sine nade,
Som Sverikes Rijke stod tha i storan vada!
Her Erik Axelson tha en stoor Herre var,
Ok Riddare nampn med ärom bar,
Han ok flere vardo öfver ena,
Ok monde thet med alfvar mena;
Ok vilde sik aff stora nödh lösa,
Ok sva en nyan Höfvitsman kesa;
Gudh gaff tha först til Nada,
At them vart sva til rada,
Ok skrifva Erik Karlsson til Bodh ok Breff,
Ok Bodit ganska snart ath ledh,
Ok mena honum alla til sik draga,
Ok endrächteliga en Höfvitzman taga;
Än tha thet ville ekke väl falla,
Lijkaväl vare the Svenske alla.
Erik Karlson svarar snart ok illa
Sva godt opsat ville han förspilla:
Han fick annan tijd Rijkensens Bodh,
Honum thet var alt til spoth;
Erik Karlson var myckit vreder,
Ok svor han ther pa dyra Eder,
Thet han var Konung Christierns Man,
Ok aldrik gifva sik ifra han,
Ok ville inte med them daga;
Vthan strax K. Christiern i Rijkit mäcktog hafva.
Tha svarade Rijkensens Radh allesammen,
Thet skulle ey sva til gaa uthan gammen,
Then bäste ett godt radh fann,
The keeste sik en Höfvitzman.
Rösten full all uthan meen
Pa then unge Riddaren Her Steen,
Ok ville the thet hafva sva,
At han skulde för Rijkit staa,
Ok skulde med heder lifva,
Ok Rijkensens Förstandare heta ok blifva.
Sva monde thet tha tilgaa,
Ther han ville ther nöduger tilgaa,
Hvar man honum trugar ok beder:
Han sagde Ja omsider.
Her Erik Axelson monde tha med vilja opstaa,
Ok honom Slotzlofven öfver Stockholm, Aboo ok Vijborg faa,
Ok sva kom han i ett hardt band,
Tha Rijkensens Radh honom fick sina Troo hand,
Ok sade sik alla med honom blifva,
Ok i nöd ok lost med honum lifva.
The sätte honum i Höghsäte
Med stoor Sorg ok inge Käte.
Erlig Riddare Her Erik Axelson,
Thet hade ider blifvit til stora mon;
Å hvart Verldin ville vända,
Hade idert Löffte fatt en god ända,
Jak thet siger uthan spott,
Gudh opta aff onda gör godt,
Aff ondom ämpnom vardt ekke illa,
Gudh ville ondt athskilja,
Thet Slotzlofven gick sva underliga til,
Som jak langt här epter sigia vil.

---

2. K. CARL KNUTSONS DÖD. OBITUS R. CAROLI CANUTI.

Arom äpter Gudz Byrd XIIII.C. LXX aar,
Som nu uppa thenne tijd tilstar,
Ville Gudh hielpa Kon. Karl aff sine nöd,
Oppa Stockholms Slott bleff han död.
Han gaff ther opp sin Anda,
Gudh leti honom i Hymerike lända!
Nogot förän han doo lät han see sina snilla,
Tha togh han til ächta sina Frilla, *a*)
Ok ächter ther med sin Son,
Holkit ey är uthan stora mon.
Then tijd thetta saa skeer,
Varen år Fämtije ok än meer: *b*)
Ok antvarder han Slottet i händer
Her Steen ok sva alla Svena i sänder;
Ok sva monde thet tilgaa,
Thet

a) Christina, filia Præfecti arcis Raseburgensis, in Finlandia. *Rosenhane*, Kon. Längd, p. 35.
b) Öfver 50 år gammal, supra annum quinquagesimum, videlicet 53.

CODEX J. BUREAN.

Sedan bleff jag siuk aff hårdan Soot,
Så at ingen viste mig ther til boot
Tå lät iag Her Steen Sture för mig kalla,
Och antvardade honom Sveriges Rijke med alla,
Han var en from och Edla Man,
Ingen annan trofaster iag tå fann,
Som Rijket kunde förestånda
Ok beskärma thet för våda och vånda.
Jag antvardade ok honom Stockholms Slott,
Ty jag unte Mannen aff Hiertat godt,
Jag bad honum aldrig låta sig Cröna,
Ther åth är föga gagn som jag monde röna.
Then soten drog mig tå til döda,
Och kallade aff thenne Verldenes nöde.
Till Gråbrödra Closter mitt Lijk kom,
Ther at ligge til then ytterste dom.

Steen Sture Höfvitzman.

Som Kong Carl hafver sagt monde thet gå,
Han antvardade mig thetta Rijket at förestå,
Han styrde i Sverike mång godan dag,
Med

Thet han strax monde Slottit faa:
Ok skedde thet uthan alt svik,
Thet han Höfvitzmansdöme i Sverike fick,
Förty Rijkensens Radh thet sporde,
Thet han moot Fiende strijda torde.
Then tijd Konung Christiern thet spör,
Han sin Här tilreder, som han ok gör
Ok vil hvaske Gull eller Sölfver spara,
Förty han vil til Sverike fara:
Han reder Skipp bade sma ok stoor,
Ok thet oppenbara svor,
Han ville Sverike ater faa,
Falle thet huru thet kan gaa.
Sva far han a stad med mykla macht,
Med mykit Folck ok stora krafft,
Honum följer Erik Karlson, Trotte, Iwar Green,
Ok förmodde sik inte meen.
Her Steen drog til Calmara med sin Här,
Til honom kommo the som bodde fierre ok när,
The monde honum illa svara,
Ty monde han tädan fara:
LX han lade pa Klekkeberg fasta,
Ok let sik sva tädan hasta.
Konung Christiern later sik väl lijda
Ok strax til Kalmara glijda,
Ok lade sin Skipp ther alla,
Ok ville med Borgara i dagh halla:
Her Magnus Green hafver Slottet inne,
Sva litet thet han kan ther vinne:
Konung Christiern för Klekeborg drog,
Ok thet alt niderslog.
Ther var Her Stens Svena oppa ok ey manga,
Them tog han tha til fanga.
LXX Skipp hade han väl,
Holkit jak ma säya med skäl:
The Svenske med sma Skipp före fore,
Konung Christiern epter foor med the stora;
Han kom om Julius Manade X. dag,
Strax var ther aff inte slag:
Ridderlika han sik tha stälte
Vidh Vanxöö sin Ankare niderfällte.
Rijkensens Radh i Stockholm är,
Biskopa ok Prelatar vare ther när,
The daga tilhopa VII vickor eller VIII.
Thera tal faller inte til motta:
Om Morgonen bittijda om S. Egidii dag, c)
Til Norramalm drog han a stad,
Hade bade modh ok stort hopp,
Ty slog han sina Skirma opp:
Jak vil thet för ingen döllia,
V. tusend väpne monde honum följa,
Han leth sik mykit hasta,
Ok leth sina Borg byggia full fasta.
Han fan nogra nye funder ok var ey seen,
Opreser Rysskorga opfylte med sand ok steen;
Han skickade mange Byssor stora med alla,
Then

c) Die 1 Septembris.

Med Christelig Seder ok rättvijs Lag:
Svenska ville jag alltijd väl,
Ok achta at them skulle skee ingen oskäl,
Aff all menige Man hade jag godt tycke,
Til Krijg och Örlig bästa Lycke.
I Sverige var så gode åhr,
At Span Rogh för 5 hvijta a) monde gå,
Span Korn 4 hvita eller en Skilling galt,
Så var på alt annat som tå var falt: b)
Löduge Mark Silff man tå för 8 Marck fick,
Lodet för 10 Skillinga gick, c)
Par Oxe the som vore väl hulle,
Värde 8 Marck, the ey mera gulle,
Kött och Fläsk vthi then stund,
Ey mera än 6 hvijte stod hvart Pund,
Oppa aldrahanda var god tijd,
Hvar motte sig glädie och vare blijd. d)
Her Erik Nilson monde thet illa behaga,
At jag skulle vid Rijkit taga,
Han var then förste som togh til vrede,
Ok svor ther oppå med månge Ede
Om thet kunde gå efter hans vilja,
Han skulle mig fra Rijket skilja:
Han tingade med Reekboerne och the andre ther näst,
Och samblade en Här som han kunde bäst,
Ok til Vpsala Elf han sedan drog
Och lägrade sig oppå then Skog:
När jag thet hörde, redde jag mig vedh,
Och kom så dragandes aff Dalan nedh:
Vid Opofva Elff vij mötas then tijd,
Och begynte tå en mächtig strijd:
Her Erik miste ther mången man,
Han rymde med skam och intet godt van,
Månge Bönder rymde på Isen nedh,
Ok then var kleen och sanck ther vedh,
Med Folck och alle neder i grund,
Stoor jämmer och ömko var then stund,
Ey hade thet kommit i tolken våda,
Hade the ey låtit sig aff Her Erik förråda,
Han drog them vth med fager ord,
Och stämplade tolket inbördes mord:
Hade the heller hemma varit,
Visserliga hade the ey så illa farit.
Illa tilfredz ther monde jag vara,
Jag såg the fattige Bönder så fara
Så bleff Her Erikz Här förspilter,
Ok Her Erik blef af the reso stilter.
Fle-

a) En mark silfver 8 mark penningar = 16 lod 160 skillingar. En skilling 4 hvita. 1 mark penningar 2 Riksdlr. = 20 skill. = 80 hvita.

b) Codex 12:
Besthe köpp som man wille haffwa
Wtaff Gudi war thet besynnerlig gåffwa.

c) 1 Skilling = 2 skill. 10 r:st. 1 Hvitten = 8 och ett halft öre.

d) Codex 12:
Salt och hwmble kom här nog
Ty att manght godt Skepp hit til Sverige drog
Med alrahanda, som man kunde begära
Aff hwilket riket kunde sig wäl nära.

Then förste pläge the Moyssan kalla.
Sidan monde han til Upsala fara,
Ok ther i Otta daga at vara,
Ok Rijkensens Radh hardelika skylla,
Ok Almogen til sina hand hylla:
XXIIII. Härade ok andra mera
Frijborne Knapar, ok andra flera;
Aland, *d*) Tijendeland ok Fiädrungâ mäder
Flugo tha som itt hastigt väder,
Ty var här med all thera ackt,
Thet the ville sik fögia til Kon. Christierns mackt,
Mädan redh Her Steen til Östergöthland,
Manga gingo honum ther til hand,
Dala ok Oppstäder
Följde honum mäder.
Her Niels Sture kom honum til möthe
Tha han foor fram Östergöthe:
The svoro tilhopa som Bröder,
En ville för then andra blifva döder,
Bägges thera Häär kom samman,
Ok giorde sik glad med gamman.
Mädan drager Konung Christiern til Stockholm igen,
Vidh Stäkit fick han itt stoort meen,
Thet var honum til ingen fromme,
Han ey kunde med Skipp ther gynom komma;
Ty kom han i större vanda,
Ty han motte ther stijga til Landa,
Ok monde han tha illa lata,
Thet han skulde öfvergifva Skipp ok Bata:
Lijkaväl uthan alt svadant hinder,
Bägges Rijkes Radh daktinga inte thess minder.
Däner för Stockholm liggia,
Ok mane sva starkelika byggia.
The läta myckit Folck tilhopa sancka,
Ok sva snarliga Byssor ok Pijl vancka.
Vnderstundom stod thet i godan dag,
Ok understundom uthan alla Lag;
Vnderstundom vare the Vänner fromma,
Ok hvar monde til androm komma;
Ingen ville then andra vijka,
Ty kunde the sik ey förlijka.
Konung Christiern inte aff Her Steen viste,
Ty han foor med stora tyste,
Dageliga tha hade the Ridderliga ijdh,
Ok förde Örlig uthan strijdh,
Opta the tala tilsamman,
Ok skämpte med ord ok gamman,
Ok opta uppa bada sijda
Vardo the myckit oblijda.
Konung Christiern med hiertans glädi ok vtan Sorg
Bygde oppa Brunkaberg sina Borg,
Ok svär sva fast a sina troo
Thet han ville döder eller lifvandes i Sverike boo.
In-

Flere Herrar voro ok misslynte
At jag stod för Rijket the illa unte;
God hyllest hade jag af Sveriges Almoge,
Än tâ Herrerne ey alla öfverens med mig drogo,
The bevijste sin otroheet mångelunde,
Och brukade moot Rijket sina falske grunde:
K. Christiern aff Danmark the ju hafva ville
Och honom för sin Herre hylle.
Til Herlunga *e*) kom han med en här,
När jag thet sporde kom jag oc ther.
Jak med mitt Folck til honom drog
Gnall och gny ther hördes nog,
Ther störte nogh på alla sijda:
K. Christiern lät sig af marken lijda,
Ty ther gafz för heet oppå,
Mäst hans Folck på marcken låg,
Riddara och Svänna och andra slijka,
Som han medh sig hade aff Danmarkz Rijke.
K. Christiern drog til Danmark åter,
Tå vart bland månge sorg ok gråter,
The sörgde sine Vänner svåre,
Som i then strijden slagne vore.
I then reso han litet båtte:
Hemma sittia han heller måtte
I sitt Rijke med frij och roo,
Ok ey någre falske Förrädare troo.
Än samlade Kon. Christiern en Här väl stoor,
Och med honom på nytt i Västergötland foor,
Ok kom så när han belagde Öresteen
När jag thet fick veta, jag var ey seen,
I Vpland monde jag än tå vara,
Tå tog jag med mig Folck, at fara
Nedh til Vestergöthland med en hast
Och skyndade på Folcket fast,
At thet skulle sig ingalund försumma,
Vthan snarlig effter mig komma.
En geenstig jag med en Bonda drog
Lönliga til Öresteen igenom en skog,
Hans Håll lät iag optaga tå,
At K. Christiern skulle inga Tijdende få:
Jag sagde honom til opå thet sidsta,
Aff mig han altzintet viste,
Annars än jag var i Opland,
Intet annat trodde han,
Han låtz vara orädd med sin Här,
Ok trodde ey jag skulle vara så när,
Hans Lijff och theras hade jag i våld,
Effter jag hade gripit all hans håld
Jag ville tå ey göra mig thet til blygd,
Thet hade varit en stoor odygd,
Oförvarande på them slå.
Effter the vore ey rädde tå,
Therföre ville jag på markenne bijda,
Til thes han var rede moot mig at strijda.
Vij drogom tilhopa och slogos fast
Så at söndergick glafven och brynian brast,
The Svenske Män the mandelig stode,
Ty

d) Oland, territorium Uplandiæ.

e) Paroecia in territorio Kulling Vestrogothiæ.

Innan thess opresa Västgötha en storan skara,
Sva monde the til Elfvisborg fara;
The stormade ther til med diger macht,
Ok lade an med fulla krafft,
Ok Gudh gaff them thet til sinne,
Thet the monde Elfvisborg vinne:
Thy ma jak thetta röra,
Förty Konung Christiern ville thet ekke höra.
Tha Konung Christiern fick thet ryckte,
Tha begynner han nogot fryckte,
Fick han Tijdende ther näst
Huru Her Steen drager som han gitter mäst.
Kon. Christiern säger: Her Steen villiom vij här med ära,
Ok honum som ett Barn lära,
Förty han är ey myckit vijs,
Vij magom honum väl sla med rijs;
Han magh väl thetta lijda,
Ty han diärfves moot en Konung strijda,
Honum varder än större skam,
Ty han törs doch aldrig fram,
Hans strijd faller vthi skarn,
Ty han är ey bätter än ett Spena-barn;
Jak tiger thet ey länger,
Ty han hafver varit min dränger,
Han slunkar millan Skog ok Dijke.
Ty han fan ey än sin lijke,
Han lärer väl mindre springa,
Tha vij honum med Rijs viljom tvinga.
Värduge Herre vil tu litet bijda,
Her Steen later sik fast nämer lijda,
Han monde än nämere til tig springa
Han acktar thijn Häär hardelika tvinga.
Tha Herrar ok Förstar tala med skäl,
Tha star them thera ord ganska väl:
Tala the ok illa,
Tha kunna the snart sämja spilla:
Pa höfvisk taal och höfvisk lath,
Kan man ackta Herre dath.
Nu Konung Christiern talar sva hard ord,
Ty växte ther aff ett stort mord, *e*)
Hvar Borgare Sorg i sitt hierta bar,
Ty theras taal ohöfvist var.
Mik skämmes för ärliga tala ok röra,
Thet jak med minom örom sielfver monde höra; *f*)
Ohöfvist taal varder spordt,
Ty är thet ganska illa giordt;
Thet var allom til ett stort spott,
The ville spijka Borgara Hemelsting vid theras Sängiestock,
Ok taga hiertat aff theras buuk,
Ok ther med sla them ögonen vth.
The talade än större spee,
Holket Borgarne gör hiertans vee,
The skulo ther ey ath lee,
Thet

Ty the voro mig både trofaste och gode,
The stridde så mannelig på the Danske
Til thes the toge til at vanske.
Ther störte manger Dansker Man,
K. Christiern tappade, och jag Seger van,
Jag föste honom så hastelig ifrån then Muur,
Så återbleff hans Fatebur:
Jag följde honom allan then dag
I full foot effter med hugg och slag,
Så at i vägen låg både Häst och Man,
Thet säger jag här för visso sann:
Så löpp han Sverige the Reso qvitt,
Och ångrade fast at han drog tijt,
Sedan blef Fred, äntå han var icke lång,
Ty Sveriges Herrar kommo åter en strijd på gång,
The som falske voro öfde sitt Spel
Och skrefvo Kon. Christiern aff Danmark til,
Erik Karlson och Trotte Karlson
Och andra flere medh Her Staffan Bengtson, *f*)
The bodo K. Christiern han skulle inkomma,
Thet skulle honom bliffva til mycken fromma,
The lofvade han skulle ingen skada få,
Vthan alt effter hans egen vilia gå,
Ingen skulle i Rijket moot honom stå:
Annat fick han veta tå.
The sagde at Herrarne *g*) skulle moot honom gå,
Clerker oc Almoga skulle göra också.
Han kom dragande med en stoor Häär,
Och lagde sig i Stockholms Skär
Med sitt Folck han steg i Land,
Och låtz hafva Sverige i sin hand,
Hans fulla Mening var i thet sin,
At jag skulle strax hafva taget honom in:
Thet gick tå ey effter hans acht,
Jag stod honom moot med allo macht,
Jag *h*) sampnade Folck vthaff alla Städer,
Gode Hofmän hafde jag ok mäder,
Fulltagne Bönder voro och ibland
Som Lifvet ville våga för thetta Land.
Mädan han hölt för Stockholms by,
Församblades mitt Folck i allo thy
Om Michelsmässo mäst alle i sönder,
At beskärma thetta Rijke från Fiendens händer.

---

e) Misnöje, Ægritudo animi. Hanc vocis significationem præterit *Ihre* in Gloss.
f) Auctoris ætatis indicium.

f) Regni Sveciæ Senator 1466. v. *Uggla*, Sv. R. Rådslängd P. 3: p. 61.
g) Cod. 12 addit: Alla Herrarne.
h) Editio *Hadorphii*: Han.

Thet the ville theras Hustru skämma, thet skulle the tha fa see,
Tolkin ord the hafva ond grund,
Ty kom ther aff stoor afvund.
Thetta var sva talat förvist
Holket jak skrifver uthan arga list,
Ville Konung Christiern mik sätte,
Tolkin ord skulde han rätte,
Sva matte han halla sin Borg
Ok boo i Sverike uthan sorg.
Konung Christiern matte tha lekaväl Her Steen sköta,
Ok bad Her Torde *g*) skulde honom snart möte,
Fick honum tusande Män,
Bödh honum ey vara seen.
Han drog opp i Fiädrunga Land,
Inte gick honum ther illa i hand,
Her Steens Häär han visseliga förslog,
Ok fram om hans Häär drog;
Thet honum sva beqvämer,
At han drog Stockholm nämer;
Han leet thet ingalunda
Ty drog han til Rothasunda. *h*)
Thet ma jak sigia med skäl
X.M hade han ther väl:
Til Roden sände han sin Breff,
Ok the skulde komma han böd ok skreff.
Tha the thet i Stockholm hörde,
Hvar sik om annan rörde,
Hvar Borgare til androm sade:
Görom nu oss alla glade,
Nu far Konung Christiern skam,
Her Steen vil nu komma fram.
Thet monde the ther med ände,
The XIII.C til Her Steen sände,
Alle blanke som en Ijs,
Ok bade them vinna prijs:
Ok the giorde Her Steen thes vijss
Thet Konungen vilde honum sla med Rijss.
Ther vare Hoffsväne mäste,
Ju the alla valdeste ok bäste:
Litet ther epter jak thet sporde
The vare som sökia torde.
Her Steen them med glädi unfick,
Ok tädan strax ok nämaren gick,
Ok leth sik fran Rotaberg lijda,
Ok ville i Yrfva *i*) the natt blifva:
Han laa ther ena natt eller tva,
Ån ville han nämare gaa.
Huru opta jak thet sporde,
Thet K. Christiern ok Däner sade thet han ey närmaren torde.

3. *SLAGET VID BRUNKEBERG* 1471. *PROELIUM BRUNKEBERGENSE.*

Han skreff K. Christiern til ett bref eller try,
Ok bad honom fra Stockholm fly,
Bad honum läggia sin Skip i Diurahampn
Åller honum hände fly med skam.
Han motte ther oppa lyta,
Her Steen vil hans Skärma bryta,
Konung Christiern svaraden samma stund,
Ok rätt aff hiertans grund:
Ik swore dat i dyssene stunde,
Oppa dhe hilge Fy wunde, a)
Ik mag 'er komen in groter noth,
Unde er lyden den harden doth
Er wan ik dat wil dan
Rymen dyssen plan;
Ik hebbe dat gehort gesagen,
Unde vagin för Herre und Forsten klagen;
Knechte willen Herren vordrywen
Unde sylwe Herren bliwen.
Ik segget nu förwaren, wy willen unse herde rören,
Und Ridder Sancte Jorgin skal dat Baner förin.
Her Steen fick sva ämpne
At dagen effter sin Häär tilhopa stämpne.
Ok beslaar *b*) alla sina macht
Ok förklager för them sina acht;
Jak vil ey länger med Konung Christiern daga, *c*)
Jak achtar nu strax til honom draga,
Vilin i med Frijd i Sverike boo,
Tha magin J i dagh mik halla troo,
Ok vilin i med ärom lifva,
Ok alla i Sverike blifva;
Tha matten i nu alla fasta staa
Ok ingen fran androm i dagh gaa:
Mik är thet tilskrifvat ok för vissa sagdt,
Thet vij faam än mera macht;
Heter jak Her Steen,
I dag skal jak ey vara seen,
Jak skal i thetta kijff
I dag vaga mitt lijff!
I skulin see jak vil göra mitt bästa,
Vaga bade Lijff, Svena ok sva mina hästa:
Ok framdeles han mera sade,
Jak vil afvärja Sverikes skade,
Konungen, Däner, Dravanta ther til
Jak ey spara eller fryckta vil.
Vilin i alla göra sva,
Sva mottom vij strax nämaren gaa,
Ok följas ath alle i sänder:
Vilin i sva göra, tha räkkin opp idra händer.
The vare i hiertat alle tröste,
Ok svarade alle med ett röste:
Vij viljom alle göra sva,
Med Gudz hielp alle fasta staa;
Vij viljom vara saak för Gudi klaga,
Ok i Gudz nampn a stad draga.
Thera hierta var uthan tunga
Ty begynnade the alle siunga,

Ok

g) Lege: Trotte.
h) Rotebro, diversorium duobus Stockholmia distans miliaribus.
i) Järfwa, villa dimidio milliaris a Stockholmia.
a) Quinque vulnera Christi.
b) Öfverräknar, computat.
c) Dagtinga, pacisci.

Ok giorde sik godan lijsa,
Ok qvado Sancti Örjas Vijsa: *d*)
I Gudz nampn farom vij,
Sina Nader begärom vij;
Nu dragom vij til Stockholms by,
Gudh gifvi Konung Christiern ey ville bortfly!
The Lösn ok Märke a lade, *e*)
Hvad thet var hvar för androm sade:
Somblige hade Qvista ok somblige Halm
Sva komma the oppa Norramalm.
Thetta skeer om Middagz tijd tha XI slar.
Visselika vorde ther mang blodug saar:
Väracktoge Män lata sik ath Stadin lijda,
Ty Her Steen ville ey länger bijda,
Tha uthfor Skutor ok väl C. Bata,
Ok fulle med myckit folck ok sate,
Alla blanka som en ijs,
Ty the ville vinna prijs.
Konung Christiern skipte sin Här i try,
Ok leth som han ekke ville fly,
En var til Skipz; en a Bergit; en ath S. Clara,
Vilde at ingen här skulde illa fara.
I Stockholm giorde the thesslijke,
Ok ville ok ekke vijke,
The lata thera Folck tilhopa sanka,
Ok II.M ok än mera med Skipp vanka:
Her Steen giorde ok sva,
Ty begynnar han mote them staa ok slaa,
The möttes manga a bada sijda,
Ingen ville fran androm glijda.
Stockholms Borgara til fota ginge,
Första ryck the then stora Skerman finge,
Sva fast monde K. Christiern a Bergit byggia,
Ty Her Steens Baner motte draga til ryggia.
O huru fast the monde ropa,
Tha Hufvud-Baneren the möttes tilhopa!
Hvar bad annan grijpa,
Ok hvar ville then andra med handen strypa;
Manga matte tha sva sara flijpa,
Ty the för sprungo motte för blodug saar grijpa:
The stormade ok slogos ok tilhopa rände,
Å mädan Skermen brände.
Thet var ekke stort under,
The Svenske huggo thera Broo sunder:
Thet slag motte sva hardeliga a gaa,
The Svenske orkade ekke staa,
Manga pa bade sijdor begynner besvima,
Thet Svenske motte saa rymma;
The fingo stoor skade a bada sijda,
The Svenske lete sik til S. Clara lijda.
The Svenske kommo än en tijd tilhopa,
Ok begynnade sva saarliga ropa,
Herre Gudh nade oss för skada ok skam!
Ok sva skyndade hvar annan fram.
Konung Christiern var i stora hoppe
Ty han var högt pa Brunckaberg oppe,
Svänske vare nider under,
Thet the fly var ey under:
Han motte Bergit väria med macht,
Ther med hafva Svenske litzla krafft.
The Svenske sampnas än ena resa,
Ok ville göra Konungen stora nesa,
The stormade til honom i thy,
Ok bado tha Gudh, thet han skulde fly,
The sökte til alle i sänder,
Ok tha miste Konungen tree tänder.
Ok sva snart Konungen omvänder,
The tre tänder fullo nider i hans händer.
Tha K. Christiern fick thenne vanda,
Sva kunde han ey länger standa,
Tha han kom i tolka nöd,
Tha vilde han vijka then harda död:
The qvarre blefvo, stode full harde
Ok sik manlika varde;
Skrij ok roop jak nog hörde,
The pa bade sijdor theras händer rörde,
Ther var jämmer ok stort gny,
Hvar bad annan bortfly.
Förfall magha valla,
Svenske kunne Baner ekke halla,
The kunde ther intet vinne,
Ther motte the fly annat sinne. *f*)
Jak stod ok saa ther oppa, *g*)
Thet thetta monde sva tilgaa,
Gny ok jämber var tha meer
Svenskom tha thetta skeer.
Nu drager Danabroka aff Bergit nider,
Ther gaffz all Danmarckz macht vider.
The drogo äpter til S. Clara,
Ther monde the alla illa fara;
Svenske sampnas tha alle tilhopa,
Ok begynner oppa nya ropa:
Nu är Däner aff Danmark
Kompne til oss oppa släta mark;
Then som vil i Sverike länge boo,
Han gifvi sik nu inga roo;
Lätom oss nu tilhopa sanka
Ok lata friliga Svärdit vanka. *h*)
Hufvud-Baneren möttes tree sinne,
Hvem Gudh vil hielpa han kan vinne.
Ekke ville jak tha gärna när vara
Förty ingen vilde annan spara,
Bloden motte öfver händer flyta,
Förän Svenske kunde Danabroke slijta.
Strijden var tha svar med alla,
Sva motte Danabrok niderfalla;
Hard strijd matte thet valla,

Ty

d) Riddar St. Jörans Visa. Cantilena Sancti Georgii, Svethice, typis pluries expressa, apud populum olim frequentissima.

e) Signa militaria in galeis pileisque figebant. Ceterum de tota hac pugna consuli meretur Commentatio *Jac. Röding*, in Actis Acad. Litt. Hum. Tom. I. pag. 177 sq.

f) Andra gången. Iterum.

g) Auctor testis oculatus 1471.

h) Codex 12 addit: Knwtt Posse fick Danabroka och ath han sloo her staffan Benctsson i hell. Han war en mechta örligx man.

Ty kan här Straange Danabrok ey halla.
V.C Danske tha störte omkull,
Ok hvar öfver annan full.
Slaa doot var alle theras roop
Sva nade thet Gudh som them skoop!
O hvat ther var manga blodug händer,
Som störte alla nid i sänder!
Ther motte man see ok höra ond laat,
Sorg, jämmer ok storan graat,
Manga Tyska ok Däner motte tha fly
Med roop och storan gny:
Thet räckte Tima tva,
Förän the kunde them omkull slaa,
Theras HufvudBaner stod a Bergit fast,
Ok hade tädan inga hast;
Tijt flydde the som undan komma,
Sik til platt ingen fromma.
Svenske Män sankas fierde sinne,
Achter thet Baner ater vinne.
Them var snart til rade,
Ok hvar til annan sade:
Staan faste, ther ligger nu macht oppa,
Ok viljom vij än en tijd ath them gaa,
Staa vij ekke faste i thetta kijff,
Thet gäller visselika vart lijff,
Vij behöfvom thet för ingen klaga,
Vthan grata thet alla daga.
Svenska opstiga thet Bergit stora,
Ok strax Däner undan fora,
The ville til Skippen löpa,
Visselika i vägen the sik döpa.
The flydde som ett Molnsky,
Ok vilde en död undfly.
The foro myckit ville,
Ty gick them ganske ille,
Mange vare gripne, manga ville ey bijde,
Flere later sik i Siön lijde.
Ganska litet K. Christiern i then strijden van,
Ty ther drunknar sva mang en dägelik man;
IX hundrade var thera taal,
Ty komma the i myckit qval.
Tha var sorg i alla sijda
K. Christiern med sin Skip leth sik snart bort lijda:
XVIII.C var thetta taal väl,
Thet jak ma sigia med skäl;
The som drunknade ok vare fangne
Visselika vare the sva mange;
Somblige motte fast illa gaa,
IX.C voro vist som drunknade tha;
The vare väl ännu sva mange,
IX.C som vare tha fange:
Thet är förty ekke under,
Thenne strijd stod i fyra stunder.
Her Steen sva manliga motte strijda,
Han ville ey fly, han ville bijda,
Ty han ekke ville fly,
Opta hade han varit gripin i thy:
Gudh halp honum med sina nade,
Thet han slapp allan vade.
The Svenske om Qvällen alla qvade,
Drukko ok giorde sik alle glade,
Takkade Gudh för sina nade,
Ok sva för liten skade!
Manga sago tha Gudz verdoge macht,
Ok sva hans verduga krafft,
Sva opta the Svenske monde sik sancka
The sago ett brinnande svärd öfver sik vanka
S. Erik Konung, som är Sverikes värd
Leth tha visselika vanka sitt svärd.
Thorssdagen epter S. Brigitta dag, *i*)
Tha stod thetta harda slag,
Arom epter Gudz Byrd LXX ok I.
Tha är thetta Örlig skedt
M. ok IIII.C ther til,
Thet förvisso jak sigia vil.
Gudh hafvi thes loff ok äre,
Som ville med Sverike ombäre!
K. Christiern hade tänckt Svenskom sva hardt ett rijss,
Gudh them nade om thess haffde varit vijss!
Han them hade hollit för äle, *k*)
Ok sannelika giordt aff them träle.
Nu gör sik Svenske gamman,
Ok gläde alle tilsamman,
Ok lofva Gudh af alla macht,
Ok säya til honum theras acht!
Nu Trotte Karlson plägar K. Christiern vtsända,
Pa Brunkaberg fick han sin ända.
K. Christiern drog til Calmara ater,
Illa handterader ok sva illa later
Hans största Skipp komme i stora last,
För storm hugge the aff thera Mast;
The komma in til Heyle,
Ther lethe the sik feyle:
Konung Christiern til Danmark far,
Stor Sorg han i sitt hierta bar.
Her Steen kring om Sverike rijder,
Ok snart honum til Kalmare lijder;
Fonga gaff han dag,
Ok skreff them theras lag,
Holste, Danske ok Svenske vare the,
Som matte grata ok inte lee;
The ropade bade jämber ok vee,
Ok ther til hafva the sputh ok spee.
Marskin i Danmark monde illa gaa,
Her Claviss Reenov *l*) var ok gripin tha,
XII Riddare ok än flere
Frijborne Män vare än mere;
Her Anders Nielson med mangom Dänom,
Her Ture Stureson *m*) med mangom Svänom;
Ok Her Steen til Kalmara reed,
Ok

i) Die 10 Octobris.
k) Miseri. An inde Elände, miseria?

l) Rönnow.
m) Lege: Tureson.

Ok honum sva väl leed,
Han fick allan sin vilja,
Dänom ville han fra Svenskom skilja:
Ty väre! thet vart ey sva,
Ty far thet här epter underliga gaa.
Hoo som ma lifva nogra stund,
Han finner the orden aff min mund,
The faa macht med diger skada
Thet skulle alle rätte Svenske klaga.
Her Steen sitt nampn med ärom bar,
Ok ater fick hvart thet Slott i Sverike var;
Slotzlofven fick han aff alla
Om Däner ville troo halla.
Jak sukkar aff hiertans grund,
Ok fryckter för nya fund;
Tu som lääs, tu drag til minnes
Tha Finland ok Stäkeborg ater vinnes,
Tänck oppa thetta mitt taal,
Gudh gifvi at Svenske vare uthan qval!
Nu finna Däner en annan sidh,
Ok vilja binda en nyan falskan frijdh;
Sva sätte Rijken en evig dag,
Ok hvar skulde androm pläga lag,
Thet star först VII aar eller VIII,
Thet är väl til mota,
Ån III aar ther til,
Nu rade Gudh hvart thet vil!
Sva länge rader Her Steen i Sverikis Rijke
Oppa then tijd fans ekke hans lijke.
Han rader som en verdog Herre,
Inte star i Sverike thes värre;
Hans Höfvissmansdöme varder nu i aar,
Som jämpnast XI aar. *n*)
Gudh gifvi honum Lön ok nader!
Ok sva sina signada gafvor!

Codex 5. Burean.

En dagh bad jag K. Christiern låta sig lijda,
Och sagde jag ville med honum strijda:
Han sände mig bud, han ville mig möta,
Svårliga monde han Svenske Män höta.
Huru han skulle them grijpa och bärja,
Och med allo Sveriges Rijke förhäria.
Oppå thet oss skulle thes bättre tima,
Lät jag mit folck sig skripta och lima *a*)
Höra Mässe och Tidegärd,
At Gud skulle blidkas aff Leek och Lärd.
För H. Korss mässade thå en Präst,
Then som var i Lefverne bäst,
Ett underligit Teckn ther tå skedde
Som Gudh för alla oppenbarliga tedde,
At aff Korsset nidkom en droppa Blod
Mitt i Kalcken, ther han stod:
Alla bådo Gudh om sina nåde
At han skulle them beskärma frå dödzens våde:
Sedan Mässan var uthe, gick Folcket tå
Tiit the skulle sig äta få:
The åto och drucko thet snareste the kunde,
Och redde sig til i samma stunde.
Sedan jag hade skickat Hären til laga,
Lät jag vth igenom Porten draga
Åth Brunka Berg ey långt ifrå,
Ther K. Christierns Häär han lå:
Hvad min Hustro giorde vil jag ey tigia:
Alt fattigt Folck i Stockholm lät hon tilsigia,
At the skulle alla på Slottet gå,
Ther skulle the Kost och Almosa få,
Almuse nog monde the ther fånga,
At oss i strijden skulle thess bätter gånga.
Min Hustro Ingeborg *b*) med Jungfrver och Frver
Sågo uth igenom then höge Muur
Aff Stockholms Slott, huru Slaget skulle gå,
Och hvilken som skulle segervinning få:
Om mig bar hon stoor Sorg och fara,
Ok the andra thesslijkest som hemma mon vara.
Brunkeberg hade the Danske för starcke Borg,
Thet kom them ey til glädie vthan Sorg;
The hade och Skantzar alla vägne,
Och achtade thet in til sig hägne,
En Kaflabroo the och så giorde,
Med hvilken the skulle sig til Skepen flode, *c*)
Om så hade gullit hårdt vppå,
At the ey förmåtte moot Svenske stå:
Åth samma broo skulle the rymma,
Och komma til Skepz i samma timma:
Men en Svensker Man ett Rådh vthgaff,
At understockerne skulle sågas uthaff,
Mädan Slaget stod, at thet skulle ingen achta,
Ty ther sattes ingen som skulle vachta.
Nägre Män aff Staden rodde,
Och bestälte thetta för någon trodde.
Jag bad min Häär fast träda tel,
Ty jag ville med Danske bruka ett Spel:
Vij höllo på hvar annan Skott,
Mången störte ther af som döden hade fått,
Ther skötz både Lod, Skäckter och Pijle,
På ingen sijde gaffz thå hvijle:
Redzetogen *d*) på sidan möttes,
Svårliga the med Glafvene stöttes.
Vij vore tå kompne på Berget opp,
Och vore tå alle ved ett godt hopp.
Glafvene brosto och stumpene flugo,
Hvar lät tå see hvad han kunde duge:
Skölder och brynjer sönder ginge,
Månge voro som döden finge,
Ther störte både Häst och Kaar,
K. Christierns Här bleff mäst ther qvar,
Thet började fast omsider blåse

Ett

n) Itaque hoc scriptum anno 1482. Per integrum autem decennium ab anno 1471 ad 1481 nihil adfert Auctor, neque qui illum secuti sunt, *Olaus* & *Laurentius Petri*.

a) Gissla, flagellare, a substantivo Lima, ramus arboris, virga.

b) Ingeburgis Tott, Achatii Axelii filia & Erici Ivarique Tottiorum Soror.

c) Flotta, transportare. Cod. 12 legit: forda.

d) Cavalleriet, Equitatus.

Ett Hakebösselod i Konung Christiern näsa:
Fyra hans framtänder lossnade aff thet Lod,
Aff näsa och mund ran ympnelig blod.
Her Trotte Karlson var heet och myckit trött,
Sigh litet hvijla tyckte honom vaar gott,
Han sattes på Marken och sin Hielm opslog,
Han fick tå löön, som jag vil troo,
Thet han hade draget Konung Christiern in,
Ey hände honom bättre i thet sinn:
Emellan sin ögon fick han ett Lod,
Så at han aldrig mera opstod.
Her Staffan Bengtson bleff och slagen til döde,
Som thetta Rijke giorde samma möde,
Andra flere foro och sorgeliga färde:
Thet the så foro, vore the väl värde,
Ty the ville icke med riikeno hålla
Vthan tolken dråpelighen skada vålla.
Månge Tyske och Danske störte tå döde,
Menniskio hierta måtte ther vid blöde.
Ther var en sådan ynkelig ry, e)
At långan väg hördes gnall och gny
Fucht och damb i vädret stod,
Marken stod all full aff Blod:
Danebroka slogz af marken neder,
Svenske Män togo henne veder
Andre Baneer the och nederlade,
Som Danske med sig i Strijden hade:
Ther störte Man öfver Man,
Jag ey rättare säya kan,
The Svänske på the Daner hårdeliga ginge,
Föga skada the Svenske finge:
Thet giorde Gudh med sina nåde,
Som them halp aff then stora våde,
Svenske Män sig mandelig varde,
Spiut, Sverd och Pijl the ey sparde.
En fattig Bonde Biörn Starcker heet han
Med mig stod han alt som en Man,
Han lopp så fast som jag med Hästen rände
Och slog full fast på både händer,
Han var glupande som en Gam,
Väl fick jag rum hvar jag drog fram.
Stoor hugg vij på the Däner vthgofvo,
Som före monde thet ey lofva.
Dagen ledh åth Qvällen fast,
Tidende kom at Sänkebron brast,
Sjuhundra Män the siunke ther nid,
K. Christiern gaffz thå illa ther vid:
The ville sig låta åth Skeppen lijda,
Ty the förmåtte ey länger strijda,
Vij följde them med hugg och slag
Til Stranden, emädan vij hade dag.
Så monde jag honom tilkaka slå,
Til Danmarck skyndade han sig tå,
Han motte väl säya han hade här varit,
Mongom var till sorg han hade hijt farit.
Sedan drog jag in i Stockholms Stad,
Vnger och gammal var tå glad,
The Svenske Män som slagne voro
Lät jag optaga och lägge på båra,
Och them med alla Högtijd begåå,
Med alla the Clerker jag kunde få,
At Gudh ville miskunda theras Siäl,
Sedan lät jag them begrafva väl
I Kyrkegård, som Christne Män,
Thy the dödde för Rijke, thet säger jag än.
Thet andra Folck i samma daga
Lät jag mäst aff markena taga,
Och jordade med ehvad jag kunde,
At the ey skulle ligge för Rampn f) oc hunde.
I Söderköping sättes sedan en Herredag,
Tå kom thet i sådant lag,
At Erik Karlson ok hans Partij kom til daga,
Som K. Christiern monde här indraga,
Han föll til fögo som han väl måtte,
Jag och han vij vordo tå såte.
Jag sände honom til Rydzeland
Och giorde ther honom til Höfvitzman
Öfver ett stort taal Folck som jag tijt giorde,
Ty the Rydzer giorde hijt skada som jag sporde,
Her Niels Sture sände jag och mäder
At folcket skulle vara thess dristeliga bäder,
Mångt godt Skep jag beladde
Med Fetalie och Spijs som the med sig hade.
Tå the til Ryssland kompne voro,
The Rydzer räddes ganske svåre,
En myndog hoop tå moot them ginge,
Och begynte för Rydzeland dagtinge:
The lofvade fast och svoro vid
At the med Sverige ville hålla evig frid,
Väl i 3 eller 400 åhr,
At på ingen sijde skulle skee ett finger sår:
Och jättade opresa Galga i hvarien By,
Hoo then frid vil bryta skulle hängias ther j.
Her Niels Sture svarade ther til så:
Hvad hafve vij här göra tå,
Mädan the ville falla til fögo,
Tå måge vij oss ther med låta nöge,
Och fara åter hem tilbaka,
Ther vil jak til särdeles jaka.
Erik Karlson svarade tå ther til:
Ingalunda jag thet samtyckia vil:
Thet vore oss en fullstoor nesa,
Så platt öfvergifva tolken resa,
At vij skulle här ingen mandom göra,
Vij blefve straffade aff alle thet höra,
Sverige kostade mycket thenna färd,
Thenne Reso omlagde sig Lekt och Lärd,
Ville i så, tå må i hemfara,
Qvar vil jag med Folcket vara,
Rydzerna hålla ey hvat the sigia,
Sin ord må the så gärna tigia,
Fare vij hädan, jag thet säya tör,
The göra skada sedan som för.
Jag bliffuer här sa længe jag kan
Jag skall mig bruka alt som en man.
Her Niels Sture några med sig tog,

Och

e) Sorg, dolor, unde ruelse, poenitentia.

f) Korpar, corvi.

Och hem til Sverigis Rijke drog.
Erik Karlson bleff effter fulle åhren try,
På Rydzland hölt fult Örlig och Krij,
Mycken skada han i Ryssland giorde,
Hans Mandom jag offta til Sverige sporde.

---

4. *K. CHRISTIANS DÖD. OBITUS R. CHRISTIERNI.*

Arom epter Gudz Byrd 81 ther til,
Nu hören hvat jak sigia vil:
Tha ville Gudh thet sva vända,
Thet Konung Christiern fick ok en ända,
Han kom ok aff Verldzens vanda,
I Köpenhampn gaff han opp sin anda.
Om hans Drottning Dorothea kan jak ey skrifva godt,
Vthan ondt, smälig ock spott;
Thet var the värsta Qvinna,
Som man kan finna,
Hon myckit ondt tilhopa förde,
Aldrig iag annat hörde:
Jag ey veet hvarföre jag kan henne halla,
Jesabel monde alla henne kalla:
Med rätta bör henne ey länger lifva,
Hon ville sin Son Junkar Hanis förgifva
Med ett Hönss, som stektes fullväl,
Holkit hon gör uthan skäl.
Gudh gaff honom thet til snille,
Thet han tha icke foor ille;
Thet är ecke nu minne,
Far hon ecke annat sinne,
Ok far hon sielff rada,
Hon achtar komma Sverike i vada.
Aren äpter K. Christiern hade giordt sin ände,
Norges Män til Sverike Breff ok Budh sände,
Ok ther til lata the mang Breff skrifva,
At the ville vid Sverike blifva:
Rijkensens Radh i Sverike var ey seen,
Sände them goda Män ok Breff igen;
Tha skreffz Breff öfver Rijken try,
At the skulde mötas i Halmstada by,
Ok ingaledz nogot qvälja,
The skulde endrächteliga en Konung välja;
Jak kan ekke sant säya för tik,
Om thesse sampning skedde uthan svik,
Rycktet flög med stort under,
At thet var dichtat med nya funder:
Hade Svenske sagdt ther ney,
The skulde Konungen välja hvat the vilde eller ey:
Var thetta giordt med list,
Thet säger jak förvist;
Meer än monde thet tok sva falla,
Thet mötit ville ekke halla,
Alla Svenske Herra räddis vider,
Ok ville fara til Halmstada nider.
Han var ok ekke seen,
Rijkensens Edla Förstandare Her Steen,
Han reed med staat ok ära
Ok ma väl Riddare nampn bära.
Thet hände sik i ty,
Han kom för Vastena By,
Honum kom aff Himelin nider
Een Plaga, Her Steen gaffz ther vider,
Han fick Ögna värck sva starck,
Gudh honum ey ville hafva til Danmarck,
Then värck vardt sva fast,
Han med honum pröfver all kast,
Förty ingen kunne thenne läka,
Begynnade Rijkensens Radh tveka,
Hvar sik för androm monde klaga,
The ey viste hvat the skulle til rada taga.
Her Steen them sitt Insigle böd,
Bad them fara ok klaga hans nöd:
The thet ey ville göra,
Ther med gick thetta som i faan höra;
Ingen Svensk Herre kunne komma
Maasken a) Sverike til storan fromma.
Edle Män aff Danmarckz Rijke,
Ok sva aff Norge thesslijke,
The vardo sva til rade,
Mondo Junckar Haniss til Konung tage:
Thet skeer Arom tha man skrifver LXXX ok try,
In i Halmstada By,
Om XX dag Jula b) stod thetta staat,
Ther gaffz Junkar Hanis full väl ath,
Han fick förty thenne mon,
At han var Konung Christierns Son.
Tha brast thet som före var fast,
Millan Svenske ok Norges Mäns last;
The Danske hade sitt söta taal,
Ok giorde Norges Män qval,
The sade sik veta Svenska vilja,
Sva monde the them athskilja
Litet ther epter the honum krönte,
Ok ther med Konungz nampn lönte.

5. *IVAR AXELSONS UPRESNING MOT STEN STURE. IVARI AXELII TURBÆ.*

Här viljom vij vända vart taal igen,
Ok tala om Rijkensens Förstandare Her Steen,
Ok viljom nu uth höra,
Ok sva för ider framföra,
Huru thet är gangit i hand
Fiärmer in i Finland.
Tha Her Erik Axelson han bleff död,
Komme Svenske Män i nöd,
Then som lifver han far väl höra,
Huru Axelen achtar i Sverike Vagn at föra;
Axelen var stark ok hult väl fast,
Thet är frycktende at han komber i last:
Jak hafver thet opta hördt at spaa,
Thet Axelen skal snart synder gaa,
Ok maasken thet kan ey vara under,

Thet

a) Må ske, Forte.

b) Die 13 Januarii 1483.

Thet honum händer at ganga sunder;
Ok komber Axelen i nogot meen
Thet skeer förty at Slotzlofvan är ey reen.
Her Erik Axelson hafver alt Finland i väria,
Han monde thet opta för Svenskom sväria,
Slotzlofven skulde til Sverike staa,
Ok aldrig fran Svenskom gaa:
Omsider Her Steen Aboo fick,
I faan höra huru om the andra gick.
Slotzlofven lofvade med svik,
Sva sades opta för mik;
Thet komber väl til röna,
Thet stora Eeder äre ekke värd en böna.
Nu gick thet sva i hand,
Axel-Slächten bunda hardt band *a*)
Med Giptamal ok annarlund,
Ok meente blifva fast i longa stund;
Ondt är thetta i allom stundom,
Byggia Huus a lösom grundom.
Hören til i som i Sverike boo,
Huru Her Erik Axelson hullt sina troo:
Thet monde sik sva vända
Tha hans Lijff tog en ända,
Åpter thet han sina Siäl vthgaff,
Röntes Svenske Män en annan lag,
Tha komma the i stora nöd
Åpter Her Erik Axelsons död.
Nu then tijd Her Erik Axelson han bleff döder,
Hult han Slotzlofven til sina Bröder;
Man ma thet högeliga klaga,
Ty thet giorde Sverike storan skada,
S. Oloff Borg *b*) ther til Vijborg,
Tafvastahuus ok Rasaborg
Fingo the alla i sänder
Pa en gang i thera händer.
Sva motte the Aar omlöpa,
Dyrt motte Sverike them ater köpa
För XX.M mark ok än meer;
Thet äpter följer, thet värre skeer:
Her Ivar Axelson som Gottland hafver,
Sin Broder Larens Axelson tildrager.
Hoo som vil maa thet väl lasta
Moot Svenske Män giorde the sik fasta;
I Nyköping höltz en Herredag,
Ok ville Svenske blifva vid Sverikes Lag;
Her Ifvar lofvar med sin mun,
Togh alt uthan hiertans grund,
Sverike skulle them faa om Paska tijd: *c*)
Ån i Flättia omlopp then vijd.
Bartholomei *d*) ther näst i Kalmare samman komma,
Sverikes Mannom uthan fromma:
Ån togh thet ekke saa bör,
Thet gick doch nu som förr;
The sik meente Slotzlofven halla,
Hon kunne them togh unfalla,
Hans Bröder Slotzlofven finge,
Ok Svenske med sorgom ginge:
Öfver Tavastahuus ok Rasaborg
S. OlofzBorg ok sva Vijborg.
Här aff är förra litet sagdt,
Sva finge Danske Män thenna macht.
Sedan varde the starcke med alle,
Ok achta thesse Slott at halle;
Svenske Herrar gingo tyste,
Faa vare the som thetta förath viste:
Thera hierta var saart ok illa til mode,
Ty thetta kom them litet til gode,
Hvar a annan saa med önkelig syn,
Tha drogo the ey alla ena lyn:
Ty kan thet opta sva falla,
Them skeer ondt som ey tilhopa halla;
Giptamal gör thenna villa,
Ok opta godan leek för Svenskom spilla.
Her Ivar Axelson sitter pa Gottland säll,
Han regerer thenne Späll, *e*)
Her Larens Axelson pa Slotten i Finland boor,
Han är i hiertat ok i hogh stoor.
Thet var thera stora gamman
Huru the Breff ok Budh sände samman;
Hvar annars Breff til sik fick,
Ok ville höra huru hvariom gick;
The sankade Hoffmän ok manga Sväna;
Med Sölfver ok Gull ville the them löna.
Thet hände sik än tha sva,
Her Ivar monde Sölffborg faa,
Sva vijdt vardt tha hans välle,
Thet motte alt Svenske umgälle,
Han lofvade Konung Christiern thet tha,
Han ville honum Sverike uthan Svärdslag faa:
Förfall ma snart valla
Han kunde thetta ekke halla,
Han hade stora macht försant,
Ty han hade Gottland i Pant
Åpter sina förtalde Bröder,
Tha Her Oloff Axelson bleff döder,
Hans

a) Familiæ Tottianæ Genealogia sequentia illustrabit.

Axel Pederson Tott.

Åke Axelson.	Lars Axelson. † 1482. Ux. Catharina Niperz.	Olof Axelson. † 1465.	Eric Axelson. Ux. Helena Sture, Stenonis Sture Senioris Soror.	Ivar Axelson. Ux. Magdalena, R. Caroli Canuti filia. † 1495.
Ingeborg Åkes dotter. Ux. Stenonis Sture Senioris.				Filia, uxor Arvidi Trolle.

b) Hodie Nyslott.
c) 1480 die 2 Aprilis.
d) Die 24 Augusti.
e) Spel, lek, Ludus.

Hans hierta var stort med höga sinne,
Ok meente sva Sverike ok Danmark vinne.
Jak kan thet nu försanna finne,
Thet var myckit minne,
Här om motte Svenske illa lata,
Ok försant i hiertat grata:
Rijkensens Förstandare then vnge Her Steen,
Han thetta märckte ok var ey för seen,
Skreff Breff uth ok böd alla,
I Stockholm snart tilhopa kalla,
Ok ville med them daga,
Ok Sverikes nödh för them klaga:
Her Ivar var sva staaltz til sinne,
Han ekke ville med minne
Til Rijkensens Radh komma,
Sverike til nogon fromma,
Vthan Leygd ok gissla fasta,
Togh monde honum litet hasta:
Thet gick sva tha til ända,
The motte i Stockholm XI.M Jomfrudag *f*) ända,
Thet gick tha til sva,
Her Steen skulle förste yppit Vatten all Slotten faa.
Åpter Paska Her Steen siglar med godan böör,
Var tha sva när som förr,
Sputh och spee fick han ther,
Å hvar han var fierre eller när.
Sva vare mik Gudh i Himmerike hull!
Hade jak min Kista med Paper full,
Ok hade jak tu Åmbar full med Bläck,
Ok manga Penner i en storan Säck,
Jak kunde thet ey skrifva för tik
Huru thenne förhallning tilgick:
Sva motte then Ehrlige Ridder Steen
Fara til Sverike igen.
Sva lopp thet hiul omsider,
Thet förre var opp thet kom tha nider.
Sva lade Her Larens Axelson sitt Hufvud nider,
Ok Axelen han klufnade vider:
Hade ekke han mist sitt lijff
Vist hadet varit en Hufvudstrid;
Ån togh han var en Riddare from,
Lijkaväl med Skipp til Sverike kom.
Hans hafvor the vare ekke manga,
Ån togh ville han Svänske stanga.
Alla thesse Bröder vare ther än fäm,
The maga väl takka Her Steen än,
Hade han ekke saa from varit,
Opta hade the illa farit;
Then store Kärlek, ärlige Herre Herr Steen,
The tik illa lönte igen;
Illa hade them gangit i hand,
Hade tu ekke tagit Her Akes dotter i fampn.
Ther näst gick thet sva i hand,
Her Steen han foor til Gottland;
Thetta skedde alt för ty
Thet han faar til Vissby:
Her Ivar ville ekke komma hijt,
Ty foor Her Steen öfver tijt.
The Däktingan gick sva til,
Som jak ider säya vil,
Ok skulle sva tilstaa:
Her Ivar skulle Her Steen Finland faa.
The ville sik tha förlöpa,
Sva dyrt monde Svenske thet köpa;
Öland ok Stäkeborg,
Skulle han beholla ok Rasaborg,
Akerbo Härade *g*) ok Gästringaland,
Asunda Härade *h*) ok Ångermanland,
Svartsiö ok Haga,
Svenske maga thet för Gudi klaga,
Ok än ther med i thy
Eneköpungx hela By,
Thet ville Her Ivar hafva,
Ok Rijkensens Breff ther oppa taga.
Gudh som all ting seer,
Han veet hvij thetta skeer;
Thet motte Svänska göre i nödh,
Om the ville vijka en ondan dödh,
Them dreff ther til stort tvang
Thet the annan tijd skulle köpa Finland,
Ty hvart Svänske sik vänder
Tha var thet kommit i Däna händer.
Svänske matte väl grugha, *i*)
Med Rytz som plägade the them truga;
Sva stod thet i Sverike tha,
Svänske Män lago millan Eelda tva:
Betänck tik väl Svenske Herre,
Eller tik händer ännu värre.
Hoo Räfven släpper i Gasahoop,
Han faar höra ett önkeligit roop:
Huru tik thet i öron lyder,
Sancta Brigitta tik thet förbiuder;
Lat ekke Räfven i Örtagard,
Förty thet är hans art,
Han longa rumpa drager,
Å huru tik thet behager:
Miöhunden *k*) han synes vara snar,
Han varder lijkaväl vaar.
Han faar opta stycket mista,
Ok sva pröfver han Räfsens liste.
Sva fick Her Ivar rumpa longa,
Ok Sväna ganska monga:
Sva hvar för androm sade,
Han storan Skatt aff Sverike hade,
Ok väl med honum staar,
XII.M Marck han opbar hvart aar,
Ok dreff underlig sin Plogh
Danska Fogtha hade han nogh,
The altijd svoro om the Helge Fäm Vnder, *l*)
Ok funno sva paa nya funder;
Ok

f) Die 21 Octobris.
g) In Vestmannia. *h*) In Uplandia.
i) Grufva sig, horrere, quiritare.
k) Jagthund, canis venaticus.
l) Christi fem sår, quinque sancta vulnera, a Germanico Wund, vulnus.

Ok ny Lagh ville införa,*
Som jak väl ma ännu röra.
Her Ivar han pröfvar all sin kast,
Ok vil thet Axelen skal standa fast:
Tha man skrifver LXXX ok tva resor tu,
Tha skeer thet jak skrifver nu.
Her Ivar sitter pa Gottland med starcka värja,
Ok leth mang Skipp i Siön at härja;
Ther i gör han ganska illa,
Honum kunde ingen aff Siön stilla,
Han sloo ok grep hoo som före kom,
Ok Skipp seglade han om;
Thet han plägar sva til taga,
Monde Städer *m*) thet hardelika klaga,
Ty var thet nogot som brast,
Hulket honum skulde komma i större last.
Holland, Räfla klaga fast,
Lybeka, Danske hvat som brast;
Aff Räfla togh han flere,
Vthaff Holland myckit mere:
Huru opta jak thet sporde,
Sva aff Danska han ok giorde,
Å huru tu thet vil förhalla,
Vthlänske begynna Svänske Siöröfvare kalla,
Tha Svenske Män hörde thetta ryckte,
Herre Gudh hvat them thet illa tyckte!
Thet kan än sva vara,
Alla Svenske kan jak ey försvara:
Vij vetom thet i sanning fulle,
En aff them var Arfvid Trulle,
Han hult ok a thessen sträng,
Ty han hade Her Ivars Dotter i säng.
Han giorde honom ther medh fult,
Meer med Her Ivar än med Svenskom hult:
Opta pläga Holländare thetta klaga,
Ty hult Her Steen monga Herra-daga.
Om Hösten en Herradag i Stockholm staar *n*)
Om Sancti Mortens dagh *o*) om samma aar,
Ther var onth å färdom
Både mellan leekom och lärdom,
Ther gick ganska illa thå
Hvar ville annan ihjell slå,
Thet gick så underligha till
Som jak tik seja vill,
Och motte the så länge dagha
The ville Höffuismannadömith aff Her Steen tagha.
Thet skeer mykit uthan skäll,
Hvar ville then andra slå i häll,
Må ske hvi thetta sker
Tu icke klarliga seer,
Her Steens Fru på Stockholm torgh
Var omskuttin med stora sorgh,
Her Steen thet ville hämpna
Och leeth Rikensens Rådh till hopa stämpna,
Ån togh thet var borgharnom imooth
Lika väll ville Her Steen hafva stora booth,
En friiborne Man slogh en borghare i häll
Så sampnas the alla utan skäll
Med hastogheet och hastogh sinne,
Thet motte then friiborne man ath finne,
Hvar monde om annan med harnisk springa
The honum i Gråbrodher Closter finga,
Thet var stort under
The slogo många dörrä sundher,
Menugheetin i Stockholm thetta gör,
Ock the spara inga dör.
Hvar hörde man tolkit slika
The vilde eij Gudz mönster *p*) viika,
Hvar och en thet får röna,
När Gudz rättvisa vill tagha til löna
Thet ville Her Steen rättha
Honom ville thå ingen sätta.
Her Ivar som siällan plägadhe komma
Sverige till noghon fromma,
Han var tha i Stockholms by
Och thet giorde han för thy,
Och kom med androm till Härradagha,
Aktar Arffuid Trulle till Höffuisman tagha.
Thetta radh thet var så braath,
The allä gingo till harnisk om ena nath,
Och ville bestalla Her Steen,
Then godhe Herren till storth meen,
Mästa delin alla,
Thet mothe tha någhott valla,
Thet full all på en annan bogh,
Sätte dagen tha klokken slogh
Vår Herra monde thet omvända
Så at thet alth fick en godhan ända,
Her Steen bleff vidh sina makth
Och altiidh ladhe å rikit goda akth,
Tha thet var giorth i Gudz nampn
The skildes åt och hvar togh annan i fampn,
Manger vill gierna opta illa
Och mykit gath spilla,
Utan han sik ther uthi rätter
Tha far han ey tess bäther.
Tha varth Mynthamästaren ootäcker,
Och strax i tornidh insätther,
Kom tha i våda monga
Och varth griipin til fanga,
Huru högh hans bruth the monde vara
Thet kan jak tik ekke förklara;
Huru han var gripin ok hvar före,
Thet faar tu oppa en annan tijd höre:
Gudh som är fiärre eller när,
Han veet huru hans ärende är;
Thet arit stod tha nogot sva väl,

Hvar

m) Urbes Hanseaticæ.

n) Hoc loco in editione *Hadorphii* lacuna conspicitur. Supplementum vero sequens ex codice mscr. *Arnæ Magnæi* Hafniæ exscripsit quondam *Nicolaus Hufvedi Dal*, et folio uno, in 4:o typis divulgavit. Cfr. Ejusd. Specim. Biogr. de Antiquariis Sveciæ. Stockh. 1724 in vita *J. Hadorphii* §. XIV. Warmholtz Bibl. Hist. Sveog. T. V. p. 31. In Bibliotheca Acad. Upsal. & Braheana Skoklosterensi folium hoc rarissimum servatur.

o) Die 11 Novembr.

p) Kloster, Monasterium.

Hvar loth annan lifva med skäl.
Hören nu til alla ärliga Män,
Hvat som skeer tha man skrifver LXXX ok V.
Här var sva ärligen en skara
Som skulde til Rijga fara,
Vnsättia Erkebiskopin ok Rijga bada;
Aff thera nödh ok vada:
The foro om S. Simonis & Judæ dagh, q)
Ok Rijga kom i goda Lagh;
The fäste med Sverike ett stadugt band,
Ok ginge Sverike Radh till hand:
Thet monde tha sva falla,
The thera Höfvitzman Her Nils Erikson r) kalla;
Then tijd kom thet i godan frijd,
Sva sadis altijd för mik.
Aren tha man skrifver LXXX ok VI,
Om Vinterin tha som Isen läx,
Väsgötha the foro med Flättia,
Ok ville sik mote Her Steen sättia:
Om Vinterin Isen frös sva fast,
Komma Väsgötha i den last;
Her Steen han rijder snart astad,
Monga med sik han rijda bad,
Han hade LX hästa
Dägelige Män ä ju thet bästa;
The gingo honum tilhanda,
Tha han kom i Västergöthlanda;
The som vulte thetta gny,
VIII miste hufvodet i thy:
The vare aff Vässboo,
Ok ville ey lifva med roo;
The andra sik alla omvände,
Ok kom alt til en god ände.
Ther näst kom ett underligit ryckte,
Sva at Svenske begynne fryckte;
Konung Haniss ville til Sverike draga,
Ok Rijkit med macht at hafva:
Her Ivar hade sik sva underliga ath,
Bade med ordom ok sva med dath,
Han ville ey komma til daga,
Thet motte them sva illa behaga;
Han sade thet var hans egin Slott,
Ok hult Rijkensens Radh för Spee ok Spott;
Slottin staa a Sverikes Land:
Thet hult han them ey til Sverikes hand:
Han sade, the standa hans arfva til händer,
Ok opta spee ok spott til Svänskom sänder:
Om Gottland giorde han ok sva,
Ther före kunde ekke Axelen fast staa.
XX.M Mark försant
Bödh honum Konungen för sin Pant;
Han ville thet intet sköta,
Ty motte honum ondt at möta:
Han trugar Svenske ok Danmarkz macht,
Ok gaff aff Svenskom inga acht;
Han trugar ok Danmark med Sverikes Rijke,
Ok menar ingen vara sin lijke:
Homodh plägar gärna falla,
Ok siällan fast at halla.
Han sänder Skipp i Siön sma ok stoor,
Kringom Gottland ther han boor,
Han later bada röfva ok skinna,
Litet faar han ther i vinna:
Thet växte alt meer ok värre,
Ok sade sik ey fryckte Verdz Herre.
Svenske ä hvar the vare,
Stora Sorg i hiertat bare:
Han hade Slott ok Län sva mang,
Svenske Män the lijdo tvang,
The kunde thet alle röna,
Han vilde them illa löna;
Han tröster a Giptamal sva starck,
Ok en deel a Danmarck.
Svenske hade gärna hafft en ända;
Ok ville veta hvart the vare vända;
The honum Breff ok Bodh med Kärlek sände,
Ok bado honom i Sverike lände;
The vilja hans vilje gärna göra,
Ok hans radh altijd höra;
The pröfva med honum alla kast,
Ok sände honum Leyde sva fast:
Leyd motte the honum sända,
Ok väl all ting til goda vända,
Ok bade honum om Mariemässa s) komma til Tälja,
Ok ville med honum godh radh välja:
Aff Sverike hafver han storan fromma,
Lijkaväl ville han ey til dag komma.
Han fan tha ett annat sinne,
Och skreff the skulde honom pa Stäkeborg finne;
Han sade ney thet kan ecke vara,
Thet jak vil til Telje nu at fara,
Jak hafver achtat med then fart
Vara i Stäkeborg full snart;
Thet ma jak än väl lijda,
Ther vil jak ider bijda,
Ider ährende ther väl achta,
Sva frampt i vilin tala sachta;
Vij vardom ther sachta sate,
Om i talin mik til maate.
Rijkensens Förstandare var altijd reeda,
Togh för sik inga leda,
Then Ehrlige Herre Her Steen
Han tijt reed ok var ey seen:
Her Niels Sture ok Biskop Kordt, t)
(Huru thet gick hafver jak spordt)
Ok flere Rijkensens Radh ther til;
Ok bruka alla thera snill,
The vare vijse til sinne:
The kunde thog inte vinne.
Med godt hopp foro the til Stäkeborg,
Ok

q) Die 28 Octobris.
r) *Dalin* T. II: 805 corrigit in Eric Nilsson Oxenstierna, de quo v. *Stiernman*, p. 175. 191.
s) Die 8 Septembris.
t) Conradus Rogge, Episcopus Strengnesensis.

Ok gingo aff med stora Sorg;
The Ehrlige Män maga thet väl besaka;
Huru Her Ivar lät them ther bevaka;
Them gick fögo bätter i hand,
Än the hade varit i Fiendeland:
The dagade tva, the dagade tree
Hvat Rijkensens Radh vilde, thet var strax nee: u)
Han var sva högh til sinne,
Han ey vil blifva vid rätt eller minne, v)
The gode Män ther vare,
Bare thera Lijff med stora fare:
Thet tha ecke länger drax,
Om Julen ther äpter strax
Kom Her Steen med glädi ok gamman
Til Stockholm ok var glade allesamman,
Her Steen med sina Sväna the bäste
Affrijder sätte dag x) med II.C häste:
Her Steen ville oppa Gripzholm vara,
Ok leth sina Tienare i fodring fara:
Han skreff sina Breff sva vijda,
Han ville XIII dagen y) i Linköpung bijda;
Han skreff ok Her Ivar til,
Thet han med androm komma vil,
Han bad honum komma pa goda Leyd:
Visseliga han kom ther ey:
Hvat the meente leth jak mangastadz spana:
Alla sade han ville til Skana.
Konung Hanis han hade stort möte,
Thet ville Svenske med Her Steen böte;
The plägade thet opta öfva,
Ok ville Her Ivars radh at pröfva.
Sidan han nu ecke kom,
Vändes theras sinne om;
Them var ondt sik gifva i Främäd land;
Ok viste inte med Her Ivar fast band,
Han hafver i Sverike stora macht,
Ok gifver aff oss inga acht:
Ey gifvom vij oss til Danmark,
Han är a van baak full starck,
Han hafver vänner flere än tva,
Huru lärer thet gaa oss tha?
Vij törfvom honom myckit vider,
Ty viljom vij fara til honum nider:
The letha til Skäggenäs z) lijda,
Ther ville the honum bijda:
Han skreff tha sik siukan vara,
Ok kunde ey til them fara;
Mik gör ok alt thet meen,
At Isen är gantzska kleen.
Ther var samman en fager skara
Ok ville in i Skane fara,
The kunde sig ey athskilja,
För än the hörde Her Ivars vilja,
Them vardt til rade sva snart
The öfverdrogo med ena fart,
Isen var kleen, thet var ok sva;
Ty drunknade ther en Man tha:
Them gick tha sva i hand,
När the komma in paa Öland,
Her Ivar ville tha höra,
Hvad the pa hans Land hade göra?
I Svenske Män i faan nu röna
Huru han vil ider igen löna,
För the stora macht och krafft
Som han i Sverike hafver hafft:
Jak säger thet försanna,
Ok för alla Dandemanna,
Huru alla gärninga öfvas,
Theras Dygd vid ändin pröfvas.
Vil nu Axelen holla fast,
Tha blifver han uthan last:
Vil han ok ganga sunder,
Tha är thet ekke stort under;
Han bar för svara börde,
Ty är thet ey under hvij han skörde. a)
Bade Sverike ok Danmarkz mackt,
För myckit var a honum lackt.
Then som med hvariom vil at kijfva,
Han motte med mangom strijda,
Her Jvar vil ingen athlyda,
För then skull begynner Axelen skrijda.
Han väl motte qvijda,
Thet börjar pa alla sijdor svijda.
Kalmara ok Stäkeborg,
Nyköpung ok Rasaborg,
Gottland med myckla macht,
Öland alle med stora krafft;
Alle med honum hulle,
Ok en ther til, ok heter Arfvid Trulle:
Arfvid Trulle ok hans Vänner,
Ok sva Her Ake Axelsons Sönner.
Svänska vardt tha sva til orda,
Som them med rätta borda:
The ville Slotzlofven aff Her Jvar hafva,
Ok Slottin igen aff honum taga,
Ty han ville aldrig med them daga,
Illa motte honum thet behaga:
The dagade en dag the daga tree;
Hvat Svenske vilie thet var nee;
Ty kan thet väl sva skee
Thet nogrom verder här aff ve.
Med daghen gick thet sva til:
Her Jvar förer pa Slottit hvad han vil,
Han ville Svenskom göra platz
Ty leth han möta them med sina byssor til flatz.
Her Steen later Svenske opp ok vth fara,
Ok kring om Sverike frij at vara;
I samma Natt de dagade sva,
Loth Her Jvar grijpa Her Steens tienara tva,
Han leth ett C aff Slottet slaa,
Ok meente sik Her Steen grijpa tha:

Tha

u) Nej, non.
v) Förlikning, reconciliatio.
x) Die 30 Decembris.
y) Die 6 Januarii 1487.
z) Promontorium in freto Calmariensi.
a) Sönderbrast, rumpebatur.

Tha ville alla Svenske lata theras lijff,
När Her Jvar begynte thetta kijff.
The sik tha snart omvände,
Ok Slottet strax med mackt berände,
Halfft annat hundrade ok än meer,
Ther oppe var, tha thetta skeer.
Kyndelsmässa tijd belade the thet;
Litet äpter Stäkeborg med.
Swante Nilson han thet giorde,
En ärlig Junckare som väl torde:
Karl Knutson ok Johan Bysse
Lage ther före för visse;
Össgötha beställer alla
Knut Eskillsson them alla tilhopa halla.
För Rasaborg i Finland är,
Knut Posse med Frälsit är fullt när.
Nyköpung uthan meen
Fick Her Steen strax igen,
Kalmara Slott ok sva,
Sva motte thenna leek tilgaa.
Arfvid Trulle ville fara med flättia,
Ty motte han Borgen sättia;
Han ville fara med lista,
Ty motte han Nyköpung mista:
Han kunde väl läsa i Book,
Ok var myckit i Lagen klook;
Han ville intet arghect lata,
Munka ok Prästa plägade han hata.
Aff Cronona hade han myckit Län,
Her Steen han tog them alla igen:
Sva var thessa Slott bestallat med macht,
Her Steen gaff ther oppa stora acht;
Han leth them alla väl bemanna,
Ok reed fran ett Slott ok til anna,
Ok uthan alla förfall
Togh han Her Jvars Län all:
Foor sva uthan qval
Til Stockholm ok Rijkensens Radh tiltaal;
Tha kom Her Jvar i qvala,
När the utgiorde aff Dala.
Årkebiskopin, Biskop Kort giorde ok sva,
Manga Borgara fore ok tha,
Thet kunde sik sva hända,
The breff til Rasaborg sända:
Fru Catherina *b)* tog tha väl til rada,
Hon saa then stora vada;
Hon var Her Lars Axelsons Fru,
Hon antvardade fran sik Slottet nu.
Her Larens Axelson var Her Jvars Broder,
Ok siällan Svenskom mannom goder.
Lägg här oppa tina ackt,
Som förre är i bokina sackt;
Han var togh en Riddare from,
Til Sverike medh en käpp han kom.
Thet kan tha sva omsijder falla,
Om S. Walburgis tijd *c)* sigla the alla
In för Stäkeborg Slott,
Ok skötz ther myckin skott:
Ther var Kött nogh ok Miöl,
Litzla väria ok litet ööl,
I Pulver *d)* the hade sva storan skatt
Hulkit ey kunde fylla en tofva hatt.
The ekke tha vare manga,
LX vare gripne til fanga,
The skulde Slottit opgifva,
Om the ville vid lifvet blifva:
The tha finga Slottit Her Steen
Igän fritt, uthan alt meen;
Erland Bagge heet theras Höfvitzman,
Ey länger han Slottit halla kan.
Knut Posse en Junkar from,
Med IIII Barsar aff Finland kom,
Vth med Gottland leth han glijda,
Ok full snart at lijda:
Jak thet försanna troor
Her Steen siglar med XV. Skipp sma ok stoor;
I the Helge Trefollughetz nampn,
Alla draga för Borkholms hampn.
The pa Slottit vare illa til moda,
Tha kom thet Sverike til goda.
Konung Haniss i Danmark sitter, *e)*
Han ey länger bijda gitter,
Han reder XL Skip stoor ok sma,
Sva later han ath Gottland gaa:
Strax Her Ivar thet förnam,
Tha seglade han aff Gottland,
Ok visseliga han sva gör,
Han möter Konungen i Drakör: *f)*
Huru han sin ord vänder,
Han fick Konungen Gottland i sina händer,
Han achtar Sverike ett stort rijs:
Han vann sjelfver liten prijs;
Thet giorde han för vissa,
Han ville Konungen pa Svenske hissa.
Han hult thet han opta sade,
Han ville Sverike göra skade.
Thet kom langt ifra Her Jvars list,
Thet siger jak ider förvist:
Än togh thet fast annars gick
Hans list var full med svick,
Han meente Konungen skulle tha
Strax pa the Svenska sla;

Han

b) Niperz.

c) Die 1 Maji,

d) Krut, pulvis pyrius.

e) Cod. 5.
Vidh then tijden monde och hände
Her Jfvar Axelson och flere togo sig omvände,
Och ville i Sverige annorledes laga,
En annan Höfvitzman sig at taga:
Kong Hans aff Danmarck the hafva ville,
Och öfver Sverige til Konung hylle.
Budh ok Breff the offta sände,
Med hvilko the honom för sin Herra kände,
Kong Hans tog tå til at krija opå,
Huru han kunde thetta Rijket få:
Liten framgång han tå haffde:
Ty jag mig fast uth för Rijket lagde
Och ville honom ey intaga,
Ey heller någon Uthländsker i Rijket draga,
Ty så offta Uthländske Rijket hade;
Var thet Rijkena til dråpeligan skade.

f) Insula prope Blekingiam.

Han meente Konungen skulle unsättia hans meen,
Ok grijpa ok fanga Her Steen.
Her Steen ok Svenske Skara
Bare för Konungen ingen fara,
Konungen hade stora krafft,
Her Steen han hade större macht:
Her Steen hafver med sik manga Riddara röste,
Alla Svenske vare tröste:
Thet sik sva skedde i ty
Konung Haniss han fick Wissby;
Thet giorde Her Jvar för thessa saak,
At Konungen skulle sla oppa Her Steens baak,
Her Steen var sva väl til moda,
Ty alle Svenske the fasta stoda.
Tha thet var sva tilgangit
Konung Hans hade Gottland fangit,
Strax han til Her Steen skreff,
Ok honum sände mang sin Breff,
The motte bada tillhopa komma,
Try Rijke til storan fromma:
Å hvar Konungen var,
Her Steen skreff honum svar,
Ville han honum Gisslan sända,
Tha ville han all ting til goda vända;
Ville han sik lata lijda,
Tha ville han uppa Kureholm *g*) bijda.
Konung Hanis han vände sig stampn
Rätt ath Örehampn,
Han fälte Segel ok Ankar nider,
Svenske the gafvos inte vider,
Han fälte Anckar a Ölandz strand,
Ok sände strax starka gissla i Land.
Konungen hade XL Segel
Her Steens Häär stod blanck som en Spegel;
Ok var reda pa alla sijda
Konungen manliga at bijda:
Lijkväl var Borkholm tha belagt
Med myckit Folck ok stora maaht:
Thet mage the Svenske at känne,
Theras Skärm begyner tha at bränne,
Theras Harnisk the oppa lade,
Alla uthan storan skade.
Föga var tha thera meen;
The bygde strax Skärmen igen.
Her Steen foor tha til Konungsens Holck
Faa med sik hafver han aff sitt Folck,
Han kom skrudder med en ärlig hampn; *h*)
Konungen togh Her Steen i fampn,
Hvar androm troo ok ära sade,
The gingo til bordz ok giorde sik glade:
All ting vare väl til mate,
The skildes ath med goda sate.
Thet gick tha sva i hande
Her Jvar skulde antvarda Öland
Med Spijs ok alla Värja,
Ingen skulle aff annan härja.
Her Jvar sade ther til jaa,
Han ville Her Steen Öland faa;
Thet kunde tha ather falla,
Han ey sin ord ville fram halla:
Han seglar bort fran Ölandz strand
In moot Köpmanna hampn.
Tha Konungen thetta förnam
Han sände honum ater til Öland,
Thet han skulde än tha
Her Steen Slottit faa:
The talas vidh en dag ok tva,
En ävig frid skal them millan sta;
Sva skildes the ärlige Herrar ath
Med Kärleck ok godan lath:
Ärliga Herra skal man prijsa,
Ok om them qväda fagra Vijsa.
Her Steen anammar Slottit ok Öland
I Rätten stander Gottland.
Nu maaskin vil lycktes thenne Vijsa,
Litet ma Her Jvar henne prijsa:
Thet kan än sva falla,
Her Jvar pläger Slotzlofven halla:
Huru thet är plägsider,
Tha Herrar ok Förste talas vider,
Thet faar man tha väl höra,
När svadana ärende plägas at röra.
Nu GUdh vardi thes Loff
Med Frygd atskildes thetta Herre-Hoff!
Tha man skrifver LXXX ok VII,
Tha skedde thet som är skrifvet nu.
Nu i ärliga Svenske Män,
Ok sva i verduge Herre Her Steen;
Allom Svenskom uthan nesa
Hafven i giordt ena goda resa.
Thenne ärlige Änckian som är Sverikes Rijke,
Siällan finnes hennes lijke,
Hon är sva fager i sitt änne,
Sva manga bedis til henne;
Seen grant ath hvart Hiulit vänder,
I hafvin henne nu i idra händer,
Frij ok qvitt med ära,
I motte väl alla Krona bära.
Läsin öfver Svenske Böker,
Mang underlig ärende ider under ögonen möter,
Rycken opp ondt med röther,
Åller ider skeer siällan böther.
Ett skulin j ännu göre,
At j see eder viseliga före,
Hafven alla endräkt ok en vilia,
Tha kan eder ingen athskilia;
Idra Fiende skulo ävy ropa,
Om j hallen alla tilhopa.
Gaan nu samman i GUdz Namn!
Ok hvar tager annan i fampn;
Sva magen J här hafva roo,
Och ther näst evinneliga i Himmerijke boo.
Amen.

g) Kårholm, portus Ölandiæ.
h) Klädd i anständiga kläder, decenti vestitu a Skrud, amictus et Ham, indumentum. *Ihre* in v. Ham.

Continuatio IV. Ab anno 1488 ad annum 1496.

1. Märkeliga händelser. Memorabilia temporis.

Tha man skrifver LXXX ok VIII *a*)
Stod i Sverike lijkes til motta.
Tha man skrifver LXXX ok IX ther til,
Tha skeer thet som iak nu säya vil:
Tha skedde Svenskom stora frögd,
S. Brigitta Dotter *b*) vart tha ophögd;
Helge Brynnolff i Skara Byy
Fick ock ähra i ty.
Ok huru timan löper ok omgaar,
Tha kom ok vist gyllenne aar,
Af Synd ok Pijna ok ganska stora Nader,
Hvilket som var enkanneliga Gudz Nader.
Tha kom ok j Rodhen en stoor Hvalfisk,
Thet siger iak allom för vist,
Thet var i Sverige itt stoort Under,
Bönder huggo honum allan sunder.
Ok om thet samma ahr,
Kom S. Örjan som i Bykirkiona star.
När man skrifver IIIIC ok LXXXX meer,
Bandz ett band, ok thet sva skeer,
Millan Sverike ok Lybekka mäder,
Ok sva flere Hönsse-Städer,
När man skrifver LXXXX ok II ther til,
Kom inte Regn i Sverike, thet jak sigia vil,
Ok mange fromme män thet funne
At Skog ok Garde the upbrunne.

2. K. Hänses stämplingar emot Sverige. R. Johannis in Sveciam machinationes.

Tha man skrifver LXXXX ok III,
Kom Ryckte öfver hvars mans By,
Kom ok ett menukt taal,
Mik fruckter thet vil göra qval,
Huru Konung Hanis binder ett band
Millan Danmark ok Rysseland;
Domprosten aff Roskel sände han åstad uthan meen,
Med Breff och Ord han skal ey vara seen.
Han kom först til Gottland,
Ok sva til Lijfland strand,
Tädan til Nogard *a*) ok bättre fram,
Han värfver sin ärende som han bäst kan.
Tva Bajora med thera folck
Hade han til Räfla ok steg i en holck.
Vidh XX the Rysser vara,
Som med Domprosten til Danmark fara:
Jak ey faar thet höra,
Hvat the rada och göra.
The taladis vider tva viku eller tree,
Hvat ther af vil varda, fam vij snart see.
Huru thet än kan falla,
Ond radh hafva the alla.
Konung Haniss jak siger tik försant
Gör tu thet visselika sätter tu pant;
Tu vetst hvat troo som Rysser halla,
Vilt tu mote Christne Män at falla?
Gudh hämpnes öfver tik ok tina,
Om tu mote Sverike drager tolke lina.
Mästadelin aff the Ryzer ville hem fara,
Nogra monde qvarre med Konungen vara,
The foro til Bahus ok sva til Marstrand
Ok sva heem genom Norges Land.
Jak kan thet ecke dölja
Konung Haniss Folck them mande följa,
Jak hafver thet än sva spordt,
Manger tycker thet illa vara gjordt,
Ok litet är thet Konungenom til ära,
At the Ryzer skulo vägin ginom Norge lära.
Gudz mackt är stoor ok sva hans rättvijsa,
Ty far Konung Hanis qväda Venixvijsa; *b*)
Han far pröfva thet jak nu hafver sagt,
Ok röna sin rättvijsa ok sva sine mackt,
Konung Haniss är unger ok en fager Man,
Karsker ok snill, honom gar väl i hand,
Folck ok hafvor honom inteförtryter,
Penningar ok Gull honom tilflyter.
Ther näst han myckit skreff,
Ok mang Budh til Sverike sände ok breff;
Han ville Sverikes Rijke hafva,
Åller han thet för Herrar ok Förste ville klaga;
Han hade ok thet sinne
Han ville Sverike med trug at vinne.
Thet ryckte gick tha sva vijda,
Ath Herrer pa alla sijda,
Skulle thet blifva uthan slag,
Tha skulde try Rijke i Kalmara holla en dag,
Tha man skrifver LXXXX ok V ther til,
Tha skulde komma tijt hoo thet höra vil.
Nu hoo som synes hafva stora snille,
Honum händer opta fara ville,
Thet

a) Cod. 5.
En stoor skada hände i samma stund,
At Vadstena bran all neder i grund.
Ettusende Fyrahundrade LXXX och VII åhr
Prothi & Jacinti *a*) Martyrers dagh thet var.
Sedan effter theune våde:
Lät Gudh ther yppas sina nåde
Med S. Brigitta dotter Fru Katharin,
Hennes helge Been the lades i Skrijn:
Tijt monde iagh med mitt Herskap fara;
I then värduge Högtijd ville iag vara:
Gudh ville veta mig then ähra,
Jag var then förste hennes Skrin monde bära,
Med the andra Herrar som ther voro,
Som vnder Skrinet med mig boro,
I process i Clostret innan til,
I rätta sanning iag thet säya vil.
Ettusende fyrahundrade LXXXIX åhr
Två dagar effter Vincula Petri *b*) thet var.
Loff vare Gudh tolcket ville betee,
At sådan härligheet i min tijd skulle skee!
a) Prothi & Hyacinti, d. 11 Sept. *b*) D. 5 Aug.

b) S. Catharina.

a) Novogardia.

b) Forte: Phenix visa. Cfr. tamen supra Werningssang.

Thet var tha ecke minne
Konung Haniss miste sin sinne,
Tha man skrifver LXXXX ok IIII.
Sva at Konungen sik inte kan styra;
Hans Vänner the monde thet kesa
Lofva honom til Stiernaberg *c*) ena resa;
Thet full tha sva,
Han motte tijt til fota gaa.
Tha man skrifver LXXXXIIII ok I meer
Vnderlik ärende i Sverike ok Danmark skeer,
Åhoo thetta åff mik hörer
Sorgelikit är thet jak framförer.
Rijkensens Radh aff Rijke try
Komma tilhopa i Kalmara By:
Ok som här förra är sackt
Alle kommo med stora mackt;
Konung Hans leth sik tijdeliga lijda,
Ok motte äpter Her Steen IIII vickor bijda.
Alla motte thet see,
Her Steen hade stora Krafvelå tree,
Flere annar Skipp stoor ok sma,
Sva leth han til Kalmara gaa;
Ok gick aff hans färd stora gny,
Ok thetta skedde alt för thy
Pa en Krafvel vare Skärpentiner meer än C try.
Tha Konung Haniss Her Stens macht förnam,
Han drager ater til Köpmannahampn;
Hoo kan sik vara för vada?
Konung Haniss han fick storan skada;
Han hade en Krafvel som heet Griphund,
Han opbran i Kalmara sund;
Pa honum var V.C Skerpentiner ok än meer.
Tha thet ärinde sva önckeliga skeer,
Eldin in i Pulfverit full,
Ther var inne nogh bade Sölfver ok Gull,
Ok Penninga ganske manga,
Mik fryckter the ey alla vare til fanga?
Ther vare sva mange ärlige Män,
Som alla bade Lifvit igen;
Sitt Fatabur Konungen ther inne lade,
Ok sva thet bästa som han hade;
Ther var ok Privilegia, Breff ok Skripter,
Huru underlig GUdh thet omskipter!
Sva illa hände enom thet Pulfver spilla
Ty foro the alla illa.
Ther var ok en Velsker Docter *d*) mäder,
Ok fick han ett underligit Väder,
Åhoo thet saa ok hörde,
Pulfveret honum öfver Märsen förde,
Ok strax i samma stund
Ater nider i Haffsens grund;
Thetta siger jak nu ider,
All Danmarckz macht gaffz ther vider.
Kom ok ett annat gny,
Ty för honom brunno Skipp annar try,
Ok stötte än tv ther til,
Hoo som thet höra vil:
Pa Brunckaberg fick Danmarck skada
Myckit större var thenne vada:
Jak ey veet hvat jak säya skal,
Eller huru jak kan framföra mitt taal;
Mick tycker thet är GUdz villia,
Ty Konungen vil Finland fra Sverike skillia,
Med Ryze Örlig ok thera mackt,
Som förr är rördt ok sackt:
Mik fryckter han komber i mere meen,
Vthan han sik omvänder igen.
Nu Rijkensens Förstandare Her Steen
Han kom til Kalmara än tha han var seen:
Väder ok Storm thet hindra kan;
Thet han kom sva seent fram;
När han tijt med Rijkensens Rådh kom
Ok saa sik som visligast om,
Ingen aff Danmark fan han i Kalmara By,
Vthan nagra lago vid Rotnaby. *e*)
Her Steen Breff med sin Budh sände,
Ok ville alt til goda vände,
The för foro med mang skip ok kommo til häst,
Til Kalmara som the motte bäst,
Her Nils Hök ok Biskop Glop,
Ok XXX med them alla i en hoop,
Varde alla tha sva til rada,
Thet the ey skulle komma i större vada:
Thet kom tha sva i lag,
At the alle fatade en nyan dag,
Arit ther näst skulle komma tilsamman
I nya Lödissa uthan gamman.
Sva foor hvar hem igen,
Thet snaresta han kan ok var ey seen.
Nu ma tu höra huru i Sverike tilstaar,
Ganska underliga thet sva gaar,
Begynner blåsa starck ok mang väder,
Aff Östan, Söder, Västan ok Nordan mäder;
Eld, Storm, Pestilentia ok Ryzer ackt
Lata nu alla see thera mackt:
Eldin stormar med storan heta,
Stockholms Män fa thet sörgelika veta;
Öfver Södermalm ok östan mur,
Flyger Eldin som ett uhr;
Ok manga hafva thet spordt,
Huru thet bran fra Gramunckagränd ok in til Norra Port;
VII tusend ok än flere
I Stockholm aff Pestilentia dogo ok än mere,
Ok sva fast öfver Sverikes Rijke,
Nyliga är ey hördt tolkit lijke.
Om S. Simonis ock Jude natt, *f*)
Stoor bläster mang Skipp hafver nider lagt
Sva Skipp ock sva the Holcka stora,
En stoor deel myckit illa fora.

3. *RYSSARNAS INFALL I FINLAND. RUSSORUM IN FINLANDIAM IRRUPTIO.*

Mädan dagen i Kalmara stodh,
Ryzer göra tolkit homodh,

IIII.C

c) Cfr. *Hwitfeld*, K. Hanses Chrönika p. 112.
d) Doctor Juris, natione Italus. *Dalin* T. II. p. 821.
e) Rönneby, emporium Blekingiæ.
f) Die 28 Octobris.

IIII.C blanka som en Ijs
Meente sik vinna storan prijs;
I Karelzland monde the länna,
Ok manga Byar ther opp bränna,
Ok hade acktat i thet sinne,
Gripa bade Män ock Qvinne:
Ther näst uthan meen,
Om S. Johannis dag *g*) the annat sin komma igen.
Konung Haniss! jak talar til idra nadh,
Thet sva skeer thet är idert radh;
Med tolkin skada kunnen i litet vinne,
Än fick tu ey Sverike i thet sinne:
The begynna tha grijpa, bränna ock härja,
Ingen förma sik mote them värja.
Nu ma Karel häller grata än lee,
Ryzer lata thera grymheet at see;
Manger gör ther aff sputh ock spee,
Them händer snart grata som ther ath lee.
Om Maremässa *h*) gick thet sva,
At Ryzer ville nämaren gaa,
Som the ock hafva giordt,
Holkit vij alla hafvom sperdt.
The oppa Oloffzborg ock Vijborg sittia,
Huru starcke Ryzerna ther före liggia,
The mane sva fast byggia,
Ok mena thet ingen skal them sla til ryggia;
The tänckia med fulla ackt,
Finland ock the Slott vinna med mackt
Rycktet komber i hvars Mans öra,
At Ryzer tolkit vald i Fijnland göra.
Rijkensens Förstandare Ridder Steen
Han synes vara litet seen,
Meer än holkin thera mackt vil tvinga,
Han ey far hastugt at springa:
Årkebiskop Jacob, Her Steen, the bada,
Ok sva flere som i Sverike rada,
Ok alle Herrer fromma,
Ey vilje the at the skulle närmaren komma.
Alla Helgena tijd *i*) ock ther näst,
The reda sik som the maga bäst,
V.C Ryther alle Tyske Män,
Vilja gärna fölgia Her Steen,
Sva ock andra Hoffmän i Sverike ära,
Vilja alla Loff ok prijs bära.
Ther kan man til lijta
The ville Ryzer mackt at bryta,
Örligh ombodh the med sik hafva,
Ok ecke ackta med the Ryzer daga;
Gläfviar, Pijl, Byssor ok andra värja,
The nog hafva ock ackta sik mot Ryzer bärja.
GUdh med sine stora macht,
Han störcke there goda acht!
Mädan vinteren är nu sva starker ok stränger,
Han myckit thera resa förlänger.
Knut Posse är en ärlig Man,
Pa Vijborg modig sitter han;
Han brukar Hoffvärck ok Riddar-dath;
Ok bäär sik ärliga ath;
Jak ma honum mycket lofva,
Han ey plägar här til sofva,
Han aff Ryzer opta komber i nöd,
Ok aff them manga slagit til död:
Munkar pa bada sijda
Hafva them ok sökt sva them svijder.
En tijd vager til Her Knuth,
Slar moot Ryzer med II.C uth:
Illa gick thet then stund tha,
Ryzer them alla döde slaa.
Biskop Magnus *k*) i Aboo boor
Miste L thet jak troor;
Lijkaväl gaffs Ryzehären vider
IIII tusend Ryzer lades ther nider.

4. STEN STURES TÅG EMOT RYSSARNA. STENONIS STURE CONTRA RUSSOS EXPEDITIO.

Rijkensens Förstandare Her Steen
Synes vara myckit seen:
Nu VIII daga äpter S. Martini dag, *a*)
Villia Svenske draga a stad,
I thy uthsände the goda Herrer i Opsala boo,
Allom Svenskom til hugnat ok roo,
Årkebiskop Jacob, ok Capitelit ok sva,
S. Erikz Baneer i Clara Closter at staa.
Sva maga manga at höra
Huru S. Erikz Baneer leetz aff Opsala föra
Stoor Processio aff Stockholm uthgick,
Tha Ridder Steen thetta Baneer unfick:
Jak saa ther sva underlig lath,
Stoor sorg ok storan grath,
Bade aff Qvinner ok Man,
Tharar aff therom ögom uthrann,
Tha Ridder Steen thetta Baneer togh:
Honum fölger Almogen som en skogh,
Bade Muncka saa ok Präste
Riddare ok Sväna jv the bäste
I Bykirkiona in,
Manga med sorg och bleke kinn.
Her Däkin Mattes, *b*) Mäster Erik *c*) Doctores tva
Thet Baneer sättia a S. Örjans Altare tha.
Ridder Steen pa bade sin Knä niderfull:
GUdh i Himmelrike vare allom Svänskom hull,
Han thet Baneer anammar med storan stath,
Ok sva med sorg ok myckin grath:
Dagen ther äpter ok ther näst,
Alla late sik lijda som the gata mäst!
Thet var VIII daga äpter S. Mortens dag, *d*)
Drogo alla Svänske astadh;
IX.C ok litet meer

Var

g) Die 24 Junii.
h) Die 8 Septembris.
i) Die 1 Novembris.
k) Magnus Nicolai.
a) Die 19 Novembris.

b) Decanus, Doctor Matthias. *Peringskiöld*, Mon. Upl. II: pag. 216.
c) Forte Ericus Laurentii, de quo *Peringskiöld* c. pag. 292.
d) Die 19 Novembris.

Var Hären tha thetta skeer.
Än vare II.C tilbaka,
The ey kunde komma til mata.
Tha Hafvit frös i Aland,
The tha komme til Finland.
Nu hvar Skippin eller Folkit händer at vara,
GUdh lati them alla väl at fara!
Thet är min fulla acht,
GUdh skal them beskärma med sina macht.
Nu monde Hären i Koohampn liggia,
The manga Rijsbodar ther byggia;
Om S. Katherina dagh *e*)
Ther näst, läggia the ather astadh,
Ok ville alla väl fara,
Ok alla i Finland vara;
Siö, Storm ok stoor Frost!
Var them en harder Kost;
Vinteren starcker ok then harde,
Han them inte sparde:
Lijkaväl i Gudz Nampn
Ville the alle fram,
Östan-Nordanväder var tha stort,
Ok them under ögonen, thet hafver jak spordt;
The roo ok sigla med thera Skipp,
Ok thet tha sva med them tilgick:
Somme Skipp komma hijt,
Ok somme komma ather tijt;
Somme komma väl fram,
Somme in til Nyland;
Somme til Suttyngen *f*) ok til Aland;
Ok somme til nya Kalla hampn;
Somme ather til ryggia,
Ok lete theras Rijssboder ater byggia;
Somme komme til goda hampn,
Ok nogra stötte a Haffsens strann;
Tu Skipp aff them tha skörde, *g*)
Ok folkit sik til Landit rörde.
Tha full thet lijkaväl sva,
At ingen druncknade tha:
Lijkaväl fruso manga om händer ok fötter,
At the finge thes aldrig böter,
Ok manga för Frost kommo i nöd,
The ey kunde undvijka then harde död.
Ridder Steen kom med nöd fram
In til Alandz Land;
Jak kan thet ecke saka, *h*)
Manga blifva tha tilbaka;
At thet sva olyckelig skeer,
Väderit var moot, en Manad ok än meer,
Sva kunde the litet vinne,
Förty the fruso alle inne:
Jak kan thet ecke saka,
Meer än IIII.C blefvo tilbaka,
The blifva tilbaka med stort tvang;
Alt in til Fastagang. *i*)

Om S. Andris dag *k*) omsider,
Ridder Steen pa Aland stijger;
Ärlig Herre varen ecke vred,
Thetta är ider skuld at thet sva skeer.
Jak hafver här til ider för allom prijsat,
Ok qvädit aff idert dath fagra Vijsar.
Manga lata öfver ider ille,
GUdh gifvi thet j ecke fara ville!
Här gaar sva underligit ett taal,
GUdh gifvi at j ecke komme i qval!
Jak fryckter thet sva harda,
At thet vil illt i Sverike varda.

5. *RYSSARNAS BELÄGRING FÖR VIBORG. VIBURGUM A RUSSIS OBSESSUM.*

Nu samma dag Her Steen stiger i Land,
Som jak sade in oppa Aland,
Tha hände thet sik sva,
At Ryzer ville Vijborg nämer gaa,
Ok thet skeer om ena Morgonstund,
Lata Ryzer see thera mackt ok onda fund,
Sva mang M. för Vijborg liggia,
Vijda Marken the med Skermom byggia;
Tree Miler vijdt ok langt Ryzer boo,
Ty vardt Vijborg i stora oroo;
The hade byssor stora ok manga,
Ok ville Vijborgz muur sönderstanga;
Med Skerpentiner sma ok storo,
Ok opta med mang M. om Vijborg foro;
Manga Byssor med Blyklot ok Järn ther inne,
Ok meente sva Vijborg vinne,
Ok sex byssor lage omkring,
Som en Tunnabotn var Stenen omkring.
The skutu tva Torna nider,
Ther gaffz Vijborgz muur vider:
Ty var thet ecke under,
Muren gick myckit sunder;
Then tridie Torn the skutu sva,
At tva Humblasäkkia ther motte ginom gaa.
Ryzer vare sva tha til sinne,
At the ändteliga ville Vijborg vinne.
Then ärlig Man Knut Posse *a*) sva boll
Leth Bolverk byggia för the stora holl,
Ok Vijnholth then ärlige Man,
Myckit opsatog var han.
The bygde klokeliga med ena hast,
Sva med Gudz hielp inte brast,
Ryzer til liten fromma,
At the ecke skulde snart inkomma.
Thet var alt thera ackt,
At vinne Vijborg med makt.
Arla morgon om S. Andris dag, *b*)
Kommo the sva til slag,
At Ryzer med Baner try
Draga fram til Vijborg Stadh i thy

Med

e) Die 25 Novembris.
f) Insulæ prope Alandiam.
g) Sönderskakades, Diffringebantur.
h) Neka, negare. Inde försaka, renunciare.
i) Die 1 Martii 1496.
k) Die 30 Novembris 1495.
a) Cfr. *Fant*, Forts. af Lagerbrings Hist. p. 63.
b) Die 30 Novembris.

Med Stegar ok Trappar manga,
Ok ville Vijborgz Män dräpa ok fanga!
The storma pa sijdor tree,
Ok ville Vijborgzmän göra oroo ok vee:
Vnder hvart Baner vare M. manga,
Ok ville Vijborgz Män göra banga. c)
En Hertoge förde sitt Baneer til Tornit fram,
Ån tha han ther litit vann;
Han stijger astad med myckit modh,
Ok strax under stora hollit stodh.
Ryze Hertogen stiger i hollit stora,
Ok manga Ryzer med honom fora,
The klifva i Tornen med myckit brask,
Then som först kom in, syntes vara snar ok rask:
The andra Baneren til Muren droga,
Medh them Folck, som Trän i skoga,
The hade Stegar vijda ok stora,
IX tillijka a Muren fora:
Thet var tha alles theres hopp,
At the ville pa Muren opp.
Thet siger jak för vissa nu,
The vare pa Muren timar sju,
Manga Ryzer hade tha Tornen inne,
Alt uthan Vijborgz minne.
I Tornen vare III. Baneer uthslagen,
Strax pa then samma dagen,
Ok ther til Basuna tva
The tha jämpt monde gaa,
At Ryzer skulde thes dristogaren at vara,
Alla med macht til Muren fara.
The skuto stegar nider i Vijborgz By,
Ok meente at Borgare skulde undan fly.
Nu j Vijborgzmän varen snara tilhanda,
Åller j visseliga kommen i storan vanda,
Knut Posse, Vijnholdt, the Edle Män,
Ingen thera var tha seen,
Them badom ok flerom til äro,
The framdrogo bade Baat ok Tiäro;
The thetta nidan Tornit förde,
Ok ganska snart sik rörde,
The sätte ther Eld uthi,
Ok ville at Ryzer skulde aff Tornit fly;
Eld, Röök ok Tiära,
Motte them allom tha förfära:
Thet monde Ryzer ther vinne,
The brunno ther alle inne.
Borgara luppo innan muren med thessa ackt
Som mik är opta sakt,
At the thet sva dristeliga giorde,
Ryckte manga Stegar nid til jorde,
Ryckte ok manga Ryzer nider,
Sva at the galvos ther vider.
Sva grympt var thetta kijff,
The som nider störte, miste thera Lijff:
The pa Muren vare kommo tha i vanda,
The sago S. Andirs Korss öfver Staden standa.
Ganska liten var Christna Manna macht,
Ty leth Gud see sina verduga krafft;
The sago ok tu Baneer pa Berstit staa,
Alla reda til Stadzmurin at gaa,
Alla blanke som en ijs,
Ok ville med Gudz macht vinna prijs:
Visseliga S. Erikz ok S. Oloffz vare the,
Thet finge Ryzer samme dagen at see:
Thet var tha hvaske meer eller minne,
Ån II.C Män inne.
Ryzer kommo sva tilhopa
Ok begynte alla at ropa,
Ok giorde millan sik ett stort gny,
Ok ville alle fran Muren fly:
Tha var millan them ett stort trang,
En pa then andra sprang,
Then ene ville then andra lyta. d)
Sva begynner millan them Bloden flyta,
Störte tha flere M. nider,
Ok ther gaffz Ryze Hären vider.
Sva star nu Staden än,
The inne var miste ey meer än tva Män:
Gudi varde Loff, Heder ok Åhra,
Som omilde Ryzer sva kan förfähra!
Ther näst var them sva bratt,
The alla rympde om S. Barbara natt e)
Til nya Slottet f) ok Savolax Land,
Ther gick them ecke bätter i hand;
Litet kunde the tha vinne,
Savolax Män them affslogo i thet sinne:
Drogo sva in i sitt Landamärke,
Ok sik pa nya at stärke.
Jak kan thet ecke tya,
Ryzer tha miste tusend a nya,
Ok ther til een kosteliger Man,
Sva at alle Ryzer grete han!
IIII ok XXX Byssa stenar stora
Ater blifvo, tha Ryzer bort fora;
Byssa ställninga ok Ryzer döde,
Thet fingo the tha för there möde;
Sva star thet stilla en liten rijd
Alt in til Kyndersmässa tijd:
Tha man skrifver LXXXX ok VI ther til,
Sva förlöper thetta spil
Thet ryckte komber til Aboo nider,
Ok alle gläddes ther vider,
Thet kom ok sva bratt
Rätzliga om Jula natt.
Nu gätz mik ecke thetta dath,
Ty Her Steen skill sitt Folck ath,
Han dricker först Juul ok gör sik blijdh,
Ok lägger a sina Fiende liten ijdh:
Sverikes Män spreddes sva vijdt,
En hijt ok annan tijt,
The Rytter förtäre pa Her Steens taska,
The baade ruta ok braska,

The

c) Rädda, timidi.
d) Såra, vulnerare.
e) Die 4 Decembris.
f) NySlott, Savolaxiæ castrum.
g) Die 1 Februarii 1496.

The liggia a Konungzgarden i Sategunna, *h*)
Ok dricka ok äta som the kunna,
Manga döö aff Frost ok nöd,
Manga vordo slagne til död.
The aff Dalen ok Sollenere flere
Draga til Vijborg vare the än mere.
Til Olofzborg *i*) sändes then Edla Man,
Knut Karlson sva heter han,
Ok med honum LXX än ther til,
Som jag förvissa ider sigia vill;
Alle Hoffmän fromme,
Ok skulle til nya Slottet komme.
Tha full thet ty värre sva,
Ok mande ganska illa gaa.
Dagen äpter Kyndersmässadag Sool opran,
Ryzer them dräpa; holket jak sigia kan:
Thet hände ok sva i ty,
At VII eller VIII kunde bortfly.
Thet är stoor sorgh at höra,
Ok sörgeligit sva framföra;
Ryzer lago för Oloffzborg,
Ok Svenske Män hafva stora sorg:
Ryzer monde nämaren gaa ok draga,
Thet magom vij för Gudi klaga;
I Savalax bade Män ok Qvinna
Kunde tha litet vinna,
The rymde langt i Landit inn,
Med sorg ok saa med bleke Kinn;
Ryzer them följer med rvnar snara,
Ok them opfinna ä hvar them händer at vara.
Thet ma jag skrifva nu:
Pa samma tijd sloga the ihäl M. siu,
Hvar en Ryss var sva snar,
Slogo hvart thet Barn i vaggen var;
Ok Svenskom til stora sorg,
The drogo in för Kronaborg,
Man plägar thet Tavastahvs kalla,
Thet sva skeer, monde nagot valla.
Ryzer the härja ok bränne.
Ok ville in til Aboo länne.
The branne Kirkior ok Land,
Bade öfver Aker ok Strand;
The thetta giorde, vare ecke altinges C. tu,
Sva hielpe mik GUdh ok var Fru!
Ack huru var thet en storan skam,
För Svenske som ey tordes fram!
Tha thetta skedde i ty,
Kom starckt Ryckte til Aboo by,
Ryzer i Hatula *k*) Kirkia vara,
Ok hvaske Beläte eller Korss at spara:
The vare sva langt inkompne tha
När Aboo pa Daxleder tva.
Her Steen, j plägen ärlig Riddare nampn at bära,
Later icke eder sva förfära;
Jak märkte Packbo Borg,
Huru hans hierta var fullt med sorg,
Han leth tha skrifva öfver Aland ok Nyland sva,
Ok Bodkaflen skulle öfver alt Finland gaa,
Man a huse med thera värja,
Ok ville sva med Ryzom bärja.
Hvar Man tha sik rörde,
Tha Her Steen sina Byssaborg aff Aboo förde,
Ther motte man höra myckit gny,
Ther var inne Skerpentiner C. try.
Dager pa S. Matthie dag *l*)
Tha draga Svenske Män astad,
Ryttere ok Svenske alle the fläste,
Däglige Män ok ju the bäste;
Sommelige med Släda ok somme med Häst;
The fara som the gita mäst:
IX hundrat vare Hoffmän tha,
Som alle ville fram at gaa;
II tusend aff Aland komma,
Alle däglige Män ok fromma.
Tha the alle komma samman
Tilhopa ok uthan gamman, *m*)
The meer än XL tusend vare,
Som goda värja i handom bare.
Tha Ryzer thetta sporde,
Alle sik hem hastokt forde,
Man ey kunde en at hinna,
Åller nogon Ryss at finna.
The Svenske ville ecke länger ijla,
The äpter them foro väl XXIIII mijla;
Sva motte the ther ijla,
Ok gafvo sik med sorg til hvijla;
The ey kunde länger komma,
Sik til gagn eller nogon fromma:
Hvat halp tha thera möda?
Kareel, Savalax, halfft Tavastaland ligger öde;
Ther vare nu ingen boo,
Hvaske Hund, Hane eller Koo.
Hoo kan sik ther hvijla?
Landit ligger öde meer än LXXX mijla.
Ibland Svänske vare Lodbyssor V.C än meer,
Tha thenne stora resan skeer,
Vare ok ganske manga Skytta,
Sverike then gang til litzla nytta.
Stockholms Stads Sollenäre
Finge tha the ähre,
At the skulle blifva tilbaka,
Ok Oloffzborg bevaka.
Ingen var tha annar seen,
Hvar drog hem igen,
Ok komma Hoffmän tha i thy
Ater til Aboo By:
Somme skickas hijt, ok somme tijt,
Mäst til Prästagarda i then tijd.

6. STEN

h) Villa regia in præfectura Björneburgensi.
i) Idem ac Nyslott.

k) Paroecia Tavastiæ. *Tuneld.* T. IV. p. 150.
l) Die 24 Februarii.
m) Serio, sine fuco. *Ihre.* in v. Gamman.

6. *Sten Stures återkomst till Sverige. Stenonis Sture in Sveciam reditus.*

Her Steen ville tha til Sverike fara
Ok opresa en storan skara;
Huru all ting tha gaar,
Svante Nielson mäder Höfvissmans dömit faar;
Steen Turesson a) ok Erik Trulle
Skulo blifva honum hulle,
Ok hvar Man i Finland är,
Bade the fiärre ok saa the när;
Ok alt Finland til fromma,
Ville Her Steen innan en Manad ater komma;
Tijssdagen för Paska dag, b)
Lade Her Steen astad,
Han leth sik snart lijda
Ok in til Upsala glijda,
Ok ville Finland frälsa aff vanda:
I Stockholm skulle en Herredag standa,
Som thet ok skeer,
Jak ey veet hoo ther ath leer.
Jak ey kan then Herredag myckit lofva,
All Sverikes ärende begynna at sofva,
GUdh veet om the Svenske äre nu kyste, c)
Alle ting äre nu saa tyste,
Hvar thetta väsend sik vänder,
All ting äre i Gudz händer!
Rysser oss hota med theras Här sva starck,
Ok sammaledz Konung Haniss i Danmarck:
Sva löper all thenna rijd,
Nu III Vickor för S. Johannis tijd. d)

7. *Svante Stures fälttåg. Expeditio Svantonis Sture.*

Hören nu hvat som jak säya vil;
Manga i Sverike reda sik til,
Til Ryzeland at fara,
Med myckit Folck ok storan skara;
Alla the som boo Nordan Skoga,
Ok manga med mik thet försloga,
Hvar femptc Man the uthgöra,
Ok lata sik til Vijborg röra.
Ok vil jak thet tilstaa,
Aff Hälsingaland the giorde ok sva,
Ok sva the som sunnan Hälsingaland boo,
Ok gafva sik inga roo;
Ok mädan komma Rysser i Norrabotten in,
Brände Salo, Lyninge, Yäk, Torn ok Kyn, a)
Thesslijkes Jokas b) vidh Oloffzborg,
Finland ok Sverike til stora sorg:
Om S. Oloffz apton c) thetta skeer,
GUdh hafve Loff the ey brände tha meer!
The Rysser tha matte skyggia,
Ok alle draga til ryggia.
Then tijd thetta sva hände,
Nogra aff Oloffzborg sik brände.
Aff Elden som i Jordena gick
Brände gode Svenske Män sik.
Nu manga Svänske sina händer vrijda;
Thet Her Steen sva litet kan lijda;
Knut Posse, Svanthe ok manga flere
The fingo tha stora lede,
Omsijder gafvo the pa Rysser ackt,
Ok drogo til Rysseland med stora mackt,
Ok sva foro the in för Nya Narfva,
Ok ville Rysser ther fördärfva,
Ok vare allesamman glade ok blijde. d)
Strax äpter dyre Varfru tijde, e)
II tusend var then Hiär,
Som ther ville vara när,
The drogo in för Ivan Groot, f)
Sva heet thet stora Rysse-Slott,
Med Skipp sma ok stoor,
Sva hvar om annan foor:
Ivan-Groot var starckt ok fast,
The Svenske stigu i Land med ena hast.
Ekke kan jak skrifva annat
Ån Slottet var väl bemannat
Med värja ock myckla macht,
Tha brukade Svenske thera krafft,
The monde thet Slott beränna,
Ok begynte strax at bränna,
The ey ville längre ijla,
The stormade ok gafvo sik inga hvijla.
Fredagen äpter S. Ludovici dag, g)
Kommo the alle til slag.
Thetta var stoor Gudz under,
Svenske vunno thet Slott i sex stunder,
Thet siger jak för vissa,
Bade med Eld, Pijl ok sva med Byssa:

III

a) Bielke. *v. Stiernman*, Höfd. M. p. 214.
b) Die 29 Martii.
c) Forsan qväste, suffocati.
d) Die 9 Junii.
a) Harum Paroeciarum hodierna nomina sunt: Salo, Limingo, Ijo, Torneå, Kemi.
b) Jockas, paroecia Savolaxiæ.
c) Die 28 Julii.
d) Codex 12.
Sedan aff Finland jagh tijdende sporde,
Huru Rysser ther inne stoor skade giorde;
Jag giorde redo en storan häär,
Och lät honom raskelig komma thär:
Her Svante giorde jagh til Höfvitzman:
Ivannegrott och andre Slott han ther van,
Och fick ther månge håfvor och ähre,
Medan Skeppen kunde bäre,
Månge grep han til Sverigis Rijke;
Rytzer och Borgare med andre slijke:
Mandom giorde han ther öfver stoor,
Och sedan med Seger til Sverige foor.
Ettusende fyrahundrade XC. och VI. åhr;
Effter at Gudz son födder var.
Knut Karlson i thet samma kijff,
I Rydzland miste han sitt lijff;
Aff the Rydzer led han mycken möda;
Ynckelig aff them pyntat til döda:
Och några andre med honom som gripne voro;
Aff hvilke månge sörjde svåre,
Och bodo Gudh så innerlig,
Han theras Siäl skulle vara barmhertig!
e) Die 15 Augusti.
f) Ivangorod.
g) Die 2 Septembris.

III tusend vare pa Slottet inne,
Lijkaväl monde the Svenske thet vinne.
Alla begynna hardelika ropa,
Bade Man ok Qvinne tilhopa,
The vare än tha sva manga,
III hundrat varde gripne til fanga:
Ther fandz alla Kister fulla
Med Sölfver, Skinn, Vax ok Gull-rulla.
Hvar en Man sik tha rörde
Ok til Skipz alt förde,
Järndörer ok Porthakar
Fördis med, jak thet ey försakar:
Sva fingo the godt väder,
Ok förde Fangar, Honog ok hafvor nog mäder.
Svanthe Nielson thera Höfvissman var,
Ok hederlikit nampn med ährom bar,
Kommo sva til Sverike igen,
Ok flere Hoffmän med them,
Väl hundrat ok ther til siu,
Thet skrifver jak förvissa nu:
Sva förlöper then tima ok rijd
In til S. Michels tijd, *h*)

8. *STEN STURES ANDRA TÅG TILL FINLAND.*
ALTERA STENONIS STURE IN FINLANDIAM EXPEDITIO.

Nu i Vars Herra JESU Nampn,
Drager Her Steen aff Sanda hampn,
Han oplypter sand ok är väl glad,
Med XXX ok C Skip han siglar astad,
Ok vil i Rysseland lända,
Om honum med sinom kan thet hända:
GUdh i Himmerike nade Sverike sva!
Almoger giordes oviljoger tha,
Ok finge ett annat sinne,
Ok foro fran Her Steen uthan minne.
Thet Almogen ville til Sverike fara
Ok ey länger när Her Steen vara,
Thet var ecke under,
Förty the lijdo storan hunger;
Drucko vatn ok ata illa,
Ty kom ibland Almogen stoora villa,
The vare ok nakote om Lijff, Been ok Fötter,
Ok ingen kunde them göra bötter;
Ok förty Svanthe ok alle Hoffmän foro til ryggia,
Ty ville Almogen ther ey länger liggia.
Thetta här ok förty sva full
Gafvo Hoffmän Her Steen stora skull;
Ty Her Steen ecke kom fram, som för är sackt,
Med Folck ok Sverikes mackt.
O! Her Steen thet j varen sva seen,
Thet gör bade ider ok Sverike meen!
Ok hvar vilin j blifva?
I kunnen litit moot Ryssom bedrifva.
Sva gifver Her Steen mangom Orloff hem,
At fara til Sverikis Land igen,
Thet skeer tha sva,
När Her Steen blifva ganska faa:
Nu draga Ryssor ater til Yvan-Groot,
Ok göra Svenskom storan spott,
The läggia pa Yvan-Groot mera acht,
Ok thet ater byggia fastaren med thera macht.
Her Steen faar nogra som honom gaa til hand,
Ty ligger han qvar i Finland,
Besätter Slottin Vijborg ok Oloffzborg,
Ey uthan stoor hiertans sorg:
Ok later öfver alla Märka
Hugga Brotta stora ok starka,
Millan Berna *a*) ok Tafvastaland,
Bade öfver Marck, Skog ok strand,
Huru thet framdeles vil gaa,
Kan jak ey yttermeer at spaa:
Ey kan jak thet skrifva til ända,
För än meer kan at hända;
Sva snart förlöper then langa rijd
Nu in til Jula tijd.
Thet vil jak tha framföra,
Hulkit alla skulo höra,
Ok hvat Skatt aff Sverike uthgick,
Ok liten fromma Sverike therföre fick:
Thet skedde uthan flärd,
Thet Sex Män vare om en gärd:
Thet spörs ä hvart som tu faar,
Sva vijdt som Sverike staar,
Thet the svadan Gärd uthgiorde,
Ok sva till Siös framförde;
X. Spän skrädt Miöl, och sva myckit ransat Malt,
Ey är thet ther med alt;
II Pund Kött, II Pund Fläsk, II Pund Fisk, II Pund Smör
Hvar Gärd hon saa mycket uthgör;
XXIIII Lius, ok sva manga Pijla;
Alt skal uthgöras uthan hvijla,
Som thet ok strax skeer,
Ok myckit annat meer.
I fierdung Gryn; ok II Tunnar tomma,
Sverike til liten fromma;
Ok I Mark Penninga reda;
XXIIII Pijla uthgöra uthan leeda.
Ther med hvar fierde eller fämpte Man,
Säger jak ider för sann,
Med Kost ok sva väria
The som skulle sik med Ryssom bäria.
Thenne Skatt ock Folck monde alt uth komma
Sverike til litet gagn ok fromma,
Then som thetta hafver giordt,
Ok sva vijdt är spordt,
Döma ok ransaka then som skal,
Sva at Sverike ey komber i större qval. *b*)

h) Die 30 Septembris.
a) Perno, paroecia Nylandiæ.

b) Heic subsistit Codex N:o 3, quem secuti *Messenius* & *Hadorphius*.

CONTINUATIO V. AB ANNO 1496 AD ÆVUM R. GUSTAVI I. *)

STEN STURE.

Her Ifvar *a*) hogsede fast opå,
Huru han skulle Konung Hans infå,
Och mig ifrån Sveriges Rijke skilia,
Ther til hade han och andra stoor villia.
GUdh förlåte them theras brott!
Aldrig giorde jag them annat än gott. *b*)
Nu stämplade the så mångalund,
Huru the skulle mig fördärfva i grund,
Och thenne fattige Sveriges Almoge,
Hvilke the vore alzintet gode:
Hvart thet monde tå omsider hvälfva,
Mäste skadan kom opå them sielfva.
Her Ifvar giorde illa thå,
Kong Hanss lät han Calmara få;
Thet kom hans Folck thet skulle anamma,
Och thet med macht väl bemanna;
The fingo både Slott och Stad:
När jag thet sporde, var jag ey glad,
Jag böd uthbod aff alla Städer
Myckit Folck *c*) hade jag och mäder,
Them lät jag til Calmara draga;
Omsider monde the Staden intaga,
Och slogo ihäl hvem the funne,
Som ey til Slottet undlöpa kunne.
Danske båtade litet thå,
Ty mången död på Gatun låg.
Aff Slottet slogo the flere sinne,
Och meente Staden åter vinne:
Thet kunde thå ey effter theras vilie gå,
Ty döde Män ok såre monde the altid få:
Junkar Släntz *d*) han monde tå lifvet late,
Och störte ned död på Calmare gate,
Förre hade han vunnit mången strid,
Men nu var kommen hans ytterste tijd.
Mannelig stodo the Svenske Män,
Och drefvo the Danske til Slottet igän;
Aff Slottet the Danske med Bössor skuto,
Mång taak aff huus the sönder bruto;
På Kyrkior och Staden giorde the skade
Med the Skott the på Slottet hade;
Thesslijkest stundom ey bättre gick,
At Folcket aff Skotten jo skada fick.
Sedan togo Svenske noga vara oppå,
At the skulle ey aff Slottet uthslå;
I tolken nödh the ingen Spijssning finge,
Ty nöddes the för sig dagtinge;
Och Calmara Slott ther med opgofvo,
Och ginga tå aff med behåldna håfvor.
Her Ifvar monde än thå på Borkholm vara,
Ty lät iag mitt Folck dijt fara;
Jag lät honom tå bestalla,
At han skulle ey affkomma med alla:
Ther om skötte han ey stort,
Om en natt kom han uth genom en Lönaport
Til Siös, i mörckret lade han
Then genaste ledh åth Gottland.
Sedan han til Siös monde komma,
The på Slottet voro sig ey försomma,
På Muren en Eeld opgiorde the,
At Her Ifvar skulle i Siön väl see,
Hvar han skulle Gottland taka
Och gode hampn för Gottland raka:
Så kom han til Vissby uthan skade,
Hvilket han och tå i förläning hade.
Fru Magdalen *e*) bleff qvar på Borckholm åter
I ångest, sorg och mycken gråter,
Och sagde: hvad henne ginge illa eller väl i thet sinne,
Tå skulle Her Ifvar henne på Borckholm finne;
Han hade väl achtat henne undsatt,
Hade jag ey kommit sjelff förbrått.
Kong Hans kom ther med Skepp til landa,
Och meente at alla skulle falla honom tilhanda,
Han achtade Borckholms Slott anamme,
Och thet med sitt eget Folck bemanne:
Thet monde jag tå honom förmena,
Och vordo ther annorledes öfverena.
Kong Hans aff sin Skipp på Landet gick,
Med alla vördning jag honom undfick,
Mitt Folck stod thå alt omkring,
Och vij talades vidh uthi then ring;
När vij hade lychtat vårt tale,
Foor Kong Hanss til Skepz uthan dvale:
Som jag sielff ville thet sedan gick
Med allo, jag Borckholmen med dagtingan fick.
Ån giorde Her Ifvar illa thå,
Han lät Kong Hans alt Gottland få,
Han antvardade honom thet i sinne hand,
Så kom han thet frå Sverigis Land.
Sedan han hade giordt thenna Förrädelse stoor,
Strax effter han i Danmarck foor,
Och bleff ther i Sorg och vedermöda,
Til thes han uthaff Verldinne dödde.
Fru Magdalen hans Hustro här qvar monde vara
Hon monde tå til Söderköping fara;
Ther bleff hon siuk och sin Anda opgaff,
I Gråbrödra Clöster lagdes hon i graff.
Ett Recess i Calmara monde stå,
Ty krigde Kong Hanss ther offta på,
Sveriges Herrar the Eldste ther mäst monde vare
Och togo sig ey bättre före,
Ån huldskap och Manskap the Konungen lofva,
Och

*) Sequens Supplementum habemus ex Codice Buræano N:o 5. cum additamentis, nunc primum editis, ex Codice Lincopensi N:o 12.
a) Ivarus Axelii Tott.
b) Codex 12 addit:
Them vill iag ey nempna här
Ty thet är meg tha liika när.
c) Codex 12: Hoff-Folk.
d) Præfectus cohortis Saxonicæ.
e) R. Caroli Canuti filia, Ivari Axelii uxor.

Och Breff och Insigle ther på gåfvo: *f*)
Moot mitt Minne giorde the thet,
Hvilket var mig intet med:
The jätte the skulle med honom stånda,
Och Sveriges Rijke honom skepa tilhanda.
För then skuld monde the honom hylle,
Ty Herre-nampn the hafva ville;
Theras Qvinnor ville ey slätt Hustroer heta;
Ty monde the effter Frue-nampn leta;
The Friborne ville hafva Riddare-slag,
Ty drogo the honom in emot Sveriges Lag.
Han kom til Stockholm med stoor macht,
At hafva Rijket thet var hans acht.
Myckit Folck jag församblade thå,
Och achtade honom tilbaka slå;
Falskheten var så myckit ibland
Mitt Härskap, som jag för visso fann:
Myckit Folck bleff slagit vid Rotabroo,
Thet volte thenne Härrer voro mig otroo.
När Kong Hans han kom för Stockholms By,
Drog jag moot honom i allo thy,
Hade Herrerne thå mannelig med mig stått,
Sveriges Rijke hade han ey fått.
Sidan jag monde Förrädelse finne,
Var mig ey godt moot honom at vinne,
Mången Troo-Man i thet kijff
För Sverigis Rijke lät tå sitt lijff,
Jag var sielff stadder i stoor våde
Hade ey Gudh hulpit med sijna nåde;
Myckit Folck aff stadhen på vindebron stode,
Thet giorde the mig ey til gode.
Myckit mitt Folck i Strömen tå dränncktes,
Tå the tilbaka aff Slottet vändes,
Och meente sitt Lijff ther med hielpa,
At the ey skulle för sina Fiender stielpa.
Så lät jag i villande Strömen gå,
Åth en Lönport på Slottet vid Strömen låg;
Ty hade jag åth Brona och Porten farit,
En Förrädare hade jag visserliga förfarit.
Min Häst med mig öfver Strömmen samm,
Ther med jag til Lönporten kom;
Jak gick opå Muren thet snareste jag gatt,
Och lät ther stinga uth en Hatt:
Med Kong Hans jag thå dagtinga ville,
At jag skulle ey mere aff mitt Folck spille.
Stort Forrädelse giordes mig thå,
The voro så månge på mitt Folck monde slå;
Them jag trodde aff hiertat bäst,
The lönte mig thå aldravärst:
Alt mitt Folck hade slaget blifvit,
Hade jag mig ey til Dagtingan gifvit.
Jag böd Kong Hanss öfvergifva thet mord,
At vij måtte samman komma til ord,
Och sagde: Jag vil honom väl intaga,
Och vara hans Troo-Man alla mina daga,
Om han vil mig vilkor gifva,
I Sverige effter min villie lifva.
Han lofvade mig gott i alla måtte:
Ther med bleffve vij then tijd såte.
Jag klädde mig och uth moot honom gick,
Mycket gladelig han mig undfick;
Han sporde, om jag hade väl moot honom redt,
Satt til Borden och Duken bredt;
Om jag både Maat och Ööl nog hade,
Ther Gäster kunde göra sig med glade?
Jag svarade honom så brådelig thå:
Thet veta the bäst ther bak Eder stå,
Som thetta hafva både bakat och brygd,
Eders Nåde töra the göra samma odygd,
När the komma sig väl veder,
Nådige Herre thet säger iag Eder.
Tå tog iag Kong Hanss under sin arm,
Och ledde honom in med lönliga harm,
Til fredz var iag doch lijkväl thå,
At Frälset sin vilia skulle få,
Riddare-slag och Herre-nampn,
Än tå thet var ey Rijket til gagn.
På Stockholms Slott iag honom ledde,
All gunst och Kärleek honom betedde
Medh Maat och Ööl, Vijn och Mjöd
Opå tolket och annat var ingen nöd;
Sverigis Rijke antvardade iag thå
I hans händer thet före at stå:
Store gåfvor monde iag ey spara,
På thet han skulle mig gunstig vara:
Han giorde och mig til Kärleek igen,
Gaff mig Nyköpingz Slott til Län,
Och annat hvad iag monde begära,
Thet giorde han uthaff sin ähra.

KONUNG HANS.

Som Her Steen hafver sagt thet så tilgick,
Med Sveriges Herrars hielp iag Sverige fick.
Titt och offta the mig tilskrefve,
At jag skulle theras Herre blifve:
Thet skedde altså effter theras vilja,
Her Steen monde the frå Rijket skilia.
När jag bleff krönt then samma dag,
Gaff iag uth mångt Riddare-slag;
Tyske och Svenske iag til Riddare slog,
The lofvade mig vara hulde och troo.
På thet the Svenske skulle Herrar vara,
Bön och Gunst monde the ey spara;
Somme Barn monde jag til Riddare slå,
Then som än i tånom *a*) låg,
Thet monde thenne Svenske Qvinnor vålla,
Ty aff Herre-nampn monde the så myckit hålla,
Hvar Frälsis Qvinna ville heta Fruga, *b*)
På thet andra skulle sig för henne buga:

Så

f) Codex 12 addit: Ett storth jordskalff oc dön hördis i Sverige Sancti Ludovici natt (die 25 Augusti) Sa ath ketzlar oc gryther fulle aff hyllerne oc huusen rystes mekteliga.

a) Linda, fascia. Apud nutrices in Ostrogothia adhuc usitata.

b) Fru, Domina. Milites enim soli Domini, illorumque Conjuges Dominæ salutabantur.

Så framfusse voro the Hustrur thå,
At the hade gärne låtet sig til Riddare slå,
Om the hade Piltebarn i buken hafft,
Och ey vore kommen til sin krafft,
Vist hade the låtit thet Riddare blifvit,
Hvad heller thet hade dödt eller lefvat.
Sedan alt var effter min vilia gångit,
Och iag hade all Slotten i händer fångit,
Mine Fougdter satte iag ther oppå,
Och i hvart Län iag giorde och så,
At the skulle effter min begäre
All Skatt och Ränta aff Almogen bäre.
Hvad Svenske blefve sake, skulle the ey undraga,
Men the Danske skulle the jo taga i daga,
En thy han Lifvet förvärckat hade,
Skulle honom äntå skee ingen skade;
Min Breff och Ord höllt iag fulle i mäste,
Men thå ville iag vara på Svenskes värste:
Så hade iag och mine Fougdter befalt,
Ey skona the Svenske, ehvad thet galt:
Kom Dansker och Svensker in för Rätta,
Och var them emillan någon trätta,
Danske böd iag mine Fougder hielpa,
Svenske altijd til saken stielpa;
Vore the och Svenske båden två,
The skulle thå både för skadan stå.
Jöns Falster som Örebroo hade inne,
Ett stycke giorde han i thet sinne;
Harald Plätting c) lät han fånga,
Och med Stöfle och Sporre til galgan gånge,
Ther lät han honom hänga uthan domma,
Thet Rychte monde vijda om Sverige komma,
Aff hvilket vorde mig månge vrede,
Och dageligen fingo til mig stoor lede;
Therföre gick thet Jöns Falster ey väl,
I Arboga bleff han slagen ihäl.
Jag hade och offta stoor onåda,
Ehuru jag skulle Her Steen förråde,
Jag bad honom offta til Stockholm komma,
Och ingalunda thet försumma:
Han lagade thet huru han kunde,
Til mig kom han ingalunde;
Stundom monde han til Findland fara,
Och stundom på Nyköpingz Slott at vara:
Ån monde thet ena reso hända,
At han i Stockholm hade något ända,
Han kom tijt med Herrer flere,
Min hog optändes jo thes mere
Huru jag skulle honom lifvet afftaga,
På thet jag skulle här råda alla daga.
Her Steen lät iag kalla til mig thå,
Bödelen var ey långt ifrå:
Hade iag tå ey affrådd varit,
Sörgelig hade Her Steen thå farit,
Herranar sagde thet skulle ey skee,
Göra i thet, så skulle i see
Thet blifver eder til liten fromme,
Och j med edre, menlig til Danmarck komme.
Sedan iag thet hörde iag thet begaff,
Och Herrenar togo honom med sig aff:
Tolket tog them illa behaga,
At iag ville tolket för mig taga,
Och sagde: om jag hade fullkomnat thet,
Tå hade iag ingalund lychtat ther med,
Vthan flere hade samma vägen gått
Vthaff them, om iag hade framgång fått.
Thenna Herrane vorde och mig mislynthe
Före jag them ey Slott och stor förläningh unthe:
När iag theras Konung och Herre bleff,
Lofvade iag them med Ord och Breff,
At Svenske Män skulle mäst Slottin hafva,
Och med gode Förläningar them begåfva;
Ther hölt iag altzintet aff,
Vthan Danske iag Slott och Förläning gaff.
Något här effter iag monde här Konung vara;
Monde iag neder til Danmark fara,
Allan Skatt the monde öfver Sverige göra
Lät iag til Danmarck med mig föra,
Jag sampnade åter mina Män,
Och drog så in til Sverige igen,
Min Drottning Chirstin fölgde och thå;
Jungfru Eddela d) giorde och så,
Altijd skulle hon åka med mig i Släda,
Thet giorde jag för lust och gläde,
Hon kunde väl skämpta med sin ord,
Och Tärning kasta öfver Tafvelbord.
I the samma Vinters daga,
Monde iag til Stockholm draga,
Vid III åhr iag thetta Rijket hade,
Månge nye Seder iag pålade,
Besynnerlig något Godz aff Frälset taga,
Them mig syntes bäst behaga.
Frå Her Nils Christiernsson iag ett Laxefiske tog
Mig tyckte honom äntå hafva Egor nog:
Honom behagade thet ey väl,
Med thy slog han min Fougde ihäl.
Herranar svoro sig alla samman,
Sedan gick thet mig aff gamman,
Alle satte sig opp emoot mig thå,
Och begynte fast på mine Fougder slå.
Her Steen Sture opp i Dalerne drog,
Myckit Folck han ther uthtog,
Och drog så sedan för Stockholms By,
Ey låg han länge ther med i thy,
At thet effter hans vilia gick,
Med Borgarnes falskheet han Staden fick.
Jag kunde ther länger ey sedan bida,
Åth Danmarck til Siöss lät iag mig lida,
Min Drotning Chirstin lät iag qvarre blifva,
Ther monde hon i stoor nöd och armdom lifva;
Och flere med henne, som ther voro,
Med Skörbiugg och Hunger the gåfvo sig svåre,
Mången god feet Hästekropp
För Hunger skull åto the ther opp.

Ele-

c) *v. Stiernman*, Höfd. M. p. 149.

d) Regis amasia. *Dalin* T. II. p. 841.

Electus aff Linköping Henning Gadd,
Aff honom var Slottet så hårdt belagd,
At iag kom hvarken uth eller in;
Ty lede the tolken nöd i thet sinn,
The vänte iag skulle them undsättning göra,
Och färsk Maat tå til them föra,
Ty hölle the thet längste the kunde,
Them undsätte kunde iag ingalunde.
Mere än CCC. Män blefve på Slottet döde,
Med thy gaffz thet opp i tolken nöde;
Källare och Torn fulle med döde Kroppar vore,
Och gick aff them ond lucht full svåre:
The hade nog göra i många daga,
Förän the kunde them alla uthdraga.
Ey monde bätter the reso gånga,
Än Chirstin min Drotning bleff gripin til fånga,
Med Fruer och Möer, Riddare och Svena,
Som henne mäst pläga altijd tiena:
Til Vastena bleff hon inmanat thå,
Mere än ett åhr hon ther låg.
Så bleff dagtingat med the Lybeske omsijde,
At hon fick våld til Danmark rijde.
Her Steen Sture åter vid Rijket tog,
Med mycken macht til Calmara drog,
Ty iag hade thet til mig anammat,
Och med mitt Folck thet väl bemannat.
Jag låtz them ville bijda med macht,
Thet gick ey thå effter min acht;
Thet lycktades ther med på thet sidste,
At iag både Calmare och Öland miste.

STEN STURE.

Mången plägar ther effter trå,
Som han monde sielfver aff skada få.
Om Sveriges Män ville sig väl betäncke,
Effter uthländske Herrer skulle the ey trängte,
Ty the hålla Svenske för Spee och Spott,
Och göra them mera ondt än gott.
The Herrar Kong Hanss här in i Rijket drogo,
The voro the förste som honom uthslogo;
Ther til dreff them mycken nöd,
Ty theras Dukar vordo stackote och litet bröd.
Kong Hans monde them så lithet begafva
All förläning ville han sielffver haffva.
Som andra pyscara Sverigis herrer ginge,
Ingen förläning the utaff honom finge.
Annorledis han them loffvat hade,
Före än the honom huldskap och mandskap sade.
Tå bleff iag aff Herranar helig och goder,
The kallade mig sine käreste Broder,
The bodo mig iag skulle med them stå,
Kong Hans med macht aff Rijket slå;
Jag lydde effter theras råde,
Och giorde effter som the både;
Först til Stockholm drog iag med min här,
Ty Kong Hanss han var thå ther;
Ey långt ther effter fick iag Byn,
Och med min macht drog iag ther in.
Kong Hans ther effter til Danmarck drog,
Alla ypperste håfvor han med sig tog.
Doctor Henning Gadd monde iag befalla,
At han Stockholms Slott skulle väl bestalla,
Han var Sverige en full-troo Man,
Electus til Linköping tå var han.
Sedan monde iag om Rijket draga,
Almogen hylla och Slotten intaga:
På Stockholms Slott lede the stoor nöd,
The hade hvarcken Fetalie eller bröd:
Monga monde ther döde bliffva
Ty mote the om sijde Slottet opgiffva.
Sedan förfölgde iag med alla,
Calmara Slott lät iag bestalla,
Kong Hans then tijd ther inne låg,
Väl MMM. Folck hade han thå;
Föga Folck var thet iag hade,
Jag tröste mäst opå Gudz Nåde,
Mera än Tusende kunde tha vara,
Som sitt Lijff för Rijket ey ville spara.
Kong Hanss slog offta aff Staden uth;
Vij mötte honom med Skächter och Spiut,
Svärd och Glafven fingo thå gång,
Hvar reso giorde vij them vägen trång;
Han uthslog om dagen två resor eller tree,
Mäste skadan på hans Folck monde skee:
Sielfver han i hvar strijd var,
Sin hälsa och lijff hade han ospar;
Än timmade thet omsider så,
At iag monde Staden med Herresköld få:
Til mig kom macht dag ifrå dag,
Ty finge the Danske ey annat lag.
Danske var thet litet til fromma,
At vij så raskelig i Staden komma,
Vij sökte i Källara och Huus frå Huus,
Med them vij ville thå leka Ruus;
Vij slogo til döde så månge vij finge,
Fåå voro the som thå undginge:
Vthan the innan på Slottet voro
Fögo fara the för oss boro.
Kong Hans han gaff thå öfver at strijda,
Och lät sig frå Calmar til Danmarck lijda.
Doctor Henning antvardade iag thet Slott,
Ty iag ville fara tädan brott
Annorstädz dijt iag hade värff,
Afväria Rijksens skada och fördärff.
Sedan iag var kommen til Stockholms By,
Mötte mig ther Tijdender ny,
The Lybbeske Herrar som voro uthsände,
At the skulle then Feigd omvände,
Och at Drottning Chirstin som i Vadzstena mon vara
Måtte fritt igen til Danmark fara.
Ther om höllt iag en Herredag,
At Rijket skulle komma i bättre lag;
Någre Svenske Herrar iag med mig tog
Och med the Lybbeske til Vadzstena drog,
Ther höllo vij Hoff någre dagar,
För än hon monde til Danmarck fara.
Then dag hon aff Vadzstena foor

Sångz

Sångz Mässa i S. Katharina Chor
I Vadzstena Closter högtidelig
Med Pipor och Basuner besynnerlig;
All ähra och dygd iag henne betedde,
Och sielff iag henne til Offers ledde;
Doctor Henning Gadd och så,
På vänstre sidone monde han gå.
Sedan fölgde vij henne med ähre,
Til thes vij kommo til Landamäre,
I vägen hade vij glädie och lust,
Hvariom besörgde iag fritt Foder och Kost;
Alla skildes vij med Kärleek åth;
Ey hade iag trodt at sedan skulle så gått,
Som iag må här för allom klaga,
Huru Doctor Carl tog mig aff daga:
Han hörde Drottning Chirstin til,
Med mig giorde han Förrädare spell.
Sedan vij monde thå åthskilde vara;
I Vässboo til först nattlägre monde iag fara,
När Her Sven i Forsa iag Herberge tog,
Ööl och Maat gaff han mig nog;
Omkring Bygden lagde jag mina Svena,
Få voro the när, som mig skulle tiena,
Aff ondt iag thå alzinte viste,
Annat röntes opå thet sidste.
Doctor Carl kom thå tilbaka igen,
Ey trodde iag annars än han var min Vän;
Någor ärende han thå haffde,
Til hvilket han rådh aff mig kraffde;
Vij tilhopa drucke och åte,
Om Dryck och Faat vij både såte;
I then stund monde han mig förgifve;
Ty han unte mig ey länger lifve.
Sedan thet var giordt han tilbaka redh
Til Drotning Chirstin then genasta ledh;
Strax redh iag til Värnemoo, *a*)
Ey hade iag hvaske hvila eller roo;
Med svede, värck och stoor nöd.
Kom iag sedan til Skällingeröd, *b*)
Ther måtte iag til Sängena gå,
Ey förmåtte iag länger färdas thå;
Mina Vänner lagde sig fast ther om;
At iag än thå til Jöneköping kom,
Söndagen iag tijt kom med stoor nöd,
Then näste Thorsdagen ther effter bleff iag död;
Vid S. Katharine Martyris tijd, *c*)
Alzvoldige Gudh han vare mig blijd!
Tusende femhundrade och Fyra åhr,
Effter Christus födder var.
Mitt Lijk the sedan i Kistor slogo,
I Släda satte thet och til Stockholm drogo;
Vthi mine tieneste hade iag en Man,
Mig sveplik *d*) thå var han;
From Man Peder Byreson åth nampne,
Han redh för mig uthi min hampne,
Ingen trodde annat, än thet iag skulle vara:
Hvar han monde op åth fara,
Han gick thå ey uppenbara,
Siuk låtz han sig altijd vara,
Besynnerlig i ögon sin,
Ty kommo ey månge til honom in;
Vthan besynnerlig the ährende hade;
Han strax sig i Sängene lade,
Vindugen *e*) hade han fullväl höldt,
At thet skulle vara för hvar Man döldt;
Tå lijkväl voro the månge thet viste,
Och sorgade fullfast at the mig miste;
Aldramäst min Hustro Ingeborg *f*)
När hon thet sporde fick hon stoor sorg;
Mitt Lijk fördes thå til Stockholms Stad;
Alle sorgde och ingen var glad:
Her Electus fölgde mig opåth thå,
Med sitt Folck han i Staden låg,
Ey kom han oppå thet Slott,
Förän the hade sig en ny Herre fått,
Jon Jönsson *g*) monde för Slotzlofven stå,
Min Hustro lät han på Slottet gå,
At hon skulle alt effter sin vilie laga,
Thet henne tilhörde, aff Slottet taga.
Mitt Lijk sattes thå i Bykyrkena in,
Vid S. Jörans Altare i thet sinn.
Ther stod jagh några daga
Till täss Herrane skulle sig höffvitzman taga.
Alla Sveriges Herrar sampnades thå,
Öfverväga hvilken Rijket skulle förestå,
Her Svante Nielson bleff ther uthvald,
Ty han var thå bäst ther til fall.
När alt var lagdt effter theras vilia,
Ville ey Herrarne sig åthskilia,
Förän the hade fullkomnat thet iag hade sagd
Mitt Lijk i Gripzholm i Jorde lagd:
The togo thet opp och dijt förde the thet,
Hvar Herre i Sverige var ther med;
I Carthusa Kloster iag i Jorde kom,
Ther at liggia til then ytterste Dom. *h*)
Thet Closter hade iag sielfver stichtat,
Och effter min egen vilie dichtat
Gudhi til heder oc Marie then möö,
At the skulle mig hielpa, när jag skulle döö.
Ther var ingifven Leek och Lärd,
Som

a) Emporium Smolandiæ X milliaribus Halmstadia distans.

b) Skillingerum villa equestris in præfectura Calmariensi.

c) Die 25 Novembris 1504. Sed an. 1503 d. 15 Decembr. mortuum fuisse alibi probatur.

d) Svåra lik, valde similis.

e) Fönstret, fenestra.

f) Ingeburgis Tott, filiæ unicæ Brigittæ monialis Vadstenensis an. 1536 denatæ, mater. Fuisse suo tempore litteratissimam testantur plures libri, olim ei proprii, in Bibliotheca Acad. Upsal. adhuc residui.

g) Svart de Gladö. v *Stiernman*, Höfd. M. p. 18.

h) Monasterio hocce tempore Reformationis dilapidato, ossa Stenonis in templo Kärnboensi Sudermanniæ reposita, a quo loco tandem a. 1577 cura Caroli IX. in Templum Cathedrale Strengnesense translata, ubi Coenotaphium memoriæ Illius, tempore R. Gustavi III erectum, hodie conspicitur.

Som oppe skulle hålla Gudz Tidegård;
Jag menar thet skal til Domen stå,
At ingen skal diersvas thet nederslå.
Jag lät mig mycket ther om vårda,
Ther under gaff iag både Godz och Gårda
Med breff och bevijssning på alla the ränta,
Jag menar thet blifver, som iag vänte;
Effter iag för the saker giorde thet,
För mig och min omvårdnadt,
Oss skulle alla skee Gudz nåde
Och skillia ifrån Fördömmelsens våde,
Gudh gifvi min Siäl hvila och roo,
Evinnerlig med sig i Himmelen boo!

SVANTE STURE.

Sedan iag vid Rijket tog,
Jag strax ned til Calmara drog;
Kong Hans aff Danmark i thet sinne
Calmare Slott hade han än inne:
Thet åter taga var min acht,
Ty foor iag dijt med mine macht;
Macht hade han och så på sin sijda,
Therföre monde iag med honom strijda.
Effter Her Steen Sture var döder thå,
Ville han sig gärna in i Rijket slå:
Tå kunde han ey sin vilja främia,
Vij ville oss med honom sämia;
Med thy tog jag mannelig med honom strijda,
Så at til Danmarck rymde han omsijda.
The Svenske sökte med fulla fart
Mycket hans Folck på Marckenne qvart:
Sedan bad iag Doctor Henning thet Slottet bevara,
Mädan jag skulle tädan fara
Annorstädes i Rijket och achta opå,
Om Kong Hans ville flerestädes på Rijket slå;
Ty skulle iag moot honom taga,
At han skulle ey i Rijket draga.
Doctor Henning stod fast som en troo Man,
Offta til Slottet stormade han,
Han hölt them inne til Vatn och Land,
Mång lämpelig stycke han moot them fan:
Ingen hielp och rådh the sig viste,
Ty opgofvo the Slottet på thet sidste
I then nöd the voro stadde,
Och antvardade thet Doctor Henning Gadde.
När jag the tidende sporde,
Jag mig mycket glad then dagen giorde,
Jag antvardade thet Slottet en fulltroo Man,
Jon Månsson *a*) så heet han.
Sedan Sverige var kommet aff thenne våda,
Monde jag vid Nijo åhr sedan råda,
Lekte och Lärde monde iag styrckia,
Vid macht hölt iag både Closter och Kyrckia;
Altijd ville iag veta Sveriges fromma,
Med alle skipa Lag och Rätt och domma.
Kong Hans giorde offta skada här in,
Tå tog iag förråd i thet sinn,
Församblade en Häär som iag kunde bäst,
Hvar och en skulle vara til Häst,
För them skickade jag en Höfvitzman,
Her Åke Hansson *b*) trofast var han;
Efter min vilie han Folcket tog,
Och iag in i Danmarck med Härsköld drog:
Ther meente iag god Seger vinna,
Jag böd til både bränna och skinna,
Ty Kong Hansses Folck thet samma giorde
Offta här in i Rijket, som iag sporde;
Sverigis skade iag hämpna ville,
På thet the skulle sig ther aff stille.
När the kommo Fem miler öfver Landamär,
The Danskes Häär låg för them thär,
Her Åke bad alla fasta stå,
Och mandelig moot sina Fiender slå; *c*)
Her Åke ropade med höga röst:
I Svenske Män, varen väl tröst,
Trycker effter mig med fulla fart, *d*)
Mitt Lijff skal iag nu hafva ospart:
Jag rijder före öfver thetta vadh;
Fölier strax effter, som iag Eder badh.
Som han var kommen opp för then Lide. *e*)
Ther låge the Danske reda til stride;
När Lasse Frost var honom var,
Med Glafven han moot honom raskelig bar,
Honom kende han fullväl i thet sinne,
Frå honom var han kommen med ominne,
Han stack honom död aff Hästen nid;
All Sverigis macht gaffz ther vid!
Brynte Byrelson och Marqvard Guldsmed aff Skara
Monde och samma Färdhen fara.
Her Åke togz thå döde opp,
Til Helsingborg förde the hans kropp:
Fru Anna Tyke Brahes *f*) lät honom begå
Med alla the Clerker hon kunde få,
Högtidelig til Grafven i Kyrckian kom,
Ther at ligga til then ytterste dom.
Sedan for Folcket för the saka
Raskelig åter hem tilbaka:
Illa måtte the thet svara,
At the togo sin Herre ey bättre til vahra;
Hade the strax fram med honom rijdit,
The reso hade han ey döden lijdit:
The voro falske somme ibland,
Som iag i sanna sedan förnam.
Stoor Härligheet i mina daga skedde,
Som Gudh besynnerlig i Skäninge tedde
Om S. Ingred Gudz uthvalde vän,
I Skrin lagdes hennes helige Been;
Med flere Herrar iag ther var,

Och

a) Natt och Dag. v. *Stiernman* Höfd. Minne p. 285.
b) Natt och Dag, v. *Stiernman* l. c. p. 149.
c) Codex 12: – – kyrke ther mæssa höra
Med hiertans angher sin scriptamål göra.
d) Idem Codex: och – – uthen stenbroo
Bland Svenske röntes hoo tha var troo.
e) Kulle, clivus, collis altior.
f) Cod. 12: Tyge Krabbes.

Och hennes Skrijn och Been til Kyrckan bar:
Allan then Almoge som tijt drog,
Óöl och Maat finge the nog;
Högtidelig Gästebod giordes ther thå,
Alla Biskopar och Herrer motte tijt gå,
Fruer och Jungfrur, Munckar och Präster,
Qvinnor och Män the ypperste och bäste,
Ther opsattes Stugur, Salar och Boder,
Maat gaffz nogh både mycken och goder;
Inne och uthe gaffz i thet sinn
Ey allenast Óöl, uthan Miöd och Vijn:
Hvar åth oc drack som han gath
God drygd var både i öl oc maat
I Visterhus oc kællare fans ther oppa rön
Tolket skedde utan tvifl för S:te Ingrids bön.
The herra oc bergsmæn i the stunde
Begaffvade Klostret thet bästa the kunde
Med penninga oc gull oc Sölftacker store
Oc sedan ther epter aff Skeninge fore.
Tusende Femhundrade och Tijo åhr,
Dagen näst effter Olai thet var. *f*)
Kong Christiern församblade en Häär så stoor,
Och med honom in i Västergöthland for,
Med hogmodigheet kom han och myckin bram,
Och tvingade alle ther han foor fram,
The motte honum alle brandskatt gifva,
Om the ville vid huus och hemman blifva.
In i Västergötland drog iag moot honom thå,
Men ey tröste iag moot honom slå,
Folck hade iag nog som ville them bijda,
Jag ville thå ey låta sammanstrijda;
Med honom hölt iag thå ingen strijd,
Vthan foor til Opland then samma tijd.
Han foor öfver alt Västergöthland,
Alla Västgöther gingo honom til hand;
Til Jöneköping kom han omside,
Ther monde han nogra daga bide,
Öfver Hållaveden fara thet var hans acht,
Men Östgöther höllo ther starcke vacht.
Fast monde han then tijdh Östgöthane höta,
Östgöther monde honom ther möta,
The uthgingo alle som värn kunde göra:
När Kong Christiern fick thet höra,
För Östgötha vrede thå räddes han nogh,
Full snart han åter til Danmarck drogh.
Tusende Femhundrade och Elfva åhr
Strax effter Julen thet var,
Aff Siukdom led iag myckin möda,
Omsider drog han mig til döda.
Jag med mig mina Vänner tog,
Och om Juletijd til Västerås drog,
Jag min Juul ther med gläde drack,
Ty iag var thå något helbregda och starck;
Några Bärgzmän kommo thå til min,
Them skänckte iag både Miöd och Vijn;
Effter Jula Högtijd siuende dag,
Giorde iag med them ett lag
Om ett Silffbärg som funnit var,
Ther Malmen var både fijn och klar. *g*)
Mig misslijkade och hvitnade ther iag satt,
Dödsens språng fick mig thå fatt:
Jag bleknade om Kinder som en Gast,
Åth dören lät iag mig lijda fast;
Strax iag utom dören kommen var
Aff dödzens språng jag til Marcken bar,
Min Småsven sprang åth stugune thå,
Och bad the Bergzmän strax uthgå:
The kommo springandes i samma stund,
Mig kunde the hielpa ingalund;
För än iag fick väl lius i handa,
Hade jag gifvit op min Anda. *h*)
The båro mig död i Stugun in,
Och råddes vid thet samma sinn,
Hvad the skulle til råda taga,
Effter framledne voro mina daga?
Dörene stängdes grannelig thå,
At ingen kom hvarken til eller frå.
Märta *i*) min Hustro kom för then dör,
Med sin Herre tala ville hon nu som förr;
Dörevachtaren sade: min käre Fru
Inkomma kunne j ingalunde nu,
Gören min Herre intet qval,
Ty med the Bärgzmän hafver han lönligt taal:
Han bad j skullen ey låte eder långa,
Vthan liten stund häller i Kyrkone gånga.
Ther med hon til Kyrkio gick,
Thet jag döder var hon ey veta fick,
För än Rycktet skulle vthspringa,
Tolket rådh the före finge:
Alle Hoffmän som voro på thet fäste,
Budo the i Byn at vara sine gäste;
Somme Bärgzmän med Svennane drogo;
The qvarre voro the Slotzlofven intogo.
Svennane rutade och drucko i Byn,
Mädan Bärgzmännen togo Slottet in;
Sammaledes giorde the Stockholms Slott,
Annars hade the thet ey fått.
Ett lönligit Sändebud the tijt sände,
Som med Jon Jönson skulle thet ärende ände;
När Jon Jönson fick thet spöria,
Min död monde han ey litet sörja;
Ett Breff hade Bärgzmän skrifvit thå
Opå mine vägna, som lydde så:
"Jag Svante Nilson Riddersman

Och

f) Die 5 Julii 1510.

g) Argentifodina, prope oppidum Sala Westmanniæ, hocce tempore detecta.

h) Codex 12: Then samme dag var storth urvædher oc svårt sniöfall, store sniödriffverna mandz högt la för husen.

i) Märta Ivarsdotter, Danicæ originis, uxor Svantonis altera, filia Ivari Jönsson & Christinæ Pedersdotter Oxe, antea nupta Canuto Alfsson, Castellano Aggerhuusensi Norvegiæ. Primam duxit Svanto uxorem Ilianam Gädda, filiam R. Sen. Erengislonis Caroli Gädda in Gäddeholm et Benedictæ Körning, ex quo connubio natus Steno Sture, Patris in Regni moderamine dignus successor. Præterea conf. *Schröder*, Iduna. T. VI. p. 119.

Och Höfvitzman öfver Sveriges Land
Hälser Eder alle Fattige och Rijke,
Frälsismän, Clerker och flere slijke,
Fougder, Hoffmän och Embetzmän,
Bönder, Bokarla och Köpstadzmän.
Effter jag kranker och siuker monde vara,
Som Eder alla är vitterligit oppenbara;
Hafver iag fånget så för råde,
At Rijket skal stånda uthan våde.
Ther effter hafver iag myckin trå,
Thenne store tunge skilias ifrå,
Gärna åstundar iag hvijla och roo,
Ingen Menniskia skal thet troo;
Om thet Eders vilje endrächtelig vore
Min Son thetta Rijket monde stånda före,
Ville j honom alla jaka,
I min stad til Sverikis Höfvitzman taka;
Ther om bode iag eder gärna!
Rijket skulle han beskärma och värna;
Han vågar både för Leekt och Lärd
Vthan tvifvel sitt Lijff och välfärd.
Om j thetta gören som iag begärer,
Skal iag Eder betee all dygd och ähre,
Och vara Eder bäste och gode bestand;
Eder befallandes Gud och then Helige And!"
Jon Jönsson lönte strax alla the Sväna
Pa Stockholms Slott, som mig monde tiäna;
Borgmästare och Rådh lät han opkalla,
Thetta Breff lät han läsa för them alla,
Och Brefvet nögdes them alla väl,
Och sagde thet vara berådt med skäl.
Jon Jönson soldade alla mina Svena,
På min Sons vägna trofasteliga tiena;
Slotzlofven med vittne tog han til sin,
På Her Steen Stures vägna, käre Sonen min.
På samma tijd som iag doo,
Var min Son på Örebroo,
Tijdende fick han jemväl brått,
Thet jag var död, gladdes han ey åth.
Han redde sig til och ville ey bijda,
Til Västerårs lät han sig lijda;
Högtijdelig lät han mig begå
Med alla the Klerker han kunde få.
Thå iag leffde, keeste iag mig Lägerstader,
Ther som låg begrafven min Käreste Fader
Her Nils Sture, iag ther jämpte kom,
Ther at liggia til then ytterste dom. *k*)
Tridie dag effter iag min Anda opgaff,
Lagdes min döda Kropp i Graff:
Tusende Femhundrade och Tolff åhr,
Tijonde dag effter Juul *l*) thet var.

STEN STURE, JUNIOR.

Hoo thet rättelig grunda kan,
Lyckan fölier ey hvariom Man,
En tijd smickrar hon med blide ansicht,
Hård skäpnat är hon åth ändelycht;
I förstone kommer hon som Sommer med Löst,
Ther effter som Vinter med Köld och Fröst:
Mångalund kommer hon med sitt smiker,
Mången hon på thet sidsta sviker:
Så giorde hon mig i mina daga,
Mig hielper nu föga ther om at klaga,
Först monde hon fast med mig stå,
Sedan började hon fast emot mig gå.
Tå iag effter min Fader til välde kom,
Bergzmän lagde sig mäst ther om,
Vesteråhrs Slott flydde the mig thå,
Stockholms Slott giorde the också.
Somme Herrer tyckte mig ther til ey doga,
En annan Höfvitzman the sig toge,
Her Erik Trolle monde thet vara,
Then the ville för Rijket skulle svara;
Bärgzmän och Almoga honom ey hafva ville,
Vthan mig allenest monde the hylle.
I Arboga höltz en Herredag,
Så kom thet i thettä lag,
At the alle öfver ens drogo,
Mig öfver Rikit til Höfvidzman togo;
The räddes för Almogens vrede och hoot,
The ville thå ey göra them emoot.
Sidan jak thetta Rijket fick,
I thet första alt effter min vilja gick,
All Sverigis Almoge unte mig väl,
Hvarken ung eller gammal giorde iag oskäl,
The höllo mig i vyrdning och heder:
Vid Lag hölt iag them och goda Seder.
Klerkeriet ville jag gärna styrkia,
Beskärma och väria både Closter och Kyrkia;
Thet var altijd i min acht,
Breff och ord hålla vid macht.
Altijd var thet i mitt sätt
Gärna skipa hvariom Lag och Rätt,
Så väl fattiga som then rijka,
Jag giorde them ther med både lijka,
Hvarske på the gamble eller unge
Lagde jag någon storan tunge
Med gästning, skatt heller någher åggelle,
Sedhan jag var kommen til velle.
Jag skonade them thet bästa jag kunde
Noghen förderffva ville iag ingalunde;
Then brotzliga giorde jag med nåde,
Så han kom rättelig aff sin våde.
På mina Sväna hölt iag skäligen aga,
At ingen skulle them för skalkheet klaga;
Hoo som bröt, om iag thet sporde,
Effter Sverigis Lag iag thå giorde,
Effter hans Saak lät iag honom rätta,
Med tolket stältes all kijff ok trätta.

Mina

k) De sepulchreto Sturiano in Choro Templi Cathedralis Arosiensis vid. *Schröder*, Iduna. T. VI. p. 118.

l) Die 4 Jan. 1512. In memoriam Parentis anno 1516 Templo Cathedrali Arosiensi legavit Steno Sture una cum conjuge Christina Gyllenstierna, Tabulam Altaris egregiam, quæ adhuc ibidem conspicitur.

Mina Fougdar böd iag dag från dag,
At the skulle Almogen göra ingen olag,
Hoo thet giorde han näpster bleff,
Och aff sitt Fögderij iag honom dreeff.
Gudh lät sina Nåder skijna thå
Med Helige Biskop Niels i Linköping lå,
Hans helige Been the lagdes i Skrin,
Thet såg iag med ögon min:
Bisper och Prelater voro ther när,
Myckit Härskap och Almoga var och thär;
Tidegärd höltz högtijdelig,
I then Högtijd Predikan dagelig;
Hvar Prelat hölt thå sin,
Somme på Svenska och somme på Latin.
Biskop Hans Brask hölt ther til Kost,
Och skänckte alla både Vin och Most,
Miöd och Ööl gaffz ther nogh,
Som hvar bäst lyste han ther aff togh.
Om aftonen optändis Lykther tha
Att hvar skulle se hvarth han skulle gå;
The Lykther stode alle i en ring
I Hvalfholen och Domkyrkan omkring,
Ther brunne the then långa natt
Ty stoor long ljus vore i them satt,
Ther voro och the som på skulle achta,
Och Lius och Eld skulle granneligh vachta.
I Domkyrkian månge Lampor och Lius optändes,
Och brunno til thess all Tidegärd ändes;
Then Högtijd stod i dagar tree;
Stoor ähro och Heder monde ther skee:
Ettusende Femhundrade och tiugu åhr,
Söndagen effter Kyndermässa thet var. a)
Thenne tijd vijgdes Erchiebiskop Göstaff b) i Rom,
Och sedan hijt til Upsala kom;
Mädan han i Rom monde vara,
Lät iag mitt trogne budh tijt fara,
Sammanbindas i vänskap var min begäre,
Ty betedde iag honom stora ähre:
Månge löduge Marck Sölff iag honom skänckte,
Min Vän thes bättre vara iag thå tänckte.
Thet vart ey såsom iag förfan,
Här vore fast onde Mäklare ibland,
The förde mellan oss både dag och dygn,
Ehvad the sagde var aldramäst Lygn:
När han kom hem i thenna Skär,
Giorde iag mig redo och ville möta honom ther;
Jag ville han skulle först til Stockholm komma,
Rijket til heder och mycken fromma,
Jag hade väl moot honom redt,
Om han hade velat sig tijt tedt,
Jag skulle hafva lagt mig ther om vinn,
Med stoor heder tagit honom inn.

Onda Menniskior monde honom råda,
Om han ville fly sin skada och våda,
Tå skulle han ey til Stockholm fara,
Om han ville sitt Lijff förvahra;
Ty iag skulle för honom hafva satt försåt,
Och som minst vårda, hafve honom förrådt:
Thet kom aldrig vthi min acht
Honom förråda, som tå var sagt.
När han mitt budh monde få,
Ther om alzinte skötte han thå,
Vthan drog strax in åth Stækes Slott,
I mitt hierta giorde thet ey gott;
Ey talade han vid mig ett ord,
Ty växte ther aff stort Krijg och Mord.
Ån böd iag ödmiukt til på nytt
Med Budh och Breff offta och tijdt,
Jag bad honom kärlig til mig fara,
Jag vil han skulle min Fader vara,
Och i mitt Barns-ööl göra sig glad,
Gudh veet huru kärlig iag honom bad:
Jag honom för min Fader älska ville,
Men Skalckar monde thet förspille, b)
The sade iag giorde thet med onda list,
At iag tå ville honom förråda vist;
Hvilket iag aldrig achtade at göre,
Ån thå the tolket millan oss före.
Så bleff thet sedan jo mera värre,
Med honom togo hålla flere Herre,
Och höllo månge lönlige Herredaga,
Huru bäst the skulle Kong Christiern intaga:
Oppå min skada och min förderff,
Thet var sedan theras idkeliga värff,
Med Budh och Breff som han monde få,
Huru the ville manliga med honom stå;
Om han ville theras Herre vara,
Lijff ville the för honom ey spara.
Kong Christiern lät samka myckit Folck,
Och lät them stijga i Skepp och Holck,
Han böd them hijt til Sverige draga,
Om the ville them med godo intaga
Skulle the blifva i Fred och Roo,
På Landzbygd och Städer, hvar the monde boo
Så at the skulle Brandskatt vthgifva,
Om the vid Huus och Hemman ville blifva:
Men the som ey ville vara i minne,
Them skulle the både bränna ok skinne.
The lagde åstad och kommo jämbrått,
För thetta Land til Stockholms d) Slott;
Bättre Lycka ther ey hände,
Slottet the i Rötter brände,
Mycken Vedh ther uthan före låg,
Ty monde the så illa gå.
The tände Elden ther uthi,
Sedan stod han opp i skyy,
Och brann så Slottet i thet sinne,

Och

a) Die 5 Febr. 1520. Cfr. *Vastovii* Vitis Aquilon. Ed. *Benzelii* p. 158.
b) Gustavus Trolle, filius Erici Trolle, de quo supra.
c) Codex 10. 12. ita habet:
Til mig komma var tå hans ville
Men onde rådgifvare månde thet förspille.
d) Lege: Stekeholm, in Smolandia. Cfr. *Celsii* Hist. Gust. I. p. 28. *Dalin* T. II. p. 885.

Och myckit Folck som var ther inne.
Johan Arneson *e*) var thet Slottet befalt,
Han motte väl sörje öfver alt,
Ty ther bran inne hans Hustro käre
Mycket besatt med dygd och ähre,
Ey kunne någon komma aff Slottet bort;
Ty Elden var starcker i theras Port.
I Västervijk giorde the ocksâ,
Sedan lagde the âter ifrâ:
Ehvart the sedan med Skeppen lade,
Giorde the Landet storan skade.
Til Söderköping the sedan drogo
Til Landz med stoor Almoge,
Och togo bort alt thet the kunde fâ,
Sedan lagde the thädan thâ.
Östgötha reste sig med stoor macht,
Slâ them tilbaka var thera acht;
The Däner ville them thâ ey bijda,
Vthan lete sig snarlig âth Skeppen lijda;
Ey kommo alla thâ tilbaka med lifve,
Aff Svenske i vägen the slagne blifve,
Hade the kommit fram i tijd,
Ther hade blifvit en mächta strijd,
The voro sâ fââ som effter them slogo,
Then tijd the til Skeppen frâ Suderköping drogo
Hade the rätt kommit för Svenske Mäns garn,
Ey hade undsluppit aff them ett barn.
Sedan lagde the thädan i allo thy,
Och lagde sâ in för Stockholms By
Med tvâ Jachter eller tree;
Liten Lycke monde them ther skee;
Ladugârden achtade the bränna och skinna,
Och stoor prijs ther med vinna;
Karl Knutson *f*) bad them faste stâ,
Han ville thâ främmerst för them gâ:
The lâto sig âth Ladugârden lijda,
Jag med mitt Folck monde moot them rijda;
The slogo thâ ett mächta badh,
Then först kom undan han var gladh:
The voro thâ lätte och icke tunge,
The til sina Jachter luppo och sprungo. *g*)
The sprungo öfver Buskar och giärds gârdar,
Them tyckte then leken var fulhârder,
Karl Knutson kom jag sâ när then dag,
Af glafvens stumpen gaf jag honom et slag;
Som han öfver gârden sprâng,
Mera rächte jag ej honom then gâng.
Hade ej then gârden varit,
En sârgelig färd hade the ther farit,
Ej hade the undan med lifvet gâtt,
Hvart barn hade vi til vissa fâtt.

Ån râdde Kong Christiern sig som han kunde bäst,
Och kom til Stockholm om hösten thärnäst
Bâde med skiep, jagter och holck,
Uppâ them hade han myckct folk.
Han mente til vissa ju Stockholm taga;
Thet kunde honom tâ intet draga,
Han lät ofta slâ i land,
Föga pris han theraf van.
Som the voro op i landet dragne,
Vordo the âter tilbaka slagne,
Sit läger slogo the uppâ en mark,
Och giorde thet fast, som borg full stark.
Ingen kunde ther til them slâ,
Med mindre han kunde stor skada fâ.
Ån kom thet uti theras sinne,
At the ville ju antingen tappa eller vinne.
Och bâde, jag skulle them pâ marken bida,
Och sagde the ville med mig strida,
Hvilken kunde annan af marken drifva,
Han skulle râdande öfver Sverige blifva.
Hvar redde sig mannelig til then strid,
Och möttes ât en morgons tid,
Kong Christerns fotfolk kommo dragande tyst,
The achtade oss raska vist.
Vid en Skogsnabb the Svänske loge,
Och the Danske kommo dragande the väl sâge,
Med fulla macht vi them mötte,
Hugge och slogo och med glafvana stötte,
The stötte fast för vâra händer tâ,
Sâ at man öfver man pâ marken lâ.
Vid Brännekyrka thetta slaget stod, *h*)
Then marken var full med mannablod.
Fâ mânde the vara the undansluppo,
Mânge af them i et hängedy ploppe, *i*)
Som ther lâ ej lângt ifrâ,
Til Kongens ridtyg komme vi tâ,
Thet mânde thet samma hängedy vâlla,
Ty mâtte vi tilbaka hâlla.
Jag lät oppipa och sampna min skara,
Och sedan mânde vi ât Stockholm fara,
Kong Christiern gatz tâ illa ât,
At han hade tolkin skada fâtt,
Sent kunde han honom bida bot,
Vedret var honom och tvärt emot,
Han ville gierna tädan tâ,
Nu kunne han ej väder fâ.
Ty lät han en hatt opstinga,
Med mig ville han tâ dagtinga,
Han utsände gislesmän til mig,
Och bad mig sielf komma til sig,
Han sade vi skulle förlikas väl,

Och

e) Ulf till Sjöholm. Uxor Agnes Knutsdotter Bât.

f) Filius Canuti Alfonis et Mæritæ Ivari; quæ secundis nuptiis juncta fuit cum Svantone Sture. vid. supra. Cfr. *Dalin* T. II. p. 881.

g) Quæ heic sequuntur desumta sunt ex Cod. Benzel. N:o 10. v. *Lagerbrings* Handl. i Sv. Hist. T. I. pag. 90-93. Ad annum sequentem pertinent, cum redux Christiernus ad Brännekyrka ingenti clade afficitur, mox subdole Sturium ad se invitat.

h) Die 22 Julii 1518.

i) Plumpa, mergi, cum sonitu decidere.

Och ingen then andre giöra oskäl.
Han klagade tå sin stora nöd,
At han hade hvarken öl eller bröd,
Kiött och fläsk med annor kost,
Thet tycktes hans Svena ej vara stor löst.
Ty ville the frå honom för then saka,
Hade jag villet them til nåde taka.
Jag ynkade öfver Kong Christiern fast,
Och lät honom få hvad honom brast,
Månge oxa lät jag til honom drifva,
Mycket godt annat måtte jag honom gifva,
Hvilket giorde jag alt för godo,
Til mycket godt jag honom tå trodde.
Jag råddes med mitt Herskap thå,
Om jag skulle til K. Christiern i Skepet gå,
The gofvo mig ther til antsvare,
At iag ingelund skulle til honom fare,
The räddes han skulle mig förråde,
Och Rijket skulle komma i mere våde.
Någre myndige Män iag til honom sände, *k*)
Som all ärende med honom skulle ände;
Her Henning Gadd var en ibland,
En väl förnufftig Man var han;
Strax han hade fångit them in om borde,
Hölt han hvarken Åhre eller Orde;
Han toppade thå sin Segil opp,
Åth Köpenhaffn then genesten lopp:
Sammaledes hade mig och så gångit,
Om han then reso hade mig fångit,
Och än heller värre, som mig var sagdt,
Mitt Lijff förråda var hans fulle acht,
Och skulle ther med Rijket få:
Ey gick thet effter hans vilie thå.
Ån redde Kong Christiern sig opå nytt,
Til Landz med en Häär at komma hijt,
Och drog här in i Västergöthland,
Om Vinteren ther effter med mord och brand;
Otte Krumpe monde Öfverste Höfvitzman vara,
Och skulle til all ährende svara.
När mig thenne Tidende hände,
Budh och Breff iag om Landet sände,
Och bad them alla emot Fienderne skynde,
Min acht var thå them öfvervinde.
Sielff drog iag i samma stund
Til Västergöthland åth Bogesund,
Någre dagar iag ther låg,
At iag mere Folck skulle til mig få.
The Danske lågo thå i Karls *l*) Prästegård,
Grant lät iag hålla vacht och vård.
Som iag på then tijdh väl förnam,
At Förrädelse var fast med ibland;
Huru ther om gick och hoo the vore,
Görs ey behoff här oppenbare;
Mig giordes thå lijkväl mächta snedh, *m*)
Then Förrädelse vil bruka, kommer thet väl vedh.
Jag gaff mig thå ingen lijsa,
Åsundan *n*) lät lag fullväl ijsa,
Oppå bägge sijdor om Siön lät iag i Hamnerne byggie,
På thet vij skulle vara thes trygge
För Baak-häär; och thess starkare moot them stå,
Och them aff Siön tilbaka slå.
Som the begynte skiuta som bäst,
Och iag redh opå en blackoten Häst,
Som vrenede och språng både til och frå,
I Örlig kunde både bijta och slå;
Lyckan ey bättre med mig stod,
Genom Benet bleff iag skutin med ett Lod,
Genom Hästen och thet Lodet tog,
Så at thet til döden honom drog.
Ifrå Hästen kom iag thå med nöd,
Och lades i Släda som halff-död,
Jag drog tilbaka thet snareste iag kunde,
Mitt Folck thet skingrades i samma stunde,
Til them iag satte min störste lijt,
Och lofvade stort när the kommo tijt,
The rymde aff Marken och ville ey bijda,
Vthan hvar hem til sitt lät sig lijda.
Sedan drog iag til Örebroo,
Ey vart mig bättre, uthan mera oroo,
Mitt Been begynte svullna och värcke,
At iag döden väl kunde förmärcke:
Lång väg at fara var mig ey lust,
Ty iag tvingades svåre aff Köld och Fröst,
Oppå Örabroo töfvade iag någre daga;
Sedan ville iag til Stockholm draga:
Emedan iag var på Örebroo Slott,
Bleff mig värre och intet godt,
Gudh som veet alla lönliga domma,
Han veet väl huru thet monde tilkomma.
Jag fördes thå thädan med större qvijde,
Och ville mig låta til Stockholm lijde,
I then reso ledh iag större vånda,
Med thy thå gaff iag op min Anda. *o*).

KONUNG CHRISTIERN. *)

Hoo Gudh försmar i alla stund,
Ok hatar hans Kirkia aff hiertans grund,
Honom bör ey lycka eller rolikt lijff,
Men evig Feyd ok dageligit kijff.
Tha Konung Hans min Fader gick döden oppa,
Meente jak thenne III Rijke faa,
Ok

k) Hi fuere: Hemmingus Gadd, Gustavus Erici Wase, Laur. & Georgius Sixtani Sparre, Olavus Ryning & Birgerus Nicolai Grip.

l) Lege: Kalf, Paroecia Westrogothiæ.

m) Sned, list, fraus, technæ.

n) Lacus prope Bogesund, **hodie** Ulricehamn, oppidum Westrogothiæ.

o) In itinere a Strengnesia ad Stockholmiam d. 9 Febr. 1520 in lacu Mælero animam exspiravit. Deinque in templo Riddarholmensi sepultus.

*) Chronicon Illius ex Cod. Reg. N:o 1. desumsit *Hadorphius*. Lectionum varietates ex Cod. Bur. N:o 5. et Cod. Lincop. N:o 12. addidimus.

Ok ther blifva Konung epter hans död,
Mik tyckte han var i sinnet för blödh,
Miskund ok nade haffde jak ackt
Med Sverd ok Vapn all nider lackt;
Jak spörde hvarke Qvinna eller Man,
Men tvingade alla under min hand,
Lekte ok Lärde Riddare ok Svena,
The skulle mik mäst för intet tiena.
Jag var them icke mycket god,
Ok ingen förty rådde iag boot.
Tha min Fader var än i lijfve,
Begynte jak i Norge med Biskopen kijfve, a)
Ther hafver jag sedan hollit oppa,
Til thes Gudh tok mik Rijket ifra.
Jak förde ok Örlig i Sverige in,
Ther bleknade saa monger fager kind;
Jak van en strijd ok tapte then annan,
Thet kan jak skrifva ok säya för sannan:
Jak achtade mäst mitt Ridderskap spilla
Förty jak unte them alle illa;
Jak förde them opta fram i slag,
At ingen skulle säya annat än jag: b)
Ok theras Godz under mig komma,
Thera Byrd til skada ok mik til fromma.
Om jak hade kunnit med falsk ok svik
Bevijst at the stodo ekke mannelik.
Än var min Gudh mik tha sva blijd,
Jak van i Sverike then förste strijd
Sedan fick jak Rijkit med daktingan,
Stockholm var ekke gott at tvingan;
Doch thet stod en stackot stund,
Ty jak bröt aff sva margelund.
Aldrig hade iag thå Sverige fått,
Hade ey mine falske Breff före gådt.
Jak var en Konung i Tre Rijke;
Ok lotz som ingen var min lijke;
Jak achtade hvasken Män eller Gudh,
Förty dreffz jak aff Rijken uth.
Jak vånde ey hvat jak bedreff
Med falske fund och falske breff;
Ord eller Leyde hölt jak ingom Man,
Jak thet för sanning säya kan,
Jak lot dräpa ok sla ihäl
Mongen Man mot Breff ok skääl.
I Stockholm giorde jak ett ynkeligit mord,
Som är väl öfver alla Verlden spord,
Jak därfvade c) ther sva mangen Man
För uthan skäl oppa min sann; d)

Jak lofvade them med hand ok mund,
At hafva them kär aff hiertans grund,
Doch at the mik haffde varit imot,
Skulle vara en afftalat boot; e)
Ok ther oppo svor jak min Konglig Eed,
Ok gaff them svora mächtig Breff;
Jak kröntes ther ok lofvade Gudh
Holle Ord ok Breff obrotelig uth:
Men sedan jak var kommen med them in,
Tha brukade jak mitt falska sinn,
Ok giorde them ett ynkeligit bad
Mitt på Torget i Stockholms Stad:
Jak lät halsshugga Bispen aff Strengnäs och Skara f)
Tha the viste sig ingen fara.
Ther til Riddara ok Ädheliga IIII sins tjuga, g)
Ok än flere, jak vil ey liuga, h)
Alla them som mig tiente bäst,
Them åther lönte iag aldravärst.
Föruthan Borgara ok fatiga Svena,
Som plägade sin Herre med troo at tiena,
The Tyske redde fast ther til,
Som ene ville regera Köpmans spill:
Jak lot theras Kroppa tre daga
Liggia pa Stratit i) ändrom til aga,
Ther monde sva mangt ett öga gräte
Thet ynkeliga Mord ok grufvelig läte,
Jak lot them släpa uthaff then By,
At Rök ok Stopt stod op i Sky,
Ther brände jak them vthi ett Baal,
Thet Hierta ey grat var hardare än Staal. k)
Sva lot jak grafva aff Kirkiona opp
Her Steen Svantasons l) döda kropp,
Brände honom ok Barn i samme sinne,
Ty iak var darat aff en Qvinne.
Sedan skulle jak draga til Danmark igen,
Tala med Sibrit m) min bästa vän;
Än tha jak monde i Nydala gästa,
Med myckit Folck ok monga hästa,
Lot jak dränkia i samma stund
Aboten sielff siette med falske fund,
Samma tijd the fran Altaret gingo,
Ok Gudz Likama nyligen til sig fingo,
Jak lot hardelika binda til död,
Ingen nade med them göra, jak allom förböd: n)
Jak lot them dränckia i skitit Vatn,
Som jak vid samma Closter fann:
Slijk ärende är ey förre hördt,

Ty

a) Ericus Walkendorf, Archiepiscopus Nidrosiensis.

b) Cod. 12:
Att theris godz skulle komma mick till vragh.

c) Förderfvade, perdebam.

d) Cod. 5. 12.
Jak lät affhugga ok bränna månge Män,
Som Gudh hade Sveriges Rijke förlänt.

e) Cod. 5. 12.
Jak lofvade med Breff at blifva them god:
Äntå the vordo mik så emoot.

f) Matthias Gregorii Strengnensis & Vincentius Scarensis.

g) Octoginta. Cod. 5. 12. Sjuttio.

h) Cod. 5. 12.
Thet giorde Förrädare som them belogo

i) Gatan, platea.

k) De laniena Stockholmiensi 1520 conferri meretur Relatio authentica Georgii Roos, Petri Galle & Er. Geting. Handlingar rörande Skandinav. Historia, T. II. p. 1.

l) Steno Sture, Junior.

m) Sigbrita ex Hollandia oriunda, de qua infr. Dyvikæ, Regis amasiæ, mater. Cfr. *H. Behrmann*, Athene af *C. Molbech*, T. IV. p. 52.

n) Cod. 5. 12.
Jak lot them taga och binda som Svijn.
Ty iag var ey myckit fijn.

Ty är mitt ryckte vijda fördt:
Thet äre omögeligit säya eller skrifve
Huru monge jak hafver tagit aff lifve.
Jag sparde ey Bisper, ey Munka eller Präster,
Ey Riddara, ey Svena ther mik tiente näste:
Them jak var plicktig at hielpa och löna
Jak vägde them ringare än en böna,
Jag lät mik dara med Sibritz radh, *o*)
Ty gar mik nu som länge är spad.
Mitt Rijkzens Radh hölt jak för spott,
Hvat the hade ondt, sade jak vara gott. *p*)
Sibert, Hans Tollere,
Ok Mester Dirik *q*) min Stathollere,
Ok then the Hans Mikilson kalle, *r*)
Voro mitt Radh öfver andra alle,
The radde mik bade Dag ok Natt
Til stoor Sijsa *s*) ok myckit Skatt,
Til mong Förbud ok svar'an Toll,
Til hvars Mans skada ok myckit öfvervoll.
Vil nogor veta i thetta sinne,
Hvat Sibrit hon var för een Qvinne,
Höre sik til ok märke väl,
Han skal finna min Ord med skäl:
Hon hakade *t*) i Holland ok röfvade i Norge,
Nötter ok Åple förde hon til Torge,
I Bergen hölt hon Krogara Huus,
Ther drack sva mangen Man sig Ruus.
Ån sidan hon kom til Köpnehaffn,
Vort thet Danmarck til litet gagn, *u*)
Tha fick hon under sik Rijke och Land,
At regera bade Qvinna ok Man
Epter then gamle Hollandz sidh,
Ther Män niuta ey för Qvinfolck fridh.
Sidan begynte jak med the Lybske trätta,
Förty the ville mik sättia til rätta,
The ville mik ey skätta eller tolla,
Ey heller all min förbud holla, *v*)
Ån haffde iag blifvit i Danmarkz hyllist,
Tha skulle jak väl hafva giort them fyllist,
The mena nu mackt i Danmarck fonga,
Som the haffde achtat för longa.
Ty rader jak Danske Män altijd,
At the ey sätta på Lybska sin lijt:
När Lybska blifver Danskom god,
Tha växer Fikon a hylla *x*) rod.
Sibrit lod mörda Folck och sla ihäl,
Jak gaff thet macht uthan Bref och skäl.
Nu är iak kommen i Gudz vrede,
At jak lot henne mik sva forlede:
Kalckar ok Disker monde jak ey spara,
Jak achtade litet pa själenes fara; *y*)
Aff Penninga, Koppar, Sylff ok Gull
Kunne jak ey blifva mätt eller full.
Jak tok fran Bisper, Riddara ok Svena
Silfver ok Gull ok dyra Stena,
Jak sparde ey Bondans Kiortil gra,
Ey stackara, ey Kerlingom ther sato i vra.
Ther til lot jak sla Klippingz Mynt, *z*)
Som ännu är för hvar man synt:
Klipping var hans höxta nampn,
Alla til skada ok ingen til gagn:
The kalla mik Klipping i samma stund,
Förty jak fann opâ thet fund.
Jak kliffte ok Hufvud aff så mången Man,
Som til Värildz ända väl minnas kan.
Sverd ok Spiut lagde jak uthaff,
Ok bad Bönder bära Käpp ok Staff:
Ty kallades jak Kong Käpp aff alla,
The som monde fra mik falle.
Jak tok Skatt aff alt thet Bonden atte,
Ty kunne vij ey länger blifva satte.
Jak sparde ey Godz som la pa rede, *a*)
Ty vordo the Bönder mik sva vrede,
Får, Koo, Oxar, Horss ok Hästa,
Skulle the mik ther Skatt aff fästa,
Ok ther til aff alt ther Penninga galt,
Vare sik antigia Miöl eller Malt.
Aff Kirckior ok Kloster, Monka *b*) ok Prästa
Lot jak hvar tridie Penning äskia,
Intet skulle undantagit väre,
Hvad heller the haffde minder eller mere,
Hvat the voro fattige eller rijke,
Hvar tridie Penning skulle the gifve.
Then Skatt skulde the mik faa,
Om the skulde med mik i Danmarck boa.
Präste skulle ey hafva Möör eller Svena,
Men lifva vidh halff sin Tijend ok Säd allena,
Ey *c*) aff Boo Penninga Horss eller Koo
Aker, Eng, Marck eller Skog.
Sidan alla the ther haffde makt
Haffde jak tänckt platt öde lakt, *d*)
At all ting skulle komma til mik,
Ok ingen hafva något gott til sik,
Min Gudh han kom mik siellan i sinne,
Thet

o) Cod. 5. 12. aff Qvinne rådh.
p) Cod. 5. 12.
Förty iag ann them intet godt.
q) Slaghëk. Regis Confessionarius, Westphalia natus. Tandem Archiepiscopus Lundensis. Jussu R. Christierni tandem capite plexus Hafniæ 1522. *Rhyzelii* Episcoposc. T. II. p. 30.
r) Cod. 5. 12.
Sibert, Hans Tummul, och then Hans Mox kalla.
s) Accis, vectigal quod accisæ nomen gerit.
t) Forsitan ex Subst. Hake, nebulo. v. *Ihre*. Cod. 12. Hugede.
u) Cod. 12.
Som i hafven hört aff hvars Mans sagn.
v) Cod. 5. 12. För en veldugh Herre hålla.
x) Hyll, Fläder, Sambucus Nigra.
y) Cod. 1. thet evigt skulle vara.
z) Cod. 5. ett skändeliget (Cod. 12. skämligit) mynt.
a) Cod. 5. Gåås som låg på ägge.
b) Cod. 12. Biskopar.
c) Ey abest Cod. 5. 12.
d) Cod. 5. 12.
Sidan alla the som hade mark
Begärade iag til öde lagt.

Thet far jak nu här epter finne.
Kirkia ok hennes Personer fördreff iak margalund,
Ok ther til brukade falska fund,
Jak lot mik vara Herre öfver alt mitt Rijke,
Ok ville ey ty nogon Man vijke;
Pafvens, Biskopens ok Prästens macht,
Ty thet var inte vthi min acht.
Mik var tha inte annat i händer satt
En Kronones Ränta ok aarlig Skatt,
Ok ey Kirkio eller Kloster regera,
Eller Frälses Bönder mindre eller mera:
Än tha at jak giorde ther i moot,
At mongen fick thet aldrig boot.
Jak meente tog e) jag giorde väl,
Lot fonga en Biskop som en träl,
Jag tog thet stycke aff Luther Dicht,
Doch hvar god Man hölt thet olijkt:
Theras Frijheeter lagde jak ned, f)
Som Kirkiona hade hafft aff gamblom sed,
Hvat henne var gifvit aff goda Män,
Hade jak achtat fran henne vändt:
Jak förböd the fattiga lära bok,
At ingen skulle vara i Lagen klok;
Ok giorde jak ther til all min flijd,
At jak kunne förminske Klerkerijd.
Then ther haffde hungers nöd,
Förböd jak tiggia Maat eller bröd.
Jak ville ey städia hvar vare god for sik,
Som Konger ok Herra giorde for mik:
Aff Frälsit begärade jak en gafva,
II Gyllen aff hvars thera Bonde aarlig at hafva,
Pa thet Bönder skulle falla til mik,
Ok moot theras Herskap sättia sik;
Min acht bleff spild i samma stund,
Tha jak oplade the falska fund.
Skalka fick jak Land ok Slott,
The Ådele holt jak för Spee ok Spott,
Mik tyckte sva bäst at hämpna min harm,
När Ådla giordes Fattiga ok arm,
At när jak ville sla them för foot,
Skulle the intet stonda mig i moot.
Ty haffde jak tänckt alla thera macht,
Gerna en kort tijd hafva forlackt:
Somma skulle hafva monga dagelige Svena,
Ther them skulle för Penninga tiena,
Pa thet jak kunne fa sak med them in,
At dräpa them epter vilia min. g)
Thet var förty min daglig sidh,
At ingen man skulle niuta fridh.
Jak skötte hvarken Rätt eller Dom,
Aldrig var nogor Man sva from;
Hollender ok Skalkar holt jak fram,
Rijkit til skada ok mik til skam:
Jak fordreff bade Qvinne ok Man;
Som bygde ok bodde pa Amakers land,
Med Hollender lot jak thet opsätta, h)
Ty jak torde ey moot Sibrit trätta,
The ther ey sådde vthan Årter ok Böna,
Ther förra växte Kornet sköna.
Jak lot ophängia bade lifvandes ok döda,
Förty kom jak i thenne möda.
Jak sparde ey Enkior som Gudh böd,
Ey Faderlös Barn som voro i nöd,
Än hvat kan jak thetta myckit aff skrifva,
Åpter the äre ännu i lifve,
Ther thetta hafva bade hördt ok sedt,
Ty kan jak ey blifva förgät,
Aff the Gärninga iak hafver giordt
Är opfylt bade Himmel och Jord.
Bland alla Tyranna fans ey min lijka,
Ty ville iag engen i Grymheet vijka.
Solla i) ok Nero ok andra monga,
The kunne mik ekke nämbre gonga
I Tyranne Stycker ok monga ogärning,
Än Ess och Sess oppå en Tärning. k)
Nu är jak rymd aff Danmarck uth,
Förty jak achtade hvarken man eller Gudh
Nu rade mik Gudh huru thet vil gonga,
Jak frucktar thet skeer som spått var för longa;
Men huru thet vil framdeles gaa,
Thet skrifvis väl opp i hvarie vra.

e) Dock, tamen, Anglice though.
f) Cod. 5. 12.
Och ther til brukade iag Luthers dicht:
Förty kom iag i hvars Mans fickt.
Jag skötte ey Kyrkiones Lag och Fred,
Hennes privilegia lagde iag ned.

g) Cod. 5. 12. Med mitt tyranne sin.
h) De hac colonia, quæ adhuc viget, cfr. *Holberg*, Dannem. R. Hist. T. II. pag. 21.
i) Sylla. Cod. 12 habet: Pharao.
k) Cod. 1. et Hadorph:
Med minne haffde jak väl fatt bärning.

Appendix I.

En lustig lijknelse om Sverige och Konung Albrecht.

Ex Cod. Bibliothecæ Reg. Stockh. D. 4. ediderunt *J. Messenius* Stockh. 1616 et *J. Hdorph* 1674 in suis Chronicorum Rhythmicorum editionibus. Cfr. *Lagerbring* T. III. pag. 668.

Ave Maria, Jungfru aldravyrdugst tu äst,
Och tin signade Son, som all ting vet bäst
Både lönlig ting och oppenbara,
Gud gifvi mik min ord så taka til vara,
Att jag måtte then så ärliga för eder föra
Ther j måtte ider thes häldre glada göra:
Villen j mik gifva ljud en stund
Jak vill ider siga af en vänan lund,
Then vänaste man hafver med ögon seet,
Han är allom med glädi förra teet,
Mången then som farit hafver Land och Rijke
Han hafver ey opta funnit hans lijke:
Ty thär växer så margahanda edla fruckt,
Som Fruger hafva af både smak och luckt,
Som är Åple, Päron och Kyrsebär,
Ther växa uthi the öfvermärckis kryde,
Som väl smaka i bäkar *a*) och i gryte,
Som är, muskat, neglikor och kardemomma,
Ther finner man tucht, heeder och ähra, hoo tijt vil komma:
Hvilken Junger herra lyster hofvera och dantza,
I then lund undfå honom Fruger och Jungfruer med rosenkrantza.
Ther växa vti the edele Pardis korn,
Ther plägar man skipta med sölffaat och diurshorn,
Mädan sölffkaar och diurshorn äre aff landit gäst,
Ty är bollane *b*) och staffbäckiaren Almoganom bäst.
I then lund ther ligger en hage,
Han hafver så mycken heeder och ähre at drage,
Ther växa i edela dyrbare steena,
The måga väl lijknas vid gullit reena;
Hvilken Man sik vil gifva möde och stund,
Han må ther taka då han vil tusind pund,
Ther til skal han hafva gijri och lusta,
Jak vänter thet vil dog penninga kusta:
En rijker Herra och välduger lunden äckte,
Jak vänter honom thet förtäckte,
At then edela frucht var vorden så määr, *c*)
Ty ville han henne ey hafva kär,
Och lät ther in sin otamma diur,
Panter, Leyon och annor oskälig Creatur,
Kamel, och Vlfva och tolijk diur fleere,
Förty at fruchten skulle ödas thes meere;
Ther komme omsijder både Varga och Biörna,
Så at ey bleff åter, vthan rijs och törna:
Sidan kom ther in til then fule Rääff,
Som görla *d*) viste både hool ock grääff,
Aldrig var ther så edela een qvist,
Räfven förderfvade honom jv med sin list,
Ther är aldrig så diup en root,
Han rijfver henne up alt med sin foot.
Tå then edela Höfdingen satt vid bord,
Honom töckte thet vara gamman och skämmtans ord,
Thet han gaff bort then edela frucht,
Så at hon hafde hvarken smaak eller lucht:
Sommom gaff han krantz aff gull,
Och somma fingo ther säckia full,
Somma gaff han frucht, och somma trää,
The foro heem til landz och köpte them jord och fää.
Hvilken som framkom med skällo och klocke, *e*)
Han skulle välduger vara then frucht at plåcke,
Somma gaff han Hus och jord,
Så at rätte ägande fingo mindre til sitt bord.
Hafde then Herran varit så vijs,
Och gifver sina Rådgifvare mindre prijss,
Vthan häller flyt thet til sin egin kost,
Han måtte tå daglika druckit ther aff vin och most.

Nv vil iak min ord omvända,
Ty jak vil thet raskelijka ända,
Och vil ider nu thetta tyda,
Om någor vil min ord märckia och lyda:
Med then edela lund, menar iak Sveriges land
Som nu hafver varit i harde hand;
The Svenske Herrar, och Sveriges Män,
Kunne thera ord ey komma främ
Föra then tydno *f*) Tydsko tunga,
Som viliaförtryckia gamble och vnga,
Konung Albrecht then välduge Herra meenar iak ther med,
Som totte *g*) alt thetta vara väl,
At Svenska Riddare skulde honom tiäna,
Och fingo aff honom hvarken löön eller läna,
Ån to at the misto både sadla och hästa,
Han ville intet gilla them til nästa:
Tå the förtärde både huus och jord,
Han gaff them intet til sitt bord.

Een

a) Bäcken, pelvis, patellum.
b) Bolle, poculum. Staffbäckiare, bägare, pocillum.
c) Mär, celebris. Cfr. *Ihre* in h. voc.
d) Görlika contracte Görla adv., facili negotio. Cfr. *Ihre* in hoc voc.
e) Viri eminentioris dignitatis campanulas et tintinnabula in vestitu suo olim portabant.
f) Tyde, Anglosax. doctus. cfr. *Wachter*, Gloss. in voc. Teidung.
g) Tyckte, existimabat.

Een kom ey så arm aff Tyskeland,
Hade han ett Svärd i sin hand,
Kunne han dantza, springa och hoppa,
Han skulle jv hafva skällo, och förgylta klocka,
Ther til hundra löduga marck,
Ty at han var kommen aff släckt så starck:
Än tå at han hade skinnare til fadir, eller smid,
Förty the torffto alla frändirna vid,
The räknade sik honom strax til nästa frände,
Än tå at the honom ey förra kände.
Then slächt hon vart omsijder så starck,
Hon fylte i Sverige bade skog och marck.
Medh thenne öfvermärckis, kryde,
Som väl smaka i bekar och i gryte,
Jag meenar ther medh fläsk, smör och ost,
Ty Sverige var ett edele land aff kost,
Thet taskorna och visthusen äre så toma,
Ther hafva oss vallit the Fäddra *h*) och the Oma: *i*)
Nu meenar iag med then Haga,
Som the bergsteena hafva in at draga,
Jak menar the rijka Kopparberg och Järn,
Them Herren hade aff både styrck och värn,
Och hade ther aff både sölff och gull,
Tå at han vilde hafft kijstor och säckia full.
För än thet så illa förderfvat var,
Både lönglijka och så oppenbar,
Then Herra måtte ther om nätter dröma,
At han ey kunne tolika ähra göma.
Thessin grymma diuren vreda,
Som svara voro sinom Herra til leda
Hafva bygt i hans hierta ena borg,
Som daglika ökia nu hans sorg,
The tänckte lata een mur omgånga,
Han hafver aff dagliga storan tvanga,
Hafde the heller i Tysklande blifvat,
Och ey om Svenska Herrars godz kijfvat,
Svänske män hade honom lyd och sätt,
Hafde han them holdet vid lijka och rätt.
Ey hafvom vij thär opta hort,
At Svenske män hafva sitt fäderne i Tyskland förgiort,
Thet skulle han förra at tänckia,
Han lät Tyska Fruger C. lödug marck i nötter skäncka: *k*)
Märcker til sielfva hoo the ära.
Jag talar opå inga Fruers ähra,
Fruer och möör them bör mik prijsa
I min dicht och med min vijsa,
I min sang och i min rijm:
Är hon i sitt hionalag fijn,
I himmelrijke bär hon med Englom skijn,
Är hon och sin Herra hull,
I himmelrijke bär hon krono aff gull.
Med the Leyon, och så Pantere,
Menar iak hans rådhgifvare, och andra flere,
Som hafva förrådat sin rätte Herra
Med thera rådh, och ty är värra.
Han gaff them alt för stora gälde,
At han behölt iu sielfver the minsto välde;
Sölff och gull, bade dysing *l*) och smijde
Och bondans häst altijd at rijde;
Svenske Herrars godz idkelige skatte,
The refvos ther om som andre katte,
Thet reff är thet gångit til leda,
Thera egen nacka månde thet bereda.
Med thessa Vlfva och grymma Biörna,
Som altijd väro rede at törna,
Ther menar iak med Hertuga och Grefva med sin fickt, *m*)
I Sverige tänckte at läggia samman rijckt;
Hvar the kommo i bondans huus,
Ther lefvade hvarken maat eller lius,
The förderfvade både höö och korn,
Röfvade bort sölff, kläder och diurshorn:
The läto til Stockholm med slädom köra,
Sidan til Tyskland med skipom föra,
Gudh och S. Erich them sände en näfst
At the torfva ingen Läkiare vtan Präst.
Jak vil eder tyda aff then Rääff,
Som väl veet både hool och grääff,
Ther menar iak med then legodräng,
Som hafver fördärfvat både åker och äng.
The vilja alle til Hofva rijda,
Vid bondans kornladu at strijda;
Fick han eena kogerbysso och pijla vti,
Tå skulle jv bonden til skogen fly,
Spangat bälte *n*) och krusat håår,
Rostad svärd och ståålhandske vid hans låår,
Rijder i gård, och gåår i stufva,
Sidan vil han fattiga bondan trufva: *o*)
Hustru, hvar är tin vnga höna,
Then skal tu ey länger för mik löna, *p*)
Ligger hon sik i bänck eller pall,
Bär henne fram, och äggen all,
Hon sitter ey så högt å rang, *q*)
Jak slår henne nider med min spitz stang,
Hafver tu ey meer än ena gaas,
Then skulle vij i apton hafva til kraas. *r*)
Han beder vptända fempton lius,
Han drycker och skrölar i fullan duus:
Thet monde the edela bönder söria,
At legodränglar skola tolkin leek vpbörla;
Hans

h) Germ. Vetter.
i) Om, avunculus. Germ. Oheim. *v. Ihre.*
k) Cfr. *Lagerbring* T. III. pag. 672.
l) Torques, quem de collo gestabant illius temporis Equites aurati. v. *Ihre* in h. voc.
m) Desiderium, a Fika, desiderio ferri.
n) Baltheum fibulis connexum, a voc. Svec. Spann. Germ. Spange, fibula.
o) Trufva l. truga, vexare, premere.
p) Gömma, occultare.
q) Rangr, stång, pertica. v. *Ihre.*
r) Kras, Kræs, deliciæ, inde kräslig, lautus.

Hans brede timp s) thet var hans lad,
Hofman och Knape var han i stad,
Han såg högt och blijgade breet,
Som han hade supet heet.
Gudh gifve edela Frv Drotning ära,
Hielpe ther til, at them måtte galgan bära!
Later läggia å reep, och herda å fast,
Vända tijt knuten som ladet brast.
Edla Herrar i Sverige rada
Vilde the lyda mine rada,
Legodrängia i fyra lute skipta,
Jak ville vnderlika thera hofve lypta,
Förste lata sända til greep,
Then andra skulle the offra til reep,
Tridie skulde tå bondanom tiäna,
Och ey länger sina frändir röfva eller räna.
Fierde måtte tå rijda til hofva:
Sidan måtte bonden Gudi lofva,
At i Sverige var kommen then sidh,
At hvar komme åter til sin egen idh.
Thet totte then Herran at löije vära,
At Bonden kom fram med sina kära, t)
Söte Herra Konung i skipen oss rätt:
Ich kan, trowen, u) nicht beter leue v) knecht.
Thetta fingo the tå alle til boot,
Ty gick then Herran myckit i moot,
Hade han sina Rådgifvare bättre tämpt
Tå måtte han än sin vilia främpt,
Haffde han lydt Sveriges välborna Män,
Han haffde varit i Sverige än,
Och hafft ther bade frögd och gläde,
Thet han vilde åket i förgyltom släde:
The gärna vnder hans fötter silke breda,
Til thes at the skullo ey rädas hans vreda.
The Tyske Herrar vore moot så stärcke,
Jak troor thet kom them somplika til värcke.
Gudh gifve them glädi för vtan ända,
Som allan ofrid ville fran oss sända,
Til at fanga dygd och ära,
Som Sveriges almoge hafva kära!
Jak beder eder alla med gamman,
Som thetta hören, j sägen alle, Amen.

s) Timp, Lad, vittæ, ornamenta vel tegmina capitis. Hoc in lingua Smolandorum, illud apud Dalekarlos adhuc in usu. Cfr. *Ihre.*

t) Käromål, querela.

u) Trauen, exclamatio affirmativa. Sueth. Min sann!

v) Leut. plur. Leute, Vasalli, Fideles. Cfr. *Wachter*, Gloss. in h. voc.

Appendix II.

Omståndelig Berättelse huru the Svenske af Tyskarne blefvo i Stockholm förrådhne oc brände, Åhr 1389.

Relatio coœtanea, ex Codice Mscr. Bibliothecæ Acad. Upsal. *N:o* 2. desumsit *Benzelius* et Monum. pag. 62. inseruit. Verbotenus eam secutus est *Ericus Olai.* Ed. *Loccenii* p. 144.

Allom them som thessa scrift höra ælla se skal thet witherlikt wara, som thet wilia wita, huru the Svensco i Stocholme wordho forradhne oc brende, ey medh lagh æller ræt, vm helgha licama nat. a)

Huru the forrædhilsin tilkomo, ther aff ær lankt at sæghia, thogh nakot for æpterkommanda sculd, som ther aff wilia nokot wita. Thet skedhe swa, at the Thydzsco vmgingo med the förrædhilsin wel i tolff aar tilförene, oc hafdho hæmelica sammanscrifvat af them bedzsto i stadhenom waro LXX godha men som brænnas sculdo, oc thæ bado Konung Albricht, at han sculde sin wilia ther til lata, oc Konungen wilde thet ey stædhia, at ther af hafdhe wordhit osæmia ibland ridderscapit.

Oc tha Konungen wardh fangen, oc en för, tha böriado thæ i Stokholme et selskap, oc thet kalladhis Hettobrödher, oc the waro i förstonne CLXX, oc æhvvar the gingo vm nata tima tha hafdho thæ thærra plator b) wppa, oc æhvvar the mötto Svvenskom, tha taladho

a) Die 11 Julii. Confer de cetero *v. Dalin* T. II. p. 584.

b) Plata, harnesk, lorica laminis confecta.

ladho thæ them smelika til, oc spordo at hwar the forrædharene sato, oc thet giordho the opta. Tha wmsidhe toko the Svvensco vndra, hwat ther med mentes, oc gingo saman til radz, hvvat ther ware görande wm. Tha funno the thet wndir sik, at thet sculde sta til thes at radhit oc almoghin saman kome, swa bleff thet standande til thes at alder almoghin saman kom i sancta Gerthruds gildistufuu. *c*) Oc ibland margh ordh, wardh ther lyst ouer alt, at engin sculde illa tala wppa herra oc första, frur oc jomfrur, riddara ælla swena, oc godha städher, wtan svva mykit han wilde bekender wara, ther medh sculde al tvvædrakt clödh wara, oc hwar swor andhrom winscap oc brodherscap, at Thyske oc Svvenske skuldo saman bliva i nödh oc lost, æ hvvat them helzt ouer ginge. Ther epter gik hwar heem til siin, oc loto siik wel her at nöghja.

Nw ther æpter hende thet svva, at rikesins radh sculdo halda en dagh med thöm af Stokholme, oc the sculdo saman koma i Telghiom, oc rikesins radh sende thöm leydho breff, oc Sigga Brun oc Symon diækn a Trögdh til förara. Oc at the aff Stokholm skuldho thes felugharen fram oc ater fara, tha gingo radhit oc almoghin saman oc nempdo them wt sam fara sculdo. Först Lambricht Westwal, Peter Alenninge, *d*) Alff Grenerot, oc Hanns Gröuolve, oc giordho them gandzt mæktugha, at dagthinga aldra thera bedzsta oc foro genast aff stadh til Telghio.

Oc tha the komo thijt, ther wende Alff Grenerot, Lambrict Westwal oc Hans Grönolve ater, oc wilde ey til orda koma med them Swensco herremen. Oc Pæter Alenninge hördhe at the waro heem röchte, tha lagdhe han aff stadh med sinom karfua *e*), oc wilde hafua heem farit, ther wardh han forradhin af sinom æghnom kompanum, at the hioldo fore honum, oc fangadho han, oc giordo han saran. En hans swen wardh slaghin, oc en scutin ginom hofuodhit, oc i sama nattone wardh Albricht Karlsson fangin, oc i Stokholms thorn lagdher. Oc tha Albricht ledhis i tornit, tha sagdhe Bertol Brwn, *f*) thet se for gudhi kært, at wi seem warom borghorom ouerræt göras, maghom thet ey för styra, oc thet hörde en af hofmannomen, oc han slo genast Bertol Brwn til jordhinna nidher illa med eno bassa spiute, oc giordhe han badhe blan oc blodhughan, oc hannadhe han gandzt illa, oc leddo han genast i thornit. Oc tha aff the röktinne, som Svvenske hafdho hört oc förstandit, reddis huar wm sik, oc lagdho thera harnisk wppa, oc kamo svva vppa thorghit, oc the Thysco samnledhis. Tha ræddis hvvar före thöm andra, oc wisto thæ Svvensco ey annat tha, at thæ sculdo tha alle hafua wordhit förrædne. Oc tha the Thysco sagho thet, at the Swensko varo starke, oc ræddos före thöm Svvenscom, at the wildo saman haldha, oc göra nakot vppa the Thydzsko, tha fiollo the Thydzsco vppa syvadana ordh, at hvvar sculle gaa hem til siin, oc ware ther nokot ofogh eller orættur gör, them godho mannom som fangne æra, a mot stadzins ret, thet sculde sta til morghons, oc, medh store nöd war thet forstyrt. Oc the Svvensko gingo in i sancta Olafs gildisstufuu, oc thordho sik ey skilia, oc ræddos for mordh. Ther epter at Thydzske sagho, at Svvenske blyfuo widher thera wærio, tha funno the et annat radh, som her epter sigx. Oc nw tha the Svvensko pröfto oc forstodho thera onda mening, tha gingo the wppa radzstufuona, oc spordo borghmæstaren at, hvvat ther med meentæs, at borghamestaren oc Albricht la i torneno, oc at Pætar Alenninge war fangin, oc hvvi hustru Christin Pætars hustro hafdhe mist sina nykla alla, at hon matte engo thy radha som theen atto.

Tha svvaradho borghamestarene, at the wisto enga skuld med thöm. Tha sagdho the Svvensko: ware thet svva at i hafdhin nokor brut med nokrom thera, tha mattin i rætta ouer them, med stadzins ræt, oc ey lata taka förit en, oc swa annan, oc kasta them i thorn,

c) Vid. *Elers*, Stockholm. T. III. pag. 248.

d) Memoratur in litteris de anno 1376. *Elers*, l. c. T. I. p. 91. In litteris Boëtii Johannis Grip de anno 1384 Senator urbis Stockholmiensis salutatur. *c. Lagerbring* T. III. p. 667.

e) Karf, Navigii genus. *Ihre* in h. voc.

f) Consul urbis Stockholmiensis anno 1385. *Nordin.*

thorn, swasom nakra ilgerningsmæn, wtan wi förstam thet, at thet wil svva gaa, som os er lenge före warnat, at the Swensko wardha her i Stokholme förrædhne. Oc tha the Thydzsco hördho thet, tha sagdho thæ, at the wisto af engom forrædhilsom, oc wisto med engom utan hæro oc got, oc waro the godho mennene til orætta fangne, the sculde med ræt löse wardha, oc them sculde ey skadha til thera liiff, oc the wildo thet förhöra vm höfuidzmennene tedho nokrom nokor färrædhilse til. Oc vndher thes wardh Bertol Brwn löss oc Albricht bleff qvvar sitiande i torneno. Oc tha the sculdo gifva them Swensko swar igeen, komo tha ater gangande vppa radzstufuona, a the helgho Træfald Lögerdagh, oc sagdho at höfuidzmennene vvisto med engom vvtan æro oc got, oc tha funno the thet at XXX Svvenske oc XXX Thydzske aff thöm bedzsto skuldo vppa radzstufuona koma, oc tha the vvaro kompne, tha sagdho borghamæstarane, vvi haffuom thet förhört aff höfuidzmænnomen vm thet ærandit som i hafuen os aff sagt, the sighia sik med engom manne vvita vvtan æro oc got, för then skuld vviliom vvi alle med idhre hielp fynna hær amot et godt radh, tha vviliom vvi thet svva fore taka, at then ene skal thöm andhra svværia vvppa Gudh, war Fru, oc al helghon, at then ene skal blifua med thöm adhra i nödh oc lost swa som brodher med brodher. Oc ware thet svva, at the Svvensco vvordho radhande med them herra the hafdho, tha scal aldre Svvensker kæra a Thydzskan, oc vvordho oc Thydzske radhande, tha skulde ey Thydzsker kæra a Svvenskan, oc ther med skulde vvara en godh eendrækt, oc al kæra oc ondt ord sculdo ther med dödh vvara, oc Peter Alenninge oc Albricht Karlsson sculdo löse vvardha, oc hvvat sydhan thöm ena ouirginge thet them adhra oc ouer ga. Oc tha the hafdo svva svvorit inne a radzstufvuonne, tha lysto the thet före allom almoghan vvppa löfuendene. Oc thet bleff standande i godho alt aff Lögherdaghin oc til sönnodaghin. Tha som natsanger vvardh sungen at brödhra, och tha genast ringde i vvardh, oc alle portane læstos ater, oc the Thydzsco gingo alle i gildhstufvonna oc rædhos vvidher huru the vvilde thet fram hafua, at ther vvordhe ey alt openbart them Svvensco för en the hafdho them ther the vvildo hafua. Oc gingo borgamestarane alla the natena millom husit oc hættebrödhrenar oc rædhos vvidher wm thet mordhit svva som nw her epter sigx, thet görla mærkiande.

Thet skedhe svva, at en fatik man som thiænte vvppa radzstufuonne stodh arla vp vvm mandagx morghonen, langt för en sol vpgik, oc giik vvm kirkiogardhin, oc tha han kom jæmpt aff radzstufuonne tha fik han höra at fast talades i radhstufuonne, tha ræddis han oc thenchte hafva oflænge sofuit, oc gik farlöst wm kirkiona. Tha sa han at Herbricht Könyngxmark *g*), herra Marquard Kronnedyke, Lydeka Rytz, Otte Beyenblert, oc flere adhre stodho innan före litla portenom a huseno, oc hafdho therra harnisk a. Tha han sa thetta, tha gik han a radzstufuonna oc spordhe thöm aat, wm the vvilde honom nakot, thæ svvaradho, wiis radheno at thæ farlöst hiit til os komen, för en folkit taker at ga wppa gatvvnar. Tha som radhit war eendels komit, tha gik then same mannen oc sa vp til husit. Tha fik han see ath alle aff huseno komo wtgangandhe, wæl LX, oc hafdho alle algt hvvarnring ther harnisko tilhördhe, oc komo gande wppa thorghit til Jönissa bekcara bodh, oc blifuu ther staande.

Tha lop then mannen in i radzstufuona oc sagdhe, j donde mæn, giörin wel oc takin idher siælfua wæl wara, at i wardhin ey förradhne eller mördhe. Her a thorgheno sta höfuidzmænnene aff hwseno, oc radhe Gudh wm the mena ey at argha idher. Tha svvaradhe Alf Grenerot a, at then gamble oc ouise man teer sik svva obeschedhelika, oc stodh genast vp, oc giik wt i farstouanna, oc kalladhe en radhman til sik oc sagdhe honum, gak til höfuidzmennena, oc sigh thöm, at the gangen ater wppa husit ena stund, thet er ey en tiidh at sculdo hafua komit. Oc the gingo alle ater wppa husit, oc blifuu ther ena stundh. Oc radit war alt komit vppa radhusit, tha stodh Allf Grenerot vvp oc tok med sik tvva radhmen Tydzska, oc giik i farstouanna, oc sagdhe them thet hemelica, at en thera sculde vp ga a husit, oc sighia them thet, at nu ær tiidh at koma, oc ekke i jadhans. Oc then adhre radhmannen giik epter selscapeno oc them i thera harnisk laghe i gildisstufuonne, oc sagdho thöm at the skuldo nw farlöst komma oc ey lengir dwælja.

Tha

g) Herbrichtus Königsmark subscripsit Statut. R. Albrechti Stockholmiæ 1375, de quo cfr. v. *Dalin* T. II. p. 556.

Tha komo the aff huseno wæl LX alles oc köpmennene waro mera en thusanda med harnisko, oc Hennyng van der Dolle war thera banneers mestare, oc blifuu staande widher kakin, oc the waro alle gröme som Leon, oc taladho illa, oc waro alle gladhi at the matto hafwa sin wilia med them fattigho mannen. Tha glömdos alle the edhane som the hafdho sworit, oc fattigho mænnene som brændos sato alle inne i radzstufuonne, oc wisto sik enkte argh. Tha the hafdho lenghe standit a thorgheno, oc radzstufuan war hardhelika stengd, tha gik Lydeka Rytz til radstufuo porten, oc badh oplata före sik, eller han ville bort gaa. Tha kom han in a radzstufuonna gaande med sit harnisk. Tha the godho mennene thet sagho tha wisto the wæl at thet galt them wm lifuit, oc sagdho thetta war os longa sagt, oc wi wildom thy ekke tro. Tha sagdhe Grenerot, hwar som godher oc rætwiis ær han finder thet wæl, oc badh han Lydeko Rytz, at han sculde lata the scriptena före koma som the forrædharene inscripne stodho. Tha ropadis Jönis diækn at han sculde scriptena henta. Oc tha scriptin kom, tha stodho the ther inscripne som före fyrom arom dödhe waro til förende, oc Ærlender Galne, som eno are war för bort rymdir til Gutlandz. Oc tha scripten war lesen, tha gafs orloff at taka the Swensco æ hwar the funnos, oc skuldo enginstadh fridh hafua. Tha toko the at löpa, oc gripo the Swensko i kirkiom oc clostrom. Oc nutu engin kirkio fridh som donde men oc onde hafua nutit aff alder, oc leddo them in i radzstufuo gardin, slogho them oc piinto marghaleds.

Tha the waro mestadelin inkompne a radzstufuonna, tha tok hwar sin i beltit, oc leddo them wppa husit ther stodho Borgamestarane oc sagho a, engin hafdhe them takit. Tha ma man pröfua at LX waro mechtogharen en thusanda, oc tha wardh Jönis Kabbomagher, oc Laurenz vp Hughom fagne, oc illa sare i brödhra klostre a holmanum *h*), oc thæ alle wordho piinte med saghom aff ekebrædhom giordha, at the skuldo bekennas nokor forrædhilse. The swarado at the wisto engin forrædhilse, ther wm wilde the för dö en nokot thet kænnas som the enkte aff wisto.

Tha wm tiisdaghin brendo the Gregos Rödha, Jönis Kabbomagh oc Laurentz vp Hughom. Ther næst wm helga licama nat, tha alt folkit la i sinom bezsta söfn, tha gik Alff Grenerot oc hans kompana flere wppa husit, oc lofuadhe höfuidzmannum alt halfft Swenska manna gooz som fangne waro, at the sculdo brennas tha genast. Tha leddos the godho mennene wt aff huseno, oc fördhos wppa Kæpplinge *i*), bundne, i enom bat. Ther war en prester som them scriptadhe tha eldin tendes, han svvor thet a sin prest, at the waro orskylde före the sakena, ther gafuo the Thydzsco ænkte wm, wtan bundo them innan eno gamblo huse, oc stikkadho eldin wppa, oc brændo them svva wtan lagh a lla ræt wm natena medhan folkit soff. Oc tha hænde et stort jærtekne at svva stoor thordön kom oc reghn, at the wisto ey annat, at stadhin oc folkit sculde förga, oc alla gatwnar woro swa fulla aff watn oc ström, oc enghin thordhe wt aff husomen för en thet war ouergangit. *k*)

Oc thetta skedhe arom epter Gudz byrdh CIↃCCCLXXX nono, annan daghin epter S. Eskilli dagh, som tha fiol wppa helgha likama dagher. Gudh i hymerike miscunne thera siel, oc alla Christna siela. Amen.

h) Hodie Templum Riddarholmense.
i) Hodie Blasie-Holmen.
k) Cfr. *Elers*, Stockholm, T. II. pag. 500 - 507.

XXXIII.

Olai Petri Svenska Chrônica.

Par nobile fratrum *Olaus* et *Laurentius Petri*, a Nericia oriundi, Reformationisque, sub auspiciis *Gustavi I.*, in Ecclesia Svecana feliciter peractæ antistites, famam exinde nominis perennaturam obtinuere. Vitam et res gestas in peculiari libro exposuit Rev. *Hallman*, typis ed. Stockh. 1726 in 4:o. Eorum natu major *Olaus Petri*, Regi *Gustavo* a secretis et deinceps Ecclesiæ Stockholmiensis Pastor, denatus 1545, Chronici jam edendi est auctor. Primum Ille fuit Cancellarius Episcopi Strengnesensis *Matthiæ Gregorii* (*Lillie*), cui Acta publica et Diplomata regni, vi muneris, olim concredita erant, ex quo tempore, teste *Hallmanno*, credere fas est, Illum ad fata patriæ pristina enarranda manum admovisse. Inde facile apparet Illum omnem merere fidem, si ea respexeris tempora, quæ ævo Illius fuerunt contermina. In historia antiquiori *Ericum Olai*, *Chronicon Rhythmicum Minus*, et *Chronicon Vetus Prosaicum* frequenter exscribit. *Saxonem Grammaticum*, qui ei *Chronicon Danicum* audit, plures citat. Opus suum consummasse *Olaum Petri* anno 1534, qua fide nescio, asserit Rev. *Hallman*. Apud eundem pag. 71 et 77 videbis graves de hoc Chronico querelas *Gustavi I.* in litteris de anno 1554 ad Principes filios *Ericum* et *Johannem* nec non *Laurentium Petri* ArchiEpiscopum Upsaliensem. Observavit insuper *Celsius*, *Olao Petri* magnopere succensuisse *Gustavum*, quod migrationes Gothorum e Scandinavia in dubium vocaverit. Magno præterea in honore fuit apud eruditos hocce *Olai Petri* Chronicon, et jam anno 1550 *Seb. Munstero* innotuit, quod ex illius Cosmographia Univ. Basil. edita constat. *Hvitfeldius* id frequenter in subsidium vocat, nec semel presse sequitur. Svethico licet idiomate conscriptum, in Svecia nunquam hactenus typis prodiit. Contenta vero hujus Chronici ann. 1199 usque, ad fidem Codicis Mscr. in Bibliotheca Regia Parisiensi asservati, Gallico sermone publici juris fecit Cel. *Keralio* et inseruit *Notices et Extraits des Manuscrits de la Bibliotheque du Roi.* T. I. Paris 1787 in 4:o pag. 440, quæ deinde Germanice versa prodiere sub titulo: *Chronicon Regum Sveciæ, ab Olavo Petri fratre Laurentii Trici* (Nericii) *primi post reformationem Archiepiscopi, qui vixit circa annum 1520, nach einer Schwedischen handschrift, herausgegeben von Herrn von Keralio, aus dem Fransösischen übersetzt.* Hildburgshausen 1795 in 8:o.

Codices Manuscripti præstantiores, qui, in publicis et privatis collectionibus asservati, nobis innotuere, sequentes recenseri possunt. Horum XI priores Bibliotheca Academica Upsaliensis servat.

I. *Codex Stiernmannianus.* Fol. in donatione *Celsiana*. Codex sat antiquus, nitidus et figuris in margine bene multis exornatus. Olim *Jonæ Petri Klint* Pastoris in Sundby 1567, ut ex annotatione, propria illius manu in fronte operis exarata, patet.

II. *Codex N:o 12.* Quarto in Collectionibus *Nordinianis*. Cura et impensis *Arvidi Drake in Hagelsrum*, ex Codice, in Cancellaria Regia asservato, anno 1583 descriptus ab *Ambrosio Palmbaum.*

III. *Codex N:o 18.* Fol. Collectionis ejusd. descriptus a *Jona Jonæ* anno 1576.

IV. *Codex N:o 10.* Fol. Collect. ejusd. a *Johanne Johannis* Pastore in Hjortö anno 1627 descriptus.

V. *Codex N:o 7.* Fol.

VI. *Codex N:o 27.* Quarto.

VII. *Codex N:o 48.* Fol. atque

VIII. *Codex N:o 252.* Fol. Collect. ejusd. antiqua manu exarati.

IX. *Codex Lidenianus.* Fol. in donatione *Lideniana*, nec non

X. *Codex Wingårdianus.* Fol. a Rev. & Nobil. Professore *Carolo Fr. af Wingård*, Bibliothecæ Upsal. donatus, ab initio mutilus. Ambo præterea vetusta manu exarati.

XI. *Codex Arrhenianus.* Fol. vetustus, post fata Possessoris *Petri L. Arrhenii* Past. in Fundbo, Bibliothecæ Acad. Upsal. cessit.

XII. *Codex Sernskiöldianus.* Fol. in Bibliotheca Reg. Gymnasii Arosiensis. Coævus et optimæ notæ.

XIII.

XIII. *Codex Lincopensis.* Fol. olim *Mauritii Jörensson* anno 1575. A Rev. ArchiEpiscopo *U. von Troil* Bibliothecæ Reg. Gymnasii Lincopensis donatus. Recenset Rev. *P. Kylander*, Linköpings Bibliotheks Handlingar T. I. pag. 44.

XIV. *Codex* nitida et antiqua manu accurate descriptus in Folio, in Collectionibus Præcl. Mag. *Joh. Henr. Schröder.*

Spicilegio Codicum facto, quorum numerum multo augere potuissemus, tantum significare oportet, Codices I. II. X. XII. & XIV. nobis in curanda hac editione inprimis ad manus fuisse. Lectionum varietates, quæ raro occurrunt, majoris momenti, textui subjunximus. Notulas parcius adjecimus, siquidem ad Historiam *Erici Olai*, quam ducem habuit Noster, in T. II. venimus, ubi locus erit de præsenti materia uberius disserendi. Conferantur vero, quæ jam ad *Chronicon Prosaicum* N:o XXX. et *Chronicon Rhythmicum Minus* N:o XXXI. supra adnotavimus.

Allom Them som thenna Chrönika läsande eller hörande varda önskar Jag Olaus Petri Predikare i Stockholm Sanningenes Kundskap.

Gud som allting hafver skapat Menniskione till godo och gagn, Han hafver thet ock af sine eviga godhet och försyn så ordinerat och skickat, att theras Lefverne och Regemente som fordomdags i verldene lefvat hafva, beskrifvas skulle, theras effterkommandom till en rättelse och varnagel, af hvilkom de lära måtte, hvad anslag lycksambliga tillgå plägar, och hvad som plägar illa bekomma och lycktas med en ond afgång, så att effterkommanderne måga lära af theras Förfäders välfärd eller förderf, huru the sig i alla stycker skicka skole, och hvad nyttigt eller skadeliget vara plägar; Ja effterkommanderne hafva ock ther en fördel af; Ty thet är ju bättre blifva vijs af en annars ofärd, än af sin egen. Och böre Historier eller Chrönikor så skrefne varda, att the föregifva så mycket som möijeliget kan vara, alle omständigheter af hvad orsak och tillfälle, obestånd, krig och öhrlig kommit är och huru frijd och rolighet bevarat varder; ty the kunna tå med fruckt läsne varda, och äro them som effterkomma såsom en Spegel ther the måge see utinnan hvad som bestånd eller obestånd med sig hafver, hvar utaf Land och Städer växa till, eller huru the förlagde varda. Thet är icke nog att man vet huru öhrlig och krig tidt och offta varit i verldena, man behöfver och veta af hvad orsak sådant kommet är. Ja så plägar ju mäst vara, att the komma på obestånd som gifva tillfälle thertill sielfve. Och the undvijka obestånd som tillfällen undvijka kunna. Derföre är thet nyttigt att man vet huru öhrlig och krig kan förtaget och förekommet varda. Så är ey heller nog att man veet huru fromme Furstar understundom hafva varit i verldene, the ther frijd och rolighet hållit hafva, utan man ock vet hvad sätt the ther till hafft hafva, hvilket Chrönik-Skrifvaren föregifva skal, them till effterdöme som effterkomma.

Men the äro väl månge som Chrönikor skrifvit hafva, och dock ganska få som rätta sättet hafft hafva, hvilket nog är uppenbart, så väl med främmande Chröniko-Skrifvare, som Svänske och Danske. The skrifva väl alle om öhrlig och krig, men huru sådant tillkommit är, och hvilken parten bättre sak hafft hafver, thet varder ganska ringa omtalt. Och therföre kunna the som effterkomma icke hafva sådana nytta af theras Förfäders Historier, som thet vara borde. Så hafver ock mycket vordet skrifvit af them som Partiske och Våldamän i sakene varit hafva; och therföre hafva the uphögt then parten som the hafva hållet med, och then andra platt föracktat, och är så offta Sanningen tillbaka låten. Och thet är nog till märkiandes i the Danske och Svänske Chrönikor. The Danske prijsa sig af the stora, gerningar som deras Herrar och Furstar hafva giordt här uti Sverge, och the Svänske räkna högt then stora Mandom the hafva bedrifvit i Dannemark, så att then ther nu ville vetta hvad sannast är, han skal hafva ther nöd till, och änthå näppeliga kunna thet uti the Svänska och Danska Chrönikor uthleta.

Thet hafver af ålder (Gud bättre) varit ett inbundet och endeles naturligit haat och agg emellan Danska och Svänska, ty både Parterna räkna sig högt, och ingen vil vijka för then andra. Therföre hafve vij nu sådana Chrönikor, som the hafva till sinnes varit, som skrifvit hafva, och förthenskull komma the Svänske Chrönikor icke öfverens med the Danske, och ingen Parten skrifver något godt om then andra. Ty är thet villsampt nog att taga ther någon god rättelse uth. Dock hafver jag nu tagit mig före att uthdraga en lijten Chrönika af the

the andra, och hafver iag satt ther in thet som iag hafver förnummet sanningene lijkast varit, (ty thet som sant är ville iag ju gärna skrifva) af hvilka man märka må, huru här i rijket i fordom tijd tillgångit hafver. Huru Rijket hafver stått under infödde Herrar, ock huru thet hafver vordet regerat af främmande Härskap, huru thet hafver stått under Konungar, och huru thet hafver stått under Höfvitsmän. Och må man dock här altijd see hvad obestånd, tvist och tvedräckt våra Förfäder hafva varit bekymbrade med, så att vij icke behöfva förundra om i vår tijd illa tillstår. Wåra förfäder hafva försökt verldenes onda väsende så väl som vij, verlden är altijd sig sielfvom lijk, hon är altijd bullersam och mödosam att vara uthi.

Then i verldene vara skal, han måtte vänja sig att lijda mera ondt än godt, mera öhrlig och annor bedröfvelse än frijd. Sä må man ock endeles märka här af verldenes ostadighet, att the högsta ju så snart varda nederslagne som the lägsta: ja the högsta stå farligast i verldene, ty the hafva många som gå them effter, så att ju högre en är försatt, ju flere hafver han ovänner, och lyckhiulet (som man säija plägar) går snart omkring i verldene. En ringer man kan snart förhögder varda, och en högt besätin man kan hastigt till intet giöras. Af hvilket the som förtryckte äro måge hafva thet hopp, att med them kan än bättre varda. Och the ther högt besatte äre måge hafva then fara, att hiulet skal gå om med them, och fördenskul hafva öfvervåld och öfverdåd fördrag, tänkiandes att Gud kan snart förnedra them och förhöija them som the förtryckt hafva. Sädana seer man nog tilförende skiedt vara, hvilket ännu skie kan.

Thet är offta skiedt att the ther väldeliga andra förtryckt hafva, sielfve så tryckte vordet, att the måste tiggia nåder af them som the ingen nåd bevijste, emedan the rådandes vore: ja thet är så verldenes lopp att sombliga nijd och sombliga upp, thet måge både höga och låge rätta sig effter.

Nu förr än vij gå till vår Materie, skall man vetta att i våre Svänske Chrönikor finnes ganska lijten rättelse huru här i Rijket hafver tillstått förre än Christendomen hijt kom. Ty våra Förfäder hafva antingen lijtet eller ock intet ther om skrifvet. Hvar the ock något skrifvit hafva, tå är thet förkommet med then Skrifft som här fordomdags brukades i Landet, then man nu kallar Runobokstäfver; hafver något varit skrifvit, thå hafver thet visserliga varit skrifvit med Runoskrifft. Ty att then Latiniske Skrifften som man nu brukar, kom först hit i Landet med them som Christendomen hijt förde. Och när then Latiniske skrifften uptogs, thå med tijden förlades ock alt thet som med then Skrifft skrifvit var, dock hafver ändå then förra Skrifften vordet någon tijd brukad bredevijd then Latiniske Skrifften, thet nog är märkandes af the Rimstafvar *a*) som Bönderne ännu bruka, och af många Runostenar som upsatte äro sedan Christendomen hijt kom. Finnes ock thesslijkes igen gambla Lagböcker och andre skrefne Svänska Böcker, några Runobokstäfver insatte ibland the Latiniske Skriffterne. Men vare nu ther om huru thet vara kan, hvad våre förfäder något skrifvit hafva med theras Runeskrifft eller ey, thet är ju vist, till oss är ganska lijten rättelse kommen huru här i rijket tillstod förre än Christendomen hijt kom, och ändock then Danska Chrönikan mycket föregifver hvad fordomdags skal hetas i thesse Tre Rijken skiedt vara, och räknar långt tillbaka, så kan man dock föga mackt gifva henne. Ty att i Danmarck hafver varit samma felet, som när oss är, om gamble Historier, och ther utöfver seer man väl att allestädes sökes stor ähra och prijs. Therföre är befrucktandes att sanningen är icke altijd framkommen, then dock af Chrönikoskrifvarenom mäst acktas skulle, och låter iag andra döma ther om. Thet är vist att i thesse Tre Rijken, som ock i mång annor Land hafver varit grofft och oförståndigt folck, the ther föga acktat hafva thet som till goda seder och skicklighet hört hafver, och begynte endeles då först lära tuckt och seder, när the vorde Christne.

Therföre kan man ock föga undra ther uppå, att the antingen lijtet eller ock intet skrifvit hafva, thet seer man väl att våre Förfäder hafva hafft thet sätt som the Græker och Latiner hade med Fabler och Poëtiska Dikter, så att när några märkeliga män voro förhanden the ther manneliga gärningar och något märkeliget bedrifvit hade, om them dicktade the Vijsor, Sagor *b*), Rijm, som the plägade kalla *Frijde*, och andre sådane Dickter, och blommerade them med Fabler och förtäckte ord, läggiandes them stor ähro och pris till, som thet förtient hade. Och the ther märkelige män voro, som sig bevijste manneliga emot

a) Etiam Runstafvar, baculi Runici dicti. *b*) Cod. 1. Sånger.

emot theras fiender, och lade them ned som öfvervåld och orätt giorde, kallade the kiempar och *Jämpningar*, såsom the Greker kallade theras Hieltar, Heroes, sådane som Hercules var och andra flere. Men the som Tyranniske voro, och giorde allom öfvervåld och orätt och passade på ingen, kallade de Jettar, Resar, Troll, och annat sådant, och effter sådane Tyranner plägade boo på faste Slott och fäste; så kallade the theras Slott, Berg och Borgar, och them som ther på bodde, kallade the Berg-troll, och theras hustrur som ock arge och onde voro, kallade de *Gijgrar*, eller annat sådant, som gamble vijsor och Tiderichz van Berne Historia eller Fabel *c)* klarliga betygar. Och när the ville beskrifva onde och arge Tyraner, sade the them vara fule, långe och grymma, plumpacktige och ofandelige, ändå att the ej voro större och vanskapeligare än annat folck, men för theras Tyrannij och öfvervåld, sade the i theras dickter them sådana vara, och kallade them i theras vijsor understundom Biörnar, Lindormar eller Drakar, och them som sådane skadeliga Menniskior ihiälslogo, prijsade then menige Man högt med Visor och Frijde, kallandes them väldige hieltar och kjämpar, the ther Jettar, Resar, Troll, Biörnar och Lindormar fördrifvit och nederlagt hade, hvilket som mäst skie plägade med kamp, ther en emot enom kiämpade och fäcktade, ty att med sådane slagh uthröntes största mandomen, och therföre plägade the största prijsen ther med inläggia. Så plägade ock våra förfäder kalla them dvergar som med theras list och illfundighet mycket ondt bedrefvo, hvilke ändå the hade icke så stor mackt som Resanar, bedrefvo the dock lijkväl mycket ondt med theras hembliga list och arghet, och hade så behändiga skalckhet, att ingen kunde se them, af hvilket man kunde komma under theras list. Therföre sade the them hafva sådane hattar på sig, att ingen kunde see them, af hvilket man ännu veet att säga om dvergahattar. Thesse dvergar beskrifvas i Rijm och Vijsor, att hafva varit små, ty de hafva hafft liten mackt dock stora listighet. The sejas ock hafva bodt i berg, thet är, the hafva väl bevarat sig, så att ingen skulle kunna giöra them något ondt. Men kiämparne plägade understundom komma under theras list och slogo them ihiäl. Och therföre prijsas de af theras stora makt och mandom, att the kunde nederläggia stora Jättar och Resar, thesslijkes voro the ock prijsade af theras stora förnuft och förstånd att the sådane listige och illfundige Menniskior öfvervinna kunde.

Thetta hafver man nu i then ackt föregifvet, att kunnogt varda skal, hurudanna dickter och skrifvelser våra Förfäder i Hedendomen hafva brukat, ther the ock största lustena till hade, så att man klarliga märkia kan att föga rättelser finnes i theras dickter eller skrifvelser, effter the så blommerade äro med fabler och förtäckt ord, att man icke vetta kan hvad som rätta Historien är. Dock hafva the som först begynte skrifva Svänske och Danske Chrönikor, tagit begynnelsen af gammul ryckte, vijsor och andre sådane blommerade dickter, som i landene gånget hafver, och ther effter hafva the skrifvit, ty är thet ock ganska ovist om så skiedt är eller ey. Något kan och väl hafva varit som ryckte och vijsorna hafva hafft sin grund af, men thet som icke är beskrifvet, uthan then ena säger effter then andra, thet plägar vara ovist, ty att hvar ökar ju något eller förminskar, och säger thet icke aldeles så ifrån sig som han thet hörde. Thesslijkes kommer ock mycken ovisshet ther af, att man icke hafver vist åhretalet när ärendet skiedt är som omtalas. Ty thet kan vara skiedt för ett hundrade åhr, thet kan ock så snart vara skiedt för sex eller otta hundrade åhr, och therföre kan thet offta sättias effter, som före stå skulle. Ey är heller thet mycket vist, thet främmande Chrönikeskrifvare Danske eller Tyske hafva satt i theras gambla Chrönikor om Sverge, ty the hafva ock skrifvit af lös ryckte, och seer man för ögonen huru offta the gå af rätta vägen i thet som är i manna minnet. Ty är thet intet tvifflandes, att med the gambla Historier är ock så skiedt. Seer man ock thesslijkes offta, att the äro så ovisse på theras egna Historier, som the äro på våra. Och thet vill vara rätta beslutet, att hvarken Svänska, Tyska eller Danska hafva så vissa Chrönikor som väl behöfdes, om thet som i theras land skiedt är, förr än Christendomen ther kom, men sedan hafver något vordet skrifvit, ändock ganska lijtet, besynnerliga här när oss. Thet mästa som finnes när oss skrifvit vara, thet är skrifvit i näst förleden try hundrade åhr, hvilket som med gammal register och besegladt Breff ju mäst bevijsas kan. Ther och thenna Chrönika om samma try hundrade åhr mäst uthdragen är, men om thet som förra skiedt är, hafver man icke sådane bevijs, som vij här effter hörandes varde.

The

c) Apud nos vulgari suo innotuit titulo, Wilkina Saga. Ed. *J. Peringsköld.* Stockh. 1715. Fol.

The ther Historier skrifva, pläga ju mäst föregifva, hvadan thet folk kommet är, som the skrifva om, och hvad ursprung thet hafver. Men effter thet vij Svänske inga gambla Historier hafva som visse äro, så hafve vij ey heller något beskied ther uppå hvadan vårt Svänska Folck kommet är, och huru Sverige är först besatt vordet. Allmänneliga Historier gifva nog före om Göta Rijket huru gammalt thet är. Men thet kan ingalunda vara förståendes om the Göther som här i Sverige äre. Ty the gambla Göther (om the eljest så gamble äre som en part mena) the ther först Göther kallades, hafva bodt ther nu är Ungern eller ock länger bort, och skal näppeliga ändå något folck hafva bodt här i Sverige. Ty the hafva hafft ther theras säte icke myckert långt effter Noæ flod, så frampt alt sant är som om them skrifvit är, och therföre kunna the icke hafva then tijd gått här ut af vårt land, utan vore lijkare att någre af them med tijden hade kommet hijt och bodt här *d*). Dock är thet alt ovist och är ganska villsampt uthleta thet som rättast är i så gammal ährende, och är förthenskul bättre låta thet bestå än något thet ovist är föregifva. Thet är ganska lijkt, ja thet kan ock icke fela att Tyske, Svänske, Danske och Norske hafva fordomdags alla varet ett folk, och ther är tungomålet nog bevijs till, ty att i förtijden the alle hafva hafft ett tungomåhl, än tå att thet är nu så förvandlat, sedan folcket blef åthskildt, som alltijd hända plägar, och thetta kan ther af nog märkias, att ju äldre Tyska och Svänska Böcker man finna kan, ju mera draga the öfverens i måhlet, thå man bär them tillhopa och gifver ther ackt uppå. Så kan thet ock med mång annor stycke bevijsas, att the alle hafva varit ett folck, ty att gambla Latiniske Historieskrifvare hafva mycket skrifvet om the Tyskas Landzseder, hurudana Regemente och väsende the hade, hvilket ännu mera hålles i thesse try Rijken än i Tyskland. Ett gammalt sätt synes thet hafva varit, att the hade skifft theras folck i hundrade tahl och en Höfdinge för hvart hundrat, hvilket än härtill när oss blifvit är. Ty att hela landet är skifft i Härade som fordom kallades Hundari, effter thet att i förstone voro ther hundrade Bönder uti, än tå att nu är sommestädes mera uti och sommestädes mindre. Och theras Höfdinger kallades Hundari Höfdinger, Centurio, thet nu kallas Häradzhöfdinger.

Så hafver ock folcket i thessa try Rijken sådana sätt med Vijsor, Rijm och annor Dicht som the Tyske, hvilket alt ther af kommer, att the alle hafva hafft ett tungomåhl och varit ett folck, och ville för långt vara alt upräkna som the gamble Historieskrifvare then Tyska Nationen rättzliga tillägna, och nu endeles mera hålles hoos oss än när them. Så kan man nu klarliga märkia, att Svänske, Danske och Norrske hafva fordom varit Tyske, the ther sig hafva så förmerat, att the thessa land besatt hafva; Ja thet hafver ock altijd så varit Tyskarnas sätt att the pläga förvidga sig, the hafva besatt Ångeland, Wändeland, och en stor deel af Lifland, Pryssen och mång annor land. Så hafva the *e*) ock besatt thesse try Rijken, men när thet skiedt är, och om något folck hafver bodt här tillförende, thet är ovitterligit. Lijkast synes mig thet vara att Tyska hafva först besatt thenna landen, så att the hafva varit thet förste folk som här bodt hafver.

Plägar ock vara ett gammalt tal, thet somblige Historie-Skrifvare fulleliga mena, att the Göther som så mycket bedrifvit hafva i Grecken, Wälskland, Spanien och mång annor land skole hafft theras första uthgång här uthur Sverige, hvilket om så sant är, låter jag andra döma om. Men thet synes lijkt nog, att the hafva varit af thet Tyska tungomåhlet, ty the hafva allmenneliga hafft Tyska Namn, såsom är Tidherik, Ermenrik, Filmer, Alrich, Ditmar, Adolff, och flere sådana. Och finnes dock somblige som säga att Göther och Vänder hafva hafft ett tungomåhl, men äro the uthgångne af Sverige, thå hafva the talat Tyskt måhl, hafva the ock hafft Vändiskt tungomåhl, thå vet jag icke huru the hafva kunnat uthgå af Sverige, med mindre man ville seya, att the hade så länge bodt ibland the Vänder att the hade lärdt theras tungomåhl, och förgätit sitt eget, eller ock hafver Vändiskt tungomåhl varit på then tijden Tyskt måhl. Och thet Vänderna nu tala är Slaviskt tungomåhl, hvilket intet olijkt är; äro ock somblige som mena, att the Vandali som i förtijden mycket hafva bedrifvit, skola hafva varit annat folck än the Vänder som nu förhandene äro. Then mening hafva the som seya them här uthgångne vara, att the skola först tagit Ryghen in, som ligger vid Strålsund, och sedan kommit ther in i Vändeland, som är Pomern och bodt ther en lång tijd förra än the drogo upp emot Grecken, men thet låter iag ock andra döma om hvad sannast kan vara. Och hvad thet än sant är att the här uthgångne äro, så kan thet icke vara skiedt så långt för Christi byrd som en part mena, hvilka ther seya, att thet

d) Cod. 10. heic incipit.

e) Cod. 1. 10: the Saxiske Tyskar.

thet skulle skiedt vara vid Abrahams tijd väl tu tusend åhr före än Christus födder var. Men thet kan ingalunda sant vara, långan tijd ther effter måste thet skiedt vara, om så skiedt är, dock kan man ther om ingen viss tijd föreseija; För Christi byrd synes thet lijkväl hafva varit, men huru länge veet man icke. Våre Svenske Chrönikor läggia våre Svenska män en stor ähro till theraf, att the Göther som effter theras mening här uthgångne äro hafva så mycket bedrifvit i fremmande land; Men när vij sakena rätt besinna villje, är ther med föga ähro inlagdt; man lägger ju föga ähro in ther med att man far med öfvervåld och orätt i annars land, som oss inthet ondt giordt hafva, skinnar och bränner, dräper och förhärjar them som gerna vilja sittia med frijd. Thet vore oss mycket större ähra att våra förfäder hade altijd varit frijdsamme och saktmodige, sittit stilla, varit tillfrids med thet som Gud them gifvit hade, och icke skinnat och röfvat andra. Dock prijse Göthers mandom hoo ther vill, the som såto för theras hand, prijsade them inthet, uthan sade them vara en hop med skalckar och tyranner som intogo annars mans land och städer, ther the ingen rätt till hade, ock kommo så många hundrade tusend Menniskior både om lijf och gods. Thet var ock then största mandom the giorde, som nog af Chrönikorne bevijsliget är, undantagandes then skada the giordt hafva i thet Latiniske tungomåhlet och Lärda Mäns Böcker, thet en obotelig skada var, thet så mång Lärd Man ännu klagar öfver. Then som med brand, mord, öhrlig och krig ähro inläggia skall, han skal hafva en rättfärdig sak på stå, annars är thet tyranni och öfvervåld mera än mandom; men ther af är nu nogh sagt.

Nu skal man ock vetta att i förtijden hafver thetta landet som ock alla annor Land och Rijke varit full med Afguderij, och effter thet att våre förfäder äro af then Tyske Nationen uthkomne, så hafva the ock utan tvifvel hafft samma afgudar och them dyrckat som the Tyske, dock kan thet med tijden något vordit förvandlat. Allestädes här i landet hafva de hafft några besynnerliga Skogar, them man kallar Helge lundar, ther the mycken vijdskieppelse hafft hafva, och diefvulen myckin spökelse bedrifvit hafver. Och om sådana lundar talar Sveriges Lagbook, ther förbudet varder att man icke tro skall på Steenar och lundar, och ther hafva the theras Gudsdyrkan uppehållit *f*). Sådana Helge lundar finnes ännu här i Landet, äntå att the nu inthet brukas, ey veet heller then menige Man huru the i förtijden brukade voro. Men i Upsala ther som Kongasätet var här i Sverige, ther hafver ock rätta Afgudasätet varit, och seijes Afguda Templet hafva stått icke långt ther ifrå som nu står Domkyrkian, hvilket som seijes hafva kosteliga nog prydt varit och i samma Templet skola the hafva hafft tre Gudar, then första och yppersta hafva the kallat *Thoor*, och är then (utan tvifvel) som när the Latiner hafver hett Jupiter, then the ock höllo för then högste Guden, och honom hade the giordt som en nakot Pilt, sittiandes på en vagn, giord som karlavagnen, och hade ena Spijro i then ena handene, och siu Stiernor i then andra, och af honom hafver Torsdagen nampn såsom ock när the Tyske Dunnerdagh. Om thenne Guden plägade the allmänneliga svärja och seija, Ja Thore Gud; Neij Thore Gud, som ännu när gambla Bönder i brukning är och i Lagbokene förbudit är att man icke skall afgudomen blotha, thet är, man skal icke sverja vid them. Thenna Guden plägade the dyrcka och hedra att han skulle bevara them för oväder, liungeld, storm, och annat sådant, och att han skulle gifva them korn och klärna nogh och allehanda fruckt.

Then andra Guden kallades *Oden*, hvilken när the Tyska hafver hetat Wodhen, och är then the Latiner kallade Mercurium. Och therföre är thet icke sannolijkt som then Danska Chrönikan innehåller, att här i Sverige skulle varit en Trollkarl som hade hett Oden, hvilken ther skulle hafva vordet hållen för en Gud. Ty att the Tyske hafva ock hafft samma Guden och kallat honom Wodhen, som then Engelska Chrönikan innehåller, och af samma Gudomen hafva the kallat en dag i veckone Wodhens dag, then vij ock kalle Odens dag. Then samma Guden plägade the dyrcka att han skulle hielpa them i strijd och örlig, som våre Svänske Chrönikor innehålla. Men lijkare är thet att the hafva dyrkat honom för rijkedomars skull, att the skulle få goodz och penningar nogh, och theraf plägar man ännu seija, att the tiena Odenom som många penningar och rijkedomar samman slagga.

Then tredie var en Gudinna och kallades *Frigga*, hvilken (som nog troendes är) när the Latiner hafver hett Venus, och af henne kallades Frigge dag när the Tyska, som then

f) Uplands Lag. 1 Fl. Kirkiu-Balk: Änghin skal afgudhum blota och änghin a lundir älla stena troa. Cfr. Helsinge Lag. Kirkiu-Balk. Gothlands Lag. 4. Bih. p. 48.

then Engelska Chrönikan säger. Ther af hafve vij ock Frigge dag, ty vij hafve ju samma Gudarna som the Tyska. Thenna Gudinnan var dyrckat förthenskull, att the skulle få god gifftermål, mång barn och frijd och rolighet. Alle thesse tre Gudarna hafva stått i Templet, Thoore mitt uti, och en af the andra på hvarje sijdone. Thesslijkes varder ock berördt i vår Svänska Chrönika om en Gudinna som när the Latiner kallades Ceres, henne dyrckade the här i Landet, som ock i annor land, på thet the skulle få god åhr på korn och kiärna. Neptunus hafver här ock varit namnkunnig, och ther af veet man ännu tala om Näcken som seijes vara i vattnet, och att Näcken tager them bort som drunckna. Om här hafva varit någor flere namkunnige Gudar som the dyrckat hafva kan man icke vetta. Men the Tyska hafva hafft en Gud then the kallade *Krode*, som när the Latiner heter Saturnus, then Guden synes ock här namkunnig hafva varit, och ther af plägar man kalla them som arge äro, Krodan skalckar. En Afgud hade the Tyske ock, effter som en part thet mena, ther ther kallades *Jodut*, ther af pläga the som slagne och dragne varda och illa tracteras, ropa Jodut *g*). Af flere Afgudar vet man icke att säga här i Sverige.

Thesse föreskrefne Gudar *Thoor*, *Oden*, *Frigga*, och till äfventyrs *Ceres* med, hafva hafft hvar för sig sine besynnerliga Präster, som them på theras dagar offer giorde, och hvart njonde åhr hade the med theras Konung af hela rijket ena almenneliga samqvem ther the kommo tillhopa med theras offer och skiäncker till förbemälde tempel och giorde ther theras Gudom offer för hela Landzens välfärd, och vardo tå några lefvandes offer giordt både af menniskior och annor diur, dock alt mankiön, och theras blod vardt uthgutet Gudenom till åhro, och kropparna både af menniskior och annor diur uphängde the i en helig lund som hardt vijd Afguda Templet var, ther nu står Bonde-Kyrkian, som en allmennelig mening är *h*). Och thetta vare nog sagt af then afgudha dyrckan som här i landet varit hafver.

Thesslijkes hafva ock somblige hafft then mening, att thet som nu är ett Sveriges rijke skall hafva i förtijden varit fem Rijken *i*). Thet första skulle varit Finland och hela Åbo sticht. Thet andra Helsingeland med all Norlanden. Thet trijdie Upland, Södermanland och Nærkie, och thetta skulle hafva varit thet yppersta rijket och hett Sverige eller Svidhia Rijke. Thet fierde Götha Rijket, hela Linkiöpings sticht, Värendt och Västergiöthland. Thet fempte Värmeland och alla Dalarna. Men om Helsingeland med Norlanden, och Värmeland med Dahlarne skole hafva varit tu rijke, ther låter iag andra döma om, mig synes thet icke lijkt vara. Men om Finland är klart nog, ty thet hafver icke länge varit under Sverige, utan med tijden är så ett stycke och så annat vunnit här under. Sompt (som nog troendes är) tog S. Erich härtill Rijket, sompt Birger Jarl, och sompt Konung Birger, som af Chrönikorna väl märkas kan. Thesslijkes är ock klart nog, att Götharna hafva hafft en Konung för sig sielfva, och synes lijkt vara, att thet rijket hafver räckt alt in till Öhresund, ju besynnerliga hafver Halland varit ther under, ty effter som vår Lagbok innehåller, lyder thet Sverige till *k*), dock hafver thet gått af och till, stundom under Danmarck, och stundom under Sverige, och så hafva thesse tu Konungarijken Sverige och Götha rijket med tijden kommet under en Herra och vordet ett rijke. Och therföre hafva nu Sveriges Herrar then titul, att the kallas Sveriges och Göthes *l*) Konungar, änthå att för try hundrade åhr sedan plägade Konungarna här i rijket allenast kalla sig Sveriges Konungar och sällan Götha Konungar, hvilket nog bevijsas kan af unga Konung Sverkers och Konung Valdemars bref, som ännu väl finnas. Men Konung Magnus Ladulååss och hans effterkommande hafva altijd skrifvit sig för Sveriges och Göthes Konungar. Och thetta vare nu sagt om thetta stycket.

Pläga ock våre Svänske Chrönikor föregifva hurudana land Sverige är, hvilket mig synes ey behöfvas skulle, effter thet att thetta skrifves för theras skull som här inrijkes boo, the ther bättre veta landsens lägenhet än thet beskrifvas kan. Men thet skall man dock

g) Jodut l. Jadut, formula quiritantium in summo discrimine, apud Germanos populos usitata, etiam occurrit in Chronico Rhythm. majori (v. supr. pag. 143) et Alexandri Magni Hist. Rhythm. nec non in versione S. Biblior. Svecana. Jer. 12: 6. 15: 10. De etymo vocis inter eruditos certamen est. Conjecturas copiose recenset *Ihre*. Cfr. etiam *Wachter* Gloss. in h. voc. Qua vero fide auctor noster ex hoc vocabulo Numen finxerit, quod hactenus ignorat Theogonia Scandinaviæ antiquissima, in medio relinquimus. *Ericum Olai* ducem non habuit. Asseclas vero suæ sententiæ postmodum obtinuit *Ol. Wormium* in Monum. Dan. p. 19 et alios, qui, ut ante nos observavit *Ihre*, ex hoc vocabulo idolum nuspiam visum lectumve fingunt.

h) Hæc auctoris nostri assertio, ex Chronico Prosaico et *Erico Olai* petita, occasionem dedit famosissimæ controversiæ de situ Veteris Upsaliæ inter *O. Verelium* et *J. Schefferum*.

i) Hanc divisionem ex *Erico Olai* desumsit Auctor.

k) Cfr. v. *Dalin* Hist. Sv. T. I. p. 417.

l) Cod. 1. addit: Wendis.

dock veta, att i förtijden hafver thetta rijket myckit rikare varit än thet nu är på allehanda kiöpmans vahrør; här hafver oseijeliga mycken koppar, järn, bly, och allehanda skinnvahror vordet uthfördt i fremmande land, och hafver mycken handel varit emellan the Engelske och thetta rijket, och therföre kom här in så mycket Engelskt mynt, som i så lång tijd hafver varit här gäfft och gängse. Och then handel som skedde med the Engelske var mäst för fyra hundrade åhr sedan, ty på then tijd vore inga städer som nu namnkunnige äre bygde vijd Östra Siön *m*), hvarken Lybeck eller några andra. Och all land kring om östra siön voro Ochristne, undantagandes Sverige och Dannemark, the vore the land som först blefvo Christne vid Östra siön, och therföre hade tå the Svenske theras Seglatz till England, som ock Christet var. Så hafver ock thetta rijket i någor förledhne hundrade åhr varit ganska rijkt på Spannemåhl, och hafva många hundrade Läster vordit fördt här uthaf Landet både till Pryssen och annorstädes, som af gammal bref och register nog bevisligit är. Och var här ganska godt mynt i rijket, som man af Chrönikorne förnimmandes varder; men med tijden är thet så försvagat vordet, att thet förderfvat hafver både Land och Städer, och dageliga mehr förderfvar.

Så skal man ock vetta att våra Svänska Chrönikeskrifvare, the ther med någon skiäl och besked skrifvit hafva, the hafva begynt på the Konungar som skulle hafva varit vid then tijd Christus födder vardt, ty thet som förre skiedt var är oss (effter som the seija) platt ovitterligit, hvilket vij ock bekiänna och seija ey allenast vara ovitterligit, huru här stod till för Christi byrd, uthan thet är ock ovitterligit hvad som skiedde i en lång tijd effter Christi födelses tijd, som tillförene omtalat är. Och therföre är ganska ovist med the första Konungar som här upräknade varda, ty thet kan hända att the hafva varit flere, the kunne och hafva varit färre, än the här upräknas. Then Danske Chrönikan talar om många Svenske Konungar, som våre Chrönikor intet omtala, varda här ock några Konungar upräknade som intet hafva varit här i Rijket som vij ytterligare här efter hörande varda *n*).

Och effter thet thenna Chrönika är skrifven för theras skull som enfaldige äro, att the skola här af få någon rättelse, therföre hafver man icke allenast skrifvit Historien af ährende som skiedt är, utan man hafver ock ther bredevijd (ther tillfälle hafver så begifvit sig) satt någor besynnerlig lärdom, ther någor rättelse kunde tagas af, och ther man seer något godt och nyttogt vara skiedt, att man lagar sig thereffter, och tager sig ther exempel af, ehvad vij äre höge eller låge, och att ther man seer något ovijsligha företagit vara, att vij ock något lära see vid ens annars oferd, och taga oss ther vahra före. Ty hvar man allenast ville läsa Chrönikor för förvettenhet skull, eller hafva ther uti tijdsfördrif, så är thet så godt oläsit som läsit, icke hafver heller Gudh som thet rådet hafver menniskiomen gifvit, att thet som skiedt är skulle uptecknat varda, hafft thet upsåt ther med, att sådane skulle läsas i then act, att man skulle allenast ther uti hafva sin lust och tijdsfördrif, utan man skal ther utaf beskåda verldenes lopp, fåfängelighet och ostadighet, och huru Diefvulen (som är Verldenes Furste som Christus säger) hafver här sitt speel och upväcker ibland höge och låge alt obestånd, skada och förderf. Thesslikes att vij och ther bredevid skole ackta och besinna, att äntå Diefvulen kommer alt ondt på gång, och inskiuter allestädes tillfälle till obestånd, så förtager dock Gud honom hans onda upsåt, och drifver sakena till en bättre ända än Diefvulen med sitt onda upsåt och tillfälle acktat hade, på thet vij måge lära gifva Gudhi then ähro honom bör, och bidia honom om hielp emot Diefvulen. Thetta är thet högsta, thet vij som Christne äre, skola gifva ackt uppå i alla Historier både Hedniske och Christna, och när man så läs them, så hafver man gagn och nytto ther af, och Historien är i sitt rätta bruk.

Men ther någor ville så seija, hvad giörs thet behof, att man så talar och skrifver på the dödas mull och aska, och låter theras brister och feel komma i hvars mans mun, the äre framfarne och hafva sin deel borto, thet vore bätter glömma theras synd bort, än att minnas på them? Ther svarar man så till, att Historier eller Chrönikor skrifvas icke för theras skull som framfarne äro och thet som skrifves bedrifvit hafva, utan för theras skull som effterkomma, att the theras förfäders lefverne lära skole, hvad the skola giöra, eller hvad the skola taga sig vahra före, så måste både thet onda och thet goda som våre förfäder bedrifvit hafva, skrifvit varda, och effter mera ondt än godt varder bedrifvit, och onde äre altijd flere än the gode i allehanda stånd, therföre blifver ock mehr skrifvit om thet som

m) Cod. 1. addit: eller vid Öresund.

n) Heic subsistit Prooemium Cod. 14.

som mehr är, och thet samma seer man ock i the Bibliske Historier, som Gud hafver skrifva lâtit, att han ville sâ väl lâta beskrifva thet onda som thet goda, och att sâsom skrifvit är om Abraham, Isaac och Jacob, Mosen, Josua, David etc., sâ är ock skrifvit om Cain, Nimrod, Pharao, Saul, Jerobeam, Achab, Herodem och andra flere sâdana. Och seer man väl att the, som nâgot godt varder skrifvit om i Biblien, äro ganska fâ emot the andra som alt ondt varder skrifvit om, och sâsom the andra hafva fritt giordt hvad them täcktes, sâ hafver och Gud fritt lâtit beskrifvas, och för hvar man lâtet thet uthropas. Nu mâste man ju gifva Gudi thet tillförenne, att han viste väl hvad nyttigt var till att skrifvas eller icke nyttigt, han hâfver lâtit skrifva och tala pâ theras mull som döde äro, men för theras bästas skull som effterlefva, oss till godo är sâ väl the ondas som the godas lefverne beskrifvit, som Paulus säger: Alt thet som är skrifvit, thet är skrifvit oss till lärdom etc. Hafver nu Gud sâ väl lâtit beskrifvas the ondas lefverne, som the godas, ja mycket flere the ondas, är icke under att andra ocksâ giöra, som man väl seer i alla Chrönikor, bâde Hedna och Christna, att the äro fââ som godt är skrifvit om, och the äro mânge som ondt är skrifvit om. The gode äro fâ och the onda mânga i verldene altijd; the som skrifva, skrifva ju helldre godt än ondt om the döda, hvad sanningen ville thet tillstädia, then the ju ackta mâste som Chrönikorne skrifva. Then ther vill nu hafva ena goda Chröniko, och godt rychte effter sin död, han giöre thet godt är, men giör han thet som ondt är, sâ blifver han straffat sâ väl med ett ondt ryckte, som alt annat som Gud honom pâ lägger. Sâ seer man att Cain, Pharao, Antiochus, Sardanapalus, Nero och andra sâdana hafva med Helfvetet ett evigt ondt ryckte. Och thetta alt som nu sagt är mâ vara för en lijten Ingâng till then Chröniko som vij nu af Guds tillhielp begynna villie.

Then Svenske Chrônika.

Then första Konung som vâre Svenska Chrönikor seija hafva varit i Sverige, han skal haf-
1. Eric va hetat *Erich*, och the läggia honom thet till att han skall hafva lâtit besättia Skâne, Seland, Falster *o*) och the andre beflutne Land som i Dannemark liggia, hvilket icke kan sant vara. Förty the try rijken äro besatte med Tyskt folck, som tillförende bevijsat är. Och therföre är nog troendes, att Danmark hafver varit förra besatt med folck än Sverige. Men then Danske Chrönikan gifver sâ före, att then första Konung som här i Sverige varit hafver af thet namnet Erich, then skulle vara här insatt för en Konung, af Konung *Frode* som kallades hin Fridgode, och thet skulle hafva sâ tillgângit, att emellan Konungen i Sverige som heet *Allrich* och Konungen i Giötha land som heet *Gesteblind*, var en lâng Feigd *p*), och sâ skole i the tu rijken, som nu äro ett, hafva varit tvâ Konungar, och effter thet att samma Gesteblind icke var Sveriges Konung mäcktig nog, therföre gaf han sig in till Konung Frode i Danmark att han honom hielpa skulle emot Konung Allrich, hvilket han ock giorde, ty han sände honom till hjelp ett stoort tal folck, med en högberömd man som kallades *Erich* hin Vijse. Then samme Erich drap Konung Alrich och hans Son, och kom sâ ther till pâ thet sista, att han blef Konung bâde öfver Sverige och Götha land, och thet skiedde vijd then tijd Christus födder var. Och berörer then Danske Chrönikan om nâgra andra Konungar som här i Sverige skulle regerat hafva förr än Erich hin Vijse hijt kom, och är thetta theras namn *Hunding*, *Regnar*, *Hothbrod q)*, *Atill*, *Hiarwar* och sâ förberörda *Alrich* och *Gesteblind*, om hvilka man intet vist hafver thet sejas kan, therföre lâter man thet bestâ. Thâ nu förberörde Erich i Sverige länge regerat hade blef han död.

2. Haldan När Erich hin Vijse död var, vart hans Son *Haldan* Konung effter honom, som then Danske Chrönikan innehâller, och han var mycket betvingat af Tolf Bröder i Norige, men han fick *Fridleff* Konung Frodes son till hielp och van them öfver; men then Svenske Chrönikan säger att när Konung Erich död var, fick hans Son *Goderick* rijket effter honom, och att

o) Cod. 14. addit: Halland.

p) De hostilitate inter Alricum Sveciæ et Gestiblindum Gothiæ regem narrationem habet *Saxo Grammat.* L. V. quem secutus est *Ericus Olai*. Petita vero videtur ex Hervarär Saga Cap. XIV. ubi inimicitia memoratur inter regem Heidrecum et Giestur blindi, qui vir dives in Gothia salutatur. Giestur blindi hiet madur rikr i Gautalandi, han var hin mesti ovinur (Heidrek) Kongs. Cfr. de cetero *Verelii* notæ in hunc locum p. 141 nec non *Stephanii* in *Saxonem* l. cit. p. 125.

q) Deest in Cod. 14.

att han skall med mycket folck hafva dragit här utaf riket i fremmande land och bedrifsvit ther stor Mandom, hvilket om så sant är, är vilsamt till att döma om.

Effter Goderick seijes *Filmer hin Myckle* eller hin Store hafva blifsvit Konung i Sverige, hvilken i Historier och Chrönikor högt beprisad varder af sin mandom, och somblige kalla honom *Wiltinum* eller *Wilkin*, och att thet som vär Svenske Chrönika håller om honom thet är uthdragit utaf Tijderik van Berns Fable och kommer icke Sverige vid. Thet hålla fremmande Historier nog inne att Filmer hafver varit Konung öfver the Göther som i annor land varit hafva, men hvad kommer thet them vid som i Sverige boo; man kan ju icke räkna them för Sveriges Konungar, som i fremmande land hafva Konungar varit öfver the Göther. 3. Filmer

Tå Filmer var död sejes *Nordian* hans Son hafva blifsvit Konung effter honom, hvilken af *Hernit* Konungen i Ryssland vart fördrifsven, och hade Hernit Rijket inne en tijd lång och satte så sin Son i sin stad, som ock *Hernit* het. Alt thetta säger then Svenska Chrönikan vara skiedt här i Landet, hvilket dock icke så sant är, ty thet är alt uthtagit af Tideriks van Bern Historia eller Fable, och är skiedt i thet Götha Rijke som på hinsidon Ungeren var, om thet elljest så skiedt är. Then Danske Chrönikan talar om en Konung som här i Sverige skulle varit, hetandes *Sivard*, och en Konung som rådde öfver Götha Land then ther heet *Carl:* thesse både voro på en tijd, och som thet synes något mehr än hundrade åhr effter Christi födelse, men af theras gerningar och Regemente veet man intet, utan the hade både gifft theras Döttrar till Danmark, två Konunga Söner, then ene heet *Frode* och hade Konung Sivards Dotter, och hon heet *Ulvid;* then andre heet *Harald* och hade Götha Konungens Dotter, then ther heet *Signild.* Talar ock then Danske Chrönikan om en Sveriges Konung som heet *Erich* och han förde länge öhrlig med *Haldan Berggram* af Dannemarck, och på thet sidsta van Haldan honom öfver vid Ottatijo åhr och hundrat effter Christi byrd, och blef så han Konung både öfver Sverige och Danmarck *r*), och tå var här i Landet en Herreman som heet *Sivald*, han satte sig upp emot Haldan och upväckte med sina siu Söner *s*) hela Landet till olydno; men Haldan vardt honom för mäcktig och drap hans Söner och honom med. Så effter thet han inga barn hade effter sig, ty tog han *Ungvin* Götha Konung sin Skyldman och satte honom up för Konung i Danmarck och blef så död. Något ther effter drap *Ragvald* Sveriges Konung samma Ungvin Danmarcks Konung, och blef så Sivald Ungvins son Konung öfver Danmarck, och emot honom stridde förenämbde Ragvald, och drog med ett stort tahl godt krigsfolck in i Säland, men ther vart han sielf slagen, och the Svenske vordo förskingrade, och thet skiedde vijd tu hundrade åhr och tiugu effter Christi byrd. Ther effter vart *Inge* Konung i Sverige, men af hans bedrifft veet man intet mer utan i hans tijd blef thet endräckteliga samptyckt att Konunga sätet skulle vara i Upsala och ingen annorstädes i rijket, ty ther voro theras afguda tempel, och tijt plägade mästa tillökningen skie af hela rijket, blef och thå till äfventyrs beslutat, att alle Konungar skulle hyllas vijd Mora Steen. 4. Nordian 5. Inge

Inge hade två Söner effter sig *Nearch* och *Frode*, the regerade både i Rijket effter theras Fader, och förde så godt Regemente att the vorde håldne af menige Man såsom Gudhar. Så blef tå Nearch död, och Frode vart Konung allena; och läggia the Svenske Chrönikor thenne theras Frode the dygder till, som the Danske skrifva om theras Frode, och kan iag ey veta, om the Danska hafva något tagit af thet som thessom tillhörde och tillägnat thet theras Frode, eller hafva ock the Svenska beprydt theras Frode med thet som them Danske tillhörde. Thet seer man offta skie i Chrönikorne, att ther två hafva hafft ett namn, så blifver thet then ena tillägnadt som then andre giordt hafver. Men vare ther om huru thet kan, jag tror väl att the hafva varit fromme Furstar både och hållit starck frijd i theras Rijke som Konunga Embetet kräfver, och ther af hafva våra förfäder hafft en sådana ordsed att the plägade önska hvar annan Froda frijd. Thenna Frode lät så hårdeliga straffa öfvervåld och orätt, att ingen hög eller låg dristade sig till att taga enom androm något ifrå. Under sådana Furstar pläga Land och Rijke förkofra sig, och pläga the Latiner kalla sådana fromma Furstar Patres Patriæ, Landsens Fäder. Therföre vardt ock thenne Frode så kiär och i sådan vyrdning hållen af then menige Man, som han hade varit en Gud, och är thet oss som Christne äre en stor blygd, att vij see Hedningar hafva the dygder som vij offta sielfve icke hafvom. 6. Nearch & Frode

Effter

r) Desunt in Cod. 1.

s) Cod. 11. in margine: alii fyre söner.

7. Urbar Effter Frodes död regerade *Urbar*, han sejes hafva hafft tre Söner, Östen, Nore och Dan; om thesse tre hans Sönner varder mycket sagt som icke kan sant vara, therföre låter man thet bestå.

8. Östen När Urbar död var, blef *Osten* hans Son Konung effter honom, och effter thet the i Norige hade slagit hans Broder *Nore* ihiel som theras Konung var, therföre satte han them en Hund till Konung them till hån och spott, och lät öfver Norrske Män sådant bud uthgå, att hvilken som icke giorde then Hundenom sådan tienst som han sinom Konung giöra skulle, honom skulle leed från leed huggen varda; men then Danske Chrönickan säger att han heet *Gunnar*, som gaf them Norskom then hunden till Konung. Han kan till äfventyrs hafva varit Konung Östens Härhöfvitzmann, och så giordt på sin Herres vägna thet han giorde.

9. Siolm Effter Östen vardt *Siolm t*) Konung i Sverige; och hans tienare säjes hafva dränckt honom uti ene miöda kaar. Then Danska Chrönikan talar om een Konung, som här skulle hafva varit långt tillförene och heet *Hunding* att han dränckte sig sielf uti ett miöda kaar, kan hända att thet ena ryektet är kommit af thet andra.

10. Sverker Thå Siolm var död, blef *Sverker u*) hans son Konung effter honom, och han var en mächta starck man, ther af gick en sådana Fabel uth om honom, att han kunde slå sin näfva uti en hårdan steen upp till armbogan. Thet hafver så varit våra förfäders plägseed, att the betecknade stora krafft och mackt med sådane Fabler. Therföre säija the om sombliga Kiämpar, att the hafva ryckt upp med rötter stora trää, och slagit sina fiender med. The hafva stora stenar, som andra icke lyffta kunde, kastat theras fiender med och annat sådant, ther stor krafft behöfdes till, som nog är märkiandes af then Danske Chrönikan, then full är med sådane Fabler, och ther måste han hafva acht uppå som henne rätt förstå vill. Man seer klarliga att våra förfäder i Hedendomen, hafva mehra lust haft till Fabler och förtäckte ord, än till klara och eenfaldiga sanningen.

Vijd thenna tijd något förr eller sedan voro the Göther (som i fremmande land voro) så mächtige att the slogo in i Greken med try sinom hundrade Tusende folck och the slogo Keysaren ihiel, then ther Decius heet, och vände sedan tillbaka igien in emot Ungern. Och thetta skiedde vijd tu hundrade try och fembtijo åhr effter Christi byrd *v*).

11. Walander Effter Sverkers död blef *Walander* hans Son Konung i sin faders stad, om honom säijes att maran, Latine Incubus, hafver rijdit honom till döds.

12. Wisbur Tå Walander dödh var, blef hans Son *Wisbur* Konung, och honom brände hans egne Söner inne med alt hans dagliga folck, på thet the skulle thess snarare få ärfva honom. Girugheeten är en root till alt ondt, och han achtar hvarcken skiäl eller redelighet, och skonar hvarcken vänner eller fränder.

13. Domalder Effter Wisbur vardt hans Son *Domalder* Konung i Sverige och i hans tijd voro hård åhr i Landet så att ingen frucht växa kunde, och är nog troendes att Gud plågade heela landet för then missgerning som Konungen och hans Broder giordt hade på theras fader, som offta hända plägar, att Gud plågar Undersåterne för Herrenes misshandel skull. Tå nu then menige man i riket sågo then plåga och nöd som them pågick, kunde the till äfventyrs hafft then mening att Gudarna voro förtörnade af Konungens missgerning, therföre togo the honom och med honom ville the blidka Gudarna, offrade så honom then Gudinnone som Ceres kallades. Henne till ähro brände the honom upp på thet the skulle få korn och kerna, och så skedde honom rätt, ty att efter han upbrände sin fader för godz och penningar skull, så vardt han och upbränd för korn och kerna skull; dock var thet alt Hednisk värck.

14. Domar När Domalder död var, blef *Domar* Konung efter honom. Han lefde frijdsambeliga, som een part mena, och blef så död af rättom ålder, mehra hafver man intet om honom.

15. Attil Sedan Domar död var, blef *Attil* Konung i hans stad och säijes myckit af hans stora värk och mandom som han bedrifvit hafver, han skall hafva vunnit Dannmarck under sig, som våra Svenska Chrönikor innehålla *x*), och the Danska till en necsa och blygd, skall han hafva satt them sin hund *Racka* till Konung, för thet the hade slagit hans Skyldman Konung *Haldan* ihiel. Men sedan att andra hunder hade rifvit Konung Racka ihiäl, satte Attil

t) Fiolm l. Fiolner *Sturleson*. Siolm *Fr. Olai*.
u) Svegder. Cfr. *Sturleson* Yngl. S. Cap. 15. et quæ ad hunc locum observavit Cel. *Blad*, Vitt. Hist. & Antiqv. Acad. Handl. T. X. p. 209.
v) Desunt in Cod. 14.
x) Ex Chronico Prosaico. Sect. Pr. p. 248.

till the Danske en Konung, som heet *Lådr*, och thå han död var, satte han them en arg Tyrann till Konung som heet *Sniö* och honom åto löss upp. Thetta allt med mång annor ord håller then Svenska Chrönikan inne, och här af är thet rychtet kommit om Konung Racka; men then Danska Chrönikan håller intet här om. Thet håller hon väl inne, att Svenske män skulle hafva satt the Norrske een hund till Konung, hvilken (som vår Chrönicka säger) ther heet *Suering*, men om Konung Racka, Lääs eller förberörda Sniö talar hon intet, och thetta skulle dock icke långt skedt vara effter Konung *Haldans* död, hvad nu sannast vara kan om thenne twå hundar Suering och Racka, låter jag andra döma om. Een mächta stor förachtilsse hafver thet varit om så skedt är. Kan hända att Suering och Racka hafva varit twå män, the ther Slitzske *y*) hafva varit såsom hundar, förthenskull och vorde kallade hundar effter som the fordomdagz plägade bruka Fabler och förtäckt ord.

Tå Attill död var, blef *Digner* Konung, och effter hans död vardt *Dagher* Konung i Sverige. Han ville tvinga Danska män ther till att the skulle gifva honom skatt såsom the hans fader och faderfader giordt hade, och therföre blef han dräpin i ene strijd vijd ett vad som (till äfventyrs) af samma strijd sedan kallades Wapnavadh. 16. Digner 17. Dagher

Dagher hade twå söner effter sig *Alric* och *Erich*, men Alric blef Konung och thet bar Erich afund till, ty han ville vara Konung, therföre slog han Alric ihiel med ett betzell. Thet är ett förgifftigt ting trängta och åstunda att vara högt besatt och ther utaf plägar upkomma haat och afund emellan Fadren och Sonen, Broder och Broder, som här skedt är, så är och thesslijkes farligit, att vara högt besäten, ty the blifva tå offta hans fiender som förre voro hans Bröder och Vänner. 18. Alric

Effter Alric vardt hans Son *Ingemar* Konung, honom lät hans Hustru uphängia med en förgylt kiädia på en liten Holma som kallades Agnafit, ther nu Stockholm bygdt är; men af hvad saak hon thet göra lät veet man icke, men thet kan man väl märkia att the som henne ther till behielpelige varit, hafva mera kiärlighet hafft till Henne än till Konungen, ty gick thet så med honom. 19. Ingemar

Ther effter vart *Ingeller* Konung, och han blef ihiel slagen af sinom Broder för sine Hustrus onda rychte skull, och hon heet *Beera*, men en part mena, att hans Broder, som honom drap, ville sielfver varda Konung ty drap han honom. Ondt brödhra skiffte. 20. Ingeller

Effter Ingeller vardt *Jærunder* Konung i Sverige han säijes hafva vunnet Dannemarck under sig, och som han en tijd lång hade tryggeliga varit i Dannemark, lät han sitt Svenska krigsfolck ifrå sig, men när han thet giordt hade, och mente sig vara utan all fara, togo the Danske honom, och hängde honom upp i Oddasund vijd Limafiord. Här säger then Danska Chrönikan, att vid thenna tijd skulle vara här een Konung i Sverige som heet *Alfver*, och tå han död blef, hade han tre Söner effter sig, *Olof*, *Inge* och *Ingeller*, thesse tre begynte föra krig med *Harald Hildetand* Konungen i Dannemark, men han vardt them öfvermächtig och drap Olof och Inge och giorde så frijd med Ingeller, och gaf honom sina syster till Hustru. Och tå Ingeller hade en tijd lång Konung varit blef han död, och hade en son effter sig med Haralds syster, och han heet *Ring*, och effter thet han icke var till mogen ålder kommen, therföre lät Harald hans Moderbroder honom få förmyndare, och lät honom blifva vijd Rijket effter sin fader. Men then Svänska Chrönikan säger, att Jærunder hade en son effter sig, och han heet *Håkan Ring* *z*), och han blef Konung effter honom, och han hade i sinnet hämnas ther öfver, att hans fader var så skamliga afdagatagen. Therföre rustade han sig till strijds med Harald Hijldetand, hvilken the Danske uppsatt hade för en Konung och beredde sig mächteliga nog till på båda sijdor, väl i siu år förre än slagtningen skedde. Och hade Håkan Ring med sig Götherna, Noriges män och them af Gothland med the Svenske, men Harald hade Tyska och Danska, Wender och Frijser i sin häär, och komme så både Härana till samman i Wärend på Bråvalla heed, och stridde manliga på båda sijdor, men Konung Håkan Ring hade i sin här sådane Skyttar att intet Harnesk kunde värja för theras Pijlar, therföre blef stort sorl och förskräckelse i the Danskas här. Tå Harald thet hörde, ther han satt uthi een vagn och var blinder, sporde han sin foroman till huru strijden hade sig; men foromannen var vredh och störte Konungen af vagnen och slog hans hufvud sönder med ena klubbo. Tå nu Håkan Ring som 21. Jærunder 22. Håkan Ring.

y) *Slitske* avidi. Fabulas de Regulis canibus bene explicatas habeas in Diss. Cel. *Neikter* de vestigiis Hunorum in Svecia & aliis Septentr. regnis. Ups. 1791.

z) Sigurdum Ring Haquinum, cum *Saxone* et *Erico Olai*, appellat auctor.

förnam att Konungh Harald dödh var, befalte han sitt folck hålla upp af strijdene, och vardt tå befunnet att the Svenske hade af theras häär mist tolf tusend folck; men af Konung Haraldz här var slagit trettijo tusend godt krigsfolck undantagandes annat ringa folck, som then Danske Chrönikan innehåller. Och hämnade i så måtto Håkan Ring sin faders död.

När slaget öfverstått var, ginge the Danske endrächteliga tillhopa och togo honom till Konung, och ther med blef saaken förlijkt och kom till ett godt utslag; och när thet skedt var, lät han upsökia Harald Hijldetands kropp ibland the döda och brände honom upp, tog så askona och lät henne begrafvas, som en Konung borde begrafven varda, och af then gerning kom han mycket i the Danskas hyllest. Ther effter voro the Danska begiärandes att Konung Håkan skulle låta them få een Jungfru benämbd *Heta* till att råda och regera öfver them, hvilket och så skiedde. Dock lät han Skåne liggia under Sverige, och satte ther öfver en sin skyldmann af Norige, som heet *Olo* a), På thet sidsta begynte the Danska förachta Hetes regemente och togo Olo till Konung öfver sig. Men Håkan Ring blef så gammal förr än han dödde, att han måste tracteras som ett barn.

I Konung Håkan Rings tijd eller något tillförene voro åter Götherne inne i Greken och slogo Keijsaren af, then ther *Valens* het, och brände honom upp, ther han sig förstunget och giömt hade uti ett Torp, och giorde dråpelig skada vijd Constantinopel, men Keijsarinnan gaf them penningar, och så drogo the af igien, och thet skiedde vijd try hundrade åtta och sextijo åhr effter Christi byrd b).

23. Egil Effter Håkan Ring vardt *Egil Vändelkråka* hans son Konung, och upp emot honom satte sig een i Rijket som heet *Tönne*, och slog honom af i otta hufvudstrijder, och thå hafver visserliga städt illa till i Sverige af sådana inbördes örlig och strijd; och är thet gammalt medh Svenske män att föra örlig inbördes, heela Rijket till förderf. När nu Egil hade i otta strijder afslagen varit, fick han öfverhandena i then nijonde och Tönne vardt slaghen och hans folck blef nederlagt, och Egil kom till fulla macht igen, och något therefiter vart han stångat ihiäl af een galen Tiur, och thet var en ömkelig afgång för en Konung. En sådana ändalycht fick hin frijdligode Konung Frodhe i Dannemark, ty honom stångade en galen Koo ihiäl. Så kunna många tienare och stort välde icke förtaga olyckona tå hon kommer, ty hon drabbar så snart then höga som then låga.

24. Ottar Tå Egil död var, blef *Ottar* eller *Göthar* Konung effter honom, och på then tijd var en Konung i Dannemark, som heet *Sivardh*, hvilken ther hade två deijeliga systrar, een af them var Konung Ottar begärandes till sin Hustru, och sände förthenskull en sin troo mann som heet *Ebbe* till Konung Sivard, han fick god svar och kom till sin Herra igen. Tå sände Ottar samma Ebbe annan gången till Dannemark med sådana följe, som ther till lörde, att han skulle föra Jungfruna hijt i landet; men tå han kom till Halland och låg ther när een till härberge, blef han af sin värd förrådder, så att the med honom voro blefvo slagne, och han undkom sielf med stor nödh. När nu Ottar thet förnam, mente han thet skulle skedt vara af Konung Sivards råde och befallning, hvilket icke synes olijkt vara, ändock Danske Chrönickan säger ther neij till, förty hvar thet hade varit honom emot, hade thet väl vordet betastat, att thet icke hade kommit till Feigd. Therföre giorde Ottar sig färdig med allo macht och drog in Halland, ther mötte honom Sivard Dannemarks Konung med sine macht, men han blef afslagen och gaf till flycktena, och miste så både Halland och Skåne, och på thet sidsta thå han ville hafva tagit Halland och Skåne igen, blef han sielf slagen. Så kan en ganska stor feigd understundom upkomma af en lijten begynnelse.

Effter thet att ett allmänneligit rychte och mening är här i vårt land therom, att Göthar skola vara här utgångne, syntes mig behöfvas skola något lijtet tala therom, hvad the i främmande land bedrifvit hafva, thet som märckeligast är, och är tillförene omtalat, huru the lade ned två Keijsare i Greken, then eena heet Decius och then andra Valens. Och vijd then tijden the så regerade i Greken kom een hoop af them i Asien, ther the säjas ännu boendes vara. Vijd siu och trettio åhr effter att Keisar Valentz nederlagder var, drog een Götha Konung, som heet *Radegast* in i Wälska land, och hade med sig tu sinom hundrade tusend folk, men han och hans folk vardt nederlagdt. Något ther effter kom åter en mächta hoop med Göthar dragandes upp i Wålskland, och theras Konung heet *Alrich*, han fick framgång och kom för Rom, och belade staden och effter tu åhr fick han honom,

a) Cod. 14. & 11 in margine: Oluff. b) Lege: A:o 378. Desunt in Cod. 14.

nom, och thet skedde effter Christi byrd fyra hundrade och tolf åhr, dock fördärfvades staden icke mycket then gången; ty Konung Alrich drog snart ther uth igen och lefde sedan icke länge. Effter hans död togo Götharna sig en Konung som heet *Adolff*. Han drog åter till Rom igen, men han skonade staden för Keijsar *Honorii* Syster skull, then han tog sig till Hustru, hvilcken ther heet *Placida*, och så drogo the Göthar utaf Wälskland igen, sedan the hade varit ther i tijo eller tolf år, och kommo in i Gallien som nu kallas Franckerijke, och drogo så åter tädan in i Hispanien, och ther blefvo the besittiandes alt in till thenna dag, och theras Konung hade ther regemente then ena effter then andra, och hafver så varit alt in till vår tijd, så att Keijsar *Carl* och hans broder *Ferdinandus* säijes och vara af Götha Konunga slächte komna. Och thesse Göthar, som först voro i Wälskland, och blefvo så besittiandes i Hispanien, the kallas *Westgöthar*, och äntå the hade skildt sig ifrån the Göther som hade theras tillhåld på hinsidon Ungern in emot Greken, så voro the som qvarre voro dock mächtige nog. Och vijd sex och sextijo åhr sedan Wästgötherna voro dragne utaf Wälskland sände Keijsar *Zeno* in en hoop med Göthar, af them ther qvarre voro vijd Greken, in i Wälskland igen till att nederlägga ther några Tyranner, och thesse Götharnas Konung heet *Tidherich*, han giorde med sitt folk thet Keijsaren honom befalt hade, och blef så rådandes öfver Rom och Wälskeland i tu och trettio åhr, och var en merkelig Furste, och hade sitt tillhåld uti en stad som heet Verona, then på Tyska kallas Bern, therföre kallas han och Tidherich van Bern, och om hans stora bedreeff äre månge Fabler och Vijsor dichtade, ther hvar man nog vet säija af hans Kiämpar och Jempningar.

Thesse Göthar som med Tidherich van Bern kommo in i Wälska land, the kallades *Östgöthar*, och tå the hafva hafft regementet inne ther i landet, then ena Konungen effter then andra mehra än i fyratio åhr, och voro ganska mechtige vordne, tå ville Keijsar *Justinianus* gerna hafva landet igen under Keijsaredömet, och begynte feigda med the Göthar som i Wälskaland voro, och vardt them öfvermächtig, så att han fick theras Konung, benämd *Wittick* fången med all theras bästa Adel, och the fördes fångar in i Greken, och än tå att Götharna hade theraf fått stor skada, så voro the dock icke platt nederlagde, utan the togo sig åter en Konung, som heet *Totilas*, han kom så till macht, att han tog in igen thet the tillförne mist hade, och han tog thesslijkes Rom in med macht, och var så begärandes frijd af Keijsarenom, och lofvade thet uth, att han icke ville förderfva staden, om han kunde få frijd; men Keijsaren ville ingen frijd giöra med honom. Tå Totilas thet hörde, böd han uppå, att alla the som i Rom bodde skulle draga uth, och boo i andra städer, hvilket och så skiedde. Och så gick Han till med sina Göthar, och bröt all torn och stadsmurar neder och stack så elden på staden, brände honom upp och förderfvade honom i grund, och thet skedde vijd fembhundrade otta och fyratijo åhr effter Christi byrd; och af thetta som Totilas giordt, är thet rychtet utgånget, att Göthar hafva förstört och nederslagit Rom. Tå nu thetta skiedt var, kommo åter Keijsarens folk och funno Rom platt ödelagt, så begynte the åter byggia staden upp igen så mycket som i så kort tid möjeligt var, men Totilas kom ther före igen och vann honom andra gången, och begynte han så kalla Borgarna thijt igen som han tillförne förvist hade, och lade sig all vinn om att staden måtte komma sig före igen. Så på thet sidsta vordo tå Götharna platt nederlagde, sedan i Wälskland then ene Konungen effter then andra hade öfver alt regerat i sextijo åhr eller något mer. Och thetta vare nu nog sagt om the Göthar utländis varit hafva. Nu villia vij komma till vår Svenska och inländska Chrönika igen.

Tå nu förbenämbde *Ottar* en tijd lång hade Konung varit i Sverige, slog hans egen broder honom ihiel, then ther *Faste* heet, effter som then Svenska Chrönikan säger, men then Danska Chrönikan säger att han lät slå en ihiäl som heet *Sibbe* för thet han hade bejägrat hans syster, och för then skuld föllo samma Sibbes vänner in till Kong *Jermer* i Dannemark och hulpo honom ther till att han fick Sverige in. Och i then feigdena blef Ottar slagen.

Ther effter blef *Adhil*, Ottars son Konung och en tijd tå han skulle fara bort och göra sinom Afgudh offer, störte han död nid af hästen. 25. Adil

Adhil hade en Son som heet *Östen*, han blef Konung effter honom, och honom brände hans egne vänner *c*) inne med hans dageliga folk, men hvij så skedde veth man icke. 26. Östen

Then

c) Cod. 14. hans egna söner.

Then Danska Chrönikan säger att thet var en Konung i Dannemark som heet *Snið*, han röfvade bort Konungens Hustru i Sverige (men then Svenska Konungens namn veet man icke) ther af upkom een stor och skadelig feigde them emellan, och stundom tappade then ena och stundom then andra. Så måste tå många tusende låta lijfvet till för ens mans okyskheet skull. När nu förnämbde Sniö Konung var, blef sådana dyr tijd i landet att folket icke kunde hielpa sig, therföre nödgades mycket folk draga utaf landet, hvilke ther först kommo till Gottland, så till Rügen vijd Strålesund ligger, och sedan upp i Tyskland och the kallades Longebarder, ther af att the hade långt skägg.

Samme Longebarder kommo på thet sidsta in i Wälskland och blefvo ther besittiandes, och theras land kallades Longobardia. Och thenne första uthgången skulle hafva skedt effter Christi byrd vijd try hundrade och ottatijo år som en part mena. Men om the Longebarder skola vara utgångne af Skåne, Dannemark eller flere thesse Nordlanden besynnerliga så lång tijd effter Christum, thet kan iag eij fulleliga seija, effter thet the långt tillförende hafva bodt uppe i Tyskland, som en part af the Latiniske Historieskrifvare synas tillkänna gifva. Somlige mena att the skulle hafva varit Saxiske Tyskar; men thet kunna the väl vara, äntå att the hade af Dannemark och flere thesse landom utgångit: förty thesse try rijke Sverige, Dannemark och Norrige äro ju besatt med Saxiske Tyskar, men i thetta och flere sådane stycken, hafver hvar och en sin frij dom.

27. Ingemar Tå Konung Östen död var, blef *Ingemar d*) hans Son Konung effter honom, han säijes mycket hafva bedrifvit i Dannemark och vunnit thet under sig. Så blef han på thet sidsta dräpin på Lagundöö i Belt.

28. Brentemunder Effter Ingemar vart *Brentemunder* Konung, och ther bar hans broder afvund vid, then ther *Sivard* heet, therföre drap han honom i Närike på en stad som kallas Höga Heed. Thet måste vara ett farligit ståât, ther then ena Broderen eij kan vara säker uthi för then andra, ja ju högre ståât, ju högre fara och ju högre fall.

Här är nu till besinnandes, att än tå om förberörda Konungar, som här i Sverige säijas hafva regerat är lijthet skrifvit, så är thet dock intet tviflandes, att the en part mehra bedrifvit hafva än skrifvit är, och är nog märkiandes af theras afgång (then ther ynkelig nog med största parten varit hafver) huru här i landet haffver tillstått, tvist och tvedrächt hafver här altijd för mycket varit: Sonen hafver icke varit tillfredz med fadren, then eena brodren hafver dräpit then andra, hustrun haffver förgiort bondan sin och annat mehra. Tå nu Konungar äre i sådan måtto afdagatagne, kan väl märckias, huru thet hafver tillgått ibland i landet, utan stor buller och umvendning kunde thet icke skee, ty the som så dräpne vordo, hade iu några effter sig, som icke togo thet till godo, att så skiedde, the ther sedan antingen vedergiorde thet, eller och kommo ther öfver med på skada och förderf; man vet väl hvad sådana Herraskiffte plägar effterfölia och huru then Konungens vänner, som nederlagder varder, pläga effter honom tracterandes varda, ther inbördes tvist och tvedrächt födas af. Ty thet är ingen så, att han hafver iu någon vän, som thet tycker illa vara, att honom missgår, och then samma hafver och några vänner, som han drager till sig, och så blifver tå hopen stor på thet sidsta, och kommer så stoort obestånd af, som altijd hafver varit här i Rijket inbyrdes. Undantagandes thet obestånd, skada och förderf, som af Utländsk örlig och krig varit hafver, kan man väl märckia huru tå hafver tillgått, när Konungen hafver sielf vordet slagen i marken, som med somliga af them skedt är, och thet är Summa Summarum: att mycket ondt hafver här altijd varit.

Här skal man och märkia att *Helmoldus* i then Wendiska Chrönikan *e*), talar om en stad som skulle hafva legat vijd Östra siön på then Pomerska sidone, ther Odheren utlöper, som heet Winet, then staden var mächta stoor, och var stor seglatie af mång land och rijke ther till och skedde mycken tillsökning till samma stad, effter thet han var then ypersta köpstad, som på then tijd låg vijd östra siön, och han var besatt med allehanda folk, Göthar, Tyskar och Wender. Ther kom på thet sidsta stoor tvedrächt ibland Borgarena, ty then ene Nationen ville vara öfver then andra, therföre hade the Göthar, som ther bodde, theras bodskap till Konung *Harald* i Sverige, effter thet han var Konung i theras fädernesland, och begärade att han skulle komma them till undsättning att the icke skulle förtrychte varda, till hvilket han intet nödig var (ther var till äfventyrs godt byte för handena) therföre tog han Konung *Heming* i Dannemark sig till hielp. The foro så både thijt med theras macht och förderfvade staden i grund så att han platt ödelagdes. Tå nu thenne staden

d) Yngvar Harra. cfr. *Lagerbring*. T. I. p. 115.

e) *Helmoldi* Chronicon Slavorum. Cap. 2.

staden Winet nederlagder var, som tillförne hade hufvudkiöpstaden varit och såsom en Stapul vijd Östra siön, tå vardt *Wisby* på Gothland igen uptagen, effter som en part mena, hvilket intet olijkt är, ty att Wisby skal väl vara then äldste stad som är vijd Östra siön, och ther hafver varit i förtijden stor tillsökning af all land och thädan hafver man fått Siörätten här i Östra siön *f*), ty måste han och vara äldst. Och vardt förberörda Winet nederlagdt vijd otta hundrade åhr effter Christi byrd, och om förnemda Konung Harald som thet giorde varder platt intet rördt i våra Svenska Chrönikor, af hvilket nog märckiandes är att i Svenska Chrönikor äre icke alle Konungar uptecknade vordne.

Then Danska Chrönikan talar om två Konungar som voro vijd thenna tijd här i Sverige, then ena heet *Fröö* och feigdade med Konung *Sivard* i Norige och blef honom öfvermächtig och drap honom, och böd uppå att alla ädla qvinnor i Norige skulle hållas till ett skammeligit och uppenbara lefverne. Tå Konung *Regner* af Dannemark som var Konung Sivardz Skyldman hörde hvad Konung Fröö i Norige giordt hade, gaf han sig in till Norige och stridde med honom, fick öfverhandena och drap honom, och var Fröö väl värd en ond afgång effter han var en Qvinnoskändare. 29. Fröö

Effter Fröö vardt *Herodh* Konung i Sverige, han hade ena Dotter som heet *Thora* och henne tog Konung *Regner* af Dannemark till Hustru och hade många söner med henne, ibland hvilka en heet *Biörn* och then andra *Ivar* *g*). 30. Herodh

Tå Herodh död var, blef hans Dotterson *Biörn* Konung effter honom, men om någre af the Konungar som här effter fölia voro förr än thenne Biörn blef Konung, kan man intet rätzliga veta. Thenne Biörn synes varit hafva Konung, tå Sanctus *Ansgarius* först kom hijt och predikade här Christi troo i Rijket, och är thet väl värdt, att man något vijdare tahlar här om, huru Christendomen först kom hijt, och på hvad tijd. 31. Biörn

Thet begaf sig att Konungen i Sverige (utan tvifvel) förnämbde Biörn hade sine sände bud till Keijsar *Ludovick* then förste af thet namnet, och ibland annor värf som han hade var thet ett, att han begärade några Predikare här in i landet, hvilket Keijsarenom ganska väl behagade ty han var en from Christen Förste. Therföre förskickade han så, att then fromme mannen Ansgarius, som Biskop var i Bremen, skulle taga sig thet omak uppå, till hvilket han och intet nödig var, utan han giorde sig redo och vijd 845 åhr effter Christi byrd kom han till Biörköö, och Konung Biörn undfängnade honom väl, och gaf honom låf till att predika, hvilket han och intet försummade, utan med sine predikan omvände han månge till Christi tro, och tå han hade här varit halfft annat åhr for han heem igen, blef så Erkiebiskop i Hamborg och sände en god man hijt igen för predikare som heet *Simon*, och tå han en tijd lång hade varit här, satte sig en hoop upp emot honom och förjagade honom utaf landet igen, och stod så i siu år, att här fögo vart predikat; men så giorde Ansgarius sig åter redo annan gången och kom hijt i rijket igen; ty han var som en Erkiebiskop öfver thesse rijken *g*), och kom till Biörcköö ther han förr varit hade. Och var tå med stor nöd att han kunde komma till att predika igen, så var folket förvändt, blef thet tå på thet sidsta tillåtet, att then måtte blifva Christen som ther hade lust till. Och tå Ansgarius en tijd lång predikat hade i Biörcköö, som tå hufvudstaden var, och ther omkring så mycket honom möijeligit var, foor han heem igen, och effter thet här inge voro, som predikan uppehålla kunde och Ansgarius blef död, så vardt thet till intet som förra var giordt med Christi troo, och folket vände sig åter till sina Afgudar igen, ändock thet var minsta dehlen af Rijket som predikan hördt hade, ty Sverige är så vidt att thet icke står till omvändandes med fåå personer i en kort tijd.

Effter Konung Biörn, såsom tijden synas begifva sig *h*), blef *Ingeller* Konung, honom kom örlig uppå af enom som heet *Ifvar vijdfaren* hvilken ther synas hafva varit Konung Biörns Broder. Tå kom honom sådana förskräckelse uppå, att han lät sielf bränna sig inne med alt sitt huusfolk. Dock hade thet varit honom ärligare döö i markene för sine fiender, 32. Ingeller

f) Jus maritimum Wisbyense olim in septentrione celebratissimum. Vid. Gothl. Lag. & Visby Stadz-L. cura *J. Hadorphii* ed. Stockh. 1687.

g) In serie Regum Svecanorum præterit auctor Ragnarum Lodbrok, illum Regnerum Daniæque regem obiter salutans. Intrudit vero Regulum quendam Ostrogothiæ Herodh l. Herraud, cujus filiam Thoram, Borgarhjort dictam, uxorem duxit Ragnarus. Ex hac conjuge filios habuit Agnarum et Ericum. Ex altera vero, Aslög l. Kraka, Björnonem (Jernsida) et Ivarum (Benlös) quorum, omissis ceteris, heic meminit auctor.

g) Cod. 14.: som en Biskop öfver thenna try riken.

h) Heic, ut pluries, nomina Regum seriemque rerum gestarum Chronologicam. antiquissimis temporibus, perperam confundit auctor.

der, men han synes hafva varit ett Leijon i fridenom (som man säija plägar) och ett Lamb i strijdenom.

I S. Ansgarii tidh antingen medan han var här och predikade eller och något tillförene, som var vijd 840 åhr något mehr efter Christum, slog sig en mächta hoop med folk tillsamman af Sverige, Dannemark och Norige vid samma sätt som Götharna hade giordt tillförne. The gingo här ut med en väldug macht och underkufvade sig först en stoor deel af the Wänders land, och brände upp Hamborg, och hade S. Ansgarius när vordet slagen med, dock undkom han. Thetta folk blef sedan kallat Nordmän, och som nog troendes är, skal thet vara then Klubbo hären, som säijes hafva gångit här utaf landet effter som ett gammalt tahl och rychte hafver alt sedan gångit här i rijket. Men hvarest the först begynte församla sig, hafver man ännu icke kunnat förfara. Thet är dock klart nog af främmande Chrönikor, att thesse Nordmän äre sammankomne af thesse try Rijken och är theslijkes nog troendes att ther en sådan löös hoop hafver slagit sig samman, hafva the icke alla hafft så strax Svärd, Spiut och Bogar, therföre hafva the med thet första brukat klubbor så länge the andra värjor fått hade, och theraf kallades the Klubbohären. Men thet en part säija, ock af ett gammalt rychte, att Hunehär skulle hafva gådt här uth af Sverige, thet är icke sant: förty Hunehär är utgången af Ryssland, och ther före kallades och Ryssland fordomdagz Hunegård ther af att Huner bodde ther, hvilke ther utgångne voro, mehr än half femte hundrad åhr förra än the Nordmän utgingo. Tå nu samma Nordmän hade upbrändt Hamborg och giordt en dråpelig skada med brand och mord i landet ther om kring, drogo the in åt Frijsland och plundrade thet, drogo så längre upp och kommo till slachtning med the Saxer och fingo öfverhandena och ther slogo the många Tyska Förstar och Biskoppar ihiel, och i samma strijd vart slagen en Saxisk Förste som heet *Brun*, af hvilkom Brunswijk namn hafver. Drogo sedan alle fram och fram, och förderfvade många städer och the land ther omkring som är Cöln, Lytich, Uttrecht, Trier, Aken med många andra städer, och sedan the så mång land och städer förderfvat hade i Tyskland, drogo the in i Franckerijke skinnade och röfvade ther väl i fyratijo åhr, förra än the fingo på thet sidsta ett stycke land, ther en part af them blef besittiandes, som nu kallas Nordmandi, och med tijden gaf sig en part in i Engeland, och giorde ther stoor skada, sedan med tijden drog en hoop af them till Wälskland och togo Siciliam och Apulien in, och drefvo the Græker uth, och hade mehr än fyratijo tusend af them varit in till Jerusalem. The giorde the Venetianer och stort tvång, var och en part af them i Rom och förderfvade en deel af staden myckit värre än Götharna giort hade tillförende, och ville thet vara alt för långt att alt beskrifva i thenna Chröniko, som Nordmän bedrifvit hafva, men ther om är thetta nog.

33. Olof Trätälie — Tå Konung Ingel död var, blef *Olof Trätälie* Konung effter honom, han regerade frijdsamligen och dödde i godom ålder. Han hade två söner effter sig, een heet *Haldan Hvithbeen* och han kom till Norige och blef ther Konung. Af honom kom Konunga slächt i Norige, som sedan en lång tijd varade. Then andre Konung Olofs son heet *Inge* och han vart Konung effter sin fader här i Sverige. Han tog Konung *Regners* Dotter af Dannemark sig till Hustru och han fick en son med henne som kallades *Erich*.

34. Inge

35. Eric Wäderhatt — Effter Konung Inge vart hans son Konung, som kallades *Erich Wäderhatt*, theraf att han sades få af sina Gudar tädan effter väder, som han vände sin hatt, och att så offta han ville hafva väder, tå vände han sin hatt ther effter. Kan väl hända att han någon diefvuls konst brukat hafver, ther sådant rychte af kommit är, ty att med Hedningar hafver Diefvulen mycket bedrifvit, ther af vet man nu mycket tala om Runor, Runakaflar, och annan truldom som Hedningarna brukade så här som i annor land.

36. Eric Segersäll — Ther effter blef *Erich Segersäll* Konung, han kallades förthenskull Segersäll att han hade stoor lycko och framgång i örlig och strijd, han säijes hafva vunnet under sig Finland, Estland, Liffland och Cuurland, och behållet them i sin tijd. Han förde och örlig med Konung *Sven* i Dannemark, och van honom först Halland och Skåne ifrå. Och Konung Sven flydde först till Norige, men ther vart han icke anammat. Thy for han till Engeland och blef ey heller ther välkommen. Therföre måtte han gifva sig till Skottland ther vart han tå anammat och blef ther elände i siu åhr till thes Konung Erich död var, sedan kom han till Dannemark igen *i*). Här skal man nu märkia att in till thenna tijd, hafver Dannemark vordet

i) Ex *Erico Olai* p. 56. Vide etiam Annales Esromenses apud *Langebek*, Scriptores Rer. Danicar. T. I. p. 234.

vordet fem eller sex reesor vundet under Sverige och än flere, om man the gambla Svenska Chrönikor i all stycke gilla skulle. Thesslijkes håller och then Danska Chrönikan inne att för thenna tijd ther Erich Segersäll Konung ähr, hafver Sverige siu gånger under Dannemark vordet vunnet, af hvilket nog märkiandes ähr, att thesse tu Rijke icke offta hafva stått frijdsammeliga tillsamman, utan altijd hafft örlig och krig sig emellan, medan the än Hedniske voro, här hafver på båda sidor varit hårdt emot hårde, så att ingen parten kan säija att then ena parten hafver förbättrat sig på then andra, hafver then ene något vunnet på then andra, thet hafver han sielf med döda män och såra dubbelt betalt. Thet är ju altijd bättre ther thet så ske kan, att skona sin fienda, än att låta sin vän komma om halsen. Thet är föga väl kiöpslagat ther man kiöper sin fiendes död med sin väns död, man hafver understundom mera sorg af en man som man mister än man hafver glädie och gagn ther af att nijo tusend hans fiender nederlagde varda. Dock man achtar intet sådane förra än man hafver thet i handom röönt. Så behöfver nu the Svenska föga beröma sig ther af att the mycket vunnet hafva i Dannemark såsom och the Danska och föga kunna prijsa sig af thet the hafva vunnet i Sverige. Skada och förderf hafva både parterna hafft, ty vore ju altijd bättre berömma sig af frijd än af örligh, och the Förstar som altijd hafva stådt ther effter, att frijd måtte vara emellan land och rijke, the hafva mehra ähro inlagdt än the ther med örligh och krig mycket bedrifvit hafva. Dock the äro ej många som sådane achte, ty man plägar bespotta en barmhertig krigsman.

Effter Erich Segersäll vart hans son Konung then somlige kalla *Eric Årsälle*, men allmänneliga kallas han hin milde Konung *Stenkil*, han hade bod (som een part mena) till Biskopen i Hamborg eller Brehmen, och begärade några predikare hijt in i landet, ty thet var nu alt förgätit, som tillförene i Konung Biörns tijdh hade af S. Ansgario predikat vordet, så att här i landet hade näppeliga något predikat varit i sextijo eller ottatijo åhr. Tå vordo två gode män hijtsände, then ene heet *Adelvard* och then andra *Staffan* och the kommo till Sigtuna ther Konung Stenkil var, och vordo af honom väl undfångne. The predikade ther, och Konungen vart sielf Christen och myckit folk med honom. Så på en tijd när Adelvard hölt mässo blef offrat ther till siuttio mark klart Sölf, af hvilket nog märkiandes är, att ther voro månge som hade tagit vid Christi troo. Och effter thet här varder berört om Sigtuna, så vill man och något tala om the kiöpstäder i förtijden här i landet varit hafva. Så skal man först märkia att effter thet folk var fordomdags så här som i annor land ganska grofft och enfaldigt och hafva föga kundskap hafft med främmande folk, therföre hafva the och inga stora Städer hafft, utan hvar Landsände hafver hafft sin besynnerliga Marknadzstad hvilken the kallat Kiöpung effter som gambla Lagböcker utvijsa, ther hafva Bönderna kommet tillhopa och bytt theras vahrur, then ene med then andra, och hafver man på then tijd icke mycket brukat främmande vahrur, några få undantagandes som fördes af främmande land, therföre voro eij heller många Kiöpmän, och få Kiöpstäder. Bonden drog sådana kläder som han sielf giorde, var ey heller sådana kräslighect och öfverflödigheet i landet som nu ähr, ty behöfdes ey heller så många främmande vahrur, effter thet the icke voro i bruk, men the vahrur som här inrijkes föllo och giordes, them kiöpte the på theras Kiöpungar af hvar annan och gåfvo vahru för vahru. Och voro vahruna satte på mark, öre och örtug (som tå ättug kallades) såsom mynt, hvilket nog märkiandes är af then Östgöthska Lagbokene, then ther talar om öra vadhmal och mark vadhmal, så att tolf alnar räknades på en öre, thet är sex och nijotijo alnar på en mark *k*). Så hafva och andra vahrur utan tvifvel varit värderade på mark, öre och örtug, och ther hafva the gifvit vahruna uth effter, så att mark Lärfft för mark Vadmal, eller annat sådant effter som Marknadzgången hafver varit, och sådana kiöpslagan skedde på theras Kiöpungar eller Marknadzstäder. Men the städer som något kunde räknas före Kiöpstäder, voro tre Byrcköö, Sigtuna och Skara, och synes Byrcköö hafva varit äldst: ty att thädan hafva andra städer fått theras Stadslag, och kallas ännu sommestäds Byrcköö rätt, men Sigtuna hafver varit then största staden, hvilket med mång stycken nog bevijsas kan, och hafver i lång tijd varit vijd macht, sedan Christendomen kom här i landet. Så skal man och vetta att fordomdags var här lijtet mynt i landet men thet var godt Sölfmynt så mycket thet var, så att en lödig mark Sölf var en mark penningar, hvilket och nog bevijsas kan med Sigtuna mynt, ther fyra små penningar hålla ett halfft quintin Sölf, men thet mynt som större var, thet hölt och mer effter som Ordinantien i myntet vara plägar. Engelskt mynt var här och mycket gäfft och

'37. Stenkil

k) Ö. Göth. L. Wadh. B. Fl. 6.

och giängse och finnes offta i gammal bref och register talas om ett mynt som kallades Sterlingar, men huru stort thet var vet man icke. Så med tijden begynte myntet förvärras, och sättias koppar ther till med, och blef så åtskillnad i mynt, och thet gambla kallades marck, öre och örtug Sölf, men thet som koppar var med uti kallades marck, öre och örtug räknade eller talda. Tala och gambla Lagböcker om dubbel marck, Karlgilla och Kiöpgilla, och mark Karlgill synes hafva varit bättre än marck Kiöpgill *l*). Ja marck Karlgill kan till äfventyrs hafva varit marck Sölf, och thet andra myntet hafver kallas Kiöpgill, och vare nu nog talat om thetta stycket.

Tå nu förnämbde Adelvard och Staffan hade en tijd lång predikat i Sigtuna och ther omkring, och Konung Stenkil var sielf Christen vorden, for samma Staffan in i Helsingeland och omvände ther många till Christi troo och blef på thet sidsta ther öfver slagen som en part mena. Men Adelvard blef qvar i Upland och predikade i Sigtuna, Byrcköö och annorstädes och var endeles för hastig att nederslå theras Afgudar och upbränna theras Helga lundar, och rädde Konungen honom thet att han icke skulle slå nider Afgudanar, ty ther komme uppror utaf både emot honom som Konung var och sådana predikare hade kallat in i landet och thesslijkes emot them som predikade; men thet råd som Konung Stenkill utgaf vart intet achtat, therföre blef ett stort uppror och Konungen säjes sielf hafva fallet ifrå Christi troo igen, menandes sig ther med villia stilla folket, men thet kunde intet hielpa honom, therföre blef han och slagen theröfver, vart och thesslijkes Adelvard slagen och begrafven i Byrcköö, ty att folket var alt för mycket bullersamt vordet ther af att theras stora Afgudar vijd Upsala niderslagne voro. The goda män Adelvard och Staffan hade ena goda mening men lijthen beskiedeligheet, och förthenskull föll thet åter snart ned som the med theras predikan upbygdt hade. Thet hörer beskiedeligheet till att predika förståndigt folk, och handla så med them att the varda ther af förbättrade, ty afgudheri skal förra tagas utaf hiertat än af altaret. Förnämbde Staffan säijes hafva vordet slagen på en Skoogh i Helsingeland som heet Ödmarden och begrafven ther nu står Norala Kyrkia *m*), och är thet nog klart, att Christi tro hafver icke mycket vidt utganget här i landet i Konung Stenkils tijd effter thet att predikarena voro så fåå, och hvad kunde the uträtta i så stort och vidt begripit land.

38. Olof Skottkon. Effter Konung Stenkils död, blef hans son, eller som en part mena, hans broder *Olof* Konung och kallades *Olof Skottkonung*, han hade sin bod till Konung *Mildred* i Engeland att han skulle förskaffa några predikare här in i landet, hvilken och så bestälte att *S. Sigfrid*, *S. Eskil*, *S. David* med någre flere kommo här in i rijket och blef Olof Skottkonung sielf döpt af S. Sigfrid i ena källa vijd Huseby i Wästergöthland som kallas Sigfrids källa och thet skedde vijd nijo hundrade och ottatijo åhr eller något mehr effter Christi byrd. Thenne Olof Skottkonung varder räknat för then förste Christen Konung som här i landet varit hafver, ty äntå Stenkil var Christen vorden så föll han dock åter ther ifrå igen. Men thenne Olof blef ståndandes, och i hans tijd vart öfver alt tillåtit, att Christi tro måtte allestäds i landet predikat varda och hafver och sedan blifvit här vijd macht; dock var thet icke möjeligit att heela rijket kunde blifva Christet öfver alt i hans tijd, förty här var alt för fåå predikare till så vidt land, och är väl troendes att thet hafver väl stådt i några hundrade åhr, för än man kunde bekomma så många Prester som ther till behöfdes öfver hela rijket, och thet afguderij som här var kunde intet lätteliga eller hasteliga nederslagit varda. Thet hafver visserliga så gått till, att en part hafver varit Christen och en part Heden eller och visserliga hållet thet Hedniska afguderijet vijd macht och thet är nog märkiandes af Kyrkiobalken i Sveriges Lagbook, hvilken (utan tvifvel) några hundra åhr effter Olof Skottkonung hafver giort varit, och i samma Kyrkiobalk varder förbudit att man icke skal troo på Lundar eller annat sådant. Så är ju klart, att thet var äntå i brukning, annars hade thet varit fåfängt att giöra här förbud uppå som ingen brukade. Långsamliga hafver thet gått till med Christendomen här i Rijket, för än thet Hedniska afguderijet kunde platt nederlagdt varda. Och är en allmennelig mening att thenna Konung Olof skulle förthenskull vordet kallat Skottkonung, att han pålade thet Romskott som här i landet hafver plägat utgå hvilket till Rom sändas skulle, Påfvenom till undsättning emot the Saracener Christenhetenes fiender, thet honom (utan tvifvel) hafver varit ingifvit af the Engelska predikare. Ty att

l) Upl. L. Arfd. B. Fl. 1. ÖGöth. L. Dr. B. Fl. 21.

m) De S. Stephano illiusque sepulcro in paroecia Helsingiæ Norrala, vid. *E. Brunnelii* Diss. de S. Stephano primo Helsingorum Apostolo. Præs. *J. Ihre*. Ups. 1748. Cantilena svecana in S. Stephani honorem etiamnum vulgatissima.

att någon tijd tillförene, tå var samma sätt med Romskott uptagit i England af en Konung som heet Adolff *n*). Thet är och märckiandes att på then tijd tå Christendomen kom här först in i Rijket, var icke så stoor åtskillnat i tungomåhlen som nu är. Ty Tysko *o*), Engelsko och Svensko hafva föga skildt åt, therföre kunde både Tyske och Engelske sielfva predika här.

Så skal man och vetta att thå Olof Skottkonung blef rådandes här i Rijket, tå regerade then samma Konung *Sven* af Dannemark igen som Erich Segersäll fördrifvit hade; och then som Konung var i Norige han heet *Olof Tryggiason*, hvilken ther i sinnet hade att fördrifva Konung Sven af Dannemark, och på thet han kunde vara thess mächtigare ther till, hade han sin bod till Konungens moder i Sverige, som än tå icke mycket gammal var, och begiärade henne till Hustru, och han fick ja ther till. Tå Konung Sven thet förnam fruchtade han att han skulle få två Konungar emot sig, therföre brukade han list och lät afvända Olof Tryggiassons sinne ifrå thet giftermåhl, som han hade achtat giöra, och lät gifva honom så hemliga tillkiänna, sig sielfvom obemärkt, att han skulle få hans Dotter som en dygdesam Jungfru var. Tå nu Olof Skottkonungs Moder kom till Norige till sin fästeman som öfvertahlat var, blef hon ther illa undfången och måste fara med spott och spee heem igen. Så hade tå Olof Tryggiasson sin bod till Konung Sven, och begiärade hans Dotter, men ther fick han neij; och samma Konung Sven hade så sin bod till Olof Skottkonungs Moder, och begiärade så han henne till Hustru, och effter henne en sådana neesa vederfaren var i Norige, therföre var hon intet nödig thertill, på thet att hon måtte få hämnas theröfver som henne skedt var. Så kom hon tå till Dannemark, och hennes namn var *Sigrid hin Rijka*, *p*) med henne fick Konung Sven en Son then ther effter honom blef Konung i Dannemark och kallades *hin rike Knuth*. Tå nu Konungen i Norige såg sig besvijken vara, giörde han sig redo och begynte feigda på Konung Sven, men han hade tå Konungen i Sverige med sig, ty vardt Olof Tryggiason öfvervunnen, och språng i siön och fördränkte sig, att han icke skulle komma i sina fienders händer, och Olof Skottkonung blef så Konung i Norige. Så är här och märkiandes att under förnämda Konung Svens tid blef Christi troo stadfäst i Dannemark dock hade ther mycket mehr än i hundrad år vordet predikat tillförene, men thet gick af och till med Christendomen, så ther som här, alt in till thenna Konung Sven som mycket lade sig ther uth före att Christi troo skulle förvidgas, then han i sin ungdom mycket förtryckt hade, förra än han fördrifvin vardt. Och i hans tijd kom en märkelig predikare till Dannemark som heet *Popo*, han bar med bara händer sig oskaddan ett glödande jern, i Konungens och hans ypperste mäns åsyn, till att bevijsa sina predikan sannan vara, för hvilken gerning skull Christi troo fick stoor framgång som then Danska Chrönickan säger, och ther af tages thet upp för een lag, att tvifvelachtiga saker skulle utspanas med ett glödande jern som här effter skal mehra omtalat varda. Så skal man här och vetta att för nämbde Olof Tryggiason var then förste Christen Konung som i Norige var, thy att i hans tijd kom ther en predikare utaf Engeland som heet *Bernhardus*, han predikade ther en tijd lång, och så tog Konungen sielf dop och Christendom af honom.

Thesslijkes är här märckiandes att förra än Olof Tryggiason blef Konung, var en Konung för honom i Norige som heet *Harald Grönske* han vart dräpin här i Sverige. Drottning Sigrid Olof Skottkonungs Moder lät bränna honom upp vijd Upsala, men huru thet hafver tillkommit och af livad orsak thet kan man icke vetta. Samme Harald hade en Son effter sig som heet *Olof*, han var unger tå hans fader dräpin vardt. Och medan Olof Tryggiason hade regementet, växte han upp och med tijden blef han en väldig man. Honom misshagade att the Svenske hade Norige inne, och besynnerliga hade han i sinnet att hämnas sins faders död. Therföre församblade han sig ett stort tahl folk, och kom igenom Öresund in i Östra siön med en stor hoop skiepp, och giorde mycken skada på the Svenska som bodde vid siösijdone. Han kom och thesslijkes in i Mälaren och giorde allastäds stor skada; men tå han förnam att Olof Skottkonung giorde sin skepp redo gaf han till flychtene, och kunde så icke komma ther ut i Salta siön igen som han inlupen var. Therföre lät han vijd Agnafit, ther nu står Stockholm, grafva ett nytt uthlopp, och thet är nu till

n) Primum quod solvit Svecia tributum Curiæ Romanæ, fuit denarius S. Petri (St. Peters penning), non tamen ante tempora R. Sverkeri I. et ann. 1152. In Anglia vero jam Sec. VIII., R. Offa regnante, hoc tributum fuit Anglis impositum.

o) Cod. 1. Danska.

p) Sigrid Storråda.

till äfventyrs Södra ström och så kom han sin väg och gaf sig in till Gothland; som Skott-Konungenom tillhörde, och beskattade thet heela landet till en stor Summa penningar, blef ther Vinteren öfver, och lopp så med sin skepp in åt Engeland, och hade ther sitt tillhåld i Try åhr, for så åter tädan in till Norige, och slog ther några af the Svenska Befallningsmän ihiäl. Besynnerliga drap han en som heet Hertog *Håkan*, och tog först Wijkena in, kallade så sina vänner till sig, och begynte hylla landet sig tillhande; förböd gifva the Svenska skatt, och ville eij tillstädia att Norske Män skulle någon handel hafva med the Svenske. Tå Olof Skottkonung thet förnam, församlade han mycket folk, och lät them draga in åt Norige, men theras Capitein blef död på vägen, therföre kom thet toget till intet. Så effter thet att the Norske befruchtade att thet som företagit var, skulle illa bekomma them, ty att Konungen i Sverige och Konungen i Dannemark Hin Rike Knut the giorde både ett; thesslijkes kunde the icke heller vara the Svenskes handel föruthan, therföre gåfvo the allmenneliga Olof Haraldzson sådana råd att han skulle förlijka sig med Konungen i Sverige och begiära hans Dotter till Hustru, hvilket han och så giorde, han hade sin bodh till Olof Skottkonung och brukade mycket i thenne sakene en som heet Hertog *Ragvald*, men Konungen i Sverige var så vred vorden på samma Olof Haraldzson, att han icke ville slå till någon vänskap med honom, dock på thet sidsta lade sig så många ther emellan, att han giorde vänskap med honom *q*), gaf honom sina Dotter och sände henne med tillbörligt följe till Tönsberg och än tå stoor tvist var emellan Rijke Konung Knut i Dannemark och Konung Olof Haraldzson, ty samma Olof hade hållit förr med the Engelska och feigdat emot honom, så bestälte Olof Skottkonung thet dock så, att them var frijd emellan så länge han lefde. Ty att Rijke Konung Knut var hans broder på möderne t, och Olof Haraldzson hans måg. Effter thet nu Konung Olof Haraldzson var fullkomligen rådandes i Norige, therföre vinlade han sig therom att Christi troo skulle hafva framgång ther i landet såsom Konungen i Sverige och giorde.

39. Amund Kolbrenna — Tå nu Olof Skottkonung död var, blef hans Son *Amund Kolbrenna r*), Konung effter honom, och han var then andra Christen Konung uti Sverige och kallades förthenskull Kolbrenna att han gaf thet ut för lag i sitt riike att hoo ther giorde then andra någon skada eller orätt, af hans husom skulle mätas uth stundom ett heelt huus stundom ett halfft huus eller en fierdingh eller mer eller mindre; effter som skaden som giordes var stoor till, och the huus som så uthmättes skulle brännas. Och hafver han (uthan tvifvel) ju hafft någor skiäl ther till att han sådana lag utgaf effter som tijden hafver tå begifvit sig. Thet seer man väl att Konungen tog ingen Saaköre sielf, utan lät giöra honom skada med brand som skada giordt, och tå gafs eij tillfälle att giöra skada och orätt för Saaköre skull, effter thet ingen vart uppburin, dock är nog troendes att måhlsäganden fick väl upprättning för sin skada. Och medan här varder berört om Lag, synes vara nyttogt att tala ther något vijdare om. Och skal man veta att fordomdags voro, så väl i annor land som här när oss, icke så många saker uthrättade i beskrifven lag som nu äro; ty att mästa Sakerna stodo i Konungens vilkor, huru han straffa ville. Ja i förstonne hade the ingen Lagbok utan Konungen var sielfver Lagboken, så att hvad honom syntes rätt vara thet var lag, och thet seer man väl med thenna lagen, ther hans huus skulle brännas som skadan giorde. Plägar man och än nu så säija: att thet Konungen med skiälom vill thet är Lag. Så vordo dock med tijden någre få stadgar beskrifne, men ganska enfaldiga, och thet kan nog märckias af the gambla Lagböcker som brukades för try eller fyra hundrade åhr sedan, the äro ganska små och enfaldeliga utsatte att man draga må så snart thet ena förståndet ther uth som thet andra; men med tijden vardt lagbooken mer och mer förbättrat som vij här effter förnimmandes varda. Och hafva våre förfäder i förtijden hafft mångahanda sätt i theras rättegångar. Först hade the thet sätt, att ther två hade ena saak sig emellan och icke kunde med skiähl och vittne utspanas hvilken parten rätt eller orätt hade, tå skulle the slå ther en kamp om, then som tå öfverhanden fick, han hade vunnet sakena, och håller then Danska Chrönickan inne att Konung *Frode hin frijdgode* skulle hafva utgifvit sådana lag. Samma sätt säijes än nu hållas i Ryssland i tvifvelachtiga saker.

Och effter thet här nu varder tahlat om Kamper kan eij vara onyttogt, att man till vittnesbyrd och för sällsyntheet skull sätter här in then lag som i kämpande på then tijd brukades, ord frå ord som i gamla lagböcker finnes:

Gifver

q) Cfr. *Sturleson*, Olof Helges S. Cap. 80 sq. *r*) Anund Jacob.

Gifver Ψ (madr) oqveþins ord manni: þu er ey mans maki ok ey Ψ i brysti. Ek er Ψ sum þu. þeir skulu mötas a þriggia väga motum. Kumber þann ord hafver gifvit, ok þann kumber ey þer ord hafver lutit, þa mun han van vara sum han heitir är ey eidhganger ok ey vittnisbär, hvarti firi man älla kunu. Kumber och þan ord hafver lutit ok ey þan ord hafver gifvit, þa opar han þrij niþingz op, och markar han a jardu: þa se han Ψ þess värri þet talaþi han ey halla þorþi. Nu mötas þeir baþir meþ fulum vapnum, falder þan ord haver lutit, gilder med halvum gialdum, faller þan ord hafver gifvit, glöpa orda verster, tunga huvudbani, Ligger i ugildum akri r). Och effter orden i thenna lag äro gammal och korteliga författat så vill man giöra här en lijten förklaring uppå och är thetta meningen: att om en manar then andra till kamp med sig och gifver honom oqvedins ord, säijandes tu är icke man för tig och hafver icke mans hierta i brystet. Och then andra svarar, jag är så väl man för mig som tu, och vissar så honom kampen. The skola tå mötas på en oppenbara platz ther tree vägar kunna mötas. Kommer then som manade och han kommer icke som manat blef, och sade ja till kampen, så må han vara och heeta som then andra honom kallade, thet är, han är icke then man, som ther kiännes god före, att han skulle gå eed eller bära vittne eller vara målsman för man eller qvinna, effter han icke hade mans hierta. Men om han kommer på platzen som manat är, och han kommer icke som manat hafver, tå skal han som kommen är, ropa öfver then honom manade, tre resor, och kalla honom niding: thet är en ordlöös och ärolöös man, och skal han giöra märcke på jordene att han tillstädes varit till kiämpa, tå skal then som manade och icke kom, vara thess värre, thet är ärolös som talade thet han icke torde hålla. Men komma the och båda, tå skola the gå tillhopa med theras vapen och värjo, blifver then slagen som manat blef, för honom går half mansbot. Blifver then slagen som manade, han ligger på ogildom åker eller platz, thet är effter honom går ingen mansboot. Ty then som gläpper och ovisliga talar, han är sig sielfvom värst, (och glöper är orda verster) hans egen tunga är hans hufvudbane.

Thenna lagen som af Hedendomen är kommen, hafver en tijd lång vordet brukat, sedan Christendomen kom hijt i landet, ty står hon och i the älsta lagböcker som finnas. Om sådana kampar ther två hafva slagit och kempat om theras rätt eller och af öfverdådigheet eller för mandom skull, äro månge gamble vijsor, fabeler och frijdhe eller äfventyr dichtat. Sedan kom thet sättet af, och vart i samma staden uptagit igien att ther sanning icke kunde utletas med skiäl och vittne, tå skulle then som saken gafs, bära ett glödande jern med sina bara händer, kunde han thet bära i så måtto oskadder, tå gafs honom rätt; men kunde han thet icke giöra, tå fältes han till saakena, och finnes ännu gambla Lagböcker, som sådana sätt innehålla om tvifvelachtiga saker: Stände till Jern och Guds dom, varder han skäär åth Jerne vari frij, Brender han åt Jerne vari fälter. Sådana ord the ther ståå i Lagbokene gifva klarliga tillkiänna, att tå saken varder sådana att the, som Domare voro, icke kunde uthleta henne, tå ville the att Gud som all sanning veet, skulle ther bära vittne om, och icke låta honom bränna sig som oskyldig var, therföre skuto the thet till Guds dom, och gingo tå icke så mânge Eder som nu skeer, och thet sättet brukas än nu i Liffland, men sedan vart och thet sättet här aflagt som vij få höra här effter, förty man kan icke gifva then Lagen myckin rätt, effter att Gud varder ther med försökter. Gud vet väl alla sanning men man skal icke försökia honom, menniskian skal bruka annor medel i sin rättegång, och härom är nu nog talat.

Tå nu Olof Skottkonung död var, begynte hans måg Olof Haraldzson Konung i Norige få myckét motstånd, ty att the ypperste i landet satte sig upp emot honom och foro till rijke Konung *Knut* i Dannemark och beklagade sig att theras Konung trengde them ifrå theras gambla Lag och Seedvanor, och tog them theras godz och ägodelar ifrå (ty han plägade theras godz lägga under Cronone, som icke ville Christne blifva) och gofvo the sig under samma Konung Knut, och hyllade honom för theras Herra. Så böd han tå Konung Olof att han skulle komma och anamma rijket af honom, hvilket han icke giöra ville, utan giorde förbund med sin Hustrus Broder Konung Amund i Sverige emot Konung Knut, och the feigdade så båda emot, dock tog theras örligh föga god ända, utan fingo stor skada på alla sijdor, och i thet örligh var en Svensk som heet *Ulf Sprakeläagg*, ther om må man läsa then Danska Chrönickan s). Men Konung Olofs ovänner förstärckte sig mer och mer, och vordo

r) Upl. Lag. Thingm. B. in app.

s) Saxo Grammat. L. X.

vordo honom öfvermächtige, så att han måste rymma landet; och gaf han sig först in till Sverige, ther lät han blifva sina Hustru när hennes Broder, och han foor sielf till Konungen i Ryssland *t*), som hade hans Syster, och blef ther en lång tijd. Men Konung Knut satte en öfver Norige som heet *Håkan*, hvilken ther en tijd lång regerade och så drunknade han. Tå han död var hade Konung Olofs vänner bud effter honom att han skulle komma heem igen effter thet att landet var utan Herre. Han giorde sig redo och drog genom Jemteland igen och kom till Sticklastadh, ther mötte honom hans fiender och slogo honom ihiel år effter Christi byrd 1028.

Här skal man och vetta att förnemda Amund Kohlbrenna säjes hafva varit döpt af enom predikare i Norige som heet Bernhardus, och skulle af honom varda kallat *Jacob*, dock blef han vijd sitt förra namn Amund. Så varder och berört i S. Eskils Legenda *u*) om en Konung som vijd thenna tijd, eller något tillförene skulle hafva varit här i Sverige och heet *Inge* och han skulle hafva vordet fördrefvin af enom som kallas *BlodhSven*, men thet tahlar then Svenska Chrönickan intet om, och vet man icke huru myckin macht man samme Legenda gifva skal i thetta stycket. Thet kan väl hända att förberörde Inge hafver varit en myndig man i Rijket, och dock icke Konung. Han hafver hållit Christi troo vijd macht, hvilken BlodhSven förfölgde.

40. Amund Slemme

Tå nu Amund Kohlbrenna död var, blef *Amund Slemme v*) Konung, effter honom, han var then tredje Christen Konung, och synes hafva fått vedernamn ther af, att han slem och oförständig var, han lagde med the Danske råå och röör emellan Skåne och Sverige, och skilde thet så här ifrå rijket. Thet hade tillförene lydt Sverige till, ty att Göthaland synes hafva räckt in till Öresund, än tå att om Halland och Skåne hafva Svenske och Danske ofta fört krig och örligh, och stundom hafva the varit under Sverige och stundom under Dannemark. Och låto båda parterna sig så tyckia, att the hade ther rätt till, och han behölt landen som öfverhanden hade. Men thenne Amund Slemme gick till och lät läggia råmärke emellan Sverige och Skåne, och lät så gå bort then rätt som Svenske män hade ther till, hvilket begynte honom på thet sidsta storliga ångra, att han så dårliga giordt hade, therföre ville han tå taga thet med värjande hand in igen som han så ovisliga hade låtit gå sig ifrå; men ett godt speel är snart försedt och seent igen hemptadt. Han giorde sig redo med en mächta stoor här och drog in i Skåne, och ther mötte honom hin Rijke Konung Knut, och vardt honom öfvermächtig, så att, samma Konung Amund blef sielf slagen med största parten af alt sitt folk vijd ena bro som kallades Stångapelle *x*) och ther fingo Svenska män en dråpelig skada för theras Konungs oförständigheet skull. Een förståndig Förste är en besynnerliga Gudz gåfva, men en oförständig Konung är en Landsplåga, så seer man här tillgått vara. Oförståndeliga lät han gå sin rätt ifrå sig, och oförståndeliga ville han taga honom igen, thet hela landet hafver haft skada och förderf af, och therföre är ey under att Svenske kallade honom Amund Slemme. Ty thet hafver så varit våra förfäders seed, att the plägat gifva theras Konungar och Förstar vedernamn af theras väsende och gerningar. Så kallade the then första Konung Erich hin Vijse, Konung Frode hin frijdgode, Erich Wäderhatt, Erich Segersäll, Stenkil hin milde, Oluff Skottkonung, Kohlbrenna, Ladulåhs, Smeek och annat sådant som nog finnes i then Danska Chrönickan. Så kallades thenne Amund hin Slemme, effter att han så skamliga förseg sig och seer man här klarliga huru frije undersåterne äre till att tala om theras Herrars Lefverne effter theras död. Ty att så frije som Herranar hafva varit till att giöra hvad them tächtes, så frijtt blifver och folket att tala therom. Thet seer man med then store Alexander och alla Herrar skedt vara.

41. Håkan Röde

Ther effter blef *Håkan Rödhe* Konung, han var födder i Wästergöthland i Wista Häradt, i en by som heeter Lijom eller Liffvene ther blef han och begrafven, sedan han i tretton åhr regerat hade.

42. Stenkil

Effter Håkan Rödhe blef *Stenkil then yngre* Konung, han var Olof Skottkonungs Systerson, och var en väldig och starck man, han älskade Westgötharna mer än några andra sina undersåter, och var en god Skytte, han säijes hafva fördt örligh med them af Dannemark, och skal hafva slagit them af i tre strijder, men för hvad saak han feigdat hafver och hvad Konungen i Dannemark heet, then han feigdat med, thet är intet beskrifvit, är dock nog troendes att trätan hafver varit om Skåne.

Effter

t) Jaroslav, Rex Holmgardiæ, qui uxorem habuit Ingegerdem filiam Olavi Skötkonung.
u) Edidit *Benzelius* in Monum. p. 29.
v) Emund Gammal etiam Slemme nominatus.
x) Lege: St. Anne Capells Bro. Vid. supr. Sect. I. p. 4.

Effter Stenkil vart *Inge* Konung, han var en from och rättvijs Förste, och med alla rättfärdigheet regerade han sitt rijke. Ja land och rijke bör så regerat varda, hvad äro förstendöme ther rättvijsan är borta, annat än mordkulor och röfvarenästen? Och kommer så till som man säija plägar, ther är ondt byggia och boo, som öfvervåld är landsrätt. Thenne Inge förde örligh med the Danske om Skåne, vann thet och hade thet inne i try åhr, så blef han tå på thet sidsta mördat i Skåne ther han låg i sine säng om nattena. När Wästgöthtarna thet fingo höra, foro the thijt ther han slagen vart och förde honom heem och begrofvo honom som en part meena, ther nu är Warnem. Och sörjde Svenske män storliga hans död. 43. Inge

Tå Konung Inge död var, blef hans Broder *Halsten* Konung, han var en from och dygdesam man, han regerade sina undersåtare frijdsammeliga med goda endrächt, och lagade all ting till thet bästa, och öfver hans död sörgde Svenska män såsom öfver theras egen fader. Thet är Konungenom en stoor ähra att hans undersåter begråta hans död, och tyckia thet illa vara att han them frånfallen är: men thet är en Furstes största skam och blygd att hans undersåter glädias öfver hans död. 44. Halstan

Effter Halstens död, blef hans Son *Philippus* Konung, han slächtades aldeles på sin fader och var mild och god, så att alla Svenska män unte honom godt och hade honom kär. I hans tijd vijd 1086 åhr effter Christi byrd, var S. *Knut* Konung i Dannmark, hvilken ther hade ena Dotter, som het *Ingrid*, och vart gifft hijt in till Sverige, som then Danska Chrönikan säger, och fick en af the yppersta här i landet som heet *Folke*, och på thet man må hafva en rättelse i thet här effter följer *y*), vill man här insättia ett lijtet Slächt Register, att man må see hvadan thenna slächten kommen är. *Folke Filbiter* var ochristen och hade tree söner som alla voro Christne, och theras namn var *Ingemund, Halsten* och *Ingevald*, samme Ingevald hade en son som heet *Folke* then Tiocke. Han fick S. Knuts Dotter af Dannemark och hon heet Ingred, och hade två söner med henne, then ene heet *Bengt Snivils*, och then andra *Knut*, thenne *Bengt* hade tree söner, Hertog *Birger*, Hertog *Karl* och *Magnus Minnisköld*, Hertog Birger hade en son, som heet Hertog *Philippus*, Hertog *Karl* hade en son som' heet *Ulf*, men Magnus Minnisköld var *Birger Jerls* fader. Och utaf thesse två Folkar, Folke Filbiter eller Folke then tiocke, synes then Folkunga slächten vara kommen, som här effter mycket omtalat varder. 45. Philip

Ther effter vart *Inge* then yngre, Philippi Broder Konung, han var och en mächta from Furste och rättfärdig såsom hans fader och faderbroder för honom varit hade, han hölt stor frijd och rättvijso i landet så att rijket stod väl under honom och ther lade han stora ähro in med. All örligh och krig skola i then acht förde vara, så framt thet skal gå rätt till, att man ther med kan få frijd, så att om någor ville vara bullersam och icke hålla frijd, med honom skal man föra örligh, och tvinga honom thertill att han skal hålla frijd. The ther nu så föra örligh att the läggia ned them som ofrijd och orätt giöra villia, the läggia stor ähro och prijs in med theras örligh. Men then ther så lägger all ting till thet bästa att han frijd behålla kan utan örligh och krig, han hafver lagt större ähro och prijs in, förty then frijd man skal intaga med döda män och såra, han varder dyrt köpter. Men then frijd man får utan örligh, om thet eliest i någon måtto ske kan, han är fast bättre, och therföre är then Inge, som och hans fader och broder, stor äro och prijs värd, och hafver thet varit af en besynnerliga gunst och nåde som Gud han hafver haft vid thenna tijdh till thetta rijket att han hafver gifvit them sådana gode och fromma män till regenter. Ty att ibland the timmeliga gåfvor som Gud menniskiomen gifva plägar, är thet en med the yppersta att han gifver them fromma och dygdesamma förmän. Så är thet och tvärt emot en med the största plågor som land och rijke påkomma kan att the få en Tyrann till Första och Öfverheet, och skier visserliga af Guds vrede och ogunst. Så stod nu Sverige ganska väl så länge then Inge regerade och hans slächt, Gud gifve att then slächten hade rächt något längre. Och blef Konung Inge förgifven i Wreta i Östergöthland af them till äfventyrs, som icke finge så mycket ondt göra som the ville, ty han plägade hårdeliga straffa them som orätt giorde. Kan och väl hända att några hafver varit i råde som sielfve ville vara i regementet. Thenne Konung Inges Drottning heet *Ragnild* *z*), then man nu kallar helga Ragnild som säijes begrafven vara i Tälie, och hade the ena Dotter som heet *Christina*, then S. *Erich* fick till Hustru, säger och then Danska Chrönikan att Konung *Nils* i Dannemark fick ena af Konung Inges Döttrar som heet *Margareta*, och att en häst släpade Konung 46. Inge

y) Sequentia desunt in Cod. 14.

z) Cfr. quæ monet *Lagerbring* T. II. p. 40.

nung Inge till döds, ther han hängde med footen i böglona. Men våra Svenska Chrönikor säija endrächteliga att han var förgifven i Wreta, och var thet Svenska män till dråpelig skada att han så snart af daga tagen vardt, och the sörgde honom såsom theras egen fader en långan tid.

47. Ragvald Knaphöfde Tå nu Konung Inge död var uthvalde Östgötharna en till Konung, som heet *Ragvald Knaphöfde*, hvilken annars *a*) till sinnes var än the Konungar, som näst före honom varit hade, han var en väldig man, högmodig och stolt, och som nog märckiandes är, han hade stort sinne och lijtet förnuft, therföre dristade han mycket på sig sielf, och ville alt löpa igenom efter sitt hufvud och förachtade andra *b*). Han foor i sitt stolta sinne in i Wästergöthland, och förachtade Grud och Gisslan, än tå att thet en gammal plägsed och landsrätt för honom varit hade, att när Konungen ville fara kring om sitt rijke, skulle hvar landsända möta honom med Grud och Gisslan, thet är the skulle säija honom frijd och säkerheet till, och fordra honom genom theras Landsända. Men sådana säkerheet förachtade Konung Ragvald, menandes att alla skulle så fruchta honom, att Grud och Gisslan icke skulle behöfvas. Tå Wästgötharna sågo att the med theras Landsrätt så förachtade vordo, församlade the sig emot honom och slogo honom ihiel i Karlaby vijd Skara, åhr effter Christi byrd 1139. Sådana ändalycht fick then stolta mannen. Gud plägar underliga handla i verlden. Emot högmodiga Förstar sätter han ofta öfverdådiga undersåter båda parterna, eller och visserliga enom partenom till förderf, therföre varda the land, ther som öfverdådigt folk bor uti, ofta underkufvat af Tyranner, onda Förstar och Regenter, och tvärt emot, Tyranner pläga få Tyranners lön och död, och thet sker ju mäst af theras egna tienare eller undersåter som med alla Chrönikor nog bevisligit är. Dock kan man icke gifva undersåtarne rätt ther vid att the slå theras Herrar och Konungar ihiel, ehuru onde the äro, ty the äro icke theras domare i sådana måtto att the skola dräpa them, therföre pläga the undersåter, som theras Herskap ihielslå, thet dyrt nog betala. Men Gud som all ting regerar, plägar straffa theen ena skalcken med then andra, så att the ther arge och onde vilia vara, skola ju altijd hafva thet förmoda sig, att en annan skal finnas som them öfvermächtig varda skal. Thet plägar allmänneliga vara Herrars och Förstars förderf, att the villia mehra vara fruchtade än älskade af theras undersåter, såsom thenne Konung Ragvald giorde, therföre gick honom och illa, ty att eij är annars möjeligit, än att menniskian ju hatar och hafver en ond villia till them hon fruchtar och rädes före och väntar sig ondt utaf. Ther nu månge äro som hata, och ingen som älskar, ther måste thet ju slå till en ond ända på sidstone.

48. Sverker Effter Konung Ragvalds död, uthvalde then menige man i Östergöthland then gambla *Sverker* till Konung, effter han var en ädla man med the bästa i Rijket, och till en lijten rättelse vill man besee hans slächtregister *c*). *Kättil* en ochristen man hade en son som heet *Kol*, han blef Christen i sin ålderdom, och han hade en son som heet *Kornicke*, och han var thenne Sverkers fader. Thenne Sverker hade tre söner, *Karl* som Konung blef, Hertog *Hans* och *Simon Sijk d*), Hertog Hans hade två söner *Kol* och *Burislef* och the både blefve Konungar. Men Simon Sijk var *Ingred Ylfvet* Fader, och Birger Jerl var hennes son, men then Danska Chrönikan talar om en som heet *Magnus* född i Dannemark, then ther vijd thenna tijd skulle hafva varit här i landet, hvilken dock mäst vistades i Dannemark, och blef här slagen, men effter han intet varder insatt i våra Chrönickor ibland andra Konungar, therföre låter man ther blifva med honom. The ther lust hafva att vetta hans väsende, the må läsa then Danska Chrönickan. *e*)

På thenna tijd var en ädla Jungfru i Norige, then Konungen i Dannemark skulle hafva hafft, men Konung Sverker var honom för snar och fick sig henne till hustru *f*), och åtte en son med henne Karl. Thenne Konung Sverker stichtade Alvastra Kloster och lät Munkar komma af fremmande land både hijt och till Warnem vid ellofvehundra och fembtijo åhr effter Christi byrd. Så blef tå Konung Sverker slagen af sin Stallsven om Jula natt emellan Ålabeck och Tollstad tå han skulle fara till Ottesång, effter Guds byrd elfva hundrade ett och femtijo åhr, och han vart begrafven i Alvastra vijd höga altaret.

I thenna Konung Sverkers tijd, åhr effter Christi födelse 1140, blef Lybecke stad först begynt, och i första hundrade åren hade han många Herrar, var och väl i fyra och tiugu åhr under Konungen i Dannemark, till thes the listeliga förraskade honom hans Slott ifrå,

a) Cod. 1. Envis.
b) Exinde rationem denominationis Knaphöfde (kort om hufvudet) derivatam voluit *Lagerbring* T. II. p. 105.
c) Deest in Cod. 14.
d) Lege: Sune Sik.
e) *Saxo Grammat.* L. XIII.
f) Ulfhild, filia Haquini Finsson in Norvegia.

ifrå, som han hade ther i staden, ther the Lybbeske giorde ett Svartmunka Klöster utaf, och fingo så stora frijheter och privilegier af Keyser Frederick then andra.

Effter Christi byrd 1148 g), vardt ett concilium hållit i Linkiöping, och ther var tillstädes en Cardinal som heet *Nicolaus Albanensis*, en Engelsk man, then ther sedan blef Påfve och kallades *Adrianus then fierde*. Then samma Nicolaus (som en part mena) hade St. *Henrich* hijt med sig af Engeland, och giorde honom till Biskop i Upsala, och var icke än tå Upsala ErkeBiskopssätet vordet, ty att ther voro fem Biskoppar förra än ther kom någon Erkebiskop h). Then förste heet *Severinus*, then andra *Nicolaus*, then tredie *Sven*, then fierde St. *Henric*, then femte *Kopmann*, och är nog troendes, att thesse fem Biskopar hafva varit fremmande män, ty att een tijd lång sedan Christi tro hijt i landet kommen var, voro här mäst Engelske och andra utländske män för Biskopar och Prester. Förty vårt Svenska folk kunde icke så snart lärdt varda, att the tiena kunde, besynnerligen så många som behöfdes för Biskopar och Prester, hvilket och mycket halp ther till att Tyske och Engelske drogo mycket på then tijd öfver ens i tungomålet med the Svenska. Så bära och the många Engelske Tijdegärdzböcker i) som här finnas i landet, vittnesbyrd nog ther till att här många Engelska Biskopar och Prester hafva varit, Engelska Klåckor betyga thet och, att the af Engeland hafva här myckin umgängelse hafft.

Tå nu Konung Sverecker död var, säijes Östgötharna hafva uthvalt hans Son *Karl* till Konung, men samma utväljelse blef om intet, ty att then menige man i Upland togo en till Konung som heet *Erich Jedvardason*, then man nu kallar St. *Erich* och ther af kom en skadelig ovillje och mycket ondt emellan Östgötharna och Upland. Ty Östgötharna höllo altijd med Konung Sverckers slächt, och Upländingarna med St. Erichz slächt, och then ena slächten gick then andra effter, heela rijket till skada och fördärf, och thetta skiedde ellofva hundrade och femtijo åhr effter Christi byrd. Och hade thenne Erich unge Konung Inges Dotter till Hustru, och åtte med henne en Son som heet *Knut*. Och säijes hans fader hafva varit en rijker Bonde, somlige äre och vijd thet sinnet att han var af Konungaslächte födder; men ther ligger föga macht uppå, hvad slächt han var utaf. Thet var honom ingen vanheeder, att han var en Bondeson, utan thet var honom heller större ära, att han, som af ringa slächt födder var, skickade sig så väl, att hvar man hölt honom ther god före, att han måtte vara theras Konung. Then man är ädla nog, som för sitt dygdesamma lefverne varder ädla räknader. Och thet är föga ära, ja thet är stoor skam vara född af hög slächt och icke skicka sig ther effter. Thet är hög ära, att en ringa man för sin dygd skull varder uppsatt, och thet är stor neesa vara högt upkommen, och blifva för sin odygd skull nedsatter. Dygden giör mannen ädla, ehvad han är på bördenes vägnar högh heller lågh. Om thenna Konung Erich är mycket skrifvit, huru ärliga och väl han sig skickat hafver, i sitt Konunga Embete. Ja thet är icke under, att om the Konungar och Förstar varder väl tahlat, som ställa sig väl emot theras undersåter. The äro månge som niuta them mycket till godo, therföre äro och månge, som tala väl om them och blifver så theras goda rychte effter mången mans vittnesbyrd i Chrönickorne uptecknadt, androm till effterdömelse. Så kan thet ock icke annars vara, än att thenne Konung Erich måste ju hafva varit en from dygdesam man, medan han af så ringa slächt så endrächteliga blef utvald till Konungaстånd, och räknades bätter vara än Konung Sverckers Son Karl som Östgötharna utvalde, och varder i hans Legenda k) nog föregifvit om hans goda umgängelse, besynnerliga varder ther berört, att han mycket hällre ville vara sina undersåter till lättilse än till tunga. Ty lät han them behålla qvart inne med sig, thet han med rätta måtte hafva uthkraft, och sade sig hafva nog utaf sina ägodelar, andre skola väl komma effter honom, som theras ägodelar intet spara skulle. Samma åhr han nu var Konung vorden, tänkte han till att förvidga Christi tro in i Finland, for förthenskull thit med ett stort tal folk, och hade St. Henrich, som Biskop var i Upsala, med sig, kom så till slags med Finnarne, blef them öfvermäcktig, och tog them sedan till nåde och vänskap, och lät predika Guds ord för theem. Och tå han foor heem igien, lät han St. Henrich blifva ther qvar för theras Biskop och Predikare, hvilken och åhret ther effter slagen blef, som var ellofva hundrade ett och femtijo år effter Christi byrd. Sedan begynte Konung Erich achta hvad som här i rijket behöfde botas och bättras, och giorde mång nyttog lag och stadgar, then menige

49. St. Eric

g) Anno 1152. v. *Celse* Bullar. p. 34.
h) Cfr. *Rhyzelii* Episcoposc. T. I. p. 25.
i) Libri rituales, qui celebrationi sacrorum inserviebant. Upl. L. Kirk. B. 3 Fl.
k) Legenda Sancti Erici in Tomo III. hujus operis edenda.

nige man till gagn och bästa. Men hvilken the lag äro ibland annor lag, som vij nu bruka, kan man icke rättsliga säja, förty Lagen hafver så ofta sedan vordet förvandlat, berörer dock Konung *Birger* i sine Lagbook om hin Helga Konung Erichs lag. Allmänneliga plägar man och tala om St. Erich Konungs lag *l*). Tå han nu regerat hade i tijo åhr, satte sig upp emot honom en af Danmark som heet *Henrich Skotlare m*) med sinom son then *Magnus* heet, och äre somlige vijd then mening att Karl Konung Sverkers son skulle hafva varit ther i rådh med, effter thet han hade tillförene varit utvald till Konung. Samma Henrich och Magnus med theras anhang kommo dragandes till Östra Arus, som nu kallas Upsala, ther K. Erich var och intet ondt förmodde sig, ty hade han icke heller sitt folk tillstädes. Ther slogo the honom ihiäl, och satte så förberörde Magnus Henrichsson till Konung igen, lijkasom then ther rätt hade till rijket, effter thet hans moder Ingrid vijd namn var Konung Ragvalds *n*) Dotter af Sverige. Och blef Konung Erich slagen effter Christi byrd ellofva hundrade och sextijo åhr, och han vardt begrafven i Upsala. Men när thet rychtet kom omkring landet, att Konungen död var, vart stor sorg och ångest ibland folket, och hvar i sin stad tänchte till att hämnas ther öfver. Ty församlades mycket folk först af Helsingeland, ther Konung Erichs egit folk var med, och sedan af många andra landzändar. Säjes och Karl Konung Sverkers Son hafver varit med, icke förthenskull att han ville hämnas Konungens död, ty honom tychte väl vara att han död var, utan på thet han allena måtte blifva Konung, ty han hade (som en part mena) vijd tu åhr förr än Konung Erich blef slagen, häfvit sig upp för Konung. Tå nu the af alla landzändar sig församlat hade, slogo the till förnämde Magnus som sig för Konung upphäfvit hade, vordo honom öfvermächtige, och lade honom och hans hop nid icke långt ifrå Upsala, ther nu står Dannemarks Kyrckia, hvilken som synes hafva fått namn ther af, att the Danske vordo ther slagne. Så miste nu Konung Magnus thet med Svärd, som han medh Svärd intagit hade, ty thet plägar gemeent så hända, att thet som man väldiga med Svärd intager, thet måtte man altijd med Svärd försvara, och på thet sidsta med Svärd skilias therifrå.

50. Karl Tå Magnus Henrichsson var tagen af daga, blef *Karl* gamble Konung Sverkers Son Konung, han regerade sachtmodeliga och hade frijd med Dannemark. Han stichtade Wreta Klöster åhr effter Guds byrd, ellofva hundrade sextijo och tu, så hade och han och Herr *Ulf* Hertog i Sverige *o*) med honom, theras bod till Rom, och bestälte thet så med Påfven, som var Alexander then tredie, att vijd Upsala Kyrckia skulle vara ErkieBiskopssäte, hvilket samma Påfve och så stadfäste och bödt uppä, att the Biskopar, som voro i Skara, Linköping, Strengenääs och Wästeråhs, skulle vara under Biskopen i Upsala, såsom under theras rätta Erkiebiskop. Om Biskoppen i Wexiö varder intet rördt i Påfvens Bref, kan hända att han hafver än tå blifvit under Erkiebiskopen i Lund såsom the andra Biskopar och voro förra än Erkiebiskop blef i Upsala *p*). I Åbo var icke än tå Biskopssäte vordet. Then förste Erkiebiskop i Upsala heet *Staphan*, och var en Munk utaf Alvastra, och blef Erkiebiskop effter Guds byrd 1163.

Så effter thet här blef nu berört om Hertog Ulf, synes behöfvas att något talat varder om Hertogar, och skal man vetta, att fordomdags hafva många Hertogar varit i Landet, som både af thet som tillförende sagt är, så och här effter nog märckias kan. Och såsom Konungar hafva skrifvit sig för Sveriges Konungar, så hafva Hertogarna skrifvit sig för Sveriges Hertogar. Och effter som thet synes af gambla Lagböcker, hafva the varit kallade Järlar, doch gör then Norske Lagboken åtskilnad emellan Jerl och Hertoga. I England och Skottland är Jerl så myckit som Grefve. Tå nu thenne Konung Karl i siu åhr eller något mehr regerat hade, föll St. Erichs Son *Knut* honom öfver, och drap honom på Wisingsöö, för thet han hade varit i råd med att hans fader blef slagin, och han vardt begrafven i Alvastra i sins faders Konung Sverkers graf effter Christi byrd 1168.

51. Knut Ther effter blef *Knut* St. Erichs Son Konung och han hade tillförene i try åhr varit landsflychtig i Norige, och kom så till macht, att han slog Konung Karl ihiäl, som honom till äfventyrs af landet utdrifvit hade, och hade varit med i råd, att hans fader dräpin vardt. Slog och samme Knut två andra Konungar ihiäl, then eene heet Kol, och then andre Rissleff eller Burissleff, och thesse båda voro Hertog Hans Söner, Konung Karls Broders Sö-

l) Jura sexus feminei (till Heders och Husfrudömis) imprimis tangunt. Upl. L. Ärfd. B. Fl. 8. Cfr. *Burman* l. c. Witt. Hist. & Antiqu. Ac. Handl. T. VI. p. 209.

m) Cfr. quæ monet *Dalin* T. II. p. 113.

n) Ragvaldus princeps, R. Ingonis I. filius. Genealogiam vid. ap. *Lagerbring*. T. II. p. 169.

o) Ulf Suneson. *Uggla*, RådsL. T. II. p. 23.

p) De Primatu Upsaliensi vid. Bulla Alexandri III. ap. *Celse* l. c. p. 39.

Söner, som strax then ene effter then andra hafva vordet upsatte för Konungar emot Konung Knut, men han öfvervan och drap them båda, och med stort arbete och svärdzslag kom han till rijket, ty the voro många som stodo honom emot, dock gick han thet igenom. Och hafver tå visserliga stått illa till här i landet, ther så många Konungar vordo slagne, ty the hafva varit starcka på båda sijdor, och är nog troendes, att Konung Knut hafver hafft them af Upland med sig, som hans fader hade tagit till Konung, och Konung Karls slächt, som stodo honom emot, hafva hafft Östgötharna och (till äfventyrs) flere Landzändar med sig, ther ett mächta mord måste vara skedt af här inbyrdes i Rijket. Och thet är dock thet fattiga rijket som strijdes om och skadan lijder, men hvar the som hufvuden äro, ville rätt besinna, hvad fara och farligheet herradöme hafver att innebära, och hvilken hård räkenskap them tillstunda vill för theras regemente, the skulle väl mindre strijda om land och rijke, än the göra, ty the måste en gång göra Gudi räkenskap huru the hans Allmoga regerat hafva. Folket hörer Gudi till och icke them och är thet en jämmerlig ting, att en dödelig och skröpelig menniska, skal begära Herradöme med så mången mans blod och lijfflåt; dock är thet en plåga, ther Gud straffar land och rijke med. Tå nu Konung Knut alla sina fiender öfvervunnit hade, regerade han med frijd i try och tiugu år och blef så död och begrafven i Warnem effter Guds byrd år 1192 *q*). Och skal man här märckia att St. Erichs slächt och Konung Karls slächt hafva i en lång tijd ymse regerat, stundom then ena och stundom then andra, som vij förnimmandes varda här effter, kan hända att både parterna hafva i så måtto varit förenade eller trängde the sig ther till hvar om annan och thet hafver tå icke skedt utan med stort obestånd.

I Konung Knuts tijd blef Erkiebiskop Staphan död, som förste Erkiebiskop var i Upsala, och vart begrafven i Alvastra 1185 år effter Christi byrd, och then som effter honom blef Erkiebiskop heet *Johannes*, honom slogo Estar ihiäl vijd Almarstäk, och brände up Sigtuna effter Christi byrd 1187. Ellofva hundrade och sjuttijo åhr begynte Rostock befästas till en kiöpstad, och 16 åhr effter begyntes Riga i Liffland. Thenne Konung Knut giorde och någor besynnerlig Lag, såsom hans fader för honom, hvilken ibland Östgötha Lagen finnes beskrifven *r*).

Effter Konung Knuts död, blef unge *Sverker*, Konung Karls Son tagen till Konung, han var en däijelig, snäll och förståndig man, och regerade frijdsamliga i en lång tijd, men på thet sidsta af thet haat och afund, som var emellan hans slächt och St. Erichs slächt, gick han till och slog Konung Knuts söner ihiäl i Eliaårs, hvilket han utan tvifvel giorde för then skull, att han och hans slächt skulle blifva i frid vijd Rijket. Dock kom en af Konung Knuts söner undan och flydde till Norige, och var ther i half tridie år och hans namn var *Erich*. Men af then omilda gerning som Konung Sverker giorde vordo Upländske män ganska vrede och illa tillfreds, så att the på thet sidsta satte sig upp och begynte feigda med honom, och ther hafver Eric Konung Knuts son med varit, och som nog troendes är, kommet thet örligh åstad. Tå Konung Sverker thet förnam, hölt han sig in till Konung *Waldemar* i Danmark och begärade hjelp af honom, dock hade varit bäst så skicka sig, att fremmande hielp intet behöfdes. Så sände tå K. Waldemar honom ett stort tal folk till undsättning och Capiteneren för folket heet *Ebbe Sonason* *s*). Och så kom Konung Sverker med sitt Danska folk till slagz med the Svenska vid Lena i Westergöthland, och vardt ther afslagen, och the Danske vordo ther så slagne och förskingrade att barn effter barn viste säja ther af. Ther blefvo Ebbe Sonason och hans broder *Laurents* slagne, och Konung Sverker flydde med thet föga folk som han igen hade, thetta skedde tolf hundrade otta år effter Christi byrd. Så förstärckte han sig på nytt, och effter tu år kom han åter till slagz med the Svenska på Gestilreen, ther blef han sielf slagen med Hertog *Folka*, och många andra. Och vart Konung Sverker begrafven i Alvastra 1210 åhr effter Christi byrd. Thenne Konung Sverker gaf Clerkerijet här i Sverige then frijheet, att the icke skulle stå till rätta på ting och stämmo utan för theras Biskopar, och han synes väl hafva varit then förste ibland Svenske Konungar, som thet giort hafver. Ty Clerkeriet var här i rijket föga till någon stadga och regemente kommet förr än vid thenne tiden. 52. Sverker

Effter

q) Chronologiæ supra editæ habent a. 1195. cfr. Sect. I. p. 24. In diplomate vetusto de anno 1575, edito in Handl. rör. Skandinaviens Hist. T. IV. p. 7, sequens annotatio comparet: "Anno domini M°C°XC°VI° VI° ydus Aprilis obiit Kanutus rex Svecie & Colo episcopus lincopensis ejusdem regis cancellarius."

r) Vid. *Burman* l. c. p. 211.

s) Socer R. Sverkeri. vid. Sect. I. p. 84.

Effter Christi byrd år 1202 blef Hertog Birger then förste död *t*). Erkiebiskop *Pedher* blef död A:o 1197. Erkiebiskop *Olof Lambatunga* dödde A:o 1200 *u*).

53. Eric Ther effter vardt *Erich* Konung, som var Konung Knuts Son och St. Erics Sonason, han regerade väl och frijdsamliga, och hade Konung Waldemars Dotter af Dannemark till Hustru och hon heet *Rikitza* och var mächta god tijd i landet, så länge han regerade. Gud plägar gement låta gå sin välsignelse öfver land och rijke för fromma Förstars skull, som nog troendes är att här skedde. Och tå Konung Erich i siu åhr regerat hade blef han död på Visingsöö, och vart begrafven i Warnem i sins faders graf effter Guds byrd år 1216.

Effter Christi byrd 1208 blef Strålesundh funderat.

Anno D:ni 1219 dödde *Walerius* Erkiebiskop i Upsala.

Anno Domini 1220 blefvo Hertog *Karl* och Biskop *Karl* i Linkiöping slagne i Rotala af Hedningomen *v*). Och skal man här vetta, att i förtijden plägade Hedningar, Estar och Kareler (och till äfventyrs Prytzer och Wender med) göra stor skada här in på landet, och var Östra siön altijd full med siöröfvare. Ty att the Wender och utan tvifvel flere Hedningar, som kring om östra siön bodde, hafva hafft then menig, att the lofliga måtte äga alt thet the kunde röfva sig till från fremmande folk, therföre voro the och altijd i siön, och giorde infall både till Sverige och Dannemark, och förra än Stockholm bygdt vardt, plägade the med theras Sneckior löpa in i Mälaren och göra them stor skada, som bodde ther omkring. Och som tillförende berördt är, att Estarna slogo en Erkiebiskop ihiäl vid Stäkit, then ther Johannem heet, så slogo the och en Hertogh ihiäl vijd Askanäs på Ekerön, hvilken ther heet Hertog *Hans x*). Och hade han uthe varit i nijo åhr och stridt med Rytsar och med Ingrer, och then första nattena han heemkommen var blef han af Estarna slaghen, men hans Hustru kom undan till Hundhammar och församlade med hast ett stort tahl folk tillhopa, och lät öfverfalla Estarna på Esta Skiär, som nu kallas Esta Klippa, ther blefvo the alla slagne. Thetta håller then Svenska Chrönickan inne, men hon gifver icke tillkänna, under hvad Konung thet skedde, och om thet skedde samma tid Erkebiskopen blef slagin, eller och sedan, eller förr, thet kan man icke vetta, kan hända att thenne Hertog Hans hafver varit Konung Sverkers Son, Konung Karls Broder.

Anno D:ni 1225 tå lät Konung Waldemar i Dannemark, then andra af thet namnet, byggia Reffle och tvingade Estarna under sig, och bestälte thet så att the anammade Christi troo och lärdom.

54. Johan Unge Effter Konung Erics död, blef Konung Sverkers Son Konung, som kallades *Johan Unge*, och *Johan Milde*, han gaf Clerkerijet några besynnerliga frijheter, såsom hans fader för honom giordt hade. Men han var ey Konung mer än i try åhr, och blef död på Wissingsöö och begrafven i Alvastra 1222 åhr effter Christi födelse tijd.

55. Eric Läspe Ther effter vardt *Erich Läspe* Konung, som var Konung Knuts Sonason, han var född af Konung Erich och Drottning Rikitza, Konung Waldemars Dotter af Dannemark, han blef krönter till Konung tolf hundrade try och tjugu år effter Christi byrd, och var han halter och läsper, af hvilket han och kallades Erich Läspe. Han var en from och rättfärdig man, och skaffade hvariom och enom Lag och Rätt i Rijket, och han hade tree systrar, en heet *Elin* och hennes man heet *Knut y*) och var en snäll och förnumstig man och han var af Folkunga slächt, then andra heet *Mårtha*, och hennes man heet Herr *Niels* af Toffta, och var en from och rättfärdig man och åtte en son med henne, som het *Abiörn*, samme Abiörn hade en son heet *Ulf*, men Ulfs son var *Karl*, en booklärd man, som var Lagman i Upland. The Folkungar stodo mycket ther effter, att theras skyldnan förberörde Herr Knuth skulle varda Konung, effter han var både färdig i alla sina lemmar och vältalande. Therföre begynte the storliga förachta Konungen, och kom på thet sidsta till en uppenbar feigd och skedde ett stort slag emellan them och Konungen i Olastrum åhr effter Christi byrd tolf hundrade nijo och tiugu. Ther blef Konung Erich afslagen och flydde till Dannemark, och strax hofvo the Folkungar theras Hr Knut upp för Konung i Sverige; men hans Konungadöme varade icke länge: ty att K. Erich församblade sig mycket folk i Dannemark och kom snarliga in till Sverige igen och kom så till slagz med sina fiender vijd Sparsäther och fick ther öfverhandena. Ty Herr Knut the Folkungars Konung vardt ther sielf slagen

t) Birger Jarl Brosa.

u) Breves has annotationes, in textu sparsim obvias, ex *Erico Olai* & Chronologiis vetustis jam in Sect. priori editis, desumsit Auctor.

v) Vid. supra Sect. Pr. p. 55. -- Cod. 12. addit: samma är dog Drotning Rikitza.

x) Ex stirpe Folkungorum. *Dalin* T. II. p. 179.

y) Knut Johansson Långe.

slagen med alt sitt bästa folk; men *Hollinger* z) hans Son, som var en af the yppersta ibland Folkunga slächt, flydde in i Gestrijkaland ock blef han ther fången, och Konung Erich lät hugga hans hufvud af, och effter som han sielf begärat hade, vart han begrafven i Skogh Klöster, och thet rychte gick sedan uth, att stoor Jertecken skulle ske vijd hans graf, som thet bevijsa skulle, att han var en helig man. Dock vare ther om huru thet vara kan. Gud är hans domare, men thet är ju uppenbart, att han var en uprorisk man emot sina rätta öfverheet och förde afvogan skiöld emot sin rätta Herra och Konung, för hvilket han och som thet sig borde, straffat blef. Tâ nu Konung Erich så hafver öfvervunnit sina fiender, kom han till roligheet igen, gaf så then tridie sina syster som heet *Ingeborg* enom som heet *Birger* af Bjälboo, then man plägar kalla *Birger Jarl*, ty han blef sedan Hertog i Sverige. Hans fader heet *Magnus Minniskiöld*, och hans Moder *Ingrid Ylfva* som förberördt är. Thenna Birger af Bjälbo var Konung Erichs största bestând i rijket emot alla them, som olydige voro, och stod regementet mest i hans händer; ty att Konungen var sielf enfaldig, och kunde icke mycket väl tala. Men Birger Jarl var en förstândig och vältalande man, therföre brukade Konungen honom mäst. I thenne Konung Erichs tijd; vijd tolf hundrade och fyratijo âr effter Christi byrd, kom ett Påfvens Sändebud hijt i rijket, som heet *Guilhelmus Sabinensis*, hvilken ther mycken reformering giorde med Clerckerijet här i landet a); och han giorde ther förbud uppå, att Clercker eller Prester skulle icke vara i ächteskap, ty att alt in till then tijden hade thet tillstadt varit, att the Prester, som ther hade lust till, måtte gifva sig i ächteskap, hvilket i then Sveriges Lagbook, som tâ brukades i Upland, nog märkiandes är, then ther om Prästa och Biskopsarf så innehâller ord frå ord, som här effter fölier: Dör Svensker Prester, taki barn hans arf och örf b), är ey barn till, taki then arf och örf, honom är näster och kyni kunaster c). Dör Utlänsker Prester, Engelsker eller Dansker, taki Biskoper arf och örf. Dör Svensker Biskoper, taki barn hans arf och örf, som honom är näster och kyni kunnaster. Döör Utlänsker Biskopper, stândi arf och örf under Staf och Stool. Theslijkes berörer och then gambla Östgötha Lagboken om Biskops Skaparfvar, thet är Biskops brystarfvar d). Bekänner och förbenämde Guilhelmus i then stadga och förbud som han giorde om Presternas giffftermâhl, att the gâfve sig uppenbarliga i ächteskap, tâ han kom hijt i landet. Anno Domini 1254 blef Erkiebiskop Olof Basatömer död, hvilken ther var Konung Erichs skyldman, och strax effter honom vart *Jerler* Erkiebiskop, then ther rummet gaf till klöster Svartmunkom i Sigtuna. A:o D:ni 1248 begynte Wismar varda bygdt. Samma âr blef Hertog *Ulf* död, som var Sveriges Jarl. Om thet âhret vardt och Hollinger halshuggen. Vijd samma tijd var Lybeck bestallat af Konungen i Dannemark och Grefven i Holsteen; och tâ kommo the Svenska the Lybecker till hielp, och lupo med theras skepp sönder ena kiädio, som Konungen i Dannemark lâtit göra öfver Trawen, att the af Staden icke skulle komma uthi siön med theras skepp. För samma undsättning skull hafva the Svenske altijd varit Tullefrij i Lybeck, effter som man af ett gammalt rychte hört hafver.

Tâ nu Konung Erich var kommen till roligheet; begynte han sättia sitt sinne ther effter, att the af Tavastaland skulle omvände varda till Christi troo, förty the giorde altijd stoor skada in uppå the Christna, therföre församlade han mycket folk, och giorde sin Mâgh *Birger Jarl* till Höfvitzman för alt folket, och lät them så med then reedho som ther till hörde, draga öfver till Finland, ther kom tâ Birger Jarl till slags med Tavastarne, och blef them öfvermächtig, så att the gâfvo till flychtena, men han lät förfölia them, dock med sâdane vilkor, att alla the ther ville blifva Christne, them gaf han frijd bâde till lijf och gods, the andre lät han ingen frijd hafva. Och än tâ att ingen kan med svärdz macht varda tvingat ther till; att han skal blifva en rätt Christen af hiertat, som thet bör vara, så kunna dock Herrar och Förstar tvinga them, som hârdnackade äro ther till, att the tillâta att Guds ord predikat varder, och ther som thet predikat varder, ther blifva the tâ igenom then samma predikan Christne. Hvar nu Birger Jarl så giordt hafver, att han lâtit komma goda predikare till thet folk, som han med svärd underkufvat hade, så hafver han giordt som en rätt Christen Förste. Och på thet att

z) Hollinger l. Holmgeir. v. Sect. I. p. 86.

a) De hac materia vid. *H. F. Estrup*, Idea Hierarchiæ Romanæ, qualis Sec. XIII in Scandinavia præsertim exstiterit, gestis legationibusque Guilhelmi Sabini illustrata. Hafn. 1817.

b) Per arf och örf, ex sententia *Ihrii*, bona immobilia et mobilia indicantur.

c) Cognatione proximi.

d) Cfr. etiam L. WGoth. KirkiuB. 29 Fl. Um Prästa arff.

att Tavastarne skulle thess bättre kunna hållas i tvång, effter thet the voro ett hårdnackadt folk, lät han bygga ett fäste när them och kallade thet Tavastahuus. Men medan Birger Jarl var i Finland, blef Konung Erich död, effter Christi byrd tolf hundrade och femtijo åhr, på Kyndersmässodag *e*), och strax ther effter gaf hans Drottning sig i Gudhems Klöster *f*). Och var på then tijd här i landet en högberychtat och märkelig man, som heet Herr *Joar Blåå*, och bodde på Gröneborg *g*), icke långt ifrå Enekiöping, hvilken ther högt räknad och mycket hörd var ibland them meniga man i Rijket. Han gick till med flere mäns
56. Waldemar goda råd, som i then saak borde tillsporde vara, och utvalde Junkar *Waldemar*, Birger Jarls son till Konung, effter han var framledne Konung Erichs Systerson. Men tå Birger Jarl fick the tijender till Finland, att Konung Erich död var, vardt han och the med honom voro storliga bedröfvade. Och tå alt var bestält i Tavastaland, som ther uträttas skulle, foor han heem igen, och kallade samman alla the yppersta i rijket och sporde them till, hoo ther hade i hans frånvaro så dristig varit, att han hade tagit hans Son, som ännu ett barn var, till Konung, honom som fadren var oåtspordt. Och var han ganska illa tillfrijds med thet som giordt var, ty han ville sielf varda Konung, effter thet han var på sina moders Ingridh Ylfves vägnar af Konung Sverkers slächt; och effter thet Konungaväldet hade nu i en tijd lång gått ymsom emellan Konung Sverkers och S. Erichs slächt, ville han nu hafva kommit ther till, som tå (till äfventyrs) then endeste igen var af Konung Sverkers slächt. Tå svarade Herr Joar Blåå, att thet som giordt var skedde icke förthenskull, att the i någon måtto förachtade samma Birger Jarl, ty the viste honom vara skickelig nog till Konung, men effter han var en framliden man och ålderstigen, therföre togo the hans son till Konung, förseendes sig ther med icke göra honom någon nesa, som fadren var, att the togo hans son till Konung. Och effter thet Birger Jarl icke äntå ville gifva sig tillfrijds, sade Herr Joar Blaa ytterligare till honom, hvar tu icke är tillfrids med thet som giordt är, så gör af dinom son hvad dig tyckes, vij vilje försee oss om en annan Konung. Tå tijgde Birger Jarl ena stund, och sporde them sedan åter till, hvarest the ville få sig Konung, effter thet the ju icke kunde utan Konung vara. Tå svarade Herr Joar, under thenna kiortelen, som iag hafver på mig, villia vij få en Konung. När Birger Jarl thet hörde, befruchtade han sig, att både han och hans son skulle mista Konungadömet, therföre gaf han sig till frijds med thet, som giordt var med hans son. Och vart Konung Waldemar krönter i Lijnkiöping, effter Christi byrd år 1251 och ther med stillades then trätan, som hade varit emellan Konung Sverkers och S. Erichs slächt. Ty Konung Waldemar var på fädernet af Konung Sverkers slächt, och på mödernet af S. Erichs slächt.

Birger Jarl hade fyra söner, then äldste var Waldemar, som var utvald till Konung: then andra heet *Bengt*, then tridie *Magnus*, then fierde *Erich*, hvilke alle så unge voro, att the intet regemente förestå kunde. Therföre vardt en gammal riddare skickat ther till, att han skulle lära och tuchta Konungen till thet bästa *h*), så länge han kom ne till mogen ålder, men Birger Jarl skulle achta på regementet i rijket. Ty begynte åter Folkunga slächten mycket förkofra och förstärcka sig, och giorde mycket ondt i landet, ändock Hertog *Folke* var en from och redelig man, ther the hade theras ursprung af. Och theras öfverste Capitenare var en som heet Junckar *Karl*, then ther näst satte sig upp emot Hertog Birger, för hvilken saak skull han stod ther effter i mångahanda måtto, att han kunde taga samma Junckar Karl af daga *i*). Och kom på thet sidsta till uppenbar örligh emellan the Folkungar och Birger Jarl. Och the Folkungar befästade sig med ett mächta stort tal folk vijd Hervads Broo, ther kom Birger Jarl emot them med mycket folk, och hade med sig Biskop *Kool* och flere som höllo med honom. Ther kommo the dock till dagtingan, och Birger Jarl, Biskop Kool och andre flere sade the Folkungar frij och säker leigde till, ther många svåra eder giordes uppå, att the skulle komma öfver brona med them till orda, hvilket och så skedde, ty att the Folkungar förläte sig på then leigde och säkerheet, som them tillsagt vart, besynnerliga för the svåra eder, som Biskopen ther uppå giorde. Men så snart the kommo öfver brona, lät Birger Jarl taga them vijd halsen, och hugga hufvudet af them, och tå vart Folkunga slächten så förlagd, att hon effter then dag aldrig rättsliga kom till macht igen, och äntå att Hertog Birger var en märckelig Furste och halver mycket godt stichtat och bedrifvit här i Rijket, så är han dock icke prijsandes i thetta stycket, ther han så förrädeliga tog then-

e) Die 2 Febr. 1250.

f) Regina vidua Catharina, filia Sunonis Folkeson, ob. 1253.

g) Cujus rudera in insula lacus Mæleri Borgön l. Knapholmen adhuc conspiciuntur.

h) Cfr. Chron. Rhythm. supra p. 7.

i) *Ericum Olai* verbotenus secutus est auctor. Conf. vero quae monet *Lagerbring* T. II. p. 477.

thenna Folkungar af daga. Ty att man är och plichtig att hålla sina fiender troo och sanning, och hvad ord och ära icke hållas skulle emellan them, som fiender äro, tå vore ingen väg eller medel till någon god frijd eller upslag, therföre måste man ju hålla them troo och ära, och ju besynnerliga när ther gå eder emellan. Och äntå att så är allmänneligit ordspråk upkommet att man plägar säija, förrädare skal man med förräderij vinna, så måste thet dock med besked förståndet varda. Ty thet är ju aldrig lofligit, att förråda någon med falska eder, Gud hafver then domen kort afsagt, att man icke skal bruka hans namn fåfängt hvarcken emot fryndt eller fienda. Förräderij är en sådana odygd, att ther skal höra mycket till om han skal kunna blifva lofligen, ja ther hörer konst till, att så försvara förräderij att thet blifver ostraffeligit, och thet kan aldrig rättsliga skie. Ty thet som man säger sinom fienda till på sina äro, sanning och Christeliga troo, och kallar Gud ther med till vittnesbyrd, thet är man visserliga plichtig att hålla honom, än tå han vore vår förrädare. Annor medel måste man sökia ther till, att läggia våra förrädare ned med, än falska eder, äro och sanning. Man har ju icke tå väl öfvervunnit sina förrädare, när man är en sådana man vorden, som han är, och är icke strax lofligit att göra orätt, att oss är orätt skiedt. Jag må icke förthenskull stiäla ifrån min granna, att han hafver stulit mig ifrån. Jag skall sökia the medel, som ärliga och försvarlige äro, ther han må straffas med. Dock Lag plägar liggia i Spiutstångs ända, och then vill altijd behålla rätten, som markene behåller, och then måste hafva orätt, som under ligger. Thet hafver så altijd varit verldenes lopp, men Gud varder dock i sin tijd låtandes honom skie rätt, som rätt hafver, och thetta gifver man them till att vijdare besinna, som med krigshandel umgå skola, hvad the äre theras fiender plichtige, och nu vilia vij komma till vår Materia igen.

Tå nu thenne Folkungar så voro af Birger förrådde, var Junkar Karl icke ther med tillstädes, och therföre lade sig månge ther emellan, att han och Jarlen vordo förlijkte, dock blef ther icke större vänskap af, än hvartera gick effter annars lijf. Men effter thet Junkar Karl kunde icke säker vara här i landet, therföre rådde hans vänner honom ther till, att han skulle gifva sig utaf landet, så länge kunde bättre varda och så gaf han sig till Korsherrarna i Prytzen och var en tijd med them i slachtning emot the Lettoger, och ther blef han slagen, och thet var then tijdende Birger Jarl gerna hörde *k*). Och effter thet Konung Waldemar var så till ålders kommen att han skulle gå till giftermål, therföre hade Birger Jarl sin bod till Konung *Erich* i Dannemark, och bestälte honom hans Dotter *Sophia* till Hustru, och vart brölloppet hållit med sådana prål, som ther till hörde i Jönakiöping. Och än tå att Birger Jarl var en gammal man vorden, så regerade han dock landet så länge han lefde, och förvandlade han mång stycke i Sveriges lag och mång stycken satte han in i Lagen som ther icke förra voro. Han skickade thet så, att Systren skulle gå till arfs med Brodren, hvilket i Göthaland tillförene icke skiedde, han skickade och så att then skulle biltoger vara, som androm gör hemsöken, han besinnade att thet icke var rätt, som tillförene i en lång tijd hade brukadt varit, att then som skuld gafs i mörka och tvifvelachtiga saaker, han skulle värja sig ther med, att han bära skulle ett heett glödande jern, som tillförende omtalat är. Therföre skickade han annor sätt till att utleta sanningena, som then Östgöthska Lagboken innehåller, then ther säger, att Birger Jarl lade af jernbyrdena, och mycket annat hafver han stadgat, som hvar och en see må som läs then Östgöthska Lagbookena *l*).

Och effter thet att Estar, Ryssar, Ingrer, Careler och flere främmande folk plägade altijd löpa med theras Skiepp och Snäckor in i Mälaren och göra them stor skada som ther omkring bodde, therföre lät Birger Jarl byggia Stockholms Slott och Stad som ett låås vara skulle för Mälaren, hvilket och än i dag så är. Dock hafver staden icke stoor varit i förstonne, men tu torn voro först bygde, ett vid Norra ström, ther nu är Slottet, och annat tornet vijd Söder ström, ther sedan stod Svarta Muncka Klöster, ty att ther hart intill gick Södra ström på then tijd, och gingo så två murar ut ifrå thet tornet som var vijd Norra ström, in till thet torn som var vid Södra ström, then ena muren Västan till och then andra Östan till, och emellan the två murar var staden, thet man ännu kallar innanmurar. Men sedan med tijden är staden förökter utom murarna som för ögon är. Tå nu Hertog Birger hade på sins sons vägna regerat landet i femton åhr, blef han död och vart begrafven i Alvastra, effter Christi byrd åhr 1266.

Tå nu Birger Jarl död var, begynte Konung Waldemar sielf stå rijket före, och the andre

k) Cfr. supra Chron. Rhythm. p. 8.

l) Cfr. *Burman* l. c.

andre hans bröder, när hvar hade fått sin arfvedeel, begynte hvar rama sitt bästa, och hvarthera fick ju någon deel af rijket.

Magnus blef Sveriges Hertog och fick Nykiöping med Sudermannaland och annat mehr, som han begiärat till sitt Hertogadöme. Junckar *Erich* fick och land och lähn, men theras broder *Bengt* vart Hertog öfver Finland. Och än tå att Waldemar, som äldsta brodren var, var Konung öfver heela rijket, så var dock Hertig Magnus mycket skickeligare till förstånd och regemente, och han förde ju så myckin prål och stååt, som Konungen sielf, och hölt mång märkelig Riddarspeel i sin gård med Torneij, stäckande och bräckande, med hvilket han öfvade sina tienare och giorde them skickeliga i krigshandel. Ja thet hörer så en rättsinnig Förste till att så öfva och tämia sina tienare medan frijd är, att the vetta, huru the skola skicka sig när örlig kommer. Och hafva fromma förstars Hof i förtiden varit såsom scholar, ther man hafver lärt tucht och goda seder och i all ärlig stycke vara skickelig. Och theraf är thet kommit, att then ther tucht och sinne viste, plägade kallas Höfvisk, thet är, han hade varit i Hofvet och lärt goda seeder. Och gifva Chrönikorne nog tillkänna, huru Herrar och Förstar öfvade och brukade theras tienare i förtijden, och ther studerade the dageliga uppå, huru the skulle möta theras fiender i markena. Somlige finnes så flijtige hafva varit, att ehvarest the redo eller vandrade, tå beskådade the ju alla lägenheter i markene med berg, dalar och slätter, och hafva strax besinnat och öfvertänkt, huru the skulle bära sig åt, om theras fiender hade sädana berg, dalar eller slättmark inne, eller och huru the skulle försvara sig, om the sielfve hade sådane platsar inne, af hvilken dagelig betänkning och öfvervägning the vordo så skickelige, att ehurudana plaan thet var, som the kommo med theras fiender till slags uppå, tå hade the ju tillförene öfvertänkt, hvad the göra skulle, och af sådane öfning och brukning blifver en eij allenast skickelig till att vetta hvad han göra skal, utan han blifver ther och dristig af, then är ju altijd dristigare, som veet hvad han göra skal, när omtränger, än then som thet icke veet; man varder understundom trengder och öfverfallen af fienderne på the platzer, ther ondt är till att försvara sig, hvad tå icke är godt råd och förstånd med, så varder man förskräckt och faller i förtviflan. Therföre hörer thet mycket till, att vara en rätt strijdsman, honom varder icke altijd tillstadt, att han får utvälja sig sielf hvad plaan han skal strijda uppå, han måste taga tijden, som han kommer, men thet är konst att veta skicka sig effter lägenheeten, och then ther sådana konst hafva skal, han måste öfva sig ther uppå. Ja Gud må förbarma sig öfver then strijdsman, som tå först skal lära thenna konsten, när han kommer för fienderna. "Om fienden skal lära oss strijda, så vill vårt kindbeen svijda." Och therföre giorde thenne Hertog Magnus, som en rättsinnig Förste i thet stycket, att han öfvade sina tienare i riddarspeel, ther the vordo skickelige igenom, till att manneliga bevijsa sig för sina fiender. Ty att thet är ingen ringa konst vara en rätt stridsman, draga goda värjor är icke konst, thet kan och en slät bonde göra, men kunna bruka them, thet tillhörer konst, möda och arbete. Och skal en strijdsman thet besinna, att såsom honom är svärdet befallat af Gudi, till att straffa ther med the onda och försvara the goda, så är honom och visserliga ther med befallat, att han skal öfva sig ther uppå, huru han thet bruka skal, ty att then som ena befallning hafver, han måste ju vetta hvad hon kräfver, och huru hon brukas skal, annars gör han henne icke fyllest.

Effter thet att nu Hertog Magnus hölt sitt Hof så skickeliga, hade många lust och vilia till att tiena honom, och förthenskull växte han mer och mer till, så att Konungen begynte thet misshaga, och kom så en osämia them emellan, thet Drottning *Sophia* och mycket med tillhalp, ty hon var högmodig och stoorsinnat, och skickade sig icke som en from Förstinna bör göra, then ther all ting skal läggia till thet bästa, utan hon försmådde så Konungens bröder, att hon aldrig ville vårda sig till att tala ett vänligit ord med them, och af rätt förachtelse, spott och spee gaf hon them vedernamn. Så att hon kallade Hertog Magnus *Kåtzlabotare*, effter thet han var något svarter och mager, och Junkar Erich kallade hon *Inte*, ther hatet blef ju större och större utaf. Och någon tijd tillförene blef Konung Erich i Dannemark *m*) Drottningenes fader ihiälslagen af sinom broder *Abel*, och han hade två ogiffta döttrar effter sig, then ena heet *Agnes*, then andra *Jutta*. Thenna samma Jutta begynte trängta och åstunda ther effter, att hon måtte komma till sina syster Drottning Sophia. Än tå att hennes förmyndare stodo ther emot och ville låta henne komma till sådana giffiermåhl som henne höfdes, så stod hon dock vijd sitt sinne, att hon ville fara till sina syster, och sade

m) Ericus Plogpenning jamjam mortuus 1260.

sade sig vilia lefva i Jungfrudoms stadga, therföre måste the låta henne hafva sin villia. Och tå Konung Waldemar, fick höra hennes tillkommelse, lät han undfånga henne, som hon hade varit en Guds ängel och kom på thet sidsta i sådana kunskap med henne, att han belägrade henne och åtte ett barn med henne *n*), af hvilken gerning hela rijket fick stort misshag till honom och Drottning Sophia blef theraf så bedröfvat, att henne förföll både hy och fägring, ty att hennes spott och spee var tå kommet heem för hennes egen dör. Så plägar thet och gå, att spott och spee kommer för spottarens dör, och bränner honom sielfvan inne. Drottningen hade nu fått en dubbel sorg och ther till en stor nesa både af sin man och af sina syster, och hade hon sielf på then tijd try barn med honom sinom man Konung Waldemar, en son som heet Junkar *Erich*, och två döttrar; then ena heet *Rikitza*, then andra *Marina*.

I thenna Konung Waldemars tijd Anno Domini 1255 blef Erkiebiskop Jerl död, och vart begrafven i Sigtuna Klöster. Thenne Erkebiskop Jerl stichtade först i Upsala sådana Caniker som ther nu äro, ty tillförene voro ther icke annat än Munckar, och samma Munckar hafva varit såsom Caniker. Anno Domini 1267 blef Erkiebiskop *Laurentz* död, och vart begrafven i Enekiöping, och han hade varit en GråMunk tillförene. Effter honom kom Erkiebiskop *Folke*, then ther var Birger Jarls Skyldman. Han begick thet så med Påfvenom, att han måtte flyttia Biskopssätet ifrån gamla Upsala till Östra Aros, som nu kallas nya Upsala, och hân stichtade sielf otta Caniker, ty för honom voro the icke flere än fyra, så lät han them tå blifva tolf *o*). Men the hafva icke många bott vijd Domkyrkiona, utan hafva ju mäst sutit vijd bondagäll. Och så hafver thet varit i förstonne vijd alla Domkyrkior här i Rijket, och tå Biskopen hafver behöft theras råd så hafver han kallat them tillhopa.

Anno Domini 1275 tå blefvo Sancte Erichs been förde ifrån gambla Upsala till nya Upsala, och tå var ther icke utan en Träkyrkia, ther nu står Domkyrkian, men grundvalen var dock lagder och nogot ther på murat, och innan för muren stod Träkyrkian. Och skal man här märckia, att i förstonne voro icke många Kyrkior af steen här i Rijket, utan alla hafva the mäst ju varit bygda af trää, icke heller hafva Kyrkiorna varit så många som the nu äre, utan ett heelt Härad hafver icke haft mehr än ena Kyrkio, och therföre varder berördt i Lagbookene om HäradsKyrkior. Plägade icke heller folket så begrafvas alt ihoop i Kyrkiogårdar som nu sker, utan hvar slächt hade sin egen ättehaga i sin Boolstad, hvilka man ännu många seer för ögonen. Och therföre finnes beskrifvit i the gambla Lagböcker som här i Sverige brukades för try eller fyra hundrade år sedan, att then som åtte så mycket jord som han kunde begrafvas uthi, thet är siu fötter i längdena och tre fötter i breddena, then räknades för jordägande, än tå att han hade bortsålt all annor jord. Men hade han och sålt sin lägerstad med, så kallades han *allsâla*, then ther all jord bortsålt hade, och räknades icke för en boolfast man *p*). Af hvilket nog märckiandes är, att the så åtte theras lägerstäder, att the kunde sälja them bort. Sådana begrafningar synas mångastädes ännu med jordhögar, sådana som äro vijd gambla Upsala, ther Konungar utan tvifvel begrafne äro, på Byrköö thesslijkes. Sommestädes äro stenar satte kring om grafvenar, och är ännu thet rychtet, att ther skola Jättar vara begrafne, och ther som Runostenar stå, ther hafva och varit begrafningar, och på samma stenar finnes intet annat skrifvit utan theras namn som ther begrafne äro, och theras som stenen upsatte. På många stenar finnas: Litu reisi, thet är then och then, hvad the hette, som hafva låtit stenen uppresa.

Anno Domini 1276 blef Erkiebiskop *Folke* död. Och såsom tillförene berört är, att stor ovillje var kommen emellan Konung Waldemar och hans bröder, så blef tå hållet ett Herremöte i Tränianääs *q*), ther var Konungen sielfver och hans bröder tillstädes. Ther voro och alla Biskopar och alt Ridderskapet med the bästa af heela rijket tillhopa komne, the ther alle beflijtade sig och arbetade ther på, att the skulle göra Konungen och hans bröder till vänner igen, men ther var så mycket ondt emellankommit, att thet kunde intet hielpa. Hertog *Bencht* theras broder, som stod väl med båda partena, böd them alt sitt arfvegods till bytes, på thet the skulle förlijka sig väl, dock halp thet intet, therföre skildes the

n) Ericus filius, de quo vid. *Rosenhane*, Kon. Längd. p. 25. Cfr. *Lagerbring* T. II. p. 527. *Dalin* T. II. p. 252.

o) Cfr. *Peringskiöld* Mon. Upl. T. II. p. 135.

p) Cfr. *Loccenii* Antiqu. Sveogoth. p. 164.

q) Ita Ericus Olai & Chron. Rhythm. Forte Strängianäs l. Strengnäs, oppidum Sudermanniæ, quod et unus Codicum Chron. Rhythm. habet. v. supr. p. 12.

the åt uppenbara fiender, och Konungen drog strax till Stockholm, men Hertog Magnus gaf sig till Nykiöping, och begyntes trätan emellan Konung Waldemar och hans bröder Anno Domini 1275. Och effter thet Hertog Magnus och hans broder Junckar Erich icke voro mächtige nog till att feigda med Konungenom, therföre gofvo the sig till Konung *Erich Christophersson r*) i Dannemark, och giorde förbund med honom, och ther giordes starck bref uppå, hvilka utgifne voro på Sunderborg år 1276 effter Christi byrd *s*). Och församblade Hertog Magnus ett stort tahl folk i Dannemark både Tyska och Danska, och Konung Erich lät honom sielf få hundrade goda Resenärer, och hade Hertog Magnus och Junckar Erich låfvat Konung Erich sex tusend lödiga marck Sölf för then undsättning han them giorde. Så kommo the tå dragandes med en ganska stor här upp ifrå Dannemark och gåfvo sig in i Wästergöthland, och sade Hertog Magnus thet uppenbart uth, att han skulle halva hela Sverige in eller han skulle döö ther öfver. Men Konung Waldemar talade och stoor ord, och sade sig villia slås med honom, om Danske och Tyske eljest torde bijda, och han församlade ålt thet folk som han bekomma kunde, och kom dragandes ned till Tiveden. Men han var intet så achtsam icke heller så skickeliger i krigshandel som hans broder var, ty tog han ther mycken försummelse före i thet honom låg största machten uppå. Och lät han then menige hoopen af sitt folk draga öfver Tiveden in till Hofva, och sielf blef han med bästa strijdsfolket liggiandes qvar i Romundaboda, ther lade han sig till att sofva med sådana säkerheet, som ingen fara hade varit på färde, och Drottning Sophia lekte Shacktafvel.

Tå nu Konungens här var in till Hofva kommen och ther var äntå ingen som them regerade och skickade, så kom Hertog Magnus ther uppå them oförvarandes och blef them öfvermächtig, så att alt Konung Waldemars folk vart ther både slagit och förskingrat, och thetta skiedde år 1277 effter Christi byrd. Tå slaget var öfverståndet, kom en hastigt rijdande till Konungen bloduger och illa sargat, och sade honom tidende huru tillgångit var, och gaf honom för rådh, att han skulle draga tillbaka och förstärckia sig på nytt, men han blef så förskrächt att honom föll både rådh och modh, therföre flydde han strax ifrån thet folk som han ther tillstädes hade, in åt Wermeland, och tå hans Hoffolk såg att theras Herre them så öfvergifvit hade, drogo the in åt Nerike. Men strax Hertog Magnus fick vetta att Konungen så var flydder, sände han effter honom ett tahl folk, hvilka ther hasteliga kommo på honom, som han satt öfver bord och the fångade honom och förde honom till theras Herra, och gick heela Landet Hertog Magnus tillhanda, och ingen var ther som satte sig upp emot honom.

Tå nu Konung Waldemar fången var och kom till Hertog Magnus, beddes han nåd af honom. Tå svarade Hertogen honom sachtmodeliga och sade, hade J låtit mig blifva med frijd, och icke så mycket lydt Eders Hustrus råd effter som J giordt hafven, tå hade thet väl blifvit tillbaka som nu skedt är. Dock vill iag mig så skicka emot Eder, att ingen god man skal skylla mig. Och så kallade han Rijksens råd tillsamman med hela Ridderskapet till Wästergöthland, och med alles theras råd som ther borde något vetta utaf, gaf han sinom broder Konung Waldemar igen Wästergöthland, Wermeland och Dahl, Östergöthland och Småland, och ther med blefvo the tå förlijkte och mena en part, att Hertog Magnus skulle strax ther effter vordet giord till Konung. Men thet synas lijkare, att thet icke skiedde än tå strax; uthan någon tijd ther effter. Tå nu Hertog Magnus hade fått landet in och ena sådana förlijkning giort med sinom broder, hafver han låtit thet Danska folket ifrå sig igen, och som nog troendes är, att the icke alle varit väl till frijds stälte om theras Sold när the foro heem, och kan hända att the för then skuld hafva i theras hemfärd giort någon skada i landet, ther the foro igenom, ther sedan en ny ovillia begyntes utaf emellan Konung Erich i Dannemark och Hertog Magnus. Så krafde och Konung Erich hårdt uppå the sex tusend lödiga mark Sölf, som honom låfvat var. Men tå blef vänskapen uthe med allo, och blef tå thet starcka förbundet om intet, som året tillförene giordt var på Sunderborg; så att man seer här huru lijtet man hafver förlåta sig uppå menniskiors förbund ehuru starke the äro. Ther kan en ringa saak komma som gör all bref och insegel, ord och förplichtelse om intet, och kommer thet så oss till skada som vij achtade oss till gagn. Ja thet plägar gemenliga så tillgå i verldene, att ther Herrar och Förstar göra förbund sig emellan, och hafva icke Gud i råd med sig, så plägar förbundet så väl bekomma them som thet är redeliga giordt till. Gud låter see, att han råder mera öfver thet som göras och bedrifvas skal, än menniskior som förbund göra sig emellan ther uppå. Härmed vill man

r) Eric VII. Glipping.

s) Leguntur apud *Ericum Olai* p. 56.

man icke fördömma all förbund, som Herrar och Förstar göra sig emellan, men ther råder man till, att the see sig visliga före, att saken som förbundet gäller uppå, är rättfärdig, så att the förbinda sig till thet som är med Gud och icke emot. Ther Gud varder i förbundet utesluten så att man icke hafver honom för ögonen och står icke i hans fruchtan, ther tager förbundet en ond ände, än tå att thet synes understundom med thet första lyckosamliga tillgå.

Effter nu att en stor ovillie var upkommen emellan Hertog Magnus och Konung Erich, therföre förstärckte Hertogen sig, och achtade draga in i Skåne och göra ther skada, dock hade han thet fördrag. Ty han hade någon tijd tillförene hafft sitt bud till Grefve *Gerdt* af Holsten, om hans Dotter Jungfru *Helevigh*, then fick han sig till Hustru och hölt bröllop i Calmarne om S. Martini tijd *t*). Och var samma Helevigh en dygdesam Förstinna, så att hvar man i rijket gaf henne godt rychte. Tå nu bröllopet öfverståndet var, drog Hertogen med alt thet folk, som han till utreso församlat hade, in i Skåne, och giorde ther och i Halland thesslijkes en dråpelig skada med brand och rof, och vände han igen vijd Rigna broo *u*), ty länger kunde han icke komma. Men med thenna betalning var Konung Erich icke mycket väl förnögd för the 6000 lödiga mark Sölf, som Hertogen honom skyldig var, dock är nog troendes att Hertog Magnus hafver ju haft någon saak till thet han giorde, annars hade thet varit alt för groft. Therföre är nog lijkt, som tillförene berört är, att thet Danska strijdsfolket, som icke hade fått sin Sold, hade tillförene giort någon skada här uppå Landet. Dock vare nu härom huru thet kan, fattige undersäter måste ju altid betala laget. Samma åhret tå thetta skiedde, blef Junckar *Erich* *v*) Hertogens broder död.

Tå nu Konung Erich i Dannemark sådana dråpeliga skada fått hade på sitt land, tänkte han till huru han thet vedergälla skulle, dock kunde han then vinteren intet göra ther till, utan begynte draga Konung Waldemar in till sig, och hafver till äfventyrs låfvat honom hielp, att han skulle komma till rijket igen. Thet hopp hafver han och hafft, att såsom Hertog Magnus vart honom öfvermächtig med the Danskas tillhielp, så ville han och göra honom thet samma, therföre sade han sinom broder uppenbarliga till, att han antingen ville hafva hela rijket igen, eller han ville intet hafva, och gaf sig så till Konungen i Dannemark. Och sommaren ther efter gaf han sig in i Wärend med the Danskas tillhielp och giorde ther stor skada, brände upp Wexiö Stad och Domkyrkiona, dock för then skada, som Kyrkian fick, gaf han henne Tullegarna till evärdeliga ägor *x*). Och än tå att mycket folk var inne i Wärend, som ther giorde skada med rof och brand, så kom ther än tå till en stoor hoop folk, och ther voro Capitenare före Herr *Palne Hvit* och Herr *Bengt Alsne* *y*). Tå the nu voro i Wärend och mente sig ingen fara hafva, så kom Herr *Ulf Karlson* *z*) med Hertogens folk ther uppå them och blef them öfvermächtig, tå Herr Palne Hvit och Herr Bengt Alsne vordo ther båda fångade. Men åhret thereffter kom Konung Erich sielf och Konung Waldemar dragandes med en mächta stoor här in i Westergöthland och blef han sielf uppå Axevald, medan hans folk for ther omkring heela landet och förderfvade thet i grund, och så betalade the i Wärend och Westergöthland then skadan dyrt nog, som Hertog Magnus hade giort i Halland och Skåne. Och så länge som Konung Erich var i Westergöthland, ville Hertogen icke draga ther in, antingen förthenskull, att han icke beröste sig att bestå honom, eller och att han icke ville att sådana blodsutgiutelse skie skulle som tå i vånom var. Så drog tå Konung Erich heem igen, och månge Herrar lade sig ther emellan att the vordo förlijkte igen, Konung Erich och Hertog Magnus, med så skiäl, att Hertogen skulle gifva Konungenom thet Sölf, som han honom låfvat hade. Och hade thet varit mycket bättre, att the hade sig förlijkt förra än the hvars annars land förderfvat hade. Dock när Gud vill plåga Land och Rijke med örligh och krig, så måste ju någon gifva orsaak och tillfälle till.

Så effter thet Hertog Magnus var en skickelig Förste och hölt sitt Hof ärliga och skickeliga med allehanda Riddarspeel, therföre sökte många till honom, så väl utländske som inländske. Så var en rymd ifrå Dannemark som heet *Peder Porse*, then ther och en var, som krafde på det Sölf som Hertogen utlåfvat hade, han vardt anammat af Hertoganom och fick ett Slott i förläning. Och en tijd giorde han gästabud, ther han och hade Hertogen

t) Die 11 Novembr. 1276.

u) Rönne Å, amnis prope oppidum Scaniæ Engelholm, ubi lacus Ringsiön mare illabitur. v. supr. p. 15. *Tuneld.* Geogr. Sv. T. II. p. 590. Cfr. *Tuneld* l. c. T. I. p. 182. Cfr. *Dalin* T. II. p. 264. Hodie villa Regia. v. supr. p. 15.

v) Dux Smolandiæ ob. 1276.

x) Prædium Folkungorum in Sudermannia.

y) Benedictus de Alsnö. *Ericus Olai* p. 69. Bengt Alleson l. Alfson. *Dalin* T. II. p. 265. Cfr. *Lagerbring* T. II. p. 548.

z) vid. *Dalin* l. c. p. 266.

gen till gäst och som Hertogen satt öfver bord, tog han fatt på honom, och tvingade honom effter thet Sölf som låfvat var; men Hertogen effter thet han ej annor råd hade, måste han göra hans vilia, och än tå behålla honom i samma vänskap, som han var tillförene. Så skola Herrar och Förstar se sig visliga före till hvem the fara till gästabud, om the äre vänner eller ovänner. Therefter ville Konung Erich af Dannemark och Hertog Magnus göra en fast frijd och vänskap sig emellan, therföre kommo the tillhopa vijd Landamäret, med stoort pråål på båda sijdor, och vardt ett stort Hof hållit, och öfvades mång Riddarspeel med stäkande och bräckande, och blefvo båda Förstarne väl förente, så att Hertogen skulle gifva Konungenom 4000 lödiga mark Sölf Cölniska vicht. Thet var först 6000 så blef thet 4000, och på thet sidsta blef thet icke mehr än tu tusend lödiga mark Sölf, som betalas skulle, ty Hertogen talade på stor skadagäld, therföre voro fyra tusend afslagne. Och skulle Konung Erich hafva Lödese Slott i pant, så länge han skulle få Silfret, och en Svensk Riddare som heet Herr *Svantepolk a)* skulle hafva Slottet inne, och gifva Konung Erich hundrade lödiga mark Sölf hvart år, så länge altsamman betalat vart. Och Konung Erich lade sig tå ther emellan, att Hertogen och Konung Waldemar skulle varda förlijkte, ty att Konung Waldemar achtade att blifva i Dannemark, och ther hade han Malmöö och Trälleborg, som han hade fått i Brudaskatt med Drottning Sophia. Och effter thet att Drottning Sophia nu var död, begärade han intet regementet, utan allena sin arfvegods, och tog han sig ena Hustru i Dannemark som heet *Christina*, och när hon död var, fick han Grefvens Dotter af Getzskogh *b)*, som heet *Catharina*. Och något ther effter att Konung Erich hade förlijkt båda bröderna, kom Konung Waldemar till Askanääs *c)*, ther upläthan sinom broder Hertog Magnus ey allenast then halfpart af rijket, som honom tillsagd var, utan och all then rätt, som han hade till hela rijket, och gaf honom här uppå sitt bref i Rijkzens Råds närvaro. Och giorde han samma uplätning af en frij vilia, onödd och otvingader, och förplichtade han sig vid bann, att aldrig vilia saka ther uppå. Och skal man vetta i then tijden och något tillförene plägade the, som några Contracter eller stoor förplichtelse giorde, gifva några Biskopar befallning att banlysa sig, om the icke höllo thet the lofvade. Så giorde och nu Konung Waldemar, och än tå att han så vedersade Rijket, ville dock Hertog Magnus icke gärna taga sig Konungs namn uppå, men effter thet att Rijksens Råd voro thet så högeliga af honom begärandes, giorde han thet. Ty att ther vardt föregifvit, att hans broder var för sitt lösachtiga lefverne och ostadighet skull icke skickeligt till att blifva i Regementet, gåfvo och Rijksens Råd theras bref uppå att Konung Waldemar lät sinom broder rijket fritt upp. Samma uplätning i Askanäs skiedde effter Christi byrd tolf hundrade nijo och siuttio åhr, och sedan vijd Mora steen vedersade han och rijket, och Hertogen blef tå hyllat
57. Magnus Ladulås till Konung, och krönter i Upsala. Ena reso stadfäste Konung Waldemar samma uplätning i Skenninge, och än tå han så ofta upsade rijket, så stod han dock hvarken vijd ord eller eder, utan offta upvächte obestånd emot Konung Magnus och vordo the ju åter förlijkte. Ord och ähra är en Herres och Förstes yppersta Clenodium thet honom storliga bör att förvara, och än tå att ostadighet och icke blifva vijd ord och sanning är en sådana odygd, att hon allestädes straffandes är, så är hon dock aldramäst straffandes, om hon finnes ibland Herrar och Förstar, ty att Konunga ord räknas högt, therföre skole the och vara sanne. Och then ther högt är besatt, han varder af mångom beskådat och besedder, ty skal han och ärliga skicka sig, annars blifver han af hvar man förachtat, som med thenne Konung Waldemar skiedt är, och ju högre en är besäten, ju större blifver hans fall.

Effter thet som nu tillförene berördt är, att många fremmande män voro i Konung Magni Hof, så hade han en utaf Dannemark som heet *Ingemar d)*, han var honom så kär, att han gaf honom sina egna syster *Helenam* till Hustru. Thenne Ingemar, som så högt besatt var, att han hade Konungens Syster, begynte mycket förhäfva sig öfver the Svenska, såsom the andra utlänningar och giorde, hvilket mycket ther af kom, att the fremmande som Konungen hade i sitt Hof *e)*, voro i mång stycke skickeligare än the Svenske, therföre förhölvo the sig öfver them. Men thet misshagade the Svenska storliga, att the så förachtade voro, besynnerliga the Folkungar, som äntå voro mächtige i rijket och the talade Konungenom hårdeliga till ther om, att han icke skulle sättia them Uthlänningar öfver hufvudet, än tå som nog märckiandes är af thet som effterfölgde, Konungen theras klagomål föga achtade.

a) Svantepolk Knutson till Wiby. v. *Dalin* l. c. p. 217.

b) Gutzkow in Pomerania. v. supra p. 18.

c) In insula lacus Mæleri Ekerön.

d) Ingemar Nilsson. v. supra pag. 16. Cfr. *Lagerbring* l. c. p. 575. sq.

e) Cod. 1. 10: i sin gård.

de. Talade the och thesslijkes förberörda Ingemar till, att han icke skulle så förachta Svenske män, som han giorde, eller ther skulle göras annat till, men han gaf them kort ord och bad them bruka theras bästa. Så begaf thet sig en tijd, att Drottning Helevig var i Skara till tals med sin fader Grefve Gerdt af Holsten, ther var och then Danska Ingemar med och förvänte Konungens tillkommelse. Så voro ther och några af the Folkungar som var *Johan Philpusson*, *Johan Karlsson*, *Amund Turesson* och Herr *Philpus* af Runby eller Rampaby. Thessa alla gingo till och slogo förbenämda Ingemar ihiäl, och grepo Grefve Gerdt till fånga och förde honom till Ymseborg, men Drottningen flydde i Klöstret. Och i thetta spelet var Johan Philpuson then yppersta, hvilken ther och strax lät bestalla Jönekiöpings Slott, och mena en part att Konung Waldemar hafver varit i thetta spelet med, på thet han måtte komma till rijket igen. Tå nu Konung Magnus fick thetta vetta, vardt han ganska illa tillfrijds besynnerliga för sin Sväre skull, Grefve Gerdt som fången var, och än tå han på alla sijdor förstärckte sig, så hade han dock sin bud och bref till the Folkungar, och gaf them god ord, och sade sig icke kunna myckit förundra, att the sådana stycker giort hade, ty the hade thet giort som rätte Svenske män, the ther icke ville låta Uthlänningar sittia sig öfver hufvudet, och lade all ting till thet bästa. Och ther med fick han Grefve Gerdt lös, och lät honom fara heem igen, och stillade så then uprorena med thet bästa medel han kunde. Men sedan alt var stilladt, kallade han them som then uproren giort hade, till sig till Skara, och ther lät han taga them vijd halsen och sände them till Stockholm. Ther blefvo tå Johan Philpusson och Johan Karlson halshuggne. Herr Philpus af Runby löste sitt lijf med alt sitt jordagods. *Birger*, Johan Philpussons broder, miste och hufvudet, och ther med blef tå all then rumoren stillader. Thet varder sällan hördt, att uproriske män emot theras rätta Öfverheet få en god ända; förty Gud hafver sielf skickat Öfverhetena, therföre plägar och han försvara henne, och säger han, att then som griper till Svärd, han skal döö för Svärd. Öfverheetene är Svärdet befallat, biude ingen annan till att taga thet utan befallning. Men thet skal dock Öfverheeten vetta, att såsom undersåterna är förbudit grijpa till Svärd, så är och henne förbudit, att missbruka Svärdet, och tå missbrukas thet, när ther göres öfvervåld med. Och såsom undersåterna är förbudit, att göra upror, så är och Öfverheetene förbudit, att gifva them tillfälle till upror. Och äntå att the Folkungar giorde stor oskiäl med theras rumor, så synes dock Konungen hafva gifvit them stor tillfälle ther till, i thet att han satte them Utländske män öfver hufvudet. Svenska män hafva väl then art och sätt med sig att the äro något plumpachtiga och grofva i theras åthäfvor, så äro the dock lijkväl storsinnade och dristoge, och vilia icke varda förachtade, och therföre äro the offta komne på obestånd med fremmande män, som them förachtat hafva. Konung Magnus skulle icke hafva tillstadt, att the Utlänske så förachtade the Svenske, och så hade thenna upproren väl blifvit tillbaka, förty han var satt till Konung för the Svenskes skull, ehuru plumpachtige the dock voro, therföre borde honom icke tillstädia theras förachtelse. Han var en skickelig Furste och hade gjort förbund med många Tyske Förstar, som voro Margrefve *Johan*, Margrefve *Otte* och Margrefve *Conradh*, så att hvar skulle komma then andra till undsättning om något uppå komme. Så hade han och giordt ett nytt förbund med Konung Erich af Dannemark, och Grefve Gerdt i Holsten och Schouenborgh bar upp hans årliga Sold sex hundrade mark penningar hvart år, hvilket icke mycket mindre var än tu hundrade lödiga mark Sölf, ty så godt var myntet på then tijd *f*). Af sådana fryndskap som Konung Magnus hade med fremmande Förstar, är nog märckiandes, att han hade fremmande folk mycket för ögonen och ther blefvo the Svenske mycket förachtade öfver, ther sedan thenne uproren begyntes utaf.

Thereffter giorde Konung Magnus än starkare förbund med Konung Erich i Dannemark än tillförene giordt var. Och vart bebundet ächtenskap emellan Junkar *Birger* Konung Magnuses Son och Jungfru *Måreta* Konung Erichs Dotter, hvilken ganska ung var på then tijd. Och tå samma Konung Erich ihiälslagen var *g*), blef Jungfru Märeta förd hijt in i landet och föddes här upp så länge hon kom till laga år. Så gaf och Konung Magnus på thet sidsta Konung Erichs son, som och heet *Erich*, sina Dotter Jungfru *Ingeborg*. Och tå ächtenskap först var bebundet emellan Junckar Birger och Jungfru Märeta, skref man år effter Christi byrd 1282. Och året tillförene hade Rijksens Råd lofvat Konung Magnus, att the

f) *Messenii* Scondia Illustr. T. XII. p. 150. Cfr. *Lagerbring* l. c. p. 623.

g) De Illius morte truculenta an. 1286. vid. *Huidtfeld*, Chron. p. 292.

the ville effter hans död taga samma Junckar Birger till Konung, och ther voro bref och insegel på gifne. Så effter thet Konung Magnus hade fått god frijd i landet, så hölt han ett mächta Hof i Stockholm, och ther slog han sin son Junkar Birger till Riddare, som något tillförene var utvald till Konung effter sin fader. Samma Junkar Birger slog Hertog *Albrecht* af Brunsvijk till Riddare, och andra fyratijo med honom och i thet samma Hofvet stichtade Konung Magnus St. Claræ Klöster på Norremalm, och gaf ther in sina Dotter Jungfru *Rijkitza*. Mång annor Klöster stichtade han och här i rijket, han stichtade Gråbrödra Klöstret i Stockholm, på en Holma som tå kallades Kidiaskäär. Han stichtade och Gråmuncka Klöstret i Arboga, thesslijkes i Linkiöping, och mycket annat stichtade och giorde han, ther han (effter som hans sinne var) ville föröka Guds tienst med. Man seer i förtijden många märckeliga Förstar och andra myndige män hafva varit, som mycket ther om hafva beflijtat sig, att Gudi skulle skie tienst, och ther hafva the mycket kostat uppå. Gud gifve thet hade altijd drabbat then rätta Gudstienstena! Och för sådana theras flijt hafver Gud gifvit them välsignelse, och alt hafver gått så lyckosamliga till med them, att ju mera the hafva bortgifvit, ju mera hafver theras gods förökas, och theras anslag hafver haft stor framgång. Men med them som utan all beskiedeligheet vilia alt rappa till sig, kan Gud then konst, att såsom hine som gofvo icke blefvo ther af fattige, så skola icke heller the som oredeliga igentaga ther af blifva rijke. Beskiedligheet vill Gud hafva både med gifvande och igentagande *h*).

Vijd åhr 1284 effter Christi byrd begynte Konung Magnus göra god skickelse och ordinantie i Rijket, och giorde han någor besynnerlig Lag, som Konung Birger upräknar i sin Lagbook, af hvilken then är een, att bönderna icke skola vara plichtige till att gifva någrom vägfarande mannom kost och täring, utan för penningar, så att Hofmän och alle andra skulle giästa för theras penningar. Och hölt han thermed så starckan aga i landet, att ingen måtte göra bönderna något öfvervåld, eller taga något them ifrå utan för penningar. Och ther af kom thet att then menige man i landet begynte kalla honom *Ladhulås*, ty han befalte bondanom göra knappen för ladhuna, att fä och annan boskap icke skulle gå ther in; men för then som öfvervåld göra ville, skulle han, som Konung var, vachta bondens ladhu, han ville sättia ther sådana lås före att ingen skulle drista sig till att gå ther in, utan bondens vilia, och i thet stycket beviste han sig som en rättsinnig Konung. Ty thet är Öfverheetenes ämbete, att hon skal försvara sina undersåter för öfvervåld och orätt och förthenskull bär hon upp skatt och skuld af underdånerna. För then skatt, som bonden gör Konungenom, bör han varda hållen vijd lag och rätt. Och med samma skiäl, som Konungen äskar uppå sin skatt af bondenom, må och bonden kräfvia Lag och Rätt af Konungenom. Thet besinnade Konung Ladhulås väl, och therföre giorde han sådana Lag, att then ther bonden giästa skulle, han skulle göra honom lijka för hans kost och täring. Och är thetta namnet Ladhulås ett ärligit namn, thet Konung Magnus hafver hafft större heder och prijs af, än att han hade vordit kallat en Romersk Keysare. Ja the finnas icke många i verldena, som kunna kallas Ladhulås. Ladhubrott hafver altijd varit i verldene mera allmänt.

Tå nu Konung Magnus hade kommit landet i god skickelse, så lät han hylla sin äldsta son Junkar Birger till Konung effter sig, och att hans Son som var näst then äldsta skulle vara Hertog, ty att Hertogavälde hade af ålder varit här i Sverige. Effter Christi byrd tolf hundrade ottatijo och fem giffte Konung Magnus sina broders dotter Rikitzam Konung Waldemars dotter, och henne fick en Hertog af Pohlen som heet *Primultz*. Men then andra hans broders dotter som heet *Marina* fick en Herre af Depholt som heet *Rodolff i*).

Anno Domini MCCLXXXVI. blef Hertog Bencht Biskop i Linkiöping.

Effter thet nu att Konung Waldemar hade vedersakat alt rijket, som förberört är, så var han stundom i Dannemark, och stundom här i Sverige. Men hvarest han var, tå spordes föga godt rychte af honom, ty att han både förde ett oskickeliget lefverne med förachtelige qvinfolk, thet Rijksens Råd i sitt bref uppenbarliga bekänner, thet Hertog Bencht med beseglat hafver *k*). Så kom han och offta obestånd åstad emot Konung Magnus, för hvilket han var offta med godo förmanat, att han skulle skicka sig, som en ärlig man borde. Var han och thesslijkes banlyster, men thet kunde alsintet hielpa, utan han giorde med sitt oskic-

h) Heic interpolat antiquus Codex:
Magistri Olai dictum:
Quas sacras ædes pietas construxit et arces,
Has nunc hæredes invadunt more luporum.
Defunctis patribus successit prava juventus:
Et subito casu, quæ valuere, ruunt.

i) Cfr. Chron. Rhythm. supra p. 12.

k) Datæ a. 1285, leguntur ap. *Er. Olai* p. 75.

oskickeliga och okyska lefverne stoor förargelse ibland folket, therföre rådde Hertog Bencht hans broder och flere af Rijksens Råd Konung Magnus ther till, att han skulle låta taga fatt på honom, och sättia honom ther han vore förvarat, och dock hålla honom som ärligit och försvarligit vore. Och gofvo the theras bref uppå, att the sådana råd utgifvit hade. Therföre lät tå Konung Magnus grijpa Konung Waldemar och satte honom fången på Nykiöpings Slott, effter Christi byrd år 1288.

På thenne tijden var en Riddare i Westergöthland som heet Herr *Algot*, och han var Biskop *Brynolphi* fader i Skara, och han hade många andra Söner, en af them som heet Herr *Folke*, tog med våld Herr Svantepolkes Dotter Jungfru *Ingrid* och rymde med henne till Norige, och var samma Jungfru trolofvat enom Riddare som heet *David Torstenson l*). Strax ther effter blef Herr Algot gripin och Herr *Rörick m*) hans Son med honom; men the andra hans Söner, som voro Herr *Peder* Cancelleren, Herr *Bencht* och Herr *Karl* flydde och till Norige. Om the alla hafva varit i råd med Herr Folke, eller the något annat giort emot Konungen, kan man icke vetta. Biskop Brynolph stod och ganska illa med Konungen, för sins faders och broders skull, och giorde han stoor förplichtelse ther uppå, att han icke skulle vara sina bröder, som landsflychtige voro, i någon måtto bijståndig. Var han och god för sin fader, att han skulle lös varda.

Samma år kom upp en ovilia emellan bönderna på Gothland och Borgarena i Wisby, så att the kommo till slags tillhopa. Men then rumoren stillade Konung Magnus och sakfälte båda Parterna. Bönderna gåfvo honom tusende mark penningar, och hundrade lödiga mark Sölf. Men borgarena gofvo uth try hundrade lödiga mark Sölf och fem hundrade mark penningar för thet the hade bygt mur kring om theras stad, Konungenom oåtspordt. Och förplichtade the sig på båda sijdor vijd tijo tusend lödiga mark Sölf hvar parten, att the icke skulle taga sig annan Herra än Konungen i Sverige.

Anno Domini MCCLXXXIX blef Erkiebiskop *Magnus* död.

Tå nu Konung Magnus förnam att hans dödsstund nalkades, kallade han sitt Rijksens Råd till sig, rådde och förmanade them till endrächt, sämjo och kiärleek. Och hade han tree Söner, then äldste heet *Birger* som till Konung utvald var, *Erich* och *Waldemar*, hvilka alle ännu så unge voro, att the icke kunde stå något regemente före. Therföre keeste och korade Konungen en ärlig Riddare, som heet Herr *Torgel Knutsson* till sina barns förmyndare och Rijksens Förståndare, så länge Konung Birger skulle komma till mogen ålder. Och tå han alt effter sin vilia alt bestält hade, blef han död effter Christi byrd år 1290, och hade han keest sin lägerstad i Gråmunka Klöster i Stockholm *n*). Therföre boro bönderna honom ifrå Wisingsöö, ther han död blef och till Stockholm, ther han begrafven är.

Tå nu Konung Magnus Ladhulås död var, begynte Marsken Herr Torgel Knutsson 58. Birger
föra regementet i rijket, på Konung Birgers vägnar och stod tå ganska väl till i landet, så länge regementet stod i hans händer, ty han var en snäll och förnuftig man. Och han lät Konung Waldemar, som än tå lefde, få större vilkor, än han tillförene hafft hade, så att han vardt hällen aldeles som en Konung borde hållas, dock måtte han icke komma af Nykiöpings Slott, ty att alle hade then fruchtan, att han skulle komma något obestånd åstad i rijket emot Konungen, som han offta tillförene giort hade, effter han blef vijd ingen ord eller löffte. Så blef och Junkar *Erich* Konung Waldemars son *o*) gripen och han vardt hållen i fängelse på Stockholms Slott, att han och icke skulle göra någon tvedrächt i landet, och som nog troendes är, är han blifven död i fängelsen, dock blef han redeliga hållen såsom tillbörligit var. Och hvar thenne Junkar Erich hafver i någon måtto varit beslagen ther med, att han ville komma obestånd åstad, tå är thet icke under, att han med sådana fängelse plågat vart; men om han med ingen stycken beslagen var, utan att han blef så satt i ett evigt fängelse, allenast för misstankar och then fruchtan skull, att han något göra skulle, må hvar förständig man öfverväga, om honom är rätt skedt eller ey. Ther Öfverheeten någon plåga eller straffa skal, ther skal missgerningen föregå; ther ingen missgerning är, ther bör icke heller straff vara. Öfverheeten hafver fått befallning af Gudi till att straffa thet som giordt är, och icke thet som giort kan vara. Tankar pläga vara tullfrij, ther en ond tanke brister ut i ord eller gerning och thet är bevisligit, så ligger thet strax under Öfver-

heetenes

l) Cfr. *Lagerbring* T. II. p. 601.

m) Hic mulctarum loco prædium suum Knifstad Regi tradidit. v. *Dalin* T. II. p. 357.

n) Hodie templum Riddarholmense, cujus in choro coenotaphium Illius hodie conspicitur.

o) Nat. 1272. Quæ illius fuere fata, inter Historicos varie disceptatur. Cfr. *Rosenhane*, Kon. Längd. p. 24. et *Lagerbring* l. c. p. 562.

heetenes straff, ty att then som Svärdet förer, skal ingen straffa med mindre han hafver god skiäl och bevijs för sig, förty hans befallning till att straffa sträcker sig icke vijdare än som skiäl och bevijs tillsäija. Öfver thet som lönligit är, vill Gud sielf vara domare, och om han vill att thet skal af Öfverheetene lagliga straffat varda, så låter han thet väl blifva uppenbart. Och hvar misstankar voro skiäl nog till att plåga en med fängelser och annat sådant, tå kunde ingen vara trygg här i verldene, ty att verlden är altijd full med ljugare och lackare, som kunna komma en ther till, att han misstänckt varder. Therföre skal then som Svärdet förer se sig visliga före, huru han handlar i sådana saker, att han icke träder in i Guds regemente, som honom intet befallat är, ty ther med kan en offta plågat varda, som ingen skull hafver, ther Gud plägar straffa Herrar och Förstar före. Öfverheten har nog att beställa med thet uppenbarligit är, görs ty ej behof, att hon bekymrar sig med thet som lönligit är, ther Gud är sielf domare öfver, med mindre thet kan med skiäl bevisligit varda, och än tå en brottsliger vore, så är han dock icke under Öfverheetenes dom, förra än thet varder med skiäl och bevijs uppenbarat, att han brottslig är. Så är thet och bättre att låta en brottsligan man blifva ostraffat, än then skulle straffas, som ingen skull hafver. Och skal man altijd vara benägen mera till att hielpa, än till att stielpa. Och thetta vare them, som Öfverheetena hafva, sagt till en lijten rättelse. Men thet är troligt, att thenne Junkar Erich hafver varit med sin fader beslagen uti något upror, eljest hade thet varit för grofft, att sättia honom så i en evig fängelse, dock thet går icke alt trådrätt till i verldene.

Anno Domini 1291 var hård tijd och stor pestilentia här i rijket. Tå blefvo döde Erkiebiskop *Johannes*, Biskop *Bencht* i Linkiöping, Biskop *Amund* i Strengenäs, som bygde Domkyrkiona och henne vigde, och samma dag hon vigd var brann hon af. Blefvo och döde samma åhr Biskop *Bono* i Wexiö, Herr *Amund Karlson*, Herr *Göstaf Tureson p*) med många andra frijborna män och qvinnor, och af Clerckerijet blefvo ganska många döda. Samma åhr stod Motala Å stilla i några dagar. Thet samma skiedde och med många andra Elfver.

Effter Christi byrd tolf hundrade nijotijo try år församlade Marsken Herr Torgel, som landet regerade, ett stort tal folk och förskickade in i Carelen, ty att the Careler giorde altijd skada in uppå Tavastaland och Finland, och tå vordo the underkufvade och öfvervundne af the Svenske, hvilka tå bygde Wijborg, till att hålla the Careler och Ryssar ther med i tvång, och thetta verket bedrefvo mäst Marsken och Biskop *Peder q*) i Westeråhs, och tå blefvo the Careler omvände till Christi troo. Så vunno och the Svenske Käkisholm ifrå Ryssarna samma tijd, men thet gick them åther snart ifrå igen. Thet är understundom ringa konst, att taga Slott och Fäste in, men till att behållat hörer mera till. Samma år blef Konung Waldemar död.

Anno Domini 1298 hölt Konung Birger sitt bröllop i Stockholm med Jungfru Märeta, som effter sins faders Konung Erichs död i Dannemark hade upfödd varit här i Sverige, och vart samma bröllop hållit med stort prål, som ther till hörde, med stäckjande och bräckjande och annor Riddarspeel, och tå blef Konungens broder Hertog Erich slagen till Riddare och månge andre med honom. Och gaf Konung Birger sina Förstinno i morgongåfvo Enekiöpings Stad och Fjerdrunga Land och sin gård Husaby Trögdh *r*). Tå nu bröllopet ute var, giordes mång Skepp redo och mycket folk sändes till Carelen och Ryssa land, och tå bygde the Svenske ett Slott vijd Nyen som kallades Landzcrona, och giorde Ryssarna stor skada, både i Ingren och annorstädes ther omkring. Och tå Landzcrona väl befästat var och bemannat med folk och fetalie och annan deel, som ther till hörde, foro the Svenske heem igen. Men effter thet muren var ny, förderfvades Fetalien på Slottet och folket blef dödt af skiörbiugg *s*). Therföre fingo Ryssarna öfverhandena och vunno Slottet ifrå the Svenska, och bruto thet ned. Och medan thetta skedde i Carelen och Ryssland, förlop tijden så att tå the hemkommo, som i thenna utreson varit hade, låg Drottningen i Barnsäng effter sin första son Junkar *Magnus*. Någon tijd tillförene förbättrade Konung Birger then Uplänska lagen, och giorde henne mycket skickeligare än hon förra var, ty han hämtade tillhopa af the Lag, som för honom voro, thet som nyttogast

var

p) Cod. 1. 12. Tunason.

q) *Petrus Elavi*, de cujus natalibus vide *Radloff*, Beskr. öfv. Stockh. Län T. II. pag. 71. Cancellarius fuit R. Magni Ladulås. In litteris de an. 1288 salutatur "Konung Magni elskeliga Råd" *v. Stiernman* Not. ad Hist. *P. Nigri*. p. 40. Cfr. *Lagerbring*. T. II. p. 794.

r) Litteræ datæ 1300 d. 29 Maji, leguntur ap. *Ericum Olai* p. 85.

s) Vid. supra Chron. Rhythm. p. 20.

var, och giorde så ena nya Lagbook, then ther kallades Konung Birgers Lagbook *t*). Och skal man här vetta, att alt in till thenne Konung Birgers tijd, plägade Trälar säljas, så att then ther hade en egen träl, han sålde honom hvem honom tächtes; såsom en häst eller annat diur, hvilket i the gambla Lagböcker nog märckiandes är *u*). Och plägade en träl, som starck och helbregda var, sälias gemenliga för två lödiga mark Sölf eller annat som så godt var, effter som then Östgöthska Lagbooken klarliga innehåller och tillkänna gifver. Men Konung Birger giorde förbud ther uppå, att ingen Christen menniska sälias skulle, ty att Christus (sade han) hade köpt alla Christna, therföre skulle ingen Christen menniska sälias eller köpas, och thetta förbud hafver Konung Birger insatt i sin Lagbook *v*).

Tå man skref åhr effter Christi byrd 1302, vardt Konung Birger och hans Förstinna krönt i Söderköping, och på samma tijd blef Hertog Waldemar Konungens broder slagen till Riddare. Stod och hans bröllop med Jungfru *Christina*, Marskens Herr Torgel Knutssons Dotter, men thet ächtenskapet vart sedan åtskildt, för andelig skyldskap skull; som här effter sagt varder. Och när thet Hoffvet stod, kommo Konung *Håkans* bref af Norige till Hertog Erich, att han skulle komma till honom till Oxlo *x*), och hålla ther sin Juhl med honom, ty thet var förmodandes att samme Hertog Erich skulle hafva hans Dotter. Så foor tå Hertogen med många af thet Svenska Ridderskapet till Konung Håkan, voro hans giäster och blefvo ther ganska väl undfägnade, ther och utan tvifvel hafver något vordet handlat om ächtenskap emellan Hertogen och Konungens Dotter, än tå thet halver näppeliga kommet ther till något beslut, hvilket af thet sedan skiedde nog märckiandes är; och stod här i Rijket ganska väl till, och var god frijd på alla sijdor. Ty att så länge som Konung Birger och hans bröder drogo öfverens, gick alt väl till här i landet.

Anno Domini 1303, hölt Marsken Herr Torgel sitt bröllop i Stockholm med Grefvens Dotter af Rawensborg *y*), ty hans förra Hustru var död. Och tå bröllopet ute var, begärade han af Konungenom och hans bröder, att han måtte varda lijsat af thet omak och bekymber som han nu länge hafft hade, ty han hade stådt för Rijket och varit alla brödernas förmyndare i 13 åhr, och var nu en ålderstigen man vorden, therföre ville han gärna komma till roligheet, dock ville han altijd vara redo med sinom tienst när honom tillsades, men han fick ther ingen full svar uppå; utan att Hertog Erich och Hertog Waldemar, effter thet the voro nu så till ålders komne, ville the vetta sin deel effter theras fader och hvad the skulle hafva för Land och Lähn af Rijket, och togo sig till förmyndare Herr *Abiörn* *z*) som Drotzet var, och Marsken blef med Konungenom som han hade varit tillförene. Men sedan ther blefvo två förmyndare, så blefvo ther och åthskillig upsåt, ty att hvar parten begynte sökia sitt bästa, och Konungen tog till att läggia många nya skatter på landet, så att then menige man vart storliga betungat. Och mena somliga att Marsken skal hafva kommet thet åstad, ty han ville ju att Konungen skulle hafva nog och vara mächtig. Een part mena thet, att effter han var nu kommen till ny gifftermål, therföre ville han föra större ståât, än han tillförene giordt hade, och thet måste then menige man betala, dock huru ther om är kan man intet säija. Thet är ju vist, att han altijd sökte Konungens bästa, och är förthenskull i stoor ovillia kommen. Så var och en stor ovillia upkommen emellan Konungen och Clerckerijet, ty han ville hafva skatt och hielp af Kyrckior och Klöster. Och hade han i sinnet att han ville låta gripa Erkiebiskopen och the andra Biskoparna som honom stodo emot. Och någon tijd tillförene var Biskop Peder i Westerås drifven af landet, och han blef död i Trondheem *a*). Hade och Konungen förbudit öfver alla try folklanden att Klerkerijet i Upsala icke skulle uppbära fattigmansdelen af Tijondene. Och thet förbudet stod i sex år, sedan gaf han thet löst igen, effter the Privilegier som Konung Erich Läspe, Konung Waldemar, Hertog Ulf och Hertog Birger Klerkeriet på samma tijond gifvit hafva.

Samma åhr som Marskens bröllop stood, vardt Junkar Magnus Konung Birgers Son uthvald till Konung af både Hertogarna och alla Biskoparna, af heela Rijksens Råd och meniga Adelen

t) Cura Birgeri Pedersson till Finsta (Brahe) Uplandiæ Legiferi, adornata est Lex Uplandica, et sanctionem Rex dedit 1296. v. Prooemium.

u) ÖGöth. Lag. Vinsorda B. 1 Fl. Nu vil Bonde träl sin sälja, han skal med vin och vitne köpa sum häst. Cfr. WGöth. L. Mandr. B. 14 Fl. Westm. L. Manh. B. 8 Fl.

v) Upl. L. Kjöpm. B. 5 Fl. Hávi ängin kristin madher wald kristnum at sälja, ty at tha krister var salder tha löste krister alla kristna.

x) Cod. 1. 10. Aslo, h. e. Opslo, antiqua Norvegiæ metropolis.

y) Vid. Chron. Rhythm. supra p. 26.

z) Ambjörn Sixtensson Sparre.

a) Anno 1299 d. 8 Maji. v. *P. Nigri* Hist. p. 9.

Adelen i landet, så att han theras Herra och Konung vara skulle effter hans faders död, och ther giordes både eder och bref på, och besynnerliga beplichtade Marsken sig till att vara Konung Birger, hans hustru och barn bijståndig. Låfvade och Konungen honom myc-ket godt igen för hans trohet.

Effter Christi byrd 1304 begyntes en ovilje emellan Konungen och hans bröder; Hertog Erich och Hertog Waldemar, ther sådana skada och fördärf af kom, att näppeliga hade tillförene sådana varit här i Rijket. Thet begaf sig samma åhr att Marsken Herr Torgel hölt ett giästabod på Aranäs *b*), och tijt hade han budit Konungen och båda hans bröder. När giästabodet uthe var, och hvar skulle fara heem till sin, hade Konungen båda sina bröder öfver ena sijdo, och sade till them att honom var tillkänna gifvit, huru the skulle hafva i sinnet att gifva sig utaf landet och vilia sättia sig upp emot honom. Men hvar the sådana hade i sinnet, så var han begiärandes att the skulle gifva honom ther ena redeliga förvaring uppå, hvar the och ville hålla frijd med honom, så skulle the tå strax gifva honom ther sitt bref uppå, så lydandes som han thet sielf hade utkasta låtit. Af sådana Konungens tilltal, vordo Hertogarna mycket bekymrade, eij rättzliga vettandes hvad the företaga skulle. Dock var tå icke annor råd på färde, än the måste gifva Konungenom sådana bref som han begiärade, och i samma bref lofvade the ut, att the icke skulle fara utaf landet, utan Konungens villia och vetskap. Ey skulle the heller komma till honom utan tå the vordo kallade, och än tå icke starkare än som han sade them före, och att the intet hvarken med bref eller bud, utan lands eller innan stämpla skulle emot honom, utan the skulle i alla måtto vara honom, hans hustru och barn hulde och trogne. Brefvet var uthgifvit på Aranäs vijd St. Walborges tijd Anno Domini 1304 *c*), och i samma bref skrifver Erich sig för Sveriges Hertoge, och Waldemar för Hertoge öfver Finland. Tå sådana bref utgifvit var, skildes the alla åth, och Konungen for till Wisingsöö, och Hertogarna foro till Rackaby *d*). Af thet som nu förtalt är, begyntes oviljan emellan Konung Birger och hans bröder, men om the hade någon skuld i thet han them förekastade, eller thet kom allenast af then misstanka, att han fruchtade hans bröder skulle så göra honom, som hans fader hade giordt sinom broder må Gud vetta. Dock begynte ju Konungen först uppenbarliga handla emot Hertogarna, men om the hade något hemliget emot honom kan man icke vetta. Några få dagar ther effter stämbde Konungen Hertogarna till sig till Wisingsöö, att the skulle komma och svara till the stycker han hade emot them. Men the dristade icke fulleliga på Konungens bref, ther han sade them till frij leigde, utan tänkte till att komma sig af vägen. Dock lijkväl for Hertog Erich till Konungen med några få sina tienare, och tå han tijth kom vardt han intet väl undfången, utan Konungen lät upläsa några Artiklar för honom som han klagade öfver. Then förste var then, att Hertogen skulle hafva sändt ätande varur utaf landet emot Konungens förbud. Then andra, att Hertogen skulle hafva farit med värjande hand genom landet med Konungens ovänner och giort mycket öfvervåld. Then tridie att en Hertogens tienare hade slagit Konungens portenär för thet han icke ville låta honom in. Then fierde att Hertogen hölt för stort ståt, så att han lät sina tienare hafva så mycken öfning med stäkjande och bräkjande, att Konungens gård var intet räknandes emot hans gård. Ja thenna fierde Artikelen var rätta orsaken till all ovillia som Konungen hade till honom. Ty att Hertog Erich var en lustig och belefvat man, så att alle undte honom godt, och för the öfning och Riddarspeel som han altijd brukade, hade många lust till att tiena honom och ju the bäste. Och thet förtychte Konungenom, ty thet plägar vara en gemenlig plåga ibland Herrar och Förstar, att then ena fruchtar för thens andras goda rychte och bär ther afund vijd. Men hvad Hertogen hafver svarat till thet honom förekastadt var, kan man icke vetta, utan att the skildes uppenbara fiender åt. Och Konungen undsade Hertogarna att han skulle göra them ondt ehvar han them beträda kunde, och therföre hade the tå icke annor råd, än att the måste rymma landet, och gåfvo sig så till Konung *Erich* i Dannemark, som hade theras syster, förmodandes att han skulle vara en god måklare i saken, men ther funno the ingen tröst; ty att Konung Erich hölt meer med Konung Birger än med them, effter båda Konungarna hade hvar annars syster. Tå Hertogarna hade gifvit sig utaf landet, lät Konungen strax kännas vijd all theras gods och tog in Nykiöpings Slott som Hertog Erich inne hade och alt thet them tillhörde tog han them ifrå. Kommo och så båda Konungarna till tals vijd Fa-

gradal

b) In Westrogothia v. supra. p. 27.
c) Leguntur apud *Ericum Olai*, p. 95.
d) In Westrogothia v. supra p. 27.

gradal *e*), och tå Hertogarna förnummo, att ther handlades icke på theras bästa, gofvo the sig ifrå Dannemark intill Konung Håkan i Norige, och klagade theras nöd för honom, han undfick them väl, lofvade them bijstånd, och att han ville förarbeta therutinnan, att the skulle komma till theras igen, och han förläute them Kungelle Slott och Stad, som ligger icke långt ifrå Löödese.

När Konung Birger thet förnam, fruchtade han att Hertogarna skulle göra något infall i Westergöthland therföre lät han byggia ett Slott på Guldbergs hedh, men thet kunde intet hielpa, ty Hertogarna hade dugliga Hofmän the ther giorde altijd stor skada i Westergöthland, och grepo Herr *Bencht f*) som ther Lagman var, och brände Lödese Slott af. Togo och Hertogarna Dahl in, och bygde ther ett fäste som kallades Dahlaborg *g*).

Tå Konung Birger thet förnam, sände han ett stort tahl folk, ther otta Riddare med voro, in till Dahl som skulle drifva Hertogarna ther uth, och taga in Slottet som ther bygdt var. Och strax Konungens folk kommo in i Dahl, gofvo the sig till Agnabroo *h*), kastade brona up och lägrade sig ther, att Hertogarna icke skulle komma utaf Norige in uppå Dahl. Tå Hertog Erich thet förnam att Konungens folk hade brutit upp Agnabroo, och lägrat sig ther, skickade han sin tro man, *Matthis Kettilmundson* till Höfvidsman för sitt folk, och lätt hem om ena natt rijda i Elfvena och simma ther öfver, och än tå att thet var ett farligit anslag, så kommo the dock med theras hästar väl öfver, på en karl när som borta blef. Och strax the öfverkomne voro, slogo the till Konungens folk som ther lågo i theras bästa sömn och intet ondt förmodde sig. Och blef tå Konungens folk både slagit och gripit, och the otta Riddare som ther med voro, vordo fångade. Ther effter församblade Konung Birger väl tijo tusend folk och kom sielf dragandes ther med till att beläggia Dahlaborg, men Hertogarna giorde sig och redo med theras folk, och hade Konung Håkan sändt them mycket folk till undsättning. Tå nu båda Härarna kommo något när tillhopa, begynte gode män läggia sig ther emellan, så att thet kom till ett upslag, och blef så dagtingat, att Konung Birger skulle taga Hertogarna till vänskap, och låta them komma till sitt igen, så att på alla sijdor blef en aftalat saak *i*). Och än tå att Hertog Erich hade fått alt sitt igen i Sverige, så var dock Konung Håkan ther med väl tillfrijds, att han behölt Kungella. Och lät Hertog Erich icke nöija sig ther med att han hade Kungella, utan han begiärade och Wardbergh med, och begick thet så att Konung Håkan löste thet till sig, ifrå Grefve Jacob *k*) för ett stycke penningar. Och strax Konung Håkan hade fått Wardbergh in, antvardade han thet Hertoganom i händer med halft Halland. Och är nog märkiandes att Konungen i Dannemark intet hade på then tijd beställa med Halland, förty om thet hade hört Dannemarks Krono till, tå hade ju Konungen i Dannemark icke tillstadt thet att Konungen i Norige skulle kiöpa thet till sig.

Anno Domini 1305 vijd St. Sigfrijds tijd *l*) blefvo Hertog Erich och Hertog Waldemar förlijkte med theras broder Konung Birger, och samma åhr blef Erkiebiskop *Nils* död, och Biskop *Nils* i Wästeråhs vart postulerat till Erkiebiskop igen.

Effter thet nu Konungen och hans bröder förlijkte voro, begynte all ovillian vändas in på Marsken Herr Torgel Knutsson, och honom vardt skuld gifven att han mycket skulle vara Hertogarna emot, och mång stycken bedrifvit utom Konungens befallning. Och än tå han giorde redeliga nog sina ursächt, så vart han dock intet hörder. Ty att Hertogana gingo honom så hårdt effter, och ville gärna hafva honom af vägen, för thet bijstånd skull som Konungen hade af honom. Förty the viste väl thet att när han var borta, skulle the thessto bättre bekomma thet the hade i sinnet emot Konungen. Så är och nog troendes, att Konungen hafver mycket sielf vijkit alla skuldena in på honom. Therföre lät han grijpa Herr Torgel i Lena i Westergöthland, och lät föra honom till Stockholm ther sättes han i fängelsen, och thetta skedde lijtet för Juhlen 1305. Och i samma tijden giordes åtskiljelse emellan Hertog Waldemar och Marskens Dotter, och gafs thet för skuld att ther var andelig skyldskap emellan, ty att Herr Torgel hade hållet Hertog Waldemar till Christendom, men then skyldskapen hindrade intet på then tijden Echtenskapet giordes, så hade thet icke heller nu hindrat, om ther hade icke annor ovillia kommet emellan, ey kunde heller Marsken vara så

glömsker

e) In paroecia Hinneryd, territorii Sunnerbo in Smolandia. Corrige supra p. 29.

f) Bengt Algotson. v. *Uggla*, Råds L. p. 17.

g) Cfr. Chron. Rhythm. supra p. 29.

h) Vid. supra p. 29.

i) Vid. litteræ ap. *Hultfeldt* l. c. 326. Cfr. *Lagerbring* T. III. p. 28.

k) Jacobus Comes Hallandiæ e Dania profugus. v. supra p. 25. Pater illius Nicolaus Comes Schwerinensis an. 1241 a Rege Dan. Waldemaro II. potestatem territorialem Hallandiæ septentrionalis obtinuerat. v. *Huitfeldt* l. c. 191, 325. Cfr. *Lagerbring* T. III. pag. 308.

l) Die 15 Februarii.

glömsker att han platt skulle hafva förgätit sig vara Hertogens Gudhfader, tå han gaf honom sina Dotter, men thet plägar så vara, att när enom missgår så missbiudes honom.

Om Fastelagen ther effter Anno Domini 1306 blef Herr Torgel afhuggen på Södermalm och ther vardt han begrafven, ty att Konungen var så vred på honom, att han icke ville unna honom vigda jord, förra än hardt vid Pingesdaga ther näst effter, tå blef han för mångens god mans bön skull begrafven i Gråbrödra Klöster i Stockholm *m*). Hvad rätta hufvudsaken hafver varit till Marskens död, annor än som nu föregifven är, kan man icke vetta. Så bekänner han dock i sitt testamentz bref som ännu tillstädes är *n*), att han i någor stycke hafver försedt sig emot Konungen. Men thet är stort under, att alla hans välgärningar skola så snart förgätna varda; han hade dock i så lång tijd varit alla brödernas förmyndare, och så skickat sig emot them som han hade varit theras fader, hade och mycket godt förskyllat af heela rijket thet han så väl förestått och regerat hade. Dock thet plägar så gå till här i verldene, att alla goda gärningar varda snart förgätna. En ringa missgärning kan snart förqväfia tusende välgärningar. Thessa tree bröder räknade ena föga gärning som them var emot så högt, att the förgåtho all faderlig kärlek som Marsken them bevist hade, men thet plägar så gement vara med Herretiensten, att then som bäst förtient hafver, han varder värst lönter. Så skedde thet och med thenne Herr Torgel, dock Konung Birger och hans bröder betalade thenna otacksamheeten dyrt nog. Samma åhr nemligen 1306 effter Christi byrd något för Michelsmässo tijd giorde Hertogarna Bröllop åt några sina tienare i Bjälbo *o*) med stort prål, så att rychte skulle gå theraf, att the hade alle theras tienare ther hoos sig, men the sände dock hemliga folk ifrå sig till Hundhammar *p*), kommo och så sielfva hemliga effter, söchte hasteliga upp i Mäler så månge båtar som the behöfde, och gåfvo sig strax till Håtuna *q*) till Konungsgården, ther Konungen sielfver var med husiru och barn, och kommo ther på Sanct. Michaelisdag, tå Konungen till middagsmåltijd satt öfver bord. The vordo väl undfångade och them antvardades huus ther the med theras folk skulle vara uti, men emot aftonen beväpnade the sig hemliga och föllo med hast till, och grepo Konungen med hans Drottning och Barn. Blef och tå Biskop Nils i Westerås fången och mer än tiugu Riddare och Frälsismän. Men en af Konungens tienare som heet *Arfvid Småländninge*, tå han såg hvad på färde var, tog han Junkar Magnus Konungens äldsta son, och rymde med honom bort undan, och bar honom på sina axlar till Dannemark, och med gråtande tårar satte han honom i Konungens skiöt. Tå nu Konung Birger fången var, lät han Hertog Erich Rijket upp, och förr än året var omgånget tå hade han all Slott och Fäste inne. Stockholms stad fick han strax, men Slottet vart honom någon tijd förhållet, och belade thet Matthis Ketilmundson till thes han fick och thet in. Så fördes tå Konungen till Nyköping, ther vardt han hållen i fängelse på Slottet, dock blef han och hans Drottning redeliga hållen.

Tå nu Konung Erich i Dannemark thetta hörde, giorde hån sig redo med alt folk han kunde åstadkomma, och ville göra Konung Birger undsättning, men Hertogarna voro och redo, och mötte honom vijd Bovasund *r*), dock kom thet till ingen slachtning then gången. Och for så Hertog Waldemar öfver till Tydzland, och gaf så före att han ville fara sina Pelegrims reso, än thå att han i samma gudelighet församblade och solderade otta hundrade Tyska Hofmän. Och när thet Tyska Hoffolket voro komne in i landet, drogo Hertogarna in i Skåne, och giorde ther med brand och mord storan skada, och i samma reeso kommo the hasteliga till Ödnaliungh *s*), ther Konung Erichs bröder låg med hundrade hästar, honom fångade the med thet folk han med sig hade, och förödde landet allestädes; så att Konung Erich ingen bärgning skulle få, när han komme med sine häär, och vart i samma reso både Halland och Westergöthland så förderfvat att ther föga var igen, ty thet Tyska Hoffolket, Hertogarna hade, skonade hvarken vänner eller ovänner. Och sedan the Tyska vordo lagde kring om städerna, giorde the altijd stoor skada på bönderna som ther omkring bodde, besynnerliga vijd Suderkiöping slogo the många bönder ihiäl, för thet the hade dräpit några Tyskar som them ville skinna och röfva, och stod tå ganska illa till i landet, effter thet att thet främmande folket giorde thet the ville, och intet straff gick ther efter. På thet sidsta kom Konung Erich af Dannemark dragandes med mycket folk, och honom mötte Hertoganar med theras häär vijd Liungeby *t*), dock blef ther ingen slachtning af, utan

m) De Lapide Sepulcrali vid. supra p. 32.

n) Meminit *Lagerbring*, T. III. p. 56.

o) Biälbo hodie paroecia prope oppidum Ostrogothiæ Skenninge.

p) In Sudermannia. v. supra p. 33.

q) In Uplandia. vid. supra p. 33.

r) Bogesund hodie Ulricehamn.

s) In Scania. v. supr. p. 34.

t) Cod. 12. addit: i Småland. Cfr. supra pag. 35.

utan ther vart taget i dag och blef så handlat; att Konung Birger skulle blifva löös och få en dehl af rijket och finnas bref som lyda ther uppå att Konung Erich hade giort en förlijkning emellan Konung Birger och hans bröder, hvilket skiedde effter Christi byrd år 1307. Och effter thet att öfvertalat var om Konung Birger att han skulle löös varda, så drog Konung Erich med sitt folk tillbaka igen; dock blef Westergöthland platt uthtärdt och förderfvat. Något ther effter församblade Hertogarna alt Rijksens Råd i Örebroo, och thet var effter Christi byrd år 1308 något för Påska. Ther blef tå förhandlat med hvad vilkor Konung Birger skulle gifvas löös, och hvad förplichtelse han göra skulle. Och all the vilkor och förplichtelse som af honom begärades, ther gick han under, och giorde ther så svåra Eder uppå, att han svor uppå Sacramentet att alt skulle vara en aftalat sak och han skulle aldrig något stämpla lönliga eller uppenbarliga emot Rijket eller Hertogarna, och med then part, som honom var tillsagder af Rijket, var han tillfrijds och alla the Artiklar som i förlijkningene upptecknade voro stadfäste han med Sacramentet, och sådana Eder att grufveligit var, men thet blef intet hållet. Ja thet plägar gemenliga så skie i verldene, att ju svårare eder och förplichtelser med bref och insegel, ju mindre varder thet hållet, ty att om han som förplichtelsen gör är en redelig och skälig man, tå håller han väl thet som han lofvar, än tå han ingen ed eller bref giorde ther uppå. Hvar han och är oredelig så hielper bref och insegel och svåra eder ganska föga, ty man finner ju någon orsak, ehurudana hon vara kan, ther man tager tillfälle utaf, och säger sig icke vara plichtig till att hålla thet som låfvat är. Ens mans egen infödda ähra och redeligheet gör mera ther till att ord och låfven hållen varda, än många eder, bref och insegel, och ju mehra eder och förplichtelse then ena begärar af then andra, ju mindre tror han honom, ty att om han trodde honom väl, tå begärade han icke många eder af honom. Effter thet nu then ene ingen troo sätter till then andra, är föga undrande att honom en ringa troo hållen varder. Fordomdags var ähra och troo i verldena och föga bref eller eder. Men med tijden förminskades tro och ähra, och förökades eder, bref och insegel. Så skal man och thet besinna, att ju svårare eder och förplichtelse som giorde varda, ju mehra lägger diefvulen sig ther emellan att thet skal brutit varda, och med stora eder gifves honom stor tillfälle till att blanda ther ondt emellan.

Tå nu Konung Birger hade svoret och bebrefvat alt thet som af honom begärat vardt, gafs han löös. Och Hertogarna med Rijksens Råd svoro honom huldskap och manskap till igen. Men thet som Konungen låfvade, blef icke länge hållet, ty att om sommaren strax ther effter foor han till Gottland och så till Dannemark, och ther blef han af Konung Erich väl undfången, och honom vart låfvat undsättning, att han fritt skulle komma till sitt rijke igen. Sedan Hertog Erich var kommen så till macht igen, som förberört är, kom med tiden ovilje emellan Konung Håkan i Norige och honom, ty att Konungen ville hafva Wardberg igen, som han honom i goda troo och hans stora nöd förlänt hade. Men milde Hertog Erich (så kallas han i Chrönikone *u*) ville icke släppa thet han fått hade, therföre fick Konung Erich i Dannemark tillfälle, att begå thet så med Konung Håkan, att Junkar Magnus Konung Birgers son skulle få Jungfru *Ingeborg*, samma Konung Håkans dotter till hustru, then Hertog Erich länge begärat hade. Och så låfvade tå Konung Håkan Junkar Magnus sina dotter med sex tusen lödiga mark Sölf i Brudaskatt. Och thetta skiedde när man skref effter Christi byrd år 1309 och ther giordes stark bref uppå. Men något ther effter giorde Konung Erich sin största flijt ther uppå, att han skulle hielpa Konung Birger till sitt rijke igen, och församblade ganska mycket folk både af Tyskland och annor land, så att han hade väl sextijo tusend folk tillhopa, effter som then Danska Chrönikan innehåller *v*). Med thet folket kommo Konung Erich och Konung Birger dragandes, och hade Hertogen af Mekelborg *x*) med sig och väl hundrade Riddare, men effter thet att hären var så stoor och mächtig, ville Hertogarna Erich och Waldemar icke gifva sig till slags med them utan lagade thet så, att ther hären kom dragandes, vardt fögo funnet till bärgning, och om någre gåfvo sig ifrå hären till att hämta then del the behöfde, tå blefvo the slagne, och för thenskull hade Konungens folk stor nöd, dock låto the icke af förthenskull, utan kommo dragandes up åt Holveden, och ther achtade Hertogarna tå möta them. Men Herr Matthisses häst som Baneret förde föll om kull, och Banere-Staken gick sönder, therföre blef alt

u) Chronicon Rhythmicum Majus.

v) Intelligitur vetus epitomator Saxonis *Thomas Gheysmerus*, quem primus edidit *Benzelius* in Monum. vid. p. 151. et dein *Langebek*, Script. Rer. Dan. T. II. vid. p. 390.

x) Henricus, de quo *Huitfeldt* l. c. p. 337.

alt folket förfärat och gaf till flychtena. Så gingo tå Hertogarna till råds, att the skulle skilias åt, foor så Hertog Erich till Calmare, och Hertog Waldemar till Stockholm, och Konungarne kommo dragandes up till Nykiöping och belade Slottet, men the som på Slottet voro varde sig manliga. Tå nu Hertog Erich kom till Calmare, kommo ther tu stycken stora Skiepp full med Tyska Hofmän, som budo sig honom till tienst, them tog Hertogen i sin Sold, och foor strax med samma folk till Jönekiöping, stormade ther till Konungens Slott, van thet och brände thet upp, och ther blefvo två Konungens Riddare slagne med många andre, och så gaf Hertog Erich sig in i Westergöthland, församlade ther mycket folk och blef liggiandes vijd Axevald, achtandes komma till slags med Konung Erich, tå han skulle draga utaf landet igen. Men ibland Konungens folk, som låg för Nykiöping, kom en tvedrächt, så att alle the Danske Herremännerna rådde Konung Erich ther till att han skulle draga heem igen, ty the hade tå legat ther ifrån Michelsmässo in till Juhl, och icke kunnet vinna thet ena Slottet, var och landet ther omkring så uthtärdt att ther ingen råd var till bärgning. Och som then Danske Chrönikan säger, the som thenna tvedrächten åstadkommo hade upburit penningar af Hertogarna, på thet att the sådant göra skulle *y*). Thet är nog troendes, att thet Danska Ridderskapet som tvedrechtena giorde, hade större villia till Hertogarna, än the hade till Konung Birger then the stridde före, och är thet ondt att strijda med thet folk som heller ser att fienderna vinna, än att then Herre vinna skulle som the äre under. Ett välvilligt strijdsfolk kan något godt uträtta, men är thet ovilliogt tå gör thet skada, och så gick thet här till.

Tå nu the Danske sågo att Konungen icke ville lyda theras råd effter, öfvergåfvo the honom, och foro heem till Danmark, och kom så Kon. Erich i then fara, att han antingen hade när vordet gripin eller slagen, hvar Hertogen i Mekelborg med sitt Tyska folk icke hade varit honom till undsättning. Therföre måste han tå draga heem igen och hade med sitt myckla folk och svåre bekostning platt intet uthrättat annat, än landet var fördärfvat ther han drog fram. Gud plägar så gemenliga handla med Herrar och Förstar som sina undersåter olagliga beskatta, att the skola få ofruchtsamma bekostning, att såsom the hafva beskattat andra, så skola the och beskattade varda sig till skada och fördärf, så är thet med Konung Erich och Konung Birger tillgångit. Sådana exempel och varnaglar hafva Herrar och Förstar nog för sig, ther the måga sig rätta effter och taga sig vara före. Men sådana vill man intet achta, hvar och en vill sielf försökat och varda vijs af sin egen skada, än tå att mycket bättre vore blifva vijs af ens annars ofärd. Och var thet icke möjeligit, att Konung Birgers upsåt kunde hafva lyckosam framgång all then tijd han så förachtade the svåra eder han giort hade. Ja thet följde fördärf effter på alla sijdor.

Tå nu Konung Erich foor heem igen, mötte honom Hertog Erich och handlade vänliga med honom, begärandes att han skulle handla så med Konung Birger att han måtte blifva vijd thet han låfvat och svorit hade, och ther med skildes nu Herrarna åt och voro vänner, men fattiga undersåter såto i sorg och bedröfvelse och voro platt utarmade. Och sommaren ther näst effter vijd Magdalene tid effter Christi byrd år 1310 *z*), kommo Hertogarna till Helsingeborg, ther förlijkte Konung Erich, Hertogen i Mekelborg, med andra Herrar och Förstar saken så, att Konung Birger skulle tå behålla tredie parten af rijket som tillförene förlijkt var.

Effter som tillförene berört är, att en ovilia var kommen emellan Konung Håkan i Norige och Hertog Erich, så lät Konung Håkan beläggia Kungella som Hertogen inne hade, och låg ther någon tijd före. Men tå han förnam sig icke kunna thet vinna, tå lät han byggia Båvehuus *a*), och antvardade thet Grefve Jacob, när thet skiedt var giorde Hertog Erich sig redo med sitt folk vinteren ther effter, och drog in till Norige, giorde ther stor skada, tog in Aslo Stad och belade Akerhuus. Och tå Konung Håkans folk vijd try tusend kommo och skulle undsättia Slottet, slog han them af. Något ther effter blef han ganska illa siuk, therföre nödgades han till att draga heem igen. Sedan giorde the Norrska sig redo, slogo in på Dahl och giorde ther stoor skada. Och tå Konung Erich var här in i Sverige, och Hertogarna hade nog till att beställa, tå lät Konung Håkan åter bestalla Kungella och fick thet in, men tå Hertogarna hade giordt frijd igen med Konung Erich, sände the theras folk in i Norige och togo Kungella med macht in igen. Så blef thet dock på sidstone så förlijkt, att Konung Håkan skulle gifva Hertog Erich sina dotter, then han året tillförene

y) "Quidam pociores Dani occulte corrupti promissionibus Ducum." vid. l. c. ap. *Langebek.*

z) D. 22 Julii. v. litteræ ap. *Er. Olai* p. 108.

a) Arx Bahusiensis.

förene hade trolofvat Junkar Magnus Konung Birgers son, och thetta skiedde vinteren ther effter, att förlikningen var giord i Helsingeborg emellan Konung Birger och hans bröder.

Effter thet nu att Hertog Erich var kommen till rolighet, så gaf han thet Tyska Hoffolket orlof, och foor så sielf sina Pelegrims reeso till Rom och annorstädes, och tå han kom heem igen, hölt Konung Håkan hans och hans broders bröllop i Aslo. Hertog Erich fick Konungens dotter Jungfru Ingeborg, och Hertog Waldemar fick framledne Konung Erichs dotter, then ther och Jungfru *Ingeborg* heet, och var Konung Håkans broders dotter, och thetta skiedde vijd år 1312 effter Christi byrd. Och effter thet att thesse tre bröder, Konung Birger och båda Hertogarna hade skifft rijket sig emellan, och alla ville ther föra stort ståt, therföre lades mycken tunga och många skatter uppå landet, så att bönderna vordo platt förarmade, och för sådana beskattning skull, blef ett upplopp på Gottland emot Konung Birger, för thet han ville läggia them högre skatt uppå än the voro vane, och för samma saak skull, jagade the Konungen en gång ther af landet, och slogo honom något folk ifrå. Theslijkes och the i Småland hofvo sig en Konung upp, som kallades *Bugge b*) then them frälsa skulle af thet stora öfvervåld som the lågo under, än tå att the hade ther ingen framgång med, ty att Konung Birger lät snarliga förgöra samma Bugge. Onda Förstar äro Landsplågor, ther Gud straffar sitt folk med. Therföre strijda undersåterne aldrig bättre emot them, än med en sann bekännelse att the hade sådana förtient, och en innerliga bön till Gud som then plågona lagt them uppå, han kan och bäst taga them henne ifrå igen. Och går thet lyckosamligare till för undersåterne, att the bedia Gud förlossa sig, än att the skulle sielfve emot hans bud gripa till svärd och förgöra them. Ty man seer väl huru plägar tillgå, ther undersåterne villia sjelfve fördrifva theras onda herrskap. The komma antingen sielfve ther öfver om halsen, eller att the få en värre igen, än then var som the fördrefvo. Men ther the bedia Gud omvända theras sinne, eller taga them af vägen, så går thet lyckosamligare till, effter thet Gud kan gifva them fromma Förstar igen, ty Konungens hierta är i Guds hand, som Salomo säger.

Anno Domini 1313 vordo the på Gottland så öfverens med Konung Birger att the både af stad och land tillhopa skulle gifva honom årliga ett hundrade och tijo lödiga mark Sölf, sådana payament *c*) som ther på landena gick, och nijotijo sådana mark i Ledungslama. Theslijkes låfvades honom och, att om the funno ther någon Malmberg, tå skulle the gifva honom tridungen af then malm som the sielfve bruto.

Anno Domini 1314 sade Rijksens Råd Konung Birger nytt huldskap och manskap till, förty att sedan then träta var upkommen emellan honom och hans bröder, giordes ther mång förplichtelse uppå huldskap och manskap, af hvilket nog märkiandes är att Konungen altijd bar fara för sina bröder, än tå att the voro förlijkte. Samma år blef Erkiebiskop Nils död och var tå ganska dyr tijd här i landet, och åhret effter var så mycken tordön och liungeld att sådana hade man icke hört tillförene. Anno Domini 1316 regnade blod vijd Ringstadaholm *d*), men ther följde mycken blodsutgiutelse effter, som man nu får höra. När Gud vill låta komma några plågor på land och städer plägar han gement någor underlig teckn låta skie tillförene, menniskiomen till en varnagel, att the skola vetta straff vara för handena, om the icke bättra theras lefverne. Året ther effter blef Biskop Brynolph i Skara död *e*).

Samma åhr som var 1317 begaf thet sig att Hertog Waldemar foor ifrå Calmare till Stockholm, och effter thet hans väg låg fram om Nykiöping, foor han ther in till sin broder Konung Birger och vart ther mächta väl undfången, och böd Konungen åter honom till sig igen, och Hertog Erich med, men Hertog Erich bar en fara för Konungenom, dock förtalde Hertog Waldemar för honom huru väl han hade varit tracterat, så att ther skulle ju ingen fara vara på färde, therföre foro the båda till Nykiöping effter Konungens begäran. Och när the kommo något när in emot staden, vordo the förvarade att Konungen achtade them ondt. Men Hertog Waldemar tog thet illa vijd sig och sade, att the hade varit alt för månge som hade burit ondt emellan hans broder och them, och therföre blef thet intet achtadt som them sades, utan the foro till Konungen och vordo anammade som the hade varit Guds änglar. Och om aftonen tå the skulle gå i säng, lagades thet så att Hertogarnes folk skulle alt hafva sina sängar i byn, och thet bedref alt Herr *Johan Brunke* Konun-

b) De illo vid. *Er. Olai* p. 111. Cfr. *Dalin* l. c. p. 388. et *Lagerbring* T. III. p. 2. Sect. I. p. 57.

c) Pajement, lödighet, valor monetæ intrinsecus.

d) In Ostrogothia. v. Sect. I. p. 27.

e) Vita b. *Brynolphi* in T. III. edenda.

Konungsens Drotzet så att Hertogarna voro allena på Slottet. Och om nattena *f*) som the lågo i theras bästa sömn, lät Konungen slå dörena upp och lät grijpa them, och i thet buller som tå skiedde, sporde Konungen them till om the drogo till minnes Hätuna leek. Nu var och en leek förhandena, som icke var bätter än then varit hade, och ther med kastade han them i tornet, och lät hårdeliga binda them med halsjern och bultar. Och blef Hertog Erich ganska illa tracterat. Sedan lät Konungen grijpa Hertogarnes folk som i Staden låg, och giorde sig strax redo, till att fara till Stockholm som Hertog Waldemars folk innehade. Men tijdender voro allaredo tijtkomne, huru han giort hade. Therföre slogo the uth af Staden och drefvo honom tillbaka, så att han måste draga till Nykiöping igen. Och begynte så Hertogarnes vänner reesa landet emot Konungena. Herr *Matthis* var Höfvitzman för Uppländningarna, Herr *Carl g*) för Smålänningar och Herr *Birger h*) för Westgötharna, och the församblades alla för Nykiöping. När Konungen thet såg bevarade han tornet, ther Hertogarna inne såto, väl med starka bommar och lås, och kastade så nycklarna i strömen, bemannade Slottet väl och foor så till Stäkeborg, och blef så Nykiöpings Slott hårdt belagt, och så svältes Hertogarna ihiäl i tornet ther the såto, och säijes Hertog Erich icke hafva lefvat mer än i try dygn utan mat, ty han var ganska illa slagen och jemmerliga tracterat, men Hertog Waldemar säijes hafva lefvat i ellofva dygn utan mat och dryck, och hafver thet underliga tillgådt. Konung Magnus Ladhulås hade sin broder, Konung Waldemar fången på Nykiöping. Ther såto och alla hans tre söner fångne, först Konung Birger, och så båda Hertogarna. Men Gud är både underlig och rättvis i sina domar.

Tå nu Konung Birger såg huru många the voro, som satte sig upp emot honom, sände han bud till sin son Junkar Magnus som var i Dannemark, att han skulle komma honom till undsättning. Samma Junkar Magnus fick af Konung Erich sex hundrade Resenärer, och kom updragandes till Östergöthland, ther mötte them Konung Birger. Så kommo och Hertogarnas folk emot them vijd Skärkijnd *i*), ther blef Konungen afslagen, och så gaf han sig åt Westergöthland. Ther voro många bönder församblade emot honom vijd Carlaby *k*) och efter han icke var them stark nog, vände han sig till sin gamle anslag, nemliga till falska dagtingan, så att han satte i dag med bönderna i try dygn. Tå nu bönderna förläto sig ther uppå och för then skull hade ingen vårdnat om sig, så att och en stor part af them vore hemdragne efter fetalie, slog han till them som qvarra voro i en felig dag, och vordo ther ganska många bönder slagne, han lät och sticka elden på en bondeby, ther slachtningen stodh, att ingen skulle få någon hjelp af nattene till att undfly. Sedan han thet slaget vunnet hade, mente han att thet skulle nu ingen nöd hafva. Therföre lät han läggia sitt folk kring om städerna i Östergöthland. Men Herr *Knut Porse l*), som hölt med Hertogarna, kom hasteliga på them som lågo i Suderkiöping och grep them till fångar. Tå thet Danska folket som låg i Lijnkiöping och andra städer thet hörde, drogo the heem igen. Tå Konung Birger thet förnam, flydde han med sina Drottning till Gottland, och lät sin son Junkar Magnus blifva qvar på Stäkeborg. Här blef han af Hertogarnas folk strax bestallat, men Konungen ville göra honom undsättning och sände ifrå Gottland både folk och fetalie, thet fingo Hertogarnas folk alt bort. Så beredde tå Konungen annan gången sin Skiepp, Koggar och Snäckior till med thet mästa folk som han kunde åstadkomma, och ther var Herr Johan Brunke Höfvitzman före. När the kommo in emot Stäkeborg, ther mötte them Hertogarnas folk, brände upp theras Skiepp och vordo them öfvermächtige. Och tå blef Herr Johan Brunke gripen, och *Ulf Svalebeck*, *Lydher Foss* och *Walram Skytta* med honom. The fördes alla till Stockholm, och sattes alla ther i tornet och något ther efter kom Rijksens Råd tillhopa, och skickade Herr *Matthis Ketilmundson* till Rijksens föreståndare, hvilken ther foor strax kring om Rijket, och kom thet till stadga igen.

Men the som bestallade voro på Nykiöping, togo Hertog Erichs och Hertog Waldemars döda kroppar upp af tornet, lade them på bårar, och satte them uth för Slottet, menandes

f) Cod. 12 addit: som var 11 Decembris.

g) Carl Elineson, filius Arvidi Göstafson et Helenæ (Elin) Sture. Cfr. Sect. I. p. 57.

h) Birger Pederson (Brahe), Uplandiæ legifer et dux Uplandorum. vid. Chron. Rhythm. supra p. 47. Auctor vero noster, *Ericum Olai* secutus, Matthiam Kettilmundi Uplandorum et Birgerum Westrogothorum ducem appellat.

i) Skärkinds Hus, in paroecia ejusdem nominis, pristina sedes Folkungorum fuit. Cfr. supra p. 48. Immo hujus gentis propagines inter rusticos ejusdem paroeciæ etiamnum superesse sermo est. Cfr. *Tant*, Diss. de gente Folkungica. Ups. 1815. pag. 18.

k) Vid. supra p. 49.

l) Cod. 1. Posse. Filius Petri Porse. Dux Hallandiæ meridionalis den. 1333. Uxorem duxit 1327 viduam relictam Erici Ducis Ingeburgem. *Uggla* Råds Längd. T. II. p. 23. Cfr. *Lagerbring* T. III. p. 129.

nandes villia stilla them ther med, som ther utan före lågo, så att när the skulle få se sina Herrar döde vara, skulle the intet mehra strijda för them, men thet blef intet af. Ty att the som Slottet bestallat hade, sade sig villia strijda för Hertog Erichs sons skull, och ther med togo the Hertogarnas kroppar, förde them till Stockholm och begrofvo them i Bykyrckiona. Något ther effter blef Nykiöpings Slott uppgifvit, och thet vart så nederbrutit i grund, men the som Stäkeborg innehade, höllo thet något längre för Konung Birgers sons skull, then the ther uppå hade. Dock på thet sidsta nödgades the att gifva Slottet upp, och eij med bättre vilkor, än att Junkar Magnus måste gå af för en fånge; men alla the andra gingo af Slottet med behåldna håfvor. Så blef och Stäkeborg med några andra Slott som Konung Birger tillhörde i grund nederbrutin. Ock Junkar Magnus sändes till Stockholm, ther sattes han i häktilse. Och effter thet att the af Dannemark hade varit med Konung Birger, tå han slog the många bönder ihiel i Westergöthland, som förberördt är, therföre församblade Herr Matthis Rijksens föreståndare alt folk som han åstadkomma kunde, drog ther med in i Skåne och förderfvade thet hela landet i grund, och förde så heem med sig try hundrade fångar, ibland hvilka voro månge Riddare och Riddersmäns män. Sedan stämde Herr Matthis alla the bästa af Rijket tillhopa i Stockholm, och tå blefvo Herr Johan Brunke, Ulf Svalebeck, Lydher Foss och Walram Skytta dömde till stegel, och the sattes alla på hiul, och är en gammal mening, att Brunkeberg fick ther namn utaf, att Herr Johan Brunke blef ther steglat.

Tå nu Konung Birger som än tå var på Gottland fick thet vetta, att Herr Johan och the andre voro steglade och att the Svenske redde sig till att sökia honom och achtade honom ondt, therföre flydde han till Dannemark. Och tå var Konung Erich död, och hans broder Christopher var Konung effter honom, men samma Christopher var intet när Konung Birger och Drottning Märeta så gunstig, som Konung Erich varit hade, ty han sade att Drottning Märeta hans syster hade aldrig varit honom god. Dock anammade han them i theras eländigheet, och förlänte them en gård som heet Spikaborg, och tu Härade ther under. Men the Svenske togo Gottland in, och effter Christi byrd år 1320, vijd ellofva tusend Jungfru tijd *m*), tå vardt hållen en Herredag i Stockholm, och Junkar Magnus Konung Birgers son togs tå utaf häktilsen. Och blef tå allmänneliga beslutet, att han måste dö för sins faders missgärning skull, dock ursakade han sig nog, att thet var honom högeliga emot, att hans faderbröder voro så af daga tagne, och var thet vitterligit nog att han intet var ther vållandes uti, effter thet han på then tijd var i Dannemark. Så vardt honom och lofvat med svåra eder then tijd han blef fången, att honom skulle intet skada till sitt lif. Theslijkes hade och båda Hertogarne med Rijksens Råd och hela Adelen någor år tillförene utvalt honom till Konung och giort honom sin ed ther uppå, men alt sådant kunde slätt intet hielpa, ty alle voro tå så hätske vordne på Konung Birger, att the ville ju hämnas thet på sonen, medan the icke kunde få fadren. Ty leddes Junkar Magnus, then ther en dejelig ung man var, in uppå Helgeandsholmen, och ther blef han halshuggen och vardt begrafven vijd Konung Magnus Ladhulås sins faderfaders graf. Tå Konung Birger och Drottning Märeta thet fingo vetta, blef theras sorg desto större, och the lefde sedan icke länge *n*), och vordo begrafne i Ringstadha.

Så fingo nu alle thesse tre bröderne en skröpelig ändalycht, the ther Rijket till stoor skada och förderf varit hade, och thet är ett jämmerligit ting, att the skola vara skadelige, som till nytto och gagn upsatte äro. Theras fader Konung Magnus Ladhulås mente sig villia väl beställa om sina barn, att the skulle komma till stoor Herradöme och vara väldige Förstar effter hans död, och att Rijket skulle stå i frijd och roligheet, men thet kom både them och Rijkena till skada och förderf. Så ser man huru stoor feel menniskiors upsåt och anslag hafva, många mena sig villia väl försee sin barn, och gifva them ther med orsak och tillfälle till thet som ondt är. Hvar thesse tre bröder hade varit mindre män än the voro, hade thet varit them sielfvom och menige rijkena till mindre eller till ingen skada, men ther man söker välde och Herradöme, och icke står så i Gudsfruchtan, som thet bör vara, thet varder them sällan väl bekommandes, och thet plägar endeles gemenliga så tillgå, att ju flera barn Herrarna hafva, ju skadeligare är thet, effter thet the sällan förlijka sig väl, och vilia alla vara lijka gode, med mindre Gud alsmächtig besynnerliga

m) Die 21 Octobris.

n) Ille obiit a. 1321. Illa vero 1341.

ga gifver sina nåd, ty måste man allvarliga bedia honom ther om. Och med thenna två Hertogar Erich och Waldemar fick Hertogavälde ända här i Sverige, ty alt sedan hafva här inga Hertogar varit, undantagandes en som Konung Magnus upsatte *o*), thet dock icke blef varachtigt, som man här effter hörandes varder. Men i en lång tijd tillförene voro här altijd Hertogar, och synes thet hafva varit orsaken, hvij sådana Herrskap nederlades här i Sverige, att här kom offta obestånd, tvist och tvedrächt af, som tillförene omtalat är.

Tå nu Konung Birger var rymder af landet och the Svenske hade fått all Slotten in, kallade Herr Matthis Kettilmundson Rijksens Råd, allan Adelen och några fullmyndige af hvarje Lagsaga till Mora ting, effter Christi byrd 1319, vijd St. Joh. Baptistæ tijd, ther blef tå effter lång förhandling Junkar Magnus Hertog Erichs son, utvald och hyllat till Konung öfver Sverige, och tå var han eij äldre än på sitt tridie åhr. Samma åhr blef Konung Erich i Dannemark död och hans broder *Christopher* blef Konung effter honom, och vijd tu åhr ther effter blef Konung Håkan i Norige död, och hade ingen annan arfvinge effter sig, än thenna samma Junkar Magnus, som var hans dotterson, therföre togo Norske män honom och till Konung öfver Norige. Men effter thet han var sielf ett barn, stod Herr Matthis för regementet, så länge han växte upp. Hans moder Hertoginnan var och mycket med i regementet, och var tå i mång år ganska god fred i rijket, så att alla förkofrade sig, blef och Konungens fatabur upfyldt med stora rijkedomar. Någor år ther effter, blef en mächta stor feigd och örlig i Dannemark med Konung Christopher, af hvilken feigd han kom i stor tvång, och the Holster med många andra Tyska Junkare fingo i pant för theras sold mång Land och Slott i Rijket, besynnerliga hade the Skåne inne, och tvingades thet landet ganska hårdeliga af the Holster. Thesslijkes voro the Skåningar i stort tvång af the Svenska, förty the hade icke än tå utgifvit then summo som the plichtige voro för theras fängelse, ty the voro try hundrade fångar som Herr Matthis Kettilmundson hade fört ther utaf landet som förberördt är.

59. Magnus Smek

Effter thet att the nu i Skåne så trängdes på alla sijdor, och ingen macht var i Dannemark till att komma them utaf sådana nöd och tvång, therföre beslutades ther så, att the skulle gifva sig under Konung Magnus i Sverige, och han skulle kiöpa landet här under rijket, och låta the Tyska få thet, the till achters voro *p*), och thetta begyntes först handlas vijd år 1332 effter Christi byrd, vijd tretton år sedan Konung Magnus var hyllat. Och tå blef Erkiebiskop *Olof Wise* död, och året ther effter tog Konungen halfparten af alla Kyrkiotijonder öfver hela Rijket till hielp att lösa Skåne in med. Och gaf Konung Magnus först ut fyra och trettio tusend lödiga mark Sölf, Cölniska vicht, och thet fick Grefve *Johan* af Holstein. Sedan gaf han ut tijo tusend, och så tolf tusend lödiga mark Sölf, som the bref ther uppå gifven klarliga innehålla, gafs och sedan mehr ut, heller och som nog troendes är, vardt afslagen then Summa, som the Skåniska fångar utgifva skulle för theras fängelse, så att hela Summan som Skåne kiöptes för, lopp till siuttio tusend lödiga mark Sölf, alt Cölnisk vicht *q*). Och giordes ther ganska store förvarningar och förplichtelser uppå att Skåne, Halland, Bleking med Hvetenöö *r*) skulle till evig tijd blifva under Sverige, som Konung Waldemars egen bref med många Biskopars och Dannemarks Rijkes Råds bref, ther uppå uthgifvin klarliga bevisa, af hvilken bref uthskrifterna ännu mångastädes finnas, men förplichtelsen lydde så, att om någor Dannemarks Konung ville saka heller tala på Skåne, tå skulle alt Rijksens Råd sättia sig upp emot honom, och then som Konung skulle blifva, skulle svärja, att han icke skulle tahla på Skåne. Och skedde sidsta beslutningen Anno Domini 1343, och hafva sig så väl tijo eller tolf år förlupit ifrå thet kiöpet först giordes, och sidsta penningen utgafs. Och ther med hade Konung Magnus fritt inne Sverige, Norige och Skåne, och stod thet i alla måtto ganska väl till, ty Herr Matthis Kettillmundson stod för regementet. Och effter thet Konungen var nu så till ålders kommen att han skulle gå uppå giftermåhl, therföre var honom bestält en Jungfru utaf Frankrijke, en Greive dotter som heet *Blanka s*), och blef Konung Magnus krönter i Stockholm effter Christi byrd åhr 1335, tå han var vid nijtton åra gammal. Och året ther effter gaf han thet Södra Slottet eller Tornet i Stockholm ther till, att ther skulle byggias Svartbrödra Klöster utaf, och med samma Drottning Blanka åtte Konungen två söner *E-*

rich

o) Bengt Algotson, de quo infra.

p) Vara till achters, pone esse, respectu pecuniarum quæ restabant.

q) Conferantur vero allegata *Hadorphii* ad Chron. Rhythm. p. 23. et quæ observavit *Lagerbring* T. III. p. 264.

r) Hven, insula, antiqu. Hvedan l. Hveten.

s) Filia Johannis Comitis Namurciensis.

rich och *Håkan*, och tre döttrar. Samma år tå Konung Magnus var krönter, red han sina Erichs gatu, och gaf Westgöthom ibland annat then lag att ingen Christen skulle sälias till träldom, som alt in till thenna dag skedt är *t*). Hade och Konung Birger sådana lag utgifvit, som förberördt är. Så finnes och ännu Konung Magnuse Lagbook, som han Sudermannom gifvit hafver *u*).

Anno Domini 1341 blef Erkiebiskop Peder död, hvilken ther hade varit en Svartmunk, han vardt begrafven i Sigtuna Klöster. Anno Domini 1344 blef Herr Ulf *v*) *St. Brigittæ* man död.

Tå Konung Magnus hade fritt fångit Skåne in och var en väldig Konung öfver Sverige och Norige, och var vijd trettio åra gammal, och Herr Matthis Ketilmundson död var, begynte han sielf regera, och lät icke regera sig af androm, som alt in till then tijd skedt var, och kom så med tijden ther till, att regementet vardt icke sådant som thet skulle, ty Konungen (efter som våre Svenske Chrönikor allmenneliga innehålla) vände sig till lösachtighet, begynte förakta the gambla och hålla sig intill the unga *x*); therföre kunde thet icke länge gå väl till, förty ther godt regemente vara skal, ther måtte förfarenheten vara med, hvilken mera finnas när the gambla än när the unga. Ther the unge än understundom hafva villian god, så kunna the dock sällan gifva beståndig råd uth till godt regemente. Men the gamle som af förfarenhetene förnummit hafva, hvadan bestånd och obestånd af komma plägar, the kunna beståndigare råd utgifva, efter thet the med ålderdomen förstånd och förfarenheet fått hafva. Dock sådant achtade Konung Magnus intet, ty kunde thet och icke länge gå väl till. Så länge han lät regera sig af androm, vardt hans regemente högeliga prijsat, och thet varade vijd pass sex och tiugu år, men thet regemente han sedan förde i tiugu år varder högeliga lastadt. Med tijden tänckte han och till att betvinga the Ryssar och Careler, som altijd giorde skada in på hans land. Till thenna feigden solderade han mycket folk af Dannemark och Holsten, ther Grefve *Henrich* af Holsten och med var. Men efter thetta fremmande folket var landet till en stor tunga, så att hvar man i landet ther öfver klagade, skall St. Brigitta (ty tå var hon i dagom) gått till Konungen och rådt att han skulle låta alt fremmande ifrån sig och till thenna Ryssa feigdena bruka sitt eget lands folk. Och på thet hon skulle blifva thes bättre hörd, gaf hon före, att hon om then samma Ryssa feigdena eller resan hade fått besynnerliga uppenbarelse så att hvar Konungen ville lyda hennes råd skulle honom ske lycka emot fienderna, men ville han och icke lyda, tå skulle han ingen framgång få med sin anslag. Men Konungen achtade thet intet, utan hölt thet för löst qvinno snack. Så hade hon och altijd nog beställa med thenna Konung Magnus, och straffade honom för hans lefverne, handel och anslag, och alt sade hon sig göra af uppenbarilse, som hennes uppenbarilses böcker nog utvijsa *y*), men hennes uppenbarilse achtades intet så högt medan hon lefde, som sedan skedde, tå Påfven hade henne gillat och stadfäst, hvilket nog pulsamliga *z*) tillgick. Ty månge lärde män satte sig ther emot och höllo thet för drömar, som thet och lijkast är.

Tå nu Konung Magnus redo var, drog han med en ganska stor macht emot sina fiender, och hade med thet första stoor framgång, så att han vann Ryssarna af thet Slottet Peckensare, tå man skref åhr efter Christi byrd 1348, och hade han så bekrächtat sina fiender, att the måste gifva sig honom i händer, men han lät bedraga sig med en falsk dagtingan, ther Ryssarne bedrägeliga utlåfvade och utfäste Sölf och Guld öfver nog, och ther med gaf han them lös som han bekrächtat hade, och thet fördrögdes och förhalades så länge med honom, att Ryssarna församblade sig en ganska stoor här af Lettoger och Tartarer och föllo honom hasteliga öfver, ther han låg med sin Skepp och Här, och bestallade honom så, att han icke undkomma kunde med mindre han måste grafva sig med stor farligheet ett nytt utlopp af ene elf ther han uti låg, så att han kom till siös igen med sin Skepp, och måste så fara heem igen med liten prijs. Ryssarna fingo så Peckensare Slott igen, och the Svenske som ther uppå voro vordo jämmerliga ihiälslagne. Och efter thet Konungenom så missgicks i thessa feigde, gick thet rychtet ut, att thet skiedde för then skull, att han icke lydde St. Brigittæ råd efter, af hvilket hennes uppenbarilse ingen lijten styrckelse fingo, så att alt thet hon sedan sade om samma Konung Magnus och annat mehr

som

t) Anno 1335 promulgata legitur ap. *Hadorph*, App. ad Leg. Bircens. p. 10.

u) Lex Sudermannica sanctionem a Rege obtinuit anno 1327.

v) Gudmarson till Ulfåsa, legifer Nericiæ.

x) Cod. 15 addit: och achtade mer fåfängio än thet menige bästa.

y) V. Revelationes S. Brigittæ, typis primum ed. Lub. 1492 L. IV. C. 3. VI. 41. VIII. 39 sq.

z) Adv. ex adj. Pulsam, molestus.

som hon sade sig hafva uppenbarilse uppå, thet vardt af mångom gillat och stor macht gifven, lijka som thet hade kommet af himmelen som hon och sielf sade. Af thenna utreso blef Konung Magnus mycket till achters, så att han nödgades sättia them Slott och Land i pant för theras Sold, som med hade varit. Somliga Chrönikor hålla så att Grefve Henrich af Holsten hade Calmarne inne, kan hända att han fick thet in i thessa reso, och hade thet sedan länge i sitt våld. Till samma utreso, lät Konungen uptaga alt Romskott i sin land, af hvilket nog märckiandes är, att han hafver hafft en stoor bekostning, vardt och landet svårliga betungat, med stora och många beskattningar. Så kom thet dock på thet sidsta till ett upslag och förlijkning emellan thenna Konung Magnus och then Stora Försten, Konung Jörgen af Nogård, så att uptecknat vardt en rågång emellan Ryssland och Sverige, ther Ryssarna alt sedan hafva påkallat och villia hafva bort en del af Carelen med samma Rågång. Men thet man hafver med svärd intagit, låter man icke gierna med dagtingan bortgå.

Effter Christi byrd år 1350, var then stora pestilentien här i Sverige, som kallas Digerdöden, thet är then store döden. Somliga kalla honom Svarte döden. Samma pestilentia gick så godt som öfver heela verldena, och tu år tillförene var hon begynnadt i Indien, och gick så öfver alt, och dödde så jämmerliga, att minsta parten blef lefvandes i verldene. Mång huus och byar blefvo platt öde, thet man ännu mångastäds see må. Ther står nu skogh som förra bodde folk. Sådana plågor skola lära oss, hvad Guds vrede hafver innebära. Så förgiftigt var vädret att ther dödde både folk och fä.

I thenna Konung Magnuse tijd vardt så beslutat, att alle Kiöpmän som Spetzerij förde hijt in i landet, the skulle med hvart fyratijo marcka värde, föra ena lödiga mark Sölf, hvilka the på Myntet bära skulle och taga igen half femte mark, så godt var myntet än tå på then tijd. Och thetta skedde på thet myntet skulle förökas i landet. Samma stadga vart sedan offta förnyat.

Såsom tillförene berört är, att Konung Magnus gaf sig till lösachtigheet och till sådana obeqvemlighet (effter som ett allmänneligit rychte utgick) att ibland Christet folk icke var lofligit sådana tänckia eller tala, mycket mindre att bedrifva *a*). Och vardt han ofta förmanat till bättring, än tå som Historierna säija, ther följde ingen bättring effter, utan hans lefverne blef mer och mer utropat, ther alla stygdes vid. Han förachtade och sitt Rijkes Råd, och tog sig rådgifvare effter sitt sinne, och snarast sagt, alt ondt fördes ut om honom, men huru ther om hafver varit i sanning, må Gud vetta som alles theras domare är. St. Brigitta hafver nog hafft med honom beställa, och af hans regemente hafver hon tagit stort tillfälle att tala om Herrar och Förstar, och alt skulle thet vara af uppenbarilse som hon sade *b*). Thet hon straffade honom före, var thet, han var then Helige Kyrckiones stadgar olydig, han var en Bannsman, lyst i Påfvens bann och achtade intet bann, ty var han en kiättare, han var en uppenbara menedare, han lade mycken oskiälig tunga på landet, han lät oskickeliga Clercker komma till Kyrckiones Lähn och Præbender, och han giorde mycket emot Sveriges lag och goda sedvänjor, han lät hvarken lag eller rätt ske i landet, och annat sådant mer kastade hon honom före. Och enestäds säger hon att Jungfru Maria befalte att Rijksens Råd skulle sättia sig upp emot Konungen, och sättia honom af regementet, om han icke ville bättra sitt lefverne *c*). Sådana gaf hon Rijksens Råd in och vinlade sig therom, att alla skulle komma i then meningen, men thet är nog befruchtandes, att then Jungfru Maria som St. Brigitta hafver skutit uppå, hafver icke varit then sanskyldiga, effter thet hon ville uppväckia tvist och tvedrächt. Är också nog troendes, att thet hafver icke aldeles vordet rätt handlat med thenna Konung Magnus, och ju mehra St. Brigitta hafver hafft här med beställa, ju mindre är thet till troendes. Så skrifva dock somliga om thenna Konung Magnus, thet och St. Brigitta bekänner, att han gierna hafver hört mässo, gierna läsit och fastat och af gudeligheet i en lång tijd icke velat gå i säng med sine Förstinna, ther hon och med thet första skulle hafva gifvit samtycke till, och han är så ther öfver kommen på fall. Någon skuld kan han väl hafva hafft, men ganska illa hafver han varit utförd, hvilket och mycket ther af kommet är, att han var i Påfvens bann, och interdict eller förbod var kommet öfver landet för hans skull och stod länge, ty han bar opp Romskottet och hölt thet inne med sig, hvilket altijd plägade till Rom sändas af hans Land och Rijke. Till hvilka penningar ändock han nu för then Ryssefeigden skull väl synes hafva någon rätt, ty Påfven gifver och före, att thessa penningar skola utleggias till att försvara Christendomen med för the Ochristna. Likväl såsom man tå allmänt var till sinnes, vardt hans yn-

nest,

a) Cod. 12 habet: och kom så när att han öfvergaf sina Förstinna.

b) Revel. S. Brigittæ. L. VIII pluries.

c) Revel. Extravag. C. 80.

nest, som dock icke stor var i landena, för then saken skull än så mycket mindre. Så hade han och gripit Biskop *Heming* i Åbo *d*), men för hvad saak vet man icke, hvilket och efter som tijden tillsade, tå vart räknat för en bannsgierning, effter han intet achtade sådana baun eller interdict, thet dock alla andra räknade högt, ty vardt han räknat för en öfvergifven man och talas alt ondt om honom och hans lefverne. Men största agget och hatet emellan Rijksens Råd och honom gick theraf, att han förachtade Adelen och the gambla, och tog unga, the som af ringa slächt voro, i sitt Råd, och satte them långt fram öfver the andra, thet Rijksens Råd och meniga Adelen storliga misshagade.

Therföre på thet the skulle få tillfälle att sättia honom af Regementet, gingo the till och utvalde Junkar *Erich* hans son till Konung öfver Sverige, som icke mehr än fem åra gammal var. Och Junkar *Håkan*, som ett år yngre var, giorde the till Konung öfver Norige. En part mena att thet skiedde med Konungens och Drottningens samtyckio; men en part säija att thet var them emot, thet fast lijkare är. Så hade och Konung Magnus upsatt en sin tienare, then aldeles effter hans sinne var, dock ung och af ringa byrd. Honom satte han upp för en Hertoga eller Höfvidzman öfver alla andra i Rijket, och fick honom all bästa Slott och Fäste in, emot Rijksens Råd, och han kallades Hertog *Bencht e*). Och Junkar Erich ville han intet räkna för Konung, utan för Hertoga, ther oviljan emellan Rijksens Råd och Konungen mehr och mehr förökades af. Och sedan Junkar Erich kom till någon ålder, hölt Rijksens Råd sig in till honom, then the för Konung utvalt hade, och kom så till en stoor feigde emellan fadren och sonen. Och then förberörda Hertog Bencht Konungens tienare, som så högt upsatt var, drefvo the Svenske af landet till Skåne, och Drottning Blancka foor för hans skull till Konung Waldemar i Dannemark, och begärade hielp att han måtte komma in i rijket igen, men ther blef intet af, ty the Svenske slogo honom ihiäl i Skåne. Och i samma reso låfvade Drottningen thet ut, att Konung Waldemar skulle få Skåne igen, om han ville fölia hennes villia effter, och i så måtto blef först handlat ther om, huru Skåne skulle komma ifrå Sverige igen. Och Konung Waldemar försummade thet intet, ty han ville gierna hafva thet igen, och var thet en stor neesa att Drottningen skulle i sådana värf utsändas. Manfolk och icke qvinfolk skulle thet ärendet uträttat.

Tå nu feigden hade en tijd lång stått emellan Konung Magnus och hans son Konung Erich, som Rijksens Råd hade med sig, och mycken skada och förderf skedt var, så kom thet till ett upslag, och vardt ett Herremöte hållet i Jönekiöping, till hvilket möte komne voro Hertog *Albrecht* af Mekelborgh, som hade Konung Magnuses Syster till Förstinna, och Grefve *Adolff* af Holsten, som hade hans Systerdotter. Ther blef tå saken förlijkt emellan Konung Magnus och Konung Erich, så att alt skulle vara en aftalat sak, hvad then ene parten hade förargats på then andra, och ther blefvo tå landen skipt them emellan, så att Konung Erich fick Skåne, Bleking, Södra Halland, alt Småland, Calmare, Östergöthland och Åbo Sticht. Men Konung Magnus behölt Stockholm och all Upland, Öland, Gothland, Westergöthland med Wermeland, Dahl och Norra Halland, och i samma möte vardt beslutadt, att Konung Magnus skulle lefverera ifrå sig all the bref som lydde på Skåne, huru thet under Sverige kiöpt var. Fyra Biskopar och fyra af the yppersta ibland Ridderskapet skulle hafva them i förvaring. Men thet kom intet thertill, förty Konung Magnus fick icke brefven ifrå sig, och ther af kan man väl märckia, att Rijksens Råd hade ther en fara före, att Konung Magnus skulle låta Konung Waldemar få brefven, som Drottningen utlåfvat hade.

Thenna Dagtingan och Herremöte skedde effter Christi byrd år 1357 om vårena, vijd St. Marci Evangelistæ tijd *f*), och än tå att Konung Magnus hade fåt sin part af rijket, så är dock nog märckiandes af then stadga, som står i EdzöresBalken i Stadslagen, then Konung Erich giort med Rijksens Råd i Stockholm på St. Catharinæ tijd, på samma år, att samma Konung Erich hafver varit mächtigare och mera afhållen än hans fader. Annars hade ju Konung Magnus vordet i samma stadga med benämdt, besynnerliga medan thet skedde i Stockholm som på hans deel fallen var. Dock thet är klart påtaga, att Sonen achtades mer än fadren. Stadgan som nu omtalat är, lyder emot them som göra sampnat emot Borgmästare och Råd, och är insatt i Stadslagen *ff*).

Effter nu att Konung Magnus och hans Förstinna förnummo, att theras son växte mehr

d) Cfr. *Porthan* ad *Juustens* Chron. p. 287.

e) De illo *Er. Olai* p. 130: Exaltavit Rex in Ducem quendam infamiæ suæ consortem, cum maximo scandalo et occasione ruinæ.

f) Die 25 Aprilis.

ff) StadsL. Edzör. Balk. C. 27.

mehr och mehr till och the vordo förachtade, än tå att theras son hade them lijkväl för ögon, undantagandes att han var högst i regementet, så tänkte the till (effter som en allmännelig mening var) huru the skulle komma honom om halsen, på thet att Rijksens Råd icke skulle hafva sådana bistånd af honom, kallade så honom till sig under thet skeen, att the ville hafva någon vänlig handel med honom, och några af Rijksens Råd med honom. Ther gaf tå hans moder honom en dryck, af hvilken han fick sin död, så att tiugu dagar ther effter blef han död, och tå han kände sig vara förgifven, sade han, att the som hade födt honom till verldena, the voro och the samma som honom skiljde vijd verld ena.

Anno Domini MCCCLI blef Erkiebiskop *Heming* död.

Tå nu Konung Erich död var, kom Konung Magnus åter till macht igen, och blef väldig öfver heela rijket. Dock lofvade han thet ut med svåra eder och förplichtelse att han skulle bättre skicka sig ther effter, än han tillförene giort hade. Rijksens Råd giorde och honom igen stor förplichtelse. Men huru stoor förplichtelse här skedde på båda sijdor, så låg dock lijkväl hatet qvar i hiertat och ingen parten unte then andra godt, ty att Konungen var illa tillfrijds med Rijksens Råd, för thet the hade satt hans son honom öfver husfvudet. Och Rijksens Råd hade en ond villia till honom, för thet han hade (som meningen var) förgiort theras Konung. För sådana ond villia skull, begynte Konung Magnus, som nog troendes är, hålla sig intill Konung Waldemar i Dannemark, på thet han skulle vara thes mächtigare emot Rijksens Råd, att the icke skulle kunna göra honom så mehr som the förra giort hade. Och tå begyntes utan tvifvel handlas om giftermål emellan Konung Håkan och Konung Waldemars dotter Margaretha. Men Konung Waldemar var Konung Magnuse för klook, lockade och lismade och till äfventyrs trugade med, så länge han fick alt Skåne igen, med all bref som ther på utgifven voro, och är intet tviflandes, att Konung Waldemar ju hafver låfvat honom stort bijstånd emot hans ovänner. Och theraf att han lät så bedraga sig, blef han kallad *Smek*. Och effter han nu så hade bebundit sig med Konung Waldemar, begynte thet rychtet utgå att båda Konungarna skulle hafva thet i sinnet, att the ville förderfva theras Rijkens Råd, och Konung Waldemar giorde sig redo med mycket folk, föll in i Skåne, bestallade Slotten och tog landet in. Men Konung Magnus lät så bemärckia sig som han ville undsättia landet, dock gick thet så långsamt till, att nog märckias kunde, att thet icke var hans alfvar, utan att thet skedde med hans villia, eljest hade han varit mächtig nog till att försvara thet: han hade Sverige, Norige och Skåne inne, ty hade Konung Waldemar intet kunnat skaffa emot honom. Så hade och Konung Magnus thet så beställt, att Konung Waldemar skulle fara till Gothland och straffa them ther uppå landet, men hvad orsaken hafver varit ther till, kan man intet retzliga vetta *g*). Somliga säja dock, att han lät thet göra förthenskull, att the ther uppå landet icke ville gifva honom sådana skatt som han begärade af them. Dock churu här om är, thet är ju klart, att han hafver haft en ond villia till them, och kunde sielf för Rijksens Råd skull icke så straffa them som han ville, ty lät han thet en annan göra. Samma Konung Waldemar förderfvade Gothland i grund. Tre resor på en dag vann han them öfver ther på landet, och vordo slagne aderton hundrade bönder på St. Jacobi affton *h*) Anno Domini 1361. Tå förderfvades landet så att thet aldrig kom till sådana macht igen sedan, som thet var tillförene. Thet var i förtijden ett mächta rijkt land, ty thet hade varit Stapulen i Östra siön. Men nu blef thet förderfvat, och lät Konung Waldemar föra alla rijkedomar tädan af landet, osäjeligt Guld och Sölf, dock kom thet honom intet till godo, ty skeppet blef borta som thet var uppå. Satte han och sina Fougdar och Befallningsmän ther uppå landet, men the blefvo ther icke länge förra än bönderna slogo them ihiäl. Så skinnade och Konung Waldemar Öland, bröt ther Slottet ned, och ther blefvo fem hundrade bönder slagne och landet platt förderfvadt. Thet behagade Rijksens Råd och the Svenska ganska illa, och vordo så mycket värre tillfreds än the förra voro, att Konung Magnus lät så bortgå Skåne och förderfva Cronones land. Hade the och många andra saker emot honom, hans onda lefverne ropades uppenbarliga ut mångom till förargelse, och thet rychtet gick ut om honom, att han icke annat hade i sinnet utan att förderfva Rijket i grund. Therföre kom thet tå ther till, att the Svenske vände sig till Konung *Håkan*, Konung Magnuses son, hyllade honom för sin Konung, som the hans broder tillförene giort hade, och kommo honom ther till att han lät gripa sin fader i Calmare Kyrkia på St. Martini dag, och han blef satt på Calmare Slott. Och blef tå så handlat, att Konung Håkan skulle hafva Hertog Albrechts af Mekelborg

g) Cfr. Diar. Minor. Visb. Sect. I. p. 44. *h*) Die 20 Decembris.

borg fräncka Jungfru *Elisabeth*, Grefve Henrichs Syster af Holsten, och öfvergifva Konung Waldemars dotter, then han tillförene trolofvat hade.

Men thet skall man här vetta att Historieskrifvarena draga icke aldeles öfverens, huru med thetta gifftermåhl tillgångit är. Somblige säja så att Grefve Henrich Jungfrunes broder skulle på then tijd hafva haft Calmare i pant, tå thetta gifftermåhl bebundet vardt, och att thetta skulle hafva skedt med Konung Magni samtyckio, och med sådana förplichtelse, att om samma Grefve Henrich icke lät thet hafva framgång, tå skulle han mista Calmare som han för ena stora penningesummo i pant hade, och ther till skulle han vara förfallen till sextijo tusend lödiga mark Sölf, hvilka han Konungenom gifva skulle *i*). Men Konung Magnus hade på then andra sijdan så förplichtat sig, att om han icke lät giftermåhlet gå fram, tå skulle alt hans Ridderskap vara frijtt ifrån then ed och huldskap the honom plichtige voro, och the skulle tå vända sig till Grefve Henrich. Till hvilket Ridderskapet sig med svåra eder förplichtat hade, men somlige Chrönikoskrifvare beröra intet om sådana förplichtelse. Dock ehuru ther om vara kan, thet är ju klart nog, att Rijksens Råd hafva mäst begått thetta giftermåhlet, att the skulle vara thesto mächtigare emot Konung Waldemar, som Skåne inkrächtat hade, och vordo många af them utskickade, som Jungfruna inhämta skulle. Men Konung Håkan vände sig till ett annat sinne och gaf sin fader lös igen, och så begynte åter Konung Magnus handla med Konung Waldemar om hans dotter Jungfru *Margaretha*, att Konung Håkan skulle få henne till Förstinno, som tillförene beslutadt var. Och tå som först blef handlat om thetta giftermåhlet, effter som en part mena, hvilket och nog troendes är. Tå lät Konung Magnus Konung Waldemar få Skåne igen till morgongåfvo, på thet att giftermåhlet skulle ju gå fram, men thet var alt för stoor och skadelig morgongåfva. Sådana morgongåfva plägade tillförene icke gifvas. Then gambla Wästgöthalagen håller så inne, att Konungens morgongåfva skulle icke högre vara än tolf marker Guld *k*). Mark Guld plägade räknas på siuttio och två Ungerska Gyllenne; men thenna morgongåfva var alt för stor, och är klart nog att om Skåne är så vordet handlat, att Konung Waldemar skulle sielf taga Skåne in, ty Konung Magnus var icke så mächtig, att han kunde låta honom thet upp, icke ville han häller låta bemärkia sig ther med att han skulle så låta thet gå bort. Dock var thet ju hans villie, annars hade han icke antvardat brefven med rätten ifrå sig. Men huru thet rätzliga tillgått är med både thenna giftermåhlen är icke af Chrönikoskrifvarna så liusliga föregifvit, som thet väl behöfdes. Dock thet kan man ju klarliga märkia, att Rijksens Råd ville, thet giftermåhlet med Grefve Henrichs syster skulle gå fram och thet andra göras om intet. Men Konung Magnus giorde thet ogilt, och lät sin son få Konungens dotter i Dannemark. Så är thet icke i Chrönikona klarliga uttryckt, om Konung Magnus lofvade Skåne bort förra än något talat vardt om thetta giftermåhlet, eller om thet skedde alt tillijka. Troligast synas thet vara, att tå Konung Magnus ville förbinda sig med Konung Waldemar, att han skulle vara thes mächtigare emot Rijksens Råd, som tillförene sagt är, tå hafver vordet handlat om thetta giftermåhlet, och Konung Waldemar som listig var, hafver så låckat och lismat med Konung Magnus, att han lät gå bort Skåne.

Tå nu sådana sändebud som thertill höfdes voro förskickade här utaf Rijket till Holsten att hämta Grefve Henrichs Syster, som utlåfvat var, tå hade Konung Magnus thet så bestyrt, att Konung Waldemar skulle förhindra then brudaskaran, hvilket och så skedde *l*). Om hösten tå the seglade ifrå Trafvene *m*) försatte vädret them in under Dannemarks sijdona, och Konung Waldemar lät taga them fatt, och förskickade them omkring på sin Slott i fängelse. Men Hertog Albrecht af Mekelborg, som hade Konung Magnuses Syster *Euphemiam*, och, som nog troendes är, Grefve Henrich med, giorde sig redo med alla macht och föllo in i Dannemark, och giorde ther i fiorton veckor med rof och brand stor skada, så länge att Konung Waldemar effter lång förhandling gaf them lös igen. Tå nu Hertog Albrecht hade fått Jungfruna lösa med the andra som med henne voro, lät han the Svenska fara hem igen till Sverige, att the skulle hålla Konung Magnus thertill att fullgöras måtte med thet giftermåhlet som uthlåfvat var. Men tå the heemkommo, vordo the intet väl undfångade, utan Konung Magnus fördref them utaf landet, och många andra som plägade honom straffa för thet han Skåne så skamliga bortgå låtit och annat mehr. Så att the voro fyra

i) *H. Corneri* Chronica novella ap. *Eccardum* T. II. p. 1105.
k) WGötha L. Gipt. B. 1 Fl.
l) R. Magni hoc in negotio versutiam frustra defendere conatur *Lagerbring* T. III. p. 485. Cfr. *Er. Olai* pag. 131. Chron. Rhythm. supra p. 56.
m) Trawemünde.

fyra och tiugu the bästa i rijket, som han fördref, ibland hvilka voro Biskop *Nils* i Linköping, Herr *Nils Stureson n)* Rijksens Drotzet, *Boo Jonson*, som sedan blef Drotzet, Herr *Carl Antra o)*, Herr *Carl af Ulfåsom p)*, Herr *Erich Karelson q)*, Herr *Bencht Philpuson r)* med andra frijborna män, till fyra och tiugu, hvilka alla måste fly landet. The kommo först till Gothland och voro ther en vinter öfver, sedan gofvo the sig till Hertog Albrecht i Mekelborg, hvilken ther undfångade them väl och hölt them en tijd lång när sig. Men the Svenske hade bod och bref till Konung Magnus och begärade hans vänskap, och att the måtte komma till theras arf och eget igen. Skref och Hertog Albrecht för them, dock kunde thet alsintet hielpa. Och så lät tå Konung Magnus thet giftermåhl emellan hans son Konung Håkan och Jungfru Margaretha, Konung Waldemars dotter, hafva framgång. Bröllopet stod i Kiöpenhamn Anno Domini 1363, och hastades fast med thetta brölloppet, ty Jungfrun var icke mehr än på sitt ellofte år. Och vid then tijden något förr eller sedan blef Drottning Blancka död.

Tå nu the Svenske, som landsflychtige voro, sågo att them intet var till förhoppandes, att the skulle kunna få vänskap igen, så vände the sig till ett annat sinne, och skrefvo Konung Magnus uppenbara feigde till, och hyllade så Hertog Albrechts son, then unga Hertog *Albrecht*, som var Konung Magnuses systerson, för theras Konung. Men somliga Chrönikor hålla så, att när Konung Magnus giorde thet gifftermåhlet som utlåfvat var med Grefve Henrichs syster af Holsten om intet, tå vände Rijksens Råd sig ifrå honom in till samma Grefve Henrich, hvilket the sig med svåra eder och löfte beplichtat hade, att han skulle vara theras Konung, och Konung Magnus skulle sättias af Regementet. Och lät Grefve Henrich starkeliga befästa sig på Calmare. Men effter thet han var en gammal och framleden man, therföre ville han icke anamma Konungaväldet, än tå thet honom låfvat var, utan bestälte thet så, att the Svenska skulle vända sig till en af Hertog Albrechts söner. Så utvalde the tå hans son näst then äldsta. Och säija somblige Chrönikeskrifvare, att tå Jungfru Elisabeth, som Konung Håkan fäst och trolofvat var, såg sig vara förachtad, ville hon aldrig annor gifftermåhl begära, utan gaf sig till then nya Orden i Wadstena som St. Brigitta tå begynnat hade, ther blef hon död. Tå Rijksens Råd hade utvalt then unga Hertog Albrecht till Konung, begynte hans fader then gamble Hertog Albrecht tänkia till huru han skulle föra honom in i Rijket, giorde så redo med skepp och folk och all then deel som ther till hörde, och förde honom först till Gottland, ther blef han strax af the Svenskas tillskyndan anammat för Konung. Thernäst kom gamble Hertog Albrecht med sin son till Stockholm, ther blef tå en allmännelig Herredag i hvilken Konung Magnus vart allmänneliga afsatt och dömd ifrå Konungadömet. Och Hertog Albrecht hans Systerson blef
60. Albrecht endrächteliga upsatt och utropat för Sveriges Konung, på St. Andreæ dag s) effter Christi byrd år 1363. Och vordo många saker föregifna, för hvad skull Konung Magnus dömdes ifrå Rijket, och äro thessa: 1:o För sitt slemma lefverne skull, ther alle stygdes vijd. 2:o Theslijkes hade han i lång tijd varit bannlyst bann öfver bann, men han förachtade thet. 3:o Han lät förderfva Gothland och Öland Cronones land. 4:o Han betungade landet, med många olagliga beskattningar. 5:o Han lät bortgå Halland och Skåne, som under rijket så dyrt kiöpt vardt. 6:o Han lät hvarken lag eller rätt hafva gång i rijket. 7:o Han hade i sinnet platt förderfva Rijksens Råd. 8:o Han hade så ofta gått emot sina eder och löfte. 9:o Han hade förbundit sig med Konungen i Dannemark, till rijksens skada och förderf, och mång annor stycke vordo föregifne, för hvilka han dömdes ifrå rijket. Och effter thet hans son Konung Håkan var ens till sinnes med sin fader, therföre ville the Svenske icke heller behålla honom för theras Konung, ändock the tillförene hade upsatt honom för Konung emot fadren, som förberört är. Dock vardt saken så förlijkt, att Konung Magnus skulle hafva en deel af rijket sig till uppehälle i sin lijfstijd; men Konung Albrecht skulle blifva vijd Konungaväldet, och ther skulle Konung Magnus gifvit sig tillfreds med, som en part mena.

Men sombliga säija att Konung Magnus gaf sig till ingen förlijkning med Konung Albrecht, utan stod honom strax med alla macht emot, hvilket fast lijkt är, att så tillgångit är

n) Nils Thureson (Bielke) v. *Uggla*, Råds-Längd. P. III. p. 28. Cfr. Sect. I. p. 44.

o) Loco illius Carolus de Tofta nominatur Sect. I. p. 44. Cfr. *Uggla* l. c. p. 30.

p) Filius S. Birgittæ, Eques & Legifer Nericiæ, obiit Neapoli d. 11 Febr. 1372, in procinctu itineris in Hierosolymam. Chron. Margarethæ abbat. p. 12. Cfr. *v. Stiernman*, Höfd. M. p. 160.

q) Eric Carlson (Örnfot) till Broby. *Uggla* l. c. p. 33.

r) Ulf till Skällaryd. *Uggla* l. c. p. 32.

s) Die 30 Novembris.

år; förty mång Slott och Fäste vordo i lång tijd hållen honom tillhanda, som Konung Albrecht icke vinna kunde. För Åbo Slott hade Konung Albrecht ena långa bestallning, och ther blef Herr Nils Stureson slagen *t*). Så begynte tå Konung Magnus försambla mycket folk af Dannemark, Norige och the landsändar här i Sverige som med honom höllo, och kom med sin son Konung Håkan dragandes upp ifrå Westergöthland med en stor här i then acht, att han platt ville fördrifva Konung Albrecht utaf landet. Men Konung Albrecht var tå i Finland med sitt bästa folk, ty hade och Konung Magnus tillfälle att göra thet han giorde. Men then litsla hopen af Konung Albrechts folk, Svenske och Tyske som tillstädes voro, giorde sig och redo, och möttes så båda härarna emellan Tillinge och Östansboo på en skog som heeter Gata *u*), emellan Enckiöping och Westeråhs, ther fick Konung Albrechts folk öfverhandena. Konung Magnus vardt gripen, och Konung Håkan vardt såår och kom noga undan, han gaf till flychtena och rymde till Norige. Och gick thet underliga nog till, att Konung Albrechts folk som var en ringa hoop vann sådana seger emot en sådana stor här, som Konung Magnus hade, och thet vardt räknat för ett synnerligit järtecken. Och thetta skedde effter Christi byrd år 1365, på måndagen effter första Söndagen i fastona, som tå var St. Matthiæ dag *v*). Och Konung Magnus sattes i fängelse på Stockholms Slott, sedan han i sex och fyratijo år hade Konung varit, och satt han i siu år i fängelse. Och Konung Albrecht lät bestalla all the Slott som höllos honom tillhanda, dock kunde han icke vinna them, men han och hans fader gamble Hertog Albrecht, som i någor år var här i landet sin son till hielp, kallade mycket främmande folk här in i landet, till att intaga the Slott och Fäste ther med, som höllos Konung Magnus tillhanda, och thetta främmande folket förderfvade landet i grund med gästningar, gärder, och skatt öfver skatt, så att både bönder och borgare vordo platt utarmade, effter thet att örligit med många utresor varade länge.

Anno Domini 1366 blef Erkiebiskop *Peder* död som Biskop hade varit i Linkiöping.

Tå nu Konung Magnus så satt i fängelsen, beflijtade sig Konung Håkan med allo macht att han måtte få honom lös, och upväckte landet emot Konung Albrecht, och hafver på then tijd ganska illa stått till här i riket, thess till bevijs hafver man här insatt en Copia af ett bref som Uplänningar hafva skrifvit Östgötharne och Westgötharne till, och är så lydandes:

"Alla Clerka och Leekmän ofvan Skogh Tivedh och Kolmård boende, sände allom them som boo och byggia nedan förnämbda Skoga hälso med Gudi! Våld och orätt, träldom och omilde, som j och vij och aller Sveriges almoge tolt hafvom af Tydskom mannom, sedan Hertogen af Mekelborg och hans son Albrecht, som vår Konunger skulle vara, och våld öfver oss fingo, kärom vij vårom Gudi, Jesu Christo och hans kiära moder S. Maria, S. Erice, S. Sigfride, S. Henrice, S. Peder, S. Paule, S. Laurentie och S. Eschille, som Rijkesens Patrona äro och allom Helgom mannom, och allom godom Christnom mannom, Konungom, Hertogom, Höfdingom, Herrom och Städom, af rätto nöd som vij kunnom och mågom bevijsa hvar vij skolom och vij ofta kärt hafvom förnämbda Herra Albrecht som vår Konunger skulle vara, hvilken som är en rätter menedare, och hans fader Rijkesens i Sverige rätta förrädare, ingen hielp heller lijsa fångit hafvom, som oppenbart är allom öfver thessom land, och oppenbart vara skal, så vijdt som Christendomen är, och vedersäijom förnämde Herra Albrecht och hans fader och allom Tydskom öfver alt rijket i Sverige, hvilka oss hafva illa hannat både till lijf och lemma, vårt gods, frijd och frälse allaledes minskat hafva, och viljom vij oss hålla under Gud och hans kära moder S. Maria och under the förenämda heliga Rijkesens Patrona, under then ärliga och goda Herra Konung Magnus, ey thess sider att han fången är, hvilken vij af then vånda hielpa viljom med allo våro macht, och hopp till Gud hafva, att vij med honom under rätt och lag blifva skolom, och med allom them som med oss blifva vilja, vilja vij gladeliga lefva och döö, och the oss emot stånda och oss eij hielpa vilja, them viljom vij nidra och förderfva, och lijka hålla vider the Tydska, ämedan en våra lefver effter annan, thet see *x*) Clercka eller Lekmän, höge eller låge, och låtin oss thet höra, att j ären till, uppå oss skal enkte brista, vill Rijksens Råd oss förestånda, thet tiggiom vij gerna, vilja the ey, tå skal skulden thera vara, än thå att skadan är både thera och vår."

Af sådan Almogans bref i Upland kan nog bemärckt varda, huru i then tijden tå Konung

t) Anno 1364. Cfr. Sect. I. p. 45.

u) Cod. 1. 12. sic. Cod. 15. Wargatha.

v) Die 24 Februarii.

x) Antiquus conjunct. modus verbi *wara*.

Konung Magnus fången var, tillstått hafver, och hvad vilie then menige man, som sådana utskref, till Konung Albrecht, hans fader Hertog Albrecht och alla Tyskar haft halva. Och Konung Håkan, som Konung var i Norige, församblade all then macht han åstadkomma kunde, till hvilket Konung Waldemar utan tvifvel honom hulpet hafver, och han drog här in i Rijket, och blef på thet sidsta så mächtig, att han bestallade Stockholm och Biskop Heming af Åbo (som en part mena) kom honom till undsättning, än tå att Konung Magnus någor år tillförene hade gripit honom. Thenna Biskop Heming kallar man nu Helge Heming. Och ehurudana Konung Magnus varit hafver, ville dock Biskop Heming heller hafva honom än thet Tyska Regementet. Och på then tijden lät Konung Håkan byggia ett Slott Stockholm till hinder, och thet kallades Konungsberg, och thet synes hafva legat nordan för Stockholm.

Så kom thet tå till ett upslag, och Konung Magnus måste lösa sitt fängelse för tolf tusend lödiga mark Sölf Cölnisk vicht. Och ther voro sextijo Riddare och Frälsismän af Norige god före med sådana vilkor, att om samma Sölf icke utginge till bestämd tijd, tå skulle the komma till Stockholm och vara Konung Albrechts fångar, så länge Summan utginge. Thesslijkes måste Konung Magnus upląta Konung Albrecht alt rijket fritt med all then rätt han hade till Skåne. Ty Konung Albrecht hade i sinnet att taga Skåne in igen, och förthenskull skref han sig i sin bref för Sveriges och Göthes Konung och Skånes Landsherra, och skulle Konung Magnus hafva alt Skara Sticht sig till uppehälle i sin lijfstijd, utan frälset som skulle lyda under Konung Albrecht. Thermed fick tå Konung Håkan sin fader lösan, och the fölgdes åt till Norige, och tå fick Konung Albrecht först rijket fritt in, sedan han ther om i otta eller nijo åhr utan återvändo feigdat hade med Konung Magnuses vänner, sig och hela rijket till en dråpelig skada. Och thenna förlossniug skedde år effter Christi byrd 1371 på dyra Wårfru afton. Och året ther effter blef St. Brigitta död i Rom, och hennes ben fördes hem till Wadzstena året effter hon död var.

Sedan blef Konung Magnus allan sin lijfstijd i Norige, och på thet sidsta drunknade han i en fiord som kallas Bomilfiord, vid en holma som heet Liungholmen. Ena sådana ändalycht fick Konung Magnus, och såsom han var berychtat för ett skröpeligit lefverne, så fick han och ena skröpeliga ändalycht. Med thet första hade han ett godt regemente, tå stod han väl, men sedan han till äfventyrs begynte skicka sig illa, efter som rychtet gick ut om honom, stygdes alla vijd honom, och så kom en stor ovilie emellan honom och Rijksens Råd. Och kan man klarliga märckia att han hade lijten ynnest af then menige man i rijket, all then tijd Rijksens Råd förmåtte så offta sättia honom af Konungaväldet. Ja then hafver få svenner som ingen ynnest hafver. Han ville förstärkia sig med Konungen i Dannemark, Rijkena till en dråpelig skada, men thet hade varit bättre, att han hade förstärkt sig med sina undersåters ynnest, vilia och kärlek, än med främmande förbund, och thet skulle hafva bättre bekommit honom. Så ser man och af thenne Konung Magnuse Historia, att Rijksens Råd och menige Adelen hafva fögo gagn häraf hafft, att the togo Junkar Magnus Konung Birgers son af daga, then the för theras Konung utkorat och ena Christeliga leigde tillsagt hade. The låto dräpa en utvald Konung Magnus, och togo en annan Konung Magnus igen, sig sielfvom och meniga rijkena till fögo nytto. Dock thet var visseliga ett uppenbara Guds straff, af hvilko man lära måste hålla eder och löfte vijd macht, men straffet var icke än tå thermed ändat, ther stod mehra ondt igen.

Tå nu Konung Håkan hade fått sin fader lös, blef han i Norige, och icke mycket långt ther effter blef han död, och hade med sine Förstinno Drottning Margaretha en son effter sig, som arfvinge var till Norige, han blef och snart död, och så ärfde modren Norige effter honom, thesslijkes fick hon och Dannemark effter sin fader Konung Waldemar, ty hon var enda barn, och hon blef död fyra år effter Konung Magnus var lös vorden. Så hade tå Drottning Margaretha både Dannemark och Norige inne. Men tå Konung Albrecht hade fritt fått Sverige in med all Slott och Fäste, föraclıtade han ganska mycket the Svenska, och drog ther in sina Landsmän och giorde landet fullt med Tyskar, och them antvardade han all Slotten, och the Svenska måste lefva vijd theras egit och the hade altijd stora bekostningar, ty att Konungen stridde offta på Skåne och ville hafva thet igen, än tå thet icke ville lyckas för honom, förty the Danske försvarade thet så hårdt, att hans upsåt ingen framgång hade. Dock kommo the Svenske ther öfver på stor skada och förderf, så att the nödgades bortsälia theras arf och egit, och hade än tå icke annat än spott och spee för alla theras bekostningar. Så lät och Konung Albrecht the Tyska få all bästa gifftermåhlen bort, och än tå att en part af them var född af en ganska ringa slächt, dock kallade han them

them sina skyldmän, på thet the thess bättre skulle komma till gifftermåhl. Och effter thet han altijd feigdade på Skåne, lade han många svåra skatter på landet. Så giorde och the Danska stor skada och infall in i Wästergöthland och annorstädes, landet till en dråpelig skada och förderf. Och effter som våre Svenska Chrönikor innehålla, hafver Sverige varit under thenna Konung Albrecht i sådana betryck och bedröfvelse, att thet näppeliga någon tijd tillförne hafver sådana lijdit. Han var så rund och snar till att begåfva sina Landsmän med stora skänker och förläna them Slott och Fäste, Land och Lähn, att thet kunde intet räckia för honom sielfvom. Therföre måste han ju altijd betunga landet med många beskattningar, och thet kunde än thå intet förslå eller bottna för honom, och på thet man må thesto bättre kunna besinna hvad tunga landet hade, vill man något upräkna af the tungar och beskattningar som Clerkerijet hade.

Först gåfvo alla Kyrkio Landboer ut ena mark till hästakiöp hvarthera. 2:o Ån ena mark till hästakiöp hvar Landboo. 3:o Tog Konungen och halfparten af alla Kyrkiotionde i tu år. 4:o Thernäst halfparten af alla Clerkers, Biskopars och Kyrkiors ränto i tijond och alt annat i ett år. 5:o Item ännu halfparten af alla Kyrkiotijonder i tu år. 6:o Så länte han af hvar Sochnepräst och hans Kyrkio fem mark till hästakiöp, hvilket dock aldrig betalades. Af thessa hielpeskatter som Clerkerijet, Kyrkior och Klöster utgiorde, the ther dock på then tijd så stora frijheeter och privilegier hade, kan rijkeliga bemärkt varda hvad tunga then menige man i Rijket lijdit hafver. Och öfver thetta alt kallade Konungen Rijksens Råd och menige Adelen tillhopa och beklagade sina nöd att Cronones ränta icke kunde tillräckia, att hålla Konungastât uppe med. Therföre begiärade han hvar tridie gård under Cronone af alla Frälsismäns och Kyrkiors Landboer, och gaf sakena så före, att han med god rätt måtte sådana begiära, ty att landbönderna voro ju så väl plichtige, att hålla Konungen uppe som the andra i rijket, och var ju alt frälset kommet undan Cronone, therföre när Cronan var försvagat, måtte Konungen väl kalla ther af något tillbaka.

Tå Ridderskapet och Biskoparna sådana hörde, vordo the illa tillfrijds, och bodo Konungen ödmiukeliga att han icke ville förkränkia theras rätt och frijheeter. Hvad han ville lyda theras råd och öfvergifva the främmande män, som han hölt uppe här i rijket sig till en svåra bekostning, skulle Cronones ränta väl tillräckia, och the sielfve ville väl vara honom så rättrådige som någor utlänsk man. Så ville the och theslijkes göra honom ena märkeliga undsättning, till att lösa igen the Slott och Lähn som the Tyske hade af honom i pant för theras Sold och hielpa honom så att han skulle komma sig före igen. Och hvar han än hade haft all frälsis gods in under Cronone, så skulle thet dock icke tillräckia, att hålla så månge främmande män uppe med. Therföre bad Rijksens Råd osh menige Adelen Konungen therom, att han the Tyska öfvergifva skulle. Men sådana theras råd och begär kunde intet hielpa, ty Konungen sade sig hvarken kunna eller villia öfvergifva the Tyskar, och att han utan alt motstånd ju ville hafva hvar tridie gård af alt frälset, hvilket han också lät fullföllia, och tog in thet han begärade, mehr och icke mindre, och antvardade thet the Tyska i händer, hvilket them Svenskom ganska illa behagade. Therföre sade the tå Konungenom allvarliga till, att han skulle låta them blifva vijd theras rätt, låta the Tyska ifrå sig, och besättia Rijksens Slott med Svenska män, eller the nödgades göra ther annat till. Men effter thet the intet hörde vordo, utan platt förachtade, begynte the en stor part sättia sig upp emot honom, befästa theras gårdar, och sade honom theras huldskap och manskap upp, och effter thet the icke voro mächtige nog till att stå honom emot, therföre begärade the tå hielp af Drottning Margaretha, som Dannemark och Norige fritt och qvitt innehade. Och tå hon såg then nöd och tvång som the Svenske uti voro, och att the begärade hielp af henne, fick hon tillfälle att begära Sverige med the andra tu rijken, och gaf the Svenska så för svar på theras begäran, att om the ville anamma henne för theras Förstinno, så ville hon göra them bistånd, hon ville och hålla them vijd Sveriges lag och rätt, och låta them blifva vijd theras arf och eget frälse och frijheeter.

Tå nu Drottning Margaretha sådant begärade, vordo the Svenske mycket bekymrade, hvad the hälst företaga skulle, förty thet syntes them vara ondt på båda sijdor, dock hade the icke andra utvägar, utan att the måste taga henne för theras Förstinno, och säija henne huldskap och manskap till, heller the skulle varda i grund förderfvade af Konung Albrecht. Therföre följde the tå hennes villia effter, och så begyntes tå åter en hård och långsam feigde här i rijket, ther en osäijelig skada och förderf kom utaf och rijket förderfvades i grund, ty att en part af rijket hölt med Konung Albrecht, och en part med Drottning

ning Margaretha, therföre förderfvade the hvar annan inbyrdes, så att ingen viste sig frij ehvarest han var i landet.

Anno Domini MCCCLXXXI, blef en Riddersmans man, hetandes *Carl Nilsson*, slagen ihiäl midt för höga Altaret i Gråmuncka Klöster i Stockholm.

Anno Domini MCCCLXXXIII, blef Erkiebiskop *Birger* död.

Anno Domini MCCCLXXXVI, blef Herr *Boo Joansson* Rijksens Drotzet död.

Tå nu feigden i en lång tijd stått hade, och Konung Albrecht var mycket till achters blefven, hade han bod till Korsherrarne i Prytzen, effter som våre Svenska Chrönikor innehålla, och tog af them till läns tiugu tusend Nobler, och satte them ther Gothland till pant före. Men andra Chrönikor hålla annorlunda inne, som man här effter förnimmandes varder. Så församblade tå Konung Albrecht på thet sidsta ganska mycket folk tillhopa och hade Grefven af Holsten och Grefven af Reppin med sig och vijsade Drottning Margaretha med the Svenske, som höllo med henne, ena uppenbara slachtning i markene. The giorde redo på båda sijdor med allo macht, och möttes så båda härarna på Fahlen i Wästergöthland, ther blef en hård strijd, och på thet sidsta blef Konung Albrecht sielf grijpen med sin son Junkar Erich, och the andre Herrar som med honom voro, och ther blefvo nitton af hans Riddare slagna, undantagandes annat folk som ther slagit blef. Men på the Svenskas sijdo, som med Drottning Margaretha voro, blefvo otta Riddare slagne, och en som Drottningenes egen var *y*). Thenna slachtningen skedde år effter Christi byrd 1388, tå Konung Albrecht hade i fem och tiugu år Konung varit, och blef han gripin på St. Matthiæ dag och fördes så till Lödese, ther Drottningen sielf var, och sedan till Lindholm i Skåne, ther satt han med sin son i fängelse i siu år.

Och än tå the Svenske voro i stor betryck och vedermödo medan Konung Albrecht regerade öfver them, så förökades dock theras bedröfvelse mycket mehra sedan han fången vardt, förty heela Hertogadömet af Mekelborg med Rostoch och Wismar begynte med allo macht feigda in på Drottning Margaretha, och hade Stockholm till hielp med flere fäste, som höllos Konung Albrecht tillhanda, och så gåfvo sig Konungens folk och the med honom höllo utaf Stockholm up i Mälar och giorde allestädes skada med brand, rof och mord, ty landet var gånget Drottningen till handa. The brände up Enekiöping, Wästeråhs och Linkiöping och många andra städer och bondebyar, och the foro allestädes i landet tvärs och ändalångs, att ingen var rättsliga trygger hemma vid sitt egit. Bönderna gåfvo sig offta tillhopa och ville försvara huus och hemman, men the kunde dock föga skaffa, ty fienderna kommo på the rum och then tijd som the intet förmodde them. Så hände thet på en tijd att ganska många bönder voro på en stad församblade i Tillinge Sokn vijd Enekiöping, ther kommo the af Stockholm hasteliga på them och slogo them ther jämmerliga ihiäl, och af thet som ther skedde, kallas thet rummet nu Bondaberg eller Skadaberg. Så skiedde och allastädes skada utmed siösijdona, förty effter thet Hertog Johan af Mekelborg, som mycket lade sig ther ut om att han måtte få Konung Albrecht lös, såg sig intet kunna med dagtingan uträtta, så tog han sakena thesto skarpare för med örligh och krig in uppå thesse try rijke. Dock var Sverige som största skadan led. Han giorde först en hoop Skepp redo med theras tillhielp af Rostoch och Wismar, men väder och storm förskingrade Skeppen, så att han i then reso intet uträtta kunde. Åter giorde han sig redo och lopp så välleliga in för Stockholm, och giorde them undsättning, att the ther utanföre lågo icke förmåtte stå honom emot, therföre fingo the i Staden all then undsättning som the behöfde. Och effter thet att feigden fördröjdes, låto the af Rostoch och Wismar utropa och föreskrifva, att alla the ther ville löpa till siös på theras egen äfventyr, skada och fromma och tasta uppå Dannemark, Norige och Sverige, the skulle hafva frij hamn till att byta och sälia theras rof i theras städer. Af sådana förlof och utrop, församblade sig så mycket folk, att thet stod intet till räknandes; the giorde en dråpelig skada på thesse try rijken, och the hade Gothland inne, och med tijden blef siön så full med siöröfvare, att ingen kunde duka sig upp till siös. Och ehvarest the föllo i land giorde the stor skada, och the kallades Fetaliebröder eller Fetalianer, theraf att the lupo till siös och hemtade fetalie. Tå nu Konung Albrecht fången var, och alt landet gick Drottning Margaretha tillhanda, begynte komma en misstanka emellan the Svenska och Tyska Borgare i Stockholm, som hölls Konung Albrecht tillhanda *z*). The Tyska fruchtade att the Svenska skulle falla in till Rijksens Råd och förråda them staden i händer, och the voro väl sex och siuttijo, som therutinnan misstänkte voro. Så var ett partie i staden af

y) Henricus Parrow. v. *Dalin*. T. II. p. 581.
z) Ad manus habuit auctor relationem de proditione Teutonicorum, a nobis in hac Sectione superius editam p. 212.

af Konungens tromän, vijd hundrade och siuttijo, the ther kallades Hättobröder, the synas hafva varit hållare i staden, ty the hafva gått i theras harnesk med fulla värjo om nätterna om staden, och the plägade mycket försmäda the Svenska och kallade them förrädare, ther stor tvist och tvedrächt af kom, så att Rådet måste låta kalla menigheetena på St. Gertruds Gillestugu till att afställa alt obestånd. Tå vardt pålyst att ingen skulle gifva then andra hånisk ord, eij heller tala illa om Herrar och Förstar, Frugor och Jungfrugor. Och Svenske och Tyske svoro sig i förbund tillhopa, att the skulle lijda och umgella then ene med them andra, ehvad påkomma kunde. Så blef tå ett Herremöte i Tälje, i then acht att ther skulle handlas med Stockholms borgare; men the Tyska ville intet besökia thet mötet, men någre Svenske besöchte thet, och oviljen emellan the Svenske och Tyske växte ju mehr och mehr. Blefvo också någre Svenske satte i fängelse för något tahl, som the skulle hafva låtit sig undfalla. Och theraf blef ett uplopp i staden, så att alla Svenske kommo med sina fulla värjor på torget, och the Tyske thesslijkes. Så blef tå then rumoren stillat, och några af the Svenska som fångne voro gåfvos löse igen, men the Svenska sade sig ju fruchta, att the skulle varda förrådde, ty thet hade så länge varit them spått. Dock på thet sidsta svoro the Svenske och Tyske så samman, att om the Svenske Herrar fingo råda, tå skulle ingen ting varda the Tyske förekastadt, eij heller the Svenske om the Tyske fingo råda, och thermed skulle alt vara förlijkt, och ther giordes svåra eder och löffte uppå. Men thet stod icke länge, ty misstanckarna voro så stora att the Tyske ville ju gerna vara the Svenska umbevarade, på thet the icke skulle hafva then faran, att staden vorde förrådder Rijksens Råd i händer. Therföre kommo the Tyska ena natt tillhopa på Rådstugan och beslutade huru the bäst skulle kunna få the Svenska vijd halsen, och hade så bod strax om nattena effter the Svenska af Rådet. När the komne voro, kom strax Slottsherren med sitt folk af Slottet, och blef upläsit ett register, i hvilko beskrefne voro the ther skulle tagas vijd halsen af the Svenska. Och vore någre i samma register uptecknade, som fyra år tillförene hade döde varit. Af hvilket nog märckias kunde, hvad the Tyske hade i sinnet med the Svenske långt förra än Konung Albrecht fången vardt, ty som nog troendes är, att strax Rijksens Råd begynte sättia sig upp emot Konungen, ville the Tyska Borgare gierna vara af med the Svenska. Men Konung Albrecht ville thet icke tillstädia.

Tå nu registret läsit vardt, gafs befallning att taga them vijd halsen alla som uptecknade voro, hvilket också skedde, och the leddes alla på Slottet och sattes i hächtilse. Somliga af them vordo jämmerliga pijnte med träsågar, på thet the skulle bekiänna sig hafva haft något hemligit förräderij emot Konung Albrecht. Men efter som Chrönikan innehåller, ville ther ingen sådana bekiänna, så förde the tå alla fångarna på en lijten holma, utan för staden som kallas Kiäplingen, ther vordo the bundne och stängde in uti ett huus, och brändes så ynkelig upp med huus och allo. Men hvar ther ingen bekiännelse hafver varit, heller och någor klar bevijs till förräderij, så hafver thet varit alt för groft, att taga en hoop med folk så jämmerliga af daga, utan uppenbara saak. Och thetta skedde Anno Domini 1389 om sommaren dagen effter St. Eschilli dag *a*), året effter Konung Albrecht fången var.

Men the Fetaliebröder, om hvilka tillförene berördt är, vordo på thet sidsta så månge, att the begynte tasta till både med frynd och fienda, så att alla städer ledo stor skada af them, och nödgades förthenskull the till att stilla them. Och Konung Albrecht hade varit fången i siu år, i hvilken tijd en dråpelig skada skedder var på thesse rijke, så blef thet så dagtingat, att han skulle gifvas lös igen. Och huru then dagtingan tillgick, kan väl märckias af ett sändebref, som Biskop Tordh i Strängenäs, then på dagtinganen med var, skref them till af Stockholm, hvilket så innehåller:

Weten thet ärlige män, Herr *Henrich van Brandis* Borgmästare och Rådmän i Stockholm, att två mächtige Herrar af Prytzen af Mästarens och Ordenes vägna ther sammastädes, och Borgmästare af Lybeck, Strålesund och the andra städer hafva dagtingat en ganska enda med våra Fru Drottning, så att vår Herre Konung Albrecht och hans son skola löse varda för ena penninga summo, heller Stockholm, heller och åter inkomma, och här om hafver hon trodt otta städer, med Rostoch, Wismar och Stockholm. Och å the dagtingan voro Herr Werner Axskoo, Herr Helmold van Pletzen och andre fem eller sex Riddare af Mekelborgs Lande, och skildes alla af Helsingborg frå våra Fru Drottningene glade fem dagar för Bartholo-

a) Die 13 Junii.

tholomæi *b*), och foro till Hertog Johan med the dagtingan, och hafva tagit för en dag såsom är alla Helgonadag, tå skal Hertog Johan och the fornämda goda Herrar af Prytzen och Städer möta våra Fru Drottningene i Alaholm *c*) och vijsa the dagtingan, och ther med en frijd och sono. Och med samma dagtingan skal tå lös varda Grefven af Reppin. Om alla andra fångar är upskutit uppå thensamma förnämda dag, hvad the skola lösa varda på båda sijdor eller eij.

Thessa äro the otta städer, Lybeck, Hamborg, Strålesund, Dantzick, Torn, Elbinge, Kampen och ther med antingen Stettin eller Gripswold.

Så gafs tå Konung Albrecht lös med sin son effter en sådana dagtingan, att han innan try år skulle antingen gifva ut sextijo tusend lödiga mark Sölf, eller låta Stockholm med then rätt han hade till rijket Drottningene upp, eller och komma i sin fängelse igen. Ther med foor han tå till Mekelborg, och thenna dagtingan skedde år effter Christi byrd 1395. Men effter thet the fetalianer eller fetaliebröder voro så många vordne i östra siön, att ther ingen säkerheet var hvarken med then ena eller then andra, och the hade Gothland inne, ther hade the theras tillhåld, therföre giorde Ordens Herrarna af Prytzen sig redo och togo med macht Gothland in af the fetalianers händer, effter som somlige Chrönikor innehålla. Men tå Konung Albrecht, som tå lös var, thet förnam, tog han några Borgmästare utaf Rostoch och Wismar med sig och for till Prytzen och klagade ther öfver, att Gothland var honom ifråtagit, men Ordens Herrarna sade sig hafva tagit landet af theras fienders händer, som på theras Städer och Kiöpman förargat hade. Annor hugsvalelse fick Konung Albrecht icke i then reeso, dock på thet att något obestånd skulle icke upkomma emellan honom och them, besinnade the sig på thet sidsta så, att the gåfvo honom ett stycke penninga för then rätt han hade till Gothland, och i så måtto skulle Ordens Herrarna vara komne till Gothland, effter som en part mena. Men then Svenska Chrönikan gifver icke så före. Men tå the Fetalianer sågo att örligit fick en ända och the voro nu i en lång tijd så vane att tasta till, therföre ville the och blifva ther vijd, gåfvo sig också en stor part in uti västra siön, skinnade Bergen i Norige och vordo så uppenbara sjöröfvare i västra siön, och thet varade en lång tijd, förra än the kunde platt nedläggias. Giorde the och theslijkes i mång år stor skada i östra siön.

Någon tijd ther effter Konung Albrecht var lös vorden, blef hans son Junkar Erich död på Gothland. Hans Förstinna Drottning Rikitza, som var Grefve Ottes dotter af Reppin, var och långt tillförene död blefvin, therföre satte han sig föga mehra före att komma till rijket igen. Och effter thet tijden begynte förlijda som förelagder var, att han ett af förberörda vilkor göra skulle, ther städerna, som voro ther gode före, fast på krafde, så lät han tå Drottning Margaretha Stockholm och Rijket upp och blef i sin lijfstijd i Mekelborg. Och hade Stockholm så när i tijo åhr vordet hållet Konung Albrecht tillhanda, sedan han blef fången, ty thet hölts honom tillhanda i try år sedan han kom till Mekelborg.

I så måtto som nu föregifvit är skildes thenne Konung Albrecht vijd rijket, och han var then förste Utländska Konung, som sedan Christenheten hijtkom, öfver Sverige regerade, och än tå han var Svensk på sina moders vägna, hvilken ther heet Euphemia och var Hertog Erichs dotter, Konung Magnus Smeks syster. Och här lychtades nu St. Erichs slächt som i regementet var; lychtades här och Birger Jarls slächt så mycket som Konungaväldet tillkom, och hafver then slächten sälsynt väsende haft här i rijket, att the hafva mästa partcn hafft en ond afgång. Konung Waldemar Birger Jarls son blef död i fängelse, han vardt trängd ifrå rijket af sin egen broder Konung Magnus Ladhulås. Konung Waldemars son blef och satt i ett evigt fängelse. Konung Birger, Konung Magni Laduláhs son svälte sina bröder ihiel, han blef landsflychtig och dödde i eländheet, hans son, som till Konung korat var, blef för sin faders skuld aflijfvat. Konung Magnus Smek hade och ett ondt väsende, han vardt af sina egna söner två resor satt af regementet, han lät förgifva sin älsta son, och dödde landsflychtig. Konung Albrecht grep sin moders broder på St. Matthiædag, och hade honom i siu år i fängelse, han blef och sielf gripen på St. Matthiædag och satt och siu åhr i fängelse. Som han giorde så gick och honom, han tvingade sin moders broder till att låta sig rijket upp, han blef och tvingat att låta thet upp till Drottning Margaretha. Sådana exempel skola vara Herrar och Förstar till en spegel, att the icke skola drista alt för mycket på sitt stora välde. The skola tänkia att the hafva ett ostadigt och stackot Herradöme, och såsom theras välde är högre än andra menniskiors välde, så är och theras fall

b) Die 19 Augusti.

c) Aalholm, arx Lalandiæ insulæ.

fall större än andra menniskiors fall, ju högre en är upsatt, ju större blifver hans fall. Birger Jarl giorde ett stycke som icke mycket försvarligit är emot the Folkungar, ehurudana the dock voro, thet synes Gud hårdeliga hafva straffat på hans barn, intill fierde slächt, som han göra plägar. Och effter som nu berördt är, att Konung Albrecht var then första främmande Konung som Sverige hade, sedan Christendomen hijt i landet kommen var, så ser man strax af hans regemente, hvad under främmande Herrskap förmodandes är. Med främmande Herrar kommer mycket främmande folk med främmande seder, ther landsens inbyggiare varda förtrychte och nederkufvade med, och är thet naturligit att Herrar hafva mehra kiärlek till sina egna landsmän, och sätter mehra troo till them än till the andra, och therföre varda landsens infödda män förachtade och förarmade och Utlänska män varda richtade.

Så giorde thenne Konung Albrecht, han lade the Svenske skatt öfver skatt uppå, att han skulle göra sina landsmän rijka, han giorde många fattiga, på thet han skulle göra många rijka. Ja så mycket gaf han androm att han blef sjelf fattig ther öfver, och intet kunde räckia till för honom. Han achtade icke: att kunna spara är stor rijkedom, af många olagliga beskattningar plägar komma obestånd som här skedde. Och summa summarum thet skickar sig så bäst, om thet så skie kan, att hvart land hafver sitt egit Herrskap. Thet kan väl hända att inländska män äro understundom landena skadelige, men främmande Herrskap är ganska sällan rijkena så nyttigt som thet behöfde, och än tå att främmande Herrskap kan vara god och from nog, så hafver han dock främmande seder och främmande folk som landena är till förtryckelse. Ty så är verldenes lopp, att hvart och ett land vill blifva vijd sina seder, och kan icke gierna lijda förvandlingar, med mindre thet kommer buller och förtryckelse af. Så är thet understundom bätter, att låta ett land hafva sina seder, när the icke alt för mycket onda äro, än att man skulle med obestånd införa några nya seder som bättre voro. Man seer och the land och rijke, i hvilko föga skickeliga seder äro, så väl stå vijd macht som the ther skickeliga tillgår. All land höra Gudi till, han håller them alla vijd macht, dock hafver han icke all land med lijka förstånd och skickeligheet beprydt och begåfvat. Therföre är thet bäst att hvart land blifver vijd sin lag och seder, och thet sker bäst under inländska Förstar. Thetta är icke sagt främmande Herrar till förachtilse, men huru land och rijke plägar stå under främmande Herrskap, hafver man lärt af förfarenhetene. Dock Gud som landen tillhöra, han upsätter för Herrar, hvem honom täckes, inländske eller utländske.

Tå nu Drottning Margaretha hade fått Stockholm in, så att hon alla try rijken hade inne, gick the Svenska samma nöden öfver, som them öfvergick i Konung Albrechts tijd, the vordo förachtade, och the främmande vordo upsatte till Slott och Lähn, än tå att fast annars utlofvat var, tå the Svenske anammade henne för theras Förstinno, ther och mång bref och insegel på utgifven vordo, att Rijksens Slott och Fäste skulle vara i the inföddas och icke i the främmandes händer, men thet blef intet hållet. Och tå Rijksens Råd klagade ther öfver och sade att Cronones Slott och Fäste skulle besörjas med Svenske män, effter som the utgifna brefven innehöllo, tå vordo the med spott och spee afvijste, och bad hon att the skulle väl bevara theras bref, hon ville väl bevara sin Slott. Lade hon och ganska många nya skatter uppå landet, hon lade en skatt på landet, som kallades Rumposkatt, att bonden skulle göra skatt af allan sin boskap af hvario rumpo. Hon lade och uppå, att hvar och en bonde som sin egen eldstad hade, skulle utgöra ena mark, undantagandes Drottninga mark, och många andre tungar och beskattningar som hon hade lagt på landet, så att thet både af then långe feigden och the olagliga skatter som pålades, blef platt utarmat, och alt thet Guld, Sölf och Penningar som hon här i rijket öfverkomma kunde, hvilket ther drog till stora summor, thet förskickade hon alt af landet till Dannemark, så att utaf all hennes anslag väl bemärckias kunde, att hon så ville utarma Sverige att thet aldrig skulle komma till macht, utan altijd sedan blifva under Dannemark, än tå Gud therom hade annat i sinnet. Hon betrodde ingen Svensk till att hafva Land och Lähn, undantagandes Herr *Abraham Broderson*, som hade Halland och Wärend och några få andra, ty hon hade thenne Herr Abraham mycket för ögon, så att han var endels för mycket kiär. Hon låfvade altijd godt ut tå hon något begärade, men sedan hon hade främjat sin vilia, vardt thet intet hållet. Och än tå att thenna Drottning Margaretha högt beprijsat varder af the Danska, hvilket intet undrandes är, ty hon stod alt ther effter, huru hon skulle förhöija och förbättra Dannemark. Dock hafver hon icke gifvit the Svenske stort tillfälle ther till att the skulle stort prijsa henne, ty hon stod alt ther effter, huru the Svenska skulle

[margin: 51. Margaretha]

skulle förtrychte och utarmade blifva. Thet måste man dock gifva henne tillförene, att hon hafver varit en mächta snäll och förståndig Qvinna, men hon hafver icke hafft all sin rijke lijka kiär. Och är förthenskuld intet undrandes, att hennes Chrönika varder annorledes beskrefven i thet ena rijket än i thet andra. Then ther förtrycht och then ther upphöjd varder, the tala icke båda ett om honom som thet giör.

Hon lät slå ett mynt här i Sverige, thet man så förachteliga ännu plägar kalla Drottning Margarethas mynt, på hvilket mynt hon lät sättia the vapn, som naturen henne gifvit hade, i thet hon var en Qvinna *d*). Och som en part mena, skal thet vara skedt the Svenske till förachtilse, lijka som hon ville ther med tillkännagifva, att the som låtos vara mächta män, voro dock underkufvade af ena Qvinno, och thet skulle myntet bevijsa. Men hvar hon så giort hafver, tå hafver thet varit mehra henne till förachtilse än the Svenska. Thet var vitterligit nog att hon var en Qvinna, hade eij behöfts att hon skulle låta thes ledamot komma för hvars mans ögon, som naturen och hennes naturliga förstånd lärde henne gömma och förskyla. Dock hvad ähro hon med sådana stycke inlagt hafver, thet kan hvar man döma om. Samma vapn gaf hon ut i Örebro för ett Stadsmärcke, hvilket vapn ther än i dag både på Spann och Bismar brukadt varder henne till åminnelse. Och sådana prijs som thet värdt är, ther rychtet går af än i dag. Hon hafver altijd haft ett besynnerligt agg till the Svenska, hvilket (utan tvifvel) är kommet af then ovillia som varit hade emellan hennes framledna man Konung Håkan och the Svenska. Samma agg och ogunst kunde hon icke bortläggia, än tå att altijd mycket godt utlåfvat vardt. Och tå Drottning Margaretha hade någon tijd haft all try rijken inne, begynte hon uptänckia hvem hon skulle sättia till Konung effter sig. Och effter hon sielf icke hade lijfsarfva, therföre kallade hon sin Systerson, en ung Hertoga af Pommeren, till sig in i Dannemark, hvilken ther het *Bugislaff e*), honom hade hon en tijd lång när sig, förvände så hans namn, och kallade honom *Erich*. Sedan lät hon kalla all try Rijksens Råd tillhopa, och rådde them thertill att the skulle utvälia hennes Systerson Hertog Erich till Konung. Men henne vardt svarat att the ingen annan Konung begärade så länge hon lefde.

The Svenska hade nu lärt af Konung Albrecht och henne hvad the af främmande Herrskap förmoda skulle, ty ville the icke gierna ther till, och är nog troendes att the Danska icke heller ville gierna hafva thenna Hertog Erich, doch stod hon så hårdt ther effter, att the ju måste fölia hennes villia effter. Therföre blef tå samma Hertog Erich keest och korat till Konung öfver alla try rijken, och hyllat på alla the rum och städer Konungar hyllas pläga, till thesse try rijken. Han hyllades på Mora steen Söndagen effter Magdalenæ *f*) effter Christi byrd år 1396, och han var tå ganska ung. Han blef krönter i Calmare till alla try Rijken, och i samma kröning handlade Drottning Margaretha så med alla try Rijksens Råd, att the besvoro sig så tillhopa, ther stor bref och förplichtelse giordes uppå, att all try rijken effter then dag skulle blifva under en Herre och Konung, på thet att thesto bätter frijd och rolighet måtte blifva all try rijken emellan, och skedde samma förening och bebindelse, under thesse effterskrefne vilkor *g*): 1:o Att hvart rijke skulle blifva vijd sitt namn, lag, rätt, privilegier och goda gamla sedvänior, och ingen ny lag införas, utan then menige mans samtyckie. 2:o Hvart rijke skal hafva sin Drotzet, Marsk, Hoffmästare och en Konungens Öfversta Canceller. 3:o Och Konungen skal vara i fyra månader i hvart rijke om året effter som lägligheten sig begifva kan, och om thet ena rijket någon feigde kommer uppå, tå skola the andra rijkena komma ty till hielp, lijka som thet vore ett rijke. Och the rijken som hielpena göra skola försörja theras strijdsfolk, som the åstad sända, med kost och täring, så länge the komma till thet landet som hielpena behöfver, sedan skal thet hålla fetalien uppe. 4:o Intet rijke skal taga någor feigde före, thet andra oåtspordt. 5:o När Konung skal välias, skola församblas i Halmstada fyratijo the bästa af hvart rijke så att the blifva tiugu och hundrade. Om Konungen, som framlijden, är hafver någon son, then till Konung skickelig är, ehvad han är yngre eller äldre tå, skal han näst vara, hvar och icke så är, tå skal man lotta therom, af hvilket rijke Konung skal väljas, på thet att thet ena rijket icke skal säija sig vara mehra förachtadt än thet andra, och sedan

d) Fabula jam diu explosa. Cfr. *Brenner*, Thesaur. Numm. SveoGoth. p. 19.

e) Lege, Henricus. Margarethæ ex sorore Nepos. Cfr. *Rosenhane* Kon. L. p. 30.

f) Die 23 Julii.

g) Pactum unionis, cujus contenta heic exponit auctor Unione Calmariensi posterius est et an. 1436 ad hanc firmandam initum. v. *Hadorph*, Alleg. ad Chron. Rhythm. p. 117. Pactum originarium de an. 1397 primum edidit *Huitfeldt* l. c. p. 611, deinde *Hadorph* l. c. p. 58. et *Holberg* Dannem. R. Hist. T. I. p. 509.

dan lotten är fallen på ett rijke, skola the tiugu och hundrade göra theras Eed och gå så till valet. Och om the icke kunna komma öfverens om koret, tå skola tolf utnämnas af tiugu och hundrade, fyra af hvart rijke. Hvem the välia, han skal vara Konung. Thetta är nu the vilkor, korteliga beslutat, under hvilken thet förbundet skedde, att thessa try rijken skola altijd vara under en Herra och Konung, på thet thesto större frijd och roligheet rijken emellan vara skulle.

Men thet goda man sökte, thet feck man intet, utan thet onda som man undfly ville, thet kom oss öfver. Förty samma förbund blef en rätt orsak till all obestånd, som man här effter förnimmandes varder, hvilket ther af kom att alla rijken hade icke lijka fördel och nytto af thet förbundet, effter thet att the vilkor, under hvilka förbundet giort var, vordo icke hållen. Så att man med tijden begynte säija till Konungen, Sverige skal Eder föda, Norige skal Eder kläda, med Dannemark skola J strijda. Sådana ordspråk gifva ju klarliga tillkiänna, hvart ut thet förbundet lände. Thet kom ju ther till, att i Sverige och i Norige skulle vara trälarna, och i Dannemark skulle vara Herrarna, och thet var icke lijka fördel. Therföre ville the i Dannemark hålla förbundet vijd macht och höllo sig hårdt vijd the bref och förplichtelse, som ther uppå utgifne voro. Men the Svenska trädde ifrå förbundet, sedan the theraf en dråpelig stoor skada fått hade, och ville icke blifva thervijd för thessa effterskrefna saker skull, som i många bref och register fundne varda, och sättias för then skull här in, att man icke skal behöfva repetera them här effter. Först, the vilkor under hvilket förbundet giordes vordo intet hållen. The Danske trädde strax ifrå förbundet, och togo sig Konung Christopher till Konung, the Svenske oåtspordt. Cronones Slott och Fäste vordo besatte med utlänske män emot Sveriges lag och privilegier, therföre voro the icke heller plichtige att blifva vijd förbundet. Samma förbund var Sverige till en evig skada och förderf, om thet skulle länge vordet hållet, ty att all Cronones ränta fördes här utaf landet till Dannemark, och all then skatt som Konungen leffde effter sig tå han död blef, behöllo the i Dannemark. Effter thet att Konungen ville mehra vara i Dannemark än i Sverige, therföre förkofrades thet, och ville vara som ett hufvud öfver Sverige, och thet Danska Ridderskapet förökades, och thet Svenska förminskades, så att om förbundet skulle längre hafva stått, hade thet Svenska Ridderskapet på thet sidsta blifvit om intet. Och thet the Svenska fruchtade sig före, thet ser man nu i vår tijd vara thet Norska Ridderskapet öfvergånget. Theslijkes begynte Konungarna offta feigda ther i Dannemark med Holsten och the Tyska städer, the Svenska oåtsport. Dock skulle the Svenska draga ther ut med, sig till en obotelig skada. Och för thessa och flere sådana saker skull, ville the Svenska icke blifva vijd thet förbund, som i Drottning Margarethes tijd giordt var. Effter thet nu the Danska ville hårdt hålla sig vijd förbundet och the Svenska ville thet icke (som nu sagt är), therföre äro kommen mycken obestånd, örlig och krig rijken emellan, ty the Danska mena sig hafva rätt till Sverige af thet samma förbundet, att the Svenske skulle hafva then Konung, som the hafva, och therföre är förbundet vordet ett tillfälle och en rätt orsak till all then största skada och förderf rijken emellan, ther och mycken inbyrdes tvist och tvedrächt af kommen är, som man här effter af Chrönikorna förnimmandes varder och nu ville vij komma till Historien och rätta materien igen.

Och skal man vetta att än tå Konung Erich var krönt och korat till all try rijken, som förr berört är, så stod Drottning Margaretha dock för regementet, så länge Konungen kom till mogen ålder, som af mång stycken nog märkiandes är. Och effter thet Korsherrarna hade Gothland inne, therföre begynte Drottningen tänkia till huru hon skulle få thet igen, och hade först i sinnet att taga thet in med härskiöld, och sände förthenskull Herr *Alguth Magnusson h*) och Herr *Abraham* ther in uppå landet med ganska mycket folk. Och thet skedde effter Christi byrd år 1403. Och vijd S. Martini tijd fingo the Gothland in och bygde ther fem fäste på landet, bestallade Wisby och beskantzade thet alt omkring. Men the Korsherrar af Prytzen kommo ther och in uppå landet med stora macht, slogo Drottningenes folk utaf och bruto neder i grund the fäste som the Svenske upbygt hade, dock skiedde ther stor skada på båda sijdor *i*). Tå nu Drottningen såg att thet ville falla för hårdt om hon mehra skulle feigda ther om, gick så till och ville lösa landet för penningar igen, och lade en ganska svår skatt på Sverige, tolf öra af hvarje stugu öfver heela rijket, och löste så Gothland igen för tijo tusend Noblar, än tå thet var för tiugu tusend Engelska Noblar

h) Sture, Diar. Vazst. ad a. 1426.

i) Vid. Diar. Minor. Visb. Sect. I. p. 44.

Noblar af Konung Albrecht utsatt. Kan hända att när Korsherrarna sågo att the icke kunde behålla landet utan svåra bekostningar, therföre togo the hvad the kunde få och låto så landet fara.

Och tå Konung Erich var så till ålders kommen, bestälte Drottning Margaretha honom ena Förstinno Konungens Dotter af Engeland, en part mena Konungens Dotter af Portugalen, benämd *Philippa k*), och till att hemta Jungfruna vardt utsänd af Sverige Herr *Thure Bengtson l*), och två Riddare af Dannemark med sådana följe, som ther till hörde. När the kommo hem igen med Jungfruna, vardt Konungens bröllop hållet i Lund i Skåne. Samma Philippa förde med sig ifrå sin fader i brudaskatt en penning af Guld så stor, att han hölt till många tusende gyllene.

Anno Domini 1408 blef Erkiebiskop *Henrich* död. Samma år blef Herr *Sten Bengtson* död på sitt Slott Marienborg vijd Eneköping. Året ther effter lät Konung Erich halshugga Herr Abraham Broderson *m*), medan Drottning Margaretha ännu lefde, men för hvad orsak skull, gifver vår Svenska Chrönika icke före, ther måste hafva varit stor brott på färde, effter thet att Drottning Margarethas vänskap icke kunde hielpa, ty han var henne ganska kiär, och hon lät stichta ena præbenda effter honom i Roskild, som kallas Herr Abrahams præbenda. Effter Christi byrd år 1412, blef Drottning Margaretha af Pestilentia död i sitt Skepp vijd Flensborg på Simonis och Judæ affton *n*), tå hon var vijd sextijo åra gammal, vijd aderton år effter hon hade fått Stockholm med Sverige fritt och qvitt in effter
62. Erich Konung Albrecht. Och tå hon död var, och Konung Erich kom till sitt fulla regemente, hölt han thet ut som Drottning Margaretha tillförene för honom giort hade. Han förlänte Danskom och Tyskom Slott och Lähn, och achtade intet hvad han i sine kröning låfvat hade. The Svenska vordo hvarken betrodde till Land eller Fäste, utan the måste blifva vijd sitt arf och egit, och thertill hafva så många utresor och svåra bekostningar att the platt blefvo förderfvade. Förty medan Drottning Margaretha ännu lefde, begynte en feigd emellan Konung Erich och Herrarna af Holsten om thet Hertogadömet Sleswijk, hvilket han ville hafva igen under Dannemark, men the af Holsten ville thet icke släppa, therföre blef ther en skadelig och långsam feigde utaf. Lät också Konung Erich sina fetalianer (så kallades the än tå som röfvade i siön) offta taga Skepp upp i siön, som i Siöstäderna hemma voro, kom och så till uppenbara örlig emellan honom och them.

Thesse feigder emellan Konungen och the Holster, och them af Siöstäderna varade öfver sex eller siu och tiugu år, alt till thes the Svenska begynte sättia sig upp emot Konungen, som man här effter förnimmandes varder. Men huru then feigden hafver sig aldeles förlupet, achtar man icke mycket omtala, utan hvad här i rijket skedt är achtar man i thesso Chröniko beröra. Then ther vijdare förstånd vill hafva af then långsamma feigde, han må läsa Danska och Tyska Chrönikor ther om. Men hvad skada och förderf thesse try rijken hade af then feigden, och huru mång from man kom om halsen, thet vore för långt att skrifva. Besynnerliga låg thet the Svenska största tungan uppå, ty the skulle altijd ute vara med theras Skepp och Folk på theras egen kost och täring, och hade ther till ingen hielp af Konungen, utan på theras egen skada måste the vara ute, af hvilket the nödgades pantsättia och bortsälia theras arf och egit. Och ther the Svenske vordo fångade, som offta skiedde, måste the i mång år sittia i fängelse, och än tå så framt the ville lösa varda sielfva betala theras kost och lösa theras fängelse, så att the platt utarmade vordo, såsom thet skedde med Herr *Broder Svenson o*), *Gregers Månsson p*) och ganska många andra, som the Lybekska fångat hade, hvilka ther såto siu eller otta år i fängelse. Och effter thet then feigden varade så länge, lades många osäijeliga skatter och tungar på landet. Thet Svenska Ridderskapet måste altijd vara ute för fienderna, ther the voro förarmade utöfver, och then menige man förarmades med många beskattningar och giärder som them pålades. Och så förökades skatten att af markeland jord gafs ju som mäst tolf eller sexton mark i stora skatten, undantagandes the små skatter och giärder, som intet räknas kunde. The Svenska måste ju altijd hafva bekostningar med utresor, och hvad thet icke hielpa

k) Filia Henrici IV. regis Angliæ.

l) Bielke, v. *Stiernman.* l. c. p. 76. De fratre Stenone Benedicti p. 10. Diar. Wazst. ad. a. 1408.

m) Cfr. de illo Chronol. N:o XVII. Sect. I. p. 60. Chron. Rhythm. sup. p. 62. Liberi Abrahami Broderson fuere: 1. Brigitta, uxor Thuronis Stenson (Bielke) 1438. 2. Sveno, sator familiæ Somme. 3. Märta, uxor Petri Nicolai de Skededal † 1425. *Nordin*, Familiæ non Introductæ. Mscr.

n) Die 28 Octobris.

o) Tjurhufvud *Dalin.* l. c. p. 642.

p) Läma till Arnö. *Uggla* l. c. p. 42.

pa kunde, så betungades the så offta med Herramöte som the besökia skulle, att the förtärde både löst och fast. Och all then skatt och utgiärder, som af landet utgick, sändes alt till Dannemark, så att på thet sidsta inga penningar voro qvare här i landet, utan när Konungens befallningsmän Tyskom och Danskom. Så att för penningatrång skuld galt en gild oxe tolf öre och en koo sex öre, och ther med lychtades thet, att ingen Svensk hade till att undsättia then andra, utan then ther så nödstält var att han måste sälia heller pantsättia gods och gårdar, löst eller fast, han måste gå till the Danska eller Tyska, the köpte tå alt till sig.

Theslijkes hade och Konung Erich en Dansk Erkiebiskop till Upsala insatt, så att the Svenska ju föga råda skulle. Samme Erkiebiskop heet *Johannes Jerechini*, han insattes emot Capitelens villia, men för sitt onda lefverne skull vardt han afsatt igen *q*) och blef Biskop i Skalholt på Island, ther blef han och jämmerliga ihielslagen. Han skildes vijd Upsala Anno Domini 1421. Tu år ther effter var så starker vinter, att östra siön var så öfverlagder med is, att man med häst kunde fara skepsleden ifrå Dantzke till Lybek, och ifrå Pomern till Dannemark.

Effter Christi byrd år 1430 blef Drottning Philippa död på tolfte dag Juhl och blef begrafven i Wadstena ther hon mycket plägade vara och ther död blef, och Konungen gaf try tusende Noblar till Klöstret för hennes skull. Hon var en from Förstinna, och fick aldrig barn med sin man. Om hennes död varder så skrifvit, att tå Konung Erich hade feigde med Siöstäderna foor han upp till Keijsaren, for och så i samma resa upp till Jerusalem. Medan han' borta var, ville och Drottningen läggia, någon ära in och vinna prijs, och lät utreda fem och siuttio Skepp stor och små, som för handene voro, och lät them löpa in för Strålesund, ther giorde the och mångom skada, men vädret trängde them sedan in uti ena vijk, ther the icke kunde komma till värn, ther kommo tå the Lybiske och the af Strålesund på them, dock med fögo macht, och lade ther största delen ned af Konungens skepp och folk, och fingo mehr än try hundrade fångar. Tå Konung Erich feck vetta huru tillgångit var, och kom heem, tracterade han Drottningen så i sine vrede och grymhet att hon fick ther af sin död, och sades hon tå vara hafvandes. Året ther effter blef Erkiebiskop *Johannes Haquini* död, then ther en Munck varit hade i Wadstena, han blef spettelsk och dödde hasteliga.

Effter thet som nu berört är, att the Svenske voro i stoor betryckelse, Ridderskapet utarmades med utresor och then menige man med många beskattningar och utgiärder, och Konungens befallningsmän plågade bönderna utan barmhertigheet, besynnerliga var en Slottsherre på Wästeråhs benämd *Jösse Erichson*, han bedref stor tyrannij på bönderna, besynnerliga på them som bodde i Dalarna, så att han lät somliga uphängia i rök och mång annor obeqvämlig och obarmhertig stycke bedref han uppå them; therföre blef på thet sidsta en uppresning och rumor emot Konungens befallningsmän, hvilket så tillgick.

Tå nu the Tyske och Danske befallningsmän hade i mång år plågat Almogen och giort bönderna mycken orätt, och ingen var then the kunde klaga sig före, ty Konungen vistades alt i Dannemark, och lät sina befallningsmän betäma med Sverige. — Thet som utlåfvat var att han skulle vara fyra månader i hvart rijke om året, var platt förgiätit, och än tå the som orätt lijdo offta hade theras bod till Konungen så vederfors them dock föga rätt, utan offta öfver theras skada vordo slagne och illa trachterade af Konungens egna händer, men största klagomåhlen var emot förnämde Jösse Erichson, hvilken ther skref altid Konungen till, och begick thet så med sin skrifvelse, att the som honom beklagade vordo intet betrodde; — Så var en man boendes på Kopparberget, then ther het *Engelbrecht Engelbrechtson*, han var en lijten man till växt, dock snäll och dristig, och kunde väl tala för sig, han ömkade sig öfver then orätt som Dalekarlarne öfvergick, och tog sig thet före att han ville föra theras klagomåhl inför Konungen, till hvilket han och nog skickelig var, ty han var i Herratienst upfödder. Han for till Dannemark och beklagade ganska storliga för Konungenom öfver Jösse Erichson, för then stora orätt han giorde then fattiga Almogen i Dalarne, och förplichtade han sig på sin hals, att han icke annat ville säija, än thet som sant var. Han fick i then resan eij annor svar, utan Konungen skref Rijksens Råd till att the skulle fara upp i Dalarne och ransaka om thet ärendet och gifva honom thet sådant tillkiänna. Dock skulle Jösse Erichson blifva i sine befallning. Thet skedde som Konungen begiärade, och Rijksens Råd skref honom till om thet stora öfvervåld och orätt som then fattiga Al-

q) Vid. Diar. Vazst. ad a. 1421. *Lagerbring* T. IV. p. 332. Cfr. *Celse*, Bullar. p. 174.

Almogen led. Engelbrecht tog brefvet och for thermed åter till Konungen igen, och äskade åter rätt på Jösse Erichson, talade och klagade så dristeliga, att Konungen blef vred, och sade till honom: Tu klagar altijd, gack tin väg och kom intet mehra för min ögon. Tå gick han bort och mumlade vijd sig sielf och sade, än skal iag en gång komma igen.

Tå nu the i Dalarna sågo sig intet uträtta kunna, hvarken med bref eller bod, församblade the sig man af huse och sade sig hällre villia döö, än längre lijda sådana bedröfvelse. Togo så Engelbrecht för en Höfvitzman och drogo nid till Westeråhs. Ther mötte them några af Rijksens Råd, hvilka ther funno sätt och lämpo till, att the stillade bönderna, och kommo them till att gå heem igen i then gången. Dock svoro the ther uppå, att the aldrig effter then dag skulle gifva Jösse Erichson skatt, och thetta skedde Anno Domini 1433 om hösten, och tå hade Konung Erich varit Konung vijd trettio och siu år, och sielf effter Drottning Margarethæ död fem och tiugu år. Men tå the voro hemdragne och alt var stillat, hade Jösse Erichson sina tienare uppe i Dalarne och lät utkräfvia skatten, ther blef tå ett buller och rumor på nytt, och vijd Midfasto tijd gingo the ned och bestallade Westeråhs Slott, och tå hade the väl brutit Slottet ned, hvar Rijksens Råd icke hade lagt sig ther emellan. Tå vardt så handlat att Jösse Erichson skulle afsättias, och them skulle ske rätt på theras klagomål, och Slottet antvardades Grefve *Hans r*), han satte ther sin fougda uppå *Melchior Gørsse*. Thermed gingo Dalekarlarna hem igen, och mente än tå att Konungen skulle låta them ske rätt effter theras klagomåhl och Rijksens Råds skrifvelse, men tå the förnummo att ther blef intet af, utan rychtet gick huru the skulle få en värre tyran igen, therföre gingo the tå endrächteliga ut och brände först upp Borganäs, drogo så till Kiöpungshuus. Tå Herr *Johan Wale*, som ther Höfvidzman var uppå, thet förnam, öfvergaf han Slottet och rymde till Stäkeborg, så brände tå bönderna Slottet upp. Och så begynte Engelbrecht handla med Almogen i Westmannaland, att the skulle vara honom behielpeliga, att frälsa landet af utlänska manna händer, hvilket the och så giorde. Och thetta skedde vijd Midsommars tijd. Så skref han och theslijkes alla frälsismän till ther omkring, att the skulle komma till honom, och så drog han åt Westeråhs och Melchior, som fougde var, mötte honom på vägen. Tå befalte Engelbrecht att han skulle låta honom Slottet upp, hvilket dagen ther effter och så skedde. Så antvardade Engelbrecht Herr *Nils Gustafsson*, Erich Pukes fader, Slottet, och handlade så med frälset, att the skulle hielpa till och frälsa theras fädernesland af omilda manna händer, till hvilket the intet nödige voro. Lät och Engelbrecht sådana bod utgå att hvilken som befunnen vorde then ther icke ville med, hans gård skulle gifvas till skiöfvels, och han sielf skulle ingen frijd hafva. Sedan drog Engelbrecht med them han hade med sig till Upsala och hyllade alt Upland till sig. Och effter thet bönderna voro mycket betungade med svårom skatt, therföre med Ridderskapsens råd som med honom voro slog han tridie parten af skatten, ty skatten var i Konung Erichs tijd alt för hög. Och när bönderna sågo att the voro lijsade i skattenom, vordo the thesto välviliogare till att göra thet som Engelbrecht begiärade. På then tijden var *Erich Puke* på Korsholm, thet han innehade på sins faders Herr Nils Göstafssons vägnar. Samma Erich Puke var en mächta hielte, honom skref Engelbrecht till, att han skulle bevijsa sig som en Svensk man och tillhielpa här i Nordlanden att rijket måtte komma af then nöd som thet uti var. Then befallning tog Erich Puke gierna vijd, hyllade strax all Nordlanden till sig, och med Höfdingarnas tillhielp lät han upbränna Faxaholm i grund och förskickade så ett tahl folk till Åland och lät bestalla Castelholm, hvilket en qvinna i förläning hade af Konungenom och heet fru *Idha s*). Hennes befallningsman heet Herr *Otte Puggevisk*, och var en stor prålare, men strax han vart bestallat, fördagtingade han sig och gaf Slottet upp. Tå Erich Puke hade alt thetta uträttat i Nordlanden, for han till Engelbrecht och medan thetta beställtes i Upland, reste Reekbona sig upp, och drogo till Gripsholm. Thet Slottet hade en inne som heet *Hartvijch Flögh t*), som han förnam att bönderna kommo dragandes, lätt han bära alt thet bästa ther var till Skeps, stickade så elden på Slottet och foor till Stockholm. Han var en stor tyran, therföre torde han icke bijda bönderne.

Tå nu Engelbrecht hade församblat ganska mycket folk, drog han ther med för Stockholm, belägrade sig på Brunkeberg och kallade *Hans Kröpelin* ut till sig, och var samma

r) Grefve Hans till Eberstein. v. *Stiernman*. Höfd. M. p. 172. et supra p. 67.

s) Ida Königsmark uxor Benedicti Pogevisk denati a. 1432. v. Diar. Wazst. Sect. I. p. 228.

t) Vid. *Stiernman* Höfd. M. p. 139.

ma Hans en ärlig och beskiedelig man. Hvar Konung Erichs fougdar hade alle sådana varit, hade thenna uproren väl blifvit tillbaka. Onda fougdar pläga sättia Herran utaf högsätet. Tå Hans Kröpelin utkom, äskade Engelbrecht på Stockholms Slott och Stad. Men Hans svarade att thet ville icke väl stå honom, så slätt uplåta sin Herres Stad och Slott, dock effter lång förhandling, satte the i dag in till St. Martini tijd. Så foor Engelbrecht till Örebroo bestallade thet Slottet, och then ther uppå var heet *Kettilberg*, ther blef så dagtingat att om samma Kettilberg icke finge undsättning af Konungenom innan sex veckor, tå ville han gifva up Slottet. Sedan foor Engelbrecht till Nykiöping, then thet hade heet *Albrecht Styke*, han dagtingade och såsom Kettilberg. Tädan foor Engelbrecht till Ringstaholm, then ther uppå var heet *Henrich Styke*, tå Slottet äskades af honom svarade han illa. Therföre lät Engelbrecht giöra en flotta med ena höga bygning ther uppå, till storm beredda och medan han thetta hade för händer, fick han vetta att Rijksens Råd var kommen till Wadstena ifrå Konungenom, therföre lät han mästa parten af folket blifva ther qvar, och han for sielf till Wadstena, ther fann han Biskop *Knut* af Linkiöping, Biskop *Sigga* af Skara och Biskop *Thomas* af Strängenäs, med många andra af Ridderskapet. Med them kom han till orda, och gaf them sakena före hvi han sådana hade sig företagit, han ville frälsa rijket af then träldom som thet i en lång tijd varit hade. Ty att sedan Konung Magnus *u*) skildes vijd rijket hade här varit Tyranner och icke Konungar, the ther rijksens skada och förderf sökt hafva, som Tyranner göra pläga, och icke sökt rijksens och then menige mans bästa, som Konungens ämbete kräfver, ther the dock hafva giordt theras ed uppå. The hafva lagt landena större skatt uppå, än thet förmåtte att draga, och Sveriges lag och gamla goda sedvänior medgifva. The hafva varit Herrar sig till godo och icke rijkena till godo, the hafva giort landet fullt med Utlänningar och förtryckt the Svenska, och annat mycket gaf Engelbrecht Rijksens Råd före, och begiärade att the ville tillhielpa med att rijket måtte fräls varda af then träldom som thet uti var, och komma till then frijheet igen, som thet plägat hafva.

Tå svarade honom Rijksens Råd, att them stod thet icke till görandes så träda ifrån theras Herra och Konung, then the hade svorit huldskap och manskap, the måste ju hålla theras ed. Svarade Engelbrecht them igen, att Konungen hade svorit them många edar och ingen af them hållit, ty voro the icke heller plichtige att hålla honom thet the svorit hade, förty ther uppå hade the svorit honom huldskap och manskap att han hade först svorit them till, att han ville hålla them vijd Sveriges lag och besättia rijksens Slott och Fäste med infödda män. På sådana hans ed hängde theras ed. När han nu icke hölt sin ed, ther theras ed hängde uppå, så var theras ed (sade han) om intet. Med sådana stycke och annat mehr ville Engelbrecht gierna hafva bevekt Rijksens Råd till att falla ifrå Konungen. Och han ville gierna bevekat Rijksens Råd till sitt sinne med godo, att thet måste thess fastare vara, som han för händer hade, att han hade haft Rijksens Råd välvilliga med sig, men the sade ther kort neij till, ty the ville blifva vijd theras huldskap och manskap, och mente till äfventyrs, att thet var icke strax lofligit att sättia sig upp emot sin Herra och Konung, om han i någon måtto försåge sig, annars kunde intet Herrskap blifva beståndandes. Hoo är then Herre som sig ju icke i någon måtto förser? skulle strax undersåterne sättia sig upp emot honom, tå vore aldrig något stadigt regemente till, eij heller är hvar man skickelig till att vara Konungens domare, och dömma ther om, när Konungen bör varda afsatt heller eij. Inga mennskior kunna blifva i umgängelse med hvar annan, med mindre then ene ju måste mycket lijda och undraga med then andra. Måste man nu mycket lijda af sin vederlijke, så framt man vill med honom i umgängelse vara, mycket mehra måste man lijda och undraga med sin Herra och Konung, så framt man någon tijd vill hafva stadigt regemente. Man måste understundom lyda en Tyrann, på thet man skal undvijka många Tyranner. Ther intet Herrskap är, ther giör hvar och en som honom lyster, och blifva så många Tyranner. Therföre är bättre lijda och umgälla med sin rätta Herre och Konung än att varda undcrkufvat af många. Thenna grunden synes Rijksens Råd hafva hållit Engelbrecht före, än tå the voro under stoor träldom, hafva och gierna velat varda förlossade. Dock syntes them icke ännu hafva redelig sak ther till, att the skulle träda ifrå thet huldskap och manskap som the Konungenom svorit hade.

Tå Engelbrecht förnam att the stodo fästa i theras sinne, slog han på en annan sträng och sade them thet alvarliga till, att the antingen skulle säija Konungenom huldskap och

u) Cod. 10. alia manu addit: Smek.

och manskap up, eller thet skulle kosta them lijf och gods, och han ville strax hafva taget them vijd halsen. När Rijksens Råd thet hörde, sade the sig villia fölia hans villia effter, ty om the thet icke giort hade, tå hade theras gårdar vordet till skiöfvels gifne och bönderna hade slagit them ihiel. Therföre hade the nu orsak nog till att säija Konungenom huldskap och manskap upp. Så beramade tå Engelbrecht brefvet med hvilket the upsade Konungenom theras huldsap, manskap och troskap, the beseglade thet och sände the till Konung Erich. Tå thetta så bestält var, foor Engelbrecht till Ringstadaholm, thet fick han strax in med dagtingan, förty Henrich Styke fruchtade storliga för then Flotaborg som giord var. Tädan drog Engelbrecht till Stäkeborg, ther Johan Wale var som flydde från Kiöpings Slott och med första dagtingan fick han Slottet in, och thet antvardade han Biskop Knut i händer. Så kallade han Östgötharna till Söderkiöping och handlade så med them att en part af them drogo ned till Stäkaholm, hvilket en Dansk man innehade som heet *Laghe Röd*, thet bestallade the och lågo therföre i sex veckor, men effter thet the icke kunde vinna thet, therföre sattes thet i dag till St. Martini tijd. En part af Östgötharna, som hade *Herman Beerman* till Höfvidzman, drogo till Rumblaborg som Herr *Otte Snaps* innehade, han svarade kort och ville icke gifva upp Slottet, therföre bars ther eld uppå, så att han noga undslapp med lijfvet och Slottet brann upp. Så drog tå Herman Beerman med sitt folk till Trullaborg ther *Hemming van Langen* var Höfvidzman uppå, han gick af med behållna håfvor och Slottet brändes upp. Sedan drog Beerman för Pijksborg och giorde med thet Slottet som med thet andra. Men Engelbrecht foor sielf till Örebro, och Slottet fick han med sådana skäl, att han gaf Kettilberg tusende mark penningar. Så drog han för Axevald, hvilket en Dansk man innehade som heet Herr *Anders Nielson*, thet Slottet bestallades, och Erich Puke var ther Höfvidzman före. Och så skref Engelbrecht till them i Wermeland, att the skulle bevijsa sig som Svenske män, och satte them *Peter Ulfson* till Höfvidzman, the vunno och brände upp Edsholm som *Herman Gitzeler* innehade och Agnaholm, som Herr *Anders Nielson* och innehade och Dalaborg som *Palne Jönson* en Dansk man innehade. Men Engelbrecht drog sielf för Opensteen, som *Mårten Gråbo* innehade på Grefve Hanses vägna, han gick af med behållna håfvor, och Slottet vardt upbrändt. Sedan achtade Engelbrecht sig till Öresteen som en Dansk man, then ther het Herr *Jösse Laurentzson*, innehade, han tog thet bästa som på Slottet var, stickade så sielf elden på Slottet och rymde till Dannemark.

Tå thetta så alt bestält var, drog Engelbrecht med mycket folk in i Halland och alt Norre Halland gick honom tillhanda. Och emellan Herr *Axel Pederson*, som Vardbergs Slott innehade, och honom blef så förhandlat, att han skulle hafva sin fougda ther i landet, och Herr Axel skulle platt intet befatta sig ther med. Dock skulle Engelbrechts fougde låta honom få halfparten af skatten. Så brändes och Falkenberg upp, som *Åke*, Herr Axels son *v)*, innehade, och Engelbrecht drog till Halmstada, ther kom han strax in. Men the af Skåne församblade sig mycket folk, och belägrade sig vijd Lagaholm, emot them drog Engelbrecht med sitt folk, dock var Elfven *x)* emellan både Härarna. Ther kom tå ther till sådana upslag, att emellan Sverige och Skåne skulle vara en fast frijd, ther mång bref och insegel vordo på gifne, och giordes frijden med sådana besked, att om någon parten ville träda ifrå freden, tå skulle han låta then andra thet förstå tolf veckor tillförene. The Svenske skulle ther om sända bod till Lund, och the Skåniske till Wadstena. Och tå thetta så bestält var, drog Engelbrecht heem igen, och thetta som nu förberört är, huru Slotten voro intagne *y)*, skedde effter Christi byrd år 1434, och tå handlades om fred emellan Konung Erich och Siöstäderna.

Så hade nu Engelbrecht fått mästa parten af Slotten in i Sverige och största delen af them hade han nederbrutit och upbrändt, ther somlige prijsade och somlige lastade honom före, såsom therom nog plägar disputeras, hvilket rijkena skal nyttigare vara, hafva mång Slott eller få Slott. Somliga gifva thet så före, att thet icke är godt hafva mång Slott, och thessa saker gifva the före. Ther mång Slott äro, varder allmogen för mycket betungat och the som Slotten innehafva fördrista sig ther uppå och göra nyckin orätt och öfvervåld, sättia sig och offta upp emot theras Herra och Konung, hvilket the icke giorde om the eij hade fäste, ther the kunde förlåta sig uppå, och om rijksens fiender få landet in, så äre the thes bättre befästade, att the hafva mång Slott och äre icke sedan så goda till att utdrifva. Thesse och flere sådane saker gifva the före, som säija icke godt vara hafva

v) Chron. Rhythm. habet: Axel Akeson.
x) Amnis Laga dictus.
y) De omni hac expeditione vide quæ supra annotata sunt ad Chron. Rhythm. p. 66 - 72. quod presse sequitur auctor. Cfr. *Rhyzelii* SvioG. Munita, passim.

va mång Slott. Men then andra parten hafva thesse saker för sig. Ther få Slott äro, ther kunna fienderna som falla in i landet snart hafva framgång, eij kan heller en olydig Allmoga, som till rumor och uplopp benägen är, väl hållas i tvång och lydachtigheet med mindre Öfverheeten hafver mång Slott och Fäste. Och ther Öfverheten hafver få Slott och Fäste, ther är hon snart afsätt, hvilket rijkena plägar vara en dråpelig skada, att offta sker Herreskiffte. Therföre på thet man må behålla ett stadigt regemente är af nödene hafva mång Slott och Fäste. Thesse stycker och flere sådana hafva the för sig, som säija rijkena nyttigt vara hafva mång Slott och Fäste. Dock vare med Slott och Fäste huru thet kan, then Herre är väl befästat både för Gud och menniskior, som sina undersåter väl förestår och håller vijd lag och rätt och låter them intet öfvervåld eller orätt ske. En godvillig allmoge är bättre än mång Slott och Fäste. Om allmogen är välvillig, tå är thet Herranom ingen skada, att han hafver få Slott. Men ther Herren skickar sig så att han hafver en ovillig och ogunstig Allmoga, thet hielper honom icke mycket att han hafver mång Slott och Fäste, och thet seer man här med Konung Erich. Honom kunde ju intet hielpa att han hade mång Fäste och ingen hyllest. Thet skal' Konungen räkna för thet starkaste Slottet att han gör rätt och skiäl, ty tå hafver han både Gud och menniskior med sig, men gör han öfvervåld och orätt, tå hafver han både Gud och menniskior emot sig, och hielper så hvarken Borg eller Fäste. Så är och intet tviflandes att thet stora öfvervåld och orätt som skedde i landet och i lång tijd skedt hade, både i Konung Albrechts, Drottning Margarethes och thenna Konung Erichs tijd hafver varit rätta orsaken hvij bönderna hafva brutit så mång Slott nidh. Sverige är ett sådana land, som med mossar, berg och skogar så befästat är, att Almogen icke länge kan med tvång och macht underkufvas, ty the hafva stor tillfälle att sättia sig upp emot theras Herrar. Therföre regeras Sverige mycket bättre med välvilligheet än med mycken strängheet. Och om Konung Erich hade thet besinnat, hade thet icke så gått med honom som thet gick.

Tå nu Engelbrecht hade fördrifvit alla utlänningar som Konung Erich för Befallningsmän upsatt hade och hade låtit all Slott som igen voro med all Land och Lähn komma i Svenska manna händer, tillstadde han icke, att någor i hans här skulle i någon måtto sig förarga uppå bönderna, och icke taga them ifrå med öfvervåld så godt som en höna, af hvilket Almogen blef honom ganska gunstig. Men tå Konung Erich hörde huru i Sverige tillstod, församblade han af Dannemark alt thet folk han öfverkomma kunde, förskref och mycket folk af Tyskland, beredde en stor Skeppsflotta och achtade sig till Sverige, att vedergöra thet som ther skedt var. Men han fick stoor storm i siön, och mång af hans Skepp förgingos, och hade han när sjelf blifvit borta med, dock med stoor nöd kom han på thet sidsta till Stockholm. Och tå Engelbrecht thet förnam, reeste han strax allt landet och kom för Stockholm. Uplänningarna lägrade sig på Norre Malm, Sudermanlands inbyggiare på Södermalm, men Wästmän och Neriker, ther Engelbrecht var sielf med, lägrade sig vijd Långholmen, och när thetta skedde redde Rodzmännerna z) sig till, att storma till Östhammars Slott, men tå fougden, som ther på var, thet förnam, tog han till Skeps thet bästa som ther var, stikade elden på Slottet, och foor till Stockholm. Och tå Konungen såg att han så vardt bestallat på alla sijdor, lät han bevara Gråmunkaholm och Helgeandsholmen ganska väl. Och så sattes thet i dag, på thet han skulle komma med the Svenske till orda, och när the sammankommo sporde han them till, hvi the ville skillia honom vijd Rijket. Tå svarade the Svenska att the achtade icke drifva honom platt utaf Rijket, utan thet the giorde, skedde i then acht att; the icke längre ville låta trängia sig ifrå Sveriges lag, och thet som i hans kröning utlofvat var, och the budo sig till rätta och ville stå till svars för alt thet the bedrifvit hade, och begiärade domare the ther kunde theras sak sättia i rätta före och låta höra theras klagomåhl: The ville lijda och umgälla hvad rätten gifva kunde, och sade ju thet, att the ville blifva vijd theras gambla frijheeter och Sveriges lag. Men Konungen ville hvarken låta them blifva vijd theras frijheeter, eller låta sakena komma i rättegång, menande sig icke vara plichtig att stå sina undersåter till rätta. Therföre uträttades i then gången intet mehr utan att thet sattes i dag, till Jungfru Mariæ födelsedag a) sommaren ther näst effter. Och skulle Konungens fougdar intet befatta sig med landet, och skedde then dagtingan i Helgeandshuuset på St. Martini dag. Och hade Hans Kröpelin Stäket inne, thet befalte Konungen upbränna, hvilket och skedde, att thet icke skulle komma i the Svenskas händer. Så foor tå Konungen till Dannemark igen, och lät blifva sex hundrad af sitt stridsfolk qvart i Stockholm. Men the Svenske bestämde ett Herremöte i Arboga på Trettonde dag Juhl, ther the och sammankommo. Och ther utvalde the en-

z) Roslagi.

a) Die 8 Septembris.

endrächteliga Engelbrecht till Rijksens Höfvidzman, andre gode män skickades och omkring, som hvar på sin Landsända achta skulle.

Tå Rijksens Råd nu så församblat var i Arboga, skref Hans Kröpelin them till, och begiärade varda med them till orda. Så blef beramat ett möte i Sigtuna, vijd Kyndersmässo tijd, tijt for Hans Kröpelin och en Korsherre af Prytzen med, som på then tijden var i Stockholm. The beflijtade sig båda storliga ther om, att thet måtte komma till ett godt bestånd emellan Konung Erich och the Svenska. Men Rijksens Råd stod ju ther uppå, att them var mycken orätt och öfvervåld skedt, och begiärade att saken måtte komma i rättegång. Dock begiärade Hans Kröpelin och Korsherren, att thet måtte komma till ett godt medel, och ther sade the sig villia vara goda mäklare till. Vorde the och så förskickade till Konung Erich, och hade the artiklar med sig, som the Svenske föregifvit hade. Och tå Konungen hade med sina goda män till råds varit, vardt belefvat ett Herremöte i Halmstada. Ther kommo tå tillhopa Svenske och Danske, och som nog troendes är Norske med, the ther handla skulle till frijd och roligheet. Och till samma möte var kommen Erkiebiskop *Olof* af Upsala, hvilken Konung Erich en lång tijd icke lijda kunde, förty samma Erkiebiskop Olof var korat till Biskop, Konungenom oåtspordt, therföre stadde han honom icke komma till Domkyrkiona, utan han satte en annan i hans stad, som heet *Arendt* och var tillförne Biskop i Bergen, han blef snart död, och satte Konungen en Norsk man ther in igen som heet *Torlach.* Men tå Engelbrecht begynte bullra i landet, rymde han till Dannemark, och i samma buller kom Erkiebiskop Olof heem i landet. Tillförene var thet honom icke tillstadt, än tå att både Påfven och thet Concilium, som stod i Basel, hade skrifvit för honom till Konung Erich. Thenne samme Erkiebiskop Olof lade sig mycket thet ut om, att Konungen skulle komma fritt till Sverige igen, och han begick tå så mycket att Engelbrecht antvardade honom fritt Halland igen. Thetta mötet skedde om vårena vijd Philippi och Jacobi tijd *b*); effter Christi byrd år 1435, så blef och i samma möte utlofvat, att Konungen skulle komma till Stockholm vijd St. Olofs tijd *c*) thernäst effter. Thesslijkes skal man och vetta, att thet förbund som i Drottning Margarethes tijd giordes thesse try Rijken emellan, synes hafva vordet förnyat i thetta möte som i Halmstada stod *d*), hvilket af sielfva beslutet som ther på beramat vardt, nog märkias kan, hvilket bref ännu finnes och är så lydandes:

Wij Hans Laxman i Lund, Olaff i Upsala, Aslach i Nidrose Erkiebiskopa, Axel Pederson Rijkesens Råd i Dannemark, Christiern Nielson Rijkesens Råd i Sverige, Endreth Erlendson Rijkesens Råd i Norige &c.

Swå skole alla stå som thetta fullborda och ther till kommande varda. Först att fördragas skal. Tå drager en stoor del af oss alla väl till minnes, och alle väl sannerliga vetta thet Högborne Förstinna Drottning Margaretha, Waldemar Dana Konungs dotter, kom thesse try rijken tillsammans med hennes förnumstigheet, med alsvåldiga Guds hielp och tillåtelse, alla till frijd, lägligheet och sämjo och endrächt och hafva vij alla rätt att bidia för hennes siäl, som vij och gierna göra, och bidie vij Alsmächtig Gud nåde hennes siäl, tage henne till sina nåde och miskund. Och kom hon thet åstad och fulldref med sina ödmjuka bön och goda gierningar, emot Allmogen alla Rijkernes, thet Konung Erich vår Nådige Herre som nu är, vardt inhämt, valder och keester till fullmächtig Konung till alla try rijken, uppå alla the städer ther man pläga keesa Konung, och gammal sedvänio hafver varit. Och vardt krönter i Calmarne till all try rijken. Så villia vij och gierna hafva och hålla honom för vår fullmächtig Konung, till att bruka all Konungs rätt i hans lijfsdaga och att han skal hålla och hafva oss alla och hvar vijd sig, vijd lag och rätt, som Konung bör, och med som här effter skrifvit står. Så finner vår nådige Herre Konung och vij alle nogor beseglat bref och ett förram och begriff af then ädle Förstinne och af the bäste män som tå i rijken voro, ther the keeste tå för thet bästa, hon med them och the med henne, thet thesse try rijken skulle altijd blifva samman till evig tijd, altijd en Konung hafva öfver all try rijken, och skedde thet i then samma tijd, ther vår nådige Herre Konung vardt krönt i Calmarne. Nu är vår nådige Herre Konung förskrefven, och vij alle ther om ens vordne och samtyckt för thet bästa keeste han med oss och vij med honom, menigheten till bistånd och Almogen till frijd och nåder, och kunne eij *e*) bätter känna än fölia thet samma sinne, och för thet meniga bistånd och nyttigheet, som all rijken till goda komma må, och förbin-

b) Die 1 Maji.
c) Die 29 Julii.
d) Conf ndit heic Auctor pactum Halmstadense de an. 1435 (apud *Hadorph* l. c. p. 86) cum pacto Calmariensi, de quo mox infra, de an. 1436, (apud *Hadorph* p. 117). Cfr. *Huitfeldt* l. c. p. 797.
e) Cod. 10. et *Hadorph* legunt: *vij.*

förbinde och förplichte oss alle samman stadelig till evig tijd samman att blifva, under en Konung, både för oss the nu äro och framdeles tillkommande varde, som vij och nu göre i Jesu Christi namn.

Och effter thetta som nu förtalt är, föllier tå i samma beram eller beslut the Artikar som förr berörde äro, att hvart rijke skal blifva vijd sin lag och frijheter. Och medan thetta så förhandlades, lät Engelbrecht grafva ena graf eller dijke vijd Telgie, att Skepp skulle komma ther utur Salta siön in i Mälar *f*). Men tå tijden kom som förelagder var; att Konungen skulle komma till Stockholm, och han icke kom, blef strax rop och rychte emot honom, att han ingen ting skulle villia hålla som låfvat var. Dock blef tijden än tå förlängder till Mårmässo *g*). Tå kom Konung Erich till Stockholm, och the Svenske församblade sig i Jungfruhamn, och sände så theras fullmächtige till St. Clara Klöster på Norremalm, men på Helgeandsholmen kommo the till tals med Konungen, och var thet theras högste begiär, att the måtte blifva vijd Sveriges lag och frijheter, och att Slott och Lähn måtte vara i Svenska manna händer. Men Konungen ville icke gierna gå ther under, så måste han dock giörat, så framt frijden, som i Halmstada giord var, icke skulle blifva om intet igen. Thet var väl märkiandes på alla Konungens anslag, att han ville giöra thet Svenska Ridderskapet om intet, och komma ett nytt Frälse här in i rijket, therföre lät han främmande män få all Slott och Lähn in. Och the Svenska lät han hafva sådana utresor och bekostningar, att the blefvo platt utarmade. Men effter thet the Svenske voro nu så mächtige, att the hade mästa parten af alt rijket inne, therföre hade Konungen eij annor råd, utan att han ju måste lofva och svärja them thet the begiärade, hvilket dock icke annat var thet the begiärade, utan att han skulle låta them blifva vijd Sveriges lag, och thet var han them plichtig. Dock var han begiärandes, att han måtte få förse Stockholm, Calmarne och Nykiöping med hvad män honom täcktes, och ther voro the Svenske tillfrijds med. Dock så, att the skulle vara Danske eller Norske, och icke andre främmande män. Och effter theras begiäran gaf han them Drotzet och Marsk, som i rijket skulle skaffa lag och rätt. Herr *Christiern Nilton* blef Drotzet och *Karl Knutson* blef Marsk, och när thetta så skedt var och Konungen hade gifvit sina bref ther uppå att ske skulle som the Svenske begiärade, låto the Konungenom all Land och Lähn upp igen med the Slott the innehade, och han skulle låta alla Slottzlofvar stå then Herra tillhanda som endrächteliga till rijket keest och korat vorde, och blef en aftalat sak så att all ovillie skulle afläggias på båda sijdor. Men strax Konungen hade fått landet fritt in igen, antvardade han Slott och Lähn hvem honom täcktes, och achtade intet thet som lofvat och bebrefvat var. Therföre sände Rijksens Råd the gode män af Dannemark som tillstädes voro till Konungenom, och låto förmana honom, att han ville hålla thet som utlåfvat var. Och effter thet intet hielpa kunde, ginge the och sielfve till honom, men tå the framkommo fingo the intet annat än kort svar, spott och spe, och han sade sig icke villia vara theras *Ja Herre*. Thesslijkes kastade han them thet före med, att Engelbrecht aldrig hade giort honom then skada som skedder var, hvar Ridderskapet icke hade kommit honom ther till, af hvilket svar the nog märkia kunde, huru han var till sinnes med them och föllo ther mång ord, som them intet behagade. Thenna Konung Erich räknade så högt then skada han lijdit hade af the Svenska, och han ville intet tänkia hvad skada och orätt han them i så mång år giort hade. Eij heller ville han besinna huru stor tillfälle han hade gifvit them, till att göra thet the giorde. The voro honom lydachtigheet plichtige thet är vist, och han var plichtig hålla them vijd Sveriges lag som han lofvat och svoret hade, men han hade gått ther vijdt utöfver, och the Svenske hade nu väl i trettio år lijdit stoor oskiäl af honom, så att man väl märkia kan, att thet the giorde hafva the icke giort af käti, ellies hade the förra tänkt ther något till, och icke lijdit thet så länge; men nu dref nöden them till att göra thet the giorde. Konung Erich sade sig icke villia vara theras Jaherre. Dock hafver man ingen Herre hört fara ther illa utöfver, att han hafver så gifvit sviga för sina undersåter, att the hafva älskat honom, och så varit en Jaherre. En Jaherre är tryggiare och mår bättre än en Tyran. En from Herre måste vara en Jaherre, ther skiäl och rätt på åskadt varder. Konung Erich ville hafva stoor troheet af the Svenska, och han ville ingen trohet hålla them igen. Han ville intet besinna hvad thet innebära hafver, att ett land eller rijke sätter sig en Herre eller Konung öfver hufvudet, ther thet skier, ther sätter then menige man stoor tro och lijt till honom

f) Cfr. hac de re Chron. Rhythm. supra p. 75. *g*) Die 8 Septembris.

honom som upsatter varder, och sätter all sin välfärd i hans händer, och så är han Konung för theras skull och icke för sina skull, therföre är han them och stor trohet plichtig, dock sådana achtade han fögo.

Tå nu Konung Erich alt hade bestält i Stockholm som honom syntes att ther beställas skulle, giorde han sig redo till att segla till Dannemark igen. Satte så Hans Kröpelin, som dock en redelig man var, af then befallning som han öfver Stockholm hafft hade, och upsatte igen en Dansk man som heet Herr *Erich Nielson h*) och fick honom fem hundrade folk under handena af sitt egit krigsfolk, och gaf sig så till siös, och thetta skedde vijd Allhelgona tijd. Och ehvar han for fram vid siösijdona satte han ju nya befallningsmän på all Slott, men the Svenske vordo till ingen Slott betrodde, skedde och bönderna stoor öfvervåld och orätt the ther bodde i Skiärgårdena ther Konungen framfoor. Så fick han och stoor storm i siön, och miste mång af sin Skepp med mycket folk förr än han kom till Dannemark. Men the bönder, som i Skiärgårdena skinnade och illa tracterade vordo, kommo till Engelbrecht, och beklagade thet stora öfvervåld som them öfvergångit var, och rychtet begynte gå öfver heela rijket, att Konungen icke ville blifva vijd thet han lofvat och svoret hade.

Therföre beramade Rijksens Råd ett Herremöte i Arboga, ther några fullmyndige af alt landet skulle tillhopa komma på St. Fabiani dag *i*) år effter Christi byrd 1456. Tå Rijksens Råd med the andre, som till mötet kallade voro, sammankomne voro, beslutade the thet så, att the ville skrifva Konungen till, och begiära att the måtte niuta Sveriges lag eller the ville säija honom huldskap och manskap upp igen. Så hade the och väl förnummit, att Konungen achtade komma till Stockholm igen, straxt isen vore bortgången, och hafva Hertog *Bugislaff* med sig, hvilken han i Sverige insättia ville för en Konung, och honom hade han alla redo tillförene låtit Slotzlofvana stå till handa. Medan thet så förlopp sig, och Rijksens Råd voro illa tillfrijds, att Konungen icke ville låta Svenska män hafva Slotten inne, som Sveriges lag innehöllo, så sände några Svenska borgare hemliga bod till Engelbrecht och begiärade att han skulle läggia sig vinn ther om att han måtte få Stockholm in, ty the fruchtade sig att them så skulle varda gångandes, som the Svenske Borgare skedde i Konung Albrechts tijd. Therföre begiärade tå Engelbrecht att alla som i Arboga i Herremöte församblade voro, skulle icke skillias åt förra än the hade endrächteliga varit till tals med Konungens befallningsmän i Stockholm, om the något ondt skulle förmoda sig af them eller eij. Men tå the kommo till Stockholm, vordo portarna tillyckte för them, ther undrade Rijksens Råd storliga uppå, och gingo tå Engelbrecht, Karl Knutson Marsken, Herr *Gotskalck Bengtson k*) och *Johan Karlson l*) in för porten och upsatte hatten och begiärade att Borgmästarena skulle komma ut och tala med them. Så kommo två Tyske Borgmästare ut till them, them sporde the till, hvij the slogo portarna till för Rijksens Råd, och theras Borgare foro fritt ut i landet hvart the ville. Tå svarade Borgmästarne att the ville gå bort och tala ther om med Herr Erich Nielson som Slottsherren var. The gingo åstad och kommo igen, bidiandes att the ville töfva en lijten stund, så länge Hans Kröpelin komme tillstädes, ty Slottsherren ville intet tala vijd them, förra än han vore med tillstädes. Ther med gingo Borgmästarne åter in i Staden igen, och voro länge borta, och the Svenska höllo medan på theras hästar i sniö och slagg. Så kommo tå åter Borgmästarne ut tridie resona och sade sig ingen befallning hafva af Konungen att släppa them in. Tå vordo the åter tillsporde om Rijksens Råd icke måtte komma in. The svarade att then gången skulle thet icke skie. Tå blef hatten listeliga nederslagen, och Borgmästarne vordo tagne vijd halsen. Them var försäkring tillsagt, och ther uppå hade the två resor varit ute och gingo in igen. Men then tridie resan gingo the ut och togo ingen ny försäkring, tå the bäst hade henne behöft för the svar skull som tå utgafs. Therföre vordo the grepne. Och så lät Herr Erich Nielson väl bevara och bemanna portarna. Men the Svenska Borgare som i staden voro begynte fruchta hvad them öfvergå skulle, föllo så endrächteliga till med yxar och hambrar, och slogo låsen sönder som för portarna voro, och the ther utan för portarna voro stormade och fast till, än tå the som i tornet voro stodo ther fast emot, så förmåtte the dock icke slå them ifrå. Och ther med kommo the Svenska in med våld, och reste theras baner på Korntorget, och låto utropa att alla som ville stå faste med rijket, the skulle gifva sig ther under, så sökte tå alle Borgarne ther till, låfvade att the ville stå faste

h) Rönnow. Cfr. supra p. 77.
i) Die 20 Januarii.

k) Ulf. vid. supra p. 78.
l) Färla. l. c.

ste med rijket, och göra hvad them vorde befallat. Och therföre vardt tå påbudit, att ingen skulle förarga på någon Borgare. Och tå staden var på alla sijdor väl bevarat, sände Marsken och Engelbrecht bod till Slottsherren Herr Erich Nielson, spörjandes honom till, hvij han stängde portarna till för them och mötte them med pijl och lod, effter thet the icke voro komne, utan på thet som frijden tillhörde och att thet måtte hållas som låfvat var. Men the fingo ingen god svar af honom, utan han sade them uppenbara feigde till, och stickade elden på staden. När the Svenska thet hörde, låto the strax bestalla Slottet, Marsken på västra sijdone och Erich Puke på then södra. Och effter thet kom nu åter till en uppenbara feigde emellan Konung Erich och the Svenska, therföre var thet af nödene att the skulle förvetta sig om en Höfvidsman, then the skulle lyda effter, och therföre kommo the Svenske tillhopa i Svartmuncka Klöster till att utvälia sig Höfvidzman. Och på thet ingen ovilia skulle komma af koret, vordo trettio gode män skickade ther till af heela hopen, som koret hafva skulle, och hvarthera hemliga gifva sina röst ifrå sig. Erkiebiskop Olof anammade rösterna. Så föllo tå fem och tiugu röster på Karl Knutson Marsken, tree föllo på Engelbrecht och två på Erich Puke. Therföre samtyckte tå alla Marsken för Höfvidzman, ju besynnerliga Clerckerijet och Ridderskapet. Men Engelbrecht och Erich Puke voro thermed icke tillfrijds, och bönderna höllo mycket med them, ther en stor ovillia kom utaf. Dock blef saken så fördragen, att Marsken och Engelbrecht skulle båda regera i landena, men Marsken skulle blifva qvar i Stockholm, och achta på then bestallningen. Och Engelbrecht skulle fara ut i landet igen, och beläggia the andra Slotten som Konungens befallningsmän innehade. Han drog strax för Nykiöping, och lät bestalla thet med them som bodde i Sudermanland. Östgötharna lät han beläggia Stäkeborg, Tiufsta boerna lade han för Stäkeholm och så drog han till Calmarne, men effter thet han icke kunde få staden in, lät han Herr *Nils Stenson m*), Herr Göstaf Laurentzson och Herr Gotskalck Bengtson med ett stort tal folk blifva vijd Kläckeberg att han skulle achta på them af Calmarne. Och, vijd samma tijden fingo Nils Stensons tienare Grijmshuus *n*) in med förrasken. Och Engelbrecht drog med sin här in i Bleking och kom till Rotnaby, och all then landsänden gick honom tillhanda, ther satte han *Clas Lång* till Höfvidzman och drog så till Lagaholm, ther kommo tå Wästgöthar och Smålänningar till honom, han bestallade Slottet, och lät Herr *Boo* och *Sven* med så mycket folk som the behöfde liggia therföre, och drog med sin häär längre fram, achtandes taga Skåne in. Men the Skåningar reste sig upp emot honom, och theras Höfvidzman heet *Peder Oxe*. Båda härarna möttes vijd Rignabro, och som Engelbrecht förnam att the Skåningar voro honom för starka, kastade han brona, och medan the icke kommo ther öfver, drogo the till Tranarpa vad. Men thet förmodde Engelbrecht väl, therföre var han och ther för them, så att the icke kunde öfverkomma. Så kom thet tå till ett upslag emellan Skåne och Sverige, och blef så beslutadt, att om Engelbrecht icke finge Slottet innan Påska nästkommandes, skulle han slå bestallningen lös. Och medan frijdsbrefven giordes, hvilket som skedde på Skiärtorsdag, red Engelbrecht till Lagaholm, fick Slottet in, och kom strax till sin här igen. Drog så till Halmstada och tå staden var honom handgången, drog han för Wardberg, och lät Broder Svenson liggia therföre med ett tal folk, och drog så sielf till Elfsborg, ther blef så förhandlat, att fougden på Slottet *Mattis van Kalen* benämd, skulle blifva på Slottet, och intet befatta sig med Lähnet. Så gaf tå Engelbrecht sig till Axevald och bestallade thet *o*). Och ther blef han ganska illa siuk, så att han med stor mödo lät föra sig till Örebro. Ther fick han Rijksens Råds bref att han skulle komma till Stockholm.

På then tijden bodde en Riddare på Göksholm icke långt ifrå Örebro, benämd Herr *Bengt Stenson*. Emellan samma Herr Bengt och Engelbrecht var kommen en ovilia, och hade Herr Bengt en son som heet *Måns Bengtson*. Tå han förnam att Engelbrecht var till Örebro kommen, kom han tijt och sporde honom till, om han icke måtte blifva i rijkena för honom och effter mång ord som ther förföllo, böd han sig att vilia stå honom till rätta inför Rijksens Råd, och ther gaf Engelbrecht sig till frijds med, och vordo på thet sidsta så förente, att Engelbrecht hade samma Herr Bengt med sig på Slottet till gäst och bevijste honom all äro och vänskap. Och vore ganska stor löfte och beplichtelse giord på båda sijdor, att ingen parten skulle något förarga på then andra, och ther med skildes the åt. Och Engelbrecht redde sig till att fara med båt åt Stockholm, effter thet han ännu var ganska krank,

m) Natt och Dag.
n) Cod. 1. 10. 12. Brijmshus.

o) De altera hac expeditione Engelbrecti cfr. annotata ad Chron. Rhythm. p. 77 - 83.

krank, och mena en part, att Herr Bengt rådde honom ther till, att han skulle fara med båt, och som han kom lijtet fram om Göksholm, lade han ther till en lijten holma *p*) till att hvila sig öfver nattena, och strax kom Måns Bengtson ryckiandes med en båt ifrå Göksholm och kom på holman till honom, och Engelbrecht stod och stödde sig vid sin kiäpp, ty han förmåtte fögo. Tå gick Måns Bengtson till honom och sporde honom till om han icke måtte blifva i rijkena för honom, och högg strax till honom med en yxa, och effter thet Engelbrecht bar upp handena med kiäppen för sig, högg han honom try finger utaf och slog så honom ther ihiäl, grep så hans hustru och tienare och förde till sin fader på Göksholm. Ooh thetta skedde effter Christi byrd år 1436 vijd Korsmässe tijd om våre-na *q*). När thetta skedt var, tog thenne Måns Bengtson en af Engelbrechts tienare benämbd *Albrecht Pettata r*), then han fångat hade, och mente med honom velat om nattetid förraska sig Örebro Slott till, men thet lyckades intet för honom, ty fougden ville icke läsa Slottsporten upp om nattena, ehuru mycket Albrecht thet begiärade. Tå nu thetta blef uppenbarat, huru skändeliga Engelbrecht var af daga tagen, giorde hans tienare sig redo till att hämnas ther öfver, fingo många bönder med sig och drog till Göksholm, men Herr Bengt och hans son rymde till Ringstadaholm, och låto theras tienare blifva qvar på gården. Så kunde tå Engelbrechts tienare icke mehra uträtta, utan brände träbuusena af på Göksholm. Stenhuset kunde the icke få. Ther med drogo the till Medelösa Kyrkio, tijt bönderna hade fört Engelbrechts lijk, thet togo the och förde thet till Örebro, och begrofvo thet i Bykyrkione.

Ena sådana ändalycht fick Engelbrecht, och om thet skal räknas för välgierning, att han frälste rijket af sådana träldom, som thet uti kommet var, så blef thet honom illa lönt, och ju besynnerliga i then måtton, att intet straff gick effter hans död. Förty Måns Bengtson som honom slog ihiel vardt högeliga frijdkallat, och Marsken lät gå ut bref öfver heela landet att ingen skulle i någon måtto förkasta eller förvijta honom then gierningena. Thet hafver af somligom vordet räknat för fögo skada att Engelbrecht var af vägen, skal och Engelbrecht varda räknat för en upprorisk man emot sitt rätta Herrskap, så må och alla uproriska män see på honom, hvad the sig förmoda skola på thet sidsta.

Tå nu Engelbrecht död var, blef Marsken Karl Knutson af allom endrächteliga utvald till Rijksens Höfvidzman, och strax begynte han tänckia till huru han skulle hålla sig vijd macht, behölt bästa lönen sielfver, och the andre af Ridderskapet finge icke så myc-ket som the förmodat hade, och när the klagade att the icke förmåtte hålla theras karla af then förläning the hade, och begiärade mehra, tå plägade han svara them, att the icke skulle räckia fötterna längre ut än skinnfällen räckte. Och så förstärckte han sig, ty Hoffolket gaf sig mäst i hans tienst, effter han förmåtte bättre löna them, än the andre Herremännerna. Så gafs och honom skuld, att han skulle hafva besynnerliga sin bud ute ther om, att the skulle locka alla Hoffmän till honom, ther stor ovillia af kom emellan honom och Ridderskapet, ibland hvilka Erich Puke en var, then ther uppenbarliga sade till honom: Carl Knutson behålt hema tina stöfvare, the låcka bort alla mina tienare, heller jag skal slå them på näsona och vijsa them heem igen. Och växte ovillien så stor, att Erich Puke lade sig ofta ther vinn om, att han ville hafva kommit Marsken om halsen, än tå att the åter vorde förlikte igen.

Tå nu tijden så fördrögde, och Stockholms Slott med mång annor Slott voro bestallat i rijket, kom thet till ett upslag, dock ther för innan fick Marsken Nykiöping in. Så skulle thet stå i dagh till Olofsmässo tijd, tå skulle blifva ett Herremöte i Calmarne, ther skulle Konung Erich sielf komma, hvilket också skedde. Han kom ther och hade många Tyska Förstar med sig, thesslijkes och många af Dannemark. Ther blef thet så beslutat, att Konungen skulle komma till rijket igen, och all Slott skulle besättias med Svenske män, och therföre antvardade han tå strax två Svenska Riddare Calmarne i händer, som voro Herr Bengt Stenson och Herr Boo Stenson, och om Michelsmässona ther effter skulle thet Svenska Ridderskapet möta Konungenom i Suderkiöping. Och ther med foor Konung Erich ifrå Calmarne till Gothland, och töfvade så ther till thes att han, effter som beslutat var, skulle komma till Suderkiöping. När tijd var, gaf han sig med sin Skeppsflotta till siös, och så kom en storm på honom, att alla hans Skepp vordo förskingrat och mång af them blefvo borta, några af them kommo i Suderkiöpings skär, men thet Skepp som Konungen var sielf uppå leed stora nöd, miste märsena, och kom med stora plats under Karlsöna vijd Gothland,

p) Cod. 10. eadem manu in margine addit: Holmen heter Hvalen. Cfr. supra p. 84.

q) Die 4 Maji.

r) Chron. Rhythm. p. 84.: Peccatel.

and, och ingen af the andra Skeppen, som behållen voro, viste hvarest han var blefven, förgången eller behållen.

Men Marsken, thet Svenska Ridderskapet och alla Konungens fougdar, som Slotten innehade, kommo till Suderkiöping och fingo ther icke annor tidende än att Konungen var förgången, så gingo the dock till råds med the Danske Herremän, som ther tillstädes komne voro, och vart så beslutat, att then dagtingan som i Calmarne giord var skulle gå fram, ehvad Konungen var lefvandes eller död, dock skulle Drotzeten och Marsken först hylla Konungen, hvilket the och så giorde. Sedan hyllade alle the andre them båda på Konungens vägna. När thet så bestält var, begynte Marsken äska på Slotten af Konungens fougdar, som ther alla tillstädes voro, men the svarade att them stod icke till giörandes antvarda så Slotten ifrå sig, med mindre att the först fingo vetta Konungen visserliga vara död. Tå sade Marsken, att utan the antvardade Slotten ifrå sig skulle the icke komma tillbaka igen, och therföre måste the tå fölia hans villie effter. Så fick tå Marsken Stäkaborg och Stäkaholm in, med Axevald, Elffvisborg, Wästeråhs och Åbo. Stäkaborg antvardade han sinom måg Nils Stenson, som hade hans syster och Hans Kröpelin, effter thet han förplichtade sig vilia stå fast med the Svenska, så fick han Åbo Slott, och all the andre Slotten vordo besatt med Svenska män, och vordo alla Slottzlofvarne så förvandlade, att Slotten skulle hållas Marsken och Drotzeten tillhanda, och ther them något vederkomme, skulle the hållas Rijksens Råd tillhanda. Och thetta var nu thet the Svenske hade länge stått effter, att regementet i landet måtte vara i theras händer. The ville väl hålla Konung Erich för theras Herra och Konung, och vara honom med theras tienst redo tå han påkrafde. Dock ville the sielfve råda öfver Slotten, effter som af ålder i rijkena varit hade och Sveriges lag innehöllo. Men Konung Erich stod thet altijd emot, therföre kom thet till örlig.

Tå Marsken hade i thet mästa fått all Slotten in, kom han till Stockholm, fick och så thet Slottet in, men tå Erich Puke såg huru Marsken i alla måtto växte till och blef ju mächtigare, förtyckte honom thet storliga, och begynte uppenbarliga sättia sig upp emot honom, och hyllade bönderna allestäds till sig och låfvade them stora frijheet, och upvächte han bönderna i Nerike till att bestalla Örebro Slott. Men the kunde ther intet skaffa, ty Marsken hade väl bemannat Slottet. Wästeråhs lät han och bestalla, dock kunde han icke heller ther främia sin vilia för them som på Slottet voro, ty the slogo ut till bönderna, förskingrade them och grepo många af them in på Slottet med sig. Kom och Marsken med mycket folk dragandes ifrå Stockholm, therföre drog Erich Puke upp i Dalarne och Marsken kom till Wästeråhs, ther kallade han bönderna tillhopa, hyllade them till sig igen, och många af them som största skuldena hade, lät han bönderna sielfve dömma till döden, hvilka han ther androm till räddhoga lät upbränna. Sedan foor han till Rekarne och Nerike, och hyllade ther almogen till sig igen, och beskattade them till ena stora summa penninga, hvilken ther kallades Skumposkatt, men inga flere lät han aflijfva, och thetta skedde år effter Christi byrd 1436 några dagar för Juhl. *s*).

Men Erich Puke hyllade alla Dalarna till sig och fick them ut man af huse, och kom dragandes med them till Hellaskog *t*) och mötte honom Marsken med sitt folk, ther kommo the tillhopa, och Marsken fick ther någon skada med sitt folk, therföre drog han tillbaka igen, och så blef thet effter lång förhandling satt i dag them emellan, att the skulle komma till orda, och sades Erich Puke stoor säkerheet till, ther Biskop Thomas i Strängenäs och var god 'före, att han skulle frij och felig komma ned till Wästeråhs, hvilket och så skedde. Men effter thet att Erich Puke talade fritt hvad honom lyste, lät han förfalla sig någor ord, af hvilke Marsken, Erkebiskopen och the andre som ther när vore, togo en misstanka utaf, att han ännu hade ondt i sinnet och icke ville gifva sig tillfrijds. Therföre tog Marsken honom vijd halsen och satte honom i häcktilse, intet achtandes then säkerheet som honom tillsagdt var. Blef och en gripen med Erich Puke, benämd Hans Mårtenson, then ther med honom altijd i råd varit hade och mång öfverdådig ord låtit förfalla sig. Han blef satt på ett stegel vijd Wästeråhs. Men Erick Puke sändes till Stockholm, ther lät Drotzeten Herr Christiern halshugga honom. Sådana ändalycht fingo båda thesse uproriske männerna. Men Biskop Thomas med the andre, som hade sagt them säkerheet till, vordo ther öfver ganska illa tillfrijds. Tro och sanning bör man och hålla sina fiender. Dock finnes ännu the bref; i hvilken Marsken försvarar sig, att han icke lät gripa Erich Puke i en felig dag, men Biskop Thomas och flere med honom sade fast annorledes; dock vare nu ther om huru

s) Cod. 10. 12. några dagar efter Luciæ.

t) In paroecia Haraker Westmanniæ.

ru thet kan, the äre nu alle under Guds dom, ther hvarken falsk klagomåhl eller orättvijs ursächt gälla plägar. Och så kom både Engelbrecht och Erich Puke om halsen på ett år, och the voro the samme som mäst bedrifvit then feigdena emot Konung Erich.

Vijd then tijden att Erich Puke hade giort uppresning emot Marsken, gingo bönderna i Aska Härade *u*) till och togo fatt på Jösse Erichson, som Dalekarlarna så illa plågat hade, tå han var Konung Erichs Befallningsman på Wästeråhs som tillförene berört är. Samma Jösse Erichson var i Wadstena Klöster och hade Marskens frijdsbref, ther kommo bönderna, gripo honom och förde honom till Motala ting, ther dömde the honom och huggo honom hufvudet af med en yxa. Thet plägar gemenliga så hända, att såsom en gör så varder honom gångandes. Thenne Jösse Erichson var en Bonda plågomästare, så vordo och bönderne hans plågomästare. Men Marsken beskattade the bönderna ganska svårliga för then gierning the giort hade. Icke förthenskuld han unte Jösse Erichson så godt, utan för thet the hade brutit hans frijdsbref, och att andre skulle taga en förskräckelse före, och icke så göra. Dock följde ther icke större förskräckelse utaf, än att the i Dalarne slogo Marskens fougda ihiel, the i Wermeland slogo och en hans fougda ihiel, så lijtet achtade the än tå hans vrede. I thetta Erich Pukes uppror giordes stor skada och mången god man kom om halsen. I Wästergöthland blef *Bengt Uddeson* slagen, i Wermeland *Thure Kettilson*, i Dahlarne *Bengt Gunnarson*, *Matthis Jonson* och *Olof Storck* med många andre.

Tå nu Erich Puke rättat var, blef en Herredag i Strängenäs, ther förhandlat vardt, huru the ville försvara thet the giort hade i Suderkiöping, ther Marsken och Rijksens Råd hade låtit taga all Slotten in och förvandlat alla Slottzlofvarna, ty thet var tå vitterligit vordet, att Konung Erich lefde och var på Gothland, och viste the väl att han sådana handel icke gilla skulle. Och thet vardt beslutat, att the ville blifva vijd thet som giordt var, besynnerliga effter thet hade i Calmarne varit så belefvat, att all Slott och Fäste skulle vara i Svenska manna händer, men om Slotzlofvarna kan man intet vetta, hvad af Konungenom hafver vordet belefvat; nog är märckiandes, att han ville Slotten skulle hållas honom till handa. Så vardt och i thetta möte belefvat, att Johannis ther näst skulle hållas en Herredag i Calmarne, ther vijdare om all ärende handlas skulle, ther Konungen och sielf till komma skulle. Och thetta Herremöte i Strängenäs vardt hållet Anno Domini 1437 vijd Palmsöndag, och tå fick Drotzeten Nykiöpings Slott in af Marsken. Tå nu tijden tillstundade att Herremöte skulle stå i Calmarne ville intet Konung Erich komma tijt. Så foro tå Erkiebiskop Olof, Drotzeten Herr Christiern, Biskop Måns i Åbo och Hans Kröpelin till Dannemark, menandes sig villia laga all ting så till thet bästa, att Konungen skulle komma till Sverige igen, och hålla thet han så offta utlåfvat hade, men när the kommo fram, vordo the fögo achtade, therföre voro the glade att the kommo heem igen, förty the fingo ther sådana tidende, att Konungen begynte skicka sig så i Dannemark, att thet Danska Ridderskapet låfvade honom eij dyrt. Han ville upsättia sin Broderson Hertog Bugislaff till Konung, tog så Slotten ifrå the Danske och antvardade them Tyskar i händer.

Så begynte och Marsken tänckia till huru han skulle straffa Dalekarlarna och them i Wermeland som hans fougdar ihielslagit hade, men Drotzeten rådde ther altijd ifrå, och ville ju försvara bönderna, så att Marsken på thet sidsta väl märckia kunde, att Drotzeten icke mente honom med godo, ty han gaf honom mång skadelig råd, hölt sig mycket till bönderna, och achtade skilja Marsken vijd Höfvidzmansdömet, och komma sig ther till igen. Men Marsken lät sig sådant intet kunna bemärckia, utan giorde hvad honom sielfvom syntes nyttogt vara. Therföre foor han med mycket folk upp i Dalarne och tvingade them till lydno. Lät han och sitt folk fara in i Wermeland, straffade ther them, som upproriske voro, och kom them till lydachtigheet, och ehvad han sig företog thet gick han väl igenom, och thet misshagade Drotzeten ganska storliga, så att thet kom på thet sidsta till en uppenbara ovillia them emellan, än tå att Marsken gaf altijd sviga, effter han var ung och kallade Drotzeten sin fader. Dock växte ju hatet större och större, så att Drotzeten och Nils Stenson med hans Broder bundo band emot Marsken tillhopa och ville åter hålla sig till Konungen igen. Tå Marsken thet förnam, hölt han sig än tå för Drotzetens vän och skref honom till på hans gård Räfvelsta *v*) ther han var, och brefven lydde så, att om Drotzeten något hade till att beställa, så skulle han finna Marsken i Skenninge, och effter honom som brefvet förde, lät Marsken sin tienare Claes Lång följa med en stoor hop goda Hofmän, the ther höllo i skogen utan för gården och brefdragaren gick in och värfvade

u) In Ostrogothia cfr. Diar. Wazst. ad a. 1436. *v*) In Uplandia.

de sitt värf, dvaldes så på gården och bespejade alla läglighet till thes mörkt var. Tå Drotzeten gick i säng, kommo Marskens Hofmän in på gården och togo honom nakot upp af sängene, lade honom så i en släda, och förde honom först till Westeråhs; och så till Örebro. Men Drotzetens Hofmän, the ther voro öfver ett hundrade, vordo fångade och någre af them slagne, ty the kunde intet komma till värn, utan voro mäste parten druckne. Och thetta skedde vijd tiugonde dag Juhl Anno Domini 1458.

Tå Drotzeten kom till Örebro, mötte Marsken honom ther och sporde honom till, om han ville uplåta honom the Slott han hade, men Drotzeten svarade af stor förfärelse att han ej allena ville låta honom Slotten upp, utan och i alla måtto fölia hans villie effter. Therföre foor tå Marsken med honom till Nykiöping och fick ther Slottet in, sedan vordo the åter förlijkte igen, så att Drotzeten skulle behålla Wijborg, som han och tillförene hafft hade, och hans son Carl Christiernson fick Ringstadaholm, än tå han thet icke länge behölt, ty han sade thet ifrå sig igen. Tå Marsken thetta så uträttat hade med Drotzeten, begynte Nils Stenson, som hade Marskens syster, uppenbarliga sättia sig upp emot honom. The hade väl offta varit tillförene oens, och vorde åter förlijkte igen, men Nils Stenson stod vijd ingen förlijkning; Marsken hade förlänt honom Stäkaborg, therföre hade han tillfälle till att bedrifva mycket ondt ther i Östergöthland. Och begynte så på thet sidsta gripa och fånga Marskens tienare, och giorde mång annor stycke som han viste vara honom under ögonen. Tå Marsken thetta förnam, och såg att ingen god tillbod hielpa kunde, lät han bestalla honom. Men tå Nils Stenson såg thet galt honom till med alfvar, satte han i dag med Marskens folk, som honom bestallat hade, och sände bod till Marsken, att han ville fölia hans villie effter. Och medan thet så stod i dag, gaf han sig utaf Slottet, och rymde till Konung Erich till Gothland, och vardt af honom så väl undfången, att han giorde honom till Rijksens Marsk, fick honom så tuhundrade Hofmän med sig, och mång bref till alt landet, så lydandes, att alle skulle vare Nils Stenson Sveriges Marsk hörige och lydige. Hade och Konungen beställt thet så att the Norske skulle komma och bestalla Elfvisborg, som Herr Thure Stenson innehade. The Norske kommo och bestallade Slottet, och theras Höfvidzmän voro Johan Umreese och Olof Bock, men the vordo snart slagne ther ifrå igen, och fingo stor skada. Men Nils Stenson gaf sig in i Östergöthland, med thet folk han hade fått af Konung Erich, förde ther Danabroka och giorde mycken skada. Och på thet sidsta sedan han mycken skada giort hade, blef han i markena grijpen af Marskens folk emellan Norrkiöping och Suderkiöping, fördes så till Norrkiöping, och få dagar ther effter blef han död, och en part af hans tienare blefvo halshuggne i Suderkiöping.

Så var och tå en märkelig man här i Rijket som heet *Broder Svenson x*), han var mycket berychtat för en dugelig strijdsman, och hade mycket varit med Engelbrecht och stort omak och arbete hafft för rijket, hölt mycket folk och hade lijten hielp ther till, han gick till Marsken, och talade honom något dristeliga till, och sade, att han skiffte ut Land och Lähn effter väld och vänskap, och icke effter som förtient var. Strax tog Marsken honom vijd halsen, och dagen ther effter om morgonen bittida, lät han hugga honom halsen af.

Tå nu Marsken hade regementet inne i rijket, skedde många Herredagar här och ther i Konung Erichs sak, huru han skulle komma till rijket igen, och voro ther mång sändebod tillstädes både af Dannemark och Tyska städerna, och sändes mång bod och bref till Konungen, att han skulle unna the Svenske thet the begiärade, så ville the gierna hålla honom för theras Herra och Konung. Men Konungen ville ingalunda vara ther med tillfrids, therföre stämde the honom till Mora sten, att han skulle innan tolf vickor komma och svara them till alt thet the honom tilltala hade, heller the aldrig mera ville hafva honom för theras Konung, och hade the mång klagomåhl emot honom, ibland hvilka ett med thet största var thet, att han ville förtaga them theras gamla lag och frijheeter, thet han i alla måtto lät påskina, besynnerliga ther med att han hade borttagit Rijksens gamla privilegiibref och fört bort af landet. Men Erkiebiskop Olof, then ther en snäll och förståndig man var, stod mycket ther effter, med andra af Rijksens Råd, att Konungen måtte komma till rijket igen, dock så att the Svenska måtte niuta Sveriges lag, och thet som offta utlåfvat var, och hade the saker nog ther till, hvij the begiärade Konungen till rijket igen, ibland hvilka var thet en ibland the största, att the sågo huru Marskens regemente var intet annat än inbördes krig och örlig, ther mång god Svensk man kom om halsen skändeliga

x) Tjurhufvud, patruus Abrahami Brodersson. De illo v. *Dalin* l. c. p. 642, 672.

ga; förty här skedde then ena upproren effter then andra, och ää skedde ther skada med, ja the Svenske hade dubbel skada och förderf, utrijkes feigde med Konungenom och inrijkes tvist och tvedrächt, så att i then tijden stod ganska illa till i rijket, och var thet ett rätt förspel, hvad regemente man skulle förmoda under Föreståndare och Höfvidzmän, som icke voro Konungar, ty ingen ville lyda then andra utan räknade sig alla lijka goda.

På thet sidsta effter mång Herremöte och beslutningar, kom thet dock ther till, att ett allmänt Herremöte af alla try rijken vart beramat i Calmarne. Och tå Erkiebiskop Olof skulle fara till samma möte, och kom till Nykiöping, ther vardt han (som rychtet gick) förgifven i Mandelmiölk, och blef ther död; är nog troendes, att then som thet lät giöra förtychte thet, att han lade sig så mycket ut för Konungen. Och thetta skedde Anno Domini 1438, något effter Pingesdaga. Men tå the Svenska kommo till Calmarne mötte them ther några få af Dannemark, som gåfvo them svar på Konungens vägna, att Konungen icke kunde hålla then dagtingan som giord var, med mindre han måtte förläna try Slott hvem honom täcktes. Men Marsken sade ther kort neij till, han sade sig vara tillfrijds att Konungen måtte komma till sitt rijke igen och all Slott skulle hållas honom tillhanda, dock skulle the vara under Svenska manna händer.

I samma möte vardt och thet förbundet förnyat som rijken emellan giort var, med sina Artiklar, men om then Artikelen, att all try rijken skulle vara under en Konung, hade the Svenska stora insago uti, så att the icke kommo öfverens med the Danska i then Artickelen. Ty the Svenske hade nog förnummit af Drottning Margarethas och Konung Erichs regemente, att thet icke var Sverige altijd nyttogt, att vara under then Konung som rådde öfver Dannemark. Therföre ville the Svenska icke samtyckia then Artikelen i thet gamla förbundet, utan hade många insagor i samma Artickel, dock blef om samma Artikel i then resan så beslutat, att på ett annat Herremöte skulle ther om handlat varda, hvilket rijkena kunde nyttogare vara, hafva alla en Konung eller hafva hvar sin Konung. Och om thet tå vardt beslutat, att hvart rijke skulle hafva sin egen Konung, så skulle dock förbundet blifva ståndandes obrottsligit i the andra Artiklar till evig tijd, och ther giordes stark bref och besegling uppå *y*).

Och så seer man klarliga af thetta beslut, att then Artickelen att alla try Rijken, skulle hafva en Konung, blef af the Svenska allaredo i Konung Erichs tijd ogillad, som then förste Konung var, effter thet förbundet som Drottning Margaretha giorde rijken emellan. Ty the Svenske märckte väl, hvart ut thet skulle lända med thet förbundet i then Artickelen, effter thet the vilkor, som förbundet hängde uppå icke vordo hållen, ty Konungen ville frij och icke med sådana vilkor bunden vara. Therföre blef thet Sverige ett skadeligit förbund. Och var tå Konung Erich seglat ifrå Dannemark till Gothland, och hade tagit med sig all sin Konungsliga skatt, som han ther i rijket hade och förde honom till Wijsborg *z*). Någon tijd ther effter kom Konungen till Stäkaborg, och hade mång bod till Marsken, och sade honom stora säkerhet till, att han skulle komma med honom till orda. Men Marsken ville ju ingalunda komma till honom. Och medan Konung Erich ther var, kommo honom mång bref tillhanda, ther the Danska sade honom upp huldskap och manskap, ty han hade och mycket öfvervåld och orätt giort them ther i landet, han ville sättia them en Konung öfver hufvudet, then the icke hafva ville, och hade han bortfört alt thet bästa som han ther öfver bekomma kunde, och mycket annat som honom förekastat vardt. *a*) Och effter han intet kunde skaffa sin villie med Marsken, så for han till Gothland igen och blef ther i mång år, och giorde altijd stoor skada på the Svenska, ty han hade altijd sin Skepp och Fetalianer till siös, och lät upptaga alla the Svenskas Skepp, som han öfverkomma kunde, så att Gothland var intet annat än ett röfvarenäste vordet.

Men sedan Konung Erich var skiljd vijd Dannemark, fingo the Svenske än ett större mod, och sade honom så platt opp huldskap och manskap, att the aldrig effter then dag ville hafva honom för Herra och Konung, och så fick tå Marsken Calmare och Stäkaborg in, och någon tijd ther effter fick han Borckholm. Så blef och tå Hans Kröpelin död på Åbo, therföre fick Marsken strax Åbo Slott och Kastelholm in, så att all Slotten stodo honom nu tillhanda.

Tå nu Konung Erich begynte annorledes till att skicka sig i Dannemark, än honom borde, och ville sättia them then Konung upp som the icke hafva ville, som förberört är, hade

y) Leguntur ap. *Hadorph* l. c. p. 123.
z) Arx Visbyensis in Gothlandia.

a) v. litt. Senatus regni Dan. d. 24 Jun. 1439 ap. *Huitfeldt* l. c. p. 807. cfr. *Lagerbring* l. c. p. 202.

hade the Danske bod till Hertog *Christopher* af Beijern, som var Konung Erichs systerson, och hyllade honom för Konung, låfvandes honom all thenna try rijken effter thet förbund som all try rijken emellan giordt var. Men the Svenske vordo ther om intet tillsporde, och viste ther intet utaf förra än thet giordt var. Och så trädde the Danska ifrå then artickelen som står i förbundet, att tå Konung skulle väljas, skulle the vara tillhopa af all try rijken. Men så skedde icke nu, och dock hafva the Danska låfvat Hertog Christopher all try rijke. Och tå samma Hertog Christopher var inkommen till Dannemark, begaf thet sig att Marsken var i Calmare och hade några af Rijksens Råd med sig. Ther kommo tå the Danskas sändebod, Erkiebiskoppen i Lund *b*) och Herr Claus Nielson *c*) Marskens svåger, the begynte handla på Konung Christophers vägna att han måtte komma här till rijket, ty han var en from ung man och prijsade the honom öfver alla måtto. Men Marsken hade mång insagor ther uti, förty han betröste sig sedan icke kunna stå säker här i rijket, förty han hade månge ovänner som skulle villia gå honom effter, räkna honom mång skadagiäld till och villia platt förderfva honom. Men the Danske sade att thet skulle vara utan fara, ty ther skulle göras sådana bref och förvarningar uppå, som han någon tijd begiära kunde, och ther han kunde vara förvarat med, att han ingen skulle stå till rätta för sitt regemente skull. Och ther till skulle han få all the Land och Lähn som han sielf begiära ville. Och effter lång förhandling gaf Marsken them för svar, att han intet kunde göra thertill, förra än han hade hört flere gode mäns sinne ther om.

Therföre förskref han ett allmänneligit Herremöte ther om i Arboga till ståndandes. Och så gaf han Rijksens Råd then sakena före, och effter thet han tå förnam, och hade thet tillförene förnummit, att Erkiebiskop Nils och the andre af Rådet voro så till sinnes, att the ville hafva Konung Christopher här in, på thet rijken måtte blifva tillhopa som tillförene beslutat var, ville han icke stå them emot, utan begiärade att the ville betänckia, i hurudana måtto han hade anammat Rijket, och hvad arbete, släperij och lijfsfara han hade varit uti, för Rijksens bästa skuld, och var kommen i svår giäld, then han aldrig förmåtte betala, och Rijket var kommet till stadga igen.

Tå sporde Rijksens Råd honom till, hvad han begiärade till vedergiällning, så begiärade han Finland i sin lijfstijd och Öland och Borckholmen för sig och sina arfvingar, så att thet skulle lösas honom eller hans arfvingar ifrå, för fyratijo tusend mark penningar, och vart honom så af Rijksens Råd låfvat och bebrefvat.

Sedan sändes bod och bref till Konung Christopher, att the vore till frijds, till att anamma honom för Herra och Konung. Marsken skref och besynnerliga honom till ther om med, dock med sådana vilkor, att om han ville låfva, bebrefva och obrottsligen hålla thessa éffterskrefne artiklar:

1:o Att Sveriges lag och privilegier, och goda gambla sedvänior skulle hållas, och ther Rijksens Råd ville förbättra lagen skulle han thet confirmera. 2:o Ingen skulle tagas i Rijksens Råd utan Svenske, och thet med Rijksens Råds råde, ju åtminsto Erkiebiskopens, Drotzetens och Lagmansens i Upland, och the try af Rijksens Råd, som med them Slotslofvan hafva. 3:o Slotslofvan öfver alt rijket skal effter Konungens död hållas Erkiebiskopen, Drotzeten, Lagmannen i Upland med andra try af Rijksens Råd, som ther till nämbda varda, tillhanda, så att the altijd äro sex. 4:o Ingen Slott eller Lähn skola förlänas utan Svenskom och thet effter Rijksens Råds råde, och ingom skal ifråtagas något Slott, utan theras samtyckio, åtminsto som Slotslofvan står uppå. 5:o Tå Konungen var i Sverige, skulle han hafva Svensk Hofmästare, Canceller, Kammaremästare, Kökemästare; Skänk och Fodermask; them som Rijksens Råd kiände ther goda före, och the, skulle möta honom i landamärcke tå han droge in i rijket. 6:o. Item skatten som uppburin varder af hvart rijke skal ther blifva och förtäras, och skatten skall upbäras i allehanda varur, som tillförene skedt är. 7:o Item Rijksens Träsel *d)* skall vara ther som Rijksens Råd blifver, och Rijksens ränta skulle förtäras här i rijket och icke utföras, utan ther nöden kräfver och hjelp skall tagas af all try Rijken, och hvad icke förtäras skall, blifva tillstädes, och goda män skola stå thet före, och giöra ther räkenskap af. 8:o Item all bref som finnas kunna i Dannemarck och Norrige, som Sverige tillhöra, skulla komma hijt in i rijket igen. 9:o Item Gothland skulle komma till Sverige igen som thet borde. 10:o Item Svenske män skulle vara tullefrij för Bogehuus. 11:o Hvad af Ryssland kan med all try rijksens tillhjelp inkräktadt varda, thet skall både med andelig och lekame-

b) Hans Laxman.

c) Rönnow, Daniæ Marschus. Cfr. quæ de affinitate observat *Lagerbring*. l. c. p. 475.

d) Drätsel, fiscus publicus.

kamelig rätt lyda under Sveriges Crono. 12:o Item hvad som af theres godz, som utan rijket varit hafva i föregången tvedrächt, upburit är, skal icke igengifvas. 13:o Item om mynt och tull, skal skickas efter Rijksens Råds råde. 14:o Item han skulle och hjelpa them till godo som i Konung Erichs tijd hade lijdit skada och fängelse i land to Hollsteen, heller annorstädz. Under thessa förnämbda villkor och Articklar, ville the Svenska anamma Konung Christopher för theras Herra och Konung. Men Konung Christopher gick ther vällvilliga under; och gaf ther sin bref och förplichtelse uppå: Brefvet var utgifvit på Slottet i Kiöpmannahamn på Marci Evangelistæ dag *e)* år efter Christi byrd 1441 *f)*.

Ochså beramades ett Herramöte i Calmare på S:t Johannis tijd näst kommandes, ther skulle tå Konung Christopher sielf komma. Och the Svenska ville ther förvetta sig med honom, om theras privilegier och annan dehl, som the ville hållas skulle. Blef ock Marsken kallat till Halmstada, at han ther skulle komma till orda med Konung Christopher, hvilket och så skedde, ther låfvades Marskenom mera godt, än han någon tijd begiära kunde, och Konungen sade sig villia vara honom för en son, och alt thet Marsken begiärade vart honom bebrefvat med svåra Eder och löfte. Och tå tijd var, församblades Rijksens Råd i Calmare, men för någon uppror som Konung Christopher hade af bönderna i Juthland, kunde han intet komma tijt för Vårmässo tijd *g)*. När han tå kom vart han med stoor ähro och vyrdning intagen i Calmare. Så drog han till Stockholm, blef och så ther med sådana prål och ståt intagen som ther till hörde, och all then del som ther behöfdes, thet bestälte Marsken. Och tå Konungen infördes ledde Erckebiskopen honom på then ena sijdona, och Marsken på then andra, men månge af the Svenske, som thet sågo, sade at Marsken var mycket skickeligare till at vara Konung, än then andre; ty Marsken var en reslig och välväxt man. Sådana tal kom för Konungen, och thet misshagade honom storliga. Strax foor Konungen ifrå Stockholm och till Mora steen, ther blef han, efter som gammal sed var,
63. Christopher hyllat till Sveriges Konung, på helga Kors afton om hösten, och på heliga Kors dag *g)* vart han krönter i Upsala, år efter Christi byrd 1441, och så slog han siuttijo ädla män till Riddare, Svenska, Danska och Tyska, och Marsken var den främste. Men tå Konungen kom till Stockholm igen, begyntes stoor klagomål emot Marsken, förty Hr Christiern Nilsson Drotzeten klagade svårliga öfver sitt fängelse, och gick honom fast efter, sökte och Konungen många orsaker emot honom, ty han fruchtade för honom, att han skulle upväckia landet emot honom, och hvar Marsken icke hade så vijsliga sett sig före som han giorde, och icke haft så gode vänner vijd handena, tå hade han kommit om halsen, förty alt thet goda som honom låfvat var tillförene, thet var nu förgiätit. Thet plägar sällan hända, at then Herre som landena tillförene regerat hafver, kan stå säker under then Herra som efterkommer. Thet seer man väl med Konung Waldemar, Konung Magnus Laduläses broder, thet ser man här med Marsken, thet seer man och med gambla Hr Sten Sture som här efter följer, förty then som land och Rijke regera skall, han får många ovänner, therföre blifva the och många som gånga honom efter, tå hans macht varder mindre. Så hade och nu Marsken vid Sex åhr haft regemente öfver Rijket; och föga roliga regerat, som man tillförene hört hafver, och hade han många förtörnat, ty klagade många öfver honom, och thet hörde Konungen gierna. Och han hade velat många resor hafva giort ända med honom, hvar han hade thet kunnat bekomma. Men Marsken såg sig altijd vijsliga före, och höll mycket folk och befäste sig väl på Vijborg, som han efter Drotzeten infått hade. Drotzeten blef död året efter Christopher inkommen var i Rijket. Tå nu Konungen hade uträttat sin ärende med hyllning och kröning, red han strax vinteren therefter sina Erichs gatu. Men Konung Erich var på Gothland, hade ther befästat sig och hade ther mång Skepp med sina fetalianer till Siös och giorde stoor skada. Han lät upptaga all the Skepp som han öfverkomma kunde, som Svensk voro, och Stockholms Borgarom giorde han osäijelig stoor skada. Så föll hans folk och ofta i land skinnade och brände vijd siösijdona alt thet the öfverkommo, besynnerliga brände the up Trosa och mycket ther omkring. Sådana skada och förderf vart ofta klagat för Konung Christopher, men han achtade thet för fögo ting, utan slog thet af med ett skiämt, och sade att hans moders broder måste och hafva något till at hålla sig med. Och lijdo the Svenske allestädes skada, och fingo ingen hugsvalelse therföre, utan spott och spee.

Och tå Konung Christopher i någor år regerat hade gick han på giftermål, fick så Margrefvens dotter af Brandeburg Dorothea vijd namn. Brölloppet vart hållet i Kiöpenhamn Anno

e) Die 25 Aprilis.
f) Leguntur ap. *Hadorph*, l. c. p. 145.
g) Cfr. *Huitfeldt* l. c. p. 827.
h) Die 14 Septembris.

Anno Domini 1445. Till samma bröllops kost, lade han en svåra stor skatt här på landet. Och seglade Konungen samma året ifrå Sverige med en dråpelig skatt, som han här samman samkat hade. Men thet skeppet som skatten var uppå blef borto. Thet illa fås med sorgen förgås. Och hade Konung Christopher samma sättet som Konung Erich; att han satte Tyska Danskom och Svenskom öfver hufvudet, ther mycken ovilia afkom; men på thet sidsta gingo the Danska och the Svenska endrächteliga till honom, och sade honom allvarliga till, at han skulle öfvergifva thet Tyska folket, hvilket han tog illa vijd sig, dock hade han ingen annor råd, utan han måste föllia theras villia efter. Hade han ock ett besynnerliga sätt till at förtryckia thet svenske Ridderskapet, efter thet at han såg, at the drogo icke väl öfverens, utan then ena gick then andra efter, och ville gå then andra hans förläning undan, halp han till med, at then som ville giöra then andra skada, fick tillfälle ther till, ther Konungen hafver haft något besynnerliget upsåt med. Och var tå ingen viss på sina förläning, ty at ingen hade thenne länger, än till thes en annor kom och begiärade henne. Och hvad en begiärade thet fick han, dock skulle han dyrt nog betala förläningsbrefvet i Cancelliet, så att ett bref kostade understundom tiugu noblar och stundom mehr och ther tog Konungen halfparten af, och gingo förläningarna ofta så hastigt omkring, att the voro Sex eller Otta som hade ena förläning på ett år, och the voro få, som komme till någon upbyrd. Sådana sätt med förläningar var icke tillförene brukat i Sverige och efter thet the voro på thet sidsta så många, som klagade öfver then skada och förderf, som Konung Erichs Fetalianer giorde med rof och brand, therföre nödgades han att tänckia ther något emot, giorde sig så redo med alla macht, hade Marsken med sig och seglade till Gothland, ther var han till orda med Konung Erich, men hvad thet galt uppå, fingo the Svenska intet vetta. Thet förnummo the väl att efter then dagtingan följde föga förbättring. Hvad thet hade Konung Christophers allvar varit, var han thess mächtig nog till att stilla Konung Erich, dock thet var uppenbarat nog hvad på färde var. Och tå han seglade ifrå Gothland, achtade han sig till Calmare, men skieppet som han var på sielf, stötte på ena klippo, och blef borto med mycket folck och alla hans Clenodier, sielf kom han i land med en båt. Och medan han regerade var ganska hård tid här i landet, så att mycket folk blef dödh af hunger, therföre kallade the honom Barka Konung. Och honom vardt skuld gifven att han förde ett obeqvämeligit och okyskt lefverne, och intet achtade sitt Echtenskap, therföre plågade Gud hans land, som ofta ske plägar, att landet varder plågat för Konungs missgierning skull. Doch vare ther om huru thet kan, man måste och bekiänna att then menige man i landet hade af Gudi väl förtient sådana straff. Och lät Konung Christopher uptaga mång skiepp ifrå the Engelska och andra Kiöpmän, och hade han alltijd en ond agg till Lybeck och the andra städerna, och en tijd hade han achtat förraska Lybeck, än tå thet icke ville lyckas för honom, doch hade han i sinnet att tvinga Lybeck, och hade förthenskull församblat en dråpelig Summo penningar af all sin land. Så hade och thet Svenska Ridderskapet, en viss mening om honom, att han achtade them ondt, och lät förthenskull förskrifva them, att the alla skulle möta honom i Jönekiöping om Juhla tijd. Men tå han skulle sielf fara tijth, blef han död på Helsingeborg Helge tre Konge tijd *i)*, år efter Christi byrd, A. 1448 och vardt begrafven uti Roschild.

Så blef tå qvart i Dannemark all Skepp, bössor och värior, med then svåra skatt Konungen samman samkat hade, och tå han låg på sin sotesäng och utan tvifvel besinnade huru han hade varit the Svenske förnär och fört svåra Summor af theras land, therföre gaf han ock ganska stort Testamente till Sverige, men thet kom intet fram, the Danske behöllo thet alt slätt, thet the Svenske högeligen klagade öfver, och märkte tå väl, som the och ofta märkt hade, hvad gagn the hade af thet förbundet som rijken emellan giort var. Förbundet var icke all rijken till lijka fördehl. Tå nu Erkiebiskop Nils fick vetta att Konung Christopher död var, blef han strax siuk och dödde. Och var samma Erckebiskop Nils en ganska lärd man, och hade på Konung Erichs vägna varit i thet Concilio, som stod i Basel *k)*. Och förra än han blef Erckiebiskop var han Biskop i Wexiö. Men tå the Svenske Herrarna, som i Jönekiöping församblade vore, hörde att Konungen död var, skickade the strax två ther till som skulle stå rijket före så länge the vordo försedde med Konung. Och the två voro Hr Bengt Jönsson och hans Broder Hr Nils hvilken och Konung Christopher plägade antvarda rijket tå han foor af Landet, och var Marsken Carl Knutsson tå icke tillstädes. Så blef och Mäster Jöns af Salestad förnämde Hr Bengts son utvald till Erkiebiskop.

Efter

i) Die 6 Januari.
k) In hoc Concilio a. circa 1435 Orationem habuit de antiquitate & præstantia regni Sveogothici, in T. III. hujus operis edenda.

Efter thet nu att Konung Christopher död var, vardt beramat ett Herremöte i Stockholm Helge Lekame tijd *l)*. Ther kom Marsken till med, och hade så mycket folk med sig, att han tog all bästa husen in i staden. Men Hr Bengt Jönsson af Salestad hade Slottet inne. När the tå alla kommo tillhopa på rådet, och begynte handla therom, huru rijket skulle försedt varda, kunde the icke komma öfverens, förty en part var vijd thet sinnet, att man icke utvälia skulle någon Konung förr än all try rijksens Råd voro tillsammans, efter som förbundet innehölt, besynnerliga efter ther voro så mång förplichtelse giord på samma förbund, och vore för then skull icke redeligit att träda ther ifrå.

Men then andra parten, ther Marsken och med var, sade att thet förbundet var alla redo brutet, ty thet var thet eno Rijkena till stort gagn och the andra tu Rijken till stor skada, emot förbundsens innehåld, och thet var för ögonen. Så att hvar samma förbund skulle länger hållas, vordo the Svenske förderfvade, hade och the Danska i then måtto trädt ifrå förbundet, att the hade tagit Konung Christopher in för Konung, förr än the hade the Svenske till råds ther om, therföre skulle man ju strax försee rijket med Konung, som thet försvara kunde, och icke länger bijda thermed. Och så var tå rijksens Råd några dagar oens, och ther var sådana kijf och träta them emellan, att the när kommit till slags therom. Dock fick på thet sidsta then parten öfverhandena som strax ville försee Rijket med Konung, therföre sattes tre i valet och två Biskopar och två Ridda
64. Carl Knutson re anammade rösterna, och föllo så mästa rösterna på Marsken Carl Knutsson, therföre blef han och tå korad till Konung. Och på S:t Peders och S:t Påwels afton *m)* blef han hyllad vijd Mora steen, och på S:t Päders dag blef han krönt i Upsala, och Vårfrudag *n)* ther näst efter kröntes Drottningen *o)* och samma dag vigdes Erkiebiskopen år efter Christi byrd 1448, och giorde Konungen i sina kröning trettijo tre Riddare.

Och tå thet Håfvet öfverstått var, drog Konungen strax till Stockkolm, och begynte tänckia till, huru han skulle vedergiöra then stora skade och förderf som Konung Erich, then ther ännu var på Gothland, giorde här in på landet. Och giorde han Herr Måns Green och Herr Birger Trolle till Höfvitzmän för sitt folk, och lät them segla till Gothland, hvilke ther strax giorde landgång och slogo Konung Erichs folk som them mötte på flychtena, och bestallade så Vijsby, och varade så bestallningen in emot Juhlen. Om S:t. Barbaræ natt *p)*, bestigo the Svenske muren, och fingo staden in, och hvar the icke hade låtit bedraga sig med Konung Erichs falska dagtingan, tå hade the snart fått Slottet med, ty thet var intet bespijsat. Men the som Capitenere voro, vordo bedragne med falsk löfte, och satte i dag med Konung Erich, och så fick han tillfälle att bespijsa sig. Hade han och bod till Dannemark och begiärade ther undsättning, och låfvade the Danska, att han ville låta them Slottet upp, om the ville hjelpa honom ther af. Men med the Svenske dagtingade han så, att han skulle låta them Slottet upp, och han skulle hafva Borckholm och Öland igen. Och hade tå Ridderskapet i Dannemarck tagit Grefve Christiern af Oldenborg sig till Herra och Konung och var i mång Herramöte ther om förhandlat, att the Svenske skulle och anamma honom för Konung. Men the ville tå blifva vijd then Konung som the utkorat hade. Samma Konung Christiern tog Drottning Dorotheam Konung Christophers efterlefverska sig till Förstinna.

Tå nu Konung Erich hade haft bod till Dannemarck om undsättning, sände the Danske bod till Konung Carl som tå på Öland var, och begiärade att han skulle kalla sitt folk ifrå Gothland, ty thet hörde (sade the) Dannemarkz Crono till. Men Konung Carl sade att thet hörde Sverige till, som nog vitterligit var. Och therföre ville han icke kalla sitt folk tädan, utan han achtade fullfölia thet han sig företagit hade. Men the Danske giorde redo ett stort tal folk vårena therefter, och låto them segla till Gothland. The lade inför Slottet, togo så Konung Erich af och låto honom komma till skiepz med alla sina håfvor, bemannade Slottet med folk och fetalie, och seglade så tädan och kommo under Borkholm, ther undstack Konung Erich sig hemliga, och seglade till Rügenwold och blef ther i sin lijfztid; *q)*; men somliga mena att the Danska fört honom välvilliga till Pommeren. Och än thå att the Danske hade fått Vijsborg in, så hade Konung Carls folk dock staden och landet inne, och höllo bestallningen fram med stor mödo och mycken bekostning. Så församblade Konung Christiern ganska mycket folk både Danska och Tyske, som

l) Die 23 Maji. *m)* Die 29 Junii. *n)* D. 2 Jul. *p)* D. 4 Decembris.

o) Catharina, Caroli Ormson till Bjurum, R. Sen. filia, nupta 1438, quattuor filiorum & quinque filiarum mater, obiit 1450 & Wadstenis sepulta. v. Sect. I. p. 228.

q) Anno 1459 diem obiit supremum & in templo Rügenvaldensi Pomeraniæ sepultus. Ossa illius in choro sepulcrali dispersa, sepulcro honestiori iterum concredita an. 1811.

som achtade sig till Gothland med, och sände så Herr Olof Axelson fram för sig att han skulle gifva sig i handel med Konung Carls folk, hvilket han och så giorde, och kom med ett tahl folk till Västragarn, ther kom han till tahls med några Konung Carls Capitenare, synnerliga med Herr *Måns Green*, och blef så dagtingat, att thet skulle stå i dag till S:t Johannis tijd, så skulle ther innan Påska eller aldrasenast innan S:t Johannis dag skickas domare till, som om Gothland döma skulle, hvilket Rijket thet tillhöra skulle. Therförinnan skulle the Danska hafva Slottet fritt inne, och the Svenske landet och staden. Ther med foor tå Herr Olof Axelsson fritt in på Slottet med alt sitt folk och förde af skeppen all then del som han behöfde på Slottet, och bröt många af the Svenskas skantzar bort, och tå the Svenske sade theremot, svarade han, att Skantzar och Skärmer intet behöfdes all then tijd saken var satt i rättegång, och att sådana skedde såg Herr Måns Green genom finger med, så att nog märkiandes var att emellan honom och Herr Olof var någor hemlig handel, som med tijden nog utröntes. Tå nu Herr Olof Axelsson all ting efter sin villia uträttat hade, skref han Konung Christiern till att han oförtöfvat med allo macht komma skulle. Så kom tå Konung Christiern med en ganska stor skepzflotta och lade strax in till Slottet. Tå the Svenska sågo sig så förrådde vara, hade the sin bod till Konung Christiern och sporde honom till, om han ville blifva vijd then dagtingan som var giord med Herr Olof Axelsson. Han svarade them igen, att han ville hålla samma dagtingan vijd macht. Men förra än the Svenske vijste ett ord therutaf, tå var allestädes elden stickat på staden, therföre nödgades the tå gifva sig in på the fastaste huus, som the öfverkomma kunde i staden, och gripa till värn, ty theras Skärmer och Skantzar voro tå afbrutne, och varde the Svenske sig manneliga, som och nöden tå krafde, så att the Danske på gaturne fingo stor skada, och nödgades till att gifva sig åt Slottet igen.

Tå nu Konung Christiern såg sig icke kunna läggia the Svenske ned, med mindre han skulle sielf få ther stoor skada öfver på sitt folk, therföre begynte han till att dagtinga med them, och kom så till ett upslag, att thet skulle stå i frijd emellan Konung Carl och Christiern till Mårtensmässo öfver ett år, och therförinnan om Valborgmässo skulle tolf på Konung Carls och tolf på Konung Christierns vägna komma tillsamman i Halmstada, the ther om Gothland och annor ärende Rijken emellan döma skulle, och thermed skulle the Svenska strax gifva sig af Gothland, och hvarken befatta sig med Land eller Stad, än tå att then dagtingan som Herr Olof Axelsson hade giort med the Svenska tillförene lydde så, att the Svenska skulle hafva landet och staden inne, och the Danska skulle hafva slottet, så länge the voro åtskilde med en dom. Men thet blef icke länge vijd then dagtingan, ty hade tå the Svenska eij annor råd, utan the måste gifva sig ther af landet, måste också theslijkes leija sig skiepp och skutor som the kunde komma hem med, ty the Danska hade all theras skiepp borttagit. I så måtto gick Gothland bort then gången och thetta skiedde vijd S:t Olofz tijd efter Christi byrd år 1449. *r*)

Om samma sommaren hade the Norska sin bod till Konung Carl, och begiärade honom för Herra och Konung öfver sig *s*). Ty the hade icke samtycht Konung Christiern för theras Konung, ville icke heller hafva honom, än tå Konung Christiern skref sig ut för Norriges Konung, och var dock af Norska män intet kallat eller korat ther till, och thet var dock Kora rijke så väl som Sverige och Dannemark. Och efter som förbundet Rijkena emellan innehölt, skulle the Norske vara i koret med, tå Konung välias skulle. Efter nu the Norske begiärade Konung Carl för Herra och Konung, så giorde han sig redo vijd Michelsmässotijd, och drog in i Norrige och blef ther hyllat af menige landet, undantagandes några få af Ridderskapet som stodo honom emot, och vardt han krönter i Trondheem vijd S:t Catharinæ tijd *t*), och giorde tiugu Riddare. Satte så två Höfvitzmän ther i Norrige, Herr Aslagh Thureson och Herr Enar Flögha, the ther hvariom och enom lag och rätt förskaffa skulle och så drog han till Sverige igen, och kallade strax samman ett Herremöte i Arboga och ther vordo the tolf förskickade som till Halmstada dom skulle, efter som på Gothland utlåfvat var, och ibland thesse tolf var Herr Måns Green en, och blefvo tå mång stycke beslutat i Halmstada *u*), som Konung Carl sade sig icke lijdeligen vara, therföre ville

r) v. *Hadorph* l. c. p. 156. Cantilena Suecana, cui titulus: Gothlandia a Svecis ablata, Svethice Gothlands-Visan, inserta legitur Svenska Folkvisor af *E. G. Geijer* och *A. A. Afzelius* T. II. p. 279.

s) Vid. Litteræ eorum ap. *Hadorph*, l. c. p. 152, 159, sq. nec non ejusd. Alleg. ad S:t. Olofs Saga, sub. tit. några Norska Förbund med Sverige p. 88. *Thorkelin*, Anal. ad Hist. Norveg. p. 136.

t) D. 21 Oct. 1449 electus Rex et d. 20 Nov. coronatus ab Archiepiscopo Nidrosiensi Aslaco. cfr. Chron. Rhythm. supra p. 133.

u) *Hadorph*, l. c. p. 170.

ville han icke alt gilla som ther beslutat var, ty the Danska practicerade med somliga af the tolf Svenska, att Konung Carl skulle låta Konung Christiern Norrige upp igen. Ja ther stämplades alt ther efter, huru Konung Christiern skulle komma fritt till all thenna try rijken, efter thet förbundet som rijken emellan giort var, och thet märkte Konung Carl väl, therföre tänkte han och något theremot, huru han skulle i Rijkena behållen vara. Tog så Åbo slott ifrå Herr Måns Green, och antvardade thet Herr Erich Axelsson, tog han och förläningen ifrå Erkiebiskopen och flerom, som han vijste vara sig emot. Men sedan Herr Måns Green hade mist Åbo, gaf han sig till siös med någor skiepp och tog opp någor Kiöpmansskiepp, blef så gripen till Lybeck och tiugu af hans tienare blefvo halshuggne i Dantzicke. Men honom sielfvan fördagtingade Konung Christiern, så att han blef lös och kom till Dannemark och giorde sedan ofta infall här i Rijket och giorde mångom stor skada.

Sedan kom och Konung Carl till Calmare, ther vijdare om all ärende förhandlas skulle, men ingen af the tolf som i Halmstada varit hade, ville han hafva med sig. Och Konung Christiern var i Rotnaby, dock blef ther intet godt beslutat; men frijd skulle vara emellan Rijken, så at thet ena rijket icke skulle förarga in på thet andra, och then frijden var giord i Halmstada, och thetta skedde Anno Domini 1451 vijd S:ti Johannis tijd. Om Juhlen therefter kom Konung Christierns folk in i Stockholms Skiär, skinnade och brände ther många Sochnar, emot then frijd som uti Halmstada giord och uti Calmare stadfäst var, och var Herr Olof Axelsons folk af Göthland ther med, och alt thet rof ther togs fördes till Gothland. Tå Konung Carl thet förnam att frijden icke bätter hållen vart, församblade han folk af heela landet, och drog med en ganska stor här in i Skåne och skinnade alt för foot. Tå brände han af Helsingaborg, med all the skiepp som ther före lågo *v*). Lund brände han i rötter, och en hoop med bönder hade församblat sig emot honom vijd Dahlby Klöster, ther slog han många af them ihjel, och tu tusend af them grep han till fånga. Sedan brände han upp Wää, men i Ahus gofvo the brandskatt, och ehvar han drog fram lät han skinna och bränna på båda sidor om sin häär. Och giorde han sådana skada i Skåne, att the förvunno icke thet i en lång tijd ther efter. Thesse resor beskrifver Konung Carl sielf uti ett bref till Stockholms stad. Och var tå Örasund så fullt af drifijs, att ingen kunde komma ther öfver, och thetta skedde år efter Christi byrd 1452.

Vijd then tijd var Konung Christiern i Welsnach *x*) till tals med några Tyska Förstar, och solderade sig ganska mycket folk, och kom så sommaren therefter med en ganska stor här af Tyska och Danska dragandes in i Westergöthland fick Lödese in, och befäste sig ther, och en stoor deel af Westergöthland gick honom tillhanda, och skrefvo Konung Carl huldskap och manskap upp, och voro många af hans egna fougdar, som ther mycket hulpo till, hvilke ther gåfvo sig till Konung Christiern, förty Konung Carls fougdar voro, en part af them, ganska rijka, och hade ena besynnerliga konst till att beskatta bönderna, therföre voro the och snare till att fördagtinga sig med Konung Christiern, på thet the icke skulle få skada till theras godz och penningar. Och månge som slott innehade, läto them Konung Christiern upp, ibland hvilka var Hr *Thure Thureson y*) en som Axevald innehade. Tå nu så tillgick i Wästergöthland, kom Konung Carl dragandes till Tiveden med mycket folk och lät gå för rychte att han ville emot Konung Christiern, ändoch han icke fulleliga dristade sig ther till, ty Konung Christiern var ganska stark. Och så fick tå Konung Carl tidende, att en här med Konung Christierns folk var med sex och fyratijo skepp kommen för Stockholm, och ther voro Herr Olof Axelson och Herr Måns Green Höfvitzmän före, hvilke ther och hade fallit till Stockholm, och dock intet kunnat skaffa, utan fått stor skada på theras folk. Tå Konung Carl the tidende fick, att fienderna voro för Stockholm, och att Erkiebiskop Jöns med några flere af the Upländska herrar begynte låta sig bemärkia att the icke hade godt i sinnet emot honom, therföre drog han strax upp till Stockholm, att han ville komma them ther till undsättning. Men tå the Danska thet förnummo, gåfvo the sig strax ifrå Stockholm och Konung Carl bemannade strax sin skepp som han hade liggandes redo vijd Stockholm, och lät them löpa efter fienderna men Höfvitzmännerne på Skeppen voro intet fullhogse, therföre undkommo fienderna och seglade till Vestervijk, och brände then staden af, dock fingo the och ther skada på theras folk.

Tå Konung Christiern hade en tijd lång varit i Westergöthland, skickade han en hoop folk til Tiveden, som skulle achta ther uppå att ingen komme ther öfver in i Westergöthland, och drog så sielf till Jönakiöping och achtade draga öfver Holveden. Men Konung Carls

v) Cod. 10. heic addit: Landskrono skinnade han och brände upp skieppen som ther lågo.

x) Oppidum in comitatu Brandenburgensi.

y) Bielke, dein transfuga, in actis hujus ævi Lanio rusticorum appellatur. v. Sect. I. p. 178. De ceteris associis v. Chron. Rhythm. supra.

Carls folk som i Nerike var, lade ned thet folk som han hade skickat till Tiveden. Så skickade tå Konung Christiern en hoop med folk ifrå Jönakiöping till Holveden som skulle bereda vägen för honom och hans här. Men tå the kommo till Holveden, mötte them Herr *Erich Nipertz* med några bönder och slog them therutaf och fick många af Konung Christierns ädle män till fånga. När thet skedt var, fick Konung Carl större mod, kom så till Vadstena, giorde så ther Herr *Thord Bonde* till Höfvitsman för en hoop folk, sände honom så i Westergötland. Men tå Konung Christiern förnam, at hans anslag icke hade framgång, drog han tillbaka igen åt Halmstada, och Herr Thord Bonde kom bittida om en morgon för Lödese, och förra än the Danska vordo thet varse, var han inne i Staden och fick ther tre Riddare till fångar. Och kom han öfver ena tasko ther, ibland annat byte, som någor bref uti voro, hvilka en part uti Vestergöthland hade skrifvit Konung Christiern till och ther fick han vetta af Herr Thure Thuresons stämpling. Therföre foor han strax till Axevald och fick Slottet in med list, och grep Herr Thure till fånga. Men han rymde sitt fängelse, och gaf sig till Herr *Eggierd Kromedick*, som hade Romblaborg inne på Konung Carls vägna, the gåfvo sig sedan både Herr Thure och Herr Eggierd till Konung Christiern, som och flere af Vestergiöthland tillförene giort hade. Men Konung Carl giorde Herr Thord till Höfvitsman öfver heela Västergöthland, han giorde och honom till Rijksens Marsk, ty han trodde honom bäst, efter thet han beviste sig altijd troliga, och han var hans syskonebarn. Så hade och Konung Carl fått någor falsk bref som Fru Brigitta på Hamarstad z), som var Hr Olof Axelssons dotter, utskrifvit hade, för hvilken sak skull hon vardt i Stockholm dömd till eld, dock vardt henne skonat. Så vardt tå Erkiebiskopen, med några andra som med honom höllo, kallade till Stockholm, och blefvo the förlijkta med Konung Carl, än tå att then förlijkningen icke länge varade. Men Herr Thord Bonde var altijd till slags med Konung Christierns folk, besynnerliga lade han en ned i Norrige som heet Herr Kolbiörn, hvilken ther emot honom kom med trytusend folk, honom grep och fångade Herr Thord i markene ther the voro till slags. Och var Herr Thord Konung Carl ganska mycket till bijständ.

Så blef tå, efter stor skada och förderf på alla sijdor, tagit i dag emellan Konung Carl och Konung Christiern, och ett Herremöte vart hållet i Vadstena, ther månge Danske med voro, men ther blef intet godt beslutat. I samma möte hölt Konung Carl Herr Thord Bondes Bröllop a), och gaf sina dotter ther i Klöster b). Anno Domini 1453 hölt han ett Herremöte i Stockholm, och reformerade myntet i landet, ty här var fögo annat än främmande mynt, thet slog han alt tillbaka, så att thet intet kunde giälla så mycket som thet hade gullet, och uprättade så Mynt i Stockholm, Åbo, Suderkiöping och Calmare. På thet att Svenskt mynt skulle förökas i landet, och efter thet att Sölfret icke kunde tillräckia till så mång mynt, therföre lade han uppå, att alla Kiöpmän, som gods förde här in i landet, skulle med hvarje fyratijo marka värde föra ena lödiga mark sölf till att sälia på Myntet. Vijd samma sätt plägade sölf föras här in i Konung Albrechts och Konung Erichs tijd.

Tå nu frijd hade varit Rijken emellan en lijten tijd, begynte Konung Christiern åter feigda här in på rijket och hölt thet så thet ena året efter thet andra, så att Konung Carl måste stundom två eller tre resor och stundom flere om året giöra utresor emot honom. Och hade Konung Christiern thet sätt, att han ofta lät sitt folk vara redo, lijka som han ville draga här in, och thet var dock intet hans alfvar, utan han giorde thet, på thet att Konung Carl skulle uttröttas och ledas vijd regementet, och att then menige man i landet skulle utarmas af så många utresor, och få sedan en ovillia till Konung Carl, hvilket också skedde, förty Konung Carls folk rijdo så ofta igenom landet och lefde oskiäliga vid bönderna, förtärde så med them, att the hade mindre igen, och var thet ett allmänneligit roop öfver honom, att hans fougdar beskattade bönderna obeskedeliga med saaköra och annan del, och hans folk skickade sig oredeliga, ther the framforo, therföre fick han stor ovillia i landet, så att alla begynte ledas vijd honom. Han var en snäll och förståndig man, viste väl hvad han tala och svara skulle, och var deijelig och manlig till växt, och kunde väl vetta sitt egit bästa, ty behölt han och mäst all Slott och Lähn sielfver, och Ridderskapet fick fögo förläning, therföre hade han och föga ynnest af them, som tå väl utröntes när honom mäst trängde, och var han i krigshandel mindre skickelig än hans ämbete krafde. Dock hade han stoor bijstånd af Herr Thord Bonde som en rättsinnig och lyckosam krigsman var, then ther och hans största tröst var, och kunde hans ovänner ingen framgång hafva emot

honom

z) Thott, conjux Nicolai Erengislonis Grip, de quo v. *Stiernman* Höfd. M. p. 147. cfr. Danske Magazin. T. II. p. 35.

a) Cod. 12. in margine: Hans fru het Katerina Knutzdotter.

b) Brigitta. Diar. Wazst. ad an. 1455.

honom, så länge Herr Thord lefde, therföre blef thet så bestämplat af Konung Christiern eller hans vänner, att han vardt förrådder. Hans egen fougde benämd Jösse Booson klöf honom hufvudet sönder, ther han låg på sine säng, och rymde sedan till Konung Christierns folk. Och thetta skedde efter Christi byrd år 1456 *c*).

Samma år om hösten kom Herr Måns Green med Konung Christierns folk och tog Öland in, fick Borckholm in efter sex veckor, och hade Herr *Erich Erichson d*) Konung Carls måger Slottet inne, han fördagtingade sig till att gå af med behållna håfvor. Men thet honom låfvades blef honom intet hållet. Om tiugonde dag Juhl ther efter hölt Konung Carl Herr Nils Stures bröllop *e*) i Stockholm, och tijt var Erkiebiskop Jöns med flere sine vänner kallat. Tå brölopet ute var, begiärade Erkiebiskopen viderlägning af Konungenom för sin skiepp, som han sommaren tillförene för fienderna mist hade, men Konungen mente sig icke vara plichtig att betala honom. Therföre sattes saken i rätta, och blef så dömdt att Konungen skulle upprätta Erkiebiskopenom sin skada, och thet tog Konungen illa vijd sig, och blef icke väl till frijds med them som dömde, och så skildes the åt med fögo vänskap. Thet var altijd ett stort agg emellan Erkiebiskopen och Konungen, och hade begynnelsen theraf, att tå Konung Carl Marsk var hade han låtit gripa Herr Christiern Nilsson Erkiebiskopens moderfader. Så var han och Konung vorden emot Erkiebiskopens villia, och mycket annat var them emellan och hade Erkiebiskopen stora slächt och mycket anhang. Men Konung Carl achtade det fögo, ty han hade mäst sjelf all Slotten inne, och han var rijk och hade väl tu tusend Hofmän, therföre achtade han fögo Erkiebiskopens vrede.

Så giorde Konung Carl sig redo med all macht att draga till Calmare, och taga Öland igen, och tå han nederdragen var, fick Erkiebiskopen tillfälle till thet han hade i sinnet, gick så till och grep Konung Carls fougda benämd Håkan Svensson, och satte honom i fängelse på Salesta, och thetta skedde vid conversionis S:t Pauli tijd *f*) och dagen therefter slog han bref på kyrkiodörena i Upsala, med hvilket han upsade Konungenom huldskap och manskap och gick in i Domkyrkiona och lade utaf sin Biskopskrud för S:t Erichs skrijn, och sade sig icke villia draga sådana skrud, förra än thet annorledes stode till i Rijket, tog harnesk uppå och bandt svärd vijd sido, lätt så skinna Konungsgården och begynte strax fara omkring och hylla landet till sig, foor och till Västeråhs, och kallade Dahlarne neder till sig och blef ther snart hörd, förty alla voro ledse vijd Konung Carls regemente. Och var thenne Erkiebiskop Jöns then förste Biskop som sig upsatte emot sin rätta öfverheet. Men han betalade thet sedan dyrt nog; honom var Guds ord befallat, ther skulle han hafva straffat Konungen med, tå han orätt giorde, svärdet var honom intet befallat, thet tog han sig sielfvom och mångom androm till skada och förderf. Tå Konung Carl fick vetta, hvad Erkiebiskopen för händer hade, drog han strax upp ifrå Östergöthland med 1400 hästar, och try hundrad folk fick han ther till ifrå Stockholm, gaf sig så åt Strängenäs, och achtade öfverfalla Erkiebiskopen i Västeråhs. Men Erkiebiskopen var honom för snar, och öfverföll honom i Strängenäs bittida om en morgon, ther blef tå Konungens folk både gripit och slagit, och kommo sig icke till värn, ty ingen var som them skickade, och flydde Konung Carl åt Stockholm, och var såår vorden. Och thenna seger vann Erkiebiskopen på Cathedra Petri dag *g*) och befalte för then skull att then dagen skulle vara Landshelig här i Rijket som en part mena, men en part mena att han fick Stockholm in på then dagen, och böd för thenskull uppå att han skulle hållas helig. Tå Konung Carl till Stockholm kom, brände han utaf båda Malmarna, ty han vänte bestallning, men Erkiebiskopen kom och oförtöfvat dragandes efter honom och bestallade honom, och voro tå inge som honom ville göra undsättning. Och efter thet han såg att Erkiebiskopen och the med honom voro hade tagit sakena så före att the ville gå thet igenom, fruchtade han och att Borgarena i Stockholm icke skulle stå faste med honom, efter thet Landet vände sig och honom ifrå, therföre bestälte han om sitt guld och sölf, thet han ganska mycket hade, thet bästa han kunde, gaf sig så hemliga om nattetijd till sjös, och tredie dagen therefter var han i Dantzicke, tog ther leigde och blef ther i siu år, och hade en dråpelig skatt med sig, och länte han the Prytzska Herrarna ena stora summo guld *h*), och fick ther någor fäste i pant, hvilka han dock icke behålla kunde, för then feigde skull som ther var i landet, och rymde han ifrå Stock-

c) De cæde Thordonis Bonde vetusta cantilena Svecana adhuc superest. v. Svenska Folkvisor. l. c. p. 237.

d) Gyllenstierna.

e) Uxor Nicolai Sture erat Brigitta, soror Thordonis Bonde & R. Caroli consobrina.

f) D. 25 Januarii.

g) D. 22 Februarii.

h) Aurum, quod urbi Gedanensi a. 1458 mutuum dederat, post longum annorum inter-

Stockholm vijd S:t Matthiæ tijd, efter Christi byrd år 1457 *i*), sedan han i nijo år Konung varit. Och tå Konung Carl bortrymder var, kommo in i landet igen Biskop Bengt i Skara, Herr Måns Green, Herr Thure Thureson, Göstaf Olofson, Göstaf Laurentson, och många flera som för Konung Carls vrede till Konung Christiern flydde voro *k*).

Tå nu Konung Carl flydder var, hade Erkiebiskopen fögo nöd till att få Stockholm in, ty the voro tvedrächtige ther inne. Och Olof Drake var Höfvitzman både öfver Slott och Stad på Konung Carls vägna, och en månad therefter fick Erkiebiskopen slottet in, hade så strax bod till Gothland efter Herr Olof Axelson. The skickade tå myndig bod till Konung Christiern, och medan han giorde redo, foor Erkiebiskopen kring om landet, och dagtingade med Bönderna, och fick all Slotten in förutan Calmar, som Herr Göstaf Carlson innehade. Och lät intet Erkiebiskopen sig thet bekomma för bönderne, att han ville hafva Konung Christiern här in, ty then menige man i landet hade thet intet samtycht, efter thet han hade giort så mycken skada här in på landet, och var Rijksens hätske fiende. Men för än någon viste ther af ett ord, tå var han vijd Pingesdaga tijd i Diurahamn *l*) med en ganska stor skiepsflotta, och lät gå för rychte, att Konung Konung Carl hade solderat ganska mycket folk, och rustade sig här in i rijket till att skinna och bränna, och för then skull var han kommen till att sådant afväria. Men Erkiebiskopen och the andre som thetta med honom bedrifvit hade, uptecknade några Articklar, hvilka Konung Christiern besegla skulle och så ville the hafva honom för theras Herra och Konung. Samma artickler voro tillförene sände till Kiöpenhamn och hade ther varit beseglade, och sändes åter nu till Konungen, och vordo utan gensägelse strax beseglade, och the voro så lydande: Först, han skulle hålla alt rijket vijd Sveriges lag, privilegier och goda gamla sedvänior. Item ingens Jordagods som i thet ena rijket bodde, skulle i thet andra förhindrat varda. Item thet han hade borto ifrå Sveriges Crono, skulle han låta komma ther till igen. Item the Svenske skulle hafva frij tilltalan i rättegång om Gothland, och Tullen vijd Båhus förhandlas och rättas. Item han eller hans Förstinna eller någor på theras vägna, skulle icke kiöpa eller panta något Jordagods till Cronone eller sig, förty ther med förnedras Ridderskapet och Frälset, och förminskas rijksens tjenst. Och är theraf tillförene upkommen stor ovillia emellan herrskapet och frälset. Item han skulle intet förpanta, heller till återlösen bortgifva rijksens slott, land eller lähn. Item han skulle icke läggia någon olaglig tunga på rijksens inbyggiare *m*). Så foor tå Erkiebiskopen ut till Konungen, och lät taga honom med process, kors och fana in i Staden, än tå han en lijten tijd tillförene hade stått på Burspråket i Stockholm, och uppenbarliga utlåfvat att han icke ville taga någon främmande Herra här in i rijket.

På Sancti Johannis Baptistæ dag utvaldes Konung *Christiern* i Stockholm till 68. Christian I.
Sveriges Konung, foor så strax till Upsala, och hyllades vijd Mora Steen af them som tå kunde tillstädes vara. Och på S:ti Petri och S:ti Pauli dag *n*) blef han krönter i Upsala, och hade han Sverige inne så länge Konung Carl var i Dantzicke, och stod landet under hans regemente väl med thet första, sedan begynte thet förvandlas. Och lät han utkora sin son Junkar Hans till Konung efter sig så här i Sverige, som han hade tillförene låtit honom utkora till Konung till Dannemark ock Norrige, Herr Thure Thureson giorde han till Rijksens Marsk och antvardade honom Stockholms Slott. Och alt thet guld och sölf som Konung Carl hade fått Munkarna i Stockholm till gióma i goda troo, thet rögde the och läto Konung Christiern få. Anno D:ni 1462 var Påfvens Legat *Marinus* *o*) benämbd här i rijket med Romare Afflat, och församblade här många penningar, och af alt thet han här församblade tog Konungen halfparten, ty han sade sig och ofta skola föra örlig emot Christenhetenes fiender Ryssarne. Tå nu Konung Christiern i några år regerat hade, begynte han läggia många nya skatter på landet, then ena efter then andra, och alla the som några penningar hade, the måste läna honom till stora Summor, och fingo dock intet igen. Och alla-

vallum exegit Rex Carolus XII. an. 1704, in favorem familiæ Gyllenstiernianæ, quæ ex filia R. Caroli VIII. Christina nupta Erico Erici (Gyllenstierna), descendit. Cfr. *Nordberg* K. Carl XII. Hist. T. II. p. 301.

i) Filiæ Regis Caroli Margaretha & Magdalena, quæ in Svecia remanserant, prædium Svartsjö & paroeciam Herseme, hodie Häradshammar, obtinuerunt. v. Litt. Archiepiscopi d. 15 Mart. 1457. ap. *Lagerbring*, Handl. T. II. p. 258.

k) Cfr. Chron. Rhythm. supra, *Fant* Forts. af Lagerbring. p. 6. sq.

l) In paroecia Vermdö prope Vaxholmiam.

m) Leguntur ap. *Hadorph*, l. c. p. 194. sq.

n) Die 29 Junii 1457.

o) Marinus de Fregeno, a Pio II. P. P. nuntius Apostolicus in Svecia specialiter deputatus a. 1460. v. *Celse* Bullar. p. 197.

allastäds ther han förnam insatta penningar vara, både i Wadstena och annorstäds, them lät han alla borttaga, och förde till Dannemark. Han löste Land to Holsten igen till sig sielf af Grefven i Schovenborg och af sin Broder Grefve Gerdt, och ther behöfde han många penningar till, hvillka han utan tvifvel församblade af all sin rijke. För sådana beskattningar skull, och att han alt förde bort af landet, begynte han få stor ovillie här i rijket, och hans ovänner begynte kalla honom ena bottnalösa taska, och sade att han var en rijksens förderfvare, dock var han eliest en from och sachtmodig man. Så kommo och rychte här i landet att Konung Carl skulle hafva församblat mycket folk i Prytzen, ther han ville gifva sig här in i rijket med, än tå att thet intet så sant var. Dock för samma rychte skull blefvo här många misstänkte, att the skulle villia tillhielpa att Konung Carl skulle komma till rijket igen, och blefvo så Doctor *Claes Ryting*, som hade varit Konung Carls Canceller *p)*, Herr Nils Pederson, Herr Örian Carlson, Sten Bengtson och många andre tagne vijd halsen, och blefvo somlige så jämmerliga pinade, att the blefvo döde, somlige blefvo ofärdige, och somlige såto länge i fängelse. För thenna gierning skull förökades ovillien ju mehr och mehr i landet.

Så hade tå Konung Christiern achtat sig till Finland, och hade han tå med Rijksens Råds samtyckio ännu en nyan skatt lagt på landet, thet var hvar Borgare sin halfva skatt, en Skattebonde 12 öre och en Landbo 6 öre. Och efter thet han ville sielfver till Finland, befallte han Erkiebiskop Jöns att han skulle stå för rijket och dagtinga med bönderna om samma skatt, och låta honom utkomma. Men tå han begynte handla therom, sade bönderna kort Neji, ty the hade så många olaga skatter tillförene utgiort, att the hade litet igen, och ju så ofta the vordo beskattade blef them låfvadt att sådana skulle eij mehra begiäras af them. Så kunde the nu väl märkia (sade the) att Konungen ville platt förderfva them, therföre sade the sig nu heller villia döö, än flere sådane skatter utgiöra, och begynte blifva ett stort buller ibland bönderna, så att the i Upsala Sticht begynte göra upresning emot Konungen, och församblade sig bönderna tillhopa, sommestäds någor hundrad och sommestäds någor tusend. Men Erkiebiskopen var stundom sielf ute när them, och talade med them, och bad them stilla sig, stundom skref han them till, på thet sidsta skref han them till med the andra af Rijksens Råd, som med honom i Stockholm voro tillstädes, som voro Herr *Göstaf Carlson q)*, Herr *Fader Ulfson r)*, Herr *Erich Nilsen s)*, Herr *Gregers Bengtson t)*, och Herr *Gregers Mattson u)*. The alla tillhopa lofvade bönderna, att then upresning, som the giort hade, skulle them intet tillräknat varda, om the ännu ville stilla sig, låfvade the them och, att the alldrig efter then dag ville råda Konungenom thertill, att han skulle läggia sådana skatt på landet, och ville troliga theruti förarbeta, att Konungen skulle afläggia then skatten, som nu pålagder var, och att the icke mehra utgiöra skulle, än theras lagliga skatt. Så hade och bönderna theras sändebod till Erkiebiskopen och Rijksens Råd, och tå säges Erkiebiskopen hafva gifvit bönderna frij för then skatten, och han gaf them sitt bref theruppå, och förkunnade thet uppenbarliga af Buurspråket i Stockholm. Om Erkiebiskopen giorde thenne förlossningen, till att stilla bönderna thermed, heller skedde thet för then skull, att honom misshagade så mycket skulle föras utaf landet, kan man icke rättsliga vetta. Men tå Konung Christiern alt thetta förnam, kom han åter till Stockholm igen, och talade hårdt till Erkiebiskopen och sade, att han och hans vänner och fougdar hade giort allmogen olydigan. Och kallade han många af Rijksens Råd tillhopa, och satte sakena inför them, och lychtades thermed, att Erkiebiskopen måtte sättias i fängelse, och blef af the Danska uppenbarliga kallat en förrädare. Konung Christiern hade länge tillförene haft ett agg till honom, han fruchtade att han skulle så giöra honom, som han hade giort Konung Carl, och vordo ofta mång bref funnen på gaturna och i kyrkior, här och ther, som så stod skrifvit uti: Erkiebiskopen är en förrädare. Så begynte nu honom lönat varda för thet han hade giort emot Konung Carl. Som han giorde så gick och honom. Och hade Rijksens Råd, besynnerliga en stor del af them, rådt Konungen thertill och gifvit honom sitt bref ther uppå, att han skulle tagå Erkiebiskopen vid halsen, och sända honom till Dannemark. Erkiebiskopen hade väl många vänner och stora slächt, men han hade och många ovänner, ty han var en hätsk och hårdsinnat man, och hvem han blef vred uppå, honom ville han förderfva i grund. Ty voro och många illa tillfrijds med honom och skyndade honom föga godt till, ther the thet bekomma kunde. Och hade Konungen mång klagomåhl på honom, ibland hvil-

p) Nicolaus Ryting, J. U. Doctor, ob. 1472.
q) Gumshufvud.
r) Sparre till Engsö.
s) Oxenstierna.
t) Läma.
u) Lillie.

hvilken thet ett var, att någon tijd tillförene, tå Konungen var faren till Dannemark, skref Erkiebiskopen efter honom, att han skulle komma hijt tillbaka igen, och gaf före i sin skrifvelse, att här voro många förrädare i Rijket både innan Råds och utan, thesslijkes och många borgare i Stockholm, hvilke alla hade hemlig stämpling med Konung Carl, att han skulle komma till rijket igen. Och thet gaf Konungen så före, att thet var Erkiebiskopens bedref, att Herr Nils Pederson, Herr Örian Carlson, Sten Bengtson och Doctor Claes Ryting, vordo grepne och illa tracterade, ty Konungen hade låtit honom handla thermed. Och till sådana bedref hade Erckiebiskopen brukat en lös karl som het Peder Hättelös, han sade sig vara kommen ifrå Prytzen, och hafva fört bref till förbenämda Herr Nils, och the andra som fångade vordo. Men the kommo på thet sista till lagen, och the lade thet ifrå sig med väriemåhl, att the ingen bref hade fått, eij heller någon stämpling haft för händer. Stod och samme Peder Hättelös för Rätten, uppenbarliga bekiände och tillstod, att han intet sådant viste med the gode män som fångne voro, som han tillförene hade sagt på them, men thet han hade sagt på them, hade Erkiebiskopen nödgat och trugat honom till. Så lychtades thermed, att all skulden kom på Erkiebiskopen, för hvilket han af en stor part af Ridderskapet fick stor ovillie.

Tå nu rychtet kom ut i landet, att Erkiebiskopen fången var, hvilket och (utan tvifvel) vardt så föregifvet, att han var gripen för then skull, att han ville förlösa bönderna af then skatt som påbudin var, församblade sig en stor hoop med bönder och kommo på Norra malm, och förra än någor i staden theraf viste, fingo the Helgeandsholmen in. Och strax thet uppenbarat blef i staden, gingo alla till harnesk, men thet blef satt i dag på några dagar till giörandes. Och tå thetta skedde, var Konung Christiern sielf dragen till Stäket, och tog thet in. Och tå han fick ther tiender om bönderna, gaf han sig strax åt Stockholm, och förra än dagen ute var, på en Söndag, lät han korta sin skiepp upp till Sandbrona, och skilde så bönderna åt, så att en part blef på Malmen och tryhundrad på Helgeands Holmen, och stod slagtningen med bönderna ifrå morgonen tå solen upgick, in till klockan var vijd try. The bönder på Holmen voro, blefvo alla slagne och grepne, vijd try och trettijo bönder voro inne i Helgeands kyrkiona, och värde sig manliga therinne. Them vardt på thet sidsta säkerheet tillsagt för lijf och sund. Men som the gåfvo sig, och kastade värjorne ifrå sig, voro the jämmerliga ihjelslagne i kyrkione. Höfvitzmannen för bönderne het Johan Lindorm, han blef steglat och åtta bönder med honom, med the andra vardt öfversedt, och the låfvade ut, att the skulle utgiöra then skatten som pålagder var. Och thetta skedde Anno Domini 1465 något efter Laurentii *v)*.

Så blef och handlat om bann och Interdict som hållas skulle öfver rijket, therföre att Erkiebiskopen fångat var, men Konungen sade ther emot, att han icke hade låtit gripa honom såsom en Biskop, utan såsom en besvoren man *x)*, then af honom land och lähn hade, och var i then måtton en leekmann. Thertill sade han att Erkiebiskopen var en menedare, förrädare, Bannsman, och irregularis och bordo för then skull inga Privilegier niuta som fromma och ärliga Biskopar, the theras ämbete väl förestått hafva, gifven och undte äro. Dock satte Konungen then saken med några besynnerliga spörsmåhl in för Biskop *Kettil* i Linkiöping, Biskop *Birger* i Västeråhs, Biskop *Cordt* i Åbo, Påfvens Legat Marinus och Upsala Capitel, som alle tå i Stockholm tillstädes voro, men the sade sig tå icke kunna svara till sådana spörsmåhl. Och ther med fördrögdes tijden med then Handelen in emot alla Helgona tijd, och Konungen seglade till Dannemark och Erkiebiskopen fördes och med skiepp till Kiöpmannahafn och sattes ther i fängelse.

Tå Biskop Kettil hade gifvit sig ifrå Stockholm, skref han Konungen till, att han skulle gifva Erkiebiskopen lös, och låta honom niuta Sveriges lag, men hans skrifvelse vordo intet achtadt. Therföre begynte tå Biskop Kettil, sedan Konungen bortfaren var, att handla med Erkiebiskopens vänner, Herr Christiern Bengtson och Herr David Bengtson Erkiebiskopens bröder, och Herr Nils Christiernson, huru the skulle sättia sig upp emot Konung Christiern. The fingo och till sig Herr Trotte Carlson, Herr Ivar Green och Herr Erich Nilson med några andra, och the begynte handla med bönderna och reesa landet emot Konungen, och vordo tå bönderne snart reeste, eftet thet the voro illa till frijds med Konungen, både för the många beskattningar skull, så och för the bönder han lät gripa och ihielslå på Helgeands Holmen i en felig dag för then skatt som them pålagder var. Så kom tå Biskop Kettil med the andra som med honom voro och bestallade Stockholm på båda mal-

v) Die 10 Augusti.

x) Cod. 1. utan såsom en Leekman.

malmarna. Stäket blef och bestallat, och efter fem veckor upgifvit. Och Biskop Kettil lät allastädes uptaga skatten. Så skref han äntå Konung Christiern till, att om han ville gifva Erkiebiskopen lös, och låta honom komma till sina kyrkio igen, så ville han allting stilla till godo, att han skulle hafva här i rijket en lydig och välvilliog almoga, hvar och icke, tå achtade the hålla fram som begynt var. Tå Konungen sådane bref fick, sade han: *Dar schal my de kraden Pape nimmer tho dvingen.* Lät så komma tillhopa sitt Ridderskap, med all then macht han bekomma kunde i Dannemark, kom så dragandes med en ganska stoor här, fick ocksä thet svenska Ridderskapet med sig, som icke var fallit till Biskop Kettil. Men när the som Stockholm belagt hade, hörde att Konungen kom dragandes med ena sådana macht, gåfvo the bestallningen upp, och bönderna gingo heem till sin, och Capitenerne med theras egit folk drogo somlige åt Dahlarne och somlige åt Helsingeland, och måndagen för Påska kom Konung Christiern till Stockholm, och töfvade ther intet, utan drog strax åt Upsala, och var ther öfver Påska, och drog så åt Wästeråhs och lät strax bestalla och bestorma Slottet som Herr Nils Christiernson innehade, men han kunde thet icke föröfra. Så fick han tå vissa tiender, att Biskop Kettil och the andra som med honom voro, voro komne med Dahlakarlarne neder till Haraker. Therföre drog Konungen emot them, achtandes läggia them neder, och sedan draga till Dahlarna och platt förläggia then Landsändan, så att ingen af hans ovänner skulle efter then dag hafva ther någon tillflycht, men thet lyckades icke för honom, ty han vardt afslagen vijd Haraker, och miste ther mycket folk och hästar, och rymde så åt Stockholm igen. Och Biskop Kettil med the andra reeste landet till att beläggia Stockholm.

Så kom tå ett anskrij öfver landet ibland bönderna att the ville hafva Konung Carl igen, och the skrefvo Rijksens Råd till, att the skulle hafva bod åstad efter Konung Carl. Så kommo tå tillhopa i Sigtuna, Herr Nils Christiernson *y*), Herr Ifvar Green, Herr Christiern Bengtson och Herr David Bengtson med många andra, ther vordo bref beramade som till Konung Carl sändas skulle. En frijboren man som het *Olof Ingeson*, han vardt förskickat till Prytzen med brefven. När the nu så församblade voro i Sigtuna, blef Herr Nils Christiernson döds sjuk, och lät han föra sig till Wästeråhs och ther blef han död. Tå Konung Christiern fick thet vetta, att han döder var, vardt han ganska glad, och giorde strax en hop med Jachter redo väl bemannade, ther Herr Thure Thureson var Höfvitzman före, som skulle löpa till Wästeråhs och taga Slottet in, och om the thet icke kunde få, så skulle the bränna staden af. Men tå the kommo till Wästeråhs, kommo the ther icke i land, ty Borgarena och andre som ther tillstädes voro, hade giort skantzar för sig och höllo them ifrå sig. Therföre nödgades Herr Thure Thureson löpa tädan med sina Jachter och achtade sig till Arboga och andrastädes till att handla och dagtinga med the Landsändar theromkring, på Konung Christierns vägnar, men hvar han böd sig till, var han illa kommen. Uti Qvicksund *z*) mötte honom Biskop Kettil med en hoop bönder af Rekarne och the kommo ther till slachtning, Herr Thure vardt afslagen, och miste ther sin Jachter och mycket folk blef både slaget och fånget ifrå honom. Ther med lopp han åt Stockholm igen. Så kommo tå Herr Christiern Bengtson och Herr Ifvar Green med ganska mycket folk och belade Stockholm på Norra malm. Herr Trotte Carlson belade staden på Södermalm. Men Biskop Kettil med thet folk han hade lägrade sig med sina skepp vijd Långaholmen, så att staden blef belagt på try sijdor, och skedde ther många slachtningar väl i en heel månad så godt som hvar dag, och ä blef Konung Christierns folk altijd afslaget.

Så hade och Dahlarne med menige landet skrifvit them af Rijksens Råd till, som höllo med Konung Christiern, att the skulle gifva sig ifrå honom, och sände them några articklar som the besinna skulle, ibland hvilka thet var en med the märkeligaste, att Konung Christiern icke var rätt kommen till rijket, ty then menige man som therom borde något tillspord vara viste ther intet af, förra än han var här inne i Rijket. Och förmante the Rijksens Råd ther till att the skulle öfvergifva Konung Christiern, the sade sig villia hafva Konung Carl igen, ingen föreståndare sade the sig villia hafva, efter thet att Sverige hade af ålder varit ett Konunga Rijke och intet Höfvitzmansdöme, heller Prästegäld.

Tå nu Konung Christiern såg, att han icke thess mächtig var att han kunde slå them af som honom bestallat hade, utan han ju altijd fick skada på sitt folk, (på Käplingen fick han besynnerligen stor skada); så giorde han fyra och tiugu skiepp redo till att segla till

y) Vase, ab an. 1457, regni Drotzetus. *z*) Fretum Sudermanniam inter & Vestmanniam.

till Dannemark, men tå han kom till Stäkesund, så var ther en hoop med bönder före honom, ther miste han ett af sin bästa skiepp och något folk. På samma skiepp fingo bönderne ett baner, thet the kallade Danabroka, samma Baner sändes strax i lägret på Norra malm och vart upsatt emot Staden på Brunkeberg, och thetta skedde Anno Domini 1464 vijd midsommars tijd, och foor Biskop Kettil allastädes kring om landet, och hyllade bönderna till sig och tog slotten in.

Men sedan Konung Christiern var seglad ifrå Stockholm, och hade låtit efter sig många danska Herremän som slott och stad bevara skulle, kom Konung *Carl* vijd dyre Vårfrutijd *a)* ther strax efter i Skiären, sedan han hade varit i siu år, något på thet ottonde, i Prytzen. Han hade mång skiepp med sig och mycket folk som han hade fått i Dantzicke, så hade och Konungen i Pohland *b)* skickat honom mycket folk tillhanda. Tå han nu så var kommen i skiären, hade han strax bod till Herr Christiern Bengtson, som tå med mycket folk och mång skiepp var vijd Biskops Tuna. Så kommer tå samme Herr Christiern och Herr Ivar Green som Höfvitsman var i lägret på Norra malm och med honom *Hans Diekn* som alltijd var Höfvitsman för Dahlarne, till Konung Carl och dagtingade först med honom, att alt thet tillförene giordt var, och all then ovillian som them emellan varit hade, skulle vara en aftalat sak. Sedan seglade the hardt in för Stockholm. Så skref Konung Carl Rijksens Råd till och the andra af thet Svenske Ridderskapet, som, i Stockholm bestallade voro med Rådet och menigheeten i Staden, att the skulle komma ut till honom och anamma honom för theras Konung som them borde. Så kommo tå ut till honom Biskopen i Wästeråhs *c)* och två eller tre af Adelen med honom, och sade sig komma till att höra hans villia. Tå svarade Konung Carl att han intet besynnerliga hade seija them, eij hade han heller mehra kallat them än the andra ther inne voro. Han ville att allesammans skulle komma och bekänna honom för theras Herra och Konung, och lät them thermed fara in i Staden igen, och foor han med en båt på Södramalm, och gaf sig ther i handel med bönderna och andra som i thet lägret voro, och sporde them till, om han icke var theras rätta Konung, och om the ännu ville känna honom therföre, och giöra honom thet the theras Herra och Konung borde giöra. Tå bekände the att han var theras rätta Konung, the sade sig och villia hålla honom therföre, och giöra honom thet them borde giöra. Men några voro ther ibland som sade att man skulle bijda med hyllningen, så länge Biskop *Kettil*, som tå icke ther var, komme tillstädes. Sedan giorde tå Konung Carl och Christiern Bengtson theras skiepp redo till storm, så att the achtade storma till staden på alla sijdor. Men tå the Svenska som tå i staden voro, thet sågo, foor Rijksens Råd, med Borgmästare och Råd i staden, strax ut till Konungen och begynte dagtinga med honom och gåfvo honom staden upp. Och the hade allan sommaren varit bestallade.

Tå nu Konungen kom in i Staden, gåfvo the Danske, som ther många voro, sig in på Slottet, och Konungen gick först in i bykyrkiona, sedan for han af staden på Norramalm, och handlade ther med bönderna och blef af them hyllat, foor så åter in i staden, gick strax på rådstugune och talade med them allom som tillstädes voro vijd thetta sinnet: "Kiäre vänner i vetten väl, att iag är edor rätte Konung, och att iag nu är kommen ifrå Prytzen, ther iag väl försedder var, efter edor bod och bref Rijket till undsättning, och förser jag mig nu till Eder, att J ju villen hålla mig för edor Konung och giöra thet eder bör giöra. Jag vill eder hålla vijd lag och rätt, och hoppas att iag eij heller någon tijd annars giort hafver. Om mina fougdar och ämbetsmän hafver annorledes skickat sig än them borde så är thet skedt emot min villia, vettskap och befallning, och skola the ther sielfve stå till svars före", och lät Konungen med sitt tahl klarliga thet märkia, att han intet hade brutit ther till att han skulle fördrifven varda. Och tå han hade ther ändat thet som ther giöras skulle, och honom vardt huldskap och manskap tillsagt, gick han på Myntet och blef ther till härberges, ty han kom intet på Slottet, the Danska hade thet inne. Och var Myntemästaren Konung Carl ena stora Summo penningar skyldig och handlade icke redeliga emot honom. Men några få dagar för än Konungen fick Staden in, blef han död. Så voro och ganska många af thet Danska Ridderskapet qvare i Stockholm, efter Konung *Christiern* emellan them och Konung *Carl* handlade, then parten af Rijksens Råd som hade inne varit med i bestallningen att the måtte fritt fara af landet igen med theras skiepp och behåldna håfvor, thet tillstadde Konung Carl, och thermed togo the Danska sina skiepp igen som them voro med värjande hand ifrå tagen. Thetta giorde Konung Carl utan theras vettskap

Carl Knutson.

a) Die 15 Augusti.
b) Casimerus III. Rex Poloniæ.
c) D. Birgerus Magni.

skap och samtyckio, som i thetta örligit mästa omaket haft hade, kan hända att thet hade så varit utlofvat förr än staden gafs upp, men thet misshagade många af the Svenska, att the Danska skulle så slätt komma sig väg, ty the ville hafva bätter förvetat sig med them och Konung Christiern om frijd och att Erkiebiskopen måtte hafva blifvit lös, förr än the skulle hafva gifvits lös. Och tå Biskop Kettil, som tå på then tijd var i Westergöthland fick thet höra att Konung Carl var kommen i landet, och hade fått Stockholm in, gaf han sig strax till vägs, och kom till honom och vart väl undfångat, och voro the vijd åtta dagar tillhopa. Men tå Biskop Kettil fick thet vetta, att Konungen hade gifvit the Danska lös, tog han thet illa vijd sig, och ville icke gilla thet Konungen med them giort hade, och hade bod efter them, (ty the voro äntå icke långt komne), att the skulle komma på Slottet igen, heller han ville låta them hämta igen. Så kom Claes Rönnow, och thet andra Danska Ridderskapet, som med honom voro, tillbaka igen. Claes Rönnow gick till Biskop Kettil och bad honom högeliga, att then dagtingan som med them giord var, måtte blifva ståndandes, elliest ville mång god mans ähra varda förkränkt theröfver, och låfvade han ut, att han gierna giöra ville hvad honom pålagt vorde, och att Erkiebiskopen skulle komma till sitt igen, och att then dagtingan som Konung Carl giort hade måtte blifva ståndandes. Thermed gaf tå Biskop Kettil them lös, foor och så han sin väg af staden, och var icke mycket väl tillfrijds med Konung Carl för then dagtingan skull. Men Herr Thure Thureson, som slottet innehade på Konung Christierns vägna, ville ingalunda låta Konung Carl thet upp, utan giorde skada in i staden alt thet han kunde, och S:ti Lucæ Evangelistæ natt *d)* blef *Mårten Lindorm* Borgmästare i Stockholm skuten med en bösso steen till döds, och öfver honom sörgde icke allenast Stockholms stad, utan och alt Rijksens Råd. Vijd samma tijd blef Herr Olof Axelson *e)* död, som Gothland hade i pant för ett stort stycke penningar af Konung Christiern, han uplät thet sinom broder Herr Ivar Axelson.

Tå nu Konung Christiern såg att Konung Carl var kommen till Sverige igen, förlijkte han sig med Erkiebiskop Jöns *f)* och lät honom fara heem igen, på thet (utan tvifvel) han något ondt stämpla skulle emot Konung Carl *g)*, förty han vijste väl, att the icke skulle förlijka sig i ett rijke tillhopa. Och gaf Konung Christiern, Erkiebiskopen och Herr *Erich Nipertz h)* fulla macht med sitt öpna bref, till att handla med enom och androm på hans vägna, så att thet the giorde på hans vägna skulle han fast och gilt hålla. Så kom tå Erkiebiskopen till Biskop Kettil. Flere hans vänner mötte honom och på vägenom, tå han kom updragandes, them förvände han platt ifrå Konung Carl igen, än tå att the voro the samma, som honom hade kallat ifrå Prytzen. Och var Biskop Kettil allaredo tillförene icke mycket väl till frijds med Konung Carl, för thèn dagtingan skull som förberört är, ty var han och snart ifrå honom vänder. Och begynte Erkiebiskopen och Biskop Kettil strax handla med bönderna, och draga them ifrå Konung Carl, att the icke skulle bekänna honom för theras Konung. Men när Capitlet i Upsala hörde, att Erkiebiskopen ännu icke ville vara tillfrijds utan hade ännu ondt i sinnet, togo the thet ganska illa vijd sig, ty the hade så mycket ondt niutit honom åt tillförene, och mycken sorg och bedröfvelse haft för hans skull under Konung Christiern, så fruchtade the ännu, att thet yttersta skulle vara värre än thet första. Therföre förmanade the honom både skrifteliga och munteliga att han skulle achta sitt Biskops ämbete, och intet befatta sig med verldsligit regemente, anseendes att han sielf och alt hans Clerkerij hade niutit hans förra regemente till alt ondt. Men han achtade sådana theras råd intet, utan tog till att vedervillia att the honom sådana rådde. Och än tå att Erkiebiskopen och the andra, som med honom höllo, ville draga bönderna ifrå Konung Carl, så ville the dock aldrig bekänna, att the ville hafva Konung Christiern igen, kan och väl så hända att the icke alla hafva varit vijd thet sinnet, att han skulle komma till rijket igen. Icke bekände the heller att the ville platt fördrifva Konung Carl af rijket, utan the ville att han skulle hafva tagit ett Slott, Åbo eller något annat, med någon förläning ther till, heller blifvit i Wadstena, heller någor annorstäds hvar honom hade täckts, och intet befattat sig med något regemente. Sedan ville the hafva skift rijket i fyra delar, och the skulle hafva varit fyra som i rijket regera skulle. Och ändock sådana vardt föregifvit, så kunde lijkväl bönderna och andra flere thet väl märkia af Erkiebiskopens bref och anslag, att han ju mente Konung Christiern, ehuru the andre som med honom voro, kunde vara till sinnes. Nu voro bönderna och Erkiebiskopenom mycket benägne, och hade mycket lagt sig ut för honom emot Konung Christiern. Men the voro och Konung Carl väl benägne, och hade storliga åstundat

d) Die 18 Octobris.
e) Tott, qui obiit a. 1465. v. supra p. 181.
f) v. Litt. Regis ap. *Hvitfeldt* p. 903.
g) Cod. 1. 10. på thet han åter skulle fördrifva Konung Carl.
h) Regni senator, legifer Ostrogothiæ.

dat och begiärat honom igen. Therföre var nu thet then menige mans villie, att the skulle förlijka sig, hålla frijd och blifva så båda vijd macht. Ty bönderna voro nu trötte af örlig, och begiärade frijd, och sade sig villia hålla med honom som frijden ville hålla. Och efter thet Konung Carl ville och gierna hafva frijd, therföre höllo bönderna sig mehra till honom än till Erkiebiskopen, af hvilket Erkiebiskopen blef mycket bekymrat, dock ville han för then skull icke slå utaf thet han för händer hade, utan sände allestädes bod och bref ut, och ville hylla bönderne till sig, stämde och några till sig till Arnön, men the voro icke många som kommo. Och the som kommo sade sig icke villia träda ifrå Konung Carl, ju värre blef Erkiebiskopen tillfrijds.

När Konung Carl förnam, att Erkiebiskopen ville till ingen vänskap, utan gick alt efter hans skada och förderf, begynte och Konungen hafva sin bref och bod ut i Landet, och lät dagtinga med bönderna, och klagade högeliga på Erkiebiskopen, att han ville draga Konung Christiern här in i landet igen, som han tillförene giort hade, rijket till en dråpelig skada. Och på thet Konungen kunde hafva allmogen sig thesto välvilliogare, lâfvade han sig villia gifva alla landboar halfparten af theras afrad till, och skattebönderna lâfvade han, att han ville giöra ett afslag på theras skatt, med Helsingar och Dahlekarlar slog han en stor del af skatten. Så gingo tå bref öfver bref ibland allmogen, på then ena sijdan Konungens, på then andra sijdan Erkiebiskopens, och thet ena tvärt emot thet andra, och båda parterne klagade theröfver, att theras bref vordo undertryckt. Erkiebiskopen förböd Prästerna läsa Konung Carls bref för bönderna, och lade thet vijte vijd, att hvilken som läste hans bref han skulle mista allt thet han åtte och drifvas ifrå sitt gäld. Thet samma bodet lät och Konung Carl utgå, att hvilken Präst som hans bref icke läsa ville, eller var befunnen thermed, att han läste Erkiebiskopens bref, han skulle räknas för en förrädare och straffas therefter. Så stod tå Clerkerijet ganska illa på båda sijdor. Skref och Konung Carl Capitlet till i Upsala ett långt bref, i hvilko han förtalde all then handel som emellan honom och Erkiebiskopen varit hade, och på thet att then historien må thesto kunnogare varda, är samma brefs innehåld här insatt och är så lydandes *g)*:

"Kiäre värdige Fäder och Vänner, eder minnes väl huru edor Erkiebiskop Jöns, någor år för än han oss altings fördref, här i Staden i Vårfru Gillestugu, med andra flere, lagliga thertill vunnen vardt, att han och the hade thermed ungångit, att the ville tå hafva förrådt, dräpit eller förderfvat oss, som uppenbarliga nog bevisligit är. Och förvände Erkiebiskop Jöns sig, och mongt sin förrömpdt hafver både i uppenbara Buurspråk så och i annor rum, så att han i fem år hade umgått therom, oss att förråda och förderfva, förr än han thet förrädilset fullkompna kunde. Och för förnämbda Erkiebiskop Jönses ödmiuka, så och alla the gode mäns bön som ther tå när voro, så och synnerliga therföre, att Biskop Sigge och Capitulares i Upsala och Capitulares i Strängenäs lâfvade oss tå alla med hand och mun, vijd edor ähro och troo och sanning, att förenämbda Erkiebiskop Jöns skulle aldrig oftare vara oss till skada, eller i sådana måtto emot, som han sielfver med många dyra eder oss tå ther och mång sinne sedan lâfvade och svor, att vij alldrig skulle af honom annat förmoda än fullkomlig och fast trooskap, kärlighet och godt, som han och svor synnerliga uti vårt maak, på Stockholms Huus, icke långt förr än han oss fördreef, ther vij honom sade och undervijste, ibland flere, kostelig och grof ärende, att oss var sagt att vij skulle fördrefne varda. Tå lade han sijne händer samman och bad sig så Gud till hjelp Jungfru Maria, S:t Erich Konung och alt Himmelrijkes Herskap, att vij aldrig skulle fördrifvas utaf Sverige medan han lefde. Och förra än vij skulle fördrefne varda då ville han liggia död för våra fötter, och utgiuta sitt hierteblod. Få dagar ther efter i thet samma som vij honom bäst trodde, och fingom honom vårt öpna bref till våra gode Män och kiäre Allmoga, lydandes att the skulle strax utdraga oss till hielp och styrkelse emot våra och vårt rijkes fiender, som förenämbde Erkiebiskop Jöns therom yttermehra undervijsande vorde på våra vägna &c. till hvilken resa både han och flere vårt Råd oss tå fullkomeliga rådde att fara; tå nödde han våra goda män och kiära allmoga, att fölia honom emot oss, och lät strax gripa våra fougdar och goda män, och röfva och skinna alt thet han och hans parti öfverkommo, thet oss och the goda män, som med oss ville hålla, tillhörde. Och vorde många ihielslagne, synnerliga i Strängenäs som ther döde lâgo för hans förrädilse skull, som i alla väl vetten. Och ther uppå att han thess heller kunde komma vår kiära allmoga sig till hielp och förderfva oss, tå lâfvade han them, och svor ther dyra eder uppå, att han aldrig ville taga Konung Christiern här in i Rijket &c. och att han ville förminska theras skatt. Och sedan bestallade han oss i vår stad Stockholm, ther bude vij honom och them som med honom höllo

g) Desiderantur hæ litteræ in Cod. 12. 14.

höllo så till, att hade the velat leydat och feelat oss för öfvervåld och orätt, tå ville vij gånget ut och gifvit oss i rätten för them, så att the skulle sielfve både hafva varit Åkärare och Domare. Thet ville the oss icke tillstädia, dock är aldrig förra hördt af någon, att nâgor Förste heller Herre hafver så förbudit sig för sina undersåtare till rätta, och synnerliga för them, som honom förderfva ville. Nog vijste vij, att hade vij kommet till them, så hade the dräpit oss, dock bude vij till, att vij heller hade dödt under theras öfvervåld och orättvijso, än vi ville hafva rymdt vårt rijke. Tå vij förnummo att oss ingen dagtingan hjelpa kunde, tå hade vij eij annor kor, än att öfvergifva vår barn, syskon, fränder och vänner, vårt rijke och alt thet vij åtte, och fly bort i elände. Och strax han hade oss af rijket fördrifvit, tå tog kan Konung Christiern in, och giorde honom till en väldig Konung öfver alt Sverige, tvärt emot the löften och eder, som han allmoganom förr låfvat och svorit hade, att han aldrig ville draga Konung Christiern eller Danska här in i rijket till att råda, och huru Erkiebiskop Jöns oss sedan i mångahanda articklar med orätto på uppenbar Buurspråk beropat och beskriat hafver för kättare, förrädare, röfvare och många flere ogierningar, som vij skulle hafva giort &c. Ty vij bevijsa kunde med alt thet goda folk, både män och qvinnor, som här i Sverige boo, hvilke oss känt hafve ifrå thet första vij voro födde och in till nu; thesslijkes kunne vij och bevijsat med alla Herrar, Förstar, Riddare och Svena, Land och Städer utanlands, ther vij hafve umgånget med i vår ungdom, så och nu i vår fördrifvilse, så väl som här inrijkes, och villiom undleda oss med lag och rätt, som en ährlig god Herra bör att giöra, ehvar vij skulle, att vij aldrig i våra dagar, några af the oredeliga, oährliga, lasteliga och skamliga gierningar giort hafvom, som förenämbde Erkiebiskop Jöns oss så uppenbarliga tillagt, öfversagt och öfverskrifvit hafver emot Guds ähro och rätt. Och är eder nog vitterligit, huru han synnerliga hafver skrifvit vår heliga fader Påfven till, ibland mehra lögn, att vij förtryckie then heliga Kyrkios frijheet och hennes Prælater, och alla andra både andeliga och verldsliga i Sverige under våra fötter, och att vij förvärrade oss hvar dag, och yttermehra nedertrycktom och lagdom många olaga skatter uppå, och giordom som röfvare, och jagadom folket utaf rijket, och höllom några seder, som hade uti sig kätterij smitto, och med sådana våra olideliga och afskorliga seder giorde vij oss tungan allo rijksens folke och öfvergåfvom Konungsligit Regemente, och togom upp Tyrans Scepter, så att vårt folk tyckte vårt regemente vara theras förderf och död. Och gingo ty tillsamman i menige landet, att the skulle sådana tyranheet afvärja, och keeste Erkiebiskopen, som var ett hufvud och höfdinge öfver alt rijket, till en Höfvitsman, till att afväria sådana Tyranheet och att komma rijket i sijna frijheet. Och kommo the honom sådana tunga uppå, till att anamma sådana Höfvitsmansdöme, med mångahanda råd och stor skähl &c. hvilka J sielfve väl vetten, och J väl bevijsa kunne med alla the goda män här i Sverige, både andeliga och verldsliga, rijka och fattiga, att ibland alt thet som han hafver i the måtto skrifvit vår helige Fader Påfven till öfver oss, skall icke finnas ett sannt ord, och med sådana ogudelig och oährlig lögn och osann dicht hafver han fått vår helige Faders Påfvens aflösen, så att han hafver undt honom sitt Präste och Biskops ämbete igen, hvilket stort under är, att J som ären såsom then heliga Kyrkios och Erkiebiskopsens ledamot och uppehälle villen thet någon tijd lijda eller tillstädia, att han sådant värdigt Guds embete handtera eller uppehålla skall, emedan han then Dispensationem så ogudeliga, oährliga och med lögn förvärfvat hafver, och sedan han oss fördrifvit och all thenna håån, last och osäijeliga skada emot Guds ähro och rätt giort hade. Tå ville han icke tillstädia att vår fattiga barn, som voro tå små menlösa Jungfrur, måtte blifva när våre och theres vänner i rijket, utan dref them, så att the måtte rymma utaf rijket, och föras ut om vintertijd på hafvet och sökia främmande land, theruppå att the och skulle kommet till döds, hvilket dock var en synnerlig stor, ohörlig och förbannat ondska, att han ville förderfva the fattiga menlösa små Jungfrur för thet grymmeliga och orättfärdiga hat skull, som han hade till oss tagit, utan all vår skuld och brott, och emot thet, att vijd then tijden förr än han oss fördref, tä var ingen i verldene, som vij yttermehra om godt oss tillförlåte och bättre heller högre betrodde, än honom. Kiäre Vänner, J vetten väl, hvad för osäijelig och förderfvelig skada alt Sveriges rijke theraf fånget hafver, att han oss så oährliga fördref, först hvad the heliga Kyrkio och Clerkerijet thet niutit eller umgullit hafver, så och huru Ridderskapet och Kiöpstadsmän äre theraf förderfvade vordne, thermed att the så osäijeliga penningar skulle utläna Konung Christiern och ganska föga betalning återfånget, så och huru många olagliga och alt för tunga skatter, som fattige allmogen hafver varit trängder till utgifva. Och att alle the penningar som så utläntes och utskattades fördes strax utaf rijket, för hvil-

hvilken utförsle skull, Sveriges Rijkes inbyggiare hafva aldrig varit så fattige som the nu äre och synnerliga på redo penningar. Så och the ganska kosteliga clenodier och många penningar, som vij i Svartbrödra Klöster i Stockholm efter oss läto, vårt rijke till ähro, värdighet och bijstånd, som och alt bort utur rijket fördes, hvilket altsammans vore osäijeliga att räkna. Och må hvar och en se huru vårt rijkes slott nu jämmerliga och till osäijelig skada förderfvat är, hvilken oss osäijeliga många penningar kostat hafva till att uppbyggia. Alt thetta förenämbda förderf är oss, vårt rijke och alla vårt rijkes inbyggiare, både andeliga och verdsliga, för intet annat kommet eller skedt, utan för then ogudeliga och oährliga förrädilse skull, som Erkiebiskop Jöns på oss begick, tå han oss emot Gud, ähro och rätt fördref, och hade vij icke så fullkommeliga förlätit oss till thet svåra löfte som J &c. oss för honom låfvaden, och the stora eder som han och sjelfver svor att blifva oss huld och troo, ville vij hafva låtit giort hans rätt, så att hvarken vij, vårt rijke, eller vårt rijkes inbyggiare skulle aldrig hafva kommit i tolken förderfvelig skada, och ville vij bevijsat med alla the goda män som i vårt rijke äro, och fullt giöra för vår helige Fader Påfven, och alla andra Herrar och Förstar, andeliga och verldsliga, land och städer, att i ingen artickel som förenämbde Erkiebiskop Jöns oss till skuld gaf, både för vår helige Fader Påfven, så och här i rijket, tå han oss så jämmerliga, oährliga, lasterliga fördrifvit och förderfvat hade, skall finnas ett sannt ord. Öfver all thetta förenämbda förderf, som han oss, vårt rijkes inbyggiare både andeliga och verldsliga förra giort och vållit hafver, är han åter inkommen i vårt rijke, ther han viste att vij inne voro och fullmächtige, och hyllade allan vår kiära allmoga, och lät strax gripa en vår tienare, och taga ifrå honom alt thet han hade med att fara. Och hafver här först förvändt Biskop Kettil, sina bröder och vänner flere, hvilka oss tillskrefvo med vår kiära allmoga, in i Prytzen, så att the ville anamma oss igen, och hafva och hålla oss för theras fullmächtige Konung, som the och med många dyra eder svoret och låfvat hafva, sedan vij hijt i rijket kommo, som mångom nog vitterligit är, och hördt hafva, att the låfvade oss villia vara hulde och troo, och hafva och hålla oss för theras fullmächtiga Konung. Them och flere hafver han så förvändt, att the alla hafva satt sig emot oss, och följt honom hijt upp i landet med härskiöld och hafver förödt med öfvermåtto svår giästning så väl Präster som allmogan, och tänker ännu att trängia oss ifrå vårt rijkes rättigheet, styrelse och välde. Och hafver han skrifvit vår kiära allmoga till, kallandes sig vårt rijkes Första och Föreståndare, hvilket Herradöme han eij af oss fångit hafver. Och är thet aldrig förra hördt, att någor Erkiebiskop i Upsala hafver haft eller skrifvit sig under sådana titul. Och hvar han hafver varit, tå hafver han skrifvit sig under förenämbda titul, och förbudit allom vårom kiära allmoga oss att lyda &c., tvärt emot thet som han sjelfver ooh J väl vetten, att i några Domkyrkior här i Sverige finnes än Påfvabref, så lydande: Att hoo sig sätter emot rättan Sveriges Konung här i Sverige &c. tå är han i bann af samma gierning, och ingen hafver makt att lösa honom theraf, utan Påfven sielf, och vetten j alla väl huru Sveriges lag utvijsa om slijka förrädare som sig sättia onödde och oträngde med orätt, våld och välde emot theras rätta troo hulde Herra och Konung. Ty Kiäre Fäder och Vänner, bidie vij Eder, att J ville finna ther vägar till, att undervijsa oss, hvarmed J villia rätta oss och vårt rijke then stora och förderfveliga skada upp igen, som vij och vår Crona fångit hafva af förenämbda Erkiebiskop Jöns, för edor löfte skull. Reden och Eder på att svara för vår helige Fader Påfven och andra andeliga &c. att j vist hafven thet för sent att Erkiebiskop Jöns hafver onödder och otvungen giort och låtit giöra oss och vårt rijkes inbyggiare all thenna förrädelse och obotelig, förderfvelig mandråp och skada, med thet han oss så fördref, som förberört står, och hafven dock lijdit och tillstadt, att han thenna Dispensationem med lögn förvärfvat hafver, och så ogudeliga och ovärdeliga thet helga Prästa och Biskops ämbete handterat och giort &c. Uppå alt thetta föreskrefna, begiära vij eder vissa och oförtöfvat svar igen".

Till thetta Konung Carls bref, svarade Capitlet att the hade aldrig varit med Erkiebiskopen i råd och dåd, hvarken i thet som tillförene heller thet som nu skedde emot honom. Hvar the hade varit något tillsporde och hörde, skulle thet icke hafva så gått, som thet gick.

Tå nu Konungen och Erkiebiskopen låto så theras bref gå ut i landet, och then ena lät handla och dagtinga med allmogen till sitt bästa emot then andra, så lät Konung Carl sin trooman *Boo Tyra h)* draga ut ifrå Stockholm, med en stor hop folk, han fick och en

h) Bo Dyre. v. *Stiernman*, Höfd. M. p. 10.

en hop bönder med sig, och drog till Upsala; men Erkiebiskopen som var på Arnön, rymde till Wästeråhs Slott, som Biskop Kettil innehade. Och Herr Boo kom till Upsala, och tog Biskopsgården in, och thetta skedde hardt för Juhlen. Tå han nu så var i Upsala, kom på S:tæ Luciæ dag *i*) Biskop Kettil, Herr Ivar Green, Herr David Bengtson, och Herr Trotte Carlson dragandes med mycket folk och bude Herr Boo till, att om han ville vara till slags med them, skulle han komma ut på marken till them. Herr Boo giorde och så, och ther kommo the så tillsamman, och månge blefvo både döde och såre. Biskop Kettil och the med honom voro veke af och drogo till Sätuna *k*) och blefvo så ther öfver nattena, och Herr Boo drog in till Upsala igen. Sedan vardt taget i dag emellan båda parterna in till helga tre Konga tijd *l*), och therföre lät tå Herr Boo sitt folk mästa parten ifrå sig, och redde sig till att draga åt Stockholm, tå han kom på Föret in emot Flötesund, så kom tå i en feelig dag Biskop Kettil och the med honom voro på honom, slogo och fångade hans mästa folk ifrå, så att Herr Boo kom sielf med stoor plats undan. Han kom till Stockholm igen och hade ganska få med sig, och gaf Biskop Kettil så före, att Herr Boo skulle sielf hafva brutit dagen.

Sedan lät Erkiebiskopen utgå bansbref på Herr Boo Tyra och the med honom varit hade på biskopsgården i Upsala. Men emot sådana bansbref lät Konung Carl utgå sin bod och bref, och böd strängeliga på, att hvilken Clerk, Munk eller Präst, som sådana bann ville hålla, han skulle strax oförtöfvat rymma utaf hans rijke, och hvar han vorde funnen här i rijket sedan, tå skulle han varda till sköfvels gifven, att then honom funne måtte fritt slå honom ihiel, och taga och äga alt thet han åtte. Och sade Konungen i sin skrifvelse, att Erkiebiskopen hade ingen makt att någon bannlysa, ty han var sjelf en bansman, och hade i så långan tijd brukat Präste och Biskops Embete i bann. För sådana Konungens skrifvelse och bod, dristade sig ingen Präst att hålla thet bann, som Erkiebiskopen pålyste. Men tijonde dag Juhl kom Erkiebiskopen och the med honom höllo med all then makt the åstad komma kunde, inför Stockholm, the hade och många bönder med sig, och dagen therefter stormade the till staden, med tre härar, en här af Slottet som Herr Thure Thureson ännu innehade, och annan hären, ther Herr Ivar Green var Höfvitsman före, stormade till Gråmunka Holmen, then tredie hären, ther Herr Erich Nilson var Capitenare före, stormade på Helgeands Holmen. Men Herr Boo Tyra kom med Konung Carls folk, och dref Herr Ivar Green af Gråmunkaholmen igen, och medan Herr Erich Nilson skulle komma Herr Ivar Green till undsättning, togo Stockholms Borgare med makt Helgeands Holmen igen. Så blef thet satt i otta daga i dag, och så begynte Erkiebiskopen och the med honom voro, dagtinga med Konung Carl om frijd, och ville att han skulle säija rijket upp igen, och budo honom Raseborg och Åbo Slott och Lähn, och ther till Norrabotn, och Biskop Kettil och Herr Ivar Green fingo gislan för sig, Herr Boo Tyra och några andra togos på Slottet. Men tå samma Biskop Kettil och Herr Ivar Green kommo i staden, blef ther sådant buller, att bönderne som ther inne voro, hade när slagit them ihiel, och var med stor plats att Konung Carl kunde försvara them. Och när the som på Slottet voro förnummo hvad i Staden skedde, satte the Herr Boo och them som med honom voro i fängelse, så länge the fingo Biskop Kettil och Herr Ivar upp igen på Slottet. Men tå Konung Carl såg, att hans vederpart var så stark, gaf han sig med thet första tillfrijds med thet vilkor som honom böds. Och medan brefven skulle göras på sådan dagtingan, tå fick han tidende att Dahlarne voro reeste, och kommo dragandes honom till undsättning, och att många bönder af Rodhen och andra Landsändar församlade sig mehr och mehr, och töfvade så länge, att Dahlarne skulle komma med them i sälskap, och så ville the tillhopa slagit till Erkiebiskopen. Therföre sade tå Konung Carl upp then dagtingan igen, och tå dagen var ute, giorde han redo med allo makt, drog så igenom södra port upp åt Långholmen och Lidarnö *m*), och ville hafva kommit bak på Erkiebiskopens folk, men the voro honom varse och mötte honom på isen, och slogo honom tillbaka, så att han miste ther sitt bästa folk, besynnerliga blefvo the Polackar, som han hade haft hijt i landet med sig, slagne, och en Polnisk Junker som heet Junkar Niclis. Och äntå Konungen var så afslagen och storliga försvagat, så låto dock bönderna och Dahlakarlarna, som kommo dragandes icke för then skull förskräckia sig, utan aktade komma Konungen till undsättning, och ther förlät han sig uppå, och ville ingen then dagtingan undergå, som honom dageliga tillbudin vardt.

Tå

i) Die 13 Decembris.
k) Prædium equestre, duobus milliaribus Upsalia distans.
l) Die 6 Januarii 1465. Cfr. *Fant*, Forts. af Lagerbring, p. 19, 28.
m) Hodie Kungsholmen.

Tå nu Erkiebiskopen och the med honom voro sågo, att Borgarena i Stockholm stodo så fasta med Konungen, och att han så fast förtröste sig på bönderna och Dahlakarlarna att han ingen dagtingan undergå ville, giorde the Biskop Kettil och Herr Erich Axelson, som tå var till them kommen, åstad med ett stort tahl folk, att the skulle antingen med godo heller ondo komma Dahlakarlarna och bönderna till att gå hem igen, så att Konungen skulle ingen tröst hafva af them. The giorde och så, ty the både slogos och dagtingade med Dahlakarlarna, så att the kommo them på thet sidsta ther till att the drogo hem igen. Men medan the borto voro, slogo en hop med bönder till Erkiebiskopen, ther han låg på Malmen, men ther blefvo många slagne på båda sijdor, dock tå bönderna förnummo, att Dahlakarlarna voro hemdragne, och att Biskop Kettil och Herr Erich Axelson kommo igen med mycket folk, begynte the dagtinga med Erkiebiskopen, och gingo sedan hem igen. Tå nu Konung Carl såg, att honom nu ingen mehr hielp eller tröst var på färde, var han tillfrijds med hvad dagtingan han kunde få, och hade han tå eij annor utvägar, utan han platt måste gifva sig under Erkiebiskopens makt och våld. Och var fögo bättre, än att han måste tiggia nåd af honom. Så lätos tå portarna upp, och Erkiebiskopen, och the med honom voro kommo in i staden, ther vordo tå Konungen och Erkiebiskopen vänner, efter så mycket som möjeligit kunde vara, och vardt Konungen föregifvit, att han icke skulle begiära vara i regementet, ty ther voro så månge i landet som hade slott och fäste inne, the ther intet kunde lijda hans regemente. Så måste tå Konung Carl gå på Rådstugune och upsäija rijket igen, och han upsade thet af Buurspråket, och allom them, som honom på Cronones vägna, hade tillsagt huldskap och manskap, gaf han thet löst igen, och utgaf ther sitt bref uppå, som så lydandes var:

Wij Carl med Guds nåde, Sveriges, Norriges och Göthes Konung, giöre vitterligit allom, att vij hafva giort en vänlig sämjo, kärleek och endrächt med thessa efterskrefna värdiga Herrar och gode män, som äre Herr Jöns med Guds nåde Erkiebiskop i Upsala, och Sveriges Första, Herr Kettil med samma nåde Biskop i Linkiöping, och Rijksens Föreståndare, Herr Erich Axelson, Herr Thure Thureson, Herr Christiern Bengtson, Herr David Bengtson, Herr Erich Nilson, Herr Ivar Green, Herr Johan Slaveke *n)*, Herr Nils Faderson Riddare, och Erich Carlson af Vapnom, på theres allas menige Sveriges Rijkes Inbyggiares vägna, så väl frånvarande som närvarande i alla måtto, som härefter skrifvit står. Först att all then ovillia och tvedrächt som härtill varit hafver emellan förenämbda värdiga Herrar och goda män och oss heller någre andra i Sveriges rijke, tå skall thet alztinges vara aflagdt, och skall aldrig oftare ther om härefter med någro ondo på förenämbda värdiga Herrar, goda män, heller theras arfvingar och efterkommande vräkias heller hämpnas i några handa måtta, vijd theras lijf och gods, som dierfvas häremot att giöra. Item skall och aldrig med några ondo vräkias heller hämpnas på några the gode män, hvad the äro andelige eller verldslige, Prælater, Caniker, Riddare, Svena, Kiöpstadsmän heller Bönder, som nu hafva hållit emot oss med them, sedan vij hijt in i rijket kommo, för något thet the någrom till ovillia eller skada giort hafva, sedan thenna tvedrächt begyntes emellan oss och förenämbda värdiga Herrar och gode män, och alla andra flere, hoo the hälst vara kunna i Sveriges Rijke. Och ther med hafva vij öfvergifvit all then rättigheet, som vij till thenna dag hafvom haft till Konungadöme i Sveriges Rijke, dock skole vij och måge bruka vår titul så länge vij lefve, som vij förra hafvom varit vane att låta honom skrifva, och hafve vij låfvat the förenämbda värdiga Herrar och gode män, att vij aldrig oftare villia begiära något våld hafva i Sveriges Rijke hädan ifrå, mehr än som the värdige Herrar oss nu beskrifvit hafva, som Rijksens Råd och the som macht hafva i Sverige oss med kiärlek ther till med unna villia; Och låta vij alla och hvar och en i sin stad särdeles vijd sig qvitta, frij lediga och lösa huldskap och manskap, eder och löfte, som the oss sagt, svoret och giort hafva på Rijksens vägna. Item alla the fångar, som på båda sijdor grepne äro i thenna tvedrächt, skola alla theras fängelse strax qvitte och frij, ledige och löse, hvad the heller höra the förenämbda värdiga Herrar och gode män till, heller them som med them hafva hållit, heller och att the höra oss heller någrom them till som med oss hafva hållit. Alla thenna förenämbda Artícklar, och hvardera särdeles vijd sig, låfvom vij förenämbda Konung Carl för oss och våra vänner och arfva allom them förenämbdom, värdigom Herrom och godom mannom, hvarjom thera vijd sig, theras arfvom, vännom och efterkommandom, stadiga, fasta och obrottsliga att hålla vijd våra ähro, sanning och goda troo, utan alla arga list, eller någrahanda hielperedhe. Till thess mehra visso, och fastare förvaring låte vij hängia vårt Secret för thetta bref, som gifvit och skrifvit är i Stockholms Stad, Odensdagen näst för Kyndersmässo Anno Domini 1465. I så-

n) Jon Slake *Uggla* Råds-L. p. 61.

I så måtto uplät nu Konung Carl Rijket, sedan han hade i thenna andra gången varit Konung i sex månader och haft Stockholms stad inne, än tå han icke fick Slottet in, ty Herr Thure Thureson hölt thet Konung Christiern tillhanda. Så vardt tå Konung Carle Raseborg med någor förläning tillsagt, men tå han kom till Finland vardt honom Slottet förhållet, ty Biskop Cordt i Åbo hade thet inne och han stod honom emot, ty han hölt med Konung Christiern, och achtade föga hvad Erkiebiskopen och Biskop Kettil beslutat hade. Ther hade tå Konung Carl när vordet ihielslagen, och måste så liggia i Åbo hela sommaren öfver på stor kost och täring, förre än han fick Raseborg in, och så blef han ther i någon tijd. Men i hurudana förtryckelse han på then tijd varit hafver, kan bemärkt varda af ett bref som han skref ifrån Raseborg till Rådet i Stockholm, ther han beklagade sig eij förmå betala femtijo mark som han skyldig var, och ibland annor ord skrifver han så: Vij hafve förstådt, att *Hans Helmholdt* hafver sagt uppenbara på Idra Rådstugu, i många värdiga Herrars och goda manna närvaru och åhöro, att vij skulle hafva sagt honom i sommars i Åbo, att vij skulle hafva varit i Sverige igen en fullmächtig Konung innan S:t Michels dag, som nu förlijden är. Hoo oss thet hafver sagt ölver, han heller en annan, han hafver sagt oss thet med orätto öfver, som ingen god man &c. Och något therefter följer i brefvet: vij ärom ty värr så farne utaf Sverige, att oss längtar aldrig efter att så fara tridie sinne.

Tå nu Konung Carl var skild vijd rijket, behölt Biskop *Kettil* Höfvitsmansdömet, så att han var Rijksens Förestândare. Men Herr Thure Thureson, som hade Stockholms slott inne, antvardade thet Erkiebiskopenom i händer, och thet tog Biskop Kettil vijd sig illa, att thet icke skulle antvardas honom i händer, som Rijksens Förestândare var, dock lät han och Erkiebiskopen Slottet upp. Så vardt ett herremöte tå hållit i Telje vijd Olofsmässo tijd *o*) och S:t Laurentii tijd *p*), strax therefter blef Biskop *Kettil* död. Så gingo tå the som i Telje hade varit församlade till och utvalde Erkiebiskopen till Rijksens Förestândare, men Konung Christiern försummade thet icke, utan lät bref öfver bref gå in i Rijket, både till Leekta och Lärda och till meniga Almogen här i landet, att the skulle taga honom igen med vänskap. Men Ridderskapet och then menige man i rijket voro icke thes till sinnes att the ville hafva honom igen. Och så kom ett stort anskrij öfver Erkiebiskopen, att han skulle hålla rijket Konung Christiern tillhanda, men han giorde sin ursächt, både med bref och svåra eder, att han höll rijket then Herra tillhanda, som Rijksens Råd samtyckiandes vorde.

Så hände sig vijd then tijden, att handlat vardt om ächtenskap emellan Herr *Ivar Axelson*, som Gothland innehade, och Jungfru *Magdalena* Konung Carls dotter *q*), och vardt bestält att Bröllopet skulle hållas i Nykiöping, vardt och bestält att ett allmänneligit Herremöte skulle ther tå hållas, till hvilket Dannemarks Rijksens Råd skulle och med komma. Herr Erich Axelson och Johan Christiernson anammade Jungfruna af Konung Carl på Raseborg och förde henne till Nykiöping, ther vardt brölloppet hållet vijd Korsmässo tijd om hösten Anno Domini 1466. Och ther var till möte mäste parten af Ridderskapet öfver heela rijket församblat, och några få voro ther med af Dannemarks Rijksens Råd. Men Erkiebiskop Jöns, som Rijksens Förestândare var, kom ther intet, och thermed skedde stor knorr emot honom. Nog är till troendes att han väl förnam, att Rijksens Råd ville sättia honom af Höfvitsmansdömet, ty kom han ther intet. Ther voro många som intet gillade hans regemente, och the fruktade att han skulle taga Konung Christiern in igen, therföre gingo the till och utvalde Herr *Erich Axelson* till Rijksens Förestândare. Någon tijd tillförene hade Erkiebiskopen haft bod efter Herr *Nils Sture r*), och han var icke väl tillfrijds med honom. Men Herr Nils dristade sig icke till att komma till honom, utan gaf sig till Åbo till Herr Erich Axelson. Tå Erkiebiskopen förnam att han icke komma ville, sände han väl 50 karlar efter honom, som honom gripa skulle, och föra honom så till sig. Men tå the kommo till hans gård, funno the honom icke, så skinnade the hans gård. Något ther efter blef ett Herremöte i Stockholm, ther kommo Herr Nils Sture med Herr Erich Axelson, och klagade öfver thet våld och orätt som honom skedt var, men han fick intet annat än spott och spee af Erkiebiskopen, therföre foor han in i Gestringaland och fick några karlar med sig, och grep så Erkiebiskopens fougda, tog många hästar ifrå honom och bar upp allan skatten. Tå Erkiebiskopen thet förnam, sände han tryhundrade folk emot honom. Men Herr Nils drog upp åt Dahlarna och hyllade ther Almogen till sig, och hölt samma Herr Nils mycket med Konung Carl.

Tå

o) D. 29 Jul. *p*) D. 10 Aug. 1465. *q*) Nupta d. 14 Sept. 1466. Obiit Sudercopiæ 1495, ibique sepulta.

r) Nicolaus Boëtii Sture, regni senator & arcis Arosiensis præfectus. Svantonis Sture, regni postmodum Gubernatoris pater, ob. 1503.

Tå nu mötet ute var i Nykiöping och Rijksens Råd och Ridderskapet, som ther tillstädes var, hade utvalt Herr Erich Axelson till Rijksens Föreståndare, så foro the strax oförtöfvat till Stockholm, så att the voro alla ther i Staden, förra än Erkiebiskopen thet förmodat hade. Och begynte the tå gå till råds med Erkiebiskopen om regementet i Rijket, och höllo thet så några dagar, och hade Erkiebiskopen något tillförene antvardat Herr Ivar Green Stockholms Slott på sina vägnar. Så begaf thet sig en dag, tå Herrarna voro på Rådet, att ett stort sorl och buller blef utanföre dörrena emellan theras tienare, och kom ett rop upp så att alla begynte ropa, att the icke ville hafva Erkiebiskopen för theras Herra och Konung. Och hade Herr Erich Axelson en tienare *Olof Råd* vid namn, som Capitenare var i thetta bullret, och lupo the till dörrena ther Herrarne inne voro, och ryckte och slogo på henne, lijka som the ville slå henne sönder, och ropade att Erkiebiskopen icke skulle vara theras Konung, tå vart Erkiebiskopen förfärat och förmodde eij annat, än att the skulle komma och slå honom ihiel, och hade hvarken han på then tijd heller Herr Ivar Green något folk vid handena. Ty the hade båda sändt theras tienare med Herr David Bengtson in åt Gestringeland emot Herr Nils Sture, therföre var Erkiebiskopen kommen i stort bekymmer, och hade tå eij annor råd än att han måtte säija Höfvitsmansdömet ifrå sig, och antvardade Herr Erich Axelson Stockholms Slott. Men Herr Nils Sture var i Dahlarne, och gaf före att han ville hafva Konung Carl in i rijket igen, therföre blef han och väl hörd, han fick en hop folk med sig och kom ned dragandes till Wästeråhs. Och hade tå Herr Erich Nilson Slottet inne. Men tå Herr Erich Axelson förnam, att Herr Nils var tijt kommen, tog han några af Ridderskapet och några af Biskoparna med sig, och foor till Wästeråhs. Och gaf före att han foor för then skull tijt, att han ville stilla thet buller som ther på färde var, och blef ther tå handlat att Konung Carl skulle komma till rijket igen, dock blef ther intet fullkomligit beslut uppå i then gången. Men med Herr Erich Nilson blef så handlat, att han tå strax måtte uplåta Herr Nils Sture Wästeråhs Slott; men Örebro Slott thet han och innehade, skulle han antvarda Herr Göstaf Carlson, thet låfvade han och ut, dock skedde thet icke som han utlåfvade. Och ther med foor Herr Nils Sture upp i Dahlarne, och thet skedde om hösten, och blef sedan så stilla ståndandes någon tijd lijten. Men om Kyndersmässo therefter som var efter Christi byrd 1467 lät Erkiebiskopen så bemärkia sig, att han ville fara Pelegrims resa till Wadstena. Tijt kom han och hans vänner, Herr Erich Nilson, Erich Carlson med några flera, och båda hans bröder kommo ther strax till honom. Men hvad the ther beslutade, blef uppenbara af thet som efterfölgde, nämliga att the ville skilia Herr Erich Axelson vijd regementet. Så foor Erkiebiskopen ifrå Wadstena till Öland och blef ther på Borkholmen en tijd lång, men sina Svenner antvardade han Erich Carlson, att han med them skulle försvara hans Clerkerij i Upland, och om Samtingen *p*) ther näst efter, kommo Hr Erich Nilson och Herr Erich Carlson till Strängenäs och handlade ther med bönderna och förjagade the ther många af Herr Erich Axelsons tienare som tijt komne voro. Sedan foro the till Stockholm och kommo ther till handels med Herr Erich Axelson, men han gaf them god ord, och sade som the sade, och låfvade them hvad the begiärade. Ther med skulle thet tå hetas att the skildes vänner åt, än tå att thet icke länge varade. Och efter thet Herr Nils Sture vistades i Gestringeland, therföre fick Erkiebiskopen hvarken ther, heller i Helsingeland skatten upp. Så giorde en af Erkiebiskopens tienare sig redo, som heet *Carl Rogvaldson* med siuttijo goda karla och for in i Gestringeland, och kom oförvarandes på Herr Nils Stures Hofmän och grep fyra och tiugu af them. Tå Herr Nils Sture thet förnam, kom han hastigt på Erkiebiskopens tienare och grep them allesammans, så att icke en undkom, och något therefter vijd Påska tijd, kom Herr Nils Sture ned till Wästeråhs, och begynte allestädes ther omkring handla med bönderna, att the skulle säija Konung Carl huldskap och manskap till, och när rycktet kom ut, att han dagtingade på Konung Carls vägna, sände många af städerna till honom, the ther begiärade Konung Carl igen. Ty the sågo väl att the som Rijksens Råd voro icke kunde draga öfverens. The ville alla vara lijka gode, och ingen ville lijda then andra i regementet öfver sig. Therföre begynte både bönder och borgare ledas vijd sådana väsende, och åstundade att Konung Carl måtte komma till regementet igen, ty fick och Herr Nils Sture mycket medhåld, och han sände en hoop af sina tienare till Upsala och lät skinna Biskopsgården. Och vijd Erichsmässo tijd *q*), foor han åter upp i Dahlarne till att försambla folk och komma ned med. Men medan han var i Dahlarna, kom

p) Nundinæ d. 16 Febr. institutæ.

q) Die 18 Maji.

kom Herr Erich Nilson med en stor hop folk af Nerike och Åkerboo Härad till Arboga, grep ther en hop af Herr Nils Stures tienare, drog så till Wästeråhs, och våldgäste ther både Präster och Borgare, och tå han förnam att Herr Nils kom ned dragandes med mycket folk, så drog han undan för honom till Kolbeck, och lägrade sig ther vijd brona ut med Elfvene *r)*. Herr Nils Sture kom tijt med sin här, och hade han fått Sten Sture sig till hielp med tryhundrade folk ifrå Gestringeland. Men Herr Nils kunde icke komma öfver Elfvena till Herr Erich, therföre skantsade the både för sig ut vid Elfvene, och giorde ther stor skada hvar uppå then andra, besynnerliga dagen efter S:ti Johannis, blefvo många både Dahlekarlar och Gestringar slagne, och drunknade ther the ville gifva sig öfver Elfvena till fienderna. Kom och Hr Erich Axelson ifrå Stockholm ther till med, och ville han hafva reest några bönder med sig, men the ville intet gå med honom, ty han hade tillförene budit them, att the skulle sittia stilla och gå med ingen. Thermed for han åt Stockholm igen, men Hr Ivar Green var hemliga kommen in i Fjerdhundra land, ther reeste han bönderna och ville slå på Hr Nils Sture, och tå han förnam att Hr Nils var afdragen, giorde han frijd med Dahlarne, och foor så till Upsala, ther bar han ett bref fram, som Hr Erich Axelson hade utskrifvit, efter som han gaf före, af hvilket bref skulle kunna bemärkias, att Herr Erich Axelson hade fört Herr Nils Sture och Herr Erich Nilson i ovillia tillhopa, att the skulle förderfva hvar annan, och sade han ytterligare att Herr Erich Axelson var icke lagliga korad till rijket, utan hade listeliga trängt sig ther till. Vijd samma tijd var Herr Erich Axelson dragen ut ifrå Stockholm, och hade med sig Herr Göstaf Carlson, Herr Trotte Carlson, Herr Nils Otteson med några flere och reeste bönderna i Rodhen, och kom dragandes till Upsala. Men Herr Ivar Green hade reest Fierdhundra land, och kom dragandes emot honom, och hade tå fått Herr Erich Nilson med sig, och tå thet kom så när, att thet skulle komma till slachtning, hade Herr Erich Axelson bod och bref till Herr Ivar och Herr Erich Nilson, och böd till en vänlig handel och upslag med them, men the ville intet ther till, utan kommo manliga dragandes. När the bönder, som med Herr Erich Axelson voro, sågo att fienderna kommo så dristeliga till dragandes, gåfvo the flychtena, och måste så Herr Erich Axelson och the med honom voro rymma, och the gåfvo sig med hast åt Stockholm med theras här. Och på S:ti Jacobi dag *s)* belades staden på Norre malm. Och innan få dagar therefter kom Erkiebiskopen, och honom följde Claes Rönnow, med andra flere af Dannemark, och hade mång skiepp medfara. The belade staden på Södra malm, ther kom och Erich Carlson till med. Och efter thet stora samqväm var i Upsala S:t Laurentii dag *t)* ty for Erkiebiskopen tijt att handla med bönderna, och ville hylla them ifrå Herr Erich Axelson till sig. Så foor och Erich Carlson med sitt folk åt Telje emot några bönder som sig ther församblat hade till att slå bak uppå them, som i södra lägret voro. När the Danska thet sågo, att både Erkiebiskopen och Erich Carlson foro ifrå them, gingo the till skieps och gåfvo sig ut i skären, väl två eller tre mijlor ut ifrå Stockholm. När Erkiebiskopen igen kom, och såg att the Danska voro afdragne, hade han bod efter them, och kallade them åter tillbaka igen. Vijd samma tijd kom Herr Ivar Axelson med mycket folk till Nyköping ifrå Gothland, och han drog strax åt Örebro, och bestallade ther Slottet, och lät *Måns Bengtson u)* och *Arved Trolle* blifva ther före med ett tahl folk, och drog så sielf åt Stockholm. Men Herr Erich Nilson redde sig till med mycket folk att undsättia Örebro, han blef afslagen, så att han icke undkom med mera än fyratijo karla. Så skickade tå Herr Ivar Green ut och Erich Carlson, att the skulle församblа bönderna och gifva sig emot Hr Ivar Axelson, men samma Herr Ivar begiärade icke annat med sin anslag, utan att han ville att lägret som för Stockholm var skulle förskingras. Och tå han thetta uträttat hade, var han thermed tillfrijds, och drog åt Stockholm. Men Herr Ivar Green och Herr Erich Carlson kommo till Östansbro, och ther funno the en hop med bönder församblade, fingo the och vetta att Herr Nils Sture kom med en stor här dragandes af Dahlarne, honom ville the först möta, men the viste icke rättsliga hvarest the skulle finna honom. Och förra än någon viste ther ett ord af, på yttersta dagen i Augusti månad kom Herr Nils Sture till Upsala och tog Biskopsgården in, och dagen therefter kom Herr Ivar Green och Herr Erich Carlson och bönderna af Fierdhundra land och föllo strax till Herr Nils Stures folk, och ther blef en hård slachtning. Ty Dahlekarlarna lätes som the ville fly undan, och sökte thermed beläglig plats, och the andre tryckte fast efter, och thermed fingo the stor skada. Många blefvo slagne af Fjerdhundra land, äntå på then andra sijdan skedde och skada nog.

Thermed drog nu Herr Nils Sture med sitt folk ut i Rodhen, och församblade ther flere

r) Herrevadsbro. *s)* D. 25 Jul. *t)* D. 10 Aug. *u)* Natt och Dag.

re bönder samman, och Herr Ivar Green och Herr Erich Nilson blefvo äntå några dagar samman i Upsala. Vijd samma tijd giorde the i Stockholm sig redo med allo macht, och drogo om natte tijd med båt upp till Lidarnö, att the skulle komma bak på the Danskas läger, som med Erkiebiskopen var på Norra malm, men the Danska vordo förvarade, och skyndade sig strax till skieps, och fienderna fölgde them på fot efter, så att the med plats kommo till skieps. Och the af Stockholm föllo och strax i sin skiepp, som the thertill beredt hade, föllo så till the Danskas skiepp och fingo halfparten bort af them, och fölgde the andra skieppen som undkommo så hardt på foten, att the icke öfvergåfvo them, förr än the kommo ytterst i Skärgården. Så foro och Herr Ivar Axelson, Herr Göstaf Carlson, Herr Åke Jönson *v)*, Herr Gregers Mattson, Herr Trotte Carlson med några flere, ut ifrå Stockholm och hade the mycket folk med sig, the fingo och några bönder ther till, och achtade sig emot Herr Ivar Green och Herr Erich Carlson, som äntå voro vijd Upsala. Men tå samma Herr Ivar och Erich Carlson sågo att bönderna icke ville stå fast med them, och att the hade fiender både bak och före, måste the gifva flychtena, och gifva the bönder hemlof, som med them voro. Herr Erich Carlson rymde åt Östergöthland, Herr Nils Sture drog åt Wästeråhs och gäste och plågade han bönderna i Fierdhundra land ganska svårliga, för thet the hade varit Herr Ivar Green så ofta viderredo, och gått ut med honom. Wid samma tijd kom Hans Diekn med en hop Dahlckarlar och Helsingar, och belade Sahlesta och fingo thet in, Stäket hade Herr Ivar Axelson låtit bestalla. När thet så att skedt var, sände Herr Erich Axelson, Herr Ifvar Axelson och the andra af Rijksens Råd, som tå tillstädes voro, bod till Raseborg till Konung Carl och begiärade att han skulle komma och anamma rijket igen. Herr Fader Ulfson och Hr Gregers Mattson voro sändeboden till honom. Var och Herr Erich Axelson ther med till frijds, att Erkiebiskopen måtte komma till sitt igen, och saken skulle på alla sijdor varda fördragen. Och hans Broder Christiern Bengtson for till Öland, och skulle ther handla med honom. Men som nog märkiandes vár, Erkiebiskopen ville till ingen förlijkning, som honom budit var, ty kom han och intet mehr hijt upp igen. Men Herr Ivar Axelson, Herr Nils Sture och flere som höllo med Herr Erich Axelson, gingo Herr Erich Nilson och Herr Erich Carlson så hardt efter, att the nödgades gifva sig till dagtingan, och säija Herr Erich Axelson huldskap och manskap till. Och lofvade the thet ut med theras öpna och beseglade bref, att the ville vara Konung Carl hulde och trogne, om han komme till regementet igen. Besynnerliga låfvade Herr Erich Nilson thet ut, att han skulle upläta Örebro Slott, som han innehade, och tå bestallat var. Men han stod intet vid sitt löfte, utan någon tijd therefter kom han med en hop folk dragandes till Örebro och ville drifva bönderna ther ifrå som Slottet bestallat hade. Och kom han med bönderna till slags, vardt af them öfvervunnen och sielf gripen i markene, och bönderna antvardade honom Herr Nils Sture i händer, som efter få dagar sedan slachtningen skedd var, kom till Örebro. Herr Nils Sture förde Herr Erich fången till Wästeråhs och sedan till Konung Carl.

Tå nu Konung *Carl* var af Rijksens Råd med bod och bref kallat till rijket igen, Carl Knutson.
kom han ifrå Raseborg dagen efter S:t Mårten *x)* in för Stockholm Anno Domini 1467. Och hade tå mehr än i half tredie år varit skild vid rijket. Men nu blef han med stor ähro och process intagen i Stockholm. Och Herr Erich Axelson uplät honom rijket, och antvardade honom Stockholms Slott och Stad, och blef tå allmänneliga hyllat åter för Rijksens Herra och Konung. Erkiebiskopens vänner sade honom huldskap och manskap till. Så skickade och Konung Carl Herr Christiern Bengtson med bref till Erkiebiskopen som var på Öland, och ville äntå vända all ting till det bästa. Men Erkiebiskopens regemente hade tå ända. Han hade två resor skilt Konungen vid regementet, Gud tillstadde icke att han skulle giöra thet flere gånger. Thermed blef Erkiebiskopen död på Öland *y)* föga bättre än en eländig man, vijd fem veckor efter Konung Carl hade fått Stockholms Slott in. Och Konung Carl begynte fara omkring i landet och handla med then menige man i rijket, och honom sades huldskap och manskap till. Men Calmare med några andra Landsändar och Öland höllos äntå Konung Christiern tillhanda, therföre stämplade han genom sina vänner alt thet han kunde emot Konung Carl. Och af hans tillskyndan kom en till Calmare *Ludovicus* vijd namn, han skref sig ut för en Patriarch af Antiochia och en Herra öfver hela Europen. Samma Ludovicus skref alla Biskopar, Prælater och meniga Adelen till här i riket och stämde them alla till sig, och sade han sig för then skull kommen vara, att han ville giöra frijd rijken emellan. Och för hans skrifvelse skull vardt en stoor tvist i rijket, ty somlige mente man skulle vara honom lydig, och somlige sade ther neij till. Men Konung Carl stillade thet

v) Legifer Sudermanniæ. *Uggla* Råds-L. p. 57. *x)* D. 12 Nov. *y)* D. 15 Dec. 1468.

thet bullret och gaf före, att vij här i rijket voro en sådan främmande man intet pliktige. Så blef tå beramat ett Herremöte i Halmstada emellan Konung Carl och Konung Christiern på S:ti Olofs tijd z). Ther kommo både parternas fullmyndige sändebod. Konung Christiern begiärade att han skulle låta honom rijket upp. Men Konung Carl var begiärat att saken måtte komma i rätta, så att ther måtte dömas om, hvilken ther bättre rätt hade till rijket. Till sådana rättegång ville Konung Christiern icke, utan lät sig så tyckia att hans rätt var allom kunnog, han ville icke med rättegång låta komma något tvifvel på sin rätt, therföre blef tå intet beslutat, utan rycktet gick allmänneliga ut, att Konung Christiern ville med härskiöld taga rijket in. Och thetta skedde Anno Domini 1468. Konung Carl förstärkte sig med folk till att möta Konung Christiern, om han ville draga hijt in i rijket. Och S:tæ Catharinæ tijd a) therefter drog han med makt in i Westergöthland, men Herr Ivar Green, som Axevald innehade, sände bod emot honom att han ther icke indraga skulle, dock acktade Konungen thet intet, utan kom med mycket folk ther in. Tå Herr Ivar Green thet förnam bemannade han Slottet och drog in i Dannemark till Konung Christiern, och Konung Carl bestallade Axevald, foor så sjelf igenom Wermeland och Dahlarne, och kom genom Gestringeland åt Upland igen. Men Konung Christiern kom, af Herr Ivar Greens tillskyndan, med mycket folk dragandes in i Wästergöthland, så måste Konung Carls folk som lågo för Axevald draga ther ifrå igen, och thermed drog Konung Christiern in i Dannemark igen. När Konung Carls folk thet förnam, förstärkte the sig och drogo först in i Wärend och giorde ther någon skada på Konung Christierns folk, sedan drogo the in i Halland. Tå Konung Christiern thet förnam skyndade han sig oförtöfvat in i Wästergöthland igen och bestälte han sitt folk i försåt på en skog, ther Konung Carls folk skulle framdraga, och tå the Svenske kommo dragandes och achtade sig intet, blefvo ther månge af them både slagne och fångade. Herr Åke Jönson blef ther gripen. The Svenskas största lycka var, att the hade icke alla dragit med hela theras här then vägen, ther försåtet för them var.

Vijd Michelsmässo ther efter Anno Domini 1469 förskref Konung Carl ett Herremöte i Wadstena, och vijd samma tijd eller något tillförene, hade Herr Erich Carlson med Herr Erich Nilson med några flere satt sig upp emot Konung Carl. Tå nu en part af them som han förskrifvit hade, kommo till Wadstena, kommo ther på them Herr Erich Carlson, Herr Trotte Carlson och Herr Erich Nilson och gripo ther Fru Magdalena, Konung Carls dotter, Herr Birger Trolle och hans son Arved Trolle. Tå Konung Carl, som tå på vägen var åt Wadstena, thet hörde, drog han åt Stockholm igen och lät församhla mycket folk, och sände them emot Erich Carlson som kom dragandes åt Upland. Båda härarne möttes vijd Arboga, Konung Carls folk blef afslaget och gaf flyktena, och Erich Carlson och the med honom voro, låto skinna och skiöfla Arboga i grund, efter thet att borgarena hade stått med Konung Carl. Så hade och en tijd lång ett löst partij gått vid skogen här i landet och giort mångastädes skada både med rof och mord, och the sade sig vara af Konung Christierns folk, och the kallades Skogsgångare. The samma gåfvo sig till Herr Johan Slaveka, och han gaf sig med them till Erich Carlson, lät bestalla Wästeråhs Slott, och kom sedan till Upsala, och tvingade ther staden till att säija Erich Carlson huldskap och manskap till. Och några få dagar therefter vardt Erich Carlsons bref slagit på Kyrkiodörena i Upsala, ther uti han skref sig för Rijksens Herra och Höfvitsman, och satte för samma bref Herr Trotte Carlsons, Herr David Bengtsons och Herr Erich Nilsons insegel med någor annor, the ther alla upsade Konung Carl huldskap och manskap, och skrefvo alt ondt om honom, och sade att han var en menedare och måtte med ingen rätt blifva vijd regementet, efter thet han hade thet en gång försvoret. Få dagar ther efter kom Erich Carlson till Upsala med mycket folk, bar ther upp skatten, och höll sig för Rijksens Höfvitsman. Men Konung Carl sände ett stort tahl folk ifrå Stockholm med en sin goda man som heet *Clas Olofson* in åt Rodhen till att församhla folk. När Erich Carlson thet förnam, drog han strax ut i Rodhen och kom ther till slags med Konung Carls folk i Knuteby b). Konungens folk blef afslaget och Clas Olofson vardt fången. Men Herr Sten Sture kom dragandes till Wästeråhs med thet folk han församblat hade i Södermanland, ther förjagade han them som Slottet bestallat hade, och så achtade han sig draga in i Fierdhundra land, ther kom tå Erich Carlson dragandes emot honom. Så upkom ett rop i Herr Stens här att the ville sielfve slå på honom. När han thet förnam öfvergaf han sin här och rymde åt Dahlarne

z) Die 29 Julii. a) D. 25 Nov. b) Paroecia Roslagiæ.

larne, ther Herr Nils Sture var för honom. Tå Erich Carlson kom till them af Sudermanland som ännu tillhopa voro, sedan Herr Sten var rymd ifrå them, begynte han handla med them och kom thertill, att the sade honom manskap och huldskap till, och berömde han sig högt huru honom gick all ting väl igenom och hade allestädes lycka och framgång, och han bespottade och straffade Konung Carl ganska mycket. Och när the hade lofvat honom, att the aldrig ville strijda för Konung Carl, så lät han them gå hem igen. Och vijd tiugonde dag Juhl therefter, hade Erich Carlson församblat mycket folk emot Herr Nils Sture, ty rycktet gick att the kommo ned dragandes af Dahlarne med mycket folk, och efter thet the fördrögde och icke kommo så hastigt, som förmodandes var, giorde han sig i sine öfverdådighet redo och drog upp till them, och tå han kom med alt sitt folk upp om Henemora, mötte honom Herr Nils och Herr Sten Sture med ganska lijtet folk, emot Herr Erich Carlson hade, ther kringhvärfde the så hans folk, som en hop med får ther slaktas skulle, och intet kunde taga emot, och måste tå Erich Carlson med Herr Trotte Carlson, Herr Erich Nilson, Herr Johan Slaveka och flere som med honom voro, fly med ena sådana skam, att pigor och qvinfolk grepo och fångade en part af hans Höfvitsmän. *Gödeka Warg c)* blef gripen af ena Legopigo, och Erich Carlson och the med honom voro, skyndade sig thet snaraste the förmåtte åt Wästeråhs, och läto ther med hast utgå bref och bod åt Nerike, Sudermanland och Östergöthland, så lydandes, att the i alla måtto hade öfverhandena, och att thet stod alt väl till med them. Med sådana list kommo the igenom landet in till Calmare, ty om thet hade varit kunnogt, huru theras sak stod, hade the alle blifvit tagne vijd halsen, dock blef en part af theras anhang fångadt. Biskop *Henrich d)* i Linköping fick två friborna män af theras sälskap fångna, the voro två bröder, then ene het Jösse Pederson then andra Nils Pederson, och voro födde i Norrige. The sändes till Konung Carl till Stockholm, ther vordo the och Gödeka Warg steglade med några bönder. Herr Christian Bengtson och Herr David Bengtson gåfvo och flycktena, men the blefvo och båda grepne vijd Nykiöping, och Arved Trolle behölt them ther i fängelse, Herr David blef död i fängelse, och Herr Christiern gafs lös under svåra eder och förpliktelser. Sedan sände Konung Carl Herr Sten Sture och Herr Nils Sture med mycket folk ned i Wärend och Wästergöthland emot Konung Christiern som hade bestallat Öresteen. Och när Konung Christiern fick höra, att the kommo dragandes, drog han emot them, och kom med them till slags, han blef ther afslagen och miste mycket folk, vardt sielf sår som rycktet gick, och rymde åt Dannemark, och ibland annat folk som han miste, blef Herr Erich Niperts ther slagen. När thetta alt uträttat var, och Konung Carl var kommen till macht igen, lät han hårdeliga straffa och beskatta bönderna i Fierdhundra land, för thet the hade så ofta varit ute med Erich Carlson emot theras rätta Herre.

Någon tijd therefter, blef Konung Carl sjuk, och tå han låg på sine sotesäng, lät han viga sig vijd sina frillo *e)*, på thet han skulle ächta sin son, ther mycken träta sedan afkom, och antvardade han Hr *Sten Sture* rijket i händer, och så blef han död i Maj månad, vijd Erichsmässo tijd *f)* på Stockholms Slott, och blef ther begrafven i Gråmunka Clöster, och hafver hans regemente fögo annat varit än orolighet, och inbördes tvedrächt som mäst kom ther af, att en part i rijket ville hafva Konung Christiern och blifva vijd förbundet, som rijken emellan giort var, och en part (af then orsak som tillförene berört är) ville thet icke, och therföre ser man så här som annorstädes fruchtena af förbundet, och hafver Konung Carl mer än nog försökt lyckohiulet och verldenes ostadighet.

Tå nu Konung Carl död var, och många af thet Svenska Ridderskapet voro när Konung Christiern, som voro Erich Carlson, Herr Thure Thureson, Herr Trotte Carlson, Herr Ivar Green och många andre. Så skrefvo the som här i rijket voro them till, att the skulle komma här i rijket igen, på thet the måtte keesa och kora endrächteliga en Höfvitsman som rijket förestå skulle. Men Erich Carlson och the andra svarade att the ville lefva och dö med Konungen och achtade ingen annan Herra kora. Och så kommo tå Erich Carlson, Trotte Carlson och Hr Ivar Green med skiepp i Stockholms skiär, och the gåfvo sig i land, och handlade ther med bönderna, att the skulle falla till Konung Christiern, och hylla honom för theras Herra, thet samma handlade the och kring om Upsala. Men Herr Ivar Axelson som Gothland innehade, och Erich Axelson som hade största delen af Finland, med många andra af Rid-

c) De illo vide supra p. 170.
d) Henricus Tidemanni.
e) Christina Abrahami filia, de cujus origine v. supra p. 171. Mater unius filii Caroli & filiæ Annæ. cfr. *Dalin* l. c. p. 724.
f) D. 15 Maji 1470.

Ridderskapet stodo fast med Herr *Sten Sture* och ville hafva honom för theras Herra och Höfvitsman. Dahlarne och Stockholms stad voro och på hans sijdo, och thermed dagtingades på två sijdor, then ena parten för Herr Sten, och then andra för Konung Christiern, och kom på thet sidsta till uppenbara feigde emellan båda parterna, och skedde en slachtning emellan Hr Sten och Erich Carlson och the med honom voro i Trögdena. Tå sattes thet i dag och Erich Carlson, Herr Trotte, Herr Ivar Green och theras partij, kommo med Herr Sten och Erich Axelson till orda. Men efter thet the till intet annat medel ville, utan att Konung Christiern skulle komma till rijket, therföre blef ther ingen vänskap af, utan in emot Upsala vijd Ladaby kommo the åter till slags. Och ther blef Erich Carlson afslagen så att han hemligen måste rymma åt Calmare, att ingen viste hvart han kommen var, förr än en lång tijd therefter. Och få dagar therefter skedde en slachtning emellan Herr Sten Sture och Herr Trotte Carlson, och skedde skada och förderf på alla sijdor, och hade någon tijd tillförene förr än thessa slachtningar skedde, varit vid Magdalenæ tijd *g*) församblade i Enekiöping Erich Carlson, Herr Erich Nilson, Herr Ivar Green, Herr Trotte Carlson, Herr Johan Slaveka och Herr Nils Faderson med många bönder som the församblat hade af Nordlanden, Upland, Sudermanland och Nerike. Thesse alla skrefvo till Stockholm, att man skulle keesa och kora en sådana Herra som rådde öfver alla try Rijken efter thet gambla förbundet som rijken emellan giort var. Och gaf Erich Carlson före i sitt bref att Konung Carl hade ingen macht att antvarda Herr Sten Sture rijket i händer, efter thet han icke var rätt Konung, sedan han hade försvorit rijket; men the af Dahlarne skrefvo Stockholms Borgare till, att the skulle stå fasta med Herr Sten, thet samma ville the och giöra i Dahlarne. Så förlopp thet väl ett år öfver sedan Konung Carl död var, att Rijksens Råd var tvedrächtigt, ty en part ville hafva Herr Sten för Höfvitsman, och en part ville icke. Therföre församblade tå bönderna sig i Upsala och Upland, Sudermanland, Dahlarne, Helsingeland och flera Landsändar, tolf bönder af hvart härade, the belefvade ett herramöte i Enekiöping, ther alt Rijksens Råd skulle tillhopa komma och draga till endrächt, ty the sade sig ingalunda kunna länger sådana tvedrächt lijda i landena. Och tå the kommo tillsamman som belefvat var, blef ther fögo uträttadt, efter thet Herr Sten och Herr Nils Sture kommo ther intet. Wijd Walborgmässa vardt och hållet ett Herramöte i Arboga till hvilket kallade voro Borgare och Bönder, och ther skulle endrächteliga samtyckias hoo Höfvitsman varda skulle och ther vardt en läst Tyskt öhl uplagt för bönderna. Therföre gåfvo the röstena som han begiärade som öhlet gaf. Vordo och några i samma möte tillskickade som skulle komma till tahls med Konung Christiern i Stäkaborgs skiär, ty han var tijt förmodandes, och på thet sidsta kom thet ther till, att the som höllo med Herr Sten fingo öfverhandena, och han vardt samtyckt för Rijksens Höfvitsman. *Sten Sture d. äldre*

Men tå Konung Christiern såg att hans vänner kunde intet uträtta, giorde han sig redo med allo macht till att draga upp till Sverige, kom så till Calmare, som äntå var i hans händer, lät nederläggia och förskingra en hop folk, som Herr Sten Sture hade liggiandes vid Kläckeberg, och så seglade han åt Stockholms skiär. Men Erich Carlson drog med ett tahl folk till Stockholm och förstörde then bestallning som ther var, och skyndade sig sedan efter Konungen, och kom Konung Christiern för Stockholm med 70 skiepp tijonde dagen i Julii månad och fälte sina ankar vijd Vangsön och på then tijden var mästa parten af Rijksens Råd i Stockholm. Erkiebiskop *Jacob i*) som om Michelsmässo tijd, näst tillförene var hemkommen ifrå Rom, var och tå med i Stockholm. Ther vardt tå länge handlat emellan Konung Christiern och Rijksens Råd att han måtte komma till rijket igen, och hans myndige sändebod voro tijdt och ofta inne på Helgeandsholmen, och kom tå till intet beslut, och voro månge Svenske med Konung Christiern, nämligen Erich Carlson, Herr Ivar Green, Herr Trotte Carlson, Herr Thure Thureson, Erich Kromedick, Staffan Bengtson, Herr Erich Nilson, Herr Erich Otteson, then yngre Bengt Christiernson och hans broder, och efter lång förhandling blef satt i dag till Ægidii *k*) therförinnan skulle båda parterna sachtmodeliga höra hvars annars svar och tilltal, ville och the Svenska vetta ho som skulle stå för rijket tå Konungen icke tillstädes vore, med hvilka ord the gåfvo honom endels hopp thertill att han skulle komma till rijket igen, dock blef thet så hängiandes, att han fick ingen viss svar, och thermed fördrögdes tijden, att vinteren tillstundade och fetalien blef förtärd, och ther foro the Svenska efter, att han skulle nödgas draga till Dannemark igen. Men tå han förnam att thet icke annat var än en förhalning, sände han Herr Trotte Carlson

g) D. 22 Jul.

h) Quæ hoc loco Auctor refert, ægre tulit R. Gustavus I. v. *Hallman*, Ol. & Laur. P. Lefv. p. 72.

i) Jacobus Ulphonis (Örnfot).

k) D. 1 Sept.

son åt Fierdhundraland med tuhundrade karlar, och Erich Carlson och Herr Ivar Green med en hop folk till Upsala och the Landsändar ther omkring, att the skulle hylla honom landet tillhanda, och han gaf sig sielf in på Norremalm om S:ti Ægidii dag, och befästade sig ther med skiärmer och kupor, och beställade så Stockholm på then ena sijdone, sköt och förargade af Brunkeberg in i staden. Och året tillförene hade han så beställt med Siöstäderna att intet salt fördes hijt in i landet, therföre lät han nu sälja salt i sitt läger, och gaf godt kiöp, och lät thet rycktet utgå. Och thermed låckade han bönderna till sig, behölt och många bönder qvarre i lägret som efter salt komne voro.

Men tå Herr Sten och flere som i Stockholm voro, förnummo hvad list Konungen brukade, for Herr Sten sielf med Herr Nils Sture, Arved Trolle, och några flere ut i landet till att församhla folk af Östergöthland, Wästergöthland, Nerike och flere Landsändar, och Herr Nils drog åt Dahlarne. Så drog Konung Christiern sielf åt Upsala, och stämde ther landet till sig, och mång härade och månge knapar handgingo honom ther, och beklagade han Rijksens Råd högeliga för bönderna, och lät them höra och se någor bref, som Rijksens Råd hade gifvit honom för någor år sedan, att the rådde honom ther till, att han gripa skulle Erkiebiskop Jöns, och sända honom till Dannemark, och ville han med samma bref uppväckia bönderna emot Rijksens Råd, och komma sig sielf i villia med them. Och medan han så var i Upsala, fick han tidende att Herr Sten kom dragandes med mycket folk, ther sände han emot honom Herr Erich Carlson, Erich Kromedick, Herr Trotte och Herr Ivar Green, att the skulle församhla bönderna, och förhindra honom, att han icke skulle komma till Stockholm med sitt folk. Men Herr Sten skyndade sig åt Stäket, och Erkiebiskop Jacob, som tå var kommen tijt, förfordrade honom, så att han kom väl öfver med sitt folk, och tå Erich Carlson och the andra kommo med sitt folk, ville han icke städia them öfver. Therföre förskingrades tå the bönder, med them voro, och the sielfve med några bönder kommo i Konungens läger. Men Konung Christiern gaf sig sielf med skutor och båtar ifrå Upsala åt Stockholm, menandes sig skola komma genom strömen vijd Stäket, och tå han ther kom, ville Erkiebiskopen hvarken tala med honom heller släppa honom ther igenom, therföre måste han fara öfver land ifrå Stäket till sitt läger, och medan Konungen var för Stockholm, fick Otte Thorbiörnson med Wästgötharnas tillhielp Elfsborg in, som Herr Ivar Greens tienare innehade. Axevald brände han och af, Herr Ivar hade thet och i förlähning. Tå nu Herr Sten och the med honom voro, hade församblat så mycket folk, som the betröste sig skola kunna bestå med, drogo the fram till Erfva en half mil ifrå Stockholm, ther skref Herr Sten Konung Christiern till att han skulle draga sin kos till Dannemark igen, men Konungen svarade att han icke var i then acht kommen, att han så hastigt skulle tädan fara, och till thet folk Herr Sten hade sändes honom trettonhundrat folk öfver Lidarnö ifrå Stockholm, och så drog tå Herr Sten med sitt folk fram på Malmen, och hade Konung Christiern skift sitt folk i tre delar, en hop achtade på skieppen, en part var på Brunkeberg, och en en part vijd S:t Claræ Clöster, och hade han en stor hop bönder med sig i lägret, både the som komne voro till att kiöpa salt, och voro förhållne, så och the bönder som Erich Carlson, Herr Trotte och Herr Ivar Green församblat hade, och tå klåckan var vijd ellofva på dagen, kom Herr Sten så sachteliga dragandes och slog strax till Konung Christierns folk, som voro vijd S:tæ Claræ Clöster, och the i Stockholm voro föllo och mächteliga ut med båtar bak på them, och föllo så hårdt till, att the kommo elden på Konungens skärmer. Men tå Konung Christiern såg att hans folk, som invid Clöstret var, kom i stor nöd, och hade när vordet niderlagt, lät han sitt folk som på berget var, komma them till undsättning, och blef strijden så hård att Herr Sten måste vijka af igen, och hade han väl vordet tå afslagen, hvar Hr Nils Sture icke hade snart kommet honom till undsättning. Samma Hr Nils kom dragandes bak för Brunkeberg utaf skogen med mycket folk, kom ock så mycket folk utdragandes ifrå Stockholm, ther Hr *Knut Posse* var Banermästare före, så slogo the åter till Konungen på alla sijdor, och Knut Posse trängde så hårdt till, att han kom in till Konung Christiern så när, att Konungen sielf med sina egna hand giorde honom illa såran. Så blef och tå Konungen skutin i munnen, och miste några tänder af ett hakebösse lod, och så gaf han sig till flychtena åt sin skiepp, och hans folk begynte och fly till en bro som giord var emellan Käplingen och Malmen. Men borgarena voro och af Stockholm ute med båtar, och huggo brona så sönder, att när folket kom mycket på henne, brast hon sönder, och mycket folk drunknade ther, många båtar voro och så förfylte med folk att the sunko ned, och drunknade så mycket folk. Vijd Konungens Hufvudbaner Danebroka lågo mer än femhundrade slagne, undantagan-

tagandes the som här och ther voro slagne, vijd nijohundrade voro fångne, Herr Trotte Carlson blef slagen, som altijd hade varit en alfvarlig och dristig krigsman. Så blefvo och mäste parten af the bönder slagne som när Konung Christiern voro, några få af them kommo i skieppen, och the Danska hafva velat kastat them utför bord, men Konungen ville thet icke tillstädia utan lät sättia them i land, och ibland them som fångade voro, voro thesse efterskrefne Herr Claes Rönnow Marsken i Dannemark, Herr Thure Thureson, Herr Biörn Johanson, Herr Ficke af Jutheland, Herr Nils Christiernson, Herr Nils Gunnarson, Herr Anders Frijs, Herr Nils Tynneson, Herr Erich Åkeson, Herr Ditterijk Frijs, Herr Nils Engelbrechtson och många andra frijborne män, och skedde thenna slachtning efter Christi byrd år 1471 Thorsdagen efter Birgittæ *l*).

Tå Herr Sten thenna slachtning vunnit hade, blef han stadfäst i regementet och for så kring alt rijket, och fick inne alla Slotslåsvar både af Svenske och Danske, och vinteren therefter, fick han Calmare, Borkholm och Stockholm in, som alt till then tijden hade varit i Konung Christierns händer. Så straffade han the bönder i Fierdhundraland och omkring Upsala, som hade giort Konung Christiern undsättning. Så sattes i dag emellan rijken, och vordo mång Herremöten hållen så godt som hvart år, thet ena efter thet andra, rijken emellan, och blef dock föga uträttat, och the fångar som Herr Sten fångat hade, voro i mång år med theras fängelse besteckiade förr än the aldeles frij och qvitte vordo, och skedde mång rättegångar om Gothland, och kom dock till intet beslut, och äntå att thet stod i frijd emellan Herr Sten och Konung Christiern, så var thet tå ingen fast frijd, ty Konung Christiern undsade ju altijd the Svenska och Herr Sten redde sig altijd uppå att stå honom emot, äntå thet icke kom till uppenbara feigde.

Anno Domini 1477 vardt Universitetet stiftat i Upsala af Erkiebiskop Jacob *m*), och tu år therefter for Erich Axelson med thet folk, som Herr Sten honom tillskickat hade in i Ryssland, väl tiugu heller trettio mijlor och giorde ther stor skada, han slog ihiel både folk och fää, man och qvinna, ung och gammal, till ganska mång tusend, hade och Ryssarna något tillförene giort stor skada i Finland. Någor år therefter som var Anno Domini 1481 blef Konung *Christiern* död, tå han hade vijd fyra och trettijo år Konung varit, och hafver thet förbundet som rijken emellan giordt var nog bevijsat i hans tijd hvad frukt thet hade med sig *n*).

Tå Konung Christiern död var, hade Rijksens Råd i Norrige sin bod till Rijksens Råd i Sverige, och förbundo sig så med them att the ville med them blifva under en Konung *o*). The Norrske voro icke nu så mächtige, att the kunde försvara sig, under theras infödda Konung som the i förtijden giort hade, therföre ville the tå med the Svenska, som mächtigare voro, vara under en Konung, och all then tijd the hade bod i then sak till the Svenska, är nog märkiandes huru the voro till sinnes med the Danska, på then tijd. Och gingo the Norske till och bestallade Båhuus, och ville the komma Slott och fäste i Norrska manna händer igen, och hade the stor klagomåhl öfver Konung Christiern, att han hade förpantat och bortsatt mång land och lähn undan Norriges Crono, och att i hans tijd voro flere främmande Köpmän komne ther in i rijket, än tillförene varit hela landet till dråpelig skada. Therföre ville the icke hafva Junkar *Hans* för theras Konung, med mindre Norrige skulle först komma i sitt rätta skick igen, som thet var för än thet kom i Konung Christierns händer. Men förberörde Junkar Hans, Konung Christierns son, skref them till som lågo för Båhuus, och sade sig vara arfvinge till Norrige, men med hvad rätt thet kan man icke vetta, all then tijd han icke var af thet gamla Konunga slächtet, som med arfverätt hade Norrige inne, hölt och thet gambla förbundet som rijken emellan giort var thet inne, att Norrige skulle så väl vara Kora rijke som Sverige och Dannemark. Och äntå att Junkar Hans kallade sig arfvinge till Norriges Rijke, så är tå klart påtaga att the Norske gillade Junkar Hans intet heller thet han gjorde, utan gingo till, som förberört är, och förbundo sig med the Svenska.

Men

l) D. 11 Octobr. Cantilena vetusta de proelio Brunkebergensi, in Sv. Folkvisor. T. II. p. 261.

m) Bulla Sixti IV. P. P. pro instaurando Upsaliæ generali Studio, data Romæ d. 28 Febr. 1476. v. *Celse*, Bullar. p. 204. *Schefferi* Upsalia p. 250. Privilegia Sen. R. data Stregnesiæ d. 2 Jul. 1477. *Spegel* Bevis till BiskopsCbrön. p. 62. Anno eodem d. 21 Sept. præsentibus Stenone Sture, Regni Gubernatore, & Archiepiscopo sollenniter inaugurata fuit Academia Upsaliensis, & a festo S. Birgittæ d. 7 Octobr. prælectiones initium habuerunt.

n) Præter paucissima hæcce, de integro decennio 1471 - 1481 nihil narrat Auctor, neque, quod secutus est, Chronicon Rhythm. majus. Cfr. supra.

o) v. *Hadorph* l. c. p. 302, 304, 309. Ejusd. Alleg. S. Olofs Saga p. 124 sq.

Men någon tijd therefter gick bod och bref öfver all try rijken, att Herramöte skulle hållas i Halmstada, och tå tijd var, att thet skulle hållas, giorde Herr Sten sig redo och Rijksens Råd med honom till att fara tijt; och tå han kom till Wadstena blef han siuk i sin ögon, så att han ingenstädes fara kunde. Om han rättsliga var siuk, heller lät han så rycktet gå för anslag skull, kan man icke enkannerligen vetta, dock var han begiärandes att Rijksens Råd skulle fara tijt, och han böd them sitt insegel med, men efter thet han icke for med, så ville ingen af the andra besökia mötet. The Danska och Norska kommo ther och the anammade tå efter lång förhandling och stor löfte och tillsäijelse Junkar *Hans* för Herra och Konung öfver Dannemark och Norrige; och thetta skedde efter Christi byrd år 1483 vijd tiugonde dag Juhl. Och hösten therefter stod ett Herramöte i Calmare Mårmässo tijd, och tå giordes Calmare Recess *p*). Och skref Herr Sten som tå ther tillstädes var, Borgmästare och Råd till i Stockholm, ett bref så lydandes om samma möte:

Thenna dagtingan är så sig förlupen, att Högboren Förste, Konung Hans skall förvetta sig här Konung varda i Sverige med så skiäl, att han tillförene skall betala all the gäld hans fader Konung Christiern skyldig är thenna try rijken, och vedergälla all skadagäld fattigom och rijkom, och skall nu i sommar Vårfrudag S:t Assumptionis nästkommande *q*), stånda här i Calmare ett möte, och skall till then tijd Gothland, Skärdal och Svartö stånda till rätta, och här med rätta afsäijas på thet möte, emellan thessa Rijkens Råd, hvad rijke förenämnde Gothland, Skärdal och Svartö skall tillhöra *r*). Af hvilket bref är nog märkiandes, att Herr Sten och the andre, som med honom varit hafva af the Svenska, lofvade och bebrefvade Konung Hans rijket, dock skedde thet under mång svår vilkor. The Svenske hade nu tillförene mer än nog försökt huru lijtet them vardt af främmande Konungar hållet thet them låfvades, therföre satte the nu så mång vilkor och articklar Konungen före, att honom skulle endeles vara mödo och arbete att hålla them, som Calmare recess nog utvisar. Och äntå tådane Articklar voro svåre, så låfvade dock Konung Hans thet ut med Eder, bref och insegel, att han them hålla ville, och på sådana hans förplichtelse sades honom rijket till, och ä så ofta som någon handel skedde i ett möte heller annat, emellan Konung Hans och the Svenske, ther the honom något låfvade, så skedde thet ju altijd under sådana vilkor och förord, att om han hölle Calmare Recess, så ville the hålla honom thet the honom låfvade. Och äntå att Sverige blef Konung Hans tillsagt och bebrefvat i förberörda möte, så fördröjdes thet dock väl i fiorton år, förr än han kom ther till. Sompt theraf att Konung Christierns gäld icke vordo betalat som betalas skulle, förr än han komme till rijket, och sompt theraf att the Svenska voro icke mycket välvillioge ther till, att han skulle komma till rijket, eij heller hade the bebrefvat honom rijket, hvar the icke velat thermed undvika ovillia och obestånd rijken emellan, och skedde i the fiorton år ganska många och långsamma herredagar rijken emellan, att frijd måtte blifva, och Konung Hans måtte komma till Sverige, men thet gick alt så långsammeliga till och skiöts upp ifrå thet ena mötet till thet andra, och var nog märkiandes af all the Svenskas anslag, att the ingen hog eller villia hade till Konung Hans, annars hade then saken icke vordet så fördrögd. Här skall man och vetta att i Konung Carls och Konung Christierns tijd, hade en Dansk slächt kommet här in i Sverige, om hvilken tillförene berört är, som var först Herr Olof Axelson, som hade Gothland inne, och hans broder Herr Ivar Axelson efter honom. The hade Gothland i pant af Konung Christiern för en stor Summa penningar, som var hundrade mark lödiga Engelska hvita, tryhundrade och sextijo svåra Noblar, femtusend och sexhundrat Renska Gyllene, och sexhundrade mark Prytska, och Herr Erich Axelson hade fått Wijborg (thet han och förstärkte med mur kring om staden) och Nya Slott, Raseborg och Tavastehus hade han och inne. Och hade Konung Carl i thet hopp gifvit Herr Ivar Axelson sina dotter, att Gothland skulle komma till Sveriges Crono igen. Thet hade och väl så skedt, hvar ovillia icke hade upkommit emellan Herr Sten och Herr Ivar, ty en stor ovillia var kommen emellan Konung Christiern och Herr Ivar och the andra hans bröder, för hvilken sak skull, the platt vände sig ifrå Konung Christiern in till the Svenska, och höllo med them emot honom som förberördt är. Tå nu Herr Sten hade fått alla Slottslåfvar in öfver hela rijket, låfvade Herr Erich Axelson, att han skulle hålla the slott, som han innehade, honom och rijket tillhanda. Men tå han låg på sina sotesäng förvandlade han slottslåfvarna in uppå sina bröder, Herr Ivar Axelson och Herr Lau-

p) v. *Hadorph*, l. c. p. 518, 533.
q) D. 15 Aug. 1484.
r) Vide hac de re acta ap. *Hadorph* l. c. p. 499, 521. Cfr. *Holberg*, Danm. R. H. T. I. p. 751.

Laurentz Axelson, och fick så samma Herr Laurentz slotten in i Finland, och hölt them emot Herr Stens och Rijksens Råds villia, och hotade them med Ryssarna, att han ville låta them få slotten, hvar han icke finge sin villia. Så blef och på thet sidsta han död och så fick Herr Ivar Axelson Slotten in efter honom; men Herr Sten stod hårdt therefter att han måtte få them under Cronone igen. Han hölt ofta och mång herramöte therom, och var dock lika när, ty Herr Ivar kunde icke bevekas thertill, att han ville antvarda slotten ifrå sig. Så var och Rijksens Råd begiärandes att Tavastehus med all then ränto ther under låg skulle vordet lagt under rijksens trässel. Vid thet sinnet var och Herr Ivar, som en var af Rijksens Råd, och var han så till sinnes, att han ville med sådana skiäl antvarda thet slottet ifrå sig, att thess årliga ränta skulle hafva kommit i trässelen. Men thet var Herr Sten icke benägen till, therföre blef thet och så hängiandes. På thet sidsta måste Herr Sten sielf fara till Gothland till Herr Ivar, ther blef tå efter lång förhandling så förlijkt, att Herr Sten skulle få Wijborg, Nya Slott och Tavastehuus igen, och Herr Ivar skulle hafva theremot i vederläggning Borkholmen, Öland, Stäkeborg och Åkerbo Härad, Gestringaland, Ångermanland, Åsunda Härad, Haga, Eneköpings Stad och Svartesiö, och thertill skulle han behålla Raseborg, uppå alt thetta fick han bref under rijksens klämmo, äntå thet var Rijksens Råd emot, att han skulle få Borkholmen. Men Herr Sten sade, att han förvissade sig med honom om Gothland, och thetta skedde vijd Johannis Baptistæ tijd, Anno Domini 1483 s). Tå Herr Sten var till Gothland, skedde ett upplopp i Stockholm, och thet kom så till att Herr Sten Christiernson t) slog en Borgare ihiel vredeliga i ett hemligit hus, och när han thet giort hade, gaf han sig till Gråmunka Clöster, men Borgarena församblade sig och stormade till Clöstret, och togo honom ther ut med våld. Tå Fru Ingeborg, Herr Sten Stures, thet förnam att sådana uppror var i staden, lopp hon hasteliga ther till med, och ville undsättia Herr Sten Christiernson, att han skulle icke ihielslagen varda, men bullret var så stort, att hon intet vardt achtat, utan i trånget blef hon omkullskiutin, af hvilket Herr Sten storliga förtörnat vardt, räknade thet så högt, att han ville hafva stora bot therföre, dock lade Rijksens Råd sig så ther emellan, att saken vardt fördragen, och måste Stockholms stad giöra sådana förplichtelse, att the altijd skulle stå faste med Herr Sten ehvad påkomma kunde, hvilket the och så giorde. Anno Domini 1484 vijd Martini u), blef hållet ett herramöte i Stockholm, och ther var Herr Ivar Axelson med. I samma möte var stor tvist emellan Herr Sten och Rijksens Råd, och ville the tå hafva satt honom ifrå Höfvitsmansdömet. Herr Ivar Axelson ville hafva *Arvid Trolle* v) ther till igen, i Herr Stens stad, dock på thet sidsta blefvo the så förente att Herr Sten skulle blifva vijd regementet som han tillförene varit hade.

Vijd then tijden och något tillförene var en stor och långsam feigde uppkommen emellan Mästaren i Lifland och Erkiebiskopen, i Riga x), men the Svenska voro ther till skickade att the skulle vara Conservatores och beskiärmare öfver Stichten och hela Clerkeriet i Lifland emot Mästaren, som i mång stycker ville vara Biskoparna för när. Therföre kom thet nu ther till, att Herr Sten som en Clerkeriets beskiärmare, sände ett stort tal folk till Lifland, the Rigiska till undsättning emot Mästaren, och ther var Hr Nils Erichson Höfvitsman före, och skedde thenna undsättningen Anno Domini 1485. Och tå Herr Nils Erichson hade med sitt folk uträttat them honom befalt var, kom han hem igen, och var så i mång år therefter stor ovilia emellan Herr Sten och Mästaren, ther Muscoviten y) som och vijd then tijden hade fått Nogård, fick stor tillfälle af att giöra skada både i Lifland och Finland, och then skada som han giorde, kom thet åsfad, att Herr Sten och Mästaren måste efter lång ovillia förlijka sig igen, och förbinda sig tillhopa emot Muscovitens villia. Efter Christi byrd 1486 begynte bönderna i Mark och Kind i Wästergöthland, varda genstråfvoge emot Herr Sten, therföre for han tijt med macht och tvingade them till lydachtighet, och lät sättia ther några bönder på stegel, sedan fick han god frijd i then Landsändan.

Efter thet nu Herr Ivar Axelson hade Gothland inne, och ther till så mång Slott och Lähn här inne i landet, och var här storliga befryndat med giftermåhl, han hade Konung

s) v. *Hadorph* l. c. p. 316.
t) Oxenstierna till Salesta.
u) Die 11 Novembris.
v) Arvidus Trolle till Bergquara, gener Ivari Axelson, de quo mox infra. Cfr. supra p. 181, 186. Regni Senator ob. 1505.

x) De diutinis hisce in Livonia turbis v. *Schlözer* & *Gebhardi*, Gesch. von Littauen, in Allgemein. WeltHist. T. L. p. 459, 466. Foedus cum Rigensibus initum a. 1479. Lites tandem compositæ a. 1488.
y) Iwan Wasiliewitsch. Cfr. *Schlözer*. l. c.

nung Carls dotter, Herr Sten hade hans broders Åke Axelsons dotter, och Arved Trolle hade hans dotter, therföre begynte han blifva fast storsinnat, så att han fruchtade ingen, utan giorde hvad honom täcktes, han lät taga upp mång skiepp i Östra siön både ifrån Holländer och the som vijd siösijdona bodde, och hade han så tvingat Holländerne, att the måste årliga komma med tu skiepp till Wijsby och lossa ther. Och tå han hade i någor år så regerat i siön, begynte stort rop komma öfver the Svenska, att the voro alleständes kallade Siöröfvare, ty meningen var att Herr Ivar giorde thet icke allena, utan några af thet Svenska Ridderskapet voro ther i råd med, och vardt han ofta förmanat att han skulle hålla frijd i siön, dock achtade han thet intet. The Svenska hotade han med the Danska, och the Danska hotade han med the Svenska, och thermed giorde han hvad honom lyste, och begyntes theraf en stor ovillia emellan Herr Sten och honom, dock ville Herr Sten icke gierna slå till feigda med honom, utan tog några af Rijksens Råd med sig och for till Calmarne vijd Kyndersmässotijd Anno Domini 1487, och begiärade att Herr Ivar, som tå var på Borkholmen, skulle komma till honom, men han gaf före att han var siuk och ville intet komma. Så for Herr Sten till Skäggenäs *z*) och kallade Herr Ivar tijt, men han fick ther ingen svar af honom. Thermed for tå Herr Sten in uppå Öland och sände Hans Åkeson *f*) och Arved Trolle till honom, att the skulle undervijsa honom till thet bästa och laga thet så att han och Herr Sten måtte komma till orda, men Herr Ivar achtade thet intet utan begynte befästa sig, och lät så gripa några af Herr Stens Hofmän. Therföre lät tå Herr Sten strax bestalla honom på Borkholmen, dock undkom Herr Ivar hemliga ena natt af slottet och kom med en lijten båt sin väg in åt Gothland.

Tå Konung *Hans* förnam huru the Svenske begynte gå Herr Ivar hardt efter, befruktade han att the skulle få Gothland in, giorde sig så redo, med mycket folk och mång skiepp till att segla till Gothland. När Herr Ivar thet fick veta for han strax emot honom, och kom till honom i Drakaör, ther lät han Konungenom landet upp, äntå han hade thet i pant för en stor Summa penningar som förberört är, och ville han gierna hafva upväckt Konungen emot the Svenska, dock kunde han thet icke bekomma. Och tå Konung Hans hade varit till Gothland och tagit thet in med slott och stad, seglade han till Öland, och hade Skieppar Pyning med sig, och fälte sina ankar vid norra udden, skref så Herr Sten till, och begiärade honom till tals, och tå han hade fått gisslan för sig, for han ut till Konungen. The förlijktes väl och giorde frijd sig emellan, och låfvade Herr Sten så tå som tillförene att han skulle låta Konungenom rijket upp, och blef i samma reso så öfvertalat, att Herr Ivar Axelson skulle uplåta Herr Sten Öland och Borkholmen, hvilket han och så utlåfvade, äntå han achtade thet intet hålla, utan ville segla till Köpmannahamn. Men tå Konung Hans thet förnam, böd han honom strängeliga, att han skulle fara till Öland och uplåta slottet som sagt var, thet skedde och så. Herr Sten anammade slottet fritt och qvitt, och Fru Magdalena med sina tienare gick af med behåldna håfvor, efter som Konung Hans emellan båda parterna dagtingat hade. Och seglade så Herr Ivar åt Dannemark, och förviste sig dock hvarken om Slott eller Lähn, och blef på thet sidsta död en ringa man. Så lychtades hans öfverdådighet. Men Herr Sten tog in Stäkaborg, Raseborg och all annor Lähn, som Herr Ivar hade tillförene inne haft.

Vijd then tijden var Påfvens Legat här i landet med Romare aflat och han heet *Antonius Mast a)*. Begynte och tå Ryssarne giöra infall i Finland, som the ofta tillförene giort hade. Therföre drog Herr Sten tijt med stora macht till att beskydda then landsändan. Medan han ther var kom Påfvens bansbref på honom hijt i landet, och böd Påfven strängeliga att Erkiebiskopen och the andra Biskoparna skulle lysa Herr Sten i bann för thet han hade Örebro borta, som var Drottning Dorotheæ Mårgongåfva, dock bannlyste Biskoparna honom icke, utan han måste hafva sin bod till Rom på svår kost och täring och försvara och fördagtinga sina sak för Påfvenom, emot them som hans åklagare voro, och varade then rättegången i Rom någor år, och thetta bansbrefvet kom till Sverige Anno 1488 *b*). Och samma året vardt hållet ett Herremöte i Telje att all Tull skulle utgifvas i Sölf. Året therefter lät Herr Sten upsättia then stora Jörianen *c*) i Stockholms bykyrkio. Tå kom och drifvandes en stor Hvalfisk, här in för Stockholms skiär. Anno Domini 1490 giordes förbund emellan Sverige, Lybeck och andra städer, och året therefter vardt åter hållet ett Herremöte i Telje ther sade Herr Sten regementet ifrå sig, och begiärade att Rijksens Råd skulle

z) Promontorium in freto Calmariensi.

a) Ab an. 1488 ad an. 1490 in Svecia commoratus est. Cfr *Fant* l. c. p. 55.

b) Cfr. v. *Celse* Bullar. p. 205.

c) Illius in honorem habemus *St. Jörans Visa*, quam in proelio Brunkebergensi 1471 cecinit exercitus Svecanus. Sv. Folkvisor T. II. p. 252.

le försé sig om en annan Herra. Men Rijksens Råd bad honom storliga therom, att han skulle blifva vijd regementet sedan som förr, thermed tog han åter Höfvitsmansdömet på sig; och honom blef huldskap och manskap tillsagt på nytt, Rijksens Råd svoro att the skulle vara honom hulde och trogne, och han låfvade med sin ed, att han skulle föra regementet efter theras råd. Så hade han och ofta tillförene i mång Herremöte både i Arboga och annorstädes velat sagt regementet ifrå sig, dock blef han ju biden att han skulle blifva ther vijd, af hvilket nog märkiandes är, att Rijksens Råd som bådo honom blifva vijd regementet, icke hellre än Herr Sten voro benägne till Konung Hans på then tijd, att han skulle komma till rijket, annars hade the väl kunnat taga honom in. I förberörda möte vardt och beslutat att Carthuser Orden skulle stichtas i Gripsholm *d)*.

Tå nu Konung Hans såg, att thet fast fördrögdes och förhalades med honom år från år, och han icke vardt anammat till Sverige som utlåfvat hade varit, therföre begynte han sielf skrifva här in i rijket både till en och till annan, och förmanade alla att the skulle hålla Herr Sten ther till att fullgiöras måtte thet som låfvat och bebrefvat var. Och tå Konung Hans såg att thet ännu längre fördrögdes med honom, therföre begynte han gifva sig i handel med Muscoviten och giorde förbund med honom, emot the Svenska och Lybeske och kom thet åstad, att många Lybeska Kiöpmän vordo tagne vijd halsen i Nogård och illa tracterade, och kommo många Bajorer till Dannemark utsände ifrå Muscoviten, till Konung Hans, them han sände tillbaka igen, somliga till siös och somliga igenom Norrige. Och så begynte åter Ryssarna förarga in uppå Finland efter Konung Hanses tillskyndan. Men tå the Svenske sågo att rijket icke kunde väl försvaras under Herr Sten, ty många åstundade efter rijket, och ville hafva thet under sig som var Kejsarens son *Maximilianus e*) then ther bod och stora skiänker hade sändt till Herr Sten, så och Hertog *Fredrich f)*, Konung Hanses broder, så och samme Konung *Hans*, var och ett rychte upkommet i landet, att bönderne ville sielfve taga regementet in, och uphäfva sig en Engelbrecht igen. Theslijkes fruktade the Svenska och att Konung Hans skulle thet så begå i Rom, att bann och Interdict skulle komma öfver rijket, Ryssarne lågo och them hårdt på halsen, therföre nödgades tå Herr Sten och Rijksens Råd tänkia ther något till, och blef så hållen en allmännelig Herredag i Stockholm vijd Bartholomæi tijd *g*) Anno Domini 1494 och blef allmänneliga beslutat, att Calmare Recess skulle fullgiöras, ty rijket kunde nu icke länger för förberörda saker skull utan Konung vara och besynnerliga låfvade Herr Sten thet sielf ut, att han ville hålla sitt bref och insegel vid macht som en ärlig man borde giöra, om han eljest förde try Siöblad *h*) i grafvena med sig: ty ville han och hålla sitt löfte vijd macht, dock med sådana skiäl och förord, att om Konung Hans ville sielf hålla thet vijd macht som han i Recessen låfvat hade, och i samma Herredag svor Rijksens Råd sig så tillsamman, att hvad som then ena öfvergick skulle och then andra öfvergå. Till samma förbund gaf Herr Sten sig med, och skedde samma förbindelse ther uppå, att Calmare Recess skulle vijd macht hållas *i)*. Och Pinges daga tijd näst förlijden vardt ett Herremöte hållit i Lödese af några fullmyndiga af Sveriges och Dannemarks Rijkes Råd, och ther blef belefvat, att året therefter som var Anno Domini 1495 om midsommars tijd skulle ett allmänneligit möte hållas i Calmare och ther skulle Konung Hans utan all längre fördröjning varda anammat till rijket.

Tå nu tijden kom att samma möte skulle besökt varda, gaf Konung Hans sig åt Calmare, och all try Rijkens Råd församblades ther. Men Herr Sten kunde icke komma fram med sin skiepp; ty vädret var honom emot, och bidde Konungen väl en månad efter, och hade Konungen ibland sin skiepp en stor krafvel som kallades Griphund, ther han hade sin fatebur uppå och mång bref, som skulle i mötet brukat vordet, efter som rychtet allmänneliga utgick. På samma krafvel var en Wälsk Doctor och mycket annat folk, men af våda kom elden i krutet och krafvelen brann upp med try annor skiepp, och tu skiepp kommo på grund, och thetta skedde i Calmare sund. Och af then skada Konungen ther fick blef han fast försvagat, så att han kunde icke på then tijd komma till thet som achtat var, utan måste gå på en ny frijd med Herr Sten, thet han icke gierna giort hade och sände han sin myndiga sändebod till Herr Sten, Biskop *Glop k*), Herr *Nils Hök* och *Sten Bille*, och ville hafva giort frijd med Herr Sten i try år, och thetta skedde emot Rijksens Råds villia, som

d) v. *Rhyzelii* Monast. p. 225.
e) Frederici III. Imp. Rom. filius. Cfr. quæ monet *Fant* l. c. p. 58.
f) Fredericus I. postea Rex Daniæ.
g) Die 24 Augusti. *Hadorph* l. c. p. 349.
h) Insignia gentilitia Stenonis Sture.
i) v. *Hadorph* l. c. p. 351.
k) Nicolaus Glob, episcopus Viburgensis.

som och ville hafva frijd i try år som tillbudit var. Och efter så icke skedde, följde ther mycket ondt efter. Ty tå Konung Hans såg att Herr Sten så styf var, beståmplade han så med Ryssarna, att the skulle få honom nog till att beställa.

Samma år om hösten kommo Ryssarna in i Finland och giorde ther stor skada, och blef Knut Carlson slagen som Höfvitsman var för Herr Stens folk, och månge vordo slagne med honom. Så församblade Herr Sten ganska mycket folk, som han skulle draga åt Finland med, men ther gick så långsamliga till, att thet fördrögdes länge in uppå hösten, och mycket folk frös förderfvat. Förhindrade och vädret honom, att han icke kunde så hastigt öfverkomma som behöfdes. Therföre hade tå Ryssarna thesto bättre tillfälle och framgång. The kommo till Wijborg vid S:ti Andreæ tijd *l*) stormade ther till staden och fingo ett torn in, och voro the mångastädes med stegar komne på murarna. Tå *Knut Posse* som tå var i staden thet såg, stickade han strax elden i tornet under Ryssarna och brände them upp, och theraf vordo the andra som på murarna voro förskrächte och gåfvo flychtena. Och äntå Knut Posse hade lijtet folk hos sig, så giorde han dock Ryssarna stor skada. Sedan drogo the för S:t Olofs borg, ther fingo the och stor skada, och the drogo hem igen, och hade the mist i then resan Nijotusend folk. Så kom tå Herr Sten till Finland sedan Ryssarna voro bortdragne, och efter folket var mycket och kunde icke väl hållas länge tillhopa på en stad, therföre förskingrade han thet, och lade thet vidt omkring, men om Kyndersmässo tijd ther efter kommo Ryssarna igen och brände af Carelen och Savolax, och en stor del af Tavasteland, och kommo in till Tavastehus, och ther the framforo brände the alt af, och slogo ihiel alt thet the öfverkomma kunde och thet the ihielslagit hade, var förslagit för tutusend *m*). Och förra än Herr Sten som tå var i Finland, kunde komma sitt folk tillhopa igen, som han förskingrat och omkring lagt hade, giorde Ryssarna sådana skada, och drogo af igen. Thermed for han åter till Sverige igen till att församblа mehra folk, och achtade sedan draga in i Ryssaland och skickade han Svante Nilson med Herr Erich Trolle, och Herr Sten Thureson *n*) till Höfvitsmän för folket, som han lät blifva qvart efter sig. Men tå han kom till Sverige, och skulle församblа mehra folk, gick thet så långsamliga till, att han icke kom så snart till Finland igen, som utlåfvat var. Herr Sten hade tu bekymber, han hade velat gerna straffa Ryssarna, så fruktade han dock att Konung Hanses vänner skulle något obestånd begynna emot honom här inne i landet i hans frånvarelse. Ty han var nu vijd thet sinnet, att han ville sielf blifva vijd regementet, och icke låta Konung Hans komma till rijket, äntå annorledes utlåfvat var, som förberört är. Och äntå att Herr Sten hade ther fara före, att något obestånd skulle här begynnas inne i landet i hans frånvarelse, och töfvade för then skull för länge med then hielp som han skulle giöra them som i Finland voro. Så förmanade dock Erkiebiskopen och flere af Rijksens Råd honom, att han skulle skynda sig med thet folk han hade åt Finland. Och the voro honom ther god före, att här intet obestånd skulle företagit varda inne i landet, som han fruktade före. Så hade och något tillförene varit skickat bod af Herr Sten och Rijksens Råd till Rom, till att förvärfva Cruciatam emot Ryssarna, thet är att alle the, som ville vara the Svenske biståndige och följachtige till att strida emot Ryssarna, skulle hafva aflösning af synd och pino. Sådana Cruciata vardt förvärfvat, dock icke utan svåra bekostning, men hon kom intet hijt till Sverige, utan blef af Konung Hanses vänner förhindrat. Var och theslijkes bref af Påfven förvärfvat till Konung Hans, att han icke skulle strijda på Sverige, medan the hade beställa med Ryssarna.

Men tå *Svante* såg att tijden förled och Herr Sten kom icke, som utlofvat var, giorde han och Knut Posse med the andra redo och drogo med Tutusend folk *o*) vijd dyra Wårfru tijd *p*) in till nya Narfven, och bestallade ther slottet, som kallades Ivangrot, thet bestormade the, och vunno thet innan sex timar, och fingo ther stora ägodelar och tryhundrade fångar och drogo så tillbaka till Finland igen, och förlopp så tijden in till Michelsmässo, och thetta skedde Anno Domini 1496. Giorde och så Ryssarna vijd samma tijd stor skada i Norrabotten, så att efter thet Svante hade nu så länge bidt och förtöfvat ther i Finland och fick ingen undsättning, giorde han redo till att draga hem till Sverige igen, thet var och tillförene af Rijksens Råd så belefvat, ther Herr Sten hade sielf gifvit samtyckio till, att han skulle vijd then tijden komma hem igen. Tå nu Svante och the andra med honom voro redo till att fara hem, kom Herr Sten öfver till Finland, och begiärade

l) D. 30 Nov. Cfr. *Bahdes* Diss. de Tonitru factitio Viburgensi. Præs. *J. Ihre*. Ups. 1740.
m) Cod. 12: 7000.
n) Bielke.
o) Cod. 1: 200. Cod. 14: en hoop folk.
p) D. 15 Aug.

rade han att Svante skulle blifva qvar, och så ville han hafva dragit in i Ryssaland igen. Och efter thet Svante besvärade sig storliga ther uti, så böd Herr Sten thet till att han ville löna hans folk, och annat mycket låfvade han honom, men Svante ville ingalunda länger töfva, utan hölt sig vijd thet som beslutat var tillförene, att han skulle draga hem, och drog så sin väg. Theraf kom tå en ovillia emellan honom och Herr Sten, och han skylte sedan Svante therföre, att i then reso vardt intet uträttat som achtat var, och begynte Herr Sten kalla Svante Fältflychtig, och sade honom hafva rymt undan Rijksens Baner, och sade han sig och thet villia vedergiöra. Thet var och tillförene ett agg kommet emellan Svante och Herr Sten theraf, att tå Herr *Nils Sture* Svantes fader var död *q)*, som Stäkaborg hade inne, tå giorde Herr Sten Inventarium så stort, att Svantes arfvedel blef mindre än han hade förmodat. Stod Rijksens Råd och therefter att Svante skulle hafva fått slottet i förläning som thet stod efter sin fader, så hade ther ingen mehr träta kommet af, och rådde the Herr Sten ther till, att han skulle tänkia på huru mycket godt Herr Nils Sture hade förskyllat både af Konung Carl och honom, och låta hans son niuta thet till godo, men Herr Sten achtade thet intet. Och tå Svante var ifrå Finland med thet folk han hade, begynte Herr Sten ännu mehr frukta, att något skulle företagas emot honom i Sverige i hans fråvarelse, och hade han achtat giort frijd med Muscoviten och låtit honom få then dehl i Finland som han begiärade, på thet han så måtte vara thesto mächtigare emot Konung Hans, om han ville slå till feigde. Men Erkiebiskopen och flere med honom stodo ther hårdt emot och rådde ther ifrå, att han icke skulle få Muscoviten någon dehl i Finland och bådo the och förmanade honom högeliga med sin skrifvelse, att han icke sielf skulle begynna något emot någon Svensk man. Ingen annan skulle något obestånd taga före emot honom, och rådde the honom att han skulle blifva qvar någon tijd ther i Finland, att Ryssarne icke skulle falla ther in, tå the fingo vetta att han var tädan farin. Men han drog lijkväl öfver till Sverige igen.

Tå han till Stockholm kommen var, stämde han strax Riksens Råd tillhopa, att ther skulle ett möte hållit varda then första Söndagen i Fastone. Rijksens Råd kom efter hans skrifvelse till Stockholm. Svante kom ther och, och tå thetta skedde, hade icke Herr Sten sitt folk vijd handena, dock var det på vägen ifrå Finland. Så låg Rijksens Råd länge i Stockholm, och Herr Sten ville icke komma på Rådet, med mindre han finge Herr Erich Trolle och Herr Nils Booson *r)* i gislan för sig; men Rijksens Råd svarade, att thet var icke tienligit, att han som theras Höfvitsman var skulle taga gislan af them. Men Leidebref gåfvo the hvarannan på båda sijdor, och kommo så tillhopa på Rådstugune Tisdagen efter midfasto, ther sade så Rijksens Råd Herr Sten huldskap och manskap upp, med vänskap och kiärlek, och äskade slottslåfvar och Höfvitsmansdömet igen af honom på Cronones vägna. Han var och ther med till frijds, efter som han lät sig bemärkia, och räckte them ther handena på, och the låfvade honom att the ville hålla honom för theras kiäre medbroder och afväria hans och hans vänners skada och förderf med lijf och macht. Och vart så belefvat att Erkiebiskopen, *Arved Trolle*, Herr *Knut Eskilson s)* och *Svante Nilsen*, skulle stå för rijket och alla slottslåfvar skulle hållas them tillhanda, men när the äskade slottslåfvarna af Herr Sten, tog han thet till beråd till annan dagen, och tå han gick af Rådstugune, kom han endels listeliga på slottet igen, så att the af Rijksens Råd som hade achtat gå upp med honom kommo ther icke upp. Så kom och tå hans folk ifrå Finland och fick han tå ett större mod. Men dagen therefter skref Rijksens Råd honom till, och äskade ånyo slottslåfvarna af honom, och sade honom tå huldskap och manskap upp, men Hr Sten ville icke följa theras villia efter, utan hade skåttsmåhl till hela Rijksens Råd, allan Adelen och then menige man i rijket af them allom i villia och vänskap hade han anammat rijket, så ville han, när the endrächteliga pååskade, antvarda them igen med villia och kärlek, men nu var han icke så till sinnes att antvarda thet ifrå sig, och beklagade han sig högeliga, att honom skedde för kort för thet stora omak, släperij och stora lifsfara, som han för rijksens välfärd skull haft hade.

Men sakerna för hvars skull the ville sättia honom af Höfvitsmansdömet voro thesse, först och främst, rijket hade nu länge varit utan Konung, och många åstundade ther efter, och kunde icke längre emot Ryssar och andra utländska fiender utan Konung försvarat varda. Så kunde the icke länger ju förhala med Konung *Hans*, utan the måste hålla the löfte och förseglingar som the honom så tidt och ofta giort hade, så framt the icke skulle komma till feigde med honom. Var och thet en sak, att Herr Sten ville alt giöra efter sitt egit styfva sinne emot sin ed, ther mycket obestånd af följde, och rijket kom på stor skada utöfver, som var först att han hölt så lång ovillia med Mästaren i Lifland emot theras råd, och ther fingo

q) Anno 1505. r) Grip. s) Baner.

fingo Ryssarna stort tillfälle af, att både förarga på Finland och Lifland till ett dråpeligit förderf, han hade låtit Herr Ivar Axelson få Öland och Borkholm emot theras villia, ther stor bekostning giordes uppå, förr än the fingo thet igen. Så hade the och altijd rådt honom, att han skulle förläna Wijborg och Nya Slott någon god man af Rijksens Råd, som hade macht till att försvara then Landsändan emot Ryssarna, så att then skatt och ränta som ther föllo, måtte ther förtäras och hållas ther folk, heller och om han sielf ville behålla the slotten, att han tå hölle ther så mycket folk som af then räntone hållas kunde, och icke förde skatten tädan. Och efter han sådana råd förachtat hade, var nu then landsändan och en stor deel af Finland förderfvat, och mång annor stycke vardt Herr Sten förekastadt. Så var thet och en sak icke med then ringesta, att han hade kastat Svante thet stycket före som hans ähro och redelighet på galt. Och satte Svante sina sak i rätten och dömdes frij therföre, att han icke hade rymt undan rijksens Baner som honom förkastat var.

Och medan Rijksens Råd så tillhopa var och thesse ärender för händer hade, kommo them Konung Hanses bref tillhanda, i hvilket han begiärade, att på S:t Johannis dag ther näst efter, skulle ett allmänneligit möte ske i Lödese, och tå skulle utan all längre fördrögning Calmare Recess fullt giöras och han skulle anammas till rijket. Ther svarade honom Rijksens Råd så till, att the gierna villia hylla honom, thet the honom låfvade, så framt han ville hålla thet han låfvade, och var thet icke theras skull, att thet så länge fördrögdes med. Så kunde the icke ännu så hatsigt gifva ther enkannerliga svar uppå efter then läglighet som nu på färde var. Och lijten tijd ther efter kom Konung Hanses undsäijelse bref, att han sade rijkena feigde till, och begynte strax therefter giöra angrijp på rijket på Westergöthland och Calmare, men efter thet Herr Sten ville nu hålla sig i regementet emot Rijksens Råds villia, therföre blef thet satt i dag emellan honom och them in till Olofsmässo *t)*. Tå skulle hållas en allmännelig herredag, och ther till skulle komma alla Lagmän, och hvarthera skulle hafva sex frijborne män med sig och sex bönder af hvario Lagsagu, och tå skulle thet ändas med Höfvitsmansdömet. Men i medlertijd begynte Konung Hans förarga in uppå rijket, besynsynnerliga vid Calmare *u)*. Therföre begynte tå Erkiebiskop Jacob och några andra af Rijksens Råd, hafva theras bod till Herr Sten, och begiärade vara i en vänlig handel med honom, till att öfverväga hvad medel och lämpo ther kunde finnas till, att sådant angrijp som Konung Hans giorde på rijket måtte förtagen varda; men Herr Sten ville till intet samtal med them, med mindre the ville hålla honom för rijksens Höfvitsman som tillförene, icke ville han heller tillstädia att the skulle komma till Stockholm starkare än med trettio karlar, och lät han läggia sin Pråm och Jachter upp genom strömen vijd Stockholm, emot them. Så begiärade the att han skulle komma till them till Elgö hamn men thet ville han icke, och så förlopp thet sig några veckor, att the hade bod hvar till annan och kommo tå intet tillsamman, utan Rijksens Råd beklagade högeliga att them vardt förment, att the icke måtte komma in i Cronones stad och förhandla rijksens ärende. Och växte ovillian mehr och mehr emellan Herr Sten och Rijksens Råd.

Medan thet så förlopp sig, var Arved Trolle, som hade Calmare inne, till tals med ***Påvel Laxman*** Hofmästaren, och ***Eskil Göije*** Marsken i Dannemark, och thet skedde i Lyckiå *v)* några dagar efter Pingesdaga, och ther sade han them till på Rijksens Råds vägna, att the ville gerna hålla thet the Konung Hans låfvat hade, men thet the icke kunde strax nu fullgiöra theras löfte, var icke theras skuld, ty Herr Sten förhindrade them, och hade the väl länge sedan giort en ända thermed, hvar thet icke hade af honom vordet them förtagit. Gaf Arved Trolle och thet före, att Rijksens Råd hade sagt Herr Sten upp huldskap och manskap, och att han hölt rijket under sig emot theras villia, dock ville the aldrig efter then dag känna honom för theras Herra, och förmodde the att Konung Hans skulle komma them till undsättning emot Herr Sten. Och begiärade Arved Trolle, att Konungens folk icke skulle förarga på them som honom för Herra anamma ville, men the som stodo honom emot, måtte stå theras egen fara, och förplichtade han sig att hans son Erich Trolle, Nils Booson och flere hans vänner, aldrig skulle hålla Herr Sten för theras Herra *x)*.

Efter thet ovillian växte mehr och mehr emellan Herr Sten och Rijksens Råd, lät han reesa bönderna i Stockholms Lähn och i Rodhen, och gaf före, att Konung Hanses folk lågo i skiären och giorde ther skada. Tå bönderna kommo och vordo församblade på Norra malm och the förnummo att Konungens folk var icke för handene, utan the voro församblade emot Rijksens Råd, gingo the hem igen i then gången hvar till sitt, och ther blef intet mehr af. Men

t) D. 29 Jul.
u) Cfr. *Holberg* l. c. p. 786.
v) Lyckeby, in Blekingia.
x) v. *Hadorph* l. c. p. 360.

Men Erkiebiskopen böd ju altijd thet till, att Herr Sten och Rijksens Råd skulle komma tillhopa i vänkap och kiärlek, och handla om rijksens vårdande ärende, efter then läglighet som tå på färde var, ther rijket hade feigde på två sijdor både af Ryssar och Däner. Så var tå Herr Sten på thet sidsta så tillfrids ther med, men han ville icke att the skulle komma med alt theras folk. Och the ville icke komma med mindre the hade theras folk med sig, så räddes the hvar för annan, och thermed kommo the intet tillhopa, utan Herr Sten hölt sig intill Bönderna och beklagade Rijksens Råd, att the ville draga främmande Herrskap här in i landet, rijket till en obotelig skada, som tillförene skedt var. Men Rijksens Råd lät gå sin bref ut i landet och beklagade högeliga, att han förde rijket i feigde både med inländska och utländska. Dock skref ju altijd Erkiebiskopen Herr Sten till och begiärade att han skulle handla vänliga med Rijksens Råd och icke hålla sig så mycket in till bönderna och sättia ther med sinnet uti them. Och bad han att Herr Sten skulle besinna thet gambla ordspråket, thet man säija plägar: Om bönderna skola förlijka herrarna, tå giöra the them lijka såta och sättia them alla vijd ändan. Men Herr Sten hölt ju sitt sinne fram, och tå han förnam, att Rijksens Råd ju ville änteliga in till Stockholm, och att the kommo dragandes vijd S:ti Johannis tijd om sommaren, så gaf han sig strax ut ifrå Stockholm och begynte strax utan all förvaring förarga på Erkiebiskopen, som tå hufvudet var för Rijksens Råd, han lät skinna BiskopsTuna, och lät vid S:t Johannis tijd bestalla och afbränna Biskopsgården i Upsala, lät och så bestalla Erkiebiskopen med några andra af Rijksens Råd på Stäket, Biskop Henrich i Linkiöping lät han fånga och Örebro slott som Herr *Svante* innehade lät han theslijkes och bestalla, dock var icke Svante sielf på slottet, men hans son Sten Svanteson som tå var ett barn, var ther uppå, och förargade Herr Sten alt thet han kunde på Rijksens Råd. Och efter thet han hade bestallat Erkiebiskopen och några andra utaf Rijksens Råd på Stäket, och gick them så hårdt efter, therföre vordo Herr *Nils Booson* och Herr *Thure Jönson y)* förskickade till Konung Hans om undsättning på Rijksens Råds vägna, emot Herr Sten, the kommo till Konungen och fingo undsättning, och tå kom strax Konung Hans, och fick Calmare och Borkholmen in. Hr Nils Booson och Arved Trolle, hyllade honom på menige Rijksens Råds vägna, och thetta skedde vijd S:ti Jacobi tijd *z*). Men fiorton dagar therefter, kommo Herr Nils Booson och Herr Thure Jönson, med Konung Hanses folk i Stockholms skiär, och något ther efter kom han sielf, och vid Bartholomæi *a*) bestallade han Stockholm, men Herr Sten handlade med bönderna och hade församblat mycket folk vijd Rotebro, ther kom Konung Hanses folk och the med honom höllo, och slogo hans folk på flychtena, och ther vordo månge bönder slagne, och thene slachtningen skedde på S:t Michaelis afton, och på S:t Michels dag blef Herr Sten afslagen på Norra malm, och tå hade han Stockholms stad med sig.

Men efter thet Hr Sten nu ingen mehra tröst hade och var två resor afslagen, så begynte han tå dagtinga med Konung Hans, och tå han hade fått sådana förvaring, som han begiärade, att thet som giordt var skulle på alla sijdor vara en aftalat sak, så lät han honom upp Stockholms slott och stad, med then rätt han hade till rijket. Några dagar efter Birgittæ *b*), blef Konungen med sådana ähro som ther till hörde intagen i Stockholm, och tå han kom på slottet, och Herr Sten öfverantvardade honom slottslåfvarna, sade han till honom: Herr Sten J hafven giort ett ondt Testamente i Sverige, i thet J hafven giort bönderna, som Gud hafver skapat till trälar, till Herrar, och the som Herrar skulle vara ville J giöra till trälar.

66. Hans Så fick tå Konung Hans hela rijket in, och uppå S:t Catharinæ dag *c)* ther näst efter blef han i Stockholm krönter till Sveriges Konung, efter Christi byrd år 1497. Tå han nu hade fått rijket in och bestält ther om efter sin vilia, drog han strax efter Juhlen till Dannemark igen. Men Erkiebiskopen och flere med honom, som Herr Sten voro ansinnige, stodo hårdt therefter, att han skulle upprätta them theras skada som the af honom och hans vänner lijdit hade, men efter thet att Konung Hans hade gifvit ther sitt öpna bref uppå att thet som giort var i then tvist och tvedrächt som varit hade, skulle vara en aftalat sak, och ville för then skull icke ryggia sitt bref, therföre sände Erkiebiskopen sin bod till Rom therom, att Påfven skulle dispensera therutinnan, att saken måtte komma till rättegång äntå alt tillgifvit var. Thet kom och ther till, ty Erkiebiskopen och flere klagade efter

y) Af tre Rosor.
z) D. 25 Jul. a) D. 24 Aug.
b) D. 9 Octobr. 1497. Cfr. præterea *Fant*, Diss. de commoratione R. Johannis II. in Svecia. P. I. II. Ups. 1812 - 13.
c) Die 25 Novembris. Cfr. supra p. 197.

efter skadagiäld och gingo en part Herr Sten så hårdt efter, att the ville hafva haft halsen af honom, så att många af the Danska undrade ther uppå och straffade the Svenska, som så stodo efter hans lijf och välfärd, som så länge hade varit theras Herre och Höfvitsman, och hvar Biskop *Cordt e*) i Strängenäs icke hade varit och gifvit sig så hårdt ut för Herr Sten, tå hade han visserliga kommit om halsen, och var dock samma Biskop Cordt then Herr Sten trodde aldravärst. Så kom thet tå ther till att Herr Sten måste vederläggia Erkiebiskopenom några jordagods för then skada han honom giort hade, men then vederläggning varade icke länge.

Anno 1499 kom Konung *Hans* upp ifrå Dannemark med Drottning *Christina f*) och var om Distingen i Upsala, och vijd Kyndersmässo tijd blef Drottningen krönt i Stockholm till Sveriges Drottning, och samma år red Konung Hans sina Erichs gatu, och Junkar *Christiern* hans son kom emellan Påska och Pingesdaga ther näst efter till Stockholm, och blef tå utvald till Sveriges Konung efter sin fader. Så förlopp sig regementet under Konung Hans att i landet var god frijd och god tijd, och var han sielf en from och redelig man, men en part af hans fougdar voro arge och giorde myckin öfvervåld, som var *Jöns Falster g*) på Örebro, hvilken ther utan rätt och skiäl lät uphängia *Harald Pletting*, som fougde var på Nora Skoga och några flere lät han komma om halsen, mehra af hat än af rätt. Flere sådane fougdar hade Konung Hans och, som var *Anders Pederson* och andra hans vederlijkar, som theras Herra mehra voro till skada, än till gagn med theras stränghet. Ther till voro och några af Ridderskapet som begynte få ett misshag till honom, efter thet them icke aldeles blef hållet, thet han them låfvat hade, icke blefvo the heller så achtade som the hade förmodat, tå the honom intogo till rijket för theras Herra och Konung. Dock blef ingen ting företagit emot honom, utan ovillian växte mehr och mehr, besynnerliga emellan honom och Herr Sten, till thes han afslagen vardt i Ditmarsken, ther han fick stor skada, och blef mycket försvagat *h*).

Så kom han åter till Sverige, sedan han then skadan fått hade, och kallade samman ett Herremöte i Stockholm vid Fastlags tijd Anno 1501. Ther begynte ovillian mycket brista ut, och the Svenske stodo altijd ther efter, att Calmare Recess skulle varda hållen, och att en trässel skulle upprättas ther Cronones ränta skulle läggias uti, thet icke förtärt vardt, så att rijksens skatt icke skulle föras af landet. Och vijd Pingesdaga ther näst efter kommo till Stockholm Herr *Sten Sture*, Herr *Svante*, *Hemming Gadd* Electus till Linkiöping Herr *Knut Alfson* och *Bengt Ryning* med siuhundrat Hofmän och Konung Hans med Drottningen var uppå slottet, voro och många andre af Rijksens Råd tillstädes. Tå begiärade Herr Sten, Herr Svante och the andre som med them voro, att Konungen skulle hålla the articklar vid macht, som i Calmare Recess beslutne voro och annat mehr som the gåfvo honom beskrifvet, och ville att han thet hålla skulle, och handlades ther om i fem eller sex veckor. Dock gick Herr Sten och the med honom voro aldrig på slottet till Konungen, med mindre the hade gislan för sig. Men tå Herr Sten och the andre icke fingo the svar af Konung Hans, som the begiärade, lätes the vara tillfrijds med the svar the fått hade och foro ifrå Stockholm, otta dagar efter Wårfrudag visitationis *i*), och kommo the så tillhopa vijd S:t Olofs tijd *k*) i Wadstena. Tå vedersade the Konung Hans och skrefvo honom upp huldskap och manskap, och the brefven fick han i Stockholm på S:t Laurentii afton *l*). Två dagar ther efter gick han till skieps, seglade så till Dannemark med try stor skiepp och lät Drottningen blifva qvar på slottet och vijd ett tusend folk med henne. Men Herr Sten och the andre låto strax bestalla slotten, Jöns Falster blef bestallat på Örebro om S:t Laurentii dag, och gaf Slottet upp vijd S:t Matthei *m*) ther efter. Så vardt han inmanat i Arboga, ther kommo Harald Plettings vänner af Nora skoga och slogo honom ihiel. Sedan innan kort tijd fick Herr Sten mäste parten med sig af Rijksens Råd. Erkiebiskopen stod allerlängst med Konungen, och efter Konung Hans icke så snart kunde giöra honom undsättning som ther behöfdes, therföre gaf han honom låf att hålla sig in till the andra af Rijksens Råd, på thet han icke skulle förderfvat varda, och vijd Birgittæmässo tijd *n*) kom Herr Sten med Biskoparna i Skara *o*) och Wäxiö *p*) och Electi till Linkiöping *q*), Stränge-

e) Conradus Rogge, ob. 1501.
f) Filia Ernesti Electoris Saxoniæ.
g) v. *Stiernman* Höfd. M. p. 149.
h) De hocce bello & pugna prope Meldorpium d. 17 Febr. 1500, ubi Rex cladem funestam passus est, cfr. *C. Molbech*, Hist. om Ditmarsker Krigen Hafn. 1813.
i) D. 10 Jul. *k*) D. 29 Jul. *l*) D. 10 Aug. *m*) D. 21 Sept. *n*) D. 7 Oct.
o) Brynolphus Gerlackson (Gylta).
p) Ingemarus Petri (Stiernsköld).
q) Hemming Gadd.

Strängenäs *r*) och Wästeråhs *s*), och många andra af Rijksens Råd och Ridderskapet för Stockholm på Norra malm, bestallade staden och slogo Konungens folk af, som honom ther mötte. Några dagar ther efter bestallade han staden på Södra malm, ther mötte och Konungens folk och blef afslagit, så att många kommo döde och såre in i staden igen. Få dagar therefter voro många af Rådet och menigheten i Stockholm och handlade med Herr Sten om frijd och bijstånd, men medan the ute voro, stickade Konungens folk elden på staden. Tå nu menigheten thet såg gingo the till och slogo porten upp för Herr Sten, han kom in i staden till undsättning, annars hade han all uppbrunnit, dock skedde ther stor skada, och mång huus brunno i grund. I så måtto kom Herr Sten och Rijksens Råd i staden, och thetta skedde Söndagen efter Calixti *t*), och strax blef slottet bestallat, ther Drottningen uppå var, och hade hon med sig Herr *Thure Jönson*, Herr *Folke Gregerson* Herr *Christiern Bengtson*, Herr *Olof Jacopson* och *Anders Pederson* med mänge andra, och vid ett tusend folk, som värn kunde giöra. Tå nu Konung Hans såg att Rijksens Råd begynte så endrächteliga vara honom emot, böd han sig i rätta för the yppersta och the bästa i landet voro, att han ville stå till rätta, för alt thet tilltal som the hade honom emot. Men Herr Sten och the andre af Rådet sade, att sådana tillbod var icke utan en förhalning, så länge han kunde förstärkia sig. The hade nog tillförene förnummit, att han icke achtade hålla Calmare Recess och annat som han låfvat och svoret hade, therföre achtade the intet hans tillbod, utan fullfölgde thet the begynt hade, och sade sig thet villia med svärds slag intaga, som the icke förmodde få af honom med rättegång, och ibland the saker som Herr Sten och flere af Rijksens Råd kastade Konung Hans före, voro thessa the märkeligaste. Först Calmare Recess blef icke hållen, Danska fougdar insattes till slott och lähn, många af Rijksens Råd hade lijdit skada för hans skuld, them han hade låfvat vederläggning med förläningar, och the fingo dock intet. Herr Sten och Herr Svante hade han mycket låfvat, som intet blef hållet. Sölf och Guld fördes utaf landet och intet blef bestält om rijksens trässel som utlåfvat var. Summa: frijheter, beseglad bref, Konungslig ord och handgrijp blef icke hållet. Thesse och mång annor stycke kastade the Svenske Konung Hans före.

Sten Sture d. äldre — Samma år som förberört är vijd Martini *u*) blef Herr *Sten Sture* åter keest och korat till Rijksens Föreståndare i Stockholm, och så förfölgde han bestallningen för Stockholms slott, och om vårena therefter, tå han förmodde att Konung Hans skulle komma och vilja giöra Drottning *Christina* undsättning, tänkte han till huru han skulle få slottet snarliga in. Therföre begynte tå hans folk storma till på slottet, fredagen för Helga Thorsdag *v*) och af samma storm vordo the som på Slottet voro så förskräckte, att the begynte strax dagtinga, ty the hade icke många färdoga, som värn giöra kunde, och måndagen för Pingesdaga gafs slottet upp Anno Domini 1502, och voro ther icke öfver tijo karla som rätt helbregda voro, tå the af gingo, och föga mehr än 70 lefvandes. Tå gick Drottning Christina af slottet med behållna håfvor och fritt hennes dageliga gårdsfolk, men alla andra blefvo fångar, och tre dagar efter slottet upgifvit var, kom Konung Hans med en stor skiepsflotta för Stockholm, till att giöra Drottningen undsättning. Men tå han förnam att slottet var uppgifvit, seglade han till Dannemark igen och Drottningen blef vid halftannat år i Stockholm och sedan giorde Danske och Svenske mycken skada hvar på annan. Och vijd S:tæ Mariæ Magdalenæ tijd *x*) therefter blef Elfsborg afbrändt, som Herr Erich Erichson innehade, och han blef sedan efter få dagar jämmerligen ihielslagen af bönderna *y*). Något ther efter vid S:ti Laurentii tijd, slogo Konung Hanses folk in i Wästergöthland, giorde ther stor skada, och brände upp Öresten. Vijd samma tijd sände the af Lybeck sex svår skiepp till Stockholm, ladd med allehanda varur och värjor som the Svenske behöfde till then feigde som the företagit hade. Men Herr *Knut Alfson* bedref mycket i Norrige emot Konung Hans, hade Åkers Huus *z*) inne och ther blef han samma år om Bartholomæi *a*) ihielslagen i ett skiepp utanför slottet af Konung Hanses folk, äntå honom var en Christelig leigde tillsagt. Så förlopp sig tijden, att Herr Sten fick all slotten in, förutan Calmare och Bork-

r) Matthias Gregorii (Lillie).
s) Otto Svinhufvud.
t) D. 10 Oct.
u) D. 11 Nov.
v) D. 20 Maj.
x) D. 22 Julii.
y) Litteræ Achatii Johannis, Siggonis Laurentii, Axelii Posse &c. dat. Skaris d. 22 Sept. 1502, quibus Ericus Erici (Gyllenstierna) a proditionis expurgatur crimine, servantur in collect. Mag. *J. H. Schröder*.
z) Aggerhus.
a) D. 24 Aug. Cfr. Chron. Skibyense ap. *Langebek* Script. R. Dan. T. II. p. 562. Illius viduam connubio secum junxit Svanto Sture a. 1504. De ea v. supra p. 202.

Borkholmen. Och året therefter om hösten lät Herr Sten Drottningen fara hem till Dannemark igen, efter thet the Lybeske och Påfvens Legat *b)*, som och tå förhanden var, handlat hade therom, och Herr Sten följde henne neder till Småland, och i samma reso blef han död i Jönekiöping af förgift (som en part mena) och thet skedde vijd S:tæ Luciæ tijd *c)* efter Christi byrd 1503. Men hans död vardt hemliga hållen en tijd lång, och hans lijk blef fördt till Stockholm på slottet.

Efter Christi byrd år 1504 blef Herr *Svante Nilson* Sveriges Marsk utvald, keest och korat till Rijksens Föreståndare efter Herr Sten på S:tæ Agnetæ dag *d)*, och på S:ti Blasii dag *e)* anammade han Stockholms slott, på S:ti Valentini dag *f)* therefter fördes Herr Sten Stures lijk till Gripsholm, ther blef thet ärliga begrafvit, och Herr *Svante* förfölgde feigdena med Konung Hans och lät bestalla Calmare. *Hemming Gadd*, Electus till Linkiöping, achtade altijd på then bestallningen, och var thet en ganska lång bestallning, ty Konung Hanses folk fick altijd undsättning af Dannemark. Och efter thet att Konung Hans icke hade stort tillfälle att giöra infall här i landet, med mindre han ju fick stor skada på sitt folk, therföre lät han tå altijd sina utliggiare vara till siös på all farvattn för the Svenska kiöpmän, och ther med giorde han them Svenskom större skada och sig sielfvom större gagn, än han giöra kunde till lands, och togo hans utliggiare osäijeliga mycket gods ifrå the Svenske kiöpmän. Anno Domini 1506 stormade Hemming Gadd till Calmare om hösten och fick staden in, och året ther efter var Herr Svantes folk i Bleking och brände af Lyckiå slott och samma år brände Konung Hanses folk upp Castelholm, och grepo Herr *Sten Thureson* och hans Huusfruga till fånga. Svante Sture

Anno Domini 1508 vijd Juhle tijd lät Konung Hans bränna upp nya Lödese, och strax therefter samma vinter lät Herr Svante sitt folk fara in i Bleking och bränna af Wää och några Herregårdar. Så giordes ju skada på alla sijdor, men ther skedde dock altijd och mång Herredagar lång tijd ther efter med svåra bekostningar i then acht, att thet måtte hafva kommit till upslag och frijd rijken emellan, och förskickades ofta sändebod ifrå Herr *Svante* och Rijksens Råd till Konung *Hans* om frijd till begiärandes; men han ville dock ingen frijd giöra med them med mindre the skulle antingen taga honom eller hans Son till Konung, heller och gifva honom årliga ena summo penningar af rijket. Och ville the Svenske ingalunda hafva honom eller hans son igen. Men om then summo penningar, som han begiärade, voro the icke alle vijd ett sinne: ty somlige voro vijd thet sinnet, att man skulle gifva honom sådana penningar. Och thet hade väl, efter som lägligheten tå begaf sig, varit bästa rådet, förty frijden är thet väl värdt att man kiöper honom med penningar, när man thet bekomma kan, man kostar ofta stora summor på thet som ringare är. Och hade thet varit bättre att man tagit the penningar som kostas skulle på örlig och giort frijd thermed. Och så hade icke så mången man kommet om halsen, ej hade heller så mång skiepp blifvit borttagen i sjön som tå altijd skedde. Konung Hans fick understundom mehra gods på ett skiepp, än all then summan draga kunde som han begiärade, men theras röster som inga penningar gifva ville fingo öfverhandena.

Anno Domini 1509 skinnade Konung Hanses folk Åbo stad och upbrände honom *g)*, och samma år kommo the Lybeskes sändebod till Stockholm med 18 skiepp, och giorde förbund med the Svenske, och gåfvo them sådana råd, att the ingen frijd giöra skulle med Konung Hans. Någon tijd ther efter kommo åter the Lybeske i Calmare sund, med theras skiepp och dagtingade ther så med Herr Svante, att Herr Sten Svanteson, Hemming Gadd och någre flere af Ridderskapet följde them till Lybeck, och sedan föllo the in i Dannemark, och giorde ther någon skada. Så hade tå Konung Hans både the Wendeska städer och the Svenska till fiender, och Herr *Åke Hanson* giorde mång infall i Halland och Skåne och giorde ther skada, så hade tå Konung Hans väl varit benägen till frijd, dock kom thet intet ther till. Vijd samma tijd som var Anno Domini 1510 kommo Ryssa sändebod till Stockholm och giorde frijd med Herr Svante i 60 år, och ä så ofta the Ryssar hafva giort frijd med the Svenska, tå hafva the ju altijd talat på then Rågång, som i Konung Måns Smeks tijd belefvat var, så att the aldrig ville förtija sin rätt ej heller låta the Svenska komma till oklandrad häfd på then Landsända, som the förmodde sig få igen med Rågången. Samma år blef Herr Åke Hanson slagen i Skåne, och samma år något för Mårmässo fingo the Svenske Calmare slott in, som i mång år hade bestallat varit och på S:tæ Ca-

b) Raymundus Pyrander. *Dalin* l. c. p. 852.
c) D. 13 Dec. Cfr. supra p. 290.
d) D. 21 Jan.
e) D. 3 Febr.
f) D. 14 Febr.
g) Cfr. *Porthan*, P. Justeens Chron. p. 51, 649.

Catharinæ afton *h*) ther näst efter fick Herr Svante Borkholmen. Men vinteren ther efter lät Konung Hans sitt folk draga in i Wästergöthland och the kommo till Skara. Herr Svante drog med sitt folk ned emot them, dock gaf han sig icke till slagtning med them. Ther med drogo the åter till Dannemark igen och uträttade intet mehra i then resan.

Tå nu Herr Svante hade regerat rijket i otta år, blef han död på Wästeråhs efter Christi byrd anno 1512, dagen efter Nyåret och blef begrafven i Wästeråhs Domkyrkio.

Men sedan Herr Svante död var, blef stor tvedrächt emellan Rijksens Råd och flere af Adelen om Höfvitsmansdömet, Erkiebiskop Jacob med flere Biskopar och the äldsta af Rådet ville hafva hafva Herr *Erich Trolle* till Höfvitsman, men the unge af Adelen ville hafva Herr *Sten Svanteson*. Och var Rijksens Råd för samma sak skull ofta tillhopa och kom dock tå till intet beslut, och om Erichsmässona *i*) ther näst efter kommo the tillhopa i Upsala och Erkiebiskopen med the gamla af Rådet hölt Burspråk på torget, och sporde allmogen till, som ther tillstädes var, hvem the ville hafva till Höfvitsman, och sade Erkiebiskopen, som ordet förde, att the gode män som af Rådet tillstädes voro hade samtyckt Herr Erich Trolle för Höfvitsman och Rijksens Föreståndare, men ther svarade några som stodo ibland bönderna att the icke ville hafva then Trolla slächtene, ty the Trollar voro af Danska artena. Om the som så svarade voro bönder heller några andra i bondekläder kan man icke vetta, men ingen bättre svar fick Erkiebiskopen ther, än att the sade neij till Herr Erich Trolle. På samma tijd hölt Herr *Sten*, och the som med honom höllo, Burspråk med en stor hop bönder nedre på Kungsängene, och han fick ther god svar efter sin begiäran, på thet han framsatte för bönderna, dock blef ingen ting beslutat i then gången. Men fram emot S:t Mariæ Magdalenæ *k*) tijd ther näst efter kom Rijksens Råd till Stockholm, och alle the som voro vijd thet sinnet, att the ville hafva Herr Erich Trolle till Höfvitsman, the togo Gråmunkaholm in och lägrade sig ther. Men Herr Sten med Hemming Gadd och flere som med honom höllo, hade lägrat sig i staden, och voro the dageliga i handel tillhopa, och kunde dock icke draga öfverens, och ena natt blef uplopp i Staden, emellan Herr Stens folk och the med honom höllo, och Erkiebiskopens folk och the med honom höllo, och hvar någre frijborne män icke hade kommit ther emellan och stillat then rumoren, tå hade ther blifvit ett stort mord af, ty theras folk som på holmen voro, stodo redo i theras harnesk med fulla värjor, och hade stält theras kärrebyssor alla Gråmunkabro öfver emot staden. Men Herr Stens, Herr Hemming Gadds och the andras folk, som i staden voro, kommo löpandes åt Gråmunkagränd, then ena efter then andra, och voro mäst alla druckne och voro blotte och nakne, och the hade utan tvifvel fått stor skada om the andre hade kommit till them, men thet uploppet blef tå stillat.

Men efter thet Herr Sten hade många som höllo med honom, besynnerliga hade han fått them med sig, som slotten innehade, så att han hade fått slottsläfvarne in i Calmare och the andre slotten utmed siösidone, Stockholms stad stod och fast med honom, therföre hade tå Rijksens Råd inga andra utvägar, utan att the måste taga honom, och dagen efter Mariæ Magdalenæ dag vardt Herr *Sten* utvald och hyllat till Sveriges Höfvitsman, och Rijksens Råd förde honom strax uppå slottet, och han hade them ther strax alla till giäst samma dagen. Men som the såto i bästa glädien skedde ther på slottet ett uplopp, i ty att Herr *Erich Abrahamson* kom till träta med *Göstaf Christiernson*, och stack honom så illa, att man vänte honom intet lijf. Theraf blef sådana sorl, att många begynte fruchta hvart ut thet ville lända, och Biskoparna med the andra af Rijksens Råd gingo strax af slottet icke mycket väl tillfrijds, men Herr Erich som skadan giorde kom till Svartmunka Klöster, ther fick han frijd.

Sten Sture d. yngre

Tå nu Herr *Sten* var kommen till Höfvitsmansdömet, sändes ofta myndige sändebod till Dannemark till att handla om frijd och sättia i dag rijken emellan, som ofta tillförene i Herr Svantes tijd och skedt var, dock kom thet ju till ingen lång och stadig frijd. Ty Konung Hans och hans son Konung Christiern stodo alt therefter, att the ville komma här till rijket igen, dock stod thet i dag någor år rijken emellan. Samma år Herr Sten var Höfvitsman vorden, kom en part af thet folket som fara omkring ifrå thet ena landet till thet andra, them man kallar Tattare hijt i landet, och till Stockholm, förr hade the aldrig varit här *l*). The göra icke mycket gagn, ehvar the äre.

Sam-

h) D. 25 Nov. *i*) D. 18 Maj. *k*) D. 22 Jul.

l) Hos vero vagabundos homines in Svecia antea apparuisse, comprobat Regis Birgeri statutum de relegatione vagorum Garcionum dictorum Sculuara (hodie skojare) dat. a. 1305, ap. *Hadorph*, Bih. till BjörköaRätt. p. 8.

Samma år vijd Ægidii m) om hösten vardt predikat i Svartmunka Clöster i Stockholm, att staden skulle siunka, och natten vardt förenämd när thet ske skulle, theraf blef stort buller i staden, och mycket folk rymde bort af staden och lågo then natten somliga på malmarne och somliga på holmarne, somliga drogo båtarna på hustaken: men then Propheten som thetta utropade vardt beslagen med lögn.

Men året efter Herr Sten var kommen till regementet, som var Anno Domini 1513, blef Konung Hans död. A:o D:ni 1514 for Erkiebiskop Jacob, Biskop Mats i Strängenäs till Åbo med några flere och grofvo upp af jordene Helge *Hemmings* ben, som Biskop hade varit i Konung Magnus Smeks tijd n). Och samma året blef Konung Christiern Konung Hanses son kröhter till Dannemarks Konung Helge Trefaldighets dag. Och någon tid therefter begynte Erkiebiskop *Jacob* handla med Herr Sten och några andra af Rijksens Råd om *Göstaf Trolle*, att han måtte komma till Erkiebiskopsdömet efter honom, ty han gaf före om sin ålderdom, att han icke länger förmåtte stå Stichtet före, lofvade han och med hand och mund ut, att samma Göstaf Trolle skulle vara Herr Sten en tro man, besynnerliga och therföre att the voro närskylte tillhopa. Och efter thet var så högeliga utlåfvat, att han skulle vara sinom Höfvitsman och fädernes rijke huld och tro, therföre samtychte Herr Sten thet Erkiebiskop Jacob begiärade, skref och så Påfven till för samma Göstaf Trolle, att han måtte få Confirmationem på Stichtet, giorde och honom theslijkes annor hielp ther med han skulle uträtta sin ärende i Rom, och var han tå sielf i Rom. Så skickades tå två af Upsala Capitel, som voro Mäster *Johan Erici* och Mäster *Henrich Sledorm* till Rom till Göstaf Trolle med bref och annan del som then saken krafde, och han kom hem en ordinerat Erkiebiskop A:o 1515. Och tå Herr Sten förnam att han var kommen i Stockholms skiär, lät han hasteliga nog bereda för honom i Stockholm, och achtade undfå honom som then tijden tillsade. Men Erkiebiskop Göstaf ville intet komma till Stockholm till Herr Sten, utan lät sättia sig af skieppet till BiskopsTuna och for så öfver land till Upsala, och lät strax bemärkia huru han var till sinnes med Herr Sten. Ty han skref honom strax till att han ville giöra them ondt som hade varit hans förfäder, Erkiebiskop Jacob, och hans vänner flere under ögonen. Men Herr Sten svarade ther till, att om några sådana funnos skulle the stå them ther om till rätta. Af sådana hans skrifvelse kunde väl märkias huru han till sinnes var, han ville och icke bekänna sig hafva något af Herr Sten; Påfven allena ville han känna för sin Herra. Voro och månge som hade then mening, att Konung Christiern hade låtit handla med honom i Lybeck, tå han kom ifrå Rom och förvändt honom ifrå Herr Sten; men thet var väl största orsaken, hvi han icke var väl tillfrijds med Herr Sten, att han hade trängt hans fader Herr Erich Trolle ifrå regementet, ty mäste parten och alla the äldste af Rijksens Råd hade korat Herr Erich Trolle till Höfvitsman öfver Rijket, och thet giorde Herr Sten om intet, ther hafver väl största ovillian kommit af.

Efter thet nu Erkiebiskop Göstaf icke ville komma till Herr Sten som achtadt var, ej heller sade han honom sådana huldskap och manskap till som af Erkiebiskop Jacob utlofvat var, tog Herr Sten thet illa vijd sig och begynte så få then mistankan, att han skulle hafva något ondt i sinnet emot honom och rijket. Och om Distingen ther näst efter kom Herr Sten sielf till Upsala och var med Erkiebiskop Göstaf till tals i Sacristian i mång god mans närvaro, men han fick föga behagelig svar af honom, utan han kastade Herr Sten någor stycke före, som Herr Sten sade honom aldrig kunna bevijsa. Therföre växte ovillian och misstanken ju mehr och mehr, begynte och Erkiebiskop Göstaf hafva någor handel med många af Adelen och sina vänner, efter som ett allmänneligit rychte utgick, huru the ofta skulle komma tillhopa på Stäket, ther Herr Sten väl märkia kunde, att thet icke alt var på hans bästa. Therföre om sommaren Anno Domini 1516 stämde han tillhopa ett Herremöte i Telje, ther till att handla om rijksens ärende och huru företagas skulle med thet allmänneliga Herremöte som Kyndersmässo tijd ther näst efter hållas skulle i Halmstada emellan all try rijken. Till samma Herremöte som i Telje hållet vardt, blef Erkiebiskop Göstaf flere gånger kallat att han skulle komma ther tillstädes, giöra sin Rådsed och säga Herr Sten huldskap och manskap till som honom borde och dela sedan sin god råd med the andra. Men han med många andra ville intet komma heller besökia samma mötet, så att klarliga märkias kunde, att han hade något i sinnet thet skadeligt var. Therföre ville han och aldrig säija Herr Sten huldskap och manskap till, utan begynte befästa sig på Stäket. Herr Sten

m) Die 1 Septembris.

n) *Porthan*, P. Justeens Chron. p. 16, 330. II. 85.

Sten Christiernson som Nykiöping innehade, sades och vara i råd och dåd med Erkiebiskopen, ty ville han ej heller komma till mötet i Telje. Men tå Herr Sten och Rijksens Råd som ther tillstädes voro hade uträttat hvad the giöra kunde, for hvar hem till sitt, men Herr Sten gaf sig med sitt folk hemliga till Nykiöping, och kom ther så oförmodandes och begynte storma till slottet, fick thet in, och Herr Sten Christiernson fördes för en fånge till Stockholm och blef död i fängelsen, och thetta skedde vijd Dyra Wårfrutijd *o*), och tå var Munkamoth i Nykiöping.

Tå nu Herr Sten Christiernson fången var, bekiände han att Erkiebiskop Göstaf hade med några flere någon hemlig stämpling för händer på Konung Christierns vägnar. Therföre kom och tå Herr *Peder Thureson*, som tå hade Stäkaholm inne i misstanka. Ty tog Herr Sten slottet af honom, och andtvardade thet *Johan Arendson p)*, och tå Herr Sten hade fått Nykiöping in, for han till Wästeråhs till Mårmässon och beklagade ther högeligen för then menige man, att Erkiebiskop Göstaf med några andra hade i sinnet att villia draga Konung Christiern här in i rijket, så mång man till skada och förderf. Gaf han och thet före med, att Herr Sten Christiernson, som hade varit i råd med Erkiebiskopen, hade thet i mång god mans närvaro och åhöran uppenbarliga bekiänt.

Tå nu Erkiebiskop Göstaf så utropad var för then menige man i Wästeråhs, begynte han låta gå sin bref till en och annan, thesslijkes och till Rådet i Stockholm, giorde sin ursächt och sade att honom var orätt sådana påfört, och begiärade han med sin skrifvelse, att Borgmästare och Råd i Stockholm skulle vara goda mäklare emellan Herr Sten och honom, thet samma begiärade och Erkiebiskop Jacob af them i sin skrifvelse, och Herr Sten skref sedan Capitlet i Upsala till, att the skulle råda theras Biskop ifrå sådana anslag som kunde obestånd afkomma. Så skrefvo och Biskoparna af Skara, Strängenäs, Wästeråhs och Abo Erkiebiskop Göstaf till och rådde honom alfvarliga till, att han skulle förena sig med Herr Sten och icke taga sig något obestånd före, ther både han sielf och hela rijket måtte komma på skada och förderf utöfver. Så var och theslijkes bref kommet vijd samma tijd ifrå Rom till honom, i hvilko Påfven Leo rådde honom till att sökia och stå efter thet som frijden tillhörde. Någon tijd tillförene hade Biskop *Hans* i Linkiöping varit till tals med Herr Sten på Stäkaborg och honom rådt och högeliga förmanat, skref och honom sedan till ther om, att han icke skulle begynna giöra någon åverkan på Erkiebiskopen, utan att gode män skulle läggia sig ther emellan, och förlijka them båda, och borde them väl förlijka sig (sade han) efter the voro så närskylte, ty Herr Stens moder och Herr Erich Trolles voro födde af tu samsyskon *q*), och Herr Sten gaf honom thet för svar, att han till ingen ting var så benägen som till frijd och vänskap, hvar han thet niuta måtte. Thet samma sade Erkiebiskopen och. Och begiärade han att goda män skulle ställa all ting till godo emellan Herr Sten och honom, dock kom thet intet thertill, ty thet var en plåga för handena så väl öfver then ena som öfver then andra, therföre måste all tillfällen thertill hafva sin gång. Erkiebiskop Göstaf var en styf och ensinnat man, och han ville ingens mans råd lyda, utan ville alt giöra efter sitt egit sinne, och thet var både hans och menige Rijksens förderf.

Efter thet nu ovillian begynte växa till ju större och större, och Erkiebiskopen begynte väl bemanna och befästa Stäket, och rycktet gick öfver hela landet, att han med sitt hela anhang ville draga Konung *Christiern* här in i rijket, så lät Herr Sten fånga Herr Erich Trolle, Erkiebiskopens fader, och hölt honom i fängelse på Stockholms slott. Och något therefter om hösten lät han bestalla Stäket Anno Domini 1516 och blef ofta handlat med Erkiebiskopen i samma bestallning, att han skulle gifva sig till förlijkning, men han ville intet utan styrkte sina tienare och the som med honom bestallade voro alt thermed, att the skulle få undsättning af Konung Christiern, som och framdeles tillbudit blef.

Samma höst Erkiebiskopen blef bestallat, lät Konung Christiern taga upp ett skiepp för Herr Sten på redden för Lybeck, Skiepparen theruppå heet Jöns Matson, han gaf sig

strax

o) D. 15 Aug.

p) Ulf.

q) Quod ex Genealogia sequenti patet:

Carl Gädda Väpnare, RiksRåd.

Johan Carlson Gädda.
|
Kerstin Gädda, ux. Arvidi Trolle.
|
Eric Trolle,
ux. Ingeborg Tott.
|
Gustaf Trolle.

Erengisle Carlson Gädda,
ux. Bengta Körning.
|
Iliana Gädda,
ux. Svantonis Sture.
|
Sten Sture junior.

strax till Konung Christiern, och blef af honom mycket brukat, och thet skedde i en felig dag rijken emellan, ty frijden var beslutat emellan thesse try rijken in till Påska nästkommdes. Och om Kyndersmässo therförinnan skulle hafva stått ett möte i Halmstada, ther tillhopa komma skulle fullmächtige af all try rijken, men thet blef nu så brutit och förspilt. Sommaren ther efter som var 1517 begynte Erkiebiskopen begiära komma till orda med Herr Sten, han giorde strax redo och tog några af Rijksens Råd med sig och for i lägret för Stäket och böd äntå vänskap till, ty han fruchtade än tå, thet och skedde, att Konung Christiern skulle låta här giöra något infall i landet till att giöra Erkiebiskopenom undsättning. Men Herr Sten hölt ther länge utanför slottet, och var begiärandes att Erkiebiskopen skulle komma ut till honom. Tå ville han intet komma, ty han hade tå fått bodskap ther af, att Konung Christierns folk var för handene, som han vänte, och thetta skedde vijd Midsommars tijd. Något för Laurentii *r)* kom Herr *Joachim Trolle*, *Severin Norrby* och *Carl Knutson s)* och hade vijd fyra tusend godt krigsfolk med sig till skieps. Tå Herr Sten thet förnam, sände han äntå några af Rijksens Råd till Erkiebiskopen och lät förmana honom att han skulle blifva en Svensk man, stå med sitt fäderneslånd, och skrifva sin faders broder Hr Joachim Trolle till, att han intet skulle trösta på honom, ty han achtade blifva vijd sitt fädernesland, och ther med ställa af thet blods utgiutande som tå tillstundade. Men Erkiebiskopen ville intet till någon dagtingan, utan hade tå fått så mycket större mod, att han vänte förlossning. Så kommo tå Konung Christierns skiepp och folk in emot Stockholm, ther giorde the landgång i then acht att the hade achtat sig åt Stäket till att förlossa Erkiebiskopen. Ther kom Herr Sten emot them, hardt utanför Stockholm vid Vädla *t)*, blef them öfvermächtig och dref them till skieps igen, och blef ther mycket af Konungens folk slagit och fångat, mycket kom och i siön och drunknade, och the Danska måtte så draga tillbaka igen, och kunde intet uträtta thet the voro sände efter. Dock giorde the stor skada i skiärgårdana i Tiufst, the brandskattade Söderkiöping, brände up Västervijk och Stäkeholm, ther brände Johan Arendsons hustru upp med två hennes döttrar, och mycken annan skada giorde the Danske utmed siösidone.

Tu nu Herr Sten hade så vunnit seger öfver sina fiender för Stockholm, lät han några af fångarna komma till Stäket, att the skulle säija Erkiebiskop Göstaf tidende huru them var gångit som honom till undsättning sände voro. Tå Erkiebiskopen såg fångarna och hörde theras tal, förföll honom hans hopp och mod, och begynte falla till ödmiukhet, och sade sig vilia gifva slottet upp, och fara till sina Domkyrkio och blifva ther vijd. Tå vardt honom svarat att han skulle thet hafva förr giordt, så hade månge lefvat som för hans skull döde voro, och efter thet han var så mång mans död vållande och var en mandråpare vorden, tiente honom icke vara någon Biskop. Ther svarade han tå uppenbarliga för alla som ther tillstädes voro, att alt thet han hade i then måtto giort, thet hade han giort med Påfvens förläf, ty han hade gifvit honom macht (sade han) att föra både andeligit och verldsligit svärd. Therföre lät han sig så tyckia att han icke borde räknas för mandråpare, än tå att månge hade i then bestallningen och annorstädes för hans skull kommet om halsen; Påfvens dispensering skulle försvara honom therföre. Men sådana hans svar vordo intet achtadt, som the ej heller achtas borde, utan Herr Sten förskref ett allmänneligit Herremöte i Stockholm, ther kom tå Rijksens Råd med Adelen och några fullmyndiga af alla städer och meniga landet till att öfverväga hvad med Erkiebiskopen och Stäket giöras skulle. Så gaf och Herr Sten Erkiebiskopenom leijde att han sielf komma måtte till samma möte och se till huru han kunde försvara sina sak, och sedan återkomma till sitt behåld igen. Och i samma möte vardt tå allmänneliga samtyckt, beslutat och bebrefvat, att Stäket skulle nederbrytas, efter thet så ofta hade varit rijkena skadeligit både i Erkiebiskop Jönses, Erkiebiskop Jacobs och nu theslijkes i Erkiebiskop Göstafs tijd. Vardt och allmänneliga samtyckt att Erkiebiskop Göstaf aldrig skulle efter then dag komma till Domkyrkiona igen för Erkiebiskop *u)*, och alla som tillstädes voro giorde med upräckta händer sin ed ther uppå att the aldrig mehra ville hålla honom för theras Erkiebiskop, och alla både andeliga och verldsliga, som i thet möte församblade voro bebundo och försvoro sig så tillsamman, att om något eftertal komme med bann therpå, interdict heller hvad hälst thet vara kunde, för thet som här beslutat var om Stäket och Erkiebiskop Göstaf, tå skulle thet giälla them alla lijka till att försvara, lijda och umgiälla, och ther gåfvo the Herr Sten sitt bref uppå med Rijksens

r) D. 10 Aug.

s) Roos. Frater germanus Stenonis Sture. Cfr. supra p. 205.

t) Dufvenäs. *Dalin*, l. c. p. 883.

u) Litt. Sturii ad Cives Norcopenses d. 25 Nov. 1517. *Hadorph*, l. c. p. 436.

sens klämmo och theras hångiande insegel före, i samma besegling brukade Biskop *Hans Brask* i Linkiöping ett listigt Romarestycke, i thet att han skref en lijten skrift så lydandes: Härtill är iag nödd och tvingat. Samma skrift lade han i vaxkupona under inseglet, så att thet intet märkias kunde, och thetta brefvet vardt utgifvit på S:ti Clementis dag *v*) A:o 1517. Sedan sändes åter Erkiebiskop Göstaf till Stäket i sitt behäld igen, och bestallningen fullfölgdes, men thet varade dock icke sedan länge, ty folket som Erkiebiskopen hade med sig på slottet, ville icke länger stå faste med honom. Ty måste han gifva slottet upp, och gå af föga bättre än en fången man. Så blef tå Stäket som beslutat var nederbrutit. Så vedersakade och Erkiebiskopen Upsala Sticht, och resignerade thet Påfvenom Leoni fritt upp igen, och han kom så till Westeråhs, och var ther på någon liten tijd i Clöstret. Sedan kom han till Ekholmen *x*). Och tå thetta alt skedde, var Påfvens Legat *Johannes Angelus Arcimholdus* med Romare aflat här i rijket.

Sommaren ther efter som var Anno Domini 1518 något efter Pingesdaga, kom Konung *Christiern* med en stor hop skiepp och folk inför Stockholm och sielf lägrade sig på Söder malm, och kunde dock intet skaffa, utan han lät beskiuta thet yttersta tornet för södra port och stormade ther något till, dock kunde han thermed intet uträtta, utan fick ther sårt folk och dödt. Så kom thet och ther till, att han lät sitt folk komma till Brännekyrkio, ther kom han till slachtning med Herr Sten och blef ther afslagen *y*) och miste ther en stor hop folk och gaf sig så åter in på malmen i sitt läger igen, och ther blef han någon tijd. Men efter han såg sig intet kunna uträtta och sommaren förled, bröt han sitt läger upp igen, gaf sig till skieps, och achtade segla åt Dannemark igen, men tå han med sitt folk gaf sig åt skieppen, slog Herr Sten af staden efter honom, och jagade mycket af hans folk i siön, mycket blef och slagit, och något mehr än tryhundrat blef fångat, och the fördes in i staden, och Konungen lät sedan ransuna them igen. Och tå han kom med sin skiepp uti skiären, vardt vädr t honom så hårdt under ögonen att han ingenstädes komma kunde, så lät han en del af sitt folk draga öfver land hasteliga till Upsala, ther skinnade the och drogo strax tädan igen. Men efter thet vädret stod långsammeliga Konung Christiern emot, begynte honom lattas fetalia, så att hans folk led stor nöd af hunger, och för hunger skull gaf sig en stor hop af hans kneckter till Herr Sten. Tå nu Konung Christiern såg att både Gud och menniskior voro honom så emot, att han ingastädes kunde hafva framgång med sin anslag, så begynte han slå på en annan sträng och gaf thet så före, att han ville handla vänliga med Herr Sten, och giöra en evig frijd Rijken emellan. Och Herr Sten trodde honom väl, hade och gierna haft frijd, therföre begynte han handla vänliga med Konungen, och lät honom i hans stora nöd och hunger få oxar och annat hvad han behöfde, eliest hade hans folk måst dö af hunger. Konung Christiern stod och hårdt ther efter, att han måtte hafva fått Herr Sten till tals med sig och hade i så måtto achtat låta dräpa honom eller och fånga honom. Herr Sten var och endels så till sinnes, att han ville hafva farit ut till honom, hvar Borgmästare och Råd i Stockholm icke hade så hårdt stått ther emot, ty the sade honom thet alfvarliga till, att om han fore ut; ville the strax hafva en annan Herra, efter the väl viste att han aldrig sedan skulle komma i sådana måtto tillbaka igen som han utfor. Theraf besinnade han sig och for icke sielf ut, men i en felig dag och tillsagda tro och låfven sände han sex af sina gode män till honom, som voro thesse efterskrefne *Gustaf Erichson z*), *Laurents Siggeson* och *Jöran Siggeson a) Olof Ryning*, *Bengt Nilson b)* och *Hemming Gadd*, Electus. Them tog Konung Christiern alla med sig, fick så bör och seglade åt Dannemark, och lät så påskijna hvad han achtade Herr Sten, om han hade fått honom till sig. Och äntå Konung Christiern låfvade ut, att han ville giöra en evig frijd rijken emellan, (och Herr Sten satte ther tro till som förberört är, och lät honom få fetalia och hvad han behöfde) så hölt han thet icke bättre än som nu sagt är, och ofrijd blef ståndandes rijken emellan så sedan som förr och förargade hvar uppå annan.

Om sommaren ther efter som var Anno Domini 1519 vardt i Dannemark hållen en Romersk rättegång emot Herr Sten och them som med honom höllo, och thet gick så till *c*): Påfven Leo hade budit Herr Sten vijd bann, att han skulle tillstädia Erkiebiskop Göstaf kom-

v) Die 23 Novembris.
x) Prædium in paroecia Wekholm Uplandiæ.
y) Cantilenam de hoc proelio v. Sv. Folkvisor T. II. p. 302.
z) Wase.
a) Sparre.
b) Grip.
c) Cfr. de hacce excommunicatione v. *Celse*, Bullar. p. 216. *Wilde*, Hist. Pragm. p. 454, *Hvitfeldt*, l. c. p. 1126.

komma till sina Domkyrkio igen, upbyggia, Stäket som nederbrutit var och uprätta honom hans skada. Men efter thet Herr Sten icke thet giöra ville, therföre förskickade Påfven Erkiebiskop *Birger* i Lund och *Lage Urne* Biskop i Roskild till domare, att the skulle efter Romersk rättegång döma ther om, och efter samma dom sättia Herr Sten Svanteson och them som med honom höllo emot Erkiebiskop Göstaf i bann och öfver bann och hela rijket i Interdict eller förbod, så att ingen kyrkiotienist uppehållas skulle öfver hela Sverige. Samma dom fullfölgdes, och Herr Sten vardt anklagat, att han hade brutit ned Stäket, tvingat Erkiebiskop Göstaf till att upsäija sina kyrkio och fångat Herr Erich Trolle. Ther blef tå han och alla the med honom höllo utropade för bansmän, och rijket sattes i Interdict. Men the Svenske achtade sådana bann och interdict intet.

Hösten therefter något för Michelsmässo, hade Konung Christiern någor skiepp liggiandes på redden utanför Revele, ther kommo tå Herr Stens skiepp till med, och kommo till slachtning med Konungens skiepp innanför Narlöön, och ther fingo the tu skiepp ifrå Konungen, the andra undkommo. Något ther efter giorde Konung Christiern en hop skiepp redo väl bemannat, the lupo åt Öland och togo thet in, fingo och strax Borkholmen in, bemannade thet slottet, drogo sedan för Calmare, belägrade sig ther och skuto muren till storm, stormade och så några gångor och kunde dock intet skaffa, utan fingo döde män och såra. Therföre drogo the af igen och i sundet till en holme. Så hade och Konung Christiern utskickat 700 Resigtyg *d)* som skulle komma fotfolket till undsättning som för Calmare låg. Men förra än the framkommo, var fotfolket afdraget, kom så Herr Stens folk med Smålänningarna till slags med samma resigtyg, och lade them ned, så att ganska få undkommo, och Herr *Åke Bragde* blef fångat. Sedan ville Herr Sten hafva tagit Öland in igen, men the Danska voro honom för mächtige ther uppå Landet, så att han sitt upsåt icke fullborda kunde. Efter thet nu Herr Sten och hans vänner voro för Erkiebiskop Göstafs skull banlyste och rijket satt i Interdict, och thet achtades intet, lät Konung Christiern gå ut för rychte, att Påfven hade begiärat af honom, att han skulle straffa the Svenske therföre, att the icke ville lyda Påfvens bann och förbod, therföre sände han ett väldigt tahl godt krigsfolk till häst och till fot in åt Sverige, ther *Otto Krumpen* var Höfvitsman före, vijd Tiugonde dags tijd Anno Domini 1520. Tå Herr Sten thet förnam, giorde han redo med alla macht och drog ut emot Konung Christierns folk, och möttes båda härarna vijd Bogasund på S:t Henrici dag *e)*. Ther blef tå Herr Sten, som var med the främsta i spetsen, skuten i benet, och hans hela här vardt theröfver förskräckt och förskingrat; therföre hade tå the Danska framgång, och drogo så upåt Tiveden. Men the Svenska hade ther hugget ena bråta för them. På Kyndersmässo afton stormade Konung Christierns folk till bråtan och fingo ther storan skada. Dock på thet sidsta vordo the ledsagade kring om bråtan af Herr Erich Abrahamson och vordo så them Svenskom öfvermächtige och slogo them ifrå bråtan. Sedan drogo the Danska utan alt motstånd åt Upland, slogo på alla Kyrkiodörar bansbref upp, brände, röfvade, mörde, och sommestädes togo the branskatt i vägen, och kommo innan en kort tijd till Wästeråhs. På Kyndersmässodag var Herr Sten stadder i Strängenäs och achtade sig åt Stockholm, ther fick han tå vetta att Konung Christierns folk var kommet öfver Tiveden och kom dragandes åt Upland, therföre fruktade han att Erkiebiskop Göstaf, som tå var på Ekholmen, skulle gifva sig till the Danske, ther mycket ondt måtte afkomma. Therföre skickade han Biskop Mats och Måns Green med några flere till Erkiebiskopen, att the skulle förlijka saken emellan honom och Erkiebiskopen. När Biskop Mats och the andre, som med honom voro, kommo till Erkiebiskopen och gåfvo theras värf före, och hvad farlighet rijket tå stod uti, lät Erkiebiskopen sig ej annat märkia, än att han nu var benägen till villia och vänskap med Herr Sten och att han ville ingalunda falla till rijksens fiender, och ibland annat tahl sade han: Gud förlåte them som then ovillian giort hafva emellan min frända Herr Sten och mig, vij voro intet så fierran skylde, att vij skulle sådana skifta emellan oss, som nu skedt är, och blef tå så förhandlat, att ovillian skulle tå nederlagd varda och han skulle säija Herr Sten huldskap och manskap till. Och thet skedde på S:t Blasii dag *f)*.

Samma dag tå Herr Sten var ifrå Strängenäs dragen blef han död på vägen, nemligen på Birkefierden, förr än han kom till Stockholm. Therföre blef tå thet om intet som emellan honom och Erkiebiskopen beslutas skulle.

Tå

d) Equitatus (Cavalleri). *e)* D. 19 Jan. *f)* D. 3 Febr.

Tå nu Herr Sten död var och fienderna kommo updragandes, kommo the Svenska Herrar i Upland ofta tillhopa, stundom på Tynnilsöö g), stundom på Engsöö h) och annorstädes och rådslogo huru the skulle giöra fienderna motstånd, men thet ville intet lyckas för them, efter thet the ingen Höfvitsman hade. Bönderna voro väl ofta församblade, men Adelen drog icke öfverens, somliga sade sig icke villia strijda för än the viste sig någon Höfvitsman igen, somlige sade sig vilja strida för Herr Stens barn och en part sade ther kort neij till. Fru Christina i) Herr Stens efterlefverska, med Stockholms stad och them hon med sig hade, skref them ofta till, att the skulle förena sig och giöra fienderna motstånd, dock achtades sådana skrifvelse intet. Ingen ville heller taga sig Höfvitsmansdömet uppå. På thet sista voro the så öfverens, att the skulle möta fienderna vijd Strängenäs i Illersund k) och ther var församblat ganska mycket folk till mång tusend, både Hoffolk, Bergsmän och bönder, och tå voro fienderna i Wästeråhs. Och när the fingo vetta att sådana folk var församblat i Strängenäs, drogo the tijt; och var thet altijd theras ordspråk, att the ville slås med bönder ehuru många the voro, om bönder än regnade af himmelen.

Tå nu fienderna kommo dragandes, begynte somliga af Adelen giöra anskrij att the ville vetta för hvem the skulle strida, och ingen ville taga sig Höfvitsmansdömet uppå och regera folket. Therföre blef tå hela hären förskingrat, så att ingen ville bijda fienderna, och thetta skedde på måndagen i Fastlagen, och samma dag om aftonen kommo fienderna till Strängenäs och mäste parten af Adelen, som vid Illersund hade församblat varit, kommo samma afton till Biskop Mats till Tynnilsöö. Ther vardt tå beslutat, att man skulle dagtinga med fienderna, och strax om morgonen skref Biskopen *Otto Krumpen* till, och begiärade leijde, fick och strax then och gaf sig så strax med några af sitt Capitel till Strängenäs, och tog så Biskop Mats i dag med fienderna ifrå Tisdagen i Fastlagen in till Fredagen efter Hvitesöndag l), thet var i ellofva dagar. Therförinnan skulle the Svenske Herremän komma tillhopa och blifva öfverens, hvad the heller ville slås med fienderna, eller gå them tillhanda på Konung *Christierns* vägna. Imedlertijd skulle fienderna hvarken bränna eller mörda, men rof kunde ingen förtaga them. Så gingo tå strax bod och bref ut, att all Adelen skulle innan föresagdan tijd komma till Upsala, hvilket och så skiedde. Erkiebiskop Göstaf gaf sig och tijt. När nu alla, som till Upsala komma kunde eller komma ville, ther komne voro, kom och Otto Krumpen och Carl Knutson och några andra Konung Christierns Capitenare med några Fännickor knechtar ther till med. Tå vordo the Svenske som ther tillstädes voro endrächteliga så öfverens, att the ville gå Konung Christiern tillhanda. Och begynte sedan dagtinga med Otto Krumpen och the andra på hela Rijksens Råds vägna, hade och så bod till Fru Christina och the flere af Adelen som i Stockholm voro, att the skulle besökia samma möte. Men the ville intet ther till, therföre handlade the som tå tillstädes voro i Upsala med Otto Krumpen och the andra som med honom voro, the ther beviste med Konung Christierns bref sig hafva fulla macht till att säija alla villia och vänskap till som sig till vänlig dagtingan gifva ville, och gå Konung Christiern tillhanda, och all ovillia, som både i Konung Hanses tijd och sedan uppkommen var, skulle till evig tijd vara en afstalat sak, och ther gåfvos mång bref uppå. Så vardt och utlåfvat, att hvar och en skulle få blifva vijd Sveriges lag och stadgar, goda gambla sedvänior, och att hvar och en af frälset, som förläningar hade af Cronone, skulle them behålla, och för samma löfte skull gåfvo the Svenska Herrar många förläningar ut sig emellan, och många fingo förläning som sådana aldrig tillförene haft hade, menandes efter som utlåfvat vardt att Konung Christiern skulle alt sådant gilla. Och sändes Konungens dagtingans och förlijkningsbref till alla Landsändar ther han stadfäste all then dagtingan som hans Capitenare i Upsala giort hade m). Och alla the som här i Rijket något namnkunnoge voro, icke allenast af Adelen, utan jämväl bönder, såsom Erich i Nårdavij n) och andra sådana fingo besynnerliga vänskaps och frijdsbref upp ifrå Dannemark, så att näppeliga någon tijd tillförene, som tå skedde, hade så mång bref på en tijd af någon Konung utgångit, och mehra giorde bref än svärd. Efter thet nu Fru Christina och the med henne voro icke ville sökia mötet i Upsala, vordo tå både the Svenske och Danske så öfverens, att the ville draga närmare in mot Stockholm, förmodandes att the skulle äntå komma till orda med Fru Christina och them som med henne höllo i Stockholm,

g) In Sudermannia. h) In Vestmannia.

i) Filia erat Nicolai Erici Gyllenstierna, R. Caroli VIII. Canuti ex filia nepotis. Nata 1494, nupta 1511, trium filiorum & unius filiæ mater. Chronicon composuit Genealogicum, quod ex Mscr. edidit Rev. *Fant*, Ups. 1786.

k) Hodie Eldsundet.

l) A die 20 Febr. ad diem 2 Apr.

m) *Hadorph* l. c. p. 437.

n) Cod. 1, 12: Konung Erich i Nårdavij. Sine dubio ob divitias & auctoritatem apud plebem hoc cognomine appellatus.

holm, och så kommo the vid tryhundrade stark till Spånga o), ther sände tå Erkiebiskop Göstaf Mäster *Henric Sledorm*, och Biskop Mats sände sin Canceller, Mäster *Olof Petri p*) med leijdebref och muntelig befallning till Fru Christina och hennes medhåld, begiärandes them ther till orda. När sändeboden kommo på Norramalm, var yttersta bron uppkastat, så att the icke kunde komma in i staden; men en af Rådmännerna ther i staden kom och talade med them och sade sig villia gå till Fru Christina och vetta them svar om the skulle komma in eller icke. Medan the nu så stodo vijd broändan och vänte efter svar, begynte Måns Green, som tå var på Helgeandsholmen skiuta åt them med skerpentinor och hakebössor, så att the nödgades oförtöfvat draga sin väg igen. Annor svar fingo the intet och kommo ther med till Spånga igen.

Tå nu the Svenske Herrarna theslijkes och the Danska sågo, att thet var förgäfves att biuda någon dagtingan till med them som i Stockholm voro, drogo the tillbaka igen, och the Svenska drogo sedan hvar hem till sitt, men efter thet the Danska hade förnummit, att the som i Stockholm voro vänte sig undsättning ifrå städerna, och att *Staffan Sasse q*) låg utan för Elfsnabben med några skiepp, drogo the tijt, menandes sig skola kunna få samma skiepp. Men the som i skieppen voro, hade kortat skieppen så långt ut, och hade ijsat kring om sig, så att the Danska intet skaffa kunde. Thermed drogo the tillbaka igen. Imedlertijd medan thetta så handlades, kom Junkar *Simon r)* med femtonhundrat knechtar (efter som rychtet gick) dragandes ifrå Dannemark gienom Småland och Östergöthland, och förstärkte sig ther med Konung Christierns här, och efter thet hären var nu så stor, att folket kunde icke för fetalia skull väl blifva tillhopa, var och tå året så framlijdit, att ijsarna voro klene, icke var heller tillfälle att beläggia Stockholm, för än the fingo undsättning af Konung Christiern; therföre skickade the ifrå sig vijd trytusend till Wästeråhs, och Herr Claus Bille och Michel Bleek förskickades med något resigtyg till Strängenäs, att Biskop Mats icke något öfverfall ske skulle af them som i Stockholm voro. Ty att äntå mäste parten af Ridderskapet och menige Adelen med Biskoparna öfver hela rijket hade handgångit Konung Christiern och fått Konungens stadfästelsebref på Upsala dagtingan, så voro dock månge frälsesmän uti landet, ibland hvilka var *Erich Pederson s)*, *Olof Walram*, *Mats Laurentson t)* och några flere som höllo med Fru Christina och them som i Stockholm voro, och ville icke gifva sig till någon dagtingan med Konung Christiern. The samma lade sig ofta vinn om att giöra Konung Christierns folk afbräck, först giordes en upresning vijd Wästeråhs, ther the achtade slå till then hop som ther låg. Men när Knechtarna thet förnummo voro the strax på vägen till Upsala, till theras väldiga hop, men när the kommo till Balungsåhs *u)* kommo ther bönder oförvarandes på them och giorde them stor skada, och ther blef en af the Wefversteder slagen. På böndernes sijda blef Erich Pederson med några andra slagen, dock fick Konungens folk mycket större skada än bönderna. Ther efter skedde en upresning emot hela hopen som i Upsala låg. I samma upresning voro både bönder och Bergsmän, var och en hop folk af Stockholm ther med tillkommit, ther *Lambrecht Matson v)* och några flere med voro. Tå the nu så till en väldig här församblade voro, föllo the manliga till Konung Christierns folk som stod i sin orden utanför staden. Och thetta skedde på Långfredagen. Och var väderleken Konungens folk mycket till hinders, ty thet snögade och slaggade, så att the icke fingo bruka sin skiött, icke heller kunde resigtygen bruka sig mycket, ty snön klimpades så under fötterna på hästarna, att både häst och karl lågo strax vijd markena. Men samma väderlek tiente the Svenska väl, och hvar the tå hade haft en god anförare och regerare, tå hade the visserliga (efter som tå anseendet var) lagt sina fiender ned, och tå förnummo the Danska väl af then skada, som the tå fingo, thet the och ofta sedan sielfve bekiände, att the tillförene dårliga talat hade, ther the sade sig villia slås med bönder, ther the än regnade ned af himmelen. När Gud drager sina hand ifrå krigsmannen, är en arm bonde så god som han. I samma slachtning blef Junkar *Simon* slagen med *Sivert van Melen* och månge andra. Men efter thet bönderna icke hade sådana regerare som the väl behöfde, the som måtte hafva hållet them tillhopa, therföre förskingrade the sig, en part for in i staden efter byte, och the som ute på markena blefvo, togo saken ovijsliga före, ty blefvo the och till några hundrade kringhvärfde af fienderna, och somlige slagne, somlige blefvo brän-

o) Paroecia Uplandiæ, uno milliari Stockholmia distans.
p) Chronici hujus Auctor.
q) Præfectus Uplandiæ. *Stiernman* l. c. p. 22.
r) Comes von der Lippe. *Dalin* l. c. p. 897.
s) Ribbing. t) Kafle.
u) In paroecia Badelund dimidio milliaris Arosia distans. Memoriam cladis servat palus Jutekärret appellata.
v) *Stiernman* l. c. p. 175.

brände uti ena tegellado, och en part kommo i åna *x)*. Så var tå böndernas ovisa anslag the Danskas hielp i then gången. Men alla Fastone tillförene for Biskop Mats med thet Danska resigtyget, som han med sig hade, omkring Nykiöpings Lähn och Rekarne, och dagtingade på Konung Christierns vägna och hyllade honom landet, och ingen af the Svenska lade sig så mycket ut för Konungen som han giorde. Och när Fastan förleden var, om Påska voro några utfallne af Stockholm. Med them kommo Biskop Matses Hofmän till slags vid Telje, ther blef Johan Helbregda, Fru Christinæ tienare, slagen, Gunnar Galle och Lasse Göthe med några flere blefvo fångade och fördes till Strängenäs. Så förlop sig tijden fram till Pingesdaga. The som ute i landet voro och höllo med Fru Christina beflijtade sig ju altijd giöra Konung Christierns folk afbräck, äntå att lyckan och machtene gick icke efter villian. Och the af Stockholm föllo ut och skinnade Arnöön och grepo Erkiebiskop Jacob, och i then resan hade the achtat sig annan gång åt Upsala, men thet blef intet af.

Vijd Pingesdaga tijd kom Konung *Christiern* seglandes med sin skiepsflotta in för Stockholm, och hans folk som i Upsala voro drogo strax emot honom och så blef tå Stockholm belagt på fyra sijdor. Så kommo och Erkiebiskop Göstaf och Biskop Mats och alla andra både af Rijksens Råd och menige Adelen som honom handgångit hade, ther strax till med, och blef så med hand och mun och svåra eder och förplichtelse förnyat och confirmerat thet som i Upsala af Konungens Capitenare utlofvat var, låfvade och tå Konung Christiern personliga sig sielf villia thet i alla articklar och puncter obrottsliga hålla utan all arga list vijd sin ähro och sanning och Christeliga tro, som han och sine stadfästelsebref theruppå tillförene utgifvit hade. Så lät och Konungen kalla några bönder till sig af alla ländsändar i Upland, och han lät handla, handlade och så sielf med them, att the sade honom hullskap och manskap till, och han låfvade ju altijd thet ut, att han ville hålla them vijd Sveriges lag, privilegier och goda gamla sedvänior, och brukade han mycket Biskop Mats och Hemming Gadd Electus till Linkiöping till att handla med bönderna, ty the båda voro mycket hörde när them, och när han lät bönderne fara hem till sitt igen, skänkte han gemenliga två bönder ena tunna salt, och ther läckade han många till sig med, som elliest intet hade kommit till honom. Och Biskop Mats förskickades ofta ut i landet till att handla med bönderna. Men *Nils Eskilson y)* och *Måns Jönson z)* Fougde på Wästeråhs Slott, theslijkes och Mats Laurentson med många andra, styrkte ju bönderna emot Konungen och them som med honom höllo. Så giorde och Sven Höök och Peder Smed, the uppväckte Östgötharna till att beläggia Biskopsgården i Linkiöping. Nerikerne föllo till, och grepo Herr Erich Abrahamson, giorde och Måns Jönson en hop folk åstad ifrå Wästeråhs till Strängenäs, och lät skinna och plundra thet, och så stod thet allestädes till i landet. Och äntå att Konungen hade mycket krigsfolk, hade han likväl intet kunnat uträtta. Göra skada och få skada, måtte han väl hafva bekommit, men föröfra hela rijket, hade honom icke kunnat möijeligit varit, hvar han icke hade haft så många af the Svenska med sig, the ther förläte sig på hans ord, eder och förplichtelsebref och insegel, ther han fast mehr uträttade med, än med sitt krigsfolk, thet hvar och en bekiänna måste. Intet kunde han heller uträtta med bestallningen, ty staden stod icke till bestormande, och the som i staden voro hade bättre kiöp på fetalie än the hade i lägret, therföre böd han altijd dagtingan till med them som i staden voro, men the ville icke ther till. På thet sidsta var Konung Christiern förorsakat af thet som Måns Jönson lät giöra i Strängenäs, att han lät löpa en hop med jachter och båtar med folk och byssor till Wästeråhs, ther blef tå slottet beskutet och bestormat. Och Måns Jönson fördes fången till Konungen i lägret för Stockholm, och lät han thet vara kunnogt i staden, att han hade föröfrat Wästeråhs, af hvilken tidende theras mod blef något mindre än the hade tillförene. Men Konungen brukade all medel som han kunde, att han måtte bevcka them till dagtingan, ty sommaren led fram och han kunde intet skaffa, och honom var icke möjeligit att hålla bestallningen öfver vinteren för thet buller skull som i landet var, ty han hade icke fått fetalie, therföre brukade han all the sätt han kunde, att han måtte få staden för vinteren, ty han var endels förtviflat, och formalediede them, som honom gåfvo råd att taga then feigden före, ther han hafver vordet en förderfvat Herre utöfver. Vardt honom dock på thet sista råd gifvit att han skulle bruka the Svenska Herrar som med honom voro, the ther väl kände voro med them som af Adelen voro inne i staden,

x) Hujus proelii meminit vetusta Dalekarlorum cantilena, Dahlvisan. v. Sv. Folkvisor, T. II. p. 266.

y) Baner.

z) Till Tillberga, pater Petri Magni Episcopi Arosiensis.

den, så brukade han tå Biskop Mats, Hemming Gadd, Erich Ryning och flere, kom och på thet sidsta ther till att Adelen, som i staden var, vardt först bevekt till dagtingan emot then menige mans villia, ty Borgarena ville ju intet dagtinga, efter thet them gick ingen nöd uppå. Och blef sådana buller i staden om dagtinganen, att Hemming Gadd som för then skull var inkommen, hade af en som hette Peder Fredagh när vordet ihielslagen. Men efter thet att the som ypperst voro i staden ville ju till dagtingan, så måste tå then meniga man låta säija sig.

Tå nu några dagar om dagtingan handlat var och alt var öfvertalat, förskickades några af staden ut till Konungen, på en holme vijd Walmarsöön, ther blef så dagtingan beslutat med hand och mun, bref och insegel, eder och förplichtelse, att alt skulle blifva en aftalat sak och till en fullkomlig ända förlijkt, så att nu skulle intet annat vara än nåd och gunst och alt thet the af staden, ja icke the allenast af Stockholm, utan jämväl thet alla Svenska begiärade vardt straxt jakat och samtyckt, belefvat och bebrefvat, och än ther öfver låfvade Konungen sielf med hand och mun, att han icke allenast ville samtyckia och stadfästa thet, utan ville och förbättra thet i alla sina puncter och articklar. Och när brefven voro utgifne *a)* och alt var beslutat, som ther uträttas skulle, foro the som utsände voro in i staden igen och redde till, att Konungen skulle med sådana värdighet intagas som ther till hörde. Tå nu alt bestält var som Konungens inrijdande tillhörde, gingo Borgmästarna ut på Södermalm till honom och antvardade honom stadsens portnycklar, och så blef han med Process intagen, och fördes först upp i Bykyrkiona, så på Slottet, sedan i Gorius Holstes hus, ther han någon tijd blef till giäst, och thet inrijdandet skedde på siunde dagen i Septembris månat, som är Mårmässo afton, och lät Konungen blåsa om med trummeter och lysa frijd, lät och strax reesa up en galga på stora torget och en annan på Jerntorget, och efter några dagar lät han qvartera Mäns Jönson på stora torget. Och när han hade ordinerat om Embeten och befallningar efter sin villia, seglade han till Dannemark och något för Helgomässo tijd kom han tillbaka igen. Och var hela Adelen förskrefven af hela rijket till Stockholm och några fullmyndige af alla städer, Bergslagen och all Härade öfver hela landet. The kommo och ther till alla Helgona dag, som tå var på thorsdagen *b)* Anno D:ni 1520. Och hade Konung Christiern låtit byggia ena borg uppå Brunkeberg och lät kalla tijt alla them som af alt rijket till Stockholm komne voro, och alt hans krigsfolk hölt ther omkring neder under berget. Så förde tå Biskop *Jöns Bellenacke* af Fyen ordet till the Svenska och gick all hans grund ther uppå, att Konung Christiern hade fullkomlig rätt till Sveriges Crona, ty han var korat ther till i sin faders tijd, ther hade han Rijksens Råds bref uppå. Ther till var han och byrdig till rijket efter Sveriges lagbok, som innehåller (then ther och upläsin vardt) att om Konungen hafver son, som till regemente dogse är, tå skall han han vara näst *c)*. Och dref Bellenacke sin grund så, att ingen skulle med rätta kunna föra Konung Christiern thet uppå, att han med orätto hade trängt sig till rijket, men the giorde orätt som ville trängia honom ifrå sin rätt, thet honom icke väl stod till lijdandes och sporde han then menige man till, om the ville kiänna honom god för theras Herra och Konung, all then tijd han sådana rätt hade till rijket, och thet vardt svarat ja till.

Så blef tå Konung Christiern hyllat för Sveriges Konung, och honom vardt ed svoren, 67. Christiern II.
låfvades och utropades tå och alt thet, som tillförene med bref och insegel utlåfvat var. Men söndagen thernäst efter blef han krönter af Erkiebiskop Göstaf och the andra Biskoparna i Stockholms bykyrkio. Tå giorde han och ed och stadfästelse på alt som tillförene utlåfvat var, och tog ther Sacramentet uppå in för Högaltaret. Och när mässan och the Ceremonier som kröningen tillydde ute voro, blef en stol upsatt för Högaltaret, ther slog han tå Otto Krumpen, Claus Bille, Severin Norby och några flere af sina Capitenare och Befallningsmän till Riddare, och lät Konungen utropa och giöra sina ursächt, hvij han icke någon Svensk man sådana ähro giorde; en annan tijd ville han väl giöra them ähro. När thet giort var, stod Konungen upp och blef ståndandes stödiandes sig emot altaret. Tå var ther till förskickat Keijsar Carls Härold, han kom fram och blef ståndandes rätt för Konungen och hade ett tal för honom på Latin, hade och en guldkiädio på båda sina händer med ett gyllene fliss *d)*, och tå han hade uttalat, lade han samma kiädio på Konungens hals, och tog honom ther med i thet Burgundiska Förbundet, och låfvade honom hielp och bistånd af

thet

a) v. *Hadorph* l. c. p. 444.
b) D. 1 Novembris.
c) LandsL. Kon.B. Cap. 5.
d) Ordo Aurei Velleris.

thet hela Förbundet, hvar så behöfdes. När tå alt uträttat var, som ther i kyrkione uträttas skulle, gick Konungen till bords och hade Svenska, Tyska och Danska till giäst, och hölt högtijd i tre dagar efter sina kröning.

Tå nu then högtiden ändat var om onsdagen ther näst efter, begyntes ett annat giästabod. Tå hade Konungen alla the Svenska Herrarne med the Danska och Tyska församblade i stora salen på slottet, och hade thet så bestält, att Erkiebiskop Göstaf gick fram och begynte klaga öfver thet öfvervåld som honom i förleden år af Herr Sten och hans medhielpare skedt var, ther S:t Erichs slott var nederbrutit, och på the heliga kyrkios ägor var stor åverkan giord, och var thet hans begiäran att Stäket skulle uppbyggias igen, och all skada som han lijdit hade, skulle honom uprättas igen; ther gick rättsliga hans klagomål uppå. Men Konungen som thetta så undersatt hade, hade annat i sinnet till att drifva med samma klagomåhl, än Erkiebiskopen besinna kunde, ty han sökte mång mans lijf ther med. Och efter thet Erkiebiskopen icke stod så alfvarliga efter theras lijf, som han klagade uppå, blef Konungen misslynt på honom, så att Erkiebiskopen och fruktade sig. Tå nu sådana klagomåhl gingo Fru Christina, Hr Stens efterlefverska, hårdt under ögonen, bar hon fram thet bref som ther på gifvit var, att Stäket skulle nederbrytas, och att Göstaf Trolle skulle aldrig efter then dag varda känd för Erkiebiskop &c. Så hade och alla, som samma bref utgifvit hade, besvoret sig så tillhopa, att the skulle alla försvara, lijda och umgiälla hvad ther efter komma kunde. Af then förplichtelse tog Konungen tillfälle att räkna them alla för bansmän, som thet brefvet beseglat hade, och efter thet att Biskop Hanses insegel i Linköping hängde ther och med före, så giorde han tå sina ursächt i så måtto, att han sade sig vara nödder och tvingat till then beseglíng, och thet skulle nog vara bevisligit med hans handskrift, som under beseglingen i vaxet låg, och thermed blef han frij. Men Biskop *Vincentius* af Skara och Biskop *Mats* af Strängenäs och många af then Svenska Adelen med theras tienare och Stockholms Borgare blefvo tå tagne vid halsen och satte i fängelse, somlige i Tornet, somlige i Capellet och somlige annorstädes på Slottet, och ther såto the öfver natten. Så kom nu till röne hvad Konung Christiern achtade the Svenske. Så var nu platt förgätin Upsala dagtingan och alla the Confirmations bref, som på samma dagtingan ifrå Dannemark upsände och utgifne voro, ther Konungens och näst hans hela Råds i Dannemark insegle före stode. Theslijkes voro och förgiäten all the goda löfte, tillsägelse och förplichtelse som Konungen giorde allom Svenskom vijd Pingesdaga tijd tillförene, när han sielf med sin skiepsflotta kom för Stockholm *e)*. Ja ther var alt förgiätit som i Konungens hyllning och kröning i samma dagar utlåfvat och utropat var, ther han och anammade Sacramentet uppå.

Om morgonen ther näst efter, som var ottonde dagen efter all Helgona dag *f)*, lät Konungen blåsa om med Trummeter, och lät utropa att ingen skulle gå af sitt huus, utan alla skulle blifva inne ther the voro, så länge annan gång blåste om. Så vid middagstid blåstes annan gång om och tillsades, att the skulle komma på stora torget och se hvad Konungen ville låta göra. Så leddes tå Biskopen i Skara och Biskopen i Strängenäs med tre Riddare och Riddersmän och Borgare som han fånga låtit, ut på stora torget och nu skulle aflijfvas. Och tå the voro komne på torget och stodo i ringen, stodo några af Konungens Råd uppe i Buurspråket, och *Nils Lycke* hade ordet till folket, som tå på torget stod, och bad att the icke skulle förfäras öfver thet straff som ther skedde. Ty Kongl. Maijestät (sade han) hafver så högeliga vordit budin och tillkrafd till sådana straff af Erkiebiskop Göstaf, then ther hafver stådt tre resor på sin knä, bidit och begiärat att then orätt han lijdit hade, måtte straffat varda, och mycket annat sådant gaf han före, ther han ville ursaka Konungen med. Tå ropade Biskop Vincentius honom under ögonen, och sade att han icke sade sanningen, utan hans Konung handlade med lögn och förräderij emot the Svenske män, och begiärade han och the andra, att the måtte få en dom för sig, och vetta för hvad sak skull the skulle dö, och talade han mächtiga hård ord emot Konungen, och sade att Gud skulle hämnas öfver sådana öfvervåld och tyrannij. Theslijkes ropade och *Anders Ruut* och *Anders Carlson*, ther the stodo i ringen, och förmanade att Svenske män skulle se vijd theras ofärd och skada, och icke låta så skamliga bedraga och förråda sig med falsk lofven, bref och dagtingan som nu skedt var, och att the skulle sådana tyrannij hämnas och vedergiöra om the kunde, och ropade ther hämd af himmelen öfver sådana öfvervåld. Så blef tå Biskop *Mats* rättad utan för Rådstugun och först afhuggen, och hans hufvud lades emellan hans ben, thet ingen af the andra skedde. Hade och ingen af the Svenske

e) *Hadorph* l. c. p. 442.

f) D. 8 Novembis.

ske, sedan thet kom till dagtingan lagt sig så mycket ut för Konung Christiern, som Biskop Mats, och thet hade varit omöjeligt att Konungen skulle hafva främiat sin vilia här i rijket, hade icke thenna Biskop Mats varit, men ther blef han så lönter före. Ther näst blef Biskop *Vincentius* afhuggen, efter honom Herr *Erich Abrahamson g)* så *Erich Knutson h)*, thernäst Herr *Erich Johanson i)*, så *Erich Ryning*, Herr *Erich Nilson k)*, *Eskil Nilson l)*, *Joachim Bragde m)*, *Måns Green*, *Erich Kuse*, *Olof Biörnson*, *Gunnar Galle*, *Bengt Erichson*. Sedan Borgmästarena Jöns Gudmundson, Anders Olofson och Anders Henrichson. Sedan thesse efterskrefne Rådmän: Olof Hanson, Måns Budde, Baggans Biörn, Anders Ruut, Anders Carlson, Michel Nilson, Knut Öning, Erich Helsing, Peder Erson, Asmund, Mats Crona, Jacob Pederson, Nils Birgerson och Hemming Grönskalle. Af menighetene, the som namnkunnige äre, Henrich Stråbock, Hans Weser, Simon Skräddare, Longe Nils, Svarte Sven Peder Staffanson, Påfvel Skinnare, Gudmund Skinnare, Erich Smältare, Peder Budde, Anders Kiöttmångare, Mats Tunnebindare, Nils Matson, Lambrecht Bårdskiärare och Lasse Hass. Thessa och äntå några flere blefvo afhuggne första dagen. Men annan dagen therefter blef Kiettil Skrifvare afhuggen och sex eller otta andra med honom. Och blefvo the döde kropparne liggiandes på torget ifrå thorsdagen in till lögerdagen, och var thet en ymkelig och jämmerlig syn, huru bloden med vatn och träck som så års vara plägar, rann i rännestenarna ned af torget, ther alle fruktade och gåfvo sig vid, ty ingen viste huru länge han behölt sitt lif. Ja thet var en gräselig syn och ett obarmhertigt ohörligit mord, så att aldrig af någon Förste, som Christet namn burit hafver, är sådana förra hördt eller skiedt, ther en hafver så med ett berådt och betänkt mod gått till och låtit dräpa så många människior utan dom emot sina egna eder, löfte, bref och insegel. Och hafver Konung *Christiern* icke allenast dräpit them till kroppen, utan och så mycket honom stod till giörandes till siälena med, i thet the så oförtänkt och oförvarandes kommo om halsen. Han unte them icke, att the måtte få någon Clerk, som them till theras siälars salighet undervisa kunde, thet man dock uppenbara mördare, tiufvar och röfvare i theras yttersta förgynna plägar, att äntå kroppen varder förderfvat, må dock siälen behållen varda. Men Konung Christiern var icke så till sinnes, utan han ville förderfva både lijf och siäl och gaf ingen tillfälle, till att något betänkia sig till sin död, utan lät en stor part af them, tagas af theras hus, ther the voro på theras arbete och intet ondt förmodde sig, och föras strax på torget och lät hugga halsen af them, såsom thet skedde med Lambert Bårdskiärare, then ther stod och rakade, tå han blef tagen och förd på torget. Och Lasse Hass, som stod på torget ibland Konungens knechtar och såg uppå huru the andra rättades och gret theröfver, therföre blef han inryckt i ringen och blef strax afhuggen. Och med snar ord sägiandes, alle kommo the här obetänkt om halsen, efter thet att här gick ingen dom före, som ske borde. Och så dräpa lijf och siäl är ett gräseligit mord, när thet rätt besinnat varder.

Om Lögerdagen lät Konungen uptända en stor eld på Södra malm, och lät så släpa the döda kropparna ther ut och bränna them upp, lät så uppgrafva unge Herr *Stens* döda lekamen, som mehr än ett halft år hade legat i jordene, med ett spädt barn, och lät them utföras och med the andra upbrännas. Herr Mårten Jönson Præbendatus i Stockholm var tillförene uppgrafven af jordene, och thet lät Erkiebiskopen giöra. Så vordo nu alle thesse brände såsom bansmän, efter thet the hade varit Erkiebiskopenom emot och samtycht att Stäket vardt nederbrutit. Men intet räknade Konung Christiern them för bansmän, när the hyllade honom för sin Konung. Icke heller räknade han Biskop Vincentius och Biskop Mats för bansmän, tå the med Erkiebiskopen krönte honom, men nu måste the brännas som bansmän. Dock Gud hafver thenne öfverdådigheten icke förgiätit.

Tå nu borgarena så afhuggne voro, vordo alla theras nycklar tagne ifrå theras hustrur, och blef ther guld, sölf, penningar och alla bästa vahrur uttagna, såsom förbrutit gods, än tå att ingen dom var ther före gången, och hustrurna skulle tå behålla husen på sin part. Sedan thenna första afhuggningen skedd var, blefvo många sedan afhuggna, ibland hvilka var *Olof Walram* och *Erland Esbiörnson*. Men the som på stora torget i galgan dag från dag hängde blefvo, viste man rättsliga intet tal uppå, ty galgan var ofta full och sällan tom. Och the som hängde voro, voro mäst Herremäns tienare. Var och ther till kommit, att man icke ens måtte spörja efter, hvad then eller the hade giort, utan var tå allmänt Konungens rätt: *Han skall hångia.* Therföre fors ther och ofta så hastigt med, att en part vordo uphängde med stöflar och spårrar som the kommo inridandes i staden. Så att strax af hästen och i galgen; thet ganska gräseligit var.

Tå

g) Lejonhufvud.
h) Kurk.
i) Wase.
k) Gyllenstierna.
l) Baner.
m) Brahe.

Tå nu sådana grufvelig mord i Stockholm skedt var, hade Konung Christiern bod till Finland, och lät giöra ther sammaledes. Ther blefvo tå afhuggne Herr *Åke Örianson* och *Tönne Ericson n), Nils Eskilson o)* och *Hemming Gadd*, som tå var ther, med många andra. Lät och Konung Christiern fånga Fru *Christina p)* med några andra frijborna qvinnor och Jungfrur, och sände them till Dannemark, ther blefvo en part döde i fängelse. Och så begynte Konung Christiern ju mehr och mehr låta bemärkia sig, hvad han hade i sinnet, att han platt ville giöra the Svenska till egna Trälar, Eestar och Haakar, och lät påbiuda, att ingen bonde skulle hafva värjor, synnerliga armborst, lät och sommestädes taga them ifrå bönderna och hugga them sönder, och brände them upp, hvilket han hade med tijden väl achtat giöra öfver hela rijket. Med Sveriges Lagbok *q)* hade han och något i sinnet, hvar tijden hade honom tillräckt. Och såsom han, som Herren var, var öfvermåttan blodgirig, så hade han och sådana befallningsmän, en part som ens till sinnes voro med honom, ibland hvilka var Mäster *Dirich r)* then yppersta, *Jöns Matson*, *Claus Holst* och flere sådana, som lust theraf hade att se huru thet Svenska blodet rann. Anders Pederson, som befallningen hade i Örebro, skickade sig så ther, att the ther bodde voro glade af med honom. Och gick för ett ordspråk ibland Konungens folk: Att then Svenske bonden kunde väl gå vijd plogen med en hand och ett träben, och mång flere sådana ord voro tå i bruk, som hvar man väl viste. Theras hofmän och tjenare, som afhuggne voro, torde ingastädes rättsliga bekänna eller duka sig upp, allenast var Severin Norby theras tillflycht, then och många halp till theras lif. Och efter thet Skara Sticht och Strängenäs Sticht voro nu Biskopslöse, therföre skickade Konungen Mäster *Dirich* till Skara, och Biskop *Jöns Bellenacke* till Strängenäs för Biskopar. Märkelige män både till sådana embete, thet the och med gierningarne väl beviste.

När Konung Christiern hade alt bestält i Stockholm med embete och Befallningsmän, efter sin villia, giorde han sig redo till att draga utaf landet och till Dannemark igen. Och var bestält, att han skulle hafva sin Juhl i Linköping, therföre fick Biskop Hans med några andra tillfälle att draga ifrå Stockholm, till att bereda vägen för honom. Och allastädes ther han i städerna komma skulle, reestes upp galgar på torget, ther var Claus Holst Capitenare före; han blef och sielf, efter Konungens befallning, uphängd i Söderkiöping uti then galga han sielf hade upreesa låtit, och hans egen Skrifvare med honom, och en af hans tienare hängdes i Linkiöping och en i Wadstena. Så kom Konungen tå till Linkiöping och hölt ther sina Juhl. Ther efter kom han om Nyårsafton till Wadstena med ett gräseligit och underligit väder, och få dagar therefter lät han lefvande upskära Sven Hök och Peder Smed, och them qvartera. Hängde så theras kroppar utan för byn för hundar och Ramn. Ther blefvo och några hängde. Och när han kom till Jönekiöping, lät han ther afhugga *Lindorm Ribbing* och några andra, besynnerliga tu barn af Ribbinga slächt, thet ena om 6 år, thet andra om 8 år gammalt. Ther efter kom han till Nydahla Klöster, ther betalade han så i härberget, att han lät sänkia och dränkia Abboten med några hans bröder, som the gingo från mässan. Hvar han for hade han ett ondt ryckte och loford. På thet sidsta kom han till Dannemark igen. Och var thenna hans resa ifrå Stockholm öfver land till Dannemark sådana, att ä till hvad stad han kom, ther måste ju någor låta lijfvet till. Och är beskrifvit, att han hafver låtit halshuggia öfver sexhundrade Svenske, förutan them han låtit hängia, dränkia och stegla. Han sparde hvarken unge eller gamble. Och må hvar och en förståndig man märkia, se och höra, att han hafver varit Svenskom mannom en plåga och ett rijs ther Gud them med straffa ville. Men låfvad och ärad vare Gud i evighet som hafver kastat thetta rijset i eldene *s)*. Amen.

n) Tott. *o)* Baner.

p) Cod. 12. addit: Fru Cecilia (mater Gustavi I.)

q) Cod. 12. Lagböcker.

r) Slaghök. Cfr. supra p. 208.

s) Cod. 12. addit: Gud låte aldrig intet ondt komma utaf askone. Cod. 14. ita finit: Gudi vari lofvat som Sverige thermed skiljde vid hans tyranniska regemente, genom then Man han af Gudomliga försyn enkannerliga ther till spart och förvarat hade.

Quod ad orthographiam Linguæ adtinet, Codices & inter se & a se plerumque differunt, adeo ut normam quandam ex his mediam sequi conati simus. Codices nonnulli litteris *g* & *d* (ut in dig*h*, sig*h*, adjectiv. in *igh*, Lag*h*, med*h* dog*h* (dock Angl. though) *h* addunt, in hoc antiquum servantes morem. Unde colligitur has voces etiam quandoque apud nos cum adspiratione (ut in Danorum *medh*) fuisse pronuntiatas. Cod. 10 in Numero plur. substantivorum *r* ad finem rejicit ex. gr. *Herranar, Hertoganar*, loco Herrarna &c.

